

בעזה"י אתחיל לכתוב חידושי מסכת שבת שנת תקכ"ח לפ"ק.

דף ב ע"א ברש"י בד"ה יציאות השבת. וגם ד"ה שתיים עד וכן בכל מלאכת שבת.

נ"ל המשך דברי רש"י דכל היכא דתני שתיים שהן ד' קאי אידוע דהיינו אקרא שתיים דכתיבין הן ד' וגם לשון השבת בה"א משמע הידיעה ר"ל יציאות השבת הידועין שתיים שהן ד' והכא לא מצא קאי אקרא דבקרא לא כתיב רק הוצאה ובהך שתיים הוא הכנסה והל"ל אחת שהן ד' כמו בשבועות ואינך דקאי אקרא כמו שמבאר רש"י דבבבב קאי רק בהוצאה לכך כ' רש"י האמורות לשבת ר"ל שנאמרו בפ' כלל גדול באבות מלאכות המוציא מרשות לרשות הן שתיים כמו שמפרש הכא בגמ' ע"ב דשם מיירי אף בהכנסה מי לא עסקינן ושהן ד' מה שהוסיפו עליהן לאסור אבל קשה מנ"ל דשם לא מיירי אף בהנך דאסורין כיון דקתני סתמא המוציא וכו' לכך כתב רש"י ועל ב' אלו וכו' עד וכן בכל מלאכת שבת ר"ל מדאחשבי' בהדי שאר מלאכות ש"מ דמיירי דוקא בהנך שתיים דחייב עלי' ושפיר שייך שהן ד' וק"ל ובזה שייך טפי ק' התוס' דליתני שם כיון דקאי עלה וק"ל: ברש"י בד"ה ב' שהן ד' בפנים לאותן העומדין בפנים ובשבועות פירש"י בפנים היינו הכנסות ובחוץ הוצאות והוא תימה ונראה לפע"ד לתרץ דשם מקשה כמו הכא דליתני בפנים ובחוץ כי הכא אמאי תני ב' שהן ד' ותו לא וקשה אמאי לא מקשה סתירה היכא תני בשבועות שתיים שהן ד' הא איכא ד' שהן ח' והאיך תני דבר שאינו וצ"ל דהי' מפרש דשם מיירי מחזא או בפנים לחוד או בחוץ לחוד וליכא יותר אלא דפריך ליתני גם האיך אלא דקשה דא"כ ליתני בפנים או בחוץ היכא תני סתמא יציאות השבת ב' שהן ד' משמע דכולהו ליכא יותר רק הוצרך רש"י לפרש דהמקשה כדי שלא יוקשה סתירה הי' מפרש בשבת בפנים היינו הכנסות ובחוץ היינו הוצאות וא"כ שפיר מיירי רק בחוץ דהיינו הוצאות והא דלא תני בחוץ הא תני לה יציאות והכא ר"ל בשבועות הוצאות ממש אע"ג דבשבת קרי תנא גם להכנסה הוצאה אין זה קושיא גם אם יקרא להוצאה לבד הוצאה והוי כמו דתני בחוץ ולא קשה סתירה רק מקשה ליתני גם בפנים כמו בשבת אבל למסקנא דגם שם תני הכנסות רק כולה לחיובא תני ודאי מפרשינן הכא פירוש מרווח יותר כמ"ש התוס' ודוק ועיין בחידושים בגמ' בע"ב שכתבתי עוד תירוץ אחר בטוב טעם: שם ברש"י וכן בכל מלאכות שבת נ"ל לפי פשוטו משום דרש"י מפרש דנפיק מויעבירו קול וקשה דלפי זה אינו חייב אלא מלקות מאל יביא עוד נדבה שהוא לאו לכך פי' משום דגלי קרא דהוי מלאכה הוי כמו בכל מלאכת שבת דכתי' מות יומת וקרא אתי לגלוי רק דהוי מלאכה וק"ל: ברש"י בד"ה שניהם פטורין מה שמיייתי רש"י ק' הגמ' ותירוץ נ"ל דבא להכריח פירושו דלא כרבותיו וכריב"א רק דקא חשיב עקירות כמ"ש רש"י קודם חד לעני ולבע"ה חזא והיינו עקירות מדחשיב להו שהן ד' משמע שהוסיפו לאסור משום שקרוב לבוא הכא גופא לידי חטאת והוי קצת דומיא דשתיים שחייב חטאת והנה אסורין לחודא ג"כ משא"כ בהנחת לחוד לא מיסתרי אלא אם נעשה כל המלאכה כמו הכא כמו שאבאר בגמ' בעזה"י לכך לא קחשיב להו לאיסורא הכא ואף א"ת דאף לחוד אסור היינו ודאי דגזרינן משום מקום אחר שמא יעשה כל המלאכה אבל כאן בהנחה לא יכול לבוא לידי חיוב חטאת ולא הוי כלל דומיא דשתיים לכך לא קחשיב וזה מביא מהגמ' דקאמר דקאתי לידי חיוב חטאת ומדוקדק כל זה היטב בלשון רש"י ודו"ק: אמנם עיקר דברי רש"י שכ' כאן במשנה מתחילה דעקירות

קחשיב דהיינו אחת לעני ואחת לבעה"ב הוא למותר כאן במשנה והו"ל לפרש כן בגמ' כמו שמפרש שם ולא יצטרך להביא כלום ולהניח על פירוש הגמ' וביותר מה שמבאר שבבבא זו היא אחת לעני ואחת לבע"ה דהוי כמתנגד לפירושו כמו שהקשו תו' באמת בגמ' דלא תני תרתי בעני באחת ועכ"פ הוי לי' לכתוב בקיצור דעקירות קחשיב ולא לפרש דבר המתנגד והוא למותר וביותר תמוה בגמ' גבי דאתי לידי חיוב חטאת מבאר ג"כ רש"י בפירושו עוד הפעם בבא זו שהוא אחת לעני ואחת לבע"ה וכ' פי' רבותיו שהוא תרתי לעני משמע שבא לסייע פירושו רבותיו ואנן חזינן דרש"י תופס פירושו עיקר לכן נלענ"ד דאדרבה זו הטענה מסייע לפירושו שבזה מתורץ קושיא במשנה ולזה כתבו רש"י הכא במשנה והיינו דעכ"פ הו"ל לתנא לפרש כל בבא דב' שהן ד' בפ"ע כמו שתנא ברישא דהיינו אחר שפירש השתים לחיוב דעני הוי לי' לפרש הד' לפטור דעני ולא לערב ולחלק לפרש בכל אחד השתים דחיוב כאחת ואח"כ הפטורין לזה כ' רש"י משום דתנא בכל בבא חד לעני וחד לבע"ה לכך צריך למיתני אחר שתיהן כיון דכל בבא מיירי משתיהן ולמיתני תרתי פטורי דעני כאחת לא הי' יכול שהי' צריך להאריך כיון דעקירות קא חשיב והיינו משום דגמ' פריך וכו' וזה מדוקדק היטב גם בגמ' דכ' ורבותי פירשו וכו' וזה סתר לי' דהא הוי תרתי דעני באחת וא"כ הו"ל למיתני ברישא כל חד אחר החיוב ולזה פירושו עיקר ודוק ועיין בגמ' שכתבתי עוד ישוב לפירש"י בדרך יותר מתקבל בדרך לימוד תלמידים אמנם זה נראה לי קרוב לפשוטו יותר: בתוס' בד"ה יציאות וכו' וקתני הוצאה לבסוף ר"ל דא"ל דעיקר הוצאה חביבא לי' לאקדומי שהוא חידוש שהיא מלאכה גרועה ואפ"ה אסורה כתבו דז"א דהא התם קתני לה לבסוף וק"ל: בא"ד והוי לי' להתחיל כסדר עיין במהר"מ ול"נ דהמשך דבריהם הוא כן דר"ל דוודאי אחר המשנה זאת הוא סדר נכון כמו שמבארים תו' רק על זה המשנה קשה ולא תימא דגם על זה המשנה לק"מ כיון דכל הסדר הוא נכון ויש להתחיל בלא יצא החייט והיכי שייך למיתני לא יצא החייט בע"ש ועדיין לא תני שיש שבת בעולם לאיסור המלאכות והוצאה דליתני דלא יצא בע"ש אטו שבת והוצרך למיתני קודם דין שבת באחד ויותר טוב לשנות הוצאה שהוא מעין ההתחלה לכך כ' והוי לי' להתחיל כסדר ר"ל אף על גב דעדיין לא תני שום דין שבת כמו בפסחים ויומא ששונה כן אע"ג שעדיין לא שנה דין פסח ויו"כ אעפ"כ התחיל בקודם לו.

וק"ל: אמנם מדברי הנ"י למדתי פי' אחר שהקשה אמאי לא התחיל באבות מלאכות בפ' כלל גדול שהוא כלל ועיקר דיני שבת ותירץ דתנא רצה להתחיל כסדר לא יצא החייט כמו שמתרצין התו' לבסוף אלא ששינה קצת בסוף כמו שאביאו בסמוך וא"כ י"ל דהתוס' הקשו ג"כ כן אלא שהקשו יותר חזקה ממ"נ דהיינו ודאי ע"ז לחוד שאינו מתחיל כסדר לא קשה אף דחזינן באיזה מקומות שמתחיל כסדר מצינו ג"כ כמה מסכתות המתחילין בעיקר דינים לכך הקשו דדיני הוצאות הוי לי' למיתני בפ' כלל גדול ר"ל ואם הי' רוצה להתחיל בעיקר דינים הוי לי' להתחיל באבות מלאכות ההם והוצאה לבסוף כמו שם ואם רצונו בסדר הוי לי' להתחיל לא יצא כמו בפסחים ויומא ודו"ק: בא"ד דממשנה זו שמעינן כמה דברים וכו' ר"ל אע"ג דגוף הוצאה אין חביב עליו מדתני לי' בפ' כלל גדול לבסוף וטעמא משום דכתיב בקרא יותר משאר מלאכות משנה זו חביב עליו לאקדומי וק"ל: בא"ד דתני יציאות משום דבעי למיתני לא יצא אע"ג דלא תני המלבן וכו' הא

דלא תירצו מפסחים ויומא שהיו עיקר קושיתם משם כמ"ש היינו משום דשפיר שייך למיתני הסדר מקודם דאיסור אכילת חמץ וכן יום כיפור מפורש בקרא בהדיא משא"כ הוצאה דאתי רק מדרשא אבל ממלכין הקשו שפיר דג"כ אינו מפורש רק דילפינן ממשכן ואהא תירצו דהוצאה הוצרך לשנות טפי ר"ל מלבן ואינך הוי כמו מפורש כיון דכתיב לא תעשה כל מלאכה ואלו הם מלאכות מסברא משא"כ הוצאה והא דלא כתבו מעיקרא עיקר תירוץ לחלק בין הכא לפסחים ויומא היינו משום דלא די בזה דקשה ממלכין והוצרכו לתרץ וממילא מתורץ פסחים ויומא מכ"ש ותדע שהרי נ"י תירץ ממלכין ואינך דתני אידי הוצאה ולא כתי' התוס' וא"כ ק' מפסחים ויומא אלא ע"כ כמ"ש ודו"ק: ועיין במהרש"א שהקשה בא"ד אמאי שכתבו ואח"כ במה אשה דברים הנוהגים בשבת עצמו וכו' ע"ש ול"נ דלק"מ שהוא דבר הנוהג שכל אדם צריך לצאת בבגדים ותכשיטין וכן בהמה ומרישא שייך למיתני דבר הצריך להמנהג ואח"כ דינים מה שאדם עבר ועשה מה שחייב מה שפטור וראי' דהרי עיקר דיני הוצאה תני אחר פרק כלל גדול ואפ"ה תני במה אשה ובמה בהמה קודם וכן מנהג כל מחברים בהלכותיהן וק"ל: גם מה שהקשה דלא נקטי אין שורין ואינך ג"כ אינו קושיא דאטו כי רוכלא לחשובי' אמנם מה שהקשה דלא נקטי מבעיר משום במה מדליקין וכירה זו קושיא גדולה וגם יש להקשות עוד אמאי נקטו מבעיר הא הבערה מפורש בקרא לא תבערו והוי כמו פסחים ויומא ויש לדחוק ולתרץ חזא באידך דהיינו מבעיר דנקטי משום דעיקר במה טומנין משום שמא יחתה וזה אינו ידוע דהמחתה הוי מבעיר דבגמ' הוצרך לתת טעם לכך לא נקטי משום במה מדליקין דשם הטי' הוא הדלקה ממש והוא מפורש וגם כירה י"ל הטעם משום מבשל כמ"ש רש"י שם והם לא רצו לפרש הכל ודוחק:.

בד"ה יציאות הוצאת ה"ל למיתני ר"ל אע"ג דבקרא כ' לא יצא היינו משום דמיירי שיוצא עם הכלי אבל התנא דמיירי שהוא עומד במקומו ומוציא החפץ לא שייך רק לשון הוצאות ולא יציאות אלא משום לשון קרא דדרשינן אל יצא עם הכלי וא"כ בקרא שייך שפיר נקט תנא ג"כ האי לישנא אע"ג דלא שייך שפיר וק"ל: בד"ה ב' שהן ד' בפנים ואין נראה מדמפרש מילי וכו' ר"ל לפי' ריב"א א"ש דהשתא לפירש"י דהכא תני כן חיובי ופטורי מילי דעני לחוד אמנם לפירש"י דחשיב עקירות אף לפירושו דהכא הוא מעורב הפטורין אלא דעכ"פ רישא א"ש ותני סיפא אגב רישא משא"כ לפירושו דהתם אף הרישא מעורבב וק"ל.

בא"ד ולא דייק מדקתני בפנים וא"ל דזהו כוונתו הו"ל וקתני ולא קמפרש דהא עדיין אינו פירוש וק"ל אמנם לכאורה אין זו ראי' דהא ודאי לפי מאי דס"ד דמיירי הכל בהוצאות כמ"ש רש"י ותו' שם דמשכחת אף בהוצאות לחוד שנים שהן ד' בפנים וב' שהן ד' בחוץ ע"כ הוי מפרשינן בפנים היינו לבע"ה ולא הכנסות דהא לא מיירי בהו וא"כ היכי הי' יכול למידק מבפנים אבל לפי המסקנא דמיירי גם בהכנסות שפיר אנו יכולין לפרש בפנים היינו הכנסות פנים וצ"ל דבאמת כך היא הוכחת תו' מזה גופא דאמאי לא דייק דא"א יציאות היינו הוצאות ומשכחת כולה בהוצאות היכי נפרש בפנים ע"כ דהיינו לבע"ה וכיון שלפי הה"א היינו מפרשין כן ע"כ הוא סובל פי' זה מאיזה טעם לא נפרש לפי המסקנא כן דהא אין סתירה לפירוש זה אף לפי המסקנא וי"ל שתו' הכריחו זה הסברא מהגמ' דאל"כ לא הוי פריך רב מתנא תריסר הויין כמו שאכתוב שם

והא דלא הוכיחו מזה היינו משום דהוי קשה הוא גופא מאי פריך דילמא היינו בפנים הכנסות אלא ע"כ דדייק מרבינא וכסברת התוס' וא"כ הוכחה זו מוכרחת לכך כתבו התוס' ודוק: בתוס' בד"ה פשט וכו' עד וכן בשבועות וכו' עד מאי שייך לקרותו שתיים מ"ל עני וכו' הך וכן הוא קשה להולמו דאם לא הו' שונה אותו ודאי לא הו' תני שתיים כיון שלא הו' שונה אלא אחת ואם שונה שניהן ע"כ הוצרך מאיזה טעם שיהי' כבר שייך לקרותו שתיים כמו בהכנסה דג"כ מנאו לשתיים עם הוצאה אע"ג דנפיק מהוצאה מ"ל אפוקי מ"ל עיולי אפ"ה כיון דהוצרך לילף מיני' דפריך בהזורק הכנסה מנ"ל וכו' מנאו לשתיים ה"נ אע"ג דמ"ל עני ומ"ל עשיר כיון דהתנא הוצרך לשנותו ע"כ עכ"פ יליף לחד מחבר' דהוצרך לשנותו לכך מנאו שתיים וגם הקושיא ראשונה לפ"ז לא א"ש כיון דאף הכנסה הוצרך לשנות כנ"ל ואף שהתו' סברי השתא שזהו יותר קרוב זה לזה מהכנסה להוצאה אין זה קושיא חזקה וגם מ"ל דהלא חזינן במסקנת התוס' ע"כ עני ועשיר יותר רחוקים זה מזה כמו שנבאר ומנ"ל להתוס' השתא לעשות סברא שהמה יותר קרובים ולהקשות וגם קושי' המהרש"א בת' התוס' היא חזקה ל"ל להביא מתרי קראי מחזד קרא נמי מוכח כיון דהי' במשכן ל"ל קרא וכן הוכיחו בשבועות אע"ג דלפי פשוטו יש ג"כ לתרץ קושי' דהתו' רצו להוכיח כל סברת התירוץ שהוא מ"ג ושמשום זה לא ילפינן חז מחבר' שלא תימה ודאי הוא מ"ג אם לא הו' שום לימוד לא הו' מחייבין מסברא שיהא מלאכה אבל בתר דגלי לן קרא שהוא מלאכה שפיר יש ליליף חז מאידך לכך הביאו כאן ראי' ליתר עוז להכריח דגם מהאי טעמא לא ילפינן חז מחבר' כיון דצריך תרי קראי ושם לא כתבו רק עיקר הוכחה שהוא מ"ג וסמכו אהכא שכ' ואין להאריך ע"ש.

אמנם נלע"ד שיתורץ ממילא בטוב טעם אחר שנפרש ק' התוס' ויתורץ גם מה שכ' וכן כל תולדות שהוא למותר ואי להוכיח עוד שהוא מ"ג קשה ועוד לקרא וגם אין הלשון משמע שיהא הוכחה בפ"ע רק שהוא מתירוץ הראשון לכך נלענ"ד שק' משבועות מאי שייך לקרותו שתיים הוא חזקה מאד אף אם תאמר שהוצרך לשנותו וכסוגיא בכל הש"ס היכא שמקשה שני קושיות שמשמעו אף שהא' לא קשה יוקשה הב' ויתורץ ג"כ סברות הפוכות שברש"י שמתחלה ודאי ר"ל שעני ועשיר יותר קרובים בסברא מהכנסה עד שהקשו ובסוף מסקנתייהו ע"כ יותר רחוקים כמו שאבאר והוא תימה אמנם נראה לע"ד לתרץ הכל והארכת קצת בקושיות שתבין ותראה שנלע"ד שירדתי לעומק פשטן של דברי' והיינו זה יצא ראשונ' שהקשו משבועות ממ"נ אין שייך לקרותו שתיים כיון דבפסוק לא כתיב אלא עיקר הוצאה שהוא יוצא עם הכלי וא"כ גם הוצאה דעשיר שהוא עומד בפנים ומוצא לא מוכח מקרא אלא צ"ל או דמשמע לי' לתנא שאין חילוק בין יוצא הוא או לא כיון דהוי במשכון דמסתמא כשהורידו הקרשים מעגלה לקרקע מסתמא הי' עומד על עגלה כמ"ש התוס' לקמן בהכנסה מסתמא גם קרא מיירי נמי בהכי סוף סוף הוצאה דעני לא כתיב ולא הו' במשכן מנ"ל ע"כ צ"ל דליכא שום ה"א לחלק ולא צריך אף למילף או דילפינן מעשיר משום מ"ל עני ומ"ל עשיר כמו הכנסה וא"כ קשה ממ"נ אי לא צריך למילף והו' חזא ממש מאי שייך לקרותו שתיים אי ילפינן חז מחבר' א"כ מאי שייך לקרותו שתיים דהא הו' אחת שהן ארבע דשם מפרש שתיים היינו אבות שהם הוצאה דעני ועשיר ושהן ד' הכנסות דילפינן ממ"ל הו' תולדה וא"כ אף דהעני הו' תולדה

כמו הכנסה וע"פ זה גם קושיא ראשונה א"ש טפי מדחזינן עכ"פ דקרי לה הכא בכל הגמ' אב משמע דהוי ממש כמו הוצאה דעשיר ועיקר הוצאה וע"כ הוא קרובה מאד יותר מהכנסה שאין צריך אף למילף א"כ ל"ל לתנא לשנותו ובשבועות קשה יותר כמ"ש והוי כמו חדא קושיא דמשם עיקר הוכחה אף לקושיא דהכא כיון שהוא אב לכך לא כתבו ועוד קשה על זה הוצרכו לתרץ שהוצרך למילף משום שהוא מ"ג והא דקרי לי' אב משום דתדע שהוצרכו תרי קראי משום שהוא מ"ג לכך הוי אבות דכתיבי תרווייהו בקרא אלא שלא יוקשה לך סוף סוף אף דהוי מ"ג למה הוצרך קרא הא ודאי הוי ילפינן מהדדי כמו הכנסה ושאר תולדות ואי כי היכא דליהוי אב מאי נ"מ לדינא בין אב ותולדה דידי' או שהוא אב דהא ודאי אי עביד הוצאה דעני ודעשיר לא חייב אלא חדא דאל"ה הוי מ' חטאת להך כ' דתולדה דהוצאה בעינן שיהא במשכן והוצאה דעני לא הי' במשכן כמ"ש ושלא תקשה א"כ מחד קרא הוי נפיק הוצאה דעני דהא הוצאה דעשיר הי' במשכן לכך כ' שם בשבועות דהוצאה כיון שהיא מ"ג אף שהי' במשכן לא היינו מחייבי' מתחלה בלא קרא וכן כ' בהזורק וכן מוכח שם דפריך הוצאה גופא היכא כתיבא א"כ צריכין לשני ההוכחות שבכאן ולשם וזה סוגר וזה פותח אלא ששם לא רצו להאריך והקשו רק חדא קושיא ותפסו עיקר הוכחה שהיא מ"ג אלא שלא תקשה לך בשלמא שאר תולדות אינו דומה ממש כמו מושיט וזורק רק הוא מעין בעינן שיהא במשכן אבל הכא הוא דומה ממש שפיר הוי נפיק אף דלא הוי במשכן ול"ל קרא לכך כתבו וכן בהכנסה אע"ג דהוא דומה ממש דגמ' אמר מ"ל אפ"ה בעינן שיהא במשכן לכך בעי תרי קראי ודוק: אמנם לפ"ז יוקשה כיון דסופם להביא ראי' מהכנסה שהוא יותר מוכרחת לכאורה ואף לפי המסקנא הוא עכ"פ כשאר תולדות כמו שנבאר למה הביאו משאר תולדות אפס יש לאל ידי בדרך אחר שהוצרכו להביא מתולדות והוא לחזק תירץ הראשון שלא יוקשה א"כ שהוא מ"ג וא"כ אף לגוף עיקר הוצאה שהוא יוצא עם הכלי דאל"ה לא הי' חייב מתחלה כלל על הוצאה כמ"ש וא"כ דילמא חד קרא לעיקר הוצאה וחד קרא להוצאה דעשיר שאינו דומה כלל לעיקר הוצאה כמ"ש התוס' בשבועות ואכתי הוצאה דעני מ"ל וצ"ל דא"כ לא ליכתוב אלא חד קרא לעיקר הוצאה ויהא הוצאה דעשיר כמו תולדה וקשה דילמא לא הי' חייב משום תולדה כיון שאינו דומה ממש והוא מ"ג לכך כתב וכן כל תולדה דהיינו מושיט ואינך ומעביר ד"א שאינו דומה ממש רק הוא מעין בעינן שיהא במשכן ועכ"פ כיון דהוי במשכן והוא מעין הוצאה הוי תולדה וה"נ הוצאה דעשיר כיון שהי' במשכן הי' עכ"פ תולדה ואין נ"מ לתולדה לאב וא"כ אידך קרא להוצאה דעני ודוק: ולפ"ז מתורץ קצת קושי' התוס' בסוף אמאי שאומר הם הורידו אף אתם אל תוציאו אע"ג דכתיב בקרא ע"ש בתוס' בדיבור זה בסופו ולפמ"ש לק"מ דאל"ה לא היינו יודעים הוצאה דעני אלא שהתו' מתרצים יותר בטוב דלישנא דברייתא משמע דאתי ללמוד משם עיקר הוצאה ודוק: בא"ד וכן גבי הכנסה נמי אמרינן וכו' וא"ת כיון דהכנסה היתה בהמשכן מה צריך תו בהזורק וכו' וא"ת כיון דאיכא סברא וכו' וי"ל וכו' ועיין במהרש"א שדחק א"ע ונ"ל שכוונתו לתרץ מ"ש הוכחה מהכנסה מדנקט שהי' במשכן ובאמת מסקי התו' דהוא איידי ומפרש שבאמת הוכחה זו אינה לפי המסקנא וגם בא לתרץ קצת מה שייך הנך שני קושיות לכאן ולענ"ד לא הועיל ואינו נכון ודחיק מאד ול"נ לפרש הכל בטוב טעם והוא דבדואי אף לפי המסקנא מוכח שפיר מהכנסה דהא

ע"כ חד סברא משמע ודאי מהגמ' דצריך להכנסה או מ"ל אפוקי מ"ל עיולי או דהוי במשכן כמו שמשקי התוס' ובשאר תולדות משאר מלאכות אף דליכא אף סברא שאינו דומה ממש רק הוא מעין האב וגם לא הוי במשכן הוי תולדה אלא ודאי משום דהוי מ"ג והא דנקטי התוס' השתא להוכיח ממאי דאמר שהי' במשכן היינו משום לפי שתירצו עכשיו מוכח לכאורה דבעינן תרוייהו והיינו סברא דמ"ל אפוקי וכו' ושהי' במשכן דהא הקשו מ"ל עני ומ"ל עשיר ותירצו משום דהוי מ"ג לא נפיק מחמת מ"ל לכך איצטרך תרי קראי וקשה הלא זו סברא דמ"ל עני ומ"ל עשיר הוא לכאורה יותר קרובה מהסברא מהכנסה להוצאה דאמר מ"ל אפוקי מ"ל עיולי תדע שהתו' סוברים השתא כן מדהקשו ל"ל למיתני כלל ומהכנסה והוצאה לא קשה להו והרי אפי' הגמ' הקשה הכנסה מנ"ל וא"כ קשה כיון דאעני ועשיר איצטרך ב' קראי וא"כ מנ"ל הכנסה מכח סברות מ"ל כיון דליכא קראי ע"כ צ"ל משום דהכנסה הי' ג"כ במשכן ואיכא סברא מ"ל שפיר נפיק אף בלא קרא משא"כ הוצאה דעני לא הי' במשכן לכך צריך עוד קרא כמ"ש לעיל וא"כ שפיר תפסו עכשיו זו הוכחה דאע"ג דאיכא סברא מ"ל בעינן שיהא במשכן כמ"ש לעיל ובזה יומשך גם הב' קושיות וקושיא שני' אחר תירוץ הראשון דוקא והוא דודאי שני אלו התירוצים מ"ש במקום אחד שהי' במשכן ובמקום אחר מתרץ מ"ל אפוקי וכו' אין זו קושיא גדולה כ"כ שמתרץ על קושיא אחת ב' תירוצים וודאי שכיח טובא בש"ס אלא דלפ"ז שכ' הכא היא קושיא חזקה מאד דלפמ"ש מוכח הכא דהך סברא לחוד מ"ל אפוקי לא מהני דהא אפי' עני ועשיר צריך תרי קראי וא"כ מאי משני שם מ"ל וצ"ל דלהכי מהני שם משום דהוי במשכן ובמשכן לחוד ע"כ מהני אף בהוצאה כמו שכ' התוס' הוכחה מזורק ד"א דליכא מ"ל וא"כ למאי נ"מ משני מ"ל כיון דאיהו לא מהני וע"כ צריכת למשכן ומשכן לחוד מהני ואהא תירצו דאיצטרך סברא להכנסה דבע"ה דלא הי' במשכן וא"כ ע"כ הך סברא לחוד מהני והא דעני ועשיר צריך קרא ע"כ לומר דהך סברא דמ"ל אפוקי הוא יותר חזקה מעני ועשיר וא"כ הקשו שפיר ל"ל למימר דהי' במשכן וג"כ בסיגנון זה דהא לפ"ז הך סברא דהי' במשכן לחוד לא מהני דהא אכתי לא ידעינן הכנסה דבע"ה וצריכת לסברא דמ"ל וסברא דמ"ל לחוד מהני ולמאי נ"מ אמר שהי' במשכן ודו"ק: ואחרי הודיע את כל זאת יש כאן מקום קושיא למסקנא דאהכנסה לא צריך לא קרא ולא משכן שהרי הכנסה דבע"ה לא הי' במשכן וליכא קרא אפ"ה ילפינן לה מהוצאה דבע"ה משום מ"ל אפוקי ומ"ל עיולי וא"כ קשה ל"ל קרא להוצאה דעני אף דלא הי' במשכן אפ"ה ליחייב דליליף מהכנסה דעני דהי' במשכן ונאמר להיפך מ"ל עיולי ומ"ל אפוקי ויש ליישב דהא ע"כ אם נאמר שעני ועשיר לא יליף מהדדי משום מ"ל ואע"ג דהוצאה והכנסה יליף מחמת מ"ל וצ"ל דעני ועשיר לא שייך מ"ל דבעשיר עומד ברשות זה ומוציא לרשות אחר וכן בהכנסה כשעומד בר"ה ומכניס לרה"י שפיר שייך מ"ל משא"כ בהוצאה דעני עומד בר"ה ומכניס ידו לרה"י ומוציא הוא דבר אחר לכך לא נפיק כיון שהוא מ"ג וא"כ ע"כ דלא יליף ג"כ הכנסה דבע"ה מהוצאה דבע"ה דהוא ג"כ תרי מילי כמו עני ועשיר דהא הכנסה דבע"ה ג"כ עומד ברה"י ומוציא ידו לרה"ר אלא ודאי דיליף הכנסה דבע"ה מהוצאה דעני וה"נ קאמר דפריך הכנסה מנ"ל והיינו ע"כ דבע"ה כמ"ש התו' דהכנסה דעני היתה במשכן וצ"ל סברא מ"ל אפוקי ר"ל הוצאה אין חילוק וחייב ג"כ על הוצאה דעני מ"ל עיולי והיינו הכנסה דבע"ה ב"ג"כ אין חילוק זו

לבתר דכתיב תרי קראי אבל אי לאו קראי לא הוי ידעינן לא הוצאה דעני ולא הכנסה דבעה"ב ובזה מתורץ ג"כ מ"ש בזה הסברא דהכנסה יותר קרובה מעני ועשיר היפך הה"א שבתוס' ודו"ק: בד"ה שבועות ב' שהן ד' וכו' והוי אתיא כולה כר' ישמעאל וכו' ר"ל משום דלפי פשוטו לא קשה אגמ' דלפרש המשנה באזרוק ולא אזרוק די"ל דהגמרא הוכיח דלא מיירי באזרוק דא"כ ליתני שמנה דהא איכא ג"כ אכלתי ולא אכלתי משא"כ אם מפרש אכלתי די"ל שאינו שונה אלא דבר וחילופו או כר"י דמתרץ בסמוך אלא שהתוס' מקשים כאן מנ"ל להגמ' לפרש כן המשנה ובזה שפיר י"ל דאל"כ הוי שמנה לזה כתבו והוי אתיא כר"י ולא הוי שמנה והוי ניהא טפי דא"צ לדחוק ולתרץ דלא הוי קשה כלל ליתני שמנה וק"ל: בא"ד וא"ת וגבי שבת וכו' ר"ל דבלא"ה ה"א דלא שייך שהן ד' אלא בהך שתים כמו הכא אבל כיון דבשבועות מפרש אכלתי וכו' שהוא דבר אחר ק' גם הכא ליתני וק"ל: ע"ב בתוס' בד"ה התם דלאו עיקר שבת וכו' עד וגם המקשה לא הקשה הוא תמוה מאי שייך לכאן ונ"ל משום שלא תאמר גם כאן לק"מ כיון דלא הוי דומיא דמ"נ למה לא ליתני פטורי ע"ז מפרשין דע"כ הוא כן דהא גם המקשה וכו' וא"כ מאי מקשה אלא ע"כ דסברא הוא כיון דתני שם לחיוב הו"ל למיתני גם כאן רק החיוב ודוק היטב: ע"ב בגמרא מ"ש הכא דתני ב' שהן ד' בפנים וכו' עד תנא הכנסה נמי הוצאה קא קרי לה הסוגיא זו כולו מוקשה וא"א להולמו ונ"ל לפרשה דבשבועות לחוד לק"מ אף לפי מאי דס"ד דיציאות היינו הוצאת דב' היינו דעני ועשיר לחיוב ושהן ד' פטורי של הוצאה דאתי לידי חיוב חטאת ולא ה"י קשה הא דומיא דמראות נגעים דבשביל זה אין לו להניח מליתני ב' שהן ד' כיון דלא משכחת בענין אחר כמ"ש התוס' סברא זאת בשבועות וא"ל דליתני ב' שהן ד' בהכנסות ולא ליתני לשון יציאות י"ל דקאי אקרא דכתיב הוצאה וגם לא קשה דליתני גם הכנסות ב' שהן ד' כיון דלא קאי אלא אקרא כ"ש לפי המסקנא דהכנסה נמי קרי הוצאה ותני כולהו לחיובא לק"מ דליתני יותר.

וגם אמתניתין דהכא לחוד לק"מ אף לפי דס"ד דיציאות ממשקתני דמשכחת כולהו ביציאות כמ"ש רש"י ותוס' בסמוך אבל מעיקרא מקשה כיון דתנא הכא ב' שהן ד' בפנים וב' שהן ד' בחוץ אלמא דשייך לשנות כולם אמאי לא תני גם שם כן תיתי מהי תיתי מ"ש וא"ל משום דשם תני דומיא דמ"נ הא ע"כ ז"א דהא השתא ס"ד דיציאות ממש לא הוי אף ב' שהן ד' לחיובי אלא ע"כ בשביל זה אין לו להניח מלשנות ב' שהן ד' א"כ ליתני עוד ב' שהן ד' ומשני הכא דעיקר שבת תני אבות ותולדות או דידע מהמסקנא דנקט גם הכנסות או דפטורי קרא תולדות כמ"ש התוס' בד"ה והא יציאות קתני התם דלאו עיקר שבת ר"ל אלא אגב אינך נקט לה לא קתני אלא דומיא דאינך שיהא הב' שהן ד' כמ"ש התוס' אבות וגם כולהו לחיובא ומקשה אבות מאי ניהו וכו' ר"ל דע"כ מוכח דתני דומיא דמ"נ דאי משום דלישכח ב' שהן ד' תני אע"פ שאינו דומה ליתני עוד ב' שהן ד' כמו הכא ואף ביציאות גופא משכחת אלא ע"כ דלא רוצה לשנות אלא חיובי ואבות דומיא דמ"נ א"נ לא משכחת ומשני דבאמת לא הוי דומיא אלא דחיובי תני דומיא דמ"נ ומקשה שפיר הא יציאות קתני דא"ל דתני גם פטורי אע"פ שאינו דומיא בחיובי רק באבות א"כ ליתני ח' ומשני הכנסה נמי הוצאה והוי דומיא כחיובי ודו"ק: או י"ל יותר קרוב לפשוטו דהקושיא אבות מאי ניהו לא קאי אמשנה דלשם דידע דממ"נ כבר מיתרצא המשנה אלא י"ל שהוא רב פפא כסוגיין בעלמא שהתרצן הוא הקשה והתרצן

הראשון הוא סתם גמ' תירץ דתני אבות לחוד ובזה הוי דומיא דמ"נ ולא בחיובי ואית ליה דשם הוא יציאות ממש ואפשר גם הכא כמ"ש רש"י ותוס' לקמן והקשה לו רב פפא אבות מאי ניהו והיינו למה אתה מתרץ כך הא ודאי איכא סברא כיון דלאו עיקר שבת הוא אלא דומיא לא שייך למיתני אלא כולה לחיובא אלא אמר רב פפא תרין כך התם דלאו עיקר שבת חיובי תני וכו' והקשה לו התרצין הראשון האיך אתה יכול לומר כן דתני דומיא דמ"נ לחיובא הא יציאות קתני ומשני תנא הכנסה וכו' וק"ל ובתוך דברינו מתורץ ממילא ק' התוס' בד"ה התם דלאו עיקר שבת ע"ש וכו' כ' התוס' בעצמם סברא זו בשבועות ע"ש דמש"ה תני דומיא כיון דלאו עיקר שבת הוא ודו"ק: ברש"י בד"ה מי לא עסקינן דהא אהכנסה נמי חייב כדקתני פשט העני וכו' והא דלא מפרש כדמסקינן בשבועות והביאו התוס' כאן דאל"כ ליתני המוציא לר"ה משום דהך לישנא מי לא עסקינן ואם משום זה קאמר מי לא עסקינן לא הוי פריך כלום אלא ודאי מסברא קאמר מי לא עסקינן כיון דחייב עלה מה"ת לא ליתני ואהא פריך ואימא הוצאה לחודא אע"ג דחייב גם אהכנסה לא רצה לשנותו דלא תני אלא אבות ולא תולדות ואהא משני דהכא מוכח דתני גם הכנסה ודו"ק: אמנם אחר העיון נ"ל לתרץ בטוב דרש"י הוכיח הכא הוכחה מכרחת דזהו דוחק לפרש כאן דלא כמסקנא משום דהך דשבועות והיינו משום דמילת שתיים של יציאות השבת היינו האמורות לשבת דהיינו הנאמר באבות מלאכות המוציא מרשות לרשות כמו שפרשתי בריש מכילתין וכן משמע בהדיא ברש"י שם ועלה קתני דמה הן שתיים פשט העני את ידו אלמא דשם מיירי מזה החיוב והוא מדוקדק היטב ברש"י דמייתי ראיה מפשט העני דחייב אהכנסה אין זה אלא תמה וכי צריך ראיה לזה דחייב הלא אין מפלפל אלא אם קוראו הוצאה אבל ודאי חייב ולפמ"ש הוא מדויק היטב אלא דשבועות לא רצה לדייק מזה דהי' צריך להביא מתניתין דהכא דפשט עני ויותר ניחא להוכיח ממשנה גופא דהמוציא דקאי עלה אבל הכא דקיימינן אמתניתין דילן שפיר פירש"י מהכא נמי מוכח ודו"ק ובזה מתורץ מאי דלא פריך הכא כמו בשבועות ודו"ק: ברש"י בד"ה דקתני יציאות וכו' עד ומה שהן ד' חיובי ופטורי ועיין בתוס' שכ' דפ' זה לא א"ש אלא לפי ריב"א וא"כ ק' לרש"י שהכריע בכולהו שמעתין דלא כריב"א והיכי מפרש כאן כן דא"ל דהכי קאמר רש"י מזה אין להוכיח דה"א חיובי ופטורי וה"א כפ' ריב"א ז"א כיון דהוא סברא לפי ה"א למה לא נפרש כן לפי המסקנא ונ"ל דרש"י לא מפ' דחשיב עקירות אלא לפי האמת דאינך לא חשיב ואפשר דאפי' מותרין הם כמו שאפרש ודאי יותר יש לגזור בעקירות מהנחות אף שעשה עיקר המלאכה דהכא איכא למיגזר שמא יגמור ואף את"ל דאף הנחות אסורי הכא אסורי טפי וכן משמע הלשון דאתי לידי חיוב חטאת אבל לפי ה"א עכשיו דחשיב כולהו ודאי יותר יש למנות הך דעשה עיקר המלאכה בשתיים בהדי זה שעשה כל המלאכה שהוא דומה והך שלא עשה עיקר רק טילטול בהדי ד' ודו"ק: אמנם הוא דוחק קצת ואחר עיוני בסמוך ברש"י בד"ה רשויות קתני לתרץ דברי רש"י נלע"ד שגם דברי רש"י דהכא מתורצין שפירש שם לרבא דה"ק רשויות שבת שתיים ובתוכן הן ד' בפנים וד' בחוץ וקושיות התוס' תימה עליו מאי שייך ושתיים השני ונלע"ד לפרש לדברי רש"י דה"ק ושתיים ר"ל ובשתיים רשויות האלו יש ג"כ ד' בחוץ דאי לא נקט ושתיים לא הוי ידענא אמאי קאי שהן ד' בחוץ ואף אם הוא קצת למותר תני אגב רישא וק"ל ולפ"ז מתפרש גם הכא לדברי רש"י

ביותר נאות דפי' התוס' דחוק דליחלוק הפטורי דליחשוב חדא בשתים ובפרט לפירש"י דשתים קאי אהנך האמורות לשבת באבות מלאכות כמו שפירש"י בריש מכילתין פעמים ודאי אין לחשוב בהם פטורי אלא דלפי ה"א ה"ק יציאות השבת ר"ל החיובים הם שתיים דעני ודעשיר והן ד' בפנים לעשיר ושתים ר"ל ובהנך שתיים הן ד' כנגדן בחוץ והוי ממש כפי' רבא לפי האמת מכ"ש שיש לפרש כן לפי ה"א כאן דהוצרך לומר וקמפרש הכנסה לאלתר ודו"ק: וא"ל לפירש"י ותוס' היכי ס"ד למיחשוב כולהו הא פטור ומותר לא קחשיב ז"א הוכחה די"ל דקחשיב גם פטור ומותר רק לתירץ קושיא אמרינן כך ואף אם אין זו סברא ליחשוב יציאות מה שהוא מותר י"ל ע"פ ק' התוס' לקמן דעכ"פ אסור משום לפני עור אלא שהתוס' תירצו דמיירי בחפץ של עכו"ם והוא עכו"ם א"כ ה"א דחשיב היכי שהוא של ישראל ובישראל ומכ"ש לתי' הנ"י דודאי הוא אסור אלא משום שבת הוא מותר לא קחשיב א"כ אין זה קושיא אם מחשיב לאיסור וק"ל: בגמרא א"ל רב מתנא לאביי הנך תמני הויין וכו' לכאורה יש לפרש לפי פשוטו מאי תלי הך קושיא כאן ולא תיכף אמשנה דהי' יכול לומר דמיירי כולהו ביציאות ולא הוי יותר אבל עכשיו דדייק דמיירי נמי בהכנסות מקשה ובזה מתפרש יותר הלטעמיה ר"ל כיון דהוי שיתסרו לק"מ די"ל דמיירי רק בהוצאת והא דקמפרש אין חושבו לקושיא כ"כ דמצינו כמה פעמים דתני רישא אגב סיפא ג"כ או י"ל דה"ק יציאות השבת היינו הוצאות והכנסות יש בכל אחד ב' שהן ד' בפנים וכן בחוץ וע"ז אמר לי' פטורי דרישא פטור ומותר לא קחשיב וא"כ קשיא י"ב הויין ותו לא מצית לתרץ כן וק"ל: אמנם לאחר העיון יש לפרש הקושיא להכא בדרך נאות ויתורץ גם סתירת דברי רש"י שפי' הכא בפנים ובחוץ היינו להבעה"ב ולעני ובשבועות פירוש דהיינו הכנסות והוצאות ועיין בתוס' במשנה שהביאו והוא דהנה לכאורה קשה מאי מקשה י"ב הויין דילמא חשיב כל המלאכה שלימה לאחת אף שעשאוה שנים ומתפרש היטב דהוי ד' דומיא דב' דמיירי בכל המלאכה והיכא שעשאן אחד חייב והיכא דכל המלאכה עשאוה ב' המה פטורין וא"כ ליכא אלא תמני וצ"ל דשפיר מקשה דבשלמא אי הוי חשוב בכלל אחד א"ש אבל כיון דפורט בע"ה בפ"ע וכן עני שפיר מקשה דלכל אחד הוי ו' דלבעה"ב הוי פטורים ד' ב' עקירות מן הוצאות וב' הנחות מן הכנסות והאיך תאמר דחשיב עקירה מהוצאה והנחה מעני לאחת וא"כ הוי ד' פטורים וב' חיובים לבעה"ב וכן לעני ומדוקדק היטב בלשון תמני הויין שהוא למותר והל"ל י"ב הויין או הל"ל ח' קאמר וי"ב הויין מאי תמני הויין ולפי מה שכתבתי א"ש דבא לפרש קושיתו שלא יתרץ כן וקאמר באמת תמני הויין ר"ל מלאכות שלימות לא הוי אלא ח' על כל פנים כיון דפורט לבע"ה ולעני י"ב הויין כמו שכתבתי אלא דעדיין יש לומר דילמא כמו שכתב רש"י בשבועות בפנים היינו הכנסות ובחוץ היינו הוצאות וא"ש דליכא אלא ד' הכנסות וד' הוצאות שלימות אלא כיון דרבינא דייק מדמפרש הכנסה לאלתר ע"כ מפרש בפנים ובחוץ היינו דעני ועשיר כמו שהוכיחו התוס' במשנה שפיר מקשה והוצרך לדחוק ולתרץ דלא חשיב אלא דאתיא לידי חטאת והיוצא מזה דבמשנה גופא לחודא ודאי יותר נאות לנו לפרש בפנים ובחוץ הכנסות והוצאות שלא נצטרך לדחוק דזה חשיב וזה לא חשיב אלא דהכא הוצרך לדחוק מרבינא ואיהו גופא אפשר מפרש הכא משום דמוכח כן מפרט דפשט העני ואיהו ל"ל הך סברא שהי' צריך להאריך ועיין בתוס' במשנה אבל בשבועות דלא מייתי רק המשנה כצורתה ומקשה

דליתני אף בשבועות כן ודאי יותר נאות לנו לפרש כן שלא יוקשה כן בפרט בשבועות אם הי' שונה בפנים ובחוץ כמו שמקשה בלא שום פרט ודאי היינו מפרשין כן ולא תפול קושיות רב מתנא והכי הוצרך רש"י לפרש שיפול קושיות רב מתנא ודו"ק: אמנם זה הדיקדוק דאמר תמני הויין נלע"ד לפרש בטוב טעם ויתורץ גם זה הדיקדוק דקאמר פטורי דאתי לידי ח"ח קחשיב הל"ל פטורי דיכול למיתי לידי ח"ח דהא לא אתי לידי ח"ח ויותר הל"ל עקירות דאיכא למיגזר קחשיב או פשיטת יד או לשאר פירושים לכן נ"ל דודאי ידע רב מתנא שיש לחלק ביניהם ולומר דלא חשיב אלא עקירות או כשאר פירושים אלא דמקשה מאי לו לתנא לשנות כאן הנך פטורי דלא קחשיב לעיל כיון שאינו אלא פרט על הכלל דלעיל לא ליתני אלא פשט העני את ידו לפנים ולא הניח וכן כל אינך ואהא קאמר תמני הויין ר"ל דפתח הכלל בתמניא ותרתי סרי הויין ר"ל ומפרש י"ב ואהא משני שפיר פטורי וכו' ע"פ שאקדים לך מה שנ"ל ברור דהנך אסורין כל חד לחודא שרי דהיינו עקירה לחוד או הנחה לחוד אלא שבין שניהם נעשה המלאכה הוא דאסור כיון שעכ"פ נעשה מלאכה אלא שהתורה מיעטה מחטאת להכי אסור ודאי היכא שעשה גוף המלאכה אלא שחיסר מעט הטילטול י"ל דאסור מדאמר אביי לקמן דקנסוה היכא דהושיט ידו מחשיכה דעביד איסור או י"ל גם שם הוא הקנס שודאי לכתחילה הושיט ידו כדי להניח ג"כ ויש לי ראיות חזקות הרבה ע"ז ואביא לך קצת מהם דבעי אביי לקמן מאי להחזירה ה"ה הנחה וקתני פטור אבל אסור וכן לקמן במקום פטור מותר לכתחילה ליטול מר"ה ולהניח במ"פ הלא היא עקירה שלימה וכן ליטול מן מ"פ ולהניח ברה"י או בר"ה הלא היא הנחה אלא ודאי כל חד לחודא שרי אלא היכא דעביד שניהם גם שם אסור מדרבנן ע"ש והא שכתב רש"י בע"ב דאי שדי לי' זה שהוציא מבע"י הוא אסור מדרבנן ומביא ראי' ממשנה התם נמי הוי נעשה כל המלאכה ע"י אלא שהתחיל מבע"י הוי כמו ב' שעשו אבל חד לחודא שרי וא"כ שפיר משני בדיקדוק דהוצרך לשנות שניהם דפטורי דאתי לידי ח"ח ר"ל שנגמרה כל המלאכה ע"י שני דאז עביד הראשון איסור בעקירה אבל דלא אתי לידי ח"ח לא קחשיב שאינו איסור כלל בעקירה לחוד ובזה מתורץ קושי' התוס' ארש"י דהא לא הוי אלא טילטול דבאמת הך לחודא שרי ועיקר האיסור על שנגמרה המלאכה לכך ודאי יותר יש לחשוב עקירה כיון דעיקר איסור מאי שבא לידי ח"ח ויש לגזור אטו אחד שעשאה יותר יש לגזור בהאי דעביד עקירה וראי' מפורשת לזה הסברא דהא רבותיו מפרשים דקאי אהך דפשט ידו לחוד קחשיב ובוודאי לפשוט יד ריקנית לחוד אינן איסור לכתחילה אלא ודאי כיון דנגמרה המלאכה הוי איסור להך דהתחיל דגזרינן שמא יגמור אלא שאין נראה לרש"י לחשוב איסור אף בנגמרה לפשט יד ריקנית ודו"ק: דף ג ע"א ובזה מתפרשים דברי רש"י שכ' כל חיובי ופטורי דשבת בשוגג קאי שאין לו שייכות כאן וזהו דוחק לפרש דקאי אמאי דפריך והא אתעבידא מלאכה ביניהם דאין שייך קושיא זו אלא על חיוב חטאת וכן משני באמת אחטאת אמנם הוא דוחק דהוי לי' לפרש שם ולא כאן אמנם לפמ"ש יש לפרשו דה"ק שלא תקשה לומר דלכתחילה אינו איסור אלא אחר שנגמר והלא עקירה לכתחילה מותר וא"כ אחר שנגמר האיך שייך לומר אסור והוא לא תני לה אלא להורות דאסור ומכ"ש לפי' רבותיו קשה טפי לכך כתב דמיירי בשוגג וא"כ ק' קושי' התוס' בשבועות איך שייך למיתני דהוא אסור כיון דמיירי בשוגג וצ"ל כתירץ התו' שם דאשמועינן

דאחר כנודע לו עשה איסור דבריהם וא"כ שפיר שייך לומר עקירות קחשיב וגם פי רבותיו דכיון לאחר שנודע כבר נגמרה המלאכה י"ל דעביד איסור אעקירה או אפשיותו יד כיון שהתחיל ויש לגזור שמא יגמור בעצמו וגם אתעביד מלאכה על ידו אבל במזיד באמת אין שייך למיחשב עקירה לחוד לאסור דהוי רק טילטול ומכ"ש פי רבותיו ומתורץ קושית התו' היטב ודוק: אמנם צריך לתת טעם מאי שנאיד רש"י מפ"י רבותיו דודאי אינו כפי ריב"א שחשיב מאי דעביד עיקר המלאכה והם פירשו דחשיב לי' משום דפשט ידו אף ריקנית אף לדינא הם אחד אין פירושם אחד תדע דלפי רבותיו קאי אתי לידי ח"ח מה שהתחיל ותו' הוצרכו לדחוק ע"ש ובמ"ש אמנם רבותיו ושיטת רש"י הם בסיגנון אחד ואמאי נאיד מפירושם וביותר תימה שכ' בעצמו דברים נגדיים לפירושו ומחזק פי רבותיו שכ' פשט העני וכו' הא חדא ר"ל לעני או שנתן לתוכה וכו' הא אידך ר"ל לבע"ה ואח"כ כתב בפי רבותיו דהוי להו תרתי בעני וכו' דהוא יותר מסתבר לפרש שמפרש תרתי דעני באחת כמ"ש התוס' ואם באמת בא לחזק פי רבותיו קשה חדא למה מפרש כלל פירוש אחר כיון שהי' לפניו פי רבותיו וגם חזינן במשנה שמפרש פירושו ועמ"ש בחידושי במשנה לתרץ זה שהוא סיוע לפירושו ובזה הסיגנון אוסיף שנית ידי לתרץ שאדרבא בזה א ומוכיח פירושו והיינו שנ"ל לומר דלפי רש"י הנחות ליכא שום איסור וכן משמע לשון רש"י שכ' בעקירות איכא למיגזר וכו' ע"ש וא"כ למה יהא אסור וגם זו דוחק לומר שאסור ולא קחשיב ואף את"ל שגם הנחות אסורין עכ"פ אינו סברא שישנה האיסור במשנה כיון שהוא פי לב' שהן ד' אלא דלכאורה ז"א דהא קתני שניהם פטורין וכל פטורי דשבת הוא אסור כשמואל אלא דלפירוש"י י"ל שניהם פטורין קאי אעקירות לחוד דקחשיב דהיינו בראשון העני פטור אבל אסור ובשני הבע"ה אבל הנחות לא מיירי ויכול להיות מותר או לא מיירי מהם משא"כ לפי רבותיו דקחשיב תרתי לעני לא שייך שניהם פטורין ע"כ מיירי גם מאידך וקתני לאיסור מאי דלא קחשיב והוא דוחק לכך בזה סיוע לפירושו ובזה נדחה נמי פירוש ריב"א ודוק: בתוס' בד"ה בבא דרישא פטור ומותר לא קתני וכו' ע"ש מה שתירצו ועיין בנ"י שתירץ דהכא קתני מותר מחמת איסור שבת דהוצאה ובאיסור לפני עור לא מיירי והוא סברא נכונה איך לחשוב י"ב איסורים בהוצאה כיון שזה אינו אסור מחמת הוצאה ותירץ התוס' דחוק יותר דודאי מתניתן לא מיירי בנכרי אלא דהכי מתרצי דלא יכול לחשוב זה לאיסור כיון דמשכחת לה שמותר כגון בנכרי ובזה הסיגנון תירץ הנ"י יותר נאות ונלע"ד שהי' קשה להם דא"כ מאי פריך משמואל דילמא שמואל לא קחשיב אלא מאי שמותר לגמרי משא"כ הכא דעכ"פ הוא אסור לכך תירצו דמשכחת שהוא מותר לכך פריך שפיר דה"ל לשמואל לחשוב כיון שהוא מותר עכ"פ בנכרי ואפשר הנ"י ג"כ ס"ל ע"כ כפי התוס' אלא שבא לתרץ הרי"ף מאי שלא הביא הך אוקימתא דהכא פטור ומותר שהוא נ"מ לדינא לכך כתב דאין נ"מ לדינא כיון דהגמ' לא אמר אלא משום שבת מותר אבל משום לפני עור אסור וא"כ אין נ"מ לדינא ואי דמשכחת בנכרי זה כ' הרי"ף שם הך ברייתא נותנין מזונות וכו' וק"ל: בתוס' בד"ה בר מהני תלת וכו' עד ותי' דהא לא איצטריך לשמואל וכו' עד כדמשני בגמ' לכאורה הוא מיותר הך כדמשני וגם הוא תמוה דעדיין לא מיתרצא מילתא דשמואל דאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור הא איכא הני בשלמא אגמ' לק"מ די"ל דה"ק כל פטורי דשבת היינו דעביד מעשה אבל כאן קשה וצ"ל דבאמת

אשמואל גופא לק"מ הא איכא הנך היכא קאמר כל פטורי וכו' דקי"ל אין למידין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהם חוץ אפ"ה איכא למימר דשייר אלא דק' הגמ' והתוס' הוא אשמואל למה שייר הנך ולא חשיב להו דאמורא צריך לפרש דבריו וע"ז תי' הגמ' כיון דלא איצטריך לאשמועינן דאל"ה מאי תירץ פטורי דלא עביד מעשה וכו' עדיין אינו מתורץ עיקר הקושיא דלחשבי' להודיענו שהוא מותר אלא ע"כ דלא איצטריך לי' לאשמועינן כיון דלא עביד מעשה ה"נ כיון דאיכא סכנה לא צריך לאשמועינן וק"ל: בא"ד דהא מוקי לה כר"ש נ"ל דמש"ה מוקי התם כר"ש ובאין בו סכנה משום ק' התוס' ודוק: בתוס' בד"ה פטורי דאתי לידי חיוב חטאת וכו' ועוד דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה קושיא חמורה ופירושו בדברי התו' אף שהוא סברת המאור והוא סברא נכונה אין במשמע דברי התוס' שיהא סובל זה הפירוש וגם נלע"ד לפי סברת התוס' לעיל גבי עני ועשיר כיון דלא הוי מוכח חד מאידך שפיר יש לחשבו בשתים וה"נ לא נפיק חד מאידך דבעקירה קטנה קמ"ל אע"ג דלא הוי רק טילטול אפ"ה אסור ובעקירה גדולה קמ"ל אע"ג דעשה כל המלאכה רק חיסר מעט הנחה ברה"י או בר"ה אפ"ה פטור וזה עיקר חידוש של המשנה דאע"ג דעביד הוצאה אינו חייב בלא עקירה והנחה וא"כ שפיר חושבו בשתים אכן נלע"ד לפרש ק' התוס' כפשוטו ואי משום קושיתו דהי' צריך להאריך כמ"ש התוס' לעיל לק"מ דהכא קשיא להו למה חלקן לב' בבות הוי ליה למיתני פשט העני וכו' וכן פשט בע"ה את ידו וכו' שניהם פטורין למה לי' לאפלוגי ליערבנהו וליתננהו אלא ע"כ כדי למיתני תרתי דעני באחת ודבע"ה באחת לפרש כל בבא בפ"ע כמו ברישא ולפירש"י הא לא תני לה באחת וא"כ הדרא קושיא לדוכתא ליערבנהו וליתננהו וא"ל דתני דומי' דרישא כיון דלא הוי דומיא דהתם הוי לעני בבא אחת וכן לעשיר אבל במשנה ארישא שפיר כ' התוס' שהי' צריך להאריך והתם לא הי' יכול לערבנהו דבחדא העני חייב ובאידך בע"ה חייב משא"כ הכא דשניהם פטורין ודוק:.

ולתרץ קושיא זאת ארש"י צ"ל דאפ"ה תני כל פשט יד בפ"ע דעני ודעשיר אגב רישא אע"ג דלא הוי ממש דומיא דרישא וק"ל: בא"ד ומפרש ריב"א וכו' עד דכוותי' ברישא חייב חטאת ר"ל דמה שאמר הגמ' דאתי לידי חיוב חטאת ועל הנחה לא שייך זה אלא דה"ק דאתי לידי חיוב חטאת ברישא לזה חשבו הכא בסיפא וק"ל: בתוס' בד"ה שניהם פטורין עיין במהרש"א שמפרש ולא ביאר היטב דודאי היינו יכולין לומר במשנה דבאמת חייב חטאת ופטורין קאי אמזיד דודאי פטורין ממיתה והא דהוי ב' שהן ד' ה"א באמת כולהו לחיובא ב' לחיובא כשעשה כל המלאכה ושהן ד' שלא עשה כל המלאכה ואפ"ה חייב חטאת אבל על הגמ' מקשה שפיר כמ"ש התוס' ובזה נלע"ד לתרץ היטב מ"ש התוס' ולא פריך שיתחייב הראשון וכו' דמשמע הלשון שזה מן התירוצים ואינו שייך לעיל ולפמ"ש הוא נכון דכיון שיש לפרש המשנה כן א"כ היא גופא קשה למה לא מפרש הגמ' כן ולא יוקשה כלל ולכך כת' ואין לפרש ר"ל אפי' היכא שהראשון עושה כל המלאכה רק שחיסר הוצאה אין סברא שיתחייב הוא אלא על השני פריך וא"כ לא נוכל לפרש כולה לחיובא בהנחות דיוקשה כל הקושיות שהקש' תו' אפירש"י להיפך דהרי יהא ג' הוצאות לעני וג' הכנסות לבע"ה וגם לא חשיב דעני באחת כמו שהקשו תוס' אפירש"י שמפרש בעקירות כן אם נפרש בהנחות יוקשה להיפך וכפי' ריב"א לא נוכל

לפרש שיהא זה שעשה עיקר המלאכה חייב אף הראשון כמ"ש התוס' ודוק: ולפירש"י לפמ"ש נ"ל לפירש בטוב טעם הקושיא לכאן כיון דע"כ כיון שמשני דעקירות קחשיב לפירש"י ע"כ מיירי בשוגג כמ"ש בסמוך לפירש"י דעקירה לכתחילה לחוד אינו אסור במזיד מכ"ש לפי רבותיו דפשיטת יד לחוד ודאי אינו אסור וכמ"ש לפירש"י דלהכי מפרש כל חיובי ופטורי דשבת בחטאת קאי ולהכי נמי הגמ' נקיט הלשון לידי ח"ה ולא נקט חיוב סקילה וא"כ כיון דמיירי בחטאת פריך שפיר והא אתעבידא אבל אי ה"א דמיירי במזיד ודאי לק"מ שיתחייב חצי מיתה אבל חטאת י"ל דמקשה שיביאו חטאת בשותפות ודו"ק: בד"ה בעשותה וכו' עד ואינו אלא כפל מילי ונ"ל ליישב למה נקט כפל הלשון ויתיישב קצת ק' התו' לקמן אמאי דקאמר איתמר נמי והיינו דבאמת לשון הבריי' שמביא אינו אלא ר' אומר בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה אלא שהגמ' מפרש כן דהיינו יחיד ועשה אותה וכו' שלא תאמר דממעט רק העושה את מקצתה ולא נעשית קצתה השנית כלל ולא אתעבידא מלאכה מבינייהו לכך קאמר דז"א והיינו משום דלזה לא צריך קרא מה"ת ליחייב אחצי מלאכה אלא ע"כ דהיינו שנים שעשו שכל אחד עשה מקצתה ועל זה מייתי ראי' מאיתמר נמי דאמר נזרקה מפי חבורה וכו' ומסתמא לא פליגי אר' דאמר דקאי למעט עושה מקצתה אלא ע"כ דעושה מקצתה דר' היינו שנים שעשאוה זה עוקר וזה מניח ודוק: בא"ד אך ק' דבפ' המצניע משמע וכו' ר"ל דלפום פשטי' י"ל דה"ק מדעשותה מוכח דעושה מקצתה פטור מכח הנפש דאל"ה הוי מוקמינין הנפש לשנים שעשאוה בבת אחת אבל כיון דבעשותה קאי אשנים שעשאוה בבת אחת דקאי אנפש וא"כ מוכח דהנפש קאי אזה עוקר וזה מניח והוי מדוקדק היטב בלשון הגמ' וגם בלשון איתמר נמי אבל עכשיו שתו' דחו זה הפי' קשה נ"ל לתרץ דהש"ס מייתי דרשה הפשוטה משום דאי לאו הנפש הוי מוקמינין דעשותה אזה עוקר וזה מניח די"ל בזה מסתבר יותר לפטור מב' שעשאוה בבת אחת לכן מייתי הש"ס דרשה זאת אע"ג דהשתא דכתיב הנפש מוקמינין בעשותה אב' שעשו בבת אחת כיון דזה נפיק נמי לפטור מייתי הש"ס דרשה הפשוטה וכן מתרצינין התו' בכמה מקומות וק"ל: בתו' בד"ה עקירת גופו כעקירת חפץ נראה לר"י דה"נ וכו' עד וא"ת ואמאי לא פשיט ממתניתן וכו' עד וי"ל דאפ"ה אסרו רבנן לפי פשוטו מתפרש דק' התו' היא דאי לא הוי כעקירת חפץ הוי גזירה לגזירה ותירצו דה"א אפ"ה אסרו והיינו דה"א דגזרינן גזירה לגזירה אבל נלע"ד שאין זה במשמע דברי התו' דעיקר חסר דהל"ל דה"א דגזרינן גזלג"ז למה כיסו הדבר וגם האיך ס"ד להקשות הא לאביי אף אליבא דאמת גזרינן גזירה לגזירה וצריך למיפשט אף אליבי' וגם אליבא דרבא אף דאית לי' כן אליבא דאמת מזה לא הי' יכול למיפשט דדילמא גזרינן גזירה לגזירה וגם האיך תלוי הך קושיא כאן אחר שפירשו דגם בהנחה תיבעי לכן נלע"ד דס"ד דתו' דלא אסר מדרבנן אלא היכא שעשה חצי המלאכה או עקירה או הנחה אבל היכא שלא עשה לא עקירה ולא הנחה אף שהוציא אינו אסור אף מדרבנן וכן משמע פשט לשון משנתנו וא"כ שפיר הקשו דא"א דעקירת גופו וכן הנחה לא הוי הנחה ולא עקירה א"כ אף אם יצא משחשיכה עם המחט לא הוי אפי' איסור דרבנן ולמה גזרינן מבע"י אטו משחשיכה כיון דאפי' משחשיכה אפי' איסור דרבנן ליכא ולכך תלוי הקושיא בכאן דאי ה"א דלא בעי אלא בעקירה אבל הנחת גופו פשיטא לי' דהוי הנחה וא"כ אם יצא במחטו משחשיכה עכ"פ מדרבנן אסור דהא עביד

הנחה לכך גזרינן אף מבע"י די"ל דגזרינן גזלג"ז אלא כיון דהשתא פירשו די"ל דבעי אף בהנחה שפיר הקשו כמ"ש ות"י דאפ"ה אסרו רבנן ר"ל אף דלא עביד עקירה ולא הנחה אפ"ה אסרו רבנן לעשות כן משחשיכה כיון דעכ"פ הוציא מרה"י לר"ה וא"כ י"ל דמש"ה גזרינן מבע"י משום גזירה לגזירה ודו"ק: בתו' בד"ה ידו לא נייה ע"ש מה שהוקשו על פירש"י ופי' פי' אחר ולענ"ד תמי' לי טובא כי פירש"י הוא כפתור ופרח דלפי' התוס' יוקשה הא לקמן אמר אביי דלא אמרינן ידו בתר גופו גריר היכי דידו ברשות אחרת דליהוי כרשות הגוף שם לחיוב וצ"ל דלפטור אמרינן שפיר בתר גופו גריר דלא להוי כרשות זה שהיד שם וכן משמע לכאורה לקמן מדבעי מה לעשותה כרמלית והיינו משום דאינו לא רה"י ולא ר"ה אבל הוא דוחק גדול כיון דגריר בתר גופו לפטור אמאי לא לחייב לכך נ"ל דברי רש"י מוכרחים דודאי אם גופו וידו ברשות אחת שפיר הוי הנחה ע"ג ידו כמו על כתיפו דס"ל כמ"ש התוס' והיינו אע"ג דידו לא נייה ע"ג קרקע כיון דגופו עומד ע"ג קרקע וידו וגופו אחד הוי כמונח ע"ג קרקע כמו בזיו לקמן אבל היכא דידו ברה"י וגופו בר"ה או איפכא אז לא הוי הנחת ידו כלום משום דלא נייה ע"ג קרקע ואנן בעינן הנחת קרקע רק ע"כ אם תרצה לומר דהוי הנחה צריכת לומר כיון דהגוף נייה ע"ג קרקע מועיל לידו ותשד"י בתר גופו ואז הוי כמו הנחה בר"ה כיון דהגוף נייה בר"ה וידו בעצמו אינו נייה ע"ג קרקע לכך לא שדינן כלל בתר גופו וא"כ לא הוי הנחה דבאמת ס"ל לרש"י דלא שדינן לענין רשות כדאמר אביי בסמוך וגם לקמן גבי זיו לא פירש"י דנשד"י לענין רשות וע"ש במ"ש מהרש"ל שם ודוק: לכך פירש"י דיש גורסים ידו בתר גופו גרירא ויתירא הוא לכאורה הוא סותר פי' זה אבל לפמ"ש א"ש גם זה הגי' נכון לפי' והיינו משום דלא נייה ע"ג קרקע ע"כ בתר גופו גריר אבל הוא למותר כיון דבלא"ה פטור משום דלא נייה ואת"ל בתר גופו גריר לחייבו ג"כ פטור ל"ל למגרי' לכך פי' דיתירא היא אבל הוא הוא ודוק היטב כי נכון לענ"ד: י"ל דתו' נאדו מפירש"י כי יוצא לנו עוד מפירש"י אפי' לפמ"ש דהיכא דידו נייה ע"ג קרקע אע"ג דגופו ברשות אחר והטעינהו על ידו והוציא חייב והתו' הוכיחו לקמן מר' אבהו דמשני ששלשל ידו למטה דסבר ר' אבהו דאגד יד שמי' אגד ואע"ג דהוי כמונח ע"ג קרקע כיון דהוא למטה מג' אפ"ה שמי' אגד דהיינו בתר גופו גריר דאגיד לגוף שהוא בר"ה ע"ש ומסתמא ר' אבהו לא פליג אר' וגם היא מברייתא אבל לפי המסקנא דהתם אין ראי' לסתור פירש"י למחוק הגירסא ידו לא נייה וי"ל לפי וודאי דהוי סבר ר' אבהו הוי מפרש הברייתא אינו דומה לידו משום דבתר גופו גריר והיינו אגד יד כמו שמוכח מהמשנה כמ"ש התוס' פי' לקמן אבל למסקנא דידו של אדם חשיבה לו כד' י"ל באמת היכא דידו של עני מונח ע"ג קרקע העני חייב דלא שמי' אגד וגם סברת התוס' דלשם אינו מוכרחת ע"ש ודוק: בא"ד ואינו נראה וכו' עד כדקתני במתניתן פשט העני וכו' ועיין במהרש"א שהקשה שני פעמים דליפשוט בעיין מזה ותמה אני אם יצא מפיו האיך נדמה עקר מידו או נתן לידו להיכא דעקר עם גופו וזהו עיקר בעיין כיון שלא עקר והניח גוף החפץ רק המקום והתוס' כ"כ למסקנא ולא רצייתי להאריך לפי שמצאתיו במהר"מ ודוק: ועיין מ"ש לעיל בסמוך לפרש פירש"י וגם זה הקושיא לא תפול ולפי הגי' שלפנינו ידו לא נח ע"כ אנו מוכרחין לפרש כפי' רש"י דלפי' התוס' הוי הטעם מחמת שאינו רה"י ולא מחמת הנחה ובאמת משמע שאינם גורסין לא נח רק בעי עקירה ודוק: אמנם אף

לפי פירושם בדברי רש"י דמשום טעם לא נח אף אם ידו וגופו ברשות אחת והטעינו על ידו ועקר גופו פטור נלענ"ד דלא קשה מהמשנה אף לפי המסקנא דעקירת גופו כעקירת חפץ י"ל דהתם על ידו לא הוי הנחה מתחילה משום דלא נח ע"ג קרקע וא"כ לא שייך לחייב אם הטעינו על ידו והא דחייב במשנה כשנתן לידו או הניח לק"מ אף דינו לא נח ע"פ הא דאמרינן לקמן דף ה' ע"ב אגוז ע"ג מים לאו היינו הנחתן בעי רבא אגוז בכלי וכלי צף ע"ג מים מאי ע"כ ר"ל היכא דעקר אגוז מן הכלי או הניח לתוך הכלי אי אזלינן בתר אגוז הוי הנחה אע"ג דהכלי צף כיון שאגוז מונח בכלי א"כ ה"נ אע"ג דינו אפי' אם הוא ברשות אחת עם הגוף לא הוי הנחה אפ"ה אם הניח לתוך ידו חפץ או נטל מינו הוי עקירה והנחה לבתר חפץ אבל היכא דעקר ידו עם החפץ או הניח ודאי לא הוי הנחה ועקירה כמו התם אם עקר הכלי והאגוז ממים לא חייב בודאי ואין דומה כלל לעקירת גופו דהגוף מונח ע"ג קרקע הוי הנחה ועקירה ממש גם לחפץ ואפשר זהו כוונת המהרש"א בקושינו דאם עלה על דעת התוס' לחלק כמ"ש מהר"ם גם בתר פשיטות יש לחלק ודוק וא"ל א"כ לפרש"י לפשוט רבא מהמשנה דבתר אגוז אזלינן כמו במשנה בתר חפץ דיש לחלק בכמה גווני דהחפץ לא נייד בינו כמו אגוז וגם מחובר עכ"פ לגוף ובפרט לפי התוס' דהתם דתלי באורח' ובידו ודאי טפי אורח' מאגוז בכלי אלא עכ"פ זה הסברא מוכח משם דיש לחלק בין עקר היד עם החפץ ובין עקר החפץ מיד אף אם ידו לא נייה ואפ"ה יכול להיות חייב בחפץ ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה הי' טעון וכו' ונקט מבע"י ר"ל כיון דמיירי בעומד לפוש אפילו אי הוי נקט טעון עצמו משחשיכה הוי מוכח עקירות גופו הוי עקירה דאל"ה אמאי יתחייב דעקירה ראשונה כבר בטלה אהא תי' ע"פ מ"ש לעיל דה"נ ה"מ למבעי אהנחה ר"ל דהא בהא תליא אי עקירות גופו הוי עקירה גם הנחת גופו בעומד לפוש הוי הנחה ובטלה עקירה ראשונה אבל אי לא הוי עקירות גופו עקירה גם הנחת גופו כשעמד לפוש לא הוי הנחה ולא בטלה עקירה ראשונה וא"כ לא הוי מוכח מידי די"ל דלא הוי עקירת גופו וא"כ גם הנחת גופו לא הוי הנחה וחייב משום עקירה ראשונה וק"ל: בגמ' אמר אביי פשיטא לי ליישב גי' רש"י מי קנסוה וגי' תו' שרוצים לגרוס מי אסרוה וגם מה שפירשו בד"ה מהו שתעשה כרמלית דאזלי לשיטתייהו וגם סמיכות אביי לכאן נ"ל דע"פ פירש"י שפיר גרסינן מי קנסוה דהא לפירושו לעיל הוי ידו ממש כרשות שהיד שם אלא דפטור משום דלא נח ע"ג קרקע ולכך קאמר אביי כאן דלפי פשטי' דמתניתין ה"א שהוא ממש בכל דיני חיוב כרשות שהוא שם והא דפטור במשנה העני המוציא כשהניח הבעה"ב בתוך ידו משום שלא עקר החפץ ממקומו וא"כ האיך נאמר שתעשה ככרמלית אבל עכשיו דפשט עקירת גופו כעקירת חפץ וא"כ ע"כ ידו לא נח וא"כ אף דהוא כרשות שהוא שם אינו חייב עליו וכיון דעכ"פ איפלוג מרשות גוף רק שפטור משום דלא נח וא"כ כרשות שהיד שם אינו ממש לחיוב כיון דלא נח וא"ת אפשר משום דלא נח שם שדינן בתר הרשות שהגוף שם כמו היכא שהיד והגוף ברשות אחד דהוי הנחה אף לפירש"י דשדינן לה בתר הגוף כמ"ש וכן משמע כמה פעמים מפירש"י דשמעתין הנ"ל היכא שהגוף ברשות נשדיי' בתר הגוף לזה הוצרך אביי להוכיח שאינו כן וא"כ חזינן אף דלא נח אפ"ה איפלוג רשותא דיד מהרשות שהגוף שם לכך יש לנו לומר שתעשה ככרמלית שלא להחזירה כיון דאיפלוג מרשות הגוף הוי כמוציא מרשות לרשות אלא שאינו חייב מן התורה כיון דלא נח אבל

מדרבנן אסור אלא דעדיין קשה כיון שהוא ממש רשות אחר מדאורייתא אלא דהפטור הוא משום דלא נח מכ"ש אם היא כרמלית אינו אסור בלא הנחה דהא גבי כרמלית אמרינן לקמן שהוא מקולי רה"י ור"ה ולא מחומר מהם וגם היכא שייך למיעבד מרה"י או ר"ה דאורייתא כרמלית לכך קאמר מי קנסוה היינו שקנסו שיהא לה דין כרמלית לאסור אבל לאו משום כרמלית ממש אסרינן וכי הדר מסיק לחד אבע"א דלא הוי כרמלית רק מקנסא אסור להחזירה היינו דלא עשאוהמקנס דין כרמלית ונ"מ בשוגג ומבע"י כמ"ש התוס' ודוק וכן אין להקשות לפירש"י למה מותר לטלטל בידו ברשות אחר כמ"ש התוס' בד"ה מהו שתעשה כרמלית דהא שם הוי ממש מדאורייתא כרשות שהוא שם ולא איפלוג כלל והיכא תעשה שם כרמלית ודוק: אבל התו' אזלי לשיטתייהו שכתבו לעיל דמש"ה לא חייב לעיל משום דשדינן גם לענין רשות היד בטר הגוף שלא תהא כרשות שהיד שם וא"כ ודאי ה"א דיהא ממש כרשות שהגוף שם כמו שכתבו התוס' לקמן גבי שדינן גופו בטר עיקרו דשדינן לי' ממש שיהא כרשות שהעיקר שם וע"ז אמר אביי דמוכח ממשנתינו שאינו כן ובאמת צריכין אנו לחלק לפי' התוס' בין ידו דהכא לנוף דלקמן או אפשר דמתניתן כרבנן דר' דאית להו לקמן לא שדינן אף בנוף וא"כ הוי האי יד לא רה"י ולא ר"ה דלענין זה שדינן ודאי שלא יהא כרשות שהיד שם ולענין הרשות שהגוף שם לא שדינן וא"כ יש לנו לומר שתהא כרמלית ממש כמו כל רשות שהוא ד' ואינו לא רה"י ולא ר"ה הוי כרמלית בגבוה ג' אע"ג דיד אינו רחב ד' הא אמרינן לקמן דחשובה כד' על ד' לכך שפיר גרסו מי אסרוה דאסור מן הדין והא דמסקי די"ל מחמת קנס ר"ל דאל"ה כמו דשדינן בטר גוף דלא ליהוי רשות ממש כמו שהוא שם ה"נ הוי לן למשדי' בטר גוף דלא ליהוי כרמלית אלא משום קנס לא אמרינן הכי סוף סוף כיון דיש לו דין כרמלית ממש לענין לאהדורה ה"נ יש לו להיות דין כרמלית ברשות שהיד שם דהא לא הוי ג"כ כרשות ההיא ומש"ה הוי כרמלית א"כ שפיר קשה אמאי אמרינן עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ה הא כיון שאינו רה"י ור"ה הוי כרמלית ממש אף לרשות ההיא ומכ"ש להך גי' מי אסרוה קשה טובא אף להך גי' מי קנסוה נמי קשה דהא כיון דעשאוה ככרמלית משום קנס הוי כרמלית אף במקום דלא שייך קנס כגון בשוגג ומבע"י וא"כ ה"נ שם והוצרכו לדחוק דשם אינו דומה להיות כרמלית לכך לא הוי ממש כרמלית אף שאינו כרשות ההיא לא החמירו כיון דכרמלית מדרבנן משא"כ לגבי רשות שהגוף שם דומה יותר ודוק הארכתי קצת בפשטן של דברים לבאר לתלמודים: ברש"י בד"ה מבע"י דאי שדי להו וכו' עד ואיסורא דרבנן הוא דאיכא וכדתנן שניהם פטורין וכו' היא תימה גדולה הא ע"כ הנחה לחודא היכא שלא נעשה כל המלאכה ע"י אחר כדמוכח גם מהכא בפירוש מדבעי אם מותר להחזירה ואף לפי פשיטות ולא הוי ס"ד לאסור אלא משום קנס וכ"כ רש"י בהדיא בסוף העמוד בד"ה בשוגג לא קנסוה וכו' עד והחזרת ידו אינו אפי' שבות אי לא קנסוה וא"כ הכא דלא שייך קנס למה יהא איסור דרבנן כן כתבתי בחידושי בעמוד הקודם והוא מוכרח וצ"ל דדוקא הנחה דחזרת ידו דלא איתעבידא מחשבתו לא מיחזי כמלאכה שרי וכן כל עקירות או הנחות לחוד לא משכחת היכא דלא נעשה חציו השנית ע"י אחר או מבע"י שאיתעביד מחשבתו לכך שרי כאשר כתבתי למעלה אבל היכא שנעשה חציו השנית ע"י אחר איתעבידא מחשבתו לכך אסור והכא שנעשה חציו השנית מבע"י הוי כמו ע"י אחר כמ"ש רש"י כאן בתחילת

העמוד טעון מבע"י הוי כמו הטעינו חבירו לכך אסור הכא כמו במשנה ודוק: אמנם עדיין צריך ביאור למה הוצרך רש"י לזה וליכנוס בדוחקי' דעדיין לא ס"ד לחלק בין איתעביד מחשבתו ללא וזה א"צ כאן לשום פירוש דאיסור דרבנן מיהא איכא ונ"ל שהוצרך לפרש כן דוקא השתא דקשה היכי יכול לתרץ כן מבע"י קנסוה למה נקנסו' הא לא התחיל לעשות שום איסור דאף לכתחילה שרי להושיט ידו מבע"י ואף שהחזיק ידו עד שתחשך והי' דעתו להניחה משחשיכה ליכא איסורא וא"ל דהכי פריך לשני דכרמלית דמיא ומש"ה אסור אף מבע"י כמ"ש רש"י ותוס' דאי אמרינן ככרמלית אף דגרסינן מי קנסוה אפ"ה אסור אף מבע"י ז"א דהא לגי' רש"י דגרס מי קנסוה הא דאסור מבע"י כיון דלא שייך קנס היינו משום דלא פליג כיון דמשחשיכה ראוי לקנסו וכיון דעשאוה ככרמלית משום משחשיכה שוב לא פליג ואסור אף מבע"י אבל לפי מאי דס"ד השתא דמשחשיכה לא קנסוה אין לנו לעשותה כרמלית בשביל מבע"י כיון דלא שייך למיקנסו' מבע"י לחוד וכרמלית לא הוי אלא משום קנס ואף להך גי' מי אסרוה הא קאמר הכא מבע"י קנסוה משמע דלאו משום איסור ליהוי כרמלית ורש"י אינו מפרש שהוא חוכא ואיטלולא כפי' התוס' שנאמר דבאמת מש"ה הוי חוכא כמו שאכתוב לקמן לכך כ' רש"י דאיסורא דרבנן מיהא הוי היכא דנשדל' ולכך יש לומר דקנסוה שבא לעבור אדרבנן שהחזיק ידו עד שתחשך להניח אף שהוא סברא דחוקה למיקנסו' משום איסור דרבנן הא באמת לא קנסוה לי' משום זה כמו שמשני מבע"י לא קנסוה וכ"כ רש"י ותוס' דאי לאו ככרמלית דמיא לא קנסוה מבע"י אלא דמקשה לישני הכי דקנסוה אף משום איסור דרבנן כדי לתרץ הברייתות אף לפי הך סברא דהתירו ולדחות שלא נפשוט בעיא דאביי ודרב ביבי ודוק בתוס' בד"ה מי קנסוה וכו' עד ונ"מ בשוגג מבע"י והגי' מהרש"ל או מבע"י ותפס עליו המהרש"א ע"ש דגם זו גי' נכונה אמנם אין זו תפיסה כיון דגם חד לחודי' נ"מ למה לי' לאשכוחי' נ"מ דוקא בתרוייהו אמנם לענ"ד נראה גי' שלפנינו נכונה בדווקא דכל חד לחודי' אסור אף אם קנסוה לחודי' ולא ככרמלית דמיא והוא מוכרח דהא למאי דמשני משחשיכה קנסוהו ולא ככרמלית דמיא והתם מיירי בשוגג מדאמר דאתי לידי חיוב חטאת וגם סתם בעיא דאביי מיירי בשוגג דאל"כ למה הושיט ידו ואי רצה לעבור במזיד למאן התירו להחזיר והוא דוחק שתוך כדי דיבור עשה תשובה אלא ודאי בשוגג ואפ"ה קנסוהו משחשיכה רק מבע"י דהוא שוגג ג"כ לא קנסוהו וכן לקמן משני במזיד קנסו בשוגג לא קנסו והתם מיירי מבע"י כמ"ש התוס' שם ואפ"ה במזיד קנסו אלמא דמבע"י לחודא במזיד קנסו רק בשוגג והוא מבע"י ג"כ לא קנסו ודוק: בגמ' מדלא משנינן הכי וכו' עד סוף העמוד ועיין היטב בדברי רש"י ותוס' ומהרש"ל ומהרש"א ומהר"מ ודבריהם מגומגמין מעצמן וגם חוץ לזה נופלים כאן הרבה קושיות בדברי הגמ' ורש"י ותוס' ורי"ף ורמב"ם ואבארם אחת לאחת כיד ה' הטובה עלי כי נלע"ד שיש בדברי הגמ' זו ארבע שיטות וכל אחת צריכה פירוש כאשר אבאר בכל אחת: שיטה אחת כפי מה שהבינו תוס' בדברי הגמ' מה שהקשו בד"ה ואב"א וצריך ביאור כפי מה שהבינו שקשה מלבד קושייתם חדא למה ל"ל למימר מדלא משנינן ולא פשט מהברייתות כפי מה שתירץ משחשיכה קנסוהו הל"ל ואמאי הא אתי לידי חיוב חטאת וגם מה משני לא תפשוט דכאן בשוגג כאן במזיד כמו שמוכח מתירץ זה דכאן מבע"י מדקנסו משחשיכה כן מוכח מדקנסו במזיד כמ"ש לקמן ודוק ונלע"ד דהתוס' היו

מפרשים דודאי מהברייתא לא מוכח מידי די"ל באמת איפכא או שינויא קמא ומיירי מבע"י אלא עיקר קושייתו אבני ישיבה שהחליטו לומר משחשיכה קנסו אף דאתי לידי ח"ח ואם הוצרכו לומר תירוץ לדחות בעיא דאביי למה לא אמרו איפכא ואם אמרו דרך ספק למה לא אמרו גם איפכא עכ"פ אלא ע"כ שהוחלט להם דלא התירו ואהא משני דאב"א ומשני כאן בשוגג כאן במזיד ושוב לא תפשוט דאם התירו י"ל דמיירי שניהם מבע"י ואם לא התירו מיירי משחשיכה ואהא הקשו שפיר מה שהקשו וק"ל: שיטה שנית צריכין אנו לבאר לפירש"י לתרץ ק' התוס' וגם לתרץ ק' שכתבתי לרש"י שכ' דממזיד לא מוכח דהכא ספק א"כ היכי מוכח ממאי דאמר משחשיכה קנסוהו דילמא ג"כ משום שהוא ספק אם ישדנה ולרש"י א"א לומר גם פ' התוס' אמאי דקאמר אב"א לא תפשוט חדא דלא הוי שתיק רש"י מלפרשו וגם להתוס' ע"כ ליכא למימר סברת רש"י דהתוס' מסקי דמוכח מהברייתא ולסברת רש"י היכא מוכח דילמא משום שהוא ספק אם יבא לידי ח"ח לכך קנסוהו ומכאן סתירה מפורשת לפירוש מהרש"ל שמפרש דתוס' אית להו ג"כ סברת רש"י במזיד דא"כ היכא מוכח מהברייתא ודאי לא נעלם מאתי די"ל לפי פשוטו דגבי מזיד הוא ספק דיותר יש לומר שלא ישדנה שלא יבא לידי חיוב סקילה מיתת ב"ד משא"כ לעיל דמיירי בשוגג וכן צריך לפרש ע"כ לפי מהרש"ל וכ"כ מהר"מ ומתורץ גם מה שהקשיתי אמנם הוא דוחק גדול דעכ"פ גם בשוגג הוא ספק וכן הקשה מהר"מ וגם הא יבא לידי איסור חטאת כמו במזיד ליכא מיתת ב"ד אלא איסור סקילה כן נמי בשוגג איכא איסור חטאת כמ"ש התוס' לקמן אפס נלע"ד לפרש לפי שיטת רש"י על נכון שלא יוקשה שום קושיא והוא דודאי מהברייתא אף לפי תירוצם משחשיכה קנסוהו ליכא למיפשט דלא התירו דשאני הכא שהוא ספק וגם למה לא משני איפכא ליכא לאקשוי כפשוטו די"ל דהם ג"כ היו מסופקים ותירצו כן את"ל דלא התירו ולא הוצרכו לפרש דממילא משמע כן ואטו כי רוכלא וכו' ואת"ל התירו תשני איפכא או תשני תירץ קמא וזיל הכא קמדחי לי' אלא קושיית הגמ' דהא השתא עכ"פ נפשט עיקר הבעיא שלאביי דאסור להחזירה משחשיכה בין לתירץ קמא בין לתירץ בתרא אלא דנ"מ מבע"י ועיקר בעייתו הי' משחשיכה דגרסינן מי קנסוהו והוא ס"ד דליכא עוד תירץ כמ"ש התוס' וע"כ צ"ל דבאמת ע"כ נפשוט עיקר הבעיא וע"ז מקשה ה"ל לשנוי איפכא כדי שלא נפשוט דהא באמת לא נפשוט בעיא דרב ביבי ויש לומר דהתירו א"כ אף בעיא דאביי לא נפשוט די"ל איפכא משחשיכה שרי להחזירה וממילא לקש"מ אף דכאן אינו אלא ספק לבוא לידי ח"ח דעכ"פ יש לחלק הברייתות ולומר דאף בספק חששו משא"כ מבע"י דאף ספק ליכא לכך אסור להחזירה אלא ע"כ מדלא משנינן הכי ואסיק דנפשוט בעיא דאביי ע"כ דנפשוט להם דלא התירו אף בוודאי לכך לא תירצו איפכא לדחות בעיא דאביי ואהא משני שפיר ואב"א לא תפשוט דבלא"ה יש עוד תירוצים דלא נפשוט בעיא דאביי וא"כ למה להם לפרש גם איפכא כיון דבלא"ה לא נפשטה בעיא דאביי ותירצו כן דרך את"ל ומהברייתות לא נפשוט אף אם תירצו כן דהכא הוי ספק משא"כ התם כמו שאסיק רש"י ודוק היטב כי קצרתי ונכון הוא לענ"ד: שיטה שלישיית לפירוש התו' כמו שתירצו ולא רציתי להאריך בפשטן של דברים כי כבר פ' מהר"מ אמנם אבארנו בקוצר בקצת נופך שחדשתי והוא כי לדברי התו' עיקר פשיטות מהברייתא דחזינן דמשחשיכה אסור להחזירה אע"ג דאתי לידי ח"ח ואין לדחות הא הכא לא הוי

רק ספק מש"ה לא חששו כסברת רש"י י"ל דס"ל להתו' דזה הוי ג"כ ודאי דמסתמא לא יחזיק כן כל היום את ידו וכיון שנאסר לו להחזירה יאמר מ"ל זה איסור ומ"ל זה מוטב לו לעשות מחשבתו לשדותו שם וכ"כ נ"י וכן מצאתי בת"י אלא מהברייתא יש לדחות דילמא מיירי מבע"י ומשחשיכה לא קנסוהו אע"ג דהוי חוכא י"ל דלא חיישינן לזה אלא מדלא משני איפכא ר"ל לשנות שניהם בדרך את"ל או איפכא לחוד לדחות יותר בעיא דאביי דלא נפשוט דקנסו משחשיכה אלא ע"כ משום דהוי חוכא אלמא דהוי סברא דחיישינן לחוכא והוי לן שלא לאסור אף מבע"י אם חיישינן לביאתו לידי ח"ה וא"כ ע"פ סברת בני המדרש מוכח מהברייתא דאסור להחזירה אלמא לא חששו לח"ה דא"ל דהברייתא דאסור מיירי מבע"י דא"כ הברייתא דשרי במאי מוקמת לה אי משחשיכה הוי חוכא ואי למעלה מי' אלמא כל למטה מי' אסור להחזירה א"כ תפשוט בעיא דאביי דאסור להחזירה דאיהו מיירי ודאי למטה מי' ואסור אף מבע"י לפ"ז אלמא ככרמלית דמיא אע"ג דאיכא למידחי וכו' מ"מ חדא מיפשט וכו' ר"ל ואם נפשוט בעיא דרב ביבי דהתירו ממילא נפשוט בעיא דאביי ככרמלית דמיא דהא ע"כ צריך לשנויי כאן למטה מי' וכן אם נפשוט בעיא דאביי דמבע"י שרי להחזיר וא"כ ע"כ הך דאסור מיירי משחשיכה ותפשוט דלא התירו ואהא משני דלא תפשוט שניהם דהך ברייתא דשרי מיירי בשוגג ומבע"י לכך שרי דלמה לקנסו דודאי בחדא שייך לקנסו או מבע"י במזיד או בשוגג משחשיכה אף דאינו ככרמלית משא"כ בשוגג מבע"י ולא ככרמלית דמיא ודאי אין לקנסו כמ"ש למעלה והך דאסור מיירי במזיד ולא ככרמלית דמיא אלא משום קנס דאל"כ הוי אסור אף בשוגג מבע"י ולא נפשט דאביי וגם דרב ביבי לא נפשט די"ל דמיירי מבע"י ולא יכול לבוא לידי ח"ה לכך קנסו ומשחשיכה לא מיירי הברייתא ואם תפשוט דלא התירו קנסו אף משחשיכה בין בשוגג בין במזיד ואפ"ה לא נפשט דאביי דאיהו בעי אם הוא ככרמלית ואז אסור אף בשוגג מבע"י כמ"ש התו' למעלה וזה עיקר דחוי דהגמ' ואם תפשוט דהתירו י"ל משחשיכה לא קנסו או אפ"ה קנסו משום חוכא כמ"ש התו' במסקנא אלמטה מי' ודוק היטב כי הוא נכון: אמנם עדיין צריך ביאור רחב לתרץ לשיטת התו' כמה קושיות חדא מה שנתחבטו בו מהרש"א ומהרש"ל דלמה לא הקשו תו' אזה התירץ גופא דמשניכאן בשוגג כאן במזיד האיך דחה הפשיטות ממזיד אף אם מיירי מבע"י ע"כ משחשיכה נמי קנסו כמו שהקשו אתרץ קמא דלמטה מי' ומה שת"י מהרש"ל דהתו' אית להו סברת רש"י במזיד ז"א כמ"ש מהרש"א ומכ"ש לפמ"ש דע"כ לית להו הך סברא דא"כ היכי מוכח מהברייתא לפי תירץ דמשחשיכה קנסו הא הוי ספק בשלמא לרש"י כתבתי לתרץ דמקשה הכי לישני כן דאף בספק חששו משא"כ לפי תו' ואף שנראה מדברי מהרש"ל שיש חילוק בין שוגג למזיד דבמזיד הוי ספק משום דלא ישדיי' שלא יבא לידי מיתות ב"ד וכן כתב מהר"מ כבר דחה מהר"מ בעצמו ואני דחיתיו לעיל יותר ומה שתירץ מהרש"א דבאמת קאי קושייתם אף לזה התירוץ הוא תימה גדולה בעיני דשבקו הך תירוץ דקאי בי' ואדרבא סיימו אב"א לא תפשוט לא דרב ביבי ולא פירשו האיך לא נפשוט דהא לפי פשוטו נפשוט דרב ביבי כמו שהקשו והקשו אתירוץ קמא מכ"ש לפי מ"ש מהר"ם דלא ק"מ אתירוץ קמא דלמטה מי' ע"ש כי סברתו נכונה והוצרך לפרש דק' התוס' קאי אלשון רשב"א ולמה לא הקשו כן סתירה מפורשת אהך דהכא וגם ק' המהרש"א לפי תירץ התוס' דא"כ גבי רדיית הפת נמי נימא דלא התירו משחשיכה

משום מבע"י אף שנראה בעיני דאין כאן מקום קושיא דהא ודאי הך דהתירו לחוד אין כאן חוכא אף דרדיית פת הוא שבות דזמנין דהתירו שבות לצורך וא"כ הך דלא התירו מבע"י נמי אין כאן חוכא דלמה נתיר שבות בחנם בשלמא הכא דלא הוי אלא קנסא שפיר הוי חוכא כיון דלא קנסו היכא דעביד איסור מה"ת לקנסו היכא דלא עביד איסור וגם יש לחלק דהתם הטעם פשוט שודאי יבא לידי מיתת ב"ד משא"כ הכא שאין הטעם פשוט לכך הוצרכו לאסור אף משחשיכה אמנם אחרי שנבאר כל הצורך בעזה"י בדברי התוס' נראה שיתורץ הכל ויבואר ג"כ מה שהוצרכו לפרש לפי הרשב"א דעיקר מאי דקאמר מדלא משנינן הוא כדי להוכיח הך דחוכא ואיטלולא מאי ה"י מסופק אם הוא סברא ממ"נ אם הוא סברא לומר כן למה לא נימא בלא הוכחה מבני המדרש אם אינו סברא יותר יש לומר דמש"ה לא משני איפכא משום דלא התירו לכן נלענ"ד דעיקר חוכא ואיטלולא שכתבו התוס' לאו לאותם הבריות שלא ידעו הטעם דיבוא לידי ח"ח דא"כ היכי ס"ד היא גופא דהתירו לרדותה וכן קי"ל באמת דהתירו הא הוי חוכא משום דעביד איסורא נתיר לו שבות אלא ודאי לא חיישינן לזה שלא ידעו אלא החוכא היינו אפי' לדידן והוא ע"פ מ"ש התוס' לעיל אי גרסינן מי קנסוהו היינו דעביד ככרמלית משום קנס והא דאמרינן לאו ככרמלית דמיא רק דקנסוהו היינו דנ"מ בשוגג מבע"י ר"ל דאי עביד כרמלית משום קנס אף בשוגג מבע"י דלא עביד איסורא ולא שייך למיקנסי אפ"ה אסור דלא פליג בכרמלית משא"כ אי לא הוי כרמלית רק קנס לחוד בשוגג מבע"י שרי א"כ לעיל דאמר מבע"י קנסו משחשיכה לא קנסו ע"כ קשייתו הוא דלישני ככרמלית דמיא דאל"ה למה לקנסו מבע"י אף לגי' שלנו כפי' המהרש"א וכפי' מה שכתבתי בתוס' לעיל דוקא בשוגג ומבע"י תלי בכרמלית אבל בחז' לחודי' אסור אף משום קנס לחוד אף אי לא הוי כרמלית הלא כל התירוצים והבעיא עד הנה מיירי בשוגג כמ"ש מהר"מ ושאר מפרשים וכן משמע להדיא א"כ הא דמקשה איפכא מסתבר מבע"י קנסוהו היינו גם בשוגג מבע"י וא"כ למה למיקנסי וצ"ל דהכי מקשה לפי' התוס' לישני דכ"ע ככרמלית דמיא לכך אסור בשוגג ומבע"י ג"כ והא דמותר משחשיכה משום שיכול לבוא לידי ח"ח אמנם אף אם נאמר ככרמלית דמי הוא שפיר חוכא ואיטלולא דהא כרמלית נמי הוי רק משום קנס להך גירסא מי קנסוהו אלא דאסור גם בשוגג מבע"י דלא שייך קנס משום לא פלוג דמשחשיכה ומשחשיכה לא קנסו וא"כ למה נקנס מבע"י בחנם והיינו חוכא אבל במקום דיש לקנסו מבע"י בלא טעם לא פלוג משחשיכה כגון במזיד מבע"י לפי מאי דמשני לפי' התוס' דעביד איסורא במזיד להחזיקו עד הלילה או הדביק פת בתנור מבע"י במזיד שפיר יש לקנסו ולא התירו אבל משחשיכה התירו ובשוגג התירו כיון דמיירי מבע"י לפי' התוס' ולא ככרמלית דמיא לכך לא קנסוהו בחנם וא"כ לק"מ לת' הגמ' כאן בשוגג וכו' לפי' התוס' רק לשינויא קמא דלמטה מי' דמיירי בשוגג שפיר הקשו האיך קנסוהו הא אתי לידי ח"ח ואי מיירי מבע"י ג"כ יוקשה למה נקנס' הא הוי בשוגג ומבע"י וצ"ל משום משחשיכה וא"כ ע"כ גם משחשיכה קנסוהו דאל"ה הוי חוכא כמ"ש ואהא תירצו דלפ"ז קנסו שפיר אף משחשיכה להאי תירוצא אבל למסקנא שפיר לא קנסו משחשיכה לכך כ' התוס' דמיירי מבע"י משא"כ לפי' המהרש"א יהי' בדברי התוס' סתירה מעצמם דלפי המסקנא מיירי אף משחשיכה ומתחילה כתבו דמיירי מבע"י ודוק היטב כי נלע"ד נכון מאד: ועפ"ז מבואר למה הוצרך המקשה להוכיח מבני המדרש

הך סברא דחוכא דעפמ"ש דהוכחה אינו אלא במקום שקנסו מבע"י משום משחשיכה אמנם להך גירסא דמי אסרוה משמע דמדינא הוי כרמלית לא הוי חוכא כלל דשפיר י"ל מבע"י אף בשוגג אסור להחזירה מן הדין כיון דהוי כרמלית ומשחשיכה שרי אף דהוי כרמלית כמו שהתירו רדיית פת להך סברא ודמי ממש להתם וליכא חוכא אלא שאין תופסין גירסא דמי קנסוה וכן תופס הגמ' לומר מבע"י קנסו אלא דמברייתא לא מצי להוכיח בלא בני המדרש דה"א דבאמת מדינא הוי כרמלית ויכול באמת לשנות איפכא מבע"י אסור ומשחשיכה שרי אלא מבני המדרש מדלא משני איפכא ש"מ דאין סברא שיהי' כרמלית בלא קנס כמ"ש התוס' לעיל במסקנא ומטעם שכתבתי לכך לא משני איפכא מוכח שפיר מברייתא ודוק.

שיטה רביעית שיטת הרמב"ם ונלע"ד שהוא המחזור שבכלן לפי מה שאבאר בעזה"י לדעתו הנה הרי"ף לא הביא מסקנת הגמ' רק דגרם אידי ואידי בשוגג וכאן לאותה חצר וכאן לחצר אחרת והרמב"ם פוסק כן להדיא פי"ג מה' שבת דבשוגג מותר להחזירה לאותה חצר ולא לחצר אחרת אבל במזיד אסור אף לאותה חצר והיינו משום דגרסינן כג"י הרי"ף ואף לגירסתם משמע דמיירי בשוגג דנקט סתמא משמע כמו כל התירוצים הקודם אמנם צריך ביאור האיך לא התירו במזיד הא אתי לידי איסור סקילה וא"כ תפשוט דרב ביבי ובפרט לדין פסקינן בדרב ביבי דהתירו כמסקנא לקמן וצ"ל דס"ל חילוק רש"י דהכא הוי ספק משא"כ ברדיית הפת והוא דחוק מלבד שקשה עליו עוד דא"כ למה לא קנסו בשוגג ואי משום שלא עביד איסור במזיד א"כ אף לחצר אחרת למה נקנסו אף דאתעביד מחשבת' מה לנו לזה שיתעביד מחשבת' ובאמת דברי הגמ' צריכין ביאור ולא די בזה אלא שאף מתמי' א"ע ואמר לכי תיכול כורא דמילחא ושורש טעם החילוק אין אנו יודעים וגם יש לדקדק בגמ' דלא אמר אלו התירוצים תיכף אבריינות טרם בואו לדרב ביבי וגם מעיקרא משמע שאף בשוגג יש לקנסו שהוא עיקר בעיא דאביי מי קנסוהו וכן כל התירוצים ומיירי בשוגג כמ"ש כל המפרשים וכן הרמב"ם ולבסוף מסיק דאין לקנסו כלל בשוגג ועוד יש כמה דוחקים וגימגומים לפירש"י ותו': אמנם דברי הרמב"ם בעמוד שאח"ז המה תמוהים ויתורץ חזא באידך ועיין בעמוד שלאח"ז דמסיק דבעיא דרב ביבי במזיד דוקא וגם אסיק לחז גירסא שנפשטה דהתירו ואין להקשות היכי קאמר לעיל הא לא קשיא ותפשוט דלא התירו הא אסיק דהתירו די"ל להך סברא בני המדרש לא ס"ל הך פשיטות ובאמת הוי הלכה כבני המדרש ולא כרב אחא ברי' דרבא אלא משום דאסיק דאב"א לא תפשוט לא שבקינן פשיטותא דרב אחא משום ספיקא דבני המדרש ואף דתוס' רוצים למחוק לא תפשוט הא הדרי בהו.

ולכך פסקו הרי"ף והרמב"ם כרב אחא דהתירו אמנם מה שמשמע לכאורה במסקנא דדוקא במזיד מבע"י לי' ופשיט לי' אבל בשוגג ואידכר ודאי לא התירו לפ"ז יוקשה טובא מאי שמקשה לעיל תפשוט דרב ביבי הא לעיל מיירי בשוגג ואידכר כמ"ש כל המפרשים ורש"י כ' להדיא בד"ה מבע"י קנסו וז"ל ונמצא מתחייב חטאת אם שוגג הוא וכולה סוגיא נקט ח"ח וכן אביי משמע ודאי דמיירי בשוגג וא"כ מאי מקשה ואף אם תרצה לדחוק דמיירי במזיד מאי מקשה לישני דמיירי בשוגג וזהו סברא זרה שנאמר דשם קאי לפי ה"א ולא כמסקנא ויהא למסקנא כל הסוגיא ליתא אמנם כד מעיינת לק"מ דהגמ' לא קאמר אלא לישנא דרב ביבי ע"כ מיירי במזיד אבל ודאי לענין הדין כמו שבעי במזיד

כן יש לבעי' בשוגג ודינם שוה דמ"ל איסור סקילה או איסור חטאת ואף בשוגג ואידכר הוא איסור סקילה כיון שאינו חייב סקילה שייך לומר איסור וכ"כ התוס' שם בד"ה אלא דאידכר דהוי מצי לשנוי הכי אלא דניחא לי' להגמ' כיון דנחית להגי' יותר טוב לאוקמא במזיד ולא באידכר וגם משום רב אחא אבל דינם שוה והן דברי המ"מ שכ' על הרמב"ם בפ' ט' על מ"ש הרמב"ם שכח והדביק פת מותר לרדותה וכ' עליו אע"ג דבגמ' אסיק דרב ביבי במזיד איירי משמע בגמ' דה"ה בשוגג כיוון למ"ש ודאי והלח"מ כתב עליו ואיני יודע איזה מקום משמע בגמ' ואשתומם על המראה איך נעלם ממנו סוגיא זו הסמוכה ויליף משם אמנם אי קשיא לי הא קשיא טובא מה שכ' דוקא שכח והדביק ולא כתב מזיד דג"כ התירו עכ"פ כמסקנת הגמ' והמ"מ תירץ זה בדבריו וכתב ונקט שוגג וכ"ש מזיד ולא ידעתי מה כ"ש אי משום שיבא לידי איסור חמור הא פשט סברא להפך הא עביד איסור חמור במזיד למה נחוס עליו וגם איך לא יכתוב עיקר הדין הנאמר בגמ' ויסמוך על כ"ש וגם הא חזינן בפ"ג גבי הושיט ידו מליאה פירות שהתיר בשוגג ולא במזיד והגמ' מדמה אותן לפי פשוטו ואם הוא מחלק ביניהם כחילוק רש"י לא הוי שתיק מיני' ועכ"פ הי' לו לכתוב סתמא הדביק פח בתנור ולא לכתוב דוקא שכח לכן נלע"ד דהרמב"ם מפרש הסוגיא כפשטי' ולא נצטרך לשום דוחק דרש"י או תוס' דודאי דין דאביי ודרב ביבי המה שוין לגמרי כמו שמדמה אותן פשטי' דגמ' ומעיקרא בעי אביי בין בשוגג בין במזיד או בשוגג מיירי עכ"פ דינם שוה ותירץ משחשיכה קנסו ס"ד מיירי ג"כ בתרווייהו דגם בשוגג יש לקנסו טרם ידע מהך דרב ביבי ומקשה תפשוט דרב ביבי ע"פ בני המדרש דשני הברייתא משחשיכה קנסו וע"ז קאמר הא לא קשיא ותפשוט ובאמת דלא כרב אחא אלא דסברי דלא התירו ורב אחא באמת משני איפכא או באמת נסתור רב אחא ואהא שני אב"א לעולם לא תפשוט לגמרי דרב ביבי אלא דיש חילוק בין שוגג למזיד דבשוגג לא קנסו משום דרב ביבי שלא יבוא לידי איסור חטאת או איסור סקילה כיון דלבסוף הוי מזיד ואיהו לא עביד איסורא במזיד לכך חסו עליו שלא יבא לידי איסור חטאת וסקילה אבל במזיד קנסוהו הכא וגם בדרב ביבי דדינם שוה ולא משגחינן במאי שיבוא לידי איסור סקילה כיון דעביד איסור במזיד ופשע וכ"ש שלא התירו לו שבות דרדיית פת כיון דהכא אפי' קנסוהו בלא שבות ובהכי משני הברייתות וא"כ גם מבני המדרש לא מוכח די"ל דאינהו דשני משחשיכה קנסו מיירי במזיד ולא תפשוט בשוגג דלא התירו אלא י"ל דהתירו ורב אחא י"ל ג"כ דמיירי בשוגג וקרי לי' איסור סקילה כיון בשעה שתאפה יהי' מזיד או אם תאמר דרב אחא איירי אף במזיד לא ס"ל כבני המדרש בזה והא דאסיק הגמ' לעולם במזיד היינו בעיא דרב ביבי מיירי אף במזיד אבל באמת במזיד כבר איפשוט לעיל דלא התירו ואהא אסיק שפיר דאף בשוגג יש לחלק בין אותה חצר לחצר אחרת והוא חילוק נכון כמו שמשמע בגמ' והיינו כיון דמדינא יש לקנסו אף לאותה חצר אלא כדי שלא יבא לידי א"ח התירו כמו דרב ביבי א"כ לא התירו אלא לבטל מעשיו כמו שם שלא יאפה תתיר לו אף לגמור מעשיו ולעשות מחשבתו דלמה לא נקנס' הא בזה לא יבא לידי א"ח כיון שיכול להחזיר לאותו חצר וא"כ א"ש פסקי הרמב"ם דבמזיד לא התירו בין בדאביי בין בדרב ביבי ולא הוצרך לכתבו בהדביק דבמזיד אסור חזא דכתב דוקא שכח וגם סמך אדינא דהושיט ידו שכ' בהדיא דבמזיד אסור והיינו משום דעכ"פ במזיד נפשוט מבני המדרש אף דאיכא שינויא

אחרינא וזו אפשר טעם הרי"ף שכ' אידי ואידי בשוגג ולא נצטרך לומר שהי' לו גירסא אחרת ובשוגג הותר בשניהם אלא בפירות יש חילוק בין אותה חצר משא"כ בפת לכך כתב הרמב"ם דין שוגג בשניהם ומהכא איפשט לן דבשוגג התירו מן דהתירו לו לאותה חצר וגם מן רב אחא דבשוגג לא נסתר פשיטותו ודוק היטב כי הוא נכון: דף ד ע"א בגמרא והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' לכאורה אין מקום לקושיא ותירוץ זה ממ"נ כיון דמקשה מסברא כמ"ש רש"י ותוס' אם הוא סברא מוכרחת מאי משני ר"ע הוא וכן שאר תירוצים אר"ע ושאר יוקשה ג"כ מכח זה סברא שכ' רש"י ותוס' ואם הוא בלתי מוכרח מאי מקשה אמשנהלימא דתנא אינו סובר זה הסברא וגם ע"כ הסברא אינו מוכרחת דהא חזינן דרב חסדא לקמן בדף ח' סבר דלא בעינן מקום ד' לחזד לישנא אף בר"ה ולחזד לישנא לרש"י עכ"פ ברה"י לא בעי וא"כ מאי מקשה ונלע"ד לבארו בג' אופנים.

או שהסברא פשוטה דבעינן מקום ד' לכך כל זמן שלא משכח שם תנא דסבר לא בעינן קשה לומר דמשנה אין סובר כן ובעי לאוקמא המשנה באיזה אופן מלומר נגד הסברא כמו באמת משני בטרסקל או ששילשל ידו למטה מג' לכך בעי במאי אוקמת המשנה: או דהך והא בעינן לאו הוא מקשה אחר אלא הכל הוא מדברי רבה דהוא סובר דלרבנן בעינן מקום ד' לכך קאמר והא בעינן אלא ר"ע היא וכסוגיא זו כתבו התוס' ריש אלו מציאות בכ"מ וגם בשאר מקומות.

או היותר נ"ל דהכי פריך דקי"ל באמת לדינא דבעינן מקום ד' ואם נאמר דסתם משנה סברה דלא בעינן וליכא שום חולק א"כ הלכה כמשנה ויוקשה אהילכתא דידן ועמ"ש לקמן בדרב חסדא שתרצתי באופן זה דברי רש"י והמה מוכרחים שם וק"ל: ובכל אחד מאופנים האלה מתורץ קו' התוס' אגמרא בד"ה דאמרינן קלוטה ע"ש והוא תמוה ותירץ התוס' הראשון דחוק דדילמא פשיטא לי' דלא אמרינן הכי ולמה לי' למימר דהדר פשיט הכל ולפמ"ש יתורץ היטב דלתי' הראשון שפיר מקשה כיון דרבה משני אזה הקושיא ודאי ס"ל כסברת הקושיא הנ"ל וא"כ מאי מסופק דדילמא למטה מי' כ"ע ס"ל קלוטה כמי שהונחה הא כל זמן דלא אשכחן תנא בפירוש בעינן מקום ד' ושם לא אשכחן כיון דפליגי בלמעלה מי'.

ואצ"ל לפי השני שכתבתי דרבה קאמר הקושיא ומאי מקשה דילמא כ"ע סבר הכי ולפי' השלישי ג"כ מתורץ היטב דלפ"ז מאי מיבעי' לי' והיכי קס"ד לומר דכ"ע ס"ל קלוטה ולא בעינן ד' א"כ הילכתא דקי"ל בעינן מקום ד' כמאן ודוק כי קצרתני: בתוס' בד"ה אבל למעלה מי' ד"ה פטור יש להוכיח קצת וכו' לכאורה הי' נ"ל דדין דמושיט למטה מי' תלי נמי בזה דאם ס"ל דילפינן זורק ממושיט אף דלא הוי במשכן כמ"ש התוס' לקמן מכ"ש דילפינן למטה מי' מלמעל' מי' ועיקר ספיקא דהתוס' הוא למאן דלא יליף זורק ממושיט אמנם לא יתכן כל דברי התוס' לפ"ז ודוק וצ"ל דאפי' למאן דיליף זורק ממושיט אפ"ה י"ל פטור למטה מי' דזורק למעלה מי' דמי טפי ודוק: בתוס' בד"ה אבל למטה מי' ד"ה חייב דאמרינן קלוטה וכו' כשחפץ בידו של עני וכו' לא שייך קלוטה וכו' ר"ל דלא שייך קלוטה אלא באויר וכמי שהונחה שם או על הארץ אבל כשהוא מונח על ידו או על גופו לא הוי כמו שהונחה תדע דהא ר"ע לא ס"ל מהלך כעומד דמי ופטור בהטעינו

חבירו כשלא עמד לפוש אמנם יש להקשות דמנ"ל להתוס' דילמא שייך קלוטה והא דפטור פני משום דבתר גופו גריר ולא הונחה ברה"י וכן להיפך כמ"ש התוס' לעיל ברבי וזהו אין סברא שיפרש תוס' כאן לפירש"י דלעיל ברבי דטעמא משום שלא הונחה ע"ג קרקע שפיר יש לחייב א"א קלוטה כמי שהונחה וגם יש לתמוה דא"כ אף כשהניח ביד בע"ה או עני למה חייב הא לא הוי קלוטה כשהוא ביד וצ"ל דשם אין צריך קלוטה כיון שמונח אלא שלא הוי מקום ד' ולר"ע דאית לי' קלוטה ע"כ לא בעי מקום ד' דאף כשמונח באויר ליכא מקום ד' וא"כ מנ"ל דמתני' סבר קלוטה כמי שהונחה דילמא בזה סבר כר"ע דלא בעי מקום ד' אבל בקלוטה לא סבר כוותי' ומאי מקשים וצ"ל דהתו' מפרשים דר"ע ג"כ בעי מקום ד' אלא דסבר קלוטה כמי שהונחה ע"ג קרקע דהוי מקום ד' וא"כ ע"כ גם במשנה כשהניח ביד בעה"ב או עני נמי הוי טעמא דהוי כמי שהונחה ע"ג קרקע וא"כ קשה גם כשהניח בעה"ב בידו של עני ליחייב העני משום קלוטה דלא שייך למימר בתר גופו גריר כיון דהוי כמי שהונחה ע"ג קרקע אלא ע"כ דלא שייך קלוטה כיון שהעני לא נח עמו וחפץ מונח בתוכו אע"ג דלעיל אמר טעמא משום דבתר גופו גריר היינו למסקנא דידו של אדם חשובה כד' אפ"ה פטור צ"ל משום דבתר גופו גריר אבל לפי דס"ד השתא הוי טעמא משום דלא שייך קלוטה כנ"ל אמנם הוא דוחק דמ"ש ביד בע"ה יהא שייך קלוטה כשהניח בתוכו וביד העני לא וכן להיפך אף דיש לחלק כמ"ש הוא דוחק קצת וגם הלשון מיותר מ"ש דהא כשנותן בעה"ב וכו' דהא עלה קאי וכתבו כשהחפץ בידו לא שייך קלוטה והל"ל מש"ה לא מחייב וגם הך ותימה לא שייך קשר עם הקודם ונלענ"ד לתרץ הכל לפי פשוטו ויתורץ גם הב' קושיות הראשונות שכתבתי והוא שיש לומר שני פירושים על קלוטה או דהוי כמו שמונח באויר ור"ע לא בעי מקום ד' ולהכי חייב אף שמונח באויר או די"ל דהוי כמונח ע"ג קרקע ולכך לא מצי תוס' להקשות מברייטא די"ל דגם ר"ע בעי מקום ד' וכפי' השני שכתבתי ולק"מ מברייטא ונ"מ מאי דבעי מקום ד' בברייטא להיכא דהניח ע"ג זיז כל שהוא דלא שייך קלוטה אפשר או שאר נ"מ ואין להאריך לכך הכריחו תו' מעיקרא כשהחפץ בידו של עני ר"ל אף שהניח ביד עני לא שייך קלוטה או להפך דא"א אף בידו שייך קלוטה א"כ גם כשנותן בעה"ב לתוך ידו ליחייב העני דמ"ש דהא חזינן כשנותן וכו' לא מיחייב א"כ מ"ט חייב כשהניח ביד בעה"ב או עני ע"כ צ"ל דטעמא דר"ע דלא בעי מקום ד' דהוי כמונח באויר וטעמא דמתניתין ע"כ לאו משום קלוטה דלא שייך קלוטה אלא משום דבהא סבר כר"ע דלא בעי מקום ד' א"כ מקשים שפיר ותימה אחר הנחה זו דמאן דסבר קלוטה ע"כ לא בעי מקום ד' א"כ א"א כ"ע סברי קלוטה ברייתא מני ודוק היטב כי הוא נכון לדעתי בפ' התוס'.

ע"ב בגמ' בבעיא דרבה למטה מי' פליגי וכו' אבל למעלה מי' וכו' או דלמא למעלה מי' וכו' אבל למטה מי' וכו' היא תמוה מנ"ל הך ד"ה בין ברישא בין בסיפא ול"ל שפת יתר הל"ל בקיצור למטה מי' פליגי וכו' או למעלה מי' פליגי אי ילפינן זורק ממושיט ותו לא וביותר בסיפא הוא חמוה מנ"ל למימר סברא חדשה דכ"ע סברי קלוטה כיון שלא נדכר בהו בשלמא ברישא לא הוי רק מותר אבל אין קשה כיון דלא אשכחן להו מסתמא לא ילפינן זוריק ממושיט כסתם משנה כמ"ש התוס' לעיל אמנם בסיפא הוא קיצור וסתירה אתמהא ונלע"ד דע"כ הוצרך לזה ויתפרש מקום ספיקתו מאין הוצא וגם לא קאמר

דילמא בשניהם פליגי ויותר יתפרש המשנה דסתמאקאמר וגם יתפרש מאי דפשיט לי' לבתר והיינו משום דבמשנה ריש הזורק בתר הך פלוגתא דר"ע ורבנן קתני כיצד ב' גזוזטראות וכו' וע"ש בתוס' שהקשו א"א למטה מי' פליגי מאי שייך כיצד ר"ל דהא גזוזטראות המה למעלה מי' דוקא כמ"ש רש"י דבהא לא מיירי ול"נ לתרץ אחר שנדקדק עוד אף אי פליגי למעלה מי' למה לי' למימר ב' גזוזטראות ומאי מפרש בהך כיצד אי לאשמעינן דבמושיט ובדיוטא אחת מודו רבנן הל"ל בקיצר בד"א בזורק אבל במושיט בדיוטא אחת ד"ה חייב לכן נ"ל דזהו בעיא דרבה לפרש הך כיצד מי אמרינן למעלה מי' פליגי וקתני הך כיצד לפרש זה ר"ל כיצד פטרי רבנן דוקא בב' גזוזטראות דהיינו למעלה מי' דוקא ובזורק אבל במושיט או בזורק למטה מי' ד"ה חייב והיינו ע"כ משום דס"ל קלוטה או דילמא למטה מי' פליגי אבל למעלה מי' ד"ה פטור ואתי הך כיצד אף לר"ע וה"ק כיצד פליגי דוקא למטה מי' אבל בב' גזוזטראות שהם למעלה מי' אף ר"ע מודה דפטור בזורק דלא ילפינן וזה הוא דקתני כיצד לאשמעינן זה לד"ה והא דמפרש רש"י דכיצד רבנן קתני להו היינו דלרבנן ודאי אתי ולר"ע יש אבעיא אי אתי ובא רש"י שם לתרץ דלא יפשט רבה מזה דלמטה מי' פליגי מדקתני כיצד דלמעלה מי' פטור וע"ז מתרץ די"ל רבנן קתני לה ודוק היטב כי הוא נכון אף שכ' התוס' שם דבירושלמי יש מ"ד למטה מי' פליגי לא תני כיצד ע"כ הגמ' דילן לא ס"ל הכי דהא איפשטא דלמטה מי' פליגי ואפ"ה תני כיצד ועפ"ז י"ל דמש"ה איפשטא ליה כדי דניתי הך כיצד לכ"ע וגם דלא לימא כ"ע סברי קלוטה ולא בעו מקום ד' ואנן קי"ל לדינא דבעינן מקום ד' כמ"ש לעיל ואכתוב לקמן בפ"ה הגמ' דרב חסדא וכ"פ הרמב"ם ודוק: בגמ' ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי ופירש"י מדלא קתני מחייב שתים והוא תמוה מאד דהא גמ' קאמר דילמא דרך שמא ולפירש"י הוא מוכרח וגם למה לרש"י לזה ודאי לפי פשוטו י"ל דהוקשה לרש"י מנ"ל להקשות בדילמא מתני מני אדרבא כדי לתרץ המשנה יש לנו לומר שאין סברא לחלק וע"ז כתב רש"י הוכחה וא"כ שפיר מקשה והא דקאמר בגמ' דילמא היינו דעיקר הוכחה הוא ע"י דילמא והוא משום דהוכחה יש לסתור דמש"ה לא קתני מחייב שתים דדרך התנא לקצר במובן ולא הוצרך לשנות שתים דמה"ת לחלק בין עקירה להנחה ע"ז מקשה דילמא הנחה וכו' ר"ל דבאמת יש להסתפק ולומר כן מטעם שכ' התו' שיש לחלק וא"כ כיון דיש דילמא ממילא הוי לי' לשנות מחייב שתים שלא לטעות כן וא"כ הוא מוכרח לומר כן ע"י הדילמא וקשה מתניתן מני ודוק ועיין בחידושינו פ' הזורק דף צז ע"ב: אמנם עדיין לא פלטינן משום קושית התוס' החזקים אפירש"י ע"ש בתו' בד"ה ודילמא הנחה וחוב עלינו לתרץ לפירש"י ונלע"ד לתרץ ויתפרש ג"כ הלשון דילמא ע"פ הוכחת רש"י בדרך יותר נאות והוא שמוכח בהדיא לקמן דף צז ע"ב מקום המימראות דר' ור' יהודא המובא כאן שבלא הוכחה א"ל שמחייב סתם היינו שתים אם לא שיש הוכחה דבמסקנא דאמר שם א"ר יהודא תני מחייב שתים אמר מחמת הוכחה עד לבסוף שסותר ההוכחה אסיק דגם ר' יהודא אינו מחייב אלא אחת והיינו ודאי שסתם חייב לא משמע אלא אחת או מדלא קתני חייב שתים או דמסתמא אין לומר שמתחייב אתולדה במקום אב דסתם משנה דכלל גדול תני דלא חייב אתוב"א אבל היכא דיש הוכחה י"ל דתנא דלא תני חייב שתים סמוך אהוכחה שנדע ממילא לכך קיצר ולפ"ז יוקשה ארבה כאן האיך רצה לומר דר"ע מחייב שתים מדתירץ אעקירה

והנחה דהא המקשה הקשה משניהם ואף אם נאמר דטעמא משום דלא מחייב אתוב"א מ"מ לא משמע עקירה דלא בעי מקום ד' כיון דלא מחייב עלי' וכן התם והכא דבעי למימר ארבי מחייב ב' ג"כ קשה כיון דליכא הוכחה וצ"ל דכאן ג"כ יש הוכחה מדנקט מרה"י לרה"י דרך ר"ה וכן לרבי איפכא ואי לא מחייב אלא חדא למה ליה למינקט ב' מלאכות הלא לא בא להשמיענו אלא דקליטה כמי שהונחה ליתני זרק מרה"י לרה"ה ולא הונח כגון שקלטה כלב ואינך דתנן לקמן אלא ע"כ דבא להשמיענו דחייב ב' ולא בעי לא הנחה ולא עקירה וא"ל דאדרבא בא להשמיענו דאין חייב אלא אחת ולא מחייב אתולדה במקום אב דזה לא הוצרך להשמיענו דסתם מתניתן כן וע"ז מקשה דילמא הנחה לא בעי וכו' ר"ל דילמא משום זה נקט שתי מלאכות להשמיענו דעקירה בעי דאי לא הוי נקט אלא חדא ה"א כשם שהנחה לא בעי כך עקירה לא בעי לכך נקט שתי מלאכות לאשמועינן דאפ"ה לא מחייב אלא חדא דעקירה בעי והשמיענו זה מדלא נקט מחייב שתיים כמ"ש רש"י לאשמעינן דעקירה בעי דאי משום דלא מחייב אתוב"א ליתני חדא מלאכה אלא ע"כ להשמיענו דעקירה בעי ונקט סתם חייב דמשמע חדא בלא הוכחה לכך מייתי מר' דאמר רב יהודא בפירוש עלי' דמחייב שתיים משום הך הוכחה דנקט שתי מלאכות וע"כ קים לי' דמש"ה נקט ב' מלאכות לאשמועינן דחייב ב' ולא להשמיענו דעקירה בעי ודוק: בתוס' בד"ה אלא אמר רב יוסף וכו' עד ול"ג התם ונח וכו' ע"ש לכאורה הוא תימה גדולה חדא דאינו שייך לכאן דאף לפי פשוטו צ"ל כן כמ"ש התוס' שם בעירובין דף צ"ט ע"ש ועוד דהכא החליטו כן ושם כ' די"ל דגרסינן שפיר דאף דכוונתו דוקא לכך נקרא שפיר ונח ע"ש ונלע"ד דחדא מתרצא בחברתה דלפי סוגיא דרב יוסף דהשתא ע"פ תי' התוס' א"א לגרוס כלל ונח כפי' השני דלשם דלפי תירוצם דמשנתנו לא הוי שפיר מחשבה דלשו' לי' מקום א"כ יוקשה מאי משני ר' היא מדמחייב בזיז כל שהוא ש"מ דלא בעי מקום ד' דילמא התם מיירי דבעי דוקא שיהא מונח ע"ג הזיז לכך משויא לי' מקום ורבנן לא ס"ל ממ"מ וצ"ל דליכא למימר הכי דהא תנן בד"ר זרק ונח ע"ג זיז מדתני ונח משמע דלא הוי דווקא מחשבתו וא"א דגרסינן התם ונח הדרא קושיא לדוכתא אלא ע"כ דל"ג ונח ודוק: בא"ד אבל בשאר דברים לא משויא וכו' הוא למותר ואין לו שייכות לכאן ונ"ל שהתוס' כתבו זה לומר שאדרבא הוא קצת ראי' דבמשנה לא הוי אחשבי' דהא להך ה"א ודאי נראה דסבר כרבה ורב יוסף דמהניא מחשבה אפ"ה קאמר ידו של אדם חשובה משמע אבלשאר דברים לא וכן לפי המסקנא משמע דוקא ידו ואין סברא לומר דפליג ארבה ורב יוסף דמשמע שם שאין חולק ע"ז אלא דלא אמרינן ממ"מ כ"א היכא דלא ניחא לי' בע"א וק"ל: בגמרא אילימא הא ר' דתניא זרק ונח ע"ג זיז כ"ש וכו' ע"ש קושיית התוס' הוא תמוה מאד דילמא הנחה וכו' ע"ש ונעל"ד דלשיטת רש"י לק"מ ונ"ל ג"כ שזה טעם רש"י שהכריח לפרש בקושית ודילמא לעיל שעיקר קושיתו מכח הוכחה מדלא קתני מחייב ב' וא"כ בד"ר דליכא הוכחה ממילא אין לנו לחלק רק בד"ר שבסמוך שג"כ יש זו הוכחה הוצרך להביא דרב יהודא אמר שמואל והתו' שהקשו זה הקושיא אזלי לשיטתייהו שהקשה כן מסברא והוצרכו לדחוק ע"ש וא"כ לפ"ז שיטת רש"י נכונה וק"ל: בתוס' בד"ה זרק ונח ע"ג זיז כ"ש וא"ת וע"ש עד גמירא ועיין במהרש"ל ומהר"מ ומהרש"א שביארו היטב דברי התוס' לכן לא רצייתי להאריך רק באתי לכתוב מה שהניחו מלבאר והוא הכרח לפשט

דבריהם וגם לתרץ מה שהקשו הם ומה שיש עוד להק' לענ"ד והוא דתו' התחילו להקשות ארב יוסף גופא שע"ז הק' בא לתרץ ולא תירץ ותירצו דבאמת גם ק' הגמ' ארב יוסף דהאיך הי' סובר זה ר' והוצרך לשנות דרב יוסף הי' דעתו ארבי דאיך ברייתא ורב יוסף אינו סובר כרב ושמואל דרבי מיירי ברה"י מקורה דוקא ולכך לק"מ ארב יוסף אלא דגמ' מקשה לדידן דקי"ל כרב ושמואל או לרב ושמואל גופיהו היכי מתוקמא מתניתן והא דפריך גמ' מאביי ולא פריך דילמא הנחה הוא דלא בעי אין זה קושיא כיון דבלא"ה פריך שפיר ודחי לי' שרב יוסף לא הי' דעתו אהך דרבי וע"ז מקשי' תו' הא ע"כ רב יוסף לא היה דעתו אר' דזרק מר"ה לר"ה ורה"י באמצע וע"כ מתרצים דבאמת רב יוסף הי' דעתו אר' קמא דנח ע"ג זיז ולא ס"ל כאביי ולא ק"מ דילמא הנחה וכו' כמ"ש התוס' רק הגמ' מקשה לדידן דקי"ל כאוקימתא דאביי קשה ומשני ע"ז דאביי ואנן ס"ל דרב יהודא אמר שמואל מיתנא אר' לא כרב יוסף דשנאו אר' יהודא וע"ז מקשה הא ג"כ ס"ל כרב ושמואל ר"ל דא"ל דרב ושמואל לא ס"ל כאביי דהא אנן ס"ל כאביי וכרב ושמואל וע"ז כתבו התוס' ומיהו הגמ' לא ס"ל הך סברא דרב יוסף וכו' נ"ל דהך ומיהו יש לו שייכות להקודם דלפי תירץ התוס' הזה לא היו צריכין לתרץ דבלא"ה פריך שפיר כיון דלק"מ ודילמא וכו' ע"ז כתבו ומיהו ר"ל דהגמ' לא ס"ל כרב יוסף אלא הקשו די"ל אף בכל שהוא מטעם שכתבו התוס' לעיל דילמא הנחה הוא דלא בעי וא"כ הואיל והקשו מכח זה אר' זירא הי' יכול להקשות ארב יוסף לדידן דליתא לאוקימתא מכח דילמא וכו' היכי מוקי מתניתן אלא דבלא"ה פריך שפיר לדידן מאביי דוק: ומ"ש מהר"מ שאינו מוכח דאחרים דמייתי ר' זירא סברי דבעינן הנחה והא דנקטי קיבל משום עקר ממקומו לא ידענא מאי קשיא לי' הא מזה גופא מוכח דבעינן הנחה כ"ש דאל"ה אלא אפי' קליטה נמי כמי שהונחה א"כ אמאי פטור כשעקר ממקומו וקבל הא תכף כשהגיע לאויר ר"ה חייב הזורק משום קלוטה אלא ודאי בעינן הנחה כ"ש ושם לא נח ודוק: ומ"ש המהרש"א אמאי לא הקשו אר' זירא דילמא הנחה וכו' לא ידענא מאי קשיא לי' אי לפי תירוצם הראשון מיתרצא גם אר' זירא דגם הוא סבר דבהנחה כ"ש לא שייך לחלק וגם לתירוצם השני י"ל דר' זירא הי' ס"ד כן ואי אקושייתם מה שהקשו ארב יוסף מכח דיוק ופילפול ולא הקשו בפשיטות אר' זירא כמו ששמע מלשונו אין זה קושיא חדא שמדרך תמיד להקשות אראשון וגם היא גופא אינו קשיא חדא דר' זירא אפשר לא ידע מקושיא זה רק מתירוצא דרב יוסף וקושיא וגם גוף ק' התו' לא קאי אתרצן שביקש לתרץ כן אלא אמקשה תדע שמתרצן בלא"ה פריך שפיר ואר' זירא מקשה באמת הגמ' כן י"ל שהכי מקשה היכי ס"ד לתרץ כן וק"ל: ומ"ש מהרש"א מאידך דר' כבר תי' מהר"מ בלשונו וכ"כ בעצמו אמנם אי קשיא לי' הא קשיא האיך כ' התוס' מעיקרא בלא"ה פריך שפיר הא לא הוי קושיא כלל ארב יוסף די"ל דלא סבר כאביי וגם לא כרב חסדא דאוקי אביי לתרצו לקמן ואי מקשה לאביי היכי מוקי מתניתן א"כ אינו מתורץ ליקשה ארב יוסף גופא ודילמא הנחה וכו' וגם ע"כ התוס' ר"ל עכשיו דקאי הקושיא ארב יוסף גופא דאל"ה לא מקשים כלום וא"ת דוק ואי לא רצה לומר שיהי' פלוגתא א"כ מאי פועל שרב יוסף הי' דעתו אאיך דר' כמו שרט לפרש עכשיו כמ"ש מהר"מ עדיין פליג ארב ושמואל ואם תפרש שאוקימת' דאביי הוא מוכרח א"כ מאי מתרצים דרב יוסף סבר דוקא בקליטה וכו' והלא עדיין אינו מתוקמא משום דאביי אלא ע"כ לא ס"ל דאביי וא"כ

האיך שייך התירץ בלא"ה פריך שפיר ונלע"ד דודאי מעיקרא י"ל דאוקימתא דאביי הוא מוכרח מדנקט זיו כל שהוא ולא נקט קלטה כלב ואינך דהוי רבותא טפי אלא ע"כ משום דמיירי כדאביי וסתם זיו הוא כן שיוצא מרה"י לר"ה כמ"ש מהרש"ל לכך פריך שפיר ארב יוסף גופא אבל לפי מ"ש התוס' בתירוץ וי"ל דס"ל לר' דבעינן הנחה ע"ג כל שהוא אבל קלוטה באויר לא חייב הוצרך למינקט זיו א"כ י"ל דלא סבר גם כדאביי אלא דנקט זיו לאשמעינן זה ודוק אע"ג שכתבתי דגם עכשיו מוכרח לומר תירץ הראשון בלא"ה פריך שפיר היינו לאו ארב יוסף רק לדידן הי' יכול להקשות ודילמא הנחה וכו' ע"ז פריך שפיר לדידן דקי"ל כאביי ודוק: בגמרא הכא באילן העומד ופירש"י שדי נופו בתר עיקרו דליהוי מקום ד' והתוס' כאן בד"ה באילן מפרשים לענין רשות ועיין מ"ש מהרש"ל בפ' דברי רש"י שהמה נכונים שאין סברא למישד"י לענין רשות דליהוי רה"י בר"ה וכן אביי אמר לעיל פשיטא לי ידו של אדם ע"ש דלא שדינן לענין רשות אלא שהתוס' לא רצו לפרש כן דא"כ תרוייהו סברי דבעינן מקום ד' לא מתרץ כלום ארב חסדא דכ"ש דקשה טפי דרב חסדא לא כר' ולא כרבנן לכך מפרשים דפליגי אי שדינן לענין רשות וא"כ י"ל דכיון דלא מיירי מזה כמ"ש התוס' שם"ל אף רבנן סברי דלא בעינן מקום ד' והכא מיירי שאין בעיקרו ד' כמ"ש התוס' כאן וא"כ תרוייהו מצי סברי כרב חסדא והא דמקשה הכא מאביי ארב יוסף אע"ג דאף לאביי י"ל דלא בעי מקום ד' היינו דלאביי אינו מוכח דלא בעי ר' מקום ד' די"ל דמיירי שהי' בעיקרו ד' אלא דלרב חסדא כ' התוס' די"ל שאין בעיקרו ד' כי היכא דלא תקשי אבל ארב יוסף פריך שפיר ועיין מה שכתבתי שם לתרץ פירש"י על נכון דפליגי בשדי נופו וכו' לענין מקום ד' ואתיא כאן הקושיא בפשיטות טפי ארב יוסף מלפ' התוס' ודוק: בתוס' בד"ה הכא באילן העומד וכו' עד ולרשב"א נראה דבר"ה נמי משכחת וכו' עד משום דרב חסדא לא בעי מקום ד' אף בר"ה כאן נתחבטו כל המפרשים לפרש זה דהא אפ"ה שפיר פטרי כיון דלא הוי ר"ה בלמעלה מג' ולענ"ד נראה שאין כאן קושיא מג' פנים.

הפן אחד דעיקר פילפול התוס' על הדחק שנדחק אביי לאוקמא בשתי רשויות וגם להוציא מסברתו של המקשה ומפשטי' דמשמע דעיקר פלוגתא מחמת שהוא כל שהוא דר' מחייב אפ"ה ורבנן פטרי משום שהוא רק כל שהוא ולדידי' לפי' התוס' פליגי אי הוי רשות יחיד לא שייך כלל הלשון כ"ש והוצרכו התוס' בסוף לדחוק ולתרץ וע"ז נתחבטו מי הכניס את אביי לדוחקים הללו זה עיקר יסוד ובנין פילפול כל דיבור זה בתוס' וע"ז התחילו הכא בשמעתין לא הי' צריך לדחק דאדרבא המ"ל ברשות אחת ופליגי משום כ"ש אלא משום דרב חסדא לא הי' יכול לתרץ כן וע"ז הקשו דאף לרב חסדא הי' יכול לפרש ברשות אחת ופליגי בכ"ש והיינו בר"ה דשם מודה רב חסדא דבעי מקום ד' ופליגי א"א שדי נופו בתר עיקרו ופטרי רבנן משום דהוי כל שהוא ור' מחייב אפ"ה כפשוטו וגם מיירי ברשות אחת ולא לאוקמא בפלוגתא חיצונה דפליגי אי הוי רשות וע"ז תירצו דהוצרך לדחוק דלא משכחת ולרשב"א אף דמשכחת כיון דלא מצי פליגי בכ"ש רק ברשות דהא אף בר"ה לא בעי ד' וא"כ למה לי' לאביי לאוקמא בשתי רשויות בר"ה דלא משכחת כפשוטו רק בגבוה ט' דוקא או פחות מג' יותר טוב לאוקמא ברה"י וב' רשויות כפשוטו בשלמא אי הוי מודה בר"ה דבעי מקום ד' שפיר הי' טוב יותר לאוקמא בר"ה אף כמ"ש הרשב"א דאתיא שפיר פלוגתייהו בכל שהוא דלר' א"א שדי נופו הוי

מקום ד' וגם ר"ה ולרבנן פטרי מב' טעמי דלא הוי ר"ה וגם הוי כל שהוא כיון דלא שדי נב"ע ונ"מ אף אי מכתפין גם על הנוף אפ"ה פטור כיון דהוי כ"ש אבל כיון דגם בר"ה לא בעי ד' ולא יפלגו רק ברשות ועדיין יצאת מפשטי' וצריך לדחוק בכ"ש למה לי לאוקמי' ע"י אשכוחי טוב לו לאוקמא ברה"י שהוא מילתא דפסיקא בלא אשכוחי וא"צ להאריך כן נ"ל ברור ע"פ עומק פשוטן של דברים: הפן השני לא ידעתי מאין יצא להם דאם לא נשדה הנב"ע שאינו ר"ה אדרבא משמע לי מדברי התו' בסמוך דאי גדיים בוקעין תחתיו אף לריב"י הוי ר"ה ועמ"ש בעמוד שאח"ז דאף לריב"י מודה בלמטה מי' והוא מפורש בגמ' ובאין בוקעין הוי לרבנן דריב"י ר"ה ומ"ש בסמוך אי למעלה מג' וכו' דכרמלית היא אם רחב ד' וכו' היינו לר' דשנב"ע ומ"ש אם הוא רחב ד' קאי ודאי אעיקר ולא אנוף רק אם הנוף אפי' כ"ש וגדיים בוקעין תחתיו כיון דעיקר רחב ד' ושנב"ע הוי גם הנוף כרמלית או מ"פ והא שכתבו לרשב"א ולרבנן לא הוי כר"ה היינו לחייב כיון שאינו רחב ד' וכן משמע יותר דהא תוס' רוצים לפרש שיפלגו במקום ד' כמו שהתחילו זאת הקושיא שכ' אבל קשה אמאי לא משני בעומד בר"ה וכו' עד ולרבנן לא הוי מקום ד' והרשב"א קאי לחזק זה הקושיא וכן מ"ש בסוף הדיבור לפירש"י ולמעלה מג' לא הוי ר"ה י"ל דג"כ קאי לר' ותוס' אזלי לשיטתייהו דשדינן אף לענין רשות ואדרבא נ"ל ברור מוכח דהוי ר"ה לרבנן עכ"פ דאל"כ איך נוכל לפרש דברי רש"י דהוי בר"ה מקום ד' הא לא הוי ר"ה כלל כמ"ש התוס' אלא ודאי כמ"ש אלא שהתוס' הקשו לר' לא הוי ר"ה דשנב"ע ורש"י אזיל לשיטתי' דלענין רשות לא שדינן בחר עיקר ואין לפרש כמ"ש התוס' בצד הנוף דהא קתני על גבי זיז כ"ש משמע על גביו וכן הוא שלילת דברי התוס' שכ' א"א להעמידה וסיימו אם לא נעמיד בצד הנוף אלא ודאי דז"א דקתני ע"ג כן נ"ל ברור ודוק.

ועמ"ש בסמוך דסברא זאת מוכרחת בגמ' אף לריב"י בלמטה מי' הוי ר"ה גבי טרסקל וא"כ לק"מ ודוק: הפן השלישי י"ל דלזה סיימו עכשיו ולמאי דמוקי אביי וכו' אמר רשב"א דאין לו שייכות וקשר להקודם לכן נ"ל שהוא תירץ אחר כיון דרב חסדא אף בר"ה לא בעי מקום ד' בשלמא למאי דמוקי אביי ברה"י שפיר אמר רשב"א דנקט כל שהוא וכו' משא"כ אי הוי מוקים בר"ה הוי קשה למה נקט כל שהוא כיון דלא פליגי בד' ושם לא שייך תירץ זה דהא בר"ה ע"כ הוא למטה מי' דלמעלה מי' לא הוי ר"ה ולא שייך כלל שנב"ע למיהוי ר"ה למעלה מי' אבל למאי דמשני אביי א"כ אף למעלה מי' פליגי אי הוי רה"י שפיר ה"א דמש"ה הוי רה"י משום ריב"י לכך תני כ"ש ודו"ק: דף ה ע"א בתוס' בד"ה לא מחייב ר' אלא ברה"י מקורה נראה לרשב"א וכו' עד לא סברה דרב ושמואל והא דלא נקט מרה"י לרה"י דרך ר"ה נ"ל דהסוגיא דהתם סברה כסוגיא דלקמן אליבא דרב חסדא דיש חילוק בין רה"י לר"ה לענין הנחת ד' לכך דוקא ברה"י לא בעי ר' הנחה אבל בר"ה בעי אבל סוגיא דהכא סברה דאף ברה"י בעינן מקום ד' כמ"ש התוס' לעיל ואף רב ושמואל סוברים כן לכך מוכח דלא חייב אלא במקורה ודוק: בתוס' בד"ה אמאי חייב ואפי' משום מושיט וכו' עד שיקבלנו שני מידו ר"ל וא"כ קשה על בבא דנטל מתוך ידו של עני והכניס אמאי חייב הא לא הוי ע"י שני אבל אהך דנקט הגמ' לק"מ דהוי ע"י שני אלא דגמ' לא מיירי מדיוטא אחת וק"ל: בתוס' בד"ה כאן למטה מי' וכו' עד כמו שפירש"י לקמן גבי היתה קופתו מונחת וקשה לר"י מה עלה על דעתו

של המקשן הך וקשה אין לו קשר אל הקודם וגם לשון וקשה משמע שיש תירץ שלא הניחו בקושיא וצ"ע או תימה ונ"ל ששלילות לשונם הוא שבזה י"ל הוא מתורץ ג"כ מה שקשה לר"י וקודם נבאר דבריהתוס' מה שכתבו דאין כרמלית בכלים דלכאורה משמע מדברי רש"י שלא החמירו חכמים לגזור דין כרמלית לאסור אבל נשאר על דין תורה והוי עכ"פ מקום פטור כמו מן התורה דאי הוי דאורייתא רה"י או ר"ה לא הוי נתנו חכמים דין כרמלית ע"כ מדאורייתא הוי מ"פ ע"כ צ"ל ס"ל להתוס' דמשום זה אין כרמלית בכלים דמן התורה אין הכלי חולק רשות רק הוא כמו הרשות שבתוכו כמו שמצינו ידו של אדם היכא שעומד עם הגוף ברה"י או בר"ה הוי הוא עם ידו הכל כרשות שבתוכו ולא אמרינן דליהוי רשות לעצמה כרמלית ברחב ד' או מ"פ באין רחב ד' דאין חולק רשות אלא תל ועמוד שהוא דבר קבוע משא"כ דבר המיטלטל כגון בע"ח וכלים אין חולקין את רשות והוי כרשות שבתוכם אע"ג דמרש"י לקמן גבי קופתו מונחת אין משמע כן שכתב לא גזר רבנן וכן לעיל מקופה בכורת משמע דלא גזרו בלי רבנן לחומרא אבל מד"ת הוי מ"פ מ"מ בבע"ח כגון אדם אף רש"י מודה בודאי ותוס' ס"ל כן אף בכלים ומזה ג"כ קצת סיוע לסברא שכתבתי לעיל לתרץ שיטת רש"י וגם הרשב"א דנוף הפתוח מתחתיו ואין בו ד' ועיקרו הוא ר"ה או עיקר הוא ברה"י ונופו נוטה לר"ה הוי גם הנוף ר"ה שאין בו קביעות לבטל רשות כיון שאינו מן הקרקע אף לריב"י כמו שאבאר בסמוך זהו ודאי מוכרח בדברי התוס' ובגמרא דמשום זה חייב הכא בטרסקל שהוא למטה מי' ובזה מתורץ היטב קושית ר"י דהמקשן אף שידע שריב"י ע"כ מיירי למעלה מי' והכא ע"כ הוא למטה מי' אפ"ה שפיר הקשה דכל היכא שבגבוה י' הוי רה"י ה"נ למטה מי' הוי כרמלית ומדאורייתא מ"פ אלא דלרבנן של ריב"י שפיר י"ל בפתוח מתחתיו אינו חולק כלל רשות כמו דלא הוי רה"י למעלה מי' ה"נ למטה מי' לא הוי כרמלית ולא מ"פ אלא לריב"י קשה ומשני התם למעלה מי' ר"ל למעלה מי' אף טרסקל שהוא כלי ופתוח מתחתיו יש לו כח לבטל רשות שבתוכו כיון דהוא רשות דאורייתא הכא למטה מי' ר"ל שאפי' בעמוד ותל לא הוי מדאורייתא רשות בפ"ע רק מ"פ אין כח בכלים לבטל רשות והוי כרשות שבתוכו ואף לפירש"י דמשמע אף בכלים הוי מ"פ כמ"ש עכ"פ הכא בפתוח מתחתיו דלרבנן דריב"י אף בגובה עשרה הוי רה"י אלא לריב"י פליג ארבנן ה"מ בלמעלה מי' אבל למטה מי' אף ריב"י מודה לרבנן והוי כמו רשות שבתוכו וא"כ מוכח היטב הסברא שכתבתי לעיל בנוף בגמ' מפורש ודוק היטב: בתוס' בד"ה כגון ששילשל ידו למטה מג' וקסבר ר' אבהו אגד יד וכו' ר"ל דאמרינן ידו בתר גופו גריר אף שהוא למטה מג' דאל"ה הא אמרינן לעיל דעיקר טעמא דפטור בידו והטעינו על כתפו חייב משום דעקירת גופו כעקירת חפץ וא"כ גם בידו דהניח בע"ה לתוכו ליחייב אלא משום דבתר גופו גריר וא"כ לר' אבהו מוכח אף שידו למטה מג' אמרינן בתר גופו גריר וא"כ הוא ראי' לסתור פירש"י שכתב לעיל דמש"ה פטור בידו שאינו מונח ע"ג קרקע והכא למטה מג' הוי כמונח ע"ג קרקע ואפ"ה פטור ע"ש בדף ג' ע"א ודוק.

אמנם אין סתירה לפירש"י כיון דאינו במסקנא וגם מר' אבהו גופא אינו מוכרח כמ"ש לעיל ודוק: בתוס' בד"ה ה"מ היכא דאחשבי' לידי' וא"ת וכו' ועי' במהר"מ מה שהקשה על ק' התוס' ול"נ דודאי גם ר"י לעיל לא אמר טעם על המשנה דעיקר טעם הוא כמ"ש

הנ"י משום שעושה כל מלאכתו בו ונוטל ומניח בו חפצים גדילים חשובה כד' אלא ר"י אמר כן מימרא ודין בפ"ע דאל"ה לא הוי מתחילים התוס' להקשות דהוצרך לומר תירץ על המשנה אלא ודאי כמ"ש שהוא מימרא ודין בפ"ע דידו של אדם חשובה לחייב עליו כד' על ד' וא"כ שפיר מקשים התוס' דמהכא נמי שמעינן זה הדין מדנקט דוקא לתוך ידו של חברו ואף א"ת שמשם טפי משמע הטעם לא הוי למימר משום זה דין בפ"ע אלא הל"ל ונחה לתוך ידו חייב משום דידו של אדם חשובה כד' ובזה נסתלק ג"כ מה שרצייתי אני לתרץ ק' התוס' דמהכא ה"א אפי' נחה בתוך ידו של חברו שהגוף ברשות אחר וידו ברשות אחר ג"כ חייב ובזה משמע ממתני' וממימרא דר' לעיל בין לפירש"י בין לפי תוס' דבכה"ג לא הוי הנחה ולא עקירה ע"ש בדף ג' קמ"ל טעמא דמתניתן דידו של אדם חשובה משמע דוקא דומיא דמתניתן שידו ונופו הוא ברשות אחת אבל ברשות אחר אדרבא משמע ממשנה שאינו חייב אלא כיון שהוא מימרא בפ"ע לא שייך זה התירץ דגם משם לא משמע והא דקאמר ה"מ היכא דאחשבי' היינו דה"א דמיירי כן דומיא דמתניתן וכן משמע מפירש"י שמפרש כי מתניתן משמע דלא קאי אמשנה וכן משמע מדנקט מעיקרא תירוץ דרביא ומייתי ראי' מר"י דאי גם ר"י אמרה לתירץ המשנה ה"ל לאתויי מעיקרא ר"י ודוק: אמנם נלע"ד לפי השני שכתבו התוס' בעירובין דף צ"ט ע"א גבי רבה ורב יוסף דאף נח משמע נמי בכוונה אלא דהכא דייק מיתורא דמיירי אף בלא אחשבי' א"כ לק"מ ק' התוס' דאי הוי נקט הך לחודא לא הוי מיותר וה"א נמי דמיירי היכא דאחשבי' וא"כ בצריכותא דהגמ' מתורץ תרוייהו וזה יותר נכון דלתי' התוס' הוי לי' להגמ' למיעבד שני הצריכות ולמ"ש ניהא רק שהתוס' מקשים לפי' ראשון דהתם דלא גרסינן שם ונח ע"ש ודוק: נלע"ד דלאו דוקא בידו חשובה כד' ה"ה כתיפו ובתוך חיקו בכ"מ שדרך הוצאה בכך חשובה כד' מטעם שכ' הנ"י ביד מפני שדרך להניח ולטלטל בה חפצים גדולים ה"ה באינך דאל"ה היכי משכחת הא דפשיט לעיל הטעינו חבירו חייב דעקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו הא לא עקר וכן בהנחת גופו וא"ל דהתם כיון דאמרינן דהוי כעקירת חפץ ממקומו במה שעוקר גופו מן הארץ וכן בהנחה א"כ כמו שמונח החפץ בארץ דמי ועוקרו מן הארץ א"כ לא מקשה הכא מידי בידו ולמה לי' למימר דחשובה כד' הא משמע לעיל בתוס' ורש"י וגמ' דהיכא דגופו וידו ברשות אחת הוי הטעינו על ידו כמו על גופו וא"ל דהתם דוקא ר' אמרו בהטעינו ור' לא בעי ד' ברה"י לחד מ"ד לרב יוסף דהכא ולרב חסדא דלקמן דהא ר"י נמי אמר לקמן הי' טעון חייב בעמד לפוש ור"י סבר הכא דבעינן ד' וא"ל דמיירי בטרסקל כקו' הגמרא דהכא אלא ודאי כדכתיבנא כנ"ל ברור ודוק: ע"ב בגמ' בשלמא ב"ע סבר מהלך כעומד דמי אלא רבנן נהי נמי וכו' ועי' בתוס' ד"ה בשלמאשכ' קשה לר"י וכו' עד ותי' ר"י דה"ק וכו' יש לדקדק בגמ' למה לי' הבשלמא וליכנס בדוחק שכ' התוס' ליקשה סתמא לרבנן היכא אשכחן וגם לרבנן הוא מיותר הלשון נהי נמי וכו' ליקשה סתמא ונלע"ד דודאי אשכחן במשכן הוצאה דרך מ"פ דהא עיקר הוצאה הם הורידו קרשים מעגלה לקרקע ועגלה הוי גבוה י' ויותר וא"כ הורידו דרך למעלה מי' בר"ה דהוי מ"פ וא"כ לא מקשה מידי אע"ג דהתם מושיט רק החפץ והכא גם גופו מהלך במ"פ מאי חילוק כיון שגם הכא לא עביד הנחה במ"פ כמו התם לכן מקשה בשלמא ב"ע סבר מהלך כעומד דמי ר"ל אע"ג דבזורק ומושיט מודה ודאי דשם לא שייך כעומד אבל מהלך הוי הנחה ממש אע"ג דכ'

התו' שלא ידע דמודה ב"ע בזורק היינו שלא ידע הברייתא וכמו שאפרש בסמוך אבל ודאי ידע דלהאי טעמא מודה בזורק דהאי טעמא לא שייך בזורק א"כ חזינן ודאי דיש לחלק בין מהלך לזורק א"כ קשה לרבנן נהי נמי דסברי מהלך לאו כעומד דליפטור מטעם דעביד הנחה במ"פ עכ"פ לא הוי כזורק ומושיט דהתם לא הלך כלל גופו במ"פ והוי מוציא להדיא מרה"י לר"ה משא"כ במהלך שעכ"פ הלך גופו במ"פ היכי אשכחן כה"ג ר"ל במהלך גופו במ"פ על הארץ שיהא חייב דלמא לא חייב אלא במוציא להדיא מרה"י לר"ה שלא הלך אפי' במ"פ וא"כ אין ראי' מהושטת הקרשים לכך הוצרך הגמ' להביא כל ראיות ממהלך גופו במ"פ כגון מעביר ואינך והא שכ' התוס' בעמוד שאח"ז בד"ה התם כל היכא דמנח וכו' עד מ"מ תחתיו במקום שמהלך וכו' היינו נמי מכח סברת הגמ' שיש לחלק בין מהלך ותו' כ"כ לתרץ אף ממוציא ומעביר דרך עליו שג"כ מהלך וממושיט בלא"ה מתורץ שאינו מהלך כלל והתו' שולל שניהם בתירוץ אחד דהתם תחתיו במקום שהוא מהלך דוקא הוי מ"פ אבל כ"כ דלא הוי מחלקינן בין מהלך לזורק לא שייך לפלוגי בין תחתיו מ"פ למקום חיוב כיון שאינו מוציא להדיא לכך הוצרך להקשות דוקא מכח בשלמא לב"ע לחלק בין מהלך לזורק ודוק: ועפ"ז מתפרשין היטב דברי התוס' בד"ה בשלמא לב"ע הנ"ל שלכאורה אין להולמן דמאי מקשים לימא בשלמא שאינו אליבא דאמת דהא ידע באמת שע"כ משכחת לרבנן כה"ג ואי רצו להקשות למה לי' לפרש עכשיו אליבא דאמת כיון דעכשיו א"צ לזה מאי מתרצים דה"ק עדיין קשה מאי צריך לזה ועפ"מ"ש יתבאר היטב ע"פ מ"ש התוס' בעמוד שלאח"ז בד"ה המושיט והזורק חייב וז"ל וא"ת כיון דלא יליף דרך סטיו מדרך צידי לענין מעביר ר"ל דאי יליף לא הוי ס"ל מהלך כעומד כיון דהוי במשכן אלא ע"כ סטיו יותר הוי רשות בפ"ע מצידו ר"ה א"כ אף זורק ומושיט לא ניליף ותירצו דבאמת ניליף סטיו מצידו ר"ה אלא במהלך אף בצידו ר"ה פטור אף דהוי במשכן פטור כיון דאית לי' מסברא מוכרחת דמהלך הוי כעומד ומניח ממש הוי כמוציא מרה"י למ"פ דפטור אף דהוי במשכן זו תורף דבריהם לשם בשינוי לשון לתוספת ביאור וא"כ י"ל שזהו הקושיא ותירץ ג"כ כאן שבקושייתם היו סוברים כמו שסברו שם דלב"ע לא משכחת במשכן דלא יליף מצידו בפרט לפי דס"ד עכשיו דלא ידע מברייתא דמודה בזורק והתם לא הכריחו אף בתירץ דיליף מצידו אלא מכח דמודה ב"ע בזורק ועכשיו דלא ידע מברייתא ע"כ ודאי טעמא דלא יליף סטיו מצידו והקשו שפיר למה לו למימר משום מהלך כעומד הל"ל משום דלא אשכחן דהוי עכשיו אף לפי האמת משום דלא אשכחן ותירצו שפיר דאף עכשיו ידע מזה דאף דיליף ואשכחן אליבא דאמת במשכן פטור לב"ע משום דמהלך כעומד דמי כמו שתירצו לקמן והוצרך לומר זה לחזק הקושיא לרבנן היכי אשכחן כה"ג ר"ל במהלך וכמ"ש דבמוציא אשכחן בעגלות ודוק היטב: בא"ד ובירושלמי פריך לפמ"ש מקושר להקודם שתירצו דאף דהוי במשכן פטור משום מהלך כעומד והוי כמניח ממש וא"כ אף בצידו ר"ה פטור במהלך והוא סברא רחוקה ויותר הל"ל דס"ל בסטיו מהלך כעומד משום דלא אשכחן ובצידו חייב כמו ה"א בתוס' דלא יליף מצידו ולא יוקשה ממעביר ד"א בר"ה לכך כ' ובירושלמי פריך באמת כן אלמא דהוי כעומד ממש ודוק: בא"ד והש"ס דידן לא חשיב פירכא היינו מדהביא ראי' ממעביר ד"א וכן ממוציא דרך צידי דילמא אף התם לא חייב אלא בקופץ אלא ודאי שלא הי' סברא בעיני הש"ס דמיירי

דוקא בכה"ג והוא ג"כ מקושר אל הקודם דאל"ה ה"א דילמא הגמ' לא מייתי זה אלא לרבנן ולדידהו לית להו הך סברא דקופץ אבל לב"ע שפיר י"ל דאית לי' הך דקופץ אבל כיון שכ' דלהכי קאמר מהלך כעומד לב"ע דפטור אף דאשכחן א"כ הנך מידי דהוי דקאמר הגמ' קאי אף לב"ע שפיר מוכח דלית להו הך סברא דקופץ ודוק: בא"ד וכן קלוטה לר"ע וכו' הקשה מהרש"א אמאי לא מספקא להו לר"ע אם הניח בתוך ד"א כמו לב"ע ונ"ל שאינו קושיא דודאי גם לב"ע לא מספקא להו אם הניח ממש בתוך ד"א דבעינן שיעביר ד"א והכא לא העביר רק ב' אמות וכן בזורק לר"ע וודאי דלא הוי הילכתא אלא דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה בזורק ד"א אבל לא לחייב בהונחה אלא דמספקא אי הוי כן אף חוץ לד"א כיון דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה בזורק ד"א או דילמא דוקא תוך ד"א לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה וחוץ לד"א אמרינן ובב"ע הכי מספקא להו דהא חזינן אף לרבנן בעומד לפוש אי הוי הנחה כמו שבעי לעיל רב מר' אי עקירת גופו הוי כעקירת חפץ וכן בהנחה בעמד לפוש מספקא לי' אי הנחת גופו הוי כהנחת חפץ כמ"ש התוס' שם וא"כ י"ל דהילכתא הוא במעביר ד"א דמהלך ועומד לא הוי כהנחת חפץ ובאמת אף שם מהלך כעומד כמו בהוצאה אלא דלא הוי הנחה אף בעומד אע"ג דפשיט לעיל מברייתא דהוי הנחה הא נמי ס"ל בעלמא מהלך כעומד דמי והוי הנחה ובד"א הוי הילכתא דלא הוי הנחה במהלך ה"ה בעומד דמה"ת לחלק כיון דס"ל מהלך כעומד או דילמא דהוי הילכתא דלא אמרינן מהלך כעומד אבל בעומד פטור ודוק ונ"ל שזהו כוונת המהרש"א בויש לישב שכ' וכן משמע מלשונו עי' בחידושינו פ' הזורק דף צ"ז ע"ב בא"ד נראה לרשב"א וכו' אין לו קשר עם הקודם ולפי פשוט הי' נ"ל שהוקשה להם מאי מספקא לריב"א לפשוט מרבה דאמר לעיל מפורש תוך ד"א עמד לפוש פטור וחוץ לד"א חייב ומה"ת לנו לומר דאתי דלא כב"ע יותר יש לנו לומר דאתי כב"ע ואדרבא מרי"ף משמע שפסק כב"ע כמ"ש הנ"י והרא"ש לכך כ' נראה לרשב"אדר"י לעיל לא ס"ל כב"ע ולעיל מייתי ראי' מרבה אר' יוחנן משמע דכחדא ס"ל וא"כ אין ראי' משם וק"ל.

אמנם לאחר שראיתי דברי הנ"י והרא"ש למדתי פי' אחר בדברי התו' שהוא אדרבא סתירה לספק ריב"א והיינו דריב"א ודאי ס"ל כרי"ף דהילכתא כב"ע דאל"ה למאי נ"מ מספקא לי' כמ"ש הם מדברי הרי"ף וטעם שפסק כב"ע ולא כרבנן ע"כ משום דר' יוחנן בסוף שמעתין מפרש דבריו דמודה בזורק ש"מ דס"ל דהכי הילכתא כמ"ש הם לטעם הרי"ף וע"ז כ' התוס' סתירה כמ"ש הם על הרי"ף דהא ר' יוחנן עצמו ודאי לית לי' כב"ע וא"כ ע"כ לאו משום דס"ל כוותי' מפרשו וא"כ ודאי הלכה כרבנן וליכא לן שום נפקא מינה בספיקא דריב"א וק"ל: בא"ד וכן מוכח בהדיא בריש א"נ לכאורה א"צ הוכחה לזה שהוא מוכרח ודוחק לחלק בין לקולא ולחומרא אמנם לפמ"ש לעיל א"ש די"ל דילמא ריב"א ס"ל כה"א בתוס' לעיל ובסמוך בד"ה המושיט דמש"ה ס"ל מהלך כעומד דלא יליף מצדידי ר"ה אבל לעולם לא הוי כעומד ממש ובצידי ר"ה חייב וא"כ לא מוכח מר"י דלא סבר כב"ע לכך כתבו דמוכח כן בריש א"נ אלמא דכן הוא כמ"ש קודם דאפי' אשכחן במשכן פטור ואף בצידי ר"ה דכעומד ממש דמי בכ"מ ודוק: דף ו ע"א בתוס' בד"ה ה"מ היכא דאיכא חיפופי ותימא וכו' עד א"נ ההיא סוגיא כרב פפא וכו' שני התירוצים האלו תמוהים מאד לתירץ הראשון קשה למה לי' למימר דה"א טעות בדרבנן

אמאי לא משני דליכא לאפלוגי בצדי ר"ה דהא ראב"י מודה שם כיון דסתם צידי אית לי' חיפופי וכן לתירץ השני קשה הא רב פפא ע"כ לא ס"ל כן לאמת דאל"כ קשה לרב פפא ולסוגיא דהתם מ"ט דרבנן היכא אשכחן כה"ג ורב פפא לא תסיק אדעת' ואקשה באמת וע"כ הוצרך לסבור גם הוא התירץ וע"כ צ"ל בדוחק דודאי המקשה דהתם לא אסיק אדעת' לחלק ולתירץ הראשון שבתוס' התרצן באמת אף דאסיק אדעת' לחלק עכ"פ גם צידי ר"ה יש בלא חיפופי אלא דהוי מקום לטעות והי' יכול לומר באמת דהוי יכול לטעות בדראב"י דאף ביש חיפופי פליג וטוב לו יותר לומר טעות בדרבנן ולתירץ השני שבתוס' דאף התירץ דהתם אינה לפי האמת אלא דאף התרצן עדיין לא אסיק אדעת' דראב"י מודה דלא ידע מן קושיא דהכא כמו רב פפא דהכא דלא אסיק אדעת' לומר כן דראב"י מודה בחיפופי וקאי הסוגיא דהתם לפי ה"א דהכא וע"פ מסקנא דהכא בלא"ה לק"מ שם דלא יכול למתני' פלוגתייהו בצדי ר"ה דשם ראב"י מודה ודוחק וצ"ע: ועפ"ז העולה מסוגיא זו לפמ"ש יש לתרץ דברי הרי"ף על נכון להצילו מקושית הנ"י והרא"ש ע"ש ויתורץ גם דברי ר"י שהוציא הרי"ף דהלכה כב"ע מדאמר ומודה ב"ע בזורק ובאמת קושיתם חזקה דר' יוחנן בעצמו אמר לעיל המפנה חפציו ע"כ ל"ל כב"ע כמ"ש התו' ג"כ לעיל וקושיתם זו תפול על ר' יוחנן בעצמו שיהא סותר דברי עצמו אמנם לפמ"ש י"ל דר' יוחנן פסק כב"ע לא מטעם שאמר הגמ' על ב"ע דס"ל מהלך כעומד דמי דהגמ' הוצרך לומר כן לפי סוגיא דהכא דאף ראב"י מודה בחיפופי אמנם קי"ל כסוגיא דהתם דמשמע להדיא דראב"י פליג אף בחיפופי וקי"ל הלכה כראב"י דמשנתו קב ונקי וא"כ אף דמהלך לאו כעומד דמי פטור מטעם דלא אשכחן כה"ג לכך קאמר ר"י מודה ב"ע בזורק דבהוציא הילכתא כוותי' דפטור אבל בזורק מודה דשם אשכחן שפיר בעגלות שהי' מושיט מעגלה לר"ה דרך למעלה מי' אע"ג ששם הי' תחתיו מקום חיוב זה החילוק לא שייך אלא במהלך כיון שגופו מהלך במ"פ משא"כ בזורק ולכך שייך הך דר' יוחנן הכא לאחר הסוגיא דראב"י ולכך אמר ר' יוחנן המפנה חפציו פטור כיון דמהלך לאו כעומד דמי וא"כ אתיא שפיר דברי ר' יוחנן וגם דברי הרי"ף דפסק כוותי' וכן נלענ"ד לפסוק לדינא ודוק: ועפ"ז מתורצין היטב דברי ריב"א לעיל דמספקא לי' לעיל בב"ע דס"ל דהילכתא כוותי' כמ"ש לעיל ולא יוקשה מה שהתו' מקשין עליו כמ"ש לעיל משום דריב"א אזיל לשיטתי' שמקשה הך קושיא בעירובין דף צ"ד ותירץ כתירץ השני דהכא והוא הנכון דסוגיא דהתם ס"ל כרב פפא דהכא דלא מחלק דהיינו דסוגיא דהתם ורב פפא ס"ל באמת שאין לחלק וראב"י ס"ל אף בחיפופי הוי ר"ה וע"כ רבנן דהכא ס"ל כרבנן דהתם וא"כ לראב"י דהילכתא כוותי' ס"ל כב"ע דפטור ולא משום מהלך כעומד אלא משום דלא אשכחן כה"ג לכן פסק כן ר"י וריב"א והרי"ף ודוק: ע"ב בגמ' ואמאי קרי לי' גמורה מ"ד כי פליגי וכו' ועיין בפירש"י ובתוס' ובאמת שלפי פשוטו הברייתא הוא תמוה כמ"ש התוס' ורש"י הוצרך לפרש כן ע"פ הגמ' וגם על הגמ' לק"מ שהוצרך לפרש כן שיהא הברייתא כרבנן ואליבא דאמת ועוד יש לי מקום תימה לפירש"י הוי לי' למעט ג' מחיצות שכאן נגמרה כל ד' מחיצות לאפוקי היכא שלא נגמרו כל הד' מחיצות רק הם ג' והי' מתיישב יותר מלמעט ב' מחיצות מנגמרה כל הד' וגם פשטי' דלשון גמורה הי' מתיישב יותר דשם בג' מחיצות היא באמת רה"י לזרוק רק לא הוי גמורה לטלטל הגם שוודאי זה לק"מ על הגמ' דלפרש הכא את הברייתא

דלזה א"צ מיעוט דפשיטא דבעינן תיקון ברביעית לטלטל אלא דכאן איכא פלוגתא דר"י הוצרך לאשמועינן לאפוקי מר"י אמנם הברייתא אינו מתיישב למעט מנגמר ד' מחיצות ב' מחיצות ונלע"ד לתרץ חזא באידך דה"ק מ"ד ה"מ לטלטל וכו' קמ"ל גמורה למעט היכא דלא נגמר מנין מחיצות כגון אף בג' מחיצות דלא הוי גמורה לטלטל וא"כ המיעוט דזו היא דממעט ב' מחיצות ע"כ אף לזרוק דלטלטל כבר מימעט מן גמורה אף ג' מחיצות ודוק היטב כי נ"ל נכון ומתפרש הלשון גמורה היטב ע"פ פירש"י: בגמ' מר"ה ואמאי קרי לה גמורה איידי וכו' ופירש"י הכא ליכא למימר וכו' ע"ש לכאורה הוא מתפרש דלימא דה"א לזרוק הוא דלא הוי ר"ה ואינו חייב הזורק דתוכו מרה"י וכן מר"ה חייב אבל לטלטל הוי ר"ה ואסור קמ"ל גמורה דמותר אף לטלטל ואזה מתרץ רש"י דעדיין יוקשה למה לי גמורה דע"כ אין יכולין לטעות דאסור לטלטל דעיקר עשייתם לטלטל אבל הוא תמוה וכי משום דתני המשנה א"צ לא הוי צריך הברייתא לאשמועינן הא המשנה נשנית לאח"כ וגם ה"א דהלכה כר"י וצריך לסלקן משום טילטול והמיעוט הזו היא אשמועינן דגם ר"י מודה בלזרוק דהוי רה"י כך היינו יכולין לטעות קמ"ל כרבנן דא"צ ושרי לטלטל וגם יותר תמוה האיך ה"י יכול לומר כן כמו לעיל דהא לשון גמורה משתמע להיפך כמ"ש התוס' אלא דשם מתרץ רש"י דנגמר מנין מחיצות וזה לא שייך בר"ה נגמר מנין מחיצות וא"כ מאי מקשה רש"י דנימא הכא כמו לעיל לכן נלע"ד דדברי רש"י מתפרשין להיפך ולא ק"מ דהכי מקשה לימא מ"ד דלעיל ר"ל לחלק בין לזרוק בין לטלטל ולימא באמת איפכא דמ"ד אפי' לטלטל לא הוי ר"ה ושרי אפי' לטלטל קמ"ל דזו היא ר"ה גמורה אפי' לזרוק חייב מרה"י אבל שם אינו ר"ה גמורה והזורק מרה"י פטור אבל לטלטל הוא באמת ר"ה דאסור לטלטל וע"ז מתרץ רש"י שפיר דא"כ הוי האמת דאסור לטלטל והוי דלא כרבנן דאמרי אין צריך לסלקן ע"כ דשרי אף לטלטל דעיקר עשייתם לטלטל וצריך מצריך לסלקן אלא דלא כרבנן והגמ' רוצה לפרש הברייתא כרבנן לכך הוצרך לומר איידי ודוק ונ"ל נכון וברור: ועפ"ז נ"ל לפרש דברי התוס' בד"ה ואמאי קרי לי גמורה אומר ר"י וכו' עד ורש"י ישבה בדוחק לפי הגמ' דהוא תמוה מאי הועילו בזה שהודיעו לנו כן ולא תירצו ולפמ"ש הוא נכון שהוקשה להם כן אמאי לא אמר ג"כ בסיפא גבי ר"ה כמו כאן דקמ"ל דשם לא הוי כלל ר"ה ואף לטלטל שרי כרבנן כמו שאמר כאן דקמ"ל דלא הוי רה"י כלל אף לזרוק לכך כ' אומר ר"י דאדרבא משמע להיפך אלא רש"י ישבה בדוחק ושם לא שייך ישוב זה והי' צריך לומר להיפך כמ"ש והוי אתיא דלא כרבנן לכך הוצרך לומר איידי ודוק: בתוס' בד"ה יתר על כן אמר ר"י וכו' עד היינו מדרבנן אבל דאורייתא אפי' ברוחב י"ו אמה וכו' התוס' קצרו כאן דעדיין אינו מתורץ דה"ק ונושא ונותן באמצע משמע אפי' מדרבנן שרי אלא סמכו אשם שכתבו דהכא מיירי אף שאינו אלא י"ג אמה הוי ר"ה כגון מב' צדדין הוי ר"ה ורבים בוקעין בו הוי גם כן ר"ה אלא דלפ"ז ה"י לו להתיר אף בי"ו אמה כיון דגם בי"ג אמה הוי ר"ה גמור ואפ"ה שרי ה"ה בי"ו אמה דמ"ש ע"ז כ' מדרבנן הוא אבל מן התורה אין חילוק ודוק וע"ש בעירובין בתוס': בגמ' וליחשוב נמי מדבר וכו' משמע לפי פשוטו דבזמן הזה הוי מדבר כרמלית והרמב"ם פסק שמדברות ויערים בזמן הזה הוי ר"ה ועיין במפרשיו שתירצו לדבריו ואמת דפשטי' דגמ' נלע"ד משמע כדבריו מדנקט גבי כרמלית ים ובקעה משמע דוקא הנך שאינן הילוך לרבים דבקעה בימות הגשמים אין כלל הילוך

ואף בימות החמה אין דרך להלוך אבל אינך מקומות פתוחים והילוך בהם מצוי כגון מדברות ויערים הוי ר"ה אמנם דברי הגמ' ותירץ שכאן הוא קשה לדבריו ועמ"ש מפרשיו דמפרש להיפך והוא דוחק גדול וגם מנ"ל להפך דברים הפשוטין ונלע"ד שהרמב"ם מפרש דרך אחר והוא מוכרח בגמ' דלפי פשוטו א"א להולמן לדברי הגמ' דמאי זה דמשני כאן וכו' עדיין יוקשה ולחשוב נמי מדבר בזמן שהיו ישראל שרוין כמו שחשבו הברייתא דנ"מ לדינא כמ"ש התוס' ודוק וגם למה לא חשב מדבר בכרמלית בזמן הזה וגם עיקר קושיות הגמ' לא אפשר להולמו כפשוטו דמקשה וליחשוב נמי מדבר אטו תנא כולהו רשויות שבכל מין ליחשוב וליזול עם כל הפרטים הגע בעצמך וכי לא יש יותר רה"י או ר"ה או כרמלית ומ"פ הלא כל מכילתין דשבת ועירובין מלאים מרשויות דוק ותשכח בכל אחד כהנה וכהנה אלא ודאי דהתנא לא חשיב רק עיקר שבכל אחד ואידך פירושא זיל גמור הדומה להם הוי כזה ובכמה יש פלוגתא למאי הוא דומה תדע מדאיצטריך לעיל זו היא למעוטי ולא מימעוט מדלא קתני לכן נ"ל לפרש דברי הגמ' על נכון ויתורץ גם דברי הרמב"ם ממילא והוא דהגמ' לא מקשה אלא אמדבר דהוא עיקר ר"ה דכולן ילפינן מדגלי מדבר ואת"ל דהוא הוי בכלל פלטיא ע"ז אמר דז"א דהא תניא פלטיא והמדבר אלמא דמדבר לא הוי בכלל פלטיא ע"ז משני כאן בזמן שישראל שרוין ר"ל מה שהקשיתי מיני' דאז הוי בכלל פלטיא וא"צ לחשוב כאן וכאן דהברייתא חשבו מיירי בזמן הזה דלא הוי בכלל פלטיא והברייתא דכאן לא חשב כולם וגם זה א"צ לחשוב כיון דאינו עיקר ר"ה וגם הוא מוכח ממילא מדתני בכרמלית רק ים ובקעה דאינו הילוך כלל משמע אבל מדברות ויערים דהוי מקום הילוך הוי ר"ה וא"צ למתני' משא"כ ברייתא דהתם ואל יקשה בעיניך מה שאני מפרש כאן בזמן שישראל שרוין על מה שאינו חושב ולא שייך לומר כאן דאדרבא לפי פשוטו קשה יותר דאמר כאן בזמן שאין ישראל שרוין ולא חושבו כלל ולפי מ"ש הוא חושבו בכלל פלטיא יותר שייך לומר כאן דהוי בכלל פלטיא בזמן וכו' ודוק היטב כי נ"ל נכון ומתורץ ממילא דעת הרמב"ם.

בתוס' בד"ה יתר על כן בסופו דה"א דטעמא דר"י דלחי משום מחיצה וכו' ועיין במהרש"א שכ' ובפ' כל גגות מוכיח מכאן דאית לי' לר"י ב' מחיצות דאורייתא וכו' ע"ש נ"ל דלק"מ דאע"ג שכ' התוס' שהיינו יכולין לטעות כן לכך מייתי משם שלא נטעה אבל לומר כן באמת דלחי תהני במקום מחיצה דאורייתא אין זו סברא דאפי' מ"ד הכי בעירובין לחי משום מחיצה היינו מדרבנן במקום שיש ג' מחיצות בלא"ה אלא דהיינו טועין דאף מדאורייתא הוי מחיצה וכן כתבו תוס' בכמה מקומות זה הסוגיא ואפשר זהו כוונת מהרש"א וק"ל: בתוס' בד"ה ואמאי קרי גמורה וכו' עד ורש"י ירבה בדוחק לפי הגמרא ע"ש במהרש"א שהג"ל לפי הגמרא ולא ידעתי למה שאף הגירסא שלפנינו יותר נכונה ור"ל דעל רש"י לק"מ שהוצרך ליישב בדוחק לפרש כן ולא איפכא לפי הגירסא שבגמ' אלא שעל הגמ' גופא קשה קצת דהל"ל איפכא וצ"ל דהכי קים להו להגמ' דלרבנן אף לזרוק לא הוי רה"י ורוצה לפרש הברייתא אליבא דהילכתא וק"ל ועמ"ש לעיל לפרש מאי בעי התוס' בזה והוא נכון: בד"ה כאן בזמן שישראל שרוין משמע קצת וכו' ר"ל דאל"ה למה הוצרך ברייתא לשנות דין ההוא מה דהוי הוי אלא אתי לאשמועינן דבעינן דומיא דמדבר אמנם אינה הוכחה גמורה די"ל דאה"נ אלא דאתי לאשמועינן דבעינן שלא יהא מקורה וגם שיהא רוחב י"ו אמה דילפינן כל זה מד"מ וק"ל: בד"ה הא

קמ"ל כרב וכו' עד דהא דמשני במזיד איצטרכא לי' לא משני מידי וכו' נ"ל לפרש הכידא"ל דבאמת כי משני קמ"ל כרב הדר בי' משינויא דלעיל דתני משום מזיד ובאמת קאי התירץ אף אשוגג לזה כתבו דע"כ ז"א דהא כי משני וכו' מאי זה תירץ מאי אולמי' דמזיד משוגג אלא ע"כ שהוא תירץ אחר וגם התירץ הראשון כוונתו לזה דנקט שוגג משום מזיד ומזיד איצטרך משום דרב וא"כ שפיר מוכח דלא קאי אחטאת וק"ל: בגמ' אלא אימא אינו חייב על אחת לפי פשוטו הוא תמוה חדא שהוא מגי' ועוד אם רוצה להגי' נימא חייב על כל אחת מנ"ל להמציא דין חדש ונ"ל דהסיגנון אלא אימא דס"ל אינו חייב על אחת ואז שפיר מצי למיתני אינו חייב אלא אחת ע"פ מה ששמעתי כד הוינא טליא מפי רבי מובהק הגאון המפורסם מוהר"ר יצחק סג"ל זצלה"ה שאמר משמי' דא"ז הגאון המפורסם בדורו מוהר"ר רבינו ר' יוסף זצלה"ה על מה שהקשה דוקא מא"ר יוחנן ולא ממשנה גופא והיינו ע"פ מה שהקשה לקמן בפ' כלל גדול גבי פלוגתא דר"י ור"ל בשגג בכרת והזיד בלאו דלר"י חייב ולר"ל פטור ומקשה מהא משנה על ר"ל דידע לשבת במאי ומשני דידע בתחומין ואליבא דר"ע נמצא דאליבא רבנן לא מחייב על כל אחת אם לא שחיסר מלאכה אחת שלא עשאו ואז ידע לשבת באותו מלאכה אבל איסי אמר מהכי מ' חסר אחת ר"ל שעשה כולן לכך אינו חייב אלא אחת והוצרך מניינא כמה יעשה שיהא חייב רק אחת והוא לא סבר כר"ע אבל לר"י אף לרבנן אם עשה כולן חייב על כל אחת דמשכחת דידע לי' בלאו מקשה שפיר ודוק ודפח"ח.

אמנם אומר אני דממ"נ אם קושיתו שלא יפלוג אמשנה גם בזה אין סברא שיפלוג כיון דמשנה סבר כר"ע ואם מדברי עצמו כמ"ש התוס' פשיטא לא יפול וגם מה"ת אין לנו לומר שאיסי פליג אר' יוחנן ור"י סובר כמשנה כמו שאמר בר"ע לכן נ"ל דהא דאמר איסי אינו חייב על אחת היינו שיש באמת מ' מלאכות ואשכחן כמה מלאכות להשלים כגון שובט או אינך דאמר בפ' כלל גדול ע"ש ומדוקדק טפי מה שאמר מ' חסר אחת ולא אמר ל"ט אלא שיש מ' רק חסר אחת שאינו חייב ואפשר גם במשנה יש לומר שמרמז זה אלא שלא חישוב רק ל"ט משום חטאת וא"כ לאיסי לק"מ דידע לשבת במאי די"ל דידע בהך מלאכה שאינו חייב חטאת אבל לאו ודאי יש ולהתוס' אפי' סקילה חייב והתנא ידע על איזה שאינו חייב אבל איסי י"ל דמ' מלאכות חסר אחת כו' אם עשה כולן היינו כל המ' אינו חייב אלא אחת וא"כ שפיר אמר אימא אינו חייב על אחת ר"ל הא דאמר מ' חסר אחת היינו שיש מ' רק שאינו חייב על אחת וא"כ אמר שפיר אינו חייב אלא אחת ולא פליג אמשנה ומניינא הוצרך לומר שאם עשה כולן דוקא אינו חייב אלא אחת והוצרך למיתני כמה יעשה כנ"ל כמו שפי' הגאון הנ"ל ודוק היטב.

דף ז ע"א בגמ' אטו כולהו לאו כרמלית וכו' עד אע"ג דזימנין וכו' נלע"ד דודאי איכא טובא כרמלית אלא דלזה א"צ למיתני שפת יתר כמו שא"צ לחשבו אלא דודאי אתי לרבות בתובה זו מה שיש בו צד רבותא דהוי ס"ד דלא הוי כרמלית לכך הוצרך לומר אע"ג דזימנין וכו' וכן מדוקדק תיבת לא נצרכה וק"ל.

בגמ' אילימא דאי איכא מחיצה י' וכו' והאמר רב גידל וכו' ועיין בפירש"י ועיין בתוס' מה שהקשו עליו ופירשו פירש אחר ע"ז ולענ"ד דדברי רש"י נכונים ומוכרחים דלפי' התוס' לא א"ש ויתורץ ג"כ מה שקשה לי עוד קושיא חמורה דלישני דהא דקאמר עד י'

היינו ממטה למעלה דהיינו אם הוא רחב ד' או ביש מחיצות או בעמוד אם הוא פחות מי' מג' עד י' הוי כרמלית הא י' הוי רה"י והכי קי"ל באמת להלכה ולא הוי קשה כלום וגם יל"ד דלמה לי' לגמ' למימר ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ועיין בפירש"י מה שמפרש והכל הוא מיותר וגם אינו שייך להתירן וגם יל"ד וכי לא ידע המקשן שי"ל שתופס איסור כרמלית עד י' טפחים ולא יותר כמו שמשני שזו פשוט טפי ממה שר"ל דאי איכא מחיצה י' שאינו במשמע וגם לא א"ש לשון ותופסת ולשון עד וצריך לדחוק ממעלה למטה לכן נלע"ד דעיקר סמיכות הקושיא הוא דודאי רב ששת קאי ארב דימי דמטעם זה שאמר רב דימי שאין כרמלית פחותה מד' שיש לו קולי רה"י מטעם זה אינו תופסת אלא עד י' והוקשה לו דאדרבא זה הוא שלא כרה"י דרה"י עולה עד לרקיע ולכך מקשה מאי ותופסת עד רה"י י' ולא הוי מצי לשנוי כתיבן הגמ' דזה לא הוי מטעם רה"י והכי נפיק זה מדרב דימי ולפ"ז ממילא מתורן דלא הוי מצי לשנוי כמ"ש דעד י' ממטה למעלה הוי דוקא כרמלית ברוחב ד' דזה פשיטא לא הוי כרה"י דשם הוא להיפך דדוקא מי' ולמעלה הוי רה"י וא"כ גם לפי התוס' לא א"ש דג"כ לא הוי כלל דומיא דרה"י דשם לא קפדינן כלל אאירי אלא אמחיצות דאפי' תל ועמוד הוי רה"י ולכך הוצרך לדחוק ולפרש דאי איכא מחיצות י' ר"ל דאי איכא מחיצה לא הוי כרמלית אלא באיכא מחיצה י' ושפיר קאמר רב ששת כן מדרב דימי דהיכא דאיכא מחיצות בכרמלית לא הוי כרמלית אלא במחיצה י' דומיא דרה"י אע"ג דגם בקעה וים הוי כרמלית שם לא שייך לדמותו לרה"י אלא היכי דשייך לדמותו כגון בכרמלית דקרפף שלא הוקף לדירה דאע"ג מדאורייתא הוי רה"י מדרבנן הוי כרמלית שם מדמינן לי' דהיכא דאיכא מחיצה וליכא י' לא הוי כרמלית ומדוקדק הלשון דאי איכא מחיצה ר"ל כרמלית של מחיצה בעינן י' וע"ז מקשה שפיר מרב גידל וע"ז משני שפיר דבאמת קאי אאירי שתופס עד י' בר"ה ומאי שקשה לך היכי מפיק מרב דימי י"ל דה"ק ואקילו בי' מקולי רה"י וקולי ר"ה ר"ל דהכי נפיק מרב דימי כי היכי דאמר רב דימי דאין תופסת אלא בד' מטעם דאקילו בי' מקולי רה"י ה"נ אין תופסת אלא עד י' דאקילו בי' מקולי ר"ה והוא עיקר התירוץ ודוק היטב: ברש"י בד"ה דעד י' הוי כרמלית וכו' עד בדבר מסוים ליכא לאוקמי וכו' ודאי משכחת לי' אף בדבר מסוים כגון יד אדם או בע"ח או נוף הנוטה דכל אלו אין מבטלין רשות שהם שם למיהוי רשות לעצמה וכן כלים לפי התוס' לעיל וכן נוף משמע להדיא לפירש"י לעיל דשדינן בתר עיקרו למיהוי מקום ד' והוי ר"ה אע"ג דתוס' כתבו לפירש"י דמיירי בדבילה שמינה אינו נראה כן מפירש"י וכ"כ מהרש"ל ודוק אלא דכל אלו הוי כמו איר ודוק: בתוס' בד"ה וטח בפני' ועמ"ש מהרש"א להקשות אפירש"י מ"ש שרש"י ס"ל כפי' ריב"א אינומוכרח ואפי' לפי שיטתו לק"מ דרש"י גופא ודאי לא ס"ל לעיל כפי' התוס' דמיירי בדבילה שמינה דלשון ע"ג נופו לא משמע כן וכן הוא שלילות לשון תוס' לעיל רק להקשות ארש"י אמנם רש"י ס"ל דהוי ר"ה גמור ע"ג ולא שדינן כלל לעיקרו רק לענין ד' ונוף לא מבטל רשות כיון דפתוח תחתיו ועיקרו הוא ברה"י לא מיקרי דבר מסוים כמו יד אדם שהניח בע"ה עליו חייב ולא מיקרי דבר מסוים לבטל רשות ולהיות רשות בפ"ע אלא עמוד ותל שהוא עיקרו בר"ה ודוק: ע"ב בד"ה ואם חקק בו ד' על ד' וכו' ותירץ דשאני התם דבעי שיהא מחיצות סמוכות לסכך ר"ל וסכך פחות מי' לא מיקרי כלל סכך כמו שיליף התם מוסכות על הארון או מן סוככים בכנפיהם אבל

מחיצות ודאי מיקרי אף שרחוק ג' לכך הכא הוי מחיצות ודוק אמנם מ"ש התוס' בסוף לחלק בין הכא לדופן עקומה אבל הכא דלשוני' מחיצה בפחות מג' מצטרף דליהוי סמוך לסכך לא ידעתי פירושו לכאורה דממ"נ אי כל היכא דרחוקות מסכך שפיר הוי מחיצה כמו הכא א"כ מאי משני לשוני' מחיצה הא הוי מחיצה ונימא דופן עקומה שיהא סמוך לסכך כמו כל דופן עקומה דלהכי צ"ל דופן עקומה שיהא מחיצות סמוך לסכך ואי תימא דכל היכא דלא הוי סמוך לסכך לא מיקרי מחיצה כלל אע"ג דהכא הוי מחיצה שאני התם דילפינן מחיצה מבסכת כל היכא דלא הוי סמוך לא הוי מחיצה כלל לכך אמר דלשוני' מחיצה בעינן פחות מג' א"כ גם בדופן עקומה היכי אמרינן הא לא הוי כלל מחיצה באינו סמוך וצ"ל דאפי' סמוך לסכך פסול מיקרי לענין זה סמוך לסכך דליהוי שם מחיצה עלי' כיון דלא ילפינן רק מן בסכת וגם פסול מיקרי סכך אלא דלא כשר לסוכה לסכך דילפינן מן באספך אבל לענין זה מהני לכך אמרינן שפיר ד"ע אבל פחות מי' לא מיקרי כלל סכך כדילפינן מן סוככים בכנפיהם וא"כ לא מיקרי בסכת ולא הוי כלל מחיצה ודוק היטב: בגמרא והלכה ונח בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן ועיין בתוס' מה שהרבו להקשות על פירש"י ופירשו פ"א אחר והוצרכו לדחוק ולענ"ד דברי רש"י נכונין וברורין דהכא היינו ממש דוגמא דהתם דהתם בעינן שיהא חלל הפתח גבוה י' וגם רחבה ד' החלל ולא אמרינן חוקקין להשלים אלא א"כ הוא גבוה י' במקום אחד וגם שיהא רחבה ד' במקום אחד למטה עכ"פ עד ג' טפחים וה"נ ברה"י לא בעינן כלל חלל רק שיהא חומה גבוה י' ורחבה ד' ממטה עד למעלה והכא הרי כל החומה רחבה ד' וגבוה י' רק למעלה במקום החור אינו רחבה ד' אמרינן חוקקין להשלים שיהא גם למעלה רחבה ד' כמו שם ודוק ואף את"ל שאינו סברא מוכרחת שיהא ממש דומה וא"כ יוקשה מ"ל להקשות ולהוכיח דילמא בכה"ג לא אמרינן חוקקין לר"מ ז"א שהרי לא מסברא דנפשי' מקשה רק מכח שרב אמר כן וגם איהו לאו מן סברא דנפשי' אמר כן שהיא ברייתא ערוכה שם בפ' הזורק דר"מ מחייב בכה"ג וא"כ שפיר מקשה ואגמ' גופא ג"כ לק"מ כמ"ש ודוק גם מה שהקשו תוס' ארש"י דליפרוך מגופי' דאי בחור דלית בי' ד' ע"כ ר"מ היא דאל"ה למטה מי' אמאי חייב הא לא הוי הנחה ע"ג מקום ד' אלא ע"כ ר"מ היא ולמה לי לפרש משום דסתם משנה ר"מ היא ומישב בדוחק ולענ"ד נראה דעת רש"י דלמ"ד חורי ר"ה כר"ה דמי דאליביה קיימינן לא בעינן שיהא מקום ד' דאדרבא כיון שהוא חור כל שהוא בטל לגבי כותל דמש"ה הוי ר"ה וכיון שיש בפני הכותל ד' הוי שפיר הנחה על גבי מקום חשוב שהוא ד' כמו בדבילה שמינה כמ"ש התוס' לעיל הגע בעצמך אם זרק ע"ג עמוד שהוא רוחב ד' ונח בגומא כל שהוא שהוא בעמוד נימא דאינו חייב שאין הנחה ע"ג מקום ד' אין זה אלא תמה כן נ"ל דעת רש"י ברור וצלול ודוק: ואדרבה עפ"ז פירש התוס' הוא דחוק מאד דל"ל כלל מר"מ וכן למעלה מי' כיון שכבר הקשה מלמעלה מי' הל"ל וכ"ת בחור דלית בי' ד' א"כ למטה מי' אמאי חייב ולא המ"ל כלל וכ"ת ר"מ הוא דאית ליה חוקקין כיון לר"מ הוי כמו רוחב ד' וכבר הקשה מרוחב ד' וגם זה וכ"ת גופי' הוא תמה כיון לפי' התוס' לא הוי אלא משום הנחה א"כ אמאי חייב במשנה והיכי ס"ד לומר כן ודוק: גם מה שנראה מדברי התוס' שפירש"י הוא דחוק שיקשה מכח סתם משנה ר"מ והיינו משום דהרי מצינו מקומות רבים דאתיא משניות דלא כר"מ אמנם אינו דוחק כלל דכאן אינו קושיא כלל דקא מתרץ היטב אר' יוחנן

דמש"ה מתרץ בדבילה שמינה כדי שיהא יכול להיות כסתם משנה שהוא ר"מ מן הסתם היכא דלא ק"מ ודוק: בתוס' בד"ה והלכה ונחה בחור וכו' עד וכן משמע בירושלמי שכ' על דעת' דר"מ וכו' וכ' המהרש"א שאינו רואה שום משמעות מירושלמי ולענ"ד שמשמע ומשמע לפי פשוטו ר"ל שמדויק מלשון גמום משמע שכולו גמום והלא לא צריכין אלא להשלים עד מקום ד' אלא דמיירי שהחור הוא מפולש מצד לצד ובצד הא' הוא מקום ד' רק בצד השני לא הוי מקום ד' רק רואין כגמום כולו מצד לצד ברוחב ד' וק"ל: ויותר נראה שמוכח מדקאמר בין יש שם ד' וכו' רואין כגמום ל"ל כגמום כיש בו ד' והל"ל על דעת' דר"מ אע"פ שאין בו ד' רואין כגמום ויותר קשה דמסיים בירושלמי על דעת' דרבנן אם יש בו ד' רואין כגמום והוא תמוה אלא ע"כ דסתם חורין הם כמ"ש התוס' מבפנים לחוץ וכו' רק דהירושלמי פליג אגמ' דיל וס"ל דביש ברגלי' ד' וגבוה י' אף רבנן מודו דאמרינן חוקקין להשלים כמו שמשמע פשטי' דברייתא דשם דקתני ושויין שאם יש וכו' ע"ש בעירובין וביומא וא"כ א"ש דבין יש לצד רה"י ד' ובין דאף לצד רה"י אין בו ד' רואין כגמום לצד ר"ה שיהא מקום ד' ורבנן אין רואין כגמום אלא אם יש מקום ד' לצד רה"י אלמא מוכח דסתם חורין הן כך ואמרינן חוקקין לענין הנחה ע"ג מקום ד' ודוק: אמנם כד עיינתי בירושלמי ראיתי שא"צ לכל זה ששם משמע ומוכח דקאי על כל המשנה דאף למטה מי' שהוא כזורק בארץ פליגי דלרבנן אם לית בי' ד' פטור והיינו משום מקום ד' דה"ג התם מתניתן דלית בי' חור דאי אית בי' חור מחלוקת ר"י וחכמים על דעת' דר"י וכו' על דעתיה דרבנן וכו' משמע דה"ק דכר"מ לא אתיא דא"כ אף למעלה מי' חייב בין דאית ביה דבין דלית בי' ד' וכרבנן לא אתי דאין בו ד' גם למטה מי' פטור דאין רואין ובאית בי' ד' גם למעלה מי' חייב אלא ע"כ בלית בה חור כן נלענ"ד פירושו והוא מוכח שם ודוק: דף ח ע"א ברש"י בד"ה ונפו נוטה לר"ה וכו' עד ורב חסדא דלא כר' ודלא כרבנן הוא תמוה ולכאורה הי' נ"ל לפרש כמ"ש המהרש"א ע"ש אמנם הוא דחוק מאד דאכתי תיקשה רב חסדא כמאן וגם מ"ש שהוקשה למהרש"ל מנ"ל דרב חסדא דלא כוותיהו הא אינהו לא מיירי ברה"י וגם מהרש"א דחק לתרץ זה ואינו מוכרח ודוק וגם צריכין לפרש החילוק בין ב' הלשונות ועיין מה שדחקו מהרש"ל ומהרש"א ולא ידעתי למה כי דבריו פשוטין כמה שנבאר וגם מה שפי' רש"י לעיל בדאביי דמשמע דאתיא רק כחד לישנא דהכא כמ"ש מהרש"ל ומהרש"א ושם מסתים סתים לי' וגם בגמ' שם משמע לכאורה כלשון ראשון כמ"ש מהרש"א דהא שם בעי למימר דאף ברה"י בעי מקום ד' ונלע"ד לפרש דלשון ראשון יהא מה שאמר הגמ' לימא רב חסדא דאמר כר' אינה קושיא ארב חסדא דאי מה שפוסק כר' ולא כרבנן כמה פעמים מצינו שפוסק אמורא הלכה כיחיד בפרט כר' מצינו כ"פ שפוסק כוותי' אפי' מחביריו אלא שה"ק לימא רב חסדא דאמר כר' וא"כ כיון שיש לו סמך גדול לפסוק כן גם אנן נפסוק כרב חסדא כיון שפוסק כר' אפי' מחביריו ומצינו כן כמה פעמים בש"ס וא"כ אנן דס"ל דבעינן מקום ד' יהא דלא כהילכתא ולא נפסוק ובדרך הזה יש לפרש דמקשה והא בעינן עקירה והנחה ג"כ ר"ל וא"כ נפסוק כמשנה על דרך שפירשתי לעיל ומשני שפיר די"ל שהוא דלאו כר' ולא כרבנן לכך אין אנו פוסקין כן אף דרב חסדא סובר דפליגי בהכי וכו' אנן קי"ל כאביי וכן משני לעיל כדבעינן למימר לקמן כדאביי וללשון שני יהא הקושיא על רב חסדא למה שביק ר' ועביד כרבנן ומשני ברה"י אינהו

מודו ובאמת להך לישנא ברה"י שפיר יש לפסוק כרב חסדא וכן הביא הגמ' מחלוקת הפוסקים בזה מיהו ללשון ראשון לית ליה הך סברא לחלק בין רה"י לרה"ה כיון שאינו מקורה וגם כיון דלא מצינו שיהא תנא סובר כן ברה"י דלא בעינן מקום ד' הדרן לכללן דבעינן מקום ד' בין ברה"י בין בר"ה כמו שאמר לעיל בגמ' והא בעינן וכו' ומקשה אף מרה"י כמ"ש התוס' לעיל ולכך לעיל מה שפירש"י בדאביי א"ש אף ללשון שני דכיון דאף ברה"י בעי שם לאשכוחי תנא שיהא סובר כן משום כללן דהא בעינן וא"כ אף דאינהו מיירי בר"ה לא אשכחן שיהא סוברים ברה"י דלא בעי מקום ד' משא"כ כאן שבא לתרץ שלא תקשה ארב חסדא שפיר קאמר דיש לחלק אמנם הארכתי קצת בפשטן של דברים כי נ"ל שאין צריכין לשום דוחק שדחקו מהרש"ל ומהרש"א גם מה שמפרש המהרש"א שמקשה דלימא רב חסדא הלכה כר' נ"ל שאינו דרב חסדא אתי לאשמועינן אפי' גבוה ק' אמה שרה"י עולה עד לרקיע וק"ל והתוס' בד"ה הכא באילן אזלי לשיטתייהו שכ' לעיל וק"ל: בגמרא אמר אביי זרק כוורת וכו' יש כאן מקום תימא דהא עיקר מילתא דאביי לאשמעינן בזורק רשות שהוא פטור מטעם רש"י או תוס' לישמענין בפשוט זרק עמוד או כלי מרובע ואי משום פלוגתא דקרומית של קנה הוא דוחק וגם לישמענין במרובע של קנים ואי לאשמעינן כמה בעינן בעגול זה הוא דין בפ"ע מאי שייך לזה ונ"ל דלא משכחת האי דינא אלא בעגול ע"פ מ"ש הג"א כאן וגם תוס' כ' כן בעירובין דלא הוי רה"י בגבוה י' ורחבה ד' מרובע אלא שעומד בריבועו של עולם וא"כ כאן בזורק מאי פסקא בזורק מרובע שיפול ממש בריבוע של עולם והוא מן הנמנע ועכ"פ לא יכול למימר זרק עמוד פטור משא"כ בעגול שיכול להוציא מרובע ממנו לאיזה צד שיפול הוא שוה להוציא ממנו ריבוע של עולם והוי תמיד רה"י אף בזורק ונ"ל שלכך הביאו הג"א לכאן והוציא מכאן זה הדין ודוק היטב כי נ"ל נכון מאד: ברש"י בד"ה רחבה ו' פטור וכו' עד וא"ת בדלא גבוה י' נמי רשות לעצמה וכו' לכאורה הוא תמוה הא כ' רש"י בעצמו לקמן בסמוך גבי היתה קופתו מונחת דבכלים לא הוי כרמלית ודוחק לומר דכוורת לא הוי כלי לענין זה כמו קופה וצ"ל דרש"י מפרש דאף בכלי הוא מדאורייתא מקום פטור כמו עמוד שאינו גבוה י' והוא רוחב ד' העומד בר"ה דהוי מדאורייתא מ"פ דאל"ה לא היו נותנין חכמים דין כרמלית שאם הוציא ממנו או עלי' פטור אלא ודאי מן התורה הוי מ"פ כמו כל כרמלית וה"ה בכלים הוא מ"פ אלא דבכלים לא גזור רבנן להחמיר שיהא כרמלית והוי מ"פ אף מדרבנן וא"כ שפיר מקשה הכא כיון דכאן הוי לקולא שפיר נטיל עלי' דין כרמלית שיפטור וע"ז כתב שפיר דאף א"ת שנתנו דין כרמלית אין בם כח להקל מד"ת שיהא פטור בשביל זה ומ"פ לא הוי כלל רשות שנאמר שיהא פטור משום זה דמ"פ הוא בטל לכל דאלת"ה בכל מה שזורק יהא פטור אם הוא גבוה ג' ודוק: ונלע"ד שרש"י הכריח בזה הקושיא ותירץ פירושו שפטור משום זורק רשות ולא נאמר כפירש התוס' שפטור משום שזורק מרה"י לרה"י וע"ז כתב זה הקשיא ותירץ ואם נאמר כפי' התוס' הדרא קושיא לדוכתא ליפטור משום זורק מרה"י למקום פטור דהא מ"פ הוי מדאורייתא כמ"ש וכן מוכח בהדיא ברש"י כאן ולקמן בסמוך גבי קופתו ודוק ובאמת זו קושיא גדולה על פי' התוס' אלא שנ"ל דהתוס' אזלי לשיטתייהו דלעיל דף ה' ע"א בד"ה כאן למטה מי' דמשמע שם להדיא דאף מדאורייתא לא חשיב כלי לבטל מרשות שהוא שם ולהיות מ"פ דאל"ה לא הוי מתרצין שם מידי

ועמ"ש שם ולכן השמיטו שם לא גזור רבנן שכ' רש"י כאן ולכך א"ש פירושם דהכא ודוק: ומהרש"א כתב להיפך שמזה הכריח תו' פירושם ע"ש ולא ידעתי להולמו דאדרבא לפי' התוס' הוא פטור שזורק למ"פ ודוק: ברש"י בד"ה מכתפין עילוי' וכו' עד בין רחב ובין קצר ר"ל אע"פ שאינו רחב ד' וכן פסק הרמב"ם וטעמא כתב הנ"י כיון שרבים משתמשין בו כך הוא חשוב אמנם צריך טעמא מאין יצא להם זה בגמ' וביותר על רש"י צריך לפרש מאי בעי בזה שהוא פרשן ולא פסקן ונ"ל אריכות לשונו של עולא הוקשה לו שהל"ל הוי ר"ה ותו לא למה אמר זורק ונח וכו' וביותר דה"ל לאשמועינן רבותא טפי דאפי' לקולא הוי ר"ה ומותר לטלטל ממנו לר"ה וכן להיפך כמו בגומא לקמן אלא ע"כ דקמ"ל בנח דהוי הנחה אף בפחות מד' וגם לא הי' יכול להשמיענו לקולא דכיון דאין רחב ד' בלא"ה מותר לטלטל והוי עיקר רבותא לחיוב משא"כ בגומא לקמן לפי מאי דבעי למימר מיירי ברחב ד' והוא פחות מ' והוי רבותא לקולא דמזה עיקר הוכחתו ודוק: בתוס' בד"ה רחבה ששה פטור שהכוורת עצמה וכו' עד והא דפשיטא לי' לר"י וכו' ר"ל דבלא זה התירץ ודאי רצו לפרש דמש"ה פשיטא לי' דיותר מסתבר שאינו חייב אם אינו מחיצה י' מעיקרא דבעינן שיזרוק לתוך רה"י והיינו שיהא שם קודם רה"י משא"כ אם הי' מעיקרא רה"י אע"ג דלבתר הנחה נסתלק י"ל דחייב דהא זרק לרה"י מה בכך שאינו לאחר כן רה"י אלא דלפ"ז הקשו קושייתם אאביי כיון דאית ליה אפי' היכא שהי' רה"י קודם ונסתלק הוא פטור אלמא כיון דלא הוי רה"י בתר הנחה לא מיקרי זורק לרה"י מכ"ש היכא דלא הוי מעיקרא רה"י דלא מיקרי זורק לרה"י לפי מ"ש וא"כ הכא ליחייב כיון דלא מיקרי זורק לרה"י ואהא הוצרכו לתרץ דהתם לא הוי טעמא עיקר משום דבעינן מעיקרא או סוף דלא תלי' בהכא דתמיד מיקרי זורק לרה"י אלא דבעינן שלא יהא אתיא בהדי הדדי וכל היכא דאתי בהדדי הן חיוב או פטור לא מיקרי לא עקירה ולא הנחה לכך הכא נמי פטור דעשי' דהכא הוי כמו סילוק דהתם כיון דהנחה והפטור אתי בהדדי לא הוי הנחה כמו סילוק דהתם וא"כ יוקשה שפיר לפ"ז למה פשיטא לו יותר בעשי' דלא חייב מבסילוק כיון דאתי בתרווייהו בהדדי זהו תורף פשט דבריהם ברור בלי פיקפוק ודוק: בתוס' בד"ה ז' ומחצה פטור וכו' עד אבל אינו רחב ד' וכו' לכאורה הוא קושיא חזקה ארש"י דרש"י כ"כ בעצמו בדף שלאח"ז בשמעתא דאסקופה בד"ה באסקופת בית ז"ל דהל"מ דאמרינן גוד ולבוד וד"ע במקום ד' אכן נ"ל דלק"מ דהכא פי' רש"י אאינה רחבה ששה קאי אבל באמת רחבה ד' עגולות והוי שפיר חלל ד' לענין לבוד דרה"י לא הוי אלא במרובע דלכל שביתת שבת בעינן מרובע כדדרשינן בעירובין דף נ"א כזה יהו כל שובתי שבת אבל בכל דוכתי לא בעינן מרובע ולבוד גמירא אכל דוכתי א"כ ודאי אף בעגולות אמרינן לבוד וא"כ פירש"י יותר נכון דלפי' התו' הוא דחוק מאד מה שחייב בז' ומשהו ודוק: ע"ב לימא תיהוי תיובתא דרבא וכו' עד התם לא נח הכא נח ועיין ברש"י מה שפי' בדרך עליו ובתוס' מה שהקשה על פירש"י מהך דעירובין ובאמת הוא תמוה מאד על רש"י אף שרש"י דחק שם לתרץ דמשמע אף שעמד למעלה מ' הוא דוחק גדול וביותר קשה על הרמב"ם שפסק כרבא ופירש ג"כ כרש"י ושם בהוציא חוץ לד"א לא כתב שעמד למעלה מ' וביותר תימה גדולה על הרמב"ם שפסק כרבא ושם פסק אם הוציא חוץ לד"א הוא פטור ובגמ' שם לשתי הלשונות מוכח להדיא שדמו להדדי ומתוך זה רצה המ"מ להגי' חייב במקום פטור אמנם כתב בעצמו

שמוכח מלשונו שהוא פוטר מדכתב מפני שהוא ברשות אחר ע"ש והניח בצ"ע וגם גוף הטעם אין לו פירוש גם תמוה מאד שלפי פשוטו שמתרץ הכא נח היינו שמיירי שעשה הנחה אצלו והרמב"ם פוסק להך ברייתא שאם נטל ונתן להדיא פטור משמע אע"ג שלא הניח וגם בלא"ה הוא תימה למה יפטר בלא הניח במ"פ הלא פוסק הרמב"ם להדיא כרבנן דב"ע וגם לשון הברייתא קצת משמע כן בלא הניח וגם התירץ לפי פשוטו הל"ל הב"ע בדנח ונלע"ד לתרץ הכל ע"פ מ"ש התוס' לעיל בהך דבעי רב מרבי הטעינו חבירו וכו' דגם בהטעינו על ידו כשידו והוא ברשות אחת עם גופו הוי הנחת גופו עם ידו כהנחת לכן כתבו התוס' וכן פסק הרמב"ם להדיא דבמשנה כשנטל מתוך יד בע"ה והוציא אע"ג שלא הניח ע"ג קרקע חייב דמיד כשהביא ידו עם החפץ לרשות שהוא שם הוי כמונח כיון שגופו נח ברשות זה הוי כהנחת חפץ אבל כשידו הוא ברשות אחר שאינו גופו לא הוי הנחה דלענין זה בתר גופו גריר דלא ליהוי הנחה ברשות שהיד שם ולענין זה לא אמרינן בתר גופו גריר דליהוי כמונח ברשות שהגוף שם כיון שהוא היד ברשות אחר ואמר שם אביי מה שתעשה וכו' משמע שם להדיא דמש"ה כשהיד היא ברשות אחר הוי מ"פ מקום פטור כגון אם הניח אחר על ידו זה הוא פטור אלא דלגבי דידה לא הוי כמ"פ דאם הוציא יד מבע"ה דליפטר כיון דלא נח על ידו רק נטלו מיד בע"ה לחוץ ודוק שם שגם לדברי רש"י וכל מה שכתבתי הוא מוכרח שם וכ"פ הרמב"ם בכל עיין בו ובזה א"ש דין הבריי' שפסק הרמב"ם דאם נטל ונתן פטור אפילו לא עביד הנחה דמיד שהגיע ידו למקום פטור שגופו עומד שם הוי כמונח כמו במשנה אע"ג דידו לא נח כיון שגופו נח שם הוי הנחת גופו כהנחת חפץ וע"ז מקשה הגמ' ארבא שמחייב בהעבירו דרך למעלה מי' כפי' רש"י ורמב"ם דס"ד דמיירי ג"כ שהוא עומד במקום אחד בר"ה והעביר רק החפץ ד' אמות דרך למעלה מי' וא"כ ה"נ נימא כשהגיע בידו נגד גופו הוי כמונח במקום פטור למעלה מי' כמו בברייתא אע"ג דגופו עומד בר"ה ואז לא הוי כמונח כשידו ברשות אחר כמ"ש היינו כשידו ברשות החיוב אינו כמונח לחייב עליו דלענין זה בתר גופו גריר והוי רק מ"פ משום הכי לא הוי כמונח לחייב אבל הכא שידו במ"פ ג"כ ודאי הוי כמונח במ"פ כיון דעקר במקום חיוב בר"ה ועבר נגד גופו במ"פ והניח במקום חיוב נמי ליפטר כמו בברייתא ומשני התם לא נח ר"ל דמעביר לא נח דהיינו שרבא מיירי שהלך עם החפץ לכך לא הוי כמונח דהא גם גופו לא נח דנימא בי' הנחת גופו כהנחת חפץ אבל הכא בברייתא נח גופו במ"פ לכך הוי כהנחת חפץ ופטור אבל באמת אם הי' עומד במקום א' והעביר דרך עליו למעלה מי' הוא פטור ולפ"ז מתורץ ג"כ הגמ' דעירובין דהגמרא נמי הי' סובר כמו מקשה דהכא דרבא מיירי אפ"ל עמד במקום אחד אפ"ה חייב ושפיר הקשה או סייע מהתם דהתם נמי ממש דומה לדין זה כפי פירש"י והרמב"ם דהתם נמי כיון שידו ברשות אחר וגופו ברשות אחר הוי ידו מקום פטור וכמ"ש למעלה א"כ עקר במקום חיוב והעביר בידו שהוא מ"פ והניח במקום חיוב ומש"ה פטרהתם לחד לישנא משום בעת שהגיע נגד גופו הוי כמונח במ"פ משא"כ אם עמד גופו ג"כ בר"ה דידו הוי ג"כ ר"ה לא הוי כמונח נגד גופו משא"כ במ"פ כשעקר מר"ה והגיע נגד גופו במ"פ מש"ה פטור כמו במשנה שעקר מר"ה והגיע נגד גופו לר"ה הוי כמונח וכמו הכא בברייתא והוי תיובתא דרבא לפי מאי דס"ד דרבא מיירי ג"כ בעומד וסייעתא לחד לישנא ולא משני התם דרבא מיירי בלא נח להך לישנא דפטור שם כמו

דמשני הכא דא"צ שם לזה דאפי' לפי מאי דס"ד דרבא מיירי בעמד לא הוי תיובתא ולא סיוע כמו שאמר שם אבל לפי דהוצרך לשנות הכא דרבא מיירי בלא נח אבל בנח פטור ע"כ גם שם פטור וכמ"ש הרמב"ם וא"ש כל פסקי הרמב"ם ברורים ונכוחים בלי טעות וגימגום ודוק היטב ועי' בעירובין דף כ' ע"א בתוס' כתבו סברות אלו ג"כ ועי' במהרש"א מ"ש לפי' התוס' ויובנו דבריו ג"כ ע"פ קצת סברות שכתבתי ודוק: דף ט ע"א בשמעתא דאסקופה דברי רש"י תמוהין מאד שסותר ד"ע ג"פ בריש שמעתא כ' ולחיו לפניו מן האסקופה והדר כתב ולחי סתמא על האסקופה והדר כתב ועובי החומה הוא לחי ועמ"ש המהרש"א לתרץ שתי הסתירות שלבסוף דמעיקרא שיש בו ד' ע"כ צריך לחי דיש בו ד' אינו מיקרי לחי כיון דיש בו שיעור מבוי משא"כ לבסוף דאין בו ד' שפיר מיקרי לחי עובי החומה והיינו ע"פ מה דאמרינן בעירובין ה' ע"א לחי הבולט מדופנו של מבוי עד ד"א נידון משום לחי וכו' ע"ש וקמתי משתומם מאד שלדעתי הוא טעות גמור שלשם מיירי בד' אמות דוקא ע"ש דאפי' למ"ד שיעור מבוי הוא ד' טפחים לאפוקי מתורת לחי בעינן ד' אמות והכא ע"כ מיירי בד' טפחים דהא טעמא דמחלק בין אית בי' ד' ללית בי' ד' הוא משום דהוי מקום פטור כדאיתא שם בעירובין דף ט' בהדיא וכן כאן ס"ד לחלק משום דאינו מקום חשוב למיהוי רשות לעצמה כמ"ש רש"י וקשה בעיני לומר שטעה המהרש"א ח"ו בזה וצ"ע ליישב דבריו: אמנם נלע"ד לתרץ דברי רש"י בטוב טעם והכרח וליישב שיטת הגמ' כולו ע"פ פירש"י לתרץ כל הקושיות והדיקדוקים הנופלים בו ואין להאריך בקושיות ויתורץ גם ק' התוס' בד"ה אע"ג שהקשו מלעולם וגם בד"ה תוך הפתח בסופו שהקשו בסוף דכי קאמר וכ"ת בלית בי' ד' ה"מ למיפרך א"ה אפי' נעול נמי והניחו בקושיא וגם יתורץ מה שקשה לכאורה דמשמע מדברי רש"י שמפלפל הכא אי מותר בין לחיין אי אסור ודבר זה פליגי בי' אביי ורבא והיכי נחית הכא לפלוגתא ואתיא סוגיא לכאורה כאביי ויוקשה ארבא ודוק לכן נלע"ד לפרש הכל דוודאי פשטי' דלישנא דברייתא משמע דמיירי בבית מדנקט פתח פתוח או נעול וסתם מבוי אין לה פתח וגם סתם פתח ע"כ יש לה פצימין עובי החומה וסתם מבוי אין לה פצימין כמו שפירש"י ריש עירובין שאין לה רק ג' מחיצות פשוטין אלא דס"ד דמקשה להוכיח דע"כ הכא לא מיירי בבית דסתם בית אסקיפתו מקורה וא"כ אף פתח נעול כלפנים דא' פי תקרה יורד וסותם דסתם בית אסקופתו מקורה ורחב ד' כמו שפירש"י לקמן וגם ע"כ לא מיירי במבוי שהכשרו בקורה דאז ודאי מותר להשתמש תחת הקורה כמו שאמר בעירובין מסתברא מילתא דר"י תחת הקורה וקורה ודאי מונח על אסקופה ולא לפנים מן האסקופה א"כ גם פתח נעול כלפנים אלא הוי מוכח דמיירי שהכשירו בלחי וע"כ מיירי דלחיו לפניו מן האסקופה והיינו היתר לחי שלו לפניו מן האסקופה היינו א"א מותר נגד הלחי ע"כ מיירי דכולו לפניו וא"א חודו הפנימי מתיר היינו דחודו הפנימי לפניו מן אסקופה דאל"ה פתח נטיל נמי כלפנים אלא ע"כ שלחי המתיר הוא לפניו ומש"ה פתח פתוח כלפנים היינו שאותו חלק שעל אסקופה בטל לפניו למבוי משא"כ פתח נעול והיינו דמקשה אע"ג דלית ליה לחי שמוכח כן אפ"ה בטל לפניו והאמר רב יהודא וכו' ופירש"י שפיר דמיירי נגד הלחי דשם מיירי בסתם מבוי שהכשירו בלחי ול"ל פצימין ועיקר רבותא דר"י דאסור נגד הלחי דחודו הפנימי ותקשה דאפ"ה נימא דבטל לפניו אלא ע"כ דלא אמרינן הכי ע"ז אמר וכ"ת דלית בי' ד' ר"ל דרב יהודא

מש"ה לא אמר דבטל משום דאית בי' ד' דהוי מקום חשוב והכא מיירי דלית בי' ד' מש"ה בטל לפני משא"כ בפתח נעול אינו בטל לפנים לכך אסור והא דלא שרי משום מקום פטור אף בנעול כיון דלית בי' ד' לאביי לא הוי מ"פ כיון דליכא אסקופה ג' ולרבא ע"כ מיירי בפתוח לכרמלית ע"ש בעירובין ולחי לא מתיר נגדו אף לרבא לכך נעול אסור משא"כ בפתוח אף דלחי לא מתיר דהתירו לפנים בטל הוא לפנים לכך מקשה מרב יהודא אלא דכאן הוקשה לרש"י דילמא מיירי דלחי עומד בחוץ לכך פתח פתוח כלפנים דהלחי מתיר משא"כ בפתח נעול דאין הלחי מתיר כיון שאינו רחב ד' ושיעור משך מבווי הוי ד' טפחים עכ"פ ור' יהודא בסתם מבווי שלחי עומד על אסקופה ואין לו פצימין רק מיקרי תוך הפתח שכנגד הלחי כמו שפירש"י לעיל בסמוך לכך אסור תוך הפתח דכאן אזדא לי' הוכחה דלעיל שמוכיח המקשה דלחיו לפנים לכך הוצרך רש"י לפרש דכאן באמת לא מקשה מכח הוכחה דלעיל אלא דסובר המקשה כיון דהכא מיירי שיש לו פצימין כיון דנקט פתח אין דרך להעמיד לחי כלל דאין לך לחי גדול מעובי החומה וא"כ ע"כ אם לא נאמר דבטל לפנים צריך אתה לומר משום דחודו החיצון מתיר מש"ה הוא כלפנים אבל בנעול אין חודו החיצון מתיר כיון דליכא ד' שיעור מבווי ע"כ לחיו לפנים דאל"ה אף נעול כלפנים אבל הכא י"ל דחודו החיצון מתיר וקשה מאידך דרב יהודא דע"כ סובר דחודו הפנימי מתיר וגם אינו בטול לפנים לאביי אף בפתוח לר"ה ולרבא בפתוח לכרמלית ולדידי' ע"כ גם הכא בפתוח לכרמלית וע"ז משני לעולם באסקופת בית ר"ל לעולם כדס"ד מעיקרא בלא הוכחת המקשה כפשטי' דמיירי באסקופת בית ודוק היטב כי הוא נכון ע"פ עומק פשוטו וליכא שום קושיא כלל וכלל: בתוס' בד"ה תוך הפתח וכו' עד בדליכא אסקופה ד' וכו' נ"ל להגי' ג' במקום ד' או למחוק תיבת או וה"ק דהא דאסור אף בדליכא ד' היינו בדליכא אסקופה כלל ר"ל פחות מג' הוי כאין לו כלל וע"ש בעירובין דבד' מודה רבא ודוק: בא"ד וכי קאמר וכו' ועי' במהרש"א ולענ"ד נראה דתוס' לא רצו לפרש כפירש"י דוכ"ת היינו משום דחודו החיצון מתיר חדא דזה לא אשכחן דאף רבא דשרי בין לחיים לא שרי אלא באין בו ד' מטעם דבטל כשאר מ"פ ע"ש בעירובין דמביא רבא ראי' מההיא דלעיל מקום שאין בו ד' וא"כ ע"כ מודה דחודו החיצון אינו מתיר וגם כיון דאמר דלית בי' ד' משמע אבל בד' אסור ואם חודו החיצון מתיר גם בד' יהא שרי דהתוס' לא ס"ל שיטת רש"י דבאית בי' ד' לחיו לפנים מן אסקופה מיירי כמ"ש התוס' לעיל דמיירי גם בבית ולהכי נעול כלחוץ דאינו מתיר רק חודו הפנימי שיש לו תיקון מד' רוחות ובפתוח הוא בטל וא"כ ע"כ גם הכא סובר לתרץ מטעם דבטל והוי מ"פ ושפיר כתבו דהוי מצי למיפרך נעול נמי ולא קשה ק' המהרש"א ודוק בד"ה גזירה משום תל בר"ה אומר ר"י וכו' עד דמינכר מחיצתה וכו' ר"ל דמינכר מחיצת הבית וא"כ אף שיטלטל מבית לעלי' לא גזרינן שיבוא לטלטל מר"ה לעלי' דמינכר מחיצת הבית וידע שיש חילוק בינו לר"ה אבל מחצר לגג לא מינכר מחיצת החצר ויאמר שהוא אחד כמו ר"ה ויבוא לטלטל מר"ה לגג לכך אסר ר"מ בעירובין והביאו ראי' לזה שלא תימא דר"מ מילתא דפסיקא קאמר אף במקום דלא שייך הגזירה שפיר משום לא פליג ולכך הביאו ראי' ממכתשת וכו' ועפ"ז נ"ל לפרש המשך ואור"י דאע"ג דלא שייך למעלה גם הוא קצת סתירה דא"כ למה כתבו הנך דינים כיון דאין הלכה כמותו אלא דהיינו יכולין לפרש דמש"ה פסקינן כר"ש דשרי מן גג

לחצר דשם ג"כ לא שייך הגזירה אלא דר"מ אסר משום לא פלוג ובהכי לא פסקינן כמותו אבל בעיקר הגזירה דעמוד ברה"י פסקינן כוותי' משום כר"מ בגזירותיו העיקר לכך הקדימו דבמקום דלא שייך הגזירה אף ר"מ מודה וא"כ ע"כ בגג לחצר שייך עיקר הגזירה כמו עמוד לכך אור"י דאין הלכה כמותו בכל משום דר"ש ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה ואם התחילו אפי' התחיל באיסור וכו' נ"ל דבעי התוס' בזה וגם יתפרש מ"ש התוס' וכן משמע גבי לימא תיהוי תיובתא דריב"ל וכ"כ לקמן ד"ה לימא דמשמע לי' אפי' התחיל באיסור דהיא גופא קשיא מנ"ל להקשות דילמא מיירי בהתחיל בהיתר דוקא אלא נ"ל דקשה למה לי למימר כלל הך בבא דאם התחילו הא מרישא מוכח דקאמר לא ישב וכו' וכן לא יכנס משמע דוקא התחלה אסור לישב לכתחילה או ליכנס למרחץ ולא שיפסיק באמצע דאל"ה הל"ל לא יסתפר לא ירחץ וא"כ ל"ל הך בבא אלא להורות אפי' התחיל באיסור דהיינו אם ישב או נכנס ודוק: בד"ה הא לן והא להו וכו' עד וי"ל דקים לי' וכו' והוא דחיק מאד ונלע"ד לתרץ בטוב טעם קושייתם והיינו דודאי אמאי שהי' בא"י ואומר לתלמידיו מבבל לא קשה להגמ' דזה דרכן ללכת לא"י ללמוד דהא חזינן דלא מקשה התם אלא ארב חסדא וכאן לק"מ ארב מה שאמר להו דכאן קאי אמשנה והי' מפורש אותה והמשנה סידר רבי שהי' מא"י לכך מפרש רב שכוונת ר' מ"ש ואם התחילו היינו ודאי משיטול ידיו ור' חנינא אפשר לא קאי אמשנה רק אמר דין התחלה לבני בבל אבל שם דלא קאי רק לפסוק דין פריך שפיר ארב חסדא דוקא אינהו אכלי ודוק: בגמ' הני חברין בבבלי וכו' עד לא מטרחינן לי' עי' במהרש"א מה שמסיק דטעמא לא הוי טירחא אלא משום אם התחילו אין מפסיקין ולא נראה דמשמע דהכא כיון דאיכא חשש ביטול משום שיכרות אף אם התחיל מפסיק אפי' למ"ד רשות אין לבטלה בחנם אלא משום טירחא כמ"ש התוס' וכן משמע בגמ' דאל"ה למה לי למינקט דוקא חברין בבבלי הל"ל משיטול ידיו לבני א"י וגם הל"ל בקיצור למ"ד רשות בכולן אם התחילו אין מפסיקין אלא ודאי דוקא לדידהו מכי שרא המייני' דאיכא טירחא כמ"ש וגם מ"ש המהרש"א דלמ"ד רשות א"צ להתפלל אינו נראה דהתוס' לא כתבו לבטל משום טירחא אלא חשש ביטול משום שיכרות ולא לבטל משום טירחא קלה בודאי וכ"כ רש"י ואח"כ יתפלל וגם לדברי המהרש"א דטעמא משום התחילו אין מפסיקין לא הוי מקשה רב אשי טריחותא למיסר המייני' כמה שאכתוב בסמוך ודוק ועיקר קושייתו לא ידענא מאי קשי' לי' וכי פסקא לעיל שתמיד הולכין לישן תכף אחר סעודה וא"כ דרכן לחגור אחר הסעודה דהא דרכן של בני בבל לחגור את עצמם בחוזק כל היום כדמשמע פשטי' דגמ' ודוק: דף י ע"א מתקיף לה רב אשי טריחותא למיסר המייני' הא שמקשה עכשיו דאל"ה ה"א דטעמא משום התחילו אין מפסיקין ואז אף דלא הוי טירחא אין מפסיקין תדע שלא הקשה רב אשי אר' חנינא אבל עכשיו דמסיק דאיכא חשש ביטול וא"כ משום התחלה לא הוי מתירין אף למ"ד רשות דאין לבטלה בחנם אלא ודאי משום טירחא כמו שכתבו התוס' מקשה שפיר ודוק: בתוס' בד"ה משום שנאמר הכון ולא חש וכו' מכאן שצריך וכו' ובמחזור ויטרי וכו' אין פירוש והמשך לדבריהם מעיקרא שכ' לא חש לשנוי ולא פירשו למה וגם מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר וגם מכאן שצריך הלא הוא מפורש בגמ' וגם מ"ש במחזור ויטרי נראה לכאורה שחולק על מ"ש לעיל והם כתבו בלא חולק וגם קשה הלא מפורש בגמ' משום הכון דלא כמחזור ויטרי ונ"ל שהך במחזור ויטרי

הוא פירוש אלעיל וגם אגמ' שמקשה וליקו הכי וליצלי וכי לא ידע טעם עד עכשיו נלפע"ד לתרץ ע"פ שיטת המהרש"א שהבאתי לעיל שהקשה מאי טירחא במיסר המייני' הלא אף לאחר סעודה יצטרך זה הטירחא ותירץ דעיקר טעם משום התחילו אין מפסיקין אף שכ' לעיל שאינו מוכרח שיטתו נ"ל לפרש כאן דברי התוס' והגמ' ע"פ שיטתו ויהא סיגנון שרב אשי הקשה ממ"נ חד קושיא והוא שרב אשי רצה לפרש הטעם שצריך לחגור בשעת תפילה כמחזור ויטרי וזה הוא פלוגתא בברכות אם לבו רואה את הערוה אסור או מותר לכך מקשה ממ"נ אם סבר אסור קשה טריחוטא למיסר המייני' ר"ל דצריך למיסר אח"כ כק' המהרש"א וא"ת משום התחלה קשה הא ע"כ צריך להתיר חגורו אחר הנטילה והמוציא דהאיך יברך ענט"י והמוציא בלא חגורה הא לבו רואה את הערוה אלא ע"כ אחר המוציא מתיר חגורה וא"כ הויהתחלה תיכף משיטול את ידיו ולמה אמר מכי שרא וכו' ואי משום טירחא קשה טריחוטא וכו' כק' המהרש"א ואי סבר לבו רואה את הערוה מותר ושפיר י"ל כתירץ המהרש"א משום התחלה דהוי קודם שיטול ידיו ולק"מ טריחוטא וכו' א"כ ק' ליקו הכי וליצלי כיון דלבו רואה את הערוה מותר ומשני לעולם לבו רואה ערוה מותר ולק"מ טריחוטא ואי משום דליקו הכי וליצלי לק"מ משום הכון וכו' וזה דוקא בתפלה משא"כ בברכת נטילה והמוציא וא"כ הי' מתירין חגורה קודם נטילה והוי משום התחלה לכך כתבו התוס' דלא חש לשנוי קושיא קמייתא משום דלא מקשה אלא ממ"נ וכ' מכאן שצריך לאזור חלציו בשעת תפילה ר"ל אף שאין לבו רואה ערוה ודוקא בשעת תפילה ומ"ש רש"י לעיל שהם מתירין קודם נטילה וכן מוכח בגמ' היינו ע"פ מסקנא דהכא ודוק כי הוא נכון: בגמ' אמר רב אשי חזינא לרב כהנא כי איכא וכו' עד כעבדא קמי' מרי' וכו' עד לביש ומכסי ומצלי וכו' מכאן נראה מפורש שכמו שצריך לאזור חלציו בשעת תפילה ה"נ צריך ללבוש מלבושים מיוחדים נאים לתפלה משום הכון ומכאן צווחתי ככרוכיא בקהל עדתי על מנהג הרע הנהוג בכני בה"מ שמתפללים בבגדים ההולכים בהם כל היום וע"ז אמרו בגדים שבישל בהן וכו' ואמרתי ע"פ גמ' זה שזה כוונת הפסוק שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו וכו' עד העבד ישראל וכו' מדוע הי' לבו וכו' והוא שעוד רעה גדולה מצוי' בהם שהם מפסיקין מד"ת לדברים בטילים ואמרתי שעל כל אחד הי' תירוץ רק שתיים רעות עשו שהוא ממ"נ קשה והוא שביטול מד"ת היא ביטול עשה והגית בו יומם ולילה ואמרינן בגמ' שאין עונשין אעשה אם לא בעידן ריתחא וגם על מה שאין לובשין לתפלה י"ל דהאידינא הוי צערא בעלמא ואמרינן שדי גלימי' כעבדא קמי' מרי' וע"ז אמר שתיים רעות עשו עמי שסותרין זא"ז אותי עזבו ר"ל התורה שנקרא מקור מים חיים לחצוב בורות נשברים היינו דברים בטילים וא"ת שאין עונשין אעשה א"כ צריך אתה לומר שליכא ריתחא וצערא והוי שלמא בעלמא וא"כ קשה העבד ישראל וכו' ר"ל למה אתם מתפללין כעבדא קמי' מרי' בלא לבושין וקשה ממ"נ וק"ל וכבר כתבתי בחידושי ברכות ע"ב בתוס' בד"ה ומתרגמינן וכו' עד וי"ל דהתם וכו' נ"ל שורש דבריהם דהתם ע"כ התרגום אינו מפרש פירוש מלת שלום אלא נתן טעם למה קראו לו בשם שלום דאי מפרש המלה הל"ל ה' שלומו משא"כ תיבת נאמן שגם בפועל הוא נאמן י"ל שמפרש המלה ודוק: בד"ה נתגלגל הדבר וכו' עד שהרי ד' מאות שנה וכו' ר"ל הד' מאות ושלישים הנאמר במקרא ויהי מקץ שלשים שנה וד' מאות שנה וקיצרו דבריהם וק"ל: בד"ה ושל סדום נ"ב שנה וכו' עד

שנאמר ויהי מקץ שלשים שנה וכו' ר"ל דע"כ ד' מאות הנאמר במקום אחר הוא משנולד יצחק וה"ק קרא כי גר יהי זרעך וכו' וגם ועבדום וענו אותם הכל יהי לד' מאות שנה וא"כ הא דקאמר ויהי מקץ שלשים שנה ות' שנה היינו ע"כ משנגזרה הגזירה דהא ע"כ קודם שנולד יצחק לא נתקיים גר יהי זרעך דלא הי' לו זרע אלא ע"כ הגזירה לא הי' רק ת' שנה רק ת"ל שנה הי' משנגזרה בין הבתרים עד שיצאו ומשנולד יצחק הי' אברהם בן מאה שנה א"כ ע"כ הי' בן ע' שנה משנגזרה בין הבתרים דהא מוכח מקרא דויהי מקץ שלשים שנה שהי' ל' שנה קודם שנולד יצחק וק"ל: בא"ד וצ"ל שהיתה בשלוה ב' שנים בתחילה שמעתי בימי חורפי מן מוה' הגאון מ' יצחק סג"ל וצ"ל אב"ד דק"ק דוקלא שהתוס' בקשו בכל זה לתרץ קושיא בגמ' דקאמר ושלותה כ"ו שנים ופירש"י האמורה בה גאון ושבעת לחם וכו' ומפורש באיוב שמשום זה חטאו וא"כ למה הי' עונותי מצערין בשביל שנבנית שנה אחת מאוחר הא עיקר עונות היו בכ"ו שנים שבסוף לכך הוכיחו תוס' שהיתה בשלוה ב' שנים בתחילה ואז הי' עונותי מצערין שפיר ובדיק לן בזה ודפח"ח.

אמנם נלע"ד ע"פ סברתו לתרץ דברי הגמ' ותוס' להיפך דקשה חדא מאי בעי הגמ' בזה דשלותה כ"ו שנה מאי שייך לכאן וגם מה שפירש"י האמורה בה מאי בעי לתרץ בזה וגם מדברי התוס' משמע להדיא שסדר עולם פליג אגמ' שלנו שכתבו משמע שהי' אברהם בן ע"ג שנה והיינו ודאי מדאמר שלותה כ"ו שנה משמע בבת אחת וגם בתוס' ברכות דף ז' ע"ב משמע שהגמ' שלנו פליג שכתבו שם ג"כ שהי' בן ע"ג שנה כשהרג את המלכים והיינו כפי הגמ' שלנו שמשמע כן ומוכרח כמו שנבאר ולא שהי' בשלוה ב' שנים בתחילה והיינו שקשה להגמ' אהא דאמר רבא בר מחסיא לעולם ישב אדם בעיר שישבתה קרובה ומייתי ראי' מסדום על כל עולם הא חזינן דסדום היו רעים וחטאים יותר על כל עולם וא"כ מאי פסקא להביא ראי' על כל עולם אתמהא לכך מתרץ הגמ' ושלותה כ"ו ופירש"י האמורה בה וכו' ר"ל שמשום זה חטאו יותר מכל העולם כמו שנאמר שם זה לא הי' רק כ"ו בסופם וא"כ למה נאמר והיא מצער הא בתחילה לא היתה חטאה יותר משאר עיירות אלא ע"כ שזה פסקא על כל עולם שישבתה קרובה עונותי מצער וע"ז כת' התוס' שפיר משמע שהי' בן ע"ג שנה דע"כ הגמ' שלנו אינו סוברת שהיתה בשלוה ב' שנים בתחלה דא"כ עדיין אינה מוכח אבל סדר עולם פליג ולדידי צ"ל שהיתה בשלוה ב' שנים בתחילה ודוק: ברש"י בד"ה צריך להודיעו מתן פלוני וכו' וכן אם נתנה וכו' ותרוייהו מוכח משבת מדהודיעם קודם ש"מ שצריך להודיעו קודם אף מה שידע אח"כ מי נתנה דהיינו גוף השבת וגם מדהודיעם מתן שכרה ש"מ בדבר שלא ידע לעולם צריך להודיעו והא דאמר רשב"ג הנותן פת לתינוק היינו פי' השני וזה מוכח מדאמר בבית גנזי היינו מתן שכר שבבית גנזיו ופירוש ראשון מוכח מדאמר אני מבקש ליתנו משמע שהודיעו קודם וצ"ל במילתא דעבידא לגלויי תרווייהו א"צ ודוק: דף יא ע"א תחת חבר פירש"י אומה מבני פרסיים והוא הנכון ולא ק' כל הקושיות שכתו' והוא כמו התירץ של ר' יעקב מקורביל ולפני התוס' הי' גי' אחרת או שכיוונו למה שפירש"י בפ"ב דגיטין וק"ל וגם שם לא קשה שי"ל שרש"י סובר שבבת אחת באו והא דבעי יש ליישב שר"י לא ידע מהם קודם שר"י הי' בא"י ולא ידע מהם עד אז שאמרו לו או שהגידו לו מרשעתן וק"ל: בתוס' בד"ה כגון רשב"י וחבריו וכו' עד מצלי היינו

ק"ש והוא דוחק ונ"ל דה"ק דכיון דהפסיקו לק"ש ודאי הי' צריכין להתפלל אחריו תיכף לסמוך גאולה לתפלה וכן בערבית דהמ' לא קאמר אלא שא"צ להפסיק לתפלה אבל להתחיל ללמוד לבטל תפילה ודאי לא והכא כבר הי' הלימוד מופסק מק"ש אלא דקושיית התוס' ממה דאמר סתם מצלי היינו אף מנחה דליכא ק"ש וכן במשנה דקאמר אין מפסיקין לתפלה היינו ודאי תפלת מנחה או אם עבר והתחיל ללמוד אחר ק"ש וע"ז תירצו דהיינו ק"ש ר"ל תפלת שחרית וערבית שהפסיקו לק"ש ואז היו מתפללין ג"כ וק"ל: בתוס' בד"ה שמא ישכח ויצא וכו' עיין במהר"ם שדחק לפרש מה שלא פירשו תוס' כפשוטו שמא ישכח שהוא שבת ולדעתו לק"מ דאם חיישינן שישכח מתחלת כניסת שבת קודם שיכנס שהוא שבת דאל"ה לא הוי צריך ליגזור קודם חשיכה דהא קודם שיחשך צריך מדינא להצניעו שלא יצא בשבת אלא ע"כ שישכח אז שהוא שבת א"כ מה הועילו בתקנתן שגזרו לא יצא סמוך לחשיכה כיון שאינו זוכר שיהא שבת שיצניעו סמוך לחשיכה אלא ע"כ שעכשיו יזכור שהוא שבת אלא שישכח להצניעה בתחלת שבת ובאמצע ישכח שהוא שבת לכך גזרו שתיכף קודם חשיכה צריך להצניעו ודוק: בתוס' בד"ה לא יעמוד אדם בר"ה וישתה ברה"י וכו' עד וא"ת השתא נמי וכו' נ"ל לקשר עם הקודם דבלא"ה היינו יכולין לומר דבאמת מש"ה לא ישתה והא דאם הכניס ראשו ורובו שרי היינו צריכין לדחוק דמיירי שמכניס כל בטנו מקום הנחתן והא דקאמר לא יעמוד משמע שהוא רק איסור חדא דגם במשתין אמר הכי ושם הוא חייב חטאת אלא שכאן א"א לומר כך דלא שייך פלוגתא דרבא אמר היא גופא גזירה אלא די"ל כפירש"י בעירובין וכמו שפירשו התוס' בעירובין דף כ' כוונתו דכיון שנחו בפיו שהוא מקום פטור כיון שהוא ברשות אחר כמ"ש לעיל תו לא מחייב אהנחה שנית ומש"ה הוא אסור דגם במ"פ אסור לאחד להחליף אלא דלפ"ז קשה למה לי' בגמ' לשנוי בחפצים הצריכין לו הא הכא הוא איסור אחר דמודו בי' רבנן אלא ודאי דהגמ' הי' סבור שאין כאן הוצאה והגמ' גופא הוכיח מן ראשו ורובו דמשמע רובו ממש ולא כל בטנו וע"ז הקשו היא גופא קשיא למה לא יהא הוצאה ולא סגיא בפירש"י דלשם כמ"ש דאכתי הוא אסור ואמאי ראשו ורובו שרי ותירצו בע"א וכתבו ורש"י פי' בעירובין בע"א ובפ"ב דעירובין פירשתי ר"ל ששם פירשו כוונת רש"י כמ"ש ע"ש דף כ' ועיין במהר"ם שהקשה דרש"י פירש ג"כ בעירובין כמ"ש התוס' הכא אף שיש לכוין כן פירש"י דלשם אכן נראה שאין זה כוונתו רק פי' התוס' הכריחו ברש"י שהקשה רש"י לחייב אהנחה דשתי' והיינו בבטנו ותירצו שהי' הנחה בפיו ולא יותר ולא מיתרצא עיקר הקושיא דלחייב אהוצאה מפיו לבטנו והתוס' הכא פירשו שאין לחוש ושם בעירובין האריכו יותר בטעם והוכחת זה שאין לחוש אהנחה שני' אמנם ברש"י יהא עיקר חסר אבל לפי' התוס' כוונתו א"ש שהי' הנחה במ"פ ואי מיתרצא פירש"י נ"ל שהכי מיתרצא די"ל דרש"י מעיקרא לא הקשה אהנחת בטנו דבעינן בהוצאה דבר חשוב ומפה ואילך לא הוי דבר חשוב וגם הוא נתבטל אלא מעיקרא הקשה אפה וכן משתין ורק לא חייב משום בטן ודוק: בא"ד ונראה וכו' תמוה לכאורה דלא שייך כאן אכן נראה דבאו לתרץ ע"פ פירושם דלא הוי כאן איסור הוצאה אף על ע"י מ"פ כפירש"י אלא כמ"ש דאין איסור הוצאה רק משום גזירה שמא יביא אצלו אמאי לא פליגי בטילטול גופא אליבא דר"מ דאסור לעמוד ברה"י ולטלטל ברה"ה או איפכא ליפלגו בכרמלית וביותר תמוה לרבא דסבר הכא לא גזרינן בכרמלית

ושם אית לי דאף בגינה גזר ר"מ בשלמא א"א דכאן הוא איסור הוצאה דרך מ"פ כמו שפירש"י הוא פלוגתא אחרת ואין לדמות בזה מילתא למילתא אבל לפי התוס' קשה לכך כתבו דהכא אין הלכה כר"מ לכך פליגי בשתי דוקא שהוא בחפצים הצריכים לו אליכא דהילכתא ודוק ורבא אית לי דרבנן לא גזרו גזירה לגזירה אף דר"מ גזר ודוק: ע"ב בגמ' לא דנקיט לי בידיו וכו' עד ע"א שאחריו הא ר"י הא ר"ש ועיין ברמב"ם שפסק כר"מ דאומן דרך אומנתו פטור ותמה המ"מ דהא קי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י ותירץ הוא בטוב טעם דסתמא דגמ' מקשה מה לאו דתחובה בבגדו וגם משני כן משמע דס"ל להלכה שהוא פטור ולא קאמר אלא הא מני ר"י משמע ולא המשנה אמנם אגמ' גופא קשיא למה לא תפס להלכה כר"י והי' נ"ל משום דלמאי דמסיק הא ר"י הא ר"ש א"כ לר"ש פטור אפי' בזה שהוא אורחי' מכ"ש באומן דרך אומנתו שפטור כדמשמע שם ואנן קי"ל כר"ש בכמה מקומות אמנם לפ"ז לא יתורץ דהוא פסק כאן פ' י"ט מה' שבת כר"י גבי זב שהוא חייב וכן בפ"א מה' שבת פוסק כר"י במלאכה שא"צ לגופא ואמאי פסק באומן כר"מ לכן נלע"ד דטעם הגמ' ורמב"ם משום דר"י הוי יחיד בזה דהא לר"ש ג"כ פטור באומן מכ"ש והלכה כר"י רק לגבי ר"מ ולא לגבי ר"מ ור"ש ומהאי טעמא פסק בזב כר"מ דהוי ר"ש יחיד נגד ר"מ ור"י דמשמע בגמ' דר"מ מודה בזה לר"י ופשיט לי' להגמ' כן ומזה הטעם מתורץ מה שפסק הרמב"ם בכל מלאכה שא"צ לגופא כר"י ולא כר"ש ודוק: דף יב ע"א בגמ' תנא דבי ר"י יוצא אדם בתפילין ע"ש וכו' לפי"ז הי' נ"ל לתרץ ג"כ קושית מהר"מ לעיל בתוס' במשנה שלא כתבו דגזרינן שמא ישכח שבת דא"כ אמאי יוצא בתפילין אע"ג דדכיר לתפילין אכתי ישכח שבת אלא ודאי דלא חיישינן שישכח שבת אלא שישכח להצניעו והכא כיון דדכיר לא ישכח להצניעו ודוק: אמנם קשיא לי טובא לרבא דלא גזר גזירה לגזירה וצ"ל במחט דמשנה מיירי בידו לר"מ דדרך אומנתו פטור א"כ ל"ל בתפילין דמיזכר דכיר תיפוק לי' דהוי גזלג"ז דהא ודאי מיירי בתפילין בראשו דא"ה רק בידו לא שייך שלא יסיח דעתו ובתפילין ודאי פטור בשבת כשהן בראשו דהא אף לכתחילה מותר במוציא תפילין והייתי סבור לתרץ דבאמת תנא דבי ר"י סבר דגזרינן גזלג"ז דהא חזינן אף ר"מ גזר לרבא גופא בעירובין גבי מפתחע"ש דף צ"ז אלא דרבא לא סבר כוותי' או אפשר דתנא דבי ר"י סבר אף המוציא תפילין בראשו בשבת חייב חטאת דגם בזה יש פלוגתא אכן בכל אלה מלבד שהוא דוחק יוקשה להרמב"ם שפסק במחט שאינו אסור רק בידו כרבא אליבא דר"מ ובתפילין בראשו בשבת פסק בהדיא שפטור ומותר בעת הדחק ואפ"ה כתב טעמא דתנא דבי ר"י לכן נ"ל לתרץ ויתורץ גם סמיכות תני חנני' לכאן וידוקדק דהכי קאמר עם חשיכה ובמשנה קאמר סמוך לחשיכה אלא ע"כ דסמוך לחשיכה דהיינו חצי שעה קודם לא גזרינן אלא היכי דיכול לבוא בשבת לידי חיוב חטאת אבל עם חשיכה היינו תכף יחשיך הלילה כדמשמע סוף פ' במה מדליקין ואז קרוב לוודאי שיצא בהן גם בשבת ואסור אף אם הוא בשבת רק איסור דרבנן דלא הוי גזלג"ז רק בתפילין שרי מדכיר דכיר וכן הרמב"ם דקדק לכתוב במחט סמוך לחשיכה ובתפילין עם חשיכה לכך שייך חנני' לכאן דאל"ה לא הוי צריך למשמע כיון שאינו יודע ממנו אף אם יהי' איזה דבר אינו חייב בשבת ולא גזרינן קודם שבת אטו שבת כמ"ש התוס' במשנה אבל עכשיו מתנא דבי ר"י מוכח דעם חשיכה גזרינן אף בכה"ג לכך דייק חנני' דחייב למשמע עם חשיכה וע"ז

קאמר הילכתא רבתי לשבת מה שלא מוכח ממשנה ודוק ולפ"ז אזדא לי' לתרץ מזה ק' מהר"מ שכתבתי: בתוס' בד"ה מי אלימא ממתניתן וכו' עד משמע טפי דקאי לאור הנר וכו' עיין במהר"ם פירושו ועוד נ"ל דבשלמא במשנה קתני עוד דברים שהן הרחקה איידי דלא יצא קתני נמי לא יפלה אע"פ שהוא ביום ג"כ והוא באמת בבא בפ"ע כמו אינך אבל בברייתא א"א דקאי אכל השבת מאי שייכי גבי הדדי וק"ל או י"ל דהא דייקנין לקמן מלשון לא יקרא דב' שפיר דמי וא"כ קשה היכי קתני הכי אין קורין דמשמע לשון רבים וצ"ל כמו שמשני לקמן דמיירי בתרי ענינא ואפשר היא זהו הברייתא עצמה וא"כ היכי שייך למיתנה גבי הדדי אין פולין ג"כ לאשמועינן דאפי' ב' אסור כיון דלא מיירי לאור הנר מה"ת לפלוגי ואהא משני מי אלימא ממתניתן ר"ל דבמשנה ג"כ קשה להיפך אי קאי ביום למה תני לשון יחיד הא ודאי אף בב' אסור אלא ע"כ תני אגב ה"נ תני לשון רבים אגב סיפא ודוק:.

ע"ב בגמ' תני חדא שמש בודק כוסות וקערות וכו' עד כרבי' ס"ל צריך ביאור בגמ' מאין יצא לו הבעי' דשמש שאינו קבוע בדמשחא דלכאורה משמע מדאמר הא והא בשמש קבוע משמע באינו קבוע שרי וגם מאין יצא להם לומר הלכה ואין מורין כן ונלע"ד דלכאורה משמע באמת דשמש שאינו קבוע שרי בדמשחא וכמ"ש אלא דיש הוכחה קצת להיפך דבאינו קבוע ג"כ אסור מדמוקי ברייתא המתיר בדנפטא ולא בשמש שאינו קבוע אלא במשחא אסור אף באינו קבוע ולא מפליג אלא בין משחא לנפטא והא דאמר הא והא בשמש קבוע היינו לומר דאף בשמש קבוע מיירי ברייתא המתרת ואפ"ה מותר בדנפטא לאפוקי מתירץ קמא או י"ל לפשר שני הוכחות דלהכי אמר הא והא בשמש קבוע הא בשמש שאינו קבוע מותר אף בדמשחא והא דלא מוקי ברייתא המתרת באינו קבוע ובדמשחא משום שאינו מורין כן ולא הוי אמר בודק ובוזה פליג רב אסי ורב ירמי' בר אבא דתרוייהו ס"ל מדאמר הא והא בשמש קבוע משמע אבל אינו קבוע שרי ולא משמע להו דלרבנותא דנפט אמר כן אלא חד ס"ל דמורין כן והא דלא מוקי ברייתא המתרת כן היינו דקמ"ל דאף בקבוע מתוקם בנפט ואידך ס"ל משום דאין מורין כן לא מוקי לאידך ברייתא בדמשחא ודוק: ועיין בתוס' שכ' ללישנא בתרא קמבעי' ר"ל דקשה להו מאין הוחלט למיפסק כלישנא בתרא לאבעי' כן לכך כתבו דלא מיבעי' רק ללישנא בתרא אמנם ממעשה דרב ירמי' ורב אסי משמע דהלכה כלישנא בתרא ודוק: ועמ"ש לגי' ר"ת הכל בהיפוך ויתפרש ג"כ בהיפוך כמ"ש לגי' רש"י וכן הרי"ף גורס כמו ר"ת דאינו קבוע חמיר וכן הרמב"ם בפ"ה מה' שבת כ"כ אלא מטעם אחר יותר מסתבר דהיינו שאינו קבוע אינו מכיר אותם כ"כ וצריך עיון טפי אלא שפסק הרמב"ם תמוה מאד שפוסק דשמש שאינו קבוע אסור בין במשחא בין בנפט והיינו ודאי כלישנא קמא לגי' הרי"ף ור"ת והדר פוסק דשמש קבוע בנפט מותר ובמשחא הלכה ואין מורין כן ודלא כמאן וכ' עליו הראב"ד שפסקו מבלבל ודחק המ"מ והכ"מ שהי' לו גי' אחר מעורב משתי הגירסאות וגם פירושם דחוק מאד ואינו עולה לפי סוגית וגם משמע בגמ' שהלכה כלישנא בתרא וגם באמת הוא תמוה בגמ' מ"ט פסק כלישנא בתרא מדפליגי אליבי' וגם המעשה אליבי' ונלע"ד לתרץ הכל ויתורץ ממילא הרמב"ם וגירסתו הוא כגי' הרי"ף רבו ור"ת שהרא"ש כ' בביצה דכל היכא דאיכא תרי לישני בש"ס בדרבנן הלך אחר לשון המיקל אכן אם בכל לשון אחד איכא קולא מצד אחד וחומרא מצד אחד ובלשון

אחר להיפך א"א למיעבד כקולא דתרוייהו דהוי תרי קולא דסתרי אהדדי צריכין למיעבד כחומרא דתרוייהו ובזה יש לפרש דהכי קמיבעי' לי' דהא חזינן ללישנא קמא הוי קולא בשמש קבוע שמותר אף במשחא שאינו מחלק כלל וחומרא בשמש שאינו קבוע שאסור אף בנפט וללישנא בתרא הוי קולא באינו קבוע בנפט שרי וקמיבעי' ללישנא בתרא אי שרי בקבוע אף במשחא כמו ללשון קמא כדמשמע פשטי' וא"כ הוי לשון בתרא רק קולא באינו קבוע ולא חומרא ועבדינן כלישנא בתרא שהוא בדרכנן הלך אחר המיקל או דילמא דאסור ללישנא בתרא אף בקבוע במשחא ולא מחלק אלא בין משחא לנפט ונקט אינו קבוע לרבנותא דנפט וא"כ צריך למיפסק כחומרא דתרוייהו ובהא פליגי כמ"ש חד סבר הלכה ללישנא בתרא דמותר מטעם שכתבתי לעיל ומורין כן ר"ל דלפ"ז מורין כלישנא בתרא ומ"ס הלכה ואין מורין כן וא"כ הוי גם ללישנא בתרא חומרא מלישנא קמא וצ"ל כחומרא דתרוייהו וכיון דפסקינן הלכה ואין מורין כן א"כ בקבוע בדמשחא הוי חומרא דלישנא קמא שרי ודאי לגמרי דהא מוקי הברייתא בהכי וללישנא בתרא אין מורין א"כ הלכה כחומרא דתרוייהו ולכך פסק הרמב"ם כחומרת שניהם ודוק ותמצא לפ"ז דבריו נכוחים מאד: בגמ' באמת אמרו וכו' והאמרת רישא רואה מאי לאו לקרות וכו' עד שאני תינוקת וכו' ועיין בתוס' בד"ה מיתיבי' ועמ"ש המהרש"א לתרץ דברי רש"י במשנה שכ' התינוקת קורין למחר ותירוצו אינו עולה יפה חדאדגם לתירץ ראשון הוי לי' לפרש שקורין ראשי פרשיות עכשיו וגם ללשון ראשון פי' רש"י בהדיא שקורין לאור הנר ודוחק גדול לומר שלשון ראשון לתירץ שני ולשון שני לתירץ ראשון דמאי פסקא וא"כ צריכין אנו לתירץ קושיתו וגם בלא"ה דברי רש"י והגמ' צריכין ביאור רחב מהרבה קושיות הנופלים פה לכן צריך אני להאריך קצת חזא דשני הלשונות ברש"י במשנה אין עולין לפי שיטת הגמ' לא למסקנא ולא לה"א דלשון ראשון פירש"י שרק רואה מהיכן מתחיל הפרשה לקרות למחר ובגמ' משמע שקורא ראשי הפרשיות כדי שיהא שגור בפיו טעמים ונקודות בע"פ כמו שפירש"י בגמ' מפורש והוא מוכרח דלפירש"י במשנה הוי לי' רואה ולא קורא והגמ' קרא לי' קורא בתינוקת מסדרין וקורין ולה"א ס"ד דקורא הכל ומכ"ש הלשון השני אינו עולה כלל לשום שיטה וגם בגמ' דקאמר מאי לאו לקרות מה"ת לומר דרואה היינו לקרות וגם רבה בר שמואל מאי קמ"ל כיון שפי' המשנה והברייתא כך לפי המסקנא וגם למה לא משני לא לראות וגם המיתבי אין לו פירוש דאדרבא אמשנה קודם שמשני ראשי פרשיות קשה טפי דקתני לא יקרא לאור הנר וכן הוא לא יקרא והכי קתני קורין כיון דלא ידע חילוק בין תינוקת וגם הוא גופא תימה וכי לא ידע לחלק בין תינוקות לגדול הא קתני בכרייתא בהדיא תינוקות קורין משמע אבל לא אחר וגם קושית התוס' וגם קושית המהרש"א לכן נלע"ד לבאר הכל בדרך נאות והוא דלשון ראשון פי' רש"י לפי המסקנא כמו שנבאר אמנם לפי ה"א של מקשן בגמ' הוצרך רש"י לפרש כדרכו בכל הש"ס לכך מפרש דהמקשן הוי ס"ד שבאמת אין חילוק בין תינוקת לגדול אלא שרואה היכן תינוקת קורין למחר דאי רואה היכן הוא יקרא למחר להקורין א"כ תינוקת מאי בעי הכא ואי רואה מהיכן תינוקת קורין עכשיו שיקרא הוא להקוראים למחר הא לפי מאי דס"ד אסור לתינוקת לקרות לאור הנר אלא ע"כ כמו שפירש"י ללשון השני וע"ז מקשה מאי לאו לקרות שהוא קורא כל הפרשה שידע האיך לקרות למחר דאל"ה אלא רק רואה מאי שייך באמת אמרו משמע

שבא להתיר ממה שאסר כבר והרי לא אמר אלא לא יקרא מה"ת שיהא אסור לראות שהוצרך לומר באמת וכו' להתיר בחזן ותינוקת אלא ע"כ ס"ד שהתירו לחזן לקרות לצורך תינוקת למחר וא"כ היכי קאמר אבל הוא לא יקרא ומשני לסדר ראשי פרשיות ר"ל שהתירו לו אף לקרות ראשי פרשיות כדי שיוכל להקרות לקרואים כדפירש"י ע"ש וא"כ קשה תינוקת מאי בעי הכא וע"כ צ"ל דאף לתינוקת התירו ראשי פרשיות וא"כ ע"כ דאף תינוקת אסורין לקרות כל הפרשה רק ראשי פרשיות וה"ק לחזן ולתינוקת התירו ראשי פרשיות וה"ק החזן רואה היכן תינוקת של בית רבן קורין ראשי פרשיות וקורא עמהם דא"ל דהתינוקת קורין כל הפרשה והוא קורא עמהם ראשי פרשיות כיון דלא התירו כלל בשביל תינוקת מה"ת להתיר לתינוקת וגם מאי שייך חזן ותינוקת גבי הדדי דמשמע היתר אחד להם ואהא מקשה שפיר וכולה פרשה לא ר"ל אף תינוקת דבל"ז ה"א לתינוקת של בית רבן התירו ואף לחזן התירו עבורם כמו שס"ד דמקשה אבל עכשיו דמוכח דגם לתינוקת מקשה שפיר ומשני כמ"ש דגם הכא היינו ראשי פרשיות ואב"א קאי אכילה מילתא דבאמת רואה היינו רואה ממש וקמ"ל באמת אמרו דהתינוקת רשאין לקרות כולה ודוקא אצל החזן שהוא רבם והוא רואה מהיכן מתחילין כדי לידע למחר ולא מוכח כלל אף ראשי פרשיות להתיר להחזן מהמשנה ויתפרש המשנה כמו שפירש"י ללשון ראשון אלא דרבה בר שמואל קמ"ל דאף ראשי פרשיות מותר ודוק כי הוא נכון לענ"ד ומתורץ הכל: דף יג בגמ' תניא ארשב"א בא וראה עד היכן פרצה טהרה וכו' עיין מהרש"ל מה שקשה לפי' רש"י במשנה ועיין מהרש"א ולענ"ד דגם דברי מהרש"א לא יתכנו דהיכא שייך כ"ש כיון שלא הוצרכו לגזור ואינו בכלל ונ"ל דאדרבא מדברי רשב"א מוכח שגם בימיו היו אוכלין בטהרה אלא שלא הי' נזהרין כ"כ לכך הוקשה לו שלא גזרו שלא יאכל טהור עם הטמאה אף דברים טהורין שמא תאכילנו דברים טמאים לכך קאמר חידוש שכ"כ פרצה טהרה בישראל או בימים קדמונים בעת שגזרו זו הגזירה דהיינו בי"ח דבר כמ"ש התוס' לקמן שלא הוצרכו לגזור שאף מעצמן הי' נזהרין שלא היו אוכלין אף דבר שאינו נטמא כגון בכלי בפ"ע או בשאר אופן שאינו נטמא אפ"ה לא הי' אוכלין עם הטמאה משום הרחק דאי כפשוטו שהי' נטמא אין זה מיקרי פרצה והזב עם הזבה היו אוכלין ולא הי' מרחיקין משום הרגל עבירת ביאה מעצמן עד שהוצרכו לגזור והוא חידוש גדול שהטהרה פרצה בהם יותר מביאת זבה וכן גבי ע"ה לא הוצרכו לגזור בטהור שמעצמן היו מרחיקין א"כ שרשב"א הראה זו החידוש שפרצה טהרה כ"כ בימים האלו משמע שבימיו ובימי המשנה שרשב"א תנא הי' והוזכר במשנה כ"פ לא פרצה כ"כ אף שהיו אוכלין בטהרה והוקשה לרש"י שבימי המשנה היו להם לגזור בטהור עם הטמא משום דברים טמאים ומשום הרגל עבירה וע"ז תירץ רש"י שלא הוצרכו לגזור כיון שכבר גזרו על הזב עם הזבה ואמרי כ"ש טהור עם הטמא בזמן המשנה דהוי תרי טעמא כן נ"ל ברור ואפשר זה כוונת המהרש"א ומהרש"ל ודוק: בתוס' בד"ה מה אשת רעהו וכו' עד ואין נראה דמשמע וכו' לא ידעתי מה קשה להו אדרבא פירש"י מסתבר יותר ולא יוקשה התימא שכ' התו' לפירושם דה"ק מה א"א אסור בבגד דהא אפ"י יחוד לחוד בלא מטה אחת אסור בה מן התורה מכ"ש במטה אחת אלא ליחוד לחוד בלא מטה אחת לא נוכל לאקושי משום סוגה בשושנים ושדינן את היקש על מסתבר היכא שהוא גם במטה אחת ויחוד והיתר דסוגה בשושנים אמסתבר

איחוד לחוד ואפשר דתוס' כתבו זה התימא לתרץ דברי רש"י ודוק: ועוד י"ל דגם רש"י כוונתו בהוא בבגדו וכו' היכא דליכא יחוד אלא מדחזינן דהחמירה תורה לאסור אפי' יחוד משום גדר ביאה מכ"ש שנחמיר מדרבנן לאסור בבגדם אפי' בלא יחוד משום גדר ביאה ודוק: בד"ה ופליגא דר' פדת וכו' עד לא יסבור ר' פדת דאפי' באשת רעהו וכו' והוא תמוה שסותרין ד"ע ועיין במהרש"ל מה שפי' וכו' המהרש"א עליו שפירושו רחוק ועמ"ש הוא ול"נ שפי' המהרש"א א"א להולמו דהא פירש"י כבר דחו לעיל וגם היכי שייך להקשותלפ"ז וכי ל"ל דאשת רעהו אסור אטו משום דר' פדת לא גזור גזירה לגזירה מדרבנן לא נאסר יחוד דאורייתא לאפוקי בנדה דיחוד מותר לא שייך לגזור גזלג"ז משא"כ לרב יוסף דאית לי' קירוב בשר אסור מן התורה בכל עריות אף בנדה שייך למילף עכ"פ מא"א לאסור בבגדם מדרבנן משום גזירה אבל פי' מהרש"ל הוא סברא טובה לענ"ד וגם לפי' המהרש"א מה תלוי זה בפ"י ר"ת שכתבו כאן משא"כ לפי' המהרש"ל אמנם כתב המהרש"א שדבריו ברורים למבין ודאי לא עמדתי על סוף דעתו להבינו אמנם לענ"ד ברור דברי התוס' על נכון דגם תחלה לא הקשו מסברא שאין זה קושיא אלא דבגמ' משמע דבא"א לא פליגי אלא בזה שפשט רב יוסף מדקאמר בפשיטות מה א"א וגם לא בעי מעיקרא אלא בנדה והיינו ודאי מטעם שכ' התוס' לעיל ולפירש"י אף בא"א הי' לו להתיר דגם שם שייך האי טעמא דגזלג"ז ואי אסר שם אלמא דגזרינן דילמא אף בנדה אוסר מהיקשא כיון דהאי סברא לאו דוקא ומנ"ל דפליגי לכך פי' ר"ת דתלי בדעות ושינוי ולכך בנדה ודאי שרי אבל בא"א לא מיקרי שינוי דעיקר שינוי כמ"ש רש"י דרגיל תמיד עם אשתו בקירוב בשר משא"כ בא"א תדע מדמביא רש"י ראי' מיחוד דילמא הכא שאני דאיכא שינוי משא"כ ביחוד דליכא שינוי כמו לא יאכל וכו' וגם תוס' כתבו משום דיצרו תוקפו דילמא מהני שינוי וגם בגמ' הוצרך להיקש ולא מביא ראי' מא"א כמו שמביא ראי' מבשר בחלב אלא ודאי דגם בא"א לא מיקרי שינוי ויהא שלילות דברי התוס' אבל הוא בבגדה וכו' דאיכא דיעות ושינוי ר"ל ודאי שרי וקיצרו במובן וכו' ולא יסבור ר' פדת דאפי' א"א שרי דשם ודאי אסור דליכא שינוי ותי' לא שייך למטה ויותר מסתבר שטעות נפל בספרים שהי' כתוב שני פעמים תי' לא והי' כתוב דאיכא דיעות ושינוי לא ולא יסבור ר' פדת וכו' ונשמט פעם א' לא וגם לדידהו צריך להגי' תי' יסבור וצ"ל וסבר ודוק: ולתרץ דברי רש"י מק' דלא יאכל עם הזב נ"ל דגם כוונת רש"י כן שאין לגזור אלא בקירוב בשר דליכא שינוי אבל בבגדם דאיכא שינוי ולא שייך לאסור אלא משום גזירה דקירוב בשר הוי גזלג"ז בשלמא ר' יוסף י"ל דקירוב בשר הוי דאורייתא ולא הוי בבגדם אף דאיכא שינוי אלא חדא גזירה משא"כ לר' פדת אבל היכא דליכא שינוי בבגדים כגון לא יאכל או בא"א שפיר גזרינן אף לר' פדת אטו גילוי ערוה כיון דליכא שינוי לא הוי אלא חדא גזירה ודוק ונ"ל שאף ר"ת מפרש כן לתרץ דברי רש"י: בא"ד ודוחק הוא עיין במהרש"א מה שהקשה והניח בקושיא ולפמ"ש לעיל בפ"י דבריהם לק"מ דליכא שום פירוש להתיר בא"א בבגדם וכן משמע כאן מפורש בדברי התוס' שכתבו ואפ"ה אסרינן משמע דליכא מאן דפליג וראי' למ"ש ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה בימי ליבונך ע"ש עד ומהכא דקאמר אכל עמי וכו' דבריהם צריך ביאור ועי' במהרש"א שביאר בטוב טעם על נכון אלא שאין זה סוגיא שיהא עיקר בנין תוס' שעליהם סובבים כל הראיות חסר מן הספר שהוא דבר חדש על

מה שנוהגים לאכול עמה בימי ליבונה ואין מזה רמז כלל בתוס' גם מהר"מ פי' קרוב לדבריו ויותר קרוב בדברי התוס' שה"ק ומהא דקאמר אכל עמי וכו' אין ראי' שלא לחלק בין ימי נדות לליבון דהא חזינן שנענש וכו' ע"ש אבל עדיין לא יהיו דברי התוס' על סדר שכ' אחר ורש"י נהג איסור ומהא דקאמר אכל עמי וגם מה זה ראי' שמא בזה אין לחלק ובשאר דברים יש לחלק לכן נלע"ד לפרש דבריהם שכ' ורש"י הי' נוהג איסור וכו' אע"ג דאמרינן שמואל מחלפא לי' משום דרש"י אזיל לשיטתו שפי' שהי' בימי ליבונה אע"ג דרש"י פי' כאן שאין לחלק מהך דרשה גופא שכ' התוס' היינו שרש"י פי' כאן בימי ליבונך היינו דזבה שהוא מדאורייתא גם הליבון אבל שם מיירי עכשיו שיושבת ז' נקיים על טיפת דם כחרדל ואפשר גם רש"י סובר שהיו טובלין ב' טבילות לכך מחלק אלא דכאן לא מהני ב' טבילות משום דזבה דאורייתא לא מהני טבילה קודם נקיים והוצרך רש"י לפרש כן דקאמר לא נשא פנים לתורה שנאמר וכו' משמע דעבר אדאורייתא אבל בימי ליבון דעלמא על טיפת כחרדל יש חילוק אם טובלת ב' טבילות לכך שמואל מחלפא לי' אבל בימי נדות ממש אסור לכך נהג רש"י איסור בימי נדות ממש ולא בימי ליבון ותוס' סותרים ראייתו וסוברים שאין לחלק כלל אף האידנא וא"כ כיון דחזינא דשמואל מחלפא לי' אף בימי נדות שרי להושיט והוא קיל מלא יאכל הזב וע"ז כתב ומהא דקאמר ר"ל אין ראי' לדברי רש"י דליכא למימר דאכל עמה על שולחן אחד או בקערה אחת ועבר על לא יאכל דהא אמר שלא נשא פנים לתורה משמע שהוא דאורייתא כמו קירוב בשר דמייתי לכאן להורות שלא תקרב קאי נמי אקירוב בשר דלא כר' פדת וגם אמר שהרי אמרה תורה אלא ודאי דהך אכל עמי היינו שהושיטו זה לזה תדע דקאמר נמי ושתה עמי וזה לא מצינו לאסור על שלחן אחד ואי משירי כוסה אין זה במשמע וגם הוא חומרת אחרונים אלא ודאי כדפי' שהושיטו זה לזה והוא חמור מלא יאכל דמתניתין ואסור מדאורייתא מלא תקרב ע"ז כתבו יכול להיות שלא הקפיד וכו' ודוק ברש"י ד"ה האוכל אוכל ראשון עד ומצאתי בספר ערוך משונה טומאה זו נ"ל המשך דברי רש"י שבא לאפוקי מפ' התוס' בעמוד שלאח"ז בד"ה זימנין דטומאת גוי' היא גזירה אחרת ורק לאכילת תרומה וטומאה זו אף למגע ובכביצה ע"ש וע"ז כתב רש"י שהיא גזירה חדא א"כ חד שיעור הוא ומביא ראי' מדאמר התם דלאו דאורייתא ולא מצינו בשום מקום גזירה אחרת וגם מ"ט ניגזור דליכא טעם אלא מאי דאמר הכא מדפריך מ"ט גזרו וגם טעם תוס' הוא טעם בדוי מלב שלא מצינוהו והוא דחוק ומדאורייתא ליכא למימר דממעטינן במסכת נדה שמביא רש"י וגם התם אמר הנח לטומאת גוי' אלמא דלאו דאורייתא א"כ ע"כ הוא חדא אלא שלא תקשה א"כ כיון דאף טומאת גוי' הוא לפסול במגע אמאי קרי לי' פסול גוי' ולא טומאת אדם כמו כל שאר טומאות שהם מדרבנן ולפי' התוס' ניחא שהוא רק לאכול ולא לטמא משא"כ לפירש"י ע"ז פירש"י ומצאתי בספר ערוך וכו' לכך קרי לי' רק פסול גוי' ולא טומאת אדם שאינו טומאה ממש ובזה ממילא מתורץ ק' התוס' שכ' תדע מדבעי למימר דהא עיקר הוכחת רש"י הוא לפי המסקנא דהוא לאו דאורייתא אבל לפי ה"א שהוא דאורייתא ה"א באמת שהוא לאו הך דהכא ודוק: בתוס' בד"ה אוכל ראשון וכו' עד טמויי נמי מטמא וא"ל היכי נוכל לומר כן מסברא כיון דנפק מאוכל שני נימא דיו ז"א דה"א שפיר דיו כמו באוכל שני נעשה האוכל כמאכל אף אוכל ראשון כן ובזה מתורץ היטב ק' המהרש"א בדיבור

שלאח"ז דלפ"ד למה לי להגמ' למימר משקה לא שכיח אמאי לא אמר דמשקין כיון דחמירי ה"א דמטמי דשם שייך שפיר דיו ולא נוכל לטעות כן ודוק וגם בלא"ה לק"מ ק' המהרש"א דאי הוי אמר הכי הוי נשאר קושיא ליתני רק אוכל שני ולא ליתני אוכל ראשון וליכא למימר דה"א דאוכל ראשון מטמא דהא חזינן אפי' משקין דחמירי לא מטמא אף בראשון דסתמא קתני משקין טמאין וגם כל משקין הוי ראשון אבל עכשיו לפי סברת הגמ' יש לומר דה"א דוקא משקין דלא שכיחי לא מטמי בראשון משא"כ באוכל דשכיח מטמא דגזרו טפי ודוק וא"ל ליתני סתמא אוכלין טמאין דה"א דמסתבר דקאי אראשון משא"כ במשקין דהוי דומיא דאוכלין ובזה מתורץ ג"כ קצת קושיא שכתבתי דלא ליתני אוכל ראשון דה"א משקין דומיא דאוכלין דהוי שני אבל ראשון דאורייתא מטמא ודוק: וכן נלע"ד דתירץ ראשון אינו דסברא דשכיח לא מהני אלא לומר דמילתא דלא שכיח לא גזרו רק בשכיח אבל כיון דגזרו לומר דשכיח אפי' מטמא אין סברא ותדע זה דאל"כ ק' למה להו להתוס' לעשות צריכא להיפך דמשקין חמירי למה לא די להם בצריכות הגמ' דמשקין לא שכיחי ואי הוי תני משקין ה"א אוכלין דשכיחי אפי' מטמא אלא ודאי אין זה סברא וא"כ הדרא קושיא המהרש"א ע"פ תי' השני שכתבתי למה לא אמר גמ' צריכות התוס' להיפך אמנם זה הסברא ממש תפול על ק' המהרש"א לתרצו דסברת התוס' ג"כ שכ' דמשקין דחמירי היינו שעלולין לקבל טומאה ג"כ לא שייך אלא לומר שבמשקין גזרו משום שעלולין ולא באוכלין כמו שמצינו כמה דברים שגזרו במשקין ולא באוכל מהאי טעמא אבל אי הוי תני אוכלין שגזרו בהו שנאמר הואיל ומשקין עלולין לקבל טומאה גזרו בהו אפי' טומאה אין זה סברא דהיינו כמו סברת שכיח שבגמ' דסברת עלולין נמי דשכיח בהו טומאה טפי דאוכלין זימנין דלא הוכשרו וא"כ לק"מ ק' המהרש"א כל זה כתבתי לפי פשוטו ולפי שהבין המהרש"א דמ"ש משקין דחמירי היינו מאוכלין ומשום טעמא דעלולין אמנם נלע"ד שאין זה סברא דמאי שייך זה הסברא לענין להחמיר באדם זה לא מצינו וגם לא שייך לשון חומרא בזה אלא נלע"ד פשט דברי התוס' דאי הוי תני משקין ובהו לא שייך ראשון ושני רק משקין טמאין מטעם שכ' התוס' וא"כ לא הוי ידענא אוכל שני דה"א שאני משקין דחמירי ר"ל שתמיד הם ראשונים משא"כ אוכל שני לא הוי ידענא משום דקיל ואי דליתני משקין ואוכל שני ולא אוכל ראשון כבר כ' התוס' דה"א דאוכל ראשון נמי מטמא וכמ"ש לעיל ובזה שייך טפי הך צריכותא בתר שכתבו לעיל מיני' ולא שייך כלל ק' המהרש"א דכיון שתני אוכל ראשון ושני אין שום חומרא במשקין יותר מהם ודוק היטב: דף יד ברש"י בד"ה שלישי שני לקודש וכו' עד דילמא ראשון וכו' עמ"ש מהרש"א ולק"מ דאדרבא רש"י מתרץ למה הוי רק שני כיון דלא הוי שמירה כלל ע"ז מתרץ דאין לחוש טפי מראשון דהיינו שנגע בשרץ ואפ"ה לא הוי רק שני לר"י ודוק: ברש"י בד"ה ופסיל להו והתורה הזהירה וכו' והוא תימה גדולה שלא כתב שישתה תרומה טמאה שבמיתה ואף שמשמע קצת כן בגמ' מדקאמר ופסיל להו אינו מוכרח וגם לפ"ז יוקשה על הגמ' גופא לכן נלע"ד שהוקשה לרש"י לפ"ז למה הוצרכו לגזור שיהא שני ויהא פוסל תרומה במגעו לא נגזר אלא שיהא שלישי ויהא אסור לאכול תרומה ושוב לא יהא זה מכשול שיאכל תרומה כדאיתא בחולין דאף אם הוא שלישי אסור לאכול תרומה לזה הוצרך רש"י לפרש דחייש אף אם לא יאכלם אלא יקרבתם לפיו במגע ויזכור ולא יאכלם

דלשכחת גזירה לא חיישינן לגמרי דא"כ מאי הועילו בתקנתם ישכח הכל אלא ודאי לא חיישינן לזה עכ"פ כיון שיהא מותר ליגע זה קרוב שיבוא ליגע באוכלין שבפיו קודם שיזכור מהגזירה ופסיל להו עכ"פ זה נ"ל ברור וכן משמע לשון רש"י בסוף וגם קודם לזה ועיין במ"ש בסמוך שהתוס' בחולין מתרצין בע"א זה הקושיא ודוק: בתוס' בד"ה ר' יהושע אומר וכו' עד ושדי משקין דתרומה וכו' ועיין בתוס' בחולין בהאי ענינא הקשו ג"כ תו' זה הקושיא מגמ' דהכא וכתבי דילמא אכיל אוכלין טמאין ושדי משקין דמעשר לתוך פיו והוא תימה גדולה לכאורה ע"ש מעשר מאי בעי הכח ונלע"ד שלתו' הוקשה ג"כ הקושיא שכתבתי בסמוך לפירש"י דלמה הוצרכו לתקן שיהא שני אף אם יהא שלישי לא יבא שוב לאכול תרומה כדאיתא בהדיא בגמ' דחולין אף אם לא יפסל במגע והתוס' מייאנו בפירוש שכתבתי לדעת רש"י שמשום חשש מגע בפיו תקנו כן שאינו במשמע וגם הוא דחוק והי' נראה לתרץ דמש"ה תקנו שיהא שני משום דמצינו שני עושה שני וא"כ לא היו מקשין כלום דמש"ה הוצרך לזה דשני עושה שני לכך הוצרכו לפרש דבלא"ה הוצרכו לתקן שיהא שני משום חששא דמשקה מעשר דאוכל שני יעשה אותו ראשון וישתהו בטומאה והגמ' דנקט תרומה משום עיקר גזירה שיטמא אדם משום תרומה אבל הא דנעשה שני ולא שלישי משום מעשר וכאן קיצרו משום דכאן ליתא זה מפורש ששלישי אסור לאכול תרומה לא הוצרכו להאריך ולשנות ודוק: בגמרא הא לא שכיחא כדפירש"י וא"ל הא עדיין יש לחוש שמא יאכל תרומה וישתה משקין טמאין ופסיל לתרומה דע"ז לא הועילו אף אם תקנו דמשקין טמאין פוסל את האדם הא אכל התרומה קודם וק"ל: בגמרא א"ל רבא מנ"מ הא טבלי בהנך וכו' וא"ל דנ"מ דזימנין לא יתנו מים שאובין ויבואו לשרוף תרומה וקדשים דזה אין סברא דמשום חשש זה לא היו מתקנין לשרוף ודאי תרומה וקדשים אם יבא ראשו ורובו במ"ש ודוק: בתוס' בד"ה תנא אף בידיים הבאות וכו' עד דמצינו למימר ה"מ לקדש אע"ג דכל הפוסל את התרומה מטמא את הידים עכ"פ לקדש לק"מ דנקט התם כתבי הקדש משום פלוגתא דש"ה וקהלת והתו' לא הקשו בסמוך אלא אהכא דנקט משום דר' פרנך וע"ז הקשושפיר הא כל פסולי תרומה דלא שייך דר"פ נמי מטמא את הידים וא"כ ע"כ הוא מטעם פשוט שכיון שפוסל את התרומה מטמא ג"כ הידים כמו כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וא"כ ל"ל למימר משום דר"פ אבל אמשנה דכל כתבי הקודש אף לפי ה"א דמיירי בקודש לק"מ מכ"ש לפי האמת דהך דכל כתבי הקודש מיירי ודאי אף לענין תרומה כיון דנקט סתמא מטמא וגם בס"ת שייך דר"פ לתרומה והתנא כולל כל כתבי הקודש בבת אחת משמע דחד דינא אית להו והיינו ע"כ דבכולהו שייך דר"פ כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה האוחז והיינו מטעם שכתבתי וזה דכל הפוסל את התרומה מיירי אף באמת דווקא לקודש כמו שהוכיחו תוס' דומיא דיד מטמא חבירתה וכן משמע לשון התוס' דבכה"ק כתבו מצינו למימר ובכל הפוסל את התרומה כתבו דהיינו דוקא וכו' ועיין במהרש"א שלא ביאר כן ומתוך זה הקשה כמה קושיות ולע"ד נראה שמה שכתבתי הוא ברור ומוכרח וממילא לק"מ כל קושיותיו אף מה שהקשה היכי מ"ל דהאי דכל כה"ק היינו לקודש הא שלמה גזר לקודש וא"כ הא למה לי כמו שפריך הגמ' בתרומה ולפמ"ש לק"מ ע"פ מ"ש התוס' לקמן ריש עמוד שלאח"ז בד"ה כיון דהך גזור וכו' עד דמילתא דלא שכיח ר"ל ובזה לא שייך לתקן משום דר"פ דלא הועילו כלום דהא רוב ידים הם קודם

נטילה אכתי יגעו בספר ולא הועילו אלא דלאחר נטילה לא יגע ומשום זה דלא שכיח לא תקנו אבל הכא בכה"ק שמטמא את הידים לקודש ודאי לא הוי משום דר"פ דהא אוכלי קדש לא הוי בבה"מ או בירושלים ומה יועלו דר"פ בכל ישראל וגם הא כל הפוסל את התרומה מטמא ידים לקודש אלא ודאי משום מעלה דקודש תקנו כן והוי כה"ק בכלל דגם הוא פוסל את התרומה וא"כ אף דשלמה גזר אסתם ידים ודאי הועילו דכל הפוסל את התרומה מטמא את הידים לאחר נטילה לקודש משום מעלה דקודש וגם שכיח טובא דכל הפוסל ליגע אותם בידיים לאחר נטילה ודוק כי הוא ברור ותדע דהא כל הפוסל וכו' מיתנא אף לפי המסקנא לקודש והיינו ודאי לאחר נטילה ולא משום דר"פ אף בכה"ק ודוק: בתוס' בד"ה אף הידים הבאות וכו' עד וא"כ הוי טפי מי"ח דבר וכו' ר"ל אף אחר דגזרו על הידים מכל מקום נ"מ מהך גזירה לאחר נטילה תדע דאל"ה למה הביא גמ' הך תנא כיון דלא נ"מ אלא ע"כ כמ"ש אלא דלכתחילה ודאי לא גזרו משום זה כמ"ש התוס' לקמן בד"ה כיון דהך גזור בעמוד שלאח"ז וכן לקמן בהך דיבור סיימו ומיהו השתא דגזור וכו' עד שלא חלקו כ"כ לכוונה זאת לתרץ מה שהגמ' מביאו כיון דהשתא לא נ"מ וא"כ מקשו הכא שפיר דהוי טפי מי"ח דבר וק"ל: אמנם לולא דברי התוס' הייתי יכול לתרץ כל הך שהקשו תוס' ב' קושיות בד"ה תנא אף וק' א' בד"ה אף וקצת קושיא בד"ה האוחז וק' א' בד"ה כיון ובקצת דחקו לתרץ וא' נשארה בקושיא ויתורצו כולם בחדא מחתי דהיינו שנאמר דהך כל הפוסל את התרומה מטמא את הידים היינו אף לתרומה כמ"ש התוס' בקושיא ואף שכתבו דומיא זה אינו הוכחה כ"כ שלא כ"כ אלא לתרץ הקושיא ומשמע דמתחלה לא פירשו ואם יתורץ הקושיא ממילא הדרן לסברתן ונאמר שזה נגזר בבת אחת בעת שגזרו על סתם ידים גזרו אף על אלו והוא קצת כ"ש אם סתם ידים טמאין מכ"ש אם נגעו בדרא דטומאה לאחר נטילה אי משום מעלת תרומה אי משום חומרת ידים ולפ"ז לא יוקשו כל הקושי' שתכף מה שהקשו מהך דכל כה"ק ומהך דכל הפוסל את התרומה לק"מ שכל אלו בכלל טומאת הידים וכה"ק בכלל שאר פוסלי תרומה והך תנא נגזר קודם ידים לכך הוצרך משום דר"פ וע"כ הוא כן מדנקט ספר דוקא ולא שאר כה"ק ולא שאר פסולי תרומה וממילא לק"מ דהוי טפי מי"ח דבר דכיון שגזרו על הידים גם פסולי תרומה וכל כתבי הקודש בכלל והגמ' מקשה שפיר דכיון דגזרו על הידים גם כה"ק ופסולי תרומה בכלל הא למה לי ול"ק ק' התוס' בד"ה כיון ואין להקשות למה הביא הגמ' הך תנא די"ל דאשמעינן דר"פ וגם לפרש הברייתא ודוק כי נ"ל ברור ונכון: ע"ב בתוס' בד"ה אלא במשקין הבאין מחמת שרץ אור"י ונ"ל להביא עוד ראי' מוכרחת דקאמר במסקנת י"ח דבר אוכלין וכלים שנטמאו במשקין חדא חשיב להו ואי דינם חלוק וכל אחד הוא משקה אחר דוקא היכי שייך למיחשב לחדא אכן הרמב"ם פוסק דדוקא משקין הבאין מחמת שרץ מטמא כלים לא משקין הבאין מחמת ידים ויוקשה עליו קושית התוס' וגם הקושיא שכתבתי ועיין בסוף שיטה שתרצתי על נכון: דף טו ע"ב בגמ' והאמר אילפא ידים וכו' אע"ג דבכולהו י"ח דבר לא מצינו ב' גזירות הא כתב רש"י לקמן בסוף עמוד שלאח"ז בד"ה עבדי רבנן היכרא וז"ל דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן וכו' משמע ודאי דה"ה י"ח דבר חוץ ידים ואף לתוס' דשורפין אכלי זכוכית אפשר משום דדמי טפי לכלי חרס החמירו משאר טומאות דרבנן ואף בששה ספיקות דלא מצינו שגזרו קודם לתלות משום דבלא"ה היו תולין בכולן

מדקראו ספק משמע שהי' ספק בלא"ה וכן ארץ עמים הי' ודאי ספק קודם ודוק: בגמ' ואאזירא ולא כלום וכו' עד אאזירא לתלות הקשה המהרש"א למה לי' למימר כלל אויר ע"ש ונ"ל לתרץ ויתורץ ג"כ ק' התוס' בד"ה ואאזירא לתלות שכ' וכן משמע מדקאמר וכו' ולאיןך תרוצי שכ' ישאר זה הקושיא לימא דמעיקרא גזרו אתרווייהו לתלות ונ"ל משום דהוקשה ממ"נ אי לתלות מיקרי ג"כ טומאה אמאי קאמר ברבנן דפ' שנה גזרו טומאה על ארץ עמים הא גם מעיקרא הי' בהם טומאה והל"ל גזרו שריפה כמו בו' ספיקות ואי הך דתולין לא מיקרי טומאה היכי שייך ביוסי ויוסי גזרו טומאה לכך משני מאויר ולכך שייך למימר גזרו טומאה משום אויר שהי' טהור מעיקרא ומתורץ ממילא קוש' התוס' אלא דלהך תירוצא שכ' התוס' וכ' זה הוכחה משמע דלא ס"ל זה הסברא וע"כ מאי שגזרו שריפה מיקרי ג"כ טומאה א"כ תפול קושי' המהרש"א ע"כ צ"ל כתירוצו שקום להו להגמ' דתולין אאזיר אמנם דחק א"ע מאד מאין קום להו וא"ל מדקאמר סתמא ארץ עמים ולא קאמר עפר ארץ עמים ז"א דהאגם יוסי ויוסי נקטי סתמא ארץ עמים אלא נלע"ד דמוכח מהמשנה דקאמר על ו' ספיקות ונקט עפר ארץ עמים ולא נקט סתמא ארץ עמים דמה"ת לומר גם אויר הא קאמר ששה ספיקות משמע שמקודם היו בחזקת ספק ואזיר ליכא ספק וגם מה"ת לטעות הא חזינן ביוסי ויוסי דנקט סתמא ולא קאי אאזיר אלא ודאי דגם אאזיר גזרו קודם לתלות כשאר ספק והוצרך לומר שעכשיו תקנו על ספק עפר לשרוף ולא על ספק אויר משא"כ ביוסי ויוסי לא הוצרכו לומר עפר דמה"ת לטעות ודוק: ואפשר דמהרש"א ידע מזה אלא אזיל לשיטתיה שחולק על מהרש"ל שכ' שהמקשה ידע מהמשנה דו' ספיקות לכך ע"כ לאו לזה הוכחה כיוון אמנם אכתוב בסמוך שדעת מהרש"ל נכון לענ"ד ודוק: בתוס' בד"ה אתי אינהו וקשה דמכלי זכוכית וכו' עיין מהרש"א מה שרצה לתרץ ולא ידענא דהיכי שייך למיקרי שם טומאה על מה שאינו פוסל רק קדשים א"כ לא הוי רק שלישי ובאמת בידים וכן בכל פסולי תרומה לא מצינו שם טמא אף דהוי שני מכ"ש זה וגם מדנקט סתם טומאה לא שייך זה משא"כ בידים דלא נקט רק נטילת ידים וגם בברייתא נקט בפירוש אלו פוסלין את התרומה משא"כ הכא וגם הא הכא גזרו משום ספק מת ומאי שייך לחלק משא"כ בידים דהוי משום מיאוס כמ"ש רש"י לעיל ודוק: בא"ד א"ש דכלי זכוכית נמי בשינויא קמא תירץ ר"ל משא"כ ארץ עמים דע"כ שורפין ממשנה דו' ספיקות לכך מקשה מאילפא כמ"ש מהרש"ל ומ"ש מהרש"א עליו לא ידענא מאי קשה לי' אף דידע ממשנה מפורשת לא ידע מעולא דבאושא התקינו וכיון דלא מחלק אלא שלא קיבלו ע"כ הך דשורפין גזרו תכף ומקשה מאילפא וכיון דנחית לחלק בין תולין לשורפין ובין גושא לאזיר מטעם שכתבתי בסמוך תו לא צריך למימר דלא קיבלו אף לבתר דידע מדעולא ודוק: בתוס' בד"ה על ספק בית הפרס ובד"ה ועל בגדי ע"ה ובד"ה ועל ספק מי רגלי אדם וכו' ע"ש ונלע"ד לבאר בקיצור שיטת רש"י ושיטת תוס' ולא יוקשה כלל ארש"י והוא דרש"י העמיד יסוד דמשמע מדקתני על ששה ספיקות שורפין ולא קתני על ו' דברים או ו' ספיקות טמאין ושורפין וגם מדקאמר אילפא ידים דוקא תחילת גזירתן לשריפה משמע אבל הנך לא כמו שמדייק גמ' על ארץ עמים שהוא חד מינייהו ה"נ אכולהו ובאיןך לא מצינו שגזרו מעיקרא לתלות אלא ודאי מכל הלין טעמי משמע לרש"י דהנך ששה מעיקרא ג"כ איכא לספוקי בהו ומדינא תולין חוץ מארץ עמים שגזרו מעיקרא לתלות

ועיקר תקנת אושא הי' דהנך ו' דלית בהו מדינא אלא ספק דלישרוף עלייהו אבל ודאי שדה שנחרש בה קבר וכן רוק של ע"ה וכן בגדי ע"ה שאין בו חשש אשתו נדה רק משום טומאתו שהיא מדרבנן לרש"י אין שורפין עליהן תרומה וכן משמע הלשון רש"י שבסוף עמוד שלאח"ז שכ' בר מן ו' ספיקות משמע ודאי כמו שפירוש היא הו' ספיקות ומה שהקשו תוס' על רש"י א"כ לחכמים אמאי ספק מגע ברה"י תולין וכו' נ"ל לתרץ דלק"מ ארש"י דהא ע"כ גם תוס' ס"ל דאף דמדאורייתא ספק טומאה ברה"י טמא אין שורפין מדאורייתא כמ"ש המהרש"א דאל"כ ליקשו מהך גופא מה הוצרכו לתקן וא"כ ע"כ נמי וכ"ש מה דתנן בפ"ו דטהרות כל ספקות ברה"י טמא היינו לתלות וא"כ יש לומר דדוקא בספק אחד דמדאורייתא תולין גזרו לשרוף ולא על ספק ספיקא אף דמדאורייתא תולין לא גזרו לשרוף אלא דתוס' הקשו שאין נראה להם סברא לחלק כיון דמדאורייתא שוין אבל אין מוכרח וגם אע"ג דלפירש"י גבי מי רגלי אדם גזרו אע"ג דהוי ס"ס אין לדמות גזירת חכמים זה לזה כמ"ש התוס' בעצמם כמה פעמים דבמקום שנראה להם גזרו טפי אף בכמה גזירות לגזירות וכמה ספיקות ובמקום אחר לא ובזה מתורצת ג"כ ק' התוס' ארש"י בד"ה ועל ספק מי רגלי אדם זו שיטת רש"י אמנם תו' נראה להם מחמת זה הקושיא ואפשר ג"כ מחמת לשון התקיננו שעיקר ספיקן ג"כ מדרבנן מקודם לתלות לכך כתבו בבית הפרס וברוק ובבגדי ע"ה דלא כרש"י רק שיהא מדרבנן ובספק כלים לא כתבו כלום אפשר דסמכו ארוק או אפשר דשם ודאי טהור מדאורייתא דמוקמינן אחזקה או בר"ה אבל באינך פירשו שהוא עיקר מדרבנן ואין להאריך יותר ודוק כי נלע"ד נכון: בתוס' בד"ה וחכמים מטהרין בסופו בעמוד שאח"ז דא"כ מנ"ל דר"מ אזיל בתר מעמיד וכו' ע"ש ועיין במהרש"א מה שהקשה קושיא חמורה ותירוצו הוא דוחק גדול אמנם נלע"ד דלק"מ ע"פ מ"ש התוס' לקמן בד"ה אלא כיון דכי נשתברו יש להן תקנה וכו' ע"ש שהכריחו מסברתם דגם במסקנא יש להן עיקר דין כלי חרס בכל החומרות רק שנתנו להם מחמת זה גם חומרת כלי מתכות וא"כ גם למסקנא ק' זה הקושיא לא יהא להם טהרה במקוה וצ"ל זה התירוץ ר"מ היא וא"כ י"ל שזה התרצן ידע מהמסקנא ואף אם נאמר שלא ידע עדיין מהמסקנת תירוץ הגמ' מהמשנה ידע שמתמא מגבן וא"כ כיון דיש לו חומרת כ"מ לא מצינן למימר דמש"ה חכמים מטהרין דכ"ח כיון שטיהר שוב אין לו טומאה דהא יש לו חומרת כ"מ עד שרצו לומר שיחזור לטומאה ישינה אלא כיון שהוא בכ"מ דרבנן וניקב וסתמו ודאי טמא מדאורייתא וטמא גם בכ"ז אלא ע"כ חכמים מטהרין מדאורייתא והוי דינו כשאר כ"ז ואין שורפין תרומה ור"מ מטמא מדאורייתא כדין כ"מ דאזיל בתר מעמיד והא דכ' תוס' וא"ל דחכמים מטהרין וכו' אע"ג דל"ל הכי למסקנא כמ"ש היינו שתרצה לומר דלא כסברת התוס' לקמן כדי שיהא שייך שפיר לשון מטהרין שהוא דוחק ונאמר דלמסקנא יש להם כל דין כ"מ לכך יש להם טהרה במקוה וזה הקושיא ותירץ אזיל לפי ה"א דאין להם רק דין כ"ח ואז שייך שפיר מטהרין לגמרי ור"מ מטמא לגמרי מדאורייתא ע"ז כ' דע"כ ז"א וקאי התירץ במסקנא כמ"ש התוס' מסברא ומזה הסברא הכריח ג"כ הגמ' לפרש כן ודוק היטב כי נ"ל ברור ואמיתי: אמנם אי קשיא הא קשיא לי טובא למסקנת התוס' דהכא דלכ"ע הוי סתמה מעלייתא וטמא מדין כ"ז רק פליגי אי טמא דאורייתא בין לפירוש מהר"מ ומהרש"א בין למ"ש אני היכי מפרשים משנה שלימה בסוף מסכת כלים כ"ז

שניקב וסתמו בין בבעץ בין בזפת טהור ר' יוסי אומר בבעץ טמא בזפת טהור ע"כ יקשה טובא אמאי טהור הא הוי סתימה מעלייתא ומחמת כ"ח שטיהר שוב אין לו טומאה א"ל כמ"ש התוס' בין לפירושם בין למ"ש אני ושם א"ל דפליגי מדאורייתא אבל מדרבנן טמא כדין שאר כ"ז מלבד שהוא דוחק גדול שאין דעת סובלתו דשם סובב כל הפרק ברישא וסיפא דהך משנה איזה כ"ז טמא ואיזה טהור והיכי שייך זה באמצע בלשון טהור אמנם מלבד זה א"א לומר כן דלמה לי' לת"ק למיתני בין בזפת מה"ת לומר בזפת יהא לו דין כ"מ ואפי' לפירש רבינו שמואל ג"כ א"א לפרש שם דלר"י אי חשיב לי' סתימה אמאי בזפת טהור הא בזפת הוי סתימה טפי כדמשמע כאן בחציצה וכן משמע בדברי הר"ע שם אי לא הוי סתימה אמאי בבעץ טמא וביותר קשה אמאי הביא הגמ' מר"מ שאין ראי' מוכרחת דאזיל בתר מעמיד אמאי לא הביא הגמ' ר' יוסי היא שהוא מוכרחת דאזיל בתר מעמיד כיון דבזפת טהור אמאי בבעץ טמא ע"כ דאזיל בתר מעמיד כמ"ש הר"ע שם דהוי כ"מ ולולא דברי התוס' הייתי אומר דזו עמוד קיים דכ"ח וכן כ"ז שטיהר שוב אין לו טומאה ובין חכמים דהכא ובין דלשם מש"ה מטהרין לגמרי ור' יוסי מש"ה בזפת מטהר אבל בבעץ טמא משום דאזיל בתר מעמיד כמו ר"מ דהכא ור"מ ג"כ אית לי' כ"ח שטיהר גבי ניקב וסתמו תדע דרבנן שם מטהר מסתמא לא פליג ר"מ אזפת דמשמע שם שהוא אליבא דכ"ע ולא פליג שם בתוספתא אלא משום שהוא כמו כ"ח חדשה שלימה משא"כ בנקב וסתמו שעדיין הוא הנקב ניכר אלא ודאי משום דאזיל בתר מעמיד מטמא לה והוא מוכרח מיני' ובי' דאל"כ אלא דפליגי כמ"ש התוס' בקושייתם למה נקט אבר דווקא הל"ל וסתמו סתם לכך מייתי שפיר מר"מ כיון דמוכרח כמו לר"י נקט טפי ר"מ דסתם משנה דמקוואות ליהוי כוותי' ומתורץ הכל היטב ודוק אמנם לפי התוס' צ"ע טובא ודוק ונלע"ד ברור וצלול שרש"י מפרש הכל כמ"ש בין לחכמים בין לר"מ דוק היטב בדבריו בד"ה מטמא ותמצא שמפרש כדברי בקיצור מתק לשונו והוא הנכון: דף טז ע"א ברש"י בד"ה לטומאתן ישינה וכו' עד להטעינן טבילה אף אם נאמר דלא מהני טבילה לכ"ז אף לפי המסקנא כמ"ש לעיל לק"מ דהכא בטומאה ישינה אף אם נאמר דטמא ודאי מהני טבילה דבכ"ח טהור לגמרי ודוק: בתוס' בד"ה אלא מעתה וכו' עד וכי משני וכו' עיין מהרש"א שכ' דלתירץ ראשון לא מטמא מאויר משום דדמי לכ"מ ואין נראה דהא כתבו התוס' בד"ה אלא כיון דאפ"ה יש לו דין כ"ח רק גם חומרות כ"מ וכן משמע בתוס' בד"ה עבדי רבנן היכרא משמע בהדיא למסקנתם דמטמא מאויר ואף לת' ראשון משמע כן ע"ש ודוק אף דיש לדחות דשם כתבו לפי הסברא אי דמי לכ"ח האמת יורה דרכו וכן משמע לעיל בתוס' בד"ה אתו אינהו ואף א"ת דלת' ראשון אינו מטמא מאויר היינו ודאי מטעם היכר לכן נ"ל ודאי דגם לת' ראשון צ"ל כן והא דלא הקשו לת' ראשון שאינו קושיא מכרחת די"ל דאינו מטמא ג"כ משום היכר ועבדי ב' היכרות או דדמי משמע לכ"מ כמ"ש המהרש"א אבל לת' השני קושיא מוכרחת אבל האמת גם לת' ראשון מטמא וצ"ל כן ודוק: בתוס' בד"ה ה"ג רש"י מיטמאין ומטמאין מאויריהן וכו' עד אבל במה שמטמא אחרים מאחוריהן אין זה חידוש הקשה המהרש"א הא הוי חידוש שמטמא מאויר אחוריו אע"ג שלא נגע משא"כ בכל הכלים ומתוך כך ר"ל שאינו אף מיטמא מאויר אחוריו ודחק א"ע מאד לפרש דברי התוס' דלקמן ואין במשמע גם מתוך פירש ר"י משמע להדיא שאויר אחוריו ונגיעתו שוה ומה שקשה לו

נלע"ד שאינו קושיא אחר שנדקדק לשון התוס' שכתבו דגבי אויר יש חידוש משניהם למה הוצרכו לכתוב משניהם הל"ל יש חידוש במה שמטמא וגם כתבו לשון חידוש ולא כתבו לשון רבותא כלשונם בכל הש"ס וכן בזה התוס' לקמן בסופו ונלע"ד שבאו לתרץ קושיא אלימתא דעדיין יוקשה למה לי למיתני מטמא מאויר כיון דכבר תני דמיטמא מאויר ממילא נדע שמטמא מק"ו דמרובה מדת לטמא ממדת ליטמא דבת"כ דריש לי בק"ו מחמת זה לכך כ' דיש חידוש משניהם ר"ל אף מה שמטמא מאויר הוא חידוש ומחידוש לא ילפינן וה"א דאפ"ה לענין לטמא לא הוי אויר כמגע אבל לענין אחוריו תו לא הוי חידוש דהוי אוירו כמגע כיון דכבר תני בכ"ח הוי תוכו אויר כמגע ואשמועינן דהוי אחוריו כתוכו ממילא ילפינן מטמא ממיטמא דהא מה שמטמא מאויר אחוריו אע"פ שלא נגע תו לא הוי חידוש דהא מצינו כן דכ"ח גופו בתוכו ובכ"מ אמרינן היכי דמצינו בעלמא כן לא הוי חידוש מכ"ש הכא דמצינו בכ"מ גופא ובמגע אף בעלמא מטמא מאחוריו שפיר ילפינן מטמא ממיטמא ודוק: וגם לפי פשוטו לק"מ כיון דכבר שמעינן דמטמא מאחוריו קאי מיטמאין ומטמאין מאויריהן דקתני ברישא בין מתוכו בין מאחוריו דהא נקט סתמא מאויריהן משמע בכ"מ שמטמא במגע מטמא מאוירו וק"ל: בא"ד א"נ אינו מיטמא מאחוריו היינו מדאורייתא וכו' הקשה המהרש"א אמאי לא תני רבותא טפי דמטמא אחרים מגבן וכו' ונעל"ד דלק"מ דודאי מה שמטמא אחרים מגבן היינו מדרכנן דקרא תוכו כתיב כמו בליטמא וא"כ י"ל דת"כ ודאי ר"ל בדאורייתא דהא קרא קדריש ולתירץ ראשון צ"ל דיש שום לימוד לטמא אחרים מגבן ודוק: ע"ב בגמרא א"ב דרצפינהו מרצף מ"ש מהרש"א דלימא איפכא נ"ל לתרץ עוד דודאי גם מודים זה לזה ומר אית לי גזירה דאיך תדע מדלא מקשה אביי מ"ט לא אמר כרבא אלא דאמר נמי הך גזירה ואהא מקשה מאי בינייהו ר"ל אביי אמר קודם טעמא דידיה ולמה אמר רבא עוד גזירה ומשני כדי אף רצפינהו חוזרין לטומאתן דמתניתין סתמא קאמר ותמיד אביי קודם לרבא לכך לא אמר איפכא אמנם לא"ד שכ' רש"י צ"ל כתי' המהרש"א ודוק ועיין בתוספת י"ט בכלים מ"ג שכ' שם וממילא מיתרצא קושית המהרש"א ברש"י הניחא למ"ד לא ידענא היכא ועיין בתוס' שהיא משנה שלימה ונ"ל משום דלשון למ"ד לא שייך אתנאים וצ"ל דאיזה אמוראים פליגי ביה לכך כתב לא ידענא היכא וק"ל: בתוס' בד"ה הניחא וכו' עד וטעמא ר"ל דליכא למימר דלא סבר הך טעמא אלא משום גדר מי חטאת כמ"ש הר"ע ברטנורה במשנה דמ"ט לא יסבור הנך גזירות כיון דהוא סברא לכך כתבו דאף להנך טעמי סבר רשב"ג דלא שייך למיגזר אלא בטומאת מת דשכיח לשבר ולתקנם אבל באינך הוי מילתא דלא שכיחי דמוטב לו לטבול ומילתא דלא שכיחי לא גזרו בהו רבנן וק"ל: בגמ' אמר רב משרשיא דבי רב אמרי וכו' מייתי לה הכא דאל"ה לא שייך לומר דטעמא דב"ש משום גזירה דאין שייך לגזור שוכח אטו מניח וגם מ"ל לומר כן דילמא ודאי טעמא דב"ש דלא בעינן כוונה וא"כ מדינא פוסל ולא שייך למנותו בי"ח דבר דהוי משום גזירה לכך מייתי דרב משרשיא אלמא דגם לב"ש בעינן כוונה דהא כשהניחן בשעת פיזור עבים טהורה וא"כ סברא דאף כשהניחן בשעת קישור עבים ונתפזרו טהורין מדינא דתו לא הוי כוונה אלא ודאי דגזרו אטו לא נתפזרו וזה שייך לגזור כיון דהניחן בשעת קישור עבים וטעמא דרב משרשיא דאי סברי ב"ש לא בעינן כוונה למה מודים בהניחן בחצר ודוק: דף יז ע"א בתוס' בד"ה ששמע השומע וטעה וכו'

ועיין גם בדיבור שלאח"ז שנמשך דבריהם מזה שפירשו כאן שטמא טומאת ז' מדינא וא"כ למה הוצרכו לגזור לכך פירשו בדיבור שני ע"ש ועיין מהרש"א ואני בעניי אחוה דעתי שדברי רש"י נכונים ומוכרחים דלפירוש התוס' לא שייך לשון ר"ע שאמר אני אתקן והיינו ודאי לפירש"י נכון דה"ק דר' טרפון ודאי קים ליה שלא גזרו חכמים בשום מקום אלא ממעשה דהך איכר שטמאוהו נישנית הך משנה לכך אמר דטעה שאיכר טמא מד"ת מחמת מגע הכלי ובאמת ודאי לא טמאוהו אלא טומאת ערב מדלא חזינו שגזרו בשום מקום אחר וגם שם לא טמאוהו אלא לאיכר ולא לשאר כלים אשר האהיל במרדע ש"מ דלא גזרו כלל ואמר ר"ע שהוא אמת שלא גזרו אלא בהך דאיכר ואפ"ה שפיר שנה שגזרו בו הקיפו אטו עביו לטמאו טומאת ז' ולא טעה השומע אבל לפי' תוס' צריך לומר בהך דר"ע שגזרו במקום אחר ולא בהך דאיכר דשם טמא מדינא טומאת ז' וכיון שגזרו במקום אחר ופליג אר' טרפון בעיקר מעשה מאי תיקון וגם כיון דגזרו במקום אחר מ"ל לחלק ולומר דפליגי במהות המעשה דר"ט סבר שלא הי' סודר מפסיק ור"ע סבר שהי' מפסיק אין סברא שיחלקו במציאות וגם אין במשמע לשון התוס' ומה שהקשו תוס' ארש"י למה טעה י"ל שזה הדין דעל עצמן בכל שהן אינו פשוט כ"כ וגם מה שהקשו הא טמא מדאורייתא ודאי י"ל כמ"ש המהרש"א אלא נלע"ד יותר פשוט שודאי הי' ג' או ד' סודרים דאטו בגברא ערטילאי עסקינן אלא מ"ש רש"י שטמא משום מגע היינו שודאי נגע בו אח"כ בעת נושאו בתר שהאהיל שכן דרך ליגע או בעת שסילקו מן כתיפו ודאי נגע בו וא"ש הכל כן נ"ל ברור ודוק: גם מ"ש התוס' דאפי' חבורין ע"י אהל טמא ז' כדמוכח בריש אהלות וכווננו ודאי למ"ש ר"ע שפוד שתחוב באהל אין שום משמעות שם כפי שפירש שם הר"ע ודוק אמנם מצאתי סוף פ' ט"ז דאהלות משמע מפורש כדברי התוס' ואפשר שטעות נפל בספרים ותוס' כווננו לזה והוא לפמ"ש הך משנה דר"ט בתוס' בד"ה גוזרני טומאה וכו' עד גמירא וצ"ל דאף טעמא דשמא יבצרנו בקופות טמאות לא שייך כיון דלא הוי משקה כלל דכלי טמא לא מהני אלא היכא דהוי משקה רק דאזיל לאיבוד אבל לא במוהל דלא הוי משקה דאל"ה קשיא למ"ד כלי טמא חושב משקה מ"ט לא גזר במסיקה ודוק: ובגמרא דאמר אם תקניטני גזרני אף על המסיקה אע"ג דלא שייך טעמא נ"ל לפרש דאף ב"ה דקאמר לי' מפני מה בוצרין וכו' ידע מהך טעמא לחלק כמ"ש התוס' אלא הקשה לו שאין לגזור כן דהוי חוכא ואיטלולא ואי לא הא לא קיימא הא כמ"ש לעיל גבי טהור שנפלו על ראשו ורובו מים שאובין אלא ב"ש סבירא להו דהכא הטעם פשוט לחלק דכ"ע ידעי שזה הוי משקה וזה לא הוי משקה ואמר לי' אם תקניטני ותנצחני בזה גוזרני אף על המסיקה משום אי לא הא לא קיימא הא כמ"ש ב"ש לעיל אבל לא שלא לגזור בבצירה משום זה וק"ל.

בתוס' בד"ה הניחא למ"ד וכו' לפמ"ש לתרץ לעיל דברי רש"י גבי לא לכל הטמאות אמרו גם הכא מתורץ דה"נ הוקשה לרש"י לשון מ"ד דמשמע אמורא אמנם נלע"ד דהכא בלא"ה לק"מ דאינו שייך לזה דהתם המים ודאי טמאים דמשקין מקבלין טומאה ודאי אף שלא לרצון ומי גשמים ודאי הוי משקה אלא דפליגי אי משקין טמאין מכשירין אבל הכא כיון דאזיל לאיבוד לא חשיב משקה וצריך אתה לומר דכלי טמא חושבו למשקה זה לא מצינו ודוק.

ומ"ש רש"י בד"ה מ"מ בוצרין בטהרה בכלים טהורים ע"כ שאר כלים דהיינו הסכין ודומיו ולא הקופה דהקופה צריך להיות טהור אף לב"ה למ"ד כ"ט ח"מ ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה דילמא משהי לי גבי וכו' עד וי"ל עיין במהר"מ ומהרש"ל שכ' דגם התוס' מודים דדברי רש"י עולין כהוגן לפי המסקנא דהתם אלא שרוצין לפרש ה"א דלשם אבל הוא דוחק ואין במשמע לשון התוס' כמ"ש מהר"מ גופא והניח בקושיא והי' נ"ל בהשקפה ראשונה לפרש דברי התוס' שקשה אף למסקנא דהתם כיון דעכ"פ יהא לו ריוח שיהיו טהורין מלטמא אפ"ה ישהא אותם ורש"י רוצה לפרש שלא יהא לו שום ריוח מדאסיק שיהא בשמה הראשון והיינו שיהיו גם טמאין כדמפרשין בהדיא בדברי רש"י וכן נראה לפי גירסתינו ברש"י אלא שלפי ה"א שמותר לזרים קשה יותר ואי משום טהרה הוי ריוח פורתא גם במותר לזרים יש לחלק משום הך חילוק כמ"ש התוס' וכן משמע לשון בתוס' פסחים דעיקר קושיא משום טהרה וכן כאן כ' לשון בהדיא אמרינן וזה דמותר לזרים לא שייך לשון בהדיא אלא כ' בתר הכי כדמפרש התם אלא ודאי עיקר קושיא מטהרו לטמא וכן נוטה דעת מהרש"א ודעת רש"י נראה לפרש דודאי משום הך מיעוט ריוח לא ישהא אבל משום היתר אכילה ישהא לפי המסקנא ולפי ה"א מודה רש"י לחילוק התוס' כמ"ש מהרש"ל ומהר"מ ודוק: אמנם כד עיינינן בי' נ"ל דדברי התוס' עולין יפה להקשות על רש"י קושייתם ממש אף לפי המסקנא ע"פ דאיתא התם דמקשה על הך דאסורין לזרים ולכהנים שרי תנינא גידולי תרומה ומשום זה הוצרך לאסיק דאף לכהן אסור ואי כפירש"י אף לפי המסקנא קשה תנינא דהא הכא מפרש גידולי תרומה תרומה משום גזירה זו ע"כ אף לכהן אסור כדפירש"י הכא אהך משנה גופא לפי המסקנא וא"כ הדרא קושיא לדוכתא תנינא לכך כתבו התוס' דלא כפירש"י אלא אף לפי המסקנא הך גזירה דגידולי תרומה תרומה לא הוי אלא לאסור לזרים אבל לכהנים לא שמעינן לאסור דלהו לא שייך הך גזירה דמשום ריוח פורתא לא משהי לי' כמ"ש התוס' לכך קמ"ל שם דאסורין לאכול אף לכהנים ומשום מעלה כדאסיק התם ולא משום הך גזירה ודוק כנ"ל ברור בדברי התוס' ומקום הניחו לי גאוני עולם: אמנם לתרץ דברי רש"י מק' התוס' נ"ל ויתורץ גם קושיא חזקה אחרת ארש"י דשם שכתב לפי ה"א דמש"ה גידולי תרומה תרומה משום שלא להפסיד הכהנים ובגמ' דחי הכא הך טעם וצ"ל דבאמת לא ס"ל לרש"י סברת התוס' אלא ודאי דמשום הך ריוח אכילה ודאי משהי לי' אף דמשום טהרה ע"כ לא משהי לי' וא"כ קשה לרש"י אה"א דלשם שמותר לכהנים קשה אמאי גדולי תרומה דלא שייך טעם כמסקנא דהכא דהא אכתי משהי לי' וכק' התוס' לכך מפרש שם דלפי ה"א דלשם הי' ס"ד לפרש כמו ה"א דהכא דטעם הוא משום גזירה תרומה טהורה ביד ישראל ואי משום ק' דרבא י"ל לפי ה"א לא סבר רבה כשמואל דחטה אחת פוטרת ולק"מ אבל מסקנת הגמ' דלשם כמו מסקנת הגמ' דהכא וא"כ ממילא לא קשה גם מה שהקשיתי עדיין תנינא דה"א דלא כשמואל ומותר לכהנים וגזירה משום ישראל דאטו משום דאמרו שמואל לא ישמיענו המשנה ודוק.

בגמ' אוכלין וכלים שנטמאו במשקין בחדא חשיב להו יש כאן מקום עיון דלר"מ קשה תשסרי הויין ומשני דחשיב בחדא וא"כ לר' יוסי שיבסרי הויין וצ"ל לר"י חשיב בתרתי ואין זה סברא דליפלוג בזה וגם במאי פליגי וגם דברי רש"י תמוהין שלא כתב כלשון הגמ' רק כתב חדא במקום בחדא ומאי פירש בזה ונלע"ד כאשר תרצתי בימי חורפי

והוא לתרץ ג"כ דברי הרמב"ם שהתוס' הוכיחו לעיל בריש שיטה דאף משקין הבאין מחמת ידים מטמאין כלים לתרומה מן משנה מפורשת בברכות והרמב"ם פוסק שאין מטמאין כלים רק משקין הבאין מחמת שרץ אבל משקין הבאין מן ידים אין מטמאין רק אוכלין ויוקשה עליו משנה מפורשת הנ"ל ונ"ל לתרץ ע"פ שיש להוכיח כרמב"ם דאין מטמאין כלים דהא ודאי אי מטמאין כלים לתרומה מטמאין גם אדם לתרומה דאדם וכלים בכ"מ דין אחד להם וגם עיקר גזירה הוא משום משקין דזב וזבה והם מטמאין גם אדם וא"כ קשה היכי משכחת נט"י לתרומה הא מים ראשונה מטהרין רק את הידים והמה טמאין מחמת ידים והשניים מטהרין את המים וא"כ הא משקין ראשונים כבר טמאו את האדם וצ"ל טבילה לתרומה וא"א תחלת תקנה הי' כן ע"כ תקנה היתה שמשקין הבאין מחמת ידים אין מטמאין את הידים אלא שיש לדחות דמשכחת נט"י לתרומה בנטל מרביעית בפעם ראשון ואז א"צ מים שניים שהמה טהורין כדאי במס' ידים ולעולם שמשקין הבאים מחמת ידים מטמאין אדם אמנם לר' יוסי דסבר דאף בנטל מרביעית מטמאין תרומה ופליג אר"מ בהא כדאיתא בריש פ"ב דמס' ידים ע"ש ע"כ משקין הבאין מחמת ידים אין מטמאין אדם וכלים רק משקין הבאין מחמת שרץ אבל אוכלין ודאי מטמאין וא"כ לא קשה לר' יוסי שבסרי הויין דלר' יוסי ודאי לא שייך למיחשב אוכלין וכלים שנטמאו במשקין לחדא דאוכלין מטמאין ממשקין אחרים וכלים ממשקין אחרים והוי ודאי שתי גזירות והוי י"ח אבל לר"מ ודאי משקין מן ידים ג"כ מטמאין כלים וכהוכחת התו' א"כ הוא חדא גזירה שמשקין הבאין מחמת ידים ליטמאו אוכלין וכלים לתרומה משני שפיר דהוי ג"כ רק י"ח וזה מתרץ רש"י ליתן טעם אמאי חשיב להו כחדא לר"מ לכך כתב דאוכלין וכלים שנטמאו במשקין חדא וכו' ר"ל לדידי נטמאו במשקין אחד לכך כחדא חשיב ובזה מתורץ היטב הרמב"ם ולא יוקשה עליו ק' התוס' ממשנה דברכות דמשנה דהתם נישנית אליבא דר"מ כדמשמע התם ממאור ובשמים ע"ש ולדידי באמת מטמאין כלים והרמב"ם פוסק כר' יוסי דהלכתא כוותי' ולדידי מוכח דאין מטמאין כלים כמ"ש דאזיל לשיטתי' וגם מהכא גופא דמני להו בתרתי משום דאזיל לשיטתי' לכך פוסק דאין מטמאין כלים ודוק כי הוא נכון: וכן המהרש"א מפרש כן דברי רש"י דחדא קאי למעלה אלא שלפי פשוטו הוא למותר ולפמ"ש הוא נכון וא"צ להגהת מהרש"ל.

בתוס' בד"ה הניחא מיהו קשה דלא מני רש"י וי"ל כיון דלא מצינו שפליגי בה ב"ש וב"ה ובאין פולין ואין קורין אע"ג דלא מצינו דפליגי כיון דגמ' מני להו ע"כ קים להו דפליגי וק"ל: בא"ד ולפ"ז וכו' והקשה מהרש"א דלפ"ז מאי מקשה תוס' גבי ידים הבאות מחמת ספר וכו' ע"ש ול"נ דא"כ הל"ל ואידך מאי היא כדאמר בכולהו דמייתי וק"ל: בתוס' בד"ה אין נותנין עורות לעבדן מכאן הי' נראה לר"ת להתיר וכו' ר"ל לאפוקי שלא נאמר דהא דאמר מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור דקאי אשבת דהא הכא לא מפליג משמע אפי' בתוך התחום שרי לב"ה דהילכתא כוותי' וק"ל: בא"ד ואינה ראי' וכו' ר"ל משום דהך ראי' לא מידחי במ"ש ר"י לקמן דגם רחיים איכא פירסום טפי לכך כתבו דיחוי אחר ובאין סמכו תוס' אדברי ר"י וק"ל: בא"ד קי"ל כרשב"ג דסתם מתניתן כוותי' ר"ל סתם מתניתן דהכא ולהכי לא כתבו לקמן לדחות ראי' דע"ז כיון דלא מוכח

מסתם מתניתן דהכא ממילא י"ל דהלכה כרשב"א כמו שסיימו בשבת הלכה כרשב"א דאין הלכה כרשב"ג אלא במשנתנו וק"ל.

דף יח בתוס' בד"ה אבל דיו דלאו בר גיבול הוא וכו' עד ומכאן קשה על המפרש וכו' התוס' מכסהו ואני מגלה זה המפרש הוא רש"י לשמוהרי"ף פ"א ג"כ כן וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מה' שבת דכל מידי דלאו בר גיבול אפי' גיבול אינו חייב חטאת ובלא גיבול שרי לכתחילה ולכאורה תימה גדולה עליהם אמנם לפי מ"ש הרב המגיד על דברי הרמב"ם דבריהם נכוחים ומוכרחים ואבאר לך פ"א הסוגיא כאן לפי דבריו דאדרבא הסוגיא מתפרשת טפי לשיטתו ולא יוקשה גם מ"ש הלח"מ על דברי ה"ה דהרמב"ם פוסק שורין דיו מבע"י משמע אבל בשבת אסור ע"ש והוא דלפי פשט הסוגיא קשה מאי מקשה דילמא מיירי אין שורין דיו ע"י גיבול וגם אין סברא לומר דלר' יוסי בר"י אף במידי דלאו בר גיבול יהא תלוי החיוב בגיבול לרב יוסף כיון דאינו בר גיבול גיבול מאי מועיל וגם מי הכניסו לדוחקים לפרש מאי אפר עפר ומידי גבי הדדי תניא ובפרט לפי המ"מ אליבא דהרמב"ם דהך סוגיא אידחי כמו מסקנת סוגיא דדף קנ"ו גבי מורסן ואביי דהכא אזיל לשיטתיה דהתם למה דחק כאן וגם זהו דוחק שיהא מסקנתו כאן דלא כמסקנא ויהא כל הסוגיא נדחה וגם למה דחק א"ע כאן ליכנס לדוחקים וגם תי' התוס' הוא דחוק מאד כיון דהגמ' אמר שם בהדיא דלאו בר גיבול הוא לכן אפרש כל הסוגיא דמקשה מאן תנא וכו' דאף אם נאמר דמיירי ע"י גיבול הא כיון דלאו בר גיבול הוא אין גיבולו מועיל רק בשבת אסור כמ"ש המ"מ אבל ב"ש מ"ט גזרי הא כל מידי דאי עביד בשבת לא ח"ח לא גזרי ב"ש מבע"י וזו שפירש"י דהא מתניתן ליכא גיבול ר"ל דלא משכחת בי' גיבול ובזה מתפרש הדחי' היטב ומייתי לא ס"ד דתניא וע"כ הא דאמר ריב"י אינו חייב עד שיגבל ר"ל וכיון דלא שייך גיבול הוא פטור כמ"ש המ"מ והוא דחוק מאד אף לפי המסקנא דמייתי התם דבמידי דלאו בר גיבול נמי פליג ריב"י כדאשכחן במורסן הל"ל ריב"י פוטר כמו במורסן דהתם לכך אמר מאי אפר עפר אף לפי המסקנא והא דלא אסיק הכא המסקנא משום דהכא אין צריך איך שיהי' לק"מ אמשנה אבל שם מוכרח דקאמר נותנין מים למורסן ולפי סברת אביי יוקשה שם מאן תנא ואביי באמת אקשה לכך מפרש שם המסקנא אבל גם מסקנא דהכא מוכרח אף לפי המסקנא דהתם כמ"ש ולא פליגי ולא נדחה מסקנא דהכא כלל ובזה מתורצין על הקושיות ודיקדוקים שכתב הלח"מ דגם דברי הרמב"ם נכונים בשורין דיו דמיירי ע"י גיבול ובשבת עכ"פ אסור אף לדברי ריב"י כמ"ש המ"מ ומתניתן דהכא ר' דאל"ה לא הוי גזרי ב"ש מבע"י אף דאסור בשבת ופוסק הרמב"ם כסתם משנה דהתם וא"ש גם דברי רש"י והרי"ף בביצה ודוק: ברש"י בד"ה לא קא עביד מעשה וכו' עד ולב"ש היינו מעשה דילה עיין מהרש"א שהקשה למה לא פירש"י משום גזירה גם לפי פשוטו י"ל דלר' יוסף דלא ניחא לו לומר שהוא מדרבנן משום שמיעת קול גם לב"ש לא ניחא לי' למימר כן כיון דאשכחן ברייתא דאסרי שביתת כלים י"ל דפליגי בזה היכא דלא עביד מעשה אי הוי שביתת כלים דלפי פשוטו הכי מקשה למה לך למימר טעם מדרבנן כיון די"ל שהוא מדאורייתא למה לנו לבדות טעם מלבינו ה"נ לב"ש לרב יוסף וגם הוא מוכח מגמ' דלבתר דאתינן להך ברייתא יש לנו לומר דטעמא דב"ש מש"ה מדקאמר בגמ' לרב אושעיא לב"ש בין דקא עביד מעשה ובין דלא קעביד מעשה אסור והיינו ע"כ מדאסרי במשנה כמו שפירש"י וקשה דילמא במשנה

טעמא משום גזירה אע"ג די"ל דע"כ ליכא למימר הכי דא"כ מוגמר וגפרית מ"ט שרי קשה למקשה דלא ידע מזה מנ"ל וגם דילמא ברייתא ב"ה היא ומשום השמעת קול ותירץ התוס' דקאי אליבא דרב יוסף דחוק וגם מנ"ל לרב אושעיא למימר כלל ב"ש היכי אשכחן דפליגי ב"ש וב"ה בשביתת כלים אלא ודאי מהכא מוכיח הגמ' מדאמר רב אושעיא ב"ש היא ש"מ לבתר דאשכחן ברייתא דאית לה שביתת כלים אין לנו לבדות טעם מלבנו וי"ל דטעם ב"ש משום ש"כ וברייתא ב"ש היא מכ"ש לרב יוסף דפריך כן לרבה בוודאי י"ל כן גם לב"ש ודוק: אמנם כד מעיינת בי נ"ל דרש"י הוקשה לו ק' התוס' בד"ה ולימא דמאי מקשה רב יוסף אליבא דרב אושעיא וגם תרי והשתא המה סותרין זא"ז לכך הי' מפרש דרב יוסף ודאי ס"ל באמת דהך ברייתא היא אליבא דב"ה ובעביד מעשה וא"כ שפיר מקשה וכן א"ש דמקשה מיגמר וגפרית מ"ט שרי ופירש"י וה"ה לכל הנך דמתניתן ר"ל שלא תאמר דמיירי במנחי אארעא כיון שהיא אליבא דב"ה ושרי במשנה אף בכלי והגמ' מוכח דאל"ה לא הוי מקשה כמ"ש התוס' ובתר הכי קאמר והשתא דאמר ר"א ר"ל ולדידי ע"כ טעמא דמשנה משום ש"כ דאל"ה מנ"ל דב"ש היא היכי אשכחן דפליגי בהא אלא ע"כ שלא ר"ל טעם מלבינו כיון דאשכחן ברייתא מדאורייתא וא"כ ע"כ גם ברייתא ס"ל דאתי כב"ש דאי כב"ה מנ"ל לומר ולא ב"ה דילמא בעביד מעשה מודה וטעמא דב"ה ג"כ דאורייתא כמו שסובר לב"ש אלא ודאי דס"ל דאין חילוק בין עביד מעשה ללא עביד מעשה וברייתא ב"ש היא לכך מקשה שפיר מוגמר וגפרית וא"כ ע"כ רב יוסף ורב אושעיא ס"ל דלבתר דאשכחן ברייתא יש לנו לומר דפליגי בזה אלא דרב יוסף ס"ל בעביד מעשה מודה ב"ה ולרב אושעיא אין חילוק ולק"מ ק' מהרש"א ודוק: בתוס' בד"ה ולימא מר וא"ת כ' מהר"מ דס"ל להתוס' וכו' ע"ש ולא ידענא מאי קאמר דהא התוס' הכריחו זאת הקושיא דמקשה לקמן מוגמר וגפרית וכו' והיינו לרב יוסף כמ"ש התוס' לקמן ואף לפירוש ר"ת גם רב יוסף סובר כן ואף שאינו מוכח לר"ת וי"ל דרב יוסף לא סבר כן יוקשה לרב אושעיא זאת הקושיא אמאי לא מוקי כב"ה ומשום השמעת קול ודוק ואפשר כוונתו דיש לדחות כמ"ש לשיטת רש"י אמנם התוס' מיאנו בכל זה כמ"ש בזה הדיבור ובדיבור שלאח"ז ודוק בא"ד ונראה דרבה סבר וכו' פירשו בזה שלא תיקשי א"כ מ"ט דרבה דא"ל דרבה אינו סובר כן דדוחק לומר דפליגי בסברא בשלמא לפי פשוטו י"ל דרבה ברייתא לא שמיע לי' או כמ"ש בסמוך דמוקי לה כב"ש אבל השתא שכתבו דיותר מסתבר לאוקמא כב"ש משנאמר דטעמא משום השמעת קול ולב"ש אע"ג דלא שמיע לי' ברייתא מוכח מן המשנה דאסור וא"כ למה מוקי משום השמעת קול נימא כב"ש ותירצו דרבה ס"ל דטעם המשנה משום גזירה וא"כ ע"כ לא אתי ברייתא כב"ש דא"כ מוגמר וגפרית מ"ט שרי ושמא תאמר מה"ת לומר כן וא"כ ע"כ לומר דפליגי בסברא ע"ז הביאו ראיות לסברא זו ודוק: בא"ד וא"ת לרבה הך ברייתא וכו' ר"ל דלפי פשוטו י"ל דרבה לא שמיע לי' הך ברייתא ובתר שהביאה רב יוסף הדר בי' באמת אבל כיון שכתבו דסוגיא דבסמוך ע"כ אית לי' דרבה וא"כ ע"כ גם לפי האמת סובר רבה מקשין שפיר וק"ל: בא"ד וי"ל ב"ש היא והיכי דעביד מעשה צ"ע כיון דבמשנה פליגי משום גזירה מנ"ל לומר ב"ש היא היכי אשכחן דפליגי בזה וכן קשה לרב אושעיא למסקנת התוס' בדיבור שלאח"ז וצריך לדחוק דקים לי' לרב אושעיא מרבי' הכי וכן לרבה וצ"ע: בא"ד ומצודות

דמתניתין בלחי וקוקרי לא ידענא אמאי וצ"ל כיון דאינך מדרבנן מסתמא גם מצודות מדרבנן ולא מדאורייתא ודוחק ולולא דמסתפינא נראה לדעתי ברור להג"י בדברי התוס' ומצודות דמתניתין לאו בלחי וקוקרי ויתורץ גם קושיא ראשונה דלהכי כ' התו' כן שלא תקשה מנ"ל לומר ב"ש היא כמ"ש בסמוך לכך כ' ומצודות דמתניתין לאו בלחי וקוקרי רק בעביד מעשה ופליגי בתרווייהו מדאורייתא ומדרבנן ונקט מצודות לרבנותא לב"ה ואינך לב"ש ודוק: ע"ב בגמ' גיגית נר וקדרה ושפוד ר"ל בשלמא לרבה ולרב יוסף לפי ה"א דטעמא דב"ש משום גזירה הכא לא גזרו דא"א לעמוד בהו לא גזרו אבל אי מדאורייתא לא שייך לחלק וק"ל: בתוס' בד"ה גזירה שמא יחתה וא"ת מעיקרא וכו' עיין מהרש"א שהקשה אמאי שבקי מפת לתוך התנור וכו' ע"ש ולענ"ד שאין קושית התוס' אמאי שבקי מתניתין ונקט ברייתא שזה אינו קושיא כ"כ וגם לשון תקשי לי' שכ' התוס' לא משמע כן אלא קושית התו' כיון דלא ידע האי טעמא מאי קאמר לימא ב"ש היא דאינו קושיא כ"כ דילמא באמת ב"ש תיקשי לי' מתניתין ר"ל דהיא קשיא דאף כב"ש לא אתיא דהא סתמא קאמר אין נותנין משמע אף דגחלים מנחי אארעא ושם שרי אף לב"ש כמו מוגמר וגפרית אבל מפת קאמר בהדיא לתוך התנור לק"מ לב"ש ודוק: בתוס' בד"ה ביורה עקורה וטוחה ואין לחוש שמא יגלה ויגיס וכו' ר"ל לרב ירמי' מדיפתי דאסור ברחא ושריק קשה וגם נ"ל לכאורה דהכא מקשה אליבא דר"י דאל"כ לוקמה רק בטוחה שגם התנור שתחת היורה טוחה וק"ל: בגמ' שרי לאנוחא ע"ש בתנורא נ"ל דר"ל דוקא בתנור אבל ע"ג כירה אסור כמ"ש התוס' דף ל"ח ע"א בד"ה שכח קדירה וכו' ע"ש דלענין זה בחייתא תנור קיל מכירה אמנם מדברי התוס' שם ע"ב בד"ה תנור שהסיקוהו נראה דלא גרסי הכא בגמ' בתנורא שהוצרכו להוכיח דהכא מיירי בתנור מדקאי אעססיות לעיל דמיירי בתנור ע"ש: בתוס' בד"ה בשיל ולא בשיל צ"ל דלא הוי כמב"ד וכו' ר"ל דהכא ע"כ כחנניא ס"ל דאל"ה אמאי שרי בבשיל הא אסיק לקמן בפ' כירה אליבא דרבנן דחנניא דמצטמק ויפה לו אסור ולענין שאינו חייתא תנור גרע מכירה כדמשמע במשנה לקמן ועכ"פ לא עדיף מכירה אלא ודאי אתי כחנניא דקי"ל כוותי' וכן משמע בתוס' שם דף ל"ח ע"ב בד"ה תנור הנ"ל דהכא אליבא דחנניא ואם כן ע"כ צ"ל דלא בשיל כמב"ד דלענין זה תנור וכירה שוין דמ"ש וק"ל: בתוס' בד"ה האי בישראל דגדיא ושריק מפרש בה"ג נ"ל שתירצו בזה דהא ודאי דהכא מיירי עכ"פ בבשיל ולא בשיל דאי בבשיל ודאי שרי אף בצלי כמו שמפורש במשנה כדי שיצולו מבע"י ואמרינן לקמן כמב"ד אף דמיירי בבישראל אגומרי וגם לא הוי מקשה מידי וא"כ מאי מתרץ התם דברחא ולא שריק אכתי קשה מאי קאמר אלא כדי שיצולו מבע"י הא גם בחייתא לגמרי שרי אלא ודאי דהכא מיירי בצלי ולא מחלק בין חייתא לבשיל וכן לעיל דאמר סתמא חייתא שרי ולא מפליג משום דמיירי בבישול ונלע"ד דג"כ הא דקאמר לעיל בשיל ולא בשיל אסור נמי אין חילוק בין גדיא ושריק לברחא ולא שריק דלענין זה בישול גרע לא מיבעי' לרב ירמי' דלא שרי אלא דקשי' לי' זיקא י"ל דזה לא שייך בבישול אלא אפי' לרב אשי י"ל דדוקא בצלי אין דרך לגלות אף היכא דלא קשי זיקא משא"כ בבישול ויש לי הרבה ראיות ע"ז חזא דסתמא קאמר לעיל בשיל ולא בשיל אסור ולא מפליג כמו שכ' התוס' בקדרה חייתא וגם לא מצינו לקמן בפ' כירה שמפליג בין לחנניא בין לרבנן בזה ואדרבא קאמר במשנה דתנור גרע ואם איתא הא תנור קיל כגון בגדיא ולרב אשי

אף בברחא ולא שריק אלא ודאי כדכתיבנא דשם מיירי בבישול וליכא זה הקולא
ובחייתא גרע בצלי וזה הטעם שכתב התוספות לחלק בחייתא בין צלי לבישול לחומר
בצלי ה"נ שייך זה הטעם לקולא בשריק או סתום לרב אשי דבצלי משום זה אין דרך
לפתוח התנור שבלא"ה יצלה משא"כ בבישול משא"כ בחייתא דמיירי בפתוח לרב אשי
מש"ה גרע מבישול ודוק וממ"ש בסמוך גם כן ראי' גדולה לזה: בגמרא ולרב אשי דשרי
והתניא אין צולין בשר וכו' כאן קשה ק' המהרש"א אמאי לא מקשה הגמ' מפת בתנור
הקודם וביותר תימה על המהרש"א שהקשה על תוס' לעיל ולא הקשה על הגמ' וכאן לא
שייך התירוץ שכתבתי לעיל אמנם לפי מ"ש בסמוך דבישול מודה רב אשי דאסור
לק"מ דיש לדחות דאפי' הוי כמו בישול אף שהוא דוחק וגם לא שייך מה שכ' התוס'
הטעם לחלק עכ"פ יותר נכון להקשות מאין צולין דמקשה צלי אצלי והתוס' שהקשו
ג"כ ה' דוחק בעיניהם מטעם שכתבתי ותירצו יותר נכון וגם עיקר סמכו אמשלשלין
ודוק: בתוס' בד"ה התם בשרא אגומרי וכו' עד ונראה דאין הלכה כרב אשי וכו' אמנם
הנ"י מביא בשם הרז"ה ושאר פוסקים לקולא כרב אשי ויוקשה עליו קושיות התוס'
ונ"ל לתרץ בטוב טעם הסוגיא דלקמן ולעיל ויתורץ ג"כ ק' המהרש"א הנשאר קיים
לפי' התוס' וע"כ צ"ל לפירושם כתי' המהרש"א ודוחק דעכ"פ מאי מקשה לימא דמיירי
בפתוח וגם המתרץ יותר ה' לו לתרץ בפתוח אליבא דכ"ע ונ"ל לפרש דודאי המקשה
ידע מזה די"ל דמיירי בפתוח אלא שהקשה כיון דאמר מר גדיא בין שריק בין לא שריק
שרי מ"ט כיון דקשיא ליה זיקא וא"כ דהרוח קשה לי' למה להו לצלותו בפתוח מאי
שקשה לו הרוח ובפרט בקדשים דהוי מפסיד קדשים וגם בחולין למה לו לעשות בדרך
שאינו טוב וגם הוא איסור וצריך להיתר ב"ח זריזין הן יותר טוב לצלותו בסתום והוא
מותר אליבא דכ"ע ומשני כיון דלא מינתח לא קשה לו זיקא לכך דרכן לצלותו בפתוח
ואסור אף אליבא דרב אשי לכך הוצרך לטעמא דב"ח זריזין הן וגם לעיל באונין יש
לפרש כן דמקשה אונין נמי ליגזר ר"ל והיכי קתני סתם באונין שרי ב"ה הא בפתוח
עכ"פ אסור אף לרב אשי ומשני כיון דקשי לי' זיקא לא מגלי לי' ר"ל אין דרכו ליתנו
לתנור פתוח כיון שקשה לו לכך שרי ודוק ועפ"ז כיון שכשל עוזר ונפל עוזר והדרן
לכללן דהלכה כרב אשי ויש לפסוק כן לענ"ד ונ"ל דכן נוהגין: דף יט ע"א ברש"י א"כ
קצץ וב"ש לא מודו בקצץ נ"ל שתירץ בזה לפרש הברייתא דלעיל דקתני סתמא אין
משלחין משמע דליכא שום היתר ולפירש"י נחא דלעיל אתיא כב"ש ובליכא בי דואר
ליכא שום היתר וק"ל: בגמרא והלא קצץ הקשה המהרש"א דילמא אתיא כת"ק דר"ע
נלע"ד דבעי לאוקמא ברייתא אליבא דהילכתא דודאי הלכה כר"ע דסתם מתניתן ע"כ
כוותיה דאל"ה היכא משכחת היתרא דכלים לכובס ועורות לעבדן אף דמיירי בקצץ
אלא ע"כ כר"ע ונ"ל דתוס' בעו לתרץ זה בד"ה אלא א"כ קצץ וא"ש המשך הלשון
שלהם שכ' ומתני' וכו' וא"כ מוכח כר"ע לכך הא דפריך לב"ה פריך ר"ל עכשיו פריך
שפיר ולא יפול ק' מהרש"א וק"ל: בתוס' בד"ה נותנין מזונות לנכרי בחצר וכו' עד וי"ל
כיון דמפרנסין וכו' חשיב מזונתן עליך והכא ה"פ מ"ד האי לא רמיא עלי' קמ"ל דמקרי
רמיא עליה לענין זה וק"ל: בתוס' בד"ה ר' ישמעאל אומר יגמור וכו' וק' לר"י היכי
מוכח דסבר ר' ישמעאל וכו' ועוד תימה דר"ע וכו' ע"ש שני קושיות התוס' אלו תמוהין
מאד על רש"י לכאורה שלא פירש כתירוצי התוס' אמנם כד מעיינת בהו נראה דלק"מ

ואדרבא נראה פירש"י לענ"ד יותר נכון בפשט הגמ' דזהו ודאי דהתוס' מפרשים דהגמ' דפריך מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא ש"ד היינו לומר דכל מידי שכבר נתרסק ובלאו טעינה נפיק ג"כ משקה אם סוחט אותן בידיים אינו חייב חטאת וקאי אלעיל דמשני הנך דאי עביד וכו' אמנם פשט הלשון שפיר דמי אינו משמע כן דהא ודאי אסור מדרבנן וגם לשון ממילא דחוק וגם תי' התוס' דחוק דהיא גופא קשה מנ"ל לפרש כן וצ"ל דאל"ה מ"ט דר"ע והוא דחוק וגם בלשון יגמור ובר מן דין רש"י ודאי לא מפרש כן דהיכי שייך דברי רש"י ובלבד שיתחיל מבע"י דא"ל דהיינו ש"ד מבע"י דלא גזרינן משום שאם יסחוט אינו ח"ה היכי שייך לומר דלפרוך סתם גמ' אליבא דב"ש דהא לב"ה אף אם ח"ה ש"ד מכל אלו ראיות נלע"ד ברור שרש"י מפרש דברי הגמ' דפריך אליבא דב"ה והיינו אף דב"ה לא גזרו מבע"י אטו משחשיכה אפ"ל במקום דעביד לי' בשבת חייב חטאת מכ"ש הכא דאי עביד לי' בשבת לא ח"ה היינו דלא גזרו מבע"י אטו משחשיכה אבל הכא משקה זב בשבת איכא למיגזר בשבת גופא אי שרית לי' לעשות מבע"י שיהא המשקה זב ממילא בשבת שמא יסחוט בידיים בשבת דהא חזינן אף היכא שיצאו המשקין מזיתים וענבים מרוסקין מעצמן בשבת בלי שום טעינה אסור לשתותן בשבת והיינו ודאי דאי שרית לי' לשתותן א"כ יהא צריך להמשקין בשבת יבוא לסחוט בידיים בשבת ומה התם שהשתי' אינו אלא גילוי דעת שחפץ בהן גזרינן מכ"ש הכא שעושה מעשה מבע"י שיהא המשקה זב ממילא בשבת ודאי ניחא לי' דניגזור שמא יסחוט וכל מי שעניו פתוחות מעט יבין וישכיל שכאן יש מקום יותר לגזור מהתם ואע"ג דאף אם יסחוט אינו ח"ה כיון שהם מרוסקין צ"ל דכאן גזרו גזלג"ז דמצינו כ"פ שגזרו או גזרינן שמא יסחוט אחרים דאהנך בלא"ה שמא יסחוט לא שייך ובאחרים שפיר גזרינן שמא יסחוט אותם שאינם מרוסקין וע"כ צריך אתה לומר כן לרבנן דאסרי לשתות ביוצאין מעצמן ממרוסקין וא"כ ה"נ וזו באמת טעמא דר"ע דאמר לא יגמור אף לב"ה וזו מדוקדק בלשון המשנה ושויין אלו ואלו שהוא למותר הל"ל ומודים ב"ש לב"ה הא לב"ה לא הוי רבותא אלא הוי רבותא לב"ה ג"כ דלא גזרינן בשבת אתי ממילא שמא יסחוט ויהא אסור לטעון מבע"י שיבוא ממילא בשבת ואהא פריך מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא ש"ד לב"ה וכ"ש לב"ש ולא קאי אמאי דאמר לעיל אלא קאי אמשנה מאן תנא דש"ד ולא גזרינן אתי ממילא ש"ד ואף א"ת שהוא דוחק מנ"ל להקשות דילמא בשתי' גזרינן ובאתי ממילא בלא שתי' לא שייך לגזור אף שהוא נגד הסברא כמ"ש לרווחא דמילתא נאמר הלא כתבו תוס' כמה פעמים בש"ס והוא מוכרח בכמה דוכתי בכל מקום שאומר מאן תנא או דכוותי' ואומר פלוני הוא לאו היינו מקשן ותרצן רק זה האמורא שידע מהתירץ וידע שיש תנא נגד זה אמר מאן תנא פלוני היא וה"נ ידע שר"ע אמר לא יגמור והיינו דגזרינן אתי ממילא אטו סחיטה אמר מאן תנא ר"י היא וריב"ח אמר ר"א היא דאף בשתי' לא גזר וה"ה הכא ושייך לשון ש"ד ולשון רש"י ובלבד שיתחיל מבע"י הכל מדוקדק היטב ולק"מ ודוק הארכת קצת כי נכון הוא לדעתי לפירש"י לתרץ ק' התוס' החמורות ופירושו הוא מחזור יותר לפ"ז: ע"ב בגמ' שמן של בדדין וכו' מה שהקשה תוס' על פירש"י מלבד שאין קושיא כ"כ שרש"י מתרצו נ"ל שרש"י נאיד מפ"ה התוס' שלפי מ"ש בפירש"י גם במשנה משמע שטוענין אפ"ל לאכול כיון דלא גזרינן שמא יסחוט וסברת התוס' שהוי נולד אינו מוכרח וק"ל: בתוס' בד"ה שמן של בדדין וכו' עד וכן השום

והבוסר ר"ל לתי' קמא שלעיל שפירושו יגמור ויאכל והיינו בלא טעינה או בטעינה קלה שאפשר לאוכלן ב"ה וק"ל: בתוס' בד"ה הני כרכי דזוזי וכו' עד לפי המסקנא ממ"א חמור עיין במהרש"א מה שהקשה ותי' ונלע"ד דאשתמיטתי תוס' בפ' כירה דף מ"ד שכתבו אר' מאיר גופא דממה שאוסר נר שהדליקו בו באותו שבת אין ראוי דאוסר ממ"א די"ל משום דהוא תרתי ממ"מ וממ"א ע"ש וגם שם הוצרכו להביא ראוי מההוא דחולין וק"ל: בתוס' בד"ה וחד מציל וכו' עד ואין נראה לר"ת וכו' עד ושרי לכ"ע וכו' וע"ש בגמ' ופירש"י ותראה שלא קשה מידי דאמאי דבעי שם ופשיט דכבא להציל דמי פירש"י שהניח אוכלין בלא כלים לכלי אחד אלא שטרח לאוספן את האוכלין מעט מעט אבל כשהניח כמה כלים בחד כלי היינו פלוגתייהו דלרב"ז דאוקי גם משנה דהתם בבא לקפל אלא שהוא לאותה חצר ע"כ מ"ש רש"י שם שמניח הרבה סלים היינו שמניחן לתוך סל אחד דאי מוציאן בהרבה סלים לא שייך לפרש המשנה כן דמשנה סל קאמר וגם לא מיקרי קיפול אלא הל"ל כאן בהרבה כלים אלא ודאי שמקפלין לתוך כלי אחד דזה מיקרי קיפול כמ"ש רש"י כאן ונמצא לרב הונא אסור אף לאותה חצר ע"י קיפול יותר מן ג' סעודות ולרב"ז שרי ולא קשה מידי אלא שהתוס' צ"ל מפרשין כמ"ש כאן דזה הוא בעי' וקיפול של רב"ז ורב הונא היינו כל כלי בפ"ע ואינו מוכרח ועכ"פ אפירש"י לק"מ ונכון יותר ודוק: ברש"י בד"ה בית המוקד וכו' עד דכתיב ביום ההוא קדש המלך וכו' עיין במהרש"ל ומהר"מ מה שתמהו ע"ז ול"נ דרש"י כאן שהוא שלא במקומו דלאו עיקר זבחים ונקט דרשא פשוטה דמדקדשו להקטיר עלי' מכ"ש לעמוד לשרת עלי' וק"ל: דף כ ע"א ברש"י בד"ה מדובקים בתנור וחומרא הוא וכו' ועיין בתו' מה שפירשו לשיטת רש"י ועפ"ז הקשו מירושלמי ול"נ דקשה עוד לפי פירושם בשיטת רש"י וכן לשיטת ריב"א דפי' בהפך כמ"ש המפרשים אמאי לא בעי ארבנן וצריך לדחוק משום דלרבנן לא הוי מיבעי' לן דמסתבר לומר כפשוטו כל פני' אלא משום א"א לר"א תחתון המדובק בתנור והוא חומרא ע"כ מר"א נשמע לרבנן דלהקל באו והוא דוחק לכן נ"ל דרש"י לא עלה על דעתו לפרש כמו שפירשו התו' כוונתו ואז יהא שיטת רש"י יותר נאות משיטת ריב"א שלא יוקשה עליו מה שהקשיתי וגם הירושלמי לא קשה עליו והוא דלרבנן לא מיבעי' לן דודאי בעינן כל פני' סביב אפילו מהצדדין דמסתמא קאמרי פני' אלא לר"א דאמר התחתון משמע לאו כל פני' אלא התחתון הא לא קימבעי' לי' דודאי מיקל אלא מיבעי' לי' אי מיקל קולא גדולה דאפי' בפנים לגבי האור סגי או לא מיקל כ"כ אלא בעינן פנים דגבי תנור ולגבי אור לחוד לא סגי ואפ"ה מיקל מרבנן דהם בעו כל פני' אפי' מהצדדין שהמה מאחרין לקרום שאינו שולט שם חום התנור ולא של אור וגם אי התנור גרוף בעינן ג"כ כל פני' ולר"א ג"כ סגי בלגבי התנור אלא שהוא חומרא ביש אור כנ"ל נכון וברור בפירש"י ומ"ש וחומרא היא ר"ל בדברי ר"א הוא חומרא יותר ממה שנאמר לגבי אור ולא לגבי רבנן הוא חומרא דהא לא הוזכרו רבנן בדברי רש"י כלל ודוק: ולולא דמסתפינא הייתי אומר אף לשיטת התו' בדברי רש"י לק"מ מירושלמי והוא אחרי שנדקדק דבמשנה קרי לי' תחתון והכא קרי לי' פנים וגם בירושלמי דמייתי התוס' ע"כ פנים היינו לגבי אור כמ"ש המהרש"א וא"כ תיבת בתנור אין לו פירוש וגם ברש"י שכתב וחומרא היא הוא למותר ומאי בעי בזה לכן יש לומר דהגמ' מייתי הך ברייתא גופא שמביא תוס' בשם הירושלמי אלא שמפרש יותר כדרך

הגמ' וקאמר דתניא ר"א אומר גבי לחם הפנים כדי שיקרמו פנים המדובקין בתנור והיינו מדאמר בתנור וע"ז כתב רש"י ושם הוא חומרא שהחמיר כמ"ש התוס' מדאמר מודה וכו' עד שיקרמו וכו' ש"מ בשבת היינו לגבי אור וקיל ודוק: ברש"י בד"ה תני ר' חייא וכו' עד ואני מצאתי בת"כ לגבי מנורה עיין במהר"מ שכ' דרש"י השאיר בקושיא וא"צ וגם א"א לומר כן דא"כ מאי מציאה הא רמי בר חמא ג"כ תני לה בהדיא לענין מנורה ואי איתא בהדיא הך לישנא דהכא במאי שמצא רש"י א"כ לא קשה אלא נ"ל דבאמת לא קשה רק רש"י חולק אר"י הלוי אלא שמצא בהדיא הך לישנא דהכא גבי מנורה שתהא שלהבת וכו' ומייתי ראי' מיני' לענין מדורה כמ"ש רש"י לעיל ולא פליג אלא אמ"ש שהיינו הך דבמה מדליקין ואינו כן והא דלא מייתי לה רמי בר חמא משום דכאן לא הוזכרה לענין פתילות ושמנים לכך מייתי ברייתא דפתילות ושמנים ומפרש לה כמו שדרש הך ברייתא ולק"מ וק"ל: בתוס' בד"ה למישרי וכו' עד בסופו דכתיב בענינא דמועדות וכס דהתם דלא דרשינן צ"ל דאידי דכתיב הכא כס כתיב נמי התם או כיון דדרשינן דלא בעינן קידוש ב"ד כתיב כס ר"ל מושבת שלכם ולא של ב"ד וק"ל: ע"ב בגמ' איתמר נמי אמר רב כהנא וכו' נ"ל דלפי פירש"י וגירסתו לא גרסינן איתמר נמי אלא איתמר וק"ל: סליק פרק ראשון.

בעזרת לראשונים ראשון. ואחרון לאחרוני.

בדרך אמת ינחני. להשלים פרק שני: פרק שני ברש"י בד"ה והיו החסון הוא תמוה דלא מייתי אלא לשון הגמ' וכן בד"ה כיתנא דדייק שלאחריו פירש נעורת מן הדק וה"ק קרא וכו' הוא תמוה מאי שייך עכשיו וגם ק' העולם דילמא חוסן לחוד וחסון לחוד ותירוצם שליכתוב והי' חסון לחוסן הוא דחוק הא גם נעורת מיקרי ומאי קושיא וגם שאר דיקדוקים נופלים פה כמו שאבאר לכן נ"ל דרש"י מפרש הסוגיא פ"א אחר דלא כמו שמפרשים לפי פשוטו דבפי' נעורת אין חילוק רק בפירש המשנה דחוסן פליגי והוקשה לרש"י ק' העולם וגם ק' הא נעורת של פשתן הוא פירושו בכל הש"ס מן הדק כמו קסמים קטנים הנופלים מהפשתן כשמדייק אותם וזה ודאי אינו ראוי לפתילה אלא ודאי שמחולקים רק במלת נעורת שגם רב יוסף הי' מפרש המשנה כאביי אלא שהי' קורא לו נעורת או אפשר שהוא חולק גם בפי' המשנה שהי' מפרשו פשתן דלא דייק שפיר שיש בו גם הנעורת להכי קורא לו נעורת וזה ראוי לפתילה ומפשטי' דקרא אחסון לא ק"מ דילמא חסון לחוד וחסון לחוד אלא דמקשה דע"כ חוסן לאו מיקרי נעורת ולמה אתה קורא אותו נעורת והוכחתו מדכתיב והי' החסון לנעורת ובערו שניהם יחדיו וא"א דנעורת היינו פשתן דלא מנופץ או דלא דייקמה זה ממשילו לנעורת הא פשתן מנופץ יותר קל להבעיר וא"א לומר שממשילו בענין חלישות כח הא אדרבא פשתן שאינו מנופץ הוא חזק יותר ממנופץ ואמאי ממשיל לנעורת וזו מדוקדק בגמ' מכלל דחסון לאו נעורת שהוא למותר וגם הל"ל להיפך מכלל דנעורת לאו חסון אלא ע"כ דעיקר קשיא אמאי שקוראו נעורת וזה בא רש"י לפרש מדכתיב והי' וכו' אלמא ר"ל דמוכח דלא מיקרי נעורת כמ"ש אלא אמר אביי דלא מיקרי רק חסון וחסון הכל אחד והוא כיתנא וכו' ונעורת פירש"י הוא מן הדק כיון שפליג רק אנעורת הוצרך רש"י לפרש מה הוא לאביי והוקשה לרש"י דעדיין קשה מאי קאמר קרא הא חסון שהיא כיתנא יותר קל להבעיר מנעורת שהוא מן הדק וע"ז פירש שממשילו לענין חלישות שכיתנא דדייק ולא

נפיץ הוא החזק שבפשתן יהי' לנעורת שהוא החלש יותר שבפשתן ודוק: ברש"י בד"ה מטכסא לבוש העשוי מאותו כלך נ"ל לכאורה לפי פשוטו דהיינו גושקרא ורבינ ואביי לא פליגי ארב יצחק בר זעירא והא דקאמר אנן שירא פרנדא קרינן לי' אע"ג דעכ"פ משמע בפ"ב דסוטה שמביא התוס' שהוא משי היותר טובה צ"ל דגם הפסולת נקרא פרנדא והא דמקשה מן השיראים אע"ג דשיראים היינו עיקר משי כמו שפירש"י וזה הוא פסולת צ"ל דס"ד כיון שהוא ממין המשי העיקרית נכלל הכלל בשיראין לאפוקי סריקון שהוא מין משי אחר וזה כיוון רש"י בפירושו וק' או אפשר לדחוק אף פ"ה התוס' ברש"י שהי' משי טובה כמו שפיר"י ורבינ פליג ארב יצחק בר זעירא אלא שלשון מאותו כלך הוא דחוק אמנם תיובתא דרבינ מתיישב יותר: בתוס' בד"ה אנן שירא פרנדא קרינן לי' פר"ח וכו' והוא תימה היכי שייך תיובתא דרבינ הל"ל תיובתא דאביי וגם אב"א לא שייך ומתוך זה מחק המהרש"א תיבת רבין והוא קשה למחוק הספרים ונלע"ד דלא קשה מידי ואדרבא מתיישב יותר מאי דקאמר תיובתא והדר קאמר אב"א והוצרך מהרש"ל להג"י עוד תירץ ולמחוק תיובתא וגם מהרש"א דחק לפרש ולפר"ח א"ש הכל והוא שוודאי לפר"ח ג"כ צריך לפרש דמטכסא הי' של משי או משי פשוט ופליג ארב יצחק בר זעירא או גושקרא ולא פליג ואביי פליג ארבין ואמר שכלך היינו שירא פרנדא שהוא טוב יותר אבל זה מטכסא שהוא משי פשוט לא מיקרי כלך ואהא שפיר מקשה ארבין שקורא למשי פשוט כלך הא תנן השיראים דהיינו משי וכלך ואהא קאמר תיובתא דרבינ ואסיק בתיובתא והוקשה להגמ' אמאי דווקא רבין איתותב הא אביי נמי איתותב דהוא ג"כ קאמר שהוא משי טובה היינו כלך והכי קתני שהוא כלך מין אחר ולא שיראים דלפי פשוטו כל מין משי הוא בכלל שיראים כמו שכתבתי לפירש"י והוא מוכרח וע"ז קאמר לאביי אינו קושיא כ"כ לאסיק בתיובתא דאב"א שירא לחוד וכו' אבל לרבין ודאי קשיא וק"ל: בתוס' בד"ה ותנא דידן וכו' עד וי"ל דהוסיפו היינו טעמא וכו' והקשה המהרש"א אכתי מנ"מ ובאמת הוא תימה ונלע"ד דנ"מ טובא דלתנא דמתניתין לא שייך בהו כלל איסור שמא יטה אלא שאינן ראויין וא"כ אם כרך ע"ג דבר שמדליקין בה שרי להדליק דלא שייך למיגזר שמא ידליק בעיני' שאף אם ידליק לא יבוא לידי איסור דאורייתא דלא שייך בהו שמא יטה כיון שאם הי' דולק הי' נמשך ואם אינו דולק מאי מועיל הט"י והדר הוסיפו עליהם שאינן נמשך ושייך בהו שמא יטה ואסור אף ע"י תערובת וגם לתנא דמתניתין כיון דלא איצטרך למיתני ש"מ שהוא פשוט שאין מדליקין בעיני' שאינן ראוי לא שייך למיגזר והוסיפו למיגזר ודוק: ועפ"ז מדוקדק היטב דברי רש"י בעמוד שלאח"ז בד"ה והמנייהם וכו' עד ותניא לעיל לענין שבת הוסיפו עליהם והוא תימה הא אסיק הכא דאף מעיקרא הי' אסור אלא ששם הי' תערובת דהא גם פשתן הי' שם וע"כ ק' הגמ' שגם ע"י תערובת אסור משום גזירה וזה הי' שרי לתנא דמתניתין לכך הוצרך להביא הך דהוסיפו ואפי' לפי תוס' שפירשו שהי' מעט פשתן אפ"ה שרי לתנא דמתניתין כיון שאסור משום שאינן ראוי וע"י אותו מעט ע"כ הי' ראוי שהרי היו מדליקין בהן ודוק: בתוס' בד"ה עד כמו פסול פתילות בני נרבונא וכו' עד נמי שרי ר"ל אף לפירושה נמי מוכח דשרי אבל האמת אינו כן דהא לפי סברת התוס' אף לפי האמת אסור להניחה בנר של שמן כיון דלשמן לא חזיא אכתי שייך למיגזר משום פסול שמנים אלא לפתילות היינו לפתילה לחוד כמו שאנו עושין וכמו שפירש"י ואז קמ"ל דשרי אבל

להניחה בשמן אסור והוא להיפך מסברתם כן נ"ל ברור לדינא ולפירושו ודוק: לפתילות היינו לעשות כעין פתילה לחוד בלא שמן כמו שאנו עושין כמו שפירש"י ובזה לא שייך למיגזר דילמא אתי לאדלוקי בעיני' בשעוה או בשאר שמנים פסולים דהא אין מדליק כעין שמן אלא כעין פתילה ולא שייך למיגזר פתילה אטו שמן וכעין פתילה שרי בכל דהא אף בחלב מותר כעין פתילה כמו שאנו עושין אבל להניחה בנר עם שמן ודאי שייך לגזור ואסור והוא להפך מסברתם והא דכ' התוס' נמי שרי היינו לפי סברתם אבל באמת נהפוך הוא כן נ"ל ברור לדינא ע"פ הלכה ודוק: דף כא ע"א ברש"י בד"ה שאין נמשכין ואתי להטות וכן התוס' פי' כן בכמה מקומות והא דלא פירשו טעם המשנה כפשוטו לפי שאין נמשך ויכבה ונר שבת דאורייתא כדאמרן גבי עטרן דף כה ע"ב ונ"ל דנ"מ דמהאי טעמא לא הוי אסור אי מדליק עוד נרות אחרות בשמנים כשירים דאף אם מכבה זה לא ישב בלא נר בשלמא גבי עטרן החשש שמא יצא מהבית ואז ישב בלא נר משא"כ הכא אבל לטעם שמא יטה אסור אף שיש נרות אחרות שמא ישתמש אצל נר זה ויטה וא"ת היא גופא מנא להו דילמא הטעם שמא יכבה ובאיכא נרות אחרות שרי י"ל דמתניתן סתמא קאמר אין מדליקין וגם מוכח כן לקמן דגם בנ"ח אסור בשבת למ"ד מותר להשתמש לאורה ובנ"ח צריך נר אחר בבית אע"ג דיש לדחות דלמ"ד מותר להשתמש באמת א"צ נר אחר כמו שאכתוב בסמוך מ"מ הדין דין אמת וברור בטעמו ודוק ועמ"ש בסמוך לדברי רש"י תירוץ אחר אמנם להתו' לקמן ודאי צ"ל כמ"ש ודוק: ברש"י בד"ה היו מפקיעין וכו' עד ותניא לעיל עמ"ש בעמוד הקודם פירושו: ברש"י בד"ה זקוק לה דילמא פשע וכו' והוא למותר אלא אף אם לא יפשע אלא לא ידע שיכבה ג"כ איכא איסורא שצריך תחילה להדליק שלא יכבה וגם בדיבור שאח"ז כ' הילכך בשבת אסור יוקשה ק' התו' הא בשבת ג"כ אסור מטעם חול ותירץ התוס' לא שייך דבא לומר עוד טעם בשבת כיון שכתב הילכך משמע בלא"ה שרי לכן נ"ל ברור שג"כ על קושיא הנ"ל שכתבתי בסמוך יתורץ באופן אחר יתורץ רש"י גם קושית התוס' והוא שמה שהקשיתי בסמוך אמאי פירש"י בשבת שמא יטה ולמה לא פירש כפשוטו שמא יכבה ונר שבת חובה דודאי משום זה לא אסרו דאף בשמנים פסולים אינו מצוי לכבות אלא שאינו דולק יפה ואף אם פעם יכבה ליכא איסורא כיון שברוב פעמים אינו נכבה והדליק דבר שידליק כשיעור אלא שבשבת חיישינן שיבוא לידי איסור שיטה ובחנוכה לא שייך זה וע"כ פירוש שיבוא לידי איסור שיפשע אבל אם לא יפשע ליכא איסורא ולכך מדוקדק בגמ' שאמר כבתה זקוק לה ולא קאמר צריך להיות דולק כשיעור אלא דעיקר איסור שיפשע ובאמת זקוק אבל משום הדלקה כשיעור אין איסור כמ"ש וראי' גדולה שאמר בסמוך לעולם כבתה אין זקוק לה והא דאמר עד שתכלה רגל מן השוק היינו לשיעורא ומותר להדליק בשמנים פסולים כמ"ש שם ופירש"י לשיעור שצריך ליתן שמן לכתחילה שידליק כשיעור זה וקשה טובא הא בשמנים פסולים אין נותן לכתחילה שידליק כשיעור כיון שיכבה וגם אמאי אין זקוק לה אלא שגם בפסולים הוא יוצא ולא חיישינן לכיבוי כמ"ש אלא לפשיעה וא"כ לק"מ ק' התוס' לפירש"י דהא בשבת ודאי כבתה אין זקוק לה ומשום שלא ידליק כשיעור אין איסור כמ"ש לכך צריך ליתן טעם אחר ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה ומותר להשתמש לאורה וכו' עד ומיהו רב דאמר מדליקין וכו' עד דבסתמא לא הייתי אומר וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה תרי מילתי דתמיהא ועל קושיא ראשונה

תירץ בטוב טעם מה שקשה שגם ברב הונא היינו טוען שמיירי בשבת ע"ש אמנם מה שקשה תו דדברי התוס' סותרין זא"ז דכיון שכתבו דמסתמא מותר להשתמש לאורה א"כ למה הוצרך רב הונא לומר בין בשבת תירץ בדוחק שאין לשון התוס' מראין כן וגם לפי דבריו שאין שום סברא חיצונה רק יש לומר להכי ולהכי למה כתבה התוס' להך מסתמא מאי בעו בזה דבלא"ה אין להכריח לשום צד מסברא ולכאורה הי' נ"ל על קושיא ראשונה דלק"מ דלהכי כ' התו' הך מסתמא דלרב ודאי היינו טועין שבשבת אסור משום דבסתמא מותר להשתמש לאורה אבל לרב הונא מה"ת לטעות דבחול מותר דכבתה אין זקוק לה אין זה סברא מסתמא דאדרבא מסתמא מחויב להדליק כשיעור כמו שמקשה לקמן אלמא דסברא חיצונה היא כך אמנם לפ"ז יגדל התימה מקושיא שני' כיון דסברא חיצונה דמותר להשתמש לאורה למה לי' לר"ה למימר בין בשבת אכן נ"ל שלילות דברי התו' אינם מתפרשין כלל כמו שמפרש המהרש"א שר"ה הוצרך לומר בשבת להורות דין שמותר להשתמש לאורה דהא בלא"ה יוקשה הל"ל בחול לחוד ואז ממילא אסור בשבת אף אי אסור להשתמש לאורה ואי להורות דין זה שמותר להשתמש לאורה מאי שייך לכאן אך נלע"ד שכוונת התוס' דמה שהוא מחד טעם שייך לומר סתמא אבל מה שבכל אחד יש טעם בפ"ע אף שאין מקום לטעות לא שייך לכלול בדין אחד וא"כ אף דסברא חיצונה דמותר להשתמש לאורה עכ"פ כיון שמשום זה הוא אסור מלבד הטעם שבחול הוצרך לומר בין בחול בין בשבת דאל"ה היינו מוכיחין שאסור להשתמש לאורה נגד הסברא דאל"ה האיך כולל אותם וע"ז קשה אם נאמר דסברא חיצונה שאסור להשתמש לאורה ויותר שייך לשון ר"ה אמנם יוקשה ארב דא"כ חד טעמא הוא להיתר שכבתה אין זקוק לה מ"ט הוצרך רב לומר בין בין וע"ז פירשו דסברא חיצונה שמותר להשתמש וא"כ מסברא אסור בשבת והוי תרי טעמי חד כבתה אין זקוק לה וחדא שאסור להשתמש לכך אמר בין בין דאי הוי כולל אותם היינו מוכח כמו סברא חיצונה וא"כ הוי תרי טעמי ודוק כי נ"ל נכון: בגמ' טעמא דב"ש כנגד הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד יוצאין ופירש"י ואף יום העומד בו נמנה עם היוצאין והוא תמוה למה למר נמנה עם הנכנסין ולמר עם היוצאין וצ"ל דיום שהוא עומד בו בלא"ה צריך מדינא להדליק נר אחד כנגד הנס הנעשה בו אלא מה שבא להדר כנגד שאר ימים בזה פליגי במה שמוסיף על נר אחד וא"כ אדרבא אינו נמנה זה היום לא עם הנכנסין ולא עם היוצאין שא"צ ורש"י פי' נמנה היינו שמחויב להדליק נגדו מדינא ודוק: אמנם כד דייקת בגמ' שאין טעם לדבריהם למה לזה עושה כנגד נכנסין ולזה כנגד יוצאין נ"ל ליתן טעם וממילא לא יוקשה מה שהקשיתי ביום העומד והוא מ"ש הפוסקים למה יום ראשון הוא חנוכה הא לא הי' בו נס שהי' להדליק יום אחד ותירצו בכמה אופנים ועיקר שהי' גם ביום ראשון נס ונ"ל בזה פליגי ב"ש סבר שנעשה נס תכף בפך דהיינו שהי' בו רק על יום אחד ונתרבה השמן ונעשה על שמונה ימים אם כן ביום ראשון הי' הנס על כל ח' ימים ובשני על ז' ימים לכך לעשות היכר לנס כמו שהי' אז פוחת והולך ג"כ וב"ה ס"ל שלא הי' הנס בפך בדרך זה אלא או שנעשה במנורה דהיינו שחילק את השמן לשמנה ימים ונעשה נס ודלק כל הלילה או שבכל לילה נשאר הפך מלא או שנשאר מעט כמ"ש הפוסקים וט"ז וא"כ בכל לילה נעשה ובתוספת הימים נתוסף הנס כמ"ש כל הפוסקים ופירושו שאין דומה נס הנעשה על יום א' לנס שנעשה שני ימים רצופים וכן תמיד יותר וא"כ צריך לעשות היכר

לתוספת הנס ולהראות כמה נתוסף לכך מוסיף והולך ומתורץ גם קושיא ראשונה שכתבתי ודוק: בגמ' מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ ועיין ברש"י שפי' דהיינו הפתוח לחצר וכן מראה פשט הלשון דפתח ביתו דאל"כ הל"ל פתח חצרו והתוס' דחקו א"ע לפלוג ארש"י מחמת הראיות שכתבו אמנם רש"י בעצמו סתר כל הראיות במקומן דגבי חצר שיש לה ב' פתחים פירש רש"י שיש לבית ב' פתחים לחצר וגבי עולה לב' בני אדם פירש"י למהדרין אלא שנראה להתוס' דוחק לפרש דגבי חצר שיש לה תיבת לה משמע להחצר וגם לישנא עולה משמע לדינא אמנם פשט הלשון כאן משמע כרש"י וגם נראה לי ראי' גדולה לדברי רש"י מדברי התוס' עצמן שכתבו בדיבור שלפני זה ומהדרין מן המהדרין נראה לר"י וכו' עד שיסברו שכך יש בני אדם בבית ר"ל בני אדם דעלמא יסברו כן ולא ס"ל להתוס' לסברא שידליק כל א' בפ"ע א"כ גם לנר איש וביתו ליכא היכרא למוסיף והולך או פוחת שיסברו כך בתים יש בחצר ולהדליק כל א' במקום בפ"ע לא ס"ל להתוס' וגם מעולה לב' בני אדם לא משמע כן ולפירש"י לק"מ והוא באמת קושיא גדולה על פי' התוס' וצריך לדחוק לפירושם דבשלמא כמה ב"א יש בבית לא ידעו אבל כמה בתים ידעו שיכולין למנות מבחוץ והוא דוחק שכל מי שחליף ואזיל ימנו הבתים למה לו זה לכן נראה בעיני פירש"י יותר נכון ודוק: בגמ' אמר רבא צריך נר אחרת נראה ודאי דסבר כרב לעיל דאסור להשתמש לאורה אלא דשם מיירי בר"ה לא צריך נר אחרת דאיכא היכר אף שאינו דולק נר אחר אלא שלא ישתמש לאורה וכאן בבית אף אם לא ירצה להשתמש צריך נר אחר דאל"כ יהא היכר שבלא"ה אין דרך לישב בבית אחר אלא שאינו מוכרח שיש לומר דאף ר"ה ור"ח לעיל מודים דבבית צריך נר אחר אלא דסברי אם יש נר אחר בבית או בר"ה אף דליכא נר אחר מותר להשתמש גם לאור זה דכבר איכא היכר אמנם אי קשיא הא קשיא דכאן ולעיל פירש"י שיהא היכר ולקמן אסיק רב יוסף דאבוהון דכולהו דם ומשום ביזוי מצוה לכן נ"ל שאינו קרב זא"ז דשם מיירי אף שדולק נר אחר או לא דולק אלא שעושה דבר שצריך עיון כמ"ש כל הפוסקים והוא מקרב אצל הנר שזה הוא ביזוי מצוה אבל הכא מיירי להשתמש לאורה מרחוק דלא הוי ב"מ בזה פליגי וע"כ הוא טעמא משום היכר כמו שפירש"י ותדע דמיירי בלא עיון דהא לעיל אף בשבת פליגי אי מותר להשתמש ובשבת בלא"ה אסור להשתמש לאור הנר בדבר שצריך עיון דומיא דמעוות ולכן ג"כ לקמן לא ה' יכול לפרש טעמא משום היכר דמיירי שדולק נר אחר בבית להשתמש לאורה בכל הבית אלא שמקרב אצל נר זה ובזה לא אזיל ההיכר לכך קאמר משום ביזוי מצוה ובזה א"ש פסק הפוסקים הרא"ש ושאר הפוסקים שלהשתמש אצל נר חנוכה בדבר שאינו ביזוי שרי דהיינו שאינו מקרב אצל הנר ויש נר אחר בבית דאז ליכא שום טעם לאסור כמו שמוכח מרש"י עפמ"ש ודוק: דף כב ע"א בגמ' ואמר רב כהנא דרש רב נתן וכו' עיין בקונטרס הדרשות שכתבתי דרך דרוש לחבר זה לכאן ואמנם אין דעתי פה נוחא מכיוון זה שאינו קרוב לפשוטו: בגמרא בעו מיני' מריב"ל מהו להסתפק וכו' עד תלי תניא בדלא תניא וכו' עד אבוהון דכולהו דם לפרש דעת הבעו מיני' וגם ריב"ל איך לא ידעו ברייתא מפורש וגם רב יוסף לא הקשה אלא תלי תניא וכו' ולא תמה כפשוטו שהוא ברייתא וגם רב ושמואל דפליגי בלהרצות מעות אמאי לא ילפי חנוכה מסוכה דהיינו לא תניא מתניא וכן רב יוסף גופא לעיל למה ילפה מדם ולא מסוכה נ"ל שעיקר בעייתם להסתפק מנוי סוכה בסיפוק

שאינו מבטל מצותה דומיא דלהרצות מעות כגון להריח ודומיהן וכ"כ תוס' חילוק זה בד"ה אבוהון וזה לא מוכח מהברייתא די"ל דמיירי ליטלם לכך הוצרך ריב"ל לפשוט מלהרצות מעות שאינו מבטל ג"כ וכן רב ושמואל לא יכלו למיפשט מסוכה ורב יוסף גופא לא תמה אלא שפושט מחנוכה ששם לא תניא כלל לאיסור אף בביטול מצוה והרצאת מעות הוא פלוגתא דרב ושמואל וסוכה עכ"פ תניא לאיסור ויותר מסתבר דברייתא סתמא קתני משמע אף הנאה שאינו ב"מ ואי אינו מוכרח מחנוכה פשיטא לא מוכרח דהיא גופא מנ"ל לכך קאמר אלא אמר רב יוסף ר"ל אי בעית למיפשט הבעייתא בהכרח לאסור הנאה שאינו ביטול מצוה וגם לפשוט הרצאת מעות בנ"ח הכל תפשוט מדם וע"כ ברייתא מיירי אף באינו ביטול מצוה ודוק ולפרש במאי פליגי ריב"ל ור"י ולתרץ ריב"ל מק' רב יוסף נ"ל דריב"ל סבר כרב אדא בר אהבה לקמן דאמר להאי מרבנן לא תציתו ליה דטעמא דרב משום ב"מ ר"ל דלא ס"ל ב"מ כלל אלא טעמא משום אכחושי מצוה ר"ל וכיון שהוקצה למצותו אסור וה"נ בסוכה טעמא משום מוקצה וא"כ י"ל היכא שאינו מכחישו לא מיתסר משום מוקצה אלא כיון דאסר רב אפי' הרצאת מעות משום מוקצה אלמא שייך מוקצה אפי' בכה"ג א"כ ודאי בסוכה מיירי ג"כ אף בכה"ג בברייתא וג"כ שייך שפיר דברי שמואל וכי נר קדושה יש בו ר"ל דבכה"ג לא שייך לאסור משום מוקצה ואזיל לטעמא דסבר מדליקין מנר לנר ודוק ורב יוסף סבר כההיא מרבנן ועיין מ"ש לקמן בתוס' בד"ה סוכה.

ועפ"ז נ"ל לפרש מה שמביא הגמ' ואם התנה וכו' וגם רש"י במס' ביצה אוקימנא וכו' שהוא למותר אלא נ"ל דהגמ' רצה להוכיח דהברייתא אסרה אף בהנאה שאינו ב"מ מדקאמר הכל לפי תנאו ולא קאמר סתמא ואם התנא מותר אלא ודאי שאם התנה רק ליהנות אינו מותר רק ליהנות ואם התנה לבטל לגמרי ג"כ שרי וכן הוא הפשט לפי האמת אמנם לפ"ז יוקשה אריב"ל וארב יוסף כמ"ש כיון שמוכח מהברייתא כן אמאי לא פשטי כן לכך פירש"י במסכת ביצה וכו' וא"כ יש לדחות ולפרש דה"ק אם התנה אינו בודל בה"ש שרי ואם לאו אסור ושייך הכל לפי תנאו אלא שיותר מסתבר לפרש כמ"ש לכך מביאו הגמ' וכן האמת ודוק: בתוס' בד"ה אסור להסתפק עד גמירא בכאן נלאו כל מפרשים ראשונים מהרש"ל ומהר"מ ומהרש"א לפרש ע"פ גירסתינו פירוש מרווח דוק בדבריהם ואין רצוני להאריך בזה אך אציגה לפניך שנלע"ד שת"ל מצאה ידי לפרש דבריהם בלי פיקפוק ומה לי להאריך בקושית המעיין בגמ' פ' לולב וערבה ופה יראה גודל תמיהת מכמה דברים אמנם נלע"ד דלק"מ והוא שהתוס' אינו מפרשים במה שאמר הגמ' שם בטעם החילוק שבין סוכה לאתרוג סוכה אי מתרמי וכו' חזיא לבין השמשות וכו' עד אתרוג לביה"ש לא חזיא כפירש"י שם משיצא בו שחרית תו לא צריך דע"ז קשה הא ג"כ חזיא דאי לא יצא בו עד ביה"ש וא"ת משום שהוא ספק ולא שכיח גבי סוכה נמי אמרינן דילמא מתרמי סעודתא וכו' שהוא ג"כ ספק דלא שכיח וגם אסור לאכול עד שתחשך אפ"ה אמרינן דהוי מוקצה מחמת עצמו ביה"ש מכ"ש לגביאתרוג דאם לא יצא בו שחרית מחויב ליטול ביה"ש וא"כ מאי חילוק בין סוכה לאתרוג ונ"ל דזה הוא החילוק דסוכה כל שבעה מדאורייתא וא"כ אי מתרמי ליה סעודה ביה"ש צריך לאכול שם שהוא ספק דאורייתא משא"כ אתרוג דכל שבעה אינו רק זכר למקדש וא"כ ביה"ש אף דלא נטל כל היום אינו מחויב ליטול ביה"ש שהוא ספק דרבנן בעלמא ולהכי

קאמר גמ' סוכה חזיא לביה"ש ואתרוג לא חזיא לביה"ש ואחר שחדשתי זה מצאתי זה הקושיא וזה הפירוש ממש בנ"י מסכת סוכה ונהניתי מאד וודאי כן פירשו התוס' כאן וא"כ זו היא בא"י אבל בח"ל דעבדינן תרי יומי א"כ ביה"ש דז' וח' מחויב ליטול אם לא נטל כל היום משום דהוי ספק ספיקא לחומרא דאז אף בדרבנן אזלינן לחומרא חדא שמא הוא עדיין יום ואת"ל שהוא לילה שמא גם למחר הוא ז' וא"כ מחויב ליטול ביה"ש והוי ביה"ש דז' וח' מוקצה מחמת עצמו לכך איתקצאי לכולי יומא דח' משא"כ ביה"ש דח' וט' דלא מוקצה אלא מחמת יום שעבר לא אמרינן איתקצאי לכל יומא דט' דהוי ממ"נ כמ"ש תוס' בביצה ע"ש דאי הוי יום לא שייך לומר איתקצא לכולי יומא שלאחריו ואי הוי לילה אף היא הי' מותרת וא"כ שפיר קאמר גמ' באתרוג בח"ל דעבדינן תרי יומי ח' ספק ז' אסור בז' ספק ח' מותר ומזה הטעם גופא אתרוג אינו נטל בח' ספק ז' ובסוכה יתבינן משום דסוכה הוי ספק דאורייתא משא"כ באתרוג זו היא שיטת התוס' כאן לכך כתבו מפרש בפי' לולב וערבה משום הך חילוק גופא שאמר שם בא"י בח' שייך בח"ל בט' בלי גימגום כנ"ל ברור ולא צריך להגהת מהרש"ל ולא לדוחק שארי מפרשים ואל ידמה בעיניך שזהו סברת המהרש"א שהרי הוא כתב לשיטת רש"י דשם וגם אין דבריו מראין כלל כן אלא רצה לפרש דבאתרוג אף דביה"ש מוקצה מחמת יום שעבר שפיר אמרינן איתקצאי לכולי יומא כיון שיש עוד חומרא דגם ח' הוא ספק ז' והוא דוחק גדול ודוק היטב כי נ"ל נכון מאד ומקום הניחו לי אבות העולם ת"ל ואל יקשה לך שתוס' שם מפרשים לא כן ששם פירשו לפי שיטת רש"י ואין זה קושיא כן דרך התוס': בתוס' בד"ה סוכה תניא וכו' עד וקשה לר"י וכו' לפמ"ש לעיל דבהא פליג רב יוסף אשמואל וריב"ל ואפשר גם ארב לק"מ דהתם ר"י בשיטת ריב"ל ורב ושמואל אמרה דטעמא משום מוקצה ולא משום ב"מ וק"ל וסוגיא דהתם דמקשה נמי סברה כוותיהו דכאן משמע במסקנא לכאורה דרב אדא בר אהבה אמר לא תציתו יה וק"ל: ועפ"ז תרצתי ג"כ דברי רש"י שמביא בביצה אוקימנא באומר איני בודל וכו' שהוא למותר ועמ"ש לעיל לתרץ אמנם לפ"ז יש לתרץ ג"כ שהוקשה לרש"י בשלמא לדידהו דטעמא משום מוקצה שפיר מהני תנאי אלא לרב יוסף דטעמא משום ב"מ מאי מהני תנאי סוף סוף מבזה מצוה בשלמא לדידהו כיון דאתני הוי דעתיה עלי' ולא אקצי' מדעתיה משא"כ לרב יוסף לכך כתב באומר איני בודל וכו' ולא חלה קדושה עלייהו ר"ל דאז לא הוי מצוה כלל ולא הוי ב"מ וק"ל: בא"ד וקשה לר"י כיון דנוי סוכה אסור משום ב"מ וכו' הוא תימה גדולה הא אי הוי משום מוקצה ג"כ קשה כמ"ש מהר"מ וכן קושיא שני' מפ' כירה פשיטא לא שייך לכאן ונלע"ד דבלא סוגיא דהתם ה"א דהא דאמרינן בכ"מ הוקצה למצותו היינו מדאורייתא וגם נוי סוכה אסורין מדאורייתא דגם המה בכלל קרא דחג הסוכות לה' אלא כיון דאמר הכא דנוי אסורין משום ב"מ ויליף להו מדם אלמא דלא הוי בכלל קרא א"כ ע"כ גם הא דאמר בפ' כירה דטעמא משום הוקצה למצותו נמי הוא מדרבנן אלא דצריכי' תרווייהו לאסור מדרבנן דאי מדאורייתא גם בחה"מ אסור ולמה לי טעמא משום ב"מ אלא ודאי שהוא רק מדרבנן מקשים שפיר וא"ש שתלו האי קושיא בהתירוץ שכתבו קודם ודוק.

ועפ"ז מתורץ נמי מאי שמקשים כאן מפ' כירה דאל"ה לא קשה כלל כמ"ש דהוקצה למצותו דהתם נמי ה"א שהוא מדאורייתא והא דקמייתי מיני' לענין שמן שבנר היינו

משום דילפינן מיני' כל דבר מצוה אבל כיון דמוכח הכא דנוי סוכה הוא מדרבנן ושם קאמר בנוי דהוקצה למצותו היינו נמי מדרבנן ושם מייתי לר"ש מן עצי סוכה לנוי סוכה לענין הוקצה למצותו אלמא דגם בעצי סוכה הוא רק משום מוקצה מדרבנן וק"ל ובזה מתורץ נמי מ"ש אח"כ בא"ד והמקשה לא ידע שיש חילוק ודחק מהר"מ לפרש דהא ודאי ידע קרא ולפמ"ש ניהא דהוי ס"ד שהכל מדאורייתא וק"ל בא"ד אבל השתא דאמרינן וכו' עד ואפי' נפלו ואפי' בח"ה כ' מהרש"א דר"ל לצדדין נפלו בי"ט ובח"ה בלא נפלו ואין נראה כלל דא"כ מאי בעו בזה פשיטא וגם הוא מוכח דלא כוותי' כמו שאבאר מגמ' וברייתא אלא ודאי דה"ק דאפי' נפל בח"ה ג"כ אסור כיון שהוצרכו לאסור אף בח"ה בלא נפל שוב לא פלוג ואסור אפי' נפלו דומיא די"ט דלא פלוג וגם לכתחילה אקצי' אפי' יפול בח"ה דסתמא אקצי' לשבעה בשוה והוא מוכח מהברייתא דסתמא קתני אסור להסתפק עד מוצאי י"ט משמע כולן שוין אפי' נפלו וכ"כ לתרץ שלא יוקשה א"כ מאי פריך הגמ' בפ' כירה אר' יוחנן מהך ברייתא דלית לי' הוקצה למצותיו דילמא הכא טעמא משום ב"מ ובאמת בנפל מותר וצ"ל דמשמע לי' ברייתא סתמא קתני אפי' נפל וקשה הא ע"כ הברייתא לא מיירי בנפל דא"כ למה אסור בח"ה אפי' נפל לכך כ' והשתא אסור אפי' נפל ואפי' בח"ה ולעולם ברייתא מיירי אפי' נפל ומקשה שם שפיר ודוק: בא"ד דלא שייך מוקצה אלא בשבת ויו"ט לכאורה הוא תימה דהא ודאי משום דהוקצה למצותיו ודאי אסור אף בחול דהא אפי' הנוטר מנ"ח אסור להשתמש רק עושה לו מדורה בפ"ע וכן בסוכה בח"ה אסור מדאורייתא להשתמש ובקצת ספרים כתיב בנפל בשבת והוא נכון אמנם א"א להעמיד תירוץ התוס' לפ"ז וצ"ל דהתוס' לא כתבו כן אלא להשתמש בהן מה שאינו מבטל המצוה דומיא דהרצאת מעות לנ"ח או לטלטל או להריח אבל לחסרו לצורך עצמו ודאי שייך אף בחול וזה הוא דאמר שמואל וכי נר קדושה יש בו דלא ס"ל ב"מ רק משום מוקצה אסור נ"ח וזה לא אסור אלא כשמחסרואבל ליהנות כך למה יאסור וטעמא דרב י"ל או דס"ל דגם בזה שייך מוקצה אף בחול ותו' כ"כ אליבא דשמואל או ס"ל כרב יוסף דאסור משום ב"מ ונ"ל דבזה פליגי ההיא מרבנן ורב אדא בר אהבה דראב"א דאמר משום א"מ היינו ודאי משום מוקצה למצותו ודוק: בגמ' רב אמר אין מדליקין מנר לנר וכו' אפשר דאזלי לשיטתייהו דלעיל דשמואל ל"ל ב"מ כדלעיל וגם מוקצה לענין שאין מחסרו וה"נ אע"פ ששואב שמנו כיון שהוא לנר אחר לא מיתסר ורב אזיל לשיטתיה ומיתסר או משום ב"מ או משום א"מ משום מוקצה ודוק: בגמרא לא תציתו לי' טעמא דרב וכו' מאי בינייהו וכו' נ"ל דמש"ה אמר לא תציתו ליה משום דרב אמר אין מדליקין מנר לנר משמע משרגא לשרגא אע"ג דמשמע לכאורה דהלכה כשמואל מרבה מ"מ אמר לא תציתו דגם אליבא דשמואל דלפ"ז בקינסא אף לשמואל נמי אסור או משום ב"מ או משום אכחושי מצוה לקינסא מודה שמואל דאסור משום מוקצה ולא פליג אלא מנר לנר דשואב מן מצוה למצוה ס"ל לא מיקרי א"מ וכנלע"ד ברור דהא שמואל מתיר לעיל הרצאת מעות בנ"ח אלמא לית לי' ביזוי מצוה כלל אלא ודאי אי אמרינן ע"י קינסא מודה כדאמר לקמן טעמא ודאי דמודה באכחושי כזה ודוק: ע"ב בגמ' העדות יערוך וכו' היינו דדריש מלת העדות שבכאן הוא מיותר אלא דקאי למטה דיערוך משום עדות דוכי לאור הוא צריך וכו' ברש"י בד"ה ובה הי' מסיים וס"ל דמזרח ומערב מונחים וכו' עד ונראה בעיני דאמור רבנן קביעותא בנר שני

וכו' נלע"ד המשך לשון רש"י ואריכותו וגם מ"ש ס"ל דמזרח ומערב מונחים דרב דקאמר ממנה הי' מדליק ובה הי' מסיים היינו דס"ל דמסתמא הנס נעשה לאיזה צורך דלא מצינו שיהא נס בלא תועלת וגם אמאי דוקא בנר מערבי אלא משום דמצוה לקבוע נר אחד להדליק ממנה תמיד ומסתמא הוא נר מערבי כמ"ש מילתא בטעמא מקרא ומסברא ולישנא דתמיד משמע שזה הנר יהא דולק תמיד וגם שלא ידלק משום מקום אחר לכך נעשה נס לקיים זה הקרא וא"כ ע"כ ס"ל לרב דמזרח ומערב הי' מונחים אבל למ"ד צפון ודרום הי' מונחים למה הי' מדליק ממערבי ולמה נעשה נס בזה אלא ע"כ ס"ל שלא הדליק ממנה ונעשה נס לעדות בעלמא בלא תועלת ודוק: בגמ' ת"ש אמר רבא הי' תפוש וכו' עד ת"ש הדליקה בפנים וכו' עד התם נמי הרואה וכו' הקשה הב"ח ומביאו המ"א בסי' תרע"ה אטור וש"ע שכ' בשניהם הטעם משום הרואה אומר לצרכו הא כיון דקי"ל הדלקה עושה מצוה משמע בגמ' דמדינא אסור משום דהדלקה במקומו בעינן ונ"ל שזה הקושיא יל"ד גם בגמ' דאמר התם נמי הרואה אומר תיבת נמי אין לו פירוש דהא ממ"נ בחד לא בעינן האי טעמא ונ"ל לתרץ דהנה מאי דאמר בגמ' דלמ"ד הדלקה עושה מצוה הדלקה במקומו בעינן י"ל אדרבא מוכח לדידיה דלא בעינן הדלקה במקומה דהא קאי השתא אלעיל א"א הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר ואי בעינן הדלקה במקומו היכי משכחת להדליק מנר לנר לפמ"ש תוס' דלעיל בדף הקודם בד"ה מצוה להניח על פתח ביתו ולשיטת רש"י דמדליק על פתח הבית א"כ ולזה מימין ולזה משמאל וכאן לא שייך לומר למהדרין כמ"ש לשיטת רש"י בהך דנר שיש לו ב' פיות דהך נרות דמהדרין לא שייך בהו להחמיר כולי האי כיון שאינו עיקר מצוה וגם זה נר הנוסף ודאי אסור להדליק מעיקר הנר וגם פשטי' משמע דקאי אעיקר הנר כמ"ש כל זה המ"א אלא ע"כ להביא הנר לכאן ולהדליק דזה הנר אסור להזיזו ודאי כמ"ש הש"ע וא"כ מוכח דלא בעינן הדלקה במקומו וקשה אגמ' דקאמר אא"ב הדלקה עושה מצוה וכו' וצ"ל דה"ק מדהוקשה לו ארבא ע"כ צ"ל דס"ל הדלקה במקומה בעינן ובאמת אין מדליקין מנר לנר לכך משני התם נמי דלעולם שיטתנו קיימת דהדלקה עושה מצוה ומדליקין מנר לנר וא"כ לא בעינן הדלקה במקומה וטעמא דרבא נמי משום הרואה וכו' וא"ש תיבת נמי ומתורץ הטור וש"ע ומדוקדק היטב לשון הש"ע שכ' ומ"מ אסור להדליק בפנים וכו' תי' מ"מ הוא תמוה ולמ"ש א"ש כיון שפסק הע"מ ומדליקין מנר לנר ע"כ לא בעינן הדלקה במקומה לכך כתב ומ"מ ודוק: בתוס' בד"ה וכי לאורה הוא צריך וכו' עד ומיהו בשלהי כל הקרבנות משמע דאשכינה קאי וכו' נראה דר"ל דתיבת הוא קאי אשכינה וה"ק וכי השכינה צריך לאור המנורה כדי להאיר למשמשינן לפניו והלא כל מ' שנה וכו' ובוודאי יכול להאיר בלא המנורה אף בבה"מ ומכ"ש אותן מ' שנה במדבר שכבר הי' אור מהשכינה ובוזה לק"מ מה שהקשו תוס' וק"ל: בתוס' בד"ה ובה הי' מסיים וכו' עד וקשה לריב"א וכו' ונלע"ד שלק"מ שהרי רש"י קרא קנסיב להעלות נר תמיד שהי' מתחיל מצות הדלקה דהיינו העלאה מנר אחד ואח"כ מדליק ממנו וק"ל: בד"ה והא הכא כיון דקביעי נרות וכו' עד ואיכא מ"ד התם וכו' לכאורה יש כאן תימה דמאי אסיק בקשיא דילמא ס"ל כהך מ"ד ונ"ל דלק"מ דבמנורה ודאי הדלקה עושה מצוה ובעינן הדלקה במקומה בשבעת הנרות כדכתיבי קראי בהדיא אע"ג שכתבתי לעיל והוא מוכרח בדעת הש"ע אע"ג דהדלקה עושה מצוה היינו בנ"ח שהוא רק להיכר ובכ"מ שמדליק איכא

היכר ועל פתח ביתו הוא רק לכתחילה דהאידינא מניחו על שולחנו משא"כ במנורה
דהדלקה עיקר מצוה דאורייתא שיהא במקומו והגמ' דנקט דקביעי נרות היינו שהקושיא
יותר חזקה ועל זה כ' התוס' דהך קושיא חזקה אינו אלא להך מ"ד אבל גם לאידך קשה
כיון דבעינן במקומו וגם זה הנר שהדליק ודאי אסור להזיזו רק שידליק במקומו מערב
ועד בקר כדכתיבי קראי ודוק: בתוס' בד"ה מאי הוי עלה וכו' עד ומצאתי בשם ריב"ם
וכו' עד אבל בקינסא אפי' שמואל מודה דאסור עיין במהרש"א שהקשה למה מודה
שמואל כיון דלית לי' ב"מ דהא מתיר מנר לנר דג"כ הוי ב"מ לפמ"ש עכשיו ודוחק
לחלק בין ביזוי קטן לגדול דמנ"ל לחלק וגם התוס' כתבו לעיל דהוי ב"מ כמו בקינסא
וכן מסתבר כיון דלא הוי מצוה הוי ממש כמו קינסא ע"שבמהרש"א ונלע"ד לתרץ בטוב
טעם אחר שנדקדק ג"כ במ"ש התוס' דילמא לא קי"ל כמו שאמר למעלה קשה א"כ
הדרא קושיא לדוכתי מאי בינייהו ולמאי נ"מ אמר רב אדא בר אהבה לא תציתו לי' ואם
נאמר דגם כראב"א לא ס"ל חדא לשון התוס' לא משמע כן שלא כתבו אלא כמ"ש
למעלה וגם למה לא נפשוט מראב"א דהדלקה עושה מצוה כמו שרוצה לפשוט מרבא
אף דלא קי"ל כוותי' בא"מ מאי ענין זה לזה אלא נ"ל דלא קי"ל רק כהאי תירוץא רק
א"ב להפך דודאי הך סברא דאיכא א"מ משרגא לשרגא הוא סברא בלתי מוכרחת כיון
ששואב השמן לנר אחר אלא אפ"ה קאמר לה לתרץ הקושיא ויש לומר גם להיפך
דמשרגא לשרגא לא הוי א"מ משא"כ ע"י קינסא ודאי אסור משום אכחושי מצוה כיון
שמחסרו לתוך הקינסא והשמן הוקצה למצוה ודאי אסור לחסרו שמבטל המצוה מאותו
מעט שמחסר ושפיר ילפינן מעצי סוכה כמו כל הקצה למצותו וכמ"ש למעלה והגמ' לא
קאמר כן אלא לתרץ להך סברא א"א הע"מ וע"כ ליכא ב"מ משרגא לשרגא וצ"ל דלמ"ד
א"מ אסור אבל א"א הנחה ע"מ יש לומר א"ב להפך למ"ד משום ב"מ משרגא לשרגא
אסור ולמ"ד משום א"מ משרגא לשרגא מותר ולא אסור רק ע"י קינסא כמ"ש וא"כ
ממילא לק"מ אף דשמואל ל"ל משום ב"מ א"מ אית לי' לכך ע"י קינסא מודה שמואל
משום א"מ ותדע דהך א"מ שמחסרו לדבר חול אית ליה לשמואל דלא פליג אלא
אהרצאת מעות משום דכי נר קדושה אית ביה משמע במחסרו ודאי אסור ודוק: אמנם
דברי התוס' בלא"ה צריכין ביאור מכמה דיקדוקים ונ"ל לבארם בשתי פנים וממילא אין
מקום לקושית המהרש"א והוא שנדקדק חדא הא גם לתירץ ראשון א"א הנחה ע"מ לא
קי"ל כמו שאמר למעלה למה כ"כ בפ"ה השני ולא בראשון וגם אטו מי לא ידעו התוס'
מעיקרא שהנ"מ שאליבא דרב במנר לנר נ"מ גם אליבא דשמואל הלא היא גמ' מפורשת
לעיל בתויבתא דמעשר שני וא"כ למה מתחילה נכנסו לדוחק גדול שאינו תופש דברי
רבה עיקר כיון דגם אליבא דשמואל אוכא הך נ"מ גופא בקינסא יש לפרשו אליבא
דשמואל וגם בשם ריב"ם למה הוצרך להאריך בהך סברא גופא לכפול את הדברים
והל"ל דמבעי' אליבא דשמואל בקינסא כמ"ש לעיל אליבא דרב ובפרט הך סברא דהנחה
ע"מ איכא ביזוי ולא בהדלקה ע"מ כפלו הדברים וגם איכא שינוי בלשון דלעיל כתבו
איכא ב"מ כמו בקינסא ולא כתבו ולא דמי למנורה והכא כתבו ולא דמי למנורה ולא
כתבו כמו בקינסא לכן נ"ל ברור שמעיקרא פירשו התוס' דברי הגמ' כפשוטן דא"א
הנחה ע"מ ליכא מצוה כלל בהדלקה והוי ממש כמו קינסא וא"כ צריך התוס' לפרש דלא
קי"ל כרבה דלשמואל ליכא למבעי' דא"א הנחה ע"מ ואפ"ה שרי שמואל מנר לנר אף

ע"י קינסא שרי כק' המהרש"א וגם לא הוצרכו לפרש שלא קי"ל כמ"ש למעלה דשפיר קי"ל דהא לא קאמר אלא משרגא לשרגא מדליק היינו מן שרגא דמצוה כגון דנר של שבת ובה"כ ושל חולה דהא הך פלוגתא וסוגיא אזלא בכולהו נרות דמצוה משא"כ בחנוכה לא משכחת משרגא לשרגא דכיון דליכא מצוה בהדלקה והיינו טעמא דעיקר היכר הוא בהנחה וא"כ הוי תמיד קינסא ואח"כ כ' בשם ריב"ם דאפשר דכולה בעיא אזלא בהנחה ע"מ והיינו שהוא מפרש דהנחה ע"מ היינו דגם הנחה או אפשר עיקר מצוה הוא הנחה אבל עכ"פ גם הדלקה היא מצוה א"כ לא הוי ביזוי כמו קינסא אלא שיש לומר דאפ"ה אסור משום ב"מ והיינו משום דאי לא הוי אשכחן במנורה הוי תמיד אסור ואפשר דגם הא דאמר לעיל משרגא לשרגא מדליק היינו ג"כ ממנורה וא"כ י"ל דלא דמי דהתם בהדלקה כבר קיים המצוה לכך שרי משא"כ הכא אף שעושה מצוה כיון דבזה עדיין לא קיים המצוה אסור לרב וזה מדוקדק בלשון התוס' שכתבו פ"א דהנחה ע"מ וכו' וא"כ אף דשמואל שרי בהאי היינו דסבר כיון דאיכא מצוה שפיר יליף ממנורה משא"כ בקינסא מודה דאסור משום ב"מ וא"כ שפיר כ' דלא קי"ל כמו שאמר למעלה דהא לפ"ז אף בשרגא דמצוה לא מדליק ומתורץ ומדוקדק הכל היטב ודוק היטב כי קצרת.

אמנם כד עיינא בי' טפי לירד לעומקה צריך ביאור יותר רחב להבין כל הדברים על בוריין ויתורץ גם כל הדיקדוקים שכתבתי וק' המהרש"א ממילא דהיינו שצריכין אנו להבין מה זה שכתבו התוס' שאינו תופש דברי רבה עיקר ומשמע שסובר דלא כרבה רק דהלכה כרב כמ"ש המהרש"א וכן מוכח למה דחה דברי רבה בלא טעם וגם הלשון אינו תופש עיקר אינו משמע כן שדוחהו לחלוטין וגם דברי רבה גופא צריך טעם למה פסק כאן שלא כרב וגם דברי רב אדא בר אהבה שאמר לא תציתו לי' צריך טעם וגם מה שדוחה כאן גם דבריו בקש צריך הבנה וגם שינוי הלשון שבשני התירוצים ואריכותם כפמ"ש לעיל וגם שאר הדיקדוקים שכתבתי לעיל יתורץ הכל ויתורץ גם לעיל סמיכות רב אדא להא דרבה והוא שנאמר ודאי טעם דרבה שפוסק כאן דלא כרב הוא מחמת קושיא דמנורה והיינו שסובר דרב אסור אף משרגא לשרגא כמו שמשמע פשט דבריו אין מדליקין מנר לנר וע"כ טעמא משום אכחושי מצוה וא"כ קשיא ממנורה לכך פוסק דלא כוותי' ורב גופא אפשר דפליג אברייתא או אפשר דס"ל הנחה עושה מצוה וטעמא משום ב"מ ולק"מ ממנורה ורבה ס"ל הדלקה עושה מצוה כמו שפושט לקמן או אף לפי ה"א דמסופק אם הנחה עושה מצוה יש לומר דלא ס"ל לרבה לחלק בהכי שיהא ב"מ משרגא לשרגא כיון דעכ"פ עושה מצוה בהדלקתו כמו מנורה ולכך פוסק דלא כרב ושני סברות האלו תלויים בשני התירוצים שכתבו תוס' כאן כמו שנבאר ולזה קאמר יתיב ההוא מרבנן ואמר טעמא דרב וכו' היינו שביקש לחלוק ארבה ולומר דטעמא דרב משום ב"מ כדי שלא יקשה עליו ממנורה ויהא הילכתא כוותיה וס"ל דרב מיירי בקינסא או הנחה ע"מ ומיירי אף בנר לנר ולזה קאמר לא תציתו לי' והיינו דסובר כרבה דרב אסור אף מנר לנר כמ"ש וסובר דהדלקה ע"מ או אף אם הנחה ע"מ ליכא ב"מ כמ"ש וא"כ ע"כ טעמא דרב משום א"מ ובאמת אתוסף ממנורה וע"ז קאמר א"ב משרגא לשרגא לתרץ דברי רב אדא דמש"ה קאמר לא תציתו לי' דס"ל דלמ"ד משום ב"מ מותר להדליק משרגא לשרגא וס"ל דרב קאמר אין מדליקין מנר לנר משמע אף

משרגא לשרגא אסור ובאמת אין הלכה כמותו ובוזה מתפרשין הכא דברי התוס' בטוב טעם לתירץ הראשון תפשו הסברא כפשט הגמ' דהכא למ"ד הנחה ע"מ איכא ב"מ מנר לנר כמו בקינסא ממש כמ"ש התוס' בפירוש בתירוץ זה וא"כ ע"כ הא דרבה פסוק דלא כרב היינו משום דס"ל הדלקה ע"מ ולזה כ' שאינו תופש דברי רבה עיקר ר"ל שמסופק אי הם עיקר דלפ"ז א"א הנחה ע"מ מתורץ היטב דברי רב א"כ למה נניח דברי רב דהילכתא כוותיה באיסורי ונתפוש דברי רבה מוטב לנו לומר דהנחה ע"מ וכרב או הדלקה ע"מ ושרי כמו במנורה ר"ל וקי"ל כרבה או אפשר דרב מיירי בקינסא וכרב והכל עולה לסיגנון אחד דרבה לא פסק דלא כרב אלא מנר לנר וקי"ל גם כרבה ולכך לא כתבו התוס' לתי' הראשון דלא קי"ל כמ"ש למעלה דשפיר אמר למעלה לרב אדא דס"ל כרבה ומש"ה אמר לא תציתו לי דס"ל למ"ד משום ב"מ משרגא לשרגא מדליק ומש"ה לא פסק כרב והתירץ השני שכ' התוס' היינו דודאי רב לא איתותב כלל דא"א הנחה ע"מ לא קשה ממנורה אף דלא הוי כמו קינסא עכ"פ לא דמי למנורה מש"ה אסור רב ומש"ה רבה פסק דלא כרב דאין סברא בעיניו לחלק בין זה למנורה כיון דלא הוי כמו קינסא ממש אין זה ב"מ אבל בקינסא מודה שמואל ואף אם אינו מודה רבה לא פסק בזה דלא כרב אלא לפ"ז למה לן למימר דפליג שמואל וא"כ לא קי"ל כמ"ש למעלה דגם רב אדא לאו מש"ה אמר דודאי לרב אף משום ב"מ משרגא לשרגא לא מדליק אלא שאין סברא בעיניו לפסוק כן או הדלקה ע"מ וע"כ רב מיירי בקינסא דרב לא אתותב וא"כ רבה שפוסק דלא כרב ע"כ לא ס"ל ב"מ כלל ואף בקינסא שרי ודוק היטב כי נ"ל נכון: דף כג ע"א בגמ' מאי ממעיט פירש"י המדליק והיינו משום דע"כ מאי דפריך ונימעוט נס היינו שימעט גם נס דכיון שלא ידע שאיכא נס מה"ת לברך זמן וא"כ ארואה לא שייך לשון ונימעוט כיון שלא יברך כלל וגם אין סברא שלא יברך כלל אקיום מצוה אלא קאי אמדליק וק"ל: ברש"י בד"ה חצר שיש לה ב' פתחים וכו' עד שהבית חלוק וכו' אע"ג בגמ' לא מסיק כן היינו למסקנא ורש"י רוצה לפרש לפי ה"א דמקשה חשדא דמאן ע"כ לא פירש כן שיאמרו שגם באחרת לא הדליק דא"כ מאי מקשה אפי' ברוח אחת נמי ליבעי אלא שייסברו שהבית חלוק ושפיר מקשה וק"ל: בתוס' בד"ה כל השרפים יפים לדיו וכו' ע"ש מה שהקשו ארש"י ול"נ שרש"י מפרש דיו היינו מי עפצים מעורב עם גומא וקומוס היינו גומא לחוד ומי עפצים היינו ג"כ לחוד וזה הדיו יכול גם להתייבש ולק"מ כל ק' התוס' וא"כ שפיר אנו עושין שכותבין ס"ת בדיו זה ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה הדר פשטה וכו' עד ועוד נראה לרשב"א דעל כן הקדימו נ"ל דטעם זה הוא רק לטעם הרשב"א שכו' לעיל בהפטרה אבל לטעם השני שכ' לעיל שיש לו להפטיר מעין שקרא לא שייך זה הטעם וצ"ל טעם הראשון שבכאן אלא דהרשב"א אזיל לשיטתי' אלא שקשה קצת דהא טעם זה לחוד אינו מספיק דאכתי קשה למה הקדימו של ר"ח כדי שיפטיר בחנוכה משום פירסומי ניסא יקדימו בשל חנוכה משום פ"נ וצ"ל אחד מטעמים הסמוך א"כ מאי ועוד וצ"ל דלתירץ זה אין צ"ל דלענין הקדמה תדיר קודם אלא גם לענין הקדמה פ"נ עדיף אלא ודאי פ"נ דדחי' עדיף מפ"נ דהקדמה ואם יקדימו חנוכה משום פ"נ יהא נדחה פ"נ דהפטרה א"כ מוטב לקיים זה פ"נ דהפטרה ודוק: בגמרא ולא בשמן שריפה וכו' ועיין בתוס' בעמוד שלאח"ז שהקשו בד"ה איבעי' להו דמאי שייך זה שמן שריפה לכאן דהוי לי' לאסוקי הלכות חנוכה ועיין בקונטרס הדרשות שלי שכתבתי דרך

אימרה יאי לחבר הך פסיקתא לכאן אמנם פה לא ירדתי לכיוון הזה היוצא מידי פשוטו: בתוס' בד"ה גזירה י"ט אטו שבת וא"ת בכל שמנים וכו' עד הקשה הר' אליעזר דהכא מפרש וכו' עד אך קשה מאי פריך וכו' שלש אלה קושיות חמורות והתו' מתרצים בדוחק וגם דעת רש"י ודאי אינו לתרץ כן שכ' בד"ה בע"ש ולקמן ילפינן מקראי משמע שהוא דבר פשוט וכ"כ לקמן שתרומה לא יצא מן הכלל קדשים וא"כ הדרא הקושיות לדוכתא וגם לשון רש"י דליכא למיחש להטיי' הוא מיותר שהוא פשיטא כיון דאפי' לכתחילה מדליק לכן נ"ל לתרץ כל קושיות התוס' בדרך נאות ופשוט והוא דודאי כולו ידעי מזה דאסור להדליק שמן שריפה בי"ט גופא משום אין שורפין קדשים בי"ט אלא דמקשה אביי אלא מעתה ר"ל כיון דאמרת בש"ש הנישנה כאן היינו פשוט שאין מדליקין בע"ש על שבת א"כ סתמא הא דתנן אין מדליקין בש"ש בי"ט היינו דומיא דשבת שאין מדליקין אף מבע"י על י"ט דהא תו' כתבו שאף הטעם צ"ל דומה דאל"ה מאי שייך לכאן ולדידי אף שאין הטעם דומה עכ"פ פירוש מילת אין מדליקין צ"ל אף דומיא דרישא דהיינו מבע"י אין מדליקין ושם לא שייך האי טעמא דאין שורפין קדשים בי"ט כיון שמדליק מבע"י ואהא שפיר פירש"י כיון דליכא למיחש להטיי' שהוקשה לו דילמא גם בי"ט שייך האי גזירה שמא יטה ויהא עובר ושורף קדשים בי"ט לזה כתב דליכא למיחש להטיי' והיינו כיון שאין שורף ממש ודאי אין איסור משום שריפת קדשים דגזירת הכתוב הוא שלא לבער מן העולם דזה לא שייך אלא בהטיי' משום מלאכה וגם שריפת קדשים גופא כתרומה הוא מדרבנן ורש"י גופא דחק א"ע לתרצו עכ"פ בהטיי' אינו שייך למיגזר ואהא משני שפיר גזירה י"ט אטו שבת דכולהו לא שייך למיגזר דהא כ"ע ידעי דהדלקה מותר בי"ט גופא ולא בשבת ואינו דומה זה לזה אבל בש"ש כיון דבי"ט גופא אסור ולא שרי אלא מבע"י דומיא דשבת יאמרו שגם בשבת מותר מבע"י ורב חסדא משני דבאמת מבע"י מותר וסיפא לא הוי דומיא דרישא דלא מיירי כלל בי"ט אלא בדין שבת והוא פירוש לרישא והוא מדוקדק היטב בלשון רש"י כנ"ל לתרץ הכל ודוק: דאיסור שריפת קדשים הוא שלא לבער מן העולם אפי' ע"י איזה ביעור אחר ולא משום מלאכה ולא מצינו איסור זה בהטי' אלא דחייב משום מבעיר ולא משום ש"ק כיון דבלא"ה מתבער ודוק: ובזה מתורץ ומדוקדק היטב שהקשו אאביי גופא דידי' אדידי' ולפמ"ש אדרבא אביי אזיל לשיטתו דלתירץ רב אשי האיסור שריפת קדשים הוא משום מלאכה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה שפיר י"ל דגם הטיי' אסור משום מבעיר דהוי מלאכה ולא ק"מ בי"ט לישתרי אבל אביי דיליף מקרא לא תלי במלאכה אלא אפי' ליתן לכלבו אסור משום גזירת הכתוב ולא שייך שמא יטה פריך שפיר ודוק: בא"ד ונראה לפרש דאביי ורבא לא קיימי וכו' עד ולית להו הך גזירה אלא קיימי לפרושי וכו' עי' במהרש"א שכתב דדברי המהרש"ל אינן מבוררין והוא מפרש דל"ל הך גזירה דתרומה אטו קדשים ולענ"ד נראה במחילה מכבודו שדבריו אינן מבוררין מכמה טעמי חזא האיך לא כ' התוס' מאי גזירה כיון דעדיין לא כתבו כאן מזה גזירה כלום ועוד דשם גופא לא החליטו דתרומה אסור משום גזירה דלת' ריב"א בדף שלאח"ז בד"ה לפי שאין שורפין אסור מדינא וצ"ל דאינהו ל"ל הך סברא ועוד מאי שייך לשון האי גזירה וביותר קשה לפירושו דהוי להו למיכתב הך ול"ל האי גזירה אחר תיבת אלא לכן נ"ל דברי מהרש"ל מבוררין ונכונים וכן למדתי אני לתלמידי בפשט דבריהם קודם שראיתי דבריו אלא שמהרש"ל

קיצר מאד וצריך אני לבאר דהמשך דבריהם הוא דאביי ורבא לאו דקיימי לפרושי אשמן שריפה לפי שאין שורפין וכו' והיינו צריכין לומר דלית להו הך גזירה דהכא י"ט אטו שבת הא ליתא אלא אית להו טעמא דאין מדליקין בש"ש בי"ט משום גזירה דהכא דאביי קיבלה מרבה אלא קיימי לפרושי אקדשים גופא מנ"ל שאין שורפין בי"ט וזה כוונת מהרש"ל בבירור ודוק: בא"ד בסופו אותן שאינן במלאכה אחת לכאורה נראה שכתבו זה לומר דלא מתורץ קושיא ראשונה בהך שמא ועפ"ז נמשך ק' המהרש"א חזקה בדיבור שאח"ז שכתבו גזרינן חלה אטו שמן דהדר הוי גזלג"ז ולענ"ד נראה לומר שכ' זה משום דבמלאכה וגזירה אחת ממש וודאי ילפינן חד גזירה מחברי' דחזינן ראיות אביי דף י"א ע"ב אלא דשם הוא איסור אחד וגזירה אחת ממש משא"כ הכא אינו במלאכה אחת וכן לעיל אינו גזירה אחת די"ל י"ט אטו שבת גזרינן טפי אף שהוא מלאכה אחת וא"כ מתורץ גם קושיא ראשונה וק' המהרש"א מתורץ ממילא ודוק: דף כד ע"א בתוס' בד"ה גזירה יו"ט אטו שבת וק' לרשב"א וכו' קושייתם חמורה מאד ותי' דחוק ונלע"ד לתרץ היטב ע"ש בגמ' דביצה אמשנה זו וי"ל דרבה סבר כאמימר משמי' דרבא דמודה ר"ש בבע"ח שמתו שאסורין ובהמה שמתה מיירי בחולין וא"כ י"ל להיפך דחלה דומיא דבהמה שמתה שג"כ ראוי' להסיקו תחת תבשילו אלא שאסור משום נולד כיון שנטמאת בי"ט ומאתמול לאו להכי קיימי כמו בהמה ודוק כי נ"ל נכון מאד: בד"ה תענית ומעמדות וכו' עד וק' לר"י א"כ וכו' עד ולעיל ר"ל דאת"ל דהא דאמרינן ליה היינו שלוח קודם תפילת ערבית כגון שקיבל עליו להתענות כמה תענית רצופין וכן מתוקמא בלא"ה להרבה פוסקים דס"ל דאם קיבל עליו למחר אינו לוח ע"ש ולכך כתבו ולעיל דאמר מהאי טעמא לוזיף מר קשה והתו' השאירו בקושיא אמנם נ"ל לתרץ דהא דאמר לוזיף מר היינו אם לא הזכיר תפילת תענית כיון דאין מחזירין ואפשר אף לכתחילה אינו חיוב אלא שרשאי להזכיר כמו בחנוכה והכא מסתבר יותר לומר כן דהא ודאי סברת הגאונים טובה היא אלא דס"ל להברייתא דרשאי להזכיר דסמכינן ארובה אבל אם ירצה שלא להזכיר רשאי ואפשר דהא דסיימו שאין אנו רגילין לא שעשו תקנה חדשה נגד הברייתא שזה אין סברא דהאיך מתרץ הברייתא זה החשש אלא דסמכינן ארובה וא"כ קשה עלייהו אלא שמפרשין כן הברייתא כמ"ש שאינו חיוב אלא שרשאי מה"ס וק"ל: ע"ב בתוס' בד"ה ולית הילכתא וכו' עד ואומר ר"י דלא הי' לו לימנות רב גידל וכו' ע"ש ולענ"ד נראה דלק"מ ע"פ מ"ש התוס' בעצמם בעמוד הקודם בד"ה אלא להא דמיא שהכריחו דחדא מכלל חבירתה איתמר וא"כ רב לא אמר אלא בי"ט ור"ח נפיק מכ"ש וכיון שנפל עוזר וכשול עזור ומנ"ל לחלק מעצמינו והגמ' מחלק לעיל היינו שלא ליפלוג אר"י אבל להיפך מה"ת לחלק ואידחי כולהו וק"ל: בתוס' בד"ה איכא בינייהו דרב ברונא וכו' עד וטעמא דת"ק נמי איכא למימר וכו' ועיין במהר"מ ומהרש"א שהגיהו ועי"ל ולענ"ד נראה דא"צ להגי' דשני הסברות צריכין דודאי א"א דהכא נמי שייך בתרא לטפוי לא מהני שום סברא לנגדו דהוא כללא דוקא וסברא דדומיא דאינך הוא אינו סברא הכרחי דכמה פעמים מצינו הא כדאיתא והא כדאיתא וגם הך סברא דבג' תנאים לא אמרינן לטפוי לגמרי אתי היינו שאין מוכרח אבל ודאי מסתבר לומר דלטפוי לגמרי אתי אשניהם כיון שהוא שנוי לבסוף משניהם למה לנו לדחוק ולחלק אלא משום דיש סברא דדומיא נגדו וגם יש סברא לטפוי לגמרי אכל תנאי אתי לכך לא מסיימי ודוק:

במשנה וחכמים מתירין וכו' הלשון דחוק מאד דמי אוסר באלו ואי משום ר"ט עדיין לא נשנה שיאמר עליו וחכמים מתירין ואי משום ר"י לא שייך בכל השמנים אלא וחכמים מתירין ולולא דמסתפינא הייתי אומר שבטעות הוא הסדר או שיש לשנות חכמים קודם ר"י ובלא וי"ו רק חכמים מתירין בכל הש"ס ועליהם פליג ר"י ור"ט או ר"ט בתר ר"י וחכמים אח"כ ושפיר קאי פלוגתא דחכמים אר"י ור"ט ונ"ל דמשום זה כתב רש"י בד"ה שמן שומשמן מסקנא דמילתא וכו' היינו שלא תאמר משום זה דחכמים מתירין קאי נמי אלעיל דמתירין אף בשמן קיק ושמן שריפה ובאמת אין בזה פלוגתא לכך כתב דז"א אלא שהוא פ"י לכל השמנים ודוק: ברש"י מנה"מ ליתי עשה דבאש ישרפו וכו' אע"ג דיכול לקיים שניהם לשרוף למחר הכא פריך אקדשים שנפסלו בי"ט כמו שמייתי מפסח ויש לומר חביבה מצוה בשעתא כדאמרינן בפסחים מקרא דשרי להקטיר עולת שבת בשבת ביום ע"ש וק"ל: בגמ' שאין ת"ל עד בקר ומה ת"ל וכו' הוא מיותר נ"ל שבא לתרץ ק' התוס' בפסחים דקאמר לראב"ע מעד בקר נפקא למעט לילה אחר ע"ש בסוף מסכת והקשו תוס' הא דרשינן מיני' ליתן בקר שני לשריפתו וי"ל לענ"ד שגם עד בקר הראשון מיותר כיון דכתיבואכלו אתו בלילה הזה ממילא ידעינן דשיעור נותר הוא עד בקר אלא דראשון אתי למעוטי לילה אחר ועד בקר בתרא אתי ליתן בקר שני לשריפתו וזו אמרו לתרץ זה שלא תאמר הא בעינן למעוטי לילה אחר לכך אמר שאין ת"ל עד בקר ר"ל שאין צריך כלל וא"כ כבר מוכח מהראשון למעט לילה אחר ומה ת"ל עד בקר ר"ל השני ליתן בקר שני לשריפתו וק"ל: ברש"י בד"ה עולת חול וכו' עד ומכ"ש קדשים פסולין וכו' אע"ג דהתם הי' יכול להקריב מבע"י משא"כ הכא דמיירי שנפסלו היום וגם מאי כ"ש כיון דהוי ג"כ עשה ונ"ל משום דהתם שוב אין יכול להקטיר למחר משא"כ הכא וסברא דלמחר ודאי יותר מסתבר משהי' יכול אתמול כיון שכבר לא הקריב וזהו מכ"ש ודוק: ברש"י בד"ה לבדו וכו' עד דאי לא מייעטי קרא אתי בק"ו וכו' והוא תמוה דהא כבר כתב לעיל דבלא"ה צריך קרא דלא נימא אתי עשה ודחי ל"ת כמ"ש התוס' אמנם לפמ"ש לעיל דטעמא דדחי אע"ג דאפשר לעשות למחר היינו משום דמיירי בשריפת קדשים שנפסלו בי"ט שעיקר זמן היום וחביבה מצוה בשעתה כמו שכתב גבי פסח א"כ לק"מ דהכא לא הוי זמנה היום וגם אפשר לקיים שתיהן לימול למחר ודאי לא דחי לכך צריך ק"ו ודוק ויותר נראה דודאי כולהו אית להו קראי דאהדדי אלא מר אמר חדא ומכ"ש אהך דחזקי' ודאי לא פליגי שהוא ברייתא דתני דבי חזקי' והא שצריך כולם נבאר בסמוך וא"כ כבר מוכח מהתם מעד בקר ששריפת קדשים לא דחי וה"ה מילה שלא בזמנה לכך צריך לומר דאתיא בק"ו ודוק: והיות שמימרא זו איתא בכמה דוכתי בש"ס וכאן היא הראשונה אמרתי לכתוב כאן אף ששייך יותר למס' פסחים ושם חדשתיו מ"מ זה יצא ראשון ומכאן יראה הרואה לכולם והוא דיל"ד חדא איך פליגי כולהו אתני דבי חזקי' שהוא ברייתא ואינהו אמוראי ומאי קשה להו שוב אשריפת קדשים כיון שיש בו לימוד מפורש ואם לא פליגי מאי צריכין להביא לימוד אחר ודאי קראי כולהו צריכי דעולת חול להקטיר ודאי לא שמעינן מפסולי קדשים שאסור לשרוף וכן מילה שלא בזמנה ה"א דדחי מכח ק"ו כמ"ש אלא דקשה חדא למה להו שוב להביא לימוד וגם ל"ל עד בקר כיון דמוכח מן הלימוד שהביא כל אחד משלשה ונ"ל לתרץ שכל אלו השלשה אביי ורבא ורב אשי באים לפרש הברייתא של חזקי' ומתורץ ממילא מה שמדקדקין

העולם בפסח' בהך מימרא שמקשה הגמ' אסיפא חל ט"ז להיות בשבת ולא ארישא דקתני ישרפו בט"ז ויוקדם מאי שמקשה הגמ' שם אלא ילין חלב חגי עד בקר הא כל הלילה ילין הא הוי עולת חול בי"ט ומשני דקרא מיירי שחל ע"פ בשבת דהוי חלבי שבת דקריבין בי"ט וא"כ גם כאן קשה לכל התירוצים מנ"ל היכא דע"פ חל בשבת דאסור לשרוף העצמות והנותר בי"ט דהא כולהו לימודים טעמא משום עולת חול כמ"ש רש"י גם בתי' רבא כאן ובפ' ר"א דמילה מפורש יותר ברש"י דעיקר לימוד משום דהוי כמו עולת חול וכן לרב אשי קשה כיון דעולת שבת דחי י"ט י"ל דילמא גם פסולי דידה מכ"ש עצמות שדרך הכשרו הוא ג"כ דחי וכן מחזקי' קשה דילמא קרא מיירי ברוב שנים שחל בחל ומנ"ל כשחל בשבת וצ"ל דכולהו ס"ל הך ברייתא אלא שבאין לתרץ זה לכך מפרשין דבחל בחול כבר מוכח ממקום אחר כמו שאומר כל אחד וא"כ ל"ל עד בקר אלא ע"כ קרא אתי לחל בשבת כמו שמשני אקרא דלא ילין ובזה מתורץ התם שמקשה אסיפא דוקא די"ל דגם המקשה ידע מברייתא אלא שהוקשה לו בשבת מנ"ל ארישא לא הי' יכול להקשות די"ל דילמא באמת היכא דחל ע"פ בשבת דחי שריפתן י"ט ומתניתן מיירי בחול וקתני סתמא ברוב שנים אבל מדתני סיפא חל ששה עשר בשבת וכו' ולא קתני חל י"ד בשבת שורפין בט"ו ש"מ דלא דחי מקשה שפיר מ"ט ואהא מייתי מדתני רבי חזקי' ואינהו מפרשי הברייתא דמוכח דמיירי בשבת ג"כ ודוק: ברש"י בד"ה לבדו למעוטי מילה וכו' עד דהכי תניא התם ומה צרעת וכו' ועיין בתוס' שקושיתם תמוה על רש"י וע"ש בגמ' דהכי אית לי' לרבא התם דמהכי מוכח שם רבא דמילה שלא בזמנה ג"כ דוחה צרעת דעיקר לימוד בשר קאי אשלא בזמנה דבזמנה לא צריך קרא דמה שבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש והא דצרעת דוחה ועבודה שבת לאו משום דצרעת חמורה אלא גברא לא חזי ויותר תמוה ארש"י דמהך ברייתא גופא שהביא רש"י מוכח להיפך לפי מה שמפרש רבא גופא התם כמו שמביא רש"י דרצה להוכיח מהך ק"ו שדוחה שבת והדר קאמר או אינו וכו' מפרש רבא ממאי דצרעת חמורה אדרבא שבת חמורה והא דדוחה עבודה משום דגברא לא חזי ת"ל ביום אפילו בשבת אלמא מדצריך קרא ש"מ דהכי מסקנא ונלע"ד לתרץ דברי רש"י דע"כ צריך טעם ארבא גופא מנ"ל דהך סברא עדיפא דגל"ח דילמא הך סברא דצרעת חמור עדיפא דהא הגמ' שם מסופק וכ"כ התוס' שם די"ל סברא לכאן ולכאן וצ"ל דמהכא גופא מוכח מדאיצטרך ביום דמילה דוחה שבת ש"מ דצרעת אינו חמורה רק גל"ח דאל"ה ל"ל קרא נילוף בק"ו וא"כ קשה ל"ל בשר שדוחה צרעת כיון דמוכח מקרא דשבת חמורה נילוף בק"ו משבת אלא ע"כ מוכיח רבא דבשר קאי אשלא בזמנה ועדיין קשה עליו דילמא להיפך נוכיח מדאיצטרך בשר שדוחה צרעת ולא ילפינן מק"ו ע"כ דצרעת חמורה וביום קאי אשלא בזמנה וצ"ל דרבא אזיל לשיטתו דאית לי' לימוד לבדו לשלא בזמנה דלא דחי י"ט מכ"ש שבת וע"כ ביום קאי אבזמנה ומוכח הך סברא ובשר קאי אשלא בזמנה אבל אי לא הוי כתיב לבדו ה"א מוכח מבשר דהך ק"ו עדיף דצרעת חמורה והוי אתי בק"ו א"כ שפיר קאמר דאתיא בק"ו אי לאו לבדו ודוק היטב וע"ש שבזה גם שם מתורצין כמה קושיות ואין להאריך כאן: בתוס' בד"ה לפי שאין שורפין וא"ת וכו' ורש"י הקשה ג"כ זה ארב אשי היינו משום דלאינך לק"מ כיון דגם בקדשים יש לעשה לדחות הל"ת והוי כמו אוכל נפש דשרי ואפ"ה גזירת הכתוב דאסור ה"ה בתרומה משא"כ לרב אשי קשה היטב אלא

שתירץ רש"י אינו שכ' גם זה לא יצא מן הכלל ולא כ' טעמא וצ"ל כתירץ התו' משום גזירה או י"ל דרש"י אזיל לשיטתו שכ' במס' ביצה דאמרינן מתוך אף שאינו צורך כלל וא"כ גם קדשים דמי לתרומה אלא שא"כ היא גופא קשה לרב אשי למה לא אמרינן מתוך גם בקדשים אמנם עיין בקונטרס הדרשות שתוצתי דברי רש"י וגם ק' התוס' בטוב טעם השייך לחג השבועות ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה בקר שני וכו' עד בריש פסחים ביום השלישי וכו' וא"ל א"כ ל"ל התם מיום כיון דמוכח מכאן דאין שריפת קדשים בלילה ז"א דאל"ה ה"א דגזירת הכתוב הוא כאן ולא הוי ידעינן אף זה דאין שורפין ב"ט וכמו שהקשו התוס' כאן וק"ל: בתוס' בד"ה ולא עולת חול בשבת וכו' תימא וכו' עיין בקונטרס הדרשות שלי לחג הפסח מה שתוצתי קושיא זאת במס' פסחי' שהקשו ג"כ קושיא זאת וגם הקושיא שניה שם: בא"ד ור' ישמעאל פליג וכו' הוא למותר ונ"ל שבאו ג"כ לתרץ שלא יוקשה לאביי הך ברייתא דחזקי' לכך כ' ור"י פליג וי"ל דברייתא אתיא כוותי' וק"ל: בתוס' בד"ה ולא מילה שלא בזמנה וכו' עד והר"י פורת לא גריס וכו' והוא תמוה דשביק זה הקושיא ונקט קושיא אחרת מה חסר לו בזה ולא אמר דלא גריס בק"ו ואי רצה להקשות עוד הל"ל וע"ק וודאי לפי פשוטן של דברים י"ל שלילות כל דברי התוס' הנראים לכאורה מעורבין שכ' אח"כ וק' לר"י שאינו שייך לכאן והל"ל וע"ק וגם תירץ ר"י נקט על קושיא ראשונה לכולם ותירץ השני לא תלי בראשון לכן נ"ל לפרש לפום פשוטן שידע הר"י פורת שי"ל ק"ו אחר ולא הקשו מעיקרא אלא על פי' הקונטרס שמפרש זה הק"ו ורצו לומר וע"כ צ"ל ק"ו אחר וע"ז אמר הר"י פורת שא"צ לפרש ק"ו אחר שבלא"ה הוא טעות מחמת עשה ול"ת וע"ז השיב לו ר"י שודאי אנו צריכין לפרש ק"ו אחר שזאת הסברא דעשה ול"ת ק' מביצה וע"כ צ"ל איזה תירץ וא"כ שפיר נתקיים הגי' וצ"ל ק"ו אחר לכך תי' ר"י הכל גם פי' הק"ו מעיקרא וק"ל: אמנם בדרך לימוד הישיבה תוצתי על נכון הקושיא ראשונה שכתבתי והוא הסיגנון שמשום קושיא ראשונה של תוס' א"א למחוק הגירסא של ק"ו וא"צ למחוק דאדרבא אי ליכא פי' אחר על ק"ו הוא נכון ולק"מ גם על רש"י והוא שתו' שם בפ' ר"א דמילה הקשו רבא אדרבא שהברייתא הא' מפרש רבא ואסיק או אינו וכו' דלאו צרעת חמירה אלא שבת חמור והא דדחי עבודה משום גל"ח וכן בסוף שמעתא אסיק רבא הכי לרב ספרא שם ובברייתא שני' מפרש רבא ואסיק או אינו אלא צרעת חמורה ת"ל בשר ע"ש ותירצו דע"כ בברייתא שני' גרסינן רבה שמפרשה הכי ורבא מפ' בע"א ע"ש וא"כ ע"כ צ"ל מה שלא תירצו ג"כ כאן שגרסינן הכא רבה משום דהכא הוא בתר אביי וע"כ הוא רבא אמנם כד דייקת לק"מ דהא ודאי מש"ה גרסי תו' בברייתא שני' רבה ולא גרסי כן בברייתא ראשונה ולא הוי ק' אף כאן וצ"ל משום דא"כ היינו צריכין להגי' אף בסוף שמעתתא דהתם דאמר רבא לרב ספרא ג"כ רבה וסמי חזא מקמי תרתי ואם נאמר למחוק כאן הק"ו מחמת זה א"כ הדר הוי לי' תרתי ותרתו יותר טוב להגי' התם ב"פ רבה שהוא טעות דשכיח בין רבה לרבא משנמחוק גירסא שלימה דאתיא בק"ו ונגי' ג"כ ב"פ וא"כ אם גרסינן שם רבה לק"מ ואצ"ל למחוק משום זה הגירסא אלא שהתו' הקשו שפיר שכבר ידעו שי"ל פי' אחר אק"ו כמ"ש ר"י לקמן והוא סתם תו' ולא הקשו אלא אפי' הקונטרס שמפ' זה הק"ו שפיר הקשו וא"ש טפי כל שלילות דברי התו' כמ"ש לעיל בסמוך ודוק היטב: ועפ"ז הי' נראה לתרץ דברי רש"י מק' התוס' די"ל דס"ל לרש"י פי'

ר"י בק"ו לדוחק לומר ק"ו שאינו נזכר בשום מקום וגם שם לא אמרו הגמ' והכא קאמר סתמא ודאי סמוך אשם אמנם לפמ"ש לעיל בסמוך לתרץ דברי רש"י מק' התוס' זאת א"ש טפי פ"י רש"י מפ"י התו' ומתורץ גם מה שהקשו תוס' שם רבא אדרבא מה שהבאתי כאן וא"צ להג"י גם שם כמו שהגיהו התוס' והוא עפמ"ש שרבא הוציא לעצמו זאת הסברא דצרעת אינה חמורה משבת רק גל"ח כמו שאמר שם לרב ספרא מהברייתא ומקרא שהוצרך לכתוב ביום אפ"י בשבת ולא ילפינן ק"ו מצרעת אלא ע"כ דשבת חמור ובשר אתי לשלא בזמנה ואיפכא ל"ל דרבא אזיל לשיטתי מלבדו וכמ"ש לעיל א"כ לק"מ מברייתא שני' אף אם גרסינן רבא בפ"י ברייתא דהא הברייתא קאמרה אם לא נכתוב בשר או אם לא נדרוש אותו ובעיא למילף מסברא מק"ו דמילה דוחה צרעת א"כ אכתי ל"ל הוכחה דגל"ח שפיר קאמר או אינו דמילה אינו דוחה צרעת וצרעת חמורה טפי משבת דחזינן דדוחה עבודה ועבודה דוחה שבת מנ"ל לתלות בגברא כיון דלק"מ ועכשיו א"ל ל"ל ביום נילוף ק"ו מצרעת דהא ס"ד השתא דמילה אינו דוחה צרעת לכך קאמר ת"ל בשר שדוחה צרעת וכיון שכתוב בשר ע"ז ע"כ הדרינן לסברא קמייתא דשבת חמור וגל"ח דאל"ה ל"ל ביום וא"כ ע"כ בשר לשלא בזמנה הוא דאתי וכמ"ש וא"ל מנ"ל לרבא דקאי אלא בזמנה דילמא לעולם לבזמנה וא"ל לא ליכתוב בשר ונילוף מק"ו משבת הא אי לא הוי כתיב בשר לא הוי ידעינן דשבת חמור ז"א והוא טעות גדול דהיכי שייך לומר דהתורה הי' מסופק בסברא חיצונה איזה חמור אי שייך לומר גל"ח ודאי סברא אחת היא אמת מחמת עצמה אלא שאנו מסופקין בסברא וחזינן שני לימודים מתנגדים ולכל איזה סברא קשה דא"א שבת חמור ק' ל"ל בשר ואי צרעת חמור ק' ל"ל ביום ואבשר איכא לשנוי דקאי אשלא בזמנה משא"כ אביום שפיר מוכח לנו זאת הסברא היא אמת דשבת חמור וגל"ח כמ"ש רבא ודוק היטב כי נ"ל נכון בדברי רש"י ומתורץ היטב כאן ושם וא"צ לדוחק והגהת התו' וכזה מתורצין שם עוד כמה קושיות ועיין בחידושינו שנכתוב שם אי"ה: דף כה ע"א בגמ' בי"ט הוא דאסור וכו' עד אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר קרא וכו' קמתי משתומם מכמה תמיהות גדולות הנופלת פה חדא מה צריך למידק ממתניתן דבחול שרי לאתהנוי מיני' וכי לא ידע משנה שלימה בסוף תרומות דמדליקין שמן שריפה ע"ג כהן וגם אמאי לא מדקדק תכף אמשנה מאי תלוי בזה הטעמים וגם ק' התוס' תמוה מה"ת לאסור ותירוצם דחוק דקאמר סתמא משמע שהוא פשוט לאסור ומזה לא הוי שתק ויותר תימה גדולה התירץ של רב כיון דמקשה מנ"ל דשרי בהנאה ואיהו לא משני מידי אזה רק התורה אמרה תיהני מיני' ולא משני מנ"ל מן התורה ומאי משני אקושיא עד דמקשה היכן אמרה התורה והיא בעצמה קושיא ראשונה ומאי זה תירץ וקושיאשני' הל"ל תכף אקושיא מ"ט אמר קרא ואני נתתי וכו' וגם אם הי' פשוט זה הלימוד לרב מאי צריך לשנות כלל וגם תמוה כשם שמצוה לשרוף וכו' אינו ענין לכאן לא לקושיא ולא לתירץ וגם הלשון והתורה אמרה אינו מוכן וגם בשעת ביעורה הוא למותר הל"ל קרא אשכחן דשרי בהנאה וגם זה למותר דהל"ל לימוד תכף ותו לא מידי והי' נ"ל לפי פשוטו דודאי בל"ז לא הי' יכול להקשות דמה"ת לאסור או דידע מלימוד המקשה ראשון אלא דמקשה לפי מאי שתירצו התו' לעיל בד"ה לפי שאין שורפין דכיון דעיקר הדלקה לשם מצוה ולא לצורך עצמו גרע מחולין ע"ש וכן לתי' השני דגזרינן אטו קדשים מוכח מאלו התירוצים דעיקר דין ביעור שמן טמא

בהדלקת הנר ולא באופן אחר דאי הוי רשאי לבער באיזה אופן אחר דהיינו בסיכת אדם או כלים או בשאר אופן או להשהותו והוא מדליקו משום שצריך לנר ליהנות לאורו א"כ הוי ג"כ עיקר לצורך עצמו ולא הוי נמי דומיא דקדשים שהוא עיקר מצותו בשריפה ולא הוי אסור בתרומה וא"כ מקשה הכי ב"ט אסור ש"מ בחול שפיר דמי ר"ל דעיקר מצותו בהדלקה וש"ד היינו שצריך לעשות כן וזהו עיקר מצותו מ"ט ר"ל למה לא יהא רשאי לעשות בו כל מה שלבו חפץ ומשני אהא כשם וכו' וכך ודאי לא ישרפו דאמרה תורה בשעת ביעורה תיהנה ממנה ר"ל כיון דעיקר מצותו בשריפה ע"כ הא דשרי תורה בהנאה היינו בשעת שריפה וזה א"א בשמן אלא בהדלקה לכך זהו עיקר מצותו ולכך אסור ב"ט דדמי לשריפת קדשים ואח"כ מקשה קושיא אחרת היכן אמרה תורה ר"ל כיון דאמרת כשם שמצוה וכו' נימא דאסור בהנאה משום זה ודוק: אלא שרש"י פי' בד"ה ש"ד לאיתהנויי מיני' משמע דעיקר קושיא מנ"ל דשרי בהנאה א"א לפרש כן לפ"ד ונשאר כל הקושיות וצ"ל לרש"י דהכא מקשה ב"ט הוא דאסור וכו' עפ"מ ש"רש"י בדיבור הקודם דכיון דקדשים אסורין גם זה לא יצא מן הכלל ועכצ"ל מדרבנן דגזרינן או מדאורייתא דמיקרי קדשים וע"ז מקשה שפיר כיון דב"ט אסור משום קדשים אף בחול לאסור בהנאה משום זה דקדשים ודאי אף בחול אסור להדליק ולמה גזרינן ב"ט ולא בחול ואהא משני שפיר כשם וכו' ר"ל בשלמא לענין מצות שריפה שפיר שייך לדמותו לקדשים משום דעיקר מצות שריפה מקדשים נפיק וכשם שמצות שריפת קדשים אינו דוחה י"ט כך שריפת תרומה אבל לענין הנאה ודאי לא שייך לדמותו דהכל יודעין דקדשים אסור בהנאה משא"כ בתרומה אמרה תורה ודוק.

אמנם לפי פי' התוס' שמקשה מדאורייתא משום דדמי לבכורים ע"ש אזיל גם זה ונשאר הקושית שכתבתי ונלע"ד בטוב טעם דאדרבה לפי פי' התוס' מתפרש דודאי המקשה והמתרץ הראשון לא ידעו מהלימוד דשרי בהנאה ואפ"ה אינו מקשה רק כאן והוא ע"פ מ"ש התוס' מערלה דאסור בהנאה ואפ"ה הדלקה שרי מן התורה ותירצו דשמן ובשר חשיב טפי בעין ומקשים העולם והביאו מהר"מ ומהרש"א דלמא הכא שאני דגלי קרא ול"נ דאדרבא זהו קושית התוס' ותירוצם דאל"ה מנא לן לחלק מלבינו לאסור בשמן ובשר טפי בלא לימוד אלא שהתוס' הקשו כיון דכאן גלי קרא נילוף מהכא גם גבי ערלה לאסור ולא שייך למיפרך איזה פירכא דהוא רק גילוי מילתא דמיקרי הנאה ואהא תירצו שפיר דלא מצי למילף מהכא מידי דשמן הוי טפי בעין אבל ודאי אי לא הוי לימוד לא הוי אסרינן גם בשמן דמה"ת ולפ"ז יש לפרש דלא הי' יכול להקשות אמשנה דתרומת וגם אמתניתין דה"א אע"ג דאסור בהנאה מטעם שכ' התוס' דמיקרי בכורים וכו' אפ"ה שרי בהדלקה דלא מיקרי הנאה כמו בערלה אבל עכשיו מקשה ממ"נ דלתירוצן רב אשי הקשה רש"י כיון דשרי בהנאה לא הוי עשה ול"ת ותירצן כיון דבקדשים אסור גם בתרומה אסור ואי אמרת דלא מיקרי הנאה גם בקדשים לישרי וא"כ אמאי אסור ב"ט כלל לכך מקשה עכשיו דוקא ולרב אשי ממ"נ אי מיקרי הנאה גם בחול ליתסר מטעם שכ' התוס' ואי לא מיקרי הנאה גם ב"ט לישרי ומדוקדק מאד לשון הגמ' ב"ט אסור ובחול שרי מ"ט ר"ל מ"ט כאן אסור וכאן שרי ולכך לא הי' יכול לומר בקיצור התירצן אמר קרא נתתי לך דעדיין יוקשה למה יאסר ב"ט דלמה נימא שיהא הנאה בלא לימוד לכך משני בדיקדוק כשם שמצוה לשרוף וכו' ואפ"ה אמרה תורה שמותר בהנאה אי

אמרינן דלא מיקרי הנאה בשעת שריפה היכא משכחת בה הנאה שהוצרכה התורה לומר היתר בשעת ביעור ע"כ כיון דמצותה בשריפה ע"כ היתר הנאה הוא בשעת ביעור אלא ודאי דמיקרי הנאה בשמן ובשר לכך בי"ט אסור ואמר תירץ אחד על שניהם דמחז לימוד מוכח שניהם דבי"ט אסור דכיון דמיקרי הנאה ואסור בקדשים ממילא אין שורפין קדשים דהוי עשה ול"ת וגם תרומה אסור כמ"ש רש"י ותו' ובחול שרי ג"כ מהאי קרא ודוק היטב כי נלע"ד הוא נכון מאד ומדוקדק בלשון הגמרא ומתורצין כל הקושיות והוא המחזור.

ברש"י בד"ה מחפ"ז מיתה בידי שמים לזר האוכלה או כהן טמא נ"ל דה"ק דבתרומה איכא מיתה בין לזר בין לכהן טמא משא"כ בקדשים דליכא מיתה בזר לרבנן דהזיד במעילה לרבנן באזהרה ואפי' לר' איכא קדשים דמותרין לזר אלא בכהן טמא לחוד איכא כרת אבל מכהן טמא ודאי ליכא חומרא דהא כרת חמור ממיתה ויש גם מיתה בכלל וק"ל: בתוס' בד"ה הא בחול ש"ד מ"ט וכו' עד ומיהו קדש א"ש בק"ו שייך הכא דכיון דליכא ק"ו בתרומה וסמיך אהיקש וצ"ל הא דנקט ק"ו משום קדשים וא"א בקדשים נמי ליכא ק"ו משום הך פירכא גופא וצ"ל ג"כ דסמיך אהיקשא כמ"ש התוס' לעיל דקדשים איתקש למעשר מפ' כ"ש א"כ למה נקט לישנא דק"ו כלל וק"ל בא"ד דכלהו איתנהו בקדש וצ"ע לפ"ז אמאי לא נקט להו הכא בחומרות דקדש דפנ"ק עכ"ס רק חדא דאסור לאונן ולא אינך וא"ל דחשיב מה שחמור ג"כ ממעשר דהא חשיב אסור לאונן בשלמא לרש"י לק"מ דלא חשיב הכל כמו שאכתוב בסמוך אבל לתוס' לקמן שרוצים לומר שחשיב הכל קשה וצ"ע ויש ליישב בדוחק דאע"ג דכ' התוס' דכולהו איתנהו בקדש היינו דלא שייך למיפרך ולומר דליתנהו בקדש אבל גם לא שייך למימר בהו החומרות דהבאת מקום עיקר משום הקרבה משא"כ במעשר ביעור נמי לא שייך בקדשים רק מאוכלן בטומאתעצמן לוקה קשה כ' התוס' ביבמות דאם בתרמה אסור לבער בטומאה כמו במעשר גם לענין זה הוי ילפינן ממעשר ללקות בטומאת עצמו וק"ל: בתוס' בד"ה פיגול היינו חושב לאכלו חוץ למקומו וכו' ר"ל דלפירש"י קשה אמאי לא חשיב חוץ למקומו ממש דפסול ומחשבת חוץ למקומו אמנם נ"ל דלפירש"י אדרבא ניחא טפי דאטו כרוכלא ליחשב וליזול ולא חשיב אלא שיהא טפי חומרות מתרומה ושייר טובא וא"כ לא יוקשה קושי' התוס' בדיבור הקודם וגם מה שהקשיתי לעיל אמנם תוס' אזלי לשיטתייהו דלא שייר כלום לכך מקשין בדיבור הקודם דל"ל דשייר דמאי שייר דהאי שייר אבל לרש"י לק"מ דשייר טובא וק"ל בד"ה כרת שאינו מגיע לס' וכו' עד אמר לי' אביי וכו' לכאורה הוא למותר אבל באמת זהו עיקר הקושיא דודאי גם רש"י מודה שמת בקוצר ימים ג"כ בכרת אלא דעיקר הוכחה למה לא אמר לי' אביי מכרת דבני מי נפק אבל אין זה קושיא מוכרחת לרש"י כמ"ש התוס' בעצמם וק"ל: ע"ב בגמ' ואני אומר מצוה מאי מצוה דאמר רב יהודא אמר רב לכאורה אינו מובן מאי קושיא ומאי תירץ ומאי הוכחה ונ"ל דה"ק ואני אומר מצוה לאו לאיפלוגי אדרב קאתי אלא ה"ק ואני אומר רשות דאמר רב לאו שהוא רשות ממש אלא שגם הוא מצוה רק לגבי הדלקת נר שהוא חיוב יותר קרי לי' רשות וכן הדלקת נר נמי היא מצוה כמ"ש התוס' אלא לגבי רחיצה שהיא ג"כ מצוה ואינו כ"כ מצוה קרי לי' חובה וע"ז קאמר מאי מצוה ר"ל מנא לך דהכי קאמר רב דילמא רשות ממש קאמר וע"ז מוכיח דע"כ רב גופא ס"ל שהוא מצוה דהא איהו גופא הי'

משבח את ר' יהודא בר' אלעי בזה ואם הוא רשות ממש מאי שבח אלא שהוא מצוה וכמ"ש וק"ל: בתוס' בד"ה חובה וכו' עד אין נראה דהא גבי כיסוי הדם וכו' והא דפשטינן לעיל גבי חנוכה מדברכינן להדליק ש"מ הדלקה עושה מצוה ומשמע לעיל מיני' דאי הדלקה עושה מצוה מכבה ומדליקה התם אינו מסופק אלא אי הדלקה עושה מצוה או הנחה ומוכיח מדברכינן להדליק ולא להניח ש"מ דהדלקה היא המצוה אבל שלא לברך כלל ליכא ה"א תדע דהא אפילו אי הנחה עושה מצוה צריך ג"כ לכבות כמו דאיתא התם והא דר"ל דהכא אין צריך לכבות ושם ודאי צריך לכבות היינו משום דהכא עיקר מצוה משום עונג שבת שלא לישב בחשך והיכא דאיכא אור בלא"ה ליכא מצוה אבל מצוה דהתם הוא משום היכר לנס ודוק: בד"ה סדין בציצית וכו' והא דלא קאמר אוסרין וכו' ר"ל כיון דפירש"י דטעמא דב"ש לאו משום גזירה אלא דלא דרשי סמוכי' ודאי דלא פטרי אלא מתכלת דהוי כלאים אבל מלבן מה"ת ליפטר דהא משנה שלימה שנינו התכלת אינה מעכב את הלבן בשלמא אי הוי טעמייהו משום גזירה י"ל דפטרו אף ממינו ושם לא שייך לשון איסור דמאי איסור יש בלבן לכך נקטי פוטרין אבל כיון שרש"י כתב דטעמא משום דלא דרשי סמוכין א"כ ודאי חייב במינו שפיר הקשה אמאי לא נקטי אוסרין לכך הוצרך לתרץ משום כלי קופסא דשם לא שייך איסור ודוק: בא"ד ובסיפא דהך ברייתא וכו' הביאו זה לפי פשוטו באו להורות דהלכה כתלמידיו של ר' יהודה ולא כר' יהודה מדאמר כל המטיל וכו' וגם פריך ומתרץ אליבי' ש"מ דהלכה כן וכתבו כן להקדמה על מה שרוצים לפלפל בתשובת רש"י ולכאורה הלכה כר' יהודא דאין הלכה כתלמיד במקום הרב וא"כ הוי התשובה שלא אליבא דהילכתא ומה לנו לפלפל אבל כיון שמוכח שהלכה כן והתשובה עיקרה כדין אלא שמפלפלין אם פטור גם ממינו או לא וק"ל: אמנם י"ל ג"כ שהוא ראי' לפירש"י שמכאן הוציא פירושו מדנקט כל המטיל תכלת ולא נקט ציצית ש"מ דבמינו חייב וגם נקט למה אסרוהו כיון דהלכה כב"ה ואהא משני שמא יקרע וכו' מ"ש לב"ש א"צ לזה משום דלא דרשי סמוכים ומזה ראי' לפירש"י דטעמא דב"ש משום דלא דרשי סמוכים דאל"כ למה מקשה אהא דאמר כל המטיל וכו' ולא מקשה תכף מ"ט דב"ש ודוק ואהא כתבו ופירש"י בתשובה וכו' ר"ל משום דאזיל לשיטתיה דטעמא דב"ש משום סמוכים ודאי ב"ש לא פטרי אלא ממינו ודאי יש לומר גם לב"ה דמדאורייתא חייב אלא מדרבנן פטור נמי לא פטרי אלא ממינו חזא דאין סברא לומר דב"ה ס"ל לפטור טפי מב"ש דליהוי פלוגתא הפוכה שלא מצינו רק משמע דמדרבנן ב"ה מודה לב"ש וגם מסיפא דהך שהביאו התוס' משמע קצת כן דנקט כל המטיל תכלת משמע דעיקר פטור הוא מתכלת ואהא מסיק בטעם משום גזירה משמע דלא גזרי אף רבנן אלא בתכלת וגם מוכח הך סברא כמו שנכתוב בסמוך ודוק: בא"ד והי' סבור שעושין כב"ש וכו' לכאורה הוא תמוה דמאי חידשו בזה הלא הוא מפורש בגמ' וגם מאי שייך לכאן אי חייב במינו ואי הי' להם במינו או לא ונ"ל ברור דתוס' כתבו ראי' לזה ר"ל שלא יהי' דוחק בעינן לומר שהיה להם קצת ציצית מדנקט בר"י בסדינן המצוייצין משמע שלהם לא הי' כלל ציצית ואהא כ' ראי' שמוכח כן דהא הוא הי' סבור שעושין כב"ש ולב"ש ודאי חייב במינו כמ"ש לעיל ואי לא הי' להם כלל האיך הי' ס"ד כן אלא ע"כ שהי' להם במינו ואינהו סבור אפי' לב"ה אסור מדרבנן א"כ מוכח דאפי' מדרבנן חייב במינו וזהו ראי' גדולה לתשובת רש"י וזהו ודאי לשון רש"י בתשובה

כל זה ודוחק לומר שלא ראה כלל מה יש להם ודוק: בא"ד ופטרי אפי' ממינו וכו' ר"ל משום דאי מחייבת ליה במינו אתי למיעבד נמי תכלת אע"ג דהוי גזירה לגזירה כמה פעמים מצינו שגזרו ג"ז לג"ז או י"ל משום דלא שייך ליפטר לחצאין מדרבנן כיון דמן התורה חייב בכל ולכך נקט לשון פוטרין ולא אוסרין דבמינו ליכא איסור ורשאי ודאי לעשות אלא דאינו חייב דאינו שייך לאסור במינו אלא דלא הוי שם ציצית ולכך נקט בסיפא דברייתא תכלת משום דאוסר אינו אלא מן המתמיהין ובמינו ליכא תמיהא כיון שרשאי ולכך נקט נמי לשון אסרוה שם משום דשם מיירי בתכלת והכא נקט לשון פוטרין להורות דפטור אף ממינו והא שכ' שרב קטינא ותלמידי דר"י לא הי' להם כלל ציצית אע"ג דבמינו רשאי כיון שפטור ולא הוי מצוה כלל דרשאיין לעקר בשב ואל תעשה וליכא מצוה כלל למה להם לעשותם כן נ"ל בדברי התוס' ברור ודוק: אמנם צ"ע רב לפרש הך סוגיא דהכא לדבריהם מאי שייך לומר ואינהו סברי גזירה משום כסות לילה היינו וודאי כב"ש מאי ואינהו סברי הא איהו נמי סבר הכא לב"ש אלא שהיו מחולקין שר' יהודא הי' סבר דהלכה כב"ה כמו שאמר הל"ל ואינהו סברי הלכה כב"ש בהא מאי שייך לומר טעם דאף הוא סבר האי טעם וב"ה פליג בהאי טעם ואינו תירץ על מה שהקשה להם.

וע"כ צ"ל דהא ודאי טעמא שפוסק הגמ' כב"ש כדמשמע הכא ובסיפא דברייתא אע"ג דבכל הש"ס הלכה כב"ה היינו ודאי משום דמסתבר טעמייהו שיש לגזור כן אבל ודאי אי הוי פליגא מן התורה ודאי הי' הלכה כב"ה כבכל הש"ס ומכ"ש הכא דהא קי"ל דרשינן הכא סמוכים כמ"ש התוס' וא"כ י"ל דבהא פליגי דר"י סבר דפליגי מדאורייתא אי דרשינן סמוכים לכך אמר והלכה כב"ה ואהא שפיר קאמרי ואינהו סברי דטעמייהו דב"ש גזירה משום כסות לילה לכך הלכה כב"ש דמסתבר טעמייהו אלא שקשה דא"כ ישארו קושיות התו' לר"י היכא סובר דב"ש דלא דרשי סמוכים חדא אמאי נקט פוטרין ואי משום כלי קופסא ק' כמ"ש התוס' וגם אהא דלא דרשי סמוכים לר"י ק' כל מה שהקשו וצ"ל דהתו' לא הקשו אלא א"א דכ"ע סברי כן אליבא דב"ש אבל כיון דר"י לחוד סובר כן אליבא דב"ש ואינהו לא סברי כן אף לב"ש וקי"ל כתלמידיו ובאמת אף בחובת טלית אף דר"י סבר כן לא קשה והוא דוחק וגם הוא דוחק גדול שר"י ותלמידיו יחלוקו בפני הברייתא ר"י מפרש כפירש"י ואינהו מפרשי כפי' התוס' וע"כ צ"ל כן לפי התו' כמו שאני מבאר בהכרחה מוכרחת וגם עדיין קשה לפירושם היכי טעה ר"י לומר שעושינן כב"ש מדאורייתא א"כ אמאי לא הי' להם ציצית במינו דהוא חיוב דאורייתא לב"ש לדידי' והיא קושיא גדולה וע"כ צ"ל לפירושם הך דוחק שכ' לעיל שהיו מחבין לגמרי כנפי כסותם ולא ראה כלל והי' סבר שיש להם במינו והוא דוחק גדול וצ"ע רב ליישב פירושם יותר מרווח לכן נלע"ד שיפה פסקו הרי"ף והרשב"ם כפירש"י שבמינו חייבת דלפירש"י לא קשה כל הני קושיות שכתבתי ואתיא דברי הגמ' ולשונו בפ' רווחא ולק"מ כל הקושיות שהקשו התוס' דכמו להתוס' גופא מפרש לר"י אליבא דב"ש כן אנו נפרש לכ"ע אליבא דב"ש דב"ש רק סברי שהוא חובת טלית לכך נקטי לשון פוטרין וב"ש לא דריש סמוכים דאנן קי"ל כב"ה דוק ותשכח שלא קשה כל הקושיות זולת מה שהקשו שרב עמרם גאון פוסק בהא כב"ש גם זה אינו קושיא כיון שהדין כב"ש דהא ב"ה מודו לב"ש דמדרבנן אסור שפיר פוסק כן דאין נ"מ לדינא אם הוא מדאורייתא או

מדרבנן והא דנקט ב"ש היינו משום דבב"ה אינו מפורש אם פוטר מדרבנן וגם אדרבא מש"ה פוסק כב"ש שלא נטעה לומר דרבנן פטרי אף ממינו וכפי' התוס' לכך פסק כב"ש דאיהו ודאי מחייב במינו לפירש"י וב"ה רק מודו להם מדרבנן וחייב אף לדידהו במינו כב"ש ודוק היטב כי נ"ל ברור ונכון כפירש"י והרי"ף והרמב"ם שהביאן הנ"י פה ונלע"ד להלכה ולמעשה שרשאי לעשות טלית פשתן וציצית ממינו ודוק: מ"ש המהרש"א בק' התוס' מהך דרב עמרם פוסק כב"ש כוונה חיצונית שאין כאן רמז ממנו לא ידענא למה הלא גם לפי פשוטו א"ש שהקשו דלפירש"י דלב"ש אסור מדאורייתא מוכח מכאן ומסיפא דברייתא דהלכה כב"ה וגם יותר פשוט קושיתם מנ"ל לפסוק כב"ש דלפי' התוס' מוכח מהכא ומשם משא"כ לפירש"י וק"ל: דף כו בתוס' בד"ה ולימא תימא וכו' ונ"ל די"ל שנפט לבן עף ביותר ואסור אף בחול אבל זה אינו עף כ"כ רק בשבת משום חומרא דחילול שבת ושפיר הוציא המ"א מהכא שאסור לסתום פי התנור בעץ בשבת דלכאורה אינו ראי' דשם אינו רוב שידליק העץ ומנ"ל לדמות אבל מהכא מוכח דצרי מדשרי בחול ג"כ אינו מצוי שיהא עף אלא משום חומרא דשבת אסור ג"כ בעץ שהוא סותם הוא מיעוטא דשכיח וחישישנן עכ"פ בשבת לאסור ודוק: בד"ה חדא ועוד קאמר וק' לר"י וכו' לכאורה אינו מקום לכאן דלעיל הוי להו לאקשוי ארבא וצ"ל דה"א דלאו דוקא דזה הטעם לחוד אלא שאמר עוד טעם אבל הכא דמדקדק ומשני הקשה שפיר וק"ל: בד"ה ולא מסיימי ולא שייך הכא וכו' היינו משום דגם כאן הוא כמה תנאי ואינו ברור שהוא לטפוי אם יש איזה סברא כנגדו כמ"ש אני לעיל בדף הקודם ודוק: בגמרא תניא ארשב"א וכו' עד גמירא בהך שמעתתא כבר אמרתי חילוק ארוך בק"ק סטריזוב רק לא כתבתיו כולו אפס קצהו תראה בקונטרס הדרשות שלי אך ב' וג' דיבורי הנ"ל הראשונים והמותר לא כתבתיו מחמת טירדת תלמידים וצרכי קהלות המוטלת עלי תמיד לכן עתה בלמדי בו לא עיינתי שוב במה שכבר כתוב אלי אך במה שלא כתבתי והעליתי במצודתי לפרש לפי דרך לימוד השיעור אכתוב פה בעזה"י: ע"ב בגמ' דכ"ע מיהת גע"ג מטמא בנגעים פירש"י בין לאביי בין לרבא אליבא דהני תנאי הוא למותר ונ"ל שרש"י מפרש לתרץ מאי שייך זה הקושיא לכאן לאביי ורבא אלא משום דבל"ז היינו יכולין לומר עכ"פ לתנא דבי ר"י דגע"ג אינו מטמא בנגעים וקאי אף כל אשלע"ש אלא לאביי ל"ל הכי דהא אמר שאמרו דבר אחד ולרבא ג"כ ל"ל הכי דא"כ אמאי לא אמר גע"ג בצו"פ איכא בינייהו והא דאמר בנגעים משום דבשאר טומאות י"ל לרבא דאית לי' או בגד קאי לשע"ש בש"ב אבל גע"ג בצו"פ טהור כמו שנבאר לקמן לשיטת רש"י דלא כהתו' אך לאביי טמא והוא מקשה לכ"ע ודוק: או י"ל דמקשה דוקא השתא אמאי לכ"ע טמא ר"ל בין לאביי בין לרבא ר"ל לאביי הוי ניהא אבל לרבא קשה והכא מוכח דלכ"ע טמא והיינו ודאי דידע מהברייתא דמרבה מוהבגד אלא דסמיך אואימא לרבות שע"ש בש"ב והיינו יכולין לומר דיותר מסתבר לרבות גע"ג בצו"פ אבל לרבא אליבא דרשב"א אית לי' בשאר טומאת שע"ש בש"ב טמא וגע"ג אף בצו"פ טהור כמו שנבאר חזינן דזה מסתבר יותר א"כ קשה גם בנגעים נימא הכא וזהו מדוקדק בלשון רש"י שכ' בין לאביי וכו' ר"ל לרבא אליבא דרשב"א קשה ודוק: ברש"י בד"ה הואיל ונאמרו וכו' עד במת וכל בגד וכו' וכן בש"ז וכו' נ"ל הא דהביא רש"י לשון פסוקים ולא הביא בקיצור דכתיב בשרץ ובמת ובש"ז בגד נ"ל חדא דבא לפרש דמייתי לקמן לרבות מאו בגד בין לאביי

בין לרבא מנ"ל גבי מת וש"ז דלאבבי לא אמרינן גלי ואף לרבא דאית לי גלי רחמנא היינו לגע"ג בצו"פ אבל או בגד אתי לשע"ש מנ"ל למילף מת משרצי' דילמא מנגעים שיהא טהור ודאי לא שייך גלי לכך נקט רש"י לישנא דקרא דכתיב בכל אחד כל לרבות והגמ' חדא מינייהו נקט וק"ל: אמנם מ"ש רש"י ובציצית על כנפי בגדיהם הוא תמוה דהא אבבי ורבא לית להו דקאי על ציצית רק על טומאה וכן מה שהביא רש"י עור בכל אחד הוא רק למותר לכן נלע"ד שבא רש"י לפרש הא דקאמר נאמרו וכו' והיינו ללמוד סתום מן המפורש מה"ת לומר כלל שהוא סתום אדרבא נאמר שמירי בכל מיני בגד לכך הביא רש"י עור דכתיב בכל א' ואם הי' כוונת הקרא לכלול במלת בגד למה לי למיכתב עור מ"ש אלא ע"כ שאינו כולל במלת בגד אלא דברים מיוחדים ואיני יודע איזהו וילמוד מן המפורש אבל קשה לרבא דרבי אף שאר מינים מאו וכל א"כ למה לי עור וצ"ל אף דרבינן שאר בגדים היינו חוץ מעור וע"כ דעור לא מיקרי כלל בגד לכ"ע לכך צריך למיכתב עור אבל היא גופא קשה לא ליכתוב כלל עור ויהא ג"כ בכלל בגד דמה"ת למעט לכך כ' רש"י דיש נ"מ משום דבציצית כתיב על כנפי בגדיהם ושם לא כתיב עור ואי הוי עור בכלל בגד הי' אף עור חייב בציצית אבל השתא דכתיב עור בכולהו ולא הוי בכלל בגד ממילא פטור מציצית אך אי לא הוי כתיב ריבוי וכן לאבבי ודאי נפק מעור למעט גם שאר בגדים כמ"ש דמוטב יותר לדרוש לגופא כמ"ש התוס' ביבמות ובכמה דוכתי אך לבתר דכתיב לרבא הריבוי ע"כ עור דכתיב משום ציצית ומזה נפיק לן טעם טוב למאי דקי"ל דעור פטור מציצית ודאי כדתניא היא של עור וכנפי' של בגד פטורה וכן הוא בש"ע ובשאר בגדים איכא פלוגתא אי חייבין מדאורייתא או מדרבנן ולרבא הוי מדאורייתא עכ"פ חייבין ולא אשכחן שום טעם לפטור עור ובמ"ש הוא מוכרח ואפשר נמי דרבא נמי אזיל לשיטתו דהכא לכך אית לי' דשאר בגדים חייבין בציצית מן התורה דאל"ה ל"ל עור בכולהו כיון דאית לי' הכא דמרכה שאר בגדים ודוק היטב: בגמרא טעמא דכתבי' רחמנא וכו' הוא תמוה שהוא למותר וכן מאי דפריך ואימא לרבות שע"ש ופירש"י וגע"ג בצו"פ אתי בק"ו והוא מוכרח מהגמ' דאל"ה לא פריך ואימא כי אימעוט מגע"ג כיון דגם בצו"פ אינו טמא אמנם הוא תמוה דהשתא הוא אסיק דלא אתי בק"ו ופריך תכף להיפך כמ"ש התו' ופי' התוס' הוא דחוק וגם צריכין אנו לבאר פשט רש"י ונלע"ד לפרשו בג' פנים לפי פשוטן של דברים נ"ל משום דהך סברא דגע"ג כיון דלא חזי לעשירים לא אתי בק"ו אינה סברא מוכרחת כמ"ש התו' די"ל דגע"ג עדיף ג"כ משו"ע על אלף כיון דלא חזי השתא אף לעניים אלא שהגמ' אומר כן סברא לתרץ הקושיא וקשה מנ"ל זה הסברא וע"ז אמר טעמא דכתבי' קרא ר"ל כיון דחזינן דכתב קרא ועל מאי תרמי' ע"כ לגע"ג ומוכח הך סברא דלא אתי בק"ו וע"ז פריך שפיר ואימא לרבות שע"ש בשאר בגדים אבל זה אתי בק"ו שפיר ומנ"ל דלא אתי בק"ו וק"ל: ויותר נלע"ד דהא דאמר כיון דלעניים הוא דחזי לעשירים לא חזיין לא אתי בק"ו ר"ל לא אתי בק"ו לטמא אף לעשירים אבל ודאי לעניים כיון דחזי להו שפיר אתי בק"ו ומצינו כן בגדי עניים לעניים וע"ז שפיר קאמר טעמי' דכתבי' קרא ר"ל אע"ג דלא חזי לעשירי' כיון דכתבי' קרא ע"כ ילפינן דבנגעים מטמא אף לעשירים דאל"ה ל"ל קרא דלעניים ודאי אתי בק"ו וע"ז מקשה שפיר ואימא כי אימעוט מגע"ג היינו לעניים וכן מ"ש רש"י אבל גע"ג אתי בק"ו היינו לעניים ובעשירים באמת לא מטמא לפי המקשה

ומסתבר כן ודוק: אמנם כד עיינינן ב' מצאנו טעמא אחרינא לפרש היטב והוא שע"ז התירוץ שמתרץ דגע"ג לא אתי בק"ו יש להקשות טובא ומשני בזה טעמא והוא דזה ודאי דהא דאמר דגע"ג לא אתי בק"ו משו"ע אינה סברא מוכרחת כמ"ש לעיל די"ל להיפך גע"ג עדיף משו"ע דחזי עכ"פ לעניינין וש"ו"ע לא חזי השתא למידי אלא שהגמרא משני כן מסברא די"ל דשו"ע עדיף ואם נמצא ראי' דגע"ג עדיף ודאי התירץ אינו והוא ע"פ דמסיק בעמוד שלאח"ז דלאב"י קאי או בגד אגע"ג דמטמא בשרצים בצו"פ וע"כ שו"ע אינו מטמא בשרצים כמ"ש התו' וא"כ חזינן דגע"ג עדיף משו"ע והוי שפיר ק"ו וק' ל"ל והבגד ואהא מתרץ טעמא דכתב"י קרא וכו' ר"ל השתא דכתיב והבגד אז דרשינן גם או בגד לגע"ג בשרצים בצו"פ כמו בנגעים ובאמת גע"ג עדיף משו"ע אבל אי לא כתיב לא אתי בק"ו ר"ל דלא הוי דרשינן גם או בגד לגע"ג בצו"פ רק לשע"ש בשאר בגדים כמו לרבא וה"א דשו"ע עדיף ואהא מקשה אימא לרבנות שע"ש בשאר בגדים אף בנגעים וממילא לא צריך תו או בגד לשאר בגדים בשרצים דמה"ת לטהר הא עיקר מיעוט מנגעים וע"כ קאי או בגד לגע"ג ושפיר אתי גע"ג בנגעים בק"ו משו"ע ודוק: בתוס' בד"ה השתא שו"ע וכו' עד ורשב"א אומר וכו' וא"ל א"כ מנ"ל לילוף בק"ו כיון דשו"ע עדיף ז"א דהא ודאי גם שע"ש חזי לאצטרופי לבגד שלם דהא משום זה חזי אף לעשירים אלא דה"א דלא מהני הך דחזי לאצטרופי ולא יטמא אלא בגד כמות שהיא אבל כיון דשו"ע טמא אף שהוא הרבה עכ"פ עדיין אינו חזי כלל ע"כ משום דחזי לעשות ממנו בגד ממילא ודאי אף שו"ע כדי לארוג גע"ג נמי טמא דג"כ חזי לעשות ממנו בגד אף לעשירים ע"י צירוף ממילא ארוג שע"ש דחזי נמי לעשירים והוא כבר אריג אתי בק"ו ודוק: בד"ה אתי בק"ו מפרש הרב פורת וכו' עיין במהרש"ל שהג"ל כמו הגירסא שלפנינו שהוא דיבור בפ"ע ועיין במהרש"א שהשיג עליו ודבריו תמוהין דהאיך י"ל שבא לתרץ הקושיא דלעיל דמאי שייך לומר שהק"ו הוא לרווחא דמילתא כיון שהק"ו ליתא כלל בלא הסברא ולרווחא דמילתא שייך לומר אף את"ל שאין הסברא כן יש ק"ו משא"כ כאן לכן ודאי לפי פשוטו גירסת המהרש"ל נכונה וכן הוא לפנינו: אמנם אף לפי גירסא זו צריך לפנים לפרשו מאי בעי בזה לכנוס בדוחקים ואי משום הוכחה הוי להו להקשות כן ולתרץ וגם הלשון משמע דעיקר הוא לפרש והך וכן משמע הוא רק סיוע וגם הלשון מפרש הרב פורת משמע שבא לפרש איזה דבר וגם קשה טובא הלא כ' התוס' לעיל דבבגד שייך לחלק בשיעורין די"ל דבגד שלם דוקא וכן הוא הסברא באמת וא"כ למה ר"ל מה לי וכו' וגם כאן נקטו ד' או ה' אמות ולהלן נקטו בגד שלם וכן בויש לישב נקטו נמי בגד שלם וגם מה תירצו כיון דגלי א"כ גם בגע"ג נימא כן דמה לי אם אתי בק"ו ומה לי מכח הריבוי אם נאמר דשם כיון דאתי מריבויא לא גלי שהוא בכלל בגד גם בק"ו י"ל כן שאינו בכלל בגד רק הוא בכלל שו"ע דמיני' נפיק וגם הלשון יש ליישב הוא דחוק דה"ל ויש לדחות דבזה נדחה סברתו לגמרי ונ"ל שבא לפרש דבר התמוה בגמ' דקאמר אלא שע"ש דחזי וכו' ומאי אלא הלא בא לפרש דבריו הראשונים וגם לשון אי הכי תמוה דמאי סברא נתחדש כיון דלא ידע חילוק בין גע"ג לשע"ש קשה מ"ש דלזה צריך ריבוי ולזה לא וגם קושיתו תמוה הא כיון שהתחיל להקשות ואימא לרבנות שע"ש ודאי ר"ל משום דחשיב טפי כבר ידע מזה ומאי מקשה לכן מפרש הרב פורת לתרץ הכל והוא שבזה סברת התוס' לעיל מחולקים המקשה והמתרץ אם נאמר שו"ע עדיף מאריג

מעט או משום דחזי לאצטרופי או שאינו מטמא אלא שו"ע על בגד שלם או נאמר דאריג מעט עדיף שחזי עכ"פ כמו שהוא לעניים משא"כ שו"ע אפי' על אלף אמה אינו חזי השתא כלל וכיון שמתרץ לו דאתי בק"ו ע"כ תירץ לו סברא דאריג אפי' מעט כיון דחזי השתא עדיף א"כ א"ה אפי' גע"ג נמי אף דאינו חשוב כ"כ שאינו חזי אלא לעניים עכ"פ לסברתך הוא ג"כ עדיף משו"ע שאינו חזי כלל לחד תירוצא של תו' הוא עדיף אפי' מאלף ומכ"ש לאידך תירוצא ואל"ה אף שע"ש לא אתי וכק' התוס' וא"כ צריכין אנו לפרש התירוץ ולזה מפרש הרב פורת דהק"ו הוא להרווחה דמילתא וכו' דמה לי ד' או ה' אמות וכו' ולפ"ז קשה למה נקט כלל הק"ו וגם מה הקשה כלל ואימא לרבות שע"ש וע"ז קאמר הרב פורת גופא ויש ליישב דהוצרך הק"ו אף לד' או ה' אמות גופא שיטמא דבגד סובל שני פירושים או בגד שלם ר"ל מתופר כבר ללבוש או אמות כ"כ שיהא ראוי לעשות בגד ואי לאו ק"ו היינו מפרשין דוקא בגד מוכן ללבוש אבל כיון דשו"ע טמא אף שהוא הרבה עכ"פ הוא טוי לאריג מכ"ש אריג גופא גלי לן ודאי דהך בגד פירושו אריג על בגד וכיון דנפקא לן דהך בגד אינו דוקא בגד שלם ואף ד' או ה' אמות טמא ממילא ידעינן דגם שע"ש טמא דשוב י"ל מה לי שע"ש מה לי ד' או ה' אמות דדוקא בבגד שלחלק ולא בזה כמ"ש התוס' ודקדקו בלשונם והא דנקט ק"ו על שע"ש הוא להרווחה דמילתא ושפיר שייך התירוץ ומדוקדק בלשון אלא ר"ל לבתר דמקשה א"ה וכו' כמ"ש קאמר אלא וכו' ר"ל דהדר בי' מסברא קמייטא אלא דלעולם שו"ע עדיף אף משע"ש די"ל דשו"ע אינו מטמא אלא הרבה או דעדיף דחזי לאצטרופי ואם תקשה אימא לרבות שע"ש ז"א דשע"ש דחזי בין לעניים בין לעשירים והוי כמו ד' או ה' אמות שפיר אתי בק"ו ר"ל בהך ק"ו דנפקא ד' או ה' אמות נפיק גם שע"ש דמה לי וכו' משא"כ גע"ג לא שייך כן צריך ריבוי ודוק היטב כי הוא נכון מאד לדעתי ועפ"ז שפיר מתקיים גי' המהרש"א ולא מטעמי' דעדיין צריכין לתירוצם של התוס' לעיל לפרש תיכף תי' הראשון לפי ה"א אלא שהרב פורת בא לפרש תי' אלא וכו' שהוא המסקנא וא"ש א"צ למחוק הגירסא ושייך לשון מפרש וכו' דלפ"ז מפרש גם התי' השני משא"כ לפי המהרש"א צריך למחוק ולהגי' והרב פורת מפרש וגם הוא תמוה כמ"ש ולפמ"ש הוא נכון ודוק: בא"ד דילמא איצטרך לבגד שלם וכו' עיין במהרש"א שהקשה קושיא חזקה ותורף דבריו דלפי' תוס' לית להו דצו"פ הוי פרט אחר כלל כמ"ש לקמן בד"ה ואימא לרבות דליכא מיעוט דאל"ה לא הוי מקשה דאי מן ריבוי דוהבגד הא בעינן לגע"ג דאינם מפרשין כרש"י דגע"ג אתי בק"ו כמו שהקשו וא"כ אם לא נאמר כהרב פורת לא מימעוט כלל בגד שלם דליכא מיעוט ואם נאמר לאביי משמע אף בגד שלם טהור היא גופא קשיא מנ"ל ודוק בדבריו כי זה הוא תורף קושיתו ונלע"ד לתרץ ע"פ מ"ש התוס' בד"ה ואימא כי אימעוט בדיחוי הוכחת הרב וז"ל ומיהו שמא המקשה סבר וכו' עד וריבוי אחד לכולם ע"ש וקשה טובא א"כ לבתר דכתיב מיעוט לגע"ג תו ליכא למימר ריבוי א' לכולהו מה"ת לרבות שע"ש בשאר בגדים הא ליכא ק"ו ולא ריבוי וכאן שוב ל"ל כפי' מהרש"א דריבוי דוהבגד קאי נמי אשאר בגדים דהא חד ריבוי ל"ל דקאי בצו"פ לגע"ג ובשאר בגדים לשע"ש כמ"ש התוס' ותירוצו הוא על שלא הוכיחו התוס' משם אבל לבתר דדחו דאין לחלק נשאר הקושיא וגם בלא"ה סברתו דחוקה מאד מנ"ל לרבות מחד ריבוי שני דברים: אמנם לק"מ דאם לא נאמר כסברת הרב פורת ע"כ קאי ב' מיעוטי חד לגע"ג

וחד לבגד שלם והא דנקט שע"ש היינו משום דבצו"פ הוי שע"ש כמו בגד שלם מק"ו נקט שע"ש אבל אין זו הוכחה להרב פורת כיון דאעיקר קרא לק"מ ומלשון יש לדחות כמ"ש והם לא נקטי הוכחה אלא אעיקר קרא ל"ל או אעיקר דין אבל מלשון אין להוכיח די"ל דנקט שע"ש משום צו"פ וגם כיון דמימעט בגד שלם ממילא אימעוט שע"ש שפיר נקט שע"ש אבל עיקר קרא בעינן לבגד שלם וא"כ ממילא מתורץ ק' המהרש"א כאן ואין צריך לדוחק המהרש"א ומהרש"ל וא"כ גם לעיל לק"מ כיון דזולת סברת הרב פורת ע"כ התרי מיעוטי קאי חד לגע"ג וחד לבגד שלם ושע"ש שפיר מקשים דילמא איצטרך לבגד שלם בשאר טומאת דלא נילוף מנגעי' ומתורץ גם מה שאביי מטהר גם בבגד שלם בשאר טומאות ובנגעים לכ"ע ודוק: אמנם כד דייקין בתוס' בד"ה ואימא לרבות אין כאן מקום לק' המהרש"א וא"צ לכל זה דהנה בלא"ה קשה מנ"ל לרבות הא ודאי סברת רש"י נכון דפרט אחר כלל מימעוט הכל ותוס' לא כ' שום סברא לדחוק הך סברא דהריבוי אינו מיותר לסברת התוספות והמהרש"א שכ' דל"ל להתוס' הך סברא אין טעם וגם הלשון גמ' מוכח כרש"י דודאי המקשה הראשון ידע מהך דכתיב צו"פ והמתרץ הראשון והמקשה השני לא טעי בזה שלא ידע מקרא דכתיב וגם אי לא ידע מאי שייך לרבות שע"ש בש"ב מה"ת לחלק אלא ודאי ידע רק שהקשה דילמא קאי אגע"ג ושע"ש מרבינן וא"כ מאי משני צו"פ כתיב ע"כ כפירש"י דהוי פרט אחר כלל וא"כ מאי מקשה תו ואימא כי אימעוט וגם מ"ש התוס' והמתרץ לא הבין ק' והי' סבר שהמקשה לא ידע דצו"פ כתיב דבריו אלו מרפסן איגרא וא"א להולמו כפשוטו שהבין שלא ידע מקרא מפורש וגם מאי שייך לרבות כמ"ש אמנם נלע"ד שגם התוס' מפרשין התירץ כפירש"י שהוא פרט אחר כלל ואין בכלל אלא מה שבפרט אלא שהקשה מנ"ל דהפרט קאי אעיקר הכלל דבגד דילמא לא קאי אלא אכלל דריבוי דוהבגד שמרבה גע"ג וכולל ג"כ גע"ג בכל מינין ע"ז קאי הפרט דצו"פ וע"ז כ' שמתרץ הבין שהמקשה לא ידע מזאת הסברא דכתיב צו"פ דהוי פרט אחר כלל וחוזר ומפרש שודאי ידע אלא דילמא קאי אריבוי אבל לבתר דמשני ב' מיעוטי כתיבי ע"כ חד אכלל דריבוי וחד אכלל דבגד וממילא אימעוט גם בגד שלם דגם תוס' אית להו דאין בכלל אלא מה שבפרט וכמ"ש רש"י ודוק: בד"ה תרי מיעוטי כתיבי וא"ת וכו' עד לרבות שע"ש בשאר בגדים וכו' ועיין במהרש"א שהקשה לפי הרב פורת ודבריו תמוהים דאף לשיטתם לא יתיישב דהא ע"כ לשיטתם כיון דגלי כאן ע"י ק"ו שוב הוי אף בכ"מ שע"ש בכלל בגד כמו שהוכיחו לעיל בויש לישב ואם כן קושיתו נשאר חזקה אמנם נלע"ד לתרץ אחר שנקדים עוד קושיא חזקה במ"ש בא"ד דאי לרבות מוהבגד וחד מיעוטא הוי ידעינן וכו' והוא תימה גדולה דילמא לרבות גם גע"ג בשאר בגדים כמו אם נאמר בלא ריבוי דוהבגד לרבות שע"ש ה"נ אחר שכתבי ריבוי לרבות גע"ג ואם נאמר א"כ ל"ל המיעוטים גם בלא ריבוי דוהבגד אם נאמר לרבות שע"ש קשה כן כמ"ש המהרש"א וא"כ מה מועיל הריבוי ולא תירצו כלום והוא קושיא גדולה ואפשר גם זה הקושיא נכלל בק' המהרש"א ונלע"ד לתרץ הכל והוא שנ"ל ברור היכא דמיעוט אחר מיעוט לרבות היינו שמיעוט הראשון נשאר למעט ומיעוט השני מרבה ואם לכולם דאמרינן בקרקעות תשעה וכהן שמיעוט הראשון ממעט ישראל ונשאר כן וכדי שלא נמעט גם יותר אתי אינך לרבוי ישראלים ואף אם תמצא במקום אחד שב' מיעוטים אין ממעט כלל רק מרבה ע"כ הוא במקום

שליכא למעט ולרבות וע"כ הוא מרבה דבר חדש שלא היינו יודעין בלא שום מיעוט דאל"ה ל"ל שום מיעוט משא"כ היכא דאיכא למעט ולרבות הוצרך שני המיעוטים מיעוט הראשון נשאר למעט ושלא נמעט יותר הוצרך המיעוט השני לרבות כמ"ש ראי' מקרקעות הקדש זה ברור ומוכרח שלא ימלט בכל מקומות מאחד משני פנים האלו עכ"פ ופן הראשון מסתבר יותר דמה"ת לעקור מיעוט הראשון ועפ"ז מתפרש היטב תירץ התוס' והוא דאי לא הוי כתיב הריבוי דוהבגד ודאי הוי ידעינן מהשני מיעוטים דגע"ג בצו"פ טמא דאל"ה ל"ל ב' מיעוטים וכקושייתם דאף אם נאמר דאתי לרבות ע"כ מיעוט הראשון למעט ומאי נמעט אם לא גע"ג בש"ב ול"ל דאתי רק לרבות א"כ ל"ל שניהם ודבר חדש ליכא לרבות אלא שהיינו טועין לומר דמיעוט הראשון אתי למעט גע"ג ומיעוט השני אתי לרבות שע"ש בש"ב ומ"ש וגע"ג בצו"פ ה"א דטהור שלילות דבריהן הוא לפרש שלא יוקשה לך אם לרבות שע"ש בש"ב ל"ל שום מיעוט או יכתוב רק אחד ע"ז כ' דלק"מ כיון דהשתא ליכא ריבוי דוהבגד וגע"ג בצו"פ ה"א דטהור אי לא הוי שום מיעוט לכך כ' המיעוטי ואי הוי כתיב מיעוט אחד ג"כ ה"א דגע"ג בצו"פ טהור ומיעוט אתי למעט ש"ב לגמרי לכך כתיב ב' מיעוטים ע"כ א' אתי למעט גע"ג בש"ב וע"כ בצו"פ טמא והשני ה"א לעולם דאתי לרבות אבל השתא דכתיב ריבוי דוהבגד ע"כ ל"ל דהשני אתי לרבות שע"ש בש"ב דא"כ ל"ל השני מה"ת למעט יותר כמ"ש התוס' ולרבות גע"ג בצו"פ כבר ידעינן מוהבגד ואם לרבות גם גע"ג בש"ב לא ליכתוב שום מיעוט רק ריבוי דוהבגד וממילא אין חילוק אלא ע"כ דשניהן למעט הוא ודוק היטב כי הוא נכון מאד לכל השיטות בין להרב פורת בין לויש לישב שכ' התוס' לעיל ודוק: דף כז ע"א ברש"י בד"ה דתניא ל"ג וכו' ועיין בתוס' שמקיימין הגי' והוא לכאורה תמוה ארש"י דהא גמ' מפורשת דגם לאביי איכא תנא דסבר הכי ולמה מחק בחנם אמנם נלע"ד דהדין עמו דע"כ צריך למחוק דודאי לפי' התוס' צ"ל דהיינו הברייתא של תנא דבי ר"י שמיייתי בסמוך כמ"ש התוס' מפורש והוא מוכרח כמו שנבאר בסמוך בדברי התוס' ושם סתמא קאמר ולא שע"ש וצ"ל משום דרבא אזיל לטעמי' דמפרשו לקמן להך תנא דבי ר"י דלא מרבה אלא שע"ש נקט לי' בלשון ברייתא כיון שבלא"ה שינה לשונה כך צ"ל לפי' התוס' אבל לפ"ז א"א לומר כן דהא כד מטי להך ברייתא ומפרשו כן כבר הדר בי' מהך דהכא דבשע"ש איכא בינייהו כדאמר בגמ' לקמן דהא לסברא זו לא מפיק חד תנא דבי ר"י מאידך וס"ל גם לתנא קמא דבי ר"י דשע"ש טמא והכא הלא מקשה לרבא דאמר שע"ש א"ב ואז או שלא ידע מאידך תנא דבי ר"י או שידע והוי ס"ד שמרבה הכל מדנקט סתמא ות"ק ממעט הכל לכך שע"ש א"ב בינו בין רשב"א וא"כ האיך נקט השתא בהך ברייתא שע"ש אלא ע"כ ל"ג דתניא ויותר מסתבר שלא ידע עדיין כלל מהך ברייתא ומסברא דרש כן עד שהביאה אביי ואז הדר בי' מהך דהכא ודוק היטב: ובאמת הוא קושיא אלימתא על פי' התוס' אם לא שנאמר שתוס' לא גרסי שע"ש כדמשמע מלשונם שכ' אלא שקיצרה ולגי' זו האריכה וא"כ שפיר י"ל שידע ממנה וה"נ מפרשה השתא אף בגע"ג אלא שהביאה דרשב"א דרש לה לגע"ג אבל לגי' רש"י ודאי הדין עמו ודוק: בתוס' בד"ה נפקא מאו בגד דתניא וכו' עד דלרבא דאמר וכו' עד וה"נ עיין במהרש"ל שכ' שהוא גיליון וגם המהרש"א הסכים עמו וגם במהר"מ מחקו שאינו שייך לכאן כלל ואני בעניי קמתי משתומם על שלשה אבות העולם שלדעתי הוא תורף ועיקר

פירושהם והגע בעצמך לטעמייהו גם מ"ש לאבני דאתי אפי' לשע"ש הוא מיותר וט"ס שלא באו אלא לגמור פירושהם לתרץ ק' רש"י דאי מתניתא היא היכי פליג אבני דקאי אגע"ג בצו"פ וע"ז תירצו דהא אבני מודה דלאידך תנא קאי אש"ב ולא קאמר כן אלא להך תנא ולרשב"א וא"כ לא קשה ממתניתא כיון שהוא לאידך תנא דקאי אש"ב ומאי שייך לכאן אם קאיאגע"ג או אשע"ש ולא עוד אלא שהוצרכו להביא רא' לזה מהא דפירשו לעיל ר"ל בד"ה רשב"א ותדבר"י אמרו ד"א ע"ש שהכריחו כן אמנם מאי שייך לכאן אמנם כד דייקנא בי' הוא איקרי פי' דהנה לפי תירוץ התוס' קשה למה הוצרכו לדחוק שהיא הך ברייתא וקיצרה וע"כ ר"ל שגם הוסיף בה שע"ש דלא תני בה כלל והוא דוחק גדול נימא כפשוטו שהוא ברייתא ממש ככתבה וכלשונה ולאבני לא תקשה ק' רש"י האיך פליג עלה שיאמר דאתיא כאידך תנא דבי ר"י וע"ז כ' דל"ל כן דלאבני אתי לרבות לאידך תנא אף גע"ג והכא קתני שע"ש אלא ודאי היא הך ברייתא דלא קתני בה שע"ש ואבני באמת ס"ל דקאי אף על גע"ג והוצרכו להביא כן מהא דפירשו לעיל דסבר אבני דשאר בגדים או אין בהן טומאה כלל וכו' ע"ש אלא ששם כ' כן לתירץ קושיא בלא הוכחה וכאן הוא עיקר מקומו הוכיחו כן דלרבא דסבר דיש לחלק ולומר דלא מרבה אלא שע"ש לא מפיק וכו' ואם הי' גם אבני סובר כן לא הי' אומר דמפיק אלא ע"כ שאין סובר לחלק בש"ב בין שע"ש לגע"ג וכמ"ש לעיל וא"כ הך ברייתא יוקשה לאבני אמאן תרמי' אלא ע"כ היא הך ברייתא גופא דאידך תנא אלא שקיצרה רבא ופירשה בשע"ש ואבני מפרשה בגע"ג ודוק היטב כי נ"ל ברור: ומכ"ש לפמ"ש לעיל בתוס' הנ"ל שגם שם הוא עיקר קושייתם כן דמאי דוחקי' דאבני וכו' יאמר שכל השלשה אמרו דבר אחד וע"ז תירצו דסבר אבני דאין לחלק בש"ב אלא או יהיו טמאים כמו צו"פ או יהיו טהורים לגמרי והיינו ממש כמ"ש כאן יהיו דבריהם דהכא בשלילה אחת כדפי' לעיל דלרבא דאמר דהך הוכחה פי' לעיל והביאו כאן בקוצר לחזק בו תורף פירושהם ודוק: אמנם ודאי מבואר לפ"ז שהתוס' ג"כ היו גורסים שע"ש בדברי רבא וא"כ התירץ שכתבתי על רש"י ג"כ יושאר על התוס' בקושיא ואפשר שמש"ה מחקו זה ולא פירשו כמ"ש משום שלא היו גורסים להתו' שע"ש מחמת שכתבתי ודוק: בגמרא ורבא אי ס"ד נגעים חמירי וכו' והוא תמוה דהא ודאי חמירי וביותר תמוה פירש"י שכתב וע"כ גע"ג בשרצים מנגעים יליף והיכי יליף כיון דאיכא פירכא וכן פי' התוס' מלבד שהלשון דחוק מאד ק' לפי האמת מנ"ל גע"ג בשרצים לכן נ"ל לפרש לשון הגמרא ע"פ מ"ש התוס' בסמוך דלרבא שפיר ילפינן גע"ג חדא מאידך משום שהוא גילוי מילתא בעלמא דגע"ג קרוי בגד וכן משמע הלשון בגמ' רק הא דמקשה ורבא ע"כ צ"ל דהכי מקשה מנא לי' שהוא גילוי מילתא שהוא בכלל בגד דילמא לא הוי בכלל בגד אלא הוא חומרא שהחמיר רחמנא בנגעים אף שאינו בגד טמא וא"כ לא מצי יליף שרצים ואיצטרך או בגד לגע"ג וכסברת אבני וע"ז משני דרבא מוכח סברתו דהוי גילוי מילתא דקרוי בגד דאי ס"ד בזה שגע"ג טמא הוא נגעים חמירי לכתוב רחמנא וכו' וזה הוא ודאי כוונת רש"י שכ' וע"כ שרצים מנגעים יליף ר"ל דהוי רק גילוי מילתא וא"ל דילמא באמת לא הוי גילוי מילתא ואו בגד קאי אשע"ש בשרצים וגע"ג טהור בשרצים לק"מ דלא מיסתבר שיהא הפוך לגמרי בנגעים גע"ג בצו"פ טמא ושע"ש בש"ב טהור ובשרצים יהא להיפך וע"כ אי הוי חומרא קאי או בגד לגע"ג וא"כ ליכתוב בשרצים וכו' וע"ז שני

אביו וע"כ צ"ל לפי האמת אע"ג דליכא הוכחה ס"ל לרבא מסברא דהוי גילוי מילתא כמ"ש התוס' בסמוך אלא שמעיקרא רצה הגמ' לפרש דרבא מוכיח זה הסברא או י"ל דרבא ס"ל דכעדשה לא הוי פירכא כיון דאי מרדד ל"י הוי טפי מגריס כמ"ש התוס' ואביו ס"ל כיון דכמות שהיא הוא פחות הוי שפיר פירכא ובזה מתורץ ק' התוס' בסמוך די"ל דסוגיא דפסחים אתיא כרבא ודוק: וא"ל לאביו דלית ל"י הך סברא דהוי גילוי מילתא בעלמא אם לא נימא כסברת הרב פורת מנ"ל שע"ש בצו"פ דמטמא בשרצים דתו ל"ל כמ"ש התוס' לעיל דיש ליישב כיון דגלי וכו' הא אביו ל"ל הך סברא דגלי יש לחלק דשע"ש כיון דליכא ריבוי בנגעים אלא אתי בק"ו ע"כ הוא בכלל בגד משא"כ גע"ג דכתיב ריבוי י"ל דאדרבא מדכתיב ריבוי אינו בכלל בגד רק טמא מריבוי ועיין בקונטרס הדרשות וחילוקים שלי ותמצא מרגוע באלו הסברות ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה ס"ד כי דוקיא דרבא ל"ג וכו' עד ונראה אע"ג וכו' הך ונראה אינו מקושר להקודם וגם אינו שייך כלל לכאן בשמעתין ונ"ל לפרש דזולת שיטת התו' לעיל בד"ה נפקא ל"י מאו בגד שכ' דהא דאמר אביו איכא למיפרך וכו' ולית ל"י גלי וכו' היינו להך תנא דבי ר"י אבל לאידך תנא אית ליה ג"כ גלי וכן לרבא אליבא דהך תנא אית ל"י ג"כ הפירכא ולא אמרינן גלי וזהו דוחק גדול דמשמע בזה הסברא פליגי אביו ורבא ולשיטתם פליגי הנך תנאי בזה הסברא רק הם פליגי כמאן סבר רשב"א ומאי קאמר ואביו ורבא אין זה אלא תמה וגם דוחק גדול לשיטתם מאי דקאמר הא רב פפא אמרה והוא תירץ אחר לגמרי מאי שייך אמרה וגם אם נג' בדברי רבא מה צריך לשום תירץ ונג' תירץ אחר לאתוי ציצית או נג' גם למעלה אין זה אלא תמה וגם הכא צריכין למחוק כי דוקיא דרבא וגם יל"ד מאי שאמר אביו לבסוף רשב"א וסומכוס אמרו דבר אחד ולא תכף כ"ז הם סברות מרפסן איגרא וגם רב נחמן בר יצחק לא שייך הכא אמנם זולת שיטתם יש לנו לפרש שיטה השוה בכל דודאי לפום סברא דלעיל פליגי אביו ורבא ממש בזה הסברא א"א אמרינן גלי לילף שרצים מנגעים לגע"ג או לא דאביו אית ל"י דלא אמרינן גלי לכך להך תנא אתי או בגד לטמאות גע"ג בצו"פ בשרצים וש"ב טהורים לגמרי מאף כל ואידך תנא ס"ל דיותר מסתבר לאוקמא או בגד לשע"ש וגע"ג באמת טהור בשרצים ולית ל"י כלל אף כל לכך קאמר אביו דמפיק הך תנא מאידך ורבא אית ל"י גלי לכך קאמר לרשב"א או בגד קאי לשע"ש בש"ב אף דיותר מסתבר גע"ג משום דגע"ג לא צריך קרא ולתנא דבי ר"י לא דריש קרא דאו בגד או דהוי ס"ד דל"ל גלי ולא מקשה על זה דבאמת הדר והיינו לבתר דאשכח הך ברייתא דתנא דבי ר"י מרבה ש"ב מאו בגד ומשמע ודאי דמרבה להו לגמרי כמו צו"פ כיון דסתמא קאמר תדע לך דרבא אית ל"י כיון דנקט סתמא אין לחלק בין גע"ג לשע"ש דמש"ה קאמר מעיקרא דתנא דבי ר"י ורשב"א פליגי משום דרשב"א קאמר בהדיא גע"ג ותנא דבי ר"י קאמר סתמא לא רצה קאמר שלא יחלקו ותנא דבי ר"י נמי מגע"ג הוא דממעט אלא ודאי משום דתנא דבי ר"י סתמא קאמר אין לחלק וה"נ סתמא קאמר משמע דמרבה לכל דיני צו"פ גבי שרצים ואם נאמר דאית ל"י גלי וגע"ג בצו"פ טמא אף בשרצים ומרבה לש"ב אף לגע"ג א"כ יחלקו שניהם ארשב"א דאמר בהדיא אין בו משום גע"ג משמע דש"ב עכ"פ בגע"ג טהורים לכל לכך הדר בי' לגבי אביו ואית ל"י דלא אמרינן גלי ואו בגד דרשינן לש"ב וא"כ גע"ג טהורין בשרצים אף בצו"פ ושע"ש טמא אף בש"ב בשרצים מאו בגד וא"כ כולו תלת תנאי

לא פליגי ותנא קמא דבי ר"י דאמר אף כל לא קאי כלל אטומאה אלא אכלאים או אציצית כדמפרש ואזיל אבל לטומאה מרבה מאו בגד ממש כמו צו"פ וה"ק כי לית לי' לתנא דבי ר"י בש"ב גע"ג ר"ל משום דל"ל לימוד לטמאות גע"ג כיון דמפיק או בגד לש"ב והא דנקט בש"ב אע"ג דגם בצו"פ טהור בשרצים משום נגעים נקט ש"ב וכדי שייסבור כרשב"א דמש"ה אין מסככין בגע"ג בפשתן משום דטמא בנגעים ואהא שייך שפיר רב פפא אמרה כיון דאית לי' אף כל לאתוי כלאים ע"כ אית לי' ממש תירווצא דרבא כמ"ש וכיון דאמר בדותא היא יוקשה ארבא אף כל לאתוי מאי אהא קאמר רב נחמן בר יצחק לפרושי דאתי לאתוי ציצית ואין להקשות הא רבא אית לי' דכל בגדים הייבים דדריש הכנף מין כנף ע"כ צ"ל דזה אמר מקמי דהדר אבל לבתר דהדר כאן אית לי' דאף כל לאתוי ציצית והכנף מין כנף דריש באמת לצו"פ כמו דאמר ביבמות לתנא דבי ר"י כי דוקיא דרבא כמו כן סובר רבא באמת והתם קאמר לסברא קמא וא"כ הכא לבתר דהדר שפיר קאמר אזה כי דוקיא דרבא דלפי האמת הוי זה דוקיא ודוקיא דהתם הוי האמת והוי מתורץ ג"כ מאי דאמר אביי רשב"א וסומכס אמרו דבר אחד דמעיקרא דאית ליה דרשב"א מטמא גע"ג בצו"פ אף בשרצים לא מוכח מידי דסבר כסומכוס די"ל מש"ה אין מסככין משום דטמא אף בשרצים אבל אונן דאינו טמא רק בנגעים י"ל שפיר דמסככין והא דלא אמר בגד פשתן ודאי אינו הכרח כלל די"ל דקאי אגע"ג דנקט מעיקרא אבל לבתר דשמע אביי מרנב"י דקאי אציצית הדר בי' דודאי למה לנו לעשות פלוגתא יותר יש לנו להשוות דקאי אציצית וכולהו תלתא תנאי לא פליגי וכמ"ש וא"ת כיון דאף לרשב"א אית לי' כמו הנך תרתי תנאי דבי ר"י דגע"ג אינו טמא כלל בשאר טומאות אף בצו"פ ע"כ הא דאין מסככין היינו משום דטמא בנגעים ממילא אף באונן אין מסככין דג"כ טמא בנגעים ולכך קאמר השתא דרשב"א וסומכס אמרו דבר אחד זהו הנ"ל מחזור בשיטה וא"כ לפ"ז ודאי הלכה כרנב"י דאף רבא בתר דהדר אית לי' הכי וגם אביי סובר הכי לפמ"ש וא"ש לישנא דהדר בי' והיינו לגבי אביי וכן נ"ל באמת לפסק הלכה לענ"ד אבל תו' נאדו מזה השיטה לעיל בד"ה דתניא או בגד לכן מחקו גם כן הגירסא כי דוקיא דרבא דלדידהו אית לי' לרבא באמת הכי לכך כ' ע"ז ונראה דאין הלכה כרנב"י משום דרבא פליג וגם אביי פליג לשיטתם ודוק: בתוס' בד"ה כל היוצא מן העץ אין מדליקין לעיל פי' בקו' וכו' וצ"ל שלא הי' לפני התו' הגירסא ברש"י כאן קנבוס וכו' וע"ש בתוס' אמנם נלע"ד דברי רש"י מוכרחין לעיל דאי לא קאי אקנבוס וצ"ג מאי היוצא מן העץ דקאי רשב"א למעט דאינו מטמא גע"ג והיינו ודאי בגד ולא מציינו בגד מן יוצא מן העץ אלא הנך ואף את"ל כאן לענין פתילה משכחת בעמרנתא כדמשני לעיל אבל אין דרך לעשות בגד ממנו ואף את"ל דעושין גם מהם בגד קשה הא ודאי גם קנבוס וצ"ג אין מטמא משום גע"ג לרשב"א דהא מנגעים יליף א"כ היכי שביק עיקר בגד ונקט יוצא מן העץ אלא ודאי קאי אקנבוס וצ"ג ואע"ג דאיכא נמי נוצה של עזים ומשי דאין מטמא משום גע"ג נקט יוצא מן העץ לאפוקי צמר ועור דמטמא ובאמת בהו איכא כלל אחר כל היוצא מב"ח אינו מטמא אלא צמר ועור אבל אי לא מיירי מקנבוס וצ"ג לא כייל שום בגד ובאמת אינם מטמאין הוא תימה ולפ"ז י"ל דגם לפני התו' הי' גי' ברש"י כאן ג"כ כמו לפנינו אלא שג"כ הבינו שהוכחת רש"י מלעיל לכך כ' לעיל פי' ר"ל מכת לעיל פי' כן אלא שאעפ"כ נאדו מזה מכח קושייתם אמנם נ"ל דברי רש"י מוכרחין כמ"ש ומה

שהקשו ממעשה בכל בכל יום אינו קושיא דבאמת לאו מנהג ותיקון הוא ומ"ש שהוא טוב לפתילה ג"כ אינו קושיא שדעתם הי' רחבה מדעתינו שאינו נמשך אחר הפתילה כמו פשתן או שהאור אינו נכנס לתוכו ומ"ש שהוי זרע לק"מ דהא הם בעצמם כתבו דגם פשתן הוי זרע לדינא ואפ"ה קראו הכתוב עץ ולא יזהו נ"מ שינה הכתוב ע"כ צ"ל דבלשון קרא נקרא עץ שגדל כמו עץ וגם בלשון תנא נקרא כן וא"כ גם קנבוס וצ"ג הגדילין כן נקראים עץ ג"כ בלשון התנא ואפשר דגם התו' לא פליגי אלא כאן ולא לעיל ואם נאמר דגם רש"י לא גרס כאן לא פליגי כלל ולשון משנה לחוד ולשון ברייתא לחוד ודוק: דף כח ע"א ברש"י בד"ה ממשכן דלא הוי בי' וכו' ר"ל דלא הוי שם מה שנקרא אהל אלא פשתן כמ"ש בגמ' מה להלן של פשתן קרוי אהל ונ"ל שבא לפרש כן לתרץ ק' התוס' מ"ש בתו' בד"ה ויפרוש את האהל תימא לר"י מנ"ל וכו' עד ושמא אהאי קא סמיך ואין לו פירוש לכאורה ונ"ל דה"ק דהא דנקט ויפרוש את האהל לאו מהכא יליף דפשתן איקרי אהל דהך אהל ודאי קאי על יריעות עזים כמ"ש התוס' דפרש אותם על המשכן דהיינו יריעות שש משזר והא דלא נקט קרא בסדר הקמתן היינו כיון דכתיב ויפרוש את האהל על המשכן ממילא פרש תחילה את המשכן אלא נקט האי קרא דכתיב בי' אהל גבי משכן וילפינן ממילא מכל המשכן מה שמצינו שנקרא אהל ושם מצינו גם פשתן שנקרא אהל כיון דנקרא משכן בהאי קרא גופא וכן שאר קראי מה שמביא התוס' וכן בגמ' לקמן ומשכן מצינו שנקרא אהל כמ"ש רש"י ותוס' דכתיב משכן אהל מועד והדרי תו' מתירץ הראשון והכי מסקנתם וכמ"ש וכן כוונת רש"י במ"ש כאן וכ"כ להדיא בד"ה משכן קרוי משכן ובד"ה מה תחתון ודוק: ברש"י בד"ה וחוטן כפול שש וכו' עד ואי קשיא וכו' לכאורה הוא תמוה דאינו ענין לכאן ולעיל הל"ל כן ונ"ל דבאמת נוכל לפרש דאהל אהל ריבה קאי גם על הכלים שתחתיו שיטמאו בכל אהל ולא קאי אג"ש אלא על אהל עצמו אלא הכי מקשה רש"י על המקשן דלא ידע מאהל אהל ריבה למה לא הקשה יותר חמורדא"כ אף הכלים שתחת אהל אחר לא יטמא וע"ז תירץ שלא הי' יכול להקשות כן דהי' לשנוי כדאי' בספרי וא"ת א"כ למה נקט הספרי זה הק"ו הא לפי האמת לא צריך לק"ו דיש ריבה וי"ל דאי לאו הק"ו ה"א דריבה קאי רק אכלים שתחתיו ולא על אהל עצמו המחובר אע"ג דריבה הכל הכי מסתבר שיהא הריבוי על כל האהל לענין כלים שתחתיו במילואו וגם הג"ש יהי' על האהל עצמו במילואו ולא נאמר שזה למחצה וזה למחצה וא"כ הוי קשה אי מה להלן שזורין וכו' לכך נקט הק"ו ולא צריך ריבוי אכלים שתחתיו ע"כ קאי גם אאהל ולפ"ז גם דברי רש"י יותר מסתבר לפרש כן שהקשה כן אתירץ שמשני אהל אהל ריבה ע"ז כ' ואי קשיא וכו' ר"ל ונאמר דהריבה קאי ע"ז ואכתי תקשה דניבעי דוקא שזורין וע"ז תירץ שא"צ ריבוי ע"ז דמק"ו מייתי לה ודוק: מה שהקשה המהרש"א בתוס' דמייתי ואת המשכן תעשה וכו' ולא מייתי ונשאו את יריעות המשכן נ"ל משום דהיינו יכולין לפרש יריעות של משכן ולא הם נקרא משכן אבל קרא דהמשכן תעשה מוכח שפיר ודוק: בתוס' בד"ה אי מה להלן קרשים פי' בקו' וכו' והקשה ריב"א וכו' ע"ש ונלע"ד דלק"מ דהא השתא ס"ד דמשכן קאי אקרשים והיריעות וכמו שאם עשה אהל מפשתן לבד טמא כיון שהי' במשכן וקרוי אהל ה"נ אם עשה אהל מעץ לבד יהא טמא וק"ל: בגמרא ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדשה המ"ל מה לשרצים שכן כל הבגדים טמא בהן וא"ל דאתי למימר אליבא דכ"ע

דהיינו אף לאביו אליבא דרשב"א ותנא דבי ר"י לעיל דאף בשרצים אין טמא אלא צו"פ (א"כ היכי אמר לקמן אתיא בק"ו מנוצה של עזים וכ' התו' דא"ל שו"ע יוכיח דמה לשו"ע שכן אינו מטמא בשרצים ר"ל מש"ה אינו מטמא באהל המת הא נוצה של עזים נמי אינו טמא בשרצים לדידי') אמנם לק"מ דאדרבא י"ל דלאביו לק"מ שני ק' התוס' דלשם כמו שנבאר בעזה"י וא"כ גם הכא לק"מ דבעי למימר אף לאביו אף דרבא קאמר ל"י ודוק: בתוס' בד"ה ריבה עור בהמה טמאה וכו' עד ונראה דהא דנקט בהמה גסה וכו' לכאורה אינו שייך לכאן ואינו מקושר מהקודם אמנם ה"פ דלא תיקשי היכי ס"ד דמש"ה הצריך הך ברייתא ריבוי דלא נימא דומיא דצמר למה לא חישוב גם בהמה גסה כמו שם בת"כ אלא ודאי הך ברייתא ל"ל דרשה דצמר וע"ז כ' דגם שם ב"ג לאו דוקא ע"כ וא"כ לא פליגי וי"ל דהיינו הך ברייתא אלא שקיצרה וק"ל.

בתוס' בד"ה מה לשרצים וליכא למיפרך וכו' עד ואומר ר"י משום דג"ש וכו' ועי"ל וכו' עיין במהר"מ שהקשה א"כ מאי מהני ק"ו ותירוצו דחוק ודאי מה שהקשה מכח ועי"ל לק"מ דהג"ש בגד ועור לא כתיב אלא גבי טומאת כלים דמת שתחת אהל אבל ק"ו ודאי יכול למילף טומאת אהל עצמו מטומאת כלים דשרצים אבל תי' הראשון תמוה כיון דג"ש דאהל אהל סתר לג"ש בגד ועור מכ"ש דסתר לק"ו ודוחק לומר דק"ו וג"ש עדיף יותר מג"ש לחוד ונ"ל לפרש אחר שנבין עוד דברי התו' שסיים לכך צריך ריבוי שאין לו פירוש שהוא למותר וגם מאי ריבוי יש כאן הל"ל לכך צריך ק"ו ונ"ל לפרש כוונתם דקאי אלעיל ור"ל דעפ"ז מתורץ גם הך דתוס' בדיבור הקודם שהקשו למה צריך ריבוי בשרצים לעור בהמה טמאה ודחקו לתרץ ועפ"ז ממילא מתורץ כיון דכאן איכא ג"ש דאהל אהל דסתר ל"י ואי לא כתיב ריבוי היינו מקיימין שני הג"ש דאהל אהל אתי לאורוי בטומאת אהל שעור בהמה טמאה שאינו טמא ושרצים הוי ילפינן מג"ש דבגד ועור מהכא דגם בהו עור בהמה טמאה טהור לכך צריך ריבוי בשרצים וא"כ כיון דבלא ריבוי הוי ממעטינן אהל המת ושרצי' מג"ש דאהל אהל ובגד ועור עכשיו דמרבה הכתוב מרבה גם שניהם כיון דאיכא ק"ו דל"ל דאהל אהל סתר ל"י דהא הג"ש הוי קאי לשניהם מחמת בגד ועור גם הריבוי קאי לשניהם והרב פורת דלעיל דלא תירץ כן אפשר ס"ל כמו ועי"ל ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה אתי בק"ו מנוצה של עזים וא"ת וכו' ועוד קשה וכו' עד והקשה השר מקוצי וכו' ולענ"ד נ"ל דלק"מ די"ל דרבא מברניש ס"ל כאביו לעיל אליבא דתנא דבי ר"י ורשב"א דנוצה של עזים אינו טמא כלל בשרצים מאף כל ויליף ק"ו מנגעים ושרצים דמה נוצה של עזים דאינו טמא בנגעים ושרצים טמא באהל המת וכו' אע"ג דנקט נגעים לחוד י"ל דקאי אלעיל דנקט נגעים ושרצים אע"ג דלעיל קאמר רבא ואיהו פליג אאביו לעיל גבי שמעתין דצו"פ הא רבא איתותב וי"ל דלדידי' באמת עור בהמה טמאה אינו טמא באהל המת כמו שפשט רב יוסף ואדרבא מסתבר כן דאל"כ היכי פשיט ר' יוסף דטהור הא איכא ק"ו ולפמ"ש א"ש דרב יוסף ס"ל כרבא ולא מוכח מק"ו כמו שהקשו התוס' ורבא מברניש ס"ל כאביו וא"כ לק"מ כל הקושיות דל"ל שו"ע יוכיח דהא אינו טמא בשרצים וגם לק"מ ל"ל קרא גבי שרצים דהא ליכא ק"ו גבי שרצים כיון דנוצה של עזים אינו טמא בהם וממילא לק"מ ק' השר מקוצי אלא שהתו' ביקשו לתרץ אף אם ס"ל כרבא ודוק: אמנם לפמ"ש מתורץ ק' חמורה דבגמ' מקשה אלא הא דתני רב יוסף למאי הילכתא וכ' התו' לא בעי למימר וכו' וכ"כ רש"י דמאי דהוה הוה ותימה

גדול דא"כ מאי בעי מאי הוי עלה דתחש למאי הילכתא מאי דהוי הוי ולפמ"ש א"ש דזה הפשיטות הוי רק לאביי והא דמקשה אלא הא דתני ר"י היינו לאביי האיך מפרש הברייתא אבל על רב יוסף גופא לק"מ ד"ל דסבר כרבא תדע דאל"ה מאי משני לתפילין הא רב יוסף אמר לה על תחש דכן אמר לעיל להדיא מאי תיבעי לי' תנינא אלא ודאי ארב יוסף לק"מ רק לאביי האיך מפרש את הברייתא ומשני לתפילין ואהא מבעי' שפיר מאי הוי עלה דתחש ונ"מ למיפשט בעיין אליבא דרבא דתו לא מיפשט מברייתא אף לרבא ד"ל דקאי רק אתפילין וכן משמע ברש"י להדיא שכ' בד"ה מאי הוי עלה לא איפשט בעיין ולפי פשוטו הא כבר איפשיט מק"ו אלא ודאי כמ"ש וכ"כ לתרץ הקושיא גדולה שכ' ודוק: ברש"י בד"ה הל"מ וכיון וכו' עד ומתניתן דרב יוסף לאו הל"מ קאמר נלע"ד דרש"י בא לתרץ בזה מה שהקשו בתוס' בד"ה תפילין בהדיא וכו' ור"ל כיון דהך ברייתא קאמר הלשון למלאכת שמים משמע דטעם הוא משום דהוי מלאכת שמים ואי הל"מ לא צריך טעם וכן הקרא מן המותר בפיך אין צריך טעם והל"ל לא הוכשר לתפילין אלא עור בהמה טהורה ודוק: בגמרא בשלמא לענין טומאה בהא פליגי וכו' הוא מיותר ונ"ל לפרש דודאי ידע ראב"א ד"ל בשבת פליגי אי מיתר להדליק הואיל ולא הבהבה כרבא וכמו כל פסולי פתילות דמתניתין ולא הוי דחיק נפשי' למיקמא בי"ט דוקא ושלא כהילכתא דאיהו גופא סבר כר"ש אלא דקשה לי' דא"כ מאי שייך זה לזה וגם מאי שייך פלוגתא דטומאה לכאן ואת"ל אידי דשבת נקט נמי טומאה דבשלמא אי הוי חד טעמא שייך לומר אידי ולכך נקט בשלמא לענין טומאה פליגי ודאי אי קיפול מועיל וא"כ אי הוי הכא בשבת טעמא אחרני לא הוי שייך למיתני בחד בבא וגם לא שייך לכאן לכך דחיק נפשי' לפרש דהא בהא תליא משום דטמאה היא לכך אין מדליקין בה ודוק: דף כט ע"א בגמרא רבא אמר היינו טעמא וכו' והא דנקט לה הכא דטומאה וגם בחד בבא צ"ל דס"ל דאע"ג דלאו חד טעמא כיון דפליגי בחד מילתא הני תרי פלוגתא נקט להו בהדי הדדי אמנם הוא דוחק גדול דעכ"פ לא הוי למיתני להו בחד בבא וגם הוי לי' למיתני דשבת קודם וביותר לפ"ז יוקשה ארב המנונא לקמן דלא הוי אף בחד מילתא דהא מקולי מטלניות לא שייך בקיפלה דוקא ובפתילה אלא בבגד שהקילו ולא שייך כלל לכאן ונ"ל לתרץ אליבא דרבא דג"כ הוי חד טעמא משום דאין מדליקין בה ועדיין לא חזי לפתילה בלא היבהוב לכך קיפול אינו מועיל דעדיין בגד הוי לענין טומאה משא"כ אי מדליקין בה ע"י קיפול לחוד הוי פתילה ולא בגד לכך קיפול מועיל וראב"א ל"ל זה הסברא ובדרך זה י"ל גם התירץ של רב המנונא כמו שנבאר בסמוך ודוק: ברש"י בד"ה ומקולי מטלניות וכו' עד וקיפול דנקט במתני' וכו' וגם לפי פשוטו משמע דברי רש"י דאיירי ג"כ שתלאו במגוד או אחורי הדלת ותימה גדולה בעיני חדא דהיכא רמיזא במתניתן זה וגם לא שייך קיפול לכאן וגם לא שייך כלל הפלוגתא דטומאה לפתילה דהתם משום שביזוהו הוא ולא משום פתילה וגם לא שייך כלל זה לזה ולא למכילתן ומה גם למיתני בחד בבא לכן נ"ל לפרש דפתילה הוי דומיא דתלאו במגוד או אה"ד דכיון שעשאו פתילה כבר הסיחו מדעתו מהיות בגד לכך קיפול דאל"ה לא הוי עדיין פתילה ולא הוי כמו תלאו במגוד וטמא ויש לכיון זה בדברי רש"י דה"ק משום היבהוב וכו' ר"ל משום דלענין הדלקה אי הבהבה ודאי שרי ואי לא קיפלה ודאי אסר נקט לה גם לענין טומאה כיון דתלי בזה דהוי פתילה מש"ה טהורה לר"ע ולפ"ז לא הוי צ"ל דאזיל ר"ע לשיטתי' אלא

כיון דהאמת כך הוא והוי לר"ע טהורה אפי' אי לא הוי מדליקין בי' אלא דסוף סוף כיון דפלוגתייהו משום דתלי בפתילה נקט לה הכא והא דאמר רבא לקמן והדר בי' ר"ע וכו' מדנקט פתילת הבגד וכו' לאו דאיירי דתלאו במגוד אלא דמוכח דפתילה הוי כמו תלאו במגוד ולא מבזזה כ"כ כמו אה"ד דאל"ה ליתני של בגד ודוק: אמנם לולא דברי רש"י לקמן שפי' דלענין הדלקה פליגי אי מדליקין בפתילה שאינו מחורכת הייתי אומר דרב המנונא מפרש פלוגתא דהדלקה כראב"א אלא שא"צ לאוקמא בגע"ג מצומצם וגם בקיפול מועיל אלא בקולי מטלניות וכמ"ש ואם הבהבה ודאי טהורה לכ"ע דהוי כמו זרקו באשפה דאין ראוי שוב לבגד ובי"ט שחל להיות ע"ש עסקינן דלר"א כיון דטמאה היא אי מדליק לה הוי עכ"פ כמו זרק באשפה והוי נשבר בי"ט מש"ה אין מדליקין בו ולר"ע הוי נשבר מעי"ט משום קולי מטלניות ודוק: בתוס' בד"ה רבא אמר משמע דרבא סבר וכו' ר"ל דהא עדיין לא שני תירץ דרב המנונא דנאמר שסמך עלי' ואמאי לא מפרש לענין טומאה או הל"ל בתר רב המנונא וק"ל: בא"ד ע"כ נרא' דהכא גרס רבה והתם רבא ול"ל איפכא חדא דמסתמא נקט ש"ס כסדר מעיקרא ראב"א ורבה ורב המנונא ואח"כ רבא שהוא בתרא ולא מעיקרא רבא ואח"כ רבה וגם ליכא למימר דרב המנונא ורבה סמכי ארבא וא"כ היכי מפרשי אינהו טעמא דהדלקה ודוק: בא"ד ונ"ל דבחנם נהגו וכו' נ"ל שהוא מקושר מהקודם ר"ל דא"ת ע"כ גרסינן רבא דאל"כ למה נהגו הנשים להבהב דנגד רבה י"ל דהלכה כראב"א ור"א בר' אושיעא דלדידהו א"צ להבהב אלא ודאי גרסינן רבא לכך נהגו כן דבכ"מ הלכה כרבא שהוא בתרא לכך כתבו דז"א דאף אם גרסינן רבא אעפ"כ בחנם נהגו דהא רבא קאמר כן רק לר"א דשמותי הוא וכו' וא"כ שפיר גרסינן רבה הכא כיון דבלא"ה הוי חומרא בעלמא וק"ל: בד"ה ולא בסמרטוטין וכו' עד ומיהו בתוספתא גרס וכו' והא דנקט לה הכא נ"ל דר"ל למה נקט קיפלה הל"ל פתילה שלא הבהבה אין מדליקין וא"ל דנקט לרבנותא אע"פ כן אין מדליקין דליתני כח דהיתרא דאע"פ שלא קיפלה ג"כ מדליקין לכך קאמר ולא בסמרטוטין אע"פ שאינה מחורכת לכך נקט קיפלה משום דיוק דדוקא בקיפלה הוא דלא הבהבה אין מדליקין אבל הבהבה מדליקין אבל לא קיפלה אפי' הבהבה אין מדליקין דהוי סמרטוטין וק"ל: בגמ' אימא שפיר דמי צריכא ולהיפך לק"מ כיון דאיכא פלוגתא הוי הך צריכא לר"ש להיפך אלא דק' אתמרים דלר"י שמעינן מאגוזים ולר"ש מכלים וצ"ל דה"א סברא דמעיקרא מכסיין והשתא מגליין יותר חמור וה"א דגבי כלים דמעיקרא מגליין והשתא מגליין מודה ר' יהודא דשרי לכך צריכי כולהו ודוק: בתוס' בד"ה והא דרב לאו בפירוש איתמר וכו' מה שהקשה המהרש"א מה שתוס' לא מייתי משמן של בדדין נ"ל משום דשם יש לפרש כפירש"י דג"כ לא הוי נולד ומכרכי דוזוי אף דהוי מוקצה אתי נולד בק"ו וק"ל בתוס' בד"ה בין מן המוכן פי' בקונ' וכו' ע"ש עד גמירא ולענ"ד נראה פירש"י יותר נכון ומוכרח דלפי' התוס' ק' חדא הא שני הקושיות דאמאי קרי לה מוכן ושאינו מן המוכן ק' לשלשתם אף שמתרצין דמקשה כיון דלדידי' טמא אמאי קרי לה שאינו מן המוכן גם בל"ז קשה ול"ל לזה הדוחק הל"ל אכולהו ואמאי קרו כולם למגוד מוכן ולא"ה"ד שאינו מן המוכן וגם לא שייך תירוץ כיון דלגבי אשפה מוכן וכן לגבי קופסא לאו מוכן הא לא הזכירו בדבריהם קופסא ואשפה ומאי שייך לשנות הלשון בשבילם שלא הוזכרו כאן וגם תירוצם מה שכ' הא דלא אמר דלגבי מגוד לאו מוכן והוי א"ש טפי

דכיון דהזכיר מוכן דהיינו מגוד לגבי' הוי אה"ד אין מוכן תירוצם דחוק מאד כמו שנבאר בסמוך משא"כ לפירש"י לק"מ ומה שהקשו מה לו להזכיר קופסא ואשפה לק"מ די"ל כל אחד תלי טעמא בהכי ר"א סבר כמו שקופי שקופסא מוכן משום דעדיין דעת' עלי' כן מגוד ואה"ד כיון דס"ל דבהכי לא בטלה מדעתו אשמועינן דהוי כמו קופסא ור"י אשמעינן דהוי כמו אשפה ושפיר שייך הקשיא והתירץ לכל אחד דוקא וממילא לק"מ ק' הראשונה דהיינו ק' הגמ' אמאי קרי לה שאינו מן המוכן וכו' ומשני שפיר דר"א כיון שהזכיר קופסא קרי לשניהם שאין מן המוכן וכן ר"י להיפך ולר"ע לא מקשה מידי דאיהו קרי שפיר ומ"ש מהכרעה רש"י אזיל לשיטת' דלא ס"ל לפרש כן בעלמא גבי הכרעה שלישיית ותוס' אזלי לשיטתייהו וגם לפי' התוס' י"ל כיון דעכ"פ הזכירו שם מוכן ואין מוכן הוי הכרעה ודוק: בא"ד דלא חשיב כולי האי תלאו במגוד מאה"ד אע"ג דאה"ד קרי למגוד מוכן צ"ל כיון דהוא טמא לא שייך לקרותו שאינו מוכן אע"ג דלא חשיב כ"א הוא נחית תרי דרגי לכך מגוד אע"פ דלא חשיב כיון דטמא ולא נחית רק חד דרגא מקופסא קרי מוכן וכן להיפך לר"י וק"ל: ע"ב בגמ' ואי אשמעינן של חרס ה"א בהא קאמר ר' יהודא וכו' אע"ג דזה אשמעינן מקערה דמפסיק ולא מאס אפ"ה שרי ר"י וא"כ ליתני של חרס וקערה ולא ליתני שפופרת י"ל דה"א שהקערה נמי מיירי בשל חרס דמאיס וק"ל: בגמ' עולא מתרץ לטעמי' מטה דומיא דכסא וכו' הא דלא קאמר בקיצור עולא מתרץ במטה קטנה וכן לרי"ר י"ל משום דהוי קשה היכי נקט סתם מטה דהוי גדולה וכן היכי נקט סתם כסא לר"י וגם למה נקט שניהם אי לאו משום דאשמעינן בגדולים ובקטנים לכך מתרץ דנקט מטה דומיא דכסא ואע"ג דנקט סתם לק"מ דהוי דומיא וגם מטה מיירי בגדולה יותר מכסא אלא דומיא דכסא שאפשר לנושאה בידיים ע"י הדחק ואפ"ה שרי וכן כסא דומיא דמטה ודאי היא קטנה ממנה אלא דומיא שא"א לינשא בקלות אלא ע"י הדחק וכה"ג שרי אף לר"י ודוק דף ל ע"א שאל שאילתא וכו' יל"ד הלא משנה שלימה היא וגם הך דרשה שפתח אין ענין לפשיטות שפשט וגם לא פשט מהמשנה וגם לא מקרא דוחי בהם ולא שימות נ"ל לומר דבאישא היינו רשע לחלל שבתות ומשום דאמרינן בעלמא טעם דפ"נ דוחה שבת מוטב שיחלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה וגם קרא דוחי בהם יש לפרש מהאי טעמא משא"כ בזה ומשום דלכאורה יש לפשוט זה ג"כ מהני רומיא דקרא ולומר דהך קרא דמשבח את המתים היינו בצדיקי' והך קרא דמגנה אותן היינו ברשעים שאף בחייהם קרוים מתים וא"כ נפשוט שאין לחלל עליו שבת שאף בחייו הוא כאלו כבר מת לכך פתח ומפרש קראי באופן אחר ולא ברשיעי עסיק והדר פשיט מסברא דקרא דוחי בהם קאי אף על הרשעים דעכ"פ יש בו נרו של הקב"ה ומטעם שמא ישוב בתשובה ע"ד לא אחפוץ במות המת וק"ל: או נ"ל לפרש תיבת לעילא והוא ע"ד שמביא השל"ה בה' ר"ה שמותר להתודות ולבכות בשבת על עונותיו ומסופק קצת בזה וכל הפוסקים חולקין וגם אני כתבתי בחידושי פסחים לדחות הראי' ואדרבא לפי דעתי מוכח משם שעל עון אסור להתענות ולבכות רק לתוספת קדושה וי"ל שזה הי' מסופק להם שמצינו בעלמא שעון קרי נורא כמו נורא בי פלניא בביתי והוא אש היצר וגם שמדליק אש בנשמתו בפגמו בה וזו שאיל לעילא מה לבכות וכו' ר"ל מה שמותר לכבות הנורא לעילא שדולק בו ע"י עונותיו והוא קצת דמי לפ"נ שדוחה שבת מכ"ש לעילא בנשמה כמו שכ' השל"ה לכך הביאו כאן

והוא פשיט ג"כ מוטב שיכבה נרו שעשה הוא מקמיה נר נשמתו כמ"ש ק"ו ועד"ז יש לפרש גם הפסוקים ואין להאריך: דף לד ע"א בגמ' הא גופא קשיא אמרת עם חשיכה וכו' לכאורה לא מוכח כלל דאסור לערב ספק חשיכה ונ"ל דאי הוי רשאי לא הי' רשאי לישאל עם חשיכה משום שמא יפשע והוי להו לתקן שישאל ביה"ש ערבתם כמ"ש רש"י בטעם עם חשיכה במשנה וק"ל: ברש"י בד"ה ערבתם עירובי תחומין וחצירות והוא תמוה דהא מסקינן כאן בעירובי תחומין ומכ"ש לפמ"ש מוכח מהגמ' דאסור לשאול על ע"ח עם חשיכה רק ביה"ש שמא יפשע וא"ל דרש"י מפרש לפי ה"א דמי הכניסו בדוחק זה ונ"ל לפרש דבאמת אי הוי רשאי לערב הכל ביה"ש לא היינו מתקנין לכתחילה שישאל עם חשיכה רק ביה"ש אבל כיון דצריך לשאול אע"ת עם חשיכה שואל ג"כ אע"ח ושואל סתמא ערבתם וגם לא אתי למיפשע כיון שיערבו ע"ת יערבו ג"כ ע"ח ולא תקנו שישאל ביה"ש אע"ח ובגמ' ה"ק כאן בע"ת שיש לו לערב ע"ת שואלין אשניהם עם חשיכה כאן בע"ח אם אין לו לערב אלא ע"ח באמת שואל ביה"ש וק"ל בתוס' בד"ה שניהם קנו עירוב וכו' עיין במהרש"א שהקשה דלמה לא הוכיחו תוס' לעיל מזה דע"ת אין מערבין ביה"ש לכתחיל' מכ"ש ונ"ל דאין זה הוכחה דה"א ביה"ש לא נכנס כלל בגדר ספק דהכא תקנו דמותר לערב ביה"ש דאין מדמין ספקות דרבנן וכ"ש הכא די"ל דאף בשבת אין איסור כ"כ כמ"ש רש"י בע"ח לפי האמת כך ה"א בע"ת אבל אי אמרינן דהכא מיירי בע"ת וקרי לי' הגמ' ספק עירוב שפיר מקשין וק"ל: בגמרא ואמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין וכו' עד ואמר רבא מ"ט אמרו וכו' ועיין ברש"י שתורף הוכחתו דע"כ הכא איירי בדבר שאינו מוסיף דאלו במוסיף הבל אסור אף מבע"י דהא תנן אין טומנין בגפת והדר מוכח דהך במה טומנין איירי מבע"י דמשחשיכה תנן הכא אין טומנין והוא תימה גדולה שמוכיח מעצמו חזא מאידך ואידך מחזא דילמא הכא מיירי בדבר המוסיף אבל בשאינו מוסיף מותר אף משחשיכה והתם מיירי משחשיכה ויש לדחוק כיון דהכא נקט סתמא וטומנין משמע בדבר שסתם הטמנה היא והתם נקט סתמא במה טומנין משמע בזמן שרגילין להטמין ורגילותהוא ביה"ש כדנקט הכא סתמא וכן התם ואי כדכתיבנא הוי לי' לפרש הכא והתם אלא ודאי סמיך אסתם רגילות שהוא ע"כ מבע"י ובדבר שאינו מוסיף כמ"ש וסמיך חד משנה אחבירתה וא"צ לפרש וכן מוכח להדיא לשון רש"י שכ' בשניהם וסתם הטמנה וכו' משמע שאין מוכרח אלא מדנקט סתם וק"ל: או י"ל משום דהך משנה במה טומנין קאי אהך משנה טומנין את החמין והיינו מבע"י ע"ז שואל במה טומנין וקאמר דאסור במוסיף הבל וכ"כ כל הפוסקים אלא שהפסיק בפ' כירה לרש"י הוי ג"כ הטמנה במוסיף הבל ולפי' התוס' כבר תירצו הפוסקים עיין בר"ן ריש פ' כירה וע"כ הוא כן דאל"ה אהיכא קאי דקתני במה וא"כ לא ק"מ ומוכרח שפיר שני הוכחות ודוק: אמנם אחרי שהגיעני ה' ללמוד פ' כירה מצאתי דלק"מ ואדרבא מתורץ בזה הקושיא ק' התוס' דלשם החמורה והוא דשם דף ל"ט ע"ב קאמר ממעשה דאנשי טבריא בטלה הטמנה בדבר המוסיף הבל אפי' מבע"י והקשו תוס' שם הלא מתניתן היא אין טומנין בגפת וכו' ולפי מ"ש לק"מ דמתניתן יש לאוקמה משחשיכה ומתניתן דהכא י"ל דמיירי בדבר המוסיף הבל לכך מאנשי טבריא מוכח שפיר דהוי מבע"י ואפ"ה אסרוה כמ"ש רש"י שם והכי דייק לישנא דהתם דקאמר אפי' מבע"י ר"ל שלא תאמר דהמשנה דאין טומנין בגפת מיירי משחשיכה וא"כ שפיר י"ל דאהכי סמיך

גמ' ורש"י דהכא דע"כ מתניתן דאין טומנין מיירי אף מבע"י ממעשה דא"ט וא"כ הכא דקתני אין טומנין משחשיכה וביה"ש טומנין ע"כ מיירי בדבר שאינו מוסיף הבל דבמוסיף אף מבע"י אסור וכיון שאין טומנין אף בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה ע"כ מתניתן דבמה טומנין איירי רק מבע"י ודוק: ע"ב בגמ' לחומר ב' ימים למאי הילכתא פירש"י בשלמא ספק כולו מן היום וכו' ע"ש אע"ג דנ"מ ודאי דאם עשה בין שני ביה"ש שלא בכולו דאינו מביא חטאת דשמא הראשון מן היום וב' לילה כמ"ש התוס' כאן ורש"י ג"כ בע"ב גבי העושה מלאכה בב' ביה"ש כ"כ מכ"מ לחומר שניהם לא הוי אע"ג דאסור להביא חטאת לא הוי חומרא ולכך לא דייק תכף ארישא ספק מן היום ומן הלילה למאי הילכתא ודוק: אמנם אי קשיא לי הא קשיא הא גם גבי שבת הוי חומר שני ימים לפמ"ש רש"י לקמן בע"ב גבי העושה מלאכה ב' ביה"ש שעשה בהעלם א' י"ל שלא הי' לו ידיעה בין ביה"ש ראשון לשני והיינו ודאי משום דאם הי' לו ידיעה חייב גם אשם תלוי בהדי חטאת דילמא בראשון הוי בו גם מלילה ושני הוי בו גם מיום אבל אי בהעלם אחד לא שייך זה וגם ע"כ מיירי שעשה מלאכה אחת בשניהם כגון בתיבה או אריגה דאי עשה ב' מלאכות כגון שכתב ביה"ש ראשון וארג בב' ודאי חייב גם אשם תלוי אף בהעלם אחת וא"כ משכחת לה חומר שניהם גם בשבת היכא שעשה מלאכה ב' ביה"ש והי' לו ידיעה בינתיים או שעשה ב' מיני מלאכות בהם דחייב חטאת וגם אשם תלוי ואי לא הוי אלא ספק מן היום או מן הלילה לא הי' חייב אלא חטאת ממ"נ וצ"ע ויש ליישב דלשון חומר שני ימים משמע בביה"ש א' יש לו חומרא דיום ודלילה וכן נמי מדייק שהוא דהא כבר קתני ספק מן היום ומן הלילה ממילא מוכח זה הדין אלא להורות דיש חומר ב' ימים כא' וכאן עכ"פ בראשון הוי יום קולא וכו' ודוק: ברש"י בד"ה זה נכנס וזה יוצא וכו' עד וכל דמקמי הכי יום מעליא הוא ר"ל דפליג אביה"ש דר"י וס"ל דהוי יום וכן אמר בגמ' לקמן דביה"ש דר' יוסי לאחר ביה"ש דר' יהודא ונ"ל שמוכח זה מדאמר זה נכנס וזה יוצא ולא אמר זה יוצא וזה נכנס דהא מעיקרא יוצא היום אלא דקאמר לר' יהודא כשזה נכנס לדידך אז זה יוצא ולא קודם כלל ספק וק"ל: בתוס' בד"ה ור' יוסי אומר לכאורה משמע שאין גורסין וא"א לעמוד עליו אמנם לפי הגי' שלפניו א"ש טפי דבהרף עין א"א להסתפק בו כלל ומכ"ש שאין לומר בו ראיות זיבה אלא ודאי דפליג את"ק שס"ל שיש ביה"ש שיעור מרובה אלא שספק בו מאי דינו ור' יוסי ס"ל שאין להסתפק בדינו אלא שעיקר ספק הוא מעט קודם הכניסה אימתי הוא כהרף עין זה משום דא"א לעמוד עליו ממש ודוק: בתוס' בד"ה ספק לטומאה ולקרבת וכו' עד לכך מפרש ר"ת וכו' לכאורה נראה שבזה מתרץ גם פירש"י דודאי גם רש"י מודה בראה כל ביה"ש דל"ל זה מן היום וזה מן הלילה דהא פירש כן בהדיא בע"ב שלאחר זה גבי העושה מלאכה בב' ביה"ש וז"ל וכגון שעשה כל ביה"ש דליכא לספוקי בהאי בתחלתו ובהאי בסופו ע"כ משמע להדיא דעיקר ספק הוא כאן משום תחילה וסוף ומ"ש רש"י שמא הראשון כולו מן היום וכו' היינו כל שעת ראי' אמנם נ"ל ודאי שחילק גדול ביניהם דהתוס' כ' בשעה אחרת ראה ביה"ש משמע שידעינן ודאי דראי' שני' הי' בשעה מאוחר בביה"ש וכן משמע בכל הספיקות שכ' ולרש"י ע"כ ליכא למימר הכי דהא רש"י כ' ג"כ שמא ראשון מן הלילה ושני מן היום ואי הראי' שני' הוי מאוחר ל"ל הכי וכ' נמי הספק שמא הראשון מן היום וכו' אלא ודאי דרש"י ס"ל כל שראה סתם מסופקין אנחנו שמא

לא הי' השעות מכוון ושמא זה קודם או זה כ"א בעושה מלאכה כל ביה"ש ל"ל הכי אבל בראי' דהוי שעה מועטת כמו שהוכיחו תוס' ודאי איכא לספוקי ומכ"ש לר' יוסי דסובר דעיקר הספק הוא משום דא"א לעמוד עליו לא ידעינן אם זו הראי' הי' קודם להרף עין זה וזו לאחריו או להיפך וכן משמע הלשון ברש"י בסוף שמעתין גבי העושה מלאכה וכו' שכ' שליכא לספוקי בהאי בתחלתו וכו' אלמא דכאן הוא ספק שמא האי בתחלתו והאי בסופו ודוק: בגמרא מאי ג' חלקי מיל וכו' עד אלא תרי תילתי מיל א"ב פלגא דדנקא יש לי כאן מקום עיון רב דלמה לי' לאוקמא לא בחד טעמא דחד ר"ל חלקי רבעי וחד תילתי וגם הוא דוחק שיהא זמן שפני מזרח מאדי' לא יהא אלא חלק י"ב ממיל וחלק תשיעית מן הכסיף העליון לימא דרבה קאמר ג' חלקי מיל היינו שלשה חומשי מיל ורב יוסף אמר שני חומשי מיל ויהא בחד טעמא וחד לישני וגם פני מזרח מאדימין יהא חומש מיל וצ"ע ויש ליישב דרבה דאמר סתמא ג' חלקי מיל ולאמר איזה חלקים ודאי כוונתו לחומרא ככל שיעורי חכמים בפרט דהכא הוי דאורייתא וא"כ כל מה שאנו יכולין לומר חלק יותר גדול אמרינן וכן משמע הלשון בגמ' דמהדר מעיקרא פלגא ותילתי ורבעי וא"כ כיון שיש לנו לומר רבעי ודאי כוונתו כן ולא אחומשי דהוא פחות אע"ג שאין חד לשון עם רב יוסף הא הוא קאמר מעיקרא ולא קאי ארב יוסף או דלשון ג' חלקי משמע שלשה חלקים כמו הנשאר מהמיל משא"כ בחומשין והא שרצה לפרש ברב יוסף שני רבעי אע"ג שי"ל תלתי שהוא יותר גדול וגם אינו שני חלקי הנשאר היינו משום דאיהו קאי ארבה מסתבר לומר כן שאמר רק שני חלקים שלו או דפריך יותר שפיר ודוק: דף לה ע"א ברש"י בד"ה אלא בין השמשות וכו' עד ל"ג וכו' עד ואי הוי לן לספוקי דדילמא ר' יוסי קדים וכו' לכאורה הוא תמוה דהיא גופא קשיא למה פשיטא לי' דר' יוסי מאוחר עד דפריך פשיטא וצ"ל כמ"ש לעיל מדקאמר זה נכנס וזה יוצא ולא להיפך ודוק: בתוס' בד"ה וירד ויטבול וקשה דלא הוי לי' וכו' ונ"ל לפירש"י דעלי' הוי שיעור חצי מיל ולאחר שיעלה הוי לילה ואפ"ה הוי שפיר טבילה דביה"ש מתחיל לאחר טבילה דהוא סוף שקיעה כמ"ש התוס' לעיל והוא מוכרח בלא"ה כמ"ש התוס' שם ובתוך שיתכסה ויעלה הוי לילה וא"ש טפי לפ"ז פירש"י מפ' התוס' דשייך טפי הלשון שיעורו של ר' נחמי' משמע שיעור ביה"ש וגם קושיות התו' לא יוקשה ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה והתניא שופר וכו' עד וא"ת וכיון וכו' עד ומיהו מתוך פי' הקונטרס וכו' ונ"ל לפרש המשך דברי התוס' ושלילותם וגם מאי שמקשין מתחילה מחמת הוכחה הא בלא הוכחה נמי קשה מנ"ל להקשות דילמא הך ברייתא דמטלטלין מיירי לצורך גופו והך דאסר מיירי מחמה לצל ונ"ל דודאי לפירש"י מתורץ הכל דשפיר מקשה דע"כ הך ברייתא דשופר מטלטלין מיירי מחמה לצל דאי לצורך גופו ומקומו אף חצוצרת שרי אף לר' יהודא דרש"י לא ס"ל לחלק בין כלי שמלאכתו לאיסור אחד לחבירו וא"כ לק"מ אבל תו' נאדו מזה שיהא שופר מלאכתו להיתר דהא עכ"פ אין עיקרו לזה לגמע בו מים ויותר נרא' להם לחלק בין מלאכתו לאיסור הראוי להיתר ובין אין ראוי וע"כ הוצרכו להוכיח דמיירי לצורך גופו שלא תאמר דמקשה מכח הוכחה דסיפא וכמ"ש לכן הוכיחו להיפך דודאי מיירי לצורך גופו ואפ"ה תירצו ר"ל לעולם ודאי דשופר הוי מלאכתו לאיסור אפ"ה מקשה שפיר ואהא הקשו וא"ת ר"ל אם שופר הוי מלאכתו לאיסור ואפ"ה מותר לצורך גופו א"כ ק' מסיפא וזה הוא באמת הוכחת המקשן לרש"י ותירצו וי"ל וכו' וסיימו ומיהו וכו'

ר"ל מחמת הך קושיות הוצרך רש"י לדחוק דהוי מלאכתו להיתר אמנם לפמ"ש הם ותירצו הקושיות לא צריך וק"ל: דף לו ע"א בגמ' ומאי שופר נמי חצוצרות עיין ברש"י ודוק וע"כ ר"ל דאין דרך למיתני זו ואצ"ל זו לכך תני לא זו אף זו הוא דרך למיתני לכך מהפך דשופר דרישא ר"ל חצוצרות אמנם הרבה יש לדקדק חדא דהא דאישתני שמייהו היינו שעמי הארץ קורין כן אבל התנא ודאי קורא לשופר שופר שכן משניות מליאים במסכת ר"ה שתוקעין בשופר זכר לאילו של יצחק וכן הנך שני ברייתות ודאי קראי לשופר שופר והיינו משום דבאמת לא נתחלף שמם אלא שעמי הארץ טעו והורגלו להחליף ואיך ישנה התנא דהך ברייתא הלשון מאמתו וגם מהך ברייתא גופא משמע דשש תקיעות היו בשופר ממש וכן משמע בהחליל וכן משמע קצת כאן מדמקשה בציבור נמי חזי ואהא קתני ששם מניח שופרו והיכי שייך טעמא לפי שאין מטלטלין את השופר וגם לשנות לשונו בחד ברייתא וגם יל"ד היכי שייך הך קושיא ומאי שופר וכו' להך תירוץא וגם אין זו קושיא מוכרחת להפך הלשון מכולהו הש"ס בשביל זה דהא מצינו כמה פעמים בש"ס דנקט ג"כ זו ואצ"ל זו כמ"ש התוס' כ"פ לכן נ"ל לפרש דהוקשה להגמ' למה לי למיתני כאן כלל הך דחצוצרת בשלמא מעיקרא דאמינא דשופר הוא ג"כ מוקצה י"ל כיון דחד טעמא נקט לה אידי דשופר אע"ג דהוי קצת זו ואצ"ל זו לק"מ כמ"ש וגם לא הוי כ"ש כ"כ דתרווייהו חדא מוקצה אבל עכשיו דאסיק לפירש"י דשופר הוי מלאכתו להיתר ואסור משום דר' נחמי' וחצוצרת אסור בלא"ה אף לר"י משום מוקצה אינו שייך לכאן כלל לטעם אלעיל וגם אידי לא שייך וגם הוא מיותר לר"נ לגמרי דאף מלאכתו להיתר אסור לכך קאמר ומאי שופר וכו' ר"ל דאי הוי נקט שופר לחוד ה"א דשופר היינו חצוצרת דלא היינו יודעין מסברא לאסור מלאכתו להיתר וה"א דבאמת היו תוקעין בחצוצרת כדי שלא נאמר סברא רחוקה דמלאכתו להיתר אסור כר"נ לכך קתני נמי ולא את החצוצרת לאסור אף שופר וכיון דבאמת שניהם אסורין אין אנו צריכין לשנות הלשון ומ"ש רישא שופר דתני ברישא וכו' היינו אי הוי תני לחוד וסיפא היינו מסיפא מוכח ממ"נ דאף שופר אסור ודוק: ברש"י בד"ה לשופר של ר"ה וכו' ע"ש שהאריך ונ"ל פירוש לפירושו שהקשה לו דהא ודאי לדידן השונים גמרא לא אישתני כמו שהוכחתי לעיל אלא שע"ה החליפו וטעו והיכי שייך לומר דין לע"ה ואהא תירץ רש"י בשני פנים דנ"מ לת"ח המורה הוראה וידע הדין שתוקעין בשופר ולא בחצוצרת אלא שאינו יודע צורת של כל אחד ואם יבא לע"ה ויאמר שיתן לו שופר יתן לו חצוצרת לכך קאמר שאישתני שמייהו ואז יהי' יודע ליקח זה שע"ה קורא חצוצרת וגם הפן השני הוא נ"מ אף לת"ח שיודע הדין וצורתן שאם יבא ע"ה לשאול וכו' וק"ל: בתוס' בד"ה למחט שנמצאת וכו' עד וקמ"ל דמצד א' כשירה וכו' עיין במהרש"ל ומהרש"א שדחקו לפרש דלכאורה לרש"י הוא רבותא גדולה דהא בהמסס טריפה אמנם נ"ל מלבד דלרש"י הוא ג"כ קשה כמו לר"ת אלא אדרבא נ"ל דלרש"י ק' יותר והוא דודאי גם רש"י ס"ל אע"ג דלחוקן היינו לצד חוקן אעפ"כ סברא חיצונה הוא בכל הנקבים דבעינן לחוקן דבאמת הדין כן בכל הנקבים לבד בהמסס שהדופן דק ואין מגין או מטעם שכ' התוס' לקמן וזה נמי לא ידעינן אלא מכח הך ברייתא דקתני בה"כ מצד א' כשירה משמע בהמסס טריפה וא"כ ק' אבריייתא נמי למה איצטרך למיתני בה"כ מצד א' כשירה הא בכל הנקבים הדין כן והוי לי' למיתני עיקר רבותא דבהמסס טריפה לכך הוצרכו לתרץ דהוא ג"כ

רבותא: אמנם נ"ל דאדרבא לרש"י קשה טפי דהא ודאי לרש"י הא דמצד אחד כשירה היינו שלא ניקב הדופן השני כלל דאי ניקב גם השני קצת ודאי טריפה כמו המסס דלא נשאר הגנה וכ"כ רש"י כאן בהדיא וא"כ קשה טפי מה"ת לומר דטריפה הא נשאר דופן אחד שלם משא"כ לר"ת ודאי כשירה אף שניקב השני קצת דהא גם בהמסס כשירה וא"כ הוי רבותא כך כמו בהמסס אלא שאפ"ה קשה דגם בהמסס מה"ת ליטרף ודוק: סליק פרק שני: בס"ד אשר עד כה עזרני: והוא עוד בתורתו יאמצני ויחזקני ויסיר חלשי: וממניעות להפרישי: ובעזרתו אתחיל פרק שלישי: עם שלשה עמודי עולם הרי"ף והרמב"ם והרא"ש במעט בינתי לדרשי: פרק שלישי ברש"י בד"ה כירה עשוי' כעין קדירה וכו' ל"ד אלא כעין ב' קדירות אלא רש"י בא לבאר צורתו והיינו של כל א' מהן עשוי' כעין קדירה וק"ל: בד"ה קש זנבות השבולים עיין בתוס' שמקשה על רש"י מפ' שואל ומהפך הפירוש ולענ"ד נ"ל דלפי' התוס' קשה יותר דלפירוש התוס' למה קראו כאן גבבא ושם תבן וגם לפי' התוס' לא שייך משכחת הא רוב במחובר וגם למה לא משכחת תבן במחובר כשעדיין לא נקצר אותו חלק הוי מחובר ויותר תימה לפי' תוס' איך מפרשין קרא לקושש קש לתבן לכן נ"ל דפירש"י הוא הנכון שחלק הנקצר קרוי קש והוא לשון לקיטה שנלקט מהשדה וגם חלק הנשאר בשדה נקרא קש לגבי תבן אלא דכאן נקרא גבבא ותבן נקרא קש הנחתך לחתיכות קטנות שנותנין למאכל בהמה וכן כשנותנין לתוך טיט ללבון לבנים ודאי א"א לתת קש שלמים אלא ודאי חותכין אותו וקרא אמר לתת תבן ללבנים וכן למאכל בהמה כתיב גם תבן גם מספוא אם כן ודאי שזה הנחתך קרוי תבן ואתי קרא היטב: וגם דברי הגמ' מתפרשין היטב כשלא נקצר קרוי הכל קש כדכתיב לקושש קש וכשנקצר קרוי עליון והנשאר גבבא וקאמר שפיר משכחת לה במחובר אלא תבן שהוא הנחתך האיך משכחת לי' וק"ל: בד"ה עד שיגרוף משום דמוסיף הבל וטעמא וכו' לכאורה הוא מפרש להשהות והוא נגד מסקנת רש"י אמנם אין ראי' דפירושו נכון לכל מר כדאית לי' לרבנן בשהי' ולחנניא באמת מותר להשהות על מוסיף הבל בע"ש רק בשבת אסור על מוסיף הבל דוקא וקאי שפיר פירושו על החזרה וק"ל: ועיין בתוס' ור"ן וכל המפרשים שהקשו גודא רבא על רש"י שמשוה שהי' להטמנה דלחנניא יהא מותר ג"כ להטמין בדבר המוסיף הבל בע"ש וכי פליג אסתמא דמשניות דבמה טומנין וגם אכולהו סוגיות דאוסר בפרט שרש"י פוסק כחנניא אמנם אני בעיני נ"ל שדעת רש"י הוא יותר נכון כי לדעתם יוקשה היא גופא למה גזרו בהטמנה לא בשהי' וצריך לדחוק כמ"ש בסמוך ולדעת רש"י הוא חדא כי מה לי זה או זה הכל יש לגזור שמא יחתה ואדרבא כשהוא מגולה יותר קרוב לחיתוי מהטמנה ובאמת לחנניא מותר ג"כ להטמין מע"ש במוסף הבל רק בשבת אין איסור אלא במוסף הבל ולא במעמיד הבל כדמשמע במשנה בחזרה שהוא בשבת צריך גריפה ואפשר לכתחילה אסור אף במעמיד הבל רק חזרה שרי וא"כ כל הני משניות דבמה טומנין מיירי בשבת או ג"כ בחזרה בשבת או כרבנן מלבד שי"ל דלרבנן הוי שהי' כמו הטמנה במוסיף הבל ולחנניא שהי' לא הוי כהטמנה רק חזרה הוי כהטמנה ורש"י פי' לכל חד כדאית לי' אמנם ראשון נראה יותר בעיני והוא נכון ודוק ועפ"ז מתורץ היטב מנהג ישראל שהוא תורה שמתמינן בתנור הוסק בלא גריפה ותירץ הפוסקים שלא מיקרי הטמנה הוא דחוק מאד וגם בגמ' משמע שתוכה אסור משום הטמנה אמנם לפמ"ש א"ש דאף הטמנה שרי לחנניא

ודוק: והא דמחלק בגמ' בחזרה לרבנן בגרופה בין תוכה לעל גבה אע"ג דגם על גבה אסור לרש"י כמו הטמנה אלא בגרופה אין מוסיף הבל וע"כ אף בתוכה אין מוסיף הבל דאל"כ לא הוי מקשי בשהי' מה לי תוכה מה לי על גבה היינו משום דחזרה בתוכה בשבת הוי כמטמין לכתחילה בשבת דאסור לרבנן כמו שנבאר ודוק: אמנם אף לשיטת התוס' והפוסקים א"ש מנהגינו מה שטומנין בתנור שאינו גרוף שמוכח לשיטתייהו דגם תוכה לא מיקרי הטמנה כמ"ש הפוסקים כיון שאינו נוגע בקדירה דהא לשיטתייהו קשה טפי מאי מקשה בגמ' בשהי' מה לי תוכה מ"ל ע"ג הא כתבו דגם בגרופה מוסיף הבל אלא שהי' קילא ולא גזרו אף במוסיף הבל כיון שגרוף משא"כ תוכה דהוי ממש הטמנה לכך אסור אלא ודאי דגם תוכה לא מיקרי הטמנה וא"כ לדידן דס"ל כחנניא דמשהין אף באין גריף גם תוכה שרי אף באינו גריף וכמ"ש התוס' ג"כ מהך דחזרה ע"ג גחלים ודוק: והא דבאמת גזרו בהטמנה בכל מוסיף הבל אף היכא דלא שייך שמא יחתה כגון בזבל וכל הנך דשנוים במשנה משום שמא יטמין ברמץ ושם שמא יחתה והוי כמו חדא גזירה כדאיתא לעיל בפרק שני ולא גזרו כן בשהי' דהא אף בשהי' באינו גריף שייך שמא יחתה וא"כ לגזור בכל מוסיף צ"ל או משום הטמנה ברמץ או בתוך הרמץ ממש ושייך טפי קרוב לחיתוי משא"כ שהי' ע"ג הרמץ מותר אף לכתחילה דהא שרי בקטומה ולא גזרינן שמא יחתה או משום דהטמנה שכיח טפי ושייך בה למיגזר טפי גזירה לגזירה ודוק וכל זה לשיטת התוס' ופוסקים משא"כ לרש"י א"ש טפי דשוו מידותיהו ודוק: בד"ה אבל לא תבשיל וכו' עד דמיחזי כמבשל ר"ל דב"ש אזלי לשיטתייהו דדבר המתחיל מבע"י ונגמר בשבת אסור אף דלא עביד מידי כמו בצמר ליורה ואינך משא"כ לב"ה לכך לא הוצרך לפרש לב"ה אלא כיון דגרוף וקטום לא שייך שמא יחתה משא"כ הך מיחזי כמבשל לא שייך לב"ה וא"כ ע"כ צ"ל דחמין לב"ש דשרי מיירי בהוחמו כל צרכן דאל"ה אף דלא שייך בחמין יחתה כמ"ש התוס' עכ"פ משום שנגמר בשבת ומה שכתבו התוס' הוכחה דמיירי אף לא הוחמו כל צרכן צ"ל דהיינו לב"ה ולא כמ"ש התוס' ודוק: בגמרא איבעי' להו האי לא יתן לא יחזיר הוא נ"ל לפרש מה שדוחק לפרש כן היינו משום דלשון לא יתן משמע דנתינה הוא איסור ואי בשהי' מע"ש לא שייך איסור בנתינה דהא מתחילה נתן לבשל והל"ל לא ישהה אלא י"ל טפי דמיירי בשבת דהנתינה אסור וליכא למימר דמיירי בנתינה חדשה בשבת כפשטי' דהא ב"ה דמיקל טפי לא שרו אלא בחזרה בגרופה ולא ליתן מחדש אלא ע"כ דמיירי בחזרה והא דקאמר סתמא לא יתן היינו דבאינו גרופה אסור כל נתינה הן מחדש הן בחזרה עד שיגרוף אז שרי חזרה או להרמב"ם דפסק דאף מכירה לכירה שרי להחזיר בגרופה כמו שנבאר א"כ כל נתינה בשבת הוי חזרה כיון שע"כ כבר בישלה ואף שסילקו קודם שבת ונותן בשבת מיקרי חזרה וא"כ אף דלפ"ז לא אתי מתני' אלא כחנניא ולא כרבנן מוטב לומר כן כדי שיהא לשון לא יתן א"ש ומדויק הלשון בגמ' האי לא יתן לא יחזיר ר"ל משום דלשון לא יתן משמע דלא יחזיר וגם מדויק הא דקאמר אבל לשהות משהין והיינו ודאי מדנקט איסור חזרה משמע הדיוק דמותר להשהות דאל"כ ליתני רבותא טפי וקשה במאי משמיענו תנא הדיוק כיון דלא תני בהדיא חזרה אלא ודאי מדיוק לשון לא יתן משמע דוקא היכא דנתינה הוא באיסור הוא דאסור אבל לשהות דליכא נתינה שרי או דילמא להשהות ולשון יתן היינו הנחה במקומו ומצינו כמה פעמים לשון זה במקרא כמו לא נתני להרע

וכן אינך או דקאי אתחילת נתינה מע"ש כדי לשהות אע"ג שהלשון דחוק טוב לומר כן כדי לאוקמה כרבנן לכך מסופק איזה דוחק טוב יותר כנ"ל לפרש סוגיין ומתיישב הלשון ודוק: בגמ' אבל לשהות משהין וכו' עד וכ"ש להחזיר וכו' לכאורה הדיוקים סתרי אהדדי כיון דיש כאן חומרא במאי דאסר באינה גרופה וקולא דשרי בגרופה וא"כ מאי קאמר אבל לשהות משהין דילמא וכ"ש לשהות שרי בגרופה ונקט חזרה דאפ"ה שרי בגרופה והדר קאמר וכ"ש להחזיר ולא קאמר אבל להחזיר אסור אף בגרופה שיהא הדיוק כמו לעיל אבל כד מעיינת לק"מ מב' פנים דלסברא הראשונה מוכח דלשהות משהין דא"ל וכ"ש לשהות כנ"ל ליתני רבותא טפי דאפ"ה לשהות אסור באינו גרופה ולמה נקט לשון נתינה דמשמע חזרה כמ"ש וא"ל דקמ"ל דאפילו חזרה שרי בגרופה חזרה דלשון לא יתן עד וכו' משמע דתנא איסור אתי לאשמועינן ולא היתר דא"כ הל"ל נותנין בגרופה וא"כ ליתני רבותא בשהי' ולפ"ז מדויק מאד הלשון האי לא יתן וכו' ועוד דזה הרבותא דשרי בחזרה בגרופה לא צריך להשמיענו דהא קתני סיפא בה"א אף מחזירין וא"כ לאשמעינן איסור שהי' אלא ודאי דשרי אבל א"א להשהות תנן ע"כ כ"ש להחזיר דא"ל אבל להחזיר אסור אף בגרופה חזרה דתנא איסור אתי לאשמועינן כמ"ש וא"כ כ"ש להחזיר וגם א"א לומר כן דהא ב"ה שרי להחזיר וא"כ יהא סתמא כב"ש וק"ל: ברש"י בד"ה פליגי נמי וכו' עד חמין ותבשיל לב"ה לכאורה קשה מנ"ל דילמא דוקא חמין שרי ב"ה דקאי אב"ש ואינהו ודאי מיירי בחמין דוקא ואהא קאמרי ב"ה אף מחזירין אבל תבשיל לא וגם מאי בעי רש"י בזה ונ"ל דקשה לי' יתור לשון בגמ' דאמר וכי היכי דפליגי בלשהות וכו' אלא ודאי דאשמעינן דכל מאי דשרי ב"ה לשהות שרי נמי אף להחזיר וגמ' גופא מוכח דאמר אף מחזירין ולא קאמר סתמא מחזירין אלא אף מה שאין נוטלין לב"ש דהיינו תבשיל לא מיבעי' דשרי להשהות אלא אף מחזירין וק"ל: בתוס' בד"ה חמין ותבשיל נרא' לר"י וכו' נראה דבעו בזה לתרץ היותר לשון חמין לב"ה אלא בא להורות דאף חמין דומיא דתבשיל שצריך להתבשל עוד חזרה דסתם תבשיל הוי אף כמב"ד דמשמע בגמ' וגם אף אם נתבשל כל צרכו סתמא ניחא לי' בבישולי' כמ"ש רש"י לב"ש ה"נ חמין מיירי אף בצריך להתחמם עוד דהיינו שלא הוחמו כל צרכן נמי שרי וכן נמי בא לאשמועינן תבשיל דומיא דחמין דסתמא הוחמו כל צרכן כמ"ש ג"כ רש"י הנ"ל ג"כ בעי גריפה ועפ"ז מתורץ יותר מה שהקשו התוס' וא"ת לב"ש עכשיו עיין במהרש"א ומהרש"ל מה שפירשו ולדרכינו ניחא יותר שלפי פשוטו סתם חמין היינו שהוחמו כל צרכן דכיון שנתחממו אין צריך עוד וסתם תבשיל צריך עוד בישול כמ"ש ולק"מ לב"ש וכן משמע מפירש"י אבל כיון שהוכיחו דב"ה מיירי בכל ענין מסתמא גם ב"ש מיירי כן ודוק: בא"ד דילמא אתי כרבנן וכו' עיין מהרש"א שהקשה אמאי לא הוכיחו דא"כ היכי אתי כחנניא ונכנס בסברות לתרץ וקמתי משתומם אטו מי ס"ד שאין אנו יכולין לפרש דתבשיל מיירי אף כמב"ד שהוצרכו תוס' להוכיח שאנו יכולין לפרש כן מה זה צריך הוכחה למה לא נוכל לפרש כן אלא תוס' מבקשין להוכיח היפך שאין אנו יכולין לפרש אלשון סתם תבשיל שמיירי רק בבישול כל צרכו רק כיון דנקט סתם ע"כ מיירי אף בלא בישול כ"צ דאם הי' ברירה בידינו לפרש כן היינו מוקים אף כרבנן ומיירי בבישול כ"צ אלא ודאי שאין לפרש כן וא"כ אין כאן התחלת קושיא ודוק וכמדומה שהוא גליון מתלמיד טועה לענ"ד: בתוס' בד"ה ובה"א אף מחזירין אפ"ה בשבת וכו' נלע"ד דבעו בזה לפרש למ"ד

להחזיר תנן למה תני שני פעמים הדין דחזרה אף דמפרש בגמ' והך חזרה דאמרי לך היא גופא קשיא וכי טעמא דב"ש אתי לאשמועינן ואף אם נאמר דאתי לאשמועינן טעמא דב"ש ליתני הפלוגתא לחוד בגרופה מאי זה תני בבא בפ"ע וגם י"ל דבעו לפרש תיבת נוטלין לב"ש הוא מיותר מה"ת יהא אסור ליטול בגרופה לכך מפרשין דרישא מיירי בחול וסיפא מיירי בשבת ומוכח מנוטלין ורישא דתני לאיסור באינו גרופה רבותא קמ"ל אף בחול אסור והיינו לאחר שבישל ונטלו אסור להחזיר אף בחול דכיון שכבר נטלו מוכח מילתא דלצורך שבת הוא מחזיר משא"כ אם משהו מתחילת בישול לא מוכח מילתא אלא שאח"כ הקשו תוס' מאי שיעור יש וכו' וסיפא רבותא קמ"ל דתני היתרא דמחזירין בגרופה אף בשבת וק"ל: ובזה מדוקדק לשון הגמ' לקמן לדברי האומר מחזירין שהוא מיותר והל"ל בקיצור מחזירין אפי' בשבת דודאי הלכה כב"ה ועיין בר"ן שמפרשו בטוב טעם לשיטתו דפליג אתוס' ע"ש אמנם לדרכינו מתורץ דה"ק לדברי האומר מחזירין ל"ל למימר הא כבר תנא לי' רישא ואף אם בא להשמיענו ב"ש הל"ל רק ב"ש אומרים אין מחזירין למה נקט תו דברי האומר מחזירין אלא ע"כ בא לומר מחזירין אפי' בשבת דזה לא מוכח מרישא דמיירי בחול כדדייקי התוס' לקמן ודוק: בא"ד ולשון נוטלין נמי משמע וכו' לכאורה הוא תמוה שמייתי ראי' לדבר המפורש בגמ' אבל לדרכינו הוא מתורץ היטב שלילות לשונם שבאו לפרש דנקט סיפא להורות דאפי' בשבת מחזירין היכא מוכח מסיפא דמיירי בשבת יותר מרישא והגמ' גופא מנ"ל ואי מיותר מנ"ל לרבות שבת וגם התנא גופא איך משמיענו זה לכך כ' דלשון משמע כן וכן מרישא שכ' דמיירי בחול כ' ועוד מדקדק ר"ת ג"כ תמוה כיון דמפורש בגמ' שאמר אפי' בשבת וכו' אלא שבאו לתרץ הגמ' ותנא גופא מה"ת לומר דרישא מיירי בחול שהוצרך לומר אף בשבת אדרבא סתם חזרה הוי בשבת וגם התנא האיך משמיענו איסורא דחול לכך כתבו שהוא מדוקדק מלשון וכל חד רבותא קמ"ל ודוק: ועיין במהרש"א שהקשה הא אמרינן בגמ' תנא נוטלין משום מחזירין וא"כ היכי דייק התוס' ע"ש ולא ידענא מאי קשי' לי' דאדרבא מזה ראי' דאי בע"ש מאי שייך לשנות כלל לשון שאינו שייך כלל אגב אלא דמיירי בשבת רק שהוא מיותר דאף בשבת מה"ת לאסור נטילה בגרופה וצ"ל משום מחזירין ויותר נראה דגם לפי דבריו יש לתרץ דה"ק הגמ' תנא נוטלין משום מחזירין שנדע דמחזירין מיירי בשבת כמ"ש אני דתוס' ג"כ באו לתרץ תיבת נוטלין רק שנדע על ידי דמיירי בשבת בסיפא לרבותא ודוק: בא"ד ואי לא יתן לא יחזיר וכו' עיין במהרש"א שהקשה למ"ד להשהות תנן לא מוכח ולענ"ד לק"מ דלמ"ד להשהות לא צריך השני הוכחות דפשטי' דלישנא מחזירין מיירי בשבת ובחול לא מיירי כלל ורישא מיירי בשהי' לכך קתני עד שיגרוף וזה שאסור להחזיר בחול באינו גרופה א"צ הוכחה כיון דשהי' אסור מכ"ש להחזיר אלא דמ"ד להחזיר ק' ל"ל ב"פ חזרה במשנה וגם מוכח דרישא מיירי בחול כמ"ש התוס' לכך צריך הוכחה דאף בשבת אסור אבל מ"ד להשהות לא צריך זה התירץ וגם לא צריך הוכחה לזה ולפ"ז פירשתי ג"כ לשון הגמרא לדברי האומר מחזירין ר"ל לדברי האומר להחזיר תנן וא"כ ע"כ רישא מיירי בחול קמ"ל אפי' בשבת ודוק: דף לו ע"א בתוס' בד"ה לעולם אימא לך וכו' הוקשה ודאי לתוס' מה"ת לומר חסורי מחסרא כיון דלק"מ טוב לומר להשהות ולא להגי' ולפמ"ש לעיל י"ל משום הלשון לא יתן הוא אומר כן רק כבר כתבתי דנגד זה הוא דחוק לאוקים כיחיד לגבי

רבים וא"כ שני הסברות שקולים ומה"ת לומר חסורי מיחסרא ובוה מתורץ טפי תירץ התוס' דכיון דקי"ל כחנניא שוב אין דחוק לאוקמא כחנניא לכך טוב לדחוק ולהגי' משום הלשון וק"ל: ולולא דברי התוס' הי' נראה דמש"ה מגי' כדי שלא יפלוג משנה זאת על משנה דלעיל דחררה ע"ג גחלים אף דהר"ן מדחה זה ההוכחה דשאני ע"ג גחלי' דלא יתנה שלא ישרוף התוס' בעצמם ס"ל זה הוכחה לקמן אלא די"ל דהיינו הך דהא התוס' שכתבו משום שקי"ל כחנניא היינו משום משנה דלעיל קי"ל הכי כמ"ש רבא לקמן כמ"ש רש"י ותוס' שם ודוק: אמנם לפ"ז קושיא גדולה היא על הרי"ף ורמב"ם דפסקו כרבנן א"כ מאי שייך לומר להחזיר וחסורי מיחסרא כק' התוס' וא"ל כמ"ש משום המשנה דלעיל דהא אינהו סברי דלא מוכח מהמשנה זאת כמ"ש אמנם לפמ"ש הרא"ש דגם הם סוברים דהך משנה דלעיל אתי כחנניא אלא דפסקו דלא כוותי' ע"ש הדרא קושיא לדוכתא אמנם גם תי' התוס' הוא דחוק וכי משום דקי"ל כחנניא לא מצינן לאוקמא מתניתין כרבנן עד שנצטרך להגי' וגם היא גופא קשיא נוקים כרבנן ונפסוק הכי: אכן ע"פ מה שאכתוב לקמן בע"ב לתרץ דברי רש"י גבי רב ששת דוקיא דמתניתין קמ"ל מתורץ ק' התוס' ועיקר בעי' בדרך יותר נאות וממילא מתורץ הרי"ף והרמב"ם מק' התוס' הנ"ל ע"ש ודוק: ברש"י בד"ה אא"ב להחזיר תנן וכו' עד ור' חלבו אשריותא דלשהות באינו גרופה קאי והיינו ודאי משום דאי אלהחזיר קאי אכתי קשה כיון דגרופה מה לי תוכה מ"ל ע"ג כדמקשה אלשהות והוא תימה גדולה א"כ מאי משני כמ"ש התוס' וביותר שרש"י כתב בעצמו בד"ה אא"א לשהות תנן וכו' עד כיון דגרופה מבע"י הוא וכו' משמע ודאי אבל בחזרה בשבת שפיר מצי לפלוגי דא"ל דמבע"י קאי אגרופה פשיטא שאין גורפין בשבת ולמה כ' מבע"י אלא ודאי דקאי אשהי' שהוא מבע"י ק' מ"ל תוכה אבל בשבת לק"מ וא"כ למה כ' כאן דקאי אשריותא דלשהות ונלע"ד לתרצו בארבע פנים לאחת מכוון והארכתי קצת שכולן נ"מ לדינא לתרץ בו הרבה דינים בפוסקים וזה יצא ראשונה לכאורה בדרך לימוד ישיבה דהנה רש"י אזיל לשיטתי' דגרופה אינו מוסיף הבל שכ' כן במשנה וא"כ ודאי מש"ה פריך בגמ' בשהי' מ"ל תוכה מ"ל ע"ג כיון דגרופה ומבע"י וא"כ אף אם נימא דתוכה הוי מטמין ממש הא שרי להטמין מבע"י בדבר שאינו מוסיף הבל ומדוקדק מאד בדברי רש"י שכ' כיון דגרופה מבע"י היא וכו' ולכך הוצרך רש"י לפרש דקאי אשריותא דלשהות דהא רישא אף אם נאמר דלהחזיר תנן מיירי מבע"י כמ"ש התוס' לעיל בד"ה ובה"א והיינו מדקתני עד שיגרופ ע"ש עדיין ק' מ"ל תוכה ומ"ל ע"ג לכך כ' רש"י דקאי אשריותא דלשהות באינו גרופה דהוי מוסיף הבל לכך אסור אף מבע"י אבל כי משני אסיפא קאי וסיפא ודאי מיירי בחזרה בשבת כמ"ש התוס' הנ"ל מדקתני נוטלין ושפיר מפליג בין תוכה לע"ג אף בגרופה דבשבת אסור להטמין אף באינו מוסיף הבל ותוכה הוי מטמין ממש וק"ל כנ"ל לפרש: אמנם זה ניחא לשיטת התוס' דרישא מיירי בשבת אבל רש"י ע"כ לא ניחא לפרש שום חזרה מבע"י דהוצרך לדחוק בגמ' מחזירין אפי' בשבת היינו ביום המחרת וגם רש"י ס"ל במשנה דשהי' והטמנה חד דינא הוא אך אינו מוסתר לגמרי עפ"ז ואין להאריך ודוק אמנם הדרך השני נ"ל לשיטת רש"י ביותר נאות והוא דרש"י אזיל לשיטתי' דשהי' והטמנה חד דינא להו וא"כ לחנניא שמותר להשהות ע"ג אינה גרופה אע"פ שמוסיף הבל ה"ה דמותר להטמין מבע"י בדבר המוסיף הבל כמ"ש כל הפוסקים

לשיטת רש"י ומתניתן דבמה טומנין או דמייריבשבת דגם חנניא מודה דאסור להטמין במוסיף הבל ובאינו מוסיף שרי דשרי כאן להחזיר בשבת בגרופה ואל יהא לדוחק בדברי רש"י דכמו כאן בפירקין מיירי בשבת כן שם דהא זה עיקר הוכחת רש"י דהוי כהטמנה כיון ששנוי בין שני הטמנות עיין בר"ן או שי"ל דפרק ב"מ אתיא לרבנן אמנם ראשון נראה יותר רק י"ל א"כ אף דקאי אשריותא לשהות באינו גרופה אכתי ק' מ"ל תוכה מ"ל ע"ג דהא לחנניא שרי להטמין מבע"י בדבר המוסיף הבל לק"מ שזה מתרץ רש"י בדבריו שכ' דהוי מטמין ממש ברמץ והוא שחנניא לא פליג.

אלא אהא דאסרי רבנן גם ע"ג וכן בכל המוסיף הבל משום גזירה שמא יטמין ברמץ זה לא ס"ל אבל מטמין ממש ברמץ מודה ובזה נבוא אל ענין דודאי א"א להחזיר תנן ואתיא מתניתן כחנניא לא מצי למימר דקאי אלהחזיר דאכתי ק' מ"ל תוכה אף דמיירי בשבת ותוכה הוי מטמין ממש הא לחנניא שרי להטמין בשבת אף בהטמנה ממש דהא שהי' והטמנה חז דינא להו לכך מפ' דקאי אלשהות באין גרופה דבזה מודה חנניא אבל בתר דמשני מי סברת והיינו לעולם להשהות תנן ואתיא כרבנן שפיר קאמר מי סברת ארישא קאי דמיירי בשהי' שהיא מבע"י ואז אף תוכה שרי כיון שהיא גרופה ואינו מוסיף הבל והוא מבע"י אלא אסיפא קאי דמיירי בחזרה בשבת דשרי בגרופה משום דחזרה ע"ג לא מיקרי הטמנה אבל לתוכה דהוי הטמנה ממש אסור לרבנן אף בגרופה דהוי מטמין בשבת ודוק: הפן השלישי ויבואר מה שקשה מאד על מנהגינו שמחזירין לתוך התנור כמ"ש הפוסקים דמנהגינו להקל אף בהעמידו עג"ק ע"ש בש"ע נהי דכ' שדין תנור שלנו כדין כירה עכ"פ תוכה של כירה מיקרי אף דלענין שהי' לק"מ דמוכח כאן דאף תוכה לא מיקרי הטמנה ומותר כמ"ש לעיל אמנם בחזרה אסיק כאן דאסור ואף בעודן בידו ותנורים שלנו עכ"פ לא עדיף מתוכה של כירה שלהם כיון שמסיקין בו: וגם נראה לבאר הרמב"ם שפסק בכ"מ שמותר להחזיר מותר אף מכירה אל כירה אחרת אף שהבלה מרובה רק מכירה לטמונה אסור וכתבו המפרשים שע"כ הוציא כן מהירושלמי והוא תימה כיון שלא נמצא בגמרא שלנו מנ"ל להקל כ"כ וע"פ דברינו יבואר היטב והוא שיש להקשות כאן למה מחלק בחזרה בין תוכה לגבה אף דתוכה הוי מטמין כיון דאינו רק מחזיר משמע למקום שנטל משם ובכולה פירקין דבמה טומנין משמע להדיא אף שאין מטמינין בשבת היכא שהי' מוטמין מבע"י ונטל שרי להחזיר אף בהטמנה ממש מכ"ש בתוכה שכתבו כל הפוסקים דלא הוי הטמנה ממש כיון שאין מטמין על הקדירה ואינו נוגע בו וכן מוכח כאן ואף לרש"י דהוי הטמנה עכ"פ שרי להחזיר בפרט כשעודן בידו כדמוקי לקמן בגמ' לכן נ"ל ברור דהא דקאמר אבל תוכה אסור היינו היכא שהשהה ע"ג ומחזיר לתוכה דאז הוי שפיר כהטמנה חדשה ואסרו אע"ג דסתמא קאמר לתוכה אסור הוא קאי על המשנה ובמשנה קאי ארישא דמיירי משהי' על גבה דקתני נותנין עלי' תבשיל דהיינו ע"ג ואהא קאמר לא יתן עד שיגרופן ואהא קאמר ב"ה נוטלין מע"ג ומחזירין ואהא אמר שפיר ר' חלבו ל"ש אלא ע"ג היינו למקום שעמד אבל כאן שנטל מע"ג אם מחזיר לתוכה אסור וממילא מוכח דין הרמב"ם דמכירה לכירה ע"ג אף שהבלה מרובה שרי דאל"כ לימא רבותא דאף ע"ג אסור היכא שלא עמד שם דהא כאן מיירי שלא עמד בתוכה ותוכה ודאי הבלה מרובה ומדלא אסר אלא תוכה ש"מ ע"ג כה"ג שרי וממילא מוכח דמכירה לטמונה אסור מכ"ש דתוכה דלא הוי ממש הטמנה ואסור וממילא

יתורץ מנהגינו שמחזירין לתוכה של תנור דהוי ככירה כיון שעמד שם וק"ל: ובזה מתורץ ממילא דברי רש"י דארישא אף אם מיירי בחזרה לא מצי קאי עלי' דמאי פסקא לומר שאסור להחזיר לתוכה הא אם עמד שם מותר להחזיר לתוכה כמו ע"ג דהא לא מיירי משהי' כלל והך נותנין עלי' תבשיל היינו מחזירין אלא מן מחזירין ידעינן דעמד שם וכה"ג אף תוכה שרי לכך משני מי סברת ארישא קאי אסיפא קאי ורישא מיירי בשהי' ע"ג אע"ג דגם תוכה מותר לשהות קמ"ל רבותא דאף ע"ג אסור באינו גרופה וסיפא קאי ארישא היכא דנטל מע"ג מותר להחזיר ואהא קאמר שפיר ר' חלבו ל"ש וכמ"ש ודוק: הפן הרביעי נל"ד דהוצרך רש"י לפרש כן ע"פ יסודו שפסק כחנניא לקמן ולסלק מעליו קושית הרי"ף וראיתו ע"ש והסיגנון דודאי גם רש"י אית לי' סברת התוס' דבחזרה ניחא לי' לחלק ולא בשהי' והיינו משום דחזרה חמורה יותר ודאי אלא דא"א להחזיר תנן לא מצי קאי אחזרה וא"א להשהות תנן וכרבנן מצי קאי אחזרה והוא שהרי"ף הביא ראי' לפסוק כרבנן ולהשהות תנן מדבעי מאי לסמוך ע"ש בר"ן ואכתבנו תורף דבריו בקיצור דאי להחזיר תנן א"כ קמבעי' לסמוך בחזרה כמ"ש התוס' וא"כ היכי פשיט במסקנא מברייתא דאתיא כרבנן ושרי סמיכה בשהי' כדקתני סומכין לה ואין מקיימין עלי' היכי פשיט חזרה משהי' ותירץ הר"ן שיטת רש"י ותוס' דפשיט חזרה לחנניא משהי' לרבנן דמסברא שוין הן והקשה לעצמו דהא חזינן דחזרה חמורה דהא אסקינן דר' חלבו אחזרה קאי דאסור לתוכה ובשהי' ודאי שרי כדאקשה מ"ל תוכה מ"ל גבה ודחק לתרץ ע"ש אבל לשיטת רש"י דהכא מתורץ היטב דודאי חזרה לחנניא אין חמורה משהי' לרבנן כמ"ש הר"ן והוא כיון דלחנניא שהי' שרי לגמרי אף באינו גרופה וליכא איסור כלל אלא בחזרה כמו שהי' לרבנן אבל לרבנן עצמן ודאי חזרה חמורה אף דשרי גם כן בגרופה י"ל דחמורה ודאי לענין תוכה דהא פליגי בחזרה נהי דהלכה כב"ה היינו במאי דמתיר ע"ג אבל לתוכה אסור וא"כ בקושיא דאמר להחזיר תנן והיינו כחנניא לא הי' יכול לפרש דקאי אחזרה דכיון דבשהי' לרבנן לא ניחא לפלוגי ה"ה בחזרה לחנניא וכסברת הר"ן אבל כי מתרץ לעולם לשהות תנן ואתיא כרבנן שפיר קאמר מי סברת ארישא קאי אשהי' שם אין לחלק אסיפא קאי אחזרה לרבנן ושפיר יש לחלק וא"כ מתורץ היטיב מאי דמייתי ראי' מסמיכה דשהי' לרבנן אחזרת סמיכה לחנניא דשוין הן כמ"ש הר"ן ומכאן לא קשה מידי לשיטת רש"י כמ"ש והר"ן שהקשה הוא משום שדרך בשיטת התוס' דגם למקשה קאי אחזרה אלמא דאף חזרה לחנניא חמורה משהי' לרבנן שלא רצה לחלק והוצרך לדחוק אבל לפי מ"ש בשיטת רש"י לק"מ ופשיט שפיר ולפ"ז א"ש מאד דברי הרמב"ם שפוסק שסמיכה בחזרה אסור משום שפוסק כרבנן ולדידהו ודאי לא מוכח חזרה משהי' ודוק: בגמרא ת"ש ב' כירות המתאימות וכו' הא דלא פשיט מדקתני בהדיא אין משהי' על שאינו גרופה לק"מ דודאי הך ברייתא הם רבנן דחנניא ומתניתן אי להחזיר תנן אתיא כחנניא אבל מפלוגתא דב"ש וב"ה פריך שפיר מתניתן מני דלא אשכחן דפליג חנניא בסדר פלוגתא דב"ש וב"ה רק ר"מ ור"י ומני מתניתן ועפ"ז מתורץ היטב דברי הגמ' בתירוץ תנא דידן ופליג עלי' בחדא וכו' ע"ש והוא תמוה לכאורה דלא מתרץ אקושיא דמתניתן מני כיון דפליג גם על ר"י וכו"מ ודאי לא סבר אף בגרופה וכמאן סבר אבל לפמ"ש א"ש כיון דבסדר פלוגתא דב"ש וב"ה סבר כר"י תו לא קשה מגרופה וקטומה דסבר כחנניא דפליג בהדיא אתרווייהו

וסובר דבשהי' לא בעינן גרופה וקטומה וק"ל: בגמ' דילמא שאני התם כיון דמידלא שליט בה אורא ועיין בט"ז סי' רנ"ג שהקשה על הש"ע בתימה למה הביא הדין דב' כירות כיון דאסקינן דשרי לסמוך מכ"ש היכא דמידלא ואני אומר לדבריו קשה ג"כ אגמ' דליפשוט מברייתא לאיסור סמיכה מדנקט היתרא בהיכא דמידלא ולא נקט סמיכה בקרקע שהוא רבותא טפי ש"מ דשם אסור וגם היכי פשיט להיתר כיון דמהכא מוכח איפכא אלא ודאי דלק"מ די"ל גם סברא להיפך דסתם סמיכה מותר טפי שהוא מגולה מכל צד ושליט בה אורא מצדדיו ולא מחזיק הבלא דסליק מכירה משא"כ בב' כירות המתאימות דמחזיק הבלא דסליק בה מאידך כיון דלא שליט בה אורא מצדדיו ה"א דאסור קמ"ל דאפ"ה שרי ולא תפשוט מיני' לא היתר ולא איסור וזה מדוקדק בלשון הגמ' דאמר דילמא שאני התם תיבת דילמא מיותר הוא אלא בא לתרץ דלא תיפשוט להיפך קאמר דילמא זה הסברא אמת ולא תיפשוט להיתר ואם תפשוט לאיסור נאמר דילמא להיפך כיון שאין סברא זו מוחלטת וממילא לק"מ על הש"ע ודוק: בגמרא מאי הוי עלה וכו' ר"ל אע"ג דדחי התם הכא סומכין בחד מקום וכו' היינו שלא מוכח הך סברא מנוטלין אבל ודאי י"ל דגם בשני מקומות תני אגב וכן צ"ל באמת לפי המסקנא וק"ל: בתוס' בד"ה אא"ב להחזיר תנן וכו' עד וקשה להר"ח וכו' אמנם אין זה ק' לרש"י דבתוכה הוי מטמין ממש ברמץ משא"כ שם י"ל דמיירי במקום מגולה אלא שהתוס' אזלי לשיטתייהו דגם תוכה לא הוי מטמין ממש וק"ל בא"ד ק' לר"י היכי בעי למימר וכו' עד וי"ל דבלא"ה וכו' דברי התוס' צריכין ביאור דהק' צריך פירוש מאי בכך דמתניתן כחנניא ורב סבר כרבנן וצ"ל דאזלי לשיטתי' דמש"ה אמרינן חסורי מחסרא כדי לאוקים מתניתן אליבא דהילכתא אבל כיון דפסק כרבנן איך אפשר לומר להחזיר תנן ולהג'י' בחנם אמנם לפ"ז לא מתרצין מידי דאכתי למה נג'י' וגם היא גופא קשה כמאן סבר ונראה לפרש דרב סבר כחנניא במצטמק ורע לו וביפה לו פוסק כרבנן וכזה מצינו כ"פ נראין דברי פלוני בזה ודברי פ' בזה וא"כ מתורץ ג"כ מאי דיכול לסבור להחזיר תנן והא דמג'י' חסורי מחסרא כדי לאוקמא ג"כ אליבא דהילכתא משא"כ לשהות והוא אם נאמר להחזיר תנן אבל לשהות משהין אף באינו גרוף מיירי במצטמק ורע לו וכחנניא אע"ג דמתניתן סתמא קאמר לק"מ דעיקר דין דתנא איסור אתי לאשמועינן דלא יחזיר עד שיגרוף וזה הוא סתמא שפיר דבכל ענין אסור להחזיר דאף מצטמק ורע לו אסור להחזיר באינו גרופה אליבא דכ"ע ונקט מילתא דפסיקא והדיוק דלשהות שרי אף באינו גרופה היינו ברע לו דוקא ושפיר נקט מילתא דפסיקא עיקר הדין והכי משתמע להחזיר תמיד אסור משא"כ לשהות אינו תמיד אסור רק זימנין שרי כגון רע לו אע"ג דאמרינן ח"מ ונקט לה במשנה אעפ"כ הוי רק דיוק וא"ש אבל א"א לשהות תנן קשה היכי נקט סתם לא ישהא עד שיגרוף הא ברע לו שרי לכך טוב להג'י' א"ד לשהות ואתיא מתניתן כרבנן ותמיד אסור אף רע לו אף שהוא שלא אליבא דהילכתא כדי שלא נג'י' כמו שמוספק מעיקרא בעל הבעי' לדידן כמ"ש התוס' לעיל ה"נ לרב ודוק: ע"ב בגמרא שאני הכא דקטמה א"ה מאי למימרא הוא תמוה מאד כמ"ש התוס' דמעיקרא ס"ד איפכא ותירוצי התוס' דחוקים מאד מכ"ש מ"ש המהרש"א לתרץ ע"פ סיגנון לא ידענא שותא דידי' ואינו סוגיא כלל אכן נלע"ד דרש"י פירשו בקיצור מתק לשונו בטוב טעם והוא כמ"ש בד"ה שאני הכא וגלי דעתי' דלא ניחא לי' בצמוקי' והוא תמוה לכאורה מאי בעי

בזה לתת טעם לקטימה דמהני דוקא כאן וגם במשנה כתב לצננם משמע דטעם דבחר קטימה אינו מוסיף הבל וכן משמע בדיבור הקודם גבי עד שיגרוף ע"ש משמע אבל גילוי דעת לא מהני אם הוא מוסיף הבל ואם בא ליתן טעם למה לא מהני הובערה למיהדר למילתא קמייתא קשה למה לא נאמר גם לפי טעם המשנה דהובערה ממילא אין אוסר וגם היא גופא קשיא אם לא מהני טעם דמשנה להובערה למה יהני זה הטעם מנ"ל דמהני גילוי דעת כיון דסוף סוף הוא מטמין במוסיף הבל דלרש"י הוי כמו הטמנה וגם תיבת בצימוקי' הוא מיותר וגם בכל הספרים כתיב ברש"י דקיטמה ביוז אחר הקוף לכן נ"ל דודאי הכא דהובערה ודאי הדרא למילתא קמייתא לענין איסור חזרה או שהי' באינו מבושל כל צרכו אלא דההיא סוגיא ודאי סברא מצטמק ורע לו מותר להשהות אף באינו גרוף מדמתמה על מצטמק ויפה לו כמ"ש רש"י והיינו ודאי משום דהיכא דיפה לו אתי לחתוי כדי שיצטמק משא"כ ברע לו למה יחתה וא"כ כיון דקטמה ודאי לא ניחא לי' שיצטמק הוי לדידי' מצטמק ורע לו לכך שרי אע"ג דהובערה אבל באינו מבושל כל צרכו ודאי לא מהני הקטימה כיון דהובערה ומוסיף הבל ומתבשל אלא דמעיקרא דבעי למימר ש"מ מצטמק ויפה לו מותר והוי ס"ד דהדרא למילתא קמייתא אף לזה משום דהוי ס"ד דמיירי בקטמה מעצמה דהיינו גחלים שעממו וא"כ לא גלי דעת' ומשני שאני הכא דקיטמה ביוז כגירסת רש"י דהיינו שהוא קיטמה בידים ולא קטמה ממילא וא"כ גלי דעת' דלא ניחא לי' בצימוקי' והוי לדידי' רע לו ופריך שפיר א"ה שקיטמה בידים והוי ממש מצטמק ורע לו מאי למימרא דהא רע לו כמ"ש רש"י בדיבור הקודם דבמצטמק ורע לו א"צ להשמיענו ומשני דאפ"ה הוי רבותא כיון דהתבשיל מצד עצמו הוי מצטמק ויפה לו ה"א דאף לזה הדרא למילתא קמייתא ודוק כי נ"ל ברור: בתוס' בד"ה ש"מ מצטמק ויפה לו מותר וכו' עד ומשני שאני הכא דקטמה וכו' עד והא דנקט בישל כ"צ לאשמועינן דאי לאו קטימה אפ"ה אסור וכו' ע"ש לכאורה הוא תמוה דעיקר התירוץ חסר מן הספר דהא דמשני דקטימה מהני הוא סברא חיצונה אף להמקשה אלא דהוי ס"ד להוכיח דלא מהני והתוצין סותר הוכחתו וליכא רמז מזה הסתירה כלל בגמ' וגם מאי א"ה שייך לומר כיון שלא הוזכר הסתירה כלל ונ"ל דה"ק לעולם כסברא החיצונה דמהני הקטימה ומאי דקשה לך למה נקט בישל כ"צ לאו דמצטמק ויפה לו מותר אלא להשמיענו שאני הכא דקטמה ר"ל אף הכא בבישל כ"צ הוא שני להיתר משום דקטמה ואל"ה הי' אסור ופריך שפיר א"ה דסתרת הוכחה ונשאר סברא החיצונה מאי למימרא ודוק: ברש"י בד"ה להחזיר תנן וכו' עד הילכך עקר לא יחזיר וכו' כאן נלאו המפרשים למצוא פירוש נכון מרווח בלי דוחק עיין במהרש"ל ומהרש"א ואף אנכי לפום ריהטא רציתי לדחוק ולפרש משום דא"א אף לשהות אסור באינו גרופה א"כ לא הוי חידוש בחזרה מאי דאסור באינו גרופה דאפ"ה שהי' אסור אלא מאי דשרי בגרופה כמו שהי' א"כ הל"ל עקר מחזיר בגרופה כמו ששנה במתני' בה"א אף מחזירין אבל כיון דשהי' שרי אף באינו גרוף וחסורי מחסרה הוי זה עיקר חידוש מאי דאסור להחזיר באינו גרופה דה"א דשרי כמו שהי' הילכך נקט הלשון עקר לא יחזיר ודוק: אבל כל זה איננו שווה לי וביותר תימה אף אם תפרשו באחד מכל הפירושים שיהא ניחא לך מאי בעי רש"י בזה ומאי קשה לו בגמ' ומאי פירושו בזה כדרכו לפרש דברי הגמ' וגם בכל מ"ש רש"י בכל הדיבור הוא אך למותר אמנם אחר עיוני ת"ל מצאה ידי לפרש דברי

רש"י בפירוש מרווח והוא מוכרח והוא שקשה לו מאי דקאמר קסבר מתניתן להחזיר תנן מאי טעם נותן בזה והאיך מוכח זה בר' יוחנן והל"ל העיקר קסבר הלכה כחנניא אם בא ליתן טעם ופ"ל למה פסק כחנניא עדיין אין מתורץ בזה דאדרבא משום דקי"ל הלכה כחנניא אמרינן להחזיר תנן וחסורי מחסרא דאל"ה הל"ל להשהות תנן שלא נצטרך להג"ה כמ"ש התוס' לעיל אלא ע"כ הא דפסק כחנניא משום מתני' דלעיל דחררה או מטעם אחר או שקיבלו כן מאי מפרש בזה קסבר מתניתן וכו' ואם בא לתרץ שלא יוקשה הא אמר ר"י הלכה כסתם משנה והיכי פוסק שלא כמשנתנו הלא עיקר הבע"י מתחילה הי' כן ע"כ הוי ידע דהלכה כחנניא כמ"ש התוס' לעיל אלא שהי' מסופק אם נאמר להשהות תנן ואתיא מתניתן דלא כהילכתא וסותר משנה דלעיל כדי שלא נצטרך להג"ה או מוטב להג"ה כמ"ש הרא"ש וא"כ אף אם נאמר להשהות תנן שפיר פוסק וגם הלשון קסבר משמע שבא ליתן טעם ופירוש ולא תירוץ לקושיא שאינו נרמז בגמ' ואין סוגית הגמ' כן וגם מנ"ל דסובר כן דלהחזיר תנן דילמא להשהות תנן ואתיא כרבנן והוא פוסק כחנניא מסתמא דלעיל אין זה אלא תמה לכך בא רש"י לפרש דברי הגמ' אלו והוא דודאי הא דמותר להשהות באינו גרופה א"צ ליתן טעם כלל כיון דחנניא אמר כן בפירוש והוא פוסק כוותי' אלא שבא לפרש וליתן טעם למה אסר להחזיר באין גרופה דאדרבא מדרבנן אליבא דב"ה חזרה ושהי' דין אחד להם בגרופה מרבנן נשמע גם לחנניא דין אחד להם להתיר באינו גרופה ואי ממתניתן דבעי גרופה הא פשטי' דמתניתן אתי כרבנן אליבא דב"ה כ"ז שאין אנו מגידין וגם בשהי' בעי גרופה לכך בחזרה ג"כ בעינן גרופה אבל לחנניא מנ"ל אדרבא גם ממתניתן משמע להיפך דשרי לחנניא אף בחזרה אף באינו גרופה מדרבנן נשמע לחנניא כמ"ש דדין אחד לב"ה בחזרה ושהי' אליבא דרבנן וה"ה לחנניא וכן משמע הלשון אף מחזירין משמע כמו שהי' ואף אם נאמר מתניתן להחזיר תנן דבעי גריפה נמי נוכל לומר דילמא מתניתן אתיא כרבנן אבל לחנניא שרי בלא גריפה וא"כ יוקשה לך מנ"ל דעקר לא יחזיר לכך קאמר הגמ' בנותן טעם קסבר מתניתן להחזיר תנן אבל לשהות משהין אף באינו גרופה ופירש"י מנ"ל זה אבל לשהות משהין באינו גרופה הא לא תנן זה במתניתן היינו משום דאי להחזיר ע"כ חסורי מחסרא זה כדאמר לעיל דאל"כ תרי בבי ל"ל וא"כ ע"כ מתניתן כחנניא ואפ"ה לא שרי להחזיר אלא בגרופה ע"כ חנניא מודה בחזרה הילכך עקר לא יחזיר ובא רש"י לפרש דעיקר נתינת טעם דגמ' אעקר לא יחזיר ודוק הארכתי קצת כי נ"ל ברור בכוונת רש"י ואמינא לענ"ד שמקום הניחו לי אבות העולם: ורבא דאקשה לי' תרווייהו תנינא אע"ג דחז"ה לא מוכח י"ל או כמה שרצה הרא"ש לפרש בתחילה דמדסתם תנא לעיל כחנניא ודאי נדע דמתניתן להחזיר תנן כדי שלא נפלוג סתמא אהדדי דאל"ה בלא הך שכתבתי דה"א לשהות תנן והלכה כמשנה זו או כמ"ש הרא"ש במסקנא דהל"ל הלכה כמשנה דחררה בשהי' וכמשנה דהכא בחזרה ע"ש וממילא לק"מ גם לדרכינו: ואדרבא לדרכינו יתורץ היטיב מאי שמשני דיוקא דמתני' קמ"ל ופירשו התוס' דמתניתן דהכא להחזיר תנן וקשה האיך משמיענו זה בדבריו הא י"ל להשהות תנן והוא פוסק כמתניתן דהתם ואם נאמר כדי שלא לפלוג כבר דחה הרא"ש ע"ש וגם א"כ בלא"ה מוכח זה משם דלהחזיר תנן ולפמ"ש א"ש דמוכח זה מחזרה דעקר לא יחזיר ודוק: ברש"י בד"ה ורב ששת דוקיא דמתני' קמ"ל וכו' עד דלא מיתני בהדיא וכו' והוא תימה גדולה כמ"ש התוס' ולמה לא

פירש כפי' התוס' שפשט הלשון הוא כן וגם הגמ' אמר כן קסבר משמע דזה קמ"ל ונלע"ד
דגם רש"י פי' כפי' התוס' אלא דהוקשה לו דהא גם זה שמעינן ממתניתין דלעיל דלהחזיר
תנן כדי שלא נפלוג ואם אין זה סברא למה מגיהין משום דקי"ל כחנניא וגם בלא"ה
היקשה לו למה נגי' משום דקי"ל כן אפ"ה י"ל דמתניתן אתיא כרבנן וגם היא גופא
קשיא כמ"ש לעיל שפי' התו' דחוק ותדע שלא הביאו ראי' מזה דהלכה כחנניא ממה
שאמר חסורי מחסרא וגם יוקשה אהנך דפסקו כרבנן כמ"ש לעיל וגם י"ל דהוקשה
לרש"י בתחלת הבעיא מה מסופק להגי' ומנ"ל דקי"ל כחנניא לכן נראה לפרש לשיטת
רש"י דודאי הי' סברא מוכרחת בגמ' להגי' המשנה שלא לפלוג אהדדי אלא שהי' מסופק
דילמא נגי' שם והיינו שכתב רש"י כיון דלא תני בהדיא קרמו שרי שנצטרך למחוק וי"ל
דנגי' ג"כ חסורי מחסרא דע"ג גחלים אפי' קרמו פני' אסור ואם גרף הגחלים עד שיקרמו
פני' קמ"ל רב ששת דשם אין מגיהין וכאן להחזיר תנן ומגיהין וא"כ גם לרש"י הוא
כפי' תוס' דיוקא דמתניתן דהכא אלא שבא לפרש דלא מוכח זה משם דה"א דנגי' שם
דאי הוי תני שם בהדיא דקרמו פני' שרי ע"ג גחלים א"א להגי' שם אבל כיון דתני עד
שיקרמו פני' י"ל חסורי מחסרא עד שיגרופו ויקרמו פני' וזה הי' הספק בתחלת אם נגי'
שם והלכה כרבנן או נגי' כאן והלכה כחנניא ומתורץ ממילא ק' התוס' דלעיל ע"א בד"ה
לעולם אימא לך ומתורץ היטב הרי"ף ורמב"ם מהקושיא שכתבתי שם ומק' הפוסקים
מרבא דהוא בתרא דאמר תרווייהו תננהו דהא דחי שפיר הגמ' בזה דאמר ורב ששת
דיוקא דמתניתן קמ"ל ולא מוכח משם ודוק: דף לח ע"א ברש"י בד"ה שכח קדירה
אליבא מאן דאסר ר"ל שלא תקשה אפסק שפסק כחנניא כיון דסתם גמ' סובר כרבנן
דאסר מדבעי דיעבד משמע ודאי דלכתחילה אסור לכך פירש"י דבאמת סוברין כחנניא
אלא בעו אליבא דרבנן וכן פירשו התוס' בעצמם לקמן בד"ה עבר ושהה ע"ש וגם נ"מ
גם אליבא דחנניא כגון בחזרה או בלא בישל כמאכל ב"ד אבל הם בעו אליבא דרבנן
והא דלא פי' כפי' התוס' דבעו היכא דלא בישל כמב"ד ויהא להלכה נ"ל חדא משום
דלשון שכח משמע שהי' דעתו לסלקו קודם שבת אלא ששכח ואם אינו מבושל כמב"ד
הא לא חזי עדיין וגם לשון קדירה משמע שמבושל כמב"ד וכן מוכח לקמן דאל"ה מאי
מקשה לרבה ורב יוסף ואסיק הקשיא דילמא הם סוברים כר"מ דאינו אוסר רק בלא
בישל כ"צ ומיירי שלא הי' מבושל אף כמב"ד והכא מיירי רבה ור"י שמבושל כמב"ד
אלא ודאי דגם התם מיירי במבושל כמב"ד מדנקט שכח וגם לשון קדירה ועוד דא"כ ק'
ק' תוס' בד"ה בשלמא לרב נחמן ב"י ותירוצם לא ישר בעיניו דהא בישלה שייך שפיר
כיון שלא הי' מבושל אלא כמב"ד כמו שפירש"י ע"כ הכא ולפירש"י לק"מ וביותר נ"ל
הוכחה גדולה מאי שקשה לפי' התוס' מאי אסיק גמ' בקשיא על רבה ור"י הא התם איירי
ר"מ ור"י שהם רבנן דחנניא שמחמירין לכתחילה בשהי' מחמירין גם דיעבד אבל רבה
ור"י פסקו כן אליבא דחנניא דמיקל לכתחילה י"ל דמיקל גם בדיעבד אפי' היכא דאסור
לכתחילה אבל לפי' רש"י מתורץ הכל ודוק ועיין מה שכתב בסמוך: בגמרא נפק ודרש
המבשל בשבת הא דמייתי משנה י"ל דפשט מינ' מדנקט המבשל משמע דוקא מבשל
ממש הוא דיש חילוק אבל בשהי' ל"ש וק"ל: בגמרא רבה ור"י דאמרי תרווייהו להיתרא
וכו' אע"ג דאינהו לא בעו אלא שכח משמע דמזיד פשיטא להו שאסר איהו פשיט להם
שטעו או י"ל שגם אינהו ס"ל ששוין הם ובעו שכח וה"ה למזיד אלא דלפ"ז לא פשיט

להם מידי כיון גם הם ידעו של"ש לכן ראשון עיקר וק"ל בתוס' בד"ה שכח קדירה וכו' עד בדלא בשיל כמב"ד אע"ג שכ' במשנה דסתם תבשיל הוי אף בישל כ"צ היינו סתם תבשיל אבל סתם קדירה הוי לא בישל כ"צ בפרט דקאמר ובישלה משמע שלא הוי בשיל אלא דא"כ משמע אף לא בשיל כלל כמ"ש שאין חילוק בסתם תבשיל ה"נ בסתם קדירה להיפך לכך כ' אפי' בקדירה חייטא וכו' ע"ש אלא שהפוסקים לא פסקו כן בקדירה חייטא וכו' הב"י דהתוס' גופייהו חזרו מזה וגם כאן לא כ"כ ע"פ האמת אלא שי"ל כן ע"ש וצ"ל דסתם קדירה משמע בשיל קצת ודוק: בתוס' בד"ה אבל האי וכו' תימה וכו' ונלע"ד לתרץ בטוב טעם ע"פ מאי שמקשה לעיל אהא ברייתא לימא ב"ש היא ולא ב"ה ומשני אפי' תימא ב"ה שמא יחתה וכו' ע"ש זה הת"י הוא אליבא דאמת דפסקינן כרנב"י דכל היכא דגזרינן שמא יחתה אף בדיעבד אסור משני התם כן אבל לרבה ור"י א"א לתרץ כן נשארה הסברה של המקשה דב"ש היא ותו לק"מ דרבה ור"י מתירין משום דלא עביד מעשה ולב"ש אמרינן שם אע"ג דלא עביד מעשה אסור דזה הוי מעשה אליבייהו מאי שמתחיל מבע"י ונגמר בשבת כמו אינך שם ודוק: בגמרא מיתבי שכח קדירה וכו' הא דהאריך להביא כל הברייתא ולא מייתי רישא לחוד דמקשה מינ' וגם מאי דלא מקשה מהגזירה לחוד שאמר בתחילה היו אומרים דהא גם כשמייתי הברייתא הוצרך להביא הגזירה ולא הוי גברא אגברא דמסתמא לא פליג ר' חייא ארב רבו נ"ל דלשיטת רש"י לק"מ דהי' יכול לתרץ דשם מיירי בלא בשיל כמב"ד דהוי כמו מבשל ממש כיון דעיקר בישולו בשבת ואינהו מיירי בבשיל כמב"ד אבל כיון דר"י אוסר אפי' בישל כ"צ ור"מ נמי לא שרי אלא בבישול כ"צ אבל כמב"ד מודה דאסור מקשה שפיר וזה ג"כ ראי' גדולה לשיטת רש"י וגם לשיטת התוס' קשה מאי מקשה כיון שהם אסרו אפי' כמב"ד ואנן לא ס"ל כן ה"ה בלא בשיל כמב"ד לא קי"ל כהך ברייתא ודוק: בתוס' בד"ה בשלמא לרנב"י וכו' עד דדילמא ר"י לא איירי וכו' ר"ל שתוס' אזלי לשיטתייהו שבעיא לקמן בעבר ושהה הוא בזה ואם יתרץ כך נפשוט הבעיא כיון דהלכה כרנב"י ובאמת אינו יכול לפשוט כדמשני וק"ל: בגמ' איבעי' להו עבר ושהה מאי התוס' דחקו מאד כמ"ש בעצמם ומיהו לשון עבר וכו' וכן כל הפירושים שבכל הפוסקים דחוקים מאד מזה ונלע"ד שרש"י בקיצר לשונו פי' בו המחזור שבכל הפירושים שכ' רש"י במזיד אם מותר באכילה והוא אך למותר לפי פשוטו וגם בגמ' דנקט מי קנסוהו הוא למותר לכן נ"ל דבעי בין אליבא דר"מ בין לר"י והוא דלשניהן לכתחילה אסור בין מצטמק ויפה לו בין מצטמק ורע לו רק במזיד בדיעבד ס"ל לר"מ דמותר בשניהם אף במזיד ולר"י במצטמק ורע לו וכן בשוגג בלא בישל כל צרכו מותר בדיעבד מדין ולא אסור מדינא בדיעבד אלא במזיד ולא בישל כ"צ וחזינן דלאחר גזירה אף בשוגג בלא בישל כ"ל אסור וזהו בעיין דלעיל נפשוט דלאחר גזירה אסור בשוגג עכשיו בעי במזיד ובישל כ"צ לכל מר כדאית לי' דשרי מדינא אם גזרו לאחר גזירה לאסור ע"ז אמר מי קנסו ר"ל לאחר גזירה שגזרו על השוגג מכ"ש לקנוס את מזיד דעביד איסורא או לא ר"ל דבשוגג גזרו שפיר היכא דבמזיד מדינא אסור כגון דלא בישל כ"צ אתי לערומי אבל במזיד לא שכיח שיעבור ופשיט שפיר מדאסר מצטמק ויפה לושמדינא מותר ש"מ שגם בזה גזרו ואפשר לכוון גם דעת הר"ף לפירוש זה אף שכ' בשכח היינו משום דאם נאמר במזיד אסור אף בשוגג אסור בדיעבד דלאחר גזירה שוגג שוה למזיד תדע דרצה

לפשוט אף שוגג ומצטמק ויפה לו אסור משום דכ"ש מזיד ולבחר דדחי לא לשבת הבאה משמע דבשבת הבאה ודאי אסור אף דיעבד שאז יהיו מזידין אלא שבשבת ראשונה שהיו שוגגין מותר בדיעבד ולא נפשוט שוגג אבל מזיד נפשוט לכך פסק הרי"ף בשוגג לקולא ולא מזיד דס"ל דמזיד נפשוט לאיסור ולא כפירש"י דאף מזיד לא נפשוט דאסור לכתחילה רק כפי' הרי"ן וראב"ד בזה דלשבת הבאה אסור בדיעבד וא"כ עולה יפה פסק הרי"ף ורמב"ם אף לגירסתינו דגרסינן עבר ושהה וא"צ להגיה כמ"ש הרי"ן להגיה בגמ' והא דכתב במצטמק ויפה לו אע"ג לפי מה שכתבנו בעי גם במצטמק ורע לו משום שהוא פסק דמצטמק ורע לו אף לכתחילה מותר משא"כ ר"מ ור"י סברי אסור שפיר בעי ודוק: ע"ב בגמ' לדברי האומר מחזירין וכו' ועי' בר"ן מה שפי' בזה לדברי האומר וכו' שהוא מיותר ועמ"ש אני לפע"ד ב' פירושים ועוד נ"ל לפרש ולתרץ מנהגינו שנוהגין להחזיר אף בהניחו ע"ג קרקע ובגמ' לחד מ"ד אסור והרי"ף ורמב"ם פסקו כן והוא מדבעי בגמ' תלאו במקל וכו' ולכך בדעתו להחזיר פסקו להקל לפי שלא מצינו ראי' לאסור אבל בזה יש ראי' מגמ' מדבעי אליבא' והוא ג"כ יל"ד מנא לי' לרב ששת זה אמנם י"ל דאי אמרינן להחזיר תנן אמאי קרי לי' בלשון נתינה דקאמר לא יתן אלא ודאי דכל נתינה בשבת הוי חזרה דהא ודאי נתבשל קודם שבת ואף שנתבשל בכירה אחרת הא כתב הרמב"ם דמכירה לכירה ג"כ שרי להחזיר ואף שניטל מבע"י הא כ' הרי"ן שגם זו היא בכלל חזרה ומפרש ג"כ אפי' בשבת אפי' שהחזרה היא בשבת והנטיילה מבע"י ולפמ"ש הרמב"ם והרי"ן הוציאו דינם מכאן וכן דעת רש"י שכ' אפי' ביום נמי מוכח מכאן והיינו ודאי לפמ"ש רש"י מיירי אפי' עמד עג"ק אפי' לא הי' דעתו להחזיר דאל"כ אכתי הוי גילוי דעת שנטל להחזיר ומאי רבותא והוציא ג"כ מזה דאם הי' שום אופן שלא מיקרי חזרה איך קרי לחזרה בלשון נתינה אלא ודאי דכל נתינה בשבת מיקרי חזרה וכזה מחולקין בגמ' דר' תדאי סבר להשהות תנן לא קרי לחזרה בשבת נתינה רק חזרה ולא שרי אלא היכא דמוכחא מילתא דהוי חזרה ולא נתינה חדשה לכך אמר לגרמי' הוא דעבד דהכי אמר ר' יוחנן אפי' העמידה עג"ק שרי דר' יוחנן אזיל לשיטתו דס"ל להחזיר תנן ולכך אמר נמי רב ששת מחזירין אפי' בשבת דאזיל לשיטתו דאמר כן משום ר' יוחנן לכך אמר לדברי האומר מחזירין ר"ל דס"ל להחזיר תנן מחזירין אפי' בשבת הן כפי' הרי"ן שכתבתי הן לפירש"י לאפוקי למ"ד להשהות תנן לא וכמ"ש לכך הרי"ף והרמב"ם שפסקו לשהות תנן פסקו עמד עג"ק אסור אבל אין מנהגינו כמ"ד להחזיר תנן כמ"ש כל הפוסקים לכך שרי אפי' נטל מבע"י אפי' העמידו עג"ק ודוק: בגמרא אילימא בשאינו גרופה אלא כירה וכו' הוא תמוה כמ"ש התוס' דנקט אילימא ולא נקט הפן השני דילמא מיירי בגרוף ולק"מ ונ"ל דרב יוסף דרצה להתיר סמיכה בתנור היינו אפי' אינו גרוף דבגרוף ליכא ה"א דאסור חדא דאף סמיכה דלעיל בכירה מיירי באינו גרוף וגם אין סברא לאסור דהא תנור הבלו רב מבפנים אבל בחוץ בגרוף מה הבל יש אלא באינו גרוף יש סברא לאסור דתנור חמור יותר מכירה ובגרוף שרי בכירה ע"ג ובתנור אסור ובאינו גרוף אף בכירה אסור ע"ג ובתנור אסור אף סמיכה ורב יוסף רצה להתיר סמיכה באינו גרוף והיינו שמפרש דמשנה מיירי סתמא בכל ענין בין גרוף בין אינו גרוף דסתם קאמר ובכל ענין קאמר דסמיכה שרי רק תוכה וע"ג אסור וע"ז קאמר אביי אילימא באינו גרוף דאי מיירי רק בגרוף ממילא לא מוכח מידי להתיר סמיכה באינו גרוף מדלא

תני רק תוכה וע"ג דהא מיירי בגרוף דודאי רישא וסיפא בחדא מחתי מחתינהו ואילימא באינו גרוף ואז שפיר הדיוק לרב יוסף להתיר סמיכה באינו גרוף א"כ מוכח מסיפא דאסור וע"ג היינו ג"כ סמיכה ודוק: ורב אדא י"ל לאו דאתי לסיועי לרב יוסף אלא סברא בפני עצמו לאפוקי מאבבי ורב יוסף רק דמיירי בגרוף או י"ל לתרץ לרב יוסף אע"ג דרישא מיירי אף באינו גרוף סיפא מיירי בגרוף ודוק: בגמרא גלגל חייב חטאת נ"ל דמוכיח כן מהמשנה דאל"כ למה תני הך בבא דמילתא דפשיטא היא וגם הוא כ"ש מתולדת חמה וגם למה נקט הכא בשביל שתגלגל ובסיפא גבי חול תני שתצלה אלא ע"כ דהכא אשמעינן אע"ג דנטלה משגלגלה וה"א כיון דלא נגמר בישולה דאפילו לא נתחממה עד שיד סולדת בה נתגלגלה לא חייב חטאת קמ"ל כיון דביצה די לה בזה חייב חטאת וגם להכי נקט דוקא ביצה ולא דבר אחר דלענין איסור ודאי כל מילי אסור להתחמם אלא לאשמעינן זה אבל לענין איסור לכתחילה להניח לא שייך רבותא לגלגלה דהא אסור להניח תכף לכך נקט בסיפא שתצלה דשם ודאי אינו חייב דתולדת חמה היא: והא דנקט אין נותנין דמשמע לכתחילה י"ל משום אינך נקט או יותר נראה דמיירי מבע"י וכשאינן יכול לצלות מבע"י כמב"ד וגזרינן אטו שבת כמ"ש לעיל אין צולין וכו' וקמ"ל כאן דאם עביד בשבת אפי' גלגל חייב חטאת לכך מבע"י אסור אפי' לגלגל דגזרינן אטו שבת ומהכא נמי מוכח להיב חטאת דסתם מתני' מיירי מבע"י דומיא דלעיל וכן כולה מתניתן איירי אף מבע"י וכן לא יפקיענה בסודרין ולא הוי גזירה לגזירה כמ"ש התוס' באנשי טבריא והוי דומיא וכן לא יטמינה בחול לרבה ודאי איירי מבע"י כמ"ש הרא"ש ואף לרב יוסף כ' התוס' דמבע"י מודה דגזרינן שמא יטמין וכן מעשה דאנשי טבריא ודאי מבע"י איירי כמ"ש רש"י ותוס' א"כ מסתמא גם אין נותנין איירי אף מבע"י ואי גם משחשיכה לא חייב חטאת לא הוי גזרינן ודוק: בתוס' בד"ה מעשה וכו' עד ואין איסור כלל בהבאה נ"ל דר"ל דבהבאה לחוד זולת גזירה שגזרו חכמים משום הטמנה במוסיף הבל אין איסור דה"א דבלא"ה אסור משום דבשבת באין מים חדשים ומתחממין ולא דמי לכל הני דשרו ב"ה לעיל במתחיל בע"ש ונגמר בשבת דשם מה שהתחיל בע"ש נגמר בשבת ולא עביד שום מעשה בשבת דעיקר מעשה ההתחלה וכן בהטמנה במוסיף הבל אי לאו גזירה הוי שרי משום דכבר נתבשל קודם שבת וגם הך הוספת הבל התחיל מבע"י משא"כ הכא לכך כ' התוס' דאפ"ה אי לאו גזירה אין איסור גם הכא בהבאה דכיון דשוב באים ממילא ע"י קביעת סילון באים כל שעה הוי ג"כ התחלה מבע"י ומביאים ראי' מפותקין מים לגינה דבאים ג"כ כל שעה מים חדשים ואפ"ה שרי ב"ה לעיל אבל ודאי לבתר דאסרו חכמים משום גזירה ודאי אף הבאת סילון לכתחילה אסור דאין סברא להתיר לכתחלה ולאסור דיעבד וגם הגמ' מדמי לה להטמנה במוסיף הבל ושם אין טומנין תנן וגם כל הגזירה שייך יותר לכתחילה מכל זה נ"ל כך פ"ה התוס': אמנם דחוק קצת אם לא נאמר דשאני הכא דסילון הי' צריך להם אף בחול ולא הי' עיקרו רק לשבת ולא דמי כלל להטמנה ולא ינך ולא שייך כלל לאסור הסילון לכתחילה אלא שאסרו ברחיצה ובשתי' בשבת משום גזירה וכיון שאין נהנין בשבת תו לא שייך למיגזר שמא יערב ויבשל ונשאר הסילון רק לחול וכן משמע הלשון קצת בתוס' וכן במשנה דלא אמר ואסרו חכמים הסילון רק ברחיצה ובשתי' אסרו ודוק: ואם נאמר כך יתחדש לנו תירץ נכון על ק' התוס' החמורה בדף שלאח"ז ע"ב בד"ה ממעשה

שעשו אנשי טבריא ע"ש שדחקו לתרץ וע"פ דברינו י"ל תירץ נכון דודאי הטמנה במוסיף הבל לצורך שבת פשוט שאסור מבע"י ואף בדיעבד אסור דהא מסקינן לעיל דאפי' שהא אפי' בשוגג אסור בדיעבד לאחר גזירה מכ"ש הטמנה שחמורה יותר לפי התוס' ואף לפירש"י עכ"פ שוה אלא שבא לומר שאף שהטמין לאכול מבע"י ונשאר לשבת כגון שהטמין יורה גדולה לאכול כמה ימים ממנו ולא הי' דעתו כלל לצורך שבת ואז ודאי אין איסור בהטמנה וס"ד שמותר באכילה אף בשבת דהא עיקר טעם איסור אכילה הואיל ועביד איסורא משא"כ הכא ואפ"ה אסור דגזרינן אם נתיר באכילה שמא יחתה אף שאין אסור לכתחילה כמו ממש מעשה דאנשי טבריא ע"פ שכתבנו ודוק: ואפשר שזהו כוונת תירץ הר"ש מוורדון בתוס' דלפי פשוטו קשה שזה נמי פשיט לעיל אפי' בשהו וכמו שכתבנו אלא ר"ל אפי' רק בדיעבד באכילה אסור ודוק: אלא שקשה מאי שאמר רב נחמן כבר תברינהו אנשי טבריא לסילוניהו משמע שאסור ועיקר עשייתם לשבת וצ"ל אף שהי' צריך להם אף בחול ולא שייך לאסור הסילון מ"מ כיון שאסור בשבת למה להם כי בחול היו יכולין לעשות בידים או נאמר שיתורץ בזה מאי שאמר עולא הלכה כאנשי טבריא וכי פליג על חכמים שאסרו להם הלא חכמים הקשו לר' יוסי מזה והוא פליג ועיין בר"ן מאי שדחק לפרש ולדברינו יתורץ שאמר עולא הלכה כוותייהו ור"ל שאף חכמים לא אסרו אלא ברחיצה ובשתי' אבל בעיקר קביעת סילון מותר לכך הלכה כן בסילון או בכיוצא בזה שמותר לכתחילה מטעם שכתבנו ורב נחמן פליג וסובר שאף לכתחילה אסור ונקט רחיצה לרבותא שאסור אף דיעבד ומביא ראי' שתברינהו ואפשר רב חסדא סובר כעולא או כרב נחמן ואמר בטלה הטמנה לכל חד כדאית לי' לעולא דיעבד ולרב נחמן אף לכתחילה אמנם הוא ע"ד שכתבתי ודוק: בא"ד ואסרו ברחיצה גזירה שמא יערבם בשבת ר"ל בידים וגזרינן ממילא אטו בידים ולערבם בידים וכו' והא דלא כתבו כפשוטו דכיון שהוא מוסיף הבל אע"פ שאינו תולדת האור אסור כמו מטמין בגפת ואינך גזירה שמא יטמין ברמץ וכדמשמע בגמ' לקמן דקא מסייע מיני' לרבה וקאמר בשלמא למ"ד שמא יטמין ברמץ היינו דדמי להטמנה י"ל דמשמע לתוס' דלפי פירש"י לא דמיא כלל להטמנה וכמ"ש לקמן דהכא מערבם למים חדשים הבאים בשבת ואינו מטמין לכך הוצרכו לפרש אליבי' דפירש"י שבזה דמי שיש נמי לגזור שמא יערב בידים גם תולדת האור כמו שמא יחתה וברמץ.

וזה שהקשו שאם נאמר שהי' נקבים והוי רק חד גזירה היכי יליף מיני' לאסור הטמנה שהוא ב' גזירות שמא יטמין ברמץ ושמא יחתה כמו שסיימו שלפשוטו הוא מיותר בתו' אלא כוונתם למ"ש ולכך באמת אין נראה לר"י אע"פ שהוא ג"כ ב' גזירות כיון שהכא מערב מים חדשים בשבת משא"כ בהטמנה לכך פי' הם שלא עירב אף שבאים בשבת כיון שהוא רק מוסיף הבל ע"י סילון ולא מערב ממש דמי להטמנה זהו תורף דבריהם אמנם אזלי ע"פ שיטתייהו בריש פרקין שלא גזרו אלא דרך הטמנה ממש אמנם לשיטת רש"י בריש פרקין דבכל מוסיף הבל גזרו כמו בהטמנה והטמנה דנקט בכל מקום לאו דוקא וכן מוכרח לכאן ע"פ פי' הרא"ש שנבאר לקמן בעזה"י א"ש לפירש"י נמי כמו לפי התו' ודוק: והא דנקט במשנה כחמין שהוחמו בשבת משמע אבל אם הוחמו מע"ש מותר וכדדייק בגמ' לקמן אע"ג דהכא מדמי להטמנה ומבע"י נמי אסור ומכ"ש לפי התוס' קשה יותר ודוק וי"ל דהא דאסור אף בדיעבד בהטמנה במוסיף הבל היינו אם לא

הי' נתבשל כ"צ מבע"י או לר"י במצטמק ויפה לו כמ"ש לעיל בשהי' ומ"ש בדיעבד ודאי אין חילוק אבל בחמין אם הוחמו כ"צ מבע"י דהוי מצטמק ורע לו ודאי שרי בדיעבד אלא דהכא כיון שהוחמו גם בשבת מים חדשים אלא שהוחמו בתולדת חמה וגזרו חכמים משום תולדת אור כמו בהטמנה ברמץ שהוחם בשבת לכך נקט כחמין שהוחמו בשבת ר"ל בתולדת אור שאסור: ובזה א"ש מאי שמקשה בגמ' לקמן הא מע"ש מותרין ורמינהו ע"ש קשה הא באמת חמי טבריא שהוחמו מע"ש מותר וברייתא מיירי בחמי אור וכדמסיק בגמ' והכא הוי חמי טבריא וגם לכאורה משמע דהכא אף מע"ש אסור דהא מדמי לה להטמנה מבע"י אמנם לפמ"ש א"ש דמדנקט כחמין בכף הדמיון משמע משום שגזרו אטו חמי אור נקט כחמין שהוחמו באור וכמ"ש ומדנקט בשבת משמע שאם הוחם מע"ש הי' מותר בדיעבד אף בהטמנה ואף בחמי אור מטעם שכתבתי ודאי ומדנקט אף רחיצה ש"מ שאף רחיצה מותר בחמי אור שהוחמו מע"ש אף בהטמנה מכל שכן בלא הטמנה מקשה שפיר מברייתא ודוק היטב: דף לט ברש"י בד"ה כל שבא כל מלוח וכו' ע"ש ושם במקומו פירש"י כפי' תוס' דהכא אמנם אינו סותר ומצאתיו בר"ן לא רציתי להאריך וע"ש בר"ן: ברש"י בד"ה שמא יטמין ברמץ וכו' דברי רש"י תמוהין דגם בכולהו תולדת חמה היא לבשולי גם מאי בעי בזה בכל אריכת לשונו אכן ע"פ מה שנבאר דברי התוס' בזה הדיבור יתבאר גם דברי רש"י: ובתוס' בד"ה שמא יטמין וכו' דברי התוס' צריכין ביאור רחב כמ"ש המהרש"א דא"כ למה נקט סתמא לעיל לא גזרינן תולדת חמה הא לא פליג אלא בסודרין דלא שכיח באור וגם למה לא נגזור בחול אטו נתחמם באור ומכ"ש בחמי טבריא ע"ש: ודאי מה שהקשה המהרש"א אמאי דמדמי חמי טבריא לסודרי' דבריו תמוהין מאד דהא גמ' משני כן לרב יוסף והתוס' לא כתבו כן אלא לרבה דלדידי' גזר ר' יוסי בחול דדמי לרמץ צריך לחלק אבל לרב יוסף אף בדדמי לא גזר ר' יוסי אטו תולדת אור שפיר מביאין ראי' מחמי טבריא אף דדמי לתולדת אור ואי משום שכ' התוס' דמבע"י מודה רב יוסף דגזרינן שמא יטמין ברמץ אלמא דגזר בדדמי הא כתבו התוס' שם בהדיא דבשבת לא גזר אף בדדמי ע"ש בד"ה אלא למ"ד שמא יזיז ע"ש שכת' בהדיא דאטו אי שרינן חמי חמה ניחוש אטו חמי אור ע"ש וא"כ שפיר מייתי רבנן מן חמי טבריא ואי סובר המהרש"א שגם מעשה דאנשי טבריא מיקרי מבע"י זה בלא"ה קשה שם אתוס' כמו שהקשה מהר"מ ע"ש ולא שייך לכאן ובאמת לק"מ כמו שנבאר שם בעזה"י וצ"ע רב דברי מהרש"א: אמנם שלא נשווהו טועה נ"ל דקושייתו הוא לרבה דאמר הגמ' דמש"ה מייתי שפיר ראי' מאנשי טבריא משום דדמי להטמנה ל"ל משום הטמנה תיפוק לי' דבלא"ה יש לאסור דנגזור אטו חמי האור אף בלא הטמנה כיון דלא דמי להפקעת סודרין אף שאין במשמע דבריו כן לפי פשטן ע"כ צריך לפרש כן ע"ש ודוק היטב: ולכאורה הי' נ"ל שלא קשה שום קושיא דבאמת הא דאמר רבה שמא יטמין ברמץ היינו משום דחול דמי לרמץ וכן הוא משמע דברי התוס' שכ' סודרין לא דמי לרמץ משמע אבל חול דמי והיינו חול שנתחמם באור דמ"ש ומ"ש שמא יטמין לאו דוקא הטמנה אלא ה"ה ע"ג חול אסור משום ע"ג רמץ והא דנקט יטמין משום המשנה והמשנה גופא י"ל אורחא דמילתא או משום לאסור אף מבע"י נקט הטמנה דמבע"י ודאי שרי ע"ג חול דלא גזרו מבע"י במוסיף הבל אלא דרך הטמנה אפי' לרש"י בריש פירקין היינו ע"ג כירה אבל ע"ג גפת וזבל אפשר דרש"י מודה אבל בשבת ודאי

אסור אף ע"ג מוסיף הבל דהא להחזיר לא שרי אלא א"כ גרף מכ"ש ליתן בתחילה וכל זה מבואר בהרא"ש והא דאמר בגמ' גבי גג למ"ד שמא יטמין ליכא למיגזר משמע אף בשבת היינו משום דגג לא דמי לרמץ אבל ודאי הטמנה לאו דוקא כמ"ש הרא"ש וא"כ גם הא דאמר היינו דדמי להטמנה היינו נמי ל"ד רק כיון דדמי לתולדת אור מודה ר' יוסי כמו בהטמנה וא"כ אין מקום לק' המהרש"א שניהם גם מ"ש בגמ' לעיל דר"י לא גזר תולדת חמה משמע כל תולדת חמה י"ל דהיינו לרב יוסף כ"ז הי' נראה לכאורה וכן הוא ודאי דעת הרא"ש: אמנם תוס' כתבו לקמן בד"ה אין מגלגלין דע"ג חול שרי לרבה אלמא לא גזר חול אטו רמץ והטמנה דוקא ק' ק' המהרש"א כאן וגם לקמן גבי ח"ט דנקט דוקא לרבה דדמי להטמנה ק' כמ"ש לעיל וגם זה דוחק דנקט לעיל סתם תולדת חמה דוקא לרב יוסף הא הלכה כרבה דטעמא דנקטי תוס' בסודרין זה הטעם הוא לכל תולדת חמה דלא דמי לאור דלא שכיח באור כמותו וחדא אטו חבירתה לא גזרינן וגם חול לא דמי לרמץ וחול שהוחם באור בלא"ה לא שכיח חול ואבק דרכים להחם באור אלא סודר הוצרכו לתת טעם שאין דרך משא"כ אלו וכ"ש בחמי טבריא בקרקע באמה או באמבטי דחמי אור שבאמבטי שבקרקע הוי כלי שני וכן רוב תולדת אור והא דגזרו בהטמנה בחול לר' יוסי היינו אע"ג דחול לא דמי לרמץ כיון דשוין בהטמנה ודמי בזה גזרו שפיר כמו שגזרו בהטמנה בגפת ובזבל שג"כ אינו תולדת אור והיינו משום דהטמנה שכיחא וזה כוונת תוס' וגם רש"י כוון לזה לתרץ אע"ג דודאי לא דמי ולא גזר ר"י מכ"מ כיון שהוא בישול דרך הטמנה ושויין בזה גזר ר"י ותו לק"מ וזה כוונת המהרש"א גם כן ודוק: והמהרש"א לקמן בתוס' בד"ה ואין מגלגלין רצה להשוות דעת התוס' לדעת הרא"ש ולומר דלרב יוסף גם לתוס' אסור ע"ג והרא"ש ג"כ כ"כ לרב יוסף ולא לרבה ותימה לי עליו הא תוס' גרסי מפני שמזיז ואם מגלגל ע"ג מאי מזיז איכא אלא ודאי גם לר"י שרי ע"ג אלא שאסר כשמניח בתוכו אפי' שלא בהטמנה כגון ע"ג גג דאית בי' עפר כדס"ד דמיירי שמניח בתוכו וכ"כ מהר"מ ואפי' לפירש"י ליכא למיגזר אלא כשמניח בתוכו שמא יצטרך עפר יותר משא"כ להרא"ש אסור לתרווייהו אפי' ע"ג ממש דגזרינן לרבה אטו רמץ ולרב יוסף שמא יזיז או לא כ"כ אלא לרבה דהא הרי"ף והרא"ש לא הביאו אלא דרבה וזה היפך מ"ש המהרש"א משא"כ לתו' שרי לרבה ע"ג ממש שהם מפרשים כמ"ש לרבה לעיל ודוק: בתוס' בד"ה מפני שמזיז וכו' י"ל לרש"י מק' ראשונה לבד מ"ש בעצמם לתרץ נמי לק"מ דמאן לימא לן דר' יוסי סבר כר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופא דילמא כר"י אדרבא הרי"ף ורמב"ם פסקו בזה כר"י ולק' השני' נמי לק"מ לפמ"ש לעיל דלא שייך למיגזר אלא אם מניח בתוכה שמא יזיז לכסות והמקשן סבר דע"ג היינו שאינו מטמין בתוכה אבל מניח בתוך עפר ותוחב בו כמ"ש מהר"מ לפי התוס' והוא מוכרח דהמקשן סבר כן לפירושם ג"כ ומשני דלית בי' עפר כלל אלא מניח ע"ג ממש תו ליכא למיגזר ודוק: בא"ד דסתם גג לית בי' עפר כ"כ שיוכל להטמין וכו' נ"ל דלהטמין ל"ד אלא להניח בתוכו נמי ליכא אבל להטמין גם לדעת המקשה ליכא דאל"כ ק' גם לרבה וכן מ"ש בסמוך כגון גג דאית בי' עפר היינו להניח בתוכו דאסור לר"י ולרבה שרי דלא גזר אלא דרך הטמנה וכמ"ש לעיל דחול לא דמי לרמץ ובזה מתפרש היטב כוונתם בד"ה ואין מגלגלין דלא כהרא"ש ולא כמו שכתב המהרש"א ודוק היטב: בא"ד ועוד פר"ת בספר הישר וכו' כל המפרשים דחקו מאד לתרץ דלפירושו

נשאר בקושיא מאי ליגזור ולענ"ד נראה דאדרבא לפירושו מתפרש יותר לשון הגמרא מלכל הפירושים דהנה יל"ד למה לי תיבת ליגזור הא כבר אמר טעמא דר"י משום גזירה והל"ל ליתסר או מא"ל מכ"ש לפי התוס' הראשון הוא מיותר ודחוק וגם התירץ הוא לשון מיותר סתם גג הל"ל בדלית בי' עפר אבל נראה דהמקשן ידע דא"ל דמיירי בגג דלית בי' עפר אלא כיון דבאית בי' עפר הוא איסור דאורייתא ליגזור אטו גג דאית בי' עפר אע"ג בעפר תיחוח לא גזרינן דגג אטו גג שייך יותר למיגזר ומשני סתם גג לית בי' עפר ולא שייך למיגזר כלל דלא שכיח משא"כ לתירץ הראשון ליכא לפרש כן דמאי פריך ליגזור כיון דבאית בי' עפר גופא לא מיתסר אלא מדרבנן י"ל דלא גזרינן גזירה לגזירה לכך הוצרכו התוס' לדחוק אבל לתי' זה הפי' מרווח יותר ודוק היטב כי נ"ל ברור: בד"ה אלא למ"ד שמא יזיז לגזור הוא תמוה מאי שלא הוכיחו כן לעיל מא"ב וגם כאן לא מוכח כלל ומהרש"ל דחק מאד והמהרש"א כתב תירץ נכון על מה שלא הוכיחו מא"ב וכן אמרתי לפי פשוטו אמנם עדיין לא יצא ידי חובת ביאור ק' שנית והוצרך להגי' ואני אומר ע"פ סברא זו שהתחיל שוב אין צורך להגי' והוא ע"פ מ"ש הר"ן על האי פירושא שכ' בשם ר' האי מיהו לא מיחוור האי פירושא ע"פ סוגיא דשמעתתא ונ"ל שכוונתו ודאי אהא דפריך מגג וזה ודאי החילוק שבין גג לחול דבגג ליכא עפר תיחוח שיוכל להטמין רק רגבי עפר הנשאר מהמעזיבה לכך לפי פירושינו פריך שפיר בשלמא למ"ד שמא יטמין ליכא דאין דרך להטמין ברגבים אבל שמא יזיז קשה ניחוש דאי הוי ס"ד סתם גג הוי עפר תיחוח לא מקשה ניחוש שמא יזיז דאסיק לפי פירושינו בעפר תיחוח ליכא יזיז אלא ודאי כמ"ש וגם הסברא נותנת כן ומשני סתם גג לית בי' עפר כלל דהרגבים הם במעזיבה אבל לפי פירוש ר' האי דפי' בעפר תיחוח ליכא יטמין דלא דמי לרמץ רק ברגבים הוא דאסור ויזיז איכא והיינו ודאי לחפירה לא חיישינן אלא במה שמזיז את ע"ת הוא אסור משום מוקצה או חורש כמ"ש התוס' וא"כ כלפי לייא אדרבא גבי גג משום יזיז ליכא כיון שאין שם ע"ת ולחפירה לא חיישינן ובמה שמניח אינו מטלטל רגבי מעזיבה כמו ע"ת אבל שמא יטמין איכא דהא ע"ת ליכא יטמין דוקא ברגבים דדמי לרמץ אף דמגלגל ע"ג להרא"ש גם ע"ג גזרינן שמא יגלגל ברמץ ואף לפי התוס' ע"כ ע"ג לאו דוקא כמ"ש לעיל דאל"ה לא פריך לפירוש רש"י ותוס' אמ"ד יזיז וא"כ לפי זה קשה שמא יטמין ושמא יזיז לק"מ כן נ"ל פירוש הר"ן מה שסותר פי' זה וע"כ צריכין אנו לומר שהי' באמת לפני רבינו האי גירסא להפך בשלמא למ"ד שמא יזיז ליכא אלא למ"ד שמא יטמין ליגזור והר"ן כתב דלפי גירסא שלפנינו לא מיתחוור האי פירושא וא"כ לעיל לא מצי תוס' לאקשויי אא"ב כמ"ש המהרש"א דהיינו מפרשים להיפך כפי' ר' האי ובאמת רב יוסף אית לי' דרבה אלא שרבה ל"ל דר"י לכך נטרי תוס' עד הכא בקושיא דגג ומקשין ממ"נ אם נאמר כפי' ר' האי ע"כ הכא הגירסא איפכא למ"ד שמא יזיז ניחא וא"א דר"י אית לי' דרבה גם לר"י קשה ניחוש שמא יטמין ואם נאמר לפי פירושינו ע"פ רש"י ותוס' ולק"מ מכאן ק' מלעיל דאמר איכא בינייהו משמע דל"ל דרבה ודוק: בא"ד וי"ל מבע"י מודה ר"י וכו' ועיין במהר"מ מה שהאריך להק' אקשיא ואתירץ ועיקר יסודו דמעשה דא"ט הוי הטמנה מבע"י דהא יליף הגמ' מיני' לאסור הטמנה מבע"י ע"ש וקמתי משתומם על המאור הגדול הזה איך לא ראה המשנה אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת והוא דוקא דהא דייקנין בגמ' כן הא מע"ש שרי ואוקמא

בשטיפה דשרי בהוחמו מע"ש וכאן אסרו ע"כ משום שהוחמו בשבת ואי משום שהוחמו מע"ש במוסיף הבל אסור הל"ל בחמין שהוטמן מע"ש וגם לעיל אמר אליבא דכ"ע בחמין שהוחמו מע"ש שרי אפי' הניחם ע"ג כירה שאינו גרופה במזיד מכ"ש לפי מאי שמשמע מתוס' לעיל שאין איסור בהבאת סילון למה נאסר אם הוחמו מע"ש כיון שלא עשה איסור אלא ודאי דהכא לא אסרו אלא משום שהוחמו בשבת דכל שעה באו מים חדשים בשבת ונתחממו מע"ג שהוא ממילא ובח"ט גזרו אטו בידיים וח"א כמ"ש התוס' והא דיליף מיני' לאסור הטמנה היינו בתבשיל אף שנתבשל מע"ש אם מוסיף הבל בשבת ונתחמם ומצטמק ויפה לו מכ"ש בלא נתבשל כ"צ לכל מר כדאית לי' לעיל גבי פלוגתא דר"מ ור"י הוי כ"כ פעולה כמו מים צוננין שהוחמו בשבת הכא כיון דגם הכא לא עשו שום מעשה בשבת אלא הטמנה מבע"י וח"ט וע"י זה הוחמו בשבת אסרו ה"ה שם בהטמנה מבע"י וע"י זה הוחם התבשיל בשבת אסור אף בגפת וזבל דומיא דח"ט ודוק היטב כי הוא ברור וכן משמע מפורש ברש"י ע"ב בד"ה ממעשה שכ' שהצוננין מתחמם בכך משמע שעיקר איסור משום שהוחמו בשבת ואי תיקשי הא תבשיל כבר נתבשל לכך כ' ואע"ג דממילא ר"ל בשבת הוי ממילא דהא עיקר מעשה הטמנה הי' בע"ש ואפ"ה אסור כמו הוחמו בידיים בשבת ה"ה בתבשיל שנתוסף הבל בשבת ע"י הטמנה וא"כ אין כאן מקום להתחלת קושית מהר"מ דשפיר מקשה לר"י כיון דבשבת לא גזרינן לדידי' אליבא דר' יוסי אמאי גזרינן הכא שמא יחמם בידיים בשבת בח"א דאל"ה לא הוי אסורין ברחיצה מכ"ש בשתי' וכמ"ש ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה ממעשה וכו' עמ"ש לעיל במשנה לתרץ ק' התוס' וגם לפרש הגמ' דעולא ורב נחמן וגם עמ"ש בסוף פרק שני תירץ נכון ג"כ על ק' התוס' ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה אלא פניו ידיו ורגליו וכו' עד ומיהו קשה לרשב"א וכו' עיין במהרש"ל ומהרש"א שהאריכו לתרץ דא"כ גם לפי האמת יוקשה ואם לא קשה לפי האמת גם לפי המקשן לא קשה ושניהם לדבר א' נתכוננו עיין בהם ודוק ותמצא כן שתורף דברי שניהם לפי המקשה דמיירי ברחיצה ע"כ נ"ל להרשב"א כיון דע"כ גם רחיצת פניו ידיו ורגליו אסור בשבת מכ"ש דשתי' ודאי הוא ג"כ בכלל מסתמא דרחיצה אף שאינו מוכרח די"ל דלא מיירי מיני' ושבקה כיון דמוכח משתי' סתמא הוא כן סתם רחיצה משמע כל רחיצה שאסורה ואם כן ק' אימא סיפא אבל לתרץ דלא מיירי כלל מן רחיצה רק משטיפה י"ל דלא מיירי כלל מרחיצת פניו ידיו ורגליו ושבקה וסמיך אהוכחה משתי' ותימה גדולה לי על מהרש"א מה שמתריס על מהרש"ל הלא הוא ג"כ פי' כן אלא שפי' זה הוא דוחק שיקשה בלא הוכחה רצה לפרש מתחילה בטוב טעם שלפי המקשן מוכח דמיירי גם מפיו"ר דאל"כ ליתני רבותא טפי דאפי' פיו"ר אסור וא"ל משום דיוק נקט כל גופא דיותר יש לו לאשמועינן רבותא בגופו אבל לפי התרצן דמיירי משטיפה לא מוכח די"ל דשטיפה רבותא טפי לאסור מרחיצת פיו"ר דזהו רחיצה וזה רק שטיפה הרי לך שזה הדרך נכון מאד אלא שהקשה על עצמו מנלן להוכיח אף לפי דעת המקשן דאל"ה ליתני רבותא טפי בגופו הא א"צ למיתני רבותא זו כיון דמוכח מן שתי' לכך נקט טפי רבותא לדיוק דאפי' כל גופו שרי מע"ש לכך אסיק לדחוק בפירושו כמ"ש המהרש"א הרי לפניך שבונה וסותר ובונה בדברים ראויים לאומרם ותמי' לי על המהרש"א ויותר תימה גדולה על מהר"מ שדיבר עליו דבריו לא כנים והוא אין מתרץ כלל דלפ"ד מאי מקשה הרשב"א גם לדעת המקשן אמנם

סוף דברי מהרש"ל ומהרש"א דחוק כמ"ש וביותר קשה לי מאי ומיהו קשה משמע דקאי אלעיל לכן נ"ל דהסיגנון הוא דהרשב"א חיזק קושיא ראשונה ע"י קושייתו וממילא לק"מ שלא נשאר אלא ק' התוס' קמייתא על המקשן מאי שאינו מדקדק מסיפא וגם היא אינו חזקה כ"כ כדמשמע לשון ומיהו ומקושר מאד עם הקודם לאפוקי מפירוש שלהם שנשאר כל הדיקדוקים לבד הקושיא עצמה הוא מתורץ בדוחק גדול חדא שיקשה מן סתם בלא הכרח וגם תירוצם שלמסקנא לא קשה כיון דלא מיירי מן רחיצה רק משטיפה הוא דוחק גדול דהא גם שטיפה רחיצה קרי לי' תנא ופיו"ר נמי רחיצה מיקרי למה לא נאמר דגם פיו"ר הוא בכלל כמו להמקשה דמיירי בכל גופו וכן מה שרצה מהרש"ל לפרש דכיון דמיירי בשטיפה לא מוכח מהדיוק בפיו"ר איירי מדלא תנא רבותא די"ל פיו"ר גרע טפי משטיפת כל גופו הוא תימה דהא חזינן בהוחמו בי"ט מותר ברחיצת פיו"ר ולא בשטיפה וכן מאן דאוסר בשטיפה בשבת בהוחמו מע"ש שרי בפיו"ר דליכא מאן דאוסר בשבת ברחיצת פיו"ר בהוחמו מע"ש כדמשמע לקמן דמקשה אלא בשבת רחיצה בחמין ליכא ודוק הארכתי קצת להורת לך שלענ"ד פירושי הוא הנכון: והוא כי הנה יש להקשות במשנה למה לי' למיתני כלל רחיצה כיון דאסור בשתי' מכ"ש רחיצה ודוחק לומר דנקט מיותר כל מילתא משום דיוק דמשמע איסור אתי לאשמועינן מכ"ש כאן שהורו אמעשה למה להם להורות מה שאינו שייך לכאן וי"ל בשני פנים א' דתני רחיצה לגופא להורות שאסור אע"ג דהוא מכ"ש כ' התוס' כ"פ בש"ס דאורחא דתנא למיתני לא זו אף זו ולא שייך להקשות למה לי הראשון וכן מצינו באמת הרבה פעמים במשנה או פן הב' נוכל לומר דתנא בשבת רחיצה אגב סיפא די"ט דמותר בשתי' והוצרך למיתני איסור רחיצה תני נמי רישא רחיצה וסברא זו כ' גם מהר"מ.

ונפקותא בין תירץ הא' לב' נ"ל דלתירץ הב' לק"מ ק' הרשב"א די"ל לעולם דמיירי דוקא ברחיצת כל גופו וא"ת למה לא תני רבותא טפי דאפי' פיו"ר אסור כיון שבאמת אסור לק"מ דהא כל עיקר של רחיצה לא הוי תני אלא אגב סיפא ושם אינו אסור אלא כל גופו וכאן סמוך תנא אשת' דאסור וכמ"ש המפרשים וא"ל א"כ לא ליתני כלל רחיצה דתני אגב סיפא משא"כ אם נאמר דתני לגופא ולא סמיך אשת' ותני לא זו אף זו מוכח שפיר דמיירי גם מפיו"ר דאל"כ ליתני רבותא טפי כיון דלא סמיך אשת' ע"כ דאל"כ לא ליתני רחיצה כלל דאין סברא לומר אגב סיפא ומקשה שפיר הרשב"א מהוכחה גדולה לפי סברא זו אמנם ק' מנ"ל להקשות דילמא הך סברא דתני אגב סיפא אמת אכן י"ל דמוכח מהגמ' דסברא זו אינו דאל"כ מאי מקשה מעיקרא הא הוחמו בע"ש שרי ברחיצה דילמא לעולם אסור והא תני בהוחמו בשבת אסור ברחיצה הא בלא"ה עיקרו תני משום סיפא ושם י"ל דשרי בהוחמו בעי"ט לכך נקט גם כאן הוחמו בשבת אלא ע"כ מדמקשה הגמ' אין סברא זו נראה בעיניו דלא תני רבותא טפי אגב סיפא אלא כפי הראשון שכתבתי והזרא קושיא לדוכתא ק' הרשב"א בהוכחה חזקה מאד אלא שלפי האמת לא קשה די"ל לעולם הך סברא דתני אגב סיפא וא"ל א"כ מאי מקשה הגמ' הא מע"ש שרי דילמא תני אגב סיפא ולעולם בשבת גם בהוחמו מע"ש אסור ומיירי בכל גופו אלא דתני הוחמו בשבת משום סיפא דהוחמו ביו"ט ז"א לפי אמת דהא מוכח מבריייתא שהביאו התוס' דאף בי"ט אסור ברחיצת כל גופו אף בהוחמו מעי"ט וא"כ למה נקט הוחמו בשבת וגם הוחמו בי"ט אי מיירי בכל גופו ולעולם הך סברא אמת דתני

אגב וקרוב לומר שלזה כ' התוס' הכל הי' יכול לדקדק וכו' כדי לתרץ זה דמאי מקשה הגמ' דילמא תני אגב סיפא וכמ"ש אלא שע"ז כתבו מיהו קשה לרשב"א דבלא ברייתא ג"כ הי' יכול להוכיח מגוף המשנה וצ"ל דה"מ למידחי דתנא אגב סיפא וכן הוא באמת לפי התירץ שבגמ' א"כ נשאר הקושיא הכל ידקדק מסיפא דא"ל מה שהי' יכול לדקדק מרישא מדקדק דהא אינו יכול לדקדק כלום מרישא אף זה הדיקדוק דמיירי מפויור די"ל דתני אגב סיפא רק גם זה הדיקדוק הוא ג"כ ע"י סיפא ומסיפא לחוד יכול לדקדק הכל ולמה מדייק כלל מרישא וא"ל כיון שהתחלת זה הדיוק הוא מרישא אם לא נאמר אגב לכך מיייתי מרישא ואם נאמר אגב באמת מוכח מסיפא זה מוכח ממשנה בלא ברייתא ג"כ ולמה הביא הברייתא וקשה ממ"נ או יקשה ממשנה גופא או ידקדק הכל מסיפא אמנם למסקנא לק"מ דתנא אגב רק להמקשה גם כן לא קשה אלא קיצור מרישא ודוק: בגמרא והתניא חמין שהוחמו מע"ש וכו' אע"ג בח"ט מותר עיין לעיל שכתבתי פירושו על נכון וכן מאי שח"ט מיקרי הוחמו בשבת ובגמ' מדמי לה להטמנה ע"ש ודוק: והא דלא מיקרי לה ברחיצת אבר אבר י"ל דמקשה אליבא דשמואל דהילכתא כוותי' דאסור ולפמ"ש הר"ן בחמין שהוחמו מעי"ט מותר אבר אבר אליבא דכ"ע וכן משמע ברייתא דלקמן דקתני ואצ"ל חמין שהוחמו בי"ט מתורץ ק' התוס' הנ"ל דלא מצי למידק הכל מסיפא דהוי מצי לאוקמא ברחיצת אבר אבר וק"ל: בתוס' בד"ה אלא א"כ ראויין לשתי' נראה לר"י וכו' לכאורה הוא תמוה דמפרשין ומוכיחין הדין אליבא דב"ש ודאי הלכה כב"ה וביותר מ"ש נראה לר"י שיכול לחמם משמע שבאו להורות דין אליבא דב"ש ואין זה אלא תמה אמנם לק"מ דאם נאמר דב"ש בראויין לשתי' אפי' כשאין מחמם לשתי' א"כ לדידן דקי"ל כב"ה שרי לחמם אף באין ראויין כלל לשתי' ובאמת אין הדין כן דהא ב"ה לא שרי אלא מטעם מתוך ובאין ראויין לשתי' ליכא מתוך לכך כתבו ב"ש לא שרי אלא במחמם ולב"ה לא שרי אלא בראויין ולכך מקשה דמתני' דלא כב"ה דבמתני' הי' ראויין כמ"ש התוס' וכן מ"ש נראה לר"י היינו דמינה נשמע לב"ה בראויין שרי אף ביותר מכדי שתי' דה"א דבזה לא שייך מתוך והביאו ראי' דאפי' בשבת דלא שרי ודאי אלא לשתי' משום סכנה שרי יותר מכ"ש בי"ט לב"ש במחמם לשתי' ומינה לב"ה בראויין מכ"ש ודוק: בתוס' בד"ה והא מעשה דא"ט בקרקע הוי הקשה הרא"מ וכו' מכאן מפורש להדיא דמעשה דא"ט מיקרי הוחמו בשבת מהראי' שכתבתי לעיל ותימה על תמיהת מהר"מ לעיל ודוק: בא"ד ומפרש ה"ר יוסף וכו' תירוצם דחוק מאד והקושיא חמורה בגמ' ולפי פשוטו י"ל דהגמ' אוכיח מרב איקא בר חנניא דאמר והאי תנא הוא וא"א בקרקע לד"ה שרי א"צ לומר והאי תנא דאתיא אליבא דכ"ע אלא שגם זה דוחק דגברא אגברא קא רמי ודוק: אכן נלע"ד שרש"י מתרץ זה הקושיא בטוב טעם במתק קיצור לשונו שכ' בד"ה בכלי דהרואה וכו' ובד"ה בקרקע מותר דבטלי להו מתורת חמין ובד"ה והא מעשה אלמא קיימי במילתייהו והוא כיון דחזינן דר' יהודה גזר ע"ש אטו שבת מטעם שכ' רש"י בכלי למה לא נגזר בקרקע וצ"ל דבקרקה לא מינכר מילתא כלל שהם חמין למיגזר להרועה וא"כ גם בח"ט דשרי מדינא אף בשבת דהוי תולדת חמה וממילא לא שייך למיגזר שמא יחם בחמי אור ובידים כיון דכבר בטל מתורת חמין וכ"ש הוא מה התם דלא הוי אלא חדא גזירה ע"ש אטו שבת לא גזרינן בקרקע ואף דר"י לא אמר כן מפורש ס"ל לרב חסדא מסברא ע"כ דאין לגזור בקרקע ע"כ דלא שייך גזירה בקרקע

דבטל מתורת חמין לגמרי דאל"כ מנ"ל לרב חסדא מכ"ש בח"ט אף בשבת דהוי גזירה לגזירה כמ"ש תוס' במשנה שמא יערב בידיים בתולדת חמה ותולדת חמה אטו תולדת אור מכ"ש דלא שייך למיגזר וא"ל לר"ש באמת אף בכלי לא גזר ע"ש אטו שבת אף חדא גזירה ובח"ט בשבת גזר גזלג"ז לא דמי כלל דר"ש כיון כיון דחזינן דמתיר מע"ש ע"כ ל"ל הך גזירה כלל ליגזר ע"ש אטו שבת אבל לר"י דאית ליה הך גזירה דע"ש אטו שבת וגם לא חזינן דמתיר בקרקע ע"כ ס"ל לרב חסדא דבקרקע לא שייך למיגזר כלל משום דבטל לגמרי מתורת חמין א"כ מכ"ש דלא שייך למיגזר גזלג"ז וכיון דחזינן דגזרינן אף בקרקע בשבת גזלג"ז מכ"ש דגזרינן חדא גזירה ומנ"ל לרב חסדא למישרי כיון דחזינן דגם בקרקע במילתייהו קיימי ודוק: בתוס' בד"ה אמר רבה בר חנה הלכה כר"י וכו' עד וי"ל דסתם דהכא גריע וכו' עיין במהרש"א שהקשה מ"ט יש חילוק ולפי פשוטו אין מקום לקושיתו דשאני סתם בתר הכרעה במשנה אתי סתם ומבטל ההכרעה דמורי שהדר מהכרעה משא"כ בברייתא ואי ליכא הכרעה אעפ"כ הלכה כסתם כיון שנראה בעיניו לסתום ואין דבר כנגדו לבטל אמנם אי קשיא הא קשיא הא אדרבא אמרינן בגמ' דהכרעה בברייתא גריע מהכרעה במשנה היכא דאיכא סתם נגדו כמ"ש התוס' לקמן וגם אגופא קשיא דאמר ה"מ במתניתן משמע אפי' היכא דאיכא סתם כנגדו דומיא דאבל בברייתא דמיירי היכא דאיכא סתם כנגדו כמ"ש התוס' משמע במשנה הלכה כמכריע ותו' כתבו להיפך מכח קושיא דפסחים וגם שם בתירץ גופא קשה מאד לפי' התוס' למה לי' למימר ה"מ במתני' וכו' הל"ל ה"מ היכא דליכא סתמא אבל היכא דאיכא סתמא לא לכן נלע"ד לפרש הכל אחר שנבאר דקשה לכאורה מאי מקשן התוס' אדרבא גם מהכא מוכח דסתמא עדיפא דלהכי הוצרך לומר בפירוש שמיע לי וכן ר"י גופא הוצרך לומר בפירוש ואי הכרעה עדיפא לל"ל אלא ודאי דסתמא עדיפא וכמסקנת הגמ' והיכא דאיתמר בפירוש איתמר שכך הי' מקובל בהא וא"ל דקושי' התוס' אמקשה שהקשה ואי מכללא מאי משמע שזה הכלל דהכרעה עדיף מסתם והתם מוכח דסתם עדיף מלבד שהוא דוחק לפרש לק"מ דילמא סוגיא דהתם לפי המסקנא דהכא וצ"ל דק' התוס' גם לפי המסקנא דהכא דלא אסיק דסתם עדיף אלא כיון שהכרעה בברייתא אבל היכא שהכרעה במשנה הכרעה עדיפא כדאמר ה"מ במתניתן והתם משמע דהלכה כסתם וע"ז תירצו דסתם דהכא גריע טפי לכך אם הי' ההכרעה טובה הי' הלכה כהכרעה אבל היכא דשניהם שוין הלכה כסתם ולפ"ז מתפרש סוגית הגמ' היטב דמקשה אי מכללא מאי ר"ל דגם מכללא מוכח אע"ג דסתם נגדו כיון דסתם גריע כמ"ש התוס' ודאי הלכה כהכרעה ומשני דגם הכרעה גרועה דה"מ שהכרעה טובה במשנה ואז אם הי' הסתם גרוע הי' הלכה כהכרעה אבל בברייתא לא ר"ל אינו טוב ההכרעה והוי גם הכרעה גרוע ושניהם שוין והדרא הכלל הלכה כסתם כמו שם בשניהם טובים שהלכה כסתם לכך הוצרך לומר בפירוש ודוק.

דף מ' בגמרא דילמא לא שמיע לי' וכו' עד כחומרי דרב עביד וכו' עיין במהרש"ל ומהרש"א שהגיהו ומחקו תיבת דילמא וגם הוצרכו לדחוק מאד ואני בעיני נ"ל שא"צ להגיה ולא לשום דוחק והוא אחרי שנבאר הא דרב יוסף שאל לאביי מי עביד למ"נ בעי לי' ע"כ שידע הלכה למעשה וא"כ מאי משני דרבה לא שמיעא ליה וכפירש"י סוף סוף למנ"מ בעי מיניה כיון דבאמת איתותב וא"כ אף דרבה עביד אין הלכה כן למנ"מ וצ"ל

דאפ"ה בעי מיניה כדי לידע בכל מקום אחר היכא דלא איתותב אם לנהוג למעשה כרב דאם נאמר שרבה הואיל ולא ידע התיובתא עביד כרב אף דאנו יודעין שאיתותב בכ"מ היכא דלא איתותב יש לנהוג למעשה כרב וא"ל למה דוקא כאן שאל ממנו אין זה קושיא בכ"מ שהי' שואל הי' קשה זה שהיו עסוקין כאן ושאל ממנו בזה וא"כ שפיר משני דרב יוסף שאל שהי' סובר בעצמו דילמא לא שמיע לרבה ועביד כן וא"כ נדע בעלמא ואם לא עביד באמת לא נדע כלום לפשוט וע"ז מקשה שפיר דמאי מיבעי' ליה הא אם לא שמיע לי' ודאי עביד דאמר אביי כל מילי עביד כרב וא"כ לא נ"מ לעלמא כלום דהא עביד כל מילי כרב ובכאן ודאי לא נ"מ דאף אם לא שמע ועביד אין הלכה כמותו דהא רב יוסף שמיע לי' דאיתותב ולכך פירש"י לא שמיע לרבה ולא לרב יוסף דא"כ לא הוי מקשה מידי דנ"מ הכא אע"ג דעביד כל מילי כרב בעי אם רבה עביד כשמעתי' או כלישנא קמא דדילמא אמר כן להלכה ולא למעשה כסוגית הש"ס דבעי כ"פ כן אבל אם רב יוסף ידע מקשה שפיר כמ"ש ואגמ' גופא לק"מ דלישני דרב יוסף לא שמע דהמקשה ידע דר"י שמע וגם בלא"ה צריך רש"י לפרש דקאי ארבה כיון שא"צ למחוק תיבת דילמא וארב יוסף לא שייך דילמא כיון ששאל ודאי לא שמע והמהרש"א לא מקשה כן אלא לפי מה שהם מוחקים תיבת דילמא אבל לפמ"ש לפרש שא"צ למחוק בלא"ה לק"מ ומשני שפיר כחומרי עביד וכו' ר"ל שהי' מסופק אם עביד גם כקולי לכך רצה לפשוט מכאן אם לא שמע ועביד א"צ בכ"מ דלא איתותב עבדינן אף כקולי דרב ודוק: בתוס' בד"ה אלא שחמין וכו' והוא תימה גדולה על רש"י וגם התירץ שכתבו תוס' ושמא יש לחלק וכו' אינו לפי גירסתינו ברש"י כמ"ש המהרש"א.

אמנם נ"ל שאדרבא שיטת רש"י הוא הנכון ויתורץ גם דברי הרמב"ם וספר המצות שהביא הטור והיא שאדרבא ר"י אזיל לשיטתיה דלעיל דהא אמר כאן מזיע ויוצא ומשתטף וכו' אלמא בשעת היתר הזיעה הי' גם שטיפה מותר אמנם אחר שגזרו על הזיעה פליגי בזה דלר"ש לא גזרו על שטיפה ולר"י ור"מ גזרו גם על שטיפה תדע דנקט הכא סתמא משרבו עוברי עבירה התחילו לאסור משמע דקאי על כל מה שאמר למעלה זיעה ושטיפה והיינו משום דר"י אזיל לשיטתיה וכן הוא מפורש להדיא ברמב"ם פ' כ"ב מה' שבת הל"ב ז"ל לפיכך גזרו על הזיעה וגזרו שלא ישתטף בחמין שהוחמו מע"ש וכו' ע"ש ועפ"ז מתורץ היטב דברי הרמב"ם שכ' שם בהאי פירקא ז"ל אבל בחמי טבריא מותר להשתטף בהם והקשו מפרשיו הא משמע דגם רחיצה מותר ולדרכינו יתורץ היטב ומוכח כדבריו מהגמ' וגם לדבריו הנ"ל ולדברי רש"י שכ' יהי' ראי' גדולה והוא דאמר בגמ' מתחילה וכו' עד אסרו את החמין וכו' עד אסרו את הזיעה והתירו חמי טבריא והוא תמוה מאי שייך ח"ט לזיעה וגם אמאי לא אמר תכף ואסרו את החמין והתירו ח"ט אמנם לפמ"ש יתורץ הכל והוא דתחילה דאסרו את החמין היינו ודאי רחיצה דהא זיעה עדיין הי' מותרת ובעת שהי' זיעה מותר הי' גם שטיפה מותר כדקתני לעיל ונשתטפו בבית החיצון לכך לא נקט התירו ח"ט דברחיצה אף ח"ט גזרו וזה ודאי כוונת רש"י לדעתי שכ' אסרו את החמין לגמרי ע"כ והוא תמוה מאי כוונתו בתיבת לגמרי שפ"י ומאי בעי בזה אלא להורות אף ח"ט ולתרוץ זה שכתבתי ואח"כ דקאמר ואסרו את הזיעה היינו אף שטיפה לר"י והא דנקט את הזיעה משום שדרכן הי' לשטף אחר הזיעה כדקאמר בברייתא ואסרו הכל ונקט העיקר וה"ה לטפל ע"ז קאמר והתירו להן ח"ט מה שאסרו

בזה הגזירה דהיינו שטיפה ונקט דבר על אופנו ודוק היטב כי הוא ברור לדעתי וראוי לפסוק כן ובזה מתורץ נמי דברי הסמ"ג שהביא הטור שלא התירו אלא ח"ט בקרקע ופליג הטור עליו והוא תמוה באמת לכאורה מנין לנו זה אבל לפמ"ש הוא נכון דהא לא התירו ח"ט אלא בגזירת שטיפה והוא לר"י אבל לר"ש שלא גזרו כלל על שטיפה לא התירו כלל ח"ט משאר חמין רק על הזיעה גזרו והכא נקט לר"י דהך משרבו עוברי עבירה ר"י קאמר לה כמ"ש וא"כ לעיל דפליגי ר"י ור"ש היינו לאחר גזירה אם גזרו על השטיפה וכמ"ש לדעת רש"י ורמב"ם והוא מוכרח וא"כ רב חסדא דקאמר לעיל מחלוקת בקרקע אבל בכלי ד"ה אסור ע"כ משום דאף קודם גזירה דשטיפה וזיעה הי' אסור דהא לר"ש לא גזרו כלל על שטיפה והיינו ודאי משום דבכלי הוי כמו רחיצה שהי' אסורה קודם והך דנשתטפו בבית החיצון היינו בקרקע וע"ז קאמר התירו ח"ט אבל בכלי נשאר באיסורו אף ח"ט ובזה מתורץ ג"כ מה שאמר רב חסדא מחלוקת בקרקע הא אנן קי"ל כר"י ומאי נ"מ בזה אבל לפמ"ש נ"מ דבכלי אף ח"ט אסור כסמ"ג ודוק: ומה שהקשה הלח"מ על מ"ש הרמב"ם במי מערה לא ידענא מאי קשיא לי' שהרי הרמב"ם משמע להדיא דמיירי בדבר המותר דהיינו שטיפה בח"ט אפ"ה אסור כשהם במערה משום דמטללא וכן מפורש בהלכות דמי מערה מיירי בח"ט ואפ"ה אסור משום דמטללא ואדרבא לפי הרמב"ם מתורץ טפי מה שנקט דיעבד בח"ט משום רחיצה דאסור אף בח"ט אלא שהרי"ף בהלכות לא כ"כ היינו משום דדוחק לומר דמי מערה מיירי משטיפה וח"ט ברחיצה ואי מערה מיירי מרחיצה בלאו מערה אסור וכמ"ש אף בח"ט לכך פי' הרי"ף והרמב"ם אחריו בשיטתו דמיירי משטיפה וכמ"ש הרי"ף דנקט דיעבד משום מי מערה אע"ג דבגמ' משמע דמיירי מרחיצה ממש היינו משום דמוקי לה כר"ש ומסתבר טפי לאוקמה ברחיצה ממש ושייך דיעבד אף בח"ט ולא הוי טעם כלל משום דמטללא והרי"ף שכ' הך טעם דמטללא ע"כ משום דאנן קי"ל כר"י וכל שטיפה אסור למה נקט רוחץ וכק' הגמ' ע"כ אם בעית לאוקמא אליבא דהילכתא הך הרוחץ מיירי בשטיפה ובח"ט אפ"ה אסור לכתחילה משום דמטללא ובח"ט שרי אפ"ה לכתחילה ונקט לשון דיעבד משום מי מערה כן צ"ל לדעת הרי"ף שלא יהא נגד הגמ' ואחריו נמשך הרמב"ם תלמידו ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה ובלבד שלא יביא קומקום וכו' עד ונמצא רוחץ בשבת ר"ל אף שאינן רותחין יש איסור בשבת מלבד בחול שהוא איסור אף באינן רותחין דגזרינן משום סכנה אטו רותחין וק"ל: בתוס' בד"ה ובלבד וכו' נאדו מפירש"י משום דשטיפה לר"ש שרי ואף לר"י לא אסור אלא כל גופו ואף בכל גופו אינו אסור אלא מדרבנן כיון שהוחמו מע"ש והוי גזירה לגזירה אמנם אינו קושיא חזקה על רש"י שהרי מצינו בזה שגזרו הרבה גזלג"ז ודוק: בא"ד א"נ משום רפואה וכו' דלא מיחזי כרפואה כ"כ נ"ל משום דדבר זה אף בחול אסור משום סכנה א"כ לא שכיח שיעשנה בחול אם לא משום רפואה ואז לא חייש לאיסור דרבנן כיון שעביד לרפואה וא"כ מוכח דעביד לרפואה ולא משום תענוג אבל באלונטית שכיח דעביד אף לתענוג ובזה מקושר הך דדבר זה אף בחול אסור לכאן וק"ל: בגמ' רבה ור"י דאמרי תרוייהו להיתרא שמן וכו' ואתא ר"י למימר שמן וכו' ואתא רשב"ג למימר וכו' הנך ואתא הוא תמוה שהוא מיותר ולא שייך כלל לפלוגתייהו דרבה ור"י ורנב"י וגם יל"ד איך פליגי אינהו שלא אליבא דהילכתא וגם מימרא דרב יהודא אמר שמואל לא שייך לכאן דהל"ל תכף על

הברייתא וגם הקושיא דה"ד יד סולדת אינו שייך לכאן דהל"ל תכף על הברייתא ה"ד בישול ונ"ל לפרש ולקשר כל דברי הגמ' וממילא יתורץ ג"כ מאי טעמייהו דרבה ור"י ורנב"י ובמאי פליגי והוא דבא הגמ' לפרש דבריהם וגם במאי פליגי ומפרש רבה ור"י דאמרי להיתרא משום דעכשיו הוא הסדר נכון ת"ק מיקל טובא דאפי' לבשל מותר משום דשמן אין בו משום בישול וטעמא כמ"ש הרמב"ם דכל דבר שטוב חי כמו מבושל אין בו משום בישול דהוי כמו כל שבא בחמין לפני השבת דשורין אותו בחמין בשבת משום דכבר הוא מבושל ובזה שא"צ בישול הוי כמו מבושל כבר ונ"ל שהרמב"ם הוציאו מכאן דאל"ה למה נאמר אין בו משום בישול אלא דפליגי אי שמן ג"כ טוב חי כמו מבושל או לא דא"ל דפליגי בהך סברא דרמב"ם א"כ לא ה"ל להרמב"ם לפסוק כיון דקי"ל כר"י ונחזור לענין שכן הסדר על נכון ת"ק מיקל טובא ור"י מחמיר קצת יותר ורשב"ג מחמיר טפי משא"כ אם נאמר דת"ק מחמיר טפי אינו על הסדר ולפ"ז הלכה כר"י דהוי לי' מכריע ורנב"י י"ל דל"ל הך סברא דהרמב"ם וא"כ ל"ל דת"ק שרי לגמרי או אית לי' דשמן ודאי מבושל טוב יותר לכך סבר לאיסורא ואי משום הסדר מפרש שגם זה הסדר על נכון דת"ק מחמיר טפי ור"י מיקל טפי ורשב"ג מכריע ביניהם דלאחר יד שרי כר"י וסתם הפשר אסור כת"ק ואפשר שמש"ה מפרש לאיסורא שניחא לו לפרש בזה הסדר אמנם הראשון נ"ל עיקר דפליגי בסברת הרמב"ם וא"כ לרנב"י ודאי הלכה כרשב"ג שהוא מכריע אע"ג שאינו מכריע ממש לפי' תוס' לעיל מ"מ כיון שליכא צד הלכה נגדו הלכה כממוצע דהוי רבים כפירש"י לעיל ואח"ז שייך דברי רב יהודא שפוסק כר' יהודא משום דסובר כרבה ור"י ולכן פסק הרמב"ם כן כר"י וכן בכל שאין בו בישול פוסק כוותייהו זולת בשמן פוסק כר"י ועכשיו שייך הקושיא ה"ד יד סולדת דזולת זה היינו מפרשים כפשוטו דבישול הוי שיד גדול נכווה ובזה מתפרש דברי רשב"ג בטוב טעם שס"ל מש"ה הפשירו זהו בשולו משום דגזרינן שמא אתי לבשל וכן מוכרח לפירש"י כמו שנבאר ולכך בסכה ידה שמן שרי דתו ליכא למיגזר שמא תבשל שלא תכווה ידה אבל עכשיו דמפרש כלאחר יד א"ב משמע דהיתרא הוא משמע שהוא כלאחר יד איכא היכרא ות"ק אוסר אף בזה וק' בין לרשב"ג ל"ל משום כלאחר יד ובין לת"ק מ"ט אוסר הא א"א לבשל עד שהיד סולד בו לכך מקשה ה"ד ומשני שכריסו של תינוק נכווה אבל יד גדול אינו נכווה ושפיר איכא למיגזר שמא יבשל ודוק: ברש"י בד"ה הפשרו במקום הראוי לבישול זהו בישולו וכו' ר"ל שלא תקשה אם הפשרו זהו בישולו למה שרי בכ"ש וצ"ל לדעת רש"י הא דהפשרו זהו בישולו היינו משום גזירה ובמקום שאינו ראוי לבישול לא שייך למיגזר וצ"ל לרש"י דר' יצחק פליג ארב יהודא דפסיק לעיל שמן מותר להפשיר דא"ל דרב יהודא מיירי במקום שאין ראוי לבשל דהא אמר אחד שמן ואחד מים וכו' ובמים פירש"י לעיל דאפי' כנגד אש שראוי לבשל שרי היכא דאין מניחו כ"כ וצריך לחלק לדעת רש"י למה בשמן ליגזור ובמים לא גזרינן צ"ל בשמן שכיח טפי שיבשל משא"כ במים לא שכיח שירתחנו כי ההפשר די להם לכן נ"ל משום דוחקים אלו גרסי הרי"ף והרא"ש והר"ן ושאר גאונים הפשירו לא זה בישולו ולפ"ז א"ש הכל דבמקום הראוי לבישול אסור לכ"ע אפי' במים כמ"ש הרא"ש ור"ן דגזרינן ולא שרי אף במים אלא במקום שאין ראוי לבישול דלא שייך גזירה אלא בשמן למאן דמחמיר אסור אף בכה"ג דס"ל בשמן הפשירו זהו בישולו ר"ל דשמן בטבעו די לו

בהפשר והוי מדאורייתא כבישול כמו בגלגול ביצה וכהדחת קוליס ומליח ישן ור' שרי ל' בכ"ש ש"מ דלא זה בישולו וכן נלע"ד שהרמב"ם פוסק כן שכ' באמבטי לא יניח פך של שמן והיינו כר' יצחק ב"א ואי גר' כרש"י דלר' יצחק ב"א הפשירו זהו בישולו היכי פסיק לעיל מיני' כרב יהודא אמר שמואל דאחד שמן ואחד מים להפשיר מותר אלא ודאי ס"ל כג' הרי"ף רבו דהפשירו לא זהו בישולו והא דשרי לעיל להפשיר היינו במקום שא"א להחם וזהו שכ' ולא שיחם כמ"ש הרי"ף ושאר גאונים דברי הגמ' לא שיחם ותימה לי על הרב המגיד שכתב שהרמב"ם פוסק כרש"י והיינו מדכתב סתמא להפשיר מותר משמע ל' דאפי' קרוב למדורה שרי להפשיר והוא תימה דא"כ היכי פוסק אח"כ כר' יצחק ב"א ולרש"י ע"כ לריב"א הפשירו זהו בישולו והוא שני הפכים ואי משום שכ' סתמא הלא גם בברייתא תני סתם ומפרשים שלא בשביל שיחם היינו במקום שיכול להחם וכ"כ הרמב"ם ולא שיחם לכוונה זאת ומסתמא הולך בשיטת רי"ף רבו וגם ממקומו הוא מוכרע שלפמ"ש שסובר כרי"ף מתורץ תימה גדולה בדברי הרמב"ם שכ' אחד שמן ואחד מים בשביל שיפשיר שרי להניחו כנגד המדורה ותכף אח"כ כתב אשה סכה ידה שמן או מים ואוחזה כנגד המדורה בשביל שיפשיר ולא שיחם עד שכריסו של תינוק נכווה והא תמוה כיון שפוסק ששרי לפשר אפי' בפך בלא שינוי למה הוצרך לכתוב דע"י שינוי שרי דהא בגמ' דייק ארשב"ג דאמר כן דס"ל הפשירו זהו בישולו וקמ"ל דע"י שינוי שרי משא"כ לר"י דשרי הפשר אמנם לפמ"ש ומוכרח שהרמב"ם סובר כשיטת הרי"ף וגאונים שפיר כתב אף לדידן דינא דרשב"ג כגון בקרוב למדורה דאסור להפשיר אף לר"י וכלאחר יד שרי דמרשב"ג ברחוק דאסור להפשיר שרי כלאחר יד ה"נ נשמע לדידן בקרוב ולכך כתב הרמב"ם שלא יחם עד שכריסו וכו' אע"ג דכבר כתבו אלא דהתם מיירי ברחוק ולא שיחם היינו מקום שיחם משא"כ הכא דמיירי בקרוב צריך שיעור בחימום וגם מתורץ היטב שכ' דין זה גם במים ורשב"ג לא אמר אלא שמן משום דרשב"ג מיירי במקום דפליגי בהפשר ואיהו סובר דאסור והיינו ברחוק וזה רק בשמן אבל הרמב"ם מיירי בקרוב ושם גם מים אסור לשיטת הגאונים הנ"ל לכך נקט גם מים ודוק היטב כי הוא ברור ואימתי בדברי הרמב"ם לענ"ד: בגמ' ש"מ תלת וכו' והיכי עביד הכא וכו' ותדע וכו' עיין מהרש"ל ומהרש"א שדחקו לפרש לתרץ מאי אולמי' הך דר"מ מן הך דהכא וגם יל"ד מאי מקשה הך והיכי עביד הכי דוקא בתר דאמר ש"מ תלת ושמעתי אומרים דהמקשה ידע מזה דלאפרושי מאיסורא שאני אלא שמקשה עכשיו מאי אמר ש"מ תלת הא ש"מ עוד דלאפרושי מאיסורא שרי אף בבית המרחץ והוי ד' ומשני לעולם לאפרושי מאיסורא שאני ותדע וכו' וא"כ זה כבר מוכח מר"מ ולא הוי מכאן אלא תלת וק"ל: ולענ"ד נראה לפרש ונבאר קודם דברי הר"ן שכ' ושמעין מהא דה' בית המרחץ שרי להורות מדאמר טול בכ"ש דהוא נמי הוראה דכ"ש אין מבשל (וזה לא הוי אפרושי מאיסורא ולא הל"ל אלא לא תתן באמבטי) ואח"כ הביא בזה פלוגתא בירושלמי ואח"כ הביא בשם הרמב"ן דמגמ' דילן משמע דאסור אף הילכות בית המרחץ וצ"ל לדבריו דהא דאמר טול בכ"ש הוי נמי לאפרושי מאיסורא שלא יתן בכלי ראשון ע"ש ולפי פשוטו תימה גדולה על הר"ן דאם סבר הגמ' דה' בה"מ שרי מאי מקשה ומנ"ל דאפרושי מאיסורא וגם מנ"ל להר"ן להוכיח כן ושלא כדברי הרמב"ן ונ"ל שלפ"ד מתפרש הגמ' היטב מהקושית שכ' והוא כי בלא ש"מ תלת יכול לתרץ דה' בה"מ שרי

וכפי האמת אלא דעכשיו ק' למה לא אמר ש"מ ד' דה' בה"מ שרי כיון דאיכא פלוגתא בזה ומשני דזה אינו מוכח דאיכא למידחי לאפרושי מאיסורא שרי וא"ת מנ"ל להתיר לאפרושי מאיסורא טפי מזה אמר דזה שרי לכ"ע תדע מר"מ וליכא פלוגתא בזה דשם ליכא למימר דה' בה"מ דהא אמר אין מדיחין משמע הוראה לשבת כדכ' הר"ן וגם ליכא פלוגתא אר"מ אבל באמת טעמא משום ה' בה"מ שרי מלשון טול בכ"ש מסתבר טפי דסובר כזה המ"ד דשרי כמ"ש הר"ן ודוק: דף מא ע"א מוליאר הגרופ וכו' ובתוס' הרבה להקשות על פירש"י ופירשו דמיירי ע"י מזיגה ע"ש וקמתי משתומם על המראה שאני רואה שפי' התוס' תמוה מאד ופירש"י הוא נכון דלפי' התוס' קשה ממ"נ אי מוזג בצונן מרובה כדי להפשיר כדתנא לקמן אבל נותן לתוך הכוס ואי בצונן מועט מלבד שאין דרך לשתי' כך קשה גם במוליאר אסור כיון שהחמין מרובה וירתיח וגם כיון שמיירי בחמין שהוחמו מבע"י כ"צ כדמשמע מפירושם וא"כ מה שיעור נותן דמשחשיכה ודאי הן רותחין עדיין כיון שהרתיחו מבע"י כמו אילפס וקדירה וגם עדיין לא מיירי בנתינת צונן לתוכו דהא תני בתר הכי גבי מיחם לא יתן וכו' משמע דעד הכי לא מיירי בנתינת צונן וגם מאי שייך הך משנה הכא וצריכין אנו לדחוק דהתוס' כוונתם כפי' הר"ן דמיירי שנתן בשבת צונן לתוכם ואח"כ מוזג ביין מועט אבל אין במשמע דבריהם כלל וגם עדיין קשה יותר איך עביד איסור שנתן לתוכו צונן שיחמו וגם לפ"ז לא היו צריכין לפרש ע"י מזיגה אבל לפירש"י הוא נכון הכל דקאי אלעיל דקאמר שחמין שהוחמו בשבת אסורין בשתי' והכא מיירי באין ידוע אם הוחמו מבע"י או בידוע שלא הוחמו כ"צ מבע"י תדע דהא ודאי עדיין אינן חמין כ"צ מדראוין לשתי' וגרפוהו מבע"י ועכשיו בשבת שחמין קצת עד שראוין לשתי' ובמוליאר ודאי כך היו קודם גריפה דהא א"א שיוחמו אחר גריפה והוי רק שהי' באינו מוסיף הבל ושרי אבל באנטיכי ודאי לא היו כך חמין מבע"י דדרכו להוסיף הבל וכיון דודאי לא הוחמו כ"צ מבע"י והוחמו בשבת לכך אסורין בשתי' ולא שייך כלל לבעי' ופלוגתא דעבר ושהא דשם מיירו בהוחמו כ"צ מבע"י ואף לפי' התוס' דבעי' בלא נתבשל כמב"ד אינו דומה לחמין שהוחמו בשבת דהא כאן מפורש במשנה לאסור מכ"ש לפירש"י וגם באמת פשיט לעיל לאסור אבל אינו שייך לכאן כלל וא"כ לא קשה כלל כל קושיות התוס' דאינו שייך כלל דין שהי' לכאן: ואפשר דהתוס' אזלי לשיטתייהו דגם בלא נתבשל כמב"ד בעינן לעיל עבר ושהא וס"ל דאין דומין להוחמו בשבת דה"ל צונן לגמרי משא"כ הכא ע"כ הוחמו קצת מיבע"י מיקרי שהי' אמנם לפירש"י ודאי לק"מ דפי' לעיל בנתבשל כמב"ד והוא מוכרח כמ"ש לעיל משא"כ כאן באנטיכי הוי הוחמו בשבת לכך אסורין בשתי' כמתניתן דלעיל גם מ"ש המהרש"א מה שלא פשט לעיל ממשנה דח"ט הוא טעות כמ"ש לעיל דח"ט מיקרי צונן גמור שהוחמו בשבת ובזה ודאי אסור והוא מפורש לעיל בתוס' בד"ה והא מעשה דא"ט בקרקע הוי כמ"ש לעיל גם מה שתירץ דבא"ט משום הטמנה אסור הוא תימה גדולה דא"כ הא דאמר כחמין שהוחמו בשבת אסורין מיירי ע"י הטמנה דוקא אין זה אלא תימה אלא כדכתיבנא ודוק: ברש"י בד"ה מאי קאמר מאי פינהו נ"ל דתיבת פינהו הוא מיותר דהו"ל ליתן כדי שיחמו אסור לתוך המיחם אף אם נאמר שפינה מן האור הוא מיותר דפשיטא שאסור ליתן כשהוא ע"ג האור כדמוכח במילתא דרב אדא שמפרש פינה ממנו מים ואפ"ה ע"כ מיירי שאין ע"ג האור ולא צריך למיתני דהוא פשיטא ולעיל לא תני

גרוף אלא גבי שהי' מכ"ש פינה המים לא נ"מ מידי והוצרכו לפרש דתני פינהו לחידוש דין לרב אדא לאשמעינן דבר שאין מתכוין מותר ולאביי לדיוק דדבר שאין מתכוין אסור וע"ז התלי סובב כל הסוגיא כדמשמע כ"פ בתוס' לקמן ודוק: בא"ד מאי לא יתן והדר אמר אבל נותן וכו' אע"ג דתני בהדיא ברישא כדי שיחמו ובסיפא כדי להפשיר קשה מאי שיעור הוא בשעת נתינה אימתי הוא להחם ואימתי להפשיר דאטו בכוונה תליא מילתא בשלמא לעיל כנגד המדורה צריך ליקחם משם אחר הפשר שלא יניחם עד שיחמו וזה לא שייך הכא וע"ז משני דמים מעוטים הוא כדי שיחמו ומרובים הוא להפשיר והא דנקט בשביל שיחמו וכדי להפשירן משמע דתלי בכוונה מתרצין שניהם לרב אדא אתי לאשמעינן דכשמכוין להפשיר אע"ג שמצרף שרי מש"ה בעינן דוקא כדי להפשיר וברישא דוקא כדי שיחמו אסור לאפוקי אם אינו מכוין שרי ולאביי אשמעינן אע"ג דמכוין להפשיר לא שרי אלא דוקא פינהו אבל פינה ממנו אסור דדבר שאין מתכוין אסור ואפשר דלתרץ זה מסייעין ג"כ רב אדא ואביי הדין דצירוף מלבד מאי שמתרצין תיבת פינהו ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה והלא מצרף וכו' עד דסתם מיחם הגיע לצירוף ר"ל הגיע לשיעור זה שיכול להיות שיצרף וא"כ איך שרי ליתן שמא יצרף אבל אינו ודאי מצרף כמ"ש התוס' לקמן דאל"כ הוי פסיק רישי' וק"ל: בתוס' בד"ה מידי מיחם וכו' עד כיון דאיכא למטעי לכאורה הוא תמוה דאף לפי מה שמפרש אביי פינהו מעל האור ולדיוק דוקא פינהו איכא למיטעי להפך ועיין במהר"מ שתירץ בדוחק ונ"ל כיון דבא לאשמעינן קולא הל"ל בהדיא דכל כמה דאיכא לפרש הכא והכי ודאי מפרשינן לחומרא וק"ל: בתוס' בד"ה מיחם שפינה ממנו וכו' באו התוס' לפרש דלפי הסברא היכא שמצרף קרוב הדבר שמתבשל סביב הברזל במקום שמצרף אע"פ שאח"כ המים פושרין כדקתני להפשירן אפ"ה אסור משום מבשל ודאי ולכך באין לפרש שאינו מבשל כלל והא דמוכח טפי מיומא מהך דהכא משום הכא י"ל דנקט מצרף וה"ה מבשל ולר"ש שרי בשניהם שאינו מתכוין אלא להפשיר אלא דשם לא אסיק אדעתיה מר"ש ואפ"ה פריך והלא מצרף ומבישול ודאי ידע דאסור וק"ל: אמנם כל שלילות דברי התוס' צריך ביאור מה שבנו דבריהם פה שאינו קושיות חזקות כ"כ לא זה דבישול ולא זה שכתבו בסמוך וצ"ל דלא הוי פסיק רישי' וכו' דבאמת לאביי אסור בפינה ממנו אלא דעיקר בנין דל"ל למימר ור"י היא הא לר"ש נמי אסור דאינו סתירה לגמרי וגם מאוחר ולא העמידו במקום יסוד חזק ממנו לרב אדא דמפרש אף פינה ממנו שרי משום דאינו מתכוין הוי לי' לאסור משום מבשל או משום פסיק רישי' ושם הוא חזק כראוי מוצק סתירה לדין הגם שלא נעלם ממני שגבי פ"ר לא מוכח מרב אדא די"ל שאינו סובר זה דמודה ר"ש בפ"ר אבל מאביי מוכח שפיר דהא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפ"ר אמנם האי דבישול קשה וגם האי דפ"ר הוא דחוק דלא מצינו מי שחולק בכל הש"ס תדע דהא מאביי ג"כ לא מוכח מידי דהא גם בבהרת משני אביי לא נצרכה אלא לר"י מה שמביאין תוס' לקמן ופריך והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפ"ר ומשני לבתר דשמעה מרבא סברה ור"ל דאביי אמר כן קודם שסברה ה"נ דילמא אמר אביי קודם ששמעה אע"כ משום דמסקנא בכל הש"ס דפ"ר אסור לר"ש והכא מסקנא דסוגיא באביי ופלוגתא דרב ושמואל דלר' יהודה אסור לר"ש שרי בצירוף א"כ גם לרב אדא מוכח יותר לכן נ"ל דמכאן מוכח יותר ועיקר הוכחתם שמכאן לא מוכח כלל מרב אדא והוא שתו' רוצים

להוכיח דבמים מרובין ולהפשיר ליכא שום פעם שיהא מבשל או שיהא פ"ר בצירוף וזה לא מוכח כלל מרב אדא שי"ל שמוקי מתניתן בגוונא שאין מבשל וגם לא הוי פ"ר כדי שלא תקשי מתניתן אבל אאביי דמוקי מתניתן כר"י שהוא דלא כהילכתא לדידי' משום דמתניתן קשותי' קשה מאד לוקמה כהילכתא כר"ש ובגוונא שהוא מבשל ואסור משום מבשל דכיון שמתכוין להפשיר אף בבישול הוי דבר המתכוין כיון שהוא מפשיר ע"י זה או בגוונא דהוי פ"ר אלא מוכח ודאי דליכא במים מרובים שום צד גוונא בעולם שיהא מבשל או פ"ר צירוף לכך צריך לאוקמא כר"י ודוק: ובהך וצ"ל יש לפרש יותר מבואר בסיגנון זה מה שלא הוכיחו כן מרב אדא ויתורין ג"כ קושיתו של המהרש"א ומתורין ג"כ מה שנטרי בהך צ"ל עד בתר שכתבו זה מה שאביי מוקים דלא כהילכתא משא"כ בבישול שכ' קודם אבל זה יהא מקושר להקודם וגם יוכנו דברי המהרש"א מה שתמוהין מאד לכאורה והוא דהמהרש"א הקשה דילמא הוי פ"ר ואפ"ה פטור משום שא"צ לגופה וכתב ליותר חיזוק שמוכח מתוס' לקמן דהוי צירוף מלאכה שא"צ לגופה והוא מכסה מקום מוצאו ואני אגלה שמרמז לתוס' בד"ה אפי' של עץ נמי ע"ש כמה שאבאר אי"ה שם ואני אבאר לך שלא מוכח שם אמנם בזה לא מתורין דאפ"ה מאי מקשין התוס' שמא הוי מלאכה שא"צ לגופה והמהרש"א תמה על עצמו למה יהא צירוף מלאכה שא"צ לגופה וא"כ לפמ"ש אני שאינו מוכח מלקמן לא הי' ק"מ אמנם תמיהתו תמוה מאד דדילמא מיירי במיחם של חבירו כמו בארעא דחברי' לקמן בפ' הבונה ומביאו תוס' כאן וא"כ נשאר קושיתו קיימת אף לפמ"ש אני דדילמא מיירי בא"צ לגופה ומאי מוכחי תוס' גם מה שתירין המהרש"א דא"כ הוא אסור עכ"פ ג"כ אינו כלום לפ"ז דהא כתבו התוס' בסוף דיבור זה דהיכא דודאי לא ניחא ליה כגון בשל חבירו מיקרי דבר שאין מתכוין ומותר אע"ג דהוי פ"ר ע"ש שיש ג' חילוקים בודאי ניחא כגון בארעא דידיה חייב והיכא שאין נהנה בבירור כגון חותה גחלים להתחמם פטור אבל אסור ובנתכוין לכבות והובערו דודאי לא ניחא לי' מיקרי דבר שאין מתכוין ושרי לכתחלה ע"ש ודוק וכן בפ' הבונה דף ק"ג כתבו בהדיא בשם הערוך דכה"ג שרי לכתחלה ולר"ש ולא יש מי שחולק עליו וא"כ דילמא ה"נ מיירי במיחם דחבריה לכך שרי לכתחילה.

אמנם בזה מקושר מהקודם וא"ש הכל דבאמת מרב אדא וכן לאביי קודם שכתב זה לא מוכח מידי וכמ"ש אמנם בתר דכתבו דאביי מוקי מתניתן דלא כהילכתא משום דמתניתן קשותי' שפיר הוכיחו דע"כ לא הוי כלל בשום פעם פ"ר דאי הוי פ"ר ומשום שא"צ לגופה שרי לה לוקים אביי משנתינו במיחם דידי' ומש"ה אסור בפנינה ממנו מים אף לר"ש ויהא אז הלשון דפינהו שפיר ויהא אליבא דהילכתא ובזה מתפרש היטב תמיהת המהרש"א כיון דע"כ אביי דשרי אליבא דר"ש איירי גם במיחם דידיה שפיר תמוה למה יהא מלאכה שא"צ לגופה וגם תירין שפיר שעכ"פ הוא אסור כיון דניחא לי' ודאי במיחם דידי' אמנם הוא אזיל לשיטתי' דכתב שמוכח מהתוס' לקמן שהוא מלאכה שא"צ לגופה הוצרך לתרין שא"כ יהא אסור עכ"פ ונשאר תמיהתו קיימת אמנם לפי מה שנבאר שם אי"ה שלא מוכח משם כלל נשאר סברתו קיימת דבמיחם דידיה לא הוי כלל מלאכה שא"צ לג' כיון דודאי ניחא לי' כמ"ש הוא ואין מקום לתמיהתו ושוב אין צריכין לדוחק תירוצו משום איסור דאפי' חייב הוא במיחם דידיה אי הוי פ"ר לר"ש וכיון דאביי שרי לר"ש ע"כ לא הוי פ"ר ונשאר השתא הוכחת התוס' כראי מוצק בלי פקפוק ודוק: וע"פ

דברינו אלה יהא מתורץ קושית התוס' אח"ז ארש"י ומקדם נבוא לבאר ק' התוס' שיהא מקושר דוקא אחר שהניחו הקדמה וצ"ל דלא הוי פ"ר כתבו וקשה ולא קודם ונבאר תיכף בסמוך: בא"ד קשה דהכא משמע וכו' עד בצירוף שהוא דרבנן לא ר"ל ושם קאי אר' יהודה דאמר עששית של ברזל וכו' ומשני אביי אליבא דר"י דבר שאין מתכוין מותר ופריך לאביי דר"י אדר"י וע"כ אליבא דר"י משני דבצירוף שרי שאין מתכוין והכא אמר מפורש אליבא דר"י דבצירוף אסור שאין מתכוין ואביי גופא אמר הכי התם והכא והוא תימא גדולה על פירש"י ונ"ל לתרץ התימא שרש"י אזיל לשיטתו שכתב הכא בד"ה והלא מצרף וכו' עד מחזקין את הכלי וזו היא גמר מלאכת צורפין וכו' ודאי ר"ל שהוא תולדות מכה בפטיש כמ"ש הפוסקים משמו במפרשי הרמב"ם וא"כ זה לא שייך אלא כאן במיחם שהוא כלי אבל שם בעששית שהוא חתיכות ברזל ודאי לא שייך זה והוי רק מדרבנן לכך שרי דבר שאין מתכוין בצירוף דלשם אף לר"י וחילוק זה בין כלי לאינו כלי אליבא דרש"י מפורש בלח"מ פ' כ"ב מהלכות שבת ע"ש ודוק: אך בזה לא הרווחנו אלא לתרץ ק' קמייתא החמורה אמנם עדיין לא פלטינן משאר קושית התוס' מגרירה דאמר ר"י אין מתכוין וגם מה שלא מייתי המקשן שם מגרירה וגם בכל הש"ס פשוט להגמ' דלר"י אין מתכוין אסור ולמה הוצרך שם להביא ראי' ע"ז: אמנם נלע"ד לתרץ בדרך אחר כל הקושית והוא די"ל דהוקשה לרש"י אאביי דמשני אפי' תימא בשהגיע לצירוף ודבר שאין מתכוין מותר ואם נפרש כפשוטו דאביי משני דר"י סבר כן ק' כל הקושיות הנ"ל שהוא נגד כל הש"ס וביותר מגרירה ופי' התוס' דר"ל שהוא מותר מן התורה ואין שבות במקדש הוא דחוק דעיקר חסר ולשון מותר אין שייך וגם מהך דכריתות מוכח שהוא מדאורייתא שמביאין תוס' בסמוך ותי' התוס' דחק מאד מכל הלין טעמי נראה לרש"י לפרש דאביי דאמר אפי' תימא וכו' לאו לפרושי לר"י אמר כן אלא אליבא דנפשי' פסק כן דלדידן אפי' בשהגיע לצירוף שרי משום אין מתכוין דפסק כר"ש ומודה לרבינא דר"י מיירי בשלא הגיע לצירוף ואפשר דבהא פליג דרבינא קאמר סתמא משמע שסובר כן דכן הוא סוגיא היכא דבתראי מפרשין סתמא ואהא פליג אביי להלכה ואהא פריך מדמפרש אביי קרא אליבא דר"י וכיון דסובר דקרא לא מתפרש אלא לר"י ע"כ דהלכה כן וכן מצאתי בכ"מ להרמב"ם דמפרש קושי' הגמ' כן מהילכתא וע"כ מפרש כמ"ש ע"ש ואהא משני שפיר ה"מ בדאורייתא ר"ל באיסור דאורייתא פוסק אביי כר"י אבל בצירוף דרבנן פוסק כר"ש וכן הוא מסקנא ואמת אליבא דאביי ומוכרח בלא"ה דהא דאביי פסק כר"ש היינו משום דסובר כרבה רבי' כמ"ש התוס' לעיל ורבה בהני תלת פסק כשמואל וחד מיניי' הוא הלכה כר"ש בגרירה וקשה למה אמר בגרירה הא גם בכל התורה כולה ובכל מלאכת שבת אית לי' לר"ש אין מתכוין מותר הל"ל הלכה כר"ש באין מכין כמו שאמר לקמן אשמואל בדבר שאין מכין סבר כר"ש אלא ודאי לא פסק כר"ש אלא בגרירה ודכוותי' שהוא מדרבנן דוקא פסק כוותי' ולא בדאורייתא והא דאנן פסקינן בכל מילי כר"ש היינו משום דאנן לא ס"ל כאביי אבל לאביי דאזיל בשיטת רבה רבי' לא פסק כר"ש אלא בדרבנן והשתא א"ש התם והכא דהכא כיון דמוקי מתני' כר"י גופא אף בצירוף דרבנן אסור ודוק: אמנם התוס' שהרבו להקשות אשיטת רש"י ונכנסו לתרץ הגמ' בשיטה אחרת ולדוחקים גדולים שם ובכריתות היינו משום שהניחו הקדמה וצ"ל דלא הוי פ"ר הקשו שפיר והוא משום שיש להקשות אפי' זה שכתבתי דשם מקשה

אליבא דהילכתא לאביי דהא מקשינן שם בשבת ב'פ' ר"א דמילה אהא דאמר אביי לא
נצרכה אלא לר"י והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש ב'פ"ר ומשני לבתר דשמעה
מרבא סברה ור"ל והא דאמר לא נצרכה אלא לר"י היינו קודם ששמעה מרבא דמודה
ר"ש והוי ס"ד דר"ש פליג נמי אפ"ר לכך אמר לא נצרכה אבל לפי האמת מתוקם קרא
אף לר"ש וא"כ מאי מקשה ביומא דילמא אביי לא פסק כר"י אלא ב'פ"ר ולפי האמת לא
פסיק כלל כר"י אלא כר"ש ואף א"ת דאף הך דיומא אמר קודם שמיעה דילמא לא פסק
כר"י אלא ב'פ"ר ולא בשאר דבר שאין מתכוין אלא ודאי דמקשה דר"י גופא אהדדי ולא
יכול לתרץ כן דר"י גופא אוסר ודאי אף באינו פ"ר כדמוכח מכמה דוכתי אבל אם נאמר
דמקשה לאביי הילכתא אהדדי קשה אמנם אם נאמר דגם צירוף הוי פ"ר מקשה ביומא
שפיר אף לשיטת רש"י ולא הי' ק"מ קושית התוס' אמנם אחר שהניחו הקדמה וצ"ל
דלא הוי פ"ר אזיל ליה שיטת רש"י וכמ"ש מקשים שפיר כל הקושי' ומקושר היטב
מהקודם וכל שלילות המשך כל דברי התוס' היטב דחזא באידך תליא ודוק היטב כי הוא
נכון מאד לענ"ד: אכן לפ"ז הדרא כל הקושיות ארש"י כי האיך יאמר דצירוף הוי פ"ר
אמאי שרי לר"ש ודוחק לומר דגם כאן אמר אביי קודם ששמעה מרבא כמ"ש לעיל
דאיך יאמר רב אדא ושמואל הכל בטעות אמנם נ"ל דאדרבא שיטת רש"י הוא הנכון
יותר וא"צ גם לדוחק התוס' דלעיל דאביי מוקי מתניתין שלא אליבא דהילכתא והוא שגם
סברא ראשונה שכתבתי לרש"י לחלק בין צירוף דכלי דהכא ובין צירוף דעששית הוא
ודאי אמיתי אף לשיטה זו דהא כ' רש"י בהדיא כן כאן כמ"ש לעיל וא"כ לשיטה זו
שכתבתי דאביי פסק רק כר"ש בגרירה שהוא מדרבנן וא"כ צירוף דהכא שהוא
דאורייתא מוקי מתניתין כהלכה וכר"י שאסור ולא קשה מידי ק' התוס' דלעיל מרבה
דסבר כר"ש דאדרבא משם מוכח דמוקי כהילכתא וא"כ לפמ"ש לעיל והוא מוכרח
בדברי התוס' דמ"ש דלא הוי פ"ר מכח שאביי מוקי מתניתין דלא כהילכתא דאל"ה מצינן
למימר דהוי פ"ר ואפ"ה שרי לר"ש די"ל דמיירי במיחם דחברי' דלא ניחא לי' ושרי
לר"ש אף ב'פ"ר כמ"ש התוס' בשם הערוך ב'פ' הבונה אלא דמוכחי התוס' דלוקי במיחם
דידי' וכר"ש כהלכה אבל לפי שיטת רש"י דמוקי כר"י כהלכה ולק"מ מרבה נפל יסוד
הבנין וי"ל דצירוף הוי פ"ר ואפ"ה שרי לר"ש דמיירי אפי' במיחם דחברי' לכך מוקי
כר"י וכהילכתא דאסור בדאורייתא וא"כ מקשה ביומא שפיר מבהרת דהוי נמי פ"ר דלא
ניחא לי' ואפ"ה פסק כר"י וכמ"ש הערוך בהדיא ב'פ' הבונה דגם בבהרת הוי פ"ר דלא
ניחא לי' והוי ממש דומיא דצירוף ודוק היטב כי הוא נכון וברור בשיטת רש"י: בתוס'
בד"ה לא שנו אלא להפשיר וכו' עד ור"י מפרש בע"א וכו' עד וה"ה דהמ"ל אליבא דרב
וכו' לכאורה הוא תמוה דשבקי פירש"י שלא קשה מידי ומפרשין מה שצריכין לדחוק
מה שמקשה לשמואל ולא לרב הקודם אמנם כד דייקת שפיר אין זה דוחק אדרבא זה
מוכרח בגמ' דפריך לשמואל ומתרץ לרב ומגי' גם בדברי רב לא הוי לי' להגי' אלא
בשמואל דאפי' שיעור לצרף מותר כר"ש ובאמת לא פליג ארב אלא ודאי דגם ארב קשה
רק שמקשה יותר חמור אשמואל וא"ל לפ"ז יקשה גם זה ארש"י למה מגי' לרב ז"א
דגם לרש"י קשה גם לרב כיון דבאמת סבר כר"י בגרירה למה אמר לצרף אסור דמשמע
שמתכוין לצרף אפי' אין מתכוין אסור אלא דלא קשה כ"כ כמו לשמואל ודוק: בא"ד
משמע לי' אפי' במתכוין ולהכי פריך וכו' המהרש"א הביין דלהכי משמע לי' אפי'

במתכוין משום דנקט סתמא לכך הקשה דא"כ גם לפי התירוץ שמפרש אפי' שיעור לצרף נמי קשה דאפי' במתכוין מדנקט סתמא והניח בצ"ע ול"נ דלק"מ דהא דמשמע לי' השתא אפי' מתכוין דהלשון הכי משמע דאמר ל"ש אלא להפשיר וקאי אמתניתן אבל נותן וכו' ר"ל שנותן המים להפשיר ודאי והיינו משום שלא יבוא לידי צירוף א"כ ודאי נותן להפשיר אבל לצרף משמע ודאי שנותן המים לתוכו לצרף דהיינו פינה ממנו אסור ואהא קאמר שמואל אפי' לצרף מותר משמע שנותן המים לצרף פריך שפיר אבל שיעור לצרף משמע להיפך שאינו נותן לצרף רק שיש בו שיעור כדי לצרף ודוק: בא"ד א"כ פינהו עם המים כאביי ומיירי כשיש בו שיעור לצרף וכו' לכאורה הוא תמוה דא"כ קשה מאי שמקשין תו' לקמן לשמואל שסובר כמו השתא לרב וכאן לרב לא שייך התירוץ דלשם והמהרש"א הרגיש בזה ומחלק בדוחק ולענ"ד אין כאן מקום קושיא שזהו בעצמו ק' התוס' שכתבו ה"ה דהוי מצי למיפרך וכו' מאי דוחקי' לאוקמא מתניתן וכו' ר"ל דק' לשון פינהו אפי' אי מפרש כרב אדא מכ"ש אם מפרש כאביי לידוק מהלשון פינהו כר"י בשלמא לרב אדא גופא ל"ק דמוקים כהילכתא כמ"ש התוס' לעיל משא"כ לרב דסובר כר"י ודוק: דף מב ע"א בתוס' בד"ה אפילו של עץ נמי וכו' עד ומיהו לפי האמת לאו הא בהא תליא וכו' לכאורה הוא תמוה דמאי בעו בזה וגם הא חזינן דגמ' משני דלא הוי הכי ותוס' גופא כתבו דס"ד דמקשה וכו' ונ"ל משום דקשה היכי מצינן למימר כן הא חזינן גם בשאר איסורין דלר"ש דבר שאין מתכוין מותר כמ"ש לעיל בפ"ב גבי מוכרי כסות וכו' וכן טובא בש"ס ובשאר איסורין ודאי גם לר"ש חייב ואין צריך לגופא דלא בעינן מלאכת מחשבת כמ"ש התו' כן בסמוך לכך כתבו דאין לחוש לזה כיון דלפי האמת אינו כן והמקשה לא אסיק אדעתיה והמ"ל התרצן ולטעמיך כמ"ש תוס' בדוכתי טובי בש"ס דאין לחוש לכיוצא בזה ודוק: ועפ"ז יומשך גם דבריהם בא"ד שכ' ובשלהי כל התדיר ר"ל הוקשה להם בשלמא כאן שפיר הקשה לפי מאי דס"ד דהא בהא תליא ולא אסיק אדעתיה דר"ש סבר כן אף בשאר איסורין ומקשה כיון דסבר שמואל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ע"כ אף באין צריך לגופא סבר כר"ש דפטור דהא בהא תליא והאמר שם דחייב במשצ"ל אבל שם ל"ל הכי דסבר כיון דשמואל סבר דבר ש"מ מותר גם אצ"ל פטור אאא אשם ודאי אצ"ל חייב וע"ז כ' והתתא אומר רשב"א וכו' ר"ל דמפרש הקושיא להפך שסבר כיון דשמואל סבר בשבת אצ"ל חייב ע"כ א"מ אסיר לדעתו דהא בהא תליא וכיון דסבר בשבת אסור ומכ"ש בשאר איסורין לכך מקשה שפיר אלא שהקשה הרשב"א דבלאו האי דגחלת יקשה לדעתו אשמואל עצמו היכי אפשר לומר לדעתו דסבר א"מ מותר בשאר איסורין כיון דס"ד דהא בהא תליא ושם ודאי אצ"ל חייב דטעם מאן דפטור אצ"ל משום מלאכת מחשבת דלא שייך בשאר איסורין והניחו בקושיא אלא שלא כתבו וצ"ע או תימה כדרכם נ"ל משום שיש לדחוק כיון דבלא"ה אנו צ"ל שהמקשה טעה כמ"ש מה"ת לומר שלא ידע ברייתא דמוכרי כסות ואינך בפרט שם ראה שאף בשאר איסורין מתיר וא"כ איך טעה בזה אלא מוטב לומר שטעה בזה ולא אסק אדעתיה דטעמא דפטור משאצ"ל הוי משום מלאכת מחשבת אף שהוא פשוט בש"ס אין לחוש כיון שהאמת אינו כן וזה אין מפורש בברייתא וא"כ הוי ס"ד דהא בהא תליא גם בשאר איסורין כמו בשבת ודוק: אמנם אתה רואה בעיניך גודל הדוחקים האלו מחמת תוקף הקושיא החמורה מעיקרא לכן נראה לענ"ד לתרץ הקושיא מעיקרא ולא נצטרך לכל

הדוחק' ומתורץ גם דיקדוק היתור לשון בתירוצו בדשא"מ סבר כר"ש שזה כבר אמר הל"ל רק במשאצ"ל סבר כר"י וגם הך דרבינא גבי קוץ תמוה דאינו שייך לכאן רק לשמואל דהתם וגם מאי שייך הילכך דהיינו ממש הך דשמואל אמנם עיין בר"ן שמביא בשם ה"ג פי' אחר אהך דשמואל ותורף דבריו דאף בשל מתכת הוי איסור דאורייתא משום צירוף והחילוק שבין מתכת לעץ הוא דבמתכת ברי היזקא שאין ב"א רואין שהוא מלובן שאינו ניכר והוי היזק ברי דרבים הוי כמו פיקוח נפש שדוחה אף א"ד משא"כ בשל עץ ניכר שהוא בוערת ולא הוי ברי היזקא לכך אינו דוחה א"ד ומקשה דאי הוי רק דרבנן יש לדחות אף שאין ברי היזקא זה תורף דבריו בקיצור ע"ש אלא שמדחה פי' זה שאין סברא לדחות א"ד ע"ש וגם לומר צירוף הוי א"ד מוכח מכאן להפך ע"ש אמנם נ"ל לתרץ הכל גם בעל ה"ג והיינו שכתב כן לפרש סברת המקשה שבזה יהא מחולקים המקשה ותוצין וממילא רווחא שמעתתא והוא שהמקשה סבר כפי' בה"ג הנ"ל ואז הקשה שפיר צירוף גופא אהדדי ולא אמשאצ"ל והוא דסבר כפי' בה"ג דהחילוק בין מתכת לעץ במתכת ברי היזקא ולא בעץ וכן משמע הלשון בשביל שלא יזוקו משא"כ בשל עץ וא"כ שפיר מקשה אא"ב סבר כר"י וי"ל דצירוף הוי א"ד כפי' בה"ג או דשא"מ הוי דאוריית' הוא דהוי פ"ר ולר"י ודאי הוי פ"ר א"ד או לר"ש הוי דאורייתא א"ש דבמתכת דהוי דאורייתא משום צירוף שרי משום דברי היזקא משא"כ בשל עץ דהוי א"ד ולא ברי היזקא אבל אי סבר כר"ש בצירוף גופא דמותר ע"כ לא הוי פ"ר וסבר כר"ש א"כ גם שם במתכות לא הוי אלא איסור דרבנן משום כיבוי וא"כ ע"כ בשל עץ נמי לא הוי אלא דרבנן דהא איסורייהו שוין דלא מחלק אלא בברי היזקוע"כ סבר אף בהא כר"ש דמשא"צ פטור ושפיר מחלק בין ברי היזקא א"כ קשה של עץ נמי כיון דהוי דרבנן לישרי אף שאין ברי היזקא כמ"ש בה"ג (או י"ל דמקשה ארישא מצירוף גופא כיון דשמואל סבר כר"ש והוי גבי מתכת איסור דרבנן מאי איריא של מתכת דהוי ברי היזקא אפי' של עץ דלא ברי היזקא נמי שרי באיסור דרבנן והוי לי' למינקט היכא דלא ברי היזקא לרבנותא) ומשני אין הפי' כמו שאתה סובר שהחילוק בין ברי היזקא או לא אלא עיקר החילוק בין מתכת לעץ דדשא"מ היינו מתכת דהוי צירוף שא"מ סבר כר"ש לכך שרי משא"כ בעץ דהוי משאצ"ל סבר כר"י ואסור וכמסקנת הר"ן ולא פליגי ודוק: ועפ"ז מתפרש היטב דברי רבינא דלפי ס"ד וכפי' בה"ג גבי קוץ אף ד"א שרי דהא שרינן אף אד"א אבל לפי המסקנא דתלי רק באד"א או דרבנן לא שרי ד"א רק פחות ודוק: או להפך דלפי הס"ד כפי' בה"ג י"ל היכא דלא ברי היזקא אף איסור דרבנן אסור וא"כ גם קוץ דהוי לא ברי שרואין אותו אסור והא דנקט איסור דאורייתא משום רישא או י"ל דגם עץ הוא דרבנן וכס"ד אבל מהמקשה הכא וכן המתרץ דאף גבי עץ דלא הוי ברי היזק לא אסור אלא משום דהוי דאורייתא אבל דרבנן שרי א"כ גבי קוץ אף דלא ברי היזקא שהרי רואין אותו אפ"ה שרי פחות מד"א דהוי דרבנן ודוק: ברש"י ד"ה בכוס משום דלשתי' וכו' ועוד דהוי כ"ש וכו' ר"ל לפי פשוטו דבעינן תרווייהו אע"ג דמסקינן דספל שרי אע"ג דלית בי' אלא חדא דהוי כ"ש רש"י כ"כ אליבא דס"ד כדרכו תמיד ולפי המסקנא לא בעינן אלא חדא וה"ה לפי המסקנא בלשתי' לחוד סגי אפי' בכ"ר דהא חזינן במתני' דאף לתוך המיחם שרי להפשירן והיינו לשתי' אלא דלפ"ז קשה היכי ס"ד לומר כן דבעינן תרווייהו וכמ"ש רש"י ג"כ בס"ד דסבר רב יוסף ספל אסור אע"ג דהוי

כ"ש וכו' ור"ל דבעינן תרווייהו היכי שרי במיחם במתני' וא"ל משום שהוא להפשירן
הא משהו לי' לכוס משמע דשרי כמו כוס משום דלשתי' הוי להפשירן לכן הי' נ"ל לפום
פשטי' דהאי ועוד הוא מחלק ר"ל באחד סגי ורש"י כתב ב' טעמים להיתר משום כל חד
לחודי' חדא משום דלשתי' לחוד שרי אף בכ"ר ועוד טעם אף לרחיצה וכ"כ אליבא
דמסקנא ולפי ס"ד דרב יוסף הוי סבר כפי' הראשון דתלי רק בלשתי' ורחיצה לכך גם
ספל דהוי כ"ש אסור כיון שהוא לרחיצה ולפי המסקנא כל חד לחודא שרי ולכן שרי
מיחם וספל: אמנם כד עיינינן בי' הוא להיפך דמוכח ממתניתן דלשתי' לחוד בכ"ר אסור
דהא אסור במיחם בשביל שיחמו אף דהוא לשתי' ולא שרי אלא בפירוש להפשיר והכא
מירי אף שיחמו וכן גבי כוס גם סתמא שרי במתניתן דהוי תרתי קולי כ"ש ולשתי' וכדי
להפשירן דקתני קאי רק אמיחם ונקט כוס בהדי שסתם כוס הוי נמי להפשיר ומוכח כל
זה בהדיא בתוס' בד"ה אבל באמבטי ובד"ה מי סברת וכן מוכח בגמ' דודאי מתניתן אתי
כב"ה ולא כב"ש וא"כ ע"כ דברי רש"י מתפרשי' דבעינן תרווייהו והיינו לפי דס"ד ברב
יוסף ולהמסקנא לא תלי אלא בכ"ר אסור בין לשתי' בין לרחיצה אם לא בפירוש
להפשיר ובכ"ש בין לשתי' ובין לרחיצה שרי כמו כוס וספל ודוק כי הוא ברור לדינא
לרש"י בגמ' ולמאי דס"ד מעיקרא דספל וכו' ע"ש עד אמר רב הונא ברי' דר"י חזינא
לי' לרבא דלא קפיד אמנא וכו' ע"ש והוא תמוה כולה סוגיא מאי מקשה ומתרץ פילפול
של הבל והרי בכל הפוסקים מוציין הלכה מסוגיא דש"ס דשקיל וטרי ודאי הלכה כן
מכ"ש כאן דשקיל וטרי לה"א וביותר דקושיא ליתא שמא אין סבר לפי ה"א כרב נחמן
וגם באמת אין רוחצין בחמין שצריך להפיג צינתן ומכ"ש שהוא לפי ה"א שמא נמי
מש"ה האמת אין כן וגם ק' התוס' הוא תמוה מאד בד"ה מי סברת וכו' שהקשו וא"ת
מאי קמ"ל וכו' ותירוצם דחוק למאי נ"מ אמר כן כיון שאין הלכה כב"ה וגם ק' מהרש"א
ומהר"מ קשה מאד ותירוצם דחוק וגם אמר ר"ה ברי' דר"י אין שייך למעלה וגם מאי
מחדש הא לעיל נמי אסיק הכי ונ"ל לתרץ הכל אחר שנקדים שבדברי רב יוסף ואביי
י"ל ב' פנים שהוא נ"מ גדולה אליבא דדינא לפי מאי דאסיק אליבא דדינא דהלכה כר"ש
ב"מ וקאי אסיפא וא"כ בכוס תרווייהו שרי ובאמבטי תרווייהו אסורי י"ל הפן א' לפי
פשוטו דר"י סבר לעיל דספל הרי הוא ממש כאמבטי ותרווייהו אסורי בי' ואמר אביי
דאינו כאמבטי ממש לאסור תרווייהו אלא צונן לתוך חמין הוא דאסור אבל להיפך שרי
והפן הב' י"ל דסבר ר"י לעיל דספל הרי הוא כאמבטי בדין א' דצל"ח אסור אבל להיפך
שרי והרי הוא ל"ד ממש או י"ל הרי הוא כאמבטי לב"ה ורשב"מ לא פליג אספל רק
אמבטי וא"כ אמר לי' אביי דאינו כאמבטי ותרווייהו שרי: אמנם ודאי הפן הא' יותר
נראה חדא דלשון הרי הוא כאמבטי משמע ממש כאמבטי וגם הלשון אינו כאמבטי משמע
שאינו חמור כ"כ כאמבטי אבל עכ"פ אינו קל ככוס דאל"כ הל"ל הרי הוא ככוס וגם
א"כ הא מוכח מהברייתא דא"ש טפי כפי המסקנא דנקט בד"א בכוס אבל באמבטי כו'
וא"כ קשה דיוקם דספל אהדדי ולפמ"ש לק"מ דספל אינו ככוס ואינו כאמבטי א"כ יצא
לנו הדין במסקנא דספל צל"ח אסור וע"ז בא הגמ' להוכיח דהפשט כפן הב' וא"כ לפי
המסקנא תרווייהו שרי בספל והוא דאי כפן הא' קשה למאי דס"ד מעיקרא וכו' ונצטרך
לדחוק דפליג ארב נחמן ולרשב"ם באמת ליכא א"כ מוטב לפרש כפן הב' ולק"מ דאף
לפי ס"ד שרי חל"צ וא"כ לפי המסקנא תרווייהו שרי ויש נ"מ לדינא וע"ז מדחי דלעולם

כפן הא' ולמסקנא אסור נמי צל"ח ור"י סבר דרשב"מ ארישא קאי ור"ל בא להוכיח זה דרשב"מ ארישא קאי דסבר למימר אליבא דב"ה דספל הרי הוא כאמבטי וא"כ יוקשה אליבא דרשב"מ דקי"ל כוותי' רחיצה בחמין ליכא אלא ודאי דרשב"מ ארישא קאי ובא להשמיענו זה מי סברת וכו' וזה כוונת התוס' במ"ש וי"ל דר"י אליבא דב"ה אתי לאשמועינן ר"ל דאתי לאשמועינן דין אליבא דב"ה דנ"מ גדול לרשב"מ אליבא דדינא דקאי ארישא וא"כ לק"מ ק' מהרש"א ומהר"ם וקושיא שהקשיתי וע"ז אמר לו אביי דספל אינו כאמבטי ולעולם אסיפא קאי כמ"ש התוס' לעיל מיני' בזה הדיבור ובזה מקושר היטבהך וא"ת למ"ש קודם כמו עוד ראי' לפירושם הקדום דלפ"ז מתורץ הוא תי' בהך וי"ל ודוק היטב וא"כ הדרא ספיקן לדוכתא די"ל כפן הראשון דיותר מסתבר כנ"ל דלפי המסקנא ג"כ בספל צל"ח אסור ע"ז פשיט הגמ' אמר רב הונא ברי' דר"י חזינא לרבא דלא קפיד וכו' וא"כ מתפרש כפן השני ותו לא צריך להך מי סברת ודוק: במשנה האלפס והקדירה וכו' הוא תמוה למה תנן תרווייהו וצ"ל משום דאילפס חומה רב מקדירה שהוא מתכות וגם הוא מרובה ותנא חדא לרבנותא דרישא וחדא לרבנותא דסיפא ודוק: אבל א"ל משום דס"ד דיש חילוק בין כ"ח לכ"מ להיפך כמ"ש הש"ך דכ"ח בולע אף בכ"ש ויש סמך מהירושלימי שמייתי התוס' לקמן במשנה וס"ד אף בכ"ר לחלק ז"א דשם לענין הכלי עצמו ולבלוע אבל להחזיק חום שבתוכה מצינו לעיל בהדיא דנחושתה מחממתה לחד פירוש ואף לפירש"י עכ"פ אין סברא לחמם יותר ולבשל בתוכה כ"ח מן כ"מ אלא כדכתיבנא ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה תמחוי וכו' עד ומשם מערה לקערות וצ"ל דקערה דנקט במשנה לאו הנך קערות דהוי כלי ג' ול"ל למיתנא ואין סברא שיאסר ר"י אף בכ"ג בחומץ וציר ומכ"ש למסקנא ארישא קאי אלא ודאי משום דמאלפס הוא דמערינן לתמחוי כמ"ש רש"י אבל מקדירה דרך לערות לקערה ונקט סיפא היפוכא דרישא בתרווייהו מטעם שכתבתי בסמוך ודוק: בגמ' איבעיא להו ר"י ארישא קאי ולקולא וכו' הנך תיבות לקולא ולחומרא הוא מיותר ולכאורה י"ל משום דיותר מסתבר דקאי ארישא דאי אסיפא לכל הוא נותן הוא מיותר דת"ק נמי ה"ק ולא פליג בזה והל"ל ר"י אוסר ביש בו חומץ וציר וצ"ל אידי דת"ק נקטה וא"כ מוטב לומר דקאי ארישא משנפרש בדוחק לכך קאמר מש"ה הוא מסופק דיש ג"כ סברא יותר לומר דאסיפא קאי דאי ארישא קאי הוי לקולא ואי אסיפא קאי הוי לחומרא וקי"ל כל שיעורי חכמים להחמיר ר"ל כיון שי"ל לכאן לכאן ותנא קא סותם מסתמא כוונתו לחומרא דאי לקולא הוי מפרש ולא סתים וכיון שיש סברא לכאן וסברא לכאן לכך איבעי' ודוק: אמנם שיל"ד עוד מאי מיבעי' אליבא דר"י כיון שאין הלכה כן כדקי"ל בכ"מ דהגמ' שקיל וטרי אליבא דמ"ד ודאי הלכה כמותו והכא מוכח תכף בסמוך דהלכה כרבנן והכי קי"ל וא"כ למה מיבעי' וגם לקשר קצת הך דסבר רב יוסף להקודם לכן נ"ל לפרש דשוי' לכולה והוא דבתיבת לקולא ולחומרא מתרץ דהבעיא היא אליבא דהילכתא והוא שאם נאמר דארישא קאי פליג ר"י לקולא בין ברישא בין בסיפא ורבנן לחומרא בתרווייהו והוא כיון שמתיר גם בכ"ר ולא אסר אלא בחומץ וציר ממילא בכ"ש מותר אף ביש בו בחומץ וציר ורבנן אסרי בכ"ר אף באין בו חומץ וציר י"ל דבכה"ג הא דשרי בכ"ש אבל ביש בו חומץ וציר מודו רבנן דאסור אף בכ"ש משא"כ אי אסיפא קאי ולחומרא בכ"ש ממילא לרבנן שרי אף בחומץ וציר וא"כ כיון דפשיט דארישא קאי קם דינא דאף

לדידן דקי"ל כרבנן אסור בכ"ש ביש בו חומץ וציר וכן מצינו באמת אף בשאר איסורין אסור בחומץ וציר אף בצונן בחומץ וציר ממילא יש להורות כן בשבת בכ"ש דהא התוס' מדמין להדדי כמו שנבאר ובזה מקושר הך דסבר רב יוסף לכאן די"ל דמש"ה פשיט אביי מתני ר' חייא ללשון ראשון דמלח אף בכ"ש בשלה משום דהוי כרותח כמו ציר ורב יוסף סבר דאסיפא קאי וללשון שני י"ל דמלח לא הוי כציר ממש שכבר מלוח ממלח מרובה ודוק: בתוס' בד"ה אבל נותן וכו' עד דאדרבה דוק מסיפא וכו' לכאורה הוא תמוה מאי אדרבא דהא לא מוכח כלום כיון דליכא למשמע מיני' וצ"ל משום דע"כ דלא תיקשי רישא אסיפא ע"כ צ"ל דחדא לאו דוקא ויותר מסתבר לומר דרישא דוקא כמ"ש התוס' בכ"מ מכ"ש דהכא י"ל בסיפא דנותן לתוך הקערה אפי' קודם שעירה לתוכו והיינו לתוך הקערה ריקנית אלא שי"ל אדרבא מסיפא דוק שהוא לחומרא כמ"ש לעיל לכך מסופקים ודוק: בא"ד ורבינו שמואל מביא ראי' וכו' לכאורה הוא תמוה וכי לא ידע הגמ' דלשם דעכ"פ מבשל כ"ק עד שכ' התוס' כן לאחר הירושלמי וגם מה חידש הר"י כיון שכן הוא בירושלמי וגם מה חידשו התוס' בסוף כיון שהוא בגמ' ולמה הביאו הירושלמי לכן נ"ל שלילות דבריהם שהקשו רישא אסיפא ובאו לתרצם וכ' ר"ש מביא ראי' לענין בישול דהוי ככ"ש ולא מבשל לענין שבת והא דאמר התם דבלע כ"ק היינו כמ"ש התם אדמיקר ליה תחתון לעליון בלע כ"ק אבל לענין בישול לומר שמבשל עליון לתחתון ס"ד דאין זה סברא דהא אדרבא התחתון מיקר לעליון ולא עליון מבשל לתחתון אלא קודם שמקירו לגמרי בולע כ"ק וע"ז כ' ולר"י נראה ע"פ זה הסברא גופא דר"ש דמבשל לגמרי ככ"ר (עכ"פ כ"ק) כיון דמרבה למריקה ושטיפה ובליעה בלא בישול א"ל מריקה ושטיפה אלא הגעלה כדאמרינן בזבחים וגם מרבה אותו לתבשול בו משמע שהיינו בישול וא"א אדמיקר לי' לא מבשל למה צריך מריקה ושטיפה וע"ז כ' התוס' אמנם בירושלמי דחה זאת הסברא כמו שמסיק מכלי נחשת אם אינו מבשל לא בלע אלא ע"כ שאין חילוק ולכך מסקי כיון שמוכח מהירושלמי שאין חילוק ממילא מתורצין ב' הראיות דתתאה גבר ואפ"ה מבשל כ"ק אדמיקר לי' כמו שהוא בולע כ"ק ולכך צריך מריקה ושטיפה ומתורץ ג"כ במתניתן דהכא דיוקא דרישא וסיפא דברישא נקט כ"ר דמבשל כולו ובסיפא נקט כ"ש דשרי לגמרי משא"כ עירוני דהוא דבר ממוצע דמבשל כ"ק וא"ש דיוקי תרווייהו אלא דקשה הא לענין שבת אין נ"מ והוי כמו כ"ר ואפ"ה קשה דיוק דרישא ע"ז כ' התוס' ואם עירו רותחין וכו' וכן כ' וכלי שתשמישו ע"י עירוני ר"ל דא"כ א"ש גם דיוק דרישא כיון דנ"מ לשאר איסורין לפי הירושלמי דשוין בישול ובלוע לכך מדייק דוקא לתוכה וכן נמשך מזה מ"ש בדיבור לאח"ז לכל קדרות וכו' ר"ל דבלא"ה י"ל דטעם דאין מבשל אבל בולע ודאי אף לר"י בכ"ר דהא לא פליג בשאר איסורין אמנם כיון שהוכיחו מהירושלמי דאין חילוק בין בישול לבלוע ע"כ אף בשאר איסורין פליג בתבלין ודוק: העולה מדבריהם אלו דאין חילוק בין שבת לשאר איסורין בזה דהיינו בין בישול לבלוע כמ"ש כן בהדיא וכ"כ המ"א בה' פסח ובעיני הוא תימה למהלא מצינו חילוקים אלו בגמ' ובפוסקים בשאר איסורין כמו מלח דאסיק הכא דשרי בשבת וכן דברים המתבשלים אף בכ"ש כמ"ש הש"ע בהלכות שבת למה השמיטוהו בשאר איסורין וצ"ע.

ברש"י במשנה בד"ה אין נותנין כלי תחת הנר לקבל וכו' וקסבר אין כלי ניטול וכו' א"נ קסבר אסור לבטל כלי מהיכנו וכו' לכאורה הם אוקימתא דר' יצחק ודר' חסדא אליבא דרב יוסף וקשה למה השמיט אוקימתא דרבה אליבא דרב חסדא הצלה שאין מצוי' לא התירו וגם הוא מהופך דאוקימתא דר' יצחק הוא לבסוף ונקט לי' תחילה אמנם כד דייקת שרש"י אין כלי ניטל הוא אוקימתא דרב חסדא אליבא דרבה וגם אוקימתא דר' יצחק דרש"י אזיל לשיטתיה בגמ' דהצלה שאינה מצוי' דלא התירו היינו להיות כלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל ולכך אסר הכא בשמן שאין מצוי והוי ממש כאוקימתא דר' יצחק ואין חילוק ביניהם אלא בכופה כלי על הביצה וכיוצא בו דהוי הצלה מצוי' וזה אין שייך למשנתנו וא"כ במשנתנו ליכא אלא הנך תרי אוקימתות ונקט רש"י כסדר הנאמר בגמ' אליבא דרב חסדא ודוק: בא"ד דהוי כקובע לו מקום וכו' עד ודמי למלאכה עיין בתוס' בעמוד שלאח"ז בד"ה דמבטל כלי מהיכנו שהקשו דברי רש"י אהדדי שכתב בסוף מכילתין דדמי לסותר וכן הקשה הר"ן ונ"ל לתרצו בג' פנים הפן א' לפי פשוטו נראה דלק"מ דגם כאן לא כתב רש"י דהוי כבונה אלא דדמי למלאכה וס"ל מלאכת סותר והא שכ' דמיחזי כקובע לו מקום וכו' משום שזה סתירתו דמעיקרא הי' יכול לטלטלו במקום שירצה ועכשיו מחברו בטיט שאין יכול לטלטלו וכן משמע לשון רש"י כאן והא שקיצר שם שסמך אכאן ודוק: הפן הב' אף אם נאמר שמשמעות לשון רש"י כאן דהוי כבונה ג"כ הכל א' דאמת אינו רק סותר דהא מעיקרא הי' ראוי להשתמש כאן ובמקום אחר ועכשיו אין ראוי רק כאן אלא שסותר אינו חייב כי אם ע"מ לבנות משום דהוי מקלקל אף דאסור מ"מ כאן אינו סתירה גמורה רק מיחזי כסותר וכיון דבסותר גופא כה"ג פטור אין לאסור כמו שפירש"י במשנה שובר את החביות ע"ש אף דמתקן אצל שמן הוא פטור לר"ש וגם לחד מ"ד בעינן ע"מ לבנות במקומו לכך כ' רש"י דהוי ע"מ לבנות במקומו שצריך בנינו כאן לקבל השמן לכך סותרו מטלטול מכאן ודוק: הפן הג' נלע"ד שזהו כוונת התוס' לקמן שלא כתבו כלל בלשון קושיא ארש"י אלא כ' בפ"ב פירש וכו' וכאן פי' וכו' ע"ש וי"ל שזה תירץ והוא שבודאי סתירה לא הוי אלא שלא יוכל לטלטלו עוד עכ"פ כל השבת או זמן קבוע אבל אם יכול לטלטלו תכף אח"ז לא הוי סתירה אם מעמידו כאן לפי שעה אבל בונה קי"ל הבונה כל שהו חייב אף אם יכול לסתרו אח"ז ודאי חייב וא"כ לפי ס"ד כאן אף בטבל וסל לפני אפרוחים הוי איסור ביטול כלי מהיכנו י"ל דהוי בונה אבל למסקנא דבהנהו שרי משום דיכול לטלטלו אח"כ לכך פירש"י שם דהוי סותר ולא בונה ודוק.

במשנה ואם נתנו מבע"י מותר הוא תמוה דמאי מותר כמ"ש התוס' ומ"ש רש"י להניחם שם אין פירוש דאיך יטלו הא אסור לטלטלו וגם מה"ת להצטרך ליטלו ונ"ל לתרץ לפי פשוטו ולפרש דברי רש"י והוא ע"פ מ"ש התו' בד"ה שאין מצוי' דלהכי חשיב שמן הצלה שאין מצוי' משום דרגילים לעולם לתת כלי תחתיו מבע"י ואין מצוי' להצטרך לתת בשבת וא"כ שפיר קאמר דאם נתנו מבע"י אלא שנשבר כגון בגולפי חדתי דשכיחי דפקעי או נפל משם או נתקלקל מקום מושבו דזה ודאי מצוי' מותר לתקנו דעיקר שאין מצוי' היינו שלא לתת מבע"י אבל אם נתן מבע"י מיקרי הצלה מצוי' כנ"ל ומותר לתקן או להניח כלי אחר וזה י"ל כוונת רש"י ודוק: אמנם לאינך אוקימתא אינו מתורץ וגם הוא דחוק קצת לכן נ"ל שהתו' כיונו לפרש פי' אחר ויהא מקושר כל דבריהם יפה שכ'

בד"ה ואם נתנו מבע"י מותר הלשון דחוק ואח"כ כתבו בד"ה ואין נאותן איכא לאוקמא כר"ש וגם מה הלחץ הזה לדחוק לאוקמא כר"ש אמנם נראה שכתבו כן כדי לתרץ הלשון הנ"ל קודם וגם לקמן בגמ' מהדרי בכל צד כדי לאוקמא מתני' י"ל ג"כ מטעם זה לתרץ חומר הזה ועמ"ש לר"ש הא דאמרינן דאסור בשעה שגר דולק היינו המטפטף והוא משום שהוקצה למצותו לנר שבת וגם לאיסורו משום מכבה כמ"ש בגמ' שם וצריך ביאור מ"ש השמן הנשאר בנר אחר שכבה שמותר משום שלא הקצה אלא למצותו כל זמן שדולק ה"נ שמן המטפטף ששוב אינו דולק זה השמן למה נאמר שהקצהו אלא ודאי שמייירי שלא נתן כלי תחתיו מבע"י וא"כ בה"ש הקצה כל השמן ולא הוי דעת' עלי' ובזה גם ר"ש מודה היכא שהוקצה למצותו ביה"ש כמו בנוי סוכה וכן בקערה ועששית לקמן אבל אם נתן כלי תחתיו מבע"י והוי דעת' עלי' ביה"ש ודאי שרי שמן המטפטף אף בשעה שהוא דולק דכמו שהוא יושב ומצפה מתי תכבה כן יושב ומצפה מתי יטפטף וא"כ שפיר קאמר ואם נתנו מבע"י מותר השמן והכל לטלטל וע"ז קאמר ואין נאותן וכו' ר"ל זה שאמרנו אין נותנין דמשמע שהשמן אין נאותן ממנו היינו אם לא נתן מבע"י שהוא לפי שאינו מן המוכן מבע"י אבל אם נתן מבע"י הוי מן המוכן ושרי וראי' מפורשת לזה מנוי סוכה דאמרינן אם התנה אינו בודל ביה"ש שרי ואין לך תנאי גדול ממעשה זה שנתן כלי מבע"י ודוק: אם נאמר שאין סברא להתירו בשעה שדולק לפי התו' אף אם נתן כלי מבע"י נאמר לפרש הלשון בסיגנון זה בדרך יותר מרווח ויתורץ גם ק' התוס' לקמן בד"ה בעודן עליו שהקשו וא"ת לרב יוסף לא אתיא מתניתן כר"ש וכו' ע"ש ומה שתירצו הוא קצת דוחק וגם נשאר קושיא מטבל שאינו בידו לתקן דהא אסור אמנם נ"ל לתרץ ולומר דהשמן המטפטף הוא גרע מהנשאר בנר לאחר שכבה כמו דאמרינן לקמן בגמ' בכוס וקערה אפי' כבה אסור דאין דעת' עלי' ה"נ אם לא נתן כלי מבע"י לא הי' דעת' עילוי' דמי ימר שיטפטף ואף אם יטפטף ילך לאיבוד לכך אסור זה השמן המטפטף כל שבת ולכך אסור ליתן כלי בשבת דהוי ממש מטבל כלי מהיכנו לכל השבת וא"כ שפיר קאמר דאם נתן כלי מבע"י מותר השמן עכ"פ לאחר שכבה וא"כ מותר להעמיד גם כלי אחר כיון שיהא מותר לאחר שכבה לא הוי ביטול כלי מהיכנו וא"כ שייך שפיר ואין נאותין ממנו היינו בשעה שהוא דולק לסבראזו וכמ"ש התוס' וזה כוונת התוס' לכל ב' פירושים אלו שכתבתי א"כ איכא לאוקמא כר"ש לתרץ מ"ש קודם ודוק: בתוס' בד"ה אין נאותין איכא לאוקמא כר"ש וכו' עד וטילטול דנר עצמו אין לאסור מטעם דהוקצה למצותו אלא משום דהוי בסיס וכו' ר"ל דא"ל דלעולם קאי אשמן שבנר ממש ולא אמטפטף וא"ת דבלא"ה אסור משום מכבה י"ל דאמרינן הוקצה למצותו לענין טילטול דזה לא אסור משום מכבה כדאמרינן לקמן דהוי דבר שאין מתכוין לכך אסור משום דהוקצה למצותו אבל המטפטף י"ל דשרי לר"ש דזה אינו מוקצה למצותו כמו נר שכבה ע"ז כ' דע"כ זה ליתא מדמקשה לקמן כבתה אין לא כבתה לא מ"ט וכו' והוצרך לאסיק טעם משום דנעשה בסיס ולא אמר משום דהוקצה למצותו אלא ע"כ דמטילטול לא אקצי' משום דאין ביטול מצוה אלא מאכילה שיש בו ביטול מצוה וע"כ קאי אשמן המטפטף דכיון דאקצי' כולו למצותו לזמן המצוה גם המטפטף ממנו אסור זה תורף דבריהם: ומשמע לכאורה דהשמן המטפטף לר"ש אף שאסור בהנאה כל זמן שהוא דולק אבל מותר בטיילטול כיון שאינו אסור אלא משום מוקצה למצותו דבמטפטף לא שייך

בסיס ולפ"ז תימה גדולה למה אין נותנין כלי בשבת כיון דהשמן שרי בטילטול והמהרש"א הרגיש בזה לקמן בתוס' בד"ה בעודן עליו ותירץ דאפ"ה הוי ביטול כלי ותירוצו תימה גדולה ומכ"ש לאינך אוקימתא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל אין מקום לתירוצו כיון דהשמן ניטל יותר תימה גדולה הלא אמרינן בכולה מכילתין דדבר דלא חזי כלל גם לר"ש אסור בטילטול כגון מעות ואבנים ושרגא דנפט וכיון דשמן המטפטף אסור בכל דבר בשעה שהוא דולק למה יהא מותר לטילטול אף דאין מוקצה למצותו לטלטל כיון דלא חזי משום מוקצה למצותו ממילא אסור בטילטול ודאי לא נעלם ממני די"ל דעת המהרש"א כיון שיהי' ראוי לאחר שעה שרי בטילטול אף בשעה שהוא דולק שיהא ראוי לאחר שיכבה ומוכח זה מדהוצרך לומר שהוא בסיס וכאן במטפטף לא שייך בסיס אמנם אינו במשמע דברי התוס' וגם כיון דעכשיו הוקצר למצוה מכל דבר ממילא אסור לכן נ"ל ודאי דאסור בטילטול בשעה שהוא דולק כנ"ל ופי' דברי התוס' הוא כמ"ש לעיל דא"ל דעיקר הוקצה למצותו היינו מטילטול ולעולם קאי אשמן שבנר ממש ע"ז כתבו דלא שייך לומר דמטילטול לחודי' אקצי' שאין בו ביטול מצוה אלא דאקצי' מהנאה וקאי אמטפטף וממילא אסור אף בטילטול וכנ"ל והא דהוצרך לומר לקמן משום בסיס ולא אמר משום כיון דלא חזי משום מכבה ממילא אסור בטילטול ז"א חדא דקושייתו כיון דחזי לשום תשמיש לא שייך מוקצה לטלטל וכאן חזי לתשמיש להאיר וגם כאן שייך ודאי דלא הוי מוקצה כמו אבן דהא יהא ראוי לאחר שיכבה ומוקצה למצותו לא שייך כיון דבהנאה בלא"ה אסור משום מכבה ומטילטול לחודא לא אקצי' למצוה אבל בשמן המטפטף דאמר בי' בהדיא לפירוש התוס' דמוקצה למצותו בשעה שהוא דולק מכל הנאה ממילא אסור לטלטל גם כן משום מוקצה דאין מוקצה לחצאין וגם כל זמן שהוא דולק לא חזי וכנ"ל ודוק ועמ"ש לקמן לשיטת רש"י בדרך יותר נכון: בגמרא אתיבי' אביי והצלה שאין מצוי' לא התירו והתניא נשברה לו חביות וכו' והוא תמוה דהא עיקר רבותא דאשמועינן רב חסדא הוא דכופה וכו' והצלה מצוי' התירו כמ"ש רש"י דלא תימא אין כלי ניטל וכו' משמע דעיקר דין זה בא להשמיענו אבל זה דהצלה שאין מצוי' לא התירו זה נשמע ממתניתין כדמשמע לשונו של ר"ח אע"פ שאמרו וא"כ מאי תלי זה בר"ח להקשות ויותר ק' הלשון שמהדר עליו לומר והש"מ לא התירו משמע שזה מחדש וגם למה לי' למיהדר הלשון הש"מ שהוא למותר ומהרש"א ומהר"מ מתרצין עיקר הקושיא מאי דמקשה על ר"ח ולא על המשנה דהוי ס"ד דטעם משום אין כלי ניטל לצורך דש"נ והוי ידע לאוקמא בצריך למקומו מלבד שהוא דחוק שתירץ זה אינו פשוט וגם דחוק מאד מכ"ש במשנה כמ"ש התוס' לקמן נאמר עוד שהוא סברא חיצונה פשוטה יותר מתירוצים אלו שלא הי' פשוט לו אמנם בר מן דין קשה מאד לפירש"י דהא דהש"מ לא התירו היינו לטלטל כלי לצורך דש"נ וא"כ עדיין לתרץ בצריך למקומו כיון שידע מזה וביותר הלשון אינו נכון כמ"ש לכן נלע"ד ברור ומוכרח דסברא חיצונה בלא ר"ח הוי ודאי טעם המשנה משום דאין כלי ניטל לדש"נ ואסור אף כפיות כלי כמ"ש רש"י בהדיא על כופה כלי ול"ת אין כלי ניטל וכו' משמע דאתי לאשמועינן לאפוקי מסברא חיצונה זאת אלא דמסקינן בפ"ב דמכילתין דבמקום הפסד מרובה התירו זה דאכ"נ כמ"ש התוס' לקמן בדף שלאח"ז אלא דלהפסד מועט לא חששו להתיר לכך שמן וביצה דהוי הפסד מועט אסור אבל מטבל וכל הני דמייתי הוי הפסד מרובה והתירו ולק"מ ע"פ

סברא חיצונה זאת אבל ר"ח אשמעינן דאף כופה עליו כלי וע"כ ס"ל ג"כ אין כלי ניטל לצורך דש"נ בלא הפסד כלל דאל"כ מאי התירו ואיזה איסור התירו כמ"ש התוס' לקמן על לשון חששו וגם למה נקט לשון הצלה הל"ל לדבר מצוי מותר אלא ודאי ס"ל שהוא איסור אלא דס"ל דאף להפסד מועט חששו והתירו האיסור משום הצלה וא"כ בהש"מ אף בהפסד מרובה אסור וכן משמע הלשון הש"מ ר"ל הוי דהוי לן להתיר משום הצלה כיון שאין מצוי לא התירו וזו שמהדר אביי לדייק ממנו אף בהפסד מרובה א"כ קשה והתניא וכו' ואינך ק' אף דכולהו הוי בהו הפסד מרובה ולק"מ לס"ח קשה לר"ח כן נ"ל ברור ובפרט לדעת רש"י הוא מדויק ומוכרח ודוק: ברש"י בד"ה נותנין כלי מתניתן היא ומותיב לי מיני' אין לו פ' כלל אם לא שנגי' שלא גרס בגמ' איתיבי' נותנין כלי וכו' רק נותנין כלי כמו שהוא לפנינו לקמן בדרב יוסף ופירש"י עליו שהוא קושיא ודחוק להג'ל: אמנם נ"ל לפרש ע"פ תירץ מהרש"א ומהר"מ וכן ע"פ מ"ש לתרץ שלא מקשה אמשנה לכולהו נשאר הק' מניצוצת דלא מקשי רישא לסיפא כמ"ש התוס' לקמן דלא שייך לאוקמא בצריך למקומו ורישא בא"צ כמ"ש התוס' ומהרש"א לקמן בד"ה ושני לי בצ"ל וכו' ועמ"ש לתרץ שם ק' התוס' לפי המסקנא וכאן לא שייך זה כמ"ש אני שם וכן לפמ"ש אני משום הפסד מרובה י"ל בניצוצת מסתמא לא הוי ה"מ מה שתחתיו כמ"ש רש"י דהא סתמא קתני נותנין וא"כ קשה ליקשה בל"ז רישא אסיפא וצריך לדחוק דבא לאותיב לי לראות מה שיפרש אליבא דטעםשלו המשנה ולפ"ז מתורץ דברי רש"י ובא ג"כ לפ' למה הקדים להקשות מברייתא ממשנתינו ומפרש דקושיא קמייתא אלימא טפי על רב חסדא דבלא סברתו ניחא כמ"ש הן לתי' מהרש"א הן לפמ"ש אני אבל קושיא זו מתניתן היא ר"ל הקושיא היא על מתניתן נמי רק מותיב לי מיני' האיך מפרש הוא אליבא טעמא דיד' ודוק: בתוס' בד"ה הצלה שאין מצוי' פ' בקונ' וכו' עד וק' לריב"א וכו' עד ונ"ל לפרש וכו' ולענ"ד נראה פירש"י יותר נכון דלפי' התוס' קשה מנ"ל לאביי להקשות דילמא דוקא לצורך דש"נ לא התירו וגם הלשון התירו וגם לשון הצלה משמע להתיר איסור כמ"ש התו' בעצמן על לשון חששו לקמן בדף שלאח"ז בד"ה כבר תירגמא וגם קשה אמאי שתיק ר"ח להשמיענו זה הדין וגם מאי אע"פ שאמרו הא לא מוכח זה ממתניתן דהא אדרבא קתני ואין ניאותין ממנו ומה שהקשו על פירש"י נ"ל דלק"מ די"ל דהיינו ברייתא עצמו שמביא לקמן על רב יוסף אלא ששינה קצת הלשון וכזה מצינו הרבה פעמים בש"ס שמקצרה ומשנה לשונו ועיין בשמעתא דשלש על שלש בצו"פ דשם משנה כל הלשון וכתבו התוס' בעצמם דהיינו הך ברייתא ודוק: דף מג ע"א בתוס' בד"ה טבל מוכן וכו' עד ועוד הקשה דבפ' בתרא תניא היתה בהמתו טעונה טבל וכו' עיין במהרש"א מה שתירץ על שלא הקשה בלאו האי תירוץ דטבל מוכן האי ברייתא להך ברייתא דהכא משום דהכא הוי הפסד מרובה משא"כ התם מוקי לה בכולסא דהוי הפסד מועט ומסתמא ה"ה בטבל ע"כ והוא האמת אמנם קיצור כדרכו במקום שצריך ביאור רחב והוא דלפ"ד עדיין אין מתורץ מאי מקשין התוס' הא גם שם אין איסור משום ביטול כלי מהיכנו דהא מוקי לה התם בשליפי זוטרי ואפ"ה אסור משום אין כלי ניטל לצורך דש"נ כמ"ש התוס' לקמן בעמוד שלאח"ז או שאר איסור תיתי מהי תיתי לא קשה גם מכאן אף דטבל מוכן הוא עכ"פ עכשיו הוי דש"נ ואסור משום דהוי הפסד מועט משא"כ כאן דהא ודאי הך סברא דטבל מוכן לא מהני אלא לענין ביטול כלי מהיכנו כיון שיכול

להיות ראוי אח"כ לא מבטלו מהיכנו משא"כ לענין שאר איסורים לא מהני כמ"ש התוס' כאן ושם ושאר מפרשי' והוא פשוט וגם א"כ מאי מקשה אביי ארב יוסף דילמא התם שרי משום הפסד מרובה משא"כ ביצה ושמן הוי כמו כולסא דהוי הפסד מועט דאסור בהך ברייתא אמנם כד דייקת א"ש הכל והוא דרב הונא התם אית לי' איסור ביטול כלי מהיכנו וגם אין כלי ניטל לצורך דש"נ כמ"ש התוס' לקמן וע"ש שהוא מוכרח והך קולא גבי הפסד מרובה לא שייך אלא לענין איסור טילטול כלי לצורך דש"נ ולא לענין ביטול כלי מהיכנו ולכך מוקי לה התם הא דשרי בהפסד מרובה בשליפי זוטרי ולא הוי ביטול כלי מהיכנו ואין אסור אלא משום טילטול כלי לצורך דש"נ ולכך בהמ"ר שרי והך ברייתא דאסור אף דמיירי בשליפי זוטרי מוקי בכולסא דהוי המ"ע ואסור משום לצדש"נ וא"ש נמי הך ברייתא דהכא לר"ה משום דטבל מוכן הוא לגבי בכ"מ ומשום איסור טילטול לצורך דש"נ לא אסור דהוי המ"ר משא"כ לרב יוסף אליבא דר' חסדא דע"כ לית לי' איסור טילטול לצדש"נ כלל דאל"כ למה שרי לי' כופה כלי וא"כ ע"כ הך ברייתא דהתם לא אסור משום טילטול לצורך דש"נ אלא ג"כ משום בכ"מ ושוב לא שייך לאוקמא בכולסא דבאיסור בכ"מ אין חילוק וע"כ מיירי בשליפי רברבי ומקשים שפיר לרב יוסף אליבא דרב חסדא ודוק: ועפמ"ש יצא לנו תירוץ הגון מה שקשה שם טובא ומביאין התוס' לקמן אגב אורחיהו דמאי מקשה שם מהיתה טעונה טבל וכו' ליקמה בשליפי רברבי ולמה דחק לאוקמא בכולסא אלא לפמ"ש י"ל דאדרבה דאליבא דרב הונא לא רצה לאוקמא משום בכ"מ משום דקשה מטבל מוכן הוא לענין בכ"מ ולמה לי' לדחוק כמ"ש התוס' דאע"פ שמשתברין לא קאי אטבל שהוא דוחק גדול טוב לאוקמא בכולסא ומשום דש"נ דמתורץ גם טבל רק הכא לרב יוסף צריכין לדחוק: ומ"ש התוס' לקמן דהוי מצי לאוקמא בשליפי רברבי היינו ולדחוק כמ"ש כאן או לומר דלא ס"ל טבל מוכן הוא ובאמת לא כתבו בלשון קושיא אלא להראות שיש עוד תירץ אלא שזה התירץ יותר נכון בעיניו בכולסא וחדא מתרי או תלת נקט ושוב לא קשה שם ודוק: בא"ד וי"ל דאע"פ שמשתברין לא קאי אטבל וכו' ר"ל ונקט טבל משום רישא דמתיר החבלים שלא יטלן ביד דעכ"פ עכשיו אסור לטלטל כמ"ש התוס' בריש דיבור אבל אם נפסדין מותר להניח דבר תחתיו אליבא דרב יוסף דל"ל אין כלי ניטל וכו' ולענין בכ"מ הוי טבל מוכן ואע"פ שמשתברין קאי אעששית וק"ל: בא"ד ועוד הקשה נימא מגו דאתקצאי ביה"ש וכו' עיין במהרש"א שהקשה למה לא נימא דאתיא כר"ש וכו' ע"ש שתירץ בדוחק שמפני זה לא הי' תוספות מניחים בקושיא אמנם קמתי משתומם דמאין יצא לו זה דר"ש ל"ל מיגו דאתקצאי ביה"ש גבי טבל הא תוס' לא כתבו כן אלא לקמן גבי סל שמצוי ועשוין לירד והוי יושב ומצפה והוכיחו כן מנר שכבה דאמרינן לקמן בהדיא דמיירי בנר זוטא דיושב ומצפה ל"ל מיגו דאתקצאי אבל גבי כוס וקערה אדרבא אמרינן לקמן בהדיא דמודה ר"ש דאסור אף אם אירע שכבה משום שאין יושב ומצפה והיינו ודאי משום דכה"ג איתקצאי ביה"ש לכולי יומא אין לר"ש מכ"ש גבי טבל שאינו יושב ומצפה שאינו יכול להתקין מאליו כמו כוס ובידים אסור ואדרבא דברי התוס' מרא שהקשו לר"ש דהא גם בקושיא ועוד הביאו בהדיא מר"ש אלא שכתחילה הקשו מסברא ואח"כ הקשו מר"ש בהדיא ודוק: וביותר אשתומם על המראה שכתבו וכן מאי שמקשה בגמ' הנך תיובתא לר' יצחק הוי מצי לאוקמא כר"ש משמע דפשיטא לי' דלר"ש שרי אף לר' יצחק

ליטול כלי לדבר שאינו ניטל ואיני יודע מבטן מי יצא הקולא הזאת ובעיני פשוט שאינו כן דלמה נעשה פלוגתא חדשה לר"ש שלא מצינו אדרבא משמע שר' יצחק אמר כן אליבא דכ"ע וגם הוא מפרש טעמא דמתניתין והתוס' כ' בפשיטות לכולהו אוקימתא דמתניתין אתיא כר"ש ואפילו לרב יוסף הוצרכו לדחוק אף דלא הוי בכ"מ ממש לר"ש אבל לאינך אפי' בהצלה שאינה מצוי אף לדבר הניטל לפי' תוס' ולפירש"י בדש"נ כ' התוס' בהדיא בד"ה ושני לי' דאף לר"ש אסור מכ"ש לר"י ותמהנא אם יצאו דברים אלו מפה קדשו ודוק: בגמרא מוטיב ארב יוסף נותנין כלי תחת הדלף ומשני בדלף הראוי הוא תמוה כמו שנבאר אך נבאר דברי הרמב"ם שתרצתי ומתוך דבריו יתפרשו דברי הגמ' והוא דהרמב"ם פכ"ה מהלכות שבת אחר שפסק כרב יוסף אליבא דרב חסדא פסק ככל האוקימתות אליב"ע"ש גם בדלף אין נותנין אלא בדלף הראוי וממילא מתורץ מה שהקשה הטור עליו כמ"ש הכ"מ שם אלא שתמוהין מאד דבריו שסיים ואם אין ראוי אם נתן שופך ושונה משום דהוי כגרף של ריעי והוא מפורש כן בגמ' ביצה פ' משילין ע"ש ולכתחילה אין נותנין שאין עושין גרף של ריעי לכתחילה ולא משום בכ"מ והוא תמוה מאד כמ"ש הכ"מ שם והוא נגד הגמ' שבכאן מפורש שמשמע דאם אין ראוי אסור משום בכ"מ וגם דבריו בעצמו אין פירוש לטעם שכ' אין שייך כלל לדין ביטול כלי מהיכנו שכתב שם וזה היא פירוש הראב"ד בהשגתו שהשיג עליו ע"ש כי אין רצונו להאריך והמבין יבין אמנם נלע"ד דדברי הרמב"ם ברורים ועולין משיטת הגמ' דכאן מוכרחים והוא דהגמ' תמוה מאד דהקשה ארב יוסף שאסור לבכ"מ מנותנין כלי וכו' וכי לא ידע מהברייתא מפורשת דשופך ושונה ומאי ביטול כלי יש כאן וגם קשה קושי' התוס' דלשם שהקשו המקשה שהקשה ארבי יצחק מהך משנה ומשני ג"כ בדלף הראוי והקשו להמקשה דמיירי באינו ראוי האיך מפרש הברייתא באין ראוי איך שופך ותירצו משום דהוי גרף של ריעי והוא מוכרח ע"ש ר"ל אבל לר"י אף גרף של ריעי אסור לטלטל כלי לצורך דש"נ דהא עדיין לא הוי גש"ר אבל הכא לרב יוסף קשה ממ"נ אם ידע משום גש"ר מאי מקשה לרב יוסף הא לא מבטל כלי מהיכנו כיון שמותר לשפוך ואם לא ידע איך מפרש הברייתא אם ס"ד באין ראוי אכן לשיטת הרמב"ם מתורץ הכל בטוב טעם וזהו ע"פ דאיתא התם גבי בי רחייא דאביי מה שאין עושין גש"ר לכתחילה היינו שאין עושין לכתחילה טצדקי לטלטל גש"ר אף לעשות גש"ר פשוט להניח ודאי שרי ואם אח"כ מאוס עליו מותר לשפכו ע"ש גבי עייל פוריך וכו' שמשמע שהי' כבר אלא שיגרם לשפכו וכן מוכרח התם דאל"כ קשה איך אמר אין עושין גש"ר לכתחילה ובמשנה קתני נותנין כלי תחת הדלף ותני עלה שופך ושונה משום גש"ר לאינך אמוראי דפליגי א"ר יצחק הוא אמת כן כמ"ש התוס' שם שהבאתי וכן מוכרח בגמ' שמייתי עלה האי דגש"ר ע"ש וא"כ איך נותנין לכתחילה כלי תחת הדלף להנך דל"ל דר' יצחק הא אין עושין גש"ר לכתחילה אלא ודאי דזה לא מיקרי עשיות גש"ר דנותן כדי להניח שמא לא יתמלא ולא ימאס עליו ואם נתמלא ונמאס נעשה ממילא גש"ר ועשויות גש"ר היינו מתחילה לשפוך ולטלטל אמנם הכא ארב יוסף מקשה שפיר מנותנין כלי ממ"נ אם נתנו כדי להניח שם הוי ביטול כלי מהיכנו אלא ע"כ שסומך אהא שודאי יהא מיאוס עליו וישפוך ואם נותן לכתחילה על כוונה זה איך עושה גש"ר לכתחילה וא"כ ממ"נ אסור ליתן לכתחילה ומשני בראוי וא"כ מאד עולין יפה דברי הרמב"ם ע"פ שיטת הגמ' דהכא

משום שפסק שם שאסור לבטל כלי מהיכנו לכך בדלף שאין ראוי אסור משום אין עושין גש"ר לכתחילה ולולא זה הי' מותר וכן משום בכ"מ לחוד לא הוי אסור כיון ששופך ושונה י"ל דנותן אדעתא דהכי ודוק היטב כי נ"ל ברור מאד ואמיתי ע"ש ולקמן בדברי הרמב"ם ע"פ שיטת הגמ': ולפמ"ש בדברי הרמב"ם ובשיטת הגמ' דהכא מתורץ ג"כ שיטת הגמ' דביצה גבי בי ריחייא דאביי המיתניא גבי האי דדלף שהוא אין לו חיבור לפי פשוטו וגם אין מובן במאי פליגי רבה ואביי ואמאי שריא רבה הא באמת אין עושין גש"ר וגם יתורץ מאי שמקשין הה"מ והכ"מ על הרמב"ם שלא הביא הך דאביי דמשמע המסקנא שהוא מותר דהא אמר אביי תיתי לי והכ"מ כ' שאפ"ה הלכה כאביי ע"ש ולא כ' טעם אמנם לפמ"ש מתורץ הכל דהא ממשנה מוכח דעושין לכתחילה אם נאמר דמיירי אף באין ראוי וכמ"ש התוס' דמש"ה שופך משום גש"ר אפ"ה נותן כלי תחתיו לכתחילה והיינו מטעם שכתבתי וכן בריחיים ג"כ שרי מה"ט דלכתחילה י"ל שהולך לישן שם ואם נמאס אח"כ שופך אלא דלר' יצחק ע"כ מיירי בדלף הראוי וכן לרב יוסף דהכא דאית לי דאסור לבטל כלי מהיכנו ע"כ אסור ליתן לכתחילה ממ"נ וכמ"ש ומתניתן ע"כ מיירי בדלף הראוי אבל באינו ראוי אסור וא"כ רבה אזיל לשיטתיה דס"ל הכא מותר לבטל כלי מהיכנו רק הצלה שאינה מצויה לא התירו ולדידי' מיירי מתניתן בדלף שאין ראוי רק בבתי חזתי כדמוקי הכא ובי ריחייא נמי הוי חזתי ע"כ לכך שריא לעיל לפוריא ואביי ס"ל כרב יוסף או כר' יצחק ומתניתן איירי בדלף הראוי לכך ס"ל דאסור ושפיר אמר תיתי לי כיון דלרבה שרי אבל הרמב"ם שפוסק כרב יוסף דאסור לבכ"מ וכמ"ש התוס' כאן ראיות הרבה דקי"ל כן שפיר מוכח דאסור בי ריחייא ומשנה דדלף מיירי בדלף הראוי כמ"ש הרמב"ם ומטעם שכתבתי שלא הביאו ההיתר דבי ריחייא רק כל שאין ראוי אסור ודוק: בתוס' בד"ה בעודן עליו וכו' עד דלמ"ד יש מוקצה לחצי שבת מוקי כר"ש וכו' המהרש"א ה"ה דלמ"ד אין מוקצה לח"ש הוי מצי לאוקמי כר"ש וכו' ע"ש וגם פה אין מובן לי דבריו דמה שייך לאוקמא כר"ש שיהא מותר לטלטלו כיון דאף לר' יהודה מותר דהא הך דכופין ע"כ מיירי דכופין בשבת וא"כ אף לר"י אין מוקצה לאח"כ ומאי שייך לאוקמא כר"ש וק"ל: בא"ד וי"ל דלא דמי וכו' ר"ל אבל התם דהוי בכ"מ ודאי לשעה עד שיכבה אף לר"ש י"ל דאסור אמנם אינו מוכרח והתוס' בעצמם מסופקים בזה לקמן ועמ"ש אני בתוס' בד"ה ואין ניאותין תירץ מספיק על קושית התוספות: בתוס' בד"ה ושני לי' בצ"ל תימא לר"י מ"ש וכו' ותירוצם דחוק מאד כמ"ש התוס' לקמן ומהרש"א ומהר"מ ולענ"ד נראה לתרץ ק' התוס' והסיגנון דלמסקנא דלעיל ניצוצת אין בו ממש לק"מ מניצוצית אף לר' יצחק והוא כמ"ש רש"י לעיל בד"ה ניצוצית שלהבת הנוטפת שלא ידלק מה שתחתיו וכו' ע"ש וא"כ כיון שעיקר טילטול בשביל מה שתחתיו הוי לצורך דבר הניטל אף שנוטל לצורך ניצוצת ג"כ שרי כמו שמשני לקמן דאיכא דבש ודוק והא דאקשי' לעיל אע"ג שגם שם פירש"י לצורך דבר שאינו ניטל דוקא לא התירו הצלה שאינה מצויה ודאי לפי' התוס' שם לק"מ אלא אף לפירש"י לק"מ דכיון דלא ידע דניצוצית אין בו ממש וא"כ כיון שמקבל להדיא הניצוצית שהוא דבר שאינו ניטל אף שהוא גם לצורך דבר ניטל שייך לאסור ולא דמי לדבש דלקמן כיון שאינו מקבל בתוכו אלא ניצוצת וכן משמע להדיא לשון רש"י שם אמנם לבתר דאסיק

שאינן בו ממש ואין מקבל כלל הניצוצות בתוכו והוא רק לדבר הניטל שלא ידלק מה שתחתיו הוי ממש לצורך דבר הניטל ודוק:.

בגמ' א"ר יצחק כשם שאין נותנין וכו' נראה לפמ"ש דר' יצחק הוא עיקר דמפיק מסברא חיצונה דלעיל דאפי' במקום פסידא לא שרי לטלטל לצורך דש"נ אבל במקום דליכא פסידא י"ל דלכ"ע אסור כנ"ל אלא דלרב הונא לקמן בסוף מכילתין בהפסד מועט אסור כדמשני בכולסא אבל לר' יצחק אף בהפסד מרובה אסור לכך אקשי ל' כל הנך קושיות ומשמע ל' כן מדאמר כשם שאין נותנין וכו' ושם אסור אף בהפסד מרובה משום בכ"מ לכ"ע כמ"ש התוס' כן בדש"נ ואף שאינו מוכרח כ"כ להקשות י"ל חדא דאל"ה מאי אתי לאשמועינן וגם סמיך אפ' משילין דאית ליה לר' יצחק גבי מכסין פירות מפני הדלף דשם הוי סתמא הפסד מרובה וא"כ ודאי גם כשם דהכא הוי דוקא לכך מקשה ודוק: ע"ב בגמרא מני אי ר"ש וכו' והוא תמוה מעיקרא מאי סבר להקשות מוקצות נינהו כיון דע"כ אתיא כר"ש ונ"ל ע"פ מ"ש התוס' בד"ה דחישב עלייהו ע"ש ואי' בגמ' לקמן דאין מוקצה לר"ש אלא גרוגרת וצמוקים ופירש"י דאית בהו תרתי דדחי' בידים וגם לא חזי והמקשה ס"ד דגם אותן ב' חלות לא חזי משום דאסור לרדותן כק' התוס' וא"כ גם בהו אית בהו תרתי הקשה שפיר והא מוקצת נינהו אף לר"ש אבל בתר דתירץ דחישב עלייהו ע"כ חזי וכתירץ התוס' מיירי ע"ש הקשה שפיר מני ותירץ דאתי כר"י והא שהוצרך לתרץ דחישב עלייהו כיון דג"כ משני דחזי ג"כ כתירץ התוס' ולימא רק דחזי וכו' ולא צריך לחישב זה אינו קושיא כיון דבחישיב א"ש אף לר"י רוצה לתרץ אף לר"י רק המקשה דלא ידע דמצי אתי כר"י שפיר הקשה מני וכו' וכלומר למה הוצרך לחישב ולא משני פשוט דמיירי בחזי ע"כ משום דלוקי כר"י הא לא אתיא כר"י וע"ז משני דא"ש אף לר"י ודוק: ברש"י בד"ה זה זוקף מטתו וכו' עד ודוקא נקט חם להם מלמטה ברישא וכו' לכאורה אין פירוש לדבריו דאדרבא אם הי' נקט חם מלמעלה ברישא הי' פשיטא מלמעלה למטה אמנם שלילות דבריו דזה ודאי לק"מ דליתני חם מלמעלה ברישא דהאיך יביאו מחצלות ברישא ויחזיקו אותם על ראשם ואיך יביאו אח"כ מטות ועכשיו מיקרי ג"כ שפיר מלמעלה למטה כיון בשעת הבאת מחצלת עדיין לא הי' המטות זקופות אלא שרש"י בא לתרץ למה ל"ל כלל חם להם מלמטה לימא חם להם למעלה מביאין מטות ומחצלת להניח מחצלת על המטות זקופות בשביל החי ע"ז מפרש דדוקא חם להם מלמטה ברישא שהביאו המטות לישיב ועדיין לא היו מחיצות בשעת הבאת מחצלות כי אינן זקופות והמטות הובאו לא לשם מחיצות אלא לשם ישיבה ואח"כ כשזוקפין אחר הבאת מחצלת הוי מלמעלה למטה אבל כשיביאו המטות לשם מחיצות והמחצלת לשם אהל הוי עשיות אהל מלמטה למעלה כיון שאי אפשר להביא המטות אח"כ אלא שהתוס' הקשו לימא חם להם מלמטה ומלמעלה בב"א ויביאו מטה לישיב ומחצלת לאהל למעלה בב"א ואח"כ יזקפו המטות והוי ג"כ מלמעלה למטה וכו' התוס' דאפ"ה אסור דלא מינכר כ"כ לשם חי ור"ל דהוי ג"כ כמו מטה למעלה כיון שמביאין בב"א נראה שלשם אהל הובאו וזה כוונת רישא מ"ש ברישא ר"ל ולא בב"א ודוק: בתוס' בד"ה כבר תירגמה וכו' עד וא"ת אכתי תקשה התם וכו' ר"ל דמשמע דרב הונא אף בהפסד מרובה אסור הכא ליטול כלי לדש"נ דהא אמר פוקי ואמרו ליה לר"י ולדידיה ודאי אף בהפסד מרובה אסור כמ"ש לעיל ומוכרח מכל הקושיות שהקשה עליו וגם דאל"ה מאי חידש כולהו

סברי הכי כמ"ש לעיל וגם לכאורה מוכח מר"ה ג"כ דאף בהפסד מרובה דאין לך הפסד מרובה להתיר יותר ממת דשרינן בככר או תינוק משא"כ בשאר איסורין ועפ"ז מתיישב שפיר היטב הלשון כבר תרגמה ר"ה לשמעתיך דאית לך אף בהפסד מרובה אסור מדאמר כן במת וא"כ קשה מאי משני התם בשליפי זוטרי ודוק: בא"ד וי"ל בצריך למקומו ר"ל וכן מאי דמשני בכולסא משמע אבל בהפסד מרובה שרי היינו דמוקי גם ברייתא דאסרה דצריך למקומו ואפילו הכי אסור משום טירחא בשבת כיון דהוי הפסד מועט וכן טבל לא הוי הפסד כלל דאע"פ שמשתברין לא קאי אטבל כמ"ש התוספות לעיל אלא שקשה לפי זה דאסור משום טירחא אמאי נקט טבל ועששית אפ"ל דבר מוכן נמי ושמא ליטלו ביד לא הוי טירחא או שמא שרי אף דהוי טירחא משא"כ ליטול דבר אחר להניח תחתיו ודוחק: בא"ד דה"נ הוי מצי לשנוי בשליפי רברבי עמ"ש בעמוד הקודם בתוס' בד"ה טבל מוכן הוא שכתבתי לתרץ היטב זה הקושיא וכתבתי שם לפרש דברי התוס' אלו קצת בדוחק אמנם בעיוני פה מצאתי שא"צ לזה דודאי לפי מסקנת תוס' דהכא דהיינו כתירץ ר"י תירוצי נכון מאד דהאיך יוקים בשליפי רברבי והטעם משום בכ"מ קשה מטבל שהוא מוכן לענין בכ"מ וצריך לאוקמי טבל בהפסד מועט ומשום טירחא או דלא קאי אטבל מוטב יותר לאוקמא בכולסא ומשום דש"נ וקאי אף אטבל דג"כ מיירי בהפסד מועט דומיא דכולסא אבל לפמ"ש התוס' עכשיו דלדש"נ אסור אף בהפסד מרובה וע"כ מיירי הכל בצריך למקומו וע"כ האיסור משום טירחא בהפסד מועט וא"כ בלא"ה לק"מ אטבל דאסור משום טירחא ועיקר ק' מעששית דהוי הפסד מרובה והוי לי' למישרי טירחא שפיר כ' דלוקי בש"ר ואסור משום בכ"מ ודוק בא"ד ור"י מתרץ וכו' עד היכא דאיכא הפסד מרובה וכו' ר"ל דאף רב הונא סבר כן וקשה הא רב הונא אית לי' הכי אף במת והוא ודאי דמי להפסד מרובה וביותר קשה דא"כ אף ר"י סבר כן וזה א"א דא"כ מאי מקשה לעיל מכמה קושיות דהוי הפסד מרובה וצ"ע ויש ליישב דאדרבא מוכח קצת כן מרב הונא דמייתי עושין מחיצה למת בשביל חי שהוא מיותר ולא זו אלא שמקדימו לעיקר וגם מאי שמקשה מאי היא מאי קשה אם יש גמחי אצל המת שרי לעשות ומאי צריך להא דאמר רב שמואל ותנא שילא מרי אמנם דבהפסד מרובה שרי כמ"ש ר"י א"ש הכל דלא יוכל לומר אין עושין מחיצה למת דאיך לך יותר הפסד מרובה ממת ושרי אבל כיון דהקדים דעושין בשביל חי וא"כ כיון דיכול לעשות בהיתר בשביל חי לכך אסור בשביל מת ע"ז הקשה מאי היא ר"ל דס"ד אם אין שם חי אסור א"כ הוי ה"מ ע"ז משני אפילו אין שם חי יכול לעשות תקנה כדאמר ר"ש וכו' לכך אסור בל"ז ובזה נמי מתורץ ק' שנית דאדרבא הלשון תירגמה א"ש טפי דר"י ס"ל תמיד אסור אף בה"מ כבר פירשה רב הונא שיש חילוק בין ה"מ להפסד מועט והוא מדאמר עושין תחילה אלמא דוקא בכה"ג אסור וכמ"ש ודוק: בא"ד וכן משמע דקאמר התם מהו דתימא וכו' עד דמה חששו וכו' והוא תמוה אמאי לא מוכחי מגוף התירץ דמשני בכולסא ואם הוי צריך למקומו למה אסור אלא ודאי דלא הוי צ"ל ואסור משום לדש"נ ואפ"ה דוקא בכולסא אסור ובה"מ שרי ואם ידעו מזה די"ל דמיירי בצ"ל ואפ"ה אסור משום טירחא כמ"ש למעלה א"כ גם מחששו לק"מ די"ל חששו להתיר טירחא כמ"ש הת"י וצ"ל דבאמת ידעו מזה אלא דהלשון חששו לא משמע להו לפרש אלא להתיר איסור ולא טירחא ודוק: בד"ה דכ"ע טילטול מן הצד שמי' טילטול וכו' עד וקשה

לר"י דבריש כל הכלים פסיק רב נחמן וכו' הנה קושיתם זאת צ"ע דהא שם בגמ' רמי רב נחמן ארב נחמן ואמרינן סתמא הדר ב' רב נחמן וא"כ י"ל דמההיא הדר מה שפסק כראב"ת אלא שתוס' אזלי הכא לשיטתייהו דהתם שכ' דמאחרת הדר ב' ע"פ הכרעה מפ' תולין דמייתי בסמוך והיינו ע"פ תירוץ הכא דלא מוכח מכאן מידי אבל לפי ה"א עכשיו דמוכח מכאן דשמי' טילטול נאמר מכח הכרעה דהכא דמההיא הדר ולק"מ ואם כוונתם דא"כ יוקשה מפ' תולין ארב נחמן ואהך דהכא א"כ היינו קושיא דבסמוך ואמאי הקשו ב' קושיות וצ"ע ויש ליישב דבאמת סמכו אפ' תולין וודאי רב נחמן מאחרת הדר וכנ"ל אלא שעוד הוסיפו להקשות ארב אדרב גופא ודוק: דף מד ע"א בתוס' בא"ד ומוקי לה רב התם בשוכח וכו' הך אין לו פ' בקושיא אם לא שנאמר שהוא כמו אע"ג דמוקי רב התם וכו' והוא דוחק אמנם נראה שכוונתם להקשות רב אדרב כי לולי זאת היינו יכולין לומר שרב לא סבר כהך משנה בפרט דתנאי פליגי בזה לכך מייתי דרב גופא מוקי לי' בשוכח משמע דס"ל הכי וכן משמע הלשון שהתחילו בקושיא אמאי אמר רב הכא טמ"צ ולא כ' אמאי אסר לכך סימו ומוקי רב התם להקשות אדידי' ומ"ש אח"כ ואפי' רבנן דראב"ת שרו וכו' היינו ליותר חיזוק הקושיא אף א"ת שאף אם פ' המשנה בשוכח לי' לא ס"ל אלא כרבנן אפ"ה קשה דאפי' רבנן שרו ודוק: בא"ד ופי' בקו' לקמן דאסור משום טמ"צ וכו' וכ' המהרש"א שאין שם לפנינו ברש"י אמנם ברש"י שהבאתי בד"ה ונוטלין משמע להדיא דאסרי משום שמזיז עפר שעליהם והוי טמ"צ ע"ש ודוק: בא"ד ומותיב מהטומן לפת וכו'.

עיין במהרש"ל ומהרש"א שדחה דברי מהרש"ל ולענ"ד דברי מהרש"ל נכונים ומכוונים באמת בדברי התוס' כי לשיטת המהרש"א הוא רחוק ואין בו רמז בדבריהם וגם אין בו קושיא שיצטרך תוס' לתרץ דכמה פעמים איכא תיובתא בש"ס שאין לו תירוץ כלל וגם לשון ומותיב וכו' ודסתם לפת וכו' ולהכי חשיב וכו' מראין להדיא כדברי מהרש"ל וכן למדתי בישיבה והוא דקשה בשלמא לרש"י לא קשה מאי מקשה ואסיק בתיובתא דילמא מיירי ג"כ בדצה ושלפה דרש"י מתרצה שם בפירוש בד"ה וניטלין וכו' ע"ש דכיון דאינו מגולה רק מקצת עלין א"א שלא יטלטל העפר שעל השאר המכוסה והוי כמו פוגלא מן מטה ולמעלה בפ' תולין ולא דמי לסכין וסליקוסתא דכולו מגלה לכך מהני דצה ושלפה משא"כ התם אבל לפי התוס' דטילטול מן הצד שרי לשמואל ור"ה ולא אסור אלא משום גומא מאי מקשה ואסיק בתיובתא דילמא גם שם מיירי בדצה ושלפה ע"ז כ' משום דסתם לפת וכו' להכי חשיב לי' תיובתא ר"ל אף על פי שי"ל כך כיון שאין מסתבר לומר כן חשיב לי' תיובתא: והוסיפו לכתוב ור"ה ושמואל הוי ידעי וכו' הוא לחזק פירושם שאדרבא יותר מתפרש לפירושם הגמ' דלפירש"י שאין להם שום תירוץ קשה לומר שר"ה ושמואל לא ידעי המשנה משא"כ לפירושם א"ש ודוק: בגמ' ת"ר מותר השמן וכו' לפי פשוטו משמע דבא לפרש דמתניתן אתיא כר"י ולא כר"ש אמנם לפי התוס' דלעיל במשנה אתיא נמי כר"ש ובא לומר דמתניתן מיירי בשעה שגר דולק ונ"ל דמשום זה נמי דחקי תוס' לעיל לפרש כן מדלא אמר מתניתן דלא כר"ש וק"ל: בתוס' בד"ה שבגר ושבקערה וכו' עד ואומר ר"י דנ"ח עיקרו להנאתו וכו' עד יושב ומצפה וכו' לכאורה נ"ל דב' תירוץ הן א' דנ"ח מקצהו לגמרי כיון שבשעת מצוה אסור בהנאה משא"כ בנ"ש וסוכה דבשעת מצוה הוא נהנה אינו מקצהו לגמרי ממנו ותירוץ הב' דנ"ח

משום חביבות הנס אינו יושב ומצפה דרוצה שידלק כולו משא"כ בנ"ש וסוכה והוא דוחק וגם ה"נ נימא משום חביבות מצוה לכן ע"כ צ"ל דה"פ דהתם מקצהו לגמרי דעיקר מקצה לאו להנאתו וש"ת דסוף סוף אינו מקצהו אלא על שעת מצוה ע"ז כתבו משום חביבות הנס הוא מקצהו לגמרי ממנו ושוב אין יושב ומצפה אבל נ"ש עיקר מצותו הוא שידלק בשבת וישתמש לאורו א"כ אינו מקצהו לגמרי וש"ת דעכ"פ הוא מקצהו משאר הנאות ע"ז כ' כיון שאינו מקצהו לגמרי שוב יושב ומצפה מתי תכבה ותגמור המצוה ויהנה ממנו אף שאר הנאות ולא אמרינן אגב חביבות המצוה אינו יושב ומצפה כיון שאף בשעת המצוה אינו מקצהו לגמרי מהנאתו דהרי עיקרו הוא להנאתו נמצא עיקר חילוק התוס' בין מקצהו מתחילה לגמרי אף מהנאתו לאין מקצהו מהנאתו ודוק: ועפ"ז יצא לי תירוץ נכון על קושיות האחרונים דברי הש"ע אהדדי שבי"ד סי' צ"ט פסק דאיסור דרבנן אם נתערב מותר להוסיף עליו ובא"ח סי' תרע"ז גבי שמן של נ"ח שנתערב פחות מס' פסק שאסור להוסיף עליו ועיין בט"ז וש"ך ומ"א שהשאירו בצ"ע והנך רואה בעיניך מדברי התוס' בכאן והוא מוכרח שחמור אף מסוכה שאסור מדאורייתא מכ"ש שיהא כמו איסור דאורייתא כיון שמקצה לגמרי אף מהנאתו אף אם נאמר דכללא כ"ל בי"ד דכל איסור דרבנן אף שהוא אסור בהנאה מותר להוסיף יש כאן חומר ג"כ משום חביבות הנס ואיסור הנאה מקצהו לגמרי שלא יהנה ממנו לכתחילה בשום אופן ואם מוסיף עליו הרי הוא נהנה לכתחילה משא"כ אם נתערב וכאן אין לדחות כמ"ש הש"ך דא"כ מאי מקשה מעצים שנשרו ע"ש דשם ג"כ מקצהו לגמרי אף מהנאתו אף די"ל כאן משום נס זה אינו מוכרח די"ל דאיסור מוקצה אף מהנאתו לחוד ג"כ חמור לכך תירץ שם ביותר נכון ע"ש אלא דהש"ע בי"ד שם המתיר עיקר ראייתו מעצים ע"ש צ"ל דס"ל דעצים אינו מקצהו לגמרי מהנאתו כיון שיהא ראוי לו לאחר י"ט וגם לא שייך חביבות מצוה משא"כ בנ"ח אבל מהר"מ בטור ודאי ס"ל כדעת האוסר בי"ד שהרי הביא הקושיא מעצים ודחי משום דמיקלי קלי ודעת המתיר בי"ד הביא ראי' מעצים ע"כ ל"ל סברא דמקלי קלי אלא שהש"ע הכריע ע"פ דעת התוס' כאן והוא מוכרח ודוק: ובר מן דין יש לחלק בין ספק מוקצה לשאר ס"ד כמ"ש בריש ביצה דספק מוקצה הוי כמו ס"ד וגם יש לחלק בין איסור הנאה לאיסור אכילה לחוד אלא שיש לדחות ואין להאריך והבאר היטב בי"ד הקשה על המ"א שתירץ דהוי דשיל"מ דא"כ אף מתחילה לא יבוטל בס' וזה אפשר לדחות דלא הוי ממש דשיל"מ אלא כעין דשיל"מ לענין זה לחוד אמנם אי קשיא הא קשיא לי טובא עליו מה זה יש לו מתירין דאדרבא בחנוכה הבאה יהא פשיטא אסור בהנאה מדינא אם ידליקן כמ"ש התוס' כאן ודוק: ברש"י בד"ה חוץ מן הנר הדולק וכו' עד שמא יכבה הנר והיא תמוה וכן הניח בצ"ע המ"א בסי' רע"ו שבגמ' לקמן דחי זה דהא ס"ל לר"ש דבר שאין מתכוין מותר ומסיק משום דהוי בסיס ע"ש ולומר שפי' כן לפי ס"ד אין שייך לכאן דלא מיירי הכא בזה ולמה לו לפרש כן ולפי פשוטו י"ל דבא לפרש כן משום ראב"ש דאיהו ודאי לא ס"ל דהוי בסיס דא"כ גם בכבה והולך אסור דהוי עדיין בסיס למעט שלהבת תדע דמטעם זה אוסר ר"ש אף בכבה אלא ודאי בהא פליגי ר"ש אזיל לטעמי' דשרי דשא"מ ואוסר משום בסיס לכך אף בכבה אוסר וראב"ש ל"ל משום בסיס ואוסר בדולק משום שמא יכבה דאיהו סובר דשא"מ לכך בכבה מותר דתו ליכא משום מכבה כמ"ש רש"י ואף שפי' כן אליבא דר"ש היינו כדי לפרש דברי

ראב"ש תדע שלא פ"י כן במשנה ולר"ש גופא סמיך אגמ' לקמן אלא שהוצרך לפרש כאן כן כדי לפרש דברי ראב"ש שאין מפרש אותו בגמ' כמו שסיים רש"י לדידי' תדע שאין מפרש במשנה כן ודוק: אמנם דוחק קצת וביותר קשה להרמב"ם בפירוש המשנה מפרש כן לר"ש לכן נראה אחר העיון שדבריהם נכונים למסקנא ומתורץ בדבריהם כמה קושיות חדא שדברי הגמ' סותרים זא"ז דכאן בסוף שמעתא אמר דשמן שבנר אסור לר"ש משום שהקצה למצותו ולקמן אמר משום בסיס וגם כאן גופא בלא"ה אסור משום מכבה אלא ע"כ קאי אטילטול וא"כ ל"ל בסיס וגם ל"ל הוקצה למצותו תיפוק לי' דהוי בסיס ומ"ש התוס' דקאי אמטפטף מלבד שהוא דוחק ק' כל הקושיות שכתבתי לעיל בתוס' בד"ה אין נאותין ע"ש וגם קשה טובא הא לא הוי בסיס כיון שלא הניחו על כל שבת כמ"ש התוס' כמה פעמים וכאן מיירי ביושב ומצפה דאל"ה אף לאחר שכבה אסור וגם תימה גדולה בעיני למה מיקרי שלהבת דבר האסור טפי משמן אי משום דלא חזי למידי הא גם שמן לא חזי דחייב משום מכבה וגם הוקצה ואי לטלטל לא הוקצה גם השלהבת לא הוקצה וביותר דברי תוס' שם בד"ה הנח לנר וכו' המה תמוהין שכ' דשמן הוי דבר המותר אי לא הוי בסיס לשלהבת הא אסור משום מוקצה ומכבה: לכן נלע"ד ברור שרש"י ורמב"ם מפרשים שדברי הגמ' כאן שהוקצה למצותו ושם גבי בסיס המה דברים אחדים והוא שודאי עיקר אסור בשמן ונר גם מטילטול משום הוקצה למצותו כמ"ש הגמ' ועל טילטול אמרו דלהסתפק בלא"ה אסור משום מכבה אלא דסברת התוס' נכונה למה אקציי' מטילטול הא אין ביטול מצוה בטיילטול ע"ז מפרש שם הנח וכו' ר"ל שנעשה בסיס לשלהבת שידלק למצותו לא יטלטלו ממקומו את השלהבת פן יכבה דאף דלא יתחייב משום מכבה דהוי דשא"מ עכ"פ ביטול מצוה יהא והשלהבת בלא שמן ונר לא ידלק למצוה לכך אקציי' גם לנר ושמן ופתילה שיהא בסיס לשלהבת ולא יטלטלו עד שידלק למצותו ובזה מתורץ הכל וא"צ לכל מה שדחקו התוס' ועולין יפה דברי הגמ' ורש"י ורמב"ם ודוק היטב: בגמרא אמר אביי ראב"ש סבר לה כאבוה וכו' הוא תמוה חדא מאי מחדש ועוד מאי לשון פליג הל"ל ועדיפא מדאבוה דהא בהך הוא דמקיל טפי בזה גופא ונ"ל דבא לומר דבחדא היינו במוקצה סבר לה כוותי' להקל ובחדא פליג עלי' ומחמיר טפי והיינו כמ"ש לעיל דאיהו ע"כ ל"ל טעמא דבסיס וגם טעם דהוקצה למצותו ע"כ ל"ל מדמתי' שמן המטפטף וגם בשעה שכבה עדיין הוקצה למצותו דהא עכ"פ מאיר מעט בבית וא"כ אמאי אסור לטלטל בשעה שדולק דבהא לא חזינן דפליג להתיר טילטול אדרבא מדאמר דין סיפוק השמן כאן אלא ע"כ להורות כ"ש לטילטול מכ"ש למ"ש לעיל דאיסור טילטול נמי משום הוקצה למצותו וקמ"ל איהו דל"ל הוקצה למצותו ומותר בשעה שכבה וע"כ טעמא דאיסור טילטול בשעה שדולק לדידי' הוא משום שמא יכבה א"כ ע"כ ס"ל דשא"מ אסור כמ"ש לעיל וא"כ בהך פליג עלי' לחומרא מדסבר אע"ג דלא כבה ודוק: בתוס' בד"ה לדברי המתיר וכו' עד ומסיק דאפי' בשל מתכת אסור ר"מ וה"נ אמרי' וכו' עיין במהרש"א שר"ל דלזה כ' התוס' כן לתרץ מאי דלא משני הגמ' לדברי האוסר היינו ר"מ ולא נצטרך להגי' ועי"ז יצא לו קושיא חזקה ע"ש ואני אומר אפי' לפי שיטתו לק"מ קושיתו דאין זה סברא לומר דלר"י יהא שרי בנר של מתכת ולר"מ אסור שיהא סברתם הפוכה מאי שלא מצינו רמז מפלוגתא זו בשלמא מאי שר"ל לר"ש סברא הפוכה בפמוט מצינו לו לר"ש דאמר אבל כוס וכו' דסתמייהו של מתכות

ואינהו לא מצינו דאסרו כלל במתכות אבל רב מאיר לא מצינו שיפליג על ר"י לחומרא ומאי שאמר חוץ משמע בזה מודה לו רק בזה קאמר שפיר דקשה למה לו להג' נימא לדברי האוסר היינו ר"מ ונימא דר"י האוסר במחמת מיאוס לחוד אוסר במחמת איסור לחוד משא"כ ר"מ לא אסר אלא בתרווייהו דוקא אמנם עיקר שותא דידי' מ"ש דבהך ומסיק מתורץ זה דע"כ ר"מ לא שרי במתכת מדאמר בחולין וכי הוא שם ברייתא או משנה הא נמי סתם הגמ' והאיך נימא דמש"ה מגי' דברי ר' זירא מאי אולמי' גמ' דלשם מהכא אדרבא משמע ודאי דמש"ה מקשה שם אבל שוחט לא משום דאוסר הכא בנר שהדליקו ומסיק הכא אפי' בשל מתכת דהא קאמר לד"ה אסור וא"כ המהרש"א תלי תניא בדלא תניא וגם הלשון וה"נ לא משמע להוכחה וגם כיון שכבר הוכיחו מכאן מאי וה"נ לכן נלע"ד מוכרח דאין זה כוונת התוס' כלל אלא קאי אמ"ש דבשל מתכת בנר שרי ר"מ והא דאסר בנר שהדליקו היינו בשל חרס דקאי אנר ישן של ר"י והוא סברא נכונה ושמא תאמר אף למסקנא סובר ר"מ כן דמה"ת לאסור אף בשל מתכת והא דמסיק דברי הכל אסור היינו בפמוט דאסור אף לר"ש דל"ל ודאי מוקצה מחמת איסור ה"ה לר"מ דחזר מזה לומר שסברתם הפוכות וגם סתם אבל כוס משמע שהוא לכ"ע אבל בנר של מתכת י"ל אף למסקנא שרי לר"מ דהא אף לר"י הוי ס"ד דשרי אלא משום הברייתא ולר"מ לא מצינו לו מה"ת לומר דאוסר ע"ז כתבו מסברתם דלמסקנא כיון דלר"י אסור אף בנר גם לר"מ אסור דמה"ת לעשות פלוגתא חדשה ולשון משמע חוץ מנר שהדליקו משמע בזה לא פליג וגם הלשון נר סתם משמע אף של מתכת בשלמא נר ישן משמע חרס דמתכת לא מייחזי ישן והכל נקרא חדש ובזה מתורץ דברי ר"י בסתם ודוק משא"כ לר"מ וליתר ראי' כ' לחזק סברתם וה"נ אמרינן בחולין וקשה מנ"ל שם אלא ע"כ ממסקנא דהכא ודוק ומכ"ש שאין מקום לקושיא שני' של מהרש"א ע"ש אלא בעיקר קושיא הראשונה צריך תירץ לפ"ז למה לו להגמ' להגי' לימא לדברי האומר היינו ר"מ אמנם י"ל כמ"ש לסברת התוס' כיון דלר"י אסור מסתמא אף לר"מ לזה כ' ומסיק משום הך הוכחה דאל"ה למה לו להגי' או י"ל דסתם דברי האוסר היינו ר"י דאסור טפי או כל האוסר כמ"ש לעיל ודוק בלשון התוס' ותמצא כפירושי דזה קאי אנר דוקא ודוק.

בגמ' אר"י אמר רב מטה שיחדה למעות וכו' ר"ל ודאי משום דס"ל דתכף ע"י יחוד נעשה כלי שמלאכתו לאיסור ועמ"ש בסמוך בפ' התוס' וזה לפי מאי דס"ד אבל במסקנא לא הוי מלאכתו לאיסור כ"א יחדה והניח וכן בכל כלי שמלאכתו לאיסור בעינן הזמנה ומעשה בחול זולת חצוצרת שכתב התוס' לקמן ועפ"ז נ"ל לפרש דברי רש"י לעיל במשנה בטוב טעם שכתב בד"ה מטלטלין שאינו מאוס וכו' עד שלא דלק בו נר מעולם הך שלא דלק הוא מיותר אלא שבא לומר דסתם מטלטלין היינו בין לצורך גופו ומקומו בין מחמה לצל וע"ז כתב שאינו מאוס וכו' ולא הוי מוקצה מחמת מיאוס דליתסר לצורך גופו ומקומו אבל קשה דעכ"פ ליתסר מחמה לצל כמו שאר כלי שמלאכתו לאיסור ע"ז כתב שלא דלק בו נר מעולם וא"כ לא הוי כלי שמלאכתו לאיסור אף ביחודו כמ"ש רש"י הכא דמיירי ביחודו ובנר של מתכת דאמר ר' יהודא שמטלטלין אף הדליקו בו בחול מיירי בלא יחודו כמ"ש רש"י ותוס' לקמן ודוק: בתוס' בד"ה מטה שיחדה למעות נראה דאפילו לצורך גו"מ אסור ר"ל אע"ג דטעמא ודאי משום כלי שמלאכתו לאיסור וא"כ לישרי

לצגו"מ וא"ל דילמא באמת שרי והא דקאמר אסור היינו מחמה לצל דהא עיקרו בא לאשמועינן דע"י יחוד הוי מ"ל ז"א דא"כ קשה מאי מקשה מן מטלטלין נר חדש דילמא שם מיירי לצגו"מ דומיא דאבל לא ישן דאסור אף לצגו"מ משום מוקצה מחמת מיאוס אף אם נאמר דסתם מטלטלין משמע אף מחמה לצל אין בזה כדי להקשות ולהגיל דברי רב לכך כתב דאסור דקאמר רב אף לצגו"מ דהוי כחצוצרת ולר"ש ר"ל כיון דחמיר משאר כלי שמלאכתו לאיסור נאמר דאף ר"ש מודה ול"ל למימר לקמן דרב כר"י וע"ז כ' ולר"ש שרי ודוק: וע"כ צא"ל לפי התוס' דגם נר של חרס ושל מתכת הוי כמו מטה וחצוצרת לענין זה דאל"ה לא הוי עדיין מקשה הגמ' מידי אלא ס"ל להגמ' דשויין הם אלא דמזה יוצא לנו תירץ נכון על קושית רש"י ותוס' לקמן לפי המסקנא דבעינן יחדה והניח מנר של מתכות דילמא דוקא בנר של חרס ס"ל להגמ' דהוי כעין מטה וחצוצרות דשוב אין עושין ממנה שום תשמיש אבל של מתכת דראוי לתשמיש אחר י"ל דהוי כמו שופר ושאר כלים שמ"ל וצ"ל דס"ל לרש"י ותוס' ודאי דגם נר של מתכת הוי כמו מטה והא שכ' התוס' לקמן שראוי לתשמיש אחר היינו בלא יחדה כמו מטה ודוק או יש לכוין זה בתירץ התוס' לקמן בד"ה ומה נר דלהכי עבידא וכו' אף שהוא רחוק קצת עכ"פ מרווח יותר לתרץ כן מנאמר דברי התוס' כפשטן שהם דחוקים ע"ש ותמצא שיש לכוין כן ומ"ש ר"י בברייתא נר של מתכת מותר היינו לצגו"מ ודוק היטב: ע"ב ברש"י בד"ה הניח עלי' מעות וכו' עד דהתם בלא יחוד והוא תמוה דא"כ ליתני חוץ מיחדו כמ"ש רש"י בעצמו בנר של חרס כמ"ש התוס' לכך נאדו מפירש"י אמנם נ"ל לפרש דבריו בטוב טעם דודאי הך דיוק שכ' רש"י לעיל דא"כ ליתני אבל לא יחוד יש לדחות דדילמא הך רבותא קמ"ל דישן אסור אף בלא יחוד כמו שמשני כמה זמנין בש"ס כל היכא דפריך לפלוג וליתני בדידי' אמנם בנר של חרס מדייק שפיר דא"ל דקמ"ל ישן אסור אף בלא יחוד דהא ישן אין ראוי לתשמיש אחר וממילא הוי יחוד וא"כ הוי מיאוס ויחוד שפיר מדייק ליתני יחוד לחוד נמי אסור אבל בנר של מתכות שפיר כ' דמיירי בלא יחוד וא"ל ליתני חוץ מיחדו דאיהו גופא קמ"ל דהדליקו בו בשבת אסור אף בלא יחוד משום מוקצה מחמת איסור מאי דלא שמעינן זה מיחדו ואל תטעה שזה תירץ תוס' שהוא כרחוק מזרח ממערב שתו' מדחים פירש"י וכו' פי' אחר דחוק ולדידי' פירש"י נכון ודוק בתוס' בד"ה יש עלי' מעות וכו' עד דבשכח תנן מנער וכו' מ"ש מהרש"א דילמא מיירי בטילטול גמור כמ"ש התוס' לקמן וכו' ע"ש ולק"מ לענ"ד דסתם אסור לטלטלה דקאי אמטה משמע דהמטה אסור לטלטלה בעצמה מחמת המעות משא"כ לקמן דקתני אין גוררין אותה בזמן שיש עלי' מעות משמע שפיר לגרור עם המעות וגם הכא מיירי דומיא דרישא וסיפא דקתני אסור לטלטלה דמיירי המטה בעצמה בלא מעות וק"ל וגם סתם אסור משמע אפי' בשכח מותר אפילו עם המעות כמ"ש התוס' לקמן ודוק: בא"ד וי"ל שהניח נכרי לדעת ישראל וכו' עד דהוי כגמרו בידי אדם וכו' עיין במהרש"א שהרבה להקשות ותורף קושיתו דא"כ גם בשהי' ביה"ש לישתרי ע"ש ולענ"ד דקושיא מעיקרא ליתא אחר שנבין פשט דברי התוס' מה שהקשו וא"ת אמאי לא מוכח מהכא וכו' דע"כ א"ל דמוכח מדקתני והוא שלא הי' ביה"ש ולא נקט אפי' בשבת דז"א דנקט רבותא אפי' הי' ביה"ש דע"כ למ"ד יש מוקצה לחצי שבת צ"ל כן בכל הש"ס דנקט ביה"ש טפי לרבותא דאפי' בספק שבת איתקצי ומכ"ש בגוף השבת ומכ"ש הכא דמיירי דהניח עליה בחול קאמר והוא

שסילקה מבע"י ולא ביה"ש עצמה כמ"ש רש"י וגם לפ"ז למה הקשו זאת אחר שהקדימו להוכיח דיש עליה מיירי במניח וגם א"ל לפ"ז דהוכחתם הוא מדנקט יש עלי' משמע דוקא בזמן שיש עלי' ולא אח"כ מדלא נקט הי' עליה בשבת ז"א דזה כבר מוכח מהי' עלי' ביה"ש למ"ד יש מוקצה לחצי שבת וגם אין זה קושיא מוכרחת דבשלמא לקמן קתני בהדיא בזמן שיש עלי' מעות תדע דמקשה משם ולא מהכא גופא וגם לשיטת המהרש"א קשה למה הוצרכו התוס' להוכיח בריש דבריהם דלא מיירי בשכח מפ' נוטל ולא הוכיחו מהכא גופא דאי בשכח גם ביה"ש לישתרי דלא איתקצי לשיטת המהרש"א דמיירי בחד גווני וגם יש עוד לדקדק הרבה ואין להאריך אכן נ"ל ברור שלילת כל דבריהם דודאי רב בא להשמיענו שני חילוקי דינים ראשונה בלא יחדה דאז אין המטה מוקצה מחמת עצמו אפ"ה ביש עלי' מעות אסור לטלטלה מחמת המעות וזה מוכרח דאי מחמת שהמטה איתקצי מהמעות כבר השמיענו בהי' עלי' ביה"ש אסור מכ"ש ביש עלי' אלא ודאי כאן השמיענו אף דאין המטה מוקצה אסור מחמת המעות והדר בא לאשמועין דאף לא יחדה ואין עלי' מעות היכא שהי' עלי' ביה"ש אסור מחמת שהמטה איתקצי ביה"ש וא"כ הי' נראה לכאורה דיש עליה איירי בשכח לא דומיא דהי' עליה ביה"ש דהא הרישא היפוכו דסיפא בזה דהיכא דהמטה הוקצה כבר השמיענו בסיפא דאסור אף בלא מעות וגם ברישא דרישא ביחדה והניח בחול אלא ע"כ דהכא אשמועין אף שאין המטה מוקצה אסור מחמת טילטול מעות עצמן ובמניח תמיד מטה הוקצה אלא ע"כ נראה דמיירי בשכח ע"ז כ' התוס' והכריחו דז"א וא"ת אי במניח א"כ הוקצה המטה וזה כבר מוכח מהי' עליה ביה"ש ומרישא דרישא כנ"ל ולמה לי כלל זה הדין ע"ז כ' ובמניח בשבת איירי דאז לא הוקצה המטה וכו' וע"ז הקשו שפיר לוכח מהכא דאין מוקצה לח"ש דאי יש מוקצה א"כ גם הכא הוקצה המטה ול"ל זה הבבא הא כבר מוכח מסיפא מהי' עלי' ביה"ש וכ"ש בשבת למ"ד יש מוקצה לח"ש כמ"ש לעיל ולכך לא כ' התוס' שום הוכחה שכבר סמכו על מ"ש לעיל דבהניח מבע"י וכו' עד כדאמר בסיפא דמילתא ור"ל ל"ל זה הבבא כן נמי במניח בשבת למ"ד יש מוקצה לח"ש וא"ל דבא להשמיענו י"מ לח"ש זה דוחק לאמר כאן דוקא דין זה ולא כ"מ דנקט ביה"ש וגם למה נקט בבא אחרתא ובלשון אחר הל"ל הי' עלי' ביה"ש או בשבת אסור אלא ודאי שזה היפך מסיפא דהכא מיירי שלא איתקצי המטה ואסור מחמת המעות ושם מיירי דמטה איתקצי וא"כ למ"ד י"מ לח"ש היכא משכחת דלא איתקצי המטה ואסור לנער המעות ואהא תירצו שפיר דמשכחת ליה לענין ניעור לא הוי שכח ולענין מוקצה לא הוי מניח ואשמעין דאסור משום המעות משא"כ סיפא מיירי במניח להדיא היפך דרישא כמ"ש וא"כ אין כאן כלל מקום לקושיות המהרש"א ודוק.:

בגמ' לא יחדה למעות וכו' נ"ל דאין זה מן הגהת התירץ אלא סיומא דמילתא דרב שמעיקרא לא שביק לאסוקי עד דאקשי והגי' והדר סיים סיפא דמילתא דרב וק"ל: בתוס' בד"ה מוכני שלה פי' בקונטרס וכו' עד ואין נראה לר"י וכו' ובאמת צריך לפרש דברי רש"י כי רש"י בעצמו פי' כן לקמן גבי ג' תיבות ע"ש ונ"ל לתרץ כמ"ש תוס' בעצמם גבי ספינה לקמן פ' ר"ע דף פ"ג ע"ב ד"ה נלמדה משק וז"ל דספינה אינה מיוחדת למדרס אע"פ שכל שעה יושבין בה ב"א עיקרה עשויה לפרגמטי' וכו' ע"ש א"כ כן גבי שידה אע"ג שכתבו בשם רש"י והיא עשויה למרכבת אנשים היינו גם למרכבת אבל

עיקרה לפרגמטי' וגם ברש"י שלפנינו לא כתיב תיבת עשוי' ודוק: בתוס' בד"ה ואין מצלת וכו' עד וק' דמי יביא טומאה על הכלים והוא תימה גדולה על רש"י ולכאורה פירשתי כמ"ש המהרש"א בשם הרע"ב אמנם אחר עיוני ברש"י ראיתי שאין זה כוונת רש"י שכ' בהדיא והמוכני אם היא גבוה מדופני השידה וכו' וגם כ' וגובה המוכני סגין וכו' ותמי' לי על המהרש"א איך אשתמיטתי דברי רש"י אלו אמנם נלע"ד לתרץ לאמיתות דברי רש"י אחר שנדקדק עוד בדבריו שמביא הך דעירובין באהל זרוק שהוא למותר שלא הי' לו להביא רק המשנה שיכול לחוץ תיתי מהי תיתי אמנם נ"ל שבא לתרץ בזה קושיא החמורה הזאת והוא שבזה דאמר התם דהיינו דוקא למ"ד אהל זרוק שמי' אהל א"ש שיטתו והוא דהנה גם שם י"ל זאת הקושיא למ"ד אהל זרוק לא שמי' אהל והוא טמא מי יבא טומאה עליו דהא אף דף טפח חוצץ והתוס' כ' שם דהוי כמו עוף הפורח הוא דחוק שאינו דומה וגם שם מיירי לענין הכלים המונחים משא"כ הכא ואף לפי' התוס' הכריחו דפלוגתייהו בשידה תיבה המונח וא"כ מי יביא טומאה עליו וגם יל"ד למה נקט לא שמי' אהל למה צריך כאן אהל הל"ל אינו חוצץ ודאי גבי עיקר פלוגתייהו א"ש דפליגי בארץ עמים ושם גזרו אף על אוירו ואז ודאי אף כשחוצץ מתחת טמא מאוירו רק למ"ד שמי' אהל הוי יושב באהל בפ"ע ולא מיטמא מאוירו אף שפתוח מלמעלה לא גזרו בכה"ג כיון שהוא בתוך אהל בפ"ע ולמ"ד לא שמי' אהל מיטמא מאוירו תדע מדפליגי בשידה תיבה ומגדל ולא פליגי ביושב על דף המיטלטל ונושאים אותו אלא ודאי בכה"ג ודאי טמא מאוירו ואפשר אף שידה מיירי שגם מלמעלה הוא אהל עליו כמו קצת שלנו דומיא דתיבה ומגדל אלא שאינו צמיד פתיל ובכה"ג לא גזרו כן י"ל גבי פלוגתייהו אמנם מאי שמדמה עירוב בבה"ק להתם קשה וצ"ל דודאי כיון שגזרו על אויר ארץ העמים משום קברות מתים מסתמא גם בית הקברות בא"י אוירו טמא ובעינן דוקא תוך אהל זה מוכח משם לצורך מקומו ואזוא"כ שפיר כ' רש"י אף הכא מה שמונח מלמעלה מן השידה וא"כ אינו בתוך האהל אף שחוצץ מתחת טמא משום אוירו אמנם אם המוכני מחובר לשידה והוא גבוה מדופני השידה והוי המוכני כמו דופני השידה ומונח בתוך דופני השידה וטהור משא"כ כשהיא נשמטת אין חיבור לה ואינו מונח בתוך אהל וטמא ומוכיא רש"י זה מפלוגתא דשם ע"ז הסברא ודוק:: בא"ד ואומר ריב"א דמיירי שפיר וכו' ונ"ל שרש"י נאיד מפירוש זה דאזיל לשיטתיה שסתם שידה עשוי למרכבת אנשים וא"כ עכ"פ אין מוקפת צמיד פתיל והתוס' אזלי לשיטתייהו דלעיל שהוא רק לסחורה וכלים ויכול להיות מוקף צמיד פתיל ועמ"ש לעיל וק"ל בא"ד ואצ"ל דהמוכני יש לה בית קיבול וכו' ר"ל דיש לפרש ג"כ שמוכני יש לה בית קיבול בפ"ע ומוקף צמיד פתיל בפ"ע ואם אינה נשמטת אז אע"ג שהמוכני ודאי אין מחזיק מ' סאה כיון שהוא חיבור לה והשידה מחזיק מ' סאה גם המוכני אין מקבל טומאה אף שהוא קטנה ומציל ג"כ בצ"פ כמו השידה משא"כ כשהיא נשמטת היא מקבלת טומאה לכך אין מצלת אלא שהוא דוחק שיהא למוכני בית קיבול עם צ"פ שאין דרך בכך לכך כ' שא"צ לדוחק זה אלא שהוא מציל כיון שהוא פשוטי כלי עץ אין מקבל טומאה אף בנשמטת אלא שהחילוק הוא בנשמטת שאין מבטל לה התם ואינו ממעט אם אין סותם כולו וק"ל: בד"ה הא אין עלי' מעות שריא וכו' עד ומיהו עיין במהרש"א ומהרש"ל שדחקו להגי' ודוחק להגי' כל הספרים וגם הוא דוחק שהתוס' לקמן החליטו שמוכח ג"כ ממטה דרב

סבר כר"י ואח"כ כ' ומיהו לסתור דבריהם הל"ל א"כ או עי"ל ומכ"ש אם נאמר שדבריהם כאן איך כ' אח"כ דלא כוותי' וגם מ"ש לפ"ז לא קשה לעיל וכו' משמע דבנר שרי אפי' יחדו והדליקו בחול וזה דלא כמסקנת התוס' לעיל בד"ה ומה נר ורש"ל כתב באמת שהם ב' שיטת ר"י לעיל ורשב"א כאן פליגי ודחוק מאד וגם לא הביאו תוס' דברי רשב"א לעיל לכן נ"ל לתרץ הכל ומקודם נתרץ ע"פ הגהת מהרש"א כל יתר הקושיות שכתבתי דודאי לפי האמת דהוכיח הגמ' דרב סבר כר"י ואסר מטה שיחדה והניח משמע ודאי דלר"ש שרי מדאמר איהו דאסר ואי אף לר"ש אסור מאי קמ"ל הוא וגם מדאמר סיפא בהי' עליו ביה"ש כר"י דוקא ודאי גם רישא אליבא דר"י דוקא ולא לר"ש כמו שרצו התוס' להוכיח איפכא וגם למה לנו לדחוק דודאי מן הסברא נותנת דמטה לא גרע מחצוצרת דשרי ר"ש כמ"ש תוס' בד"ה הנ"מ אלא שהתוס' כ' שלא הי' מצי להוכיח מהכא דרב סבר כר"י כיון שיש לדחות אף בדוחק אבל כיון שכבר מוכח ממקום אחר מה"ת לנו לדחוק ולחלק שמטה גרע מחצוצרת ונר של מתכת דהוי נמי כחצוצרת כמ"ש התוס' לעיל עמ"ש לעיל לכך אסקי התוס' ג"כ לעיל דנר איירי בלא יחדו אבל יחדו אסור כמו מטה דכיון דלר"ש אין חילוק דשרי גם במטה גם לר"י אין חילוק וגם בהנ"מ שפיר כ' דמסתבר נמי להוכיח ממה דלא גרע מחצוצרת אלא שכתבו שאין הוכחה מכרחת שהי' יכול לדחות בדוחק אף שאין האמת כן וגם י"ל שהוצרכו להך ומיהו דקשה טובא למאי דאסקי שרצה להוכיח שרב סובר כן במיגו דאתקצי ביה"ש כר"י והוא תימה גדולה מאי צריך להוכיח זה כיון דאמר כאן בפירוש והוא שלא הי' עלי' ביה"ש אף בלא יחדו ולר"ש ודאי שרי דהא מתיר בנר שכבה אף שעכ"פ עשוי' לכך לכן כתבו ומיהו וכו' וא"כ היינו יכולין לומר דאף לר"ש סבר רב כן דהניח עלי' ביה"ש מעות גרע טפי מנר די"ל ג"כ דקפיד משום מעות טפי מנר וע"כ צ"ל כן לפי דעת המקשן כמו שנבאר לכך הוצרך להוכיח ממקום אחר דאף גבי נר אסור רב משום ביה"ש ושם שרי ר"ש להדיא ודוק זה נ"ל ברור ומוכרח אף לפי הגהת מהרש"א: ועפ"ז נ"ל לקיים גירסת הספרים דשייך כאן שפיר הך ומיהו והוא דצריכין אנו לבאר מה הקשה ארב דאסור משום ביה"ש מהך משנה וכי לא ידע ברייתא מהמשנה דר"י ור"מ אסרי בנר שדלק בשבת אף בכבה ור"ש מתיר ואם הוי ס"ד דמשנה כר"י קשה בלא"ה ואם הוי ס"ד דרב כר"ש הא ר"ש שרי בנר ואי משום דס"ד דאף לר"י שרי במוכני כיון דלא יחדו לכך פריך ממה דרב דאיירי בלא יחדו הא בנר מיירי בלא יחדו כמ"ש רש"י ותוס' לעיל וגם בכולה ש"ס משמע דר"י סובר מגו דאתקצי ביה"ש אף בלא יחדו כמו גבי סוכה לעיל ושאר מקומות אכן בל"ז י"ל דהוי ס"ד דמשנה דמוכני איירי בשכח ושרי אף לר"י ולכך פריך מרב דג"כ בשכח מיירי אבל כיון שהוכיחו התוס' דמוכני איירי במניח וגם לעיל מוכיחו דרב איירי במניח קשה וצ"ל דהוי ס"ד דרב סובר כר"ש ואפ"ה אסור במעות ביה"ש דמעות גרע טפי מן שאר מוקצה דקפיד עלי' וכן מוכח מדאמר בתירץ הנ"מ דרב כר"י משמע שזה עיקר התירץ דהוי ס"ד דרב כר"י וע"ז קשה היכי ס"ד דרב אמר זה אליבא דר"ש האיך אסר ברישא מטה שיחדה והניח עלי' מעות בחול דהוי רק מלאכתו לאיסור וזה ודאי שרי לר"ש אף בחצוצרת ולא שייך לומר דגרע דקפיד אמעות דהא לא הי' עלי' ביה"ש וצ"ל ומיהו מטה וכו' ר"ל אף ביחדו והניח בחול הוי ס"ד דמקשה דמודה ר' שמעון אבל לפי אמת ודאי ז"א לכך כ' גבי הנ"מ שיכול להוכיח לפי אמת אף מזה

כמ"ש לעיל ודוק: או י"ל ע"פ סיגנון זה כיון שהוכיחו שאירי במניח ע"כ צ"ל דס"ד דמקשה דאף לר"י שרי בלא יחדו כמ"ש וא"כ קשה מנר אמטה שיחדו כיון דע"כ אף גבי נר לפי ס"ד דמקשה איירי ביחדו כיון דס"ד בלא יחדו שרי אף בהדליקו עליו בשבת וא"כ נר דאסור בהדליקו בשבת ע"כ ביחדו וא"כ אמאי שרי ר"י בהדליקו עליו בחול הא אסור מטה שיחדה והניח בחול כמו שהקשו לעיל תוס' ורש"י כיון דאזיל תירוצם לפי ס"ד דמקשה ע"ז כ' ומיהו וכו' עד לפ"ז לא קשה וכו' ארש"י ר"ל לפי ס"ד דמקשה לק"מ והוי ס"ד דנר איירי ביחדו ובלא יחדו שרי ותוס' ורש"י לעיל שהקשו והכריחו דאיירי בלא יחדו היינו לפי האמת כמו שכתבתי ודוק.

דף מה ע"א בתוס' בד"ה אלא שמן שבנר וכו' עד תימא לר"י דמאי נקט שמן שבנר וכו' נ"ל לפי פשוטו להמשיכו מהקודם די"ל דלהכי נקט אלא שמן שבנר שגם הוא למותר והל"ל סתמא דשרי אלא דלא תקשי משמן שבנר בשעה שהוא דולק דמודה ר"ש שאסור הואיל ולא פסק עדיין דיחוי שלו והכא ג"כ לא פסק דיחוי וע"ז הוצרך לתרץ משום ששם הוקצה למצותו ולאיסורו משא"כ הכא אבל עכשיו שכ' התוס' דלא קאמר שמן שבנר ממש אלא מטפטף ומשם לא שייך לומר דלא תיקשי דהא ליכא בשום משנה וברייטא דר"ש אוסר שמן המטפטף וליכא שום הוכחה מאיזה מקום שאסור דהא לא תני בשום מקום דשמן בשעה שהוא דולק אסור באכילה דלכח דקאי אמטפטף ולעיל קאמר לענין טילטול וזה הוצרך לומר עד שהוצרך טעם לקמן משום בסיס ולא מוכח דאסור אלא מהכא שפיר הקשו אמאי לא אמר גרוגרת וצמוקין דהוי דומיא דחיתים הנ"ל ואי לאשמעינן דאסור מטפטף לא שייך לכאן ודוק זה הנ"ל בפירוש דבריהם ברור אבל נ"ל לתרץ קושייתם זה ואפשר אף הם רמזו אותו במ"ש תימא ב"א ולדחות אף פירושם לעיל דקאי אמטפטף וכשל עוזר ונפל עזור ממילא כי לענ"ד הוא רחוק לר"ש לאסור שמן המטפטף יותר ממותר שמן שבנר דה"נ יושב ומצפה דשכיח מאד לטפטף כמ"ש התו' בעצמם לעיל וגם שאר ראיות שכ' לעיל ומ"ש אני לעיל לפרש לשיטת רש"י דכאן קאי אטילטול ג"כ דוחק קצת דכאן מיירי לענין אכילה אלא נ"ל לתרץ קושייתם הראשונה בטוב טעם ומתורץ ממילא קושיא והוא שהגמ' בא לתרץ ק' חמורה אמאי דשרי החיתים הא בכוס וקערה מודה ר"ש לעיל דאסור אף לאחר כיבוי אף שכבר פסק דיחיו כיון שלא ידע שיפסק ולא הי' יושב ומצפה מכ"ש הכא גבי חיתים וביצים שעדיין לא פסק הדיחוי שלא הי' יושב ומצפה דליתסר והכא לא שייך לומר שאסור גבי כוס שאסור משום איסור כיבוי או משום הוקצה למצותו דהא פסק כל זה לאחר כיבוי ואפ"ה אסור ומשני ע"ז אין מוקצה לר"ש דליתסר היכא דדחי' בידים בין השמשות אלא שמן שבנר בשעה שהוא דולק ר"ל דאקצי' על שעה שהוא דולק דאקצי' למצותו ולאיסורו ואז אף דאזיל המצוה ואיסור כיון דלא ידע ואקצי' על ב' אלו אסור משום מוקצה אבל הכא לא אדחי' למצוה ואיסור ואל יהא דוחק לשון בשעה שהוא דולק כיון דאקצי' להדלקה לב' אלו בשעה שהוא דולק אף אם כבה תוך הזמן נשאר עכ"פ המוקצה וכצ"ל לפי' תוס' דקאי אמטפטף ועפ"ז מתורצים ב' קושיית התוס' ומתורץ נמי ק' הגמ' שמקשה והוקצה למצותו לא וכו' מי איכא שום ה"א שיהא מוקצה למצותו מותר הא לחז פי' הוא מדאורייתא בסוכה אבל כיון דמיירי לאחר שאזל האיסור אלא שאקצה תחילה למצותו ולא ידע שליזול שפיר י"ל דשרי רק בנר אסור בכוס משום שאקצי' לשניהם וע"ז

מקשה מסוכה דשם אסור אף שנפל תוך שבעה כמ"ש בגמ' שם בבביצה ודוק כי נ"ל ברור ואמיתי ועמ"ש תוס' בסמוך ועל חוג זה סובב כל הסוגיא ביותר נאות ודוק: בתוס' בד"ה עד מוצאי י"ט האחרון וכו' עד לא אתיא עיין בע"ב בתוס' אמר לי' מנרתא שאני שהקשו ג"כ כזה ותירצו באופן אחר ע"ש ולכאורה סותרים דבריהם אבל כד דייקת דבריהם ממש אחת ויתפרש נמי היטב תירוצם דהכא שהוא מרפס איגרא לפי פשוטו דלא מצינו בכל הש"ס חד בבא שיהא מקצתה כחד תנא ומקצתה כאידך ואפילו רישא וסיפא מקשה תמיד אזה אם לא במקום שאין ברירה אמנם מקודם נפרש דבריהם דלשם שכ' לבסוף ולהכא אין להוכיח מסוכה אנר שהוא למותר אלא משום שכ' דבסוכה הוקצה למצותו דחמיר שפיר אמרינן הואיל והוקצה ביה"ש וכו' משא"כ בטילטול דנר ויוקשה לך דהא ר"ש מתיר אף לאכול מותר השמן שבנר דלענין אכילה הוקצה למצותו ביה"ש שיש בו ביטול מצוה ע"ז כ' דודאי ר"ש שרי אף בזה אלא דכאן רצה להוכיח דאף בטילטול נר סבר כר' יהודא דכולא שמעתתא שם מיירי בטילטול ומשום דסבר ר"י כר' יהודה בסוכה דהוקצה למצותו ביה"ש אין להוכיח דבטילטול נר סבר כר' יהודא כיון דבזה אמר אמרו הלכה כר"ש: והכא דהקשו אר"ש גופא נשמרו מזה דלא תימא דבהוקצה למצותו ביה"ש דחמיר טפי מודה ר"ש לכך דייקו להקשות ממותר השמן שבנר שג"כ הוקצה למצותו ואפ"ה ר"ש מתיר וא"כ היכי מצי דברייתא כר"ש ואהא תירצו כמ"ש שם והוא לאו דברייתא אתיא כר"ש אלא דתנא דברייתא סבר בסוכה דעלמא כר"ש דשם לא הוקצה למצותו אלא מחמת איסור וכן בסוכת חג בחג שהוקצה למצותו ממש מודה ר"ש אף בנפלה כיון שלא ידע אבל בהך דהוקצה למצותו ביה"ש דידע שלא יוקצה למחר לא סבר תנא דברייתא כר"ש אלא כר' יהודא משום דחמיר טפי וזה שכ' לא אתיא כר"ש ר"ל דלא סברא כר"ש בזה כמו שכתבתי שם לר' יוחנן ודבריהם אחדים ודוק: ברש"י בד"ה עד מוצאי י"ט האחרון והכא מוקצה למצוה איכא ר"ל אף בנפל תוך החג ממנו אסורה כדמייתי בסמוך משוין בסוכת החג דמיירי בנפל אפ"ה אסור דומיא דשאר י"ט דשרי דאיירי בנפל ודאי כמ"ש רש"י בסמוך והוא בגמ' שם בבביצה ומוכרח א"כ מוכח דגם בהוקצה ביה"ש ראשון משום מצוה אסור כל ח' אף דאזיל המצוה דהוי רק מוקצה מ"מ ודוק: בא"ד דאי משום סתירת אהל וכו' לכאורה צ"ע דרש"י בעצמו כ' שם דבפירות ושאר נוי ליכא משום סתירה ע"ש גבי אין בודל כל ביה"ש והוא מוכרח דאל"ה לא שייך אין בודל ביה"ש כמו בעצי סוכה דלא מהני כיון שעכ"פ אסור ביה"ש משום סתירה ע"ש בבביצה בסוף שמעתא וצ"ל דודאי יש בהו משום סתירה כיון דהוי בסכך מידי דהוי אכל הסמוך לסכך דאסור משום סתירה כמ"ש בבביצה אבל שם מיירי בהתנה לומר אינו בודל כל ביה"ש מהם א"כ גלי דעת' שאינו מבטלו שם לסכך רק לפי שעה שוב לא שייך בהו ג"כ סתירת אהל כמ"ש בגמ' בבביצה באסירייתא אף שסמוך לסכך לית בהו סתירה ופירש"י כיון דלא היתר החבילה גלי דעת' שלא הניחו לשם סכך מכ"ש הכא דהתנה בהדיא משא"כ ברישא דלא התנה ס"ל לרש"י דגם בפירות יש בהו משום סתירת אהל לכך הוצרך לתרץ כאן: ונ"ל דלהכי הוצרך רש"י לסברא זאת ולדחוק ולא קאמר דלית בי' כלל משום סתירה כמ"ש התוס' שם דבזה סברא מתורץ היטב ק' התוס' בד"ה עד מוצאי י"ט האחרון שתירוצם דחוק מאד כמ"ש למעלה ואף לפמ"ש אני לעיל פירושם הוא דחוק קצת אמנם לפי שיטת

רש"י לק"מ דלהכי אסור בי"ט האחרון משום איסור סתירת אהל ולא משום מוקצה כלל ואיסור י"ט האחרון לא מייריבנפל או אף בנפל כיון שמתחלה הקצהו גם ליי"ט אחרון ודוק אלא שהתוס' שהקשו אזלי לשיטתייהו דלשם שכתבו דאף בלא התנה לא שייך בהו סתירה ודוק: ועפ"ז ממושך היטב דברי רש"י לדין די"ט אחרון דמהכא מוכח דהוי גם בהו סתירה והוצרך לתרץ ודוק: ברש"י בד"ה אלא מן הסמוך לה וכו' עד ומהך דר' חייא בר' יוסף הוי מצי לאותבי וכו' וא"ל דילמא מיירי דוקא בי"ט דג"כ הוקצה מחמת איסור סתירת אהל וכיון דהוקצה מחמת תרתי לק"מ וצ"ל כיון דקתני סתמא בחג משמע כל החג אף חה"מ ודוק וכן משמע בהדיא ברש"י ד"ה ושויין: בא"ד אלא ניחא לי וכו' עד בי ר' חייא וכו' והוא תמוה דא"כ מאי מקשה מברייתא ראשונה דילמא לאו ר"ש היא ואי משום דמוכח מברייתא דר' חייא בר' יוסף הא לאו דסמכא וגם בלא"ה תמוה דהאיך מוכח מכאן דברייתא דלעיל אתיא כר"ש וכי משום דר"ש ג"כ מודה שאסור א"א לומר דברייתא דלעיל אתיא כר' יהודא הא ר"י ג"כ אוסר ומיהו לולא דברי רש"י דהכא יש לדחוק בגמ' דמסקנת קושיא הוא מברייתא דרחב"י וכן משמע ברש"י ד"ה ושויין אבל לדברי רש"י דהכא א"א לומר כן וצ"ע וע"כ צריך לדחוק דמוכח מרישא דהכא דברייתא דלעיל ר"ש היא דאי ר"י מאי נקט לעיל סיככה כהילכתה דמשמע דאיירי בסוכת החג בחג הוי לי' למינקט גם בשאר י"ט ובזה א"א לומר שהיא משובשת ור"י מתיר בשאר י"ט דהא משנה מפורש בביצה שגם בשאר י"ט אסור ואמאן תרמי' ונקט הברייתא דר' חייא בר' יוסף משום דמפורש בהדיא בי' ומהמשנה דשם וגם מהברייתא דלעיל מוכח דגם הסיפא דרחב"י אמת וגם שלעיל אתיא כר"ש ומקשה מתרווייהו כמ"ש רש"י בד"ה ושויין ודוק: שייך לשבועות או לסוכות וא"צ להאריכות רק להתורף מסקנת פה.

בתוס' בד"ה ואם התנה בריש המביא פריך עלה וכו' יען שדברי התוס' כאן המה מופלאים מאד וגם דברי התוס' בביצה שם בהך ענינא המה תמוהים וגם דברי הגמ' בכאן מרפסין איגרא כאשר נבאר ומי אשר עינים לו יעצור כח להניח הדברים על תמיהתן גדולה כאשר כ' המהרש"א ולענ"ד אחרי ירד קצת לעומק הדברים דברי התוס' דהכא ולשם הם כאחד אחודים ומוכרחים וברורים וגם דברי הגמ' יתפרשו היטב בלי דוחק והכרחתי לצאת מדרכי כאן ולהאריך קצת: המהרש"א הטיל גודא רבא על התוס' שהמה ח"ו בדאים שאינו כן שם על זה ע"ש ובר מן דין קשה טובא מאי בעו בזה כאן וגם דברי הגמרא תמוהין בראשון קושית רש"י דלא מקשה מברייתא דרחב"י ותירוצו תמוה כמ"ש למעלה וגם מאי זה התחלת קושיא מברייתא עד שאמר וממאי מאי זה קשיא ותירץ היכן נזכר פאן ר"ש וגם לאחר שהביא הברייתא דרחב"י האיך מוכח דברייתא דלעיל ר"ש וגם הך ואם התנה שהביא בשניהם אין לו פירוש כאן וטרם נבאר דברי התוס' דלשם וע"ש בגמ' דף ל' ע"ב מן תני ר' חייא ב"ר יוסף עד סוף הסוגיא אבל עצי סוכה דחלה קדושה עלייהו איתקצאי לשבעה וע"ש בתוס' בד"ה אמר רב מנשיא וכו' עד משום דאינו נשאר במסקנא נקט האמת והוא תמוה דאדרבא הוא מוכרח במסקנא דכיון דמסיק דעצי סוכה לא מהני תנאי ע"כ הך ואם התנה דנקט גבי עצי סוכה קאי על סוכה דעלמא ומהרש"ל פי' בדוחק גדול והמהרש"א כתב שתוס' ס"ל כשיטת הרי"ף דלמסקנא מהני תנאי אף לסוכת החג אף לפי גירסתינו ע"ש אמנם הוא דוחק דמנ"ל

להתו' להחליט כן ע"פ גירסתינו בשלמא לגירסת הרי"ף מוכרח כן אבל לפי גירסתינו אדרבא משמע כפירש"י כמ"ש הר"ן ע"ש ואף אם נאמר שאינו דוחק מנ"ל לדחות פירש"י הנראה טפי עד שכ' בהחלט שאינו נשאר במסקנא אמנם נ"ל לבאר שדבריהם מוכרחים ע"פ שיטתם והוא דמקודם מוטל עלינו חובת ביאור קושייתם שאין לו פירוש לפי שיטתם שהקשו דבמוקצה מחמת איסור לא אשכחנא דמהני בל' תנאה מה זה קושיא אם לא אשכחן במקום אחר ואשכחן כאן אם קאי אסוכה דעלמא הא גם במוקצה מחמת מצוה לא אשכחן בשום מקום אלא כאן בסיככה כהילכתה וגם מאי בכך אם לא אשכחן למה לא נדמה מילתא למילתא כמ"ש הרבה פוסקים להתיר תנאה בנר שכבה מהכא וגם תימה גדולה דהא ודאי מוקצה מחמת מצוה חמיר מן מוקצה מחמת איסור כדחזינן הכא לר"ש דל"ל מוקצה מחמת איסור ואית לי' מחמת מצוה וכן בכולה מכילתין דשבת מוכח להדיא דמחמת מצוה חמיר ומה"ת לומר דבמוקצה מחמת מצוה יהנה תנאי ובמחמת איסור לא יהנה תנאי עד שנעשה מזה קושיא אגמ' דמתיר תנאי במחמת איסור אין זה אלא תמה והפלא אמנם דבריהם ברורים להקשות בקושיא מוכרחת ובנויים על יסוד עצום והוא הירושלמי שהביא הר"ן פ' כירה שאם התנה על הנר שרי שהקשה במאי אנן קיימין אי כר"מ אפילו התנה אסור ר"ל כיון דאית לי' אפילו נר זוטא שדלק בשבת שידע שיכבה אסור לאחר שכבה כיון שנאסר ביה"ש אסור כל היום א"כ מאי מהני תנאי דהא ע"כ נאסר ביה"ש בשעה שדלק ונאסר כל היום מיגו דאיתקצי לביה"ש דלא שייך בי' לומר אינו בודל כמ"ש המהרש"א כאן ע"ש ואי לר"י ומיירי בנר ישן שלא הדליק עליו והי' יכול לומר אינו בודל ביה"ש הא נר מאוס הוא ואין יכול להתנות על מאוס שלא יהא מוקצה ואי כר"ש בלא התנה נמי מותר ומשני כר' שמעון ובכוס וקערה ועששית דאסור משום דלא גלי אדעת' שיכבה אבל בהתנה גלי אדעת' שלא הקצהו והוי כמו נר זוטא בלא התנה משמע מפורש דהתנה לא מהני אלא במקום שמהני גילוי דעת אבל למאן דאוסר מוקצה מחמת איסור אף בנר זוטא אף שידע שיכבה לא מהני תנאי דכיון דאיתקצי לביה"ש איתקצי לכולי יומא ומכ"ש במוקצה מחמת מצוה למאן דאוסר מחמת ביה"ש אף היכא דידע לא מהני תנאי זולת אם יאמר אינו בודל כל ביה"ש דלא איתקצי כלל וכן לר"ש דמתיר מוקצה הן מחמת מצוה או מחמת איסור אפילו שניהם אם ידע בודאי דהא מתיר בנר זוטא אלא בספק כגון סוכה רעועה אוסר במצוה וכן כוס וקערה מהני שפיר תנאי אלא דבמצוה בעינן אינו בודל ביה"ש גבי סוכה כמ"ש מהרש"א ג"כ כל זה דאל"ה איתקצי לכולי ז' יומא משום חג שבעת ימים כמ"ש מהרש"א אמנם דבריו תמוהים דא"כ מאי פריך הכא מסוכה אשבת אלא נראה ודאי משום דאף ברעועה כיון שלא ידע שיפול ואתקצי ביה"ש למצוה אתקצי לכולי ז' יומי וכן בשבת לכולי יומא אבל היכא דידע ודאי א"צ שום תנאי כמו נר וכן במוקצה מחמת איסור או במצוה למאן דאוסר אף בידע היינו לר' יהודא או לר"מ לא מהני תנאי הארכתי קצת לברר הדין על בוריו לשיטת התוס' והוא מהירושלמי הנ"ל אף שהר"ן פירשו קצת בדרך אחר לר"מ ועפ"ז פסק להתיר כהרמב"ן בהתנה בשבת בנר אף דקי"ל לאסור מחמת איסור אמנם לשיטת התוס' שפסקו בשבת לאסור התנה ודאי ס"ל כמ"ש וכן כתבו תוס' בהדיא פרק כירה דף מ"ד שנר שכבה הוי כמו התנה ולמאן דאוסר בו אוסר בהנאה והוא ע"פ שיטה שכתבתי דהתנה היכא דלא יוכל לומר אינו בודל לא הוי אלא גילוי דעת למיהוי כמו נר

שכבה אמנם אף לשיטת הר"ן עכ"פ מוכרח דלר"י ור"מ עצמו לא מהני התנה כיון שכ' הירושלמי כן לר"מ ובמוקצה מחמת איסור ר"מ אוסר נמי כר"י ואדרבא ר"מ מחמיר טפי ולא כ' הר"ן דמהני התנה אלא לדידן דפסקינן כר"ש בכל מוקצות שמקצה מדעתו אלא במוקצה מחמת איסור פסקינן כר"י ונ"ל דוקא היכא דלא התנה אבל בהתנה פסקינן כר"ש ולדבריו ע"כ צ"ל דהא דאסקינן הכא דבעינן אינו בודל כל ביה"ש ובנר בשבת א"א לומר כן היינו משום חג שבעת ימים כמ"ש המהרש"א ולדבריו יוקשה מאי מקשה הכא מסוכה אשבת וצ"ע ואפשר ליישב ולא רציתי להאריך עוד אמנם לשיטת התוס' ועפמ"ש אני פירושו הוא המחזור ושפיר כ' רמ"א בסי' רע"ט שכן נוהגין ע"ש ועפמ"ש פה מתורץ היטב קושיות בעל המ"א שם שהקשה אדעת ש"ע מסוכה אשבת ותירץ משום דבי"ט קי"ל כר"י והניח בקושיא דהא במוקצה מחמת איסור גם בשבת קי"ל כר"י ולפמ"ש לק"מ דהא לר"י עצמו ודאי לא מהני תנאי אף לדעת הר"ן שהוא דעת הש"ע שם אלא דבהתנה קי"ל כר"ש כמו שאר מוקצת דהכי משמע בירושלמי לפירושו דמ"ש"ה לא מהני תנאי משום כל המיוחד לאיסור אסור ר"ל והוי עכ"פ כשאר מוקצת ובהא קי"ל כר"ש אבל בי"ט דקי"ל בכל מוקצה כר"י ור"מ ודאי לא מהני התנה ומכ"ש לשיטת מהרש"א דאסור משום חג ז' ימים לק"מ ודוק.

העולה מכל אלה דעכ"פ לר"י ור"מ עצמו כ"ע מודו דלא מהני תנאי וא"כ שפיר הקשו תוס' דהאיך משני דקאי סיפא אסוכה דעלמא והיינו לר"י הא ר"י דאוסר מוקצה מחמת איסור לא מהני בי' תנאי וכ"ש במחמת מצוה לדידן כיון דאוסר בנר שכבה שידע ודאי שיכבה א"כ מהני תנאי כיון דלא יכול לומר איני בודל ביה"ש ועל אח"כ בלא"ה ידע ואפ"ה אסור משום דאיתקצי לביה"ש ומאי מהני תנאי על אח"כ וכמ"ש הירושלמי הנ"ל לר"מ ולר"י וכ' לשון לא אשכחן משום שהיינו יכולין לומר דגמ' דידן פליג אירושלמי אלא שהסוגיא הוא היכא דלא אשכחן בהדיא דפליג ס"ל ג"כ הכי או לא אשכחן סברא להתיר תנאי למאן דאוסר במוקצה מחמת איסור ביה"ש וזו ממש קושיא שהקשו בשבת דף מ"ד ע"ז התירץ אלא ששם תירצו בענין אחר לתרץ אף לפי ה"א דהכא והוא דחוק וכאן כ' תירץ אחר יותר נכון ולא כמ"א שכ' בש"ע על רמ"א שהוא שיטת התוס' דלשם תירוצם דלשם וזה אינו שתוס' לא כ' שם כן אלא לתרץ לפי ה"א דהכא והכא כתבו התוס' דלא קאי במסקנא אלא דלא מהני שום תנאי למאן דאוסר מוקצה מחמת איסור וע"ז תירצו יפה דלא קאי הכא במסקנא והוא מוכרח כיון שמתרץ דתנאי לא מהני אף לר"ש אלא באומר אינו בודל כל ביה"ש ובמוקצה מחמת איסור לא יכול לומר כן ואף דשם קאי במחמת: מצוה הא ודאי לר"י אסור מחמת איסור כמו מחמת מצוה לר"ש ויותר חמור דהא לר"ש אף במחמת מצוה מהני ידע כמו נר ואפ"ה לא מהני תנאי אלא א"כ אמר אינו בודל במכ"ש במחמת איסור לר"י ושם אינו יכול לומר אינו בודל וא"ל כמ"ש המהרש"א דשם הוא משום חג ז' ימים דז"א לשיטת התוס' והוא מוכרח כמ"ש דא"כ מאי מקשה הכא בשבת מסוכה אשבת אלא ודאי דלפי המסקנא קאי ואם התנה אף אסוכת מצוה ולר"ש דלית לי' מוקצה מחמת איסור דהא מתיר בסוכה דעלמא ולא אסור אלא בסוכת החג אף בנפלה מחמת מצוה ולא מחמת איסור סתירה א"כ שפיר מהני באומר אינו בודל ביה"ש שאינו מקצהו למצוה וכשיטת הרי"ף וכו' שכתב המהרש"א ודוק: וא"כ גם דבריהם דהכא בשבת הם מוכרחים וברורים דכיון דאסיק כן ע"כ

במוקצה מחמת איסור למאן דאוסר לא מהני תנאי וכמ"ש ובגמ' שם בביצה אסיק בתחלת הסוגיא דבבריאיה אף ר"ש מודה דאוסר משום מוקצה מחמת איסור א"כ לא מהני תנאי אף לר"ש בבריאיה דהא לא יכול לומר אינו בודל וא"כ שפיר כתבו דמפרש שם בנפולה ורעועה דוקא דהא אסיק באינו בודל ואסיק לעיל בנפולה ורעועה על כרחך גם הכא לר"ש כן ודוק היטב: ומ"ש המהרש"א דלר"ף והרא"ש והטור לא בעינן רעועה בהתנה היינו משום דאזלי לשיטתייהו דס"ל דמהני התנה אף במוקצה מחמת איסור כמ"ש הש"ע בסי' רע"ט לכך אף בבריאיה דהוי מוקצה מחמת איסור מהני התנה אבל לשיטת התוס' שכ' בהדיא דבמוקצה מחמת איסור לא מהני התנה בביצה בתוס' הנ"ל שהבאתי וכן בשבת וכן פסק רמ"א שם בסי' רע"ט בעינן רעועה אף לר"ש דאל"ה הוי מוקצה מחמת איסור אף לדידי' כמ"ש בגמ' בביצה ולר"י ור"מ לא מהני שום תנאי במוקצה מחמת איסור ומכ"ש במוקצה מחמת מצוה דחמיר ונמצא דברי התוס' דהכא ושם בביצה המה עולים בקנה אחד וברורים לשיטתם ובזה יתיישב ג"כ מה שבעי בזה כאן והוא ליישב שיטת הגמ' מכל התמיהות שכ' לעיל ונפרש דברי הגמ' ע"פ מ"ש והוא דמעיקרא מייתי רא"י דמהני לר"ש מוקצה מחמת מצוה לחוד לאסור מדקתני סיככה כהילכתה וכו' עד ואם התנה הכל לפי תנאו וא"כ הברייתא אתיא כר"ש כמ"ש בשם הירושלמי לר"י ור"מ לא מהני שום תנאי וא"כ ע"כ אתיא כר"ש ואפ"ה אסור בלא התנה במוקצה מחמת מצוה לחוד וע"ז פריך וממאי דר"ש היא דילמא ליתא להירושלמי ואף לר"י מהני תנאי וע"ז מייתי הברייתא דרחבר"י דברישא לא קתני בסוכה דעלמא לר"י ואם התנה רק בסוכת החג לר"ש אלמא לר"י לא מהני התנה רק לר"ש במוקצה מחמת מצוה לחוד וא"כע"כ ברייתא דלעיל ר"ש וע"ז קשה שמא הך ואם התנה קאי אסוכה דעלמא כמ"ש בתחילה בגמ' או קאי עכ"פ אתרווייהו אר"י ור"ש ע"ז כ' התוס' בגמ' שם מוקי לה בנפולה וגם רעועה וע"ז קאי דוקא בסוכת החג דמהני תנאי ומוכח זה גם לפי המסקנא דבעינן דוקא אינו בודל וא"כ בבריאיה דלא שייך אינו בודל דעכ"פ מוקצה מחמת איסור לא מהני תנאי אף לר"ש כמ"ש ומכ"ש לר"י דאף ברעועה הוא מוקצה מחמת איסור לא מהני תנאי וכמ"ש התוס' בהדיא שם לפי המסקנא א"כ ע"כ ר"ש היא ולא ר"י ודוק היטב כי מתורץ בזה כל הקושיות ועיקר קושית הגמ' מן ואם התנה וכנ"ל: אמנם זאת הקושיא של רש"י אינו מתורץ עדיין למה לא הקשה מברייתא דרחב"י לחוד וע"פ פ"ה התוס' יתחזק הקושיא כיון דמיירי בנפולה ורעועה דלית בי' מוקצה מחמת איסור רק מחמת מצוה ואפ"ה אוסר ר"ש בלא התנה הי' יכול להקשות מזה לחוד דלולא דבריהם היינו יכול לומר משום דכאן י"ל דקאי רק אי"ט ולא אח"ה כמ"ש לעיל לדחוק לפירש"י אבל לפי התוס' הנ"ל גם מי"ט מוכח לר"ש: אכן נלע"ד לתרץ בטוב טעם ע"פ קצת סברא ויתורץ ג"כ חיבור דברי התוס' לכאן והוא כי הנה יש כאן מקום קושיא חמורה דכאן משמע במסקנא דאין מוקצה לר"ש אלא מחמת מצוה לחוד משמע אבל מחמת איסור לחוד לית לי' וכן משמע בקושיא שלא הקשה אלא מן מצוה לחוד ושם בביצה אמר מפורש דאף מחמת איסור לחוד היכא שלא ידע דומיא דמחמת מצוה נמי אסור דהא אוקי דוקא ברעועה אבל בבריאיה אף בסוכה דעלמא דהוי מוקצה מחמת איסור לחוד נמי אסור וכן לקמן בבכור ודאי לא נעלם ממני דלפי פשוטו י"ל דמחמת מצוה אף בספק אם יפסק המצוה נמי אסור כגון בסוכה רעועה בחג ובסוכה

דעלמא דהוי מחמת איסור שרי והוא מוכרח זה דאל"כ איך נפרש שם הגמ' דמשני ברעועה וקשה א"כ למה אוסר בסוכת החג אף דהוי מחמת מצוה הא שרי בשמן שבנר דהוי נמי תרווייהו וא"ל משום גזירת הכתוב חג ז' ימים דא"כ מאי מקשה הכא מסוכה אנר וגם מחמת זה כתבו התוס' דבנפל ליכא אסורא דאורייתא רק מוקצה מחמת מצוה אלא ע"כ כמ"ש לכך נקט הכא מחמת מצוה לחוד לר"ש דאסר אף בספק דומיא דשמן שבנר דהיינו כוס וקערה כמ"ש לעיל דהיינו בשעה שהוא דולק שסבר שידלק אמנם הוא ספק דשכיח שיכבה והוא מוכרח מהגמ' דכוס וקערה הוי דומיא דסוכה רעועה דשכיח שיכבה משא"כ במחמת איסור דמותר בכה"ג והא דאסור בבכור משום דהוי בי' תלתא מי יימר הוי כמו ודאי שלא יהי' כמו סוכה בריאה ולשיטת התוס' לקמן דאף בחז מי יימר סגי צ"ל דלא שכיח שיפול מום קבוע או חכם אסור להזדקק והוי כמו סוכה בריאה: או נוכל לומר שזה תליא בפלוגתא דלעיל אם חולק ר"ש אף בבעלי חיים שמתו א"כ ס"ל דמחמת איסור לחוד שרי ובכוס אוסר משום דהוי מחמת מצוה לכך נקט מחמת מצוה לחוד דזה אליבא דכ"ע אסור משא"כ במחמת איסור תליא בפלוגתא וצ"ל לדידי' ודאי דבבכור אסור משום תלתא מי יימר ומקצה ודאי והתוס' שלא כ"כ לקמן היינו אליבא מאן דאוסר בב"ח שמתו ואליב' מקשה הגמ' ולפ"ז לק"מ מסוכה רעועה דהגמ' רוצה לפרש הברייתא אף להך מ"ד דאוסר בב"ח ודוק כ"ז ברור לפי פשוטו ומוכרח אמנם ע"פ דרך סברא נ"ל לתרץ ע"פ מאי דקי"ל ע"פ פסק הרמב"ם דבי"ט מוקצה אסור ובשבת שרי משום י"ט דקיל וכו' כדאי' בריש ביצה ה"נ י"ל אליבא דר"ש במוקצה מחמת איסור לחוד' מחמיר גבי י"ט טפי לכך בבכור ובסוכה בריאה דעלמא אוסר אבל בשבת לא אסור אלא כעין שמן שבנר שהוא מוקצה מחמת מצוה והא דמקשי לקמן מבכור אשבת היינו לפי המסקנא דהכא דמוקצה מחמת מצוה אף בשבת אסור כמו מחמת איסור בי"ט ומקשה שפיר כיון דשרי שמן שבנר אף דהוי מוקצה מחמת מצוה כיון דאזל המצוה ה"נ בבכור האיסור אזל ועמ"ש לקמן א"כ לא מצי מקשה מסוכת החג בחג די"ל די"ט חמיר טפי אף לענין הוקצה למצותו אבל בשבת אף מוקצה מחמת מצוה שרי אבל שם קתני עד מוצאי י"ט האחרון משמע כל שמנה ויש שבת בנתיים והוי לי' למישרי בשבת אף דהוי גם י"ט כיון דטעם דשבת חמיר ובזה מתחברין דברי תוס' לכאן שכ' לתרץ זה דלא מקשה מהכא משום דמוקי שם בסוכה רעועה א"כ ע"כ מוכח דיש חילוק בין שבת וי"ט ודוק היטב: דף מה ע"ב בתוס' בד"ה לדבריו דר"ש וכו' ותימא אמאי לא מוכח וכו' עד ומיהו רש"י לא גריס וכו' והוא תמוה איך מתורץ קושיא ראשונה וגם נקטו לשון תימא בא' ונראה בזה הרש"י מתורצין שני הקושיות ע"פ מה שנכתוב לקמן בתוס' בד"ה הורה במנורה דתוס' פירשו בעצמם שיש לפרש בדברי רש"י וכו' ש בנר לא ס"ל כיון דחדא הוראה הוי וא"כ לק"מ אלא שהתוס' אזלי לשיטתייהו שדחו זה הפירוש ע"ש אמנם גם בדברי רש"י אין הכרח כמו שנבאר לקמן בדברי התוס' שהם מסופקין בדברי רש"י אכן כיון שרש"י לא גרס בכור תם אלמא רוצה לפרש ר' גם כר"י מסתמא גם כאן כוונתו כן וא"כ בזה מתורצין ב' הקושיות לשיטת רש"י ודוק בתוס' בד"ה דאית בי' ביצה וכו' צ"ע דר"י גופא וכו' עד ואפשר דמש"ה וכו' עיין במהרש"א שכ' פירושו והוא הנכון שמקשים על קושיות הגמ' ומתרצים ואפשר וכו' ומ"ש ע"ז וז"ל ק"ק דאין זה מספיק דה"ל לאתוי דר"י גופא דל"ל מוקצה מדאסר משום משקין שזבו

ותירץ בדוחק גדול וכן מ"ש י"מ ודחי ג"כ בזה טפי הוי לי' לאקשוי וכו' ע"ש קמתי משתומם על המראה אם יצא דברים אלו מפיו הא ר"י וכולהו אמוראי דהתם דמפרשי הנך טעמי מוקמי מתניתן בתרנגולת העומדת לאכילה כדאמר רבה מפורש וכן ברב יוסף פירש"י כן וה"ה בדרכי יצחק ועוד הא ר"י גופא לא אמר כן אלא הגמ' מוכיח זה מדרמי ר' יוחנן אהדדי ושם רמי אאוכלא דאפרת מאי דקיימא לאכילה כדאמר ר"י אם לאכילה היוצא מהן מותר וכן אמר בגמ' אלמא כל אוכלין אוכלא דאפרת וכו' משמע להדיא דמיירי בעומדת לאכילה ואדרבא לכאורה מוכח משם להיפך דר"י אסר ביצה בעומדת לגדל ביצים דהא רבינא ברי' דרב עולא משני אקושיות ר"י הכא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים אלא דאמר שם ר' יהודא לטעמי' וכו' א"כ לא מוכח אר' יוחנן וגם בלא"הר"י גופא לא משני כן וא"ל דזה כוונת המהרש"א דע"כ ר"י אית לי' גם בעומדת לגדל ביצים אינו אסור משום נולד דאל"כ למה לי' למימר מוחלפת השיטה ז"א דאף אם ר"י ל"ל מוקצה אינו מתורץ זה דהא שם אליבא דר' יהודא הוא וה"ל לתרץ כן כמ"ש רבינא ברי' דרב עולא וגם למה לא משני כרבינא הקודם אלא ודאי אין זה קושיא דכן סוגית הש"ס זה משני בכך וזה משני כך וא"כ אין כאן מקום התחלת קושיא דודאי כאן מיירי בביצה מתרנגולת העומדת לגדל ביצים דאל"ה לא הוי מוקצה לשום מ"ד וגם אין כאן מקום דיחוי להיש מפרשים אלא שאין כאן התחלה ליש מפרשים לפרש פירוש אחר דמה זה קושיא אף אם האפשר הוא ודאי דרבי יוחנן מתיר שם בטילטול היינו בעומדת לאכילה משא"כ כאן ופירושו ברור ומוכרח ודוק: בתוס' בד"ה א"ל מנרתא שאני וכו' עד ולהכי אינו יכול להוכיח וכו' עמ"ש בתוס' בעמוד הקודם בד"ה עד מוצאי י"ט האחרון וכו' פי' לדבריהם דהכא ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה אנו אין לנו אלא בנר כר"ש וכו' ע"ש עד והא דלא פסיק ר"י כר"מ דהא סבר לגמרי כוותי' וכו' לאו ממש לגמרי דהא ר"מ אוסר אף היכא דלא דחיא כדאמרינן בחולין אבל שוחט לא דמיני' הוכיחו תוס' לעיל דאית לי' לר"מ מוקצה מחמת איסור לחוד ע"ש דף מ"ד ע"א בתוס' בד"ה לדברי המתיר ושם לא דחיא בידיים כמו בנבילה ובנבילה אית לי' לר"י כר"ש אלא כוונת התוס' דבאלו שני מימרות דהכא דפוסק כר' יהודא וכו' ר"ש הוי לי' למיפסק כר"מ ובנבילה מוכח מהתם וק"ל: בא"ד ולמאי דמפרש טעמא דמנורה וכו' ודאי אף לפי המסקנא דמפרש טעמא דמנורה משום חוליות וחידקי נמי קשה היכי אשכחן דר"ש לפלוג בזה להתיר דהא אין שייך כלל למוקצה וכן משמע במסקנת התוס' שכ' אבל במנורה אף ר"ש אוסר משמע ודאי אף למסקנא בגמ' אלא שהתוס' נקטי התירץ ראשון וה"ה לשני וגם לראשון ק' טפי מר"ש בהדיא וק"ל: בא"ד ונראה לפרש וכו' עד וכ"ש במוקצה מחמת איסור כדמוכח וכו' הוא תמוה דמאי בעי בזה דאין שייך כלל להתירץ וכי דינא אתו לאשמועינן הכא אדרבא אם נאמר ולא במחמת איסור הי' מתפרש יותר אלא ודאי שאמת אין כן אבל מאי בעו בזה בפרט בהוכחה ולא כ' סתמא לתרץ אף במחמת איסור ולכאורה הי' נ"ל לפרש שכתבו כן שלפי תירוצם עדיין אין מתורץ ק' ראשונה שהקשו מנבילה וצריכין אנו לדוחק ראשון רק לשני דוחקים האחרונים אין צריכין ויותר הי' לנו לתרץ להיפך דבמוקצה מחמת איסור אית לי' כר"ש בנר ואז גם מנבילה לא יוקשה לכך כתבו דזה א"א לפרש אבל הוא דוחק קצת שעכ"פ אינו מעיקר התירץ אמנם כד עיינינן בי' הוא והוכחה מעיקר התירץ וגופו שאל"כ אין מקום לפרש כלל שמאי שפסק כר' יהודא היינו

במוקצה מחמת מיאוס דא"כ מאי מקשה גודא רבא בגמ' ומי אמר ר"י הכי וכו' עד מוכני שלה וכו' ולא מצא תירץ עד שהוצרך לומר כדי שלא נשבר דבריו של ר"י והוא דוחק גדול כמ"ש הגמ' בעצמו לעיל ולפ"ז לא קשה כלום כיון דבמחמת מיאוס לחוד הוא דפוסק כר' יהודא והתם מוקצה מחמת איסור וא"כ ה"ל מוכח פירש"י ולדידי' מקשה טובא לכך כ' הם לבאר תירוצם דאפ"ה מקשה שפיר דכיון שפוסק כר"י במחמת מיאוס משמע כ"ש מחמת איסור וש"ת מנ"ל להקשות דילמא להיפך ע"ז כ' כדמוכח וכו' ודוק: בגמ' או דילמא הורה במנורה לאיסורא וכר"ש בנר להיתרא לכאורה הוא תמוה דקאמר סתם במנורה ולא קאמר מאי הורה וגם מאי שייך זה לזה דקאמר שניהם בשלילה אחת ונ"ל לפרש דה"ק הורה במנורה כמו שמוכח מהדיוק דר"ש בנר ר"ל מדאשכחן ר"ש מתיר בנר ולא קאמר אף מנורה אלא ודאי מנורה בלא"ה אסור משום חידקי וכן לעיל מוכח הך סברא טפי דאמר ר"י לפלוג אר"ל במנורה אין לנו אלא בנר כר"ש מאי שייך לזה אלא ודאי שהוא כמו הוכחה לפלוג אר"ל אף שאינו הוכחה מוכרחת ר"י ס"ל מסברא לאסור במנורה וס"ל זה לדיוק בדברי ר"ש דאמר כל הנרות ובזה מתפרש כאן הלשון טפי הורה במנורה כמ"ד כר"ש בנר דוקא להיתרא ולא במנורה והיינו כר"י דאית לי' כן לדיוק והיינו במנורה לאיסורא ושפיר מתפרש הלשון ובחיבור והוא טעמי בצדו ודוק: בתוס' בד"ה הורה במנורה להיתרא וכו' ע"ש עד גמירא לפי פשוטן של דברים דבריהם סתומים ותמוהים מאד ולענ"ד עמדתי על כוונת דבריהם ודלא כפי' המהרש"א לכן הוכרחתי להאריך קצת והמבין יבין שדברי כנים ואמיתים בפי' התוס' והוא.

א שתוס' התחילו בפירוש אחר מפירש"י ועשו את עצמן כלא ידעו מפירש"י ואין זה דרכם ודרך שום מפורש אלא הוי להו קודם להביא פירש"י ולדחותו ולפרש פי' אחר כדרכם וכאן לא עשו זה אלא לבסוף מאי שג"כ אינו שייך שם כלל. ב וגם באמת קשה למה דחו עכשיו פירש"י ופירשו פירש אחר הא עדיין לא הוי מסקי דעתייהו מזה שאין לתלות שהרי הקשו אח"כ וא"ת אמאי וכו' ותירצו וי"ל משום דאין לתלות וכו' ואי משום ועוד לחוד שכ' לקמן דא"כ הוי לי' למיבעי' א"ד וכו' הא עכשיו גם לפירושם אין מתורץ זה שהרי הקשו שני וא"ת בזה.

ג וגם הך וא"ת הא' וגם הב' לא תלי כלל בפירושם דאף לפירש"י קשה הקושיא כפשוטו וגם קושיא השני' אף אם לא נפרש רק כאן קשה שם למה לא קאמר תרוייהו להיתרא כמו שהקשו באמת כן אכאן לפירש"י וכן קשה שם לכל הפירושים לפי הגירסא שלפנינו. ד וגם מה שסיימו ורש"י פי' אין לו פירוש שלא שייך שם כלל ולא עוד אלא שכתבו בלשון שלילה זה בזה ורש"י פי' משמע דקאי אלמעלה ואין כן לפי פשוטו.

ה וביותר קשה אמאי לא הקשו לפירושם שם וכאן אמאי לא קאמר א"ד חדא הוראה הוי כמ"ש רש"י כאן אמנם נ"ל לפרש הכל בטוב טעם כל שלילות והמשך דברי התוס' ונקדים כי הגה דברי רש"י סובל ב' פירושים א' שי"ל כיון שחדא הוראה ולא הורה אלא במנורה להתיר כר"ש בנר י"ל דבנר גופא לא ס"ל כר"ש והמנורה איירי שלא הדליקו עליו באותו שבת רק דס"ד לאסור משום חידקי לכך הורה להיתר כמו שר"ש מתיר בנר אבל בנר גופא אם הדליקו עליו באותו שבת אפשר לומר דלא ס"ל רק כר"י כמ"ש לעיל בין לפירש"י בין לפי' תוס' אליבא דר"י ואל יהא דוחק לפרש כן דודאי אף בחולין הא

דאמרכר' בזפק לא ס"ל ע"כ לאו דמוכח דלא ס"ל שמאין מוכח כיון דלא הורה רק בטרפחת להיתר ולא יותר אלא ע"כ דה"ק כיון שלא הורה רק חדא הוראה בטרפחת כר' בזפק שוב י"ל דכר' בזפק לא ס"ל או דהדרא לכללן כר' מחבירו ולא מחביריו ה"נ אם נאמר שהורה חדא הוראה במנורה י"ל דבנר כר"ש לא ס"ל אלא שאין מוכרח ולכך לא כ' רש"י אלא סתמא דחדא הוראה הוי וממילא הוראה שני' לא מוכח והוי ממש כמ"ש שם שני הספיקות אלא שקיצר כאן ושם מפרש יותר ואפשר נמי לומר שהוא מטעם שכתבתי ששם כיון שלא הורה כר' בזפק ודאי לא ס"ל מכללן הנ"ל וכאן רק י"ל כך וי"ל כך אבל חד ספק הוא כמו שם וא"כ אין התחלה לקושיית התוס' הראשונה וגם לשני' אין קושיא די"ל דלא ס"ל לגמ' לומר כן ששני הוראות היו להיתר שהלשון אינו סובל דשינה בלשון וגם הלשון משמע שחדא הוראה הוי ותלי זה בזה אם לא שנאמר שראשונה הי' לאיסור משתמע הלשון שפיר כמ"ש למעלה בגמ' דלכך הורה בראשון לאיסור משום דלא התיר המתיר אלא בשני ע"ש זה פי' א' בדברי רש"י אלא שדחוק קצת חדא שאין דמיון זה לזה כיון שהמנורה לא הדליקו עליו בשבת והוי רק משום בנין והנר משום מוקצה כמ"ש התוס' לקמן וגם ועוד שכתבו לקמן וגם הוא דחוק בדברי רש"י והגמ' כיון שסתם כאן ולא אמר לא ס"ל אמנם יש לפרש בדברי רש"י פירש שני והוא שאף שחדא הוראה הוי אפ"ה הוי תרווייהו להיתרא והוא שהורה במנורה שהדליקו עליו באותו שבת להיתרא כמו שר"ש מתיר בנר שהורה שאין חילוק לר"ש בנר בין נר ובין מנורה ולא אסור משום מוקצה והוי הוראה וטעמו עמו והא דלא כ' שהוי שתי הוראות משום דהלשון משתמע שפיר טפי הכי כמ"ש וגם כיון שהורה במנורה להיתר מכ"ש בנר ומאי צריך להורות ולא משמע לי' במנורה שלא הדליקו בשבת דמאי שייך זה לזה אבל במנורה שהדליקו בשבת שפיר מסמיך זה לזה אף לעיל אבל סוף סוף ע"כ תרווייהו להיתרא ס"ל ולפ"ז משתמע הלשון טפי ברש"י ובגמ' ושפיר תלי זה בזה כיון דאף מנורה הוא מוקצה ג"כ אלא שקשה שני הקושיות של תוס': ובזה נבא לבאר שלילות והמשך דברי התוס' שתוס' מיאנו בפירוש הראשון שכתבתי בגמ' אף אם נאמר שכוונת רש"י כן מטעם שאף אם נאמר בריב"ל כן בלשון הגמ' שאומר כר"ש בנר להיתרא משמע שעכ"פ גם בנר ס"ל להיתרא דאל"כ מאי תלי טעם היתר מנורה בנר בשלמא בריב"ל י"ל הורה במנורה להיתר כר"ש בנר הוא לסימן בעלמא ודוגמא אבל הגמ' הל"ל איפכא הורה במנורה להיתרא כר"ש בנר אלא ע"כ דתלי טעמא מש"ה הורה במנורה להיתרא משום דר"ש הורה בנר להיתר ומאי תלי זה בזה וביותר בדברי רש"י דפי' חדא הוראה הוי משמע במנורה ונר ואם לא ס"ל בנר כר"ש מאי שייך לומר חדא הוראה וגם כדרך וכו' שכ' רש"י לא שייך אם לא ס"ל וגם מדלא סיים הגמ' ורש"י דכר"ש בנר לא ס"ל לכך פירשו כפי' השני הן אם כוונת רש"י כן הן לאו פירשו כן בגמ' והא שכ' וכר"ש בויו וכן כתבו נמי להיתרא היינו אף אם נאמר דחדא הוראה הוי ע"כ בנר נמי ס"ל להיתרא והוי כמו שתי הוראות כמ"ש לכך לא כ' לחלוק על פי' רש"י וכן לא כתבו שפי' הקונטרס כן שהיו מסופקים בדברי רש"י כנ"ל ואח"כ כתבו שלפ"ז יוקשה וא"ת ואמאי לא קאמר נמי וכו' שנמשך מפירוש זה דוקא כדכתבנא וע"ז תירצו שע"כ מדלא קאמר הכי ש"מ שאף בדברי ריב"ל א"א לומר כן שכיון דל"ל כר"ש בנר ע"כ מיירי במנורה שלא הדליקו בשבת א"כ מאי תלי זה בזה בשלמא אם נאמר דגם

כר"ש בנר ס"ל אף דחדא הוראה הוי שפיר תלי זה בזה כיון שגם מנורה מיירי שהדליקו עליו בשבת והורה שאין חילוק בין מנורה לנר משא"כ אם לא ס"ל כר"ש בנר וע"ז כ' וא"ת שני כמ"ש והוצרכו להג"י ואח"כ כתבו ורש"י פירוש וכו' ר"ל ושמא תרצה לומר שרש"י כתב כן לתרץ אלו ב' הקושיות ולא נצטרך להג"י וגם לא נצטרך לתרץ הראשון ונאמר דאפשר י"ל כן בכוננת ריב"ל דכר"ש בנר לא ס"ל וע"ז כתבו דאין נראה לפרש כן עכ"פ בגמ' דאין לתלות וכו' כמ"ש לעיל וביותר בדברי רש"י וכמ"ש ועוד דאכתי הוי לי' למבעי' ר"ל דילמא חדא הוראה הוי ובתרווייהו ס"ל להיתרא אלא ע"כ כוונת רש"י וגם הגמ' כמ"ש הם ודוק היטב כי נ"ל נכון ולא ק' ג"כ קושית המהרש"א שהקשה אמאי שתוס' כ' כן דרך תירץ ואח"כ הקשו מזה וגם כל הקושיות שכתבתי מתורצין בטוב טעם לענ"ד והמהרש"א כ' סברות היפך מזה והמבין יבין: ע"ב בגמ' רמי ליה אביי לרבה תניא מותר השמן שבנר וכו' נ"ל הא דלא מקשה ממתניתן דאמר ר"ש כל הנרות מטלטלין חוץ מנר הדולק בשבת דמשמע דוקא דולק אבל כבה מותר משום די"ל דוקא מוקצה לטלטל מתיר אבל באכילה גבי בכור אסור לכך מביא מותר השמן דקאי גם לאכילה ר"ש מתיר מדנקט שמן ולא נר עצמו וק"ל: בגמ' ורמינהו ר"ש אומר כל שאין מומו ניכר וכו' לכאורה קשה מאי מקשה משבת אי"ט דילמא י"ט דקיל ואתי לזילזולי בי' לכך אוסר כמ"ש רב נחמן בריש ביצה וכן פסק הרמב"ם להלכה בי"ט כר' יהודא ובשבת כר"ש ודילמא ר"ש גופא אית לי' הך סברא כמו שהוכחתי לעיל במוקצה מחמת איסור לחוד היכא דאין יושב ומצפה משמע לעיל דשרי גבי שבת ובי"ט אוסר עמ"ש לעיל וצריך לדחוק כמ"ש לעיל דס"ל דעכ"פ מוקצה מחמת מצוה ומחמת איסור בשבת דומיא דנר הוי כמו מחמת איסור בי"ט כמ"ש לעיל אמנם הוא דחוק דמ"ל להקשות לכן נ"ל דסמיך אמאי דמצינו גם בי"ט שרי ר"ש מוקצה גבי סוכה דעלמא אף דמוקי לה בנפלה ורעוע לא עדיף מנר דמקשה מיני' והא דמייתי ממותר השמן שמתיר אף באכילה ושוב אין לחלק בין אכילה לטילטול לר"ש גם בי"ט ולפמ"ש בסמוך לקמן עיקר קושיתו גם משם ודוק: בגמרא הכי השתא התם אדם יושב ומצפה התם אדם יושב ומצפה מי יימר וכו' לכאורה יש כאן מקום קושיא גדולה.

א האיך לא ידע אביי מזה הסברא דאדם יושב ומצפה הא מפורש בברייתא לר"ש לעיל דבכוס וקערה ועששית מודה ר"ש דאסור דאין יושב ומצפה וכמו שמקשה גם בביצה גבי עצים מסוכה דשרי ר"ש אימר דשרי ר"ש גבי נר דאדם יושב ומצפה ומקשה כן בפשיטות משום הך מ"ש דמפורש בברייתא וכן קשה יותר א התוס' והוא מוכרח שכ' בד"ה והתנן ר"ש אומר וכו' עד וי"ל דחזר בו אביי וכו' ע"ש מאי בכך הא עכ"פ איכא חד מי יימר משא"כ הכא ומהרש"א דחק לפרש דשוב לא הוי מפליג מידי.

ב והוא תמוה דמנ"ל להקשות כיון דמעיקרא הוי סבר לאפלוגי בין ג' מי יימר לב' מנ"ל תו לומר דאפילו ליכא חד מי יימר נמי אסר ר"ש ולהקשות כיון דכבר ידע מהחילוק וגם דברי התוס' בד"ה מי יימר שכ' נראה דכל הני תלת מי יימר לאו דוקא והוכיחו כן. ג מה"ת לומר דדוקא גבי כל התלת אסר ר"ש כיון דגם בחזקא מי יימר מתורץ הקושיא וגם לא מצינו דשרי אלא גבי נר דליכא כלל מי יימר ואי משום דאמר כל הני תלתא היא גופא קשיא כמ"ש.

ד וגם מה שסיימו התוס' דאפילו בחד אסר נמי קשיא למה אמר תלת כיון שנ"מ לדינא דאפי' בחד אסור. ה וגם יל"ד מאי דקאמר הכא יושב ומצפה ולפי פשוטו הוא לשון בתמי' והוא מיותר וגם רש"י לא פי' בתמי' לכן נ"ל דאדרבא עיקר קושיתו מסיפא דכוס וקערה והוא מדחזינן דלא אסר אלא בכוס שהוא ודאי מקצה מדעתו דאף אם נאמר דשכיח שיכבה הוא ודאי לא מצפה ע"ז הספק שהרי הדליקו בכלי גדול אדעתא שידלק כל השבת ואקצי' מדעתי' משא"כ היכא שהוא ספק והוא מצפה עליו ר"ל שרוצה גם בזה ולא אקצי' ודאי שרי ר"ש מדנקט כוס ולא נקט רבותא טפי דאף בספק מודה ר"ש אף דמרישא מוכח להיפך מדנקט נר שודאי יכבה משמע אבל בספק אסור י"ל דרישא נקט משום ר' יהודא וגם ר"י אמרו ומוכרח כן שלא תיקשי רישא אסיפא וגם ראי' מפורש מסוכה דשרי ר"ש בשאר י"ט ליטול עצים אם נפלה בי"ט אף דמוקי שם ברעוע עכ"פ ספק הוי אם יפול בי"ט אלא משום ספק שהוא מצפה שרוצה להשתמש בעצים ולא אקצי' שרי ר"ש וא"כ שפיר מקשה אביי מבכור דהוי נמי ספק אם יפול מום מכ"ש לפי אמת דמיירי בנפל בו מום מעי"ט והוא ודאי יושב ומצפה ע"ז דהא כל עצמו אינו מחזיקו אלא עד שיסתאב דהא בזמן הזה מיירי והוי לי' ג"כ להתיר והא דמייתי מנר כתבתי לעיל בסמוך ע"ש וע"ז שני רבה בשלמא התם יושב ומצפה ואף היכא שהוא ספק שרי ג"כ במצפה אבל הכא אמת שהוא יושב ומצפה אבל כיון דאיכא ג' מי יימר הוי כמו ודאי דכוס כמו שמצינו בס"ס דאורייתא אזלינן גם לקולא וכן בס"ס דרבנן להחמיר אלמא דהוי כוודאי ה"נ וא"כ ודאי אקצי' כן יש לפרש לפי פשוטו והוי ס"ד דתוס' לפרש כן דמש"ה בעי דוקא ג' מ"י אבל הוכיחו שע"כ אינו כן שהרי אף בנפל בו מום קבוע מעי"ט אסור ר"ש וצ"ל דלאו דוקא והא דאסר אף בחד ספק ובשאר מוקצה שרי בחד ספק כמו שהוכחתי נראה דלכך נקט לשון מי יימר ולא נקט הכא ספק אלא משום דלא שכיח כלל והיינו מי יימר והוי כמו ודאי ואסור אף ביושב ומצפה והיינו דלא שכיח שיפול בו מום קבוע בזה הי"ט דנימא דמאתמול הוי דעתי' עלה משא"כ בסוכה רעוע שכיח שיפול ואף בנפל בו מום קבוע מעי"ט פשיטא לא שכיח שיראה החכם בי"ט דהא אסור לראות לר"ש ולא שכיח שיעשה החכם איסור והוי כוודאי ואקצי' מדעתי' והא דנקט תלת מ"י נראה דהכי פירושו שרבה הי' מסופק אם אביי סובר עדיין כאדא בר אוכמי דמיירי בלא נפל בו מום או חזר בו ואיירי בנפל בו מום מעי"ט לכך אמר לו אם מיירי בלא נפל מעי"ט לק"מ דמ"י דנפל בו מום ואת"ל ר"ל אם תימצא לפרש שמיירי בנפל מום עובר מעי"ט מי יימר וכו' ואת"ל ר"ל אף אם תפרש דמיירי בנפל בו מום קבוע מעי"ט נמי לק"מ דמ"י דמיזדקק לי' חכם שהרי אין רואין וכמ"ש ודוק: בגמ' מתיב ריב"ח מפירין נדרים ועיין מ"ש רש"י גם נשאלין ועיין מהר"ם שיש גורסין גם נשאלין וכו' שהוא טעות בגמ' ודחק לפרשו ברש"י ול"נ שברש"י הוא ודאי מוכרח להביא ולפ"ז יש לגרסו גם בגמ' דלולא סיפא אין מקשה כלום מן מפירין דהנה שם בגמ' הוא מסופק אם הפרה דוקא לצורך ואסיק דתנאי היא דלמ"ד הפרת נדרים כל היום רשאי להפר אף שלא לצורך והן לצורך שבת דסיפא קאי רק אנשאלין אך למ"ד ה"נ מעת לעת אינו רשאי להפר כ"א לצורך שבת והך לצורך דנשאלין קאי גם ארישא והנה למ"ד ה"נ כל היום ורשאי להפר אף שלא לצורך אינו מקשה כלום הכא דדילמא באמת אסורה באכילה ואפ"ה רשאי להפר אלא דמקשה להך מ"ד דדוקא לצורך שבת וה"נ מעל"ע

משום דמשמע גם התם דמתניתן סובר כן לפי המסקנא דמסתמא הך לצורך השבת דסיפא קאי גם ארישא וא"כ ע"כ הוצרך להביא גם הסיפא כדי להקשות מרישא דברי שא לא קתני כלל ביה לצורך שבת אלא מסיפא מקשה גם מרישא ודוק: בתוס' בד"ה מי יימר דמזדקק לה בעל תימא מי דמי וכו' מכאן ראי' מפורש למ"ש לעיל דעיקר קושית אביי מסוכה או מסיפא דכוס דגם בספק שרי אלא דמשני מי יימר והוי כוודאי ולכך נקט לשון מי יימר כמ"ש לעיל ומקשין התוס' דשם גבי בעל ליכא הך סברא והוי ספק ושרי אבל לולא דברי שכ' קשה מאי מקשין התוס' דהא משמע לפי פשוטו דלא שרי ר"ש אלא דומיא דנר שיושב ומצפה שודאי יכבה משא"כ גבי בעל הוי ספק שמא לא ירצה להפר ולא שייך יושב ומצפה ולמ"ש ניחא ודוק.

ועפ"ז הסברא מבואר מפורש ג"כ היטב דברי הגמ' והתוס' שבדיבור זה ובדיבור שאחריו בד"ה התם אי לא מיזדקק לי' חכם וכו' ע"ש ועיין במהרש"א מה שהרבה להקשות ופירושו רחוק ודחוק מה"ת לומר שהוא מסופק אם יהא חכם בעיר דמסתמא יודע מדקתני נשאלין משמע שיש שם חכם וגם לשון מי יימר דמיזדקק משמע שיש שם חכם ומכ"ש לפמ"ש והוא מוכרח דגם בספק שרי ר"ש אין מקום לסברתו אמנם סברת מהר"מ הוא מוכרח בגמ' אלא שהוא דחוק לפ"ד ואינו מתורץ הכל כי קיצר וע"פ סברתינו מתורץ הכל כאשר נבאר והוא דודאי מה שמקשה המהרש"א לתירץ התוס' דהכא עדיין נשארה הקושיא אמאי שמקשה מנשאלין וכ"כ מהר"מ אין מקום לקושיתו דבחכם שייך טפי סברת התוס' מי יימר דמיזדקק דשמא לא ימצא פתח כראוי וגם לא יתחרט מעיקרו דבשעת הנדר ודאי לא עלתה על דעתו שיתחרט וגם סברת התו' לגבי בעל שייך טפי לגבי חכם דהא אם נדר לדבר איסור אסור להתירו וחייש החכם שמא הי' בו איזה דבר איסור שלהכי נדר ומכ"ש על יום א' דהיינו בשבת שמא לא יתיר כ"כ מהר דהא צריך הוא להתיישב כמו שמצינו בגמ' כ"פ אלא דאפילו גבי בעל כ' התוס' זה הסברא מכ"ש גביחכם דמאי לו להכניס את עצמו בחשש איסור ושייך טפי מי יימר בפרט על יום א' אמנם מאי דמשני התם אי לא מיזדקק לי' חכם סגי לי' בג' הדיוטות הוא תמוה לכאורה דלגבי הדיוטות נמי שייך זה וסברת מהר"מ דחוקה אמנם לפמ"ש ניחא והוא כיון דגבי ספק נמי שרי ר"ש ולא אסר יצא גבי מי יימר דבכור שהוא קרוב לוודאי דמה"ת לומר שיעשה איסור וצ"ל כמ"ש התוס' דגבי בעל וחכם נמי קרוב לוודאי שלא יזדקקו אע"פ שאין בו אלא חשש איסור ולא איסור ודאי כמו גבי בכור כיון שהוא תלוי רק באחד כגון בעל או חכם אסור להתיר במקום שיש גדול ממנו א"כ תלי רק בהגדול הוא דחוק לומר שזה האיש יכניס עצמו בחשש איסור וקרוב הוא שלא יעשה לכך מקשה שפיר אבל בהדיוטות שהם מצוין הרבה אם זה לא יעשה יעשו אחרים ומסתמא שכיח שימצא אנשים בשוק שלא יחששו לחשש איסור או לא ידעו מחשש לכך הוא קרוב שימצא ואפילו אינו קרוב לוודאי מידי ספק עכ"פ לא נפיק דשכיח שימצא ובספק שרי ר"ש ואהא מקשים התוס' שפיר האיך קאמר ר"ש סתמא גבי בכור שאסור הא אם הוא במקום שאין מומחה ומתירין הדיוטות גם בבכור ליכא מי יימר דשכיח שימצא הדיוטות והוי ספק אע"ג די"ל דבודאי איסור כגון בי"ט לא שייך זה כמ"ש התוס' בסמוך השתא ס"ד דהתוס' דע"כ הגמ' לית ליה הך חילוק מדקא מחלק התם סגי בג' הדיוטות אבל הכא בעינן חכם משמע דאי הוי גם הכא סגי בהדיוטות גם הכא הוי שרי א"כ קשה וע"ז תירצו

לפי פשוטו דהכא מיירי במומין שאין מובהקין ולפ"ז הוי קצת דוחק דמשמע במומין מובהקין שרי ר"ש ומתניתן קתני סתמא לכן סתמא כתבו והמ"ל וכו' ר"ל שהי' יכול לתרץ ולחלק בהדיוטות גופא אף אם נאמר דגם כאן מהני הדיוטות ג"כ הוי מ"י דקרוב לודאי שכולם לא יזדקקו שהוא ודאי איסור משא"כ גבי נדרים לכן דייקו התוס' שודאי לא יזדקקו אלא משום דחכם וכו' לכן נקט תירוצו בחכם ושם א"צ לזאת הסברא דבחכם אף בנדר לא יזדקק אבל באמת גם במובהקין י"ל דאסר ר"ש משום האי חילוק ודוק היטב כי נלענ"ד נכון: בגמ' רמי לי' אביי לרב יוסף מי אמר ר"ש וכו' אע"ג שהשמן והנר והפתילה ודאי לא חזי למידי שהרי המסתפק משמן בשעה שהוא דולק חייב משום מכבה וכ"ש הנר והפתילה ובדבר דלא חזי למידי מודה ר"ש דאסור לטלטל משום מוקצה כמו במעות לעיל ושאר דברים צ"ל כמ"ש לעיל כיון דחזו להאיר הוי ג"כ כמו שאר כלי תשמיש אמנם הוא דוחק קצת וגם תמוה הא אמרו בגמ' לעיל דהוקצה למצותו לחוד מודה ר"ש צ"ל כמ"ש התוס' לעיל כ"פ דמשום הוקצה למצותו לא אסור אלא להסתפק ממנו שיש בו ביטול מצוה ולא לטלטול וג"כ דוחק דמנ"ל להקשות ועמ"ש אני לעיל לתרץ דברי רש"י לעיל בד"ה חוץ מנר הדולק בדף מ"ד פירש נכון לכאן ע"ש אמנם בהגיעי פה נ"ל לפרש פי' אחר ויתורץ הכל גם ק' התוס' בד"ה כבתה אין וכו' כן דרך הש"ס והוא תמוה מאד לדייק מסיפא ולא להקשות ממפורש ברישא עיקר הדין דקתני חוץ מנר הדולק לכן נ"ל דודאי מנר הדולק לא מצי להקשות כמ"ש דכיון שאסור משום מסתפק וכו' ממילא הוי מוקצה אף לר"ש וכן הוי הוקצה למצותו אלא דמקשה מכבתה משמע דוקא היכא דכבר כבתה אבל כשהוא כבה לא ופליג אבריי' כמו דאיתא לעיל ושם תו לא אסור משום מכבה כמ"ש לעיל רש"י לראב"ש והוא מוכרח ומסתמא תו לא הוי גם הוקצה למצותו דמסתמא גם ראב"ש אית לי' הוקצה למצותו ואפ"ה שרי דהא לחד מ"ד הוי ה"ל דאו' וגם לא מצינו מאן דפליג אהוקצה למצותו אע"פ שכ' לעיל להיפך אינו מוכרח גם כאן י"ל כן לרווחא דמילתא שלא נצטרך אף לדוחק הב' שכ' תוס' והבאתיו בסמוך וא"כ קשה מ"ט וע"כ משום דילמא בהדי דנקט לי' כבתה והוא מדוקדק מאד שהוא יתור לשון והל"ל שמא יכבה אבל מנר כבה שפיר הוצרך לומר אע"ג שבלא"ה יכבה דילמא תיכף דנקט לי' יכבה ומאי שמכבהו בידיים ודאי חייב וכו' ומשני משום בסיס ושייך שפיר מאי שמשני אף אפתילה כיון דכבה גם הפתילה כשהיא שלימה דהיינו ארוכה הוי כלי כמ"ש התוס' רק שמלאכתו לאיסור ושרי לצורך גופו ודוק היטב כי נ"ל נכון ונ"ל לכיין זה אף בפ' התוס' שדבריהם תמוהים מאד שכתבו כן דרך הש"ס מאי זו דרך לא זו הדרך אמנם דודאי שתוס' לית להו הך סברות באמת לתירץ מנר הדולק כי כתבו לעיל כמה פעמים הסברות שכתבתי לעיל בשמם דהוקצה למצותו שרי לטלטל וכן כ"ש משום מסתפק דהוי מכבה שרי בטיילטול וא"כ ודאי דלפי האמת קשיא אף מנר הדולק דרישא אלא משום דאיכא למיטעי בסברא זאת שאסור בטיילטול ותאמר שלא קשה לכך טוב לו לדייק הסיפא לרווחא דמילתא שיהא קושיא חזקה שאין לתרץ אף בטעות וזה הוי שפיר דרך הש"ס דנקט משנה יתירה ודיוק שלא תטעה ודוק: דף מז בתוס' בד"ה הנח לנר וכו' וכדאמר בסמוך כי הוינן בי רב נחמן וכו' הא דלא מייתי מכלכלה דסמוך שהוא קודם ומשנה משום דשם האבן אינו חשוב ובטיל לגבי פירי משא"כ הכא השלהבת והפתילה דנעשה בסיס דמיירי שהיא שלימה כמ"ש התוס' בסמוך

אינם בטילים לגבי שמן לכך מייתו משברי עצים שהם חשובין עכ"פ לגבי קיטמא כמ"ש התוס' לקמן בד"ה אע"ג דאיכא וכו' ואינם בטילים לגבי קיטמא ש"מ טעמא אע"ג דלא בטיל כיון שהוא בסיס לדבר האסור ולדבר המותר שרי וכן בסמוך מייתי דוקא מיני' להורות זה בגמ' דבסיס לשניהם מותר וזה עיקר תירץ כמו שנבאר בסמוך ובזה מבואר דברי התוס' שהקשו וא"ת לכאן שבאו לומר שודאי זה התירץ של שמן שייך גם לגבי פתילה ושלא תאמר דהפתילה בלא"ה בטילה שאינו חשוב וא"כ אף לא ה"ה בסיס אסור לטלטל הנר ולמה לי' למימר פתילה נעשה בסיס ע"ז כ' וא"ת וכו' עד אבל פתילה שלימה וא"כ אף בפתילה שייך תירץ זה ולכך לא כתבו תכף גם אפתילה משום שעדיין לא ברור התירץ על הפתילה עד לסוף ובזה מקושרין דברי התוס' ועולה שפיר שלילות לשונם וא"צ לפירוש מהר"מ ודוק: ברש"י בד"ה אמר ר' רומנוס וכו' עד דאיכא תורת כלי עלי' וכו' כ' לשון תורת כלי משום דודאי הוי כלי שמלאכתו לאיסור שהוא עשוי' לעשן על אש לבונה אלא דעכ"פ עדיף המחטה מהאפר שהמחטה תורת כלי עלי' לכן אע"ג שמלאכתו לאיסור שרי לצורך גופו ומקומושא"כ אפר מוקצה או אבן שאין עליהם תורת כלי אסור אף לצורך גופו או מקומו והכא מיירי שהיו צריכין המחטה לצורך גופו או מקומו ולא לצורך אפר ודוק: ובתוס' בד"ה לי התיר ר' וכו' השתא ס"ד וכו' לכאורה הוא תמוה מאי שכ' ג"כ כדברי רש"י וכן פשטן של דברים ומאי חידשו אמנם כד מעיינת בהו חידשו חידוש גדול ופירוש חדש והוא שמדברי רש"י נראה שמפרש שהמקשה והתרצן לפי המסקנא מחולקין במהות האפר דהיינו שהמקשה ס"ד שהי' אפר המוקצה דהיינו שהוסק בשבת והכריחו לזה דאל"ה מאי קמ"ל ואם היתר המחטה קמ"ל מאי באפרה וכן משמע לשון רש"י אלא ע"כ דמיירי שהאפר הי' מוקצה והמחטה היו צריכין לגופו ומקומו ובאפרה היינו עם אפרה כמ"ש רש"י והתרצן משני במסקנא דמיירי באפר מוכן והרבנותא אע"ג דאיכא עלי' שברי עצים והיינו מחטה עם שברי עצים אגב אפר וכן משמע הפשט לפי פשוטו בגמ' אמנם תוס' מיאנו בזה חדא שאין זה הוכחה מוכרחת להוכיח שהאפר הי' מוקצה ודוק ועוד קשה מאד על פי' זה היכא משכחת שהאפר יהי' מוקצה ולא המחטה דאי הוסק בשבת א"כ גם המחטה היתה מוקצה ביה"ש ואתקצו לכולא יומא כמו האפר ואם נתנוה בשבת לתוך המחטה חדא דדוחק לומר שנעשה ע"י נכרי אלא שג"כ אינו בסיס אם לא שנאמר לדעת ישראל כמ"ש התוס' לעיל לכך פירשו הם בדרך יותר נאות שהמקשה ותרצן מחולקים בסברא כדרך ש"ס וגם כל הלשון מתפרש יותר בלי שום דוחק והוא שהמקשה סבר שכל אפר של מחטה הוא תמיד מוקצה דלא אמרינן בביצה אלא דאפר כירה מוכן הוא דדעתו של אדם על אפר כירה לכסות בו צואה וש"ד אבל אפר מחטה אין דרכו בכך הוי סתמא מוקצה כדאמרינן שם בביצה גבי עפר דבעינן הכנסה לכך ויחד קרן זויות וה"ה אפר מה שאין סתמא דעתו עלי' לכך הקשה ק' בהכרח בלי שום הוכחה ודוחק והתרצן חידש לו שסברתך אינו אלא גם אפר מחטה וכל אפר דעתו עלי' ואינו מוקצה ולכך הוצרך להביא ראיה מהוינן בי רב נחמן גם על זה וכן פירשו בד"ה הוי מטלטלין כנונא דמוכן הוא דחזי לכסות וכו' ר"ל שזה חידש התרצן מרב נחמן ומ"ש שהוסק מע"ש לאו זה עיקר התירץ אלא שכ' טעם ופירש שכיון שהוסק ע"כ מע"ש שוב אינו מוקצה ודוק: וי"ל שגם רש"י כוונתו לזה ומ"ש קס"ד וכו' עד שהאפר מוקצה ר"ל כל אפר ולא משום דיוק באפרה

ודוק: ברש"י בד"ה נוטל אדם וכו' עד ור"י כרבי יהודא ס"ל והוא תמוה כמ"ש המהרש"א ותירוצו דחוק וגם הוי לי' לרש"י לפרש לעיל גבי מ"ש שהאפר מוקצה אמנם לפמ"ש בסמוך לשיטת התוס' מתורץ גם פה והוא דלעיל נוכל לפרש אף לר"ש והאפר מוקצה שהוסק בשבת אף ר"ש מודה דהוי נולד לחד מ"ד או י"ל שעדיין חם ברמץ אמנם כאן הוקשה לרש"י מאי מקשה דילמא מיירי באפר מוכן וצ"ל כמ"ש לשיטת התוס' דס"ד כל אפר מחתה מוקצה שאין דעתו עליו וקשה מאי מקשה הא הגמ' מסופק לעיל אי רבי סבר כר"ש גבי רועות באפר וגבי הורה במנורה משמע דסבר כר"ש ולר"ש ודאי סתם אפר מחתה לא הוי מוקצה כיון דחזי לכסות ולא מקצה אינש כל מה דחזי לי' כמו תמרי דעיסקא ואינך לכך כ' רש"י דהא ר' יוחנן ס"ל כר' יהודא ואי לר' יהודא אסור לא הוי לר' יוחנן לאמרו בשם ר' חנינא כיון דלא נ"מ לדידי' ודוק: בתוס' בד"ה ואמר רבב"ח וכו' עד והאבן שע"פ החביות ה"א דמיירי וכו' והא דמקשה מכלכלה אע"ג דגם שם מוקי שהכלכלה פחותה וכו' ע"ש היינו בתר דמוקי דאית בי' פירי ואי איתא דשרי היכא דאינה פחותה לוקמה בלית בי' פירי ואינה פחותה ובזה מתורץ יתור לשון בגמ' טעמא דאית בה פירי וכו' ודוק: בגמ' קרטין בי רבי מי חשיבי אע"ג דגם אפר מסתמא אינו חשוב והיכא שהם שוין דבר האסור ודבר המותר משמע בתוס' לעיל בד"ה הנח לנר ששרי לטלטל וכן משמע ברב נחמן לקמן מכנונא אגב קיטמא היינו למסקנא לקמן דמייתי מרב נחמן ראי' על זה וכן משמע מגמ' לקמן דזה מוכח מרב נחמן כמ"ש התוס' לקמן מדמקשי על רב נחמן ע"ש בד"ה אע"ג אבל לפי ס"ד לא שרי אלא דוקא אבן לגבי פירי דפירי חשוב טפי ואבן לא חשוב כלל ובטל לגבי פירי אבל בשוין אסור ובזה מדוקדק טפי היתור לשון טעמא דאית בי' פירי כדי להקשות מקרטין מדמוקי דוקא דאית בי' פירי ס"ד הא ד"א שאינו חשוב כמו פירי אסור ודוק: אלא שלפ"ז קשה דא"כ לפי המסקנא ל"ל לרש"י ותוס' לפרש דה"נ מיירי דאיכא עלי' שבירי עצים דילמא מיירי באפר מוקצה כס"ד ובאיכא עלי' קרטין ולולי דבריהם היינו מפרשין כן באמת בגמ' דמייתי רק ראי' דשרי בשוין וכן משמע הלשון בגמ' דלפי פירושם הל"ל הב"ע דאיכא עלי' שבירי עצים וכדרבא אמנם לפירש"י ותוס' קשה וצ"ל כמ"ש דכיון דאית לדרבא דקיטמא שהוסק מע"ש מוכן הוא בכל מקום שהוא תו לא משכחת גם כאן אפר מוקצה ולא המחתה אלא שהמקשה סבר דכל אפר מחתה מוקצה הוא וכמ"ש לעיל ודוק: ברש"י בד"ה אגב קיטמא וכו' הלשון דחוק דעיקר רבותא הוא רק משברי עצים דלא שייך הלשון אגב קיטמא ואע"ג וכו' דהא זה העיקר והל"ל הוי מטלטלינן כנונא בשברי עצים אגב קיטמא וגם לעיל בר' רומניס הוא דחוק מאד דלא קאמר כלל עיקר חידוש דין רק מחתה באפרה לכך נלע"ד לפרש דעיקר דין הוא דהמחתה הוא כלי שמלאכתו לאיסור ואסורה לטלטל מחמה לצל רק אגב אפרה אע"ג שאינו חשוב טפי ממחתה נעשה המחתה בסיס לה ושרי והדר קאמר אע"ג דאיכא עלי' ש"ע הוא עוד רבותא וא"כ י"ל דר' רומניס לעיל לא מיירי כלל מש"ע וכן משמע שמפרשין התוס' בד"ה הוי מטלטלין שכ' והיינו מחתה באפרה ולא כ' כלל ש"ע ויש לכוין שאף רש"י מפרש כן ומ"ש וא"ת מה צד איסור ר"ל שהוא פשוט להתיר ומ"ש ורבותא אשמעינן י"ל דלא קאי על ר' רומניס רק על רב נחמן או אף אם קאי על ר' רומניס הוא רבותא ולא עיקר דין ודוק.

בתוס' בד"ה אע"ג וכו' נראה לר"ת דש"ע חשיבי טפי וכו' ר"ל דחשיב טפי לגבי קיטמא דהוא שוה עמו משא"כ בכלכלה פירי חשוב טפי ואבן בטל לגבי' וזה שרי אף לפי ס"ד וגם לא קשה משברי פתילה ושמן דשם שוין ועיקר רבותא דרבא דשרי אף בשוין ודוק: בתוס' בד"ה בגלילא שנו וכו' עד משמע שמצוי שם פשתן וכו' ואין זה קושיא על רש"י שאדרבא י"ל שמסתמא היו עוסקין בדבר החשוב וגם רש"י אין מפרש כלל שהי' בו שמן לכך לא פי' כפי' התוס' וק"ל בגמ' מיתבי המחזיר קני מנורה וכו' לכאורה הוא למותר גדול כל אריכות הברייתא אמנם לפמ"ש התוס' לקמן בד"ה רשב"ג ע"ש תורף דבריהם דר' אבא ורב הונא מיירי ברפוי ורב ושמואל מיירי בתקע ע"ש וא"כ ודאי גם מקני מנורה לק"מ דודאי ג"כ מיירי בתקע דליכא למ"ד ברפוי חייב חטאת אלא ע"כ דמקשה ג"כ ליגזור לאסור ברפוי וזה אינו קושיא מוכרחת דשמא לא גזרינן לכך מייתי כל הנך דאפילו היכא דאינו חייב חטאת וע"כ מיירי ברפוי אפ"ה אסור.

עכ"פ משום גזירה ור"א ור"ה מתירין לכתחילה לכך הוצרך להביא תנא דמתיר לכתחילה ובזה מתורץ מאי דלא משני סתמא הב"ע ברפוי דהא אף לפי דאמר כי האי תנא צריך לאוקמא ברפוי ולפמ"ש א"ש דכבר ידע דמיירי ברפוי וגם מתורץ קצת מאי שתמוה מאד גירסתינו בגמ' לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור מאי שייך לומר אבל אסור כיון שכבר אמר לא יחזיר ולפמ"ש דעוקר קושיא מכאן י"ל שהוא דברי הגמ' המקשה אלמא אבל אסור ודוק: סליק פרק שלישי פרק רביעי דף מח ע"א ברש"י בד"ה מ"ש ממיחם ע"ג מיחם דתניא בברייתא בפירקין דשרי והוא תמוה כמ"ש התוס' דאי ידע מהברייתא מאי מקשה הא קתני שם ולא שיחמו וכו' ונלע"ד לתרץ דברי רש"י בטוב טעם ע"פ מה שהקשו תוס' בד"ה מ"ש הנ"ל עוד קושיא תימא היכי דמי אי יד סולדת בו וכו' והוא קושיא גדולה מאד ותי' התוס' העידו על עצמם שהוא דחוק ותרצתי אני בטוב אך שמצאתי בני' בשם הרז"ה לכן אכתבנו בקיצור בקצת שינוי לתוספת ביאור דודאי מיירי להפשיר והא דשרי לעיל היינו בשהי' והכא מיירי שהיה הקומקם מוטמן בדבר שאינו מוסיף הבל ואטמין הכוזא עלי' להפשיר ותדע מדמייתי לה הכא בפרקין דהטמנה וגם מדמקשה עלה ממיחם ע"ג מיחם דאיירי בהטמנה ולכך אסר הכא אע"ג שאינו מוסיף הבל מדבר המוטמן בתוכו כיון שהוא מוסיף מקומקם אסר או אף אם נאמר דלא מיקרי מטמן בדבר המוסיף הבל כיון שאינו אלא להפשיר וגם לא מוסיף מדבר המוטמן אפ"ה אסור דהוי כהטמנה חדשה ואסור בשבת אף בדבר שאינו מוסיף וזהו דלא כנ"י ע"ש וא"כ כיון דלא אסר רק משום מטמין בשבת ולא משום מחמם כיון שאינו אלא להפשיר שפיר מקשה מברייתא דהא קתני דשרי להטמין בשבת מיחם ע"ג מיחם משמע ודאי אף שלא הי' המיחם שמניח עכשיו מוטמן מבע"י אפ"ה שרי אע"ג דקתני ולא שיחמו היינו משום דהתם אי מחממן אסור דודאי יד סולדת בו דהא בחמין איירי שם אבל הכא דמיירי לפשר אין לאסור משום מחמם דהא מותר להפשיר כנגד המדורה והוי שלא יחמו דהא התם במדורה נמי קתני ולא בשביל שיחמו אלא שתפיג צינתן אלמא להפשיר לא מיקרי שיחמו ומשני דאפ"ה אסור כיון שמולד הפשר הוי הטמנה חדשה או מוסיף הבל לכך אסור וכמ"ש ודוק היטב כי נ"ל נכון מאד לתרץ דברי רש"י מב' הקושיות תוס': בתוס' בד"ה מ"ש ממיחם ע"ג וכו' עד והא תניא בפ' כירה וכו' הא דלא מייתי ממשנה גופא דמיחם שפינהו דקתני אבל נותן להפשיר היינו משום דהתם אינו מוליד רק זה החום

שהי' במעט מתפשט במרובה לחד מ"ד התם משא"כ הכא דקא מוליד חום חדש וק"ל:
בד"ה וכי מפני שאין לו קופה של תבן וכו' עד אך ק"ק דמאי משני בסמוך וכו' ועיין
במהרש"א וקושיתו חזקה מאד ומאי שתירץ לכאורה הוא דחוק מאד אמנם אוסיף לבארו
כדי שלא תדחוק והוא דלרבינא דמוקי בשל הפתק אע"ג דמתני' סתמא קאמר ואף אם
נאמר דתנא קיצר הכא אאביי קשה מאי דנקט סתמא וצ"ל דסתמא מיירי בשל הפתק
דדרכן לייחד לסחורה וא"כ א"א למסקנא דמיירי באינו של הפתק הוי לי' לפרש אע"ג
דרבא ג"כ סתמא קאמר בלא"ה פי' שם תוס' דקאי אמשנה ע"ש ודוק: אמנם ביותר
נראה לי דלרבינא באינו של הפתק שרי לטלטל מוכין אף שלא טמן אם אינו של הפתק
דהא לרבינא אף גיזי צמר באינו של הפתק הי' מותר לטלטל כיון דמשנה לא מיירי בי'
מה"ת לאסור אלא משום דרבא מוכח לאסור אבל במוכין לא אשמועינן וגיזי צמר הם
יותר חשובין א"כ י"ל במוכין שרי והוא מוכח קצת מדנקט רבא גיזי צמר וכן המשנה
גופא דנקט אין מטלטלין בגיזי צמר אבל לא במוכין משמע דמוכין קול יותר וכן משמע
ברמב"ם שלא כתב האיסור לטלטל אלא בג"צ משמע דמוכין שרי באינו של הפתק וא"כ
אף למסקנא ע"כ מיירי בשל הפתק לרבינא ומיושב שפיר ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה מה
בין זה למגופת חביות דתניא וכו' ועיין בתוס' מה שהקשו קושיא חזקה ארש"י ופירשו
פירוש אחר ולענ"ד דפירש"י נכון דלפי' התוס' הקשו בעצמם עליהם ותירוצם דחוק
ע"ש וגם קושי' המהרש"א תפול מאד על פי' התוס' דלפירש"י נ"ל דלק"מ קושיתו ע"ש
די"ל בנקב ודאי ידע דיש לחלק כמו שפירש"י דבנקב מגופה אין דרך פתח כלל בזה
דדרך להסיר המגופה אבל בגוף חביות דרך לעשות נקב וגם לפמ"ש בסמוך וגם קשה
לפי' התוס' אדמקשה מרישא ליסייעי' מסיפא דקתני ולא יקבנה מצידה אלא ודאי דלא
דמי נקב לפתח ומה שהקשו תוס' נ"ל דלק"מ דהא רשב"ג סתמא אמר מתיז את ראשה
בסייף משמע שאינו מכוין מאי יתיז אף אם מתיז המגופה לחוד או מתיז קצת ראש
החביות עם מגופה שרי דראשו היינו המגופה והתם מקשה מגוף החביות דלא שייך
להקשות מפתח המגופה לנקב בגוף החביות ומשני התם לעין יפה קמכוין והכא מקשה
מהיכא דאינו מתיז אלא המגופה דהוי נמי פתח ואפ"ה שרי ומשני זה חיבור א"כ בכ"מ
מקשה ומתירץ דומה לדומה ודוק: בתוס' בד"ה הנ"ל עיין במהרש"א מה שהקשה קושיא
חזקה דהא קתני במשנה ולא יקבנה מצדה ונ"ל לתרץ ע"פ סברת התוס' בתירץ השני
והוא מוכרח קצתדאל"כ למה פריך ארב יהודה ולא פריך מברייתא לעיל דקתני נמי ואין
פותחין אלא ודאי דעיקר קושיא מחיוב חטאת וא"כ י"ל דידע מחילוק חיבור אלא
שהקשה ליגזור זה אטו זה ומשני זה חיבור ולא שייך לגזור ולפירש"י ודאי שייך מאד
זה התירץ אמנם לפי' התוס' לכאורה לא שייך דמנ"ל להקשות דליגזור ב' גזירות דאינו
עשוי להכניס ולהוציא ואינו חיבור לק"מ חדא דס"ד דהוא חדא גזירה דליגזור אע"פ
שאינו פתח ממש אטו פתח ממש כיון דבי' ח"ח או י"ל דס"ד דלא חילקו במשנה אלא
בנקב שאינו עשוי אלא להוציא לכך במגופה לא גזרו אבל בדאורייתא ס"ד דאין חילוק
בין מגופה לגוף החביות וא"כ לגזור ניקב מגופה אטו מסורה את כל המגופה ודוק: בתוס'
בד"ה אי חיבור אפי' להזאה נמי וכו' עד ותירץ ר"י וכו' ע"ש ועיין במהרש"א מה
שהקשה ושותא דידיה לא ידענא דהא אף אם הי' מפרש דברי התוס' כפשטן מ"ש והא
דפריך אי לאו חיבור הוא לאו דוקא אלא עיקר קושיתן וכו' דר"ל שכדי נסבא וזה לא

קשה כלל די"ל שהוא מדרבנן א"כ כיון שהקושיא לא קשה ממילא התירץ שמשני עליו הוא למותר וזה ודאי שדברי רבא שאמר גזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה הוא תירץ על זה הקושיא לטומאה נמי לא אמנם נ"ל דדברי התוס' לא מתפרשין כך שאין סוגית הש"ס כן שיקשה מה שאין קשה אלא נ"ל ודאי דהא דבשלל של כובסין הוא חיבור עד שיתחיל להתיר היינו כל כמה שאינו מתיר עדיין מיקרי בשעת מלאכה כמו שמשני לעיל ניחא לי וכו' א"כ עדיין לא נגמרה המלאכה זו משא"כ במספורת ואיזמל שלא בשעת מלאכה אין לגזור דא"ל דניחא ליה שיעשה מלאכה אחרת דאין סברא זה נמצא וגם א"כ אף במקל נימא כן ותדע דהא אם מתחיל להתיר אף שעדיין מחובר אינו חיבור והכא הוי תמיד חיבור וא"כ מקשה הכי אי חיבור ר"ל דהיינו בשעת מלאכה מיירי א"כ אפי' להזאה נמי ואי לאו חיבור ר"ל דמיירי שלא בשעת מלאכה א"כ לטומאה נמי לא וכמ"ש ומ"ש התוס' לאו דוקא ר"ל הלשון לאו דוקא דמשמע דאינו חיבור כלל וגם אין סברא לאוקמא הברייתא רק שלא בשעת מלאכה וא"כ עיקר קושייתו אפי' להזאה נמי וא"כ שפיר הוצרך רבא לתרץ הברייתא בכל גווני דאף שלא בשעת מלאכה חיבור לטומאה ודוק.

בא"ד ולפ"ז הא דתנן השיחור וכו' אתיא כר"י וכו' ועיין במהרש"א שהקשה דנימא דגם הכא אתי כר"י ונ"ל דלק"מ דלהכי כ' התוס' הך ודוחק ר"ל דשם אין ברירה לפירושו צ"ל דאתיא כר"י אבל הכא יותר ניחא להגמ' לתרצו אליבא דרבנן וק"ל ועיין בסמוך מ"ש לתרץ בדרך יותר נאות: בא"ד אע"ג דשלא בשעת מלאכה טהור גמור וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה ונ"ל דלק"מ ויתורץ גם הקושיא ראשונה וגם קושי' הגמ' תפול יותר והוא דלפי' רשב"א דכל אחד בפ"ע טהור לא מיתני כלל הך ברייתא לענין חיבור אם נטמא זה נטמא זה אלא לענין קבלת טומאה והזאה וה"ק חיבור לטומאה ר"ל לענין שהוא מקבל טומאה מיקרי חיבור ואע"ג דמפורק אינו מקבל טומאה כשהוא מחובר מקבל טומאה ואינו חיבור להזאה ר"ל דהוי כאינו מחובר ואינו מקבל הזאה כלל ואין לו טהרה לעולם רק כשהוא מפורק הוא טהור ואי מחברו חוזר לטומאה ישינה ואהא מקשה שפיר ממ"נ דבשלל כובסין הוא דבר אחר בנטמא זה נטמא זה שפיר מ"ל לחומר אלא לקולא אבל הכא מה"ת נחמיר בו שיטמא ולא יטהר לעולם ורבא משני שפיר משום דד"ת וכו' ותדע דזה הברייתא מחיבור זה דלא חשיב אלא הנך ולא שלל כובסים והנך דחשיב בהדי במסכת פרה אלא דזה חיבור אחר וא"כ לק"מ דלוקמ' כר"י דיותר ניחא לאוקמא כרבנן ולפרש כן ודוק דף מט ע"א בגמרא משום דאימתלא כנסת ישראל ליונה לכאורה קשה דהא כמה פסוקים מצינו שנמשלו ליונה וגם הטעם הוא מיותר וגם כמה טעמים יש ע"ז אלא נ"ל דה"ק דאימתלא כ"י לענין מצות כיונה בכנפי' וזה לא מצינו בפירוש בפסוק דכנפי יונה קאי לענין מצות לכך קאמר טעמא דמשום זה אימתלא לכנפי יונה.

ולכך אמר כנפי יונה דהמצות נמשלו לו וק"ל: ע"ב ברש"י בד"ה ואמר בחול בעי בזה דאי בשבת למה הוצרך להביא הא שאמר ונשב עליהן הא מדאמר הביאו שלחין מוכח שמותר לטלטל ובתוס' דפירשו בשבת נראה באמת דלא גרסי ונשב שלא כתבו אלא והביאו לי שלחין בשבת ועוד נ"ל דמוכח פן דקשה מעיקרא דאיבעי' להו למה לא פשיט ר' חנינא בר חמא מהא דשרי אלא ודאי משום דמכאן לא מוכח היתר טילטול אלא דר'

יוסי לא קפיד בחול וע"כ מעיקרא דבעי להו צ"ל דאיכא אומנין דקפיד ואיכא דלא קפיד דאל"כ מאי איבעי' להו וא"כ לא הוי מצי למיפשט מר"י כלום רק עכשיו דפשיט ריב"א דודאי קפיד הביא ראי' לדחות דלאו ודאי קפיד ודוק: נמצא ממילא מתורץ מה שהקשה התוס' לפירש"י למה לא הביא מר' יוסי דמתיר בהדיא דמזה לא מוכח כלום דילמא משנה דידן סבר כת"ק והוא לא בא אלא לסתור פשיטותו מה שרצה לפשוט מסברא ודוק: ובר מן דין לק"מ קושית התוס' על רש"י דהא ממציאאות מוכח טפי להכריע הלכה כמאן כמו שהרי"ף מכריע גם כן מכאן דהלכה כר' יוסי כיון דחזינן דאומן לא קפיד וק"ל.

בגמ' כי קא מספקא לי משום דכתיב והמלאכה היתה דים וכו' והא דלא בעי רב יוסף ע"ז משום דהך קרא הוא קודם אבל באמת גם על הך קרא הוא מסופק ועפ"ז נ"ל לפרש מה שקשה לכאורה מאי נ"מ בהך בעיא דבעי ולפמ"ש נ"מ לדינא דא"א דהמלאכה היתה דים קאי על ההבאה א"כ מאי דכתיב ויעבירו קול במחנה אל יעשו עוד מלאכה קאי ג"כ על ההבאה דעלי' קאי א"כ נפקא לן הוצאה מהכא וקרא דאל יצא קאי לתחומין או שאר לימודים כמ"ש התוס' בריש מכילתין ודוק: דף ג ע"א בגמ' רבינא אמר בשל הפתק שנו וכו' עיין בנ"י שכתב דלרבינא מוכין חמירי טפי ואסורין אפי' באינו של הפתק ולא יחדן אפי' טמן ובזה מתורץ ק' התוס' לעיל דף מ"ח ע"א בד"ה וכו' מפני שאין וכו' והיינו דסברות חלוקות באמת לתירץ קמאגיזי צמר חמירי טפי כמו שהכריחו תוס' שם ולרבינא מוכין חמיר טפי ובזה מתורץ לשתי התירוצים דנקט התנא דווקא ג"צ וזה בעי רבא לתרץ בל"ש ודוק: בתוס' בד"ה אלא אי איתמר וכו' עד אבל לפ"ז וכו' ור"ל וא"כ ע"כ צ"ל דהג"י נכונה אלא אי אתמר דהא משמע דרבינא בא לתרץ דברי רבא ובאמת ההיא מרבנן לא הי' מקשה לרבא גופא אלא הי' בדור אחרון בימי רבינא ואקשה הכי לרבא ר"ל אליבא דרבא דמפרש כן קשה אף דלכאורה אין משמע כן כד דייקת ע"כ צריך לפרש כן לכך כתבו התוס' לכאורה ודוק בתוס' בד"ה ולא ידענא פי' אי משום בית האבל התיר וכו' נלע"ד דבעו בזה דקשה הא מר' חנינא בן עקיבא לא מוכח דפליג די"ל דסתמא התיר אלא ר' חנינא אמר לא ידענא והל"ל מאן תנא זעירי או ר' חנינא לכך פי' התוס' שזה ידע שבפירוש אמר שהתיר משום בית האבל או בית המשתה רק לא ידענא משום מה התיר בפירוש וא"כ שפיר קאמר דרחב"ע פליג ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה בשביל קונו וכו' אע"ג דבגמ' מיייתי קרא בא רש"י לפרש הטעם וגם בקרא לא מוכח שפיר שצריך ליפותו שזהו כבוד קונו וק"ל בתוס' בד"ה מה לפצוע וכו' עד משום שיווי אוכלא ותקוני אוכלא ר"ל דבסוף מכילתן פליגי אמוראי בזה חד מ"ד ס"ל שווי אוכלא מותר ותקוני אסור וחד ס"ל להפך ובעי הכא לכל חד כדאית לי' אי שייך הכא שיווי או תיקון או לאו וק"ל: דף נא ברש"י בד"ה של צונן שלא יחמו בחום משמע אבל להפיג צנתו אסור ולכאורה קשה מנ"ל לרש"י זה וגם הנ"י הרבה לפלוג עליו ולהתיר אף להפליג צנתו וכן פסק הרמב"ם אמנם נלע"ד דרש"י אזיל לשיטתו דלעיל דף מ"ח כמ"ש לתרץ דבריו בפירוש הגמ' דכוזא ע"ג קומקום אסור אף להפיג צינתו משום הטמנה בשבת דאע"ג דמיחם ע"ג מיחם שרי היינו משום דקא מוקים ולא הוי הטמנה חדשה אבל הכא קא מוליד כמ"ש הגמ' והיינו משום הטמנה חדשה בשבת דכנגד המדורה שרי להפשיר כמ"ש התוס' ע"ש שהארכת קצת והוא מוכרח וא"כ ה"נ אי מטמין להפיג צינתו אולודי קא

מוליד ואסור אע"ג דנ"י נמי מביא שם סברא זאת בשם הרז"ה לתרץ שם וכאן מתיר היינו משום שכ' שם דהוי מוסיף הבל מחמת המיחם לכך אסור אבל באמת א"צ כיון דהוי הטמנה ובשבת אסור להטמין אף במעמיד הבל לכך גם הכא אסור אף שמטמין בדבר שאינו מוסיף לכך הוצרך לפרש שלא יחם וכן נ"ל לדינא דלהפג צינתו אסור כמ"ש רש"י ודוק: ברש"י בד"ה אבל טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל וכו' עד וא"ת יפנה ויאחזנה בדופניה וכו' עד והיכא דמגולה מקצתה אין זה טילטול נ"ל לפרש דהקושיא היא שיגביה הקדירה ויטנה דבענין אחר אי אפשר שכל הקופה מכוסה רק מן הצד הוא פתוח קצת וכן העתיקו תוס' קושיתו וכן משמע שמביא סיפא לכך כתבו אבל היכא שמגולה מוקצתה דהיינו מהכיסוי אוחז בקצתו מה שמגולה ומצדד כמו שפירש במשנה כן נראה לפרש וכן פירשו התוס' כוונתו שעיקר החילוק בין היכא שצריך להגבי' אסור ובאין צריך אלא להטות על צידה מותר ועיין מה שהקשו התוס' עליו ומה שהקשו שנית ועוד קשה הא תנן נוער את הכיסוי אף שאינה מגולה אף לפי פשוטו שכתבתי לק"מ דסתמא כפירושו כיון דתנא נוער את כיסוי והיינו שאווחז בה ומצדדו ע"כ מיירי שמגולה מקצתה דאי ל"ה במאי יאחזו וגם המשנה מיירי שטמן וכיסה בדבר שאינו ניטל וא"כ ע"כ מגולה מקצתה מיירי וגם המשנה הוא קיצר מהברייתא זאת והברייתא מפרש מאי שקיצר המשנה אמנם קושיא ראשונה של תוס' חזקה מאד דרש"י בעצמו מפרש שם דהל"ש קאי ארישא דאף להטות על צידה אסור במניח ויותר תימה גדולה ארש"י שסותר דברי עצמו דבמשנה מפרש דלא הוי בסיס הכא והיינו משום דאי הוי בסיס אף להטות אסור וקמתי משתומם שלא הרגיש שום מפורש ותוס' בזה ונלע"ד לפרש ויתורץ הכל דברי רש"י והוא שרש"י מחלק בין הכיסוי לקדירה דבמשנה מיירי שהכיסוי מגולה מקצתה וכמ"ש דסתמא כפירושו והכיסוי לא נעשה בסיס לג"צ שלא נעשית בסיס לצמר אלא לכסות את הקדירה ע"ש במשנה שכ' כן בהדיא משא"כ הכא ברישא דכל הכיסוי מכוסה רק הקדירה יכול לגלות והקדירה ודאי נעשה בסיס דהא אדעתין דהכי הניחה לכסותה בג"צ שלא יצטנן והוי ממש כמו חביות יין שמניח את אבן עלי' לכסותה שנעשה בסיס וא"כ לא צריך לפרש שקושיתו הי' להגבי' אלא אף כפשוטו הקשה שפיר להטות את הקדירה ושני דהוי בסיס משא"כ בסיפא דמקצתה מגולה היינו הכיסוי כמו במשנה שפיר אווחז בכיסוי דלא הוי בסיס ומ"ש אין זה טילטול ר"ל שמטלטל הדבר שאינו ניטל לכך כ' שמצדדו והכיסוי מותר לטלטל שאינו בסיס כמו שוכח דחביות שמטה על צדה אפשר והוי ממש כמו שפירש במשנה ולא קשה כלום קושית התוס' ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה קדירה וכו' יש ספרים ר"ל כמו שלפנינו רק שאבל לא צ"ל בסיפא גבי מיחם ע"ג קדירה אמנם רש"י אינו גורס כלל אבל לא והכל להיתרא וכן הוא בהדיא ברי"ף וק"ל סליק פירקא רביעי ואודה לזורה ארחי ורבעי.

ובעזרתו אתחיל פרק חמישי לעבודתו יאמץ נפשי: פרק חמישי ברש"י בד"ה וכל בעלי השיר וכו' עד לנוי לכאורה הוא תמוה דהא אמרינן בגמ' לכ"ע לנוי אסור בין לרב ושמואל וכן הקשו תוס' בגמ' בד"ה יוצאין כרוכין ע"ש אמנם כד מעיינת בי' לק"מ דודאי כל מידי דאורחי' בהכי בחול לא הוי משוי אפי' לא הוי לשמר כמו שמצינו לקמן גבי חמור במרדעת ואינך וכ"כ התוס' בעצמם גבי לובדקי' בגמ' דמשמע דאף מידי דמנטרא בי' הוי טעמא משום דאורחי' בחול ע"ש וא"כ ה"ה לנוי בהנך דאורחי' כמו בעלי השיר

משמע דאורחיהו בהכי לכך מותר אלא גבי פרה לא הוי אורחיה לנזי לכך אסר בגמ' ודוק: בתוס' בד"ה במה בהמה וכו' עד דכתיב הוסיפו ארש"י להביא הפסוק דלא ליקשי תנא אהיכאקאי דקתני במה דהא עדיין לא תני איסור משוי הבהמה לכך הביאו הפסוק לומר אקרא קאי ודוק: בגמ' נאקה באפסר לא תיבעי לך וכו' בעי לתרץ שלא תאמר לפשוט ממתניתן מדחלק להו גמל באפסר ולא עריב להו אלא ודאי שגמל דוקא באפסר וכן אינך לכך קאמר נאקה באפסר לא תיבעי לך לכך חלק להו לאשמועינן קולא בכל אחד דגמל מותר לצאת באפסר דמינטרא בי' משא"כ באינך אינן רשאינן וכן נאקה וכו' אבל גמל בחטם או בפרומביא דהוא ניטרוטא יתרתא רשאי וק"ל: והא דמסתבר לי' טפי לאסור שמירה פחותה משמירה יתירה היינו משום דעיקר טעמא דנטירה הוא משום אורחא וטפי הוי אורחא בשמירה יתירה כיון שעכ"פ משתמרת מאי מזיק לי' משא"כ בשמירה פחותה לאו אורחא כלל שירא מהפסד וק"ל: בגמ' לאו למעוטי גמל בחטם לכאורה הוא תמוה הא ודאי מנינא אתי למעוטי דבר אחר היינו שהם ארבע ולא חמש והכי שייך למעוטי גמל בחטם ואי בלא מנינא קאמר דהך באפסר אתי למעוטי מאי אולמי' טפי ממתניתן דקתני נמי גמל באפסר ונ"ל לפרש ודאי ידע דמנינא אתי למעוטי נאקה ולובדקים ושאר אלא דהך יוצאת באפסר איכא לפרושי בשני פנים או שבא לאשמועינן חומרא דהך ד' בהמות אינן רשאי לצאת אלא באפסר ולא בחטם ופרומביא או קולא אתי לאשמועינן דרשאי לצאת הנך באפסר דמינטרא גם בי' אבל באמת גם בחטם ופרומביא וא"כ ה"ק מדקתני מנינא למעוטי נאקה ואינך מאי לאו דהך יוצאת באפסר הוי פירושא לחומרא למעוטי מחטם וא"כ שפיר ממעט נאקה דרשאי לצאת בחטם כדקתני במשנה וכן למעט לובדקים דרשאי לצאת גם בפרומביא ומשני לא אלא קולא אתי לאשמועינן דרשאי לצאת גם באפסר ומקולא ממעט נאקה דאסור באפסר ודוק בגמ' במתניתא תנא וכו' ועיין במהרש"א שתמה על הרי"ף והרא"ש שכתבו שמביא זה לפשיטות וכן משמע בגמ' והוא תמוה באמת לכאורה הי' נ"ל לתרץ בטוב טעם שמוכח הכרחה טובה וראי' גדולה שאין להשיב עפ"מ"ש התוס' בד"ה או דילמא וכו' ע"ש עד סוף שכ' ואורחיה נמי בהכי ולא הוי משוי וקשה טובא דא"כ ליפשוט איפכא דע"כ נטירותא יתירתה הוי משוי דאל"ה מאי אשמועינן דלובדקים רשאי לצאת בפרומביא כיון דאורחיה בהכי הא אפי' חמור אחר או גמל רשאי לצאת אף בחטם דלאו אורחיה ואי לאשמועינן דרשאי לצאת אף בפרומביא ולא הוי שמירה פחותה כיון שהוא קשה להשתמר טפי הוי לי' לאשמועינן דאף באפסר יוצא אלא ע"כ נטירותא יתירתה הוי משוי וצריכין אנו לדחוק די"ל להפך דבאמת לובדקים בפרומביא לא הוי טעמא משום דאורחיה אלא משום דנ"י לא הוי משוי והא דנקט לובדקים ולא גמל או שאר חמור דהוי רבותא טפי וכן הא דנקט פרומביא ולא חטם דהוי רבותא טפי אורחא דמילתא קתני בכל אחד אבל הוא דוחק גדול אמנם הרי"ף והרא"ש הוקשה להם זה וע"כ מפרשין דמעיקרא לא ידע מהברייתא ואח"כ הביא זה הברייתא לפשוט על ידה ממתניתן דנ"י הוי משוי וכמ"ש ודוק והוא ראי' גדולה אמנם כד עיינינא בי' נ"ל שעדיין לא יצאנו ידי חובה בזה מכל חדא אמאי לא הביא תכף מהברייתא וגם למה לא אמר ת"ש וגם עיקר חסר מן הספר דהוי לי' להביא גם המשנה וביותר לקמן בעמוד שאח"ז הוא תמוה דכיון שמסיק הכא שעכ"פ משמואל שהביא מריב"י לא מוכח כלום והאיך קאמר לקמן אדרבא תסתיים

דאמר שמואל לשמר אסור וכו' ע"ש והוא דלא כמסקנא ופירש"י דהך דקאמר סמי הא היינו כמו שמסיק הכא למעוטי נאקה מאפסר מלבד שהוא דוחק קשה טובא מאי פריך אדרבא סמי הא כיון דשם הוא ג"כ מסקנא למעוטי נאקה מאפסר למה לן לסמות אידך וא"ל דשמואל לא אמר רק למעוטי גמל בחטם והגמ' הוא דאמר לא למעוטי.

נאקה מאפסר דקשה אשמואל מנ"ל או אריב"י גופא אכן נלע"ד ברור דזה הוכרח להרי"ף והרא"ש לפרש המסקנא דמתניתא דנ"י הוי משוי אמנם לפ"ד עדיין לא יתורץ כיון דהרא"י הוא מן המתניתא מנ"ל דשמואל סובר כן ואף אם נאמר דגם זה במתניתא תנא אמר שמואל הא הגמ' לקמן לא מייתי כלל מתניתא רק דריב"י מכל זה נלע"ד ברור וצלול דהך מתניתא הוא הוכחה להוכיח מריב"י דאתי למעוטי גמל בחטם והוא ע"פ דרכינו שכתבנו לעיל דיש לפרש הך ד' בהמות יוצאת באפסר הוא חומרא דד' בהמות הללו אינו יוצאת רק באפסר ולא בחטם וא"כ ממעט אינך דרשאינן לצאת אף בחטם וכן בפרומביא לכך קאמר מנינא ד' ותו לא וכן אמר מעיקרא מאי לאו ומשני למעוטי נאקה מאפסר והך יוצאת אתי לאשמועינן קולא דרשאי לצאת באפסר ולא הוי שמירה פחותה וממעט אינך כמו נאקה דאינו רשאי לצאת באפסר וקאמר ד' ותו לא ע"ז אמר במתניתא תנא וא"כ קשה היכי קאמר ד' ותו לא הא אף לובדקים שהוא יותר עז רשאי לצאת באפסר ובמנינא לא שייך תני ושייר וגם ליתני לובדקים שהוא יותר רבותא כיון דאשמועינן קולא אלא ודאי חומרא ג"כ אתי לאשמועינן דאפסר ולא שמירה יותר וא"כ שפיר מימעט גם לובדקים דרשאי לצאת גם בפרומביא מטעם שכ' התוס' לכך ד' יוצאת רק באפסר וא"כ שפיר מוכח דנ"י הוי משוי והוי מסקנא כן להוכיח מריב"י וא"ש טובא בעמוד שלאח"ז ודוק היטב כי כן נלע"ד ברור ואמת בדברי הרי"ף והרא"ש והכריחו להם כן מסוגיא דלקמן ויש לכוין דברי רש"י גם כן לזה והא שכתב לקמן גבי אדרבא סמי הא דהיינו למעוטי נאקה מאפסר בא לתרץ דלא יוקשה אף אם נסמה דשמואל הא אמר שמוכח כן מר' יוסי לזה פירש די"ל דר"י אתי למעוטי נאקה מאפסר ופליג אמתניתא ודוק: דף נב ע"א בתוס' בד"ה אמר שמואל הלכה כחנניא וכו' מדמשני אביי ורבא וכו' לכאורה אין זה הוכחה דסברי אינהו כרב להלכה אלא באו לפרש המשנה אליבא דרב שלא יוקשה עליו אמנם נ"ל לפרש שהוא ראי' ע"פ מ"ש התוס' בד"ה קשרה בסמוך ה"מ לשנוי הא מני חנניא וכו' ע"ש ונ"ל שהתוס' מפרשין הא דלא משני כן משום דס"ל דהלכה כרב ולא רצו לפרש המשנה אליבא דחנניא דלא כהילכתא דהלכה כסתם משנה והוי קשיא הילכתא אהילכתא ושפיר הוכיחו כאן מדמשני וכו' ולא תירצו כחנניא ודוק: בד"ה אדרבא תימה וכו' ועמ"ש בסמוך לתרץ והיינו דהך במתניתא תנא הוא מדברי שמואל ודוק.

בד"ה או יוצאין כרוכין וק' לרשב"א וכו' ועמ"ש במשנה לתרץ דברי רש"י והוא הנכון: בתוס' בד"ה בבאין מנוי אדם לנוי בהמה פירש"י וכו' ובחנם פירש כן והוא באמת לכאורה תימה גדולה אמנם נלע"ד שהוצרך לפרש כן ע"פ מאי שמקשה לקמן בסמוך אר' יצחק כיון דריתכן עביד מעשה ומשני סבר כר' יהודא דאמר לא אמרו שינוי מעשה לתקן אלא לקלקל ופירש"י והכא מיתקן לבהמה ר"ל דודאי לגבי אדם מיקלקל בריתכן כמ"ש שם דתו לא חזי לאדם אלא כיון דמתקן לבהמה לא הוי שינוי מעשה והוא תמוה למה לא יהנה כיון דמשום בהמה לא מקבל טומאה מה בכך דמתקן לבהמה ולגבי אדם

דמקבל טומאה הרי הוא מקלקל ואם מיירי במתקן גם לאדם לא הוי משני מידי וגם רבנן מודו בזה לכך סובר רש"י דלא פליג ר"י אלא בשכבר ניטמא ואז שפיר י"ל דסובר ר"י כיון שכבר ניטמא בעינן כעין שבירה לטהר אבל היכא דמתקן לבהמה לא הוי שבירה לטהר מה שכבר ניטמא אף דנוי בהמה אינו מקבל טומאה לא הוי שבירה לטהר ופליג את"ק דסבר דמהני אף לטהר ובזה יש לומר שפיר סברא לכאן ולכאן ובהא פליגי לכך פירש"י שפיר הכא שמיירי שכבר ניטמא למיהוי שייך שפיר אף מאי דמשני אליבא דר"י ולא סתרי כלל דברי רש"י אהדדי אדרבא א"ש שפי למאי דפירש"י דת"ק מיירי בין לקבל טומאה בין ליטהר ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה והאיכא חציצה שטבעת קבועה בשיר וכו' הא דלא פירש כפי' הר' פורת שדבוק בצואר דלמה לא מוקי כשאינו דבוק דדוחק לומר דאין דרך להיות מחוללין כמ"ש התוס' דאטו כולן מדה אחת להן ואם נאמר שאין דרך השיר להלביש לבהמה כי אם בדבוק מאי משני בשריתכן אבל לפירש"י א"ש דדרך השיר להיות הטבעת תמיד קבוע בחוזק ואפשר זה כוונת התוס' בד"ה בשריתכן לדחות פ"ה הר' פורת ולחזק פירש"י וק"ל: בתוס' בד"ה והתניא מחט בין נקובה וכו' עד שניטל חורה וכו' ור"ל וזה לק"מ אר"א דמיירי בשלימה וכו' עד ותימה לר"י וכו' ועיין בפ' כל הכלים ולכאורה קושייתם תמוה דלק"מ כמ"ש המהרש"א ולפום ריהטא תרצתי ג"כ כמ"ש המהרש"א אמנם כד עיינינא אמינא במחילה מכבודו הרמה שלא כ"כ אלא דרך חידוד התלמידים אבל לפום קושטא דמילתא הוא טעות גדול דאף אם יעלה על דעתינו ששפילגא אינו מקבל טומאה היינו ע"כ משום דהוי כטבעת הכלים כדס"ד בגמ' דף ס' גבי ותהוי כבירית טהורה לפי' תוס' דלשם ע"ש: וכי משום זה יסבר רבא שיהא אסור לטלטל בשבת א"כ טבעת בהמה וכלים אסור לטלטל לרבא וז"א דהא אפי' מתג ורסן מותר לטלטל כמ"ש התוס' והגע בעצמך כלי אבנים וכלי גללים שאין מקבל טומאה יאסר לטלטל אלא ודאי רבא לא קאמר רק כיון דלענין טומאה לאו מנא ר"ל שמשום שבורה או חסרון אינו מקבל טומאה ואי הוי שלימה הוי מקבל טומאה לענין שבת ג"כ לאו כלי היא אבל היכא דהוי כלי שלימה כמו שפילגא ואינך אף שאינו מ"ט למה יאסר בטילטול וא"כ אזיל התירץ ואמנם בעיקר הקושיא נלע"ד דלק"מ דהתוס' אינו מפרשים כלל דהכא ס"ד דשפילגא אינו מ"ט דא"כ לא הוי מקשה שם מידי דדוחק בעיניהם לומר שמקשה מכח ר"א דהכא אלא ודאי הקושיא שם הוא בריוח גדול דודאי אין סברא לומר שלא יהא שפילגא מ"ט כיון דהוי כלי מעשה ותכשיט אף דס"ד בגמ' דף ס' לפי' התוס' כן היינו דוקא בהך דאוגרת שערה והכא סתמא קתני וגם זה לא קאי במסקנא משום דאם כן קשה מהמשנה דלשם לכך מקשה התם שפיר כיון דלא מיירי בשפילגא דהיא ודאי מקבלת טומאה וע"כ בניטל חורה מיירי דאל"ה במאי מוקמת לה וכן הכא מקשה שפיר בריוח דתיתי בהי תיתי ע"כ הברייתא מיתוקם באיזה מחט בעולם שמוקמת לה יוקשה אר"א ואתי שכיר שני הקושיות בריוח וא"צ לדוחק המהרש"א שיהא חדא קושיא תלי באידך שאין זה סוגיא וגם אינו מוכרח ואינו רוצה כאן להאריך אמנם התוס' הקדימו שקשה רק לרבא דלאביי לק"מ אר"א דמיירי בשלימה וא"כ שפיר תמהו כיון דלרבא לא מתוקם הברייתא כלל דשפילגא ליכא לאוקמא כמ"ש וע"ז מייתי ראי' כדפריך בפ' כל הכלים וא"כ אי לא ידע התירץ בגלמי ע"כ ליתא דלרבא דאיתותב מהך הברייתא

והיכי שייך להקשות מברייתא לר"א אליבא דרבא כיון דלדידי רבא איתותב מהך ברייתא כיון דלא ידע מגלמי ושום אוקימתא אחרנא ליכא ודוק.

דף נג בתוס' בד"ה אילימא שאינו קשורה לא בעי למיפרך וכו' נ"ל דשלילות דבריהם הוא כך דהא דפריך הגמ' פשיטא לאו משום דמוכח מרישא וא"כ לא הוי קשה ליפרך מרישא דלא שייך למיפרך ל"ל רישא הא מוכח מסיפא אבל ז"א דדרך הוא ליתני בסיפא מאי שמוכח מרישא וא"כ ע"כ מקשה מסברא פשיטא א"כ קשה וא"ת לוכח מרישא דל"ל בזמן שהוא קשורה כיון דהוא פשיטא מסברא וק"ל: בא"ד וי"ל דמרישא לא תפשוט וכו' עיין במהר"מ ומהרש"א מה שדחקו לפרש שלא תקשי דילמא סיפא נמי זה אתי לאשמועינן דוקא אינו קשורה כלל הא קשורה אפ"ל בשבת שרי אף דזה מוכח מרישא הא דרך המשניות כן ולכאורה נ"ל לתרץ דברי שא"ל שפיר י"ל כיון דעיקר מילתא אינו מיותר רק תני בזמן שקשורה להורות זה אבל בסיפא כולה מילתא מיותר אין סברא דתני לה להורות דין זה דה"ל למיתני בהדיא וק"ל: אמנם כד דייקת קושיא מעיקרא ליתא דהא דדרך תנא ליתני בסיפא מה שמוכח מרישא היינו כיון שמרישא לא מוכח אלא מדיוק לא סמיך התנא ע"ז ותני לה בהדיא אבל הכא מה שמוכח מרישא בהדיא דהיינו שקשורה ע"כ מיירי בשבת תני לה סיפא להורות דין זה מדיוק דתני אינו קשורה להורות קשורה בשבת שרי זה דבר שאין לו שחר ולא מצינו כלל ודוק: ע"כ בגמ' אמר מר ולא בקמיע וכו' והוא תמוה דמיני' ובי' קשה דקתני זה חומר מ"ש בהמה מאדם וכן מקשה מהר"מ בשם העולם ונ"ל די"ל דטעמא דאדם הוא משום סכנה או צער דאדם התירו משא"כ בבהמה אלא מדקתני ולא בקמיע בזמן שאין מומחה ולא קתני בזמן שאינה מרפאת ודאי אלא ע"כ כל זמן שלא איתמחי שתרפא ודאי אסור וכן הוא שם בהדיא בגמ' ואי משום סכנה אף בספק מותר וכן משום צער בדרכנן אלא ע"כ דלא התירו כלל באדם אלא מומחה ש"ד ור"ל גבי מומחה הוי תכשיט לחולה כמ"ש רש"י שם ונ"ל דלכוונה זו כ' רש"י כן שם וא"כ שפיר מקשה מ"ש כיון דהוי תכשיט אף בבהמה שרי וק"ל: בגמ' אי הכי מאי זה חומר וכו' וא"ל דילמא אדם רשאי לצאת אף במומחה י"ל דפשיט ליה להגמ' שאסור דבהמה הוא קל להתרפאות מאדם וכן משמע ממאי דמקשה לעיל מי איכא וכו' והיינו ע"כ כיון דמרפא אדם שהוא חמור רפואתו מכ"ש בהמה ומשום דיש ג"כ סברא להפך אדם דאית ליה מזל אבל ודאי גם סברא ראשונה קיימת ואסור אדם לצאת במומחה לבהמה וק"ל.

ברש"י בד"ה ליחלב הוי משוי וכו' מאי שלא פירש כמו במשנה עמ"ש מהרש"א ונ"ל להוסיף דבמשנה נקט סתמא צרורות משמע אף בלא כיס רק שסותם וצורר פי הדד שלא ינטף החלב ואפ"ה אסור היינו כמ"ש במשנה דלא מיהדק והכא נקיט כיס משמע לקבל החלב אסור משום משוי אף דמיהדק אף דגם במשנה פירש"י ועושין כיס היינו פעמים בכיס ופעמים סותם כך ובתרווייהו אסור ר"י ולכך פי' לעיל שניהם פעמים לקבל החלב ופעמים לסתום שלא יסרטו והיינו בלא כיס והוכרח רש"י לשנות כאן שלא יהא תירץ הראשון הא דמיהדק ועיין בתוס' בד"ה כאן לייבש לפיר"י קשה היינו תירץ הראשון הא דמיהדק וצ"ל לתירץ הראשון מיירי כולה ליחלב אלא דמיהדק קצת ודוחק ולפירש"י מתיישב יותר ומה שהקשו תוס' י"ל דבאמת לא פליג ר"י אלא לפרש אתא ודוק: דף נד בגמ' אמר שמואל ובלבד שלא יצא מתחת ידו טפח נ"ל דבא לתרץ קושי' התוס' לעיל

בדף נ"ב בד"ה וטובלין במקומן אמאי לא מקשה טבילה מאן דכר שמ"י כמו שמקשה בריש במה אשה וכן כאן קשה כלאים מאן דכר שמ"י לכך מתרץ שמואל דשייך לכאן משום דאסור לצאת מת"י טפח וגם לעשות החבל ארוך בינו לבין הבהמה הוא אסור כמ"ש ובלבד שיגבי מן הקרקע טפח ויותר טוב לכרוך סביב ידו לכך קאמר אם הוא כלאים לא יכרוך ושייך זה טפי בשבת ודוק ועמ"ש בחידושי בריש במה אשה תירוץ נכון אקושיית התוס' שלא מקשה רק שם ומתורץ כאן ולעיל ודוק: דף נה בגמ' אם זקנים חטאו וכו' שמעתי מחכם אחד דבר נאה על שאמר אם שרים חטאו שהוא מיותר וגם מאי דוקא שלא מיחו בשרים ולא יתר העם ואמר שידע מדנקט קרא זקנים ושרים הוא ודאי משום שלא מיחו וכן מוכח הפרשה לאח"כ אלא אם שמקשה דסתם שרים שבדור המה ראשי עם יש להם כח למחות אבל סתם זקנים המה חכמים אין להם כח למחות לכך מקשה אם שרים דוקא חטאו ע"כ שלא מיחו זקנים מה חטאו ע"ז מתרץ משום דשרים בפ"ע יש להם תירץ שלא ידעו מהאיסור אבל זקנים שלא מיחו בשרים י"ל ע"י שרים שיאמרו להם שימחו או למחות להם שימחו בעם ודפח"ח: בגמ' אמר לפניו רבש"ע אם לפניך גלוי וכו' והיינו דכתיב לכאורה הוא תמוה שינצח מדה"ד את הקב"ה אלא משום דכאן לא חטאו אלא במחשבה שלא ידעו שלא יקבלו ולא הוכיחו אבל במעשה לא חטאו דמאי נ"מ בהוכחה והקב"ה אינו מענש על מחשבה רעה משא"כ כשמדה"ד שולט מענש אף על המחשבה וזהו דאמרינן כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע ר"ל הטוב שחטא במחשבה כנ"ל מכאן ועפ"ז נ"ל לפרש פסוק במיכה ה' קום ריב את ההרים משמע שמוכח עם ההרים היינו צדיקים ואח"כ אומר תכף שמעו הרים את ריב ה' כי ריב לה' עם עמו משמע אבל לא עמהם אלא שהקב"ה אומר לנביא ריב אתה עם הצדיקים שלא מיחו והם לא יוכלו לומר שלא יקבלו כי לפניהם מי גלוי אבל ריב ה' הוא רק עם עמו ולא עמהם שלפניו גלוי והוא אינו מענש אמחשבה: ועפ"ז נ"ל לפרש דברי רש"י והוא מהגמ'.

פ' מטות וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה וכו' מלמד שצריכין סליחה לכאורה קשה אדרבא הפסוק אומר שה' יסלח מאי זה קאמר צריכין סליחה דהיינו ודאי ע"י תשובה מנ"ל הא אבל לפמ"ש ניהא דהכא נמי לא חטאה אלא במחשבה ולכך ה' בעצמו יסלח על כה"ג כמו שאמר כאן אמנם צריכה סליחה כשמדה"ד שולט נענשה על זה כמו כאן דלפני' מי גלוי שהפר לה בעלה וק"ל ואגב אורחין נפרש פירש"י לשם שכ' ואם מופרין צריכין סליחה ק"ו לשאינו מופרין וכמדומה לי שהוא מהגמ' והוא תמוה וכי צריך ק"ו לעובר על נדר שאינו מופר קרא כתי' לא יחל דברו ועפמ"ש ניהא דמיירי שאינו מופר רק היא סברה שהוא שכר ושתתה יין והיא שוגג ולמד מכאן שאף שוגג צריך כפרה דכל חטא שוגג הוי חטא במעשה ולא במחשבה והוי קצת דומה לכאן שהוא במחשבה ולא במעשה רק שהוא ק"ו דסברא הוא דמעשה גרע ממחשבה ודוק:.

בתוס' בד"ה אין מיתה בלא חטא וכו' באו לתרץ דהא עון גרע מחטא ועונש מיתה הוא עונש חמור מיסורין לכך פירשו לפי שמיחה כבר נגזרה בעטיו של חוה לכך באה אף על שוגג משא"כ ביסורין וק"ל. דף נו ע"ב בתוס' בד"ה אלא מעתה הקשה הר"ר אלחנן וכו' עד ונראה לר"י וכו' נ"ל לפרש דבריהם דמקשין מאי פריך אלא מעתה בשלמא התם אע"ג דבאמת בנה שני קרא לכתוב יבנה לדרש תחית המתים שיבנה ג"כ לע"ל

משא"כ הכא לא שייך למידרש לע"ל ע"כ להך דרשא שביקש לבנות ולא בנה ותירצו דמ"מ פריך שפיר דקי"ל בכ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו רק ששינה לשון הוא לדרש ופשטי' דיבנה ע"כ משמע שבנה ג"כ מדלא כתיב שביקש לבנות וגם מוכח מיהושע דבאמת בנה ע"כ הפשוטו פירושו שבנה אלא ששינה לשון לדרש והכא אם תדרוש שביקש לבנות מפקת ליה מפשטי' וזה אין סברא אלא שמא תאמר אף הפשוטו הוא שביקש לבנות לכך מייתי הגמ' מיהושע ומשני מתוך שלא מיחה וא"ש הפשוטו דמעלה כאלו בנה והדרש יבנה להורות שלא בנה וק"ל: סליק פרק חמישי: בעזר מרים ראשי.

היא יסייעני להתחיל ולגמור פרק ששי: פרק ששי דף נז ברש"י בד"ה במה אשה וכו' עד וגזור בי' רבנן וכו' הא דלא פירש דאינה יוצאה מדאורייתא וגם מאי בעי בזה נ"ל דבא לתרץ דנקט במה אשה דוקא ולא קאמר סתמא במה יוצאין דבאמת נקט בפרקין אף מאיש לכך פירש דעיקר שאלתו במה אינו יוצאה מדרבנן משום שלפא ומחוי וזה לא שייך באיש דלא גזרינן בי' דילמא שליף ומחוי שאין דרך אנשים להראות כמ"ש הפוסקים וצ"ל דמשנה דלא יצא האיש הוא בבא בפ"ע ולא לפרושי הך במה וק"ל: ברש"י בד"ה לא בחוטי צמר שקולעת בהן שערה ועיין בתוס' שהקשו ע"ז ול"נ דלק"מ מתרי ותלת טעמי חדא דאין לדמות שבותן של חכמים להדדי כמ"ש כל הפוסקים די"ל בקליעה נראה להם סברא לגזור ולא בסתירה וגם הוי מקלקל דבעינן סותר ע"מ לבנות יותר טוב כמ"ש התוס' לעיל וגם י"ל דמש"ה דייק בגמ' דילמא מיתרמי טבילת מצוה ור"ל משום טבילה בזמנה מצוה לא גזרו אסותר וק"ל ובכל אלה מתורץ נמי ק' התוס' שהקשו וא"ת מהאי טעמא תהא אסורה לצאת בטלית די"ל דמש"ה דוקא בחוטינן גזרו משום דרק סתירה שרי כמ"ש אבל לחזור ולקלוע ודאי אסור ומתוך זה גזרינן דילמא אתי לאתוי משא"כ בשאר דברים ודאי תלבישם תכף אחר הטבילה ותוס' בעצמם לא הקשו אלא לשיטתם כמ"ש בסמוך ודוק: בד"ה שבראשה אכולהו קאי ובגמ' מפרש טעמא ר"ל דע"כ אף בגמ' צריך לפרש מדמקשה טבילה מאן דכר שמ"י ולא מקשה פשוט מ"ט דחוטינן אסור לצאת ע"כ צ"ל דה"א טעמא משום שלפא ומחויא וא"ל משום דלא מיגליא שערה זה אינו שייך בבתולה דמיירי הכא אלא בנשואה שדרכה לצאת בטוטפת ובשבכה וא"כ ע"כ לא מיירי בקלועה בשערה דאז ודאי לא שייך דילמא שלפא ומחוי דאיך תסתור בחנם וגם כיון דודאי אסור לקלוע לא תסתור משום אחוי אבל רש"י כתב בקלוע וגם ע"כ שבראשה לאו דוקא דהא בצווארה שייך טפי דילמא שלפא ומחויא אבל רש"י כתב בקלועה ובראשה דוקא היינו משום דבגמ' מפרש טעמא משום טבילת מצוה וכמ"ש ודוק: ברש"י בד"ה לר"ה משמע שפי' כמ"ד כיפה של צמר היינו משום די"ג בגמ' דרב סבר הכי וכן גורס הרי"ף וכן משמע גם בגי' שלפנינו דאל"ה מאי שייך בר' אבהו מסתברא כמ"ד מאן הוא דאסר הכי וא"כ הילכתא כרב באיסורי ולא משום ראי' הרי"ף והרא"ש דלרש"י אינו ראי' כמו שאכתוב לקמן וק"ל: ברש"י בד"ה ושריא להו וכו' עד אדם נראה כמיקר וכו' ע"ש נ"ל דרש"י תירץ בזה קושיא חמירה דקשה א"כ לעיל גבי בעלי השיר דטובלין במקומן דג"כ צריך לרפותו כדמוקי בגמרא במחוללין או בשריתכן וא"כ נחוש ג"כ דילמא מתרמיא טבילה ושרא לה כמו הכא לזה מתרץ רש"י דבשלמא גבי אדם שרא לי' לטבול בשבת אבל התם הטבילה משום כלי ואסור לטבול בשבת לא שייך למיגזר וזה מכוין בלשון הגמ' דמיותר תיבת מצוה ובזה י"ל ק' התוס'

לעיל דאמאי תני טובלין במקומן גבי שבת מאן דכר שמי' כמו דפריך הכא והיינו דאשמועינן התם אף על גב דטובלין במקומן שרי לצאת בשבת כמו שכתבתי וק"ל: ועוד נ"ל לתרץ ק' התוס' לעיל גבי טובלין במקומן ויתורץ בכ"מ דתני אגב מאי דלא שייך גבי שבת ולא פריך כי הכא די"ל דבכ"מ אע"ג דשייך בחול כיון דעכ"פ גם בשבת שייך כמו לא יכרוך דכלאים וטובלין במקומן דבעלי השיר אע"ג לחד מ"ד אסור לטבול לחד מ"ד שרי התם בשבת מיקר ע"ש אבל הכא תני שלא תצא בהן בשבת היכי שייך לומר לא תטבול בהן בשבת ולא שייך רק בחול לא שייך למיתני אגב ודוק: בגמ' אמר רב הונא וכולן בראשי הבנות וצ"ל דקאי נמי אמתניתן דלפי המסקנא דקאמר לפי שאין אשה חונקת א"ע גם בשבת שרי לצאת דלא שייך בהוא שלפי ממחוי דלאו תכשיט הוא כמ"ש הרי"ף והרא"ש וא"כ יוקשה אמאי לא קאמר אמתניתן אלא ע"כ דקאי נמי אמתני' וק"ל.

בגמ' למעוטי מאי וכו' קשה לי דלישני דמש"ה קאמר דבראשי הבנות אכולהו קאי משום ר' יהודה דלא ליפלוג אלא אראשי הבנות אבל בצואר מודה דחוצץ לכך הי' נ"ל לומר דרב הונא קאי רק אמתניתן והוא דוחק וי"ל דהתוס' תי' זה בד"ה השתא ע"ש ודוק בדבריהם וא"כ ק' ל"ל לאשמועינן דבחוטי צמר אצואר מודה ר' יהודה השתא קשה ע"ג קשה מודה מכ"ש בריך ע"ג רך אגב דפליג בריך ע"ג קשה כמ"ש התוס' ואי לאשמועינן דבחוטי צמר אצואר מודה ר"י פשתן חוצץ בצואר אפי' רבנן נמי דפליגי בריך ע"ג קשה והא דה"נ פליגי זה נמי דאתיא בק"ו מקשה ע"ג קשה כמו שמקשה גמ' וכמ"ש התוס' ואפשר דמזה הוכיחו תוס' דר' יהודה מודה בחוטי פשתן די"ל דפליג מכ"ש דאל"כ לא הוי מקשה הגמ' וכמ"ש ודוק: בתוס' בד"ה לא בחוטי צמר וכו' עד ה"נ יש איסור בסתירת קליעה ואין להקשות הא גזרינן שמא תשכח איסור שבת דאל"ה לא אתי לאתוי וא"כ תסתור גם הקליעה כמ"ש התוס' לקמן כבר כ' הרא"ש דכל אשה שיש לה טבילות מצוה בשבת ודאי אינה ק' מאתמול כמ"ש הרא"ש ועיין במהר"מ דכוונתו ג"כ לזה אבל מדסתמו התוס' ולא כתבו זה נ"ל דכוונת התוס' דאין זה דמיון להך שכ' לקמן דבשלמא התם אף אם תשכח או לא תדע דהמלאכה זו אסור ג"כ לא תדע איסור התרה דהוא משום הוצאה אבל הכא וכי משום דלא תדע מלאכת הוצאה לא תדע איסור קליעה וגם התם כ' הרא"ש דבזמן מועט לא תשכח איסור שבת אבל הכא דיש זמן מה שזו קודם טבילה מה"ת לומר דתשכח גם קודם טבילה וזה מוכרח גם בדברי רש"י שהוצרך לומר אדם נראה כמיקר וק"ל: בא"ד וא"ת מהאי טעמא תהא וכו' נראה ליישב כונת התוס' מהמשך לעיל דלולי סברת התוס' דסתירה נמי אסורה משום שבות י"ל דמיירי בקלוע מש"ה גזרינן דוקא הכי משום דאסורה לחזור ולקלועה ואתא לאתוי אבל שאר דברים מסתמא תיכף לאחר טבילה תחזור ותלבישם אבל השתא מקשה שפיר וק"ל: בא"ד ונראה לר"י נ"ל אע"ג דבקליעה שריא משום דאסור לסותרת וא"כ ק' הלא לכאורה גם באינו קליעה אסור להסירן דילמא אתא לאתוי כיון דגזרינן דילמא שלפה מכ"ש היכא דודאי שלפה וא"כ לסברתם אף באינו קליעה לישתרי לצאת וכן בכל תכשיטן לישתרי כמו בקליעה כיון דאסור להסירן כמו בקליעה לסברתם לזה כתבו דא"ל דמותר להסירן וזה ג"כ לא תיקשי דליתסרו להסירן ולישתרי לצאת דזה לא יועיל וק"ל: ע"ב בגמ' א"ר ינאי כבול זה איני יודע וכו' אבל כיפה של צמר ש"ד ר"ל דלא יוקשה א"כ אמאי לא

תני כיפה של צמר ג"כ אלא ע"כ דש"ד א"ד כיפה של צמר תנן ולא יוקשה אמאי לא תני כבלא דעבדא משום דהוא כ"ש שהוא בכלל כבול והוי כאלו תני בהדיא וק"ל: בתוס' בד"ה אי כבלא דעבדא וכו' וא"ת אמאי לא תני נמי ברישא פיאה נכרית י"ל דלפרש"י דבסיפא מודה ר"ע דהוי כיפה של צמר א"כ לק"מ אמאי לא תני פ"נ די"ל דלא תני ברישא אלא הנך תכשיטן דאסורי לגמרי וכבול ופאה נכרית דשריא לחצר סמיך אסיפא וכבלא דעבדא דתני ברישא י"ל דאסורה לגמרי גם בחצר או דלא שייך הך גזירה דחצר אלא בתכשיטין כמ"ש הר"ן ע"ש ותדע מדלא תני גם כיפה של צמר ברישא וסמיך אסיפא אבל השתא מוכח דלא כרש"י דא"כ ישאר ק' התוס' אמאי תני גבי אשה דלא שייך לומר משום דסיפא דלא מיירי סיפא כלל בהך כבול וא"כ מוכח כפי' התוס' וא"כ מקשים שפיר כיון דתני כבול ולא סמיך אסיפא גם בפ"נ קשה וק"ל: אבל לענ"ד נראה לתרץ קו' התוס' דה"נ מוכח מרישא גופה דאסורה לצאת בו לר"ה ע"פ דאי' בד"מ בשם א"ז בה' שבת דאשה שיש לה פ"נ מותרת לגלות השער דפ"נ וא"כ קשה אמאי קאמר בטוטפת וסרביטן דוקא שאינן תפורין אבל בתפורין בשבכה מותרת לצאת דלא שלפה השבכה משום דמיגליא שערה וא"כ ק' הלא זימנין דאף בתפורין אסורה לצאת כגון אם יש לה פ"נ דאז שפיר חיישינן דילמא שלפא דרשאי לשלוף השבכה אלא ע"כ דאסורה לצאת בפ"נ לר"ה ושפיר קפסיק ותני דמותרת לצאת בתפורין תמיד דודאי אינה הולכת בפ"נ לר"ה וא"כ כיון דמוכח כבר ל"צ למיתנא רק תני בסיפא דמותרת לצאת לחצר בפ"נ וק"ל: בא"ד וא"ת אי כבלא דעבדא אמאי שרי בחצר נ"ל להמשיך דכל זה פי' התוס' לשיטתם דנאדו מפירש"י ופי' דגם בסיפא הוא כבלא דעבדא להך פירושא וא"כ ע"כ מוכח דגם בי' שייך הך גזירה דחצר משום ר"ה אלא דלא רצו חכמים לגזור כמו בפ"נ דאל"ה ל"ל לאשמועינן וגם מאי שייך כאן כבלא דעבדא משום דומיא דפ"נ כיון דלאו חד טעמא ודינא הוא ולא דומיא כלל כיון דגם בכל האנשים שרי לצאת לחצר בדבר האסור לצאת לר"ה כמ"ש הר"ן והרא"ש אבל לרש"י נ"ל דבאמת אסור לצאת בה לחצר ונקט ר"ה עיקר גזירה או דלא שייך כלל הך גזירה למיגזר בה לחצר דעיקר גזירה משום דהנשים שחצנות הן וזה אינו דבר של שחץ כמו שת' הר"ן ולא איצטרך באמת דמותר לחצר וק"ל: בא"ד ולקמן דפירש"י דבסיפא מודו וכו' וק' לר"י דהא משמע הכא וכו' ע"ש ולכאורה הוא מילתא דתמיהה על רש"י שהוא שגה ברואה כאן להדיא ועיין בס' מ"ש שנדחק ליישב בדרכים שונים ולענ"ד נראה ליישב בטעם קרוב להמכוון ברש"י דנשמר מזה ותירץ להדיא זה בדבריו להמעין והוא דרש"י לא כתבו שם דלא איבעיא לי' בסיפא רק כתבו דכולהו אמוראי מודו והיינו אף שמואל והוא מוכרח היטב בדבריו שכתבו כאן לשמואל וז"ל שמואל אמר כבלא דעבדא תנן כבול דמתני' כבלא דעבדא ופליגו אדר' אבהו עכ"ל והוא הכל למותר ונ"ל דהוקשה לרש"י אשמואל היכי מפרש הברייתא דתנ"ה דמייתי לעיל ואמאי לא קאמר תיובתא דשמואל וגם לא ניחא לי' לפרש דלשמואל יהא גם בסיפא כבלא דעבדא דלא הוי דומיא דפ"נ וגם שירותא דחצר לא הוי דומיא ולזה קאמר ר' אבהו מסתברא דהוא כיפה של צמר ולזה תירץ רש"י דשמואל לא קאי אלא אמתניתן דהכא דהוא כבלא דעבדא והיינו יש לומר טעם לשמואל מדחזינן דלא תני הכא פ"נ ש"מ דהך תכשיטן דלא אסרו אף בחצר לא תני הכא אלא הנך דאסורי לגמרי אף בחצר וסמיך בהנך אסיפא דתני בין המותרין כיון

דמותרין בחצר וממילא מוכח דאסורין לר"ה ובאמת גם כיפה של צמר אסור לר"ה והא דלא תני לה היינו דסמיך אסיפא כמו פ"נ וא"כ גם כבול דברייתא דלא מיתנא אלא שריותא דחצר היינו כיפה של צמר ותני לה בהדי איסטמא ולק"מ מברייתא והא דקאמר לעיל אי כבלא דעבדא תנן אבל כיפה של צמר ש"ד היינו משום דס"ל דבכולה מתניתן היינו כבלא דעבדא אף בסיפא ומוכח שפיר דכיפה של צמר ש"ד מדלא תני לה לאיסורא וזו נמי סברת ר' אבהו דבחדא כבול מיירי ולזה קאמר מיסתברא כמ"ש וגם מייתי שפיר תנ"ה אבל שמואל מפרש רש"י דקאמר כבול דמתניתן היינו מתניתן דהכא הוא כבלא דעבדא אבל בברייתא שפיר מיירי בכופה של צמר וכן בסיפא ופליג רק אר' אבהו ודוק היטב כי נכון הוא לענ"ד מאד כפתור ופרח דברי רש"י: דף נח ע"א בגמ' מסיק הא דעבד ל"י רבי' וכו' עד כאן בשל מתכת כאן בשל טיט ועיין ברי"ף שלא הביא אלא הך אוקימתא דבשל מתכת זה וזה אסורין ובשל טיט יוצא בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו והקשה עליו הר"ן אמאי לא הביא ג"כ דעבד איהו לנפשי' שניהם אסורין אף בשל טיט ונ"ל דלק"מ ע"פ מ"ש התוס' בד"ה במאי אוקימתא דבלא מימרא דשמואל דמפרש מתני' כבלא דעבדא שניהן אסורים הייתי אומר דהברייתא דיוצא העבד בחותם שבצוארו מיירי אף בדעבד איהו לנפשי' ולא חיישינן דילמא פסק ל"י רק מחמת שמואל דצריך לחלק מקשה שפיר ע"ש וא"כ הרי"ף דלא פסיק כשמואל משום דתניא כוותי' דר' אבהו יש לנו לומר דהברייתא מיירי אף בדעבד איהו לנפשי' אפ"ה לא חיישינן דילמא פסיק ל"י דמה"ת לנו לחלק כמו שמוקי מתני' בדעבד איהו לנפשי' לשמואל כי היכי שלא נחליק אף על גב דבשל מתכות זה וזה אסורין כבר תי' רש"י דאפ"ה פסיק ותני משום דסתם חותמת בשל טיט בר מברייתא דלקמן דמוכח בה דמיירי בשל מתכות ואדרבה על הרא"ש יש לתמוה דפסק נמי כרב כמ"ש הרי"ף ואפ"ה הביא הך בדעבד איהו לנפשי' זה וזה אסורין מנ"ל לחלק וק"ל: בגמ' ורמינהו זוג של בהמה טמאה וכו' ע"ש הא דמייתי כולה ברייתא למותר י"ל משום דאיכא לתרץ דמיירי בבא מאדם כמו שמתרץ הגמ' לעיל בבא מנוי אדם לנוי בהמה גבי טבעת לכך מייתי של דלת טהורה ואי בבא מאדם אף שחיברו לדלת טמאה כמו דקתני בשל בהמה ועשאו לדלת אף שחיברו טמאה ואי התם מיירי בעשו לדלת עצמו א"כ היכי קתני של דלת ועשאו לבהמה טמאה כיון דאף של בהמה טהורה וק"ל לכך מייתי כל הברייתא וק"ל: ע"ב ברש"י בד"ה נטלו עינבליהן ע"ש ברש"י שלפנינו ע"פ הגהת רש"ל כתובה הגירסא דאם קיבלו כבר טומאה לא פרח משמע דאינה מקבלת טומאה חדשה וברש"י בד"ה ראו להקישו בסופו פי' בהדיא דאף אם נטלו קודם טומאתן מקבלים טומאה וכן ברש"י בד"ה אלא אמר רבא אלא שמהרש"ל הגי' בכ"מ ברש"י משום שראה בתוס' בד"ה אלא אמר רבא וקשה להגי' כ"כ ומתוס' ג"כ אין ראי' שי"ל בקונטרס אחר כיון שלא כ' פירש"י אמנם ברש"י בד"ה ראוי להקישו נקט רש"י זה הלשון שכ' התוס' שלא טיהר מטומאתו וצ"ל דחדא מיני' נקט דאטו כי רוכלא ליכתוב בכ"מ כיון דכבר כ' ושנה ושילש דלענין תרווייהו קאמר וכ"ת ליכתוב רבותא טפי דאפילו מקבל טומאה זה לק"מ דבלא"ה צריך לבאר למה צריך רש"י ליכתוב שניהם בגירסא שלפנינו אלא ודאי משום דיש סברא גם להפך דאפי' מקבל טומאה להבא משום שראוי לרמונים או שראוי להקישו או לגמע מים והוי כמו כלי חדשה אבל טומאתה הראשונה י"ל דפרחה דהא מלאכתו הראשונה ממש כבר אזלה

קמ"ל דלא שנא ודוק ולפ"ז אף אחר הגהת רש"ל או שהוא קונטרס אחר ג"כ לק"מ קושית תוס' בפרט שכ"כ גבי ראוי להקישו די"ל משום רבותא כ"כ או חדא מיני' נקט ודוק: בגמ' מתיב רבא הזוג והעינבל חיבור וכ"ת וכו' והתניא מספורת וכו' ועיין פירש"י והוא תמוה כמ"ש התוס' ופי' התוס' הוא תמוה יותר מכמה קושיות כמו שנבאר ואף שנבאר בסמוך לפרש פירושה ולתרץ הוא דחוק אף שמוכרח בפירושה וגם פירושה בעצמם דחוק ורחוק מפשוטן של דברים.

לכן נלע"ד שפירש"י נכון מאד ע"פ עומק פשוטן של דברי הגמ' והוא דודאי סובר הגמ' לסברא מוכרחת שכלי אחד ממש שניטל מקצתו אף שהדיוט יכול להחזירו פרוה טומאתו ואף התוס' ע"כ מפרשים כן דאל"ה אין מקום כלל לקיים פירושה מתחילה ועד סוף אלא שכ' להוכיח לקמן ממטה שנגנבה חצי' דלענין טומאה ראשונה מהני סברא שהדיוט יכול להחזירה עכ"פ לענין קבלת טומאה דמיירי בי' הגמ' לפירושה ס"ל להגמ' מוכרח דלא מהני ואף לשיטת רש"י לפי הגירסא שלפנינו מיירי ג"כ בקבלת טומאה ולשיטתנו יתורץ ג"כ ק' התו' ממטה כמו שנבאר י"ל דס"ל להגמ' סברא זו אף לענין טומאה ראשונה שודאי פרוה בכלי א' שניטל מקצתו אף שהדיוט יכול להחזירה וא"כ ע"כ הא דמשני אביי הואיל והדיוט יכול להחזירה היינו משום דהוי ב' כלים שאין תשמישן אלא כא' ודרכן לפרקן שלא בשעת מלאכה ולחברן בשעת מלאכה כמו מספורת של פרקי' וכיוצא בו דבהו ודאי אף שמתפרקין לא פרוה טומאתו ומקבלת טומאה כל א' בפ"ע מדקתני בהו אינו חיבור אפי' כשהם מחוברי' שלא בשעת מלאכה מדאורייתא וגם עכ"פ מדרכנו אינו חיבור להזאה ש"מ שכל א' חשוב כלי וכ"כ התוס' בהדיא לקמן בשם תוספתא אף שכ' שראוי כל אחד למלאכה היינו לפי המסקנא וג"כ אינו מוכרח לשיטתנו ע"פ פירש"י כיון דהוי ב' כלים שתשמישן כא' ודרכן לפרק ולחברן לא הוי ודאי כלי שניטל מקצתו ותוס' כ"כ לשיטתם דלא פירשו חילוק זה אבל הוא סברא נכונה דכיון אף שמחוברין אם נטמא א' לא נטמא חברו והא' שנגעה בו טומאה טמא ש"מ שראוי לקבל טומאה בפ"ע וטעמא ודאי כיון שהדיוט מחזירה בלא אומן ומיוחדת לתשמיש זה להחזירה הוי כלי מעשה ועל זה הקשו שפיר מהך ברייתא דזוג ועינבל חיבור ופירש"י דהוי חיבור בין לטומאה בין להזאה וכן מוכח מדקתני סתמא חיבור ולא מחלק כדקתני גבי מספורת ש"מ דהוי אף להזאה א"כ מוכח דהוי ממש כלי אחד ואין דרכו לפרקו וא"כ שוב לא מהני מה שהדיוט יכול להחזירה כמ"ש וכן מדייק רש"י ע"ש ואהא דקאמר וכ"ח ה"ק אע"ג דלא מחבר כמאן דמחבר דמי ר"ל דילמא לעולם הוי ב' כלים שתשמישן כאחד ובאמת אינו חיבור להזאה והא דקתני סתמא חיבור הכא לא מיירי במחוברין ולענין אם נטמא א' או הזה על אחד להועיל גם לשני אלא הכא מיירי בהך דינר דהכא דאף שניטלו ענבליהן מקבלין טומאה וה"ק אע"ג שאין מחוברין דהיינו שניטלו ענבליהן ועדיין ישנן מקבלין טומאה כמו שאם היו מחוברין משום שהדיוט יכול להחזירה וקמ"ל דאף עינבל מקבל טומאה דודאי מיירי גם הכא שישנו לעינבל דאי ליתא ודאי לא מהני הדיוט יכול להחזירה כמו במטה אהא מקשה והא קתני גבי ההיא סיפא דמספורת וכו' וא"כ כמו חיבור דסיפא מיירי במחוברין ולענין אם נטמא אחד להועיל לשני ה"נ חיבור דרישא ומדהכא מחלק ושם לא מחלק ש"מ דזוג ועינבל הוי כלי א' ממש וא"כ לא מהני הדיוט יכול להחזירה מסברא מוכרחת שלו ולכך מייתי הך דאמר

רבא להוכיח דאי הוי בזוג ועינבל ג"כ דרכו להתפרק אין ראוי להיות חיבור שלא בשעת מלאכה ומדרבנן לא להזאה מהך טעמא דרבא ומאי שמקשים התוס' דהא לא תניא גבי הדדי אינה קושיא כ"כ דיכול להיות ברייתא אחרת דתני תרווייהו גבי הדדי ועפ"ז לא קשה נמי מאי שמקשין התוס' לקמן בד"ה אמר רבא ממטה שנגנבה דמהני הדיוט יכול להחזירה אף שכבר כתבנו שאף לרש"י מיירי הכא אף לענין קבלת טומאה נלע"ד דגם שם במטה אף מקבלת טומאה בלא נגנבה כמו שנבאר שם וגם אף לפי שיטתם ברש"י לא ק"מ דמטה הוי ודאי כמו ב' כלים שתשמישן כאחד שכן דרכה לפרק כמו שמצינו לעיל במטה של טרסיים וכן שנינו מטהרת אברים ומטמאת אברים והוי ממש כמו מספורת של פרקים ועמ"ש שם בסמוך מבואר יותר לתרץ קושיתם זאת לשיטת רש"י אלא דהתוס' גם שם אזלי לשיטתייהו ודוק ונכון הוא לע"ד בפירוש רש"י והוא המחזור: בתוס' בד"ה מתיב רבא הזוג וכו' עיין במהרש"א מאי שהקשה אמאי לא מקשים תוס' הכא הקושיא שבסמוך ודחק לפרש שלפי ה"ה"א גם לרש"י רוצים תוס' לפרש שמיירי לענין קבלת טומאה והוא דוחק גדול שיהא חלוק הפי' בה"א מהמסקנא ואני אומר מלבד שאינו קושיא חמורה כ"כ דהכי רוצים לסתור זה הפי' של רש"י בהקושיא ותירץ מלבד מהסתירה דהתם אפירש"י בטומאתן עליהם ולא שייך זא"ז אמנם נלע"ד אף לפי סברתו לתרץ קושיתו שאין מקום לק' התוס' כאן רק גבי ראוי להקישו והוא דהנה במס' סוכה מקשה אהא דמטה מטמאת איברי' למאי חזי ומשני בארוכה או בקצרה וב' כרעים דראוי למימתח עלי אשלא ולמיסמך אגודא ע"ש וא"כ לק"מ אהא דנקט נגנבה אבל נחלקה טמא די"ל משום הך טעמא נקט נגנבה לטהר אף בארוכה או קצרה וב' כרעים די"ל בנגנבה אף בכה"ג טהור ולא מהני הך טעמא אלא בנחלקה כדמשמע שם דנקט אברים אבל בתר דמשני הואיל וראוי להקישו ומשמע ודאי דטמא אפי' ניטל העינבל לגמרי שאינו בעולם טמא כמ"ש רש"י ותוס' שם שנפחת פחות מכשיעור וא"כ אף בנגנבה אם נשאר ארוכה וב"כ ראוי ליטמא אלא ודאי דלא נשאר ארוכה וב"כ ואפ"ה בנחלקה טמא הואיל והדיוט יכול להחזירה משא"כ בנגנבה קשה שפיר ודוק: בא"ד ומפרש הרב פורת וכו' לכאורה הוא תמוה דמנ"ל לפרש פירוש רחוק ולהקשות דילמא אמרו הואיל והי"ל הוא כפשוטו לקבל הוא טומאה כפשט הברייתא טומאתן עליהם ולא תיקשי מידי וביותר תמוה בסמוך שהקשו ארש"י דהא לענין הטומאה שלא תפרח ודאי מהני טעמא דהי"ל ור"ל ולא הוי מקשה מידי אלא ודאי דהכא מיירי לענין קבלת טומאה ומקשה שפיר שאינו מועיל דהי"ל לענין שתקבל טומאה קשה היכי מוכח מהך ברייתות שאין מועיל לקבל טומאה אדרבא שם קתני שכל א' בפ"ע טמא אלא שמוכח שאם נטמא אחד לא נטמא חבירו וגם תמוה אף לפ"ד לימא דטומאתן עליהם מיירי טומאה ראשונה שלא תפרח ומשני אביי שפיר וצריך לידחק בפ' התוס' ג"כ דס"ל לסברא מוכרחת דכלי שניטל מקצתו אינו ראוי לקבל טומאה בשום צד אף דהי"ל כיון שעדיין לא החזיר כמ"ש בפירוש"י אלא שהתוס' ס"ל כן אף בב' כלים שתשמישן כאחד והא דמספרים מקבל טומאה כ"א בפ"ע משום שידע המקשה שראוי כ"א בפ"ע לשום דבר כמ"ש התוס' משא"כ הכא דס"ד עדיין שאינו ראוי לשום דבר כמו שמקשה למאי חזי אף דלענין שלא תפרח טומאה ראשונה מהני שפיר לענין קבלת טומאה ודאי לא מהני הי"ל שהרי עדיין לא החזיר אם לא שתאמר כיון שהדיוט יכול להחזיר הוא עומד להחזיר כמוחזר דמי

לגמרי אף לענין שיטמא חבירו אבל לחצאין לומר שיקבל טומאה בפ"ע הוי כמוחזר ולענין שיטמא חבירו לא הוי כמוחזר אין סברא אם לא שראוי בפ"ע לאיזה דבר ומדאמר אביי הואיל והי"ל ש"מ דלא ראוי בלא חזרה ע"כ צ"ל דהוי לגמרי כמוחזר וע"ז מקשה שפיר ומשמע לי ג"כ טומאתן עליהם היינו לגמרי כבראשונה שעכ"פ יקבל טומאה ולאביי אף שיטמא השני ועפ"ז מתפרש כל שיטת הגמ' לפי שיטתם וכן משמע דבריהם מפורש ודוק: בתוס' בד"ה אלא אמר רבא הואיל וראוי וכו' עד דהאי טעמא הואיל והי"ל לא מהני לענין קבלת טומאה כדקתני החזירה וכו' עיין במהרש"א שהרבה להקשות שני קושיות חמורות ותירוצו דחוק ורחוק מאד ע"ש והנני מוסיף להפליא לפירושו שהוא מפרש כפשוטו שהתוס' מוכיחים שאינו מקבל טומאה מטעם הי"ל הוא תמוה חדא שאינו רואה שום הוכחה אדרבא החזירה משמע שהחזירה הגנבים אף שלא העמידו עדיין את המטה מקבל טומאה ג"כ משום דעכשיו הי"ל ומ"ש המהרש"א משום דלא קתני נמצא הוא תימה גדולה דקאי אנגנבה דקתני התם ברישא וגם תימה גדולה מאי צריך ראי' לזה הא כאן מפורש שעכ"פ לענין קבלת טומאה לא מהני הי"ל עד שהוצרך ע"כ לומר הואיל וראוי להקישו רק להיפך הוצרכו להוכיח דכאן משמע דלא מהני כלום הי"ל אף לענין טומאה ראשונה ומכ"ש לפירש"י לפי גירסתם מיירי רק לענין טומאה ראשונה הוצרכו לסתור זה אבל לענין שלא תקבל טומאה מחמת הי"ל אין זה צריך שום ראי' כיון שהוא מפורש כאן וביותר תימה לפרש כן שיכתבו סתמא שמוכח ולא כתבו איך מוכח ולומר שהוא פשוט ומפורש איך כ' תכף אח"כ ואביי ס"ל להיפך וביותר תמוה מאי בעו בזה דאביי הכא שהוא כמו מעשה לסתור נגד הברייתא לכן נלע"ד ברור לפי פשוטו שלא בעו אלא לומר כיון שמוכח משם דחלקוהו בלא נגנבה טמאה ודאי יש לנו לומר דאף לענין קבלת טומאה מהני כיון דקתני סתמא טהורה משמע הא חלקוהו טמאה כמו כאן דנקט סתמא טהורין וטמאין ומיירי עכ"פ אף לענין קבלת טומאה לפי התוס' וא"כ תקשה משם אף לפי התוס' לכאן או שע"כ תאמר שמטה עדיף טפי שדרך לחלקה וא"כ אף לפי רש"י לק"מ וע"ז כתבו אבל לענין קבלת טומאה לא מוכח משם דמהני כדקתני סיפא החזירהו מקבל טומאה משמע דמעיקרא לא מיירי אלא לענין טומאה ראשונה או לפי עומק פשוטו י"ל דכ' אבל לענין קבלת טומאה אינו סותר משם לכאן כדקתני ר"ל והיינו החזירהו את המטה ממש כמו הכא כדי שלא תקשה מכאן ואהא כתבו ואביי ר"ל דלכך אביי סובר דמהני אף לענין קבלת טומאה ומפרש החזירו כפשוטו שהחזירו הגנבים אבל עכ"פ לא תקשה לרבא אבל לפירש"י קשה לרבא מהברייתא וכן לפי ראשון שכתבתי מימשך שפיר הך דאביי ע"ז הוה דלאביי א"ש טפי דנקט טהורה סתמא ודוק: אמנם עדיין חל עלינו חובת ביאור דברי התו' מעמקן של דברים ואז אף קושיות המהרש"א וגם קושיות שכתבתי יתפרשו אף לפי מה שמפרשין העולם וכמ"ש המהרש"א ויתורץ הכל והוא כי תמוהין דברי התוס' לפי פשוטו במ"ש כדאשכחן בפ' ג' שאכלו והוא תימה גדולה שהוא משנה שלימה בפ' י"ח דכלים ושם בפ"ג שאכלו מייתי לה לראי' לענין זימון וזה א"צ הכא לדבריהם דמייתי מגוף המשנה ומאי שייך לאתויי מג' שאכלו אין זה אלא תמה וכן כל הקושיות ופליאות הנ"ל לכן נ"ל לפרש דמשנה לא מוכח מידי אף הוכחה ראשונה מכ"ש השני והוא די"ל אף נחלקו טהורה אף מטומאה ראשונה והא דקתני נגנבה משום דעיקר כוונת המשנה משום סיפא דהחזירהו מקבלת

טומאה מכאן ולהבא אבל לא חזרה לטומאה ראשונה שזה הוא חידוש דין כדמשמע בפ"ג שאכלו שזה הוא חידוש דין שהוצרך למילף זה הדין מהך משנה וא"כ י"ל דוקא נגנבה אינה חזרה לטומאה ראשונה אבל חלקו שהי"ל מהני עכ"פ אם החזירה שתחזור לטומאה ראשונה כיון שתיכף בשעת החלוקה הי' עומד וראוי לזה: וסברא זאת משמע שגם המהרש"א סובר כן אף אליבא דאמת והוא תמוה דא"כ לא מוכיחין התוס' כלום כמ"ש וגם הוא מוכרח משם שאינו אליבא דאמת כלל כמו שנבאר.

ומכ"ש שהוכחה שני' שאין מקבלת טומאה מחמת הי"ל לא מוכח כלום משם כמ"ש דהא מיירי בנגנבה ואדרבא לפי פשוטו מוכח מן סיפא להיפך דקתני סתמא החזירה וכמ"ש לעיל אלא נ"ל שהתוס' מוכיחין מסוגיא דלשם שפיר מוכח מהמשנה דאי ס"ד דחלקו נמי פרח טומאה ראשונה אלא שחוזרת בהחזירה משא"כ בנגנבה ולכך נקט נגנבה א"כ היכא מוכח רבא גופא שהוא מארי דשמעתא כאן היכא דפרח זימון תו לא חזר מהך משנה ע"ש אדרבא לפ"ז מוכח להיפך דהא חזינן דנקט נגנבה דוקא אבל חלקו אע"ג דפרח חזרה לטומאה ראשונה כיון שהי' מתחילה ראוי לכך ה"נ גבי זימון מתחילה הי' ראויין לכך אף אם נתפרדו אם נצטרפו אח"כ חזרה זימון עלייהו אף אם תרצה לחלק ולא מוכח להיפך עכ"פ לא מוכח דפרח אלא ע"כ דס"ל לרבא דלענין פרח חובת זימון או טומאה דלא ליהדר אין סברא לחלק בין נגנבה לנחלק כיון דהכא פרח כמו הכא שפיר מוכח כיון דאמרינן בנגנבה דלא הדר כיון דפרח ה"ה בכ"מ דפרח תו לא הדר א"כ לדידי' למה נקט נגנבה ולא נחלקה דאף בנחלקו א"א דפרח טומאה ראשונה ודאי תו לא הדר אלא ע"כ בנחלקו לא פרח כלל טומאה ראשונה הואיל והי"ל וא"כ ק' דרבא אדרבא אלא ע"כ דכאן מיירי אפילו לענין קבלת טומאה ומשמע לי' מדאמר טומאתן עליהם משמע כמו שהי' קודם אף לענין קבלת טומאה ואהא מקשה והוצרך לומר הואיל וראוי להקישו וש"ת א"כ גם התם משמע דאף לענין קבלת טומאה מהני הי"ל דנקט סתמא נגנבה טהורה כמ"ש לעיל וגם קתני במתניתן בחר הכי מטה מיטמאת אברים וכו' אלא ע"כ דשאני בין מטה להך דהכא לזה כתבו דאדרבא רבא אזיל לשיטתו דהכא ומוכח גם שם דס"ל דלענין קבלת טומאה לא מהני הי"ל והא דקתני החזירו ס"ל לרבא דע"כ היינו החזירהו ממש את המטה אבל קודם אינה מקבלת טומאה אף שהחזירו הגנבים והי"ל דאל"כ מנ"ל להוכיח דלמפרע לא דילמא אף טומאה דלמפרע אם היתה טמאה קודם שנגנבה חזרת לה אלא דמשנה אשמועינן חידוש גדול בהחזירהו הגנבים אף שלא העמידו את המטה מקבלת טומאה אפי' מחמת הי"ל שהוא רבותא יותר כדמשמע הכא וגם מנ"ל להוכיח דפרח זימון דילמא מש"ה לא הדר התם משום דעדיין לא העמידוהו ודי לטמא משום הי"ל מכאן ולהבא ולא למפרע אם נאמר שזה טפי חמור אבל אם העמידו ממש י"ל דטמא אף למפרע וא"כ גם גבי זימון אם נצטרפו ממש י"ל דהדר אלא ודאי דס"ל לרבא דע"כ החזירהו היינו ממש את המטה דאל"ה אינו מקבלת טומאה משום הי"ל דאזיל לשיטתיה דהכא דמוכיח כן רבא ואהא קשה א"כ לאביי היכא מפרש התם ע"ז כ' אדרבא לאביי א"ש טפי דאיהו לא ס"ל באמת דינא דרבא דהתם וי"ל החזירהו היינו הגנבים אלא לרבא מוכח ודוק: ועדיין אנו צריכין לאודעי לתרץ שיטת רש"י מקושיא דמטה שהיא קשה עליו אף לגירסתינו שכ' אף לענין קבלת טומאה עכ"פ הרי כ' בהדיא דעכ"פ אף לענין טומאה ראשונה טעמא דלא פרח משום דניקב פחות משיעור

והביאו התוס' והיינו משום דראוי להקישו אלא לפי גירסתינו מסיים לבסוף בין לפני טומאה בין לאחר טומאה טמא משום דראוי להקישו וא"כ לאחר טומאה קשה ממטה אמנם נ"ל דרש"י אזיל לשיטתו ולק"מ והתו' אזלי לשיטתייהו והוא שרש"י כתב כאן דהוי ככלי שניקב בפחות ממוציא רימון וקשה דידי' אדידי' שהרי הוא בעצמו כתב לקמן בס"פ המצניע והביאו התוס' בסמוך דאף ברימונים בעינן יחדו אלא דמדברי התוס' משמע לקמן דרימונים לא הוי מעין מלאכה ראשונה וא"כ לא הוי קשה אמ"ד ראוי להקישו דהוי מעין מלאכה ראשונה ולא הקשו אלא אראוי לגמוע אמנם מדברי רש"י כאן משמע דאף רימונים הוי מעין מלאכה ראשונה וכן מסתבר ומיהו בין כך ובין כך צ"ל לתירץ התוס' דבסמוך דלזה מהני הי"ל דליטמא אף בלא יחוד וא"כ אף דראוי להקישו י"ל דלא טמא אלא מטעם דהי"ל וכן משמע לשון רש"י לעיל בד"ה אלא אמר רבא שכ' וכי מיפרדי וכו' אין טמא העינבל וכו' משמע דמיירי שישנו לעינבל אלא שנפרד והי"ל אבל אם נגנב או נשבר העינבל אף זוג אינו טמא מטעם דראוי להקישו כיון דלא יחדו ואפשר.

אף יחוד לא מהני לזה דאינו כלי מחמת זה וכן משמע לשון הברייתא וא"כ לק"מ ממטה די"ל דמיירי בארוכה או קצרה בב' כרעים עמו דחזי למישכב עלייהו כדאמרינן בסוכה ואפ"ה בנגנבה טהור דלא מהני טעם זה דחזי למיסמך אגודא ולמישכב כדאמרי' בסוכה אלא היכא שישנן כאן והדיוט יכול להחזירה משא"כ בנגנבה שאין הי"ל לא מהני זה כיון שהוא בעצמו אינו כלי וכן כאן ממש בראוי להקישו וכ"כ הרע"ב בהדיא במשנה דכלים דהך משנה דנגנבה מיירי בארוכה וב' כרעים ע"ש וא"כ לק"מ ואדרבא א"ש טפי הא דהחזירה הגנבים אף שלא העמידהו מקבל טומאה כיון שהי"ל מהני אף לקבלת טומאה בארוכה דחזי למיסמך וכו' כמו כאן הואיל וראוי להקישו ודוק: בא"ד וריצב"א הביא ראי' וכו' ולפי גירסתינו ברש"י קשה גם לשיטת רש"י ובלא"ה אף לפי התוס' בשיטת רש"י הוא דחוק דנקט הכא טמא סתמא ושם נקט טהורה סתמא אמנם לפמ"ש אני בשיטת רש"י בסמוך לק"מ דגם ראוי להקישו או לגמוע לא מהני אלא היכא דהי"ל וכ"כ התוס' בסמוך לשיטת רש"י וא"כ לק"מ די"ל דשם מיירי דניטלו עינבליהן לגמרי שנגנבו או נשברו ואינן בעולם כאן לכך טהורה ודוק: בתוס' בד"ה ור' יוחנן אמר וכו' עד ואי לאו פי' הקונטרס הוי ניחא לכאורה נראה שהתוס' מפרשים משום דרימונים לא הוי מעין מלאכה ראשונה ולכך פירש"י דבעי יחוד משום דרש"י אזיל לשיטתו שכ' כאן אליבא דר"י דבעינן בכל מקום מעין מלאכה ראשונה והוקשה לו התם אמאי טמא משום רימונים והוצרך לפרש ע"כ דמיירי התם ביחדו ולכך טמא דמודה ר"י ותו' אזיל לשיטתייהו דהכא דלא בעינן מעין מלאכה ראשונה אלא היכא שראוי עדיין למ"ר עמ"ש בסמוך בדבור שאח"ז לכך ס"ל דגם התם לא בעינן יחוד ולדידהו אם נגנב העינבל כאן טפי טמא אף מטעם דראוי לגמוע אליבא דכ"ע כמו שם ברימונים ולכך הוצרכו לדחוק לעיל בהוכחת ריצב"א ולא תירצו כמ"ש אני וגם הקשו שפיר ממטה דאי מיירי בארוכה וב' כרעים יותר יש לטמא בנגנבה מנחלקה מחמת הואיל וראוי כמו כאן זה הנראה ברור שיטת רש"י ושיטתם אלא דלפ"ז קשה מאי מקשים ארש"י דילמא רש"י לא כ' שם דבעי יחוד אלא לר"י דהכא דבעינן מעין מ"ר משא"כ מאן דאית לי' ראוי לגמוע ע"כ לא ס"ל דבעינן מעין מ"ר לכך לא בעי יחוד לכן נראה דתוס' ס"ל דרש"י

פ"י שם כן אליבא דכ"ע מחמת לשון הברייתא דקתני טהור מלקבל בו זיתים משמע דטהור מטומאה ולכך הוצרך לפרש כן וא"כ קשה למ"ד לא בעי מעין מ"ר דמשמע אף בלא יחוד כמו שהוכיחו כאן או שרוצים לפרש אליבא דכ"ע שלא תאמר שזה תליא שם אם בעי יחוד בפלוגתא דכאן ותדע שמתרצין כן אף להיפך למאן דמפרש שם דלא בעי יחוד אף אליבא דכ"ע דהכא אמנם לענ"ד נראה כמ"ש שמשמע מלשון רש"י דלעיל שאף רימונים הוי מעין מ"ר ואפ"ה בעי יחוד והכא לא בעי מטעם שכ' התוס' גבי ראוי לגמוע וה"ה גבי ראוי להקישו אלא שהתו' כ' יותר הכרח אף א"ת דרימונים לא הוי מעין מ"ר אבל לפי אמת א"צ לזה וכן להיפך שכ' ג"כ בסיגנון זה ודוק: בגמ' ואין אומרים בטמא מת עו"מ וכו' פירש"י דחוק מאד וגם פ"י התוס' הוא דחוק שעדיין אינו דומה ממש להך עו"מ דמדרס וגם הלשון עו"מ אין שייך כלל ועיין בקונטרס הדרשות שלי בדרוש דמנין לספינה שהארכתי בענין זה ובתוכו פירשתי כאן ואכתוב לך כאן בקיצור מאי ששייך רק לפרש דברי הגמ' כאן בטוב טעם שהוא ממש דומה לדומה טומאת מת לענין עו"מ כמו במדרס והוא כמו דאמרי' במדרס דבעינן שיהא מיוחד לשיבה אבל אם הוא כלי מעשה אין טמא מדרס כן נמי הא דבעינן בטומאת מת ושאר טומאת כלי מעשה כמ"ש רש"י בעינן מיוחד למעשה אבל אם הוא כלי מיוחד לשיבה לא מקבל טומאת מת ושאר טומאות דאמרינן עו"מ והיינו אם רוצה להשתמש בו שום תשיש אומרים לו עמוד להשתמש ונעשה מלאכתנו לשיבה והוי ממש דמיון שלם להך דמדרס ומש"ה כלי המיוחד למדרס אין מקבלת טומאת מת משום כלי מעשה דהא לא מיקרי כלי מעשה כמו סאה ותרקב לא מיקרי כלי ישיבה ולענ"ד הוא אמיתי ופשוט אלא שרש"י ותו' נאדו מזה שודאי זה אינו אמת שלא יקבל טומאת מת המיוחד למדרס דכלל גדול קי"ל כל הטמא מדרס טמא מת אלא ע"כ שבא לומר שאין מטמא מחמת כלי מעשה רק מחמת מדרס שהוא ק"ו ממפץ כידוע למאי נ"מ פליגי כיון דסוף סוף טמא אמנם כתבתי שם בדרוש שנ"מ בכלי חרס המיוחד אל מדרס דקי"ל מדרס כ"ח טהור וא"כ לר"י טהור מכלום דכלי מעשה לא הוי כיון שאינו מיוחד ואמרינן עו"מ ומחמת מדרס אין טמא כיון שמדרס עצמו אינו טמא והבאתי רא' לזה משנה שלימה בכלים דמטה של חרס טהורה ולא נתפרש אלא ע"ד שכתבתי ע"ש באריכות וגם פה משמע נ"מ גדולה דא"א אף בכלי מעשה עו"מ ובעינן מיוחד א"כ כלי שנשבר ואין ראוי למלאכתו רק למלאכה אחרת אין טמא משום כלי מעשה אף דלא שייך עו"מ כיון דבעינן מיוחד למעשה כמו מדרס דבעינן מיוחד לשיבה משא"כ לר"א ודוק: בגמ' מאי בין רב לר"ח וכו' לכאורה אין שייך זה לכאן אמנם נ"ל שמזה הוא עיקר הוכחה דלפי פשוטו לא מוכח כלום דר"י בעי דוקא מעין מ"ר כיון דכל א' אומר טעם בפ"ע כמו אינך ומר אמר חדא וכו' לכך מפרש דודאי כולהו דוקא דרב אמר לשתות בו דהוא פשוט ושכיח ור"ח מש"ה לא אמר כרב משום שר"ל אף במאיס טמא כיון דמתניתן סתמא קתני ופירש"י דגם ר"י לא אמר כרב מהאי טעמא ר"ל דמש"ה לא מוכח דר"י בעי מעין מ"ר די"ל ג"כ משום מאיס אלא בשלמא ר"ח לא אמר כר"י משום דיקיר ג"כ טמא אבל ר"י מ"ט לא אמר כר"ח ויהא טמא אף ביקיר דמתניתן סתמא קתני אלא ע"כ משום דר"י ס"ל דבעי מעין מ"ר דבשלמא ארב ל"ק מ"ט לא אמר כר"ח ור"י די"ל דאינו מטמא במאיס משום הנך דלא שכיחי או נאמר דרב אמר תחילה עיקר טעם והם הוסיפו לטמא אף במאיס ויקיר אלא ר"י מאי מוסיף

אר"ח ורש"י בא ליתן טעם ל"ל לפרש הך דר"ח לא אמר כר"י הא תיכף מרב מוכח מדלא אמר ר"י כרב לכך פי' דמזה באמת לא מוכח רק מר"ח ור"י לכך הוצרך להביא הכל ובזה סרה ק' המהרש"א ופירושו שפירש להפך ממ"ש ומ"ש אני נלע"ד משנאמר שנשאר בקושיא ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה מאן דרכה למיפק וכו' עד אליבא דשמואל וכו' עיין במהרש"א שהקשה קושיא חמורה דילמא עולא סבר כרב ואני מתמה על תמיהתו לדבריו מאי צריכין תוס' והרא"ש לכך הא אנן קי"ל כרב באיסורי כמ"ש הרא"ש בהדיא כאן גבי כלילא גופא ומכ"ש דלא קי"ל כר"א ומאי נ"מ מזה הוכחה לכן נ"ל שלילות דבריהם הכי דהא צריכין אנו לפרש לשמואל דשרי מהך טעמא דמאן דרכה למיפק א"ח וכי יאמר כר"א ולא כרבנן דהא משמע לפי פשוטו דרבנן לית להו הך סברא ומ"ש התוס' לחלק בין עיר של זהב לשאר תכשיטין אליבא דשמואל לא כתבו טעם לחלק דאין סברא לומר שיסברו שאף נשים שאין חשובות דרכן בעיר של זהב משא"כ בכלילא שאדרבא הוא להפך כמו שנבאר אמנם ע"כ צריכין אנו לפרש טעמא דשמואל דודאי זה הוא סברא נכונה אליבא דכ"ע מאן דרכה למיפק וכו' אלא טעמא דרבנן כיון דעיר של זהב הוא חשיבות גדול דאף נשים חשובות אין מצוי שיהי' להם זה תדע דאמר בגמ' כדעביד לה ר"ע וכו' משמע שלא הי' מצוי כ"כ וכיון שהוא חשוב כ"כ אף נשים חשובות דרכן למחויא אבל כלילא שמצוי בנשים חשובות עכ"פ דהא חזינן דנפקי הרבה מנהרדעא ומחוזא כדלקמן סבר שמואל דגם רבנן מודו שהוא ודאי סברא נכונה מאן דרכה למיפק וכו' וא"כ גם לדידן אליבא דרב ג"כ י"ל דלא אסר רב אלא בכלילא שהוא עכ"פ חשיבות שהרי אין הולכין בו אלא נשים חשובות כמ"ש מאן דרכה למיפק בכלילא וכו' לכך סבר רב דגם נשים חשובות דרכן למחויא אבל שאר תכשיטין שגם שאר נשים מתקשטין בהם ודאי גם רב מודה דאשה חשובה לאו אורחא למחויאאלו והי' יוצא לנו דין חדש לדידן כמו שבאמת יש פוסקים כן לדידן לכך באו הר"י והרא"ש להוכיח דאדרבא באלו אפי' שמואל ור"א מודו משום לא פלוג מכ"ש לדידן דס"ל כרב ורבנן דאסור וראי' שפיר מעולא דלמה לו לדחוק דהא מיירי בשאר תכשיטין לימא אף רב מודה ואף לרבנן וש"ת דרבנן לית להו כלל הך סברא וגם רב ע"ז כ' דהא אליבא דשמואל ע"כ צריך לחלק אליבא דרבנן בין עיר של זהב לכלילא ה"נ יש לחלק לרב אליבא דרבנן בין עש"ז וכלילא לשאר תכשיטין אלא ע"כ דאף ר"א ושמואל מודו בשאר תכשיטין משום לא פלוג ודוק היטב כי הוא נכון ומדוקדק היטב בלשון התוס': בתוס' בד"ה ר' נחמי' מטמא וכו' עד וכן משמע בתוספתא וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה ותירוצו סתום דלמה יהא החותם משוי כיון שהטבעת תכשיט והחותם קבוע בו מכ"ש גבי טומאה למה לא יקרא תכשיטי נשים כיון שהטבעת תכשיט אמנם נלע"ד שרש"י בא לתרץ במ"ש וחותם לאשה לאו תכשיט הוא דאין דרך נשים וכו' שהוא למותר דהא עדיין לא אסיק אדעת' לחלק בין איש לאשה וגם הרנב"י באמת לא מחלק רק דהוי כלי מעשה ואף אם דרך נשים לחתום י"ל דעכ"פ תכשיט לא הוי שאין עשוי' להתקשט אלא לחתום וגם למה לו לפרש כאן טעם הא גם המקשה ע"כ ידע דחותם לא הוי תכשיט דהתחיל הא יש עליו חותם חייבת לכן נ"ל דרש"י אפשר לא ס"ל כהתוס' דר' נחמי' פליג אף ברישא ואף אם נאמר דס"ל כן מחמת התוספתא עכ"פ התרצן שלא הביא רק הך ברייתא ומכאן אין מוכח דר' נחמי' ס"ל דאין הטבעת עיקר אדרבא משמע דאף הטבעת

עיקר דלא פליג ארישא וא"כ הוקשה לרש"י ק' המהרש"א היכא מתוקמא מתניתן כר"נ וגם הבריייתא למה לא אתיא כר"נ לכך כ' רש"י שאין דרך נשים וא"כ לר"נ דעכ"פ החותם נמי עיקר הוא גנאי לאשה ואין דרך להתקשט בטבעת בחותם אף שהטבעת תכשיט כיון שהחותם גנאי וא"כ הוי גם הטבעת משוי ולא תכשיט משא"כ לענין מתכות ואלמוג גם הטבעת עיקר לר"נ לכך לא פליג ארישא ואפשר שזה כוונת המהרש"א אלא שקיצר ודוק: דף ס' ע"א בגמ' ומאי חזיא עיין פירש"י ועיין בתוס' בד"ה למאי חזיא ובד"ה הואיל ובד"ה ותיהוי כבירית וכו' מה שהרבו להקשות על פירושו והוא באמת תמוה ונלע"ד לפרש פי' לפירושו דאוגרת בה שיערה היינו נמי כעין שפירשו התוס' כמו שפירש"י ותוחבת בשבכה ומעמדת השער ושבכה ולהכי מקשה ותיהוי כבירית טהורה ותישתרי שתהא נמי טהורה וגם תישתרי ואמאי לא קתני נמי טהורה דהיא נמי תשמיש לשבכה שעשוי' לכסות השערה ומאי שהקשו תוס' מכבלים לפי פשוטו לק"מ דמסיק שם כבלים היינו שלשלת ובירית בשתים וטהורה ושרי מטעם שכ' רש"י ואדרבא פי' התוס' מה שהקשו הוא תמוה וצריך פירוש כמו שנבאר בסמוך ואהא משני הואיל ואשה חולקת בה שיערה ר"ל והולכת תמיד בזה המחט תחובה בשערה שלא תסתור חלוקת שערה ואהא מקשה ובשבת למאי חזיא שאסור לחלוק בה שיערה משום בנין כמו גודלת ופוקסת לפירש"י דהתם אלא שהתוס' אזלי לשיטתייהו דהתם ע"ש ומשני שפיר בחול חולקת בה שיערה ג"כ ובשבת שאסורה לחלק שיערה רק מניחה כנגד פדחתה ולפירוש התוס' איני יודע לפרש בחול וכו' ובשבת וכו' שהרי אף בשבת חולקת ואף בחול מניחה כנגד פדחתה וכמדומה שלא גרסו כן בגמ' או יש ליישב בדוחק ופירש"י המחזור ודוק: בתוס' בד"ה ותיהוי כבירית וכו' וקשה לר"י דהא כבלים וכו' והוא תימה גדולה הא שם בגמרא דחי זה ומסקנא הוא כפירש"י כמו שפירש התם ע"ש וצ"ל דקושיות התוס' דקשה לפי ה"א למה כבלים אין יוצאין הא לא מיגלי שוקא אלא ע"כ שעשוי לפי ה"א באופן שלא מיגלי שוקא וא"כ כיון דבין ה"א לפי המסקנא אין חילוק אלא שזה וזה בשתים והוי בירית לפי המסקנא כמו כבלים לפי ה"א וע"כ לאו טעמא משום גילוי שוקא אלא משום שאינו תכשיט ומאי מדמה למחט ומכ"ש לפי ה"א דהוי טעמא משום גנאי דלא דמי למחט ולא נראה להם שלפי המסקנא עשוי' באופן אחר או שלא אסיק אדעת' דמגלי שוקא ואהא תירצו שפיר ופירשו שלפי ה"א היא טהורה ושרי משום שאינה אלא באחת ולפי המסקנא ע"כ משום שטהורה שהוא רק תשמיש כלי ולא תכשיט כלל לכך לא מחוי ומקשה אמחט ממסקנא ושלילות דברים בהתירץ משום שאינו אלא באחת וכו' והוי כטבעות הכלים וכו' ר"ל לפי המסקנא הוי טעמא משום דהוי כטבעות הכלים ה"נ האי מחט ר"ל קשה לפי המסקנא ולא לפי ה"א ודוק אבל עכ"פ אפירש"י לא קשה דלפי ה"א לא אסיק אדעת' הך סברא ובאמת משום זה הדר בי' וגם לק"מ דלישני טס של זהב כמו שהקשו התוס' לפירושם כמ"ש המהרש"א ודוק.

בתוס' בד"ה לא סנדל המסומר וכו' תימה לר"י וכו' לפמ"ש רש"י לקמן טעמא דראב"ש דגזרינן דילמא אתי לנועלו דזה נמי טעמא דשילוח ואפשר שזה כוונת התוס' וזה שכתבו החמירו בו לפי שבא תקלה על ידו היינו שלא תקשה דהוי גזירה לגזירה כ' דהחמירו בו לגזור אף גזלג"ז כמו שמצינו כמה מקומות שגזרו גזלג"ז וק"ל בא"ד וכי היכא דאסר בשמעתינן ראב"ש וכו' לכאורה נראה ודאי דה"ק כי היכא דהחמיר בו ראב"ש יותר

משאר כלים שמלאכתן לאיסור לטלטל אף לצוגו"מ ה"נ לרבנן החמירו בו טפי משאר כלים לענין שילוח דאי ר"ל דאתיא כראב"ש חדא שאין הלשון שייך וגם לא הוצרכו לפרש כלל דפשיטא כיון דאסור לטלטל היאך ישלחו אבל לפ"ז לא שייך אח"כ שכתבו ונראה לר"י וכו' אם לא שניישב בדוחק דה"ק ונראה לר"י וכו' דהא דאסור אפילו לרבנן לא תימא דטעמא משום דשילוח לא הוי לצ"ג אלא אפי' לרבנן ודאי הוי שילוח לצ"ג וע"ז כ' הוכחה אלא דאסור וכו' משום שבא תקלה וכו' או שנדחוק שמתחילה ר"ל דאתי כראב"ש אלא שלא תימא דשילוח יש להתיר טפי משום שמחת י"ט לכך הוצרכו ליתן טעם דאף בו החמירו וק"ל.

ע"ב ברש"י בד"ה נשרו רוב מסמרותיו לקמן מפרש לה הוא תמוה מאי צריך פירוש ומאי בעי בזה וכן מ"ש נמי בד"ה מותר משום דנשרוה תמוה הא ד' וה' בלא"ה מותר אף בחדש כדא' לעיל לכ"ע וכ בגמ' קשה מאי מקשה הא גופא קשיא וכו' דילמא חדא קאמר ונ"ל לפרש ע"פ פשוטו דהנה קשה לי' להגמ' למהלי רוב וגם דוקא בנשרו הא ד' וה' מותר אף בחדש אלא ע"כ דתרתיה קתני נשרו רוב מסמרותיו ונשתייר המיעוט וכן אם נשתייר ד' וה' ר"ל והמותר נשרו בהך שני דינים מותר וא"כ שפיר מקשה כיון דתני סתמא נשרו רוב מותר משמע אפילו טובא והדר קתני וכו' וא"ל דסיפא מיירי בלא נשרו רוב חדא למה לי' למיתנא הא הוי כמו חדש וגם תני סתמא משמע אפילו רוב וגם לשון נשתייר משמע מיעוט כמ"ש בי"ד גבי טחול וזה בא רש"י לפרש שהוקשה לו זה ל"ל רוב כמ"ש וע"ז מפרש בגמ' מפרש ר"ל שמשום זה מפרש שהוא בבא בפ"ע ואפילו טובא וע"ז קאי מותר אתרווייהו ומפרש למה ברישא מותר אפי' טובא משום דנשתנה וק"ל: ברש"י בד"ה לר' יוחנן נמי לעולם כר' נתן וכו' ר"ל דכר' ודאי לא ס"ל דהא הכא בנעקרו דהוי כחדש מתיר עד שבע ואיהו סבר ה' דוקא וק"ל: בתוס' בד"ה השתא ה' וכו' עד דא"כ התרתה סנדל המסומר ר"ל כמ"ש המהרש"א דנעקרו הוי כחדש וא"ל א"כ מנ"ל להגמ' לשנוי הא בנגממו הא בנעקרו נימא דסיפא נמי בנגממו וד' וה' אפי' טובא ולא קשה דא"כ למה לי סיפא אף אם נאמר חדא קתני כיון דכבר תני שיעור ברובו אלא אי קשיא הא קשיא דנימא להיפך רישא בנעקרו בעינן דוקא רובו וסיפא בנגממו ושרי אפי' טובא אפילו לא נשרו רובו וצ"ל כמ"ש לעיל דנשתייר משמע ג"כ מיעוט ורובא נשרו כמ"ש בי"ד א"נ ס"ל להגמ' דנעקרו הוי כמו חדש וא"כ לא שרי ברובא אפי' טובא דא"כ התרתה וכו' ודוק: אמר רב יוסף השתא דתני הכא וכו' אמר אביי דילמא ר' יוחנן וכו' והוא תמוה דמאי מקשה כיון דאכתי לא ידעינן היינו דרב יוסף כיון דלא ידעינן הלכה כמי דעביד כמר עביד וכו' כדאמרינן בעלמא כיון דלא איפסק הילכתא דעביד כמר וכו' וכן מראין לפי פשוטו דברי רב יוסף השתא דתני הכא ור"י פליג ולא ידעינן הילכתא דעביד הכי עביד וכו' ודאי תו' מתרצין זה בד"ה דעביד הכי כמ"ש המהרש"א וכמו שנבאר דבריהם בסמוך אכן דברי רש"י מראין להדיא שאין מפרש כן ובאמת דבריו תמוהים שכ' בד"ה הוה הדר בי' ולא עבדינן כר"י משמע שקושיתו הוא שלא נעביד והדר כתב קושיתו להיפך וכו' יוחנן בעינן למיעבד אין זה אלא תמה ומאי בעי בזה ואיזה פירוש מפרש לנו בזה וגם בלא"ה פי' התוס' דחוק בפירוש דעביד הכי ותמוה כמו שנבאר ואף לפי מה שנפרש דבריהם בסמוך לתרץ עכ"פ הוא דחוק וגם לא הוי אביי מקשה כלום כיון שרב יוסף י"ל דלא פליגי מה"ת לומר דפליגי למעט בפלוגתא

עדיף ושאר דחוקים לכן נלע"ד שפירש"י הוא הנכון והמחזור דודאי דברי רב יוסף מתפרשי' כפשוטו כמו בעלמא כיון דלא איפסוק הילכתא דעביד כמר עביד וכו' ואביי הקשה לו ממ"נ ע"פ מה שכתב רמ"א בח"מ סי' כ"ה סעיף ב' כ"מ שדברי הראשונים כתובים על ספר ומפורסמים והאחרונים חולקים הלכה כאחרונים וכו' אבל אם נמצא וכו' עד שאפשר שלא ידעו דבריו ואי הוו שמיע להו הוו הדרי בהו ע"כ וכן נמי הכא ממש היכא אמרינן אי לא איתמר הילכתא דעביד כמר עביד היכא דפליגי תרי תנאי או אמוראי אז לא ידעינן הילכתא אבל כל היכא דאמוראי פסקו נגד התנא הלכה כאמוראי אלא ה"מ במשנה שהוא מפורסמת אבל ברייתא שאינה מפורסמת יש לנו לומר בסתם דלא שמיע לי' כמ"ש רמ"א שם אף שאפשר לומר ששמע ופליגי יש לנו טפי לומר שלא שמע למעט בפלוגתא מכ"ש הכא שאין דרך לאמורא לחלוק על התנא במקום שאין חולק אף רב ור' יוחנן דאמרינן תנא הוא ופליגי היינו מקום שאין ברירה כמ"ש התוס' בעלמא וא"כ אם אפשר לומר דילמא לא שמיע לה יש לנו ודאי לפסוק כמשנה וזה שסיים רש"י ולא עבדינן כר"י ואמאי אתה אומר דעביד הכי עביד וכו' ואי נמי שמיע לי' ר"ל אם ברור לך ומקובל ששמיע לי' לר' יוחנן הך ברייתא או ברור לך שר' יוחנן ידע כל הברייתות דמיתניא בי ר' חייא ור' אושעיא ואותו הברייתא מיתניא בר"ח ור"א דאמר בסמוך תני רבנן וכו' א"כ יש לך ודאי לפסוק כר"י כיון דאית לי' אין הלכה כאותו משנה עבדינן כאמורא וזה שסיים רש"י וכו' בעינן למיעבד והקשה לו ממ"נ ודוק היטב כי ברור הוא: בתוס' בד"ה דעביד הכי עביד פירוש דברייתא לא פליגא אר"י וכו' ר"ל דאין דרך לפלוג אמורא על ברייתא יש לנו לומר דלא פליגי והקשה לו אביי דילמא לעולם פליגי וא"ת אין דרך דילמא לא שמיע לי' וכו' א"נ שמיע לי' וכו' כ' המהרש"א שמפרשין כן כדי שיהא שייך קושית אביי דאם נפרש כבעלמא לא מקשה אביי כלום כמ"ש אלא שהמהרש"א קיצר שעדיין צריך ביאור רחב שעדיין קשה חזא מנ"ל לאביי לפרש כן ולהקשות דילמא גם רב יוסף כוונתו כן וגם למאי נ"מ בזה שמקשה אף אם נאמר שלא שמיע לי' או שמיע לי' אכתי דעבד הכי עביד ומאי הקשה כיון שאין נפקותא ונ"ל לפרש דנ"מ גדול אם נאמר דפליגי רק שאין אנו יודעין הילכתא דעביד כמר עביד וכו' צריך לעולם לעשות כאחד דאם עביד היום כאחד ובפעם אחר כאיזך הוי כסיל בחשך הולך אפילו אם אוחז חומרת שניהם או כאן הוי רשע כיון דלחז מ"ד אסור לעשות כאיזך כמו דאמרינן ריש ברכות גבי ר"י ורבנן דעביד כמר עביד וכו' וכתבו כל הפוסקים שאסור לעשות פעם כך ופעם כך אבל אם נאמר דלא פליגי דאף הברייתא דשרי כר"י וכן להפך ודאי רשאי לעשות כמו שירצה בכל יום כיון דלשום מ"ד אין שום איסור והנה מדאמר רב יוסף דעביד הכי עביד וכו' ולא אמר דעביד כמר עביד להורות שיש פלוגתא וכל אחד רשאי לסמוך או על מר או על מר מדאמר הלשון דעביד הכי משום שאין שם איסור כלל לשום מ"ד וא"צ לסמוך דרשאי לעשות כמו שירצה בכל יום והיינו משום שהוקשה לו לומר שפליגי כמ"ש והקשה לו אביי דילמא פליגי וא"כ צריך עכ"פ לעשות תמיד או כמר או כמר ודוק: בא"ד ונראה לר"י דה"פ מי שרוצה לחבב וכו' לכאורה נראה שר"ל ואז צריך לעשות תמיד כן כיון שמחבב זה המצוה פעם א' וס"ל ע"כ שזה המצוה עדיף צריך לעשות כן תמיד ולכך שפיר הקפיד ויש לגרוס גם כמהרש"ל שרשב"א לא הי' יודע מנהגו ואפ"ה הקפיד כיון שהוא אסור לו עכ"פ א"נ

אמר לו שעשאו מכה אבל א"כ הדרא קושיא לדוכתא שכ' לעיל מאי הקשה אביי כמ"ש לכן נ"ל דרשאי לעשות היום כן ולמחר רשאי לחבבזה המצוה אלא שר' יוחנן עדיין הי' רוצה לחבב וצ"ל ורשב"א הי' יודע שמחבב תמיד זה המצוה והי' לו לאסיק אדעתיה שגם היום מחבב זה מצוה וכגירסת המהרש"א רק עיקר תירץ התוס' דא"א בכל יום רשאי לעשות כמו שרוצה ושניהם שוין לא שייך קפידא לכך כתבו שעכ"פ כמו שרוצה לעשות יש לו טעם ושייך קפידא אם מעבירין לו ממנה ודוק: ברש"י דילמא שקיל לי' מרישא אם בא לפנות נלע"ד שבא רש"י לתרץ קושיא חמורה דאי אמרינן דילמא מפסיק ואתי לאתוי כמ"ש התוס' ואסור משום זה אף למ"ד שבת זמן תפילין למה שרי בקמיע מומחה וא"ל דלא גזרינן בקמיע מומחה כיון שצריך לו א"כ מאי מקשה לקמן נגזור דילמא שקיל לב"ה ואתי לאתוי גבי קמיע מומחה וא"ל דלא שייך כלל בקמיע דילמא מפסיק א"כ למה אסור בקמיע שאינו מומחה דהא אין חייב חטאת משום שאין דרך הוצאה אלא דרך מלבוש אף שאסור מדרבנן הוצאה כלאחר יד הכא שהוא תכשיט לחולה ומלבושו כמ"ש רש"י בקמיע מומחה ה"נ שאין מומחה דהא עכ"פ לובשו לרפואה ואינו ודאי שלא יתרפא והוי תכשיט ועכ"פ מידי ספק דרבנן לא יצא והוי לי' למישרי ולענ"ד הוי תכשיט גמור כיון שלובשו לרפואה אלא ודאי משום גזירה וא"כ אף בקמיע מומחה ליגזור וגם כאן קשה לא תימה למ"ד לאו זמן תפילין ולמה אסור כיון דהגזירה לא ידע והוא דרך מלבוש לכן מתרץ רש"י שפיר והוא דודאי זה הגזירה דילמא מפסיק ואתויי שהוא חשש בעלמא לא גזרינן אלא היכא שאין צורך גדול כגון בקמיע שאינו מומחה או למ"ד שבת לאו זמן תפילין אבל דילמא ממטי לי' בעת שצריך לבית הכסא שהוא ודאי שיצטרך והוא גזירה ודאית ושכיח יותר גזרינן אף למ"ד שבת זמן תפילין שהוא צורך גדול כמו שמצינו במקדש אף שאין שבות שם היכא שקרוב לבוא לידי איסור דאורייתא שכיח גזרינן אף שם ובזה א"ש שאמר ל"ת וכו' ואין אסור אלא משום דילמא מפסיק וכו' אלא אף למ"ד וכו' אפ"ה אסור משום בית הכסא כדפירש"י וכן שפיר מקשה לקמן גבי קמיע מומחה דליגזור משום בית הכסא אף דלא גזרינן דילמא מפסיק כמו באין מומחה ודוק: בשמעתתא דקמיע צריך עיון גדול לפרש פירש"י לשיטתו לסלק כל התמיהות לשיטת התוס' לעצמו והוא עמוק אך מחמת בגידות הזמן לא יכולתי לירד לעומקו אך מה שעלה לפום רהיטא על רעיוני אפרש בע"ה שיטת רש"י לעצמו ואח"כ שיטת התוס' בקיצור ועי' היטב עד גמירא ותבין את אשר לפניך לענ"ד: ברש"י בד"ה מומחה גברא ומומחה קמיע שעשה אדם זה וכו' א"נ שכתב אדם זה וכו' דבריו תמוהים במ"ש ראשונה כמ"ש התוס' לקמן מגמ' דלקמן מפורש ובר מן דין האיך ס"ד לומר דבחד לחש הקרוי לפירש"י חד קמיע יתמחי גברא וגם האיך יעלה על הדעת דבחד המחאה יתמחי תרי המחאות גברי וקמיע ולפי ס"ד דהשתא בעינן תרי המחאות וביותר קשה לפרש מ"ש א"נ דמשמע לכאורה שהם ב' פירושים כמ"ש התוס' לקמן ממ"נ אם עולה על דעת רש"י לומר שגם זה הם ב' המחאות למה לן למשכונני לפרש שני מיני המחאות אם סגי בחד ואם לא סגי איך מתחיל לפרש תחילה מאי קסבר וכו' ומי דחקו לרש"י לכנס בזה הדוחק ונלע"ד שרש"י מפרש בקיצור ומתק לשונו דברי הגמ' בטוב טעם וזה שכ' א"נ אין כאן ב' פירושים והוא שהנה צריכין אנו לפרש דברי רב פפא דמה"ת לומר דבעינן תרוייהו הא עיקר טעמא שלא יהא ספק אם ירפא ויהא משוי וקי"ל כל מקום שהוחזק בג' פעמים

עכ"פ הוי חזקה וצריך לומר משום דס"ד משום דכאן אין אנו יודעין במאי תלי הרפואה דזימנין מרפא במזל והמחאת הרופא וזימנין תלי בקמיע וזימנין תרווייהו גרמי להתרפא לכך ס"ד דבעינן תרווייהו דהיכא דקמיע לבד אסי תלתא זימנין דילמא הרופאים גרמו שמא יתמחו לכך עכשיו שכתבו רופא אחר אסור וכן להיפך אם הרופא איתמחי ג"פ דילמא אותם הקמיעות גרמו או שניהם לכך אסור באותו קמיע שלא ריפא עדיין ג"פ אבל היכא שרופא ריפא ג"פ באותו קמיע ועכשיו כתב רופא זה אותו הקמיע עצמו אף שלא הוי אלא המחאת אחד או רופא או קמיע מ"מ הרי הוחזק ג"פ שריפא בודאי ירפא גם עכשיו ממ"נ במאי שנתלה שרי לצאת בקמיע זו מרופא זה והיינו שפיר מומחה גברא לקמיע זו שיתרפא ממ"נ ומומחה קמיע מאותו גברא והוא שעכ"פ אם יכתוב אותו גברא לחש זה שרי לצאת בשבת דממ"נ יתרפא אע"ג דבאמת לא מומחה אף חד מיני' לשאר קמיעות ולשאר גברי עכ"פ לקמיע זו מאותו גברא שפיר מומחה לענין שבת ומיקרי שפיר מומחה גברי אע"ג דלא הומחה כדין כיון דשרי לי' לצאת בשבת ממ"נ ואח"כ כ' רש"י א"נ וכו' על דרך שכ' רש"י לקמן גבי מומחה קמיע אם רופא א' כתבן נעשו מומחה ע"י אדם זה אם ג' רופאין כתבו מומחה קמיע מכל אדם ה"נ לפי מאי דס"ד כ' רש"י ב' אופנים האלו אם באופן ראשון נעשה קמיע זאת מרופא זה מומחה לצאת ואם בדרך שני כל הקמיעות שיכתוב איזה רופא שהוא מומחה ג"פ אף משאר ג' לחשים אף שלא כ' עדיין לחש זה והלחש כבר נעשה מומחה בג"פ מג' רופאין אחרים דהיינו מומחה גברא לכל קמיעות ומומחה קמיעות מכל גברא ודוק זה נ"ל ברור בפירש"י ודאי גם תוס' פירשו כן בפירש"י אלא שהקשה להם הלשון דאיך שייך לפרש שזה קראו הגמ' מומחה גברא ומומחה קמיע ולקמן קרי' לה בהדיא קמיע איתמחי גברא לא איתמחי ואף שאינו קושיא כ"כ דלענין קמיע זו אתמחי ולשאר לא עכ"פ הוקשה להם שיקרא אותו פעם כך ופעם כך וכן משמע להדיא בלשונם שם שכתבו כל השקלא וטריא איך קורא לו הגמ' ע"ש ולא כתבו מה דינו אמנם גם הלשון לק"מ דלפי ה"א דבעינן תרווייהו שפיר מיקרי גם מומחה גברא לזאת הקמיע דאל"ה אסור לצאת בו אבל לפי המסקנא דגם בחדא שרי וכיון דהומחה קמיע אף מן כל אדם וכבר שרי לצאת בקמיע זו ע"י המחאת קמיע שפיר ק' לא הומחה גברא לצאת בשאר קמיעות שיכתוב דאי הוי מומחה הוי שרי ולענין קמיע זו א"צ המחאתו משא"כ בקמיע מהני המחאתו לחוד וכן כתב רש"י שם ודוק: בתוס' בד"ה אע"ג דלא מימחי קמיע נראה דכ"ש מומחה קמיע וכו' והא דנקט מומחה גברא לרבוא נקט כן אבל קשה דהל"ל אלא בחדא לבד נמי שרי וגם מה"ת לומר דבעינן תרווייהו ובמאי סותר לה נלע"ד לפרש הכל בטוב טעם גם מאי בעו תוס' בזה ונבאר בסמוך ברש"י בד"ה ולא קתני בזמן שאינו מומחה דליהוי משמע דקפיד אמומחה קמיע עצמו וכו' והוא תמוה הא ס"ד דבעינן תרווייהו א"כ גם אי הוי תני הכי לא הוי שפיר דהא לא מהני המחאת קמיע לבד ובאמת גם בגמ' תמוה הך ולא קתני דאין זה דיוק כלל אם נאמר כמו דס"ד דבעינן תרווייהו רק הוי לי' למידק אלא דקתני בזמן שאינו מן המומחה משמע דלא קפיד אלא אמחאת גברא ומה"ת לומר יותר ממה דתנן שאינו מן המומחה משמע מפורש הא בזמן שהוא מן המומחה ש"ד והך ולא קתני אין לו פירוש אמנם לולי דברי רש"י היינו מפרשים דה"ק ולא קתני נמי שאינו מומחה ר"ל דהל"ל בזמן שאינו מן המומחה או שאינו מומחה אמנם אף אם נאמר כך הוא למותר אך

לא הי' תמוה כ"כ אך מדברי רש"י א"א לפרש כך ולומר שכוונת רש"י אף לפי ס"ד הי' מהני המחאת קמיע לחוד שהיא עדיף כמ"ש רש"י לקמן ורב פפא ה"ק אע"פ דממחא גברא בעינן ממחא קמיע מלבד שהוא דוחק גדול אין במשמע דברי רש"י לעיל כך וביותר תמוה מאי בעי רש"י בזה אכן נלע"ד דרש"י במתק קיצור לשונו כלל ק' התוס' ותירוצם ועיין: בתוס' בד"ה ולא קתני שכ' קשה לרשב"א וכו' ולכאורה נ"ל שהקשו מה שכתבתי שהוא תמוה וכד דייקת אינם מקשים זה כלל שא"כ הל"ל הא אף אי תני הכי הוי משמע וכו' והם כתבו דילמא לעולם בעינן תרווייהו ואי הוי תני הכי וכו' משמע אבל עכשיו משמע שפיר דבעינן תרווייהו והוא תימה גדולה הא גם עכשיו משמע גברא ולא קמיע ואם קושייתם הוא באמת כך כמ"ש מאי שייך ולא קתני הא אינו פועל בזה אין לשונם כך לכן נלע"ד לפרש כל הסוגיא הנ"ל מכל הקושיות במילתא חדא ויהא ק' התוס' יותר חזקה שמאי אמר ולא קתני וכו' אדרבא עכשיו משמע שפיר דבעינן תרווייהו משא"כ אי הוי תני הכי ויתורץ כל הסוגיא בגמ' ותוס' לעיל וכאן מכל הדיקדוקים וק' שכתבתי והוא הא דהתחיל רב פפא לא תימא עד דממחא גברא וכו' מה"ת לומר כן אמנם יש סברא גדולה דסוגיא דעלמא בכל הש"ס דתנא מילתא דפסיקא פסיק ותני וא"כ שפיר ידע רב פפא דמן המומחה היינו גברא ואפ"ה הוי ס"ד דמוכח שפיר דבעינן תרווייהו מדפסיק ותני כל זמן שאינו מן גברא מומחה אסור לצאת בו משמע אע"פ שמומחה קמיע דהא מילתא דפסיקא תני שאסור בשום אופן כל זמן שאינו מגברא מומחה אסור וא"כ מוכח להדיא דמומחה קמיע ולא גברא אסור ממילא מוכח מכ"ש דמומחה גברא ולא קמיע פשיטא אסור דהא המחאת קמיע עדיפא לכך הוי ס"ד שפיר דבעינן תרווייהו אהא קאמר שאינו כן אלא אפילו בחדא סגי והא דקתני מן המומחה היינו לאשמעינן כח דהיתרא בדויק הא שהוא מן המומחה שרי אע"ג דלא מומחה קמיע והוי הדיוק מילתא דפסיקא כשהיא מן מומחה תמיד שרי וגם הגוף הדין הוא מילתא דפסיקא וה"ק דאיסורא דקמיע הוא בזמן שאינו אפ"י מגברא מומחה אבל כשיש בו צד המחאה אפ"י מגברא שרי וזה כוונת התוס' לפרש דלפי ס"ד שפיר נקט מן המומחה לרבנותא אבל עכשיו למה נקט מן המומחה לכך פירשו דאשמעינן רבותא כח דהיתרא דאפ"י מן המומחה שרי ומכ"ש מומחה קמיע וש"ת מנ"ל דילמא עיקר דין נקט לרבנותא מילתא דפסיקא כמ"ש בס"ד ולא הדיוק קאמר דיקא נמי וכו' וע"ז הקשו התוס' שפיר אדרבא להכי נקט מן המומחה להורות דמומחה קמיע ולא גברא אסור וממילא מוכח מכ"ש להיפך אבל אי הוי נקט הכי הוי משמע דוקא גברא ולא קמיע אסור אבל קמיע ולא גברא שרי ע"ז תירצו שפיר דלשון מומחה משמע תרווייהו וא"כ שפיר למה נקט גברא שיש לטעות דתלוי רק בגברא הל"ל לשון דמשמע תרווייהו ומדנקט סתמא הוי משמע דבעינן תרווייהו וזה כוונת רש"י לכתוב תירץ התוס' דהנה צריכין אנו לפרש למה באמת קורא התנא למומחה גברא קמיע מומחה אבל הוא פשוט דהא עיקר לשבת בעינן שיהא קמיע מומחה שודאי ירפא ואז שרי לצאת בו אך אנו אומרים אף אם איתמחי גברא נעשו כל הקמיעות שלו מומחים לרפאות וא"כ שפיר מיקרי מומחה קמיע ע"י גברא וכ"ש ע"י קמיע וא"כ אי הוי נקיט סתמא קמיע מומחה הוי משמע שיתמחי מכל צד ע"י גברא וע"י קמיע כיון שאין אנו יודעין במי תלוי כמ"ש לעיל טעם הס"ד אלא כיון דדייק לתנות מן המומחה משמע שאפילו בגברא מהני שפיר וכ"ש בקמיע לחוד ודוק היטב שזה מדוקדק בלשון רש"י

דהוי משמע שקפיד אמומחה קמיע עצמו והיינו מכל צד אבל גברא לחוד ודאי לא מהני וה"ה קמיע לחוד שבזה אין אנו יודעין אם איתמחי הקמיע ובזה הוא מתרץ קושית התוס' וכל קושייתנו ודוק: בגמ' ת"ר איזהו קמיע מומחה וכו' עד לא קשיא הא למחוי גברא וכו' נלע"ד עפ"ז לפרש בטוב טעם על פירש"י בריש שמעתין שכתב על מומחה גברא וקמיע ב' פירושים ע"ד שכתבתי והוא מיותר למה דחק א"ע לפרש כן אמנם י"ל דבא לתרץ קושיא חמורה דקשה מאי קמ"ל רב פפא לא תימא וכו' הא ע"כ א"א לומר כך דבעינן תרווייהו א"כ האיך מתורץ דומיא דברייתא דא"ל הא למחוי גברא וכו' דהא לא מהני חדא וגם הך ברייתא גופא שריפא ושנה ושלש איך מתפרש דמשמע שמותר לצאת בו בשבת בשלמא הך ברייתא שריפא ג' בני אדם י"ל דהיינו לכל א' ג"פ דהיינו מומחה גברא וקמיע כמ"ש רב פפא אבל ברייתא זו וגם הרומיא איך נפרש לכך מפרש רש"י שני מיני מומחה גברא וקמיע ובכך מתפרשין ב' הברייתות דברייתא זאת למחוי גברא לאותו קמיע וקמיע מאותו גברא ע"ד שכתבתי לעיל על פי' ראשון וברייתא אחרת למחוי גברא לכל קמיעין מומחין ע"ש פי' השני וא"כ אף לפי ס"ד מתפרשין ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה והתניא כל שריפא ג' ב"א וכו' משמע להדיא דלא גרס כאחד וכן הוא ודאי לשיטת רש"י דכל שכתב חד לחש אף כמה פעמים מיקרי חד קמיע ואיתמחי קמיע היינו לחש א"כ לא מוכח כלום מאחד דמיירי בג' לחשים ולמה לי' למיתני כאחד והך גירסא שלפנינו כאחד הוא לשיטת התוס' דלשיטתם לא מוכח כלום מג' בני אדם לחוד דמיירי בג' קמיעין כיון שע"כ בחד לחש מיירי דלשיטתם לא אתמחי גברא כלל ללחש אחר וא"כ כיון שאף ג' ב"א מיירי ע"כ שהי' להם חולי אחד י"ל ג"כ שכל הג' ריפא באגרת אחד בזא"ז וע"כ צריך לגרוס כאחד דאי ודאי ריפא אותם בג' אגרת כמ"ש התוס' בד"ה כל שריפא וע"כ הגי' שלפנינו ע"פ פי' התוס' וק"ל: ברש"י בד"ה הא לאמחוי גברא וכו' משום דסתם ג' בני אדם וכו' ר"ל דודאי אם נאמר בבעיא דרב פפא דלחד גברא לא אתמחי גברא א"ש טפי לפי פשוטו דע"כ לא משכחת אמחוי גברא אף בג' מיני חלאים רק בג' ב"א משא"כ לאמחוי קמיע כמ"ש רש"י לקמן אלא שרש"י בא לתרץ שלא תקשה ליפשוט רב פפא מהך דאמרינן מזל גברא וכו' דאל"כ למה נקט ג' בני אדם לכך מתרץ דאף א"א דלחד גברא בג' לחשים לג' מיני חלאים נמי איתמחי אתי נמי שפיר די"ל דבא לאורוי דמיירי בג' לחשים ולאיתמחי גברא דאורחא דמילתא סתם ג' ב"א יש להם ג' מיני חלאים וצריכין ג' לחשים לכך איתמחי גברא לכל מיני לחשים ובאמת ה"ה לאדם אחד אם הי' לו ג' חלאים נמי איתמחי גברא אלא דתנא אורחא דמילתא נקט לכך בעי שפיר רב פפא וק"ל: ואף שגם לפי' התוס' שייך זה התירוץ דה"ה לאדם אחד אלא תני ג' ב"א כא' לאורוי דאיירי בג' אגרת וע"כ הוצרך למיתני גם ג' ב"א דמאי שייך כאחד באדם א' וא"כ לא מוכח מידי ואפ"ה הקשו בד"ה תלת קמיעי דליפשוט מהכא והיינו דאם גם לחד גברא מהני ליתני בחד גברא וליתני בהדיא ג' קמיעין זה לפי שיטתם וא"כ לשיטת רש"י ג"כ קשה ליתני בהדיא בג' מיני לחשים אינו דומה בשלמא לשיטת התוס' דמיירי בחד לחש וחולי א' בג' ב"א שפיר מקשים ליתני באדם א' ובג' קמיעין בהדיא לאשמועינן זה דאף באדם א' מהני ולא אמרינן מזל דהאי גברא גרם וגם הוי טפי אורחא דמילתא חולי א' גבי אדם א' מג' ב"א אבל לשיטת רש"י ממ"נ אם הוי תני בהדיא אדם א' לאשמועינן זה לא הוי אורחא דמילתא שאדם א' יהא לו ג' מיני חלאים ודרך התנא למינקט אורחא

דמילתא ואי הוי תני סתמא ג' חלאים עדיין לא הוי מוכח בחד גברא דאדרבא הוי מוקמינן בג' ב"א כפי אורחא דמילתא ולמה לו להאריך בחנם ודוק: ברש"י בד"ה הא לאמחוי קמיע וכו' עד ע"י אדם זה לכאורה הא לא מיקרי מומחה קמיע לחוד דכמו שהקמיע מומחה ע"י אדם זה כן נמי הגברא מומחה לקמיע זו דהא בכה"ג לא ידעינן ממי נעשה המחאה וא"ל משום דתלינן יותר בקמיע מגברא כמ"ש רש"י לקמן לגבי חולה הא לעיל כ' רש"י בריש שמעתא דבכה"ג הוי מומחה גברא מקמיע לאותו קמיע מטעם שכתבתי שם בשלמא לקמן דמומחה קמיע מכל אדם שפיר אמר קמיע איתמחי ולא גברא לכל קמיעים כמ"ש לעיל משא"כ הכא לפי ראשון ונלע"ד דהנך ב' פירושים תלי בהנך שני פירושים שכתב רש"י בסמוך שריפא ג"פ או לאדם אחד או לג' שהוא מיותר וגם אם לאדם א' מהני ל"ל למימר לג' לכך נראה דה"ק אם מיירי באדם א' כתבן ע"כ מיירי דוקא שריפאו שלשתן אדם א' ולא ג' דאל"כ קשה מ"ש למה נקרא קמיע ולא גברא אבל אם ריפאו שלשתן אדם א' שפיר קראו הגמ' מומחה קמיע ולא גברא דמחמת גברא לא הוי מומחה אף קמיע זו מאדם זה שהרי מסופק רב פפא לקמן בכה"ג דילמא תלינן בחולה לגבי גברא והוי אסור לצאת בו רק מחמת קמיע היא דשרי לצאת בו דלגבי קמיע לא תלינן בחולה כמ"ש רש"י שם אבל אי מיירי שג' רופאים כתבוהו שפיר מיירי אף שריפאו לג' ב"א אפ"ה מיקרי מומחה קמיע ולא גברא שהקמיע מומחה מיד כל אדם אבל גברא לא מומחה לשאר קמיעין ודוק: ויותר נראה דהך או אם כתבו שלשה רופאים אינו פי' שני אלא שהברייתא מיירי בתריווייהו דכל שריפא ג"פ איתמחי קמיע או לאדם זה או מכל אדם ואדרבא בא רש"י לתרץ הך קושיא שכתבתי דכיון דשמעתין עוסק בעיקר פי' דהך ברייתא מיירי אפי' שריפא לאדם א' ג"פ דהא עיקר רומיא ותירץ הוא מזה א"כ מאי אמר לאמחוי קמיע ולא גברא אף שלאדם אחד לא איתמחי גברא מאי נ"מ כיון דקמיע לא איתמחי אלא מהך גברא אף גברא איתמחי להך קמיע לכך כ' דהברייתא מיירי בכל גווני וזימנין איתמחי קמיע מכל אדם לכך מיקרי שפיר מומחה קמיע ולא גברא ודוק: אמנם בעיקר הדברים צריך טעם ופירוש במ"ש שאם אדם א' כתבן לא איתמחי קמיע אלא מאדם זה למה שהרי תלינן בקמיע ולא בגברא ולמה לא יתמחי קמיע אף מאדם אחר ובאמת תוס' חולקין על סברא זאת אף לשיטת רש"י אמנם צריך טעם אף לדברי רש"י וביותר שכ' אם שלשה רופאים כתבוהו הומחה אף מכל אדם משמע ודאי אף אם יכתבו אדם שלא הומחה גברא יוצאין בו דאם יכתבו אדם שהומחה בלא"ה מותר לצאת בכל קמיעות שיכתוב וצ"ל אף אדם שלא הומחה וא"כ אם כתבוהו שלשה רופאים מומחין אמאי יתמחי הקמיע מכל אדם שאין מומחה כיון שסובר שאינו מהני אלא דומיא דהמחאתו ולומר שמיירי שכ' דוקא שלשה רופאים שאינן מומחין הוא דוחק גדול וגם לישנא לא משמע הכי שכתב ג' רופאים וסיים מיד כל אדם משמע שכתבום רופאים מומחים ונעשה מומחה מיד כל אדם משמע אפי' אינו רופא מומחה ולפי פשוטו נראה דאם כתבן רופא א' מש"ה לא נעשה מומחה הקמיע כי שמא מזלו גרם אף דלא תלינן בגברא לאיתמחי בודאי או לאיתמחי בשאר קמיעות דשמא מזלו להך קמיע דוקא משא"כ בג' תו לא תלינן במזל דהוי חזקה אך לפ"ז יהא סתירה גדולה למ"ש רש"י אח"כ דאפי' שם דאיתמחי גברא כ' רש"י דאין הדבר תלוי במזל אלא בחכמה מכ"ש כאן שלא איתמחי גברא וזה קצת קרוב לסתירה שכתבו התוס' כאן אמנם יתבאר הכל בסמוך

דברי רש"י על נכון בכמה פנים ודוק: ברש"י בד"ה ואיתמחי קמיע וכו' עד וא"ל מזל הרופא וכו' וא"ל מזל החולה וכו' דבריו תמוהים הרבה כמ"ש התוס' ועיין במהרש"א שהסיגנון שלו הוא נכון אמנם דבריו אין מובנים במ"ש שהוא רק מזל הרופא מה בכך אפ"ה אתמחי גברא בג' אנשים תיתי מהי תיתי ומדבריו נראה שאם הוא מחמת מזל אין לתלות לעולם שכ' רק מזל בעלמא ולא כתב שום טעם וראי' על זה אדרבא מדברי התוס' מוכרח לומר שעיקר המחאת גברא הוא מחמת מזל שכ"כ בד"ה איתמחי קמיעא במזל הרופא הי' לנו לתלות שכבר איתמחי וכו' וכן נמי מוכרח מן מה שכתבו לעיל אם יאבד אדם מחאתו ע"ש כמו שנבאר וגם מ"ש נמי וא"ל מזל החולה גורם דקאי אמומחה גברא הוא תימה מה זה קושיא כיון שריפא ג' ב"א וכבר אמרלעיל לאמחוי גברא וגם א"ל הראשון נמי לא שייך כאן שאם נאמר כן לא משכחת מומחה גברא תיכף בריש שמעתין וגם פשטי' דרש"י משמע דקאי על המחאת קמיע וגם לשון הוחזק הוא מגומגם ונלע"ד לפרש לפי פשוטו וכמו שהבינו תוס' מדבריו דקאי תרווייהו על המחאת קמיע וקודם נפרש א"ל ראשון והוא דודאי רש"י מפרש כאן שכל קמיע שריפא שלשה פעמים מן ג' רופאים שכתבוהו והיינו שג' רופאים כתבו כל אחד שלשה מיני לחשים האלו ממש ונמצא ריפא כל לחש שלשה פעמים אף לאדם אחד כמ"ש רש"י ומפי ג' רופאים וכל רופא ריפא בג' מיני לחשים נמצא בג' לחשים האלו הומחו הרופאים כולם וגם הלחשים כולם אף שאין מפרש זה סמוך אלעיל שכתב שאין מומחה הקמיע מיד כל אדם אלא שכתבו ג' רופאים והכא ל"ל שהומחה קמיע מיד אדם זה שהרי אדם זה בלא"ה הומחה וע"כ הומחה קמיע מיד כל אדם ודאי כתבו ג' רופאים כמ"ש לעיל דא"ל דהומחה קמיע מיד אדם זה ונ"מ אם אבד המחאתו כמ"ש התוס' לעיל דזה לא שייך לשיטת רש"י כמ"ש המהרש"א ע"ש וגם בלא"ה לא שייך לרש"י אבד המחאתו כיון שכ' רש"י שאין הדבר תלוי במזל אלא בחכמה כמו שנבאר לכך הוצרך רש"י כאן לפרש מיד כל אדם ולא כ' כמ"ש לעיל גבי לאמחוי קמיע ב' אופנים או מיד אדם זה או מכל אדם אלא כמ"ש וכיון שכתב מיד כל אדם ממילא ידענא דג' רופאים כתבוהו ע"פ מ"ש רש"י לעיל ולא הוצרך לחזור ועל הגמ' לק"מ שלא נקט זה בפירוש די"ל דה"פ ג' קמיע לתלת גברי דבר זה נעשה ג' ג' זימני היינו שכל זמן כתב אדם א' ג' קמיעי לג' גברי אותן ג' קמיעות ממש: או יותר נ"ל דהך לתלתא גברא קאי ארופאים והיינו ג' קמיעי שכל קמיע לתלת גברי כתבוהו ג' זימני ר"ל ג"פ נעשה קמיעי שכל פעם כתבוהו הנך תלת גברי קמיע א' מאלו וא"צ לפרש שריפאו ג' קמיעין ג' חולאים שאורחא דמילתא הוא שג' מיני קמיעין ריפאו ג' ב"א כמ"ש רש"י בג' ב"א ודאי צריך ג' מיני קמיעין כן נמי להיפך ואל ידחוק בעיני המעיין לפרש כן כי בסמוך נראה ודאי לפרש כן גבי חד קמיע לג' גברי כמו שנבאר וכן כאן מתפרש יותר כן סוף דבר מוכרח ודאי דברי רש"י שמפרש שכל קמיע כתבו הנך ג' רופאים ממש וכל רופא כ' הנך ג' קמיעין ממש ועפ"ז נבא לבאר שכ' א"ל מזל הרופא גורם ע"ד שכתבתי לעיל בדברי רש"י הקודם גבי מיד אדם זה וכו' טעם למה נאמר שהקמיע אם ריפא שלש פעמים מיד רופא אחד אינו מומחה אלא מזה הרופא משום שי"ל מזל רופא זה גורם אף שיותר תלינן בקמיע היינו מחולה וגם שמא מזל הרופא להך קמיע והיינו בקמיע וע"כ לפרש כן דאל"כ מ"ט דוקא מאדם זה ולכך אם כתבו ג' רופאים לא תלינן במזל דבג' ב"א לא תלינן במזל כמ"ש הכא בחולה שאין שכיח שיהא

שלשתן מחמת מקרת מזל ולכך תלינן בקמיע ולכך בכל דוכתי בג"פ הוי חזקה דלא תלינן במקרה ומזל דלא שכיח שיהא שלשתן דוקא בני מזל אלא ע"כ שהוא מחמת הקמיע אמנם הכא ששלשתן הרופאים איתמחו לכל קמיעות והיינו ודאי שהם בני מזל לקמיעות כסתם איתמחי גברא א"כ לא יתמחו הקמיעות מכל אדם שאינו מומחה וכמו שהקשיתי ברש"י הקודם ע"ז כ' רש"י שהכא ע"כ אין הדבר תלוי במזל שהרי איתמחי כל קמיע מג' רופאים ובג' לא תלינן בשום דוכתא במזל והא דאיתמחו ע"כ תלוי בחכמתן שכותבים קמיעות טובות וא"כ לא מגרע להמחאת קמיע המחאתיהו משא"כ קמיע א' שכותבין א' מהם אף שהם איתמחו תלינן במזל וכן ברופא א' שכ' ג' קמיעות תלינן במזל האי גברא ודוק: או נאמר לפרש כפי' התוס' שהקשה רש"י למה יתמחי קמיע שלישיית וכו' והא שהקשו תוס' א"כ גם שאר קמיעות שכ' האי רופא פעם א' יתמחו לק"מ אחרי שנבאר טעם לפי פירוש זה שדברי רש"י הם כפשוטו שאין הדבר ר"ל איתמחי גברא תלוי כלל בשום פעם במזל הרופא אלא בחכמתו א"כ למה כ' רש"י לעיל שאם רופא א' כתבן לא איתמחי משאר בני אדם כמו שהקשיתי לעיל וצ"ל משום דאין אנו יודעין במאי תלי חכמת קמיע זו שמא אחר אינו יודע לכתוב כן אף שאנו רואין שהוא שוה כמו זה כיון שאין אנו יודעין גוף החכמה אין אנו יודעין אם שוה וגם שמא תלוי דוקא בשעה או ביום או בשאר דבר או כוונה שאין אנו יודעין אבל אם ג' כתבוהו לריפאו אין שכיח שכל הג' יתרמי לכוונה אחת שינוי שאין אנו יודעין ע"כ הקמיע כמות שהיא מתרפא ה"נ כן אף שתלוי בחכמה בעינן תלת גברי אלא מכיון שתלוי בחכמה אין המחאת גברי מגרע להמחאת קמיע אדרבא מסייע ודוק: או נאמר שהוא מקושר עם מה שכ' רש"י שהקמיע מומחה מיד כל אדם והיינו ודאי שכתבן ג' רופאים והוצרך רש"י לפרש כן משום דאל"כ למה לן איתמחי קמיע דהאי גברא בלא"ה מומחה לכל קמיעות אמנם י"ל שלעולם מיירי באיתמחי קמיע מהאי גברא ונ"מ באם יאבד המחאתו ע"ז כ' רש"י ואין לומר מזל הרופא גורם ונ"מ אם יאבד המחאתו דהיינו איתרע מזלי' ואז הלחשים אף שכתבן כבר לא יועילו אם לא מה שכבר נתמחו שאין הדבר תלוי אלא בחכמתו ולא שייך אבד אף אם נאמ' ששכח חכמתו היינו ללחשים שלא כתבן עדיין אבל מה שכתב כבר לא שייך אבד ודוק: ועפ"ז נבא לבאר וא"ל השני ע"פ פשוטו שקאי אקמיע כמ"ש התוס' והא שכתב שהרי בג' אנשים הוחזק לאו שכל אחת ריפא ג' אנשים שהרי כתב בסמוך אהך גופא אף לאדם א' ואף א"ת שסותר דברי עצמו מאי שהרי בג' אנשים במאי יודע מי לא משכחת באדם א' אמנם נלע"ד שדבריו נכונים והוא אף שכל א' ריפא ג"פ אדם אחד עדיין לא הוצרך רש"י להחילוק שכ' אח"כ לחלק בין קמיע לגברי תדע שאח"כ הקשה קושיא מחדש והוצרך לחילוק זה משמע שעד הנה עדיין לא ידע מזה והכא כתב בקמיע אף לאדם א' אלא נ"ל ע"פ מ"ש לעיל והוא מוכרח דבג' לא תלינן במזל דאל"כ אף בג' ב"א לא יתמחי קמיע ונתלה בחולי אלא ודאי בג' לא תלינן במזל שהוא מקרה וא"כ בשלמא פעם א' שריפא קמיע ג"פ אדם א' תלינן בחולה אבל הכא שרופא א' כתב ג' קמיעין וכל קמיע ריפא ג"פ אדם א' ע"כ ליכא למימר דשום קמיע לא איתמחי רק במזל החולה ונאמר כן בכל ג' קמיעין הא בג' לא תלינן במזל וע"כ מחמת המחאת קמיעין ריפאו כולם כיון שמחד רופא אתו כולם דהיינו שכל רופא מהג' רופאין כתב כל השלש קמיעין אין לומר בכל השלש משום מזל חולה ריפאו כמו שאין אומרים כן לגבי

המחאתגברא ה"נ בהמחאת קמיעין כיון שהוא מחד גברא ואיתמחי גברא לכתוב קמיעין מומחין ואיתמחו שפיר כל השלשה קמיעין ודוק היטב כי לדעתי היא סברא נכונה מאד ומדוקדק לשון רש"י שכתב שהרי בג' אנשים הוחזק ולא כתב שריפא ג' אנשים וגם לשון הוחזק משמע אגברא והרי רש"י קאי בקמיעין אלא כמ"ש ודוק: אמנם נלע"ד לבאר פירוש המהרש"א והוא יותר קרוב לפי פשוטו שתרווייהו וא"ל קאי אמחאת גברי אלא שצריך פירוש אמנם נ"ל שסברתו מוכרחת לפירש"י והוא כי יש להקשות מאי רמי לעיל הברייתות נימא דהברייתא א' שמיירי באדם א' היינו לאמחוי גברא או קמיע לאותו חולה עצמו שיצא בו עוד וברייתא שני' מיירי לאמחוי לכל אדם צריך ג' ב"א כמ"ש רש"י הך סברא גבי המחאת גברי רופא גם קשה בבעיא דרב פפא ממ"נ אם הוא מסופק אם הוא סברא כלל לתלות במזל החולה או לא למה לי' הך בעיא ולא בעי כפשוטו אם מהני המחאת חולה אם נתרפא מן ג' רופאים בג' קמיעין לצאת עוד בקמיע ואם פשיטא לי' שמהני אלא שמסופק איזה עדיף למה לא אמר גם כן זו המחאת חולה כפשיטא לי' לכן נ"ל פשוט סברת רש"י דודאי בחולה לא מהני המחאה משום דשם ודאי אין תלוי בחכמה רק במזל ומזל אינו קבוע רק מקרה מזל יום או מזל שעה או יותר ולא מהני המחאה אלא ברופא שתלוי בחכמה שהוא קבוע או בקמיע שהוא לחש טוב לרפאות מחמת חכמתו שיש בלחש הזה רק הכא מיבעי' לי' לרב פפא אם נתלה במזל החולה לגרע המחאת הרופא ולומר שאינו חכם והא שריפא משום מזל החולה דאדם אית לי' מזל וזה לא מהני לקבוע המחאה אף לזה החולה ע"ז הקשה רש"י שפיר על רב פפא למה מיבעי' לקמן בחד חולה אם מזל מגרע המחאה ולמה פשיט לי' הכא ברופא לתלת גברי שודאי הומחה ולא נאמר שמא מזל הרופא גורם ולא יומחה ומתרץ שלגבי רופא אין לתלות במזל רק בחכמה ושייך בי' שפיר המחאה רק בחולה א' י"ל שתלוי במזלו לחיות עוד ולהתרפאות ועפ"ז נפרש עוד וא"ל השני על המחאתו של רופא רק לא מטעמי' שהוא כתב שמיירי בג' ב"א קשה כל מ"ש לעיל וכאן בסמוך רק נ"ל שבאמת מיירי אף אם שלש הקמיעות ריפאו לאדם אחד ותלתא גברי היינו שג' רופאים כתבו כ"א הג' קמיעות הללו ולאמחוי קמיע או לתלת גברי היינו שכל קמיע ריפא לג' גברי ואפ"ה כתב רש"י שפיר שבכה"ג לא מיבעיא לרב פפא אם נאמר דתלינן בחולה ולא ברופאים דלא מיבעיא לי' אלא בחד רופא וחד חולה אי תלינן בחכמת הרופא או במזל החולה משא"כ הכא בג' בני אדם שנתרפאו כל אחד מרופא אחד בהנך קמיעין אין שייך לחלות במזל חולה כיון שבג' אנשים הוחזק כל קמיע והנך ג' רופאים ובג' לא תלינן במזל אלא בחכמת הרופאין והוא כמ"ש לעיל הך סברא בקמיע ה"נ ברופא ודוק או י"ל בקיצור לפי פשוטו שמקושר אמ"ש קודם איתמחי קמיע מיד כל אדם והוצרך לפרש כן דאל"ה לענין מאי איתמחי קמיע הא גברא זה בלא"ה איתמחי לכל קמיעות לצאת בהן אלא ע"כ דמיירי שכל קמיע כתבן ג' רופאים ואיתמחי מכל אדם וע"ז הוקשה לו שמא כתי' התוס' דנ"מ אם אבד המחאתו אמנם זה לא שייך אלא אם נאמר שתלוי במזל שפיר י"ל אם מזלו אבדה שוב לא יהני אף הקמיעות שכבר כתבן כמו שנבאר אבל לפירש"י שתלוי בחכמה אף אם יאבד החכמה הלחשים שכבר כתב כשהי' חכם ודאי איתמחי זה הלחש אם יכתבו אפי' לאחר כן וז"ש וא"ל לעולם דקמיע מומחה מיד אדם זה ונ"מ משום דמזל הרופא גרם ואם אבד מחאתו דאין הדבר תלוי כנ"ל ודוק: ועדיין יש לאל

מילין להעמיק יותר בפירש"י אלא שאין אתי להאריך ברש"י חד קמיע לתלתא גברי לחולי אחד וכו' לפי פשוטו משמע דר"ל למין חולי אחד שהי' בכל ג' גברי שהרי ריפאן בלחש א' דא"ל לחולי א' שפירש"י היינו לאדם א' שהרי אמר לג' גברי והא דנקט לג' גברי צ"ל כמ"ש התוס' ע"ש לדרבנותא נקט דאפ"ה לא איתמחי גברא והוא דוחק מאי נ"מ בזה לאיתמחי גברא כיון דחד קמיע הוא אמנם נ"ל לפרש משום דבעי לומר לא איתמחי גברא משום דהוא חד קמיע ואי לחד גברא אפי' בתלתא קמיעי לא איתמחי ודאי דהא מיבעי' ליה ונ"ל ברור שזה כוונת התוס' ומ"ש דלרבנותא וכו' ר"ל דרצה להשמיענו רבותא דין דלא איתמחי גברא וכו' וכמ"ש אמנם כל זה דוחק וגם לשון רש"י לחולי אחד אין משמע כן דה"ל למיכתב למין חולי א' כמ"ש לעיל וגם לפירש"י לעיל דסתם ג' גברי יש להם ג' מיני חולאים א"כ היכי קאמר סתמא לג' גברי ויותר קשה האיך קאמר דקמיע איתמחי ופירש"י מיד כל אדם והלשון משמע כן דומיא דלעיל דקאמר קמיע לא איתמחי היינו מיד אדם אחר דהא מיד אדם זה ודאי איתמחי דהרי איתמחי גברא לכל קמיעות וכן לעיל איתמחי קמיע דומיא דהכא אמר הכא איתמחי קמיע מיד כל אדם וע"כ צ"ל דג' רופאים כתבוהו כמ"ש רש"י לעיל וא"כ קשה למה נקט ג' חולאים שא"צ רק לרבנותא ולא נקט שלש רופאים שצריך לעיקר הדין לכן יותר נ"ל דרש"י מפרש זה דג' גברי דנקט ר"ל ג' גברי כתבוהו וע"ז פירש"י לחולי א' ר"ל אף לאיש חולי אחד ודוק: בתוס' בד"ה עד דמימחי גברא וכו' נראה לר"י וכו' נלע"ד משום שאין נראה בעינם סברא לומר מימחי גברא לכל הלחשים וכי משום שיודע ג' לחשים יודע כל הלחשים שבעולם לא שייך כאן חזקה כדקי"ל דבר הבא מעלמא לא שייך חזקה מכ"ש הכא דאין סברא לומר שאין לחש שלא יכירנו וכן במומחה קמיע יותר דחוק בעינם לומר שאם לחש זה ריפא ג"פ שיהא מומחה מן כל אדם ואף מי שאינו מומחה ע"כ דאל"ה לא צריך להמחאת קמיע הגע בעצמך לא יהי' אדם שאין מכיר זה הלחש אין זה אלא תמה ואי משום שאנו רואין שהוא כמו זה ע"כ אין אנו סומכין ע"ז שאין אנו יודעין מאי חילוק דאל"ה אי מומחה גברא או קמיע יהא שרי לצאת בקמיע שיכתוב בעצמו כזה אלא ע"כ ז"א ומכ"ש בקמיע של עיקרין לכך כ' פירושם וגם יותר משתמע הלשון מומחה קמיע ודוק: בתוס' בד"ה אע"ג דלא מימחא קמיע ק' לרשב"א עיין מהר"מ ומהרש"א שכ' שעיקר קושיא זאת שייך לקמן ול"נ שא"צ שגם כאן קשה לשיטתם דהל"ל אלאאימחי גברא לחוד נמי מהני בשלמא לרש"י ה"ק אע"ג דלא אימחי קמיע מכל אדם אבל לשיטת התוס' אם מומחה גברא לחוד מהני לא שייך הלשון לא אימחי קמיע דהיינו אגרת מגברא זה ועכ"פ הל"ל כיון דאימחי גברא אימחי קמיע שלו ותירצו שפיר דשייך נמי לומר אע"ג דלא אימחי קמיע אם יאבד המחאתו אפ"ה כ"ז שלא אבד שרי כיון דאכתי מומחה גברא וק"ל.

ע"ב בתוס' בד"ה כל שריפא וכו' נראה לר"י דגרסינן כאחד נלע"ד שהוקשה להם ע"פ שיטתם מה שהוקשה לרש"י דמאי משני לאמחוי גברי בעינן ג' ב"א הא אכתי לא אסיק אדעתיה דלא מהני בחולי א' וגם במסקנא ספוקי מספקא לרב פפא ולשיטתם ל"ל כמ"ש רש"י לשיטתו דנקט ג' גברי לאורוי דאיירי בג' חולאים דהא לדידהו דלא איתמחי גברי אלא לחד לחש ע"כ אף בג' בני אדם ע"כ מיירי בחד חולי כיון שריפאם בחד לחש וזה לא משתמע מג' ב"א דמיירי בג' אגרת דאדרבא י"ל בזה האיגרת ריפא ג' ב"א לכך כתבו

דגרסינן כא' וכו' וא"כ שפיר משני דלא מחוי גברי בעינן כא' שיהא ג' אגרת כמו שסיימו התוס' והא דקתני ג' ב"א משום דא"א למיתני כא' בלא ג' ב"א ודוק: והא שהקשו תוס' לקמן אעפ"כ דליפשוט מהכא הוא משום דאל"כ ליתני בהדיא ג' קמיעין ולא יצטרך למיתני ג' ב"א ולא כא' אף שאין זו סוגיא להקשות ליתני בהדיא דדרך התנא לקצר כאן קשה שפיר חדא דהכי הוי מקצר טפי אי הוי תני בהדיא וגם הוי אשמעינן רבותא דאפי' באדם א' מומחה גברא וגם הוי נקט אורחא דמילתא דסתם אדם א' יש לו חולי א' כמ"ש רש"י משא"כ עכשיו דנקט ג' ב"א מחולי א' אין זה אורחא דמילתא וק"ל ובאמת לשיטת רש"י אין מקום לקושייתם מכל הנך טעמי להיפך ובלא"ה לק"מ לשיטת רש"י כמ"ש לעיל ודוק: בתוס' בד"ה תלתא קמיעין לתלתא גברי וכו' קשה לרשב"א וכו' דוק היטב עד סופו נלע"ד ק' הרשב"א ותירוצו כאן עם קושית הרשב"א ותירוצו לעיל בעמוד הקודם בד"ה אע"ג דלא מימחי קמיע המה סתירה גדולה דהנה יש להסתפק היכא דמומחה גברא בג' קמיעי אם אח"כ רשאי לצאת בב' קמיעין ראשונים אם לא איתמחי קמיעי מי נאמר שאיתמחי גברא גם למפרע ורשאי לצאת בהם מעכשיו או נאמר שלא איתמחי רק מכאן ולהבא ובדבר זה יוקשה על הרשב"א ממ"נ אי סבר שאינו מומחה למפרע א"כ מאי מקשה לעיל היכי משכחת וכו' עד וא"כ אגרת זו שכ' ודאי תועיל הא נ"מ גדולה לב' אגרת הראשונות אם הי' מומחה כל הג' קמיעין הי' רשאי לצאת בהם משא"כ עכשיו דלא אימחי קמיע וגם לפ"ז מאי משני ונ"מ אם אבד המחאתו משמע ודאי דאז האגרת שכתב בעת שהי' אז מומחה גברא ולא הומחה האגרת אסור לצאת בו קשה למה דכמו שלא אמרינן מומחה למפרע כן נמי א"ל אבד המחאתו למפרע אלא ודאי מוכח להדיא דס"ל להרשב"א דאמרינן מומחה גברא אף למפרע וא"ש הקושיא והתירץ א"כ תימה גדולה מאי מקשה כאן אקמיע שלישי הא אף ב' קמיעות ראשונות נמי לא איתמחי מטעם זה כיון דאיתמחי גברא גם למפרע ומכ"ש שאין מתרץ כלום שבאו בבת אחת מאי בכך כיון שהומחה גברא למפרע ודוק היטב כי לכאורה הוא קושיא אלימתא אמנם נ"ל לתרץ בטוב טעם שגם בזה המה מחולקים שיטת התוס' משיטת רש"י שרש"י כ' בהדיא לקמן שאין הדבר תלוי במזל רק בחכמה והתוס' ע"כ ס"ל שהמחאת גברא תלוי במזל וא"כ לא אמרינן ודאי למפרע אלא מעכשיו דדילמא מהיום נתגבר מזלו אמנם מעת שנעשה מומחה אז ודאי אף כל האגרת שכתב קודם לכן ודאי מעכשיו יועילו ורשאי לצאת בהן אף שהקמיע דהיינו האגרת לא הומחו כיון שמזל של הרופא גובר עכשיו לכך מקשין התוס' שפיר וכן מתרצין שפיר שנ"מ שאם יאבד המחאתו ואז אף האגרת שכתב כבר קודם אבידת המחאתו שוב לא יועילו מחמתו אם לא הומחו האגרת כיון שאבד מזלו מעכשיו אמנם אם הומחו האגרת דהיינו שהועילו ג"פ בעת שלא הומחה גברא עדיין כמ"ש הרשב"א כאן דאל"ה לא הומחה קמיע וא"כ אף אם יאבד המחאתו רשאי לצאת בהאגרת וכן דבריו שבכאן א"ש להך שיטה דבשלמא ב' קמיעות ראשונות שפיר הומחו לענין שיועיל אף אם אבד המחאתו דלענין אחר לא נ"מ בהומחה קמיע כמ"ש לעיל משום שהועילו קודם שהומחה גברא וכנ"ל אבל בג' שכבר הומחה מנא ידעינן שהומחה קמיע להועיל אף אם אבד ומשני שפיר ועולין בשיטה א' ודוק: וא"כ לפ"ז לשיטת רש"י שכתב דאין הדבר תלוי במזל אלא בחכמה אין מקום לקושית הנ"ל ולא לתירוץ ולא שייך כלל אבד המחאתו לשיטתו ואין מקום לק' המהרש"א לקמן

ודוק: בד"ה תלת תלת זימני המ"ל וכו' נראה שמחובר למעלה על מה שהקשו קמיע ג' היכי איתמחי ודחקו לתרץ וקשה דילמא באמת לא אמר איתמחי קמיעי אלא לב' ראשונות ע"ז כ' המ"ל וכו' אלא דעיקרו בא להשמיענו שאף הג' מומחה והיינו בגוונא שכ' לעיל ודוק: ובתוס' לקמן מה שהקשו על רש"י כבר פירשנו לעיל בכמה אופנים אמנם מה שהקשה המהרש"א אתוס' שהוי להו טפי להקשות בפשיטות תמוה לי דאדרבא זה פשיטות טפי ולא רציתי להאריך ודוק וגם עוד לאל מילין מה שחדשתי בהלכה זו אלא שאין להאריך יותר ודי בזה מחמת טירדת תלמידים: דף סב ע"ב בגמרא וברש"י בד"ה ואי אמרת זה פלייטין והאי קרא וכו' נ"ל דבא לפרש מאי דמקשה אמאי לא הודו לו למה לן לאסור דבר תענוג וגם מאי תלי בקרא אי יש לאסור תענוג או לא לכך פירש"י כיון שנביא הוכיחן על זה ומאי תוכחה על תענוג שאין בו איסור וצ"ל כיון שנביא ניבא להן על הפורעניות לא הי' להן לילך אחר תענוג מכ"ש כשבא הפורעניות שאסור התענוג וא"כ אמאי לא הודו לאסור אחר חורבן וק"ל: אמנם לפ"ז תמי' טובא מאי משני אלא כל מידי דאית בי' תענוג ולית בי' שמחה וכו' א"כ מאי הוכיחן הנביא מעיקרא מאי סבר שהקשה מזה ולבסוף מאי סבר שמשני שאינו חושש לזה וביותר תמוה דהא הך קושיא גופא שמקשה לקמן היינו דכתיב לכן עתה יגלו וכו' קשה גם כאן וכי משום שעושין תענוגים דלית בי' שמחה יגלו וכו' ונראה שגם זה כוונת רש"י לתרץ לס"ד דמקשה דמש"היגלו שלא היו משגיחין על הפורעניות אמנם למאי דמשני קשה ונ"ל שבזה יומשך מאי דקאמר אח"כ השוכבים על מטות שן וכו' וזהו סיוע התירץ ר"ל לעולם מידי דלית בי' שמחה לא גזרו וא"ת מאי הוכיחן שפי' לסיפ' דקרא וכו' עד אלו בני אדם שאוכלין ושותין ודובקים וכו' ר"ל שע"י אכילה ושתיה ותענוגים שהיו עושין זה עם זה באים לאיסור אשת איש וזה עיקר תוכחתו מתחילה ראשית שמנים וכו' השותים וכו' וע"י כן השוכבי וכו' ודוק: דף סג ע"א בגמ' ופליגא דשמואל פירש"י הך דקתני וכו' לכאורה נראה ודאי דבא רש"י לפרש דמתניתן לא פליג אשמואל דאף דלא קאי קרא לימות המשיח רק לעוה"ב אפ"ה מוכח שהן גנאי רק לישנא דקתני בברייתא לימות המשיח פליג אבל לפ"ז לא מתפרש לא"ד מאי דמתרץ ר"א אף לימות המשיח אין בטילין ור"ל וקרא קאי לעוה"ב מאי בכך סוף סוף מוכח שהן לגנאי לכן צ"ל דאם קאי על עוה"ב אין ראוי לעוה"ז שהן לגנאי דשאני עוה"ב שאין בו כלל תכשיטין ג"כ אלא צדיקים יושבין וכו' וא"כ גם מתניתן דמייתי ראוי מיני' פליג אשמואל אלא דאמתניתן לא הי' יכול לומר פליגא דשמואל די"ל דסבר כר"א דבאמת אין ראוי משם משום דקאי לעוה"ב אבל בברייתא אמר ר"א משום שאין צריכין משמע דמודה לת"ק דקאי לימות המשיח פליגא אשמואל אמנם לא"ד דבאמת ר"א משני הכי היינו ר"א כשמואל ודוק: בגמ' א"ר ירמי' אר"א ב' ת"ח המחזדין וכו' עד למיימינים בה וכו' עמ"ש בחידושים שלי על תהלים דברים נאים על שיטה זו: ע"ב בתוס' בד"ה בירית תחת אצעדה עומדת וכו' לכאורה אין מקום לק' התוס' די"ל דרש"י פי' כן לפי המסקנא שהוא מוכרח גם לפי התוס' לכאורה כסברת רש"י דאל"כ למה בירית שרי לצאת לפי המסקנא לפירושם והי' נ"ל לכאורה לומר כאן שבאמת התוס' לאו לאפלוגי על פירש"י אתו רק שהוסיפו לפרש לפי הה"א אמנם בלבד שאין לשונם מורה כן דברי התוס' כאן לעיל בדף ס' ע"א משמע להדיא שבאמת חולקין אף לפי המסקנא וטעם דבירית שרי משום שהוא טהורה לפי המסקנא

ר"ל כיון שאינו תשמיש אדם ולא תכשיט לנוי לא אתי לאחוי ועמ"ש שם פ"י קושיתם ותירוצם וגם לתרץ פירש"י ע"ש ולא רציתי לכפול הדברים אמנם מ"ש המהרש"א לגמגם אפירש"י דל"ל לפרש דלא שלפא ומחוי משום דלא מגלה שוקה תיפוק ל"י כיון שאינו תכשיט לנוי לא מחוי לא ידעתי מאי קושיא הגם לפי התוס' מוכרחין לסברא זאת במסקנא כמ"ש ודאי רש"י לא ס"ל כן דאף שאין עשוי לנוי זימנין דהוי של זהב ומחוי כמ"ש רש"י גבי שלשלת שג"כ אינו לנוי רק לתשמיש אדם ואפ"ה גזרינן דילמא שלפא ומחוי כיון שהוא של זהב ואפ"ה אין עשוי לנוי כיון שהוא במקום מוצנע שזה החילוק בין אצעדה לבירית שאצעדה אף שהיא תשמיש כלי כיון שהוא גם לנוי שהוא מלמעלה טמא משום תכשיט משא"כ בירית אבל ודאי אם הוא של זהב או שאר דבר חשוב למה לא שלפא ומחוי כמו שלשלת ואפשר שכוונת המהרש"א לומר שלפי פ"י התוס' הוי להו להקשות אף זה ארש"י תדע שקאי אדברי התוס' ומקשה ארש"י אמנם אף זה אין קושיא אף שכ התוס' סברא זו לתרץ פירושם אינה מוכרחת להקשות ארש"י ודוק: בתוס' בד"ה מנין לאריג כ"ש טמא וכו' וא"ת ואכתי בגד כ"ש למה הוא טמא וכו' לכאורה אינו נמשך מלמעלה ותמוה לשון ואכתי אמנם כד דייקת הוא נמשך דוקא מהקודם דלפשוטו בגמ' צ"ל דאריג כל שהוא היינו שהוא חזי לאיזה דבר ללבוש כך דומיא דתולה בצואר בתו לקמן וכן משמע מפירש"י לקמן גבי אריג ותכשיט כל שהו שכתב כלומר דבר קטן ר"ל כלי לבישה קטן כגון לצואר או לרגל וכתב כן ובלשון כלומר לתרץ ק' התוס' דחציו דכ"ש מאי הוי ולדבריו א"צ לדוחק התוס' שם וא"כ גם כאן לא ק' ק' התוס' דודאי בגד ללבוש א"צ לטלטל מלא וריקן רק כלי מעשה ותשמיש אמנם לפי שהכריחו ששקולים הם עם בגד ג' על ג' ע"כ לאו כלי מתוקן ללבוש הוא רק בגד אריג כמו בגד גע"ג אלא שכאן אין דעתו להוסיף דאל"ה אין שקולים ומסתבר לרבות כלי שלם ומנ"ל לרבות גע"ג וא"כ שפיר מקשים הא אין מטלטל מלא וגם לקמן גבי אריג ותכשיט כ"ש הוצרכו לדחוק דלא כפירש"י משום זה ודוק: בתוס' בד"ה האי במדין כתיב וכו' ע"ש עד סופו ומה שהקשו ב' קושית על פירש"י נלע"ד דחדא באידך מיתרצא והוא דס"ל להגמ' שאין ללמוד מג"ש דבגד ועור רק מה שכתב בהאי ענינא דבגד ועור ומעשה עזים וש"ד לרבות ולמעט מה שהוא בכלל בגד ועור ואינך ומה שאינו בכלל משא"כ אריג ותכשיט דאתי מכל כלי מעשה דכתיב גבי שלל מדין שהתנדבו ולא בהאי ענינא לא אתי מהאי ג"ש ומתורץ גם קושיא ראשונה דלהכי מדייק ג"כ להקשות האי במדין דאי הוי מקשה האי בטומאת מת כתיב ידע שי"ל הג"ש דבגד ועור כמו לשאר מילי לכך הקשה האי במדין כתיב ר"ל בשלל מדין ולא בהאי ענינא דבגד ועור ומנ"ל טומאת שרץ ודוק: אמנם תירץ התוס' קשה מאד על פירש"י דמנ"ל גם טומאת מת דהא שם לא כתיב כלל טומאה וטהרה וביותר לעיל גבי ואלו אצעדה טמאה פירש"י דכתיב במדין אצעדה וצמיד וכתיב תתחטאו הוא תימה גדולה שאצעדה וצמיד נמי כתיב גבי שלל מדין שהתנדבו וסיים כל כלי מעשה ולא כתיב שם כלל תתחטאו כמ"ש התוס' וגם לפי התוס' קשה אגמ' לעיל מאין פשיטא ל"י דאצעדה טמאה וע"כ צ"ל לפי התוס' דסמוך אמסקנא דהכא דגמר כלי כלי והוא דחוק אמנם לפירש"י קשה ולומר דקאי אמאי דכתיב תתחטאו אתם ושביכם וגם אלו הכלים היו בכלל השבי ז"א שפירש"י בחומש והוא מוכרח דשבי היינו בני אדם וכן פירש שם אשביכם תתחטאו לכן ע"כ צ"ל לפירש"י דנפקא מהא דאמר

אלעזר הכהן אך את הזהב וכו' אך במי נדה יתחטא וזהב לא הי' להם יותר אלא מאי דחשיב גבי שלל מדין שהרי כתיב כל איש אשר נמצא אתו כלי זהב וחשיב אילו וכל כלי מעשה וע"כ אהנך קאמר במי נדה יתחטא ודוק: דף סג ע"ב בתוס' בד"ה ר' ענני בר ששון נר' דהלכה כרעב"ש וכו' עד דתנא הוא ופליג ועוד דבשל סופרים וכו' והוא תמוה כמ"ש המהרש"א ופירושו מלבד שהוא דחוק הוא תמוה דלמהלתוס' לכתוב תירץ הגמ' אקושיות הגמ' ולא הוי להו למיכתב אלא דבשל סופרים וכו' אבל הך שלא יוקשה ממשנה ותירצו דתנא הוא הוא ק' הגמ' ותירצו ולפי פשוטו הי' נ"ל לומר משום דרעב"ש קאמר משמ"י דתנא ורב פסק מהמשנה ואפשר דלא שמיע לי' מריב"י אבל הוא דוחק לכן נ"ל ע"פ דאמרינן בפ' במה טומנין ר' התיר להטמין את הצונן וכו' עד הא מקמי דשמעה מר' ישמעאל ברבי יוסי הא בתר דשמעה הדר בי' וכו' עד ואמר ר' כבר הורה זקן והדר בי' ואמרינן נמי התם בא וראה וכו' משמע שם מפורש שלא רצה תמיד לחלוק על ר' ישמעאל בר' יוסי והדר מן שמעתי עברו א"כ הכא נמי מאן סתמי' למשנה רבי כמו התם אמרינן נמי דסתמי' קודם דשמעה משמ"י דר"י ב"י להתיר ובתר דשמעה ודאי הדר בי' ומשנה לא זזה ממקומה או אפשר לא שמע כלל ואי הוי שמע הוי הדר בי' ודאי כמו שם ועוד דבשל סופרים וכו' ר"ל בין רב לרעב"ש אע"ג דהלכה כרב באיסורי היינו לגבי דשמואל אבל לגבי רעב"ש דלא איפסקו הילכתא וכל היכא דלא איפסקו הילכתא אזלינן בשל סופרים אחר המיקל נמצא בשני טעמים הללו סותרין דברי המחמירין משני טעמים חזא דהלכה כסתם משנה ועוד דהלכה כרב באיסורי כמ"ש הרא"ש ע"ש ובב' טעמים הללו נסתרו ואדרבא יש ב' טעמים להיתר כן נ"ל ברור בדברי התוס' ויש לפסוק כן ודוק: בא"ד דבחצר המעורבת ליכא שום חידוש וכו' והוא תמוה כמ"ש המהרש"א ע"ש ותירצו מלבד שהוא דחוק בדברי התוס' אין מקום קושיא שדרך התנא לנקוט סיפא היפוכו דרישא אף שהוא נשמע מדיוק דרישא כמ"ש התוס' בכל הש"ס וכאן גופא מוכח ממחט וטבעת אמנם נ"ל דאדרבא מראיות המהרש"א מתפרשין דברי התוס' בטוב טעם ולשון והוא כי ודאי ראיותיו חזקות דרב אוסר אפילו להתקשט בבית משום שלא תרגיל בהם כמ"ש רש"י וא"כ קשה טובא למה נקט רב שאסורה לצאת בהם לחצר כיון דאפי' בבית אסורה להתקשט בהם והל"ל שאסורה להתקשט בבית אף אם תאמר שאין חילוק עכ"פ כיון שאסורה להתקשט כלל לא שייך לומר שאסורה לצאת בהם לחצר כיון שמתחילה אסורה להתקשט בהם בבית קודם יציאתה ואיך תצא אף דמשכחת שהתקשטה קודם שבת למה לי' למיכפל למיתני בדוחק הל"ל מתחילה אסורה להתקשט בהם וצ"ל לאשמעינן כח דהיתרא דלרעב"ש שרי אף לצאת לחצר וכת דהיתרא עדיף ואי מיירי בחצר מעורבת ליכא שום חידוש ולא הוי כח דהיתרא כלל והדרא קושין לדוכתא דליתני כרב אסורה להתקשט בהם כמ"ש ודוק: דף סה בגמ' ר' ינאי נפיק בהו לכרמלית וכו' ע"ז לא פירש"י כלל ונ"ל לפרש דר' ינאי ודאי לא הי' קשור ולא מיהדק אלא דמש"ה הוי נפיק שס"ל שלא אסרו אלא לר"ה אבל לכרמלית שרי וכן משמע הלשון לכך חלקו על כל דורו ולא אמר חביריו כמו לר' יוחנן משום שכ' התוס' לעיל בראי' דלדידהו ודאי הוי כרמלית כמו ר"ה וחמיר מחצר שאינה מעורבת ולכ"ע אסור משא"כ לר' יוחנן דהוי מידי דתלי בסברא חדשה במיהדק ולא מיהדק כמו שפירש"י ומכ"ש כפי מה שנפרש בפירש"י שחלקו עליו משום שסברי כרב לעיל ואסור לבה"מ

דהוי מידי דתלי בפלוגתא לעיל לכך לא חלקו אלא חביריו שסברו כרב ודוק: ברש"י בד"ה הא דמיהדק וכו' עד ולא בעי קשירה וכו' והא דחלקו עליו חביריו צ"ל דאינהו ל"ל הך סברא וק"ל: בא"ד ואמאי קאמר לבי מדרשא ולא לר"ה וכו' עיין במהרש"א שהקשה קושיא חמירה לפי פשוטו שעיקר הקושיא אמאי קאמר לב"מ שהוא דוחק ולא מפרש אחלוקין כמ"ש ולענ"ד בלא"ה א"א לפרש כך דליקשי אאיסור ופריך והא תני רב"י בקשור מותר דא"כ קשה טובא אמאי נקט והא תני רב"י וכו' הוי לי' למפרך ממתניתן דקתני במוך שבאזנה ואדרבא בלא רב"י קשה טפי וא"כ אין כאן מקום לפרש כמ"ש המהרש"א וגם פירש"י א"א לפרש כפשוטו וגם בלא"ה הוא דוחק לפרש ק' הגמ' אמאי לא קאמר לר"ה שהוא דחוק וגם מנ"ל להקשות דילמא לא הי' קשור וגם לפירש"י אמאי לא מקשה כיון שהי' קשור וגם הבה"מ לא הי' ר"ה מפסיק למה חלקו עליו חביריו דא"ל שחלקו אמאי שלא נפיק לר"ה שמא לא הי' צריך וא"ל שהי' נוטלו בעת שנפק לר"ה עיקר חסר בשלמא הגמ' י"ל דמדקדק על הלשון לעיל אבל על חביריו לא שייך זה לכן נ"ל ברור דהא דפירש"י ל"א דר"י קשור הוי ר"ל לפי המסקנא אבל המקשן הוי ס"ד דלא הי' קשור כלל והוא נפק רק לבה"מ דסובר כרעב"ש לעיל שכל שאסור לר"ה מותר לחצר אף לשאינה מעורבת לפי' תוס' לעיל ובה"מ הוי בחצירו לכך חלקו עליו חביריו דסברי כרב ולכך נקט חביריו ולא כל דורו כמו שכתבתי לעיל וע"ז מקשה אר' יוחנן והתני רב"י וכו' וא"כ איך נפיק אף לבה"מ הא סתם משנה כרב וא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה וע"ז כ' רש"י וא"ל דקשור הי' א"כ אמאי אמר לבה"מ ולא אמר אף לר"ה ומאי חידוש דנפק לבה"מ ובוודאי שקשה ג"כ אמאי חלוקין עליו חביריו אם הי' קשור ונפק לבה"מ אלא שאתחילה תכף ק' מאי קאמר דנפק לבה"מ אלא ע"כ שלא הי' קשור וא"כ איך נפק לבה"מ ומשני שהי' קשור ולא מיהדק ואיהו סבר דכולי האי לא גזרינן לבה"מ ואפ"ה חלקו עליו חביריו אף לבה"מ ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה וסבר שמא ירבו הנוטפין וכו' עד ואני קבלתי מר' הלוי וכו' עד וא"א להעמידה וכו' והא שלא הקשה לפ"ז מאי מהני המקוואות כמ"ש התוס' נ"ל דרש"י תיקון זה בפירושו לעיל בעמוד הקודם בד"ה ועביד להו מקוואות שכ' של מים מכונסין או סמוך לנהר וממשיך לתוכן מי הנהר ר"ל לפירוש שלו שנראה בעיניו עיקר כמ"ש כאן לא הי' צריך להמשיך כי יתמלה מהנוטפין ויטהר במכונסין באשבורן ולפירש שקיבל מרבינו הלוי ודאי הוצרך לפרש פשוטן של דברים כאן כי הברייתא שמביא רש"י אפשר דלא שמיע לי' אבל כאן עכ"פ הוצרך לפרש ומפרש רש"י לשיטתו שהמשיך לתוכה מי הנהר קודם שהי' הגשמים ואף שלא הפסיקן אח"כ שא"כ לא הי' מים חיים י"ל דעכ"פ בהמקוה לא רבו נוטפין שהי' מלא מים חיים מן קודם הגשמים ודוק: ברש"י בד"ה אלא פרת ביומי תשרי וכו' ואני שמעתי בבכורות וכו' עד להיות זב וזבה טובלין בהן וכו' והוא תמוה לכאורה כמ"ש המהרש"א דזבה א"צ מים חיים כמ"ש רש"י ופי' המהרש"א תמוה מאד דלמאי נקט כלל זב וזבה דשם לא קאי אף על נדה רק לכל טומאות בעולם והל"ל סתמא להיות טובלין בהן וגם פירושו בנ"מ בין הפירושים הוא דחוק מאד דמאי נפקותא בזה כיון שהשורש אחד אמנם נלע"ד ברור שאין כאן כלל גימגום כי רש"י בא לפרש לפי קבלת ר' הלוי כמ"ש לעיל בשלמא ברייתא לא שמיע לי' והי' סבור שאף זבה צריכה מים חיים אבל היכא הי' מפרש פשוטן של דברים כאן דמשמע להדיא כפירש"י דעיקר הקפידא משום

זחילה ואשבורן הוא דאי משום מים חיים מאי שייך הלשון מטהר בזוחלין משמע שמתהר טמאים בזוחלין אף לא באשבורן דאל"ה מאי לשון בזוחלין דהא אף באשבורן אינו מטהר והל"ל אין הזוחלין מטהר זבין אלא פרת וכו' וכי נאמר שר' הלוי הי' מפרש דברים שאין מתקיימין לזה כ' רש"י ואני שמעתי ר"ל ע"פ הפי' ששמעתי לעיל שמעתי לפרש גם כאן דלשון מטהר היינו לשון ביטול שהנוטפין נעשין טהורין כמו זוחלין להיותם מים חיים מטהרין והיינו דכתב זב וזבה דלפי' ר' הלוי ודאי הי' סבר דאף זבה צריך מים חיים ודוק: בתוס' בד"ה דאמר שמואל נהרא מכיפי' מתברך וכו' עד וי"ל כדאמר במסכת תענית וכו' ולכאורה הוא תמוה דא"כ במאי פליג רב אשמואל דהא אף לשמואל סהדא רבא פרת אמיטרא והי' נ"ל לפי פשוטו דלדידי' אף בלא גשם יכול להתברך מכיפי' וא"כ ליכא סהדא רבא אבל כד דייקת זה אינו דא"כ קשה לשמואל ק' התו' להפך דהא קא חזינן דבלא גשמים הם תמיד קטנים וגם סמיכת ואור"ת לכאן הוא דחוק לפי פשוטו ולשון ואור"ת בואו משמע שנמשך מהקודם לכן נלע"ד ברור דבאמת הוא כן שרב לא פליג כלל אשמואל אלא המשך הדברים דאבוה דשמואל סבר כרב דמתברך מהגשמים אלא שאם בשעת גשמים מתברך מכיפי' א"כ אין חשש מזה לכך קאמר ופליגא ר"ל אבוה דשמואל פליג אשמואל דאמר נהרא מכיפי' מתברך דלדידי' אף אם יסבור כרב לא הי' צריך למיעבד מקוואות אבל רב ודאי אין שום הכרח לומר דפליג אשמואל וא"כ שפיר נמשך הך ואור"ת דהלכה כשמואל מהקודם דלפי פשוטו דרב פליג אשמואל ודאי אין הלכה כשמואל דהילכתא כרב באיסורי מכ"ש הכא דאבוה דשמואל נמי סבר כרב אבל בתר שכתבו הך וי"ל וכו' ורב לא פליג אשמואל שפיר פסק ר"ת דהילכתא כשמואל וכן הלכה לפמ"ש ודוק: בתוס' בד"ה הקיטע יוצא בקב שלו פ"ה וכו' עד ואינו נסמך עליו וכו' ע"ש כתב המהרש"א שעיקר הגירסא להג"י והוא נסמך עליו ומזה יוצא לו קושיא עצומה דא"כ אמאי לא מטמא מדרס לאביי ולענ"ד נראה בראיות רבות שעיקר הוא כגירסא שלפנינו חדא קושיתו עצומה וביותר ממ"ש הוא שהוא כ' לאביי קשה ובאמת אף לרבא קשה שהרי רבא לא מטמא מדרס אלא כשיש לו בית קיבול כתותין שאז נסמך עליו לפעמים אבל כשאין לו בית קיבול ע"כ גם רבא מודה שאינו טמא מדרס דאי הוי טמא מדרס הי' גם טמא מת שהכלל בידינו כל הטמא מדרס טמא מת כמ"ש התוס' לקמן בד"ה רבא אמר ע"ש וא"כ מוכח שאינו נסמך עליו כלל אף לפעמים דאי הוי נסמך לפעמים הי' טמא מדרס לרבא וזה הוכחה גדולה שא"א לגרוס כלל והוא נסמך דלפום רהיטא הייתי סבור לומר שאף הגירסא זאת מתקיים שנסמך היינו לפעמים ומאן דגרס אינו נסמך היינו ברוב כמ"ש רש"י בגמ' גבי אביי ורבא אמנם לפמ"ש מוכח דבלא כתיתין אינו נסמך עליו כלל ע"כ א"א לגרוס אלא כמ"ש לפנינו ואינו נסמך עליו ודוק וכן מוכח מדברי רש"י פעמיים ושלש חדא דבגמ' גבי אביי ורבא כ' רש"י בפירוש דקסבר לאו לסמיכה עביד אלא לתכשיט ר"ל שיסברו שיש לו רגל הולך בו כברגל ואף בדברי רבא כ' בד"ה טמא מדרס וכו' עד והאי נמי זימנין דמיסתמך משמע אבל לא עביד לסמיכה והך נמי רק בכתותין כמ"ש ועוד במשנה נמי מוכח להדיא ממ"ש במשנה א"ר יוסי דלאו תכשיט הוא מאי שייך לכאן תכשיט והל"ל דלאו מנעל הוא אלא ודאי אף לר"מ לאו מנעל הוא בלא כתותין לכ"ע דלא סמך עליו אלא ר"מ מתיר משום תכשיט דעביד לתכשיט כמ"ש רש"י בגמ' ועוד שכ' רש"י

בד"ה סמוכות שלו טמאין מדרס דהא עביד לסמיכת גופו משמע ודאי משא"כ בקיטע דרישא שאינו נסמך עליו גופו וכן משמע הלשון דקרי ל'י' הכא קב והתם סמוכות אלא ודאי שאף לפירש"י ברישא אינו נסמך כלל עליו אלא על הרגל השני לפי ס"ד דתוס' ובאמת אף על המקל וביותר מוכח כן שכ' התוס' פ"ה והיכן הוא כן ברש"י ודוחק לומר קונטרס אחר אמנם לפי גירסתינו כפל ושלש כן כמ"ש וכן מ"ש לשים ראש שוקו חוקק בו מעט כתב כן בד"ה טמא מדרס ומ"ש התוס' ומש"ה יוצא וכו' ר"ל קאי אתרווייהו ר"ל משום שכ' רש"י שמשים ראש שוקו בתוכו והולך בו כרגל מ"ה ר"מ מתיר דהוי מנעל אף שאינו סומך הוי כמו מנעל שעביד לתכשיט שיהא כמו מנעל ומשום שכ' שאינו נסמך לכך ר' יוסי אוסר ודוק: בא"ד וי"ל דה"נ בהא פליגי וכו' הוא תמוה גדולה מאי ה"נ הא היינו על כך משנה ממש קאמר התם וגם תימה גדולה מאי שייך כלל וי"ל דהא לפי פשוטו לא מקשים אלא ארש"י שכ' לר' יוסי טעמא אחר דלא כמ"ש בגמ' ביומא וע"ז לא תירצו וכי צריכין להכרעה שאמת כדברי הגמ' ואם באו לפרש דברי הגמ' דלשם אין שייך לכאן ולזה הקושיא וגם אריכות דבריהם בפ"ה אין שייך לזה הקושיא דהל"ל פ"ה ר"י אוסר שאינו מנעל והקשה ר"ת וגם שלילות פי' ה"ר פורת לזה אינו מקושר: ולפי פשוטו ה"ל לפרש את דבריהם דה"ק וי"ל דה"נ ר"ל אף דברי רש"י שכ' דלאו תכשיט הוא ולא מנעל נמי מתפרש הכי דבא לפרש אמאי גזר בזה טפי דילמא נפיל יותר משאר מנעיל אזה כתב דלאו מנעל הוא ר"ל כיון דשל עץ הוא לא מיהדק כשאר מנעל וכשאר תכשיט לכך גזרינן דילמא נפיל: אמנם ב' קושיות אחרונות שכתבתי אינו מתורץ וגם לשון ה"נ אינו מתפרש היטב וביתר תימה גדולה על מ"ש בא"ד והרב פורת פי' וכו' עד ובהא פליגי ר"י סבר כיון שאינו נסמך עליו אלא תלוי באויר חיישינן דילמא נפל וכו' דלפ"ז היכי מוכח בגמ' מכאן מר"י דסנדל של עץ ושל סיידין לא הוי מנעל לר' יוסי לענין שבת וחליצההא בסנדל ודאי לא שייך הך גזירה שאין תלוי באויר אלא הולך בו כבשאר סנדל ולומר דמיירי נמי בקב הקיטע א"א דקיטע אינו חולץ ומכ"ש בסיידין א"א לומר כן לכן נלע"ד ברור המשך ושלילות כל דברי התוס' דודאי אין כוונתם להקשות אפירש"י מה שנותן טעם לר' יוסי משום דלאו מנעל דלא כמסקנת הגמ' דיומא מלבד שכן סוגית רש"י לפרש במשנה לפי פשוטו וכדס"ד בגמ' וכן נמי ס"ד דמקשה שם אמנם כאן א"צ לזה שדברי רש"י נכונים וברורים שהרי חזינן בכאן כסוגיא דגמ' רב הונא ושמואל ע"כ מפרשים כן דאי כמסקנת הגמ' דלשם דבקב גזרינן דילמא נפיל ולא במנעל ולא תלי בשל עץ היכי מדמי ל'י' סנדל של עץ ולומר דלר' יוסי סנדל של עץ לא הוי מנעל לענין שבת וחליצה היכי מוכח סנדל מקב וכי לר' יוסי בכל המנעלים אוסר ובקב ודאי להך טעמא דילמא נפיל לא תלי בשל עץ אף בשל עור אסור אלא ע"כ שמואל ורב הונא סברי כפירש"י דהכא וכדברי המקשה דלשם דטעמא דר' יוסי בקב הוי כיון שהוא של עץ דלאו אורח'י של מנעל בהכי לא הוי מנעל כמ"ש רש"י בגמ' ולכך מדמי להכא סנדל של עץ והא דאסור לצאת בו ב"כ משום די"כ אסור אף בדבר שאינו מנעל וכסברת המקשה לשם ובאמת לשמואל ורב הונא אסור לצאת ב"כ אף בשעם ודהוצי ולכך הקשה שם אהנך דנפקי בהו ע"ש ומסיק שם דלהנך אמוראי דהתם סברי דלר' יוסי מנעל הוא אלא דגזרינן דילמא נפיל ורש"י פי' כאן כפי מה שראה סוגיא דכאן אמנם שלילות קושייתם אמאי שכתב רש"י דקב היינו שמשים ראש שוקו בתוכו ומגיע לארץ

והולך בו כמו במנעל אלא שאינו נסמך עליו וגם זה הוא מוכרח כאן לפרש כן דהא מדמי ליה סנדל של עץ משמע דהוי כמו מנעל אלא דטעם דר"י משום שהוא של עץ והקשה ר"ת וכו' ר"ל כיון שע"כ הכא מוכח כרש"י א"כ איך שייך למיגזר דילמא נפיל כיון שהולך בו כמו במנעול והסוגיא דהתם ע"כ לא סברי משום שהוא של עץ דהא מסיק דאף בשל עץ הוי מנעל וא"כ לגזור אף בכל מנעלים בשלמא לסוגיא דהכא ניהא דתלי בשל עץ אבל לסוגיא דהתם קשה אזה תירצו שפיר דלא פליגי כלל הסוגיא אלא דהכי נמי ר"ל הסוגיא דהכא נמי סוברת כן דפליגי משום דילמא נפיל והא דתלי בשל עץ ואוסר אף בסנדל של עץ היינו והואיל שהוא של עץ לא מיהדק וכו' וכן נמי כוונת רש"י כמ"ש לעיל או שרש"י פי' לפי ס"ד כמ"ש לעיל וע"ז כ' והרב פורת פי' דגם בזה פליגי הסוגיא דסוגיא דהתם סברי שהקב תלוי לו מאחוריו כן תירץ התם להנך אמוראי דהתם ואמוראי דהכא מוקי לה כפירש"י וכמ"ש לעיל והא דהקשו תוס' ארבא לפי' הרב פורת היינו משום דאביי ורבא נמי אית להו התם כן דרשאי לצאת בי"כ בדבר שאינו מנעל וע"כ נמי סברי כפי' הרב פורת ודוק היטב כי הוא נכון: דף סו ע"א בגמ' הילכתא מאי נלע"ד דהא בהא תליא דקי"ל הלכה כר' יוסי מחבירו ולכך לא פשיט ליה אלא ראשונה וממילא ידעינן דהלכה כר"י וק"ל: ברש"י בד"ה ור"י בן נורי מטהר וכו' עד ול"נ דשל קש הוא וכו' נ"ל מש"ה לא נראה לו לשון רבותיו דלדידהו ריב"נ סבר כר' יוסי והיינו הך והל"ל אף ריב"נ סבר כר' יוסי אבל ללשון רש"י פליגי דלרב הונא אף ר"ע סברי דשל קש הוי כשל עץ וכר"ע ופליגי בדר"מ ור"י ולרב יוסף כ"ע סברי כר"מ אלא דפליגי אי הוי של קש כשל עץ ואין מקום לק' מהרש"א וק"ל: בתוס' בד"ה טמא מדרס ולא הודו לו וא"ת ואמאי לא הודו לו וכו' ר"ל בין לפי דמוקי כר' יוסי קשה ע"כ לא פליגי ר' יוסי אלא לענין שבת וחליצה דלא הוי מנעל ותכשיט אבל לענין מדרס אף דלא הוי מנעל כיון שיחדו לשיבה לא גרע מכיפת שאור וכן לריב"נ ללשון רש"י קשה כן וכן ללשון שני דקש לא מיקרי עץ נמי קשה דע"כ לא מטהר אלא בשאר טומאות דבגד ועור ועץ כתיב בפרשה כמ"ש תוס' בדיבור שלאח"ז אבל לענין מדרס מטמא הכל דהא סתמא כתיב כל אשר ישב עליו וק"ל: בא"ד הואיל ואין רגילות לעשות מנעל כמותו דכוותי' בשפופרת וכו' נלע"ד דתוס' באים לתרץ בזה דלא תיקשי א"כ אף דר"מ טהור אף דאית ליה דהוי מנעל היינו גבי סנדל ממש וכן קב הקיטע אבל זה הא לא עביד להילוכא בשלמא ר"ע י"ל דסבר דחשיב הילוך כדמשמע בגמ' אבל הודו ולא הודו מאי תלי בר"מ ור' יוסי ויותר קשה מאי משני רב יוסף ריב"נ היא הא שם לא שייך זה הסברא והיאך מדמי ליה להכא דע"כ מטהר משום דלא חשיב הילוך ולכך מפרשין דאי הוי מיקרי מנעל אף בהילוך מועט הוי טמא מדרס כיון דשם מנעל עליו ולכך משני אר' עקיבא דסבר כר"מ שכן מטייל בו וכן אותן שהודו לר"ע אבל לא הודו סברי כר' יוסי דלא מיקרי מנעל ולא מיטמא אלא מטעם כיפת שאור ובעינן מיוחד ממש להילוך וזה לא הוי הילוך וכן מדמי שפיר לריב"נ דכיון דמטהר בשופרת הואיל ואין רגילות ה"נ לא מיקרי מנעל מטעם שאין רגילות ושוב לא טמא מחמת הילוך שלא מיקרי הילוך אליבא דכ"ע מאי שמטייל להיות מיוחד מחמת זה למדרס ודוק היטב וממילא אין מקום לגימגום המהרש"א עיין שם ודוק: בגמ' אמר רב יוסף מאן לא הודו לו וכו' ונלע"ד דלרב יוסף לא קאי לא הודו לו אלא לענין טומאה לבד ולא לענין חליצה ושבת ודוק:

בתוס' בד"ה בני מלכים וכו' עד הכא מיירי בתלויים בשלשלת דלא מיפסיק והא דמוקי כר"ש דשליף שפיר שייך אף בתלוי בשלשלת אבל באריג בכסותו לא שייך שליף ועפ"ז קשה לכאורה למה מפליג שם בעבד בין זוג שבצווארו לזוג שבכסותו ולא מפליג בצווארו גופא בין תלוי בשלשלת כיון דמשמע לכאורה דבעבד לא שייך שליף ומחוי וצ"ל כמ"ש התוס' שם דבעבד אין דרך להיות תלוי בשלשלת ועיין במהרש"א שהקשה אתוס' למה לא נקטי זוג גופא אמנם נלע"ד דשפיר י"ל בעבד דילמא שליף ומחוי והגמ' חדא נקיט וא"כ לא מצי תוס' להקשות מברייטא גופא מזוג דדילמא טעמא נמי משום שליף ומחוי כרבנן דר"ש או ודאי אף ר"ש מודה דגבי עבד לא שייך בני מלכים הם ולכך לא שרי אלא באריג בכסותו אבל לא בשלשלת אלא מלשון הגמ' דלשם קשה כמו שהקשו שם אבל כאן רצו להקשות מברייטא גופא לכך הקשו מחותם דקשה מברייטא גופא ודוקבא"ד וריב"א פי' דבירושלמי וכו' ר"ל שמפרש אף סוגיא דגמרתינו לפי הירושלמי והך מ"מ יל"ד וי"ל הכל ריב"א מפרש לי' וק"ל: סליק פרק ששי בעזרת כבודי ומרים ראשי ואך לא בעי.

יאמצני לכתוב על פרק שביעי. בעזר זורה ארזי ורבעי אתחיל פרק שביעי פרק שביעי דף סז ע"ב כלל גדול.

עיינן בפירש"י בד"ה אינו חייב אלא א' ובד"ה היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה וכו' ועיינן בתוס' בד"ה היודע עיקר שבת שהקשו ג' גאונים ג' קושיות ארש"י ועיינן באבן העוזר שהאריך לתרץ בטוב דברי רש"י מק' התוס' ושאר ק' והוא העירני ג"כ לילך בעקביו לתרץ מיני' ובי' דברי רש"י מק' התוס' ושאר ק' חמורות הנופלת עליו ובדבריו ויתורץ גם מימרא דשמעתתא בפירקין בדף ס"ט ע"ב המתחיל בגמ' מנה"מ אמר ר"נ תרי קראי כתיבי וכו' מתקיף לה רנב"י אדרבא איפכא מסתברא וכו' והוא תמוה מאד דמתחיל להקשות הא כיצד והיינו ודאי דכאן כתיב א' לשבתות הרבה וכאן א' לכל שבת דאל"כ מאי קשה וע"ז לא משני רק מחזיר הקושיא רק רש"י פי' תירץ והוא חסר מהגמ' ואם נאמר דהכל הוא קושיא פשיטא חסר התירץ וגם מאי מפרש עוד בגמ' כל פסוק א' בפירוש מאי נפקותא בזה דאמר ושמרו ב"י וכו' הל"ל כאן שמירה א' לשבתות הרבה וכאן שמירה לכל שבת ותו לא יפול הקושיא ועיינן בפירושי לקמן שתוצתי הקושיא ראשונה בב' אופנים בטוב טעם קרוב לפשוטו אמנם זה הדיקדוק אינו מתורץ וגם ביותר תמוה הקושיא דמתקיף מאי נ"מ ובמאי סברא פליגי ומאי זה קושיא כמ"ש רש"י ע"ש ומאי הלשון אדרבא והלשון מתקיף ואף לדוחק פירש"י הל"ל ר"נ אמר ושמרו ב"י שמירה אחת כמו בכל הש"ס היכא דפליגי במ"ד אמנם ע"פ שנתרץ כאן דברי רש"י ממילא יתורץ גבי המימרא זו ונבאר שי"ל עוד בדברי רש"י כמ"ש האבן עוזר שקשה דידי' אדידי' שבעצמו כ' במס' כריתות אימים שבנתיים דאע"ג דלא ידע כמו שידע דמי כמ"ש התוס' בכאן ואני מוסיף דלפי פי' התוס' בדברי רש"י שמפרש הטעם מסברא בלא לימוד כמ"ש מהר"מ מלובלין לתרץ דברי התוס' שמקשינן שפיר וכן נראה באמת מלשון רש"י שכתב ושגגה קמייתא משום שבת הוא דהוי והא ידע לי' ביני וביני משמע דמסברא הוי ידיעה כיון שעיקר השגגה נודע לו קשה כאן גופא דידי' אדידי' דבד"ה לעיל מיני' גבי אינו חייב אלא א' כתב לימוד ולסברא שבכאן א"צ שום לימוד וגם ביותר תמוה מי הכריח לרש"י ליכנס בדוחק הגדול הזה כיון שיש לימוד ואי לפרש טעם למה מסתבר

לפרש הפסוקים אין זה אלא תמה דהיכי נפרש איפכא בהשוכח עיקר שבת יתחייב על כל שבת והיודע עיקר שבת יתחייב אחד ובזה מתפרשין באמת דברי התוס' ומכ"ש לפמ"ש לקמן בחידושי לפרש דברי התוס' ועל פיהם יתורץ הקושיא ראשונה במימרא שכתבתי וא"כ קשה על רש"י ועיין מ"ש בחידושי לתרץ כל שיטה בפ"ע ע"פ פשוטו אמנם עכשיו נ"ל לתרץ בדרך לימוד הישיבה ונקדים לתרץ דברי התוס' וע"פ דבריהם יתורץ ממילא דברי רש"י: והוא דדברי התוס' לפי פשטן תמוהין שהקשו ולא תירצו כלום שכ' ותימא דהתם יליף ר"א וכו' עד ובנדה לא כתיב ותירצו ונר' לר"י וכו' ע"ש היטב ועדיין אינו מתורץ לפי סוגיא דלא סבר האי קרא דהכא בשבת רק יליף מנדה מנ"ל בנדה גופא כיון דלא כתיב קרא ולפ"י התוס' לא הוי רק גזירת הכתוב ומנא לן הגזירה בנדה גופא אמנם ע"פ מה שמצאתי בדברי הרמב"ם שכ' בפ"ח מה' שגגות וז"ל שם בה' ה' הבא על הנדה בשוגג וטהרה וטבלה וחזרה וראתה ובא עלי' פעם שני' באותו שגגה עצמה חייב על כל פעם ופעם אע"פ שהוא בהעלם א' וגוף א' שזמן נדות זה חוץ מזמן נדות השנית והרי הן כשתי נשים נדות עכ"ל והוא סברא נכונה כיון שכל א' נדות אחרת הוי כגופים מחולקים וא"כ מתפרש שפיר סוגיא דהתם ע"פ ח"י התוס' דבשבת ליכא האי סברא וקרא לית לי' רק יליף מנדה ועפ"ז יתחזק הק' על רש"י וגם על הרמב"ם שפוסק דלא כסתם גמ' דהכא דיליף מקראי גבי שבת אמנם נ"ל אדרבא עפ"ז יתורצו כל הק' על רש"י ושיטת רש"י יותר נכון דא"צ לומר דהסוגיות חלוקות שהוא דוחק גדול וגם שסתם הגמ' דכאן יהא נגד המשנה דהתם ול"ל להגמ' לפרש כן ולא לומר דהמשנה דהכא סובר כמשנה דהתם אך לפירש"י יעלו הכל אל סיגנון ודיעה אחת והוא דודאי גם לרש"י גם הסוגיא דהכא אית לה סברא החיצונה בלי שום קרא אית לן לחייב על כל שבת ושבת ק"ו מנדה ובנדה איכא סברא כמ"ש הרמב"ם אלא דלפ"ז גם בשוכח עיקר שבת או אף תינוק שנשבה יש לחייב על כל שבת ושבת כיון דיליף מנדה דהוי כגופים מחולקי' ה"ה גבי שבת לכך הוצרך רש"י ברישא אהא דאינו חייב אלא אחת לפרש דיליף מקרא וגם התורה הצריכה ליכתב קרא שמירה א' לשבתות הרבה לאפוקי מסברא זאת וכיון שכבר הוצרך למיכתב זה הקרא אי לאו הוי כתיב קרא אחריתי שמירה לכל שבת אף דאיכא סברת רש"י א"א שלא שמע הלא גם בשוכח עיקר שבת יש סברא חיצונה ק"ו מנדה ואפיק לי' קרא שמירה אחת לשבתות דלא ליחייב אלא חדא מה"ת לחלק בקרא כיון דסתמא כתיב שמירה א' לשבתות הרבה ה"א אף ביודע עיקר שבת אינו חייב אלא אחת כיון דלא הוי ידיעת חטא ממש לכך הוצרך ליכתוב קרא השני' לחייב על כל שבת ממילא מוקמינן קרא השני להיודע עיקר שבת דאיכא ב' סברות ק"ו מנדה וגם ידיעת שגגה שמחלקת לפירש"י וקרא קמא להשוכח עיקר שבת דאפיק רק מחד סברא הק"ו מנדה וכן גבי שגגת מלאכות דליכא אף ידיעת שגגה רק הק"ו מנדה נשאר בכלל קרא קמא דאפיק מהך סברא ועפ"ז ממילא מתורצין קושיא שנית ושלישית ע"פ ק' ג' מתורץ גם ק' הב' דבאמת ע"פ סברא חיצונה מנדה הוצרך למיכתב קרא קמא דשמירה א' וממילא הוצרך ליכתב גם קרא בתרא דלא נימא קרא קמא מפיק כל הסברות כמ"ש אלא שקושיא ראשונה במקומה עומדת ודוחק לומר כמו שמפיק הסברא ק"ו מנדה לחוד מפיק ג"כ סברא דידיעה לחוד מנא לן לדמות הסברות וגם הק' שלישית אינו מתורץ היטב אע"ג דסברא חיצונה הוא ק"ו מנדה כיון דבאמת יש קרא למה לי' לר"א

לומר הק"ו הל"ל קרא וגם עכשיו מתחזק יותר הקושיא ארש"י למה לי סברא א"א שלא שמע כיון שיש קרא ומאי ראית ל"ל כמ"ש ונבוא לתרץ קושיא ראשונה ונאמר דאדרבא ממקום שבאו התוס' להקשות ארש"י מדברי רבא משם מתורץ דברי רש"י ג"כ מק' שכתבתי מדברי רבא הוציא רש"י הסברא א"א שלא שמע וגם המשנה הוצרך לומר הק"ו מנדה והוא שע"פ סברא שכתבתי מוכרח רבא מקרא ידיעת שגגת שבת לחוד לא הוי ידיעה אע"ג דמסברא הוי ידיעה כמ"ש רש"י והוא מדהוצרך למיכתב קרא בתרא שמירה לכל שבת ושבת דמיירי בהיודע עיקר שבת ע"כ ושם הוי ידיעת שבת דהוי מסברא לחוד ידיעה כמ"ש רש"י ע"כ דאל"ה הוי קרא קמא מפיק גם מזה הסברא דסתמא כתיב שמירה אחת לשבתות הרבה אף ביודע עיקר שבת כמ"ש וע"כ ה"א אי לא כתיב קרא בתרא ידיעת שבת לחוד לא הוי ידיעה וא"כ אף דכתיב קרא בתרא לא מפיק מסברא דקרא קמא אלא שמירה לכל שבת בפ"ע דהוי גם סברא דק"ו מנדה אבל ידיעת שבת בשבת אחד כדינא דרבא דליתא במשמעותא דקרא בתרא דשם נאמר לכל שבת ושבת נשאר בכללא דקרא קמא דאינו חייב אלא אחת ומשבתות הרבה אף דהוי ידיעת שבת ליכא למילף לידיעת שבת בשבת א' דשם איכא גם סברת דק"ו מנדה וא"כ ממילא מתורץ דברי רבא דמוכח מקרא דהכא ומתורץ ג"כ המשנה דאי לא הוי אמר הק"ו רק הקרא הוי ילפינן מיני' ה"ה לידיעת שבת בשבת אחד כעין דרבא ג"כ מחלק לכך אמר לי' דכאן איכא גם ק"ו מנדה וליכא למילף וא"כ גם מהמשנה דהתם ומקרא דהכא רבא הוציא דין שלו וא"כ אדרבא משום דרבא הוכרח רש"י לפרש דכאן הוי ידיעת שבת דא"א שלא שמע דאל"ה ליכא כאן ידיעת שבת כלל רק גזירת הכתוב כמ"ש התוס' אינו נכנס כלל בגדר הידיעה ומנ"ל לרבא ידיעת שבת בשגגת שבת לא הוי ידיעה לחלק דמסברא ודאי הוי ידיעה כמ"ש רש"י: ועפ"ז מתורץ היטב המימרא דגמ' שהבאתי והוא דודאי פשטי' דקרא משתמע כמו אתקפתא דרנב"י דהך קרא ושמרו את השבת שמירה לשבת אחד משא"כ שבתותי תשמרו דסברא קמייתא דלשון שבת משמע דשבתות הרבה הויין אחד הוא דוחק וא"כ ה"ק נמי ר"נ אמר רבה כתיב ושמרו ב"י את השבת דמשמע שמירה לכל שבת וכתיב את שבתותי תשמרו דמשמע שמירה א' הא כיצד ר"ל איפכא מבעי' לי' למיכתב דהא ביארנו ע"פ שיטת רש"י דבלא שום קרא הוי מיחייב על כל שבת משום ק"ו מנדה ומכ"ש היודע עיקר שבת דא"צ קרא דאיכא נמי סברא דא"א שלא שמע אלא משום דאיצטרך קרא דשמירה א' לחייב א' בשוכח עיקר שבת וה"א גם ביודע עיקר שבת אינו חייב אלא אחת לכך צריך קרא דשמירה לכל שבת וא"כ ברישא ה"ל למיכתב קרא דשמירה אחת דכל קמא דלא כתיב קרא דשמירה אחת לא צריך קרא דשמירה לכל שבת וקרא דושמרו את השבת כתיב קודם אלא ע"כ ושמרו ב"י את השבת משמע שמירה א' דשבת לשון יחיד משמע שכל השבתים אינו אלא א' לענין שמירה וכו' ואהא מתקיף לי' רנב"י שפיר אדרבא ר"ל וכי בשביל סברא שלך אתה מהפך משמעות הקרא אדרבא מקרא נוכח הסברא כיון דקרא משמע קודם לימוד דשמירה לכל שבת ע"כ דסברא ק"ו מנדה לחייב על שגגת שבת לכל שבת אינו אלא כראב"ש דנדה ק"ו משבת ולסוגיא דמשנה ע"כ לא דריש להני קראי וזהו מתקיף דע"כ ליתא דהך דרשה דקאמרת רק שגגת שבת וזדון מלאכות קבעי מיני' אי ימים שבנתיים הויין ידיעה אבל בשוכח עיקר שבת לא שייך ימים שבנתיים כמ"ש רש"י או באמת קאי

באתקפתא ודוק היטב כי הוא נכון הכל לפענ"ד ורש"י נקט באמת כפי דרשה דר"נ אמר רבה דמשום אתקפתא לא שבקינן פירושא דמשנה ודוק היטב: ונבוא לבאר פירקין בעזה"י לפי פשוטו ע"פ לימוד הישיבה בשיעורין: ברש"י הנ"ל תרצתי לפי פשוטו דרש"י בא ליתן טעם לסברא דמוקמינן קרא דשמירה אחת לשוכח עיקר שבת וקרא דשמירה לכל שבת איודע עיקר שבת אע"ג דל"ל איפכא מ"מ נוקים לדרשה אחרת כיון דאין טעם נכון לחלק ביניהם וביותר קשה למה לא נימא דגם בזדון ושבת ושגגת מלאכות דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק לכך כתב סברא משום דהיודע עיקר שבת הוי עכ"פ מקצת ידיעה גלי לן קרא דהכא הוי ידיעה לחלק משא"כ בשוכח עיקר שבת או בשגגת מלאכות דלא הוי כלל ידיעה לא אמרינן ימים שבנתיים הויין ידיעה ובאמת היא קושיא גדולה על התוס' עכ"פ גם גבי מלאכות נימא ימים שבנתיים ימי היתר לחלק מגזירת הכתוב וגם בשוכח עיקר שבת קשה לפירושם אף דכתיב תרי קראי כיון דאין טעם נכון לחלק ביניהם תדע דהא גם לענין חילוק מלאכות בשגגת מלאכות ולא בשגגת שבת כתיבי נמי תרי קראי כמ"ש רש"י כאן והוא מהגמ' ואעפ"כ מקשה בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא ולכאורה צ"ע על התוס' אמנם תרצתי בטוב טעם ועיין בחידושינו בגמ' דף ס"ט ע"ב שכתבתי שם לתרץ בזה המימרא בגמרא דושמרו לפי פשוטו ודוק: ברש"י בד"ה היודע שהוא שבת וכו' עד ולקמן יליף וכו' לכאורה הוא תמוה שכתב רק כר' יוסי שהוא דיעה א' משלש שהובא בגמ' ולר' נתן ולשמואל ליכא תרי קראי אמנם עיין בחידושינו בגמ' שם שכן הוא אליבא דכ"ע והוא מוכרח ע"ש ודוק: דף סח ע"א ברש"י בד"ה עוד כלל אחר וכו' עד וכאן כלל יותר וכו' משמע לפירושו דדוקא משום שהוא כולל דינים טפי ולא משום שהוא חמור יותר שחייב טפי וא"כ קשה גבי שביעית מ"ט תני גדול דלא שייך כפי' התוס' שחמור טפי שיש לו ביעור ושם אינו כולל דינים יותר דמ"ש דין דיש לו ביעור מדין דאין לו ביעור וגם באמת אף בלא"ה פ"י תו' דחוק לכן נלע"ד דרש"י בא לתרץ קושיות התוס' בד"ה והא גבי מעשר שכ' וז"ל תימה למה ישנה כלל גדול וכו' ע"ש וגם בא לתרץ ל"ל דמייתי גבי שביעית נמי שהוא מיותר לכך כ' דמכאן לא קשה אמעשר דכאן הכלל ראשון כולל יותר משא"כ במעשר לכך מייתי גבי שביעית נמי ושם אינו כולל יותר בראשון אפ"ה תני גדול ע"כ צ"ל כיון דקבעי למיתני כלל אחר ר"ל אע"ג שאין הראשון גדול מאחרון כיון שרוצה לשנות ב' כללים שייך בראשון גדול דקאי אשניהם שכוללין טובא א"כ קשה גבי מעשר נמי ובהו מדוקדק בגמ' היתור לשון דגבי שביעית חזר ואמר משום דקבעי למיתני והוא מיותר דכבר אמרו גבי שבת והל"ל גבי שביעית נמי כן ולפמ"ש הוא מדוקדק ודוק: אמנם גם לפי' התוס' יש לתרץ בסוגיא זו דהא ברוב ספרים איתא בתוס' גבי מעשר תימא בא' ומשמע שיש תירוץ אלא שהתוס' ג"כ באו לתרץ הך יתור דגבי שביעית נמי לכך כתבו תימא למה ישנה גדול וכו' וא"כ מהכא לק"מ אמעשר רק משביעית מקשה שפיר ע"פ מ"ש לעיל אהא דקתני בבבא אחריתי גדול משום דתני כלל קטן קמי' וא"כ קשה גבי מעשר ליתני בבתרא גדול שהוא כולל טפי מהראשון ע"ש וק"ל: ברש"י בד"ה גבי שביעית בפ' בנות שוח ט"ס הוא שהוא פרק שלישי ממנו והי' כתוב בפ' זו"ה: בתוס' בד"ה דאית בי' אבות ותולדות וכו' עד דלא שייך להזכיר והקשו כל המפרשים מנזיקין וטומאה ונגעים ומהרש"ל ומהר"מ כיונו לדבר אחד משום דכולן התולדות גריעי מסברא מאבות

משא"כ במעשר והמהרש"א כתב עליו שהוא דרך רחוק בדברי התו' ופירש הוא היינו דלא שייך לשון גדול אלא באבות ותולדת של איסור מלאכה ולענ"ד נראה אדרבא פירושו דחוק מדברי הגמ' ותוס' דתוס' כ' דלא שייך להזכיר אבות ותולדות וכו' משמע דעיקר הזכרת אבות לא שייך אלא באיסור מלאכה וגם אין טעם לסברא זו ואם איסור מלאכה חשיב יותר למה נקט כלל בגמ' אבות ותולדות הל"ל גבי שבת ושביעית דאיסור מלאכה תני גדול ולפירושה נחא מסברא תדע דהא באמת לא תני לשון אבות ותולדות גבי מעשה והיינו כמ"ש הם ומ"ש שהוא רחוק היינו ודאי שתוס' כתבו לשון שלילה דלא שייך אלא גבי איסור מלאכה לק"מ דנקטי איסור מלאכה וכיוצא בו דזיל בתר טעמא שהוא גרוע מן סברא ולאפוקי גבי מעשר נקטי איסור מלאכה אמנם בזה גם פירושה דחוק דגם גבי נזיקין למה גרוע דחיפה ונשיכה ונגיפה מנגיחה וכן אינך לאו ודאי משום דכתיבי בקראי וכן גבי מעשר נמי וגם אין טעם נכון ללשון אבות ותולדות משום דגריעי מסברא: לכן נלע"ד נכון לפרש ע"פ סיגנון שלהם דלשון אבות ותולדות היכא דהתולדה נפיק מן אב ויש לכל אב תולדה דילי' והוא לשון אבות ותולדה כמו בנים הבאים מן אב שלהם וכן גבי שבת כל אב יש לו תולדת הדומין לאב שלהם מש"ה אסירי וכן גבי שביעית משא"כ גבי מעשר דאילן וירק לא נפיק מדגן תירוש ויצהר אלא שאסרו חכמים בפ"ע משום גזירה וגם אין לכל אב תולדה שלו וא"כ לק"מ מנזיקין וטומאה ואינך דשם נמי נפיק התולדה מאב ודומה לו ויש לכל אב תולדה שלו כמו גבי איסור מלאכה ודוק.

ויותר נ"ל לפרש שגם שלילות דברי התוס' הוא נכון דהא דנקטי איסור מלאכה היינו איסור עשיה שאסור לעשות כן ואם עשה איסור חייב בזה שייך אבות ותולדות לאפוקי מאיסור אכילה כמו שמחלקין בדיבור שלאח"ז בין איסור מלאכה לאיסור אכילה וא"כ גם גבי נזיקין שייך איסור מלאכה שאסור להניח שורו לעשות כן ומחויב לשמור שורו שלא יעשה כן מלאכה זו דנזיקין ולכך חייב וכן גבי טומאה הוא עיקר שלא יכנס למקדש או יגע בקודש משא"כ גבי מעשר שהוא או מצוה לעשר או איסור אכילה לא שייך אבות ותולדות ודוק: בתוס' בד"ה ואלו פאה עד ואומר ר"ת דמדאורייתא לא חייב בפאה וכו' נ"ל לכאורה דבאו לתרץ דלתנא דמשנה דלא תני גדול אלא מה שגדול עונשו מדאורייתא א"כ קשה לפירש"י דפיאה חייב מדאורייתא בשאר אילנות וקטניות חוץ מדגן תירוש ויצהר ג"כ א"כ ליתני גבי פיאה גדול שגדול ממעשר דאילו פיאה איתא גם בשאר מינים מדאורייתא אף חוץ מדגן תירוש ויצהר משא"כ במעשר לכך כ' ואומר ר"ת שגם בפאה אינו חייב מדאורייתא אמנם אין זה קושיא ארש"י דנקט מה שגדול מדאורייתא וגם אחר גזירת דרבנן נשאר גדול משא"כ הכא דלאחר שגזרו חכמים במעשר אדרבא מעשר גדול בזה גופא תדע דלא נקט גם גדול שביעית ממעשר דאיתא בכל מינים מחובר משא"כ במעשר למה נקט מאכל בהמה במאכל אדם ובמחובר גופא הל"ל אלא ע"כ משום דמדרבנן גם במעשר חייב בכל מחובר לכך הוצרך לחלק במאכל בהמה וגם קישור דבריהם צריך לפרש ואומר ר"ת אינו מקושר מהקודם וגם מ"ש אח"כ ומה שלא תקנו פיאה בירק וכו' אינו מקושר מהקודם ולשונם משמע שהוא הכל קשר אחד לכן נ"ל לפרש שיטת רש"י ותוס' שגם לשון רש"י הוא קצת דבריו מיותר ע"ש ודוק והוא שרש"י רצה לפרש דברי הגמ' כדרכו מ"ט במעשר חייב בתאנה וירק ולא בפאה ותורף

דבריו הוא משום גבי מעשר אינו חייב מן התורה אלא דגן תירוש ויצהר לבד ונשאר רוב הרבה שאינו חייב וראו חכמים לגזור שלא לאכול כ"כ הרבה מינין בלא מעשר אילנות הרבה ומיני קטניות וזרעים וירק או משום גזירה דדגן ותירוש ויצהר או מאיזה טעם שיהי' לכך גזרו בהם לעשר וכיון שגזרו גזרו בכל ולא חילקו אף מה שאינו דומה לדגן תירוש ויצהר אבל פיאה שכל המינים חייב מן התורה דכתיב סתמא קציר משמע כל מינים הנקצרים כאחד ונשמר ונתקיים ולא מיעט אלא תאינה וירק ומשום הני לחודא לא רצו חכמים לגזור דלא שכיחי כ"כ כיון דרובא דרובא חייבים זהו תורף כל דברי רש"י ע"ש ודוק בדבריו ותמצא שכן הוא להדיא:.

אמנם להתוס' יש שיטה אחרת שהתחילו וכתבו שלאו דוקא תאינה אלא כל האילנות חוץ מח' פטורים ולפ"ז יוקשה קצת למה לא גזרו חכמים שיתחייב דאזיל לי' טעם רש"י כיון שיש רובא דרובא שפטורין ויותר הי' לנו לומר שכל אילנות חייבין רק תאינה פטורה שנלקטת הרבה פעמים כמ"ש התוס' בעצמם בסמוך והא דנקט בפיאה הני ח' לאו דוקא מלומר דתאינה לאו דוקא דה"ה כל הדומה לו דא"כ ק' מ"ט לא תקנו משא"כ אם הני ח' לאו דוקא רק תאינה פטורה יש טעם רש"י ע"ז כ' ואומר ר"ת וכו' ר"ל שבלא"ה טעם רש"י אינו שבאמת אף בפיאה אינו חייב מן התורה רק דגן תירוש ויצהר דקציר היינו דגן וכו' ע"ש וא"כ בלא"ה ק' מ"ש בפיאה דלא תקנו ואי משום דתקנו דומיא דקציר גם במעשר לתקנו דומיא דדגן דהא קציר היינו דגן וע"ז כ' ומה שלא תקנו בפיאה ר"ל כיון דאזיל לי' טעם דרש"י יקשה מ"ט דלא תקנו וכ' טעם אחר מסברא ודוק היטב כי הוא ברור בדברי רש"י ותוס': בגמ' אבל הכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת וכו' לכאורה נ"ל דלא ג' זה בגמ' דהא הגמ' הוא דקמדייק זה אח"כ מהמשנה אלא שקשה להג' כל הספרים עכ"פ נ"ל ודאי שאין זה מדברי רב ושמואל אלא הגמ' הוא שסיים כן לדייק מדבריהם ואח"כ חזר ודייק גם מהמשנה להקשות ומדייק כן השתא מדאמרי מתניתן בתינוק שנשבה משמע דוקא בהכי מיירי וא"ש נמי המסקנא שאינו מג' בבא שלימה רק מפרש אף בתינוק שנשבה או מג' תי' אפילו וק"ל: ברש"י בד"ה אבל הכיר וכו' הוי לי' כשוכח שהיום שבת ובד"ה ליתני הכיר אע"ג דל"ל ימים שבנתיים וכו' לכאורה הם דברים סותרין זא"ז וגם הם מיותרין ונ"ל לפרש שהוקשה לרש"י אס"ד דחייב על כל שבת בהכיר ולבסוף שכח מנ"ל זה דהא אי לא הוי שום לימוד לא הוי מחלקינן כלל והוי תמיד חייב חטאת אחת הן אשבתות הן אמלאכות כמ"ש רש"י לקמן שהוא חד לאו וחד העלם תדע שמקשה חילוק מלאכות מנ"ל וכן שבתות צריך לימוד וא"כ יש לן לאוקמא החילוק שבתות אידוע עיקר שבת ומנ"ל לרבות השוכח ע"ז כתב דהוי כשוכח שהיום שבת ר"ל לפום ה"א דהשתא הוי ס"ד דס"ל לרב ושמואל דטעמא לאו משום דימים שבנתיים הוי ידיעה אלא גזירת הכתוב שמירה לכל שבת דשבתות כגופין דמי וכן איכא באמת חד מ"ד בכריתות וא"כ הכיר ולבסוף שכח הוי חדא דינא עם שוכח שהיום שבת ול"ל ימים שבנתיים וא"כ לא קשה מנ"ל דמחד לימוד נפקי תרווייהו כיון שהם שקולין ממש וא"כ הוקשה לו לרש"י מאי מקשה אח"כ ליתני הכיר וכו' וכ"ש הא מאי כ"ש כיון דלדידהו שקולין ע"ז מפרש דפריך שפיר ליתני הכיר דשם ליכא למימר כלל ימים שבנתיים וכ"ש הא דאיכא למימר ימים שבנתיים ר"ל אע"ג דלית להו לדינא עכ"פ איכא למיטעי ולמימר הכי ולא ידעינן זה והוי לי' לתנא למיתני

רבותא שלא נאמר הכי דימים שבנתיים ודוק: ומה שהקשה המהרש"א ארש"י שפי' ימים שבנתיים משום א"א שלא שמע היכי ס"ד דהכיר ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושותא דידי' לא ידענא דהא רש"י פי' כן לפי המסקנא וגם כ"כ לפרש דברי הגמ' בכריתות דקאמר ימים שבנתיים הויין ידיעה ולפי הס"ד ה"א דלא סברי רב ושמואל ימים שבנתיים וכמ"ש ואדרבא לפי המסקנא מוכח מרב ושמואל כפירש"י כיון דאית להו תינוק שנשבה נמי חייב אחת קשה מנ"ל דהכיר ולבסוף שכח חייב אחת נוקי קרא דשמירה אחת לתינוק שנשבה והכיר ולבסוף שכח ליהוי חד דינא עם היודע עיקר שבת כיון דבתרוייהו איכא למימר גזירת הכתוב וכמ"ש אלא ע"כ דלמסקנא ס"ל גם לרב ושמואל טעמא דימים שבנתיים כמ"ש בגמ' ובטעמא דרש"י וזה לא שייך בהכיר ולבסוף שכח ונשאר בכלל שמירה אחת עם תינוק שנשבה ובאמת היא קושיא על פי' תוס' אף למ"ש דמאי ראית לא קשה כמו שכתבתי במשנה קשה זה אמנם למה שנכתב בגמ' בעזיה"י במימרא דושמרו לתרץ דברי התוס' יתורץ גם זה ודוק: ע"ב בגמ' אבל לא שכחה מאי וכו' דברי הגמרא תמוהין כמ"ש התוס' דדברי שני קושיות סותרין זא"ז וממ"נ לא קשה ותירץ התוס' דחיק מאד דלא שייך לשון כ"ש כיון דצריך למיתני מ"ל בבא זו או אחרת וגם אין זו סוגיא להקשות ליתני עוד בבא כדי שלא נטעה אטו תנא כי רוכלא ליחשוב וליזול כל הדינים ומכ"ש כאן שי"ל דתנא סמיך אדיוקא דסיפא אף שיש למידק מרישא איפכא כמו דחזינן בש"ס היכא דפריך הדיוקים אהדדי משני חדא דוקא וחדא לאו דוקא אלא נעשה כזה ודאי היכא דתנא שניהם אין להקשות ל"ל למיתני הא מדיוקא שמעינן כמ"ש המהרש"א דדרך התנא למיתני ולא סמיך אדיוקא דאיכא דלא מדייק וגם כ' התוס' בעלמא דדרך התנא למיתני אע"ג דמוכח מדיוק כמו אלו טריפות ואלו כשירות וטובא אבל ודאי להקשות היכא דלא תני דליתני זה לא מצינו תדע דא"כ אף באמת קשה ליתני תינוק שנשבה אף לר"י ור"ל ליתני שפטור מכ"ש לרב ושמואל כמו שהקשו התוס' לקמן אלא ודאי דאין זו קושיא דאטו כי רוכלא ליחשב וליזול והתוס' הקשו שם לשיטתם דכאן רק לעיל מקשה הגמ' שפיר אהך בבא דתני ליתני רבותא טפי ולא ליתני הא לכך קאמר וכ"ש הא דאל"ה לא הוי קשה וא"כ נשאר הקושיא חזקה מאי מקשה עכשיו אבל לא שכחה מאי בשלמא בכל הש"ס דמדייק דיוקא היינו משום דאל"ה ליתני רבותא טפי ולא ליתני הך אבל כאן קשה מאד כיון דמקשה לעיל להפך הארכתי קצת לפי שראיתי במפרשים ק' ותירוצים לא נכונים בעיני ולענ"ד נראה כמ"ש ואין צריך הכל אמנם תי' התוס' ורש"י דחוק: אמנם לפע"ד נראה לפרש בטוב טעם שיפלו שני הקושיות בגמ' בלי שום דוחק והוא מתחילה צריכין אנו לבאר הקושיא דלעיל בעצמו קשה מאי מקשה ליתני הכיר ולבסוף שכח הא הוי מצינן למיטעי דשוכח שהיום שבת חייב על כל מלאכה אע"ג דגם עכשיו מצינן למיטעי דהכיר ולבסוף שכח אינו חייב אלא אחת מאי אולמי' דהך טעות מהך טעות ומנ"ל להקשות וצ"ל ע"פ סברא שכתבתי לעיל הך טעות עדיף והוא דאי לא הוי שום לימוד לא הוי חייב על הכל אלא אחת וא"כ עכשיו שיש לימוד לחלק מסתמא מוקמינן אמאי דמסתבר יותר והיכא שיש סברא לכאן ולכאן ודאי אין לנו לחייב אלא אחת ואין לך בו אלא חידושו וכמו כן יש לנו לומר בתנא כל היכא שחייב יותר הוא חידוש ותני החידוש וכל היכא דלא תני אין לנו לחייב יותר היכא דלא מוכח ואיכא סברא לכאן ולכאן וא"כ אם גם בהכיר ולבסוף שכח חייב על כל

שבת הוי ל' לתנא למיתני זה יותר מהיודע עיקר שבת שלא נטעה שאינו חייב אלא אחת כיון דמסברא יש לנו למעט חיוב חטאת כמ"ש משא"כ אם ליתני הכיר ולבסוף שכח לא נטעה לחייב בידע עיקר שבת על כל מלאכה דמה"ת לחייב מסברא מה שלא תני א"כ מקשה לעיל שפיר אבל עכשיו דמשני מאי היודע שהי' ידע ושכח קשה אף אם נאמר דלשון היודע סובל גם פירוש זה כדאמר לפום סברא זו עכ"פ ודאי סובל ג"כ לפרש האמת שעדיין יודע וא"כ היכי תנא לשון זה דאיכא למיטעי כיון שיש לומר כך וי"ל כך אנן ניזול לקולא למעט החיוב כפי הסברא שכתבתי ונטעה ודאי לפרש שעדיין ודע ובהכיר ולבסוף שכח לא נחייב אלא אחת אלא ע"כ דסובר התנא דיש לנו ליזול לחומרא אף כאן וסמיך אזה שנפרש לחומרא וא"כ יש לנו למידק אבל לא שכחה חייב על כל מלאכה כיון דלא תני ודיוק שכאן מראה לחומרא אף דדיוק דסיפא מראה לקולא ע"כ לסברתך יש לנו ליזול לחומרא מקשה שפיר ליתני בסיפא ושם אין שייך לטעות לחייב יותר מעל כל מלאכה וא"ל מאי מקשה מעיקרא יתרץ שיש לנו לילך לחומרא לכך לא הוצרך למיתני הכיר ולבסוף שכח לק"מ דכל כמה שאינו מוכח מהתנא יש לנו לילך לקולא וכמ"ש לעיל מן סברא ודוק: וא"ל א"כ לעיל מאי משני מאי השוכח שהיתה שכוחה ממנו הא איכא למיטעי כנ"ל י"ל שהוא מדקדק מאי כל השוכח וכו' ר"ל ממלת כל אנו יודעין שר"ל שהיתה כולו שכוח מעיקרא ומזה מדדיק שפיר אבל הכיר ולסוף שכח מאי ממלת כל וגם בלא"ה מדדיק לעיל שפיר מרב ושמואל כמו שאמר לעיל מיני' ודוק היטב כי נ"ל נכון: ויש לכוין זה אף בפירש"י ולא נצטרך להגי' שברש"י לפנינו כתיב הוי ל' למיפרש ולמיתני ובקצת ספרים הגי' ה"ל למיכתב ומהרש"ל הגי' הוי ל' למיפרך ולמיתני כיון שר"ל שליתני שניהם וגם הא לעיל פי' בהדיא שא"צ למיתני דכ"ש הוא אלא דה"ק הוי ל' למיפרש וליתני מי שידע ואז אין יכולין לטעות לקולא ממילא הוי ידענא וכן היודע חייב על כל שבת ולא על כל מלאכה דיש לנו ליזול לקולא כמו שפריך לעיל ליתני הכיר ולבסוף שכח היינו בהדיא וכ"ש הא ותו לא הוי צריך למיתני הא אבל כיון דתני היודע ק' ממ"נ אם ניזול לקולא ניטעי לפרש היודע שעדיין יודע ואם ניזול לחומרא נטעי בהיודע שחייב על כל מלאכה וא"כ ממ"נ לא תני כל צרכו דיש מקום לטעות אלא ע"כ שבאמת חייב על כל מלאכה מקשה שפיר ודוק: בתוס' בד"ה כי הכיר ולבסוף שכח דמי פי' בקו' וכו' ע"ש עד סוף ועיין במהרש"א מה שהקשה מה עלה על דעתם לתרץ הא עיקר קושיא לא מיתרצא ע"ש ונ"ל מלבד דלפי פשוטו לא קשה שבאו לפרש פי' אחר מרש"י ולא תפול הקושיא כ"כ כמ"ש מהר"מ דלפירש"י ודאי קשה טובא כיון דמשום זה תני הכיר שלא נטעה ודאי קשה כמו שפריך לעיל דהל"ל רבותא טפי ואי אינו מתיירא מטעות לא הוי ל' למשבק רבותא ואי מתיירא שלא נטעה ניתני עוד בבא אבל עיקר קושיא דליתני רבותא טפי כמ"ש לעיל מאי שהביאו התוס' אבל לפי מאי שפירשו התוס' הוי היכר ולבסוף שכח רבותא טפי ולא קשה אלא ליתני עוד בבא זה אינו קושיא דאטו תנא כי רוכלא ליחשוב וליזול וגם זה הקושיא לא מצינו לעיל וא"כ אין כאן מקום קושיא: אמנם ודאי קושייתו של המהרש"א דהא גם זה הקושיא מצינו לעיל אף שאינו בפירוש דהא מקשה אבל לא שכחה מאי חייב על כל מלאכה והיינו ודאי דאל"ה הוי ל' למיתני גם זה שאינו חייב על כל מלאכה כדי שלא נטעה אע"ג דתני הכיר לרבותא טפי אפ"ה מקשה מכח דהוי ל' למיתני ה"נ קשה כן

ודאי כוונתו וכן משמע נמי מלשונו שהביא גם הקושיא שני' דלעיל והוא באמת קושיא כיון שידע מקושיא ראשונה ודאי ידע מקושיא שני' אף שי"ל שבאמת זה ק' ר"י מ"מ מאי עלה על דעתם לתרץ וגם ר"י אינו מזכיר כמו שהקשה לעיל כמו בקושיא ראשונה ובאמת לא תירצו מלעיל זה כוונתו ויפה הקשה: אמנם אני אומר מלבד שי"ל כיון שזה הקושיא לא מצינו לעיל בפירוש והוא קושיא שאינו חזקה כ"כ כמ"ש רק רש"י ותוס' מפרשין כן ושערי פירושים ל ננעלו שיש לפרש בפירוש אחר תדע שלשון קושיא ראשונה משמע כ"ש הא דלא ליתני כלל אלא שהתוס' הוצרכו לדחוק ולפרש תדע דלפי מאי שפירשתי פי' אחר לא מקשה הגמ' מכח דליתני וכן יכולין לפרש עוד סוף סוף כיון שאינו מפורש לעיל אינו קושיא אלימתא כ"כ ומעיקרא הטיבו אשר דברו לתרץ עכ"פ קושיא אלימתא מאד המפורשת לעיל והוא חזקה הנופלת כאן ע"פ פירש"י ולכך פירשו פירש אחר ולא יפול שוב זה הק' אלא שאפ"ה הקשה ר"י שאזיל לשיטתם דלעיל: אלא שיותר נ"ל דאף לפי' התוס' ורש"י דלעיל הטיבו לתרץ דלק"מ כמו דפריך לעיל דודאי גם לפי' התוס' דלעיל צריך ליתן טעם דמאי פריך ליתני גם זה אטו כל היכא שיש דין חדש קשה דליתני שלא נטעה אטו תנא כי רוכלא בשלמא קושיא ראשונה דליתני רבותא טפי במאי שתנא מקשה שפיר וכן כל הדיוקים שבש"ס הוא מכח דלא תני רבותא טפי במאי דתני אבל מכח דליתני עוד בבא ובזה גופא לא יכול למיתני רבותא טפי לא מצינו וא"כ מאי פריך לעיל אבל לא שכחה מאי לפירש"י ותוס' מכח דלא תני עוד בבא צריך טעם תדע דלא מקשין גם התוס' וגמ' לר"י ור"ל ליתני עוד בבא תינוק שנשבה דפטור שלא נטעה כרב ושמואל אלא ודאי משום דאטו תנא וכו' וצ"ל דלעיל מקשה מב' פנים חדא כיון שכבר התחיל לשנות כל פרטי דיני חלוקי חטאת מקצה חיוב הראשון לקצה היותר חייב לא הוי לי' למישבק פרט אחד הממוצע מה דינו: או כיון שהטעות נובע מלשון התנא דוקא לבסוף שכח חייב יש לטעות מפשט לשונו אף בלא דיוק דבלא שכח שחמור יותר חייב יותר וא"כ אם אינו חייב יותר הוי לי' לשנות עוד בבא כיון שהתנא גופא נותן מקום לטעות וא"כ לר"י ור"ל ודאי לק"מ וכן בכל דוכתי דלא שייכי שני הפנים אלא שגם לרב ושמואל תירצו שפיר דלא דמי לקושיא דלעיל דשייך גם הפן הראשון שכתבתי משא"כ בתינוק שנשבה שלא התחיל כלל מזה לק"מ אלא שקשה לר"י אף שאין ראי' מקושיא דלעיל מ"מ הא גם הפן השני סברא הוא גם לפרש לעיל בזה לחודא שלא נטעה כיון שהטעות נובע מלשונו והוא סברא נכונה גם כאן קשה והביאו ראי' מר"י ור"ל שאמרו דוקא הכיר וכו' משמע להו שדייקי מהמשנה דנקט הכיר וכו' ודוק: ברש"י בד"ה פטור וכו' עד אנוס הוא ועיין בתוס' בד"ה אבל תינוק שהטיל גודא רבא על פירש"י והוא באמת תמיהא גדולה על רש"י והוצרכו ע"פ פירושם לדחוק לקמן דכל השיטה דפליגי ר"י ור"ל לקמן לרבנן אם בעינן שגגת לאו לא הוי אליבא דנפשיהו דהא סברי כמונבז ומזה יצא להם קושיא גדולה וחזקה בד"ה אמר קרא אשר לא תעשינה ע"ש בעמוד שלאח"ז וגם עוד ק' נופלת לקמן ע"פ פירושם זה כמו שנבאר בעזה"י בחידושינו לקמן וכמה דחוקים צריך לדחוק לכן אף שאיני כדאי להכריע יש לי לתלות באילן גדול רש"י ז"ל לבי אומר לי שהפירש"י הוא הנכון ואדרבא בפירושו בא לתרץ כמה קושיות חזקות הנופלת כאן בגמ' יש לי לתרצו ת"ל בשלשה פנים: הפן הראשון שהוקשה לרש"י למה נטר עד מונבז והקשה בגמ' מ"ט דמונבז שהוא קושיא

שאינה חזקה דהא מונבז אמר טעם והוצרך רש"י לדחוק אמאי לא מקשה תיכף מ"ט דר"י ור"ל ואי סברי לדייק כן מהמשנה אתנא גופא יקשה מ"ט כמו דפריך לעיל אינין כבי מ"ט.

ב מאי ס"ד דמקשה להקשות אר"י ור"ל מברייתא דאית בי' תנאי דפליגי בהך מילתא ואם מקשה וכי יסבור כמונבז ולא כרבנן או לימא כתנאי לא משני כלום. ג יתור הברייתא שמביא וכך הי' מונבז דן ויתר האריכות.

ד יתור לשון דמשני לא מי איכא מונבז דפטר ולא קאמר סתמא אנן דאמרינן כמונבז. ה הך גופא שהבאתי לעיל שק' לפי' התוס' אם נאמר שר"י ור"ל סברי שגגת קרבן שמי' שגגה דברים הללו מרפסן איגרא לקמן בעמוד שלאח"ז ואחר כל הדוחקים נשארה קו' התו' בד"ה אמר קרא וכו' חזקה מאד לכן הוא הנכון פירש"י שבא לתרץ הכל ומפרש דר"י ור"ל פטרי דאומר מותר אנוס הוא וא"צ לפרש דכן אמר רבא במכות ופריך מיני' בפשיטות משמע שהוא סברא פשוטה ומה"ת לצאת מפשרו ולפרש כפי' התוס' אדברי רבא אם ניחא ע"פ פשוטו ולכך גם הם אמרו סתמא פטור לכך לא מצי להקשות סתמא מברייתא כיון דאיכא תנאי והוצרך להביא את כל האריכות עד דמסיק למונבז דאפילו היתה לו ידיעה בשעת מעשה ושגג בקרבן חייב מקשה שפיר ר"י ור"ל כמאן כמונבז לא מצי סברי דהא אינהו סברי דבעינן שגגת לאו וכרת והגמ' ידע דגם אליבא דנפשייהו פליגי וסברי כן וגם מוכח מק' התוס' ושאר ק' דאינהו לא סברי שגגת קרבן שמה שגגה וא"כ אינהו דאמרי כמאן וגם מונבז לא מצי סבר דאומר מותר אנוס הוא דאיהו קרי לי' שוגג ופטר מטעם אחר וס"ל מזה דאף שהיתה לו ידיעה בשעת מעשה וא"כ אינהו דאמרי כמאן וע"ז משני שפיר לא מי איכא מונבז דפטר ר"ל אע"ג בהחייב שמחייב בהיתה לו ידיעה ובשגגת קרבן לא סברי כוותי' וגם טעמי' לא סברי עכ"פ כיון בהפטור ס"ל כוותייהו לא קשה עלייהו כיון דאית להו תנא דסבר כוותייהו בהא אע"ג דלא מטעמי' וכמה פעמים מצינו סבר לה כהא בחדא וכהא בחדא ועכשיו מקשה שפיר מ"ט דמונבז ר"ל כיון דע"כ לא סבר כטעמייהו דאנוס הוא ודוק: הפן השני נ"ל יותר נכון ויתורצו כל אלו הקושיות ועוד כמה קושיות חזקות ראשונה מה שהקשו התוס' בד"ה כ"ש שהוספת ע"ש.

ב ק' מהר"מ מלובלין כיון דלא גמיר במה מצינו שוגג ממזיד אלא בהיקש כדמסיק מאי קאמר הואיל ושוגג קרוי חוטא ע"ש במהר"מ שתירוצו דחוק כיון שע"כ הקישן הכתוב כמו שפירש"י ולכאורה י"ל דתינוק שנשכח נפיק שפיר במ"מ רק הגמ' פריך מ"ט דמונבז אשה' לו ידיעה בשעת מעשה ז"א חדא דלשון הגמ' אינו משמע כן וגם א"כ מאי השיב לו ר"ע הריני מוסיף.

ג מה שפירש"י בד"ה הריני מוסיף אם באת לדרוש ג"ש וכו' ע"ש והוא תמוה מאי שייך כאן ג"ש לפי ה"א אינו רק מ"מ דהיינו בנין אב כמו שפירש"י בעצמו בסמוך והוא מוכרח דאל"ה לא פריך מידי דג"ש הוי כמו היקש דמשני ועדיף מיני' אם לפי המסקנא הוי היקש. ד במאי פליגי ר"ע ומונבז ע"כ כמו שמסיק בגמ' דדריש ההיקש למילתא אחריתי ולית לן היקש שוגג למזיד דמסתבר יותר לדידי' מלאקושי שוגג למזיד למה לי' להשיב הריני מוסיף על דברייך ונ"ל לתרץ הכל בדרך הקרוב לדרך הראשון והוא

שצריך באמת טעם מנ"ל לר"י ור"ל וגם לרבא דאומר מותר אנוס הוא ונ"ל שטעמם ג"כ כמונבו ברישא דילפינן באמת בבנין אב הואיל ושווג קרוי חוטא ובוה לק"מ מאי שמקשה הגמ' מ"ט דמונבו ופירש"י דליכא לדומינהו לענין ידיעה שווג למזיד דהא בזה הוי שווג חילוף דמזיד וגם סברת התוס' דלית לן לדמות לאפוקי ממשמעות שגגה כיון דיש לומר סברא דאומר מותר אנוס הוא רק בלא לימוד איכא למימר דהוי ג"כ שווג אף שקרוב לאונס וילפינן בב"א שפיר מאי מזיד לא הוי מזיד אלא א"כ היתה לו ידיעה אף שווג לא הוי שווג אלא א"כ ה' לו ידיעה מעיקרא אבל אם לא ה' לו ידיעה דהיינו אומר מותר הוי אונס ולא שווג וא"כ אדרבא שפיר לא מפקינן משמעות דשגגה אלא מחזקינן המשמעות דבעינן שיהא שווג ולא קרוב לאונס וגם לא הוי חילוף דמזיד בזה דעיקר החילוף הוא בשעת מעשה וגם מונבו מעיקרא לפטור תינוק שנשבה לא ה' צריך להביא את ההיקש שלו דזה שפיר נפיק גם מבנין אב ור"ע אזיל לשיטתי' דלית לי' כלל הך סברא דאומר מותר אנוס הוא ואם באת לפוטרו צריך לימוד ע"ז מגזירת הכתוב לפוטרו מאיזה היקש או ג"ש והיקשא לית לי' כמו שמסיק בגמ' ומבנין אב ליכא למילף לדידי' כיון דליכא למיקרי' אונס הוי אדרבא שווג יותר נשאר ק' רש"י ותוס' דלקמן דליכא לדמוניהו בזה מסברא רק לפ"ז לא הוצרך לומר הריני מוסיף על דברך רק דליתא לב"א והיקש לית לי' וק' על ר"ע לזה הוצרך רש"י לפרש דר"ע לא ה' יכול להקשות סתמא דליתא לב"א דה' מסופק שמא זה שאמר מזיד קרוי חוטא היינו דיליף ג"ש חטא חטא וקיבלה מרבו ואז אין להשיב לכך אמר לו הריני מוסיף ופירש"י אם ג"ש באת לדרוש שאז אין להשיב לא יוכל להתקיים שהריני מוסיף ואין ג"ש למחצה אלא ע"כ שלא נתקבלה לענין זה או ליתא לקבלתך ובבנין אב ליכא למילף לדידי' וג"ש נמי ע"כ אין לדרוש כיון דאין ג"ש למחצה ושגגת קרבן לא שמי' שגגה ממילא נתבטלו דבריו ומונבו השיב לו כ"ש שהוספת אף דלא נפיק מבנין אב נפיק מהיקש כמו שמסיק בגמ' ובוה מתורץ נמי מאי שנטר עד כאן שאמר ר"י ור"ל סברי כמונבו הקשה מ"ט דמונבו ולא הקשה אברייתא ולפ"ד יתורץ ונבא לבאר הפשט ע"פ דרכינו דלא ה' יכול להקשות תיכף מברייתא אר"י ור"ל כיון דתנאי פליגי כמ"ש לעיל לכך הביא עד כ"ש שהוספת ובוה ר"י ור"ל ודאי לא סברי כוותי' דהא לדידהו שגגת קרבן לא הוי שגגה כמ"ש לעיל שפיר הקשה כמאן סברי וע"ז מתרץ בדיקדוק לא מי איכא מונבו דפטר הכל כמ"ש לעיל בפן הראשון רק טעמייהו הוא ממש כטעם דמונבו דפטור תינוק שנשבה מבנין אב כן נמי סבירא להו הב"א דהוי אונסולא ההוספה ס"ל דמבנין אב אין ללמוד ההוספה כמ"ש רש"י ותוס' שהבאתי וההיקש לא סבירא להו וא"כ מוכח מכאן דמבנין אב אין ללמוד ההוספה דאל"כ לא מצי סברי ר"י ור"ל כמונבו דהא אינהו לא מחייבי בשגגת קרבן שפיר מקשה מ"ט דמונבו גופא כמ"ש רש"י ותוס' ובל"ז לא ה' סברא זו מוכרחת די"ל דסבר אף מב"א ילפינן ההוספה אבל עכשיו מוכח מר"י ור"ל מקשה שפיר מ"ט דמונבו אהוספה דלא סבר כר"י ור"ל וממילא אר"י ור"ל לא קשה ושפיר משני ההיקש ותו לא קשה ק' התו' די"ל שפיר דלא מקשינן לאפוקי ממשמעותא דשגגה והא דפטר אומר מותר שהוא תינוק שנשבה שם לא מפקינן ממשמעות אדרבא מחזקינן המשמעות דשגגה ולא אונס כמ"ש התוס' גופא גבי גלות כיון שיש לימוד וה"נ יש לימוד ההיקש או בנין אב תדע דהא זה אף מב"א נפיק בלא היקש לדידהו דאית להו אומר מותר אנוס ודוק:

הפן השלישי אחר שזכיתי ללמוד ד' דפים אחר זה מצאתי ת"ל דרך היותר נכון לתרץ כל הקושיות שכתבתי ע"פ שיטת רש"י ע"פ הסיגנון שכתבתי בשני הפנים רק בטעם יותר נכון וקרוב לאמת והוא אחר שנדקדק עוד בין לפירש"י בין לפי' תוס' ר"י ור"ל פטרי בכל עבירות שבתורה למה לא מצאנו כן אליבייהו בכל הש"ס וגם זה גופא אף דאומר מותר קרוב טפי לאונס מנ"ל לפוטרו בלא לימוד כמ"ש התוס' אמנם מצאתי לקמן בשיטת נתכוין להגבי' את התלוש גבי הא דקאמר אלא באומר מותר ופירש"י כגון גר וכו' ע"ש שמוכרח לומר דר"ל גבי שבת דוקא פטור משום דבעינן מלאכת מחשבת שיהי' לו קצת ידיעה ומחשבה מאיסור ולא זה שלא ידע לגמרי מיקרי אונס לגבי שבת ע"ש שכן מוכרח ועיין בחידושינו אי"ה שבלא"ה צריך ביאור שם דברי רש"י אמנם אף לפי פשוטו מוכרח לומר שם כן דוק שם ברש"י ותוס' וא"כ בזה א"ש טעם דר"י ור"ל דאית להו הכי ודוקא גבי שבת מטעם שכתבתי ודייקי כן מהמשנה לכך מייתי הברייתא דחייב על הדם וכו' ומונבז פוטר וא"כ קשה כמאן סבירא להו דאינהו לא פטרי בדם וחלב וע"ז וכו' ולכך מקשה מ"ט דמונבז ר"ל דפוטר בחלב ואינך דשם ל"ל אנוס הוא כיון דליכא לימוד וכמ"ש התוס' ומתורץ הכל ע"פ הסיגנון שכתבתי למעלה ודוק: בתוס' בד"ה כ"ש שהוספת וכו' עד וק' לר"י דהא פטרי וכו' עיין מ"ש לעיל דלשיטת רש"י לא ק"מ אמנם אוסיף שנית ידי לתרץ אף לשיטת התו' בדרך לימוד תלמידים ע"פ מ"ש בגמ' למונבז לא הוי שוגג אם לא היתה לו ידיעה אלא בקרבן וא"כ בשלמא א"א דגם אם שגג לגמרי חייב קרבן שפיר משכחת לי' אף אם ידע שעל עבירה זו חייב כרת ולא על מזיד רק לא ידע דין זה שאם הוא שוגג לגמרי חייב קרבן ג"כ הוי שוגג וחייב קרבן משא"כ אם נאמר בשוגג לגמרי הוא פטור באמת אלא א"כ הזיד בכל קשה היכי משכחת שוגג דליחייב קרבן וא"ל שלא ידע אם שוגג חייב קרבן הא באמת פטור ואם הזיד ג"כ פטור ולא שייך לומר שלא ידע אם שגג בקרבן מביא קרבן דהא לא ידע כלל מקרבן וא"כ היכי משכחת שגגת קרבן אלא ע"כ דלא דרשינן לפטור שוגג לגמרי ודוק: דף סט ע"א בגמ' ר"י אמר כיון ששגג וכו' לפירש"י ניחא דפליגי אליבא דנפשייהו דלא סברי כלל בזה כמונבז כמ"ש רש"י לעיל דטעמייהו משום אומר מותר אנוס הוא כמ"ש לעיל אמנם לפי' התו' שפי' דסברי ממש כמונבז מלבד ק' התוס' שבכאן בד"ה אמר קרא קשה טובא חדא למה ליפלגי שלא אליבא דנפשייהו וגם מאי מקשה ר"י קרא דר"ל מאי עביד ליה ולא מקשה אר"ל גופא אליבא דנפשי' דסבר כמונבז מאי עביד להאי קרא וביותר מאי מקשה בגמ' תנן לימא דמתני' אתי כמונבז שהוא אליבייהו כהלכה דגם משנתנו מוקמי אינהו כמונבז לפי' התוס' ולמה ידחוק לאוקים כר"ע שלא אליבא דהילכתא מכ"ש לפי' המהרש"א שנבאר בסמוך דלא קשה מהמשנה אלא מלשון ר"י מאי קשה הא ר"ל סבר כמונבז דשגגת קרבן נמי שגגה מכ"ש שגגת כרת אלא שבלא"ה לא מתקיים פירושו כמו שנבאר אלא דמגוף הגמ' קשה אמנם לשיטת רש"י דפליגי אליבא דנפשייהו וכמ"ש לעיל ניחא הכל וא"ל עכ"פ נוקי מתניתין כמונבז דשגגת קרבן שמי' שגגה ז"א טוב לו לאוקמא כר"ע דזה סברא דשגגת קרבן היה דוחק לו להעמיד המשנה כן וצ"ע לפי' התוס' ודוק: בגמ' תנן אבות מלאכות מ' חסר אחת וכו' כאן תפסו על הרמב"ם כל מפרשיו שפוסק מפורש כהמשנה שאם עשה כולן בהעלם אחת ופוסק כר"ל כאן ופוטר בהעלם זה וזה וכתב דר"ע וגם בפלוגתת דלקמן דאביי ורבא גבי נתכוין להגבי' וכו' פוסק

כרבא א"כ נשאר עליו קושיות הגמ' דידע לשבת במאי ונ"ל לתרץ אחר שנקדים מאי שמביא המהרש"א קושיות העולם לקמן גבי קצר וטחן דלפי דינא דרבא דהוי העלם אחד אף שחלק ההעלם והי' לו קצת ידיעה בנתיים מאי מקשה הגמרא בשלש אלה המקומות דידע לשבת במאי הא משכחת דידע במלאכה אחת ולסוף עשה זה המלאכה בשגגת שבת ששכח בנתיים שהיום שבת או להיפך שעשה ראשונה מלאכה זאת בשגגת שבת ואח"כ נזכר שהיום שבת ושכח המלאכה שעשה ועשה כולן בזדון שבת ותירץ הוא דאין זה מיקרי העלם א' אלא דין העלם אחד יש לו ע"כ ודבריו ודאי מתפרשין דפריך אלישנא דר' יוחנן דאמר בהעלם א' אבל מן המשנה לק"מ דמשכחת כה"ג אמנם דבריו צריכין נגר ובר נגר לפרשן דאי מר"י פריך מאי מקשה כאן אר"ל הא לר' יוחנן גופא באמת לא קשה דמשכחת ור"ל באמת לא סבר הלשון של ר"י וכ"ש לקמן אאביי ואינך מאי מקשה מן הלשון של ר"י כיון דר"י אמר כן לשיטתו בשלמא מהמשנה מקשה אם נאמר דסבר כר"ל אבל מלשון ר"י ולר"י גופא לא קשה להקשות מיני' אאינך אין זה אלא תימה ומכ"ש לפי התוס' דאר"י ור"ל לא קשה מידי דסברי כמונבז רק לרבנן דמונבז מקשה וכי צריכין הם לתרץ הלשון של ר"י אמנם נלע"ד דלק"מ קושיות העולם דהא מסקינן בגמ' שם גבי קצר וטחן דר"י ור"ז פליגי ארבא ואית להו דחלוקין הם לחטאת ומקשה אליבייהו האיך מפרשין המשנה אם נאמר דסברי כר"ל תדע דהא ארבא לק"מ בלא"ה דמשכחת דטעה בשיעורין כדאמר לקמן אלא מקשה אאביי דלשם אם יסבור כר"ל ה"נ נאמר דמקשה לר"י ור"ז אם סברי כאביי ור"ל דאביי גופא אית להונמי גרירה ונראה שם שכן הוא המסקנא דשקלי וטרי אליבייהו דר"י ור"ז לכך נמי מקשה כאן שפיר ובזה ממילא מתורץ הרמב"ם שהוא פוסק בפירוש שם בה' שגגות כרבא קצירה גוררת קצירה שפיר משכחת דינא דמשנה וכקו' העולם לכך מייתי הדין ודוק: בתוס' בד"ה דידע לי' בתחומין וכו' עד תימא לר"י כתבו תימא באלף ודאי כיוונו שיש תירוץ ונ"ל לתרץ ויתורצו עוד קו' בזה ק' מהר"מ מלובלין הא משכחת דטעה בקצת מלאכות וסבר שצריך שיעור יותר גדול אל מלאכה זו כגון הוצאה באוכלין הי' סבור שצריך כביצה וכן נמי בקצירה וידע שיש שבת בקצירה ובהוצאה והוציא וקצר כגרוגרת וכן נמי יש להקשות כמו שכתבו מפרשי הרמב"ם שטעה שסבר שאר מלאכות אסורין שבאמת אינן בכלל מלאכות וכן נמי יש להק' דילמא ידע שהוא שבת בקידושא ואבדלתא שהוא דאורייתא קידוש עכ"פ לכן נ"ל ברור דהא ודאי מקשה אליבא דסברא אם העלם זה וזה אינו חייב אלא אחת כדמפרש לקמן ולא מיחייב על כל אחת אלא בזדון שבת וסבר הגמ' מסברא כמו דשגגה לא הוי אלא בלאו וכרת או בכרת של המלאכות דוקא כן נמי זדון שבת בעינן דוקא זדון שבת בעיקר המלאכות של אמת כיון שהוא חילוף של שוגג ובעינן זדון עכ"פ במלאכות בלאו או בכרת של אמיתית המלאכות ואל"ה אף דלא מיקרי שוכח עיקר שבת בכל הני גווני שכתבתי עכ"פ לא נפיק מדין העלם זה וזה כיון שבעיקר המלאכות לא ידע שהוא שבת הוי העלם שבת ג"כ לגבי מלאכות וא"כ מתורצים כל הקושיות ועיין בחידושינו אי"ה לקמן שמתירץ בזה קושיות גדולות והיא סברא נכונה ומצאתי אח"כ עיקר סברא זו בלח"מ ונהניתי והוא סברא מוכרחת כאן מחמת כל הני קושיות שכתבתי ודוק: בתוס' בד"ה עד שישגוג בלאו שבה וכו' עד ורש"י פי' וכו' הנה אף שכאן יש לדחוק שאין סברא לרש"י שישכח האיסור אמנם לקמן גבי תרומה

ודאי קשה מי דחקו לרש"י כמ"ש המהרש"א אמנם נ"ל דרש"י לא בא למעט שגגת לאו ממש כאן ובתרומה אלא שרש"י בא לפרש שלפי פשוטו משמע דדוקא שגגת לאו אבל אם שכח השבועה או לא ידע שהיא תרומה אינו חייב וזה לא מצינו אדרבא בתרומה משמע בכולה הש"ס משמע שסבר שהוא חולין לכך פירש"י שגם זה מיקרי שגגת לאו ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה הא מני מונבז וכו' עד והקשה הר"א וכו' קושית התו' היא גדולה מאד ארש"י אמנם גם מה שת' התו' על ק' רש"י הוא דוחק גדול וגם פי' התוס' בעצמם מקיימים גי' רש"י והיינו ודאי מחמת שדחה רש"י הלישנא אחרינא וע"כ נמי סברי דמסוגיא דשבועות אין ראי' דודאי רב נחמן פליג אאביי דאמר בהדיא הכל מודים עד שישגוג בלאו ולא בקרבן לרבנן ורב נחמן סבר דשגגת קרבן הוי שגגה הכא אף לרבנן אלא שלא פירשו כפי' רש"י ממש לפי קושייתם דלעיל שהיא חזקה אמנם נראה לי שע"פ פירושם מתורץ גם פירש"י והוא שודאי ידע רש"י דאף לרבנן משכחת שגגת שבועת ביטוי לשעבר בעשה כמ"ש התוס' אלא דהך ברייתא ודאי סבר דשגגת עשה נמי לא מיקרי האדם בשבועה דאל"ה אף למונבז למה אמר דוקא ששגג בקרבן ולא בעשה אף למונבז דמה"ת לעשות פלוגתא חדשה בין מונבז לרבנן לומר דלרבנן שמ' שגגה בעשה והוי האדם בשבועה ולמונבז לא אלא ודאי לרבנן ג"כ להאי תנא שגגת עשה לא מיקרי האדם בשבועה וא"כ שפיר כתב רש"י דהאי תנא סבר דלרבנן דפליגי אמונבז לא חייב לשעבר כר"י אבל ר"ע באמת ל"ל כהאי תנא דברייתא וס"ל דשגגת עשה הוי האדם בשבועה ודוק: בגמ' אמר רבה אם מכיר מקצת היום נ"ל דלרבה בא לומר דמיתרצא הברייתא טפי כפשטי' ומשמר יום א' לגמרי ומיירי בהאי גוונא ואז יכול ביום הזה שמכיר לעשות לשבת וק"ל: ועיין בר"ח שמפרש זה המאמר בדרך מוסר על אותם ההולכים תמיד אחרי הבלי עולם ושוכחין משורש נשמתן לעוה"ב שנקרא שבת ע"ש כי טוב ואני הוספתי נופך מעט לפרש תיבת במדבר שהוא מפרש שהולך אחרי התוהו כמדבר ואני מפרשו ע"פ הזוהר שכ' על פסוק אבינו מת במדבר שהוא במדבר שהי' מדבר דברי חול בשבת ע"ד מקושש עצים ע"ש עד"ז פירשתי כאן שעיקר חטא המחטיא את כל העולם הוא הדיבור שהולך כל היום אחרי לה"ר וליצנות וזה הולך במדבר לכן ואינו יודע מתי שבת וע"ד שפי' ר"ח פירשתי משנת כלל גדול ע"ד מוסר הנ"ל ודרשתיו בקהל עדתי והארכתי למענתי בו וכתוב אצלי בקונטרס הדרשות וכאן ארמזנו לך בקיצור שיש בין אחינו ב"י ג' כתות יש שוכחין לגמרי כנ"ל ויש זוכרין פעם בפעם ויש עושין עיקר מזה הזכירה ואלו נקראים שבת ג"כ כמ"ש הר"ח שמושך עליו קדושת שבת גם בעוה"ז וזהו אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות וידוע שכל מי שיש בו נשמה ופגם באיברי' כגון בעינים או באוזן צריך לתקן כל אבר שפגם משא"כ מי שאבד נשמתו לגמרי אין לו אלא חסרון א' רק קשה לו תיקון וזהו האומרים לרע טוב וכו' ע"ז משני שמים אור לחשך וזהו החרשים שמעו וכו' עד מי עור כמלאכי וכו' ודוק וזה השוכח עיקר שבת שהוא נשמה אין חייב אלא חטאת שהוא חסרון אחד כל נשמתו אבל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ר"ל על כל פגם שעשה בנשמתו בעוה"ב היודע שהוא שבת ר"ל גם בעוה"ז אז סביביו נשערה מאד וחייב לתקן עם עשה איזה מצוה שלא מאהבה כבן לאב ע"ד שפירשתי היום יעמוד במשפט אם כבנים אם כעבדים ר"ל גם ע"ד יעמוד במשפט אם עבד מאהבה כבנים או מיראה כעבדים וזהו חייב על כל אב

מלאכה ודוק ותבין אם בעל נפש אתה: וגם ע"ד הר"ח שעוה"ב נקרא שבת פירשתי בטוב מה שמורגל בפי הבריות שינה בשבת תענוג וע"ז סומכין ליגרר כל יום הקיץ בשינה ופירשתי ע"ד מוסר ע"ד שאמרו בגמ' יגיע יומי אריכא דבעי למינם בקברא דקרי לי' שינה אמנם אשרי למי שיש לו מנוחה בקבר לגוף לישן ואין נוטלין את גופו להפרע כמו שאנו מתפללין תמיד ויניח על משכבו בשלום ואפשר שזה פירוש התשובה של ר"ז שאמרה לו אשתו לא בעי מר מינים מידי אמר לה אם אישן עכשיו לא יהי לי מנוחה לישן בקבר אבל אם לא אישן עכשיו יגיע יומי שאוכל לישן בקבר וזה שינה בשבת ר"ל בקבר שמניחין לו לישן הוא תענוג ואמרת בקהלעדתי אשרי לכל מי שיעלה זה על רוחו בכל שבת קודם שישן ויתגבר לעבודת הש"י בפרט בשבת שצריך להוסיף קדושה ולא מעשה גופני וק"ל: בגמ' מנה"מ אמר רב נחמן וכו' עד הא כיצד וכו' דברים אלו אין להם פירוש כמ"ש במשנה וע"ש מ"ש ועתה באתי לפרש דרך קרוב לפשוטו לפי פי' התוס' ויתורץ בזה שני קושיות חזקות מ"ש כבר הנופלות על פירושה שפירשו במשנה שהוא גזירת הכתוב ודחו פירש"י ע"ש חדא מנ"ל לאוקמא האי קרא דשמירה א' אשוכח עיקר שבת וכו' אע"ג דאין סברא לומר להיפך חדא נוקי חד קרא לדרשה אחרת או נוקי קרא דשמירה א' לתינוק ועוד קשה יותר למה לא נאמר הגזירת הכתוב גם בשגגת שיתחייב על כל מלאכה של כל שבת אכן נ"ל שהגמרא בכאן מתרץ הכל וה"ק הא כיצד כאן נאמר לשון יחיד שהוא חטאת אחת וכאן נאמר על כל שבת אחת אלא כאן שמירה אחת לשבתות הרבה ר"ל דלשון שמירה היינו שישמור שלא ישכח ויעבור ואם שוכח עיקר שבת אם הי' שמר שלא ישכח עיקר שבת או אם היינו אומרים לו עיקר שבת הי' די בזה לשבתות הרבה שלא הי' עושה מלאכה בשום שבת לכך אינו חייב אלא חטאת אחת וכאן בשמירה לכל שבת ר"ל בידע עיקר שבת אלא ששכח שהיום שבת צריך שמירה לכל שבת כפ"ע דאף אם היינו אומרים לו או לא הי' שוכח בשבת אחד שהיום שבת עדיין הי' יכול לשכוח בשבת אחרת וכן בכולן וצריך בכל שבת שמירה שלא ישכח שהיום שבת דשבת א' אינו תלוי בחבירו משא"כ בשוכח עיקר שבת דדי בשמירה אחת אם לא שכח עיקרו תמיד לא הי' עושה דהא אינו רגיל לשכוח שהיום שבת וא"כ התירץ והטעם ממש מפורש בגמ' ובזה ממילא מתורץ בשגגת מלאכות דאינו חייב על כל שבת דהא גם במלאכה די בשמירה א' לשבתות הרבה אם לא ישכח המלאכה לא יעשהו בשום שבת וגזירת הכתוב לימים שבנתיים אלא היכי שצריך שמירה לכל שבת דומיא דנדה ממש היכא שלא טבלה אפילו איחרה כמה שנים די לו בשמירה אחת אם הי' יודע שהוא נדה לא בא עלי' משא"כ אם טבלה וראתה אף אם הי' יודע נדות הראשונה כיון שכבר טבלה אם לא הי' יודע נדות השני הי' בא עלי' וצריך שמירה לכל נדה ודוק: אמנם לרש"י לא יתכן זה הפי' ובלא"ה ק' לרש"י מהכא שפי' במשנה דימים שבנתיים הויין ידיעה מסברא דא"א שלא שמע והשגגה הוי רק משבת ואתיידע ליה והכא בעי מנה"מ כמו שהקשו תוס' במשנה וגם שאר הקושיות של תוס' ע"ש מה שתירצתי ומדי בואי הנה עיינתי לפי פשוטו נ"ל לתרץ כל הקושיות ויתורצו גם דברי הגמ' פה לשיטת רש"י ויתורץ גם קושיא אחת חזקה מ"ש דהגמ' בסמוך אשגגת שבת ושגגת מלאכות דיש ג"כ שני לימודי' מקשה בגמ' בסמוך מ"ש רישא ומ"ש סיפא ומ"ש ארישא אחילוק דבין שוכח עיקר שבת ליודע עיקר שבת לא מקשה כלום: לכן נ"ל ברור דרש"י נמי מודה

דידיעת שבת לחוד לא הוי ידיעה לחילוק חטאת כיון דלא הוי ידיעת חטא כמ"ש רש"י בעצמו לקמן אדברי רבא גבי קצר וטחן בהדיא וכאן לא חייב על כל שבת הוא מחמת לימוד כמ"ש בגמ' כאן ומביאו רש"י בריש פרקין ומ"ש רש"י טעם א"א שלא שמע והא אתיידע לי' בא לפרש תחל דבריו שרש"י פי' בעצמו שם בריש פירקין שמש"ה מוקמינן שמירה א' לשבתות הרבה אשוכח עיקר שבת משום דהוי רק חדא שגגה ושמירה לכל שבת מוקמינן אידוע עיקר שבת משום דהוי טובא שגגות והוקשה לרש"י למה הוי שוכח שהיום שבת טובא שגגות כמו קושית התו' בעצמו מנדה הא גבי נדה אמרינן אם לא טבלה אפילו איחרה כמה שנים ובא עלי' טובא זימנא הוי חדא שגגה שלא היל' יודע מנדתה ואם היל' יודע לא היל' בא עלי' תמיד רק טבלה וראתה הוי כל נדות חדשה שגגה חדשה משא"כ בשבת דהא כל שבתות הוי אחת לכך פירש"י א"א שלא שמע ואתיידע לי' השגגה ראשונה והוי שבת אחרת שגגה דהא ראשונה כבר אתיידע לי' ואף שלא הוי ידיעת חטא לחלק החטאת עכ"פ הוי ידיעה לחלק השגגות אלא היכא דלא הוי לימוד לא מהני חילוק השגגות לחלק חטאת כיון דלא הוי ידיעת חטא אבל בתר דכתיב לימוד מוקמינן לי' אשגגות טובא כמו שמשני בגמ' אחילוק מלאכות וא"כ התירץ שבגמ' לקמן קאי גם ארישא דחילוק שבתות ומכ"ש התירוץ הראשון דתלי עיקר בידיעות א"ש גם ארישא דהכא הוי לי' ידיעת שגגה בכל שבת דא"א שלא שמע ואע"ג דנקט הלשון שבת ומלאכות משום סיפא דקאי בי' נקט הכא ונטר עד לבסוף לפרש כל המשנה בקשיא ותירץ אחד כן נ"ל ברור ואמיתי בדעת רש"י אף שכתבתי לעיל ת"ל לתרץ בכמה פנים זה האמת לפע"ד שכן הוא מפורש ברש"י בריש פרקין להמעייין ובזה מתורצים היטב כל הקושיות של התוס' ומה שהקשיתי ודוק היטב ותמצא כי לא רציתי להאריך בתירוץ כי המשכיל יבין: ובזה נבוא לפרש גם דברי הגמ' שאמר ב' קראי כתיבי ושמרו ב"י את השבת וכתבי וכו' הא כיצד ר"ל למה שינה הכתוב כאן לשון יחיד שבת משמע שכולן הם מיקרי שבת אחת דודאי הכתוב לא אמר שישמרו רק שבת אחד ותו לא רק שכולן הם אחד וכאן כתיב שבתותי לשון רבים אלא ע"כ משום שמירה דלעיל מיני' שינה הכתוב כאן כתיב ושמרו ב"י את שבת ל' יחיד להורות שכולן הן אחת ולהורות דיש שמירה אחת לשבתות הרבה וכאן כתיב ל' רבים אשמירה דלעיל מיני' נמי קאי להורות שיש שמירת הרבה לשבתות הרבה דהיינו שמירה לכל שבת ומסרן הדבר לחכמים כמ"ש רש"י ולא פירשו הגמ' משום שסמך אלקמן שמפרש גם זה בבית אחת עם הסיפא כן נ"ל ברור ע"פ פירש"י לפי עומק פשוטו ומתורץ היטב דמייתי גם הפסוקים בתירוץ ודוק: בגמרא מתקיף לה רנב"י אדרבא איפכא וכו' הוא תמוה כמ"ש במשנה ועמ"ש שם וביותר הוא תמוה מאי הקושיא די"ל נמי כסברא הראשונה דשמירה דתלי בשבת לשון יחיד או לשון רבים רק הוא סבר דתלי בשמירה אם הוא על שבת אחד ומאי קושיא כיון שהוא סברא לכאן נמי כמ"ש לעיל בסמוך גם מאי נ"מ ובמאי פליגי ונ"ל דנ"מ פלוגתא גדולה והוא דאיתא פלוגתא בכריתות אם שבתות כגופן דמי וחייב באמת על כל מלאכה של כל שבת או לאו כגופן דמיין רק גזירת הכתוב בשוכח שהיום שבת ימים שבנתיים הויין ידיעה לחלק וזהו ודאיאם מסברא שבתות הוי כגופן הוי לי' לחייב גם בשוכח עיקר שבת על כל שבת אלא שהתורה גזרה להיפך שמירה אחת לשבתות הרבה וזו ודאי סברא שפסוק הראשון בא להוציא מסברא חיצונה וכדי שלא תאמר שתמיד הוא כן בא

הכתוב השני להוציא מהראשון אבל לומר איפכא שהכתוב הראשון בא כסברא החיצונה וא"ת ל"ל קרא נימא שהוא להוציא מהשני שלא נטעי ע"י כתוב השני אין סברא שעדיין לא נאמר השני ולזה שפיר הקשה רנב"י אדרבא איפכא מסתברא שהוא סובר כמסקנת הגמ' בכריתות דשבתות לאו כגופין דמיין רק גזירת הכתוב דימים שבנתיים הויין ידיעה כמ"ש גם רש"י ותוס' כאן בכל פרקין זה השיטה וא"כ אם לא היל' כתיב שום קרא לא הוי חייב תמיד אלא אחת וקרא דושמרו כתיב קודם בתורה א"כ אם נאמר דושמרו קאי אשמירה אחת קשה ל"ל קרא צ"ל שלא נטעה מחמת כתוב השני דשבתותי דתמיד הם שמירות הרבה וזה היפך מהסברא אלא ודאי דתלי בשמירה שהוא תמיד ל' יחיד אלא אם קאי על שבת אחת הוא שמירה אחת לשבת אחת לכך ושמרו קאי שמירה לכל שבת לאפוקי מסברא חיצונה ואח"כ שלא נטעה גם בשוכח עיקר שבת הוא כן כתיב שבתותי תשמרו שמירה אחת וא"כ מקשה שפיר אמנם כדי שלא תקשה ארב נחמן בר רבה צ"ל דאיהו ס"ל שבתות כגופין דמיין ק"ו מנדה וכדיעה אחת לשם בכריתות והוי סברא חיצונה לחייב גם בשוכח עיקר שבת על כל שבת לכך קרא קמא כתיב שמירה אחת ובזה מתורץ נמי היטב ק' התוס' במשנה מסוגיא דלשם דאתיא כר"נ אמר רבה ע"ש ודוק היטב ועיין במשנה שהארכתי לתרץ כל המאמר הזה בסיגנון זה וכאן כתבתי קרוב לפשוטו: דף ע בגמ' חילוק מלאכות מנ"ל אמר שמואל וכו' יש להקשות לשמואל וכן לר' נתן מנ"ל דבשגגת שבת לא מיחייב אלא חדא תדע דהא לר' יוסי מצרכינן תרי קראי לקמן לדרוש אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת וא"כ קשה לדידהו וא"ל דנפקא להו משמירה לכל שבת משמע שמירה אחת לכל שבת ז"א דדילמא קרא מיירי במלאכה אחת שעשה בהרבה שבתות שחייב אכל שבת לאפוקי משוכח עיקר שבת וכן אפילו בשוכח עיקר שבת קשה דליחייב על כל מלאכה ולכאורה היל' נראה לתרץ בזה גם מה שהקשיתי לעיל דפריך לעיל אשני חילוקים של מלאכות מ"ש רישא ומ"ש סיפא ולא פריך הכי אחלוקי שבתות משום דשם יש תרי קראי ואיפכא אין סברא להקשות מאי ראית אבל הכא פריך לשמואל ור"נ דליכא אלא חד לימוד מ"ש רישא ומ"ש סיפא ומשני שכיון דליכא אלא חד קרא לחלק מוקמינן אמסתבר היכא דאיכא טובא שגגות אבל התם בשגגת שבת אין סברא לחלק דליכא אלא חד שגגה וחטאת חייב אשגגה ונשאר על סברא חיצונה שאין חייב אלא אחת ודוק: אמנם נלע"ד דוחק לפרש כן דהא גם בחילוקי שבתות יש סברא כמ"ש רש"י על ימים שבנתיים וכן ע"כ להתוס' יש סברא לחלק כמו שכתבתי לעיל אפ"ה כתיבי תרי קראי והיינו ודאי משום דאי לא כתיב אלא חד קרא יש לומר מקרא מלא דיבר הכתוב לחלק תמיד וכן נמי מוכח מר' יוסי: לכן נ"ל לתרץ ויתורץ גם ק' התוס' לקמן בעמוד של אח"ז בד"ה לא משמע לי' ע"ש וכן נמי מתורץ מה שיל"ד למה לי' בגמ' לאתוי לקמן וא"ר יוסי בר חנינא מ"ט וכו' שהוא אינו ענין לכאן אלא ודאי דיש לפרש דברי ר' יוסי שיש לו גם הלימוד של שמואל לחלק אלא שלא תאמר לחלק תמיד אף בשגגת שבת לכך דריש פעמים שחייב אחת על כולן והא דקאמר ופעמים שחייבין על כל אחת היינו מלימוד דלעיל וה"ק מאחת מהנה בא להורות שלא תאמר שתמיד חייב על כל אחת לכך כתיב קר לדרוש שרק פעמים חייב על כל אחת ופעמים שאינו חייב רק אחת מקרא דהכא וא"ל א"כ הנה ל"ל ז"א דהא עיקר קראי צריכי לשם משמעון ואבות ותולדות רק סמוכים קדריש כמ"ש התוס' וכן ע"כ הוא לפירש"י וי"ל

שלא דריש רק הנה שהוא אחת ושוב לצורך אסמכונהי לכך מיייתי ריב"ח שאומר שדורש שניהם מזה ובזה מתורץ ג"כ ק' התוס' ארש"י שהקשה אמאי שפירש"י מ"ט דר"י אכתי ממין יתירים ומאי זה לשון מ"ט אכן לפי מ"ש הכי פריך מ"ט דדריש שניהם מנ"ל דילמא קאי רק אדרשה אחת וא"ל א"כ ל"ל הנה או איפכא הא אכתי מ"ם יתירות וצ"ל לשום דרשה וא"כ לא מיותר כל השני תיבות דא"א לכתוב ממין בלא התיבות רק סמוכין קדריש וא"כ מנ"ל לדרוש שניהם ע"ז משני דבאמת צריך הממין לדרשה רק מהסמוכין כיון שיש לדרוש כך ולהיפך דריש שניהם דהי מינייהו מפקת כמ"ש רש"י לכך מקשה שפיר ומשני שפיר ושמואל אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת לא דריש ר"ל שאין משמע לו לדרוש שניהם מסמוכין רק דרשה אחת וע"ז פירש"י דלא תיקשי תיבת הנה למה לי לכך פירש"י דמיבעי' לי וכו' ולא מיותר כלום רק סמוכין ודי לנו לדרוש אחד ולא שנים וכן מפרש שמואל דברי ר' יוסי וא"כ סבר כר' יוסי ולא קשה ממילא ק' התוס' בד"ה לא משמע לי' ופליג רק אריב"ח וא"כ גם קושיתי לעיל לא קשה דסמוך שמואל אלימוד דר"י וכן ר"נ ובזה מתורץ נמי מה שהביא רש"י במשנה תרי קראי דלכאורה רק לר"י ולפמ"ש הוא אליבא דכ"ע ודוק: בגמ' לפי שנאמר ויקהל משה לפי גירסא שלפנינו אין לו פירוש כמ"ש התוס' ונ"ל לפי פשוטו שרוצה לדרוש לחלק ויקשה מאי שייך לכאן לכך אמר לפי שאמר להו ל"ט מלאכות לכך אמר להו לחלק או לפי פירש"י שכ' דהוי לי' כלל בל"ת ופרט בעשה וצ"ל לפירושו שהוא דומה לכלל ופרט דמ"ש עיין בתוס' וא"כ הוי קשה היכי דריש מלא תבערו הא הוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה ואי משום דכתיב וביום השביעי שבתון כל העושה בה מלאכה יומת הדר הוי לי' פרט בעשה וכלל בל"ת לכך אמר לפי שנאמר אלה הדברים שהוא כולל ל"ט מלאכות והוא פירש אלא תעשה כל מלאכה וזהו שנאמרו למשה בסיני ר"ל בלא תעשה מלאכה הוי לי' שפיר כלל ופרט מקורב וק"ל: אמנם לפי תירץ התוס' וסברתם יש לקיים גם הגירסא שלפנינו דאל"ה לא מוכח מידי מלא תבערו לחלק לחייב על כל אחת אם עשה כולן דהא לא דרשינן אלא דומיא דהך דיצא מן הכלל ושם לא מוכח אלא דחייב אהבערה לחוד וכן נמי בכל מלאכות אם עשה אחת ג"כ חייב ולא מוכח אלא לאפוקי מהך סברא דלא נימא שלא חייב אלא אם עשה כולן כמ"ש לא תעשה כל מלאכה כמ"ש רש"י ביבמות אבל חילוק זה לא שמענו לחייב על כל אחת אם עשה כולן וכן ממנינא לחוד לא מוכח אלא לאפוקי מסברא זאת ולומר שאם עשה אחת מל"ט מלאכות חייבים ואיכא ל"ט חיובים אם עשה כל אחת בהעלם בפ"ע אבל עכשיו דכתיב מנינא והדר לא תבערו וא"כ למה יצא מן הכלל אם לחייב עלי' אם עשאה בפ"ע לא צריך אלא ודאי לחייב עלי' בפ"ע אם עשאה עם מלאכה אחרת ליחייב ב' ושפיר דיינין ביצא מן הכלל ללמד על כלל כולו כנ"ל ליישב גירסא שלפנינו ג"כ ומתורצין ג"כ כל הקושיות שהקשו התוס' ומתורץ נמי מאי שמקשין העולם דברי רש"י אהדדי ביבמות ובפסחים ואינך מקומות שוודאי ששני ה"א אמת שאם לא הי' כתיב שום לימוד הי' ה"א שאינו חייב עד שיעשה כולן מלא תעשה כל מלאכה כמ"ש רש"י ביבמות ואם הי' כתיב המנין ולא לא תבערו עדיין הי' ה"א שחייב על אחת אחת ועל כולן אחת ומוכיח רש"י שני הסברות מגירסא שלפנינו בכאן וגם מק' התוס' כאן וא"ש לשון לפי שנאמר ויקהל וכו' דאל"ה לא הוי יכול לומר יכול אם עשאן כולן וכו' דהא ה"א אינו חייב עד שיעשה כולן וגם לא מוכח מלא תבערו

כמ"ש לכך אמר לפי שנאמר לכך ה"א יכול אם עשאן וכו' ומוכח מן לא תבערו וכמ"ש ודוק: בגמרא ועדיין אני אומר לפי ה"א שכ' התו' דאין חייב עד שיעשה כולן צ"ל דבאמת לא משכחת חטאת אחת דאינו חייב עד שיעשה כולן ואז יש ביניהם חרישה וקצירה וחייב תמיד שלש אם לא בחרישה וקצירה לבד והוא דוחק ומכ"ש לפירש"י שנפיק מלא תעשה כל מלאכה אמנם נ"ל לפרש דה"ק שהייתי אומר כיון שמנינא אתי לומר שאינו חייב אחת עד שיעשה ל"ט מלאכות וכיון דאפיק חרישה וקצירה מכלל ה"א שיש ל"ט מלאכות חוץ חרישה וקצירה והייתי מכניס עוד שתי מלאכות שאין חשובות ובוזה מתורץ היטב לפי שנא' וכו' וגם הת"ל וכו' שזה הה"א להכניס עוד שתי מלאכות לא נפיק אלא מאלו הב' לימודים ודוק: בתוס' בד"ה אם אינו ענין וכו' עד וליחייב קרבן על כל א' ר"ל דאם ד"ת כלב"א ל"ל ממילא חייב חטאת על כל דבר שזדונו כרת אלא ע"כ לחלק לכך דרשינן הפסוק הראשון אע"ג שהב' מיותר משום דהשני לא מישתמע לחלק וק"ל: בד"ה יכול שאם עשאן כולם וכו' עד וי"ל דצריך למנינא לפי שיש וכו' עד ומיהו ק' לר"י וכו' דע אע"פ שדחו זה הסברא היינו לומר שאעפ"כ מוכח לחלק מאיזה סברא שיהי' ולפי המסקנא ניהא דכיון דלא תבערו קאי אמנינא כמ"ש התוס' בסמוך ושם סמיך אלא תבערו אבל ודאי זאת הסברא קיימת שמש"ה מכניסין אף אלו מלאכות שאין חשובות משום רמז מן התורה דל"ט כמו שאיתא להדיא לעיל במכילתין הני ל"ט כנגד מי ומשני כנגד מלאכות שבתורה וכו' ע"ש וע"כ מקשה משום שיש מלאכות שאין חשובות או להפך שיש יותר חשובות רק דסמיך אמנינא שבתורה ועפ"ז תרצתי דברי רש"י לעיל גבי פלוגתא דר"י ור"ל בשגגת לאו וכרת מקשה תנן אבות מלאכות מ' חסר אחת והוינן בי' מנינא ל"ל פירש"י ניתני אבות מלאכות הזורע וכו' ואנא ידענא דהוי מ' חסר אחת והוא תמוה מאי נ"מ בזה אם לא נדע שהם מ' חסר אחת ולפ"ז ניהא דרש"י בא לפרש שלא יקשה לך מאי מקשה בגמ' מנינא ל"ל הא י"ל גם אתנא כן והוא שבא ליתן טעם למה הן אלו מלאכות כיון שיש שאין חשיבות וגם למה לא יותר לכך מקדים אבות מלאכות צריך להיות מ' חסר אחת ע"פ לימוד מתורה או מאלה הדברים או ממלאכות שבתורה לכך הם הזורע וכו' לכך מפרש רש"י כיון שהתנא לא מפרש הלימוד אלא שמרמז במנין מ' חסר א' ונדע הלימוד מסברא א"כ ליתני הזורע ונימני ונדע שיש מ' חסר א' וג"כ נדע הלימוד מסברא ודוק: בא"ד וכיון דכתיב לא תבערו וכו' עד אבל אתולדה במקום אב לא לכאורה הוא תמוה למה לא פירשו דאי לאו ממנינא ה"א דלא תבערו אתי רק לחלק לחייב על אחת ג"כ אחת דומיא דהבערה ולאפוקי מהך סברא אבל לחלק לחייב ל"ט חטאת לא הוי ידענא ולכך כתיב מנינא לחייב ל"ט חטאת ואפ"ה פריך שם שפיר כמ"ש רש"י דאי חייב אתולדת הוי יותר ולעולם המנין אתי לחלק כמ"ש רש"י שם להדיא וכמ"ש לעיל בפירושו לפי הגירסא שלפנינו והוא מוכרח דאל"ה יסותרו דברי רש"י לשם את דברי הגמ' שבכאן ששם פירש"י שמנינא אתי לחלק וכאן לא נמצא שום מי שיסבור כן אדרבא אמר להיפך לפי שנאמר וכו' יכול וכו' אמנם כד דייקת לק"מ דהתוס' אזלי לשיטתייהו שכ' ע"פ גי' מכילתין דהה"א שלא יתחייב אלא אם עשה כולן הוא יוצא רק מהמנין וא"כ קשה ליכתב ולא תבערו לחוד ואנא ידענא לחלק לחייב ל"ט דאי לחלק לחייב א' על א' ל"ל קרא כיון דלא כתיב המנין לכך פירשו שבאמת מלא תבערו לחוד מוכח לחלק לחייב ל"ט אלא שהמנין בא ללמד שלא ליחייב אתולדה במקום אב וזה

שכתבו והשתא מוכח שפיר בהזורק ר"ל שא"צ לפירש"י וא"ש יותר הקושיא מוכרחה כיון שהלימוד בא המנין רק לזה אבל רש"י אזיל לשיטתו שכ' ביבמות דבלא"ה יש ה"א שלא ליחייב רק אם עשה כולן מלא תעשה כל מלאכה א"כ צריך לא תבערו וגם המנין לחלק רק ק' הגמ' שם אם חייב אתולדת הוי יותר וכמו שכתבתי לעיל ומוכרח הוא לפירושו וא"ש גם הגי' שלפנינו ודוק: בגמ' דתניא הבערה וכו' עמ"ש בקונטרס הדרשות שלי לתרץ דברי הרמב"ם התמוה מכאן בטוב טעם קרוב לפשוטו ע"ש בדרוש דא"ב י"ט לשבת: ע"ב בתוס' בד"ה לא משמע לי' שמואל דלא כר"י וכו' לכאורה דבריהם תמוהין דאטו מי ל"ל בהא סבר כר"י ובהא כר"נ כמו דמצינו בעלמא כיון דלאו הא בהא תליא וכן תמהו התוס' בעצמם במס' עירובין אק' הגמ' ע"ש נ"ל דכאן הא בהא תליא דהא דדריש ר"י הבערה ללאו ולא לחלק משום דכבר דריש מאחת מהנה דאל"ה הוי מודה דלחלק מנ"ל להקל כ"כ או משום דלא אשכחן בהדיא שום תנא שיחלוק על ר"י בהא דאחת מהנה רק ר"נ שדריש הבערה לחלק וכיון דלא סבר בהא כר"נ מנ"ל לחלוק על תנא כיון שלא אשכחן תנא שחולק ודוק ועמ"ש לעיל לתרץ ק' התוס' בטוב טעם: ברש"י בד"ה מהו חייב אחת וכו' עד וקמבעיא ליה והוא תמוה מאי בעי לפרש בזה ומאי קשה לו ונ"ל לפרש שבא לפרש סמיכות הבעיא זה לכאן כמו שדרכו לפרש תמיד והיינו משום דמעיקרא שלא הי' רק לימוד א' לחלק הוי מוכח מהברייתא שחייב על כל א' מדאמר זהו שוגג האמור בתורה משמע ודאי גבי שבת ובשבת לא כתיב בכל התורה שוגג רק מה שכתוב לחלק מלאכות לכל מר כדאית לי' אבל כיון שמסיק כאן שכתוב שני לימודים אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת ובפרט לפמ"ש לעיל שכן הוא אליבא דכ"ע שפיר מיבעי' לי' על איזה לימוד קאי האמור בתורה: או יאמר שלילות א' עם מה שפירש וממתניתין ליכא להוכיח והוא דק' מה"ת לנו לחלק בין המשנה לכאן לכך כ' משום דהברייתא משמע יותר לחייב על כל א' דמשמע שהוא עיקר שוגג החמור יותר וקמבעי' לי' משום וממתני' משמע יותר שאינו חייב אלא א' וק"ל: ברש"י בא"ד וכי קמבעי' לן ביודע עיקר שבת וכו' דברי רש"י דכאן לפי פשוטו תמוהין מאד שהוא נגד הגמ' תיכף בסמוך דקאמר אא"ב העלם זה וזה חייב על כל א' א"ש כמ"ש התוס' בד"ה העלם זה וזה לכך אני מוכרח להאריך קצת ויש לאל ידי בעזה"י לתרצו בג' פנים יפות ראשונה נ"ל לתרץ בדרך לימוד תלמידים ע"פ מה שמביא המהרש"א בסמוך גבי קצר וטחן קו' העולם אהך ק' דהגמ' דידע לשבת במאי ע"ש ועמ"ש בחידושינו לעיל תירץ אחר ובין לת' המהרש"א ובין לפמ"ש אני עיקר התירוץ כיון שהי' לו ידיעה בנתיים או העלם בנתיים לא הוי העלם א' זהו א"א העלם זה וזה אינו חייב אלא א' א"כ ע"כ הי' ידיעה או העלם באם עשה ל"ח מלאכות בזדון שבת ושגגת מלאכות רק שידע לשבת במלאכה א' ואח"כ נעלם ממנו שהיום שבת ועשה זאת המלאכה א"כ הי' העלם חדש מה שהי' ידע מקודם דאי לא ידע גם קודם שהיום שבת א"כ עשה ל"ח מלאכות בהעלם זה וזה ואינו חייב אלא אחת וכן להיפך אם עשה זאת המלאכה שידע בי' לשבת קודם בשגגת שבת ואח"כ עשה כל הל"ח בשגגת מלאכת ע"כ נזכר ששבת היום קודם שעשאן דאל"ה הוי העלם זו"ז שפיר מקשה דלא הוי העלם א' וזהו מדוקדק בלשון הגמ' היכי משכחת לי' בזדון שבת וכו' אבל א"א העלם זו"ז נמי חייב על כל א' וא' אף דבעינן שידוע קצת שבת כמ"ש רש"י שפיר משכחת לי' וכק' העולם ולא יהא שום תירץ כגון

שעשה כל המלאכות בהעלם א' שידע למשל שיש שבת בהוצאה ולא יותר מלאכה וג"כ לא ידע שהיום שבת ועשה כל המלאכות בהעלם זה והי' לגבי הל"ח העלם זו"ז אפ"ה חייב על כל או"א וא"כ א"ש המשנה לכך אמר גמ' שפיר ודוק היטב כי הוא נכון מאד לענ"ד: אמנם ע"פ מ"ש לעיל לתרץ כמה ק' הנופלים על ק' הגמ' דידע לשבת במאי והמה ק' התוס' וק' מהר"מ וביותר לפי מה שפירשו המפרשים על הרמב"ם שלא ידע לכל המלאכות האסורין באמת וסבר שמלאכות אחרים אסורות ודייקי מלישנא דהרמב"ם שכ' שלא ידע שהמלאכות האלו אסורות משמע מאחרים ידע וא"כ לפ"ז מקשין אגמ' מאי מקשה דידע לשבת במאי והוא ממש נכלל בתוכו ק' מהר"מ מלובלין מאי שמקשה לקמן גבי פלוגתא דאביי ורבא ואמר שטעה בשיעורין ע"ש וכתבתי לתרץ ומצאתי הסברא בלח"מ שאין זה זדון שבת כיון דלגבי המלאכות של אמת לא הוי ידע לשבת הוי העלם שבת דבעינן זדון שבת לגבי המלאכות ממילא מתורץ גם דברי רש"י דמ"ש דהעלם זה וזה מיירי ע"כ בידע לעיקר שבת היינו אף שנעלמו כל המלאכות ממנו ידע לעיקר שבת בעשה או בשאר מלאכות או בשיעורא רבא והוא מדוקדק ג"כ בלשון רש"י שכ' אבל לא ידע שהמלאכות הללו אסורות כמ"ש מלשון הרמב"ם אף דלא מיקרי זדון שבת אדרבא העלם זו"ז ודאי מיקרי והא שכתב דלא ידע שהיום שבת היינו גם זה לא ידע או אף שרש"י כאן מיירי גם בלא עשה כל המלאכות ובזה ע"כ לא ידע שהיום שבת אבל עכ"פ הגמ' בסמוך שפיר אמר א"א העלם זו"ז חייב על כל א' שפיר דמשכחת בהני גווני דכתיבנא לאפוקי המשנה דשוכח עיקר שבת דמיירי ודאי שלא ידע כלל שום ידיעה משבת דומיא דתינוק וגר שפליגי לעיל משמע ודאי דהכיר ולבסוף שכח מיירי ששכח לגמרי כל עיקרו של שבת בתורה וכמו תינוק וגר כמו שכתבו התוס' כאן ודוק: אכן אחרי עיוני בדברי התוס' כאן עמדתי ת"ל על הדרך השלישי היותר אמיתי והוא ברור בדברי התו' ורש"י שאין כאן והערני לזה דברי התוס' שכ' בד"ה העלם זו"ז אומר ר"י אפי' לא ידע וכו' והוא תמוה שעשו את עצמן כלא ידעו מדברי רש"י בפרט מקושיא רבא כזו אדבריו וגם פליגי עליו ולא הביאו דבריו כלל ואין זה סוגייתם בא וראה מענינו בסמוך בד"ה חזינן שהקשו שאין מוכרחת כ"כ וכ' פי' בקונט' וכו' וקשה וכו' אלא נראה לר"י וכו' וכאן העלימו זה וזה לא פירושו ולא פלוגתתם וגם מלשונם אין נראה שפליגי שכתבו אפי' לא ידע חשיב העלם זו"ז ולא כתבו גם בלא ידע מיבעיא ליה וגם כ' וצריך לחלק ולא כ' ויש לחלק או ונראה לחלק מכל הלין טעמי נ"ל ברור שהתוס' לא באו לחלוק על דברי רש"י רק הוסיפו פירוש לפירושו וכאן הסכימו לפירושו רק הוסיפו פירוש להצילו מקושיא זו מהגמ' בסמוך שהביאו והוא שודאי התוס' לא רצו לפרש שגם בזה קבעי רבא והא דלא פשיט מהמשנה משום די"ל דהמשנה מיירי אי מידכרי לי' דכיר דמה"ת לנו לדחוק כ"כ בחילוק דוחק ולעשות ספק כל כמה דלא קשה לן משמע ודאי ממשנה כל ששכח לגמרי אינו חייב אלא אחת והכא ודאי מיבעי' היכא שנעלמו מלאכות הרבה ולא כולן וגם נעלם ממנו שבת כמ"ש רש"י וגם הלשון העלם זה וזה משמע ודאי שנעלם ממנו שהיום שבת וגם נעלמו ממנו המלאכות שמיקרי העלם זה וזה שתי העלמות אבל שוכח עיקר שבת לגמרי לא הוי אלא העלם א' מעיקר שבת מאי זה וזה ולמה לנו לצאת מפשוטו כדי שיקשה וליכנס בדוחקים אלא ודאי פירש"י הנכון ואמת אלא שהתוס' כדי לתרץ על רש"י הקושיא גדולה מהגמ' בסמוך כתבו ואומר ר"י אל תטעה

בדברי רש"י שאם לא ידע בשום מלאכה לא חשיב כלל כהעלם זו"ז וליכא בי' שום ה"א לומר דחייב על כל אחת מכח משנתינו א"כ ק' מהגמ' בסמוך אלא ודאי שגם זה י"ל דחשיב העלם זו"ז ולחייב בו על כל אחת ולחלקמהמשנה בדוחק אלא כל כמה דלא מוכח מה"ת לחלק בדוחק ולבעי' אבל כד מקשה מהמשנה דלקמן ולפי סברתו דהמקשה מוכח משם דאפי' העלם זו"ז שלא ידע כלל בשום מלאכה חייב על כל א' וע"כ צריך לחלק מחמת רומיא דמשנתנו בין היכא דמדכיר לי' דכיר ולהיכא דלא דכיר אבל רבא דבעי ע"כ או דלא אסיק אדעתיה מהוכחה דמשנה דלקמן או דידע מהתירץ דידע לי' בתחומין וכיון דלית לן הוכחה ודאי לא בעי אלא כשידע בשום מלאכה מטעמים הנ"ל וכמ"ש רש"י ואין כאן פלוגתא בין רש"י ותוס' ודוק היטב כי נלע"ד ברור ונכון: בגמ' הרי העלם שבת בידו אדרבא הרי העלם טומאה בידו הוא תמוה מאי הפשיטות ומאי הקשיא וכן רש"י שפי' ל"ש ואינו חייב אלא א' הוא תמוה מנ"ל ומ"ש המהרש"א שכוונתו נמי כתוס' שנשאר הבעיא ולכך אינו חייב אלא א' משום חולין בעזרה הוא תמוה חדא למה לי לפרש וגם הל"ל ותיבעי ואנא ידענא וגם לפום ריהטא נ"ל דבספק יש להביא חטאת א' ואשמות תלוין על המותר וגם אגמ' ק' דאם נשאר הבעיא הל"ל תיקו מאי ל"ש וגם הרמב"ם פסק בפשיטות דאינו חייב אלא א' ולא כ' שהוא ספק כדרכו בשאר מקומות הנשאר בספק ונ"ל לפרש הפשיטות מעיקרא היינו ע"פ מ"ש כמה פעמים שכיון שסברא חיצונה לחייב על כמה שבתות ומלאכות בהעלם א' רק חטאת א' כמ"ש רש"י לעיל כיון שכולן חילול שבת א' ולא אחת אלא שהתורה חידשה חילוק מלאכות וגם חילוק שבתות אין לך בו אלא חידושו ומוקמינן קרא אהיכא דמסתבר יותר אבל היכא דאין דומה למסתבר ויש לחלק ביניהם ודאי מוקמינן לי' אסברא חיצונה כיון שאין לימוד ומזה שיש עליו לימוד לא מוכח כיון שיש לחלק ביניהם מה"ת לחדש בו אע"ג דמצרכינן תרי קראי דהיינו פסוק א' על שגגת שבת ג"כ שלא לחייב רק א' משמע דאי לאו קרא הוי מחייבינן גם בי' על כל א' ולא מוקמינן אמסתבר היינו משום דאי לא כתיב אלא חד קרא ה"א דמקרא מלא דיבר הכתוב ואפיק לגמרי סברא חיצונה והוי מלאכות חלוקין כמו חלב ודם אבל לבתר דכתיבי תרי קראי אלמא דאין חלוקין לגמרי תמיד ולא אפיק לן הסברא חיצונה לגמרי ואינו אלא חידוש מאי שחייב על כל אחת ודאי היכא דיש סברא לכאן ולכאן נשאר בסברא חיצונה וכן נמי ודאי בקראי דחילוק שבתות כמ"ש לעיל גבי הכיר ולבסוף שכח והוא מוכרח שם ברש"י להדיא וכן צ"ל באמת לרב ושמואל דס"ל בהכיר ולבסוף שכח ג"כ אינו חייב אלא א' קשה דילמא קרא דאינו חייב אלא אחת מיירי דוקא בתינוק שנשבה כיון דס"ל דחייב וכן יש כמה ראיות לזה כמ"ש לעיל כ"פ וגם אין צריך ראי' שהוא סברא נכונה והוא כ"פ בש"ס אין לך בו אלא חידושו ואחרי הודיע את זאת מתפרש הפשיטות היטב כיון שאין שום לימוד ע"ז יש סברא לומר הרי שגגת שבת בידו והתורה לא חייבה אלא במסתבר יותר במקום שאין לתלות כלל בשגגה א' וכמ"ש וע"ז השיב לו אדרבא וכו' ר"ל דזימנין חייב כאן יותר אם ניזיל בתר שגגת שבת כגון שעשה ב' מלאכות בהעלם זו"ז בכל שבת בששה שבתות ואם ניזול בתר שגגת שבת יתחייב ששה דאשגגת שבת חייב על כל שבת משא"כ בשגגת מלאכות כמ"ש רש"י במשנה ורבא שבכאן אית לי' הכי בהדיא בכריתות והביאו התוס' לעיל וע"ז מסיק אלא ל"ש ר"ל הך ל"ש הוי פשיטות ר"ל לעולם כפשיטות קמא והקושיא שלך אינו קשה דבאמת

לא שנא ר"ל כי היכא דבעית בעושה מלאכות הרבה בשבת א' ופשיטנא לך מסברא לקולא כמ"ש כיון שיש לתלות ג"כ בשגגת שבת מוקמינן אסברא דאינו חייב אלא א' כן נמי פשיטנא בעושה מלאכה א' בשבתות הרבה בהזו"ז דתלי ג"כ בבעי' שלך להיפך ג"כ י"ל זו הסברא דאין לך בו אלא חידושו לחייב על כל שבת אלא היכא דלא הוי אלא שגגת שבת ואז הוי ימים שבנתיים ידיעה דא"א שלא שמע והוי ידיעת כל השגגה אע"ג שלא הוי ידיעת חטא ריבה הכתוב הואיל והוי שגגות טובא שהוי לי' ידיעה בין שגגה לשגגה משא"כ בהעלם זה וזה אף ששמע שהוא שבת עדיין לא הוי ידיעת שגגת מלאכות ומה"ת לרבות לחיוב וא"כ שפיר פשיטנא כיון דהשתא מסיק שאין שום א' מהם עיקר דנימא ממ"נ רק שניהם שוה בשוה ויש לנו למיזל לקולא בשניהם מטעם שכתבנו ואפשר אף אם עשה ששה מלאכות בששה שבתות נמי אינו חייב אלא א' כיון דלאו מחמת ספק אתינן עלה רק מפשיטות מסברא דכאן י"ל דלא שייך ימים שבנתיים וגם לא שגגת מלאכות טובא כיון דבלאו שגגת מלאכות נמי הי' עשאן מחמת שגגת שבת וכן נמי להיפך מימים שבנתיים כדכתיבנא לכך אמר ל"ש ופירש"י דתמיד אינו חייב אלא א' ויש קצת ראי' לזה דאל"כ לא הוי מקשה הגמ' דידע לשבת במאי והוי העלם זו"ז הא משכחת לי' שעשה ל"ט מלאכות בל"ט שבתות דהיינו שאח"כ בל"ח שבתות עשה מכולן רק מלאכה א' ואז ממ"נ חייב ל"ט חטאת מחמת חילק מלאכות דאל"ה לא הוי ממ"נ ודוק: ועפ"ז יש ג"כ סתירה וקושיא לפי' המהרש"א שכתב מחמת ספק כ' רש"י דאינו חייב אלא א' היכי כ' סתמא דאינו חייב אלא א' וכן לשון הגמ' ל"ש מורה כן שאין שום חילוק הא משכחת כה"ג ובזה נמי מקושר ק' הגמ' לכאן ואין להאריך ודוק היטב: בתוס' בד"ה הרי העלם שבת בידו וכו' עד סופו הא דלא פירשו כלום ארבה שהשיב לו אדרבא למה וצ"ל להיפך כאן משום דאזיל לחומרא ושם משום חולין בעזרה אלא דלפ"ז דבריו סותרין זא"ז וצ"ל דארבא לק"מ לא טעמא ולא סתירה דמה שאומר אדרבא לאו משום דמסתבר להיפך דא"כ מאי בעי נפשוט להיפך אלא דה"ק שהסברא שלך אינו כלום וא"כ י"ל להיפך נמי כמו זה לכך תיבעי ולשון אדרבא ר"ל כמו שיש סברא זו שאמרת כן נמי יש סברא לומר אדרבא כמ"ש וא"כ תיבעי ולא נפשוט רק לכך לא קשה כלום ארבה ולא פירשו כלום רק ארב נחמן דפשיט שם לחומרא וכאן לקולא הוצרכו לפרש טעם פשיטות ולתרץ הסתירה וק"ל: בגמ' אמר רבא קציר וטחן כגרוגרת וכו' הך כגרוגרת הוא מיותר דלא שייך לכאן דאטו אשמעינן דשיעורא כגרוגרת או דבעינן שיעור ונ"ל ברור דאתי לאשמעינן דינא רבא השייך לכאן דלא תימא כי היכי דאשמעינן רבא כאן דאין חלוקין לחטאת וחייב אב' הקצירות חטאת אחת אע"ג דהעלמות חלוקין בידיעה קצת כיון שלא הי' ידיעת חטא בנתיים ה"א ודאי דה"ה לענין צירוף אין חלוקין שאם קצר כחצי גרוגרת בשגגת שבת וחזר וקצר ח"ג בזדון שבת וש"מ מצטרפין וחייב קמ"ל דלא אלא לענין צירוף מודה רבא דאין מצטרפין דצירוף קיל טפי כמ"ש בגמ' לקמן היכא דהם חלוקין ודאי לא מצטרפי אבל ודאי זימנין אף דאין חלוקין לא מצטרפי דה"נ אשכחן לענין אם שהא ביניהם כדי אכילת פרס דאין חלוקין ולא מצטרפי ל"מ לפי' התוס' דמשום גרירה הוא דאין חלוקין דהיינו ודאי שעיקר חטאת באה על אחת וגוררת השני' בכפרתה ודאי לא שייך כך בצירוף אלא אפי' לפירש"י דאין חלוקין לגמרי ומתחילה לא חייב על שניהם רק חטאת אחת אפ"ה לענין צירוף דקיל טפי לא מצטרפין לכך אמר דוקא קצר

כגרוגרת הוא דחייב חטאת א' על שניהם אבל כחצי גרוגרת אינו חייב אפי' חטאת א' ומכאן קצת סמך וראי' לפירש"י דלפי' התוס' לא הוי צריך לאשמועין ועיין בחידושינו בסמוך דבזה ג"כ מתורץ היטב הגמ' דלקמן גבי מילתא דפשיטא דרבא מיבעי' לי' וכו' ע"ש שבוזה א"צ לדוחק המפרשים שם ודוק: ברש"י בד"ה וחזר וקצר כגרוגרת וכו' עד ולא נודע לו בנתיים שחטא ר"ל משום הכי אינו חייב על שני קצירות רק א' אפי' בלא גרירה דמיקרי העלם א' כמ"ש רש"י בסמוך ומכאן הקשו תוס' בריש פירקין סתירה מפורשת לרש"י שכ' בריש פרקין כיון דא"א דלא שמע הוי ידיעה אף שלא נזכר במלאכות בעת ההיא וע"ש שהקשו עוד ועמ"ש שם ואח"כ לתרץ בכמה פנים אמנם יש להקשות נילוף משם לבתר שכתוב קרא שבשבת הוי ידיעת שגגה בלא ידיעת חטא חשוב לחלק אף שלפי דברינו שם מתורץ גם זה כאן נ"ל לפי פשוטו לתרץ זאת הקושיא וסתירה שאינו דומה כלל זה לזה דהכי לא הוי ידיעת חטא שאף שעת ידיעה הי' העלם החטא שכשנזכר שהיום שבת סבר שהמלאכה מותרת משא"כ התם שאף כשידע שהוא שבת לא נעלם ממנו איסור המלאכה אלא שלא נזכר שעשה המלאכה וכבר הי' לו ידיעת איסור המלאכה ולא נעלם ממנו גם עתה עכשיו שהי' לו ידיעת שבת מצטרף לידיעה ראשונה והוי ידיעת חטא כיון שלא נודע לו שלא חטא ודוק: ברש"י בד"ה ונודע לו וכו' עד כלומר או על זו או על זו לכאורה אין לו פירוש מה זה כלומר משמע לפרש כן דברי רבא למה לא יתפרש כפשוטו שנודע לו על שניהם אמנם כד דייקנא הוא מוכרח לפירש"י ובא לתרץ ק' התוס' שרש"י מפרש לקמן שעל ב' הקצירות מתכפר בלא גרירה ע"ש לקמן והוא תמוה א"כ מאי מתחיל קצירה גוררת קצירה בבבא ראשונה מאי שייך גרירה הכא ולכאן זה ק' התוס' לקמן בד"ה גרירה דגרירה ומשום זה דחו פירש"י ע"ש אבל רש"י מתרצו כאן דרבא מיירי או על זה או על זה וא"כ שפיר משמיענו דינא דגרירה אף בבבא ראשונה דהיכא דנודע לו והפריש קרבן על הטחינה לחוד בעינן בקצירה שני' להתכפר בתורת גרירה אף שהוי שני זיתי חלב בהעלם א' כיון שעיקר קרבן לא בא על הקצירה ראשונה רק מתכפרת עם הטחינה ראשון והקצירה השני' אינו יכולה להתכפר עם הטחינה ראשונה כיון שהיא מלאכה אחרת והוי בזדון שבת רק כיון שקצירה ראשונה מתכפרת גוררת השני' כמ"ש רש"י לקמן בטחינה שעמה וכן אם נודע לו והפריש קרבן על הקצירה ראשונה הטחינה גוררת טחינה ומילתא דרבא בקצירה גוררת או או קאמר כמו בנודע והשני מתכפר בלא גרירה וז"ש רש"י מכ"ש שהפריש קרבן על שתיהן דבזה מתכפר בלא גרירה שניהם אלא רבא אמר גוררת להשמיענו אף באו או ונ"ל ברור שגם התוס' לא כיוונו לזה הקושיא שידעו מדברי רש"י פה שלפנינו בהדיא וגם אם כיוונו לזה הוי להו להקשות קושיא חזקה ולא ליכתוב בלשון ונראה אלא ודאי כוונתם לבבא שני' דאמר נמי קצירה גוררת קצירה וטחינה שעמה אע"ג דרש"י פי' דלשון גרירה קאי אטחינה שעמה כלומר גוררת שיתכפרו שניהם מ"מ הלשון נראה להם דחוק דהל"ל קצירה ראשונה גוררת טחינה שעמה ובאמת לא הקשו רק כתבו ונראה לר"י ודוק: בתוס' בד"ה ונודע לו וכו' עד אלמא אע"ג דנודע לו וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה מאי שלא הביאו תוס' מרישא ע"ש וכ' ויש ליישב וישוּבו פשוט שהתנו' בא לאפוקי שלא נימא דהכא מיירי בידיעה לחוד ואפ"ה צריך להביא בסיפא שתים ולא די לו בקרבן א' על הראשונות ויתכפרו האחרונות ממילא שיש לומר שהידיעה קובעת שמאי שנודע לו

קודם צריך להפריש על זה קרבן וכן ברישא אינו יכול להביא שתיים דהיינו שיביא על האחרונות ויתכפרו הראשונות דכיון שנודע לו מעיקרא על הראשונות צריך להביא דוקא על הראשונות ולא שיתכפרו עם האחרונות וזה מוכח מסיפא דלא דהא נודע לו מעיקרא על הראשון ואפ"ה אינו מביא עליו קרבן אלא מתכפר עם האמצעי וזה לא מוכח מרישא דהא באמת מביא קרבן גם על הראשון והאמצעי ודאי לא קבעתו ידיעה ראשונה שהרי לא נודע לו עד לבסוף וגם בלא"ה לק"מ שעיקר הוכחת התוס' שלא נימא היכא שידיעתו קבע לחייב שתיים אינו מתכפר באחד וכן אם יכול להתכפר באחד אינו רשאי להביא שתיים דהוי חולין בעזרה כיון שיכול לעשות דרך שיתכפר באחד אף שלא עשה עדיין ושני סברות אלו מוכח מסיפא כמ"ש מהר"מ אבל מרישא לא מוכח מידי דשם אינו מרבה או ממעט דמה לי שיתכפר הב' עם הא' או עם הג' וק"ל: דף ע"א בגמ' א"ה טחינה נמי תגרר וכו' הך א"ה אין לו פירוש דהא גם מעיקרא ידע דרבה אית לי' גרירה וכיון שלא ידע לחלק בין גרירה א' לב' תקשה נמי טחינה תגרר דדוחק לפרש שידע החילוק כמ"ש רש"י תכף אלא שהקשה כיון שסובר כאביי יסבור ממש כוותי' אף במה שאמר כאן אין זה סברא וגם יל"ד עוד בגמ' למה ליה למימר גרירה אית ליה הלא זה ידע והל"ל בקיצור גרירה דגרירה לית ליה לכן נ"ל לפרש דטעמא דאביי דאית ליה אף גרירה דגרירה משום דסובר דלא מתורת גרירה מתכפר אלא כיון שהוי בהעלם א' אין מתכפר זה בלא זה וא"צ גרירה אפ"ה הן מאה כך כמ"ש התוס' אף לרבה בקצירה וטחינה א"צ גרירה אף שאין הקרבן בא עליו ורש"י כ"כ אקצירה וקצירה וע"כ סברא אחת מוכרחת אף לרבה דאל"כ הוי גרירה דגרירה אף טחינה ראשונה כן נמי אביי סובר בשתי הסברות וכן משמע הלשון לעיל דאמר טעמא שם טחינה אחת ר"ל ולא הוי גרירה לגרירה וכן נמי משמע הלשון כאן דאמר נתכפרו כולן ולא אמר גוררת השלישי אלא שנתכפרו בלא גרירה משום דהוי שם א' וא"כ שפיר מקשה כיון דסובר כאביי ואביי אית לי' שם דאף בלא גרירה מתכפר א"כ טחינה נמי תגרר ומשני גרירה אית לי' ר"ל אף דסובר כאביי לא מטעמי' דשם א' הוא אלא מטעם דגרירה אית ליה ולכך גרירה דגרירה ל"ל ודוק: בתוס' בד"ה גרירה דגרירה וכו' עד ונראה לר"י לכאורה לפ"ז גם ק' הגמ' דאמר מי אית לי' לרבה גרירה ג"כ מקשה מקצירה גוררת קצירה והוא תמוה מאי מקשה דילמא הך גרירה אית לי' דהוי בהעלם א' והך גרירה שאין הקרבן בא עליו ל"ל וא"ל דאית להמקשה מסברא דהך גרירה קילא כסברת התוס' חזא מנ"ל להקשות ועוד דלסברת התוס' א"צ שם גרירה וא"כ בל"ז קשה שם מאי מקשה מגרירה דקצירה: אמנם נ"ל ודאי דגם לסברת התוס' מקשה מטחינה שעמה דהוי ממש דומיא דזית הג' דשם דגם קצירה וטחינה הוי כמו שני זיתי חלב בהעלם א' כיון דהוי בשגגת שבת ואין מתכפר זה בלא זה ה"נ ב' זיתי חלב בהעלם א' אלא דהלשון מי אית לי' לרבה גרירה לא שייך כיון דפריך מטחינה שעמה ושם מתכפר בלא גרירה לסברת התוס' ואף אם נאמר דפריך מק"ו מה הכא שאינו מתכפר הקצירה גופא אלא ע"י גרירה מכפר הטחינה שעמה מכ"ש התם שמתכפר האמצעי בלא גרירה שתתכפר גם הג' בלא גרירה הלשון קשה מאד מי אית לי' גרירה משמע דשם מוכח דלית ליה גרירה ואז לא קשה וז"א לפי' התוס' אמנם כד נעיין בי' דברי התוס' ברורים ויתורץ גם לשון א"ה טחינה נמי וכו' שבגמ' וגם מה שנטרו התוס' עד הכא ולא פירשו כן לעיל אפירש"י אקצירה גוררת קצירה וטחינה

שעמה ששם עיקר וגם הדיקדוק בגמ' שכתבתי שאמר גרירה אית ליה שהוא מיותר ונקדים לפרש דברי התוס' שכ' וטעמא דמ"ד בסמוך שחלוקין לחטאת משום דל"ל גרירה לכאורה אין לו פירוש וחיבור אלא ודאי פשטן של דברים שהתו' מביאין רא' לדחות פירש"י שבקצירה וקצירה א"צ גרירה דהוי העלם א' ממש כיון שלא ה' ידיעת חטא בנתיים א"כ מ"ט דמאן דפליג בסמוך אלא ודאי שצריך גרירה לזה ואיכא למימר דלית ליה גרירה ואם תוס' כ"כ אפירש"י שכ"כ בלא הכרח מכ"ש אפי' תוס' שפי' דאקצירה וטחינה א"צ גרירה דכיון שהוי בשגגת שבת וחייב כפרה א' א"א לא' להתכפר בלא השני ואעפ"י שאין הקרבן בא עליו אין תלוי בזה וא"כ קשה אמאי אמר רבא ג' אינו מתכפר כיון דהב' מתכפר ובתוס' החליטו שא"א להתכפר זב"ז אף שאין הקרבן בא עליו וע"כ צ"ל שהתוס' לא פירשו כן אלא למסקנא כמו שהעמידו דבריהם על המסקנא דבאמת לא פליג רבא וליכא שום פלוגתא ובקצירה וקצירה איכא פלוגתא ע"כ משום דבקצירה וקצירה צריך גרירה ובטחינה שעמה א"צ גרירה דאל"ה הוי גרירה דגרירה והגמ' אסיק דגרירה דגרירה ל"ל אמנם המקשה שהביא הפלוגתא כיון שראה ב' פלוגתא ע"כ הכריח שגם בזה כיון שאין עיקר קרבן הופרש עליו אפשר להתכפר זב"ז ופליגי בגרירה ובאמת לפי סברתו אחת שהביא הפלוגתא צ"ל דרבא אית לי' הכא גרירה דגרירה דהא קצירה וקצירה ודאי הוי גרירה כסברת התוס' וגם זה ע"כ הוי גרירה כמ"ש ושפיר מקשה מי אית לרבא דעכ"פ גרירה אית לי' אפי' גרירה דגרירה לסברא דהשתא ושם לסברא דהשתא פליגי בגרירה ול"ל לרבא אפילו גרירה א' ומשני בתר דשמעה וס"ד דהדר ב' לגבי אביי ואית לי' גרירה אבל עדיין לא הדר מזה הסברא דאפליגו מעיקרא ודאי בגרירה ופריך שפיר א"ה ר"ל כיון דעכ"פ מוכח מהפלוגתא דשייך ביה גרירה וכיון דהדר ב' ואית לי' גרירה א"כ הוי כאן גרירה דגרירה טחינה שעמה ואפ"ה אית ליה א"כ טחינה נמי תגרר אע"ג דהוי ג' גרירות מ"ל ב' או ג' דעיקר סברא כיון דהראשון אינו מתכפר אלא ע"י גרירה בלא קבע שוב אין גוררת כמ"ש רש"י וכיון דל"ל זה אפי' ג' תגרר ולשון א"ה כיון דחזינן הפלוגתא דבלא"ה היינו יכולין לומר כסברת התוס' ול"ל ב' גרירות משא"כ עכשיו ומשני גרירה אית לי' ר"ל מה שאמרנו בתר דשמעה מאביי סברה לאו משום גרירה ג"כ ואית ליה ב' גרירות אלא סברה דמתכפר בלא גרירה כיון דא"א להתכפר זה בלא זה כסברת התוס' ולכך לא פליג ול"ל הכא רק גרירה וגרירה דגרירה ל"ל לכך קבעו התוס' דבריהם כאן דוקא ודוק היטב כי נ"ל נכון וברור: בגמ' מילתא דפשיטא ליה לאביי ורבא מיבעי' לי' לר"ז הך מימרא הוא תמוה מאד דהך מילתא לא בעי כלל ועיין מהר"מ שדחק מאד ואף לפי דחקו אינו מתורץ דיותר הל"ל ופליגי דר"ז כיון מפשיטות פשט ליה וגם בלא"ה מנ"ל דבעי ליה גם זה וגם מ"ש מהר"מ דס"ד איפכא דחלוקין לחטאת ואפ"ה מיצטרפי אין זה סברא דהא אדרבא מצינו לענין א"פ שהי' שחלוק לענין צירוף ולא לחטאת כמ"ש רש"י כאן בסמוך גבי חלב וחלב וגבי חצי זית חלב וחלב ע"ש והוא מוכרח כאן גופא כמו שאכתוב בסמוך דאל"ה למה אמר לי' חלוקין לחטאת: לכן נ"ל לפי סיגנון שלו דהוקשה להגמ' למה פשט לי' חטאת מה שלא בעי וגם מנ"ל לפשוט דאין מצטרפין אי מסברא אין זה סוגיא וגם פשיטא קשה למה אמר חטאת אלא ודאי דכך השיב לו מדקא בעית לענין צירוף ולא בעית לענין חטאת אלא ע"כ או שפשוט לך שאין חלוק לחטאת או דבעי לך גם לחטאת

ואת"ל קאמרת את"ל שאין חלוק לחטאת אבל לענין צירוף דגריעי טפי י"ל שאין מצטרף וקבעית חדא דנפשט תרתי כמו שאשכחן בחולין וע"ז פשיט ליה שפיר דבאמת אפי' לענין חטאת חלוק מכ"ש לענין צירוף דגריעי דלא מצטרף ולכך שייך כאן ק' הגמ' וכל היכא דבלא"ה הוי ס"ד דאין תלוי כלל זה בזה אבל מהפשיטות מוכח שפיר אלא שעדיין אינו מתורץ מנ"ל להגמ' דבעי ליה לענין חטאת וגם מה שלא אמר דפליג באמת והי' נראה לומר ע"פ סברא זו דהוקשה להגמ' אף לפי פ"ה זה מנ"ל הא גופא דחלוקין לחטאת עד שפשט מיני' שאין מצטרפין מכ"ש אלא יש לומר דלא פשיט ליה רק להוציא מסברתו שאין תלוי זה בזה ופשיט ליה שאם חלוקין לחטאת לא מצטרפין ובאמת תרווייהו תיבעי ולא כמה שרצה לומר שאין תלוי זה בזה ופשיטא לי' לחטאת ואפ"ה בעי ליה לענין צירוף או בעי דרך את"ל וע"ז פשיט לו דליתא וא"כ א"ש הכל ודוק: אמנם כל זה הוא דוחק גדול בעיני אכן לפמ"ש בדיקדוק גרוגרת דקמ"ל רבא דדוקא אם היה כשיעור אין חלוקין לחטאת אבל כחצי שיעור לא מצטרף שפיר אתי כפשוטו מילתא דפשיטה להו שאין מצטרף מבעי' ליה לר"ז ודוק: אלא שעדיין אינו מתורץ מאי דלא אמר דפליגי בעיקר הדין דאין חלוקין לחטאת לדידהו ולר"ז חלוק וגם הדיקדוק מאי דאמר חלוקין לחטאת מאי שלא בעי מיני' וגם לא שייך למימר מילתא דפשיטא להו מאי שלא אמרו בפירוש רק מכח דיקדוק אמנם לפירש התו' נ"ל להטעים זאת הסברא בטעם נכון ויתורץ הכל ולא יפלגו כלל רק שמתחילה איבעי' לי' ובסוף פשיט ליה כוותייהו: והוא דוודאי אם נאמר שבלא גרירה אינו מתכפר קצירה עם קצירה כיון שהעלמות חלוקין רק בתורת גרירה הוא שמתכפר כמ"ש התוס' והיינו ודאי כיון שאין חלוקין ממש אם הביא אחד מתכפר גם על השני בתורת גרירה אבל לא בקביעות ונ"מ שאם יש שני גרירות כה"ג לא אמרינן וצריך להביא עוד אחד משא"כ אם לא היו חלוקין כלל שלא בתורת גרירה מתכפר אף הרבה כמו שמשמע כאן בגמ' כמ"ש רש"י ותוס' דבדבר שאין צריך גרירה לא שייך גרירה לגרירה וע"כ צ"ל דבדבר דשייך גרירה היינו שהם חלוקין רק בתורת גרירה מתכפר בכפרה וגם י"ל דנ"מ דלכתחילה אם רוצה יכול להביא שנים כיון דחלוקין ואינו רוצה שיתכפר בתורת גרירה שגרירה היינו בדיעבד אם לא הביא רק אחד: וא"כ מזה יש נפקותא גדולה אם נאמר שאין חלוק כלל אף שלא בתורת גרירה גם לענין צירוף אינו חלוק ומצטרף משא"כ אם נאמר רק בתורת גרירה מתכפרין וגרירה לא שייך בצירוף דהא אינו מחויב כלל קרבן על הראשון שנאמר שיגרור גם השני וזהו בעיא של ר"ז שידע הך דרבא שאינו חייב רק חטאת א' על ב' קצירות כה"ג רק שאל הטעם ונ"מ לענין צירוף ופשיט לי' חלוקין הם לחטאת ר"ל שהטעם הוא רק משום גרירה ובאמת הם חלוקין דאל"ה לא צריך גרירה ולכך אין מצטרפין ובזה מתקו דברי רבא שאמר דוקא כגרוגרת אבל חצי גרוגרת אין מצטרפין כמ"ש לעיל ואמר טעמא דקצירה גוררת קצירה ר"ל משום גרירה מתכפר לכך אין מצטרפין וא"כ נכוחים מאד דברי הגמ' מילתא דפשיטא לאביי ורבא מיבעי' לר"ז ודוק: ובזה הסברא נ"ל לתרץ דברי הרמב"ם בשיטה זו בשלשה דינים שפוסק כאן והמה מרפסין איגרא כאשר תמהו עליו כל הראשונים ואחרונים שפוסק כאן כרבא בקצירה וטחינה ובחלב דאכל שלישי בהעלמו של שני פוסק ג"כ כרבא והם שני הפכים בנושא אחד כמו שהקשו בגמ' עד שהוצרך לומר הדר בי' וביותר פוסק כר"י לקמן גבי שני זיתי חלב שידיעות שלאחר

מעשה אף בלא הפרשות מחלקין והוא סותר שני הפסקים שכאן כמ"ש רש"י לקמן ותוספות כאן והוא מוכרח ועיין בכל מפרשיו שדחקו בדוחק גדול לתרץ ולסברא זו מתורץ היטב ויפרש פירוש אחר בגמ' ולא נצטרך לכל התירוצים ופירושים שהוצרכו רש"י ותוס' וממילא יתורץ הכל וביותר הקושיא גדולה שנתחבטו בו רש"י ותוס' לפרש תרי הני שמעתתא דאביי ורבא אליבא דר"י לקמן גבי ב' זיתי חלב ע"ש שנכנסו לדוחקים גדולים וגם כל הקושיות מריש שמעתתא עד הנה שכתבנו יתורץ והוא דודאי אביי ורבא ס"ל כר"י לקמן דידיעות שלאח"כ מחלקין לחטאת כיון שכן הלכה כמ"ש הרמב"ם ונבאר לקמן בעזה"י אלא שר"י אמר חייב שתיים מדינא אבל ע"י גרירה אם הביא על אחת מתכפר השני' כיון שהיה בהעלם א' ונ"מ במאי דחייב ב' כמ"ש לעיל בגרירה דגרירה או אם רוצה מביא ב' לאפוקי אם לא הי' מחלק כלל ידיעה לאחר מעשה לא היה צריך גרירה וא"כ א"צ לדוחק רש"י ותוס' בפירוש ונודע לו שהיינו הפריש קרבן לחוד דוקא ע"ש וגם בפירוש קצירה גוררת קצירה כיון שלא הי' ידיעה בנתיים אבל לדידי' א"ש שזהו גופא היא הגרירה כיון שנודע לו לאחר מעשה על כל א' בפ"ע ואינהו סברי כר"י שמחלק רק מתורת גרירה מתכפר אלא מה שמכפר גם הטחינה ראשונה סבר המקשה ע"כ שהקצירה גוררת הטחינה כיון שעיקר קרבן אין בא עליו כמ"ש רש"י והוא מוכרח לדעת המקשה אף לפי התוס' כמ"ש לעיל דהא ראה סברת רבא דלשם דג' אינו מתכפר אע"ג שהי' בהעלם א' עם הב' ע"כ משום דאין קרבן בא עליו וא"כ ע"כ הכא משום גרירה מתכפר הטחינה דבלא גרירה א"א ומקשה שפיר מי אית לרבא אפי' טחינה שעמה אע"ג דקצירה גופא משום גרירה מתכפר אפ"ה גוררת הטחינה א"כ התם נמי אף אם נאמר שהי' לו ידיעת לאח"כ על הב' בפ"ע ועל הג' בפ"ע שכן משמע לסברא זו דהביא על הראשון מתכפר הב' בגרירה ודומיא דידיה הביא על הג' מתכפר הב' בגרירה או אפשר כיון שהי' לו ידיעת חטא בין א' לג' צריך גרירה עכ"פ יגרור הב' את הג' כמו הכא טחינה ומשני הדר בי' ומקשה א"כ טחינה נמי יגרור טחינה דאין חילוק בין ב' גרירות לג' כמ"ש לעיל או כיון דסבר כאביי ואביי אמר נתכפרו כולם משמע אף שהיה יותר דהא הכא ג"כ אית ליה אף ג' גרירות לכך משני והדר בי' מתירוצא דלעיל ובאמת לא הדר ביה רבא והא דאין מתכפר הג' משום דגרירה דגרירה ל"ל והג' הוי גרירה דגרירה כיון שהי' לו ידיעה לאחר מעשה בין א' להב' צריך גרירה כמ"ש והב' לג' צריך ג"כ גרירה מטעם שכ' משא"כ בקצירה וטחינה אסיק דא"צ גרירה כמ"ש לפי התוס' שזה עיקר התירץ ועדיף מב' זיתי חלב שהוא ממש עבירה א' כיון שהיה בשגגת שבת ולא הי' בנתיים שום ידיעה אף מקצירה ראשונה ולא לאחר מעשה משא"כ התם לכך הג' אינו מתכפר וא"ש הכל בלי שום דוחק והא דלא קאמר אלא משום דלא נזכר שם אמורא לעיל כמ"ש התוס' בעלמא וא"כ עולין הני תרי פיסקי דרבא ודינא דר"י בקנה אחד דוקא ומתקו כל פסקיו בלי שום דוחק כלל ואדרבא שיטתו מרווח מכל השיטות ודוק היטב כי קצירתי אמנם נ"ל נכון וברור בכוננתו ובגמ': ע"ב ברש"י בד"ה וחזר ונודע וכו' עד והא דאביי ורבא וכו' והך דאביי ורבא לעיל בקצר וטחן ונודע לו דלא שייך תירוץ זה דמיירי קודם הפרשה כדהוכיחו התוס' לעיל וא"כ ע"כ סברי כר"ל ומאי מסופק כאן רש"י כיון דמוכח דסברי כר"ל וגם תפשוט דלאחר הפרשה עכ"פ נמי פליגי דאל"כ כמאן סברי כבר הקשוהתוס' לעיל ותירצו ע"כ גם רש"י סובר כאן כן ולא הקשה

אלא מהך אביי ורבא דחלב דשם ל"ל כתי' התוס' דנודע היינו הפריש לחוד אבל ידיעה כבר היה לו בבת אחת דא"כ היכי שייך לומר הביא קרבן על אמצעי כיון שכבר הפריש על הראשון והוצרך לומר תירץ אחר וגם התוס' לעיל ע"כ מוכרחים לתי' זה ובחד שיטתא קיימי אלא שהתוס' מתרצים קושיא א' ורש"י מתרץ קושיא ב' ובאמת אנו צריכין לשניהם אמנם כל זה דוחק ועמ"ש בסמוך לשיטת הרמב"ם א"צ לכל זה וממילא רווחא שמעת' מה שתמהו עליו ודוק: אלא שעדיין צריך ביאור בדברי רש"י האיך נמשך מקודם וגם מ"ש ולקמן בעי לה הוא מיותר כיון שהוא תיכף בגמ' וגם סידורו הוא לכאורה דמייתי הא דלקמן ואח"כ מהקודם ונ"ל לפרש שלילות שהוא כעין קשיא ותירץ דהך שכ' לקמן בעי הוא כעין קושיא על תיבת ונודע שהוא לפי פשוטו משמעו ידיעה ולא הפרשה א"כ מאי האי דלקמן בעי אי בהפרשה פליגי מי יכריח לנו לכנס לדוחק לפרש ידיעה היינו הפרשה ולא ידיעה כיון שלא קשה מאומה אפשוטו ע"ז תי' משום דאביי ורבא וכו' וא"כ אם נאמר כפשוטו יהא דוחק יותר שאביי ורבא יסברו כר"ל ולא כר"י ובפרט רבא אמר הילכתא כר"ל בהני תלת וצ"ל כתי' התוס' לעיל שהוא דחוק וגם בלא"ה יש לפסוק כר"י רבי' כמ"ש כל הפוסקים וא"כ מסתבר יותר שאביי ורבא ידעו שהך נודע היינו הפרשה אלא שהלשון כאן מסתבר יותר דמיירי בידיעה כפשוטו לכך בעי ודוק: ברש"י בד"ה ה"ג ודילמא ספוקי מספקא וכו' עד ורוב התלמידים שגו בשיטה זו וכו' ע"ש הך פי' התלמידים צריך לבאר האיך פירשו והאיך פשיט רב אשי במסקנא דבתרוייהו פליגי והאיך דחה רש"י פירושם במאי שאין סוגית הש"ס כפי שיטתם ושיטתם אין אנו יודעין ומכ"ש הדחי' ופירש מהרש"ל א"א להולמן דמאי פשיט לו כיון שאינו מוכח רק שאין ודאי בחד פליגי הא גם בעל הבעי' הי' מסופק ולא ודאי ואי פשיט לי' מסברא מאי דאי ס"ד וגם מאי דחו רש"י אין סוגית הש"ס ואי לזה שכתבתי כוונתו לא הוי לדחות מסוגיא אלא סתירת גוף הדבר ולא מחמת סוגיא לכן נאריך קצת לפרש הדברים לפי פשטן ומתוך דברינו יצא לנו לתרץ דברי הרמב"ם והוא שהתלמידים הכי מפרשים דרב אשי משני שפיר יש לפשוט בתרוייהו פליגי ופשיטא להו לבני ישיבה כן ולא מספקא להו דאת"ל קאמינא את"ל אחר הפרשה פליגי ר"ל אם הי' ספק אצלם שאתה יוכל לומר לאחר הפרשה פליגי ר"י היכי מוקים בכזית ומחצה משמע שבודאי צריך לאוקים קרא כן לימא דמיירי קודם הפרשה ובאמת נפשוט דפליגי לאחר הפרשה מחמת קושיא זו וגם אם לא רצו לפשוט נימרו הכי אי אחר הפרשה פליגי קרא מיירי בקודם הפרשה ואם פליגי בקודם הפרשה מיירי בכזית ומחצה ועכשיו שאומרים סתמא בכזית ומחצה משמע שודאי איירי כן ואין אנו יכולים לומר כלל שפליגי רק לאחר הפרשה וכ"ש מהמקשן שלא ידע מהתירץ כזית ומחצה מאי הקשה כיון שהי' מסופק ויש ה"א דלאחר הפרשה לחוד פליגי נימא דמיירי קרא קודם הפרשה ובאמת נפשוט דפליגי לאחר הפרשה ומאי קושיא אלא ע"כ דליכא שום ה"א דפליגי רק באחר הפרשה וכן להיפך ואין צורך להאריך ולשון את"ל א"ש טפי את"ל קאמינא אני מוכיח שאם רק תימצי ותוכל לומר כן שום ה"א קשה אלא ע"כ שאין תימצי כלל לומר כן אף מספק כן הוא שיטתם ודחה רש"י מחמת הגירסא וגם אין סוגית הש"ס כפי שיטתם ר"ל אף שלשון את"ל מתפרש שפיר דהא גם לרש"י מתפרש כן ולא אם תרצה לפשוט דמהיכן נפשוט אדרבא הם רצו לפשוט להיפך אלא את"ל ר"ל אם יהא הסברא כך קשה וא"כ נפשוט

להיפך ולשיטתם מתפרש יותר אפי' אם תימצי שהוא לשון תוכל לומר כן קשה אלא דליכא שום ה"א רק שקשה עיקר מסוגיא דהש"ס בעלמא אין סוגיא לומר מאי מקשה ליפשוט דאדרבא זה קושינו דניפשוט בעיא ובאמת אינו קושיא גמורה רק כמו הוכחה ומכ"ש אתירץ דלק"מ דכן סוגיא בכל הש"ס דלמה לי' לשנוי מה שהוא לחד סברא ונפשוט סברא זו ויצא לנו דין שקר כיון שבאמת יש לומר תירץ השוה לשני הסברות וליכא למיפשט שום סברא לכך משני בכזית ומחצה ולאחר שהוא תי' השוה לכל שלש אלה הסברות ולא נפשוט שום בעיא וגם לשון היכי מוקי לה לקרא אין סוגיא דהא גם זה התי' הוא שפיר וצריך לפרושי כמו מ"ט כמ"ש רש"י והוא כמו ל"ל לאוקים כך ואין זה סוגית הש"ס לומר היכי בלשון מ"ט והל"ל מ"ט דהיכי הוא לשון סתירה וקושיא אגוף התי' ובאמת אין כאן סתירה וגם למה שינה הלשון דלעיל אדמוקים לי' לקרא דהא היינו הך ולא חידש אלא את"ל קאמינא וביותר למה זה אריכות לשון הל"ל רק את"ל קאמר דהא זה הקושיא כבר אמרה משא"כ לשיטת רש"י הוא קשיא וסברא אחרת ודוק זה הנראה לי ברור ופשוט בדברי רש"י: ועפ"ז נ"ל לתרץ דברי הרמב"ם התמוהים לפי פשט רש"י שפסק ידיעות ג"כ מחלקות וכו"ו ותמהו עליו הא מוכרח כפשט רש"י ונשאר אבעיא בידיעות לחוד והל"ל שהוא ספק כדרכו בכל איבעיות ולא לכתוב חייב שתים דהוי ספק חולין בעזרה ואי משום דאמר לקמן גבי שפחה חרופה דפליגי בידיעות לא אולמא מכאן דדחי את"ל קאמר וכן שם כמ"ש התוס' לקמן והוא מוכרח ע"ש: אמנם אחר שבעזה"י ידענו פשט דחיות רש"י נוכל לתרץ שהרמב"ם מפרש כסוגית התלמידים ובפירוש אחר מרווח קרוב למה שכתבנו ולא יוקשה ק' רש"י ואדרבא מרווח יותר כמו שנבאר וא"כ נפשטה הבעיא דבין בזו ובין בזו מחלקות ושפיר פסק כן דאף ידיעות מחלקות וכ"ש הפרשות והוא שיל"ד גם לשיטת רש"י דלא אמר תיקו וגם הסוגיא דלקמן גבי שפחה חרופה יהא הכל דרך את"ל ושם אינו משמע כן חדא דמאי אמר עולא ורב דימי סתמא וכן כי אתא רבין פסק דמחלוקת בש"ח משמע שכן הוא ולא דרך את"ל וגם אינהו תלמידי דר"י הוו כדאמרינן בעלמא רב דימי אר"י וכן רבין וכי לא ידעי במאי אמר ר"י וגם הלשון כאן היכי מוקי לה בכזית ומחצה הוא דחוק שיהא קשיא ותירץ בנשימה ולשון היכי דחוק ולא אמר הכתיב כדלעיל וגם הך היכי מוקי הוא מיותר דהא מהמקשה לא מוכח מידי דאיהי הקשה סתמא ולא ידע משום תירץ דמ"ל אחר הפרשה או לאחרכפרה ועיקר הוכחה הוא מתירוץ כדאמר לעיל בתחלת פשיטות אדמוקים לקרא וכו' והיינו ודאי מתרצן והל"ל בקיצור את"ל קודם הפרשה קרא בכזית ומחצה אמנם לשיטת התלמידים יתורץ הכל והסיגנון הכי הוא ודאי לסברת רש"י דשינויא בכזית ומחצה וכן לאחר כפרה הוא לכל הסברות א"ש ק' רש"י דלהכי אוקי כן כדי שלא נפשוט כיון דספוקי מספקא להו אמנם אם נבאר אם לאחר הפרשה פליגי ע"כ קרא לא מתוקם קרא בכזית ומחצה רק קודם הפרשה שפיר מקשה היכי מוקי בכזית ומחצה ואם רצה שלא נפשוט גם כי מוקי בכזית ומחצה נפשוט קודם הפרשה פליגי ואם מסופק מאי חזית לתרץ להך סברא ולא להך סברא וא"כ שפיר פשיט וכן להפך בלאחר כפרה.

והוא דודאי צ"ל בעיקר פלוגתתם דר"י מסתבר לי' לאוקמא הקרא דמחייב בכל ענין אי לאו קרא דממעט לכך מוקים קרא דפטור רק ביותר מסתבר דהיינו בכזית ומחצה ור"ל מסתבר לי' לאוקמא קרא דפטור בכל ענין ולכך מוקי קרא דחיובא במסתבר לחוד דהיינו

לאחר כפרה דאל"ה במאי פליגי וגם יוקשה אשניהם מנ"ל דהיינו לר"י מנ"ל לאוקמא עכ"פ גם בידיעות ולר"ל מנ"ל לאוקמא גם בהפרשות כיון דלא כתיב אלא חד קרא לחיוב וחד לפטור וקרא סתמא כתיב אלא ודאי כדכתיבנא יהיה מאיזה טעם שיהיה ומזה יצא לנו קושיא תיפשוט בין בזו ובין בזו מחלוקת וא"ש כמ"ש אבל אי קודם הפרשה פליגי מנ"ל לר"ל לחייב אחר הפרשה דהא לא כתיב אלא חד קרא לחיוב ולר"ל מוקמינן אותו אמסתבר דילמא מיירי אחר כפרה לחוד וצ"ל אי קודם הפרשה פליגי ס"ל לר"ל דלא צריך קרא אלאחר כפרה כיון דחטאת בעי ידיעה בתחילה איך יכפר על מה שלא הי' לו ידיעה אז ולאידך סברא צ"ל דצריך קרא כיון שהי' קצת ידיעה וכן להיפך אי לאחר הפרשה קשה לר"י מנ"ל לפטור קודם הפרשה דילמא מיירי קרא בכזית ומחצה וצ"ל ג"כ להך סברא דא"צ קרא על כזית ומחצה וא"כ ע"כ אי קודם הפרשה פליגי קרא לא מיירי בלאחר כפרה דהא ע"כ לא צריך קרא להכי רק לאחר הפרשה מיירי שפיר קאמר אי קודם הפרשה פליגי ר"ל היכי מוקים לקרא לאחר כפרה הא לא מתוקם בהכי והוא סתירה גמורה ואם ספוקי מספקא ליה כי היכי שלא רצה לשנות לאחר הפרשה שלא נפשוט דק"ה פליגי דאל"ה התירץ אינו ה"נ כי משני לאחר כפרה נמי נפשוט דלאה"פ דאל"ה התי' אינו ואם היה רוצה לתרץ נפשוט הי' צ"ל שניהם או לא"ה או לא"כ אלא ע"כ דלא"ה פליגי וכן להיפך אי לא"ה לחוד פליגי ר"י היכי מוקים בכזית ומחצה הא א"א לאוקמא בהכי להך סברא כמ"ש אלא ע"כ בתרווייהו פליגי ולא מספקא להו כלל וא"כ פשיט שפיר וא"ש פסק הרמב"ם ואי משום הגי' ודאי י"ל שהי' גירסא זו לפנייהם כדמשמע קצת גם ברש"י שכ' ה"ג בס"י משמע שבחדשים נתחלף וגם אפי' אם מגייהם י"ל מטעמים שכתבתי מה שיל"ד בשיטת רש"י ולדידהו א"ש הכל ע"ד שכתבתי ודוק היטב כי הוא ברור ונכון: ברש"י בד"ה למ"ד אשם ודאי וכו' עד דהתם ספיקו איל ודאי נקיבה עיין במ"א שהקשה קושיא חמורה תיפוק ליה אף שהי' מין אחד אפ"ה לא מכפר דהא בעי ידיעה בתחילה וידיעת ספק לא הוי ידיעה כדמוכח הכא דאי הוי ידיעה אף באשם אינו מוכח דלא בעי ידיעה ורש"י גופא כ' לקמן והרי חטאת דבעי ידיעה דכתיב או הודע אליו משמע להדיא דלא משום שאינו יכול להתנות אאשם תלוי וגם צריך קרא לקמן כמ"ש רש"י שם אף דהוי ב' מינין נ"מ שאם הביא חטאתו ר"ל נקיבה עד שלא נודע אינו מכפר ע"ש הגם שיש לדחוק ולתרץ אין רצוני להאריך ודאי שלא על רש"י תלונתו שכן הוא במשנה שם שממין שהוא מביא כמ"ש רש"י וע"כ פי' המשנה כן כמ"ש רש"י אמנם היא גופא קשיא וגם המשנה יש לפרש שלא כפירש"י אלא פשוט כיון שבאשם הוא מין א' יכול להתנות ולא מיירי מחטאת כלל וגם תימה גדולה על רש"י ולמה לו כאן להביא זה המשנה שממין וכו' ולפרשו וגם בדברי ר"ע מה שמביא כי היכי למה לו לפרש דין חטאת כאן הל"ל בקיצור כיון דלר"ט מביא אשם א' ומתנה אלמא לא בעי ידיעה משא"כ לר"ע וגם התוס' הטילו גודא רבא על רש"י שהוא נגד המשנה והגמ' דשם איך מלאו לבינו לאמר שנעלם כל זה מרש"י לכן נלע"ד לתרץ הכל בטוב טעם וחדא באידך מיתרצא דלהכי האריך רש"י להביא את המשנה ולפרשו כדי לברר לנו דבריו שהם נכונים עולים בקנה אחד עם דברי המשנה והגמ' דלשם וגם בא לתרץ עוד קושיא גדולה מנ"ל להגמ' דלר"ט לא בעי ידיעה כלל בתחילה והיינו ודאי אף שלא ידע כלל ועבר והביא אשם מכפר לאפוקי מחטאת כמ"ש רש"י לקמן או אם הביא על חטא

א' שידע מכפר גם השני שלא ידע והי' בהעלם א' כמ"ש התוס' לקמן דילמא בעי ידיעה רק ידיעת ספק שמה ידיעה בפרט כשמתנה וכן משמע מדברי הרמב"ם שכו' כשם שחטאת בעי ידיעה כך אשם תלוי בעי ידיעה ואי באמת דברי הגמ' כך אשם ודאי לא בעי ידיעה ר"ל ידיעת ודאי לא בעי א"כ למה אין ידיעות מחלקין הא ג"כ גורמין כפרה שאם לא הי' לו ידיעה כלל לא הי' מביא והרי לא הי' לו כלל ידיעת ספק וכן כתבו התוס' לקמן בהדיא שאם מביא על אחת מכפר על האחרות שלא ידע כלל ומנ"ל ונקדים לתרץ ק' מ"א דלמה לו להמשנה לפי פירש"י לומר לכך בחטאת אינו מתנה לפי שאין מין א' תיפוק לי' שבעי ידיעה דילפינן מקרא כנ"ל לכך כ' רש"י פירושו למה אמר שממין היינו לאפוקי מטעם ר"ע ולכך הקדים רש"י דטעם דר"ע שמביא אשם תלוי ואחר כך גם ודאי דילפינן מאשם תלוי דחטאת כמ"ש רש"י כאן כי היכי דא"ת דשאר עבירות וכו' וע"ז בא ר"ט לסתור טעמו ואמר שממין שמביא על הודע וכו' ופירש"י שבזה סותר שאין אנו יכולין לילף משם במה מצינו שיש לו פירכא כמ"ש רש"י כאן ולא דמי לא"ת דספק חטאת וכו' וא"כ אין כאן מקום התחלת קושיא של מ"א דהיכי לפרוך מה לחטאת שמביא שתיים משום שבעי ידיעה אי ילפינן במה מצינו גם זה נילוף דליבעי ידיעה ויביא שתיים לכך הוצרך לומר פירכא מה לחטאת שמביא שתיים לאו טעמא משום ידיעה לחוד דאף אם לא הי' בעי ידיעה או אף אם נאמר דידיעת ספק הוי ידיעה ג"כ הוא מוכרח להביא שתיים שהם ב' מינין משא"כ באשם לא שייך האי טעם וכיון דאיכא פירכא ליכא למילף וא"כ מוכחגם לר"ט דלא בעי ידיעה כלל אלא אף שלא היה לו ידיעה כלל והביא בגווני דכתיבנא לעיל נמי מתכפרת דמה"ת ליבעי ידיעה דשוב ליכא למילף מחטאת לענין זה דמה לחטאת דידיעת ספק לא מהני דבעי שתיים לכך גם ידיעה כלל כ"ש דלא מהני ואפ"ה הוצרך קרא לחטאת דלא תימה דשם משום שהוא ב' מינין לא מהני אבל ידיעה לא בעי אבל גם לבתר דכתיב ליכא למילף כיון דאיכא פירכא דהא חזינן ר"ט חשיב לה פירכא אף בידיעת ספק מכ"ש בלא ידיעה כלל משא"כ באשם דידיעת ספק מהני י"ל ה"ה בלא ידיעה כלל מהני כדרך כל הפירכות אבל ר"ע דלא חשיב הך פירכא וס"ל דיכול להביא שנים במקום שטוב כגון במעילה מרובה ולא אמרינן דהוי חולין בעזרה ע"כ משום דלענין דיכולין למילף ילפינן והיינו משום דס"ל ידיעת ספק הוי ידיעה ולכך אם הי' יכול גם בחטאת אם הי' יכול להתכפר באחד הי' מתכפר אלא שאינו יכול שהוא ב' מינין עכ"פ מוכח דיכול להביא שנים ולא הוי חולין בעזרה אלא שאם טוב לו באחד כגון מעילה מועטת יכול להתכפר באחר וזה לא ילפינן מחטאת דאין דנין אפשר משאי אפשר אבל לענין דיכול להביא ב' שפיר ילפינן וא"כ ודאי לענין שלא להתכפר בלא ידיעה כלל פשיטא דילפינן שהוא ענין בפ"ע אבל ר"ט סבר כיון שאין יכולין למילף הא דאינו יכול להתכפר באחד שוב הוי לי' פירכא למילף היכא דיכול להתכפר בשנים והוי חולין בעזרה מכ"ש לענין ידיעה כלל דלא ילפינן וא"כ א"ש מאד פירש"י פלוגתא דר"ע ור"ט לענין ידיעה כלל אבל זה מודה ר"ע דידיעת ספק הוי ידיעה באשם דזה א"א למילף מחטאת דגם שם הוי ידיעה אלא שאינו יכול להתכפר ואין דנין אפשר משא"א והיינו אמרם שם דאף לר"ע אשם ודאי לא בעי ידיעה ר"ל ידיעת דאשם ודאי לא בעי ואפי' ידיעת ספק הוי ידיעה אבל ידיעה בעי ובזה מתורץ הכל ודוק היטב: עמ"ש מהרש"א על מהרש"ל ומהר"מ שנעלם מהן משנה דלשם מ"ש ע"פ פי' תוס' דמ"ד בעי ידיעה הוא

באיזה ברייתא ידוע להם שהוא משנה שלימה חכמים ס"ל אין מביאין אשם תלוי על ספק אשם וקמתי משתומם היכי מוכח מכאן דבעי ידיעה דמשמע אם הביא בלא ידיעה אשם ודאי כמ"ש רש"י בחטאת לקמן שאין מתכפר או כמ"ש התוס' שאם נודע לו באשם מאחד מתכפר גם השני שלא ידע מנ"ל דלרבנן אינו מתכפר עד שאומר למ"ד בעי ידיעה צריך להביא ה' אשמות לר"י הלא אף דליכא אשם תלוי אין מחלק אלא ידיעה א' כמ"ש התוס' לקמן בד"ה בעל ה' בעילות וביותר תמוה דלתי' התוס' אף ידיעה אחת לא מחלקת אף דליכא אשם תלוי ומנ"ל דרבנן לית להו הך סברא ותמה אני על שתלוי ההעלם בגדולים מה שאין כאן אף מקצת העלם ואדרבא לענ"ד נעלמו ממנו דברי התוס' בסמוך כאן וצ"ע רב לפרש דבריו וודאי צריכין לדחוק כמ"ש הם לפי' התוס' וא"כ שיטות רש"י מחזורתא כדכתיבנא ומכ"ש לפמ"ש אדרבא מוכח יותר דרבנן לא בעי ידיעה דמנ"ל הא מחטאת לא ילפי וא"כ מאן מ"ד אלא כשיטת רש"י ודוק: דף עב ע"א ברש"י בד"ה בעל ה' בעילות ונודע לו בין כל אחת וכו' נ"ל דאף רש"י ס"ל דמיירי עולא ורב דימי אף לאחר ביאות כמ"ש התוס' אעולא דכ"ש לאחר כל מעשים וכ"כ רש"י לקמן אמחלוקת דר"י ור"ל בסוף שמעתין בהדיא ע"ש והא דלא כ"כ רש"י כאן אעולא דכ"ש לאחר מעשים נראה דעולא ע"כ לא מיירי בהא אף מכ"ש דהא אשמעינן עולא עיקר דכיון דלא בעי ידיעה אינו גורמת כפרה ואינו חשובה לחלק כמו כפרה עצמה אף לר"י ולאחר מעשים אף כפרה אינה מחלקת דאם הביא קרבן על אחת מהן ואח"כ נודע לו האחרות ודאי דאינו חייב עליהם דכיון דלא בעי ידיעה הקרבן שהביא על אחת מכפר על כולן אף שלא הי' לו ידיעה עליהם דהא לא בעי ידיעה כמ"ש התוס' בהדיא כאן וא"כ מאי שייך לומר כלל דידיעה אינה חשובה אפילו הוי חשובה כמו כפרה הא כפרה אינה מחלקת וע"כ לא בעי עולא למימר אלא דאינה חשובה אף לר"י כמ"ש רש"י וא"כ ע"כ לא מיירי אלא בין המעשים ולכך לא משכחת דינא דידי' אלא בשפחה חרופה כמ"ש רש"י אבל לקמן גבי מחלוקת דר"י ור"ל דמיירי למ"ד בעי ידיעה שפיר הוי קצת רבותא אף לר"ל גם לאחר המעשים שאינה מחלקת ויותר רבותא בין מעשים כמ"ש רש"י שם ודוק ותמיהני על תוס' שכ' לעולא וכ"ש לאחר המעשים וביותר הקשו למה לא אשמעינן עולא במעילה ותירצו דאתי לאשמעינן אף בין המעשים משמע דאף לאחר המעשים שייך דין שלו אלא דאף בין המעשים אשמעינן רבותא דידי' הא באחר המעשים לא שייך כלל דינא דידי' אמנם יש לדחוק לכיון גם בפ' התוס' כן ואין להאריך אמנם לשון רש"י הוא מכוון יותר ודוק: בא"ד והא מילתא דעולא נקט לה הכא וכו' והוא תמוה כמ"ש המהרש"א דהא כבר פירש"י דעיקר רבותא אשמעינן לר"י דבהא מודה אכן עפמ"ש בסמוך יש לתרץ קצת דכיון ע"כ לא מיירי אלא בידיעה בין מעשה למעשה דלאחר המעשים לא שייך כלל הך רבותא ובין המעשים לא מיירי כלל ר"י ור"ל כמ"ש רש"י וכן רב דימי דמוקי לאחר הפרשה לא שייך כלל למילתא דר"י ור"ל והוי לי' לש"ס לאתווי מעיקרא מילתא דרבין דלמ"ד בעי ידיעה בתחילה מחלוקת דר"י ור"ל אף בזה אף בבין המעשים ולאחר המעשים והדר מילתא דעולא ורב דימי לכך כ' רש"י משום דלפי המקשה דמקשה מר"י ור"ל הוי ס"ד דרב דימי מיירי בהכי ושייכא לר"י ור"ל לכך מייתי גם דעולא מעיקרא אידי ודוק: בגמ' דילמא במעשה דלאחר הפרשה קאמרת וכו' והוא תמוה א"כ למה נקט למאן דבעי ידיעה בתחילה ופירוש תוס' הוא דחוק מאד וגם

מדפריך רב המנונא לעיל גם אמאן דלא בעי ידיעה אלא מעתה הפריש משמע דגבי הפרשה ודאי א"א לומר כן אף דלא בעי ידיעה דאל"כ אלא כסברת התוס' מנ"ל להקשות דילמא באמת ס"ל לעולא כן מכ"ש לרש"י דפי' בהדיא דרב דימי לא פליג אעולא ול"ל כפי' התוס' קשה אמנם נלע"ד דלק"מ לפמ"ש התוס' גופא דאינהו מיירי בין בבין המעשים ובין לאחר כל המעשים ואף לפמ"ש דעולא לא מיירי באחר המעשים היינו משום דשם לא הוי רבותא כלל אבל עכ"פ דינא דידי' הוי מכ"ש לאחר המעשים ומכ"ש אינך אמוראי ודאי מיירי אף באחר המעשים כמ"ש רש"י בהדיא לרביןוא"כ ודאי ה"ה רב דימי מיירי בהפרשה אף לאחר המעשים את"ל דבידיעות פליגי אבל הפרשות מחלקות לכ"ע אחר המעשים בחטאת ה"ה הכא אם הפריש לאחר המעשים ואח"כ נודע על הב' וכן כולם מחייב על כל אחת ואחת דמ"ש והא דנקט הגמ' במעשה דלאחר הפרשה משום דמספקא ליה לעיל ואת"ל דאף בהפרשות פליגי לא מחלק גם הפרשה לאחר מעשים לר"ל אבל ודאי רב דימי גופא כיון שהי' מסופק אמר סתמא דהפרשות מחלקות אי פליגי בתרוייהו מחלקות בין המעשים לכ"ע ואי בידיעות פליגי מחלקות אף לאחר המעשים לכ"ע וזה דוקא למאן דבעי ידיעה בתחילה אבל למאן דלא בעי ידיעה א"א לומר שיהא הפרשה מחלק לאחר המעשים דהא אף כפרה אינה מחלקת לאחר המעשים דאם הביא על אחת מתכפרין כולן אף שלא נודע עלייהו וכמ"ש התוס' לעיל לכך נקט למאן דבעי ידיעה דאז הפרשה מחלקת אף לאחר המעשים את"ל דבידיעות פליגי ודוק: בתוס' בד"ה בעל ה' בעילות וכו' עד וא"ת הניחא וכו' עד אמאי אין חייב אלא א' ליחייב ב' וכו' לכאורה נ"ל דתו' פליגי ארש"י שכ' בד"ה והרי חטאת שאם הביא קודם שנודע לו החטא אינה מכפרת דכתיב וכו' משמע באשם דלא בעי ידיעה כה"ג אם הביא אשם אף קודם שנודע לו לשום חטא אף שעשה איסור לפ"ד מ"מ אם באמת חייב אשם מכפר בלא שום ידיעה וא"כ אין מקום לקושית התו' דהא אף ידיעה א' אין גורמת כפרה דאם הביא בלא שום ידיעה הי' מתכפר וא"ל דק' התוס' דאפ"ה גורם כפרה כיון דודאי לכתחילה אסור להביא ודאי לא הי' עושה איסור ולא הי' יכול להתכפר דא"כ לא מתרצין התוס' מידי ע"ש שכ' אפילו למ"ד וכו' מ"מ כיון דאם עבר ע"ש וא"כ מאי מקשין אלא ע"כ דס"ל להתו' בכה"ג אפי' בדיעבד לא מתכפר כיון שעשה איסור חולין בעזרה ולא צריך קרא בחטאת אלא לגוונא שכ' התוס' שאם הביא על אחד ולא נודע לו על האחרות שעשה בהעלם א' אינו מתכפר בחטאת משא"כ באשם ודוק: אמנם להשוות המחלוקת יש לכונן זה אף ברש"י ודוק או י"ל שגם תוס' ס"ל כרש"י אלא אפ"ה גורם כפרה וכמ"ש משא"כ לתירץ התוס' שאינו אלא איסור בעלמא מיקרי יכול להתכפר כיון שאם עבר ועשה ודוק.

בא"ד ליחייב שתיים לכל הפחות וכו' יש לי מקום עיון גדול כאן דמשמע בשתיים סגי הא כיון דידיעה ראשונה מחלקת דגורמת כפרה דאל"ה לא הי' יכול להביא קרבן בלי שום ידיעה וא"כ על בעילה שני' חייב עוד א' כמ"ש התוס' וא"כ גם ידיעה שני' מחלק אף דכבר הי' לו ידיעה ראשונה כיון דחייב שתיים ולא הי' יכול להביא קרבן השני בלי שום ידיעה וא"כ אף השני' מחלק וכיון דחייב שלש אף ידיעה שלישית גורמת כפרה שלישית ומחלקת וכן כולם א"כ חייב קרבן על כל א' וא' דהיינו ה' ואיך כתבו התוס' ליחייב שתיים וא"ל דבאמת כוונתם כן דהא לשונם בהדיא לא משמע הכי ולכאורה הי' נראה לי

לתרץ דבתר דהי' לו ידיעה שני' שוב אין הראשונה גורמת כפרה למפרע דאף אם לא הי' נודע עליו הי' מתכפר עם השני' אע"ג דבשעת מעשה שהי' לו ידיעה ראשונה היתה גורמת כפרה וראוי לחלק בין ראשונה לבעילה שני' י"ל דלא ס"ל לר"י ידיעה דגורמת כפרה מחלקת כמו כפרה אלא היכי שהוא גורמת עד הבאת הכפרה משא"כ הכא דאיגלי מילתא למפרע דלא גרמה כפרה אינה מחלקת להתחייב עכשיו שתי כפרות וכן בידיעה שני' כשנודע לו השלישית וכן בכולם וכן משמע להדיא לשון התוס' דכתבו דהא צריך ידיעה אחת לכל הפחות משמע אף דא"צ ראשונה ושני' למפרע עכ"פ אחת בעי וכן מוכח דזה כוונת התוס' שכתבו לכל הפחות דלפי פשוטו קשה מאי לכל הפחות משמע דיש סברא דצריך יותר אלא אף א"ת דא"צ יותר לכל הפחות אחת צריך וזה תמוה למה יצטרך יותר כיון דמביא על אחת בידיעה ודאי מתכפר על כולן דהא א"צ ידיעה בתחילה ס"ל השתא אלא להביא כפרה עכ"פ צריך ידיעה אחת דמה"ת יביא קרבן אבל יותר למה יצטרך ואם יש איזה סברא שצריך יותר למה יסגי באחת לפחות אין זה אלא תמה אבל לפמ"ש נחא דבאמת כיון דידיעה א' מחלקת שוב מחלקת כולן דכמו דידיעה ראשונה גורם כפרה ראשונה כן כולן וכמ"ש דאין סברא לומר איגלי מילתא למפרע דהא בשעת ידיעה היתה מחלקת והי' תיכף חייב שני על ביאה שני' קודם ידיעה אלא אף אם תאמר דאמרינן איגלי מילתא למפרע עכ"פ ידיעה אחת הן ראשונה הן אחרונה צריך כן נראה לכאורה ומוכרח אמנם כד מעיינת שפיר ז"א דא"כ מאי מקשים התוס' כלל דהא לבתר דהי' לו ידיעה אחרונה על ביאה אחרונה שוב איגלי מילתא למפרע דהראשונה לא גרמו כפרה ואחרונה אין לה מה לחלק דהא לא עביד אחריה כלום ועל הידיעה דלאחר מעשה בלא"ה לא מקשים כלום דאף דגורמת הא אפילו כפרה לאחר המעשים אין מחלקת למאן דלא בעי ידיעה כמ"ש לעיל דהא אם הביא כפרה על אחת אף שלא נודע לו על האחרות מתכפרין כולן ובין המעשים קשה ממ"נ או שיקשו יהא חייב על כל אחת או אלא אחת אבל דליחייב שתיים אין מקום וצ"ע רב ותמהני שלא הרגיש בזה שום מפורש וע"כ לפענ"ד נראה דבאמת ס"ל להתוס' דאמרינן איגלי מילתא למפרע כמ"ש והוכחתי לכך לא מיחייב על כל אחת אלא דקושיית התוס' היכא קאמר תמיד אינו חייב אלא אחת הא ודאי עיקר רבותא דאינו חייב אלא אחת אע"ג דהי' לו ידיעה בין ביאה לביאה אבל על ביאה אחרונה לא נ"מ אם היה לו ידיעה או לאו וא"כ אם לא הי' לו על ביאה אחרונה ידיעה עד לאחר שהביא קרבן וא"כ אף דכפרה אינה מחלקת עכ"פ ידיעה אחת מד' ידיעות שהיה לו חשובה לחלק דגורמת כפרה והוי כאלו הי' מביא כפרה א' בין במעשים דודאי מחלקת וא"כ ליחייב עכ"פ על האחרונה מה שנודע ואחר כפרה שלאחר כל המעשים בפ"ע דידיעה מחלקת ודוק: ע"ב בגמ' אלא באומר מותר ופירש"י כגון גר שנתגייר וכו' אע"ג דלעיל פירש"י טעם דאומר מותר אנוס הוא וא"כ אף בשאר מצות פטור צ"ל דלפי סברא דהשתא דס"ל כמ"ד דלאו אנוס הוא אלא דבשבת פטור משום דלאו מלאכת מחשבת היא כיון דדמי קצת לאונס דלא ידע משבת כלל במחשבתו וכן באמת לעיל לר"י ור"ל י"ל ג"כ דדוקא גבי שבת פטרי מטעם הנ"ל וכמ"ש שם אע"ג דגמרא כאן דחי האי סברא היינו לרבא ודאי לא ס"ל כן מדבעי רבא מר"נ אבל ר"י ור"ל ודאי סברי כן דהא דר"י ור"ל סברי דפטור תינוק שנשבה בכל התורה פשיטא קשה דכאן אסיק אפי' בשבת ומכ"ש בכל התורה דאפי'

לה"א כאן חייב אלא ודאי דכאן אמר רק אליבא דרבא וממתניתין ודאי לא קשה אר"י ור"ל דהא אינהו מוקי מתניתין בהדיא בהכיר ולבסוף שכח מכ"ש אם נא' כמ"ש דר"י ור"ל לא פטרי אלא בשבת דלק"מ ואדרבא בזה מתורץ מה שבעי רש"י בזה שפירש כן כגון גר שנתגייר והיינו שבא לתרץ קושית התוס' דליקשי ממתניתין ותירוצם דחוק מאד אבל לפירש"י לק"מ במשנה כמו לר"י ור"ל וגם לשון אומר מותר לא שייך בשוכה עיקר שבת כמ"ש רש"י לעיל אלא שתוס' לא רצו לפרש כן דא"כ לא מקשי מדבעי רבא מר"נ דע"כ שם לא מיירי מתינוק או גר ובאמת דברי רש"י דלקמן צריך ביאור רחב כמו שנבאר בסמוך אמנם כאן פירש"י נכון ומוכרח ודוק: ברש"י בד"ה עד כאן לא קבעי וכו' עד דהיינו אומר מותר וכו' עד העלם זה וזה דברי רש"י בכאן תמוהין מאד שסותר א"ע בפירושו לעיל כמ"ש מהר"מ דלהדיא כ' גבי העלם זו"ז שמייירי שיודע עדיין עיקר שבת ותירץ מהר"מ תמוה מאד שמייתי בעי דרבא ומביא ראי' מהמשנה ויותר תמוה שסותר כאן דברי עצמו בסמוך שכ' אומר מותר היינו כגון גר שנתגייר וכו' והוא מוכרח דאל"ה קשה ממשנה וגם הלשון אומר מותר לא שייך אפי' בהכיר ולבסוף שכח מכ"ש ביודע עדיין עיקר שבת וכאן כתב דהעלם זו"ז הוא אומר מותר דמיירי ביודע עדיין עיקר שבת כמו שפירש"י לעיל ומוכרח וא"כ מכאן סותר את עצמו מיני' ובי' ואף א"ת שלא נפרש כאן העלם זו"ז כמו שפירש לעיל עדיין קשה טובא מה"ת לומר דהעלם זו"ז הוא גר שנתגייר ומנ"ל להקשות ומה"ת ליחייב תרתי בגר שנתגייר אין זה אלא תמה ונלע"ד לפרש דברי רש"י בכאן קודם שלא יסתור מיני' ובי' והוא דודאי כאן רוצה לפרש והוא מוכרח כאן שהעלם זו"ז היינו שוכה עיקר שבת לגמרי ואומר מותר ודאי הוא כגון גר שנתגייר כדמשמע לעיל וא"כ לק"מ מהמשנה דמיירי בהכיר ולבסוף שכח אבל גר שנתגייר י"ל דפטור גבי שבת כמו שבאמת סברי ר"י ור"ל הכי לעיל לכך מוכרח להוכיח מדברי רבא שע"כ ל"ל דר"י ור"ל מדבעי גבי העלם זו"ז דהיינו נמי הכיר ולבסוף שכח אי מחייב תרתי ולא פשט מהמשנה אלא ע"כ משום די"ל המשנה בגר שנתגייר דהוי אומר מותר אלמא דלא פטור לגמרי כר"י ור"ל דאי ס"ל כוותייהו מאי בעי אע"ג דהתוס' לעיל מחלקין בע"א דהמשנה מיירי ששכח לגמרי דאפי' מדכרי לי' לא מידכר ורבא בעי היכא דלא שכח לגמרי ואי מדכרי לי' מידכר לרש"י אליבא שיטתי' ולהגמ' דכאן מתרץ בדרך יותר נאות כמ"ש או י"ל דרש"י כאן ס"ל ג"כ כהתי' התוס' שם מ"ש כאן והא דכתב אאומר מותר כגון גר שנתגייר דהיינו כגון גר ולא גר ממש אלא שעכשיו שכח לגמרי כגון גר שנתגייר אפי' מדכרי לי' לא מדכר ואפ"ה רוצה לפטרו גבי שבת ע"ג דלא הוי אומר מותר ממש משום דבעינן מלאכת מחשבת ולכך באמת בע"א חייב זה הנראה מפירש"י כאן וג"כ אינו סותר דברי עצמו ע"פ הסיגנון שכתבתי שמוכח ג"כ מדברי רבא דאף כה"ג מיחייב חדא עכ"פ דלא פטור לגמרי דאל"ה מאי בעי ליפשט מהמשנה אלא ע"כ משום דהמשנה מיירי בכה"ג אלמא אפי' בכה"ג חייב כנ"ל נכון כאן אמנם סותר דברי עצמו מ"ש שם דהעלם זו"ז הוי יודע עדיין עיקר שבת ע"ש אלמא לא ס"ל כתירץ התוס' שם ומכ"ש תירוצי שכתבתי אני דמשנה מיירי בגר שנתגייר ע"ש ברש"י אמנם ע"ש בחידושינו מ"ש בפ' התוס' והוא הנכון ומחזור שם שהתוס' לא פליגי ארש"י שגם רש"י ס"ל כתי' התוס' אלא שקודם באו להמשנה דאבות מלאכות מה"ת לנו לכנוס בדוחקים אבל לפי מאי שהוכיח מהמשנה דאבות מלאכות דאפי' שכח לגמרי

מחייב על כל א' וא' ע"כ מוכרחין אנו לחלק מהמשנה דריש כלל גדול כמ"ש התוס' או כמ"ש שלא יוקשו המשניות אהדדי ואפשר גם התוס' ס"ל שם התירץ שכתבתי אליבא דרבא דמשנה דריש פרקין מיירי בגר שנתגייר אלא שהתוס' רצו לתרץ גם אליבא דר"י ור"ל רומיא דמשניות אבל לרבא למה לנו לדוחקי' אע"ג שכתבתי שם דלפי מאי דמשני בתחומין נשאר פירש"י דרבא לא בעי אלא ביודע עדיין סוגיא דכאן ודאי לא ס"ל הכי ובאמת אין סברא לומר כן דהא לא משני כן אלא א"א דמחייב חדא בהעלם זו"ז אבל אי מיחייב תרתי מה"ת לוקמה כר"ע ולא כרבנן הא אמרינן שם דהוי שפיר גם אליבא דרבנן והיינו אליבא דר"י ור"ל כתירץ התוס' דלשם וא"א דרבא סבר כרב ושמואל מתפרש ביותר נאות כמ"ש ורש"י לא כ' שם אלא לפי הה"א וכמ"ש שם ע"ש שכן משמע לשון התוס' שמחזק פירש"י וא"כ גם כאן לק"מ ודוק היטב: בתוס' בד"ה נתכוין להגבי' וקשה לר"ת דבס"פ ספק אכל וכו' עד ולקמן בפ' הזורק פטר רבא לכאורה אין כאן מקום קושיא ארש"י מכריתות ודאי לק"מ דבהדיא כ' שם רש"י דשמואל פליגי ארבא ואביי ע"ש וגם מהזורק מלבד שלא נזכר שם רבא כלל ואדרבא כל הסוגיא שם אזלא לפרש ארב יהודא אמר שמואל מחייב הי' ר' יהודא שתיים ע"ש ולשמואל שפיר קאמר התם הכי אלא אף אם נאמר דהתוס' היו גורסין שם רבא או דהתו' הוכיחו מהמסקנא שם גבי פשיטא נתכוין לזרוק ח' וכו' ופשיט ליה מדלעיל דאמר רבינא לרב אשי וכו' ע"ש ומשמע דליכא שום חולק אף לאביי ורבא אמנם אעפ"כ אין כאן מקום קושיא דודאי היכא דקפיד דוקא אמחובר זה ולא אחר פטור אף לרש"י אליבא דכ"ע כדמשמע התם גבי תאנים לבנות ושחורות וגבי הי' צריך לזה ע"ש אלא היכא דלא קפיד רק שנתכוין לזה ונטל מזה פליגי לרש"י שם וכן משמע שם בגמ' דגם תנאי פליגי בהכי אי דרשינן מאשר חטא בה או מלאכת מחשבת בכה"ג ע"ש ואביי ורבא דרשי מאשר חטא בה כמ"ש רש"י כאן ושם לכך מקשה התם שפיר דסתם זרק ח' או ד' משמע שצריך לו שם ודאי קפיד ובאמת משמע באומר כל מקום שתרצה תינוח חייב היינו דלא קפיד דודאי אומר לאו דוקא וגם בסתם חייב היכא דידעינן ודאי דלא קפיד אלא משום נתכוין לזרוק ד' או ח' משמע שצריך לו שם דאל"ה הוי נתכוין לזרוק בר"ה סתמא הוצרך לאוקמא כן תדע דהא בסוגיא שם מעיקרא כגון שאמר עד דנפקא לר"ה תנוח נמי נידוק דוקא אבל סתמא חייב בכל ענין וא"כ מוכח להפך וגם קשה הדיוקים אלא ודאי דאומר לאו דוקא אלא תלוי בדעתו אם אינו מקפיד היכא שתנוח הוי אומר כל מקום שתרצה תנוח וחייב ואם מקפיד היכא שתנוח דוקא הוי אומר עד דנפקא מר"ה תנוח ופטור אם נח במקום אחר וא"כ מאי קשה הכא י"ל דמיירי נמי שאינו מקפיד כיון שהוא מין ירק אחד מה"ת לומר בסתם שמקפיד ולהקשות ארש"י ובאמת דברי התוס' תמוהין גם בלא"ה חדא שהתחילו להקשות משמואל בכריתות ולא הקשו תיכף מהזורק ומרבא גופא וגם אמאי לא גרסינן ועוד בהזורק שהוא קושיא אחרת וגם האיך לא ראו שם דברי רש"י בכריתות דאביי ורבא פליגי אשמואל וגם האיך נעלמו ח"ו מהם הסוגיא דלשם דיש חילוק ופלוגתא דתנאי ואמוראי בין היכא דלא קפיד להיכא דקפיד ולכן נלע"ד לפרש לכאורה דברי התוס' דידעו מכל זה ומשמואל בעו לאתוי ראי' לחזק הקושיא מהזורק מסתם סוגיא דהוי ודאי נמי אליבא דרבא והוא ודאי משמואל לחוד לק"מ כמ"ש רש"י לשם וגם מהסוגיא דהזורק לחוד נמי לק"מ כמ"ש אלא שהוא חדא קושיא והקדימו

דהא שמואל ודאי אית לי דפטור אפי' במחובר ומחובר אף דלא קפיד כדאיתא התם א"כ לקמן בהזורק מוכח מזה דאף רבא פוטר בלא קפיד רק אמר בפירוש שאינו מתכוין לשום מקום רק במקום שתרצה רוצה שתנוח והוא דשם אמר לי' רבינא לרב אשי ולמאי דס"ד וכו' אי להכי קבעי ליה וכו' ומשני באומר כ"מ וכו' וקושיתו הי' ודאי אף בלא קפיד רק סתמא נתכוין לזרוק שם אבל אינו צריך לו דוקא שם ולא במקום אחר נמי מקשה דליפטור דהא הס"ד מעיקרא הוא רב יהודא אמר שמואל לדידי' ודאי פטור אף בלא קפיד וא"כ כי משני בכ"מ וכו' היינו ודאי דלא נתכוין כלל במקום אחד רק זרק מתחילה לכל מקום שתרצה וא"כ כי הדר פשיט סתמא דגמ' גבי נתכוין לזרוק ד' וזרק ח' או להפך דפטור מהא דאמר לי' רבינא לרב אשי ושני לי' וכו' היינו ודאי דומיא דהתם דהא פשיט מיני' ופטור לי' סתמא דגמ' היינו אפי' היכא דלא קפיד ואי לאביי ורבא חייב היכי מסיק כן וגם דחה הסברא שאמר קודם מהך דאמר לי' רבינא לרב אשי כיון שהוא רק אליבא דשמואל ודאי הלכה כאביי ורבא אלא ודאי דלא פליגי או אם נאמר דגרסי שם תוס' רבא בהך סוגיא דפשיטא טוב יותר אלא שקשה לשבש גירסא וגם אינו שייך שרבא יביא ראיה מרבינא ורב אשי שהי' קודם להם עכ"פ בזמן אחד אלא ודאי כדכתיבנא הוא מוכרח בלא סברות שכתבתי צריך לפרש כן דאל"ה אין פירוש לפטור רבא שכתבו התוס' ודוק: אמנם דרך לימוד ישיבה פירשתי בדרך יותר נאות ויתורץ ג"כ דנקטי תוס' רבא ולא אביי הא לאביי קשה טפי דאיהו מחייב אף נתכוין לחתוך תלוש וחתך מחובר אחר פשיטא קשה מסוגיא דהתם וגם קושיא ראשונה משמע שהוא ג"כ קושיא ותוס' בעצמם מסקי דפטור שמואל ומשמע ולא כ"ע ונ"ל דשלילת דברי התו' יהא כך דהכא משמע במחובר ומחובר חייב לכ"ע ובתלוש ומחובר פליגי ושם משמע דגם במחובר ומחובר פטור לשמואל ודאי אלא דלאביי ורבא חייב אבל היכא דקפיד כגון לבנות ושחורות משמע שם דפטור לכ"ע ע"ש והכא בתלוש ומחובר ודאי קפיד לחתוך תלוש דוקא ולא מחובר משום איסור שבת וא"כ ודאי הי' להיות פטור ושמא תאמר דבאמת פטור רבא מטעם זה והא דכ' רש"י אשר חטא הוא לאו דוקא כמ"ש המהרש"א שהיו תוס' יכולין להקשות ארש"י מזה ע"ש ונאמר דלאביי חייב אף היכא דקפיד וג' מחלוקת בדבר א"כ לקמן בהזורק דפטור אף אם נאמר דמיירי דקפיד דוקא כמ"ש וא"כ אפ"ה הי' לו לחייב לאביי וע"כ נאמר דרבא רק פטור התם ולא אביי וזה א"א דהא סתמא דגמ' אסיק והאיך נאמר דפטור רבא ודוק היטב כי הוא נכון ליישב לישנא דפטור רבא מה שלא נזכר שם רבא כלל ולכל מה שכתבתי לעיל הי' להתוס' לומר פטור סוגיא דהגמ' ולמ"ש עתה הוא מתורץ והמעייין יבחר: אמנם כל זה אין קושיא לרש"י כ"כ ל"מ לפירוש ראשון שכ' בדברי התוס' מעצמו אינה קושיא אלימתא ויש לתרץ ודוק אלא לפי השני קשה קצת דהא הוא סברא נכונה דבתלוש ומחובר ודאי קפיד ולומר דאביי פליג אף בקפיד א"א כמ"ש אמנם י"ל דרש"י מפרש מלאכת מחשבת היינו דקפיד מחמת מלאכה שצריך דוקא לזה ולא לזה אבל היכא דקפיד משום שבת מיקרי מלאכת מחשבת או יותר נראה דרש"י מפרש שנעלם ממנו ג"כ שבת או המלאכה וגם נתכוין לתלוש דאז הוי מלאכת מחשבת ודוק: לענ"ד נר' דשיטת רש"י הוא מחוור ומוכרח דלשיטת התוס' קשה מאי מוכח רבא ודחק אביי לאוקמא בבלע רוק לוקמא בנתכוין לחתוך תלוש או אפי' מחובר ונמצא מחובר אחר דבזה עיקר חילוק בשבת משאר מצות דבעינן מלאכת

מחשבת ומדברי התוס' לקמן בד"ה אלא לאו וכו' נראה שהם מתרצין דזה לא מיקרי לא מתכוין דהא מתכוין לאיסור ואף אם נתכוין לתלוש אין מיקרי לא מתכוין דכיון דאף במתכוין פטור והוא דוחק גדול דהא מש"ה פטור דלא נתכוין ע"ז ודוק: בגמ' אמר מר וחומר בשבת וכו' צ"ע רב מאי צריך לכל זה לימא היכי משכחת שגג בלא מתכוין וכו' ודוק: דף עג ע"א במשנה אבות מלאכות מ' חסר אחת יל"ד אמאי לא תני שלשים ותשעה כמו שנקט ר' לעיל אלו ל"ט מלאכות וכן בכ"מ ונ"ל לתרץ בטוב טעם ע"פ מ"ש בגמ' בדף שלאח"ז ולחשוב נמי כותש וכו' עד מחוורתא כדאביי ועיין במהר"מ שכ' ע"פ פירש"י והוא מוכרח שבאמת גם כותש הוי אב מלאכה והוא בכלל דש אלא דתנא לא נקט לה בהדיא משום דנקט סדר דפת והוא תמוה א"כ הוי מ' מלאכות ובכולה מכילתין משמע דכ"ע סברי דאבות אינו אלא ל"ט וע"ש בחידושינו מ"ש לתרץ בטוב עכ"פ העולה דהתנא מסופק אם מפיק חד מהנך או מפיק כותש וא"כ אם לא עביד אלא ל"ט דהיינו בלא כותש אינו חייב אלא ל"ח חטאת דשמא אפיק חד מהנך וכן אם עביד כותש ולא חד מהנך נמי אינו חייב אלא ל"ח דשמא אפיק כותש אלא דוקא אי עביד ארבעים דהיינו כל הנך וגם כותש שהוא בלשון התנא בכלל דש אז הוא חייב חסר אחת ודוק: ועפ"ז מתורץ תמי' גדולה ברש"י בעמוד שלאח"ז שכתב מנינא ל"ל וכו' וניחזי אי ארבעין נינהו והוא תימה גדולה מאי בעי כאן ארבעים וגם המנין גופא שכתב וניחזי גם לעיל בריש פירקין הוא מיותר דמאי נ"מ בזהווע"ש מ"ש לתרץ בטוב ב' פנים אמנם כאן שכ' ארבעים הוא תמוה ולמ"ש א"ש אחר שנאמר שגם התירץ א"ש טפי למ"ש דמאי שאמר ר"י דבא להשמיענו שחייב על כל א' ואחד לא מישתמע זה ממנין דמה לי מנין אבות או מנין חטאת ורש"י לעיל דחק לפרש דמשמיענו כמה חטאת יכול להתחייב אמנם אינו מתורץ ולפמ"ש א"ש דלכאורה לא מקשה כלום מנינא למה לי הא טובא אתי לאשמועינן דאינו חייב אלא א"כ עשה ארבעי' ואז חייב חסר אחת וכנ"ל אבל הוא טעות דא"א דעל כולן אינו חייב אלא אחת אין נ"מ בזה דאם עשאו בפ"ע אפ"ל הוי תולדה חייב ואם עשאו עם אחרת בין כך ובין כך אין חייב אלא א' לכך באמת קאמר ר"י שאם עשאו כולם חייב על כל א' ושפיר תנא מנינא לאשמועינן זה שכתבתי דאין חייב ל"ט אלא אם עשה מ' חייב חסר א' וכמ"ש והוא מדוקדק ברש"י ולפ"ז מתורץ ג"כ דברי רש"י הנ"ל שק' לרש"י אף אם אינו חייב אלא א' עכ"פ מיקרי אבות הואיל וחשובין כדאמר בריש ב"ק וקמ"ל נמי דבהנך ארבעי' הוא חסר א' דלא מיקרי או כותש או חד מהנך לכך פירש"י אף בלא מנין ידענא זה דניחזי דלא מנה ארבעים והוי קשה אמאי תני הנך ולא כותש ונתרץ נמי כן ע"כ דהא עכשיו נמי מסברא ידענא אכותש דלא חשבו ומתרץ כמ"ש ודוק: בתוס' בד"ה הקושר והמתיר צ"ע אי מחייב במתיר שלא ע"מ לקשור וכו' ולפי מה שפירש"י וכו' אבל ר"ח פי' וכו' עד ולפ"ז וכו' עד וצ"ע לכאורה הוא תמוה דא"כ מוכח דבעי ע"מ לקשור ומ"ש המפרשים שמסופקין אם עיקר כפירש"י או כפי' התוס' והוא תמוה הא כבר כ' דלשון קטר לא משמע כפירושו ולענ"ד דלק"מ דהא הגמ' שם דחי זה התירץ ואסיק שכן צדי חלזון קושרין ומתירין אע"פ שרש"י פי' גם שם מתירין מזה וקושרין בזה אינו מוכרח דתמיד הוא כך דודאי זימנין הי' צריך להתיר כשהי' ארוך או רחב אף שלא לקשור וזימנין הי' ע"מ לקשור אלא דעיקר הספק הוא להתוס' שיפטור משום מקלקל כמו מוחק וסותר דודאי לאו פטורייהו משום דלא הוי

במשכן אלא משום מקלקל אלא דלפירש"י דלתי' ראשון לא הוי אלא ע"מ שלא לקשור א"א דפטור בכה"ג משום מקלקל א"כ עיקר מלאכה לא הוי במשכן כמו בקורע בעינן במשכן ע"מ לתפור וכן באינך וא"כ ע"כ לתירץ ראשון מפרש המשנה דחייב אף שלא לקשור א"כ מה"ת לומר דהדר בתירץ השני מזה כיון דגם לתירץ השני הוי שניהם במשכן ומקלקל ודאי לא הוי דא"כ האיך מפרש תירץ הראשון אבל לפר"ח י"ל דהוי מקלקל ולכך משכח שפיר לתירץ הראשון ע"מ לקשור וגם לתירץ השני אף דהיו שניהם במשכן נמי פטור משום מקלקל או י"ל דלא הוי מקלקל וא"כ גם לתירץ הראשון אף דלא הוי אלא ע"מ לקשור אין חילוק וחייב דמ"ש כיון דלא הוי מקלקל וגם אף אם נאמר דלתירץ הראשון פטור שלא ע"מ לקשור היינו משום דלא הוי במשכן כיון דלא הוי מקלקל ואם כן לבתר דאסיק תירץ השני דהוי אף שלא לקשור חייב שפיר ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה משום זורע אין להוכיח וכו' דהא לא קאמר וכו' הלשון דהא קשה מאד דלכאורה אינו מוכרח אלא דיש לפרש והל"ל ד"ל דה"ק שאם התרה כמו שכ' לקמן אמנם כד דייקת א"ש דגם יל"ד מ"ש אבל בריש תולין משמע קצת וכו' מאי אולמי' דשם מכאן כמו שיש לדחות כאן כן שם כמ"ש התוס' בעצמם אח"כ אמנם א"ש הכל דע"כ תוס' לא פירשו כפירש"י אמשום זורע שלענין חיוב אחד אתי לאשמועינן דא"כ לא התחילו כלום אלא שהתוס' לא רצו לפרש כן או כמ"ש המפרשים דזה כבר אשמועינן או נ"ל דלשון משום לא משמע להו כן אלא דהחיוב הוא משום מלאכה דזורע להתרות בו כן וא"כ ע"כ א"א לפרש שצריך להתרות בו משום זורע דהאיך שייך לומר בנוטע שצריך להתרות בו משום זורע הא נוטע גופא הוי אב כמו שאסיק דמברייך וכו' חייב אם התרה משום נוטע וקושית הגמ' לא קאי אלא אמברייך וכו' אלא ודאי משום זורע היינו אם התרה בו משום זורע חייב ומשום איהו גופא נמי חייב כן נמי יש לפרש במברייך דמשום איהו גופא נמי חייב כיון דמוכח כן גבי נוטע והגמ' לא מקשה אלא אמברייך דחייב נמי אם התרה משום נוטע והוצרך לשנות אף אבל משום איהו גופא גבי מברייך יש להסתפק אלא דמכאן אין ראי' ודאי דא"א לפרש דוקא משום זורע או נוטע וכמ"ש אמנם שם יש לפרש דדוקא קאמר יש קצת ראי' אלא דיש לדחות ודוק: בא"ד ועוד ראי' דבריש ב"ק וכו' והוא תמוה כמ"ש המהרש"א דאפי' לפי התוס' דאם התרה משום אב חייב נמי קשה ומ"ש המהרש"א הוא תמוה דהא עיקר ראיות התוס' הוא מן משמר דאם התרו בו משום בורר חייב ומשום מרקד פטור דהוי כמלעיג ובהדיא אמרינן הכא היינו בורר היינו מרקד ואפ"ה הוי מלעיג כיון דלא הוי אב דידי' וכן בכותש היינו משום דהוי תולדה דדש ואם הוי אב כמו שמשמע מפירש"י ודאי אינו חייב אם התרה משום דש כיון דהוא אב בפני עצמו ומה שהביא ראי' ממיסך ואורג אינו ראי' כלל כמ"ש התוס' בעמוד שלאח"ז בד"ה אע"ג דאיכא שהם היינו אב ממש וכן מנפץ ואינך אבל כותש וכן בורר ומרקד הם שני דברים אלא שדומה לכך הוי או תולדה או אב בפ"ע וכן כל תולדת ע"כ לאו היינו ממש האב שא"כ הוי אב ההוא ממש כמ"ש רש"י בנוטע וכן במיסך ואורג וא"כ ע"כ אי לא הוי תולדה לא הוי חייב אם התרה בו משום זה שהוא אב שהוי כמלעיג כמו בורר ומרקד וא"כ הדרה קושיא לדוכתי' והמהרש"א עירבב הדברים מאי שאינו דומה לדומה כלל ודבריו צ"ע אך דברי התוס' נלע"ד לתרץ בטוב טעם דלכאורה ראיות התוס' הוא תמוה דמאי ראי' מר"א לרבנן לר"א אין שייך לחייב אם התרה לתולדה

משום אב דלר"א הוי ב' מלאכות דהא חייב ב' אם עשה אב ותולדה וכי יסבור ר"א שאם עשה מלאכה א' ב"פ בהעלם א' שחייב שתיים אלא ע"כ משום דמיקרי ב' מלאכות והוי התראה ממלאכה אחרת משא"כ לרבנן דס"ל דאם עשה אב ותולדה חייב א' והטעם כמ"ש רש"י בריש פרקין דהוי כעושה וחוזר ועושה ע"כ דהוי כמלאכה אחת לכך אם התרה בו משום אב חייב וא"כ שפיר מקשה הגמרא שם לר"א דמחייב אתולדה במקום אב ע"כ אם התרה משום אב פטור אמאי קרי ליה אב אלא שהתוס' שפיר הביאו רא"י לדחות סברא זו דאם נאמר שאם התרה אתולדה משום תולדה גופא פטור רק משום אב הואדחייב ע"כ לאו טעמא משום מלאכה אחת או לא דאין לך מלאכה אחת יותר מהיא עצמה ואפ"ה פטור וע"כ משום איזה לימוד או מסברא דצריך להתרות בו הטעם משום מאי הוא חייב דידוע שאין בתורה אלא ל"ט מלאכות שבמשכן ואם התרו בו משום תולדה גופא לא ישגיח משום שיודע שאינו נאסר רק מאי שהוי במשכן לכך צריכין להתרות דגם זה הוי במשכן שאב שלו הוא מאי שהוי במשכן ובכל זה אין חילוק גם לר"א דגם הוא ודאי ס"ל דאבות לא הוי רק מאי שהוי במשכן והתולדה חייב משום שהוא מעין אב וע"כ גם לר"א היה צריך להתרות דוקא משום אב ומאי מקשה שם בב"ק אבל אם נאמר דגם אם התרה משום התולדה חייב אלא דאם התרה משום אב נמי חייב ע"כ הטעם משום שהוא מלאכה א' ולא הוי מלעיג משא"כ באב אחר הוי מלעיג ודאי לר"א גם משום אב שלו הוי מלעיג ופטור ואין רא"י מר"א לרבנן ושפיר מקשה שם ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד כפתור ופרח: בתוס' בד"ה מפרק פירש"י וכו' עד ונר' לפי' הקונטרס דהלכה כר' יהודה ר"ל דיש דישה אף שלא בגידולי קרקע וא"כ מתורץ קצת מה שברייטא לעיל אתיא כר"י ולא כרבנן לפירש"י כיון שהלכה כן והא שלא הביאו רא"י מזה שהלכה כר"י אינו ראיה אף דברייטא אתיא כיחידאי שיהא הלכה כן אלא דלכאורה קשה אמאי לא הביאו ראיה דהלכה כר"י מרבא דלעיל דפליג עם אביי וסבר גבי כנף מילחא דיש עימור אף שלא בגידולי קרקע וה"ה לדישה דמ"ש זה מזה כמ"ש כל הפוסקים והלכה בכולהו ש"ס כרבא לגבי אביי בר מיע"ל קג"ם אמנם כד מעיינת לק"מ דהא רבא גופא אמר לקמן גבי דישה טעמא דרבנן אין דישה אלא בג"ק ומשמע ודאי דסבר כן כמ"ש כל הפוסקים בפרט אם נאמר דהלכה כרבנן ויקשה דידי' אדידי' כמ"ש הרמ"ך וצ"ל כמ"ש הכ"מ על ק' הרמ"ך דגרסינן הכא רבה כדמשמע מדברי המגיד ע"ש או נאמר בתר דשמעה מאביי הדר בי' שם וא"כ בין כך ובין כך אין רא"י דהלכה כר"י אמנם בתר דהוכיחו תוס' משם דהלכה כר"י ודאי א"ש הכל דרבא כאן פסק ג"כ כר"י ושם אמר טעמא דרבנן וא"צ לגרוס רבה אמנם כל זה הוא דוחק גדול ולרמב"ם שיטה אחרת בזה ולשיטתו נלע"ד לתרץ הכל חדא דדוחק לפסוק כר"י ולא כרבנן וגם רבא דרבא קשה וגם לפי כל הגירסות קשה דפליגי רבא ואביי בפלוגתא דר"י ורבנן ונקדים מאי שתמהו על הרמב"ם שפסק אין עימור אלא בג"ק שפוסק כאביי ולא כרבא ומפני זה גרס המ"מ רבה וק' לשבש הגירסא וגם פסק אין דישה אלא בג"ק ואפ"ה פסק החולב חייב משום מפרק וכו' המ"מ והוא מוכרח דס"ל כמוה"א שכ' התו' דבהמה מיקרי ג"ק כמו במעשר וצ"ל ק' התוס' דשם גבי פועל איכא לימוד מיותר בעינן ממש דומיא משא"כ בתולדה דבעינן רק מעין אב דאי הוי דומה ממש הוי אב זה וגם בהמה הוי עכ"פ מעין ג"ק כמו במעשר אמנם מנ"ל לפסוק כן ונ"ל דאדרבא הוי גרס

רבא והוי קשה לו רבא אדרבא וגם וכי יפלגו בפלוגתא דתנאי ר"י ורבנן ע"כ פירש הוא דודאי לתרווייהו אית להו אין עימור ודישה אלא בג"ק אלא דפליגי בסברת התוס' שדחו אם גם בהמה מיקרי ג"ק לענין זה דהא כמו דבהמה הוי ג"ק לענין מעשר כן נמי מים ומלח כמו שמוכח בעירובין דממעט להו ממעשר משום דלא הוי מזון וגם אם נתן לתוכו שמן מותר לקנותם ש"מ דהוי ג"ק וגם סברא הוא דבהמה מיקרי ג"ק שגדל ע"ג קרקע וכן מים ומלח רק דגים גדל ע"ג מים לא הוי ג"ק ורבא סבר דזה הוי ג"ק ואביי סבר כמסקנת התוס' דלא הוי ג"ק וא"כ הרמב"ם פוסק כרבא לכך חולב חייב משום מפרק וגם מעשר חייב גבי מילחא כרבא דהא לא כ' דפטור אלא כ' אין עימור אלא בג"ק וכ"ע סברי כן וא"צ לשבש הגי' והלכה כרבנן ודוק: דף עד ע"א ברש"י בד"ה שכן עני וכו' עד וזורה ובורר ומרקד סידורא דפת נינהו וכו' ומיהו ודאי אב מלאכה הוא ובכלל דש הוא עי' במהרש"א ומהר"מ מאי שדחקו לפרש ומהרש"א הניח בצ"ע ונ"ל ברור תורף דברי רש"י מ"ש שהוא בכלל דש היינו שהתנא כוללו שניהם בכלל דש אבל ודאי שהוא אב מלאכה בפ"ע כיון שהוא לאו ממש דש והוי שני דברים והוי במשכן כמו זורה ובורר ומרקד כמ"ש מהר"מ דרך אפשר אמנם הוא ודאי בדברי רש"י ומוכרח דאל"ה עדיין קשה מ"ש מבורר ומרקד אלא שהוצרך רש"י לכל אריכות זה שהוקשה לו וכי בשביל שעני אוכל בלא כתישה לא יהא מלאכה באמת אין זה אלא תמה ומאי טעם הוא זה מלבד ק' התוס' לכך פירש בטוב טעם שה"ק המתרחץ באמת גם כותש הוי מלאכה בפ"ע וחייב ב' עם דש אלא שהתנא כולל שנים במלת דש והא דתני בורר ומרקד בהדיא ולא כללם בזורה היינו משום דתנא נקט סידורא דפת היינו סדר המלאכות הנהוגות בפת אצל כל העולם וכותש לא מיקרי סדר הפת לכך לא תני לה אבל זורה ובורר ומרקד נוהג בפת בכל העולם הוי יותר סדר הפת לכך תני לה בהדיא אבל לענין דינא באמת אין חילוק והביא ראי' נכונה ממבשל דהוי יותר אב מאופה אפ"ה לא תני לה בהדיא משום דלא הוי סידורא דפת ואופה נקט בהדיא דהוי סדר הפת ולענין דינא ודאי דמבשל הוי יותר אב זהו תורף דברי רש"י אלא דקשה טובא לפירושו דא"כ יהי' ארבעים מלאכות ולכ"ע הוי חסר א' וגם קשה קצת מאי שמביא הטעם וראי' אזורה ובורר ומרקד דשם לא קשה מידי דהא כבר משני אלא אכותש דלא תני לה אע"ג דהוי אב והוי במשכן שפיר הוי טעם וראי' ממבשל אבל בורר וכו' מאופה א"צ ראי' וגם לא דמי דאופה לא הוי במשכן ואפ"ה תני הוצרך טעם אבל הנך הוי במשכן והוי אבות מאי קשה דניצרך טעם וראי' ונ"ל דא"ש הכל והוא דנאמר לתרץ קושיא ראשונה שהקשינו שהוי מ' מלאכות אחר שנדקדק בגמ' דאמר רבא הא מני וכו' עד מחוורתא כדאביי והוא תמוה מאי שלא אמר תיובתא דרבא או בדותא הוא וגם האיך רצה רבא לתרץ ונ"ל שרבא בא לפרש ולחזק תירוצו של אביי שלא יקשה ממ"נ אם הוי מלאכה הוי מ' ואי לא הוי מלאכה הוא תימה בשביל שעני אוכל וכו' לא ליהוי מלאכה לכך אמר דהא מני ר' היא וא"כ ע"כ לא הוי מ' וע"כ חדא מינייהו מפקת או כותש או חד מהנך והי' ספק לתנא איזה מהן מפקת לכך בסידורו אפיק כותש יותר מחד מהנך דאף אם באמת הוי כותש אב ולא חד מהנך בפ"ע א"ש דנקט סדר הפתמשא"כ כותש דלא הוי סדר הפת כ"כ אבל באמת לענין דינא הוי ספק ואי עביד כותש ודש ספק אי חייב ב' וכן אי עביד הנך שלשה ספק אי חייב ג' או ב' רק אי עביד כולן דהיינו גם כותש ודאי אינו חייב רק ל"ט משום דר' וא"ש לשון הגמ' אלא

דרבא בא לפרש מחזורתא כדאביי וא"כ מתקו מאד דברי רש"י מהנך קושיות שכתבתי וגם קשה עוד לפי פשוטו אינו דומה גם לכותש הראי' שמביא ממבשל דשם שביק מבשל דלא הוי סידורא דפת ונקט אופה במקומו וכאן שביק כותש ולא נקט אחר במקומו ולמ"ש א"ש שהוקשה הא גם זורר וכו' אף דהוי סידורא דפת מ"מ לא הוי כולן ודאי אבות דשמא כותש הוי אב ולא חד מהנך כקושית הגמ' לכך משני דאף אם הוא כך לק"מ כמו דבאמת הוי מבשל עיקר אב ולא אופה ונקט התנא אופה במקומו ה"נ נקט חד מהנך במקומו ומכ"ש הכא דספק לתנא ושם הוא ודאי ועיין במשנה מה שתרצתי הלשון היטב עפ"ז שהיה ספק לתנא לכך תנא מ' חסר א' ר"ל שאינו חייב ל"ט רק אם עשה מ' אז הוא חייב חסר א' ודוק; ויותר נראה ע"פ סיגנון זה שבאמת ס"ל לתנא דכותש הוי אב עם דש וחד מהנך תלתא לא הוי אב בפ"ע ואי עביד הנך תלתא אינו חייב באמת בודאי אלא ב' ודש עם כותש חייב ב' דמסתבר לן לחלק כל אחד לב' ולא אחד לשלשה וב' לא' וכן משמע ברש"י בד"ה וליפוק חדא מהנך ע"ש והא דתנא הנך ולא כותש משום סידורא דפת שכן עני וכו' והוי ממש דומיא דאופה ומבשל והמעייין יבחר אמנם סוף סוף דברי רש"י ברורין בלי שום פיקפוק ומוכרחין רק התוס' נאדו מפירש זה ופירשו משום שעני אוכל בלא כתישה הוי מלאכה גרוע ולא הוי מלאכה לכך הקשו מה שהקשו והוצרכו לדחוק ע"ש ודוק:.

בגמ' היו לפניו מיני אוכלין פירש"י ל"ג שני ועי' בתו' וי"ל שאף רש"י סובר כן דאף מיני אוכלין לשון רבים משמע כן שבורר א' מהן דאל"ה ליתני אוכל לשון יחיד אלא שלשון שני לא שייך דאף ביותר שייך טפי ברירה אכן לקמן הגירסא לפנינו שני מיני אוכלין ולפי פשוטו צ"ל דרש"י גם לקמן לא גרס שני וא"כ תמוה הגירסא שלפנינו בכל הספרים דלא כמאן לכן נ"ל דגם רש"י ס"ל כפי' התוס' אלא דזה ודאי דבפסולת ממש שייך טפי ברירה וא"כ כאן דמתחיל בהיתר קשה ליתני רבותא טפי ואף אם נאמר משום סיפא נקט שני קשה ליתני כח דהיתרא ומשום רישא לכך לא גרס רש"י שני וגם בגמרא נקט פסולת משמע פסולת ממש משום הכי גופא אבל לקמן נקט חייב בחזא ובאידיך פטור אבל אסור נקט רבותא ב' מיני אוכלין וק"ל: בגמ' ולמחר לא יברור ואם בירר וכו' וכן בכל התירווצים חוץ מרב יוסף לפירש"י מפרשין לא יברור ואם בירר הוא בבא אחת קשה למה נקט לא יברור שהוא מיותר וגם משמע לכתחילה ואינו וצ"ל אידי דנקט ברישא בורר נקט בסיפא לא יברור וגם הלשון לא שייך לומר בורר ואם בירר חייב חטאת לכך נקט לא יברור ר"ל זימנין דלא יברור ואם בירר חייב וק"ל: בגמ' בורר ואוכל בורר ומניח וכו' בורר ואוכל הוא מיותר ואף את"ל לא זו אף זו קתני ליתני סתמא נ"ל דלכל התירווצים הוא פירוש כמו לתירץ הראשון דבורר ומניח היינו לבו ביום יוקשה מידי לבו ביום קתני והאיך קתני סתמא בורר ומניח וכן פחות משיעור וכן ביד או לאלתר קשה כן לכך קתני בורר ואוכל ודומיא דהני בורר ומניח שבורר ואוכל סתם הוי בי' כל הני שהוא לאלתר ופחות משיעור שהרי אוכל כל א' תכף והא דפריך מידי אוכל מתוך פסולת קתני היינו משום דלשון בורר ומניח משמע שבורר הפסולת ומניח אוכל ולא שייך דומיא דמשמע שזה היא חלוק רישא מסיפא וגם סתם בורר הוא הפסולת ובזה מתורץ קושית התוס' בד"ה מתקיף לה רב המנונא עד וקשה לר"י לדידי' נמי תקשה וכו' די"ל דאיהו לא חשבה לקושיא דסבר דבזה נמי י"ל דומיא אלא דאביי חשבה קושיא

מטעם שכתבתי תדע דכ"ע סברי כן דאל"כ לאביי נמי תקשי מידי לאלתר קתני אלא ודאי משום דומיא דרישא דבורר ואוכל רק בקנון ותמחוי ובאוכל מתוך פסולת מקשים על כרחך מטעם שכתבתי ודוק: בתוס' בד"ה בורר ומניח פי' לאחרים לכאורה הוא תמוה דודאי לכל התירוצים מניח היינו שאין אוכל לאלתר ולא זו אף זו קתני או משום דומיא ויותר נ"ל דכל הסוגיא לא שקיל וטרי רק אבורר ומניח דאי אוכל לאלתר כל מה שבורר אחד אחד ואוכל לית בי' סברא לאסור דודאי אין דרך מלאכה בכך ונ"ל דהתוס' באו לפרש למסקנא שהוא כאביי בורר ומניח לאלתר אבל לבו ביום חייב ומדלא נתן שיעור משמע כל שאינו אוכל תכ באותו סעודה חייב מאי בורר ומניח וצ"ל לאחרים וק"ל: או דהתוס' מפרשים גם בורר ואוכל לא שאוכל תכף כל אחת דהא פירשו לעיל שבורר אותו שאינו חפץ לאכול וכן סתם ברירה הוי פסולת מתוך אוכל לכל הפירושים כאן דהא מקשה מידי אוכל מתוך פסולת קתני ולא מקשה אפסולת מתוך אוכל דסתם הוי כן וע"כ בורר ואוכל היינו שבורר הפסולת מתוכם ואח"כ אוכל וא"כ היום או מחר לכל חד כאוקימתא דידי' ושפיר פי' וק"ל בתוס' בד"ה מתקיף לה רב המנונא וכו' עד וקשה לר"י עמ"ש לעיל לתרץ זה ועוד בסמוך פי' הקונטרס עיין במהרש"א ומהר"ם שהרבו להקשות אדברי התוס' ונ"ל לפרש דודאי גם התוס' סוברים היכא דכולה בבי מיירי בנפה וכברה וכן בפסולת מתוך האוכל לק"מ דמיירי סתם בדרך ברירה אלא שהתוס' אזלי לשיטתייהו דלקמן דמוכח מביצה דבנפה וכברה אף לאלתר אסור אפי' בי"ט ומכ"ש בשבת וצריך לדחוק לפירש"י דרישא דשרי לאלתר היינו ביד אף דלא הוי דומיא באמת פי' התוס' לקמן מחמת זה שהוא ברייתא אחרת אבל עכ"פ לפירש"י סברי שע"כ מתפרש כן וכיון דסיפא חלוק מרישא אם כן קשה שפיר מידי נפה וכברה קתני ודוק ותמצא שבזה מתורצין כל מה שהקשו: אמנם נלע"ד לתרץ כל קושיות התוס' כאן גם לקמן בד"ה והתניא חייב וכו' ע"ש והוא דלפי פשוטו מ"ש רש"י וה"ה לנפה וכברה רצה לתרץ דאל"כ מאי הוצרך לתירץ אחר כמו שלתירץ אביי הוי לא יברור ואם בירר בבא אחת נימא זה התירץ ולא מיירי מקנון ותמחוי כלל לכך כ' רש"י דקשה נמי מנפה וכברה ולא הי' יכול לתרץ כן וע"פ פי' זה הקשו תוס' שפיר אמנם י"ל דגם רש"י ס"ל דאי לא הוי תני קנון ותמחוי לא הוי קשה מידי דסתם ברירה הוי כנפה וכברה כמ"ש רש"י לקמן וכן לפי התוס' ורישא דמיירי ביד היינו דומיא דבורר ואוכל אלא כיון שמחלק בין כלי לכלי הוא דקשה אתרווייהו והא דלא משני הכי דהוי בבא אחת משום דא"כ יקשה ק' התוס' למה באמת לא תני דין דקנון ותמחוי והא דלא פירש רש"י כן משום דהלשון מידי לא משמע כן והא דפי' רש"י וה"ה לנפה וכברה היינו שבא לאפוקי מפ' התוס' ולומר דלא מקשה אלא אסתמת לשונו או שבא לתרץ אלקמן דמשני בקנון ותמחוי ולא מקשה מידי קנון ותמחוי קתני לכך פירש משום דכאן מחלק בין כלי לכלי מקשה שפיר למה לא נקט במאי חלוק וה"ה לנפה וכברה משא"כ היכא דמיירי בחזא וא"כ י"ל דלבתר דאתינן לרב אשי להך ברייתא דתני פטור אבל אסור ומיירי בקנון ותמחוי י"ל דרב אשי סבר כתירץ רב יוסף ומפרש דלא יברור ואם בירר הוי חזא בבא והא דלא קתני דין דקנון ותמחוי משום דסמך אזה ברייתא דתני בי' דין קנון ותמחוי לחוד תדע דברייתא לשם לא תני דין נפה וכברה וסמך אזה ברייתא ה"ה איפכא וא"כ כיון דרב אשי סבר תירץ של ר' יוסף אין מקום לקושית התוס' שם דהא רישא מיירי ביד ודוק: ויותר נראה

לתרץ כל קושיות התוס' כאן ושם ע"פ מ"ש רש"י בסמוך והתניא חייב ואי לאלתר מותר לכתחילה ע"ש וע"ז מפרש רש"י דמתרץ לעולם הך ברייתא דפטור מיירי לאלתר והא דתני מותר לעיל היינו אפילו בקנון ותמחוי מכ"ש ביד אלא דאשמועינן רבותא דאפי' בקנון ותמחוי שרי לאלתר הוי גזירה לגזירה הא בנפה וכברה אסור אף לאלתר דמיחזי כמלאכה כמו שמשמע מהך משנה דביצה אבל לא בנפה וכברה ומשמע אף לאלתר כמ"ש התוס' והיינו רק אסור וא"כ ס"ל כאוקימתא דאביי ומיירי ביד או בקנון ותמחוי וגם הסיפא לבו ביום יכול להיות בכל ענין אף ביד כמו פשטי' דאביי ולק"מ לרש"י ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה שכן צדי חלזון בריש אלו קשרים וכו' בעו בזה לפרש מאי שמסופקים לעיל אי בעינן ע"מ לקשור שלא תפשוט מכאן לפירש"י דהכא לכך כתבו ששם פירש"י גופא שהי' גם שלא ע"מ לקשור ורש"י לא סתר אהדדי שודאי מסברא שניהם היו במשכן והא דפי' הכא כן י"ל שג"כ הי' מסופק או דבעי ודאי ע"מ לקשור לכך הוצרך לפרש כן אע"ג שגם שלא ע"מ לקשור הי' שם פטור משום מקלקל אלא שמדברי רש"י לעיל מוכח דלא בעינן ע"מ לקשור כמ"ש התוס' לעיל וא"כ ודאי גם לתירץ השני הוא כן כיון דלא הוי מקלקל כמ"ש לפי' התו' שם לכן נ"ל דגם רש"י כאן כוונתו כן דאטו בצריך ליטול מזו שלא להוסיף על זו אינו נוטל אתמהא אלא כוונתו פעמים נוטל מזו ופעמים מוסיף על זו והתוס' הביאו ראי' משם לפרש ג"כ הכא כן וק"ל: דף עה ע"א בגמ' הצד חלזון וכו' הוא תמוה למה נקט צד כמ"ש התוס' ותירוצם דחוק וגם הצ"ע שמביא התוס' בשם הירושלמי נשאר תמוה שלא כתבו שום תירוץ וגם דברי התוס' והירושלמי גופא הם תמוהין כמ"ש מהר"ם דבירושלמי אמר הטעם דחי' טהורה וכו' ע"ש משמע דאף בכל צידה פטור ותוס' כתבו חלזון וגם תמוה שהוא נגד המשנה דתני צד באבות מלאכות אליבא דכ"ע וגם מ"ט הוא זה אף שברא חי' טהורה במדבר וכי משום זה לא הוצרך לצוד אדרכא אי לא הי' במדבר היינו צריכין לומר שהי' להם עורות מוכנים ולא הוי שם צידה אבל כיון שברא במדבר אף אם היה בתוך המחנה הי' צריך לצוד והיינו צריכין לומר שבראו בבית קטן ואינו אלא תמה וגם למה יהא כן ונ"ל לתרץ הכל ויתורץ גם היתור לשון שאמר שהי' ר' יהודא אומר פציעה בכלל דישה שהוא מיותר יהי' מה שיהי' ולא קאמר סתמא חייב משום מפרק כמו שאמר בחולב וגם שם נקט סתמא רק הגמ' מפרש כן וביותר תמוה ומיותר אמרו לו וגם מאי זה הלשון אינו בכלל דישה משמע שהוא בכלל אחר הא פטור לגמרי לחכמים וגם יתורץ הך דשמנה שרצים שהביאו התוס' דקשה שם הא תיכף ששלהו מן הים חייב משום צידה ודחקו רש"י ותוס' שם לפרש בניצוד ועומד והוא תמוה דהא אמר השולה מן הים ואיך הוי ניצוד בים סתמא וגם תירץ התוס' אמאי שאין חייב הכא בחלזון משום נטילת נשמה כמו שאר דגים הוא דחוק ותמוה: ונלע"ד לתרץ הכל וזה יצא ראשונה לפרש שמייתי התוס' דנקט טעם לפטור צד חלזון משום צידה דחי' טהורה ברא קב"ה למשה במדבר והוא תמוה ונ"ל לפרש בטוב טעם והוא נכון ואמיתי אליבא דכ"ע והוא לפמ"ש בשם הרמב"ם והמ"מ והוא המחזור ע"פ כל שכתבו התוס' בדף שלפני זה בד"ה מפרק שהפירוש שרצו תוס' לדחות הוא האמת שדוקא חלזון לא מיקרי גדולי קרקע אבל בהמה מיקרי ג"ק אמנם כאן איני צריך לזה דאף לפי' התוס' היינו לגבי דישה שהוא ג"ק ממש אף בהמה לא מיקרי ג"ק אבל ודאי גם תוס' מודים דלגבי בהמה חלזון לא מיקרי ג"ק כמו במעשר שני אלא שהאמת

יורה דרכו שהמחזור כדעת הנ"ל כמ"ש שם ע"ש ולפ"ז מתפרשין היטב דברי הירושלמי והוא אמת אף בגמ' דילן שצד חלזון או שאר דגים אינו חייב משום צד לרבנן דר' יהודא דבשלמא ח' טהורה אף שאינו שכיח במדבר י"ל דברא הקב"ה למשה במדבר וצד אותם אבל חלזון אינו עולה אלא מים אחת לשבעים שנה מנ"ל לומר שברא הקב"ה למשה ים במדבר ארץ צי' אלא ודאי או שהי' להם תכלת מוכן או שהביאו להם חלזון משאר מקומות או עת שהלכו בים צדו להם והי' בידם כבר מוכן בעת ציווי מלאכת המשכן וכמו שסברי רבנן אין דישה אלא בג"ק דומיא דמלאכת המשכן ה"נ אין צידה אלא בג"ק שהוא בהמה וחי' ולא בדגים: ועפ"ז מתפרש גם הגמ' דשמנה שרצים היטב דלכך השולה דגים מן הים אינו חייב משום צידה אלא משום נטילת נשמה שאין יכול לחיות אלא שע"פ גמ' דילן י"ל עוד טעם שאין חייב משום צידה בדגים וחלזון כיון שאינו יכול לחיות אף אם נאמר שצדו במדבר גם חלזון לא הוי צידה דידי' בכלל צידה דשאר חיות שהוא דבר שחי אח"כ רק ניצוד ועומד ואח"כ הוי בי' מלאכה דנטילת נשמה וכאן תיכף שניצוד אינו יכול לחיות הויבכלל נטילת נשמה ולא בכלל צידה הגע בעצמך אם הורג דבר שעדיין לא צדו נאמר שיהא חייב גם משום צידה ודאי לא חייב אלא משום נטילת נשמה ה"נ צד חלזון ודגים ועפ"י סברא זאת וטעמים האלו מתורץ היטב דברי רש"י בע"ב שכ' בד"ה משום נ"נ שהי' במשכן וכו' עד וחלזון והוא תמוה כמ"ש מהרש"ל ומהרש"א אמנם לפמ"ש הוא ניחא דבצידה דידי' הוי נ"נ לרבנן כמו שאמרינן בח' שרצים הנ"ל וגם בלא"ה לק"מ לפמ"ש בסמוך אליבא דרבנן: ונבא אל הביאור לפרש לפ"ז דברי הגמ' כאן היטב ומדוקדק והוא דגם רבנן אית להו דהפוצע חלזון נמי חייב לכך לא מצו לפלוגי בפציעה לחוד אלא דאינו חייב לרבנן משום דישה משום דאין דישה אלא בג"ק לדידהו רק אית להו דחייב משום נ"נ ולית להו הא דאמרי' לר"י אפי' פצעו חי פטור משום מתעסק דזה אמר בגמ' אליבא דר' יהודא דוקא ורבנן לא ס"ל מכ"ש כפי מה שנבאר דר"י אזיל לשיטתיה דאית ליה מקלקל בחבורה פטור א"ש האי טעמא אבל לרבנן ודאי חייב משום נ"נ וגם גבי צידה לא חייב לרבנן משום צידה דאית להו נמי אין צידה אלא בג"ק או מטעם אחר שכתבתי לרבנן דחייב רק משום נ"נ לכך אין חייב אלא אחת שהוא מלאכה אחת ור"י מחייב ב' משום דש ומשום צידה דכיון דיש דישה אפי' שלא בג"ק ומכ"ש צידה וכן טעם האחרון לא שייך לר"י דאית ליה מתעסק הוא אצל נ"נ כמ"ש בגמ' וע"ז הוצרך לפרש בעצמו למה נקט צד וגם שלא תטעה דרבנן פטרי לגמרי אפציעה או אצידה לכך מפרש שהי' ר' יהודא אומר פציעה בכלל דישה לכך חייב שתים אבל רבנן אמרי שבאמת חייב אפציעה אלא שאינו בכלל דישה רק בכלל נ"נ לכך אין חייב אלא אחת ופריך הגמ' לר"י ליחייב נמי משום נ"נ שייך לשון נמי כמו לרבנן ויהא שלש ודוק היטב כי נ"ל נכון מאד לתרץ הכל: ונ"ל שגם התוס' כיונו לזה בד"ה הצד חלזון שנמשך וצ"ע שכ' אחר שכ' דבחלזון לא חייב בצידה שלו משום נ"נ וצ"ע וכו' והוא שידעו שיש לפרש הירושלמי כן שאין חייב משום צידה רק משום נ"נ כמ"ש בפ' ח"ש רק אחר הקודם שאין בו נ"נ וצ"ע וכו' ודוק: מ"ש המהרש"א אתוס' שכתבו דרכו לפרכס ולא כתבו מתעסק הוא אצל נ"נ כדאיתא בגמ' מלבד שדבריו תמוהים דהא למ"ד שפצעו מת ל"ל הך סברא אמנם אף לפי סברתו לק"מ דודאי בדגים אף שחי אח"כ יום או יותר חייב תיכף משום נ"נ כמ"ש בפש"צ וא"כ לא שייך כאן כי היכי דליצול

צבעי' דהא יכול לחיות בשעת פציעה ויהא צלול ואעפ"כ חייב עכשיו וע"כ אע"פ שכבר אין יכול לחיות כיון שחי צבעו צלול דאל"כ לא שייך הגמ' לקמן דהא כשפוצעו כבר אין יכול לחיות ודוק: בתוס' בד"ה טפי ניחא ליה וכו' עד אבל במידי דלא איכפת ליה וכו' עיין מהרש"א שהקשה קצת דא"כ למה צ"ל בגמ' טפי ניחא לי' ואיני רואה אפי' קצת קושיא דאל"ה הוי ניחא לי' דלימות כמ"ש התוס' לעיל בד"ה וליחייב שיש תיקון במה שממיתו שאינו מפרכס עיין שם וק"ל: ויותר נראה שע"כ צ"ל כן הגמ' דאל"ה אף שלא יוקשה לר"ש עכ"פ לר"י דסיפא יוקשה דלידיה ודאי חייב בלא מתכוין היכא דלא איכפת אלא דר"ש לא מודה ליה לכך נקט שמקלקל וממילא ניחא גם לר"י דאית ליה מקלקל בחבורה פטור: ועפ"ז נ"ל לתרץ גם דברי רש"י מק' התוס' התמוה עליו שהוא נגד הגמ' ונגד דברי עצמו שם ע"ש ופי' התוס' ג"כ דחוק וגם הקשו בעצמם תימה ע"ש אלא שרש"י בא לפרש דברי הגמ' מן ק' המהרש"א הנ"ל וכמ"ש וביותר שעיקר ק' הגמ' משמע לר"י וא"כ כשמקשה והא אביי ורבא וכו' היינו מדמודה ר"ש לר"י בהא מכ"ש לר"י דחייב וא"כ שוב לא יכול לתרץ דלא איכפת ליה ולכך הוצרך לומר אף לר"י דחייב בלא איכפת הכא טפי ניחא כי היכי דליצול צבעי' אף לר"י פטור ולשון רש"י הכי מיתפרש וכי מודה ר"ש דמשמע מכ"ש לר"י דחייב ה"מ במידי דלא איכפת ואז חייב עכ"פ לר"י אבל הכא אפי' לר"י פטור ודוק: ויותר נראה לתרץ דברי רש"י דשם קאמר הכי לאביי אבל לרבה ורב יוסף שם דמוקי באגם דוקא משמע אבל בשדה חייב אפי' בדחברי' מודה ר"ש ולכך קאמר הכא טפי ניחא כי היכי דליתרץ הברייתא אליבא דכ"ע אף לרבה ור"י וא"ש דברי רש"י לפרש הגמ' וק"ל בתוס' בד"ה שוחט משום מאי חייב לאו אשוחט דמתני' קאי וכו' לכאורה הוא תמוה דהא עכ"פ צריך למיתני גם צובע דהא אסקינן אף משום צובע וחייב שתים ודוחק לומר דלפי ס"ד קאי דחייב רק משום צובע וגם שמא כך הוא ק' הגמ' מדתני ליה בשתים וצ"ל דאף עפ"כ לא שייך לחלקו כיון דגם בשוחט הוי צובע ועכ"פ הוי ליה למיתני בהדי הדדי או ה"ל למיתני נוטל נשמה במקום שוחט כי היכי דליהוי כל חד בפ"ע זהו כוונת התוס' בהכרח וא"כ קשה מאי תירצו אשוחט דעלמא קאי סוף סוף ק' אמתניתין הא הוי צובע גם בשוחט ונלע"ד דזה בא רב בעצמו לתרץ שאמר מילתא דאמרי וכו' וא"כ י"ל דמתניתין איירי בשוחט לעצמו שלא למכור דשם אינו חייב משום צובע רק משום נ"נ בפרט דמסתמא משנתנו איירי דומיא דמשכן ושם לא שחט למכור וא"כ שפיר מתפרשין היטב דברי התוס' דאשוחט דעלמא קאי אבל שוחט דמתניתין לא חייב משום צובע דמיירי שלא למכור וק"ל: ע"ב ברש"י בד"ה משום נ"נ וכו' עד וחלזון והוא תמוה כמ"ש המפרשים ורוצים למחוק אבל אני פירשתי לעיל בטוב טעם: בגמ' המולחו והמעבדו וכו' עד עייל שירטוט לכאורה נ"ל שמג"י כן במשנה והוא תמוה דהל"ל תני שירטוט וגם איך תני תנא דבר שאינו וגם רבה בר רב הונא אין שייכות לכאן ונ"ל לפרש דה"ק אפיק חד מינייהו ר"ל דאין חייב על אלו שתים רק על חד לא חייב דהיינו חד ואפיק חד מחשבון ל"ט ואם חסר המנין עייל שירטוט ר"ל דעל מחתך עור חייב שתים דע"כ צריך לשרטט תחילה שכן דרך מחתכין ועייל שירטוט למלא החשבון וא"ת למה תני מולח ומעבד ע"ז אמר דמעבד הוא עיקר ומולח תני לאשמועינן דעל מולח לבד חייב משום עיבוד כמ"ש רבה בר רב הונא ואף לרבה בעור ודאי חייב על מולח לחוד והיינו ממתניתין וק"ל: בגמ' אמר רב אשי ואפי'

רבר"ה לא אמר וכו' לכאו' הוא תמוה דהא ודאי הלכה כרבה כמ"ש התוס' אין להתיר וכו' משמע דהלכה כן וא"כ מאי אשמיענו רב אשי ונ"ל שזה באים התוס' בד"ה אין עיבוד לתרץ שכתבו מדרבנן אסור וא"כ משמיענו רב אשי אף לדידן דקי"ל כרבה דהא מדרבנן מודה לרבר"ה דאסור ובמקום ששרי אף לרבר"ה גם לדידן מותר אף מדרבנן דאין טעם לאסור וק"ל: ועפ"ז נ"ל ברור דשרי למלוח צנון או שאר דבר כשמולח מעט אמנם מסתפינא להתיר עד שאמצא מי שסובר כן: בגמ' מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשירה נסתפקתי אם חייב בא' משאר איסורי הנאה בשבת אם הוציא לפי פשוטו ודאי משמע דפטור דלמאי חזי ותדע דהא בהקדשות צ"ל לקמן במשנה דחייב משום שמצניעין לגונזן משמע דאל"ה לא הי' חייב אלא י"ל דאמר טעם זה לחייב אף בכ"ש וכן במשמי ע"ז נמי לכאורה מוכח כן אליבא דר"י אלא שיש לדחות כן אבל לא מסתבר שיהא חייב כיון דאין מצניעין כמוהו אלא שמכאן מוכח קצת דחייב מדנקט דוקא עצי אשירה וכו' רש"י משום דמאוי נמי וצריך לאבדן וזה לא שייך באיסורי הנאה משמע דחייב בהו ויש לדחוק משום דחזי לנכרי אע"ג שאסור בהנאה חזי ליה אם יטול מעצמו וגם אם הוא של נכרי ודאי חשיב ואין לחלק בין של ישראל לשל נכרי א"נ חזי שלא כדרך הנאתן משא"כ בעצי אשירה וע"ז שצריך לאבדן לכך פטור או ס"ל להפך דכ"ש בשאר איסורי הנאה ונקט עצי אשירה לרבנותא אע"ג דצריך לאבדן ומש"ה חייב עליו לר"י קמ"ל לאפוקי מדר"י וצ"ע: בתוס' בד"ה לאפוקי ע"א וכו' עד וקשה לרשב"א וכו' נלע"ד דלק"מ דודאי נ"ל ברור דר"י דמחייב התם במשמי ע"ז אזיל לשיטתי דס"ל דמלאכה שאצ"ל חייב עליו דאין לך מלאכה שאצ"ל יותר מזה והוי ממש כמו מת דחייב להוציאו מביתו אבל אם לא הי' בא הי' ניחא לי' טפי משא"כ אבני המזבח שגניזתן הוא מצוה וניחא לי' מכ"ש לפי התוס' דשם גבי מת דהוי ודאי מלאכה שאצ"ל ע"ש ונ"ל ברור דלר"י גם דם נדה חייב עליו דלמה יגרע מכזית מת ונבילה כעדשה מן השרץ דפירש"י שם דחייב עליו לר' יהודא משום שמציל את עצמו מטומאה והיינו ודאי גבי שרץ מציל עצמו מטומאת מגע לחוד מכ"ש דם נדה שמטמא במגע ומשא שחייב עליו וע"כ צ"ל הא דאמר לאפוקי דם נדה היינו לר"ש וא"כ שפיר אמר מ"ד דם נדה א"כ לר"ש אמר א"כ כ"ש ע"א וא"ל א"כ לר' יהודא מאי אתי לאפוקי מצניעין כמוהו חדא די"ל מתניתן כר"ש ואע"ג דמוקי בסמוך דלא כר"ש בזה סבר כר"ש וגם ודאי אף לר"י משכחת שפיר דברים שאין ראויים ואין טמאים ומשכחת בהך גופא דם אדם שאין נדה ומכ"ש אם נאמר בשאר איסורי הנאה דפטור כמ"ש לעיל משכחת בהו והגמ' נקט הנך לקצת רבותא כמ"ש לעיל וה"ה דם נדה הוי רבותא זה ממש ודוק: אמנם לפ"ז תימה גדולה על הרמב"ם שפוסק כר"י ולהכי פסיק בפ"ח מה' שבת דמת ונבילה ושרץ חייב עליו ופסק דדם נדה פטור עליו הא לר"י חייב עליו לפמ"ש ומש"ה לא הביא עצי אשירה משום דפוסק כר"י ואזיל לשיטתי כמ"ש וא"כ חייב גם במשמי ע"ז כמ"ש דטעמא דר"י משום דאזיל לשיטתי במלאכה שאצ"ל וכן הרמב"ם דפוסק במלאכה שאצ"ל כר"י ודאי אית לי' במשמי ע"ז ג"כ כר"י וא"כ למה יגרע דם נדה לר"י הא מציל מטומאה ודל אנא מהכא לא ידעתי שום טעם לחלק בין עדשה שרץ לדם נדה וצ"ע אם לא שתאמר שדם נדה לאו דוקא אלא ר"ל דם אדם ונקט לשון הגמ' והגמרא סבר כר"ש וצ"ע: בתוס' בד"ה הא דלא כר"ש פי' בקונטרס וכו' עד ואומר ר"י דיש ליישב ישובם דחוק מאד וגם ברור דאין

לשונו לקמן ריש המצניע במשנה סובל פ"א זה ע"ש שכ' להדיא סתירה מכאן אמנם נלע"ד דלק"מ וי"ל בשני פנים ויתורץ ג"כ מאי שדברי רש"י לכאורה סותרין חוץ לזה דברי עצמו שכאן פירש מרישא דכל הכשר להצניע מוכח דלא כר"ש ובריש פ' המוציא דסיפא אינו חייב אלא המצניע אמר כאן שהוא דלא כר"ש וכן כפל שם בגמ' ע"ש אלא נראה ודאי לפי האמת סבר ר"ש דאפילו עני שראוי לו אינו חייב אלא א"כ הצניעו ובפחות משיעורא זוטא אינו חייב אפי' עני ואפי' אם הצניע כדמשמע פשט לישנא דר"ש ולא נאמרו וכו' וכן משמע לקמן מפורש בדברי רש"י כמה פעמים ודלא כמ"ש התוס' כאן לפירש"י ומ"ש רש"י כאן דקאי ארישא ומחלק בין עני הראוי להצניעו ובין עשיר היינו לפרש מנ"ל דמתניתן דלא כר"ש דילמא כדי שלא להרבות מחלוקת וכדי שנוקי מתני' אליבא דכ"ע נאמר שהוא דקאמר ר"ש למצניעהן היינו למי שראוי לו להצניע לאפוקי עשיר ומ"ש במשנתנו ומצניעין כמוהו היינו ג"כ שראוי לו להצניע ומ"ש בסיפא אין מצניעין כמוהו חייב המצניע היינו מצניע ממש וחייב אפי' בכל שהוא וי"ל דר"ש מודה בזה והא דבעי שיעור לר"ש היינו לראוי להצניע אבל לא למצניע ממש לכך פירש"י דאף אם נאמר כן אפ"ה אתיא רישא דלא כר"ש דהא אמר ומצניעין ולא אמר ומצניע כמוהו דתיקו אמוציא עצמו אלא ודאי אף שהוא אינו מצניע כמוהו כיון שרוב בני אדם מצניעין כמוהו הוא חייב אף שהוא עשיר ולר"ש אף אם נפרש כמ"ש בכה"ג הוא פטור אלא ע"כ מתניתן דלא כר"ש וכיון דאתיא דלא כר"ש ממילא נפרש דברי ר"ש כפשטי' וממילא גם סיפא אתיא דלא כר"ש ולר"ש אינו חייב אלא א"כ הצניע הוא ובשיעור זוטא ודוק: או י"ל דרש"י בא לתרץ דילמא אתיא מתניתן כר"ש ומיירי בשיעורא רבא דגם ר"ש מודה דחייב אף אם לא הצניע וכל אדם כמ"ש רש"י לקמן וכן מפורש במשנה כולן ברביעית ובסיפא דבעינן מצניע לאו בכל שהוא אלא בשיעורא זוטא ואתיא ממש כר"ש אף אליבא דאמת לכך כ' רש"י דלשון מצניעין משמע שראוי להצניע אף רוב בני אדם אפ"ה חייב אפי' עשיר והיינו שיעורא זוטא א"כ אתיא דלא כר"ש ואם כן מוכח מכאן דסיפא דאין מצניעין מיירי דליכא אף שיעורא זוטא רק כ"ש וא"כ גם סיפא דלא כר"ש כיון דמוכח מרישא דסיפא מיירי בכ"ש ומתורץ הכל ודוק: דף עו ע"א בגמ' אמר אביי אדרבא כדמעיקרא מסתברא וכו' עיין שם לכאורה דבמאי מיסתבר להקשות ארב יוסף חזא דלפי פשוטו סברת רב יוסף נכונה דהאידינא לא הוי שיעורא ואף א"ת די"ל סברא לכאן ולכאן מנ"ל להקשות וגם מהאי טעמא גם סברת רב יוסף צריך ביאור מנ"ל להכריע ומאיזה טעם וגם תמוה למה היפך רב ומנ"ל וגם במאי טעה רב דימי וכי אמר שקר ונ"ל דרב יוסף הכריע מדמיון המשנה דקתני באין מצניעין כמוהו אפ"ה חייב המצניע אלמא אע"ג דלכ"ע ליכא שיעורא אפ"ה כיון דלדידי' איכא שיעור חייב אלמא אזלינן בתר דידיה ה"נ להפך אע"ג דלכ"ע איכא שיעור כיון דלדידי' ליכא שיעור אזלינן בתר דידי' ופטור ואהא מקשה אביי אדרבא משום דמוכח מהמשנה גופא דלא אזלינן בתר דידי' אלא להחמיר לחייב ולא לקולא חזא מדלא נקט גם להפך דבר שמצניעין כמוהו פטור מי שאינו מצניע כמוהו וגם מוכח מרישא מדנקט מצניעין כמוהו משמע דאזלינן בתר רוב בני אדם אע"פ שאינו חשוב אצלו כמ"ש רש"י לעיל בעמוד שלפני זה בד"ה הא דלא כר"ש ע"ש ודוק אלא כי אתא רבין וכו' עד ואיפכא ר"ל דרב דימי טעה בזה שסבר כיון דר' יוחנן אמר פטור בזה אלמא

אזלינן בתר רוב בני אדם ה"ה במלא פי פרה לגמל חייב ור"ל דחייב הכא אלמא אזלינן בתר דידי' ה"ה שם ס"ד דפטור אלא דקשיא אמאי פטור הכא ר"י הא לחומרא אזלינן אף בתר דידי' לכך מפרש דהיינו אם הצניע לדבר הראוי משא"כ הכא הוי אכילה ע"י הדחק ושפיר אזלינן בתר רוב בני אדם דלא ליהוי אכילה ולר"ל אזלינן בתר דידי' אבל לקולא גם ר"ל מודה דלא אזלינן בתר דידי' לכך חייב לכ"ע ובאמת גם רב דימי טעה בזה לדמות כמו רב יוסף כנ"ל ורבין סבר כאביי וכמ"ש שמוכח כן ודוק: ברש"י בד"ה הואיל וראוין לטמא מושב וכו' עיין בתוס' שהקשו עליו וביותר פרש"י סותרין אהדדי כאן ובפ"ק דסוכה עיין בתוס' ודאי לפי פשוטו י"ל דגם רש"י פי' כאן כמו שם דהמקצע מכולן היינו מכל אחד כדמשמע קצת לשון רש"י גם כאן שכתב אם צירף משנים יחד לטלאי כשיעורו לענין מושב וכו' משמע כשיעור של אחד לבד השנוי לענין מושב והיינו הך דמקצע אלא שרש"י בא לומר הואיל וטעמא דמושב הוא משום דראוי לטלאי ודאי אף אם צירף מב' יחד טמא שם דאין דרך להקפיד בטלאי של חמור ודרך לעשותו אף מב' מינין אלא שהוא דחוק קצת וגם למה ליה לפרש כן ולא כפי' התוס' הואיל ושיעורו שוה אלא נ"ל דפירש"י נכון ומוכרח לשיטתו והוא דא"א לפרש כפי' התוס' חדא ל"ל למימר לענין מושב הלא בלא"ה שיעורו שוה דאף החמור מטמא בשיעור הקל (וגם ל"ל הא דהמקצע הלא אם יחדו למדרס בכ"מ טמא דלא גרע מכופת שאור): וביותר קשה מאי משני חזי לדוגמא חדא דלא שייך שיעור גבי דוגמא שהוא בכל שהו וגם למה נקט דוגמא דוקא ולא לזרע ואינך וגם הל"ל סתמא חזי להמצניע וביותר קשה טובא הא הכא גם לר"ש קיימינן ור"ש ס"ל דגם המצניע עצמו בעי שיעור השנוי במשנה כמ"ש רש"י לקמן פ' המוציא בהדיא כ"פ אלא דסגי בשיעורא זוטא והכא ליכא שיעורא זוטא ודאי בעי שיעורא רבא ואף אם נאמר דחייב בשיעורא זוטא מאן נימא דשיעורן שוה הלא חזינן ביין ושמן ואינך השנוין במשנה דלר"ש מיירי במצניע אפ"ה כל אחד שיעור בפ"ע אלא ודאי בהא פליגי ר"ש ורבנן שם גבי בגד ושק וכו' לרבנן מצטרף בלא"ה חמור לקל דמיקרי שיעור שוה כיון דגם חמור מצטרף מטמא בשיעור הקל ור"ש אית לי' אף דבמקום א' שיעור שוה אין מצטרף רק אם מצינו פעם אחד דחזי לטמא ע"י צירוף לכך אמר מה טעם הואיל וראוין וכו' וא"כ לדידי' מכולן היינו ודאי ע"י צירוף דא"כ מאי ראי' מייתי וגם לשון מכולן משמע כן בשלמא לרבנן אף אם נאמר מכל אחד ממילא מצטרף ולמה ליה למימר מכולן יחד לכך פירש"י שם מכל אחד אליבא דרבנן וממילא מצטרף אבל לר"ש ע"כ מכולן היינו יחד וא"כ מקשה כאן שפיר לר"ש אמאי מצטרף ומשני חזי לדוגמא ר"ל דר"ש אזיל לשיטתי' דאף לדוגמא בעינן שיעור ושם ודאי מצטרף דדרך לצרפן שם מטעם שכ' רש"י והוי כמו גבי מושב ממש אלא שהתוס' אזלי לשיטתייהו דלעיל בד"ה הא דלא כר"ש שהוכיחו דמצניע ממש לא בעי שיעור אף לר"ש ומתניתן דהמצניע אתי אף כר"ש אמנם לפמ"ש לפירש"י לעיל הוא הנכון ומפורש בדברי רש"י מתפרש גם כאן דבריו על נכון ודוק: סליק פרק שביעי.

בעזרת זורה ארחי ורבעי. והוא יאמצני.

לבאר פרק שמיני. פרק שמיני פרק המוציא יין.

בתוס' בד"ה המוציא. חלב כדי גמיעה וכו' עד א"כ יותר מדאי חלוקים עיין במהרש"א מה שהקשה ותירץ אלא שמקצר ולא סיים ונ"ל דבשלמא התם תרווייהו ס"ל חד טעמא וחד שיעורא במייתבא דעת' אין סברא שיהיו יותר מדאי חלוקים דהיינו שחד יסבור בגרוגרת מייתבא דעת' אפילו בפחות וחד יסבור בה' גרוגרת שהוא רביעית אבל כל חד ס"ל טעמא אחר ושיעור אחר דרבנן סברי דאזלינן בתר דשכיחי אף שרוב בני אדם לא חשוב בעיניהם אלא כיון דשכיח קצת בני אדם לא חשוב בעיניהם שיעור זה לרפואה הוא חייב ור"ש סבר מי שאינו מצניע לדבר מיוחד שזה ראוי אינו חייב אלא בשיעור גדול החשוב בעיני כל עולם כמ"ש כאן במשנה ולקמן בברייתא גבי דם ודאי ראוי לחלוק אף יותר מדאי והוא מוכרח במשנה גופא דהא מים לרבנן חייב בכל שהוא דהיינו לשוף את קילור כמ"ש התוס' לעיל שהוי כ"ש ועכ"פ הוא פחות מאד מאד מגמיאה וגרוגרת ולר"ש הוי רביעית אלא ודאי כדכתיבנא והיכי הוי תוס' יכול להוכיח ממשנה ודוק: בא"ד אבל אי סתם חלב הוי לשתי' וכו' עד כדאמר' לעיל המוציא פי פרה לגמל וכו' ועמ"ש לעיל טעם והוכחה נכונה לזה מילתא בטעמא והא דלא כ' לעיל בתירץ ר"י הוכחה זאת דאי הוי סתם חלב לגבינה אפילו מפרש לשתות הוי שיעורא בגרוגרת דשם א"צ הוכחה דמה"ת לומר איפכא וגם הסברא נותנת כן כמ"ש התוס' לעיל דאחשבי אחשבי' ר"ל לחומרא שייך לומר דמהנימפרש דאף שליכא שיעור חשוב בסתם כיון דהוא אחשבי' הוי לגבי דידי' שיעור חשוב אבל להקל ליכא סברא כיון דאיכא שיעור חשוב לגבי כ"ע וזה כיונו בלשונם לעיל במ"ש אחשבי' וא"צ למ"ש המהרש"א בפירושם וגם אינו במשמע ולא אסיק עדיין ר"י כלל לזה ע"ש ודוק: אבל כאן הוי ס"ד איפכא דכאן מיירי בסתמא דהא תנא נקט סתמא המוציא חלב משמע סתם חלב ולא נקט חלב לשתי' משא"כ התם תני החולב המחבץ והמגבן משמע חולב דומיא דאינך לכך הוי סברא יותר לומר איפכא לכך הוצרכו להוכיח דל"ל איפכא וע"כ צריכין לדחוק דכאן מיירי במפרש אף דתני סתם ומהאי טעמא גופא ג"כ מתורץ דלא הוצרכו להוכיח לעיל דסתם חלב לשתות דזה גופא הוי הוכחה דנקט סתמא ודוק: בא"ד ואור"י דלא דמי דהתם וכו' אין לפרש דהתם עדיין מחוסר טיט דהא אמרינן שם ג"כ אין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה אלא החילוק היכא שאחר מלאכה זאת שעושה בשבת עדיין אינו נגמר וצריך טירחא אינו חשוב עדיין כמו בגמור אבל הכא תכף שגומר החליבה הוא בעין יש לו לחשוב כמו מוציא חלב בעין ודוק: ברש"י בד"ה ולא נאמרו וכו' עד כדאמרין בפירקין דל"ל לר"ש וכו' אע"ג דלא אמרינן לעיל דבר זה רק אפשר להצניע וכמ"ש רש"י עצמו שם ע"ש מ"ש תירץ לסתירת דברי רש"י גם זה מתורץ שרש"י בא לתרץ ולפרש שלא תימא מצניע דכאן היינו בעשיר שראוי להצניע לו אבל מצניע ממש לא בעי שיעורא גם לר"ש כדי שלא יפלוג אמשנה דשם ורש"י עצמו כתב שם כן אלא שכיון דע"כ רישא דלא כר"ש כמו שאמרין בפרקין דלעיל וא"כ ע"כ ר"ש פליג אמשנה דהתם למה לנו לאפקי' לר"ש ממשמעות' ממילא גם בסיפא דשם פליג כמו שמוכיח מרישא לשם בפרקין דלעיל וזה כדאמרין בפרקין וכו' ודוק: בתוס' בד"ה כדי שימזגנו משמע דכוס של ברכה וכו' ר"ל דאל"ה היכא די תמיד ברובע רביעית הא אם לא ימזגנו לא יהא בו רביעית וכוס ברכה צריך תמיד רביעית לדידי' וכן לרבא וגם לשון כדי שימזגנו ולא אמר שאם ימזגנו אלא שימזגנו ודאי אמנם אינו מוכרח לגמרי דיש לדחות

כ' רק משמע וגם הביאו מפרק ג' שאכלו שמפרש בהדיא ולמה לנו לדחוק כאן אלא ודאי גם כאן כוונתו כן וק"ל: ואחר שהניחו הנחה זאת כתבו ותימה ולכאורה תימה לתמיהתם למה הוצרכו לאמשוכי נפשם להוכחת אלו כדי להקשות אף כפשוטו קשה דעכ"פ מפורש כאן דרשאי למזוג ואף במשנה שלנו מפורש כדי מזיגת כוס ושם אמר דטעון חי אבל לק"מ דכל עשרה דברים הנאמרים אינם לעכב רק למצוה מן המובחר כמו עיטור ועיטוף וכולהו אינך וא"כ שפיר י"ל דאף במזוג שרי והכא אמר שיעור במשנה ורב נחמן אם מברך אמזוג אבל בטר הנחתם שטעון דוקא מזיגה ודאי קשה טובא וק"ל: בתוס' בד"ה ויעמוד על רביעית וכו' עד ועי"ל דדוקא מקדש עיין במהרש"א שהקשה קושיא רבא ונ"ל לתרץ דסברא דמקדש צריך לשתות טפי משום כבוד שבת וי"א ובליל פסח כיון דשותה שתי כוסות סמוך לקידוש לכך די בקידוש ג"כ רביעית כיון דסוף ישתה מלא לוגמיו משניהן כנ"ל לחלק והמקדש אם טעם מיירי בשאר קידוש דשבת וי"ט וק"ל: בתוס' בד"ה אף אנן נמי תנינא וכו' עד אבל הא דבעינן רובע רביעית וכו' פירושם דחוק דהא עיקר אף אנן קאי ארב נחמן דאמר צריך שיהא בו רובע רביעית וי"ל דעיקר דינא צריך שיהא בו משמע שלא יהא פחות מרובע רביעית וזה שפיר מוכח ממשנה דהא ודאי ליכא שום סברא שימזוג יותר מחד תלת וגם עיקר מילתא דרבא דאמר כל חמרא דלא דרי וכו' משמע דבא להשמיענו שיכול למזוג כן וכן דמי האי מזיגא וכו' שמביא תוס' משמע שהעולם רגילין למזוג פחות וממתניתן מוכח שצריך שיהא בו רביעית לאחר מזיגה עכ"פ מוכח שצריך לא פחות מרובע רביעית אלא שלא צריך יותר מוכח ממילתא דרבא ולישנא הא דבעינן רובע רביעית וכו' הוא באמת דחוק דזה שפיר מוכח ממשנה והל"ל הא דלא בעינן יותר וכו' וצ"ל דה"ק הא דבעינן רובע רביעית ולא יותר ודוק: אמנם לולא דבריהם נ"ל לפרש דשפיר אמר אף אנן נמי תנינא אתרוייהו והוא ע"פ ברייתא דערבי פסחים שמביא התוס' לקמן בד"ה ועוד מים בכד וכולן צריך שיהא בו כדי רביעית והיינו יין חי כמ"ש התוס' אלא שי"ל או לכל אחד רביעית חי או לכל הד' כוסות ויש בהן כוס ברכה וממתניתן מוכח דלא אמר רביעית לכל אחד דא"כ יהא אחר מזיגה יותר מרביעית ומה"ת יהא יותר משאר משקין א"כ ע"כ רביעית לכל הד' והיינו רובע רביעית לכל א' גם לכוס של ברכה ומוכח נמי שימזגנו ג' חלקי מים דאל"ה לא יהא רביעית ואנן בעינן דומיא דשאר משקין ברביעית כמ"ש רש"י ותוס' וא"כ מדקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית מוכח תרוייהו והא דאמר רבא לטעמי' היינו דלשאר אמוראי דסברי אין דרך מזיגה בכך א"א לפרש המשנה כך כיון דקתני כדי מזיגת הכוס משמע סתם מזיגה והיינו צריכין לומר דלא הוי דומיא דשאר משקין אלא דרבא לטעמי' שפיר מוכח גם מהמשנה דסברא הוא שיהא דומיא דשאר משקין: או י"ל רבא דאמר כל חמרא דלא דרי וכו' הוא לטעמי' דהכא דמוכח כן ממתניתן ודוק: בא"ד בסופו וכדמסיק וכו' עד מידי דחשיב בעינן לכאורה הוא תמוה דהא מידי דחשיב היינו החשיבות של רביעית ומים לא חשוב דאם נאמר מידי דחשוב שראוי לכוס ברכה א"כ לא הוי דומיא דשאר משקין ומנ"ל דבעינן רביעית לאחר מזיגה דהא מש"ה פליג אביי דלא בעינן רביעית לאחר מזיגה כמ"ש רש"י ותוס' לאביי וצ"ל דס"ל להתוס' דאל"ה לא הי' מועיל מידי דחשיב כיון דליתא רביעית השתא דהא אף שאר משקין אם חסר מעט יכול למזוג ואפ"ה לא חייב וגם מים חשוב לענין הוצאת שבת אלא ודאי משום דראוי לכוס ברכה

מהני מידי דחשיב או אפשר דחשיב היינו שראוי להצניע לכוס ברכה וע"כ גם רבא אית ליה הך סברא וא"ת מנ"ל דבעינן רביעית לאחר מזיגה י"ל דרבא הוכיח מדקתני כדי מזיגת הכוס וכיון דכוס גופא לא ידעינן שיעורא דע"כ לא תני לה בשום מקום וא"כ התנא בא לפרש שיעור ומסתם קא סתים אלא ע"כ שסמך התנא אסיפא שהוא דמי לשאר משקינאלא שהוציאו מן הכלל משום חשיבת הכוס הוא חשיב לחייב עליו אף כדי מזיגת כוס אף שעדיין אינו מזוג וזה ממותק בדברי רבא שאמר ותני עלה וכו' ואפ"ה אין אנו יודעין אלא וקתני סיפא הוא ג"כ פירוש לרישא ואביי סבר דע"כ א"א לפרש כן דעדיין לא דמי דמים בכד ומצטרפין והא דנקט כוס סתם אפשר היה ידוע להם או שסמך אברייתא דע"פ שמביאין התוס' לקמן אף שאין זו סברא כיון שמוכרח: ועפ"ז מתפרש סמיכות דברי תוס' בד"ה מים בכד שכ' ואביי לא פליג וכו' מאי בעו בזה ואיך נמשך מקודם אלא כיון שכ' לאביי אע"ג דלא הוי רביעית וקשה א"כ לא נדע השיעור ומאי שיעור תני תנא הוצאת שבת בכוס ברכה ואיהו גופא לא ידעינן לכך כ' ואביי לא פליג וכו' וי"ל דסמך תנא אזה ברייתא רק המזיגה לא ידענא ובשבת נקט שיעורא בחי שפיר ידעינן דהוי רובע רביעית: אמנם רבא דל"ל הך קושיא דמים בכד ודאי מדסתם תנא י"ל דסמך אסיפא מלומר אברייתא דהתם וא"כ שפיר מוכח דבעינן רובע רביעית שיעמוד על רביעית אף דאית לי' דחשיבות הוא משום כוס ברכה ודוק: ובזה מתיישב ג"כ על נכון מ"ש רש"י ותוס' דמסתמא יין ג"כ שיעור כשאר משקין שהוא סברא בלתי מוכרחת ומנ"ל למידק אלא ע"כ שהוא מוכרח מדתני סתמא ע"כ סמוך אסיפא ושוה לשאר משקין ודוק: דף עז ע"א בגמ' אמר אביי שתי תשובות בדבר וכו' הוא תמוה דלמה לא מקשה תכף ארב נחמן ודאי מדברי התוס' בד"ה מים בכד משמע דבאמת מקשה אתרוייהו כיון שכ' דפליג ארבא מחמת קושיות אלו ודאי גם ארב נחמן פליג ע"ש שכ"כ בין לשיטת רש"י ובין לשיטתם אמנם לפי מה שנבאר בעזה"י שיטת רש"י דלא פליג רק מקשה קשה ונ"ל דלק"מ דארב נחמן לק"מ קושיא ראשונה דתנן והמזג די"ל ודאי סדר מזיגה סתם לכל העולם הוא שלישי יין אלא דרב נחמן צריך קאמר שלא יהא פחות וקמ"ל דאף אם מוזג רביע יין עדיין יין מיקרי ושרי לברך עליו אבל סתם מזיגה הוי שלישי ובאמת שיעור שבת הוא שלישי רביעית דקתני סתם כדי מזיגת הכוס משמע דרך מזיגת העולם כמו בנדה דתני סתמא ומפרש דהוי שלישי אבל לרבא דמפרש המשנה ברובע יין ע"כ ס"ל דסתם מזיגה הוי כן קשיא מסתם מזיגה דהתם וכ"ש קושיא שני' דמים בכד לק"מ די"ל כמו לאביי דטעמא לאו משום שיהא רביעית לאחר מזיגה כמו שאר משקין אלא הכי הוי שיעורא ביין משום דחשיב לכוס ברכה הוא חלוק וחמיר משאר משקין כמ"ש רש"י ותוס' לאביי אבל לרבא דאמר מוכח מהמשנה ע"ז הקשה ב' תשובות שלא מוכח אבל ודאי י"ל דלא פליג אעיקר דינא דרב נחמן נ"ל ודאי דלא פליג כיון דלא קשה עליו קושיותיו אלא ארבא דאמר גם שיעור שבת הוא רובע רביעית נראה לכאורה דפליג כיון דלדידי' הוי סתם מזיגה שלישי יין מסתמא גם מזיגת סתם כוס של ברכה הוי שלישי ותנא דהכא נקט סתם מזיגת הכוס אמנם גם זה אינו מוכרח די"ל דמפרש ג"כ מזיגת הכוס כמה שיכול למזוג הכוס דהיינו רובע וכתב נחמן ושם ג"כ היינו יכולין לפרש כן בנדה אלא תנא מפרש דקאי אסתם מזיגה ואדרבא מדהוצרך לפרש משמע שי"ל שקאי גם אמזיגה דרובע יין אלא שאביי מקשה לרבא מנ"ל להוכיח מהמשנה דילמא מיירי גם

משנתינו מסתם מזיגה אבל הדין דין אמת גם לאביי דמה"ת ליפלוג כיון דלא אשכחן דפליג ארב נחמן וקושיתו לא קשה ארב נחמן כנ"ל ברור לשיטת רש"י ודוק: ומ"ש רש"י בד"ה מים בכד ומצטרפין וכו' עד אפי' דכי מזיג ליי' לא הוי רביעית היינו שי"ל כן מהמשנה ולא מוכח ואדרבא נ"ל דאביי מתרץ דברי רב נחמן שלרבא קשה מאי הוצרך רב נחמן להשמיענו ונראה שרבא אמר כן דרך קצת קושיא כדמקשה בעלמא תנינא ומתרץ אביי שתי תשובות על הוכחה והוצרך רב נחמן להשמיענו אבל הדין דין אמת לאביי וק"ל: ועפ"ז מתורץ היטב מה שפירש"י לרב יוסף בד"ה בכזית וכו' עד לאו בר מזיגה מה שהוצרכו התוס' לדחוק וגם הניחו בתימה וכן מה שהקשו אביי אדאביי שאמר בעצמו לקמן כזית בעי רביעית אלמא בעינן רביעית והיינו שהם אזלי לשיטתם שאביי פליג דלא בעי רביעית כמ"ש גם רש"י לפי פשוטו וא"כ קשה אביי גופא אהדדי והוצרכו לדחוק דמ"ש רש"י דקרוש או בר מזיגה היינו שאין ראוי כלל לכוס של ברכה אף חי כיון שהוא יבש ולכך מודה דבעי רביעית כשאר משקין וגם הקרוש הי' משקה מעיקרא וסגי בכזית שהי' בו רביעית מעיקרא וע"ז הקשו גודא רבא כיון שע"כ עכשיו אין ראוי לשתי' דאל"כ הי' ראוי לכוס ברכה והוי גם שיעורו בפחות מרביעית ככוס ברכה לאביי וכיון שאין ראוי לשתי' עכשיו מאי בכך שהי' בו מעיקרא שיעור משקה כיון דעכשיו אינו משקה ואין בו רביעית לכך פירשו דאביי ור"י פליגי ובעו רביעית חי וי"ל דגם קרוש ראוי למזיגה ולשתי' ולכוס ברכה לכך בעי כזית שהוא רביעית חי מעיקרא וגם עכשיו ראוי כן ולא דמי לגרוגרת שצמקה זהו תורף דבריהם והנה מלבד שלפי פירושם ברש"י הפירוש דחוק במ"ש לאו בר מזיגה היינו שאינו ראוי לשתי' ולכוס ברכה אלא שגם עפ"ז הקשו קושיא רבא ופירושם גם כן דחוק מאד עיין בדבריהם בסופו שע"י פירושם אנו צריכים לדוחקים גדולים כמ"ש בעצמם בסוף אמנם ע"פ מה שכתבתי בשיטת רש"י הוא הנכון לענ"ד דרב יוסף ואביי לא פליגי ארב נחמן ורבא וכמ"ש לעיל בסמוך וממילא לק"מ אביי אאביי והא דבעי התם רביעית שלימה ולא רובע רביעי' תירץ רש"י דקרוש ג"כ ראוי לשתי' ולכוס של ברכה כמ"ש התוס' לפירושם עכ"פ כיון שנקרש שוב אינו ראוי למזוג בו מים שהוא רפוי או אפשר זה היין שדרכו ליקרש גם מעיקרא אינו ראוי למזוג בו מים אלא שא"צ לזה כיון דעכשיו אינו בר מזיגה בעינן רביעית שלימה מכח הוכחת התוס' גופא מגרוגרת שצמקה לכך בעינן רביעית שלימה ותו לק"מ ודוק כי הוא ברור לדעתי בשיטת רש"י: ועפ"ז עולין דברי הרמב"ם כהוגן שפוסק דחייב ברובע רביעית ובקרוש בכזית דהוי רביעית שלימה משא"כ לשיטת התוס' ודוק: בא"ד בעי רביעית יין חי וא"כ כיון שצריך למזוג כוס של ברכה כמ"ש התוס' לעיל צריך שלשה רביעית לבה"מ ולקידוש ודוחק: בא"ד היינו משום שלא נטעה כדרבא וכו' וא"ת גם עכשיו נוכל לטעות דהא אדרבא רבא מוכח כן מהמשנה נהי לדידהו לא הוי הוכחה עכ"פ לטעות נוכל טפי מדהוי נכלל בשאר משקין וצ"ל ולדחוק כמ"ש למעלה בפ"י דברי התוס' בתחילתם דסמיך אברייתא דע"פ דצריך רביעית חי ואינהו סברי דליכא מזיגה על חד תלת וא"כ תו ל"ל רביעית לכולם דפחות מרביעית ליכא שום ה"א לאחר מזיגה לפירושם דהשתא וע"כ רביעית לכל א' או שהתנא ידע פי' הברייתא רביעית לכל א' וסמיך אשם ודוק: בא"ד לא מחייב ברביעית ר"ל אפי' חי שהוא מזוג ג' רביעית לא חייב וצ"ע כמה הוא שיעורו ואמאי לא נקטה וצ"ל בדוחק

דהוי שיעורו כמו מזוג דאינך ג' רביעית ודוק וביותר דחוק לפירושה בין כשר חי ומזוג שוה לענין שבת דודאי אף רביעית מזוג שאין ראוי לבה"מ דליכא שיעורא לפירושה אעפ"כ חייב כיון דמזוג וראוי לשתי' למה יגרע משאר משקין ויותר תמוה בין פסול יהא מזוג חמור מחי דמזוג חייב עליו ודאי כשאר משקין כיון דלא בעי תיקון וחי בעי יותר וצ"ע: עיין במהרש"א ומהר"מ שהקשה בא"ד שכ' שלא נטעה כדרבא דהמ"ל כמ"ש לקמן דתני לאשמועינן דאי מיפסל לא חייב וע"ש שתירץ לחדד תלמידים אבל לא באמת כאשר ישפוט עיני המעיין אמנם לק"מ דאיך יעלה על לבנו ששונה שיעור דין כשר שהוא כולו מיותר כדי שנדע שיין פסול אין שיעורו כן ועדיין לא ידעין שיעורו ותני יתור להשמיענו ועדיין לא שמעין הל"ל יין המוציא יין פסול שיעורו בכך בלא"ה אין סוגיא להשמיענו מילתא דל"צ לגופא משום ד"א מכ"ש שגם הד"א אין משמיענו כולו אבל בתר הכי מתרצין שפיר כיון דכבר הוצרך להשמיענו עיקר דינא שיעורו דין תני לה בהך לישנא דמזיגת הכוס שלא ניפוק מיני' מלשונו טעותא אי הוי תני בלשון יין ברביעית ה"א אף יין פסול והי' נפיק מיניה חורבה מלשונו ושנה הדין בדיקדוק ודוק: בא"ד והא דלא תני בהדיא וכו' עיין במהרש"א ומהר"מ שהקשו למה לא תירצו אגב אורחא קמ"ל שיעור כוס ברכה ושותא דידהו לא ידענא בשלמא לרבא למד מכאן שיעור כוס ברכה ביין חי דומיא דסיפא דשאר משקין כשימזגנו שפיר מתרצין לעיל אבל לאביי לא מוכח כלל מכאן שיעור כוס ברכה דהא לא הוי דומיא דשאר משקין דהא יין פסול צריך יותר באמת וכן יין מזוג הוי שיעור כוס ברכה בג' רביעית ובשבת חייב ברביעית ואדרבא צ"ל דפשיטא לי' ממקום אחר שיעור כוס ברכה מדתלי בו שיעור שבת כמ"ש למעלה דא"ל דלענין יין חי שפיר נפיק מסיפא דלא שייך מים בכד שהקשה ארבא ז"א חדא דלא הוי משקה יין חי כמ"ש התוס' ועוד דילמא משום חשיבות כוס ברכה לא בעי כשאר משקין דהא אביי ודאי אית לי' הך סברא דחשיב כוס ברכה כמ"ש רש"י ותוס' לעיל וכן כאן בסוף ודוק: ע"ב בגמ' לימא כתנאי שמן כדי לסוך וכו' עד לא דכ"ע וכו' עד וליתא לדר' ינאי וכו' הוא תמוה מאד כמ"ש מהר"מ ולכאורה הייתי רוצה לפרש כמ"ש מהר"מ שכן מצינו כ"פ סוגיא דש"ס אמנם לא שייך מאי הוי עלה כיון דזה התירץ הוא רק לפי ה"א אם לא הי' ר' ינאי משמיענו אבל כיון שכבר משמיענו ר' ינאי דרשב"א סובר כן וליכא מאן דפליג על ר' ינאי מאי שייך מאי הוי עלה כיון דליכא פלוגתא ול"ל אם הלכה כרשב"א ור' ינאי או כר' נתן דפליג מזה לא תירץ כלום אלא ודאי סומך על הכרעת ר' ינאי א"כ בלאו הך ברייתא הוי ידע זה וגם בתר דמייתי הברייתא נשאר הקושיא אר' ינאי לימא הלכה כרשב"א לכן נ"ל לפרש כל הסוגיא ויתורץ ג"כ קצת ק' התוס' לעיל בד"ה דרשב"א סבר שהוא תמוה ותירוצם דחוק והוא דמתחילה שאמר ר' ינאי אבר קטן של קטן הי' ס"ד שבא לפרש המשנה שסוברת כן וא"כ מנ"ל וצריך לומר דדייק מלשון המשנה דנקט קטן סתם משמע דקאי אתרווייהו וא"כ שפיר מקשה מברייתא דכיון דסתם קטן משמע כר' ינאי למה נקט וקטן ב"י אלא ע"כ דתרי מילי נינהו ומשני דגם זה הלשון משמע כן אלא שר' ינאי לאו מלשון משנה דייק רק שסובר כן לדינא מפרש המשנה כן וא"כ טפי יש לפרש היכי דתנא וקטן שמפרש קטן דרישא מן היכא דנקט סתם קטן ור' ינאי מפרש כן כיון שסובר כן ואהא מקשה לימא כתנאי והוא שכל הפוסקים ראשונים דאדיחו לא סמכינן דהיינו היכא

שמקשה הגמ' מסתם משנה וברייתא ומדחה בשינוי דחוקי אין הלכה כן וא"כ ה"נ עכ"פ חד מינייהו אין הלשון משמע כר' ינאי או המשנה או ברייתא והשתא בתר דמשני שוב לשון המשנה מורה דלא כר' ינאי כמ"ש התוס' בד"ה דרשב"א וא"כ ודאי דלית הילכתא כר' ינאי כיון דסתם משנה וברייתא אין מורה כן ע"כ אמר לימא כתנאי וכיון דמצינו תנא דסובר כן וגם לפי"ז ודאי גם הברייתא סוברת כן ור' ינאי מכריע כחד וגם המשנה יש לפרש כן כמ"ש ר' ינאי והוי הלכה כן ומשני דיש לדחות לומר דאין הלכה כר' ינאי ממשנה וברייתא שהוי דלא כוותי' שאין הלשון מורה כן וא"ת במאי פליגי בהא קמיפלגי וא"כ ליתא לר' ינאי אם נפרש כך וא"ש לשון וליתא היינו ושפיר בעי מאי הוי עלה כיון דסתם משנה מורה דלא כר' ינאי שהרי תנא כלישנא דר"נ וי"ל דלא פליגי כלל בזה וסתם ברייתא משמע דפליגי בזה שהתירוץ ג"כ אינו אלא דיחוי האיך נפסק הלכה ומייתי ראי' דזה לא הוי רק דיחוי דבאמת פליגי בזה ור' ינאי מכריע וגם המשנה יש לפרש כן והלכה כן כר' ינאי ודאי וא"ש גם פסק הרמב"ם שפוסק כר' ינאי ודוק: דף עז ע"א ברש"י בד"ה רפואתו לא שכיחא וכו' עד וחסין על היין וכו' עד ומיהו לא שכיחא שהרי אף המים ראוי לכך וכו' לכאורה הכא נמי צ"ל שחסין על החלב שראוי לשתי' ועכ"פ דמיו יקרים ממים כמ"ש רש"י ביין דמש"ה רפואתו לא שכיחא הואיל ודמיו של יין יקרים ממים ויכול לעשותו במים וסמיך רש"י אלעיל וכן משמע לעיל שכ' איכא דעביד בחלב אשה ואיכא דעביד ממים ולא חשיב חלב סתם אלא ודאי שעליו נמי חסים שראוי לשתי' ויקרי' משא"כ בחלב אשה שאין ראוי אלא לכך אבל תימה גדולה דלפי פירש"י דמש"ה רפואתו לא שכיחא הואיל וחסין עליו א"כ מאי מקשה הא כיון שעל המים ודאי אין חסין הוי שכיח ולפי פשוטו היה נראה לדחוק כיון דשתית המים שכיח הרבה הוי רפואתו לא שכיחא נגדו אף שאין חסין משא"כ ביין שגם שתייתולא שכיח טובא כמ"ש רש"י כאן שאין אדם שותה יין לכל צמאיו אי לא הוי חס מלעשות בו רפואה הוי גם רפואתו שכיחא כשתייתו לכך הוצרך רש"י לפרש שחסין עליו ודוק אבל המעיין היטב יראה דשכיחא ושכיחא או לא שכיחא אין תלוי כלל בזה נגד זה אלא אם השיעור קטן הוא רק שכיחא אף דהך דשיעור גדול שכיח מאד יותר משערין לחומרא כיון דזה נמי שכיח הוי מצניעין גם שיעור קטן כזה מה לי אם שיעור הגדול שכיח יותר וכן משמע הלשון ועיקר הדין דשכיח ושכיח המשמיענו זה תדע אטו מי שכיח רפואת כתית של דבש בשוה לאכילתו הלא לאו כל אדם יש לו גמל ולא כל גמל יש לו כתית ואכילתו ראוי לכל אדם וכן דם לברקית ויארוז ואינך ועוד מאי בעי רש"י בזה לפרש ביין שלא שכיח משום שחסין ולפ"ז צריכין לדחוק גבי מים ולא פי' כפשוטו כיון שיכול לעשות הרפואה גם בד"א הוי לא שכיח וא"ש גבי מים כפשוטו: אמנם נלע"ד שהוצרך רש"י לפרש כן דהא אביי הניח הנחות אלו מתחילתו כדי להקשות קושיתו גבי מים כדמשמע לישנא מכדי שהוא התחלת הקושיא וא"כ קשה למה הניח הנחה אחרת דשכיחא ושכיחא להביא ראי' עליו מאי זה שייך באמצע קושיתו וגם הנחה דלעיל ביין שאמר טעמא דשכיח ולא שכיחא ולפי פירש"י הוא תמוה יותר כיון דחסין ולא עבדי כלל לא שייך דלא שכיח ואף בלא פירש"י קשה שהוא למותר והל"ל מ"ש יין דאזלינן בתר שתייתו ומ"ש מים דאזלינן בתר רפואתו כיון ששניהם ראוי לשוף בהם את הקילור לכך פירש"י דמיין לחוד אין ראי' דשם לא שכיח כלל משום די"ל דחסין עליו שהוא יקר משא"כ

במים לכך הוצרך להניח הקדמה משכיח ושכיח דדבש והוא דודאי התנא אין מחשב הכל דאיכא טובא בברייתא וגם אטו כי רוכלא ליחשב וליזול אלא תנא הכלל א' מכל דבר ללמוד מהם כיוצא בו והוא דתנא יין וחלב ללמוד לכל מידי דשכיח ולא שכיח ותנא דבש ללמוד לכל מידי דשכיח ושכיח אלמא דוקא דומיא דדבש דרפואתו א"א לעשות בדבר אחר אף דשתייתו שכיח יותר כיון דרפואתו ג"כ שכיח הוי שכיח ושכיח אבל מידי דגם רפואתו אפשר לעשות בד"א הוי שכיח ולא שכיח וא"כ גם טעמא דיין לאו משום דחסין עליו אלא משום דאפשר לעשותו במים וחלב ואפשר דמש"ה תני גם חלב ויין תני משום מזיגת הכוס וא"כ שפיר מקשה ממים כיון דע"כ טעמא דיין הוא כמו חלב ודוק: ובזה מתורץ מאי שקשה מאי מקשים תוס' לעיל אמאי תני יין בפ"ע הא איצטרך לאשמועינן הך דינא דשכיח ולא שכיח דה"א דגם ביין משערין לשוף את הקילור אלא כדפירש"י דמיין לא מוכח מידי דשם בלא"ה י"ל דחסין אלא מדבש וחלב מוכח ק"ו איין ודוק: בגמ' אמר אביי הב"ע בתלמיד שאמר לו רבו וכו' ועיין בפירש"י בד"ה דבר שאינו חשוב וכו' והוא תימה גדולה דא"כ עיקר התירץ אקושיא חסר מן הספר שעיקר תירוצו הוא בד"א במוציא לבד אבל מצניע ג"כ וזה לא אמר כלום ועיקר תלמיד שאמר לו רבו א"צ לתירץ כלל אלא הוא בפ"ע לבאר דין אליבא דרשב"א ואין זה אלא תמה וגם הלשון הב"ע משמע שהוא תירץ אקושיא ובלא"ה אין זה סוגיא ונ"ל לדחוק דגם הקושיא תמוה דאע"ג דתני סתם מצניע ודאי קאי אמוציא לר"ה דכל הברייתא תני סתם דם וכל מיני משקין וכו' וע"כ קאי אמוציא וכן לעיל במשנה תני אינו חייב אלא המצניע וודאי קאי אהוציא דאל"ה למה חייב או בשהכניס להצניע גם הכא כן אלא ע"כ מסיפא לק"מ אלא מרישא דתני בד"א במוציא והלשון בד"א משמע שסיפא לא מיירי בהכי וז"א דע"כ גם מצניע הוציא והכי הל"ל בד"א כשלא הצניע אבל לא לשון מוציא וכיון שקושיתו כן א"כ מאי משני לפי פשוטו לפירש"י בד"א במוציא לבד אעפ"כ לא שייך הלשון בד"א במוציא כמ"ש אלא ע"כ צריך לשנוי בתלמיד שאמר לו רבו וכו' וא"כ שפיר שייך הלשון בד"א במוציא כמו כל בד"א שבש"ס שסיפא לא מיירי בהכי וה"נ הסיפא אבל מצניע מיירי שלא הוציא הוא אלא אחר ומ"ש רש"י וה"ה דמצי לאוקמי ר"ל דהברייתא גופא הל"ל בד"א בלא הוצנע ולאשמועינן דין זה במצניע עצמו אלא ע"כ שרשב"א אמרו לכך תני כן ומ"ש רש"י אוקמא אביי ר"ל מוכיח מהברייתא כן ובזה מתורץ גם קושית התו' בד"ה אטי מה שהקשו דילמא רשב"ג אמרה שמזה הלשון גופא מוכח שרשב"א אמרה כמ"ש ודוק: אמנם לולא דבריהם הי' נ"ל לפרש הקושיא ותירץ שבגמ' באופן יותר נאות והוא שקושית גמ' יהא עצומה מאד דהא ודאי אם עכשיו מוציא דבר הצריך לו זה שם ודאי יותר חשוב לחייב מהמצניע וחזר והוציאו כמפורש בריש המצניע ע"ש וא"כ קשה קושיא חמורה לר"ש היכי משכחת מוציא בלא מצניע דניבעי שיעורא רבה לר"ש כמו שאמר ר"ש כאן ובמשנה דאם א"צ לזה שם אף בשיעורא רבה אין חייב לדידי' דהוי לי' מלאכה שא"צ לגופא כמו שאמר לקמן דף צד ע"ב דלר"ש אינו חייב אלא במוציא את המר לחפור בו וכו' ע"ש ואם צריך לזה שם במקום שהוציאו הוי יותר חשוב ממצניע וא"ל שצריך לזה שם רק בשיעור יותר ומוציא מעט מעט נ"ל דזה ג"כ הוי מלאכה שאצ"ל כיון שא"צ לו אלא בצירוף ד"א וזה י"ל כוונת המקשה שהקשה אר"ש דסיפא אטו מצניע לא הוי מוציא הא ע"כ גם מוציא א"א לדידי' בלא מצניע וא"כ מצניע ומוציא

הכל אחד ולא משכחת אלא בתלמיד שאמר לו רבו ודוק: בגמ' אמר מר ומודים חכמים וכו' עד שופכין למאי חזי וכו' הוא תמוה כמ"ש התוס' ותירוצם דחוק דקושיתו דומיא דדם וגם אדם גופא קשה למאי חזי ע"כ לשתיית נכרי ואדרבא שופכין דומיא דדם דחזי לשתיית כלב עכ"פ או לרחיצה ונלע"ד לתרץ בטוב טעם דודאי אמשנה לק"מ די"ל דראוי לשתיית כלב או לרחיצה אלא דהכא מקשה דקשה מאי מודים חכמים לר"ש הא חכמים ור"ש לא פליגי אלא היכא דחזי גם לשיעורא זוטא דשכיח דחייב לחכמים בשיעורא זוטא ור"ש בעי שיעורא רבא אם לא הצניע אבל במידי דלא חזי בשיעורא זוטא ודאי גם לחכמים בעי שיעורא רבא וא"כ מקשה שופכין למאי חזי בשיעורא זוטא דקאמרת דחכמים מודים בי' דלא חייב אלא בשיעורא רבא ומשני חזי לגבל את הטיט ואז אף שיעורא זוטא חזי דהיינו לגבל פי כור וקמ"ל דאפ"ה מודים דלא חשיב כמו שמסיק שאין אדם טורח וכו' ודוק כי הוא אמתי לענ"ד: ע"ב ברש"י בד"ה רבב שומן או שמן ועיין בתוס' בד"ה רבב מה שהקשו על רש"י ממשנהוהוא תמוה ועיין בתוס' בד"ה תחת אספוגין שלאח"ז שכ' ואע"ג דבפ' כ"ש וכו' והוא תמוה הא חזי לנכרי ומשום זה נמי חשוב כמ"ש התוס' בריש פרקין גבי יין ונ"ל לתרץ דברי רש"י לשיטתו ולפרש גם דברי התוס' ויהיו שניהם יחדיו תמים לדבר א' שניהם לדבר א' מ"ש בשני דברות אלו והוא בהקדים לתרץ דברי רש"י מקושית תוס' מ"ש ממשנה והוא די"ל בוודאי שמן הראוי לאכילה אף שודאי ראוי גם לסיכה משערין באכילה שהוא יותר חשוב וי"ל ששיעור האכילה לתת תחת איספוגין הוא יותר קטן מסיכת אבר קטן ואף אם נאמר שהוא גדול ממנו אין קושיא כיון שראוי לאכילה לא סכין בו ובעי שיעור גדול כמו קלף ואינך וגם יין שאין משערין בקילור עיין לעיל אלא שא"צ לזה שי"ל שהוא קטן ממנו ומתניתן י"ל דמיירי בשמן שאין ראוי לאכילה רק לסיכה כגון שהוא בכלי מאוס כדאמרינן בעלמא הוא שהוא שמן אסור לאכילה לכך משערין בסיכה ולפ"ז דברי התוס' קשים מאי הקשו על רש"י אלא שי"ל ששפיר הקשו וידוקדק דברי התוס' מאי שהביאו שומן בדבריהם שהוא למותר כיון שלא הקשו אלא בשמן אלא שבאו לשלול זה התירץ שכתבתי והוא שכיון שאיספוגין יכול לעשות גם בשומן וסיכה אין עושין רק בשמן א"כ הוי שכיחא ולא שכיחא והוי ליה לשער גם כאן אף שראוי לשניהם בשיעור סיכה דמתניתן כמו שאמר הגמרא הך סברא לעיל גבי יין ומים לשיפת קילור ודוק: אלא משום הא לא אריא להקשות על רש"י דכיון דאסור לטוח בשומן לישראל אלא לנכרי ואף דאמרינן כעין תורא שרי הא פירש"י שם כעין של שור דוקא שהוא דבר מועט ואיספוגין כסלע הוא יותר גדול וא"כ לא שכיח לעשות לישראל בשומן רק בשמן והוי שכיחא ושכיח לכך משערין באכילה כמ"ש לעיל גבי מים והא דמשערין גם בשומן כן משום דאין ראוי לסיכה רק לאכילה ומשערין אף דחזי לנכרי ודוק כי מתורץ היטב דברי רש"י לשיטתו ותוס' באו לחזק קושיתם ארש"י ולשלול זה התי' שאינו כ' אח"כ אע"ג דבפ' כ"ש וכו' ואף דחזי לנכרי תאמר דהוי שכיח ושכיח בשמן דלא שכיח בשומן ע"ז כ' הא אמר התם כעין תורא שרי ותוס' כיון שכתבו כן כאן גבי איספוגין ע"כ מפרשין כמ"ש הפוסקים וקי"ל הכי דהיינו שעושה רק היכר או לסעודה אחת אף לשתיים וא"כ מכ"ש לאיספוגין ודאי שרי וא"כ הוי גבי שמן שכיח ולא שכיח והל"ל לשער בסיכה ונתחזק קושיתם אמנם רש"י אזיל לשיטתו ולק"מ עליו כמ"ש לעיל ודוק היטב: בתוס' בד"ה

והמוציא קשר מוכסין איצטריך לאשמועינן וכו' לכאורה דברי התוס' תמוהין דלמה להו לדחוק והא לכאורה אתיא מתניתן כר' יהודא דאפי' לאחר שהראהו למוכס חייב דהא קתני סתמא חייב ומטעם זה כ' המ"מ שמש"ה פסק הרמב"ם כר' יהודה בפ' י"ח מה' שבת משום דסתם מתניתן אתיא כוותי' ע"ש וא"כ טובא אתי מתני' לאשמועינן לאפוקי מרבנן אמנם כד מעיינת בי' נראה שאין זו סברא שיפסוק הרמב"ם כיחיד נגד רבים כיון שאין המשנה מוכרח לפרש כן די"ל שמייירי קודם שהראהו דומיא דנייר שעדיין צריך לו וביותר הוא מופרך מגופי' שא"א לפרש דברי הרמב"ם כן שהרי כתב הטעם מפני שראוי לו לעולם משמע אף לאחר שבא לביתו ואם נאמר שפסק כר"י כדברי ה"ה ע"כ צ"ל שפוסק בטעם רב אשי דכולהו טעמי אם בא לביתו כבר א"צ לו ואינו חייב עליו חוץ מטעם רב אשי וגם הוא נראה מסקנא בגמ' אליבא דר"י וא"כ קשה דברי הרמב"ם אהדדי למה תכף אח"ז פוסק בשט"ח פרוע דלא כר"י דאם אין בו כדי לצור הוא פטור ולרב אשי אליבא דר"י גם שם חייב מהאי טעמא גופא כמ"ש רב אשי בגמ' במסקנא ואין טעם לחלק ביניהם ואי משום סתם משנה התם כרבנן דתני נייר מחוק כדי לצור אף בשטר פרוע דסתם קתני א"כ קשה משנה גופא אהדדי אליבא דרב אשי אלא ודאי דמתניתן נקט בתרווייהו כרבנן קשה ארמב"ם וגם לשון המשנה דנקט סתם קשר מוכסין הוא דחוק וגם נ"ל לשון הרמב"ם שכ' שראוי לו לעולם אין נראה לפרשו כדברי הרב המגיד וכרב אשי שהרי לא כ' טעם למה ראוי לו: לכן נלע"ד לפרש הכל וממילא יתפרש גם דברי התו' והרמב"ם והוא אחר שנדקדק לרבנן למה נייר חלוק כדי לכתוב קשר מוכסין חייב אע"ג שודאי לאו כל אדם יכול לכתוב לעצמו קשר מוכסין אלא ודאי שראוי לכל א' ליתנו למוכסין שיכתבו עליו לו קשר א"כ מכ"ש כשכבר כתוב עליו קשר שראוי ליתנו למוכסין ליתנו לכל אדם וצ"ל שזה שכבר ניתן אינו ראוי שוב כלום דמשום זיוף שיתנו לאחר או לעצמו פעם אחר נכתב עליו היום והאיש וא"כ שוב אין ראוי ובהכי מייירי הברייתא פלוגתא דר"י ורבנן אבל משנתנו ע"כ לא מייירי בהכי דהא תני כדי לכתוב קשר מוכסין דהיינו ב' אותיות גדולות המיוחדות לכל קשרי מוכסין ובזה קשר מוכסין תני דחייב המוציא וא"כ ע"כ אין בו שום יום ולא שם איש ואי משום זיוף ע"כ מותר לו סימן דברים ג"כ או שאר דבר שלא יוכל לזייף וא"כ ודאי יותר ראוי קשר מוכסין שהוא כבר כתוב אף אחר שהראהו למוכס ראוי הוא ליתנו למוכס פעם אחר יותר מנייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין ולכך תני סתם חייב אפי' לרבנן ואי משום משנה יתירה קמ"ל כמ"ש התוס' ובהכי מייירי נמי הרמב"ם שכ' כלשון המשנה ומפרש יותר שאומר קודם נייר כדי לכתוב קשר מוכסין שהוא ב' אותיות ואהא אמר המוציא קשר מוכסין משמע קשר זה של ב' אותיות לבד לכך חייב תמיד ולכך כ' סתמא שראוי לעולם ולא כ' למה ראוי שסמך אנייר מכ"ש כשהוא כבר נכתב וא"כ פוסק כרבנן וכסתם משנה ודוק: בגמ' המוציא נייר מחוק ושטר פרוע וכו' ועי' במהרש"א שהקשה קושיא חמורה דאתיא דלא כמאן ואף לתירץ רב יוסף מיתוקמא כר' יהודא מ"מ לאינן אמוראי קשה וגם לרב יוסף אין סברא לאוקמא כיחידאי וביותר קשה על הרמב"ם שפוסק כלשון זה הברייתא דלא כמאן ואף לרב יוסף איך יפסוק כר"י וגם קי"ל דאסור להשהות שטר פרוע איך פסק כאן דחייב אם יש בו לצור וביותר תמוהין דברי ה"ה כ' על הרמב"ם שפוסק כרבנן ומה שתי' המהרש"א ע"פ תוספתא מלבד שאין כן ע"פ פירש"י ותוס'

בגמ' שלנו וגם תי' רב יוסף א"א לפרש בשטר קטן וא"כ עדיין אין מתורץ הגמ' שלנו ומכ"ש דברי הרמב"ם אמנם גם התוספתא גופא לפי מה שפירש הוא אין הבנה לדבריו למה יהא חייב הוא כיון שאסור להשהותווגם נ"ל דלכל העולם אסור להשהות שטר זה כיון שיכול לבוא לידי עולה: אמנם נלע"ד דלק"מ ויהא נמי פי' התוספתא שהביא מהרש"א והגמ' והברייתא הכל עולה בסיגנון אחד והוא אחר שנדקדק למה לכולהו תירוצי פטור לרבנן אף שיש בו כדי לצור משום שאסור להשהות שטר פרוע הא יכול לקרעו ולצור בו ודאי לא קשה שיכול לכתוב תברא על גביו דהא מיירי ודאי שאין בלובן שלו בשום צד לכתוב ב' אותיות דאל"ה ודאי חייב אמנם לקרעו בקרע ב"ד ודאי יכול וצ"ל דמיירי אם יקרעו שוב לא יהא כדי לצור אבל הברייתא לעיל מיירי אף אם יקרעו בקרע ב"ד יהא בו כדי לצור ואז ודאי חייב או מיירי שהוא כבר קרוע ואפ"ה יש בו כדי לצור דומיא דנייר מחוק שאין בו שום כח וחוב אמנם א"צ והשתא אתיא פי' התוספתא על נכון דפליגי בשטר קטן ר"ל אף שיש בו עכשיו כדי לצור כפירש"י ותוס' וגמ' דילן אמנם אם יקרעו לא יהא בו כדי לצור וכך אסור להשהותו שלם לכך פטרי רבנן אבל בגדול ר"ל אף אם יקרעו יהא בו כדי לצור חייב ובהכי מיירי הברייתא והרמב"ם והא דנקט סתמא כדי לצור היינו ודאי משום דא"כ אין בו כדי לצור דהא אסור להשהותו שלם והיינו כדי לצור בהיתר ודוק: בתוס' בד"ה ת"ק סבר מודה בשטר וכו' עד וא"ת כי לא פרע נמי מה תועלת יש בשטר והקשו המפרשים דילמא יש תועלת לצור ומה שתי' המהרש"א אין דעת סובלתו דאפי' מודה הלוח שלא פרעו יהא אסור לקיימו אפי' בטוען הלוח פרעתי הקשו תוס' בסמוך למה יהא אסור להשהותו מכ"ש במודה הלוח ותי' מהר"ם דחוק מאד ול"נ להקשות עוד אמאי שהקשו תוס' בסמוך הא ראוי לצור דילמא פליגי בשאין בו לצור וכן כאן קשה להיפך לכן נ"ל שהתוס' רצו לפרש הברייתא דפליגי סתמא משמע בין יש בו כדי לצור בין אין בו מדלא מפליג כמו בברייתא לעיל והל"ל בעד שלא פרעו אם יש בו כדי לצור חייב וכן להיפך אי מיירי דוקא כשאין בו לצור הל"ל משפרעו אם יש בו חייב ואם לאו פטור וכן מוכח נמי דנקט שט"ח עד שלא פרעו חייב משמע משום חוב הוא דחייב ולא משום לצור וכן להיפך א"א לומר דמיירי רק שאין בו לצור דהא אמר בגמ' דכ"ע אסור להשהות משמע מש"ה אין ראוי לצור משום איסור להשהות וא"כ יפלו שני קושיות התוס' בטוב ודוק: בא"ד א"נ לטרוף ממשעבדי אם יודה הלוח סברא זו לכאורה תמוה כמ"ש דהאיך יהנה הודאתו לגבי לקוחות ומהרש"ל כתב כיון דלא ריעי לא חיישינן לקנוניא ר"ל כמ"ש בב"מ גבי נפל ואין ראי' כלל דשם מיירי בשטר מקוים דהכי מקשה כל שטרי דאתי לקמן והיינו ודאי מקוימים משא"כ הכא שאינו מקוים אין לך ריעותא יותר והי' נ"ל לכאורה לפרש שאין כאן מקום תמיהא דעכ"פ ק' התוס' מיתרצא דיש בו תועלת אם יודה הלוח וגם הלקוחות והא שלא כ' התוס' גם הלקוחות היינו משום שפשוט בעיניהם או אף אם לא יודו שלא נפרע אלא שידודו שאין מזויף (כמ"ש הש"ך) ומפרעון אין יודעין דנימא מיגו והלוח מודה שלא נפרע שוב גובה בוודאי: אמנם אחר עיוני א"צ כלל לכל זה וכמהרש"ל ולא מטעמי' והוא דודאי בטענת פרעון ודומה לא הי' מועיל הודאת הלוח לגבי לקוחות כמ"ש בש"ע והוא דברי הרמב"ם בסי' ע"א בח"מ במלוה שהאמין ללוח א"י לגבות מן הלקוחות אף שמודה שלא פרעו והוא מפורש דלא כמהרש"ל אמנם בטענת מזויף נ"ל ברור וצלול

דעת התוס' שמועיל אף לגבי לקוחות דהא התוס' רוצים לומר בעלמא ומביאין בסמוך דאף שאין הלוח מודה כגון שאינו לפנינו לא טענינו לגבי לקוחות מזויף וגובין מהם אף בשטר שאינו מקוים מטעמא דטענת מזויף לא שכיח וכ"כ הרא"ש וגם עדים החתומים על השטר וכו' ומדאורייתא א"צ קיום אלא רבנן הוא דאצריך היינו כשטוען הלוח או לקוחות ברי אלא שהתוס' לא אסקי כן והיינו כשאין מודה הלוח אבל כשמודה למיחש נמי לקנוניא בזה הטענה לא מצינו זה נ"ל ברור דעת התוס' ובעניי נראה להכריע לפסוק כן כי דין זה אינו מפורש בש"ע והא שכ' בסי' ק"ו צריך לקיים השטר כשנפרע שלא בפניו משום שאין שם הודאה וכמסקנת התוס' משא"כ כשמודה הלוח זה הי' נ"ל אח"כ מצאתי כל סברת אלו בש"ך סי' ק"ו בח"מ וגם בסי' ע"א והביא שדעת התוס' כן מפורש בפ' איזהו נשך וכ' שמצא כן אחר החקירה ונשמט ממנו דברי התו' כאן ג"כ משמע כן להדיא אלא שהוא פליג לדינא אתוס' והנלע"ד כתבתי וגם לפי דברי התוס' כאן מוכח כן מהגמ' ואפשר שאם ראה דבריהם כאן לא הי' פליג הש"ך אמנם ודאי אתוס' אין כאן מקום תמיהא של מפרשי' לשיטתם ודוק: בא"ד וא"ת ומשפרעו וכו' עד כיון שעומד וצווה וכו' לפי פשוטו מתפרשין דבריהם אף שאיכא עולה שיגבה שלא כדין כיון שהוא אומר שכדין יגבה דוקא להוציא מהלוח אינו נאמן אבל איך אנו יכולין להוציא מידו כיון שהוא מוחזק ואומר שכדין מחזיק ואף אם יוציא יהא כדין לפ"ד הוא נאמן להחזיק כן יש לפרש דבריהם לכאורה אבל לפ"ז מאי מתרצין התוס' כיון שאומר שאינו פרוע איך אנו מוציאים ממנו ואם נאמר שקושייתם למה יהא אסור להשהותו הא לא נפיק מיני' עולה כיון שודאי לא ימצא עדי קיום ובכל עת שיוציא השט"ח יהא נאמן לומר פרעתי כמ"ש התוס' בסוף בקושיא השלישית א"כ מה זה שכתבו התוס' אע"ג דאסור להשהות וכו' כיון שהוא עומד וצווה וכו' הא אין איסור כלל וגם למאי נ"מ כ' עומד וצווה אפי' אין צווה ומודה שהוא פרוע מותר להשהות מטעם זה והי' נראה לי לכאורה לפרש דסברי דאפי' לא נפיק מיני' חורבת ממון אסור מצד איסור להשהות דבר שאינו לכך הוצרכו התוס' לכתוב כיון שעומד וצווה שאינו עושה איסור אמנם גם זה אינו שהרי כ' התוס' לבסוף בהדיא ואין אסור להשהותו כיון שלא ימצא עדי קיום ולא יוכל לגבות שנית אלמא כל היכא דלא נפיק מיני' חורבת ממון מותר להשהות וא"כ דברי התוס' הללו צ"ע רב ותמהתי שמשכו ידיהם כל המפרשים לפרש פשטן של דברי התו' הללו שאין פירוש לקושיא ותירוץ לכן נלע"ד ברור ומוכרח שהתו' כ' כאן ע"פ מסקנתם לקושיא השלישית שאעפ"כ אסור לקיימו שמא יקיימנו באקראי וכו' ע"ש והיינו אע"ג שיודע שלא ימצא עדי קיום אפ"ה אסור להשהות אע"ג דלענין שבת הוא פטור משום שיודע שלא ימצא עדי קיום ולא אמרינן אפ"ה שמא יקיימנו י"ל חדא דלענין ממון אין הולכין אחר הרוב וחיישינן אבל לענין איסור שבת שפיר סמכינן כשהוא באופן שעל הרוב לא ימצא עדי קיום הוא פטור ועוד דודאי משום זה שמא יקיימנו באקראי אין דרך לקיימו משום זה וא"כ אינו חשוב לענין שבת אבל לענין איסור להשהות שפיר חיישינן וזה הוא מוכרח וא"כ יש לפרש הכא דברי התוס' דודאי היכא שיש מכשול עולה לפנינו שיוכל לגבות בו שלא כדין אף שהוא אומר שאינו פרוע ויגבה כדין כיון שעכשיו הלוח נאמן מוציאין השט"ח מידו ואסור להשהותו אף שהוא מוחזק ועומד וצווה שאינו פרוע כיון שבב"ד הוא נפסל ויגבה שלא כדין צריכין לקרוע דדוקא היכא דספק פסול אמרינן

לא מגבינן ולא קרעינן אבל בודאי פסול קרעינן אלא דכאן אין מכשול לגבות שלא כדין דהא מוכח מתוכו שאינו מקוים ולא יוכל למצוא עדי קיום אלא שאסור הוא להשהותו שמא יקיימנו באקראי כמ"ש התוס' לבסוף זו היא התם דמיירי שפרעו ודאי חיישינן אף לחשש זה אבל הכא כיון שהוא עומד וצווה שאינו פרוע א"כ אם יקיימנו באקראי יוציא כדין ולמה יהא אסור להשהותו ממ"נ אם לא יקיימנו לא יגבה ואם יקיימנו יהא כדין לכך הוצרכו התוס' לתרץ שלא מיירי רק בידוע שלא ימצא עדי קיום דבכה"ג ודאי לא ה' אסור להשהותו אלא מיירי אף שקרוב למצוא עדי קיום רק מש"ה הוא פסול השט"ח משום שאמר אין לי עדים וא"כ הוי מכשול לפנינו שימצא עדי קיום ויגבה שלא כדין לכך אפי' עומד וצווה מוציאין מידו כמ"ש בכל שט"ח פסול כן נ"ל ברור דעת התוס' לדינא והוא מוכרח ודוק היטב בלשון התוס' אע"ג דאסור וכו' והוא מדוקדק ומדויק בלשונם ודוק: אמנם מ"ש בא"ד וא"ת כי לא פרע נמי מה תועלת יש בשטר וכו' וכן וא"ת השני נ"ל לתרץ בטוב כי בלא"ה נ"ל דחוק ורחוק לפרש משלא פרעו היינו שאינו אומר פרעתי וא"כ תלוי חיובו ופטורו באמירת הלוחה אין זה אלא תמה אימתי שואלין הלוחה לחייבו או לפטרו אעפ"י שאמר אתמול לא פרעתי למה יהא חייב שמא יאמר למחר פרעתי וכן להיפך אין זה אלא תמה למי שיש לו לב להבין לכן נ"ל לפרש דה"ק משפרעו ר"ל כשאינו מקוים אלא ע"פ הלוחה שיוכל הלוחה לומר פרעתי אז על שט"ח כזה הוא תמיד פטור כיון שאין בו תועלת וכמ"ש התוס' ומיירי שאין בו לצור אע"ג דנקט סתמא כפירושו דמי דלא גרע מנייר מחוק וגם לשון שט"ח משמע שאין חיובו אלא משום החוב שבו ומשלא פרעו היינו שהוא מקוים שאין יכול לומר פרעתי חייב וזה אמרם בגמ' ומאי עד שלא פרעו ומשפרעו עד שיאמר הלוחה וכו' עד שלא יאמר פרעתי היינו שאין נאמן לומר ומשפרעו היינו שנאמן לומר ואם כן לק"מ ק' התוס' הראשונה וגם השני' וגם השלישית אין קשה כ"כ ודוק: בא"ד וא"ת השלישי עיין במהרש"א מה שהקשה ול"נ שאין זה קושיא כלל שזה סברא חדשה שיהא חייב מפני שצריך לו להחזירו ללוחה והוא סברת רבא בתירוצו ואביי לא סבר זה וזה אין שייך להקשות יאמר א' כאידך של"ל סברתו וגם היא קושיא אחרת מר מ"ט לא אמר כמר אבל תוס' מקשים לסברת אביי גופא ודוק.

דף עט ע"א בגמ' בעא מיני' רבא מרב נחמן המוציא עור בכמה וכו' ופי' רש"י משום דבעי למיבעי מיני' בעיא אחרנייתא וכו' והוא תמוה ונ"ל לפרש שהי' מסופק באיזה עור מיירי מתני' אי במעובד או בשאין מעובד לכך בעי מיני' מעיקרא במעובד וכיון דשני לי' כדתנן א"כ ע"כ מתניתין מיירי במעובד בעי מיני' לעבדו ושלא לעבדו וכן יש לכוין בפירש"י ודוק: בגמ' קתני מיהת כדי לצור משקולת ואמר אביי וכו' הוא תמוה כמ"ש התוס' ולא תירצו ונ"ל לפרש ע"פ שנקדים סברא הא דאמרינן כיון דלטוי' קאי שיעורא כטוי' וכן בכולהו היינו ודאי אם נשער עכשיו למה שהוא ראוי עכשיו יהא שיעור גדול אפ"ה חשיב בשיעור קטן כמו אח"כ כיון שקאי וראוי לעבדו ויהא ראוי לשיעור קטן הוי מצניעין כמוהו אבל אם עכשיו הוא ראוי לשיעור קטן ואחר העיבוד אף שחשוב יותר צריך שיעור גדול כמו בקלף ודאי משערין במה שהוא ראוי עכשיו דלא גרע משכיחא ושכיחא כנ"ל: ועפ"ז י"ל דהיינו יכולין לומר דשיעור משקולת הוא יותר קטן משיעור קמיע לכך משערין התם במשקולת והא דמשערין הכא בקמיע ולא במשקולת

י"ל דמיירי ביבש ביותר שאינו ראוי למשקולת רק לעבדו לקמיע ואף בשלא לעבדו דקאמר לעיל ל"ש היינו משום שראוי לעבדו ולמשקולת אינו ראוי לכך מייתי ואמר אביי וכו' והי' ידוע להם המשקולת שהוא גדול יותר מקמיע כמ"ש רש"י וא"כ קשה לדידך לשער התם בקטן לקמיע ומשני התם דייקא בבושלה שאינו ראוי לכך משערין בגדול והכא כיון שראוי לזה ולזה משערין בקטן כמו שכתבתי לעיל ודוק: וע"פ סברא הנ"ל נ"ל לתרץ קושיא חמורה בגמרא ויתפרשו דברי התוס' וגם יתפרשו המשך דבריהם והוא שיל"ד למאי דחקו א"ע לפרש דשיעור גט יותר גדול אף שגם אם נאמר כן לק"מ כמ"ש התוס' למה לנו לדחוק היכא שיל"ל שהוא קטן הוא יותר פשוט וגם אח"ז כ' ק' לר"י דלא הוי לי' לאתוי וכו' ולא כ' תירוץ אמנם בקשו לתרץ דקשה בגמ' אף למסקנא האיך משער חיפה שקמיע הא ראוי לעבדו לדיפתרא ולגט לכך כ' דשיעור גט יותר גדול לכך משערין בקטן וכ' הוכחה לזה הסברא ק' לר"י דלא הל"ל הא דאביי אלא ע"כ כמו שכ' ומוכח זה הסברא ודוק: בתוס' בד"ה כדי לכתוב וכו' עד ובחנם פי' בקונטרס שלילות דברי התוס' דלעיל י"ל שלא תקשה הא בלא"ה מוכח דאתיא כר"א דאל"ה רק כר"מ דבעי עידי חתימה א"כ שיעור נפיש מקמיע דרש"י פי' שהוא קטן דלא בעי רק גופו של גט וכו' ע"ש ואם ניבעי גם שני חתימות הוא נפיש לכך כ' ובחנם פי' וק"ל: ויותר נראה קישור וצריכות כל דברי התוס' מרישא דאתיא כר"א מאי בעו בזה אלא נראה שבעו לתרץ דברי רש"י שכ' שהוא קטן מכולם כמ"ש רש"י ע"ש קשה הא בעי גם חתימת ב' עדים לכך כתבו דלק"מ דבלא"ה ע"כ אתיא כר"א וע"ז מסקי לפלוג על רש"י אבל בחנם פירש"י כן וא"צ לכל זה וק"ל: ע"ב בגמ' מאי מזוזה מזוזה שבתפילין הוא תמוה הא אסקינן דאין כותבין תפילין אדוכסוסטוס ודוחק לומר שלא ידע עדיין מזה או שהקשה יותר חמור וביותר תמוה לפי מאי שיש גירסא לפנינו במשנה דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה קשה טפי היכי קאמר כאן מזוזה שבתפילין אתרוייהו ואף שהמפרשים מחקוהו מהמשנה ע"פ הגמרא לקמן וכאן לענ"ד לקיים הגי' כמו שנבאר עוד וגם לשון מזוזה קשה למה נקט זה הלשון לכן נ"ל דהכי משני קלף ודוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה של כל א' למה שראוי קלף מזוזה שבתפילין ודוכסוסטוס מזוזה עצמו לכך נקט הלשון השווה לשניהם וק"ל: בגמ' והא מדקתני סיפא קלף וכו' והוא תמוה כמ"ש התוס' וביותר דברי רש"י תמוהין שכתב וקשיא רישא לסיפא מאי שייך לכאן וגם הלשון משמע להדיא שקאי לחזק קושיא קמייתא אמשנה וגם א"כ מאי משמע מסיפא דרישא במזוזה עצמו ודאי משום דא"כ ל"ל זימנא אחריתי הא אם נפרש רישא במזוזה עצמו קשה טפי דהוי סתירה ונלע"ד לתרץ ויתפרש גם דברי רש"י והוא דדברי ברייתא בלא משנתינו יש לפרש הרישא קלף ודוכסוסטוס היינו שהם עדיין יחד והוא הנקרא גויל שיעורו כדי לכתוב מזוזה כי כן כ' הר"ן שמזוזה נכתבת אגויל אבל ממשנה קשה לפי מאי שגירסא לפנינו דתני שיעור דקלף ודוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה משמע אבל גויל לא חייב בהכי רק כדי קמיע או גט או שיעור אחר לכך פירש"י וקשיא רישא אסיפא ע"כ רישא מיירי בגויל וקשיא כמ"ש ודוק ועפ"ז נ"ל לקיים הגי' שלפנינו דוכסוסטוס במשנה ודוק: בתוס' בד"ה תנן קלף א"ל דהכי פריך וכו' עד אלא דהכא סמיך אברייתא דלעיל והוא תמוה דפריך ממשנה וסמיך להקשות מברייתא ונ"ל לפרש דמברייתא לחוד אע"ג דתני בהדיא דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה לא קשה דהא אסיק לקמן דתנאי פליגי בי' ורב סבר כתנא

דמכשיר וברייתא כאידך תנא אלא ממשנה פריך דהיכי יפלוג על סתם משנה דמשמע דהלכה כן וממשנה לחוד לא קשה מדיוק די"ל דתני קלף וה"ה דוכסוסטוס שדין א' להם כמ"ש מהר"מ אמנם כיון דאשכחן תנא דסבר דוכסוסטוס הוא שיעור אחר והוא תנא דברייתא אם איתא דתנא דמתניתין פליג הל"ל יותר דוכסוסטוס דהא מקלף לא שמעינן דוכסוסטוס דהא אשכחן עכ"פ תנא דמפליג והוי ליה למינקט דוכסוסטוס שהוא יותר רבותא אלא נשמע שפיר דיוק דוכסוסטוס ולולא הברייתא לא הוי דיוק כלל די"ל דין א' להם ומברייתא נשמע הדיוק שפיר במשנה קלף אין וכו' וא"צ למחוק כמ"ש מהרש"ל ע"פ פי' התוס' ולמ"ש ניחא שדיוק המשנה מוכח מברייתא ודוק: הנה ע"פ גמ' ותוס' כאן מחקו המהרש"ל ומהר"מ מהמשנה בבא דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה והוא דלגירסא זו קשה תיכף כי משני מזוזה שבתפילין קשה מדוכסוסטוס כמ"ש תוס' כאן מדיוק והוכיחו שאינו דיוק ואם תני מפורש קשה טפי וגם כאן קשה יותר דמקשה מדיוק והוצרכו תוס' לדחוק דסמיך אברייתא ולא מקשה מסיפא מפורש והנה קשה בעיני למחוק הספרים וגם הוא תמוה למה לא תני התנא שיעור דוכסוסטוס לכן נ"ל ודאי לולא דברי התוס' מהגמ' אין ראי' למחקו מלעיל אין ראי' כמ"ש לעיל דמזוזה קאי של כל אחד ע"ש ובאמת גם ק' התוס' לא קשה לפ"ז ומכאן ג"כ אין ראי' חזא שסוגיא זו כתבו תוס' כמה פעמים דניחא להקשות מדיוקא דרישא אע"ג שבסיפא תני מפורש וביותר שמסיפא לחוד לא מצי להקשות די"ל מאי מזוזה שבתפילין אבל מדתני רישא גבי קלף לשון אחר ש"מ דוכסוסטוס הוא מזוזה ממש ובזה אדרבא ניחא טפי ומוכח קצת אדרבא גירסא זו מכאן דאל"ה מאי מקשה קלף אין דוכסוסטוס לא דילמא תני קלף וה"ה דוכסוסטוס כמ"ש מהר"מ לפי' התוס' ומ"ש התוס' דסמיך אברייתא וכמ"ש פירושם לעיל הוא קצת דחוק ורחוק אמנם לפי גירסא זו פריך שפיר דמרישא מוכח קלף אין אבל דוכסוסטוס לא הוי מזוזה שבתפילין רק מזוזה ממש ודוק: אמנם מדברי התוס' כאן בד"ה תנן קלף מוכח ודאי לפום פשטי' שלא היו גורסים במשנה זו הבבא כמ"ש לעיל ואין זה קושיא שלא הי' גירסא זו לפנייהם ובשביל זה אין למחוק הגירסא שלפנינו כיון שגם לפי זה הגירסא יתפרש הגמ' כמ"ש.

אמנם גם דברי התוס' אפשר לכיון אל זו הגירסא ע"פ תי' הראשון שכתבתי והוא בתוס' הרבה פעמים שניחא לו להקשות כאן מדיוקא דרישא אף שהוא בסיפא בהדיא והא שכ' התוס' דסמיך אברי' ולא כ' דסמיך אסיפא דמשנה היינו דאם איתא דמדיוקא לחוד לא מצי להקשות כי אם מסיפא הוי לי' לאתוי סיפא מפורש אבל אברייתא שפיר סמיך שכבר אייתי לה וכן למעלה לא קשה מידי שהי' יכול להקשות מסיפא דמשנה שניחא לו להקשות מסיפא דברייתא ארישא דמשנה דקאי בי' וגם טפי מקשה מסיפא דברייתא דקשה רישא אסיפא כמ"ש התוס' לעיל אבל אם הי' קשה מדיוק דרישא גופא מברי' דקאי בי' שפיר מקשים התוס' דלמה לי' לאתוי מסיפא דברייתא מהך גופא דקאי בי' דהיינו רישא דמתני' ורישא דברייתא הוי מצי לאקשוי ושפיר יש לקיים הגי' ודוק: ברש"י בד"ה הא דכתבה אקלף אפי' במקום שיעור וכ"ש וכו' ר"ל דס"ל לרש"י דהילכתא במקום שיעור ומקום בשר לא תלי בקלף ודוכסוסטוס אלא בתפילין ומזוזה דשני הלכות נאמרו בכל אחד בתפילין נאמר שיהא אקלף וגם נאמר שתפילין יכתבו במקום בשר וכן להיפך במזוזה ובתפילין הוא למצוה וי"ל שגם הלכה השני שיהא במקום בשר הוא

למצוה דאם כתבן בקלף במקום שיער נמי כשר לפירש"י כמו בדוכסוסטוס דודאי הוא במקום שיער וכן בדוכסוסטוס במקום בשר והסברא נותנת כן כיון דבתפילין נאמרו ההלכה רק למצוה מ"ש זה מזה אבל במזוזה נאמרו לעיכוב הכל אף שיש בו ג' עיכובין שוים נכללו באחד כמ"ש רש"י בקלף שני פסולין ולפ"ז אין מקום לק' התו' וגם לא הדר מתירץ הראשון ולכך פי' רש"י כן אבל התוס' לא רצו לפרש כן שי"ל סברא דמקום בשר ושיער אין תלוי בתפילין ומזוזה רק בקלף ודוכסוסטוס ובהמקומות שלהם הוא לעיכוב בשניהם רק דין דתפילין ומזוזה אקלף ודוכסוסטוס הוא למצוה וי"ל לתירץ השני דאף מזוזה אקלף כשר אלא שאין מוכרח דא"כ הוי קשה נימא רב גם להיפך כמ"ש לקמן התוס' בדיבור שאח"ז אלא שמוכח קצת דא"כ למה לא אמר רבותא טפי דאקלף במקום בשר נמי פסולמזוזה ואם כן י"ל דהדר משינויא קמא וגם במזוזה הוי למצוה אלא שיש לדחות דומיא דדוכסוסטוס נקט לכך הקשו לימא גם כן בתפילין ועיין סברות אלו בתו' בהקומץ ודוק בתוס' בד"ה הא מורידין עושין אע"ג דפ' והי' רחוק משמע וכו' ע"ש וברש"י פי' לחתוך ממנו יריעה ששמע והי' כתובה וכו' משמע לכאורה שס"ל שכשירה אף שאינה כתובה על קלף אחד או אם תפרה או ודבקה בדבק וא"כ שפיר משכחת אמנם לענ"ד מוכח משמעתין דאסור רק על קלף א' דוקא דהא קי"ל בכל שמעתין דקלף חייב כדי פרשה קטנה לתפילין אע"ג שאין תפילין שלם עדיין שצריך ד' פרשיות רק כיון שראוי על פרשה א' מהם מצניעין כמוהו שראוי לצרף לו עוד ג' פרשיות ואם נאמר שגם מזוזה כשירה על שני קלפים לחייב גם בדוכסוסטוס כדי פרשה קטנה שבמזוזה אלא ודאי שצריך עכ"פ למצוה על קלף א' והיכי קאמר כאן הא מורידין עושין וע"כ צ"ל כפי' התוס' ולכך כתבו התוס' זה כאן שמוכח מכאן ומכאן נ"ל ראי' גדולה לפסק הרמב"ם שפסק והביאה בש"ע שאם כתבה בב' עורות אף שתפרה או דבקה פסול ודלא כפרש"י ותוס' שם בפ' הקומץ ומביאה ב"י בי"ד שכשר ואף רש"י גופא כ' בדף שלאח"ז שאף בב' דפין שראוי לחלוק פסול ומכ"ש בב' עורות וצ"ל שכ' שם גבי להשלים כן רק לפי ה"א שאמר דילמא להשלים אבל למסקנא דהכא ושם דמזוזה הוא ג"כ בפתוחות לא צריך וכן התוס' י"ל כן וגם תוס' גופא כתבו שם במסקנא כמו כאן ושפיר מוכח מראי' שלי שהבאתי מכאן לדברי הרמב"ם שהוא פסול אף דיש לדחות שהוא רק למצוה כיון דלא משכחת ראי' להכשיר בדיעבד מנ"ל לחלק ודוק: ועפ"ז נ"ל לתרץ קושיא חמורה בתחילת שמעתין דמקשה מברייטא דקתני קלף ג"כ כדי לכתוב מזוזה קשה תיקשי לי' ברייתא גופא דנהי דר"ל דגם מזוזה כשר על הקלף כמו במסקנא דהכא הא ודאי ליכא ה"א שלא יהיו גם תפילין כשירין על הקלף והוי שכיח ושכיח למה לא יתחייב בהכי פרשה קטנה שבתפילין שהוא שיעור קטן אלא ודאי הוי ס"ד משום דבתפילין אינו דבר שלם עדיין שצריך עוד ג' פרשיות ועל ד' פרשיות הוא שיעור גדול לכך משער במזוזה שהוא דבר שלם וחשוב מצניעין כמוהו אבל לפי אמת גם פרשה א' הוי מצניעין כמוהו כיון שנכתב על ד' קלפים א"כ ראוי לא' משא"כ בדוכסוסטוס למזוזה שבעינן על קלף א' ודוק: וא"כ קשה על רש"י שכ' יריעה של שמע והי' אם שמוע וסתר דברי עצמו במנחות וצ"ל דמשכחת שכתובין בס"ת שמע והיה אם שמוע על יריעה של קלף א' ותולה כל היריעה וסובר שאין בזה בל תוסיף שאין כוונתו רק להב' פרשיות ואף שכ' רש"י שגם על ב' דפין פסול י"ל שכתובין על דף א' ואינו תימה שאין רחוק

כ"כ ודוק: בגמ' השתא דאתית להכי וכו' נ"ל שמש"ה אסיק כן אף שגם לתירץ הראשון לק"מ וגם לפ"ז צריך לכל התירוצים הראשונים ואין נ"מ בתירוצים אלא דמשמע דתפילין חמורין יותר דהא קרי ליה מורידין אף דטעם משום ד' פרשיות והשם קבוע בו מכ"מ משמע שאף דינם חמור ממזוזה: וגם ממשנה וברייתא מוכח כן דאם איתא דתפילין כשירין אדוכסוסטוס היה לחייב גם בדוכסוסטוס כדי פרשה קטנה ותירץ למצוה הוא דחוק אמנם אם מזוזה כשר אקלף ותפילין פסול אדוכסוסטוס א"ש דקלף הוי שכיח ושכיח אזלינן לחומרא משא"כ בדוכסוסטוס: או אפשר משום דבזה אשכחן תנא בהדיא ר"מ ושוב לא קשה מכל הברייתות משא"כ בתפילין אדוכסוסטוס לא אשכחן בהדיא תנא דפליג וצריך לכל התירוצים דלעיל ודוק: ומ"ש בתוס' בד"ה השתא וז"ל והא דתנא לעיל שינה בזה ובזה אתפילין לאו משום דמוכרח דהא י"ל דסבר כר"מ וברייתא כרבנן אלא משום שמצאו כן בפ' הקומץ וי"ל שהוא כמסקנא דשמעתין ואין מקום לפ"ז לק' המהרש"א על התוס' כאן ועל הגמ' דלשם כתבו התוס' שם עיין שם ודוק: ועיין בר"ן שהביא דברי הרמב"ם שס"ת פסול על הדוכסוסטוס ותמה עליו והוא דהא אסיק בגמ' לתנא דבי מנשה כי תניא ההיא בס"ת דכשר על שלשתן וגם המ"מ אף שהביא ראיה בריש ה' תפילין לדברי הרמב"ם תמה מזה ותל' בדוחק ע"ש וגם הג' מיי' פליג עליו מחמת זה ואני בעניי איני רואה מכאן שום סתירה דהגמ' אמר כן לפי ה"א דמזוזה פסול על הקלף ולא יכול לאוקמא אלא בס"ת דתפילין אגויל ודאי פסולין אבל למסקנא דמזוזה כשר על הקלף יותר מיתוקמא הך ברייתא דתנא דבי מנשה במזוזה כדס"ד מעיקרא ויותר מסתבר דהוא חד לישנא עם הך ברייתא דר"מ וגם מזוזה קולא מכולהו ומסתבר לאוקמא הך ברייתא דמקיל במזוזה מס"ת דחמורה כמו תפילין כמ"ש ס"ת וכן תפילין שבלו וכו' וגם לשון השתא דאתית להכי וכו' משמע ג"כ משום דמסתבר לאוקמא קולא דרב במזוזה מבתפילין וכן נמי קולא דהך ברייתא ואפשר מש"ה נמי אמר השתא דאתית להכי וכו' כדי לאוקמא הך ברייתא במזוזה וגם מנ"ל לאקולי בס"ת כיון במזוזה אשכחן דכשר בכולהו ובס"ת לא אשכחן אלא בגויל וקלף כמ"ש המ"מ ויש לאוקמא הך ברייתא במזוזה אף שלא נאמר להדיא דמזוזה כשר בגויל ומתוס' משמע דפסולה הא כ' הר"ן בעצמו דמוכח מהכא דמזוזה כשר בגויל ובס"ת למסקנא לא אשכחן ואדרבא מוכח במסקנא דלא מקיל אלא במזוזה וגם רב לא אמר דוכסוסטוס הרי הוא כקלף לענין ס"ת מכל הלין טעמי והוכחה שכ' המ"מ נ"ל דדברי הרמב"ם נכונים לדינא וי"ל בס"ת אף בקלפים שלנו היכא שנשאר דוכסוסטוס לגררו היטב ודוק: דף פ ע"א בגמ' תנא ב' אותיות בדיו וכו' עד בעא רבא אות א' בדיו וכו' ועיין ברש"י שכ' מי מיצטרפי וא"א תיפוק ליה וכו' הך וא"א אין לו חיבור לכאן דגם לעיל ב' אותיות בקולמוס וכו' קשה זה וגם אגמ' בלא פי' שכ' קשה ונ"ל לפרש דלכאורה היינו מפרשים דבעיא היא אם נימא כיון שאין בו שיעור בטל אגב כלי ורש"י כתב דבעיא היא אם מצטרפי והוכיח רש"י דאי אמרת דבעיא היא אם בטל לכלי זה א"א דהא קשיא ליחייב אכלי וע"כ דכלי בטל לזה וא"כ ממ"נ הוא חייב דאם הוא בטל לכלי חייב אכלי ואם הכלי בטל לו למה לא לחייב אדיו אלא ע"כ שבעי' היא אמצטרפי כיון שהוא בב' מיני כלי וכן כתבו התוס' וק"ל: אמנם צל"ע מאי זו שאלה מה"ת לא ליצטרפי הא אפי' ב' מינין ששוו בשיעוריהו מצטרפין כדאמרינן בסוף כלל גדול מכ"ש כאן מין א' לכן מה מאד מתקו דברי הרמב"ם

פה בעיני שכי' בפ' י"ח מה' שבת הוציא ב' אותיות בדיו אינו חייב עד שיהא יותר מב' אותיות דהיינו אחר שיעלה על הקולמוס וישאר ממנו על הקולמוס ישאר לכתוב מהקולמוס ב' אותיות וכן בקלמרין שהוא קסת הסופר משא"כ בקולמוס א"צ אלא ב' אותיות וכ' ה"ה שלרש"י דרך אחרת היינו שרש"י כ' כל היכא דמפיק וכו' אמנם אין זה ראוי לסתור דבריו דהיינו תמיד שיעורו לכתוב ב' אותיות וממילא אין שיעורו שוה והוא סברא נכונה אלא שקשה מנין לו זה מגמ' ולפמ"ש הוא מוכרח מהגמ' דקשה מאי בעי מה"ת לא ליצטרפי וגם התנא הוא למותר מאי אשמועינן אלא ודאי דהתנא קמ"ל זה דתמיד בעינן כדי לכתוב ב' אותיות וא"כ ממילא אין שיעורן שוה דבקסת ודיו בעינן יותר ממה שבקולמוס וא"כ שפיר בעי ופירושו הוא לצדדין דודאי בדיו ובקולמוס מצטרפין ששיעורן שוה אלא דיו וקולמוס וכן קולמוס וקלמרין בעי וכן הוא ברמב"ם שם בהדיא דספק הוא כך והוא מי אמרינן כיון דלא שוי בשיעורייהו לא מצטרפי או דילמא כיון דשוין בזה כדי לכתוב ב' אותיות מצטרפין כנ"ל ברור בפשט הגמ' אליבא דרמב"ם והוא מוכרח ואמיתי ואדרבא דברי רש"י ג"כ מראין להדיא אזה הפי' ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה והאמר רבא תוך ג' לרבנן וכו' ע"ש עד סופו והוא תמוה מרישא לסיפא דקושיא ראשונה ושני' אין לו שייכות פה רק ארבא דאמר מילתיה בהזורק ושם גופא איתא הך ברייתא דהזורק וכן קושיא שניה וביותר קושיא ג' אין לו שייך אפי' להך דרבא רק למירמי דר' יהודא אדר' יהודא אכן כולהו שייכא הכא דוקא לקושיא דהכא והוא ע"פ שכתבו תוס' בעירובין שם גבי הך הקורא בספר די"ל דהך ברייתא מיירי שהי' מתחילה תוך ג' והוי כמו מעביר דהכא דמודה רבא דלא בעי מקום ד' כדמסיק הכא ע"ש ורבא מיירי בבא מלמעלה מג' ע"ש וא"כ אינו נופלת ב' הקושיות כלל אלא שהתו' מקשין על מקשה דהכא דהוי ס"ד אף במעביר בעי רבא מקום ד' א"כ תיקשי ברייתא לרבא ואהא תירצו דלהמקשה הוי ס"ד דסבר כר"י ופליג אברייתא ואח"כ הקשו תוס' ג"כ אמקשה דהכא דאמר התם לימא כתנאי אמרה רבא משמע שזה קושיא שיסבור רבא כר"י ולא כרבנן א"כ קשה למקשה דהכא לימא כתנאי שלא יסבור כר"י' שהוא כרבנן דר"י ולא יסבור כרבנן רק כר"י ואהא תירצו שז"א קושיא רק ממשנה וא"כ לא קשה אף לפי ס"ד דמקשה ומזה נמשך גם קושיא ג' דלפי האמת דרבא סבר אף כברייתא דהזורק וכת' התוס' בעירובין אף דר"י אדר"י לק"מ די"ל דטעמא דר"י בקורא בספר לאו משום דבעי הנחה אלא סובר קלוטה כמי שהונחה דמי רק סבר דלא גזרינן אוגדו בידו אטו אין אוגדו בידו בכתבי קודש או מטעם אחר לא גזר אבל כאן הקשו אמקשה דהכא היכי ס"ד דרבא פליג אברייתא וצ"ל דסבר כר"י וע"כ הוצרך לפרש טעמא דר"י משום דאף אין אוגדו בידו פטור דבעינן הנחה וקשה היכי ס"ד כן הא א"א לומר כן אלא טעמא דר"י ע"כ משום דלא גזר דאל"ה קשיא דר"י אדר"י אלא ודאי טעמא משום דלא גזר ואם כן הדרא קושיא לדוכתי' לפי ס"ד היכי יכול רבא הבריי' ודוק ע"ב ברש"י בד"ה קילקלו זהו תיקונו וכו' עד ורבתי מפרשין וכו' ויל"ד גם לפירש"י פי' תיקונו לא שייך והל"ל קילקולו זהו היתירו וגם מאי ס"ד דמקשה הא אדרבא יותר שייך לשער בו לרבנן מלר"י דלר"י חול אסור וגם יל"ד לפי' רבותיו הא לרבנן ל"ל הך סברא שמתקן לענין חוזק דא"כ למה שרי בחול ונלע"ד דהכל עולה בסיגנון אחד ורש"י מפרש דבפי' רבותיו לחוד לא מתפרש רק בצירוף פירושו וא"ש הכל והוא שצריך לבאר במה פליגי

ר"י ורבנן דהא ודאי לא יפלגו במציאות אם חול הוא מתקן לענין חוזק דהא עינינו רואות וגם לר"י מה בכך שמתקן לחזק ונ"ל שפליגי בהא דודאי משום חרבן צריך לעשות היכר מה שלא הי' עושה בלא"ה ע"ד אם אשכחך ירושלים ואם עושה בלא"ה במאי זוכר החרבן ורבנן סברי אף שהחול מתקן לענין חוזק כיון שמקלקל הלובן אין דרך בלא"ה לערב חול בסיד כשסד את ביתו למעלה רק לבנין גופא הוא נוטלו ואז הוי ודאי שיעור יותר ור"י סבר בלא"ה הוא דרך לערב בו חול שמתקן לענין חוזק וא"כ לא הוי היכר וא"כ שפיר קאמר רב חסדא דע"כ מתניתן ר"י ומשערין בו כיון שדרכו בלא"ה בכך אבל לרבנן כיון שאין דרך בלא"ה לערב חול רק לבנין ולא לסוד הוי בעינן שיעורא טפי אף שצריך לערב בו משום חרבן הוי שכיח ולא שכיח דהא לסוד משום חרבן יכול לעשות אף בתבן ולבנין ודאי דרך בחול משום חוזק ומשערין בבנין כמו דאמרינן לעיל גבי שיפת קילור במים ע"ש ומשני לעולם רבנן ומשערין בו כיון שצריך לערבו משום חרבן וא"ת הא יכול לערב תבן וא"כ הוי שכיח ולא שכיח כמ"ש למעלה בקושיא ע"ז משני שיותר שכיח לערב משום חרבן חול מתבן דחול עכ"פ קילקולו לענין לובן זהו תיקונו לענין חוזק משא"כ תבן והוי כמו שמתרץ למעלה בגמ' לענין שיפת קילור במים כולהו מסו ומטללי ע"ש וא"כ ממילא לק"מ קושית רש"י מאי זהו תיקונו דודאי לרבנן אם לאו משום חרבן אין דרך לערב בלא"ה כמ"ש אע"פ שמתקן אלא קילקולו לענין לובן וא"כ מערבו משום חרבן זהו תיקונו שמתחזק ע"י כן משא"כ תבן מקלקל ואין מתקן לכך שכיח יותר בחול וא"ש פירש"י ופי' רבותיו כאחד ודוק כי נ"ל ברור בפ' הגמ' עכ"פ: דף פא ע"א ברש"י בד"ה חפי פותחת טהורין וכו' ובד"ה טמאין דכלי עצם וכו' עד ואי משום דמחובר וכו' דבריו תמוהין מאד דא"כ למה ליה למשכונני נפשיה בדוחקים דפשוטיהן טמאין הא כיון דמחובר לטמא טמא וגם בתוס' משמע שהוא עוד טעם לטומאתן כמ"ש המהרש"א ואין במשמע כלל בדברי רש"י שיהי' שני פירושים ואף אם נרצה להג' בדבריו אין מקום להג' ומה שמפרש מהר"מ הוא דוחק ונראה לי לפרש לפי פשוטו אחר שנתרץ ג"כ ק' התוס' שמקשה על רש"י דאי בשאין ראויין פשיטא דטהורין וגם מאי שהקשו דאדרבא חפין עיקר ע"ש ומתוך דברינו יתפרש גם דברי התוס' שכ' וכן משמע בסמוך דטעמא משום גמר מלאכה וכו' והוא תמוה כמ"ש המהרש"א ופירושו דחוק מאד מכמה טעמים ומופרך מעצמו: ונקדים דודאי גם רש"י מפרש כפי' התוס' דטעמא משום גולמי אף שרש"י פי' שמירי בשל עצם הא רש"י מפרש הברייתא אליבא דרב נחמן דאית ליה בהכל שוחטין כלי עצם ככלי מתכות דמי ולענין גולמי הוא ודאי כמ"ש שם בגמ' בהדיא כמ"ש התוס' אלא שרש"י מפרשו גם לענין פשוטי כלי עצם כמ"ש מהר"מ ובזה מתורץ נמי ק' התוס' דגבי כלי מתכות מיתני דכיון דלרש"י ס"ל הברייתא זאת דכלי עצם ומתכות דינן שוה ומירי בעצם ובמתכות אלא דרש"י מפרשו לענין עצם דסתם חפין עושים של עצם מדמשערין בו בשבת ש"מ דשכיח טפי לעשות של עצם וגם מדהביאו כאן משמע שהוא אגב המשנה דמירי בשל עצם וטעמא דטהורין משום דהוי גולמי ומ"ש רש"י שאין ראויין לכלום הוא משום דאם ראויין ליתנם בפותחת נמי טמאין כמו שנבאר בסמוך אלא כל זמן שלא קבעם אף פעם אחת עדיין אין ראויין ליתנם עד שיעשם לפי המדת פותחת לכך הוי גולמי וכן מוכרח בפ' התוס' שמפרשים במתכות אבל אם קבען בפותחת טמאין משמע סתמא הן אם הם

בפותחת הן אם חזר ונטלם וכן משמע הלשון חפי פותחת אם קבען טמאין שהחפים בפ"ע נמי טמאין משום כיון שנגמרה מלאכתן ולא הוי גולמי וראוין הם ליתנם בפותחת טמאין ומכ"ש אם עדיין הם בפותחת וע"ז כ' רש"י טעם שאם הם בפ"ע טמאין אף שהוי פשוטי כלי עצם דפשוטיהן טמאין ואם קבען נמי טמאין אע"ג דהוי מחובר לפותחת וכו' והוי ממש לפ"ז פירש"י בעצם כפי' התוס' במתכות ואזלא נמי הך טעם והוכחה שכתבו התוס' לפירושם מן הך דקתני ושל גל אע"פ שחברן וכו' וזה נמי טעם רש"י שהכריחו לפרש שאף בפ"ע טמא וכמו שנבאר בסמוך פי' התוס' ודוק: אמנם ביותר נ"ל לפרש ולבאר ג"כ תירץ מהר"מ על ק' התוס' קמייתא על פירש"י בפשוטי כלי עצם ותירוצו מוכרח אמנם עדיין לא ביאר האיך מפרש רב נחמן המשנה דפשוטיהן טהורין אמנם נלע"ד שרב נחמן מפרש שהך ברייתא דמייתי שם שמפיק כלי עצם מן מעשה עזים פליג אהך משנה דבהך קרא לא איתקש לשק כיון דמעשה עזים היינו כלי עצם לא נרמז בקרא שק וגם בלא"ה לפי' התוס' לקמן פ' ר"ע גם מעשה עזים אין במשמע היקש לשק אלא אף לפירש"י שם כיון דקאי אכלי עצם לא משמע היקש לשק ומשנתינו הנ"ל סובר לימוד אחר אכלי עצם או שסובר שהוא מדרבנן ולכך לית להו טומאה יותר מכלי עץ ובזה מתפרש היטב דברי הגמ' שם מאי שמקשה מנ"ל דכלי עצם טמא שהוא תמוה מאי שייך שם ולפמ"ש מקשה ארב נחמן דוקא ועיין בתו' שם אלא שעדיין דוחק גדול שיפרש רש"י הך ברייתא אליבא דמאן דפליג אסתם משנה אכן נפרש לתרץ הכל ויתורצו גם ק' התוס' מחפין ע"ש מה שהקשו דהך ברייתא נמי אתיא כר' נחמי' היינו ודאי דאתי כר' נחמי' נמי דמיירי מיני' בסיפא אבל לומר שאתי כר' נחמי' לחוד אין במשמע דאדרבא מדקתני בסיפא דברי ר' נחמי' משמע דרישא אתי נמי כרבנן אלא שק' התוס' שאתי נמי כר' נחמי' ועפ"ז נ"ל אדרבא לפרש דברי רש"י מכל הקושיות שרש"י בא לפרש הברייתא אליבא דכ"ע וקאמר אליבא דר"נ טמאין דחפין עיקר והוי פשוטי כלי עצם ואליבא דרבנן דאית להו פותחת עיקר נמי לק"מ דאית ליה בית קיבול וא"כ שוב אין תימה אם נאמר דר"נ אית לי' כהך ברייתא דרב נחמן בחולין ומשנתינו אתי כרבנן דר"נ והך ברייתא אתיא ככ"ע ודוק: בתוס' בד"ה חפי פותחת וכו' עד אע"ג דמשמע דאתי כר' נחמי' וכו' עיין מהר"מ מה שתמה על דברי התוס' הללו ונ"ל לפרש לפי פשוטו שמשמע להתו' מסברא והוא ברורה שחפי פותחת הוי כעין חותם טבעת שהוא עיקר תשמיש כלי והפותחת עצמה הוא ממש כמו טבעת עצמה שהיא עיקר ורוב הכלי וא"כ ע"כ הך משנה דהלך אחר חפין הוא כר"נ וע"כ סיפא רבנן ורישא ר"נ וזה שכתבו התוס' דמשמע היינו מסברא והוא מוכרחת ואין כאן תימה ודוק: בא"ד וכן משמע בסמוך דטעמא משום גמר מלאכה וכו' עיין במפרשים שדחקו לפרש ולענ"ד נ"ל לפרש בטוב והוא דלפי מ"ש התוס' בפירש"י שאין ראוין היינו שאין ראוין לשום תשמיש ומה שראוי לקבעו לא מיקרי ראוי אבל באמת כבר נגמרה מלאכתו אלא שאין ראוין בלא פותחת א"כ ודאי הא דטמאין היינו דוקא כשהם בפותחת אבל אם חזר ונטלן טהורין א"כ ע"כ סיפא בשל גל היינו נמי כשהם קבועים עדיין קשה מאי אע"פ אדרבא מש"ה טהורין אבל לפי' תוס' דטעמא משום גמר מלאכה א"כ ודאי אם כבר קבען א"כ לא מיקרי גולמי אע"ג שנטלן טמאין דהא ראוין לקובען וכן משמע להדיא דברי התוס' וכן הוא משנה מפורשת השן שבמפתח טמא וא"צ לדחוק כמ"ש הר"ע שם שלא וינינו חפין משום הך ברייתא דהכא

ולפי' התוס' לק"מ וא"כ גם סיפא ושל גל מיירי אף שהם החפין בפ"ע כיון שאין ראוי לשמש אלא למחובר טהורין שפיר קאמר אע"פ שחברן וכבר נגמר מלאכתן ועכשיו אין מחובר טהורין ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה מהו להעלותן וכו' עד לטירחא יתירתא ועיין בתוס' מה שהקשו עליו ונ"ל לפרש גם דברי רש"י כעין פי' התוס' שלשון טירחא יתירה היינו שלא לצורך שהי' יכול להכין מאתמול או שיכול לפנות ע"ג קרקע וע"ז משני שפיר אדם קובע מקום לב"ה וכו' וכמ"ש רש"י שם בתמי' וכו' ע"ש וק"ל: בגמ' אמר אביי פרפיסא הואיל ואתי לידן נימא ביה מילתא וכו' ע"ש והוא תמוה דמשמע שהיא מילתא חדתא והיינו ממש הך דרב כהנא ע"פ פירש"י ותו' אמנם לולא דברי רש"י נ"ל לפרש גם לשון מחייב שהוא דחוק לפירש"י ע"פ מ"ש התוס' בד"ה והניחו וק' לר"י וכו' ע"ש עד ונראה לר"י דשמעתין לית ליה דיחויא דרבא והיינו ודאי ר"ל רב פפי ורב כהנא אבל אביי משמע בכולי ש"ס היכא דלא פליג עלי' מסתמא ס"ל כוותי' לכך אמר מחייב משום תולש והוא חייב ממש כמ"ש רבא שגם רבנן נמי מודי היכא דמיפסק אוירא ורש"י לא רצה לפרש כן שלא נימא דפליג אכולהו אמוראי דלעיל אבל כיון דאשכחן שגם רבא פליג אדרבא יש לנו לומר שגם אביי סבר כרבא וחייב ממש ושפיר שייך הלשון הואיל ואתי לידן שהם אמרו לפי מאי דסבירא להו נימא בה מילתא חדתא לדידי לפימאי דסבירא לי וכן יש לפרש המשך לשון התוס' שכתבו כדפירש בקונטרס וע"ז כ' שלפ"ז ק' לר"י לכך נראה לר"י וכו' וא"כ א"צ לדחוק פירש"י ודוק: ברש"י בד"ה קמ"ל דלא אי משום סכנה אי משום כשפים לכאורה משמע דמשום כל חד לחודא אסור ואו או קאמר דהיינו באוגני כלים דליכא סכנה אסור משום כשפים אבל קשה טובא לפ"ז ר"י דלא כמאן דהא אף רב הונא בסמוך מודה באוגני כלים וגם היאך מפרש הברייתא ול"ל דר"י תנא ופליג גם אברייתא דמנ"ל לרש"י לפרש כן ולדחוק דילמא מיירי בלאו אוגני וכרב הונא ולא פליג אברייתא לכן נ"ל ברור לפרש לשון רש"י דה"ק משום תרי טעמי דאית בי' אסור סכנה וגם כשפים ואדרבא בא לפרש שלא תקשה כיון דאמר גמרא מאי כשפים משמע משום כשפים לחוד אסור וא"כ פליג אברי' לכך מפרש משום כשפים לחוד הי' מותר רק כיון דאית בי' תרי טעמי דוקא אסור ודוק: סליק פרק שמיני.

בעזרת אשר בחסדו תמיד מאמציני. והוא זורה ארחי ורבעי.

יסייעני לגמור מהרה פרק תשיעי. פרק תשיעי דף פב ע"א ברש"י בד"ה אמר ר"ע מנין וכו' ועי' בתוס' מה שהקשו עליו ופירשו משום קראי דאסמכתא ע"ש ולענ"ד נראה אדרבא פי' התוס' דחוק דאטו ליכא יותר קראי דאסמכתא בכולי ש"ס וגם לאו כולהו אסמכתא הרי פולטת ש"ז ודאי לאו אסמכתא וצריך לדחוק כמו שנבאר וגם קרא דספינה כמ"ש מהר"מ ותירוצו דחוק אלא שתרצתי בקונטרס הדרשות שלי באריכות ע"ש וגם יש עוד אלא שאין להאריך וקושייתם נ"ל אחר שנבאר לפרש דברי התוס' בתירוצם כן נמי יתפרש דברי רש"י והוא שכ' התוס' וקרא דתזרם הוא סמוך לקרא דלעיל וצריך לפרש שכ' זה שלא יקשה עכ"פ למה לא התחיל במנין דשבת ובתירוץ בתרא לא סגי דא"כ לא הוי למיתני אלא זה המנין דהכא כן הוא מוכרח לפי' התוס' ועפ"ז נאמר גם לפירש"י דנקט משום מנין דשבת והא דנקט להו הכא ולא בפר"א וגם לא התחיל בהך דשבת היינו משום דקרא דתזרם הוא סמוך להך דלעיל כמ"ש התוס' ג"כ וק"ל: ברש"י בד"ה במשא אדם הנושאה ר"ל אע"ג דבנדה יש ב' מיני משא או אדם או כלים אפי' י'

זע"ז אם ראוין למשכב ומושב וגם כל הנישא ע"ג אפי' אין ראוין למו"מ כדתנן לקמן מ"מ הכא בע"ז לא שייך להקישו לנדה אלא בדבר דשייך בה דהיינו משא אדם אבל משכב ומושב לא שייך גבי ע"ז וכן הנישא ע"ג נדה לא שייך גבי ע"ז דהתם היינו שנדה נושא אותם משא"כ בע"ז ורש"י מוכרח לפרש כן שהוא מוכח בהוכחה גדולה מהגמ' לקמן דא"א גם מו"מ בכלל משא וכן הנישא ע"ג א"כ מאי פריך בגמ' אליבא דמאן דמטמא בע"ז במשא ולוקשה לנבילה הא בנבילה לא טמא אלא אדם הנושאה אלא ודאי אם מקשינן לנדה לענין משא לא קאי אלא אדם הנושאה דשייך בע"ז ודוק: אלא דקשה דברי רש"י אהדדי דבמס' ע"ז דף מ"ז ע"ב פירש"י בהדיא במשא לכלים שתחתיה ע"ש וגם הלימוד כ' שם רש"י מפשטי' דקרא וכל הנוגע וכו' וכאן בגמ' הוצרך להאריך רש"י בלימוד נדה מטמאה במשא וצ"ע: וע"כ צ"ל דשם פירש"י אליבא דמסקנא דהכא אליבא דרבה אליבא דר"ע שאפי' באבן מסמא מקשינן לטמא ושם ודאי אפי' כלים טמאין כמ"ש רש"י לקמן והכא פירש למשא לחוד בלא אבן מסמא דהא הוא פלוגתא בין משא לאבן מסמא משא"כ התם דא"מ אליבא דרבה הוא בכלל משא ולכך נקט התם דרשה הפשוטה לכלים לחוד מה שאין כן הכא דקאי דוקא אדם צריך לימוד ארוך ודוק.

ברש"י גרס כותלו סמוך לע"א ונ"ל שהוא מוכרח מדנקט בסיפא אבניו ועציו וכו' ולא ברישא ואדרבא משמע ברישא דמותרין דנקט כונס לתוך שלו ובונה משמע אף באבנים אלו אלא ודאי דרישא מיירי שהי' כותלו כולו שלו ולכך לא אסור דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו משא"כ בסיפא שהי' חצי כותל שלהם לכך חלק שלהם אסור ומטמא דמיירי שהבית עצמו נעבד כדפירש"י בע"ז ולכך אף שלו אסור לרש"י דאין ברירה כמ"ש רש"י לקמן ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה נידון מחצה על מחצה המחצה שלו וכו' ע"ש הא דפי' לענין כניסה ולא לענין איסור הנאה וטומאה משום דאזיל לשיטתו דפירש בע"ז אהך משנה דאבניו ועציו ועפריו מטמאין אף חלקו לפי שאין ברירה ע"ש וגם הלשון מוכרח כן דהא עדיין לא נקט דין טומאה ולא איסור רק דין כניסה ואהא קאי נידון מחצה על מחצה אמנם הר"ן כ' בשם הירושלמי וגם הרמב"ם פסק כן דהך מחצה על מחצה קאי על איסור וטומאה אלא שהר"ן הכריע כרש"י ותמה על דבריהם דהא ודאי אין ברירה ע"ש מה שיישב דבריהם בדוחק אמנם לענ"ד גם דברי רש"י תמוהין דנהי דלענין איסור שפיר תמה הר"ן עליהם דאין ברירה אמנם לענין טומאה קשה ארש"י דהא טומאת ע"ז דרבנן ובדרבנן קי"ל דיש ברירה ועליהם קשה לענין איסור ונ"ל לתרץ דברי רש"י דרש"י אזיל לשיטתיה שכתב בע"ז דהבית עצמו נעבד והוא מוכרח דאי משום משמשין איך סובר ר"ע דמטמא במשא הא במשמשין מודה דהוי כשרץ וא"כ כיון שהבית נעבד הוי לן לאסור אף חלק ישראל דהא עובדין לכולו אלא שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אמנם הר"ן הקשה אירושלמי הא בכל כותל שותפות רשות שניהם שוה בכל הכותל וכל אבן אף שלצד חבריו ע"ש שתי' בדוחק ורש"י לא סבר להך דוחק ולכך פירש אין ברירה ר"ל מתחילת עבדות כיון שיש להם שותפות בכל היו עובדין לכל הכותל כיון שיש להם חלק ואוסרין הכל ודוק: בתוס' בד"ה אבניו ועציו וכן בדיבור שלאחריו וכן ברש"י ע"ז וכן בע"ז בענין זה וכן בע"ב בדף שלאח"ז גבי בעיא דרב חמא ובתו' דלשם וכן בר"ן וירושלמי ופסקי הרמב"ם בענין זה החמורים בארתי הכל בע"ה בקונטרס הדרשות: בתוס' בד"ה באבן מסמא פ"ה אבן מונחת וכו' ע"ש עד סוף הדיבור

ומה שהקשו ב' קושיות ראשונות נ"ל שלפי המסקנא של תוס' מתורץ גם דברי רש"י שהרי אסקו שיש ב' מיני אבן מסמא א' על תורת משכב ומושב וא' על שאר כלים לע"ג אבן מסמא או על אדם טהור ע"ש וקשה על דבריהם עצמם מנ"ל שניהם דמכל המשכב דאי לא נפיק אלא הראוין למשכב ובתורת משכב מנלן אידך וצ"ל מכל אשר יהי תחתיו והיינו דגופא דקרא אשר יהי תחתיו קאי לעליונו של זב או למרכב ותיבת כל אתי לרבויה אבן מסמא שלהם כמו מכל המשכב דעיקר קרא אתי למשכב וכל לרבויה משכב של אבן מסמא כן נמי הכא ה"נ לפירש"י על שאר כלים שתחת אבן מסמא לטומאה קלה וכמו שמסקו תוס' בעצמם דיש שום דרשא שאבן מסמא אינו רק טומאה קלה והך ת"כ שאין להם אפי' טומאה קלה אפשר יש מדרשות חלוקות והוכרח רש"י לפרש כאן זה האבן מסמא ולא זה ממשכב משום דהכא גבי ע"ז לא שייך ראוי למשכב וע"כ על זה האבן מסמא דנפיק מכל אשר יהי תחתיו קאי כמ"ש רש"י גבי משא דע"ז דוקא אדם הנושאה ולא כלים משום דלא משכחת גבי ע"ז ראוי למשכב והוא מוכרח מהגמ' כמו שכתבתי לעיל בדברי רש"י כן נמי הכא ודוק: אמנם ק' התוס' דאמאי נקט אבן אפי' דף נמי הוא תמוה על פירש"י לפי גירסא זו ונלע"ד לתרץ דע"כ מיירי שהכלים הם תחת האבן ונוגעים רק שאינו מכביד עליהם כיון שהוא ע"ג יתידות דמאוויר לא מצינו טומאה בזב וא"כ קשה ל"ל קרא לרבות לטמא את הכלים תיפוק ליה כיון שהדף שהזב יושב עלי' הוא טמא מדרס שהוא אב הטומאה ומטמא את הכלים במגע ובמשא עכ"פ לטומאה קלה וגם כיון שהדף טמא אינו חוצץ בפני הטומאה והוי כאלו הזב נגע בכלים לכך נקט אבן שאינו מקבל טומאה ואפ"ה הכלים טמאים מחמת הזב מגזירת הכתוב מיתורא דקרא ודוק: בתוס' בד"ה ולר"ע למאי הילכתא איתקש לשרץ תימא לר"י וכו' עיין במהרש"א שהקשה דא"כ לוקשה לנבילה הך היקשא דשרץ ולבאר קושיתו נ"ל דנקט נבילה לישנא דגמ' לקמן אבל כאן לא קשה דליקוש לנבילה דהא גם לנבילה לא דמי דע"ז מטמא באבן מסמא ואף דדמי טפי משרץ אינו קושיא כ"כ כיון שאינו דומה ממש כמ"ש התוס' לקמן גבי נבילה אמנם קושיתו מבוארת דא"כ גם היקשא דשרץ לוקשה לנדה בלא תזרם כמו עכשיו בשרץ והוי נפיק מיני' קולא שאין מטמא באהל כן נראה לי כוונת קושיתו ודוק: אמנם לתרץ קושיתו נ"ל שק' התוס' חמורה מאד דא"כ אף דמוכח דקאי אמשמשין לפי האמת דאל"כ אלא שלא טמא באהל לוקשה לנבילה או לנדה קשה לפי האמת מנ"ל שע"ז לא יטמא באהל כמת דהכא ליכא למימר דתרווייהו נפיק מיני' כיון דלר"ע קאי עיקר קרא אמשמשין מוכח דמשמשין אין טמא באהל מנ"ל לעיקר ע"ז ודוק: בא"ד א"נ הא דקאמר וכו' היינו את"ל דילפינן וכו' ר"ל ואת"ל דלא ילפינן קולא מנדה צ"ל דר"ע נפיק לי' משמשין כמו לרבנן מכל חרם הוא אלא דכאן יפול קושיות המהרש"א הנ"ל דא"כ היקשא דשרץ אתי לשלי יטמא באהל לוקשה לנבילה או לנדה וכן קושיא שניה שכ' המהרש"א לרבנן דהיקשא דשרץ הוא אתי למעט מאבן מסמא לוקשה לנבילה הך היקשא דשרץ ע"ש ונ"י לתרץ ע"פ מ"ש התוס' דלרבנן נפיק משמשין מכל חרם עיין בתוס' בדיבור שלאח"ז וא"כ אם היה מקיש לנבילה לרבנן או לנדה לר"ע היו גם המשמשין מטמאין במשא מכל חרם או באבן מסמא לר"ע והיה צריך קרא אחרינא למשמשין ולכך אקשה לשרץ ומשמשין מכל חרם ולא צריך קרא אחרינא ודוק: אמנם לפ"ז יוצא לנו קושיא אחרינא על דברי התוס' דמאי מקשין הכא וגם מתרצין שהוא

את"ל דילפינן קולא מנדה נימא דבאמת קושית הגמ' ותירוצא הכא הוא דמקשה למאי הילכתא איתקש לשרץ לוקשה לנבילה או לנדה ומשני למשמשין ר"ל דבא להורות מן כל חרם אמשמשין כמ"ש והי' נ"ל לומר שזה כוונת המהרש"א בק' ראשונה שלו אבל זה לק"מ דאם כוונת הגמ' כן מאי מקשה לר"ע הא גם לרבנן קשה זה הקושיא וזה התירץ אלא ודאי דמקשה לר"ע ל"ל כלל היקשא דשרץ ומשני דעיקרו קאי למשמשין ומקשין ומתרצין הכל שפיר היטב ודוק: בתוס' בד"ה למשמשי' פ"ה וכו' עד ובזה לא יתיישב פ"ה וכו' ע"ש ונ"ל ליישב פ"ה לענ"ד ע"פ מ"ש התוס' לעיל בד"ה אמר רבה במשא כ"ע ל"פ וכו' ע"ש עד ולרבנן נמי וכו' וצ"ל במאי פליגי ר"ע ורבנן וכן ר"א ורבה אליבא דר"ע וצ"ל בהא פליגי לרבה אליבא דר"ע ילפינן מתזרם להקשות לנדה כל החומרות וע"ה היקשא דשרץ רק למשמשין ולרבנן אליבא דרבה וכן לר"פ אליבא דר"א די לנו בחומרא אחת מנדה מהך דתזרם וכן כ' התוס' לקמן אלא דשם כ' אף בלא היקשא דשרץ ואליבא דרבה לרבנן די לנו בחומרא אחת כיון דיש היקשא דשרץ וא"כ י"ל לפירש"י דאית ליה ג"כ לרבנן נפיק משמשין מכל חרם אף דלא מייתר וא"כ מקרא דשרץ נפקא ע"ז ומשמשי' לטמאות רק כשרץ וא"כ די לנו מתזרם דנדה לטמאות הע"ז עצמה במשא ולא משמשין ודוק: אמנם ע"פ ק' המהרש"א הנ"ל בסמוך ות' שכתבתי מתורץ פה ק' התוס' היטב אפירש"י והוא דגם רש"י ס"ל דמשמשין נפיק מכל חרם לטמאותן אלא דנוכל למילף מנדה ג"כ וע"כ מוכח לרבנן מקרא דשרץ דמשמשי' אין מטמאין במשא דאל"ה יושאר קושית המהרש"א אהך היקשא דשרץ לוקשה לנבילה אלא ע"כ להורות גם אמשמשי' מכל חרם שאין מטמאין רק במגע וכמ"ש בתירץ וא"נ תרווייהו נפיק משרץ וא"ל לרבנן דילמא קאי אמשמשי' ויטמא ע"ז גם באבן מסמא לק"מ דרבנן סברי דעיקר קרא קאי אגוף ע"ז וכל חרם קאי אמשמשין וע"כ גם לפי' התוס' צ"ל כן דאל"ה קשה כן גם לפי' התוס' דהא כל חרם לא מיותר ודוק: בתוס' בד"ה ולוקשה רחמנא לנבילה וכו' עד ובקונטרס פירש וכו' ר"ל וא"כ לק"מ הך קושיא דשם לא מיותר מידי אמנם הוא תמוה דמשמע דתוס' לא פירשו כן ולמה ונלע"ד דלפי' התוס' שכ' לרבנן נפיק משמשי' מכל חרם ליכא למימר דקושיתו דל"ל היקשא דשרץ דא"נ האיך נדע משמשין מכל חרם ואין לומר דלא צריך כל חרם דמשרץ גופא הוי נפיק משמשין דהא כל חרם לא מיותר כמ"ש התוס' לעיל וע"כ מפרשין גם כאן ולוקשה לנבילה דדמייא טפי וע"כ כ' שפיר אמאי דהוקשה למת וכ"כ ולמ"ש אני ליישב פירש"י דג"כ ס"ל דלרבנן נפיק משמשין מכל חרם ע"כ צ"ל גם לרש"י כן דמ"ש לא צריך לאקושי לשרץ היינו לענין ע"ז ודמייא לנבילה ודוק: בתוס' בד"ה ור"א וכו' ע"ש עד סופו ותורף דבריהם דע"כ א' לא גרסינן או דהא איתקש לשרץ או הך קושיא ור"ע למ"ה וכו' וא"כ נשאר דברי רש"י תמוה דגרס שניהם שכ' למשמשי' תירוצא היא ונ"ל לקיים שניהם כמ"ש לעיל דגמ' מקשה ור"ע למ"ה איתקש לשרץ ר"ל ליקש הך היקשא לנבילה כמ"ש המהרש"א לעיל ומשני למשמשי' ר"ל להפיק משמשי' מכל חרם כמ"ש אני בת' דהכא ודאי י"ל כן דהכא לא קשה לרבנן רק לר"ע ואפשר דהתוס' נאדו מזה משום דלעיל ע"כ אין הפי' כן דא"כ לוקשה גם לרבנן כמ"ש לעיל בדברי התוס' אם כן גם כאן אין הפי' כן וגם משום דאם רצה להקשות כן קשה גם מהכא לוקשה לעיל לרבה לרבנן כן: אמנם אינו קושיא דהא כדאיתא והא כדאי' והא דלא מקשה לרבה כן אליבא דרבנן היינו משום דרצה להקשות

אליבא דר"ע דיותר קשה ל"ל כלל היקשא דשרץ וכיון דמשני למשמשין תו לא קשה גם לרבנן וכמ"ש משא"כ לר"א לא קשה אלא לר"ע לוקשה היקשא דשרץ לנבילה מקשה הכא ודוק ואין צריך למחוק הגירסא בשביל זה ודוק: דף פג ע"ב במשנה מנין לספינה וכו' והגמ' שעלה כולו עד ברייתא ג' עגלות עם כל התוס' שעליהם ועם פסקי הרמב"ם שבהם התמוהין בארתי הכל בקונטרס דרשות בדרוש בפ"ע בדרושי כל משניות דמנין שכתבתי שם וכן המימרא דת"ר מדרס כלי חרס טהור עם סוגיא דגמ' הנאמר עלה שהוא מאד תמוה בארתי בע"ה הכל בקונטרס הדרושים באורך בטוב טעם קרוב לאמת והרוצה לעמוד עליהם יעיין שם: דף פד ע"א אך זה אמרתי לפרש לפי פשוטו כאן הא דמייתי ג' תיבות הן וביותר תמוה שכ' התוס' ואי משום דהיא סיפא דג' עגלות וכו' מה זה תירץ משום שהיא סיפא כיון שהוא בבא בפ"ע ואין שייך כלל לעיל ונלע"ד דעיקר הוכחתו מג' תיבות ואעפ"כ צריך לאתוי דר' יוחנן ע"פ מ"ש התוס' לעיל בד"ה ולחנניא נר' לר"י אפי' יש בה מ' סאה והוא מוכרח דאל"ה ודאי טמא בלא"ה וא"כ קשה היכי מוכח מעגלה של אבנים דילמא מיירי שאין בה מ' סאה לכך מייתי הך דג' תיבות דקתני בה הבאה במדה טהורה מכלום ואי איתא דהך עגלה מיירי דוקא באין בה א"כ משכחת ד' עגלות דליחשוב נמי הבאה במדה כמו בתיבה וש"ת הא הוי דין א' דאף של אבנים טהורה מכלום כמו הבאה במדה וא"כ ס"ס הוי ג' לכך מייתי אמר ר"י ואם יש בה בית קיבול וכו' וא"א דהבאה במדה טהורה מכלום אף אם יש בה בית קיבול רמונים א"כ הוי ד' עגלות ולמה לא תנא לה גבי עגלו' כמו בתיבות אלא ע"כ דבעגלות אף אם יש בה מ' סאה נמי טמאה משום דמטלטל ע"י שוורים ולא מיתניא הך דבא במדה אלא גבי תיבות שאין עשוי לטלטל אף ע"י שוורים ולכך לא מקשים התוס' אלא אם כן הו"ל לאתוי ג' עריבות ודוק: ברש"י בד"ה מפץ במת מנין וכו' עד ממגע שרץ וכו' עד מגע במת והוא תמוה כמ"ש המהרש"א ונלע"ד דרש"י נקט לפרש ע"פ סוגיא דב"ק דקאמר ומייתי לה בין לטומאת ערב ובין לטומאת ז' נימא דיו ומשני התם דאפ"ה מוכח שניהם ע"ש לזה בא רש"י לפרש שלא תאמר דקאמר במת דשרץ בלא"ה טמא לכך מוכח שפיר במת דלא נימא דיו משום דמיפרך ק"ו לכך כ' רש"י שאינו כן שבאמת אף ממגע שרץ טהור וכ"ש במת וקאמר מנין אף במת וכ"ש בשרץ וילפינן שניהם כדמשני שם או רש"י בא לפרש משום דמקשה והא לית לי' טהרה במקוה והיינו משום שאין לו שום טומאה אף בשרץ וא"א דדוקא במת בעי מנין אבל בשרץ טמא בלא"ה הוי ליה שפיר טהרה במקוה כמ"ש רש"י לקמן וכמו שנבאר אנן לקמן בעזה"י לכך הקדים רש"י לפרש דאף משרץ טהור ושפיר מקשה וק"ל: בתוס' בד"ה דל"ל טהרה במקוה וכו' עד כדאמרין בהעור והרוטב וכו' לכאורה תמוה דהא עיקרה היא בברייתא במס' פסחים פ' א"ע אלא שמייתי לה בהעור והרוטב אמנם בהך ברייתא לא קתני אלא שבטלה מתורת אוכל ולא קתני הך שטמא מדרס אלא אביי מקשה מהך ברייתא בהעור והרוטב א"כ מצינו לאוכלין שטמא טומאה חמורה משמע דסבירא ליה שטמא מדרס שפיר מקשים וק"ל: ועפ"ז נלע"ד לתרץ קושייתם לשיטת רש"י דאליבי' לא שייך תירץ התוס' דהתוס' לשיטתם דפירשו דמיירי במפץ של שיפה וגמי שאין במינם כלל טהרה במקוה ע"כ הא דמשני בגמ' שאני התם הואיל ויש במינו טהרה במקוה צ"ל שיש בגידולי קרקע טהרה במקוה אע"פ שאין מינו ממש א"כ ה"נ לגבי אוכלין אע"פ שאין במינו טהרה במקוה

כיון שהוא ג"ק מיקרי יש במינו כמו שיפה וגמי אבל לפירש"י דמפץ היינו של עץ וא"כ שפיר משני דיש במינו ממש בשל עץ טהרה במקוה אבל באוכלין שאין במינו טהרה לא מצינו שיטמא מדרס ונשאר הקושית תוס' לדוכתא: אמנם עפמ"ש דהקושיא אינו אלא על אביי דהעור והרוטב לק"מ די"ל דאביי ס"ל כרבא דהכא דאית לי' טעמא אחרינא לכ"ה במסקנא דאין טמא מדרס ולא תלי כלל בטהרה במקוה וכן מוכרח בלא"ה לרש"י לקמן כמו שנבאר ודוק: בתוס' בד"ה מפץ במת מנין פ"י בקונטרס וכו' ואין נר' לר"ת וכו' והוא תימה על פירש"י וכן ק' התוס' לקמן בע"ב בד"ה והא לית להו טהרה במקוה הוא קשה על פירש"י דלא שייך תירץ התוס' דלקמן לרש"י כיון דלדידי' אף פשוטי כלי עץ ל"ל טהרה במקוה והאיך אמרו שם לטומאת ערב וז' ונלע"ד לתרץ בטוב טעם דודאי אף לרש"י ס"ל סברת התוס' דאף לפשוטי כלי עץ מצינו לו טהרה בקרא במדין דכתיב כל כלי עץ תתחטאו אלא דלכאורה סברת התוס' אינו דהיכא נוכל לומר דכל כלי עץ קאי גם אפשוטי כלי עץ הא שם לא צוה לטהר אלא מטומאת מת כדמשמע פשטי' דקרא כל הורג נפש ופשוטי כלי עץ אינו מקבל טומאת מת כלל מדאורייתא וגם בר מן דין לא משכחת כלל טומאה בפשוטי כלי עץ במדין דהא אינו מקבל שום טומאת מגע רק בזב טמא מדרס וגוים אין מטמאין בזיבה מדאורייתא וא"כ לא משכחת כלל טהרה אפשוטי כלי עץ בקרא: אמנם סברת התוס' הוא קיים אליבא דאמת דנפקא לן מק"ו דהכא דכל פשוטי כלי עץ המיוחד למדרס מקבל טומאת מת ושאר טומאות א"כ שפיר נפקא לן מכל כלי עץ דקאי אף אכלי עץ הפשוטין שמיוחדין למדרס ונטמאו במת או שאר טומאת במדין שיתחטאו אבל רש"י הלא כתב זה לפרש דברי המקשה ומקשה שפיר היכי קאמר מפץ שטמא בזב א"ד שיטמא במת משמע אף שאם אין טמא במת טמא בזב וקשה אם אין טמא במת ושאר טומאת אין טמא ג"כ בזב דהא אם אין טמא במת ושאר טומאות אין לו טהרה במקוה מזב שאינו בכלל כל כלי עץ תתחטאו וכיון שאין לו טהרה במקוה אין טמא מדרס הזב ומנין לו ק"ו למת ושפיר פירש"י לפי ס"ד הזה אין לו שום קרא לטהרה במקוה אבל לפי דמשני יש במינו וכן לת' רבא והוי ק"ו שפיר אף לטמא מת במפץ שפיר אמרו בב"ק ובסוכה שיש לו טהרה במקוה ושייך בי' טומאת ערב וז' ודוק היטב כי הוא נכון מאד לענ"ד: בא"ד ואור"ת דהכא במפץ של שיפה וגמי וכו' לכאורה הוא תמוה מנ"ל להקשות הכא דילמא מיירי בשל עץ והוא מוכרח שהרי שם בב"ק מקשה וקמייתי לטומאת ערב וז' והיינו בשל עץ כמ"ש התוס' לקמן ושם וא"כ מנ"ל להקשות הכא וגם שם בב"ק קשה להיפך מנ"ל להקשות דילמא מיירי רק בשיפה וגמי ועיין בתוס' לקמן בד"ה והא לית להו טהרה במקוה ונלע"ד לבאר דלת' הראשון שכ' שם דהאי ק"ו אהני נמי לפשוטי כלי עץ והיינו ודאי להך תירוצא ס"ל להתוס' דלשון מפץ לא משמע כלל של עץ דלא מיקרי מפץ אלא של שיפה וגמי וא"כ לק"מ כאן דמקשה שפיר אלא שם מקשה משום דהאי ק"ו אהני ג"כ לפשוטי כלי עץ אלא שצריך פירוש דקשה מנ"ל להקשות שם דילמא באמת לא אהני לפכ"ע לטומאת מת דאמרי' דיו כיון דלא הוזכר בברייתא אמנם פירושם גלוי דלזה כ' רש"י ותוס' דמק"ו דהכא קי"ל בכל דוכתא כל המטמא מדרס טמא מת ואם נאמר דפכ"ע אינו טמא מת ומדרס ודאי טמא מכ"ש לפי' התוס' דהא יש לו טהרה במקוה ודאי טמא מדרס ע"כ דג"כ טמא מת מהאי ק"ו וקשה נימא דיו והוא מרומז בדברי התוס' הנ"ל שכ' אהני ג"כ לפכ"ע דטמאים במת

וכו' ר"ל דע"כ טמאים במת מהאי כללא דכל המטמא וכו' אכן לתירוץ השני שם דמיירי בכל מפצים ע"ש קשה בשלמא שם מקשה שפיר ג"כ מהאי כללא אלא דכאן קשה מנ"ל להקשות דילמא מיירי רק במפץ פכ"ע דמיקרי ג"כ מפץ ודוחק לומר משום דנקט סתמא דהא נקט שטמא בזב ושל שיפה אינו טמא מדרס משום שאין לו טהרה במקוה ומהאי כללא דכל המטמא מדרס טמת מת לא מוכח כלל דהא להך סברא אף מדרס אינו טמא וצ"ל דע"כ מוכח שפיר שמיירי ג"כ בשיפה וגמי עפמ"ש התוס' בד"ה מה פכין קטנים וכו' ע"ש ואי מיירי רק בפכ"ע קשה למה נקט פכין קטנים דעדיין איכא למיפרך שכן מטמא מאויר וצ"ל כלים יוכיחו וא"כ מכלים לחוד נמי יליף וא"ל שנעשה אב הטומאה דהא ג"כ פכ"ע נעשה אב הטומאה לשיטת התוס' כמ"ש גם המהרש"א בתוס' שם אלא ע"כ דמיירי גם בשל שיפה וגמי שאין נעשה אב הטומאה והוצרך לומר פכין קטנים משום שיפה וגמי ודוק: בא"ד כדפי' לעיל בפ' במה אשה וכו' עיין במהרש"א ונעלם ממנו דברי התוס' בהך פ' ב"א בדף ס"ו ע"א בד"ה כוורת שהקשו כיון דלא חזי לישבה וכו' ותירצו א"נ הך טומאה דרבנן היא וכך נמי בשיפה וגמי דמ"ש ואף לתירוץ הראשון הוא דוקא גבי קש ולא שיפה ובמדרס ודאי טמא כמ"ש שם והוא מוכרח דהא גבי מדרס לא כתיב שום מין רק כל המשכב משא"כ גבי שאר טומאות כתיבי בפירוש איזה מינין טמאים בגד ועור וכו' ולא שאר מינין וק"ל: ומ"ש דהא יש להם שאר טומאות במיוחד למדרס לא ידעתי קושיתו שהרי כתבו לבד מטומאת מדרס ר"ל מהמיוחד למדרס ודאי יש לו ג"כ שאר טומאות מק"ו דהכא ותוס' כ' לפי ס"ד דקאמר מפץ במת מינין ומ"ש דאין לו שום טומאה היינו ודאי אם אינו מיוחד למדרס אין לו שום טומאה ר"ל לא מת ושרץ ומגע נבילה וזב וכיוצא וק"ל ע"ב בגמ' ודין הוא וכו' י"ל נימא איפכא לטהר מפץ בזב מק"ו וא"ל לחומרא מקשינן דלא שייך חומרא בטומאה לשרוף תרומה וקדשים ועכ"פ נאמר כיון דאיכא למימר הכי והכי כל חד תיקום אדוכתי' וא"ל משום דכתיב כל המשכב דמשמע הכל הא ממעטינן גם כ"ח וכל דל"ל טהרה במקוה וצ"ל משום דכ"ח וכיוצא הוי כאלו כתיב בפירוש דכתיב משכבו משא"כ מפץ הוא ע"כ בכלל כל המשכב אע"פ שאינו דומה ממש כדאמרינן בסמוך משא"כ במת דלא כתיב שום מיעוט בשיפה וגמי רק שאין כתיב ושפיר דרשינן ק"ו וכן פכ"ע אע"ג דדרשינן דומיא דשק היינו באינו מיוחד למדרס דודאי קרא לא מיירי במיוחד למדרס כיון דפירש המינין ובמיוחד למדרס הכל טמא מדרס עכ"פ וא"כ שפיר דרשינן ק"ו לטמא את המיוחד למדרס ומוקמינן קרא באין מיוחד משא"כ להיפך לא דרשינן להוציא קרא דכל המשכב ממשמעותי' ודוק: ברש"י בד"ה מי לא עסקינן דיחדינהו לאשתו נדה וכו' עד ובהיסט נמי לא מטמא וכו' והוא תימה גדולה שהוא נגד ברייתא מפורשת בריש נדה כמ"ש רש"י בעצמו לפרש שם ונלע"ד לתרץ דודאי מסברא אין לטהר די"ל דמיקרי בא לכלל מגע שעומד להפתח ולכך קתני בברייתא שטמא אלא דלרבא כתב כאן רש"י שפיר דע"כ רבא אית ליה כן דפי' התוס' דחוק מאד והיינו שמוכח מקרא זה דרבא דטהור בהיסט דכמו שמוכיח רבא דמדרסו טהור מי לא עסקינן וכו' מכ"ש מוכח מזה הלימוד דהיסטו טהור דאי הסיטו טמא פשיטא דקשה מי לא עסקינן שהסיטן נדה אלא ודאי דזה לא מיקרי בא לכלל מגע לכך הסיטו טהור ודוק: אלא שעדיין אין מתורץ הברייתא שם וגם איך יפלוג רבא אברייתא דשם אמנם גם זה נ"ל לתרץ דהנה גם כאן קשה איך פליג רבא אחזקי' וגם

אבריית' דתנא דבי ר' ישמעאל לעיל דילפי ממשכבו וצ"ל משום דרבא לית ליה התירוץ
דלעיל יש במינו והוקשה לו הברייתא דמפילך אמר דע"כ הך ברייתא דמפץ פליגי
אתנא דר"י וחזקי' וס"ל אע"ג דל"ל טהרה במקוה בעלמא טמא מדרס וכ"ח מטהר מהך
קרא תדע דלא אמר רבא טעמא דידי' לעיל אלא ודאי שלא אמר אלא לתרץ ברייתא
דמפץ דס"ל כ"ח טהור ממדרס מהך קרא וא"כ להך ברייתא ודאי אף הסיטו דצ"פ טהור
וכמ"ש אבל תנא דבי ר"י לעיל וחזקי' דמפקי מדרס כ"ח מקרא אחרינא ע"כ לית להו
הך לימוד דצמיד פתיל דאל"כ למה להו משכבו וא"כ לדידהו דלא מוכח מקרא דטהור
ודאי מוקף צ"פ טמא בהיסט וא"כ ברייתא דשם אתיא כוותיהו ורבא גופא שם אית לי'
טמא בהיסט וכאן לא אמר אלא להך ברייתא דמפץ ודוק: בתוס' בד"ה ומה פכין קטנים
תימ' דמסאה ותרקב וכו' ונלע"ד לתרץ כי ודאי אף שאין לו טהרה במקוה ולא שייך
טומאת ז' אף במת ומכ"ש לפי המסקנא בב"ק דתנא טומאת שרץ גמור זה הכל אי אית
ליה טהרה במקוה אבל כאן דמיירי בדבר שאין לו טהרה א"כ קשה נימא דיו אתחילת
דינא דכלים שמטמאין במת אינם רק ז' ימים והכא אם נטמאם אף בשרץ יהא טמא
לעולם וא"כ אין למילף ק"ו לטמאותם יותר משם ואף דמיפרך ק"ו עכ"פ לא הוי א"ש
להך תנא דאית לי' דיו אף דמיפרך ק"ו לכך נקט כ"ח דג"כ לית להו טהרה וליכא דיו
לא מתחילת דינא לא מסוף דינא אף למפץ דל"ל טהרה ושם בב"ק שקיל וטרי אמפץ
דאית לי' טהרה ודוק: בא"ד וי"ל דטפי ניחא לי' למיעבד ק"ו וכו' ונלע"ד טעמא דאי הוי
עביד ק"ו מפכין גדולים שמקבלין עכ"פ טומאת מגע בזב אלא שאינו אב הטומאה כמדרס
ואפ"ה טמאין במת אף אב הטומאה מפץ וכו' א"כ הוי רק קולא וחומרא בטומאה שפיר
הי' יכול לומר משכב ומושב יוכיח שטמא בזב וטהורין במת כמ"ש המהרש"א אף
שטמאים במגע מת עכ"פ פירכא דקולא וחומרא איכא שהרי מו"מ חמור יותר בזב מבמת
אף שיש לדחות כמ"ש המהרש"א הוא דחוק אמנם עכשיו א"ש טפי דיליף ק"ו מטהרה
לגמרי וטומאה לגמרי שהרי פ"ק טהורין לגמרי בזב אפ"ה טמאים לגמרי במת לכל
טומאתו מפץ שטמא לגמרי בזב א"ד שלא יהא טהור לגמרי במת וא"כ תו ל"ל כלל
מו"מ יוכיח ודוק: בתוס' בד"ה מפץ שטמא בזב וכו' וא"ת כ"ח המצ"פ יוכיח לכאורה
נ"ל דאין כאן קושיא דאי הוי מיקרי טהור במת לא הוי טמא אף בזב דלא בא לכלל מגע
אלא משום דעומד להפתח מיקרי בא לכלל מגע וא"כ מיקרי ג"כ טמא במת שהרי בא
לכלל מגע אף במת אמנם כד דייקת הוא ממש תירץ התוס' מ"ש ובמת אם הי' כזית
בתוכו וכו' שאין לו פי' אלא ע"פ מ"ש וכיונו לזה ודוק היטב: בתוס' בד"ה והא ל"ל
טהרה במקוה וכו' עמ"ש לעיל פירוש שני התירוצים אמנם מה שהקשה המהרש"א
אמ"ש התוס' מהאי ק"ו לא ידענא מאי קשה לי' שתוס' לא כתבו אלא דמעיקר הק"ו מזב
הנ"ל נפיק גם פכ"ע ובאמת נפיק מפלגא דדינא והא דנקט פכין קטנים משום מפץ של
שיפה וגמי וק"ל: במשנה דערוגה ברש"י בד"ה ואחת באמצע וכו' עד כדתנן לגבי ראש
תור וגבי ב' שורות והרי יש כאן היכר גדול שלילות לשון רש"י אינו מובן מעיקרא
מוכח מראי' גדולה ואח"כ כ' כדתנן ואין לשונו משמע שהוא עוד ראי' דהל"ל וכדתנן
וגם היכר גדול אינו מובן וגם הוא תמוה דמראש תור אדרבא מוכח להיפך דהא קי"ל
אין ראש תור בערוגה בין לרב בין לשמואל אפי' מערוגה לערוגה מכ"ש בערוגה עצמו
וכמו שנבאר בגמרא בעזה"י וגם הראי' מן ב' שורות ג"כ מוכח להיפך דהא קתני התם

בשורה אחת אסור מכ"ש ב' מינין בערוגה אחת כמו שמקשה הגמ' לקמן מהך משנה אע"ג דמשני התם איכא שראכא עכ"פ לא מוכח מיני' להקל וגם התירץ הוא רק לחז מ"ד: אמנם כד דייקנין דברי רש"י עולין כהוגן וצדקו מאד לשיטתו והיא נכונה כמו שנבאר בעזה"י והוא כי רש"י בא לבנות בנין להביא ראי' לפירושו במשנה דעל ד' רוחות היינו כל הרוח לבר מגרעין אחת של קרן לאפוקי מהמפרש ומפי' תוס' ופירושו מוכרח בגמ' ע"פ שיטתו בגמ' כמו שנבאר בעזה"י והתוס' שכ' כדמוכח בגמ' להיפך היינו ע"פ שיטתם בגמ' ע"ש והוקשה לו מנ"ל להתיר בלי שיעור יניקה ולפרש המשנה כן ומביא ראי' מכלאי כרם דשיעור יניקה ע"כ אין הטעם משום שיונקין מהדדי אסור אלא משום היכר שלא יהא עירבוב בעינן שיעור אבל אם אינו מעורב אע"פ דינקי מהדדי ומביא ראי' גדולה דא"א דיניקה אוסרת לא ה' מהני אפי' גדר אע"פ שהוא חילוק מחיצה סוף סוף ינקי ואם בכלאי הכרם אין יניקה אוסרת שהוא דאורייתא מכ"ש בכ"ז דרבנן דאין יניקה אוסרת רק שלא יהא מעורב רק אכתי אינו מוכח דהיכר בעלמא נמי מהני דשם הוא חילוק מחיצה ותדע דודאי ראש תור ושתי שורות לא מהני בכלאי הכרם אלא משום דהוי דאורייתא בעינן חילוק מחיצה וכ"ז דרבנן מהני אפי' היכר והוצרך להביא ראי' ע"ז לזה סיים ראייתו כדתנן גבי ראש תור והוא שרש"י אינו מפרש ראש תור שהיכר הוא משום שהוא מחודד ראש משולש והשדה בשוה כמ"ש התוס' אלא פשוט אע"ג שהוא ג"כ שוה אלא כיון שהוא שדה שלימה של ירק אחר וזה הוא קצה שדה אע"פ שאצלו שדה ירק אחר מפני שכל א' הוא שדה שלימה לא הוי עירבוב ולא נקט ראש תור אלא שניכר שהוא סוף שדה אחר ע"י שמתקצר המענה אבל באמת הוא שוה בשוה עם זה השדה ופי' זה כתב רש"י ממש להדיא בגמ' שכתב ראש תור קרי לי' וכו' משמע דאין עיקר ההיתר משום זה וכן משמע במשנה שמסיים מפני שנראה סוף שדה משמע שזה הוא ההיכר מאי שהוא סוף שדה ולא שום היכר אחר וכן הוא מוכרח שם בגמ' לפירש"י כמו שנבאר בעזה"י וכן נמי מוכח להדיא לפירש"י מהך ב' שורות קשואין שרש"י מפרש שהוי כלאים אלא משום דהוי כל א' ב' שורות הוי כ"א שדה זהו ההיכר שאינו מעורב אע"פ שאין שם שום היכר ולא הרחקה וזרועין בשוה אפ"ה זה הוא ההיכר שכ"א הוא שדה א"כ דבכ"ז דרבנן מהני היכר בלא מחיצה דכעין דאורייתא תיקון ולא ממש כמו דאורייתא או אפשר משום דכלאי הכרם דהוי אילנות לא מהני היכר כ"ש רק מחיצה תדע דהא ג"ט הרחקה לא מהני אבל הכא בכ"ז כיון דמהני היכר בעלמא א"כ אף בערוגה אחת היכר דהוי היכר נמי מהני אלא דאין ראש תור בערוגה כיון דלרש"י אין שם היכר אלא מה שהוא כל א' ערוגה בפ"ע וזה לא מהני אלא בשדה אבל בערוגה כולם נראין כשדה אחת וכן בשורה אחת של קשואין וכו' ואין כאן היכר כלל אבל הכא הרי לך היכר גדול א"כ אף בערוגה אחת מהני ותדע שהרי ר' יוחנן מתיר ג"כ בהכיר עיגול אף שאין בין ערוגה לחבירו רק ב' טפחים לרש"י וכן בערוגה עצמו מעיגול לקרנות וכן לרב אשי אם היו זרועין שתי וכו' והא דהוצרך רש"י להביא ממחיצה דכלאי הכרם כיון דליכא הוכחה מיני' להיכר בעלמא ועיקר הוכחה מאי שסיים מראש תור ושתי שורות וכו' הוי לי' להביא רק זה לק"מ שזה עיקר פירושו מכלאי הכרם שהתחיל בו תדע שהרי לא הביא עיגול דר' יוחנן וביותר הך דרב אשי אם היו זרועין שתי וכו' שהוא ראי' מפורשת לדברי רש"י אלא שרש"י פרשן הוא ובא לפרש שלא יקשה לך

היא גופא שהרי משמע פשט דברי הגמ' דבעינן שיעור יניקה שלא יהו יונקין א' מחבירו כמו שאמר ה' בו' לא ינקי מהדדי וא"כ קשה מאי מהני היכר הא עכ"פ ינקי מהדדי והיינו צריכין לדחוק ולפרש פי' אחר כמ"ש התוס' או ישאר קושיא ע"ז כתבו לפרש שבאמת מאי שיונקין מהדדי לא אסור אלא שיעור יניקה הוא במקום שאין היכר שיערו חכמים בשיעור יניקה הוי היכר שכל א' הוא בפ"ע ולא מערבבי והיינו ודאי משום שכמו שיונק מתתאי כל כך מתפשטין העלין מלמעלה ומערבבי לכך אם מרחיק שיעור יניקה תו לא מערבבי תדע שבגמ' מאי שמקשה אשמואל דאמר ערוגה בין הערוגות ומקשה הא מערבבי כיון דאין בין ערוגה לחברתה אלא ב' טפחים פירש"י דעלין מערבבי אלמא דטעם שיעור ג"ט דיניקה היינו משום עירבוב עלין למעלה ולא משום איסור יניקה והא דנקט לשון זה שם נבאר בעזה"י שם וכיון שכן שפיר מהני היכר והביא ראי' גדולה לזו דיניקה לא אסור דאפי' בכלאי הכרם דשם הוא שיעור יניקה ד' אמות מדאורייתא מהני גדר וכו' אע"ג דינקי אלא ע"כ דשיעור יניקה הוא משום היכר וא"כ ה"נ מהני היכר כדתנן ראש תור וכו' והכא אע"ג דאין שדה בפ"ע הרי הוא היכר גדול וכו' כנלע"ד ברור וצלול פשט דברי רש"י כפשוטן והארכתי שהוא הצעה גדולה ועיקר לפירש"י בכל הסוגיא ודוק: אבל תוס' חולקין על פי' זה דאזלי לשיטתייהו דכלאי זרעים ג"כ מדאורייתא ובעינן היכר גדול טפי כמו שם וגם כתבו דראש תור הוא מחודד והוי היכר ואפ"ה לא מהני בערוגה רק בשדה ובעינן תרווייהו וגם האיכא מקום קרנות לא משמע להו כפירש"י כמ"ש בגמ' וכמו שנבאר בעזה"י לכך פירשו דכאן לא מהני היכר ובעינן הרחקה אף ברוחות כמ"ש בגמ' ובהך דר' יוחנן פירשו שיש הרחקה שלש טפחים בין ערוגה לערוגה אע"ג דמעיגול לקרנות לא הוי הרחקה ואפ"ה שרי גם לפירושם צ"ל דמעיגול לקרנות הוי היכר טפי ומהני כמו ראש תור ובשדה דבהיכר גדול טפי ודאי מודים כמו בכלאי כרם וכן הך דב' שורות הוצרכו לפרש דקשוואין ודלועין וכן דלועין ופול המצרי לא הוי כלאים זה בזה ע"ש בגמ' בתו' משום לדידהו לא מהני גם היכר שדה לחוד שבפ"ע רק גם ראש תור אלא שקשה לפירושם הך דרב אשי אם היו זרועין שתי וכו' דהוי ממש כמו הכא בערוגה ואפ"ה הצריכו הרחקה וצ"ל דהוי היכר טפי ודוחק או נ"ל שלא גרסו אותו בגמ' ע"ש אמנם לשיטת רש"י נכון טפי כמו שנבאר גם בגמ' ודוק: במשנה מנין לערוגה שהיא ו' על ו' וכו' עד זרעה לא נאמר וכו' הא דנקט דוקא זה הלימוד לפירש"י א"ש דאד' רוחות לא צריך לימוד דהוי היכר אלא עיקר לימוד אחת באמצע דאע"ג דלא ינקי ה"א דהוי עירוב כמ"ש התוס' לקמן בד"ה וקי"ל דעיקר לימוד דאם מרחיק שיעור יניקה שרי ולפירש"י לא קאי אלא באמצע ובקרא כתיב ד' ואזה לא צריך לימוד לכך מדייק זרעה לא נאמר וכו' והוי ה' ומוכח אחת באמצע וזה עיקר לימוד ודוק: ברש"י ואחת באמצע גרעין א' אע"ג דבמשנה נקט סתמא ואין שוין דבד' רוחות ממלא כל הרוח ובאמצע הוא גרעון א' לק"מ דשם נקט ד' רוחות משמע כל שנקרא רוח אבל אמצע לא נקרא אלא נקודה אמצעית השוה לכל צד ואם זרוע עוד גרעין לא יהי אמצע ממש ודוק: עיין במהר"מ שהקשה הא גם באמצע יכול לזרוע שורה שלימה ממעלה למטה ר"ל כזה **ציור בספר** דאע"ג שמקורב למעלה ולמטה ל"ל בה כיון דאיכא היכר שהם זרועות צפון ודרום וזו מזרח ומערב כמ"ש רש"י בהצדדין ולשורת הצדדין הוא מרוחק ג"ט כן הוא תורף דבריו כי בדפוס הוא מוטעה ויותר נ"ל דהזרעוני

אמצעי יכול לזרוע באורך וברוחב לפירש"י כזה **ציור בספר** *וג"כ איכא היכר ושיעור והוא קושיא חזקה ומה שתי' מהר"מ כסברת התוס' דלקמן הוא תמוה דע"כ רש"י לא ס"ל סברא זו שהרי הקשה אמפרש דליזרע ט' זרעונין ודוק אמנם כד דייקת לק"מ שהרי רש"י מפרש לעיל ברוחות זורע עד סמוך לקרן וע"כ צ"ל דבקרן גופא ודאי אסור והיינו משום שאותו גרעון שבקרן ממין אחר אתה יכול לצרפו לאיזה רוח שתרצה וא"כ יהא שני מינין בשורה אחת סמוך ממש בלי היכר ובלי הרחקה א"כ ה"נ אם יזרע עד למעלה ולמטה או אף סמוך אותו גרעון שלמעלה ולמטה נגד אותו שורה מצטרף עם אותו שורה והוי ב' מינים בשורה אחת בלי הרחקה הראוי ובאמת אם לא יזרע זה הגרעין באמצע בכל רוח יכול לזרוע כך אלא רש"י מפרש המשנה והמשנה נקט סתמא משמע שזורע כל הרוח אף באמצע כמו שמוכיח רש"י בגמ' בד"ה קי"ל וא"כ ע"כ צריך לפרש דאחת באמצע דנקט היינו גרעין אחד ולא מין אחד תדע דלרש"י מדינא שרי ט' זרעונין אלא דהמשנה לא מיירי רק בממלא כל הרוח וכן הכא ודוק: בתוס' בד"ה מנין לערוגה וכו' עד ומה שפ"י הקונט' וכו' לישנא דומה משמע שמקושר עם הקודם ונ"ל לפרש שהתוס' כ' לעיל שזורע באמצע הרוח והיינו לא כל הרוח כמ"ש רש"י אלא באמצע טפח וג' חומשין כמ"ש התוס' לקמן וע"כ צ"ל דהתוס' לא ס"ל כמ"ש רש"י דשרי למלא את כל הרוח כיון דאיכא היכר והיינו ודאי משום דאינו היכר כל כך כמו ראש תור דראש תור היינו משולש וקיימא החוד של קרן נגד שורה שוה משא"כ לרש"י כמו שנבאר בעזה"י וגם ראש תור הוא עיקר ההיכר מפני שנראה סוף שדה אחר ולא הוי כלל מזה השדה ולא הוי עירבוב כלל וגם לחד מ"ד אין ראש תור בערוגה אפי' למ"ד יש ראש תור בערוגה היינו מערוגה לערוגה אבל לא בערוגה עצמה הוי עירבוב תדע דאפי' במרחיק שיעור יניקה צריך קרא ואל"ה הוי עירבוב וטפי מה' דשרי קרא אף דמרחיק שיעור יניקה הוי עירבוב מכ"ש בהיכר בעלמא ומגדר נמי אין ראי' דשם הוא מחיצה לחלוק לגמרי משא"כ הכא דהוי רק היכר בעלמא אלא דעיקר טעם רש"י משום דס"ל דכלאי זרעים הוי מדרבנן ואם בדאורייתא מהני היכר גדול בדרבנן עכ"פ מהני להיכר בעלמא דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ולא כדאורייתא ממש לכך כתבו תוס' ומה שפ"י הקונטרס שהוא מדרבנן אינו וכו' ולכך שפיר יש לפרש שגם בקרנות מרחיק כשיעור יניקה כדמוכח בגמ' לפי פירושם במקום קרנות לקמן דמשמע שהוא פנוי שלא נראה להם פירש"י לקמן וגם בראש תור לא נראה להם פירש"י ע"ש ושיטת רש"י בראש תור נבאר בגמ' בעזה"י במקומו ודוק: בא"ד ועוד דהתם בקידושין וכו' עיין במהרש"א שמוחק ועוד משום שלא כתבו טעם אמאי אין נראה אמנם למדתי בישיבה כשיטת מהר"ם כי א"צ טעם שאם מפקינן קרא מפשטי' לשיטת רש"י אין דרך הגמ' שיאמר בלשון דרוש דלא כפשטי' ואדרבא לשיטת מהרש"א לא שייך אין נראה כיון שהוא מוכרח הל"ל ואין לומר אם לא שתאמר משום דתוס' בקידושין מפרשים שם ע"פ שיטת רש"י בכאן אלא דכאן נראה להם דוחק זה הפירוש לכך כתבו אין נראה אבל למה לן למשכוני נפשין לדוחקא ולהגי' מה שא"צ ועוד נ"ל שא"א כלל לפרש כשיטת המהרש"א אפי' אי הוי הגירסא לפנינו בלא ועוד היינו צריכין להגי' ועוד מכ"ש שלא נמחק והוא כי איך אפשר לפרש שהתו' מביאין ראי' מקידושין אהא דפ' כל הבשר דכלאי זרעים היינו זרעים ממש וא"כ מוכח מפ' כל הבשר דהוי דאורייתא מדאמר שתעבתי לך

כיון דאתית להך דקדושין משם גופא מוכח דהוי דאורייתא ולמה להו להביא כלל דכל הבשר ואדרבא משם מוכח טפי מדצריך מיעוט בח"ל ש"מ בא"י הוי דאורייתא משא"כ בפ' כל הבשר י"ל שתעבתי לך מדרבנן וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון: וכן באמת מוכרח לפרש לשיטת רש"י והאי דקדושין מפרש שם התוס' בעצמם כשיטת רש"י ע"ש ודוק: בא"ד י"א דערוגה ו' נפקא לן וכו' והוא תמוה דהא אמר בגמ' וקים להו וכו' לפי' המהרש"א הוא דחוק ולפי פשוטו נראה כפי' מהר"מ אמנם צריך ביאור דמאי הוקשה להם דודאי י"ל דלזה לא צריך אסמכתא בשלמא אה' זרעונין צריך קרא כמ"ש התוס' דלא הוי עירבוב משא"כ אשיעור יניקה וכן דוחק לומר דר"ת פליג אי"א לכן נלע"ד דתוס' הוקשה להם אלשון מנין לערוגה ו' ע"ו וכו' כיון דעיקר אסמכתא לא הוי ע"ז רק לזרוע בערוגה אחת ה' זרעונין ועל השיעור ליכא אסמכתא הל"ל מנין שזרעין ה' זרעונין בערוגה והשיעור ממילא ידענא כיון דלא נפיק מקרא ולפחות הוי לי' למיתני אם הוא כשיעור וגם דין השיעור יניקה והיכר אין שייך לכאן למס' שבת דלא נקט הכא אלא קראי דאסמכתא אידי כמ"ש התוס' ורש"י ריש פרקין והשיעור לא נפיק מאסמכתא ואף את"ל דנקיט לה אידי עכ"פ לשון מנין לערוגה שהיא וע"ו לא שייך ולפחות הוי לי' למיתני מנין שזרעין ה' וכו' בערוגה שהיא וע"ו וכו' דליהוי קאי מנין אה' זרעונין ולא על וע"ו לכך מפרשין דשיעורא דיניקה ג"כ נפיק מאסמכתא וכן לרש"י דינא דהיכר ג"כ נפיק מקרא כיון דלא שרי אלא ה' זרעונין ואם מרחיק שיעור וזורע מעט הי' יכול לזרוע ט' אלא דמיירי שזורע כל הרוח כמו שמוכיח רש"י מן המשנה כן מוכח מקרא וא"ש טפי לרש"י דמנין קאי ע"ז שהוא קצת חידוש עכ"פ גם על זה ועל שיעור יניקה מלומר שקאי רק על אחת כמו שכתבתי לעיל לפי' תוס' אליבא דרש"י ודוק: וא"ל באמת למה להתנא אסמכתא לשיעורא כיון דקי"ל השיעור ושפיר נוכל לסמוך ע"ז כדאמר בגמ' י"ל לרש"י צריך קרא על שריותא דהיכר כמ"ש ולתו' צריך קרא דדוקא בו' שרי אבל בפחות מו' כגון הע"ה או פחות שיכול ג"כ לזרוע ה' זרעונין אפ"ה אסור משום ערבוביא או גזירה וגם אפי' בוע"ו לא שרי אלא ה' ז ולא ט' ומשום ערבוביא או משום גזירה כמ"ש התוס' לקמן וגם אע"ג דאיכא קרא צריך קי"ל די"ל דבעינן שיעור יניקה יותר מד' וקרא מיירי בזורע בד' זויות לכך הוצרך קי"ל וממילא מוקמינן קרא בממלא הרוחות וי"ל דהן הן דברי ר"ת לקמן ואצ"ל דפליג דכ' דאי לאו קי"ל לא הוי ה' בכמה ר"ל בכמה ירחיק וכנ"ל ודוק: ברש"י והמפרש ד' גרעינן טועה וכו' ע"ש ועיינן בגמ' ברש"י בד"ה וקים להו לרבנן שכ' ומאלו השנים אנו למידין וכו' עד מדלא קבע מקום לזרע הנזרע וכו' עד אפי' אם בא לזרעה נגד אמצעייתה וכו' עד מיהו הפרש זרעוני ערוגה וכו' משמע לכאורה שהוא מפרש שגם ברוחות זורע זרע אחת להדיא ואין ממלא הרוח גם שם כתב הוכחה אחרת מהכא אבל כד דייקת הוכחה א' ופירוש אחד הוא ומה שלא מפרש כאן פירוש שם סיום הוכחה והוא דהוכחה דכאן היא בנוי' על היסוד המוסד בכל הש"ס דהרחקת זרעים הוא רק ג' טפחים וא"כ שפיר מוכח דממלא כל הרוח ואין מרחיק כלל דאי תנא מקרא מיירי בהרחק ליזרע ד' זרעונין ותו א"צ רש"י יותר לפ' אבל בגמ' קאמר רק ה' בו' לא ינקי ואין מפורש דהוא שיעור ג"ט רק שממילא נלמד מאלו השנים ר"ל מאמצע וברוחות וקשה דלמא הדין עם המפרש שאינו זורע רק גרעין אחד משום הרחקה ובאמת שיעור יניקה יותר מג"ט אף שאינו

נוכל לומר מעט יותר וזורע הגרעין סמוך לקרן דא"כ למה אמר ה' בו' לא ינקי הא בפחות נמי לא ינקי וליזרע בקרן ממש לכך כ' רש"י ע"ז מאלו השנים אנו למדין אלא שיש לומר דילמא הרחקה ד' טפחים וחומש כשיעור אלכסון וזורע הך גרעין בקרן ממש וא"ש דוקא ה' בו' לא ינקי ולא פחות וע"ז כ' רש"י שא"ל כן דאם זורע גרעין א' הוי לתנא לקבוע מקום שיזרע דוקא אצל הקרן ממש והיכי נקט סתמא בד' רוחות משמע עכ"פ בכל מקום שירצה מהרוח זורע את הגרעין הזה להמפרש וא"כ הדרא קושיא לדוכתא להך מפרש ליזרע ט' זרעונין כיון דע"כ אף לדידי' מוכח דזורע את הגרעין אף נגד אמצעית א"כ ע"כ אף לדידי' סגי בג"ט וא"כ קיימת הוכחה שכ' במשנה שממלא את כל הרוח וא"ש הך לישנא שכ' גם שם בזרע אחת שהוא להמפרש וכדי לחזק ההוכחה שטועה ומה שסתם כאן פירש כאן ושניהם צריכין ודוק: בא"ד הילכך לכל רוח הוא ממלא וכו' ואפי' אין בין זרע וכו' לכאורה הוא תמוה שכל הדברים האלהכפולים שכתובין לעיל בתחלת דבריו ועליו הוא דן אמנם המה דברים מה שצריכין פה טובא להוכחתו שהרי הקשה על המפרש דא"כ ליזרע ט' וכו' וזה על פירושו נמי קשה על הקרא ותנא למה לא תנא רבותא טפי דזורע ט' זרעונין ולא לימלי את כל רוחות ע"ז פי' דזה רבותא טפי דט' אם הוא מרחיק כשיעור כבר נשמע מאחת באמצע אבל מזה שממלא את כל הרוח בה' זרעונין נשמע דין חדש דברוחות שרי אפי' אינו מרחיק וזה שסיים במתק לשונו הילכך ר"ל משום זאת הקושיא י"ל טפי דלכל רוח הוא ממלא ותו לא קשה דליזרע ט' ולא לימלי דקמ"ל זה ואפי' אין בין זרע וכו' ודוק: ובזה מתרץ ומדחה ג"כ פי' התוס' שזורע טפח וג' חומשין לכל צד אבל בזה ממילא מודחה דגם על פי' זה קשה ליזרע ט' ולא לימלי טפח וג"ח רק גרעין א' והוי רבותא טפי ותו לא שייך תירץ זה אבל לפירש"י וזה נמי מדוקדק טפי בלשונו אחר שדחה פי' המפרש שאינו זורע רק גרעין א' לכל רוח רצה לדחות גם פי' תוס' כתב הילכך ר"ל מחמת זאת הקושיא ע"כ צ"ל דלכל רוח הוא ממלא ולאפוקי אף פתות מעט כפי' התוס' דאז אם ממלא כל הרוח תו לק"מ דקמ"ל אפי' א"ב זרע וכו' אבל לשאר פירושים קשה לדוכתי' ליזרע ט' וא"כ ע"כ ל"ל אלא לכל רוח ממלא ודוק: ולפי' התוס' נשארה באמת הקושיא ליזרע כמ"ש תוס' באמת זאת הקושיא ליזרע ט' כיון דלפירושם לא הוי רבותא בד' טפי אבל לרש"י לק"מ וכן שאר הקושיות שהקשו שם בתוס' בד"ה וקים להו לא קשה כלום לפי' רש"י וכמו שבארתי דמקרא ג"כ מוכח דמיירי דוקא בממלא את הרוח כמו שמוכיח רש"י מהמשנה וא"כ ע"כ בערוגה ו' דווקא מיירי שיהא רחוק מאמצעית ג' דוק ותשכח שלק"מ כל קושיתם לפירש"י ולא הקשו אלא לשיטתם א"כ לפירש"י ניחא טפי ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא טובא לפירש"י שפי' דלא כחז בגמ' דלרב הא אוקמה בממלא את הקרנות ולא כפירושו כמו שפי' רש"י שם ולשמואל הא אוקמה בנוטה שורה זו וכו' ואין ממלא אפי' חצי רוח ע"ש וגם להיפך בגמ' קשה ארש"י למה פירש דרך אחר לרב למה לא כמו שפי' במשנה ג"כ א"ש שהוא דוקא בחורבה ואי משום לשון ממלא את הקרנות כמ"ש המהרש"א דהל"ל בממלא את כל הרוח א"כ על הגמ' גופא קשה למה נאיד מפירוש זה ולימא בממלא את רוחות וגם להיפך קשה למה לא פי' גם במשנה כן שממלא את הקרנות ואם נאמר שא"כ קשה ליזרע ט' כמ"ש לעיל א"כ איך מפרש בגמ' ואם נאמר דרש"י פי' כן לס"ד כדרכו אין זה נוגע לקושיא ותירוצו שם: ולכאורה נ"ל לפרש

דרש"י פי' כן אליבא דשמואל דלא גזר שמא ימלא אע"ג דלדידי לא זורע אלא חצי הרוח היינו כשהיא בין ערוגות אבל כשהיא בחורבה ממלא את כל הרוח ורש"י פי' במשנה לפי פשוטו בערוגה אחת דאטו שמואל דוקא בין הערוגות קאמר הא מתניתן לא אמר אלא דין ערוגה אחת לא אמר אלא לאפוקי מרב דדוקא בחורבה שנינו ואומר דמיירי בין בחורבה ובין בערוגות ולכך נמי לשמואל תני סתם במשנה לד' רוחות ולא קבע מקום לחצי ערוגה דוקא משום דמתניתן מיירי בכל ענין ולא הוצרך למיתני זה דבין ערוגות זורע חצי דשמעינן לי' מאחת באמצע לכך תני סתמא דאם הוא ערוגה א' זורע את כל הרוח ואם בין ערוגות זורע בט' וחצי לכל רוח לרש"י במשנה פירוש לפי פשוטו בערוגה א' לכך פירש דממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן גרעין א' וכן לרב לפי ס"ד דמקשה נמי פי' רש"י כן דע"כ המקשן שהקשה והאיכא מקום קרנות נמי פי' כן דאל"ה למה הוצרך לתרץ בממלא את הקרנות אם גם המקשה פי' כן אלא ודאי שהמקשה נמי הי' מפרש כפירש"י אלא להמסקנא דגזר רב אפי' בזורע חצי שורה שמא ימלא את הקרנות כ"ש אם יזרע בכה"ג דגזרינן שמא ימלא את הגרעין א' גם בקרן אע"ג דכ' רש"י לקמן באותה ערוגה עצמו לא גזרינן והוא ודאי מוכרח דאל"ה היכי שרי לרב לזרוע ה' זרעונין נגזור שמא לא ירחיק כשיעור אלא ע"כ דלא גזרינן באותה ערוגה היינו במקום שהצריכו להרחיק ג"ט לא גזרינן אבל ברוחות היכי שממלא את כל הרוח רק גרעין א' בקרן אסור ודאי גזרינן שמא לא ידקדק ויזרע אף זה הגרעין לרב שגזור מערוגה אחרת אף בהרחקה כ"ש שגזרינן שמא לא ידקדק בקרן בגרעין א' תדע שאף תוס' כתבו בכה"ג לגזור שמא לא ידקדק לכ"ע לכך הוצרך לאוקמה אליבא דרב כפירש"י שם שזורע כל שתי רוחות ובשתי רוחות זורע גרעין א' ודוק: וא"ל מי הכריחו לרש"י לסברא זו ולפרש אליבא דרב נימא דבערוגה אחת לא גזר רב אף בכה"ג ואי משום דיקדוק המהרש"א מלשון קרנות קשה אגמ' גופא כמ"ש לעיל וגם אינו דיקדוק לפירש"י שהרי רש"י פי' והאיכא מקום קרנות הנאמר בגמ' היינו חצי הרוח לבד מקרן וע"כ היינו לצד הקרן א"כ שפיר שייך הל' הת' היפך מקושיא בממלא את הקרנות שזורע זה חצי הרוח שהקשה להניח ותימה על המהרש"א שכתב זה לדיקדוק לפירוש רש"י: אמנם כד דייקת שמהכרח רב פירש"י כן שראה בגמ' והוא שקשה קושיא עצומה מאי שמשני בממלא את הקרנות מאי זה תירץ הלא גם המקשה ידע שממלא את כל הרוח כמו שפירש ומכריח במשנה אלא שהקשה מנ"ל שדוקא בחורבה שנינו הא יכול לזרוע אף בין ערוגות ולהניח מקום הקרנות ומאי זה משני בממלא וכו' ומקשה עוד הפעם קושייתו הלא עיקר הת' דרב אסר בחצי שורה בין ערוגות דגזרינן שמא ימלא לתרץ כן תכף ומאי זה תי' בממלא וכו' לכך הוצרך רש"י לפרש דרב פי' פירוש אחר במשנה בזה אוקימתא דממלא את הקרנות ומתורץ הכל ומתפרש הסוגיא היטב והוא שלא הי' יכול לתרץ תכף דרב גזר שמא ימלא א"כ היכי שרי למלא את כל הד' רוחות במשנה ולהניח רק גרעין א' בקרן ולא גזרינן לכך התחיל להניח דרב אינו מפרש המשנה כן אלא שמפרש בממלא את הקרנות ולא שייך גזירה וא"כ שפיר נוכל לפרש משום גזירה והמקשן השני לא הבין או שהוא תירץ אחד ומפרש היטב אחר שהניח דרב לא מפרש כפירש"י וא"כ לא שייך הגזירה במשנה שוב לא קשה וליזרע וכו' ע"ז שוב י"ל גזרינן שמא ימלא וכו': ועוד יש להעמיק יותר עפ"ז ויתפרש יותר דברי הגמ' שאף לפי

פירושי הנ"ל הוא קצת דוחק שיאמר ההנחה לתירץ קודם עיקר התירץ שבממלא וכו' הוא רק הקדמה שלא יקשה ממשנה ועדיין לא אמר עיקר התירץ דגזרינן וגם שאר הלשון דחוק וגם יתפרש היטב דברי פשט רש"י ממה שתוס' הקשו עליו ועפ"ז הקושיא נאדו מפירושו ופירושו פי' אחר שלשון והא איכא מקום קרנות לפירושו הוא תמוה שפי' שיניח חצי רוח פנוי ומאי לשון מקום קרנות כמ"ש התוס' בסופו אמנם ע"פ סברתינו הנ"ל יש לומר שהמקשה ג"כ ידע די"ל טעמא דרב שדוקא בחורבה שרי דבין ערוגות אף אם ירחיק באותה ערוגה גזרינן אלא שהקשה הא איכא מקום קרנות שאינו רק גרעין א' וכפירש"י במשנה אפ"ה לא גזרינן וא"כ אמאי דוקא בחורבה הא יכול להרחיק או לעשות היכר כר' יוחנן וע"ז שפיר משני דלעולם גזרינן וכסברת המקשה ומתניתן מוקי בממלא וכו' וע"ז פריך שפיר אף דגזר בקרנות שהוא רק גרעין א' עכ"פ קשה ליזרע וכו' דבהרחיק ג"ט ודאי לא גזרינן דאל"כ איך שרי בהרחקה בה' זרעונין ומשני דאפ"ה גזרינן שמא ימלא משום דבערוגה א' לא גזרינן משא"כ מערוגה לערוגה וכמ"ש רש"י ודוק ועיין בגמ' פי' אחר: דף פה ע"א ברש"י בד"ה וקי"ל לרבנן וכו' עמ"ש במשנה פירושו שלא יסתור ממה שמפרש במשנה שזורע כל הרוח אלא שכ' כאן שלא תימא כהמפרש שאינו זורע רק גרעין א' ובקרבן ובעינן הרחקה טפי מג"ט ע"ש ומה שסיים ומיהו הפרש וכו' עד דליכא היכרא וכו' ר"ל גרעין אמצעי מאמצע שברוח כנגדו כיון שממלא כל הרוח ומ"ש גבי ראש תור איכא היכרא ר"ל שהוא שדה בפ"ע דומיא דב' שורות לפירש"י ולא משום חידוד כפי' תוס' כמ"ש לעיל במשנה ולכך אע"פ שסיים לקמן אין ר"ת בערוגה היינו אם ליכא היכר אלא שהוא ערוגה בפ"ע לא מהני אלא בשדה כמ"ש רש"י לקמן דערוגה בפ"ע לא ניכר והוי שדה א' והוי עירבוב כמו שורה אחת וכו' אבל ברוחות שאיכא היכר מהני אף בערוגה עצמה כמ"ש רש"י במשנה והוא קיים אף למסקנא הכא וזה שכ' אפי' אם בא לזורעה כנגד באמצעיתה זורעו וכו' ר"ל וא"כ שפיר מיירי שזורע את כל הרוח ועמ"ש במשנה בזה ודוק: ומ"ש ואע"ג דלענין כלאים וכו' עד ולא חיישינן ליניקה וכו' ר"ל וא"כ לא ליבעי ו"ט אף בגרעין אמצעי ולא קשה לפירושו ליזרע גרעין א' בקרבן ולא ליבעי ו"ט כבר תי' במשנה דקמ"ל רבותא טפי בו"ט דשרי ליזרע את כל הרוח וכבר הארכתי מזה במשנה ולק"מ לפירש"י כל הק' של תוס' בד"ה וקי"ל לרבנן ע"ש שכתבתי באורך ועיין בתוס' בד"ה הנ"ל ודוק היטב ותמצא כדברי דלשיטת רש"י כמו שביארנו לק"מ: בתוס' בד"ה וקי"ל לרבנן וכו' עד ואומר ר"ת דשוחקת הן ואו' ר"י דה"נ גמירי וכו' הוא תמוה חזא דהל"ל ועוד אור"י וגם מעיקרא מאי קשיא להו הלא רש"י פי' כן דעם הזרע שיערו וגם מאי זה תי' דשוחקת הן אכתי קשה כיון דמקום הזרע ממעט לא הוי שוחקת וכל מדות כלאים בעינן שוחקות ונ"ל לפרש שלילות דבריהם שהוא תי' אחד והוא שתוס' ראו פירש"י שעם הזרע שיערו אלא שהוקשה להם מנא לן להקל כל כך דהא לאו הל"מ אלא שיעור ששיערו הבקיאים בעבודת הארץ ששיעור יניקה ג"ט וכי נאמר ששיעורו שיעור יניקה ג"ט פחות מעט הלא כל שיעורי חכמים הוא ממוצע ולא פחות מעט ומנ"ל להקל ולמה לא שיערו כאן גם כן במילואו כמו בכ"מ אלא ודאי דקדמונים סתם שיערו ג"ט כמו בכ"מ ואזלינן בי' להקל שהוא עם הזרע ומנ"ל להקל ואפשר דרש"י אזיל לשיטתו' שכתב שכלאי זרעים הוא דרבנן לכך אזלינן בי' בספק להקל או טעם רש"י כמו שנבאר בסמוך וזה נראה דוחק

לתוס' ותוס' אזלי לשיטתייהו שהוא דאורייתא לכך הוקשה להם ותירצו דמדות כלאים שוחקות הן מספק דאזלינן בי' לחומרא כדאמרינן בריש עירובין וגם אומר ר"י די"ל דהכי גמירי וכו' וא"כ הוי כמו ס"ס דשרי ודוק: וע"פ פירש"י יש לבאר דברי הגמ' שמקשה ומנא לן דהא דקים להו לרבנן וכו' מ"ש כאן מכולהו שיעורין ששיערו חכמים וגם בריש ר"ה אמר כל שיעורי חכמים כך ומביא ראי' אחרת שהיו החכמים בקיאים אלא משום דרש"י פי' שהכי שיערו בפירוש בודאי עם הזרע ג"ט וא"כ עיקר שיעור יניקה ג"ט פחות פורתא וזה שאני מכל שיעורין ששיעורו במילואו ולא פלוג וא"כ שפיר מנ"ל לשיעור כל כך דוקא בציר פורתא משונה מכל שיעורי חכמים אלא ודאי דהבקיאים הבינו כל כך שדוקא בציר פורתא צריך ומנ"ל דמילתא הוא לסמוך עליהם משא"כ בשיעורי חכמים ששיערו מטעם שעמם אנו מצוין לא תסור אלא ששיעור זה הוא רק מבקיאים דשיעורי חכמים אין כן וק"ל: ברש"י בד"ה אמר רב ערוגה בחורבה שנינו וכו' עד שהרי לא פי' לך אלא וכו' ר"ל דודאי משכחת גם בין הערוגות וא"צ לעשות בשביל זה חורבה כל השדה שיכול להרחיק בין הגבולין טפח אלא שרב לא אמר רק דבחורבה שנינו ר"ל שיש לפ' המשנה מנין לערוגה בב' פנים או שמייירי מהיתר ערוגה אחת בשדה או שמייירי מכל ערוגות שבשדה וקראו לשון יחיד לשם ערוגה כולל ור"ל מנין שכל ערוגה שבשדה זורעין בתוכה ה' זרעונין ע"ז קמ"ל רב דלא מיירי אלא מערוגה א' בשדה כגון בחורבה ואם בין ערוגות צריך הרחקה דאי מתני' מיירי מכל ערוגות אמאי לא קאמר נמי וטפח בין ערוגות וע"ז מקשה שפיר והאיכא מקום קרנות כפירש"י והא דלא קבע מקום הזרע ברוחות דהא נקט סתמא על ד' רוחות והיינו מסתמא דמרחיק כשיעור ואם הוא בקצה שדה ממלא כל הרוח ואם לאו זורע רק כשיעור ואע"ג דרש"י הוכיח לעיל מדלא קבע מקום לזרע היינו כל זמן שלא ידעינן שיעור יניקה כמו שפירשתי לעיל דברי רש"י והוי לי' לקבוע מקום כדי שנדע שיעור יניקה משא"כ הכא שכבר ידעינן שיעור יניקה מן אחת באמצע וא' ברוח כמ"ש רש"י לעיל שפיר נקט סתמא על ד' רוחות כנ"ל: ובזה מדחה רש"י ג"כ פי' התוס' דאי מיירי בערוגות הרבה במשנה כנ"ל ועביד להו בקרנות אמאי לא קבע להו גבול למעבדינהו בקרנות דוקא כמ"ש רש"י לעיל וכאן וטפי ניחא לי' להרחיק כל גבול טפח מלעשות כמ"ש התוס' ולהחריב השאר ואפ"ה לא מתוקמא הכי כמ"ש רש"י וגם שאר דוחקים הנופלים על פי' תוס' כמו שנבאר אלא שהתוס' נאדו מפירש"י משום קושית שכתבו בסוף אמנם לפי מה שנבאר בעזה"י פירש"י על נכון מכל הדיקדוקים וקו' פירש"י יותר מתבאר לפשט הגמ' ודוק: בגמ' והאיכא מקום קרנות הוא תמוה לפירש"י כמ"ש התוס' לבסוף אף שרש"י לפי פשוטו רוצה לפרש שר"ל לצד הקרן הוא דחוק ורחוק וגם מאי שמתרץ גמ' בממלא את הקרנות הוא תמוה מאד לפירש"י כמו שכתבתי במשנה ולפי' תוס' ניחא וכן מאי שפי' רש"י כאן פי' אחר מהמשנה הוא תמוה כמו שכתבנו הכל במשנה וע"ש גם מה שפירשתי ותרצתי הכל על נכון בס"ד: אמנם כאן נ"ל לפרש עוד פי' יותר קרוב לפשוטו לבאר הכל בדרך יותר נכון והוא דבאמת המקשה ודאי הוי מפרש כפירש"י במשנה ועל זה סמך בנינו להקשות ולכך פירש"י כן במשנה כדרכו בכל הש"ס דפי' לפי סברת המקשה קודם מסקנא והוא שלא יכול להקשות כפשוטו דילמא בין ערוגות וזורע רק בט' ומחצה בכל רוח ובהכי מיירי משנתינו נוכל לומר בשביל הכי לא פי' רב כן דהוא מפרש על ד' רוחות

הערוגה היינו בכל הרוח הוא ממלא חדא דכן משמע הלשון וגם מדלא קבע גבול אע"ג שרש"י מבארו וכמ"ש אני י"ל דדחיק לו לרב לפרש כן אע"ג דהמפרש במשנה רוצה לומר רק גרעין אחד בכל רוח ג"כ ניחא הלשון ה' זרעונין היינו גרעין או לכל רוח הוא ממלא כמ"ש רש"י אבל לומר דזורע דוקא חצי הרוח אינו במשמע הלשון על ד' רוחות סתמא לכך השכיל להקשות והאיכא מקום קרנות ר"ל שבמקום הקרנות ממש ודאי אינו יכול לזרוע כמ"ש רש"י משום דזרע מה שיזרע בקרן יהא מעורב עם זרע הרוח אחר בלי היכר ואפ"ה נקיט סתמא ד' רוחות וע"כ משום שסמוך על סתם דלא ליהוי כלאים בלי היכר א"כ ה"נ י"ל דזורע רק בט' ומחצה ונקט סתמא משום דאם הוי בין ערוגות ע"כ מניח השיעור כמו א' באמצע ומנ"ל בחורבה שנינו וע"ז משני שפיר תי' ראשון דרב מוקי בממלא את הקרנות ולעולם לשון רוחות הוא דוקא דב' רוחות הוא ממלא וב' רוחות גרעין ג"כ א"ש דה' זרעונין הוי כך או גרעין א' או ממלא את הרוח אבל לזרוע חצי רוח אינו במשמע וע"ז מקשה אמשנה גופא למה לי למלאות רק ב' רוחות ולעשות חורבה סביבה הרי טוב יותר ליזרע גם מאבראי סביבה ולא לימלא מגואי רק חצי הרוח בכל רוח וליזרע לפ"ז בתוכה טפי וגם סביביו ולכך הדר בי' מתי' ראשון ותי' תי' אחר דגזרינן שמא ימלא ולפ"ז שפיר מתפרש טפי כפירש"י דזורע כל הרוח לבר מקרן לבד די"ל דשם לא גזרינן כיון שהוא בערוגה עצמה ונמצא קיים פירש"י אף לפי המסקנא אף שיכול לזרוע ג"כ כמ"ש רש"י בממלא את הקרנות הכי עדיף טפי ודאי שזורע כל הד' רוחות וגם הוא רבותא טפי ומש"ה לא תני ט' זרעונין כמו שכתבתי לפירש"י במשנה וכן לשמואל כשאינה בין ערוגות קיים פירש"י וכמ"ש במשנה ודוק: ודאי לפי זה שכתבתי היינו יכולין לומר אף ראש תור שכ' רש"י במשנה לפי פשוטו דוקא שיש היכר ואף דמסיק אין ראש תור בערוגה י"ל דרש"י פי' במשנה רק לפי ס"ד דמקשה ואז לא הוי ס"ד דאין ר"ת בערוגה ובמסקנא י"ל דפי' כפירש"י הכא דזורע ב' רוחות וכן לשמואל זורע רק חצי הרוח אלא דבאמת פירש"י קיים אף בר"ת כמ"ש דמיירי באין שום היכר אלא שהוא שדה בפ"ע ובזה קאמר אין ר"ת בערוגה והוא מוכרח בגמ' כמו שנבאר אבל ביש היכר ודאי שרי אף בערוגה כמו שמוכרח לפירש"י בגמ' כמה פעמים כמו שנבאר בעזה"י וא"כ למה נדחה פירש"י מהמסקנא כיון שהוא קיים אליבא דמסקנא ג"כ ודוק: נלאיתי לכתוב יותר מה שחדשתי ת"ל במסכת כולה עד גמירא וכן הרבה מסכתות שלמדתי בישיבת תלמידים מחמת עול ציבור כי יבאו אלי לדרוש את משפטם וגם שאר צרכי ציבור ועול תלמידים שהעמדתי ת"ל רוב האומרים כלה דבר יום ביומו ולא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי: אמנם עתה בשנת תקו"ם תרחם ציון כאשר ניטלה הוד תפארת דתה"ק.

וידידי אוה"נ צמיד לבי החסיד המנוח מוהר"ר אלימלך זצלה"ה זי"ע ועכ"א נסתלק ועלה למרום. וארא כי הגלות מתגברת עלינו והתורה נתמעטת בכל יום ויום בעוה"ר.

קבלתי עלי כל מה שיעלה על רעיוני הן בהקיץ. הן בשינה.

אכתוב על הנייר שיהי' לזכרון לדורי דורות. ומן השמים יעזרינו לגמור על מסכת זו ועל שאר המסכתות ויגדל תורה ויאדיר בב"א: דף פה ברש"י בד"ה והאיכא מקום קרנות וכו' עד ואין צריך להמשיכן אלא טפח עיין בתוס' בסוף שהקשה עליו קושיא חמורה

ול"נ שכוונת רש"י במ"ש אלא טפח היינו שיהא רק טפח יותר רחוק על שני טפחים של גבולים והיינו שימשיך בכל צד טפח וחצי חומש מהמחצה ויזרע רק ב' טפחים פחות חצי חומש ועוד כדי שיהי' הפרש ג"ט והכי דייק לישנא דרש"י שכ' הפרש טפח ודוק ועפ"ז מתפרש ג"כ לישנא דקרנות מה שהקשו התוס' כיון שאינו זורע אלא סמוך לקרן ואע"ג שאינו קרן ממש הא קאמר מקום קרנות וגם שאר קושיות התוס' נבאר בעזה"י שפירש"י הוא נכון לכן נבאר קודם כל שיטת רש"י: בד"ה בממלא את הקרנות וכו' הוא תמוה כמ"ש כבר אמנם כעת נ"ל לפרש קרוב לפשוטו לתרץ הכל ויתו' גם ק' התוס' מה שמקשה הגמ': ע"ב בגמ' ולא יהא אלא ראש תור מאי ר"ת הוא כאן וגם הגמ' סותר את עצמו דמעיקרא הקשה והאיכא מקום קרנות משמע דכל הרוח אסור הלא לפי ס"ד אף כל הרוח מותר משום ר"ת ולהיפך ה"ל לאקשוי מעיקרא מר"ת ואח"כ מן מקום קרנות לכן נלע"ד שבמשנה פירש"י שממלא כל הד' רוחות היינו או לפי ס"ד שיש ר"ת בערוגה או אף לפי המסקנא לר' יוחנן לפי א' ברש"י שם והוא הנראה יותר וגם לרבינא אליבא דר"י שאמר אם היו זרועין שתי זרועין ערב אלמא מהני היכר בערוגה עצמה מכ"ש מן ערוגה לערוגה ותדע שרש"י מביא ראיה מראש תור אמנם פה אליבא דרב התרצן ידע האמת שאין ר"ת בערוגה לכך אוקים המשנה בממלא את הקרנות כמ"ש רש"י שממלא ב' רוחות עם הקרנות ע"ש וע"ז הקשה שפיר כיון שממלא את הקרנות ואינו זורע רק ב' רוחות א"כ יכול לזרוע את כל הערוגות שסביבה היינו שבערוגה שבאמצע יזרע הב' רוחות צפון ודרום ובכל הערוגות שסביבה יזרע הב' רוחות מזרח ומערב ובערוגות שכנגד הקרנות יזרע צפון ודרום ג"כ ולא הוי עירבוב כי הוא ממש ראש תור ויותר דהתם הוא ר"ת כנגד שוה מכל שכן הכא שהוא ר"ת כנגד ר"ת והציור כזה* **ציור בספר* ** והגרעין שבאמצעית במזרחה נגד מערב ערוגה שאצלה וכן במערבה וכן כולם נ"ל שהוא ממש ר"ת שהוא גרעין אחד נגד שורה שוה והוא מדויק ראש תור ולא תור עצמו: וה"ה י"ל דמקשה עוד נמי למה מוקמי בממלא את הקרנות ולא הרוחות כמ"ש רש"י במשנה ואי משום שרוח זה הוא קרוב לרוח שאצלה לא יהא אלא ר"ת כמ"ש רש"י במשנה ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה אין ר"ת בערוגה וכו' עד אלא מערוגה לתוך שדה גדולה והוא תמוה לכאן מי דחקו לזה למה לא נאמר דוקא משדה לשדה כמו שמשמע פשוטו ודוחק לומר משום דר"י בסוף פי' כן חזא שגם שם י"ל כפי' הראשון שם וגם מאי שייך לכאן כבר פי' שם ונלע"ד שהוא מהכרח גדול והוא שרש"י אזיל לשיטתי לקמן גבי ב' שורות קשואין וכו' היכא שהוא שדה אצל שדה אע"פ דליכא שום היכר ולא הרחקה רק שדה אצל שדה מותר וא"כ ל"ל כאן ראש תור אף שכתבתי שי"ל ג"כ כאן אינו רק שדה בפ"ע ומה שאמר ראש תור היינו משום שדרך סוף שדה להיות ר"ת להיות בסוף שדה אבל אין ההיתר מחמת ר"ת רק מחמת סוף שדה כעת אין נ"ל משמעות הגמ' ורש"י כן אלא נ"ל שהך ר"ת ירק היינו ערוגה או שורה אחת נכנס לתוך שדה גדולה לכך בעינן ר"ת וא"כ ודאי מן ערוגה לשדה מהני ר"ת והא דאמר אין ר"ת בערוגה היינו ע"כ מערוגה לערוגה לזה הוכרח רש"י לפרש כן והא שכ' רש"י או משדה גדולה לשדה גדולה היינו וודאי אף בלא ר"ת רק היכר שדה בפ"ע כמו ב' שורות ודוק: בד"ה על פני כולה וכו' עד וזרעו מאחד המינין או ממין ששי והוא תמוה שאם שרי מין ששי למה מא' המינין ונ"ל שזה תלוי אם אמרינן יש ר"ת בערוגה שרי אף ממין הששי ששי

היכר ואי אין ר"ת בערוגה אסור ודוק: בגמ' והא קמתערבי בהדדי פירש"י העלין וכו' עד שאין ביניהם אלא שני טפחים של גבולין והוא תמוה למה לי' למימר עירבוב העלין הל"ל והא ליכא שיעורא ובשביל זה פי' התוס' פי' אחר אמנם לק"מ שהרי רש"י שנה ושילש דליניקה לא חיישינן היכא דאיכא הכירא מכמה הוכחות וע"כ צ"ל מה שנתנו חכמים שיעור יניקה טפח ומחצה לכל זרע היינו משום כמו שמתפשט היניקה כן מתפשטין העלין מלמעלה ויהא עירוב מלמעלה כדאמרינן בעלמא גבי אילן ולכך פריך העיקר טעם והא קמתערבי העלין ודוק: בתוס' בד"ה והא קמתערבו בהדדי וכו' עיין במהרש"א שהקשה מנ"ל להקשות דילמא טעמא דשמואל דלא גזר שמא ימלא וג"כ ס"ל אין ר"ת בערוגה והניח בקושיא ולענ"ד נראה מלבד דאין זה קושיא על הגמ' דקים להו דיש לגזור ג"כ י"ל דמוכח להקשות דאל"ה ליזרע ט' זרעונין וגם ליזרע ה' זרעונין בערוגה פחות מן ו' על ו' אלא ודאי משום דגזרינן כמ"ש תוס' לעיל בד"ה וקים להו ע"ש אלא מאי שמקשה בראשונה הוא קושיא טפי דמאי מקשה ולא יהא אלא ראש תור דילמא משום עירבוב העלין ותירוצו דחוק אמנם אחר שנדקדק בדבריהם אין כאן מקום התחלת קושיא ויתורץ גם קושיא הנ"ל והוא שהנה אנו צריכין לפרש דבריהם מאי מקשה שר"ת לא יהנה שהעלין מתערבין הא מביא ראי' ממשנה מפורשת ה' ר"ת נכנס וכו' אלמא דמהני א לומר דמקשה אמשנה גופא מאי שייך לכאן אכן ודאי צ"ל דמשנה מיירי משדה שלימה של ירק שנכנס ראש תור ממנה לשדה שלימה אחר ודאי אף שבקצה השדה הוא עירבוב העלין לא חיישינן כיון שניכר שהוא משדה אחר רק בערוגה מקשה שפיר שכל העלין מעורבין ואין ניכר הראש תור וזה בעצמו טעם רב שאמר אין ראש תור בערוגה שכיון שמעורבין כל העלין ומקשה אשמואל מ"ט לא אמר כרב שאין ר"ת בערוגה שסברתו נכונה שקמתערבו העלין ומשני בנוטה וכו' ורב לא סבר ליה שיהנה זה וא"כ אין כאן מקום התחלת קושיא מהרש"א כלום שמתחלה מקשה בתוקף לא יהא אלא ר"ת אף אם העלין מעורבין דהא חזינן משנה מפורשת דשרי דהא לא אסיק אדעת' ודאי לחלק בין שדה לערוגה אבל בתר דמשני לרב אין ר"ת בערוגה והיינו משום עירבוב מקשה שפיר לשמואל למה יהא ר"ת בערוגה והא קמתערבו וכו' ור"ל שסברת רב נכונה ומשני בנוטה וא"כ מתורץ ג"כ קושייתו הנ"ל דאדרבא אם נאמר דפליגי בר"ת בערוגה י"ל בנוטה אבל אם נאמר דפליגי בגזירה שמא ימלא יושאר בקושיא במאי פליגי ולמה לא גזר שמואל ודוק בגמ' ור' יוחנן ועוגל וכו' להך לישנא ברש"י לקמן דגם ר"י ס"ל אין ר"ת בערוגה צ"ל דעיגול מהני טפי שניכר להדיא שהוא שדה בפ"ע ולא הוי עירוב עלין כמו בשורה אחת ולכך אפי' זורע הקרנות והחצי טפח ג"כ שרי לרש"י כיון שהוא בפ"ע ודוק: דף פו ע"א ברש"י בד"ה לג' ימים וכו' וקס"ד עם יום הפרישה ק' ובד' עביד פרישה וכו' הך קס"ד תמוה כמ"ש המפרשי' ועיין במהרש"א בת' השני הוא דחוק מאד אפס תי' הראשון הוא נכון אמנם צריך ביאור רחב והוא שלפי פשוטו משמע שהוא מפרש אליבא דחכמים שבג' עביד פרישה ע"ש ודוק והוא נגד דברי רש"י שמפרש בהדיא לקמן בע"ב אליבא דחכמים בד' עביד פרישה אלא כיון שלא ניתנה תורה עד יום השבת בבוקר ואית להו ג"כ בהשכמה עלה והוי מיום ד' בהשכמה עד שבת בבוקר ו' עונות אמנם כד דייקת שפיר משני דהא אנו צריכין לפרש אליבא דחכמים הך קרא דהיו נכונים לג' ימים שהרי הוא ד' ימים דהא גם בליל שבת

הוא טמא ואם נאמר שהוא חוץ מיום הפרישה הרי ביום שבת הוא טהור אלא ודאי שהם מפרשים שלשת ימים היינו ימים שלימים מעת לעת והיינו דאמר להו בהשכמה בד' שיהיו נכונים לשלשה מעל"ע זהו לחכמים דאית להו דתליא בעונות ובהשכמה עלה אבל לפי ס"ד דמשנה אתיא כר' ישמעאל ולא תלי בעונות ואף אם שמשו ביום דקודם לילה היא טהורה בליל שבת משום דיום הפרישה הוא נחשב בכלל הג' ימים והאמת לפי החכמים אינו כן שבעינן ג' ימים מעל"ע לבד מהעונות הפרישה מתשמיש וגם המשנה אליבא דחכמים הכי מתפרשא שביום השלישי היינו מעל"ע השלישי היא טמאה לבד מעונות הפרישה אינו נחשב אפי' לעונה ומכ"ש ליום וזה לשון קס"ד אליבא דהמהרש"א שמשמע שהוא ה"א ומסקנא והאמת הוא רק פלוגתא דתנאי אמנם לפמ"ש הוא שפיר משום דלפי ה"א דמתניתן אם נתני טמאה הוא כר' ישמעאל הוא כן דעם יום הפרישה ק' אבל לפי המסקנא לר' יוחנן אף המשנה אתי כחכמים ולא הוי כן ודוק זה הנלע"ד בכוונת המהרש"א ואם אינו כוונתו הוא תי' נכון וכן אמרתי מדעתי אמנם הוא קצת דחוק כיון שהוא פלוגתא לא שייך לשון קס"ד דהא לראב"ע ור' ישמעאל אמת הוא כן ולק"מ: ונלע"ד לפרש דקאי אהך קושיא שמקשה הגמ' תכף רישא דלא כראב"ע וכו' והתי' שבגמ' והוא שלפי התי' שבגמ' גרסינן טהורה כי אף למאן דמוקי כתנאי אסקי תוס' דלא קפיד למתני טמאה אף שיהא כתנאי אבל ודאי עדיף טפי לשנות כהך ששונין טהורה שיהא כחד תנא והנה צריך לפרש לראב"ע דאית לי' טהורה ביום ג' ובה' עביד פרישה היכי מפרש האי קרא היו נכונים לג' ימים וצ"ל דעם יום מתן תורה ועם יום הפרישה כמו כי ביום השלישי ירד וכן ויהי ביום השלישי אבל לפי ה"א דתני טמאה קס"ד דעם יום הפרישה קא' אבל לא עם יום מתן תורה והאמת אינו כן ודוק: אמנם כד דייקנא קמתי משתומם על גדולי עולם מהר"ם ומהרש"א שהחליטו שלפי האמת הוי פירושו עם יום פרישה מאין הוציאו זה אדרבא נ"ל להיפך שהרי רש"י הקשה בגמ' בדף שלאח"ז בד"ה הא אמרן יום א' הוסיף משה והא דכתיב ויהי ביום השלישי וירד ה' ותני שהיינו לימים שלימים שלילן עמם וא"כ למה לא נפרש גם לשלשת ימים שהיינו ימים שלימים ולבד מיום הפרישה שאין לילו עמו והיינו עם יום מ"ת אדרבא ג' ימים משמע יותר שלימים מן ביום השלישי תדע שהרי אף לר' ישמעאל היו מותרים לשמש ביום ד' כל היום ואיך אמר אל תגשו אל אשה לג' ימים אלא ודאי לג' ימים שלימים לבר מהיום ואמת ביום מתן תורה היא טהורה רק ביום ו' טמאה אלא הלשון קס"ד עדיין אינו מתפרש מי הוא קס"ד לפרש עם יום הפרישה ונ"ל לפרש דקאי אהך מקשה דמקשה לר' יוסי מן ויהי ביום השלישי וכן מן היום ומחר ולא סייע לי' מן היו נכונים לשלשת ימים וגם לא מקשה מיני' ארבנן כמו שמביא התנא דמשנתנו ראי' זה הוקשה לו לרש"י ע"פ תנא דידן ומתרץ משום דקס"ד דגם עם יום הפרישה ר"ל וגם עם ביום מ"ת וכן הוא באמת ע"כ למ"ד בה' עביד פרישה אבל אמת לתנא דידן וגם לפי התי' בגמ' שהוסיף הוא לג' ימים לבד מיום הפרישה רק עם יום מ"ת וזה שמסיים בד' עביד פרישה לפי אמת לתנא דידן ודוק: או י"ל שרש"י תי' בזה הקס"ד קושיא גדולה והוא כמ"ש התוס' בריש פרקין שכולה ענין הוא קראי דאסמכתא וצ"ל בהך דהכא ודמילה שהוא מדאורייתא ומאי אסמכתא אלא ודאי דחכמים מדעתן קמו עלה דעד ג' ימים אינה מסרחת ש"ז אלא שהסכימו על המקרא וכן במילה וכן משמע הלשון ברש"י בד"ה שהיא טמאה

ע"ש ומצינו במסכת נדה שהכריעו כל אלה מדעתן וגם כל השיעורין כזה הכריעו מדעתן וקים להו כדא' בר"ה והקרא אינו רק אסמכתא כל חד לסברת שיטתו אמנם הוקשה לרש"י מאי זה אסמכתא ולמה לנו הכרעת דעתן הלא ראי' גדולה היא מקרא וכמו שמקשה הגמ' בעלמא לכך כ' רש"י שאינו ראי' אם לא הכרעת דעתם שקס"ד עם יום הפרישה ג"כ קאמר ועם יום מ"ת בודאי אך לפי הכרעתן הוא לבד מיום הפרישה רק עם יום מ"ת ודוק: בתוס' בד"ה תני רישא טהורה אומר ר"י וכו' ר"ל דאין סברא להגי' דא"כ בכולה ש"ס האיך מקשה תיובתא נימא משבשתא היא וק"ל: בא"ד ומאן דמוקי כתנאי לא קפיד ר"ל דודאי לא הוכרח לשנות טמאה דאטו לא מוקי כחד תנא אלא שלא קפיד אמנם נ"ל ודאי שרובא תני טמאה תדע שלפני התוס' לחד תנא שנו טהורה ולאידך י"ל או טמאה או טהורה א"כ ודאי יש לשנות טהורה והגי' שלפנינו הוא טמאה וגם מדהתחיל הגמ' להקשות רישא דלא כראב"ע משמע שהי' הגי' טמאה אלא ודאי דרובא שנו טמאה אלא מאן דלא מוקי כתנאי צריך לשבש גי' הרוב ולתפוס גי' המיעוט ומאן דמוקי כתנאי לא קפיד והיינו משום דלכל גי' יש סיוע דאם נשנה טמאה אף שהוא תנאי אמנם הוא גי' רוב ואם נשנה טהורה אף שהוא גי' המיעוט אמנם הוא כחד תנא כנ"ל ברור פ"י התו' וא"כ י"ל שגם רש"י סובר כן ומ"ש מלומר משבשתא היא היינו לשבש גי' הרוב ודוק: בא"ד וא"ת אכתי הוי כתנאי וכו' לכאו' קושייתם תמוה דאף אם נשנה טמאה הוי דלא כר"ע דלדידי זימנן טהורה אם שמשה בתחילת ליל ד' טהורה ביום ו' ואי משום דזימנן טמאה ביום ג' אף אם נשנה טהורה א"ש דזימנן טהורה כנ"ל וכיון דשם א"א לתקן מאי קושיא דעכ"פ נתקן מה שנוכל דהא אף מאן דלא מוקי כתנאי היינו במקום שיכול לתרץ אף בדוחק בתרי טעמי או לשבש כגי' המיעוט אבל במקום שאין לתרץ ודאי הרבה משניות מוקמינן כתנאי וצ"ל משום דטמאה נוכל לתרץ דהיינו ששמשה ביום ואז אף אם שמשה בסוף ליל ד' או בתחלת היום כל היום שלישי טמאה לילה ויומו ושפיר מיקרי יום השלישי מיום התשמיש אבל טהורה ליכא לאוקמא שיהא כל היום השלישי לילו ויומו טהור דאף אם שמשה תחלת הלילה נותנין לו מקצת מן יום שלישי וכל הלילה טמאה ודוק וא"כ אתי ודאי דלא כר"ע והוי רישא כתנאי וא"כ למה ישנה טהורה כגי' המיעוט ודוק: ועפ"ז נ"ל קצת ישוב לדברי רש"י שנקט הדמיון מתרי טעמי להכא לשבש הגי' ומאי זה דומה אמנם משום דלא ס"ל כתי' התוס' רק ס"ל אי תני טהורה גם רישא לא כתנאי דאתיא אליבא דר"ע נמי והיינו דלר"ע טהורה היינו יום השלישי ולא לילה וכגון ששמשה תכף בתחלת ליל ד' ולראב"ע כל יום השלישי טהורה אף לילו עמו אף אם שמשה ביום ד' וא"כ הוי ממש תרי טעמי ולכך מאן דמוקי כתנאי כדי שלא לאוקמא בתרי טעמי וגם שלא לשבש גי' הרוב תלמידים תני דוקא טמאה ואזיהי' הרישא מצעיתא כחד תנא ובחד טעמא וסיפא תנאי מלומר טהורה לשבש גי' הרוב ויהא ג"כ כתנאי עם הרישא כיון דלא מוקים בתרי טעמי וא"צ לדוחק התוס' שלא קפיד ודוק: ועפ"ז יומשך קצת דברי התוס' מהקודם שכ' דלא קפיד וע"ז כ' וא"ת ר"ל ונפרש עפ"ז דקפיד לשנות דוקא טמאה ות' וי"ל ודוק: בתוס' בד"ה פעמים שהן ד' וכו' עד דסבר בד' עביד פרישה וכו' לכאו' הוא תמוה דמאי הא בהא תליא למתלי טפי בעונות אי בד' ע"פ או בה' ונ"ל משום דראב"ע דסבר בה' עביד פרישה עיקר סמיכות מן וקדשתם היום ומחר ומן והיו נכונים ליום השלישי והכא לא משמע כלל עונות רק ימים

יום השלישי טהור וקי"ל מקצת היום ככולו וגם נחשב גם היום ומחר מה"ת למיתלי בעונות אבל ר"ע דסבר בד' עביד פרישה עיקר סמיכותו מן היו נכונים לשלשת ימים משמע ימים שלימים וכמ"ש במשנה והוי קס"ד דתליא בעונות או ו' עונות כחכמים או ה' עונות כר"ע וטבלו בליל שבת וניתנה ביום כמ"ש הטעמים בגמ' אליבי' משום לא מראש וכו' ושלא יהיו הללו וכו' לכך הוצרך לפרש פעמים ודוק: ועפ"ז מתפרשי דברי התוס' שאח"כ בד"ה בהשכמה עלה שאין לו פ'י אלא ששייך לכאן לפמ"ש דהא אכתי י"ל אף לראב"ע שיהא תליא בעונות משום דבהשכמה ירד לכך כתבו שאמר כן אליבא דר"ע ואינהו לית להו כלל זה ודוק: או י"ל דברי תוס' אלו שבאו לתרץ קושית המהרש"א בע"ב כמו שנכתוב שם ע"ש: בד"ה ישראל קדושים וכו' באו לפרש שמשמע לפ"פ שהוא קדושת גדר איזה מצוה או גדר עריות כמ"ש רש"י בפ' אמור ע"ש כ"מ שאתה מוציא גדר ערוה אתה מוצא קדושה וא"כ קשה הא קודם מתן תורה עדיין לא נצטוו על גוף מצות מכ"ש על קדושת מצוה לכך כ' שאין הטעם אלא משום בווה דרכיו ובזה אין חילוק לקודם מ"ת ולאחר מ"ת ועוד ראי' שהרי קראן קדושים אף קודם מ"ת וא"כ שמרו כבר מיילי דקדושה וק"ל: ע"ב בגמ' ניתנה קאמרת או ראוי' קאמרת וכו' עיין פירש"י והוא תמוה מאי זה שאלה מאי דהוי הוי כדמקשה בעלמא ומכ"ש שאינו אף לשעה ההוא דין רק שאלה אם פלטו או לא אין זה אלא תמה ונלע"ד שהוא דין גדול נ"מ לנו והוא כי גם אאביי ורב חיננא קשה זה כי משמע שלאו אקושיא זה קאמרי לתרץ כי א"כ הל"ל אמר אביי אלא ודאי שאמרו דין זה לעצמם ומאי דהוי הוי וגם מנין להם ונ"ל לפ' ע"פ דאמרינן בברכות ומייתי לה התוס' במשנתינו והודעתם לבניך וכו' מכאן אמרו וכו' עד בעלי קריין אסורין כמו שם במ"ת וא"כ אם נאמר שלא ניתנה תורה רק למעורבי שמש גם עכשיו בעל קרי אסור ללמוד אחר טבילה עד שיהא לו הערב שמש אבל אם ניתנה לט"י מותר גם ב"ק עכשיו אחר טבילה ולכך קאמרי ניתנה לט"י שהוא משנה מפורשת יעלה ויתכסה ויקרא ואינך.

ועפ"ז נ"ל לפרש הבעי' והיינו אף שב"ק מותר ללמוד ט"י אם יכול להדר שיהא לו גם הערב שמש אם צריך להדר לכתחילה דהיינו אם יש לו ברירה לטבול מעט קודם הלילה ואז יהא לו תכף הערב שמש או לטבול בלילה אם נאמר שלכתחילה מחוייב לטבול קודם הלילה שלא ילמוד ויתפלל כל היום ט"י או לא צריך ואף לכתחילה יטבול בלילה וזה תלי בזה השאלה כי אם נאמר ראוי' והיינו שכולם טבלו מבע"י כמו שפירש"י קשה למה להו לטבול מבע"י ומי שתפלוט תטבול שנית ימתינו עד הלילה כולם ולא יצטרכו לטבול ב"פ אלא ודאי כדי שרובן שלא יפלטו יהיו מעורבי שמש מוטב להם לעשות טירחא להמפליט אבל אם נאמר ניתנה לט"י היינו ודאי שכולם לא טבלו אלא בערב דאל"ה לא שייך לומר ניתנה לט"י משמע שכולן או רובן היו ט"י והיינו כי למה להם לטבול ב"פ אף שיהיו מעורבי שמש אלא ע"כ אין צריך להדר אח"ז אף לכתחילה ומשני ראוי' קאמינא ומצוה לכתחילה שיהא מ"ש ודאי אחר טבילה שרי ללמוד ומכ"ש בק"ש ותפילה כדאיתא במשנה יעלה ויתכסה ויקרא דכיון דשרי כמ"ש ניתנה לט"י אסור לו לבטל מתורה אלא בגוונא דכתיבנא מצוה להדר וכמו שעשו במ"ת וכמ"ש ראוי' וכמ"ש ודוק: מישיך שייך לחג השבועות בגמ' אבל חכמים אומרים ו' עונות וכו' עד ת"ר בו' בחדש וכו' עיין במ"א ס' תצ"ד שהקשה קושיא חמורה איך אנו אומרים בחג השבועות שהוא

ו' לחדש יום מתן תורתנו כיון דאנן פסקינן בי"ד סי' ק"ץ כחכמים דו' עונות טמאה והיינו ודאי כר' יוסי בד' עביד פרישה וכו' יוסי דאמר בשבעה בחדש ניתנה תורה לישראל דהא תליא כדאמר בגמ' כאן וגם לעיל אמר בגמ' על ר' ישמעאל ור"ע דסברי כר' יוסי דבד' עביד פרישה ולא מצינו זה לר' יוסי רק שאמר בז' בחדש ניתנה תורה והיינו משום דע"כ הא בהא תליא וכמו שאסיק רבא כאן וא"כ האיך מצאנו ידינו ורגלינו וע"ש שלא תי' כלום לדידן דפסקינן בי"ד ו' עונות ואני אוסיף אף דל אנן מהכא קשיא הילכתא אהילכתא דהא משמע מדאמר ר' יוחנן אבל חכמים אומרים משמע דהכי הילכתא וקי"ל הלכה כר' יוסי מחבירו ולא מחביריו והוא שני הפכים כדאמרינן בגמ' וגם הלכה כסתם משנה דתני טמאה: ונלע"ד לתרץ בטוב טעם אחר שנקדים מ"ש רש"י לקמן טעם אהא דאמר רבא בג' אמר להו מצות הגבלה והוא מברייתא לקמן משום דלא כתיב שם שום מצוה שדינן הגבלה מיום ד' איום ג' ע"ש והקשה תו' למה לא נאמר פרישה אמר להו בג' והגבלה בד' ע"ש שתירצו בדוחק דאדרבא יותר מסתבר לומר שפרישה הנאמר קודם בפסוק נאמרה קודם ולא להפך הסדר בפרשה אחת בלא טעם אמנם נ"ל שרש"י מתרצו שם במתק לשונו שכ' שם אהך דרבא הנ"ל בד"ה בתלתא אמר להו מצות הגבלה ואע"פ שיש עוד ג' ימים וכו' שהוא תמוה מאי שייך לכאן וגם מאי בעי בזה הלא הגמ' מקשה תכף ומתרץ כן לכן נ"ל שבא לתרץ ק' התו' למה לא נשדי מצות פרישה הקודם לקודם שהוא בתלתא לכך מפרש שא"א לומר כן דבשלמא עכשיו דלמחר אמר להו וקדשתם היום ומחר אף ע"פ שיש עדיין ג' ימים לק"מ כדמשני הגמ' דמש"ה הוסיף יום אחד מדעתו ואמר היונכונים לשלשת ימים אבל אם נאמר בתלתא עביד פרישה לא מתוקם קראי אף אם נאמר דהוסיף משה שהרי לא הוסיף אלא יום אחד שאמר היו נכונים לג' ימים ואז הוי ד' ימים זה הוא לר' יוסי אבל לרבנן שפיר מסתבר למימר בד' עביד פרישה ובה' אמר מצות הגבלה שנוקים הקודם בקרא לקודם בימים והא דמסיים רבא אף לרבנן בה' עביד פרישה היינו אליבא דראב"ע לעיל דאל"כ ראב"ע כמאן אלא ודאי כרבנן וס"ל אליביהו דבה' עביד פרישה כמו שאמר רבא גופא לעיל והוא מוכרח וגם איידי דנקט אליבא דר' יוסי הגבלה קודם נקט נמי כן לרבנן ואליבא דראב"ע אבל לחכמים אליבא דרבנן שפיר ג"כ דבד' עביד פרישה והא דנקט בברייתא לקמן הגבלה קודם הא אוקימנא לה כר' יוסי והא דנקט לעיל ר' ישמעאל כר' יוסי ולא כרבנן כיון דאפשר לומר כר' יוסי עדיף טפי שלא לעשות פלוגתא חדשה אבל ודאי לחכמים עדיף טפי שיסברו כרבנן דלא תקשי הילכתא אהילכתא ודוק כי נ"ל נכון: עיין במהרש"א שהקשה מאי מקשה הגמ' ליטבלו בי שימשי אר"ע כמ"ש רש"י דילמא באמת מהכא יליף ר"ע ה' עונות ול"ל בהשכמה ירד וכו' ויש ליישב ונ"ל ליישב דגמ' מקשה ארב אדא בר אהבה דאמר בהשכמה ירד אמנם יש להקשות דילמא רב אדא ב"א אמר אליבא דחכמים דאית להו ואז צריך גם בהשכמה וגם ליל שבת כמ"ש רש"י לקמן וי"ל דאכתי לא אסיק אדעתיה מזה או י"ל ולפרש בזה דברי התוס' לעיל בד"ה בהשכמה עלה אליבא דר"ע איירי תירצו בזה קושית המהרש"א ר"ל דקים להו לגמ' דראב"א אמר זה לפרש דברי ר"ע ודוק: אמנם י"ל בלא"ה אין מקום לק' המהרש"א אחר שנבאר למה נאיד רש"י מפ' התוס' שפי' אליבא דר"ע פריך ולמה לא פי' דגם אראב"ע ור"י פריך דיליף מהכא דקפיד אעונות אמנם נ"ל דס"ל לרש"י דמסברא אין לומר דקפיד

אעונות כיון דכתיב ביום השלישי וכן היום ומחר וכן לג' ימים וקי"ל בכל דוכתי מקצת היום ככולו וקרא נקיט ימים אבל מהיקש דבהשכמה עלה וירד קרא מפיך מקרא דאל"כ למה ירד בהשכמה ולמה כתב ההיקש לכך לק"מ לדידהו רק לר"ע דנימא ע"כ שש עונות אבל שיטת התוס' שנכתב בסמוך שפיר מפרשים אף לדידהו מקשה ודוק: בתוס' בד"ה וליטבלו ביני שמשי וכו' עד וליטבלו בצפרא דשבתא לא פריך אלא לר"ע דנימא דילמא בעינן שש עונות ר"ל דאינו ודאי די"ל דטבלו ליל שבתא והא שלא קיבלו תורה תכף משום לא מראש בסתר אך דילמא טבלו בצפרא ואיכא ו' עונות וכן מ"ש הספק לראב"ע ור"י היינו זה דליכא הוכחה ודאית אבל הוא תמוה בעיני בשלמא לראב"ע ור"י ליכא הוכחה ודאית אבל לר"ע דאית לי' בהשכמה ירד א"כ מוכח דצריך ו' עונות דאל"ה ל"ל לירד בהשכמה כמ"ש רש"י אכן נלע"ד שהתוס' ל"ל הך סברא דמש"ה ירד בהשכמה משום עונות אלא משום זריזות כמו בהשכמה עלה אלא דר"ע יליף כיון דבהשכמה ירד ואמר להו היו נכונים לשלשת ימים ודאי צוה להם לפרוש תכף והוי ה' עונות ממילא וילפינן משם וראב"ע ור"י ס"ל דלא ירד בהשכמה ולא הוי ה' עונות רק ג' ימים או ב' ושפיר מפרשים דגם לדידהו פריך כיון שהוי אז עוד עונה יליף מהתם ודוק: אמנם תיתי מהי תיתי אחר שאנו רואים שיטת התוס' ורש"י מחולקים בזה אם נילף מהכא דאעונות קפיד קרא אין מקום לקושית מהרש"א דאם לשיטת רש"י ודאי לא שייך לומר דר"ע יליף מהכא דאעונות קפיד קרא דהא לא ס"ל להקשות כן אראב"ע ור"י ממילא גם טעמא דר"ע ליכא למימר מהכא ואם לשיטת התוס' ע"כ הוצרך לומר טעמא דר"ע משום בהשכמה ירד דהא אף אם נאמר טעמא דר"ע מהכא יוקשה אראב"ע ור"י ונצרך לומר משום לא מראש ויוקשה אר"ע מנ"ל דאעונות קפיד קרא דילמא משום לא מראש ודוק: ומ"ש המהרש"א ברש"י שפי' אגמ' שמקשה וליטבלו בצפרא דשבתא ול"ל לירד בהשכמה דדילמא להורות דקפיד אעונות שותא דידי' לא ידענא כיון דירד בהשכמה להורות שצריך עוד עונה וא"כ ודאי צריך כ"כ עונות כמו שהי' אז מהשכמה עד מ"ת שהוא ו' עונות דאל"כ מאי הורה כיון שלא הי' צריך עונות השכמה כמו שזה באמת טעם חכמים כמו שנבאר בסמוך תכף ודוק: ברש"י בד"ה אבל חכמים אומרים ו' עונות וכו' עד ולא מראש בסתר לחודי' ר"ל דבשלמא הללו הולכין וכו' שהוא סברא בעלמא לית להו אבל לא מראש בסתר שהוא קרא איך נוכל לומר שלית להו לכך כתב הגם שאית להו אבל לא משום זה לחוד אלא משום עונה ג"כ אבל לכאו' הוא תמוה מנא להו עוד טעם ולהורות עוד עונה כיון דאיכא טעמא דלא מראש אבל באמת לק"מ כיון דעכ"פ לא ינתן התורה בלילה משום לא בסתר א"כ אף בלא השכמה יהי' ה' עונות ולמה לי' לירד בהשכמה ע"כ להורות דבעינן ו' עונות כמו שיש מן בהשכמה עד מ"ת ואם לא ישכים לא יהא די עונות ודוק: בתוס' בד"ה כתיב התם החודש הזה וכו' תימא דאהך קרא גופא פריך התם וכו' עיין במהרש"א שהקשה דילמא סמיך אהך דמסיק התם דיליף מדבר ממדבר וכו' וקמתי משתומם הא אסיק התם אקרא אחרנא שהי' בשנה השנית אבל זה הפסוק י"ל במסקנא דלשם שהי' ד' או ה' בירחא ואי משום שצריך לדרוש שתי שבתות חדא שמקב"ה אין לילוף כמ"ש התוס' בתי' וכן שם בגמ' דייק שהרי נביא וגם וכי אחר כך אין חיוב ודוק:.

דף פז ע"א ברש"י בד"ה בתלתא וכו' עד ואע"פ שיש ג' ימים וכו' עיין מה שכתבתי לעיל פירושו ודוק: ברש"י בד"ה ה"ג והיו נכונים ליום הג' וכו' ובד"ה הא אמרינן וכו' עד ומשה אמר להן היו נכונים לשלשת ימים והא דלא מקשה ארבנן מקרא דהיו נכונים לג' ימים צ"ל שהי' לו פשוט די"ל שהיינו ליום השלישי כמו שכתבו המפרשים ראי' מן ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים וק"ל: ברש"י בד"ה קשיא לרבנן וכו' עיין במהרש"א שהקשה למה לי אריכות ברש"י ונלע"ד אחר שנבאר דברי התוס' בד"ה קשיא לרבנן שכ' פי' למה שפי' רבא וכו' ע"ש ונ"ל שבאו לפרש איך ס"ד שיקשה מן ברייתא לרבנן שהמה תנאים לכך מפרשים דעיקר קושיא לרבא אמנם רש"י בא לפרש היפך זה שהוקשה לו מאי אמר קשיא לרבנן הלא המה לא אמרו כלום מזה רק רבא מפרש והל"ל קשיא לרבא לכך מפרש שגם קשיא לרבנן שהרי אליבא דהך ברייתא מוכח דבז' בחדש ניתנה כמ"ש רש"י דלכ"ע בשבת ניתנה תורה מג"ש וא"כ קשיא לרבנן שאמרו בו' בחדש ניתנה ודוק: בגמ' ר' אומר בתחילה פי' עונשה וכו' נ"ל שר"ל שבזה מתורץ מה אמר להם שאמר להם מתן שכרה וגם מה השיב שע"כ צ"ל שמפרש שאמר להם מתן שכרה או עונשה הרי כתיב ויגד את דברי העם אל ה' וצ"ל שהגיד איך שאמר להם עונשה או מת"ש וקיבלו עליהם וגם מה שהביא פסוק דוישב דלא קשה עליו רק זולתו היינו אומרים דויגד היינו שקיבלו ואתם תהיו לי ואמרו נעשה ונשמע אך דע"ז כבר כתיב וישב וכו' אמנם לר' מתפרשין שניהם וגם השינוי לשון וגם מה שהשיב והגיד וא"כ לפ"ז לר' לא מוכח דאמר להו מצות הגבלה ויותר נ"ל דרבי לא פליג אלא שמתרץ השינוי לשון וק"ל: בתוס' בד"ה היום כמחר אין זו וכו' נ"ל שבאו לתרץ למה לגמ' לומר משה הוסיף יום אחד הל"ל היום כמחר לכך מפרשין שזה אינו כלום תי' שהרי חזינן בברייתא שהוסיף ולא יכול לתרץ כן והא שדרשו משה עיין בקונטרס הדרשות שלי דרוש לחג השבועות שפירשתי בטוב טעם וגם לתרץ שאר קושיות הנופלים פה ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה כאשר צוך וכו' עד וא"ת כיון דבמרה איפקוד וכו' שלילת דברי התוס' דא"א כאשר צוך במן לק"מ וק"ל ועפ"ז יש לפרש הך דועוד מקשים דלכאו' אין לו פי' מה לי שני שבתות או שלשה היינו קושיא אחת ולפ"ז י"ל דה"ק דמקשים אף אם נאמר כאשר צוך במן נמי קשה שהרי ודאי כשאמר אשר תאפו אפו נצטוו כמ"ש התוס' מכ"ש זה הציווי שלא ילקטו בשבת שהרי אמר להם אף לאפות היום וא"כ הוי ממן נמי שבת שני' לדידהו ולא ראשונה ושפיר הוי קושיא חדשה וק"ל: אמנם עדיין לא שייך ב' קושיות אלו לכאן דה"ל להקשות ארב דאמר במרה נצטוו ארב גופא דאמר הך בשבת ראשונה ונ"ל לפרש דודאי למ"ד אתחומין לא איפקוד לק"מ לפמ"ש התו' לקמן בד"ה אתחומין שהיינו הוצאה וא"כ ע"כ צ"ל דמה שעברו בזה שיצאו ללקוט היינו שעברו על ציווי משה שאמר ביום השביעי לא יהי' בו ולזה ודאי הי' שבת ראשונה ולק"מ שני הקושיות רק שמקשין למ"ד אתחומין דהיינו הוצאה נמי איפקוד במרה כדמשמע כאן וא"כ ודאי עברו מה שיצאו בכליהם ללקוט אמה שנצטוו במרה והוי שני' וגם שלישית להמקשים ודוק: ועפ"ז יש לפרש ג"כ מ"ש וא"ת וכו' ולא כתבו תי' ואין זה דרך לשון וא"ת אך לפמ"ש א"ש שאין זה קושיא מוכרחת די"ל שרב גופא סבר אתחומין לא איפקוד לכך אמר שבת ראשונה או סובר דתחומין דאורייתא ואתחומין הוא דאיפקוד ולא אהוצאה או תחומין עם הוצאה אבל אהוצאה גופא לחוד לא איפקוד תדע שהרי הוצאה

נפקא לן או מאל יצא איש ממקומו הנאמר אח"כ במ"ש בקרא או מן ויצו משה ויעבירו וכו' שהוא הרבה אח"כ וגם ודאי לא נצטוו הכל במרה שהרי נשיאי העדה שאלו למשה ואם נצטוו כבר על ההוצאה מה שאלו וגם אמר להם אשר תאפו וכו' משמע שלא נצטוו ע"ז קודם אלא ודאי אתחומין עם ההוצאה ולזה מתפרש שפיר לשון תחומין בגמ' לפי תוס' ואם כן למ"ד אתחומין נמי איפקד לא עברו אלא על ציווי משה כנ"ל והוי שפיר שבת ראשונה אחר שאמר להם ביום השביעי שבת לא יהי בו ולק"מ ודוק: בא"ד וכתוב ששת ימים וכו' ויהי ביום השביעי וכו' עד משמע שבשבת שלישי הי' אע"ג דמפרש הגמ' פה דהך ששת ימים קאי איום ראשון שירד המן כמ"ש התוס' לקמן בד"ה וכתוב ששת ימים וכו' ר"ל שאמר להם משה שכך אמר לו הקב"ה בתחילה וא"כ לא מקשים מידי ומדברי המהרש"א נראה שהם מקשים לפי פשטי דקרא דלא כמ"ש בגמ' ואין זה אלא תמה אמנם א"צ לזה דאף לפי פי' הגמ' מקשים שפיר שהרי אמר להם בשבת זו מה שאמר לו הקב"ה בשבת העבר עכ"פ הוא אמר להם עכשיו לעשות כן וגם בר מן דין מייתו פסוק ויהי ביום השביעי יצאו משמע ודאי שיום השביעי אחר שאמר להם משה כן יצאו ודוחק בעיניהם לפרש שיום השביעי ממאמר הקב"ה למשה ובאמת ביום השבת עצמו שאמר להם משה יצאו דהל"ל ויהי ביום ההוא יצאו וא"כ א"ש גי' מהרש"ל ודוק: בתוס' בד"ה לרבנן ח' חסרים וכו' עיין במהרש"ל מה שהקשה ודחי דברי התוס' ומהרש"א מיישבו על נכון אמנם נ"ל שבמסקנא ע"כ לרבנן ח' חסרים עבוד דאל"כ ברייתא דסדר עולם דקתני בהדיא שהי' ניסן בע"ש אמאן תרמי' וע"כ להמסקנא הנך ברייתות דלעיל כר' יוסי וגם לרבנן לא עברוה לאייר והא שכתבו התוס' דלא הוי צ"ל ח' חסרין היינו לפי ס"ד שאכתי לא הוי ידע מהך ברייתא דסדר עולם וא"כ שפיר תירצו איידי כיון שאינו סברא רחוקה דהא ע"כ קאי במסקנא ודוק: דף פח בתוס' בד"ה פריו קודם לעליו וכו' עד אך תימא וכו' והא שכ' בא' תימא משמע שיש לו תירוץ נ"ל די"ל דעיקר קושיתו אקרא שני דריח אפך והא דנקט קרא קמא י"ל דה"ק דהכא שפיר כתפוח שנמשל הקב"ה לתפוח בעצי היער שהוא החשוב או כמ"ש רש"י שהכל בורחים ממנו ואני בצלו חמדתי אבל למה נמשלו ישראל או שמקשה אתרווייהו ונקט קרא קמא ומסיים בישראל להורות שמקשה אשניהם ותירוצו ג"כ אשניהם דעשיית מצות הוא עיקר פירות של התורה וקב"ה כידוע ועפ"ז י"ל שלילות דבריהם שכ' אך תימא משמע שמקושר מהקודם והוא שמביאין ראי' שהיינו אתרוג מתרגום והוא להיפך שמתרגום מוכח דהאי קרא לאו אתרוג שלא פירש כן כאן אלא שם שהוא מוכרח דתפוח אין לו ריח לכך כתבו אך תימא וא"כ ע"כ צ"ל דעיקר קושיתו אשם וק"ל אמנם בעיקר ק' התוס' מצאתי במדרש שהתפוח נצו קודם לעליו וכן הוא באמת משא"כ בשאר אילנות וי"ל שגם בגמ' שאמר פריו היינו נצו שהוא התחלת הפרי דף פט בתוס' בד"ה אע"פ שאין ראי' לדבר וכו' עד אף מים מאבראי לכאורה הוא תמוה שהוא נגד הגמ' דיומא שרצה מ"ז לומר כן והקשה הגמ' מהכא כמ"ש התוס' ואסיק דלא כמ"ז אלא יליף רחיצה מריבויא דסך לא סכתי ע"ש אלמא מסיק דקרא מיירי בשתי' כמתניתין דהכא וא"כ האיך נקטו לפרשמשנתנו ע"פ ה"א נגד המסקנא וגם מזה יצא להם קושיא שהקשו אח"כ וא"ת ותירצו לכאורה בדוחק ומי הכניסם לזה אמנם כד מעיינת לק"מ ויתפרש כל המשך דבריהם וגם מה שכ' אח"כ וק' לרשב"א שיהא מקושר מהקודם שהוקשה מאי אין ראי'

כמ"ש וגם אף אם נאמר דלהכי קאמר אין ראי' משום דקרא לא מיירי ביה"כ כמו דאמרינן בעלמא ק' להם קושיא עצומה דלמה להגמ' ביומא לבקש לימוד לסיכה מסוך לא סכתי וכי כעורה זו ששנה רבי במשנתנו ומאי מקשה שם סיכה מנלן אלא ודאי משום דקרא לא מוכח מידי לא רחיצה ולא סיכה משום דיש לפרש מים דומיא דשמן מאבראי ואם נרצה להוכיח רחיצה נוכל לפרש סיכה דומיא דשתיה והני עינוים הם מדאורייתא צריך לימוד גמור לכך הוצרך שם טעם ולימוד לשניהם אך בתר דאיכא לימוד אסמכי' גם לזכר מכאן וא"כ שפיר כ' תוס' דראי' לא הוי די"ל איפכא וגם שם מקשה שפיר אמ"ז דאין ליליף מהכא רחיצה די"ל כתנא דידן ואינו אלא זכר אף לרחיצה ואנן בעינן לימוד גמור ובתר הכי מקשים תוס' דמאי מקשה הגמ' שם אמ"ז דילמא באמת על רחיצה הוא לימוד גמור דפירש הקרא כמר זוטרא מה שמן אבראי ועל סיכה כאן מש"ה לא הוי ראי' משום דהאמת איפכא ואהא תירצו שפיר דאם האמת כמר זוטרא לא הוי ליה לתנא לעשות ממנו אף מה זכר מה שהוא נגד האמת אלא ודאי משום דקרא לא מוכרע וא"כ לא הוי אלא זכר לשניהם ולא ראי' גמורה ואנן בעינן ראי' ועפ"ז נמשך שפיר ק' הרשב"א דלולי כן היינו אומרים דתנא דידן יליף לי' רק מהזכר וגמרא דהתם יליף לה ממקום אחר ואין זה קושיא כמו שנראה לפי פשוטו מהתם אבל בתר שכתבו שהוא חדא וא"כ תנא דידן ע"כ ס"ל לימוד דהתם למה לא הביא עיקור הלימוד מאי שסמך עלי' ודוק.

דף צ ע"א בתוס' בד"ה המוציא קופת הרוכלין וכו' עד סופו עיין במהרש"א שכתב להגי' שקאי על ר"א דלעיל ולענ"ד א"א להגי' כן חדא שכבר דחו תוס' לעיל זה וגם שם החליט המקשה אילו הוציא וכו' משמע דלא ס"ל בזה לר"א וגם מה הלשון מינים הרבה אבל לגי' מהרש"ל שקאי ע"ז ר"א שמחייב אתולדה במקום אב ולא על אב א' ב"פ וה"א דמינין הרבה להוי כתולדה ואב שמחלקין הוי מינין מחלקין וק"ל: סליק פרק תשיעי המצניע פרק עשירי דף צ ע"ב בגמ' ל"ל למיתני המצניע וכו' עד אמר אבבי ועיין בפירש"י בד"ה אמר אבבי והוא תמוה לכאורה שמתרץ על קושיא חיצונה שאינו מקשה ועיקר תירוצו חסר מן הספר וקושיא זו אינו תלוי בתירוץ ודוק ונ"ל לפרש אחר שנדקדק בגמ' דקאמר ל"ל למיתני המצניע שאינו מדוקדק וגם הוא מיותר הל"ל רק ליתני המוציא אלא נ"ל דה"ק ממ"נ אם המצניע הוא פשוטו שהצניע ממש קשה ל"ל למיתני הא כבר תני' בפ' כ"ג וכ"ש שהצניע וגם הוציא לזרע קשה טפי אלא ע"כ שהמצניע היינו שהוציא לזרע וקרי לי' מצניע משום שאחשבי' בזה הוצאה וא"כ לק"מ דזה לא מוכח משם דאדרבא משם מוכח אף מוציא לזרע לכאורה בעינן חמשה והכי דייק לשון המשנה לכאורה דקתני חזר והכניסו א"כ ליתני המוציא בהדיא ומשני לעולם דמיירי מצניע ממש ולא הוציא עכשיו לזרע אבל מוציא עכשיו בלא מצניע א"צ למיתני כמ"ש רש"י דחייב מסברא וי"ל שהוא כ"ש ממצניע דתני לעיל ומה שקשה לך ל"ל למיתני הב"ע כגון וכו' ודוק: בתוס' בד"ה המצניע תימא אמאי צריך למיתני וכל אדם וכו' לכאורה נ"ל לתרץ דקמ"ל אפי' בהוציא ממש לזרע דעביד מעשה נמי כל אדם אינו חייב ועל זה ה"א דלא פליגי ארשב"א אלא לחייב זה במחשבתו של זה ולא במעשה אמנם הגמ' מסיק דלא מיירי במוציא רק מצניע ולפרש דסיפח לא מיירי כמו רישא הוא דוחק לכן נ"ל לתרץ דאי לא תני ה"א דאיירי במצניע ממש כפשטיה ואתי לאשמועינן

דכל אדם חייבין עליו ולמיסתם כרשב"א ופליג אסתמא קמא ובתרא עיקר או דה"א דמיירי במצניע וגם הוציא ולחייב כל אדם דבזה מודו רבנן לרשב"א כנ"ל ולא הוי ידענא דינא דהצניע ושכח ודוק:.

דף צא ע"א בגמ' מתקיף לה רב יצחק ברי' דר"י אלא מעתה פירש"י כיון דאמרת וכו' וכן תוס' פי' שמקשה אאביי ולכאורה הוא תמוה דהא אמתניתין גופי' קשה כיון דתלי במחשבתו ונ"ל לפרש משום די"ל דבמשנה לא ביטל מחשבתו משא"כ שכיוון להוציא דוקא כל ביתו בפעם אחת והרי עכשיו הוציא מעט אבל לאביי כיון דשכח למה הצניע והוציא סתם ג"כ לא חשיב אצלו משעת הוצאה זו כיון שאינו יודע כלל מחשיבות אפ"ה קאי בחשיבותא קמא ה"נ קאי בגריעותא קמא אע"ג שהוציא מעט אינו חשוב אצלו וק"ל: בגמרא אי לענין שבת כגרוגרת בעינן לכאורה הוא תמוה אמאי נקט תרומה וכו' כמ"ש התוס' ונ"ל לתרץ דהכי מיבעי' למאי דס"ד מי אמרינן כיון בשעת הנחה אינו ראוי לאכילה רק להסקה והוי כמו עצים לבשל ביצה קלה וא"כ ליכא שיעורא בהנחה ופטור או דילמא כיון דבבת אחת קאתי או כיון דלא בציר משיעורא קמא חייב והוי מעין בעיא דלעיל וא"ש טפי אלא דמקשה כגרוגרת בעינן והוי א"ש משא"כ בכזית דאף עקירה לא הוי שיעור והתוס' שנאדו לפרש כן והקשו משום שהם סוברין דפחות מכביצה אינו מקבל טומאה כלל לא א"ש זה הפי' אבל לשיטת רש"י א"ש ודוק: בתוס' בד"ה אי לענין טומאה כביצה בעינן וכו' משמע דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה ר"ל דנקט סתמא כביצה בעינן אע"ג דרש"י נשמר מזה וכתב לענין טומאה לטמא טומאת אוכלין ר"ל לטמא אחרים והא דלא מפרש לקבל טומאה דשם אף כזית לא בעינן אלא דלא משמע לתו' לפרש דמיירי רק לטמא אחרים וק"ל: בא"ד והא דפריך בפ' כל שעה וכו' וכן אינן שכתבו לתרץ לפירש"י והוא למותר לכאורה י"ל משום שכתבו כאן דהוא אסמכתא וא"כ מודים דמדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא וא"כ יוקשה גם לדידהו מפ' כל שעה דקתני טהורים הלא טמא מדרבנן לכך כתבו דאף לפירש"י לא קשה מכ"ש לפירושייהו וכן גבי בצק וכו' ולפ"ז ע"כ כמב"ל לפירוש תוס' דהא דפריך מקום מגעו אמאי פסיל הא לא הוי כביצה אע"ג דמדרבנן פסיל ע"כ צ"ל דהיכא דהוי מדרבנן בכ"י לא גזרו כמו שמצינו במשקים תחילה דלא גזרו בט"י או דמשמע לי' דמיירי בטומאה דאורייתא דומיא דרישא וכן כאן דפריך כביצה בעינן היינו מדאורייתא והוא דוחק לכך נ"ל לענ"ד פירש"י עיקר ודוק: בא"ד כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין וכו' עד בפסח דאיסורו חושבו וכו' ועיין במהרש"א מה שהקשה ולא ידענא מאי קשה לי' דאדרבא עיקר רבותא כיון דכזית חשוב לענין איסור פסח מצטרף אע"ג דלא הוי כביצה וס"ד דבטיל והרי חזינן דפחות מכזית לא מצטרף כיון דאינו חשיב אף לענין פסח כמו דקתני שם אם יש כזית במקום אחד חייב לבער וע"ז נקט וכן לענין טומאה ודוק: בגמרא כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין וכו' א"ל דליפשוט ממתניתין דקתני המוציא כזית מן המת חייב אע"ג דלא חשיב שיעור כלל דלמאי בעי ליה אלא כיון שחשיב לענין הצלת טומאה חייב אף לענין שבת ה"נ י"ל דשאני התם דלדידי' חשיב שיעור דמהני ליה להציל אבל הכא אדרבא מביאו לידי טומאה אלא דנימא מיגו שמביא לידי איסור וטומאה חדא יחשוב גם לענין שבת זה לא מוכח וק"ל: ע"ב בתוס' בא"ד ודוקא לבית טמא אבל לבית טהור לא עיין במהרש"א מה שפירש וא"א להולמן מלבד שדבריו דחוקים קשה דא"כ דאף

דזה בעצמו לא חשיב לחייב עליו מיקרי חשוב כיון שע"י צירוף יתחייב א"כ הדרא ק' תוס' לעיל לדוכתי' למה נקט כזית תרומה הא מיירי דמצטרף לכביצה אלא ודאי בעינן שיהא הזריקה חשוב לחייב ע"ז שזורק משום תרומה טמאה דנימא מיגו דמהני לחייב משום תרומה טמאה מהני נמי לחייב לענין שבת אמנם דברי התוס' אתיין כפשטי' לפי דברי רב נחמן שרצה לפשוט מיוצא אע"ג דלא אתיין בהדדי יוקשה אמאי לא מיבעיא בתרומה טהורה דהוא יותר חיוב לזר ונימא מגו דחשיב לחייב זר חשיב נמי לענין שבת וע"ז תירצו דזה ודאי בעינן אף לרב נחמן שבא ע"י הוצאה החיוב לכן פשיט מיוצא שבא ג"כ ע"י הוצאה זו ודוק: ברש"י בד"ה בהדי הדדי קא אתיין וכו' עד לא קיבל טומאתו וכו' ועיין במהרש"ל שמחק זה והדין עמו לכאורה דלפמ"ש המהרש"א הלשון לא קיבל דחוק אמנם אי קשיא לי הא ק' על גירסתו דא"כ דעיקר בעיא מיגו דמהני האי זריקה לטמא אחרים דהא לחייב עליו לא בעינן צירוף וגם לא אתיין בהדדי דתכף דהגיע לאויר הבית נטמא לחייב עליו כיון דהוי כזית ואשבת לא מחייב עד דתנוח וא"כ מאי מיבעי דוקא בתרומה מה לי תרומה מה לי חולין וכן הרמב"ם באמת כ' סתם כזית אוכלין לבית טמא ופירשתי משום שסובר כרש"י דמקבל טומאה אף כ"ש וא"כ ע"כ בעי דמהני לטמא אחרים וכמ"ש ומצאתי בלח"מ שכ"כ רק כתב שהרמב"ם לא גרס בגמ' תרומה אמנם לגירסתנו קשה וא"כ מהרש"ל שמחק זה מרש"י הי' לו למחוק גם תרומה ולפי מ"ש גורסין תרומה וכן הוא במהרש"א ותוס' ע"כ צ"ל דרש"י גם כאן חזר בו כמ"ש תוס' שבלא"ה חזר בו וא"כ שפיר גרסינן לא קיבל טומאתו בלא שום דוחק ונ"ל דהוצרך רש"י לפרש כן ולחזור מפירושו דאל"כ למה לי' למיבעי לענין צירוף הוי לי' למיבעי ולפרש זרק כזית תרומה לבית טמא ונח תכף בבואו אל הבית ומיגו דמהני שמקבל טומאה ולחייב עליו משום כזית תרומה טמאה שהוא יותר טוב לפרש כן מיגו לטומאה ולחיוב אלא ודאי שאין מקבל טומאה מדאורייתא לכך כתב כאן כן וחלילה למחוק ודוק: ברש"י בד"ה עד שיוציא את וכו' כלומר אלא א"כ הוציא לולא דברי רש"י הייתי מפרש דהכא מיירי באסקופה ר"ה אע"ג דרישא מיירי בכרמלית הכא נקט חיצונה משמע דהוי ר"ה לכך אם הוציא לכתחילה והי' מקצת קופה בפנים פטור עד שיוצא אח"כ כל הקופה חייב כיון דלא הוי הנחה במ"פ אמנם י"ל דרש"י ס"ל דאפ"ה פטור דמיקרי לא עשה בבת אחת דהא מעיקרא הי' אגוד ולבסוף הי' מקצת אגוד מבחוץ כבר ולא מיקרי הוצאה וכן מוכח קצת מן פשט בע"ה את ידו לחוץ דהוא פטור משום אגד גוף ואפ"ה אם נטל העני מתוכה פטור והיינו משום דאינו לא כרה"י ולא כר"ה כדאמרינן בריש מכילתין ה"נ באגד כלי ואפשר דאפ"ה מיירי בהכי וקמ"ל דאפ"ה פטור אא"כ הוציא בראשונה את כל הקופה כמ"ש רש"י ודוק: בגמ' ואי ס"ד אגד כלי שמי' אגד וכו' לכאורה יש להקשות נמי להפך א"א אמרינן אגד כלי לא שמי' אגד ומיירי דאפקי' דרך פיו א"כ לתחייב תשלומין אמותר דהא תכף כי אפיק מעט חייב משום שבת וא"כ אמותר שוב אינו חייב דאינו חייב שתים אהוצאה אחת וא"כ יתחייב בתשלומין דמה לי אם חיוב שבת בא בסוף פריך דליתחייב תשלומין אתחילה אע"ג דהוי כעין הוצאה אחת ה"נ להפך אם ח"ש בא בתחילה ויש לומר דבשלמא לסברת המקשה שבגמ' דפטור אתחילה שפיר מתחייב בתשלומין אבל למ"ד לא שמי' אגד חייב על כל מעט אלא שאין מחייבין אותו רק אחת דא"א לחייב ב' עכ"פ חילול שבת מיקרי בכל פורתא לכן פטור מתשלומין

כמו ח"מ שוגגין או חייבי מלקיות לחד מ"ד וא"כ יצא לנו דין חדש דבכה"ג פטור מתשלומין כיון שחייב עליו אם הי' עושה זה לבד ועמ"ש בדף צ"ג ע"ב ודוק: דף צב ע"א בגמ' בנסכא לכאורה ודאי דלפ"ז א"צ לתירץ הראשון דאפקי' דרך שוליו והא דלא נקט אלא משום דלא נזכר מעיקרא שם אמורא כמ"ש התוס' בעלמא אלא דלפ"ז קשה מאי פריך והאיכא שנצין הא סתם שנצין הוי בפיו וכן משמע הלשון מפיק עד פומי' וכיון דאפקי' דרך פיו כבר הוציאם וצ"ל דגם בשוליו איכא שנצין והלשון עד פומי' לאו דוקא או אפשר דמיירי בכל ענין וק"ל: בגמ' המוציא משוי למעלה מי' וכו' לכאורה נראה שאח"כ הניח בארץ או למטה מי' אלא דקמ"ל אע"ג שהעבירו דרך למעלה מי' אבל באמת אע"ג דלא הניח למטה מי' אלא נשאר עומד לפוש כן ולמעלה מי' בידו המשוי חייב דכן משמע לקמן בהזורק דף צ"ז ע"ש וכן מפורש בהדיא בתוס' סוף פ' הזורק ע"ש טעמא וק"ל.

בתוס' בד"ה במרפקו וכו' עד ועוד בפ' האומר משקלי וכו' עיין במהרש"א שהקשה שגם הוכחה דלעיליש להוכיח מכאן ואני אומר אדרבא לפי פשוטו אין מגיע זו הוכחה בתרא לכאן אלא דגם הוכחה זו אינו מוכח אלא בתר הוכחה קמא דאל"ה יש לומר הכל להפך דעציל ומרפק היינו אישיל"ש ומקום תפילין הוא בקנה וזהו קיבורת והכי פריך שם וביד עד עציל היינו אישיל"ש והא א"צ כל כך דהא בתפילין כתיב יד ותנא זו קיבורת היינו קנה לבד אבל השתא שהוכיחו דעציל היינו קודא שפיר מוכח גם זה דתפילין הוא למעלה ממנו דאל"ה לא הוי מקשה ודוק: ע"ב בד"ה ואת"ל אנשי הוצל עושין כן וכו' עיין מהרש"א מ"ש שלא הקשו תוס' כן למעלה ונלע"ד דלק"מ אחר שנדקדק עוד בתירוצם שכ' דהתם אם הי' לכל העולם רוב גמלים היו מקיימים מאי בכך כיון דאין עכשיו להם גמלים בטלה דעתם לכן נלע"ד דלכאורה לא מקשין התוס' כלום דהתם לא קאמר כן אלא לר"א ורבנן פליגי עלי' כמ"ש התוס' שם וא"כ לדידהו אף באתרא בטלה דעתם אלא ודאי משום דרבנן נמי לא פליגי אלא בכל העולם וכן משמע הלשון שכן בערביא משמע שמיירי בשאר מקומות אבל בערביא גופא לא פליגי והא דכתבו התוס' התם דה"מ למיפרך לרבנן מאי איכא למימר היינו משום דהתם בעי למיסר סחיטת רמונים בכל העולם ע"ש ובאמת להכי פריך ערבא אתרא דאף בבית מנשיא גופא לא אסור וי"ל דזה כוונת התו' שם דפריך אפי' לר"א כיון דנ"מ בבית מנשיא גופא ודוק וא"כ לא קשה מידי לעיל כיון דמיירי בכל העולם ושם פליגי רבנן אבל הכא קשה אפי' לרבנן ובזה א"ש מאד תירוצם כיון דמיירי באתרא גופא ודוק: בגמ' אמר רבא מאי קושיא דילמא לפניו וכו' עד אלא אי קשיא נראה דלהכי אמר רבא מאי קושיא ולא הי' קשה לו זאת הקושיא דאזיל לשיטתי' דס"ל בפ' כלל גדול נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור ואמרינן טעמא משום דלא נתכוין לחתיכה דאיסורא וא"כ מסיפא דקתני לאחריו ובא לפניו חייב מוכח להפך דגם לאחריו ובא לאחריו חייב דאי פטור א"כ גם כשבא לפניו הי' פטור דהא לא נתכוין להוצאה דאיסורא דהא נתכוין לאחריו ע"כ דשם נמי חייב וא"כ לק"מ הדיוקים רק הגמ' מקשה כן ואליבא דאביי וק"ל: ברש"י במשנה הוציאהו שנים נקט בעשותה אע"ג דקאי אליבא דר' יהודא ור"י דריש בעשותה ליחיד שעשה בהוראת ב"ד כדמשמע בגמ' לכאורה דזו טעמא דר"ש דס"ל דאף זה אינו יכול פטור מבעשותה ע"ש וכן קשה על הברייתא דלקמן דקאמר גם אליבא

דר"י מבעשותה ורש"י הוציא מברייתא אמנם הוא גופא קשיא והתוס' בעמוד שלאח"ז בד"ה תלתא מיעוטי כתיבי הקשו זה ותירצו בדבר שאינו מובן לכאורה ע"ש ונלע"ד משום דאף לר"י קאי מיעוט שני על יחיד שעשה בהוראת ב"ד ובעשותה שהוא מיעוט אחרון קאי על זה יכול וזה יכול והמשך דברי הגמ' כך חזא לזה עוקר וכו' וחדא היינו הג' לזה יכול משום דחדא היינו השני קאי ליחיד וכו' והוא מוכרח דהא חזינן לר"מ דלא דריש אלא תרי מיעוטי ודריש חדא ליחיד שעשה וכו' ולא דריש לזה יכול אלא ע"כ דיחיד שעשה וכו' מסתבר יותר לפטור וא"כ ע"כ גם לר"י המיעוט השני קאי למסתבר ליחיד שעשה וכו' רק המיעוט הג' בעשותה קאי לזה יכול וכו' וזה כוונת התוס' ודוק: דף צג ע"א בגמ' ור"ש יחיד שעשאה וכו' ופירש"י דס"ל בהוריות נ"ל דהיינו הא דאמרין התם זו דברי ר' יהודא אבל חכמים אומרים יחיד שעשאה וכו' חייב ומשמע דכל חכמים פליגי עליו ור"ש בכלל בפרט שמייתי שם הך ר"י דהכא דדריש תלתא מיעוטי ומסתמא הנך רבנן דפליגי עליה הכא המה בכלל רבנן והיינו ר"ש ור"מ אע"ג דפליג נמי הכא אית ליה התם בהדיא דפטור וגם שם איכא חד תירוצא דחכמים היינו ר"ש והא דאית ליה לר"ש הלך ועשה על פיהם פטור היינו משום דשם לא מיקרי לחייב משום הוראת ב"ר דב"ד כבר חזרו כמו דתני שם והוא לא ידע הוי אונס משא"כ יחיד שעשה ע"פ הוראה מיקרי שוגג כנ"ל ליישב דעת רש"י להצילו מק' התוס' ע"ש ודוק: ברש"י בד"ה מפני שיכולה לעמוד על ג' וכו' עד וסתמא כר' יהודא דזה וזה יכול קרי מסייע וכו' ועיין מהרש"א שהרבה להקשות ודבריו נכונים אם נפרש כפשטי' אלא נלע"ד דרש"י בא רק לתרץ קושיא חמורה דאין זו דומה בשלמא התם אחד יכול וב' אינו יכול מקרי מסייע אבל הכא דניהוי כולהו מסייע זה אינו סברא דהא עכ"פ אחד עושה עיקר הדבר לזה מתרץ דמציינו כן בר' יהודא דקרי לשניהם מסייע בזה יכול וזה יכול אע"ג דא' עושה עיקר והיינו משום דלכל אחד תלינן לקולא דהוא רק מסייע כיון דשני לבדו יכול ה"נ על כל רגל תלינן לקולא דהוי רק מסייע ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה אמר מר זה יכול וכו' עד ואומר ר"י דאין למחוק וכו' עיין במהרש"א שהקשה ק' תמוה דלכאורה תוס' סותרין בעצמן דבריהם ותירוצו לא ידענא דאדרבא מכח קושיא אלים טפי משנאמר סברא שאינו מוכרח ונלע"ד דלק"מ דר"י אמר זה אפי' לשיטת ר"ח שאין מוכח מצבי כמו שמסקי לבסוף אר"ח וי"ל דס"ל ודאי דאין חילוק בין זה יכול לאינו יכול ופליגי בתרווייהו אפ"ה שאל עליו דאף לפי שיטתו לא הו' למחוק משום זה כמ"ש התוס' אבל באמת לשיטת ר"י ודאי אין מקום להקשות מכ"ש למחוק כיון דמודו שם וע"ז מסקי תוס' ועל גי' ר"ח ק' לר"י ר"ל דכל זה הוא לפי שיטתו אבל ר"י לא ס"ל שיטתו וגי' משום דק' לו ואית לו שיטה אחרת ואין כאן מקום קושיא כלל וביותר נ"ל דהתחלת התו' שכתבו תמי' לר"ח ר"ל ר"ח אזיל לשיטתו דס"ל דאין חילוק דמצבי לא מוכח לכך הו' תמי' לו דוקא לאפוקי משיטת ר"י וע"ז מסקי לפרש ע"פ שיטתו ואח"כ שיטת ר"י ודוק: ואפשר זהו כוונת המהרש"א אלא שקיצר כדרכו במשנה את המת במטה חייב וכו' הא דנקט במטה ע"כ לפי גירסתנו משום איידי דרישא דנקט חי במטה לרבנות דפטור אף על המטה נקט גם בסיפא מטה אמנם הרי"ף גרס חייב אף על המטה וכו' הנ"י הטעם דלמת לא הוי מטה טפל אמנם הוא תימה דלענין מאי נ"מ כק' הגמ' על אף על הכלי ואף שנוכל לומר דנ"מ כתי' הגמ' מלבד שהוא דחוק בכוונת הרי"ף הוא תימה דלפ"ז אמאי

לא מקשה הגמ' על המשנה ונ"ל דהנה יש לתרץ על קושית הגמ' ע"פ מ"ש לעיל דף צ"א ע"ב בהוכחה דהיכא דחילל שבת בחיוב גם ע"ז אלא שאינוחייב שנים הוא פטור מתשלומין משא"כ אם אינו חייב עליו ודאי חייב בתשלומין א"כ איכא נפקותא היכא דגנב האוכלין עם הכלי וגירר והוציא אם א"צ להכלי דאז פטור על הכלי הוא חייב עלי' בתשלומין ואף א"ת דאפ"ה הוא פטור כיון שהוא הוצאה אחת חדא דמוכח לעיל כן דפריך לחייב אתשלומין אמעט ראשון אע"ג דהוא הוצאה אחת וליתר שאת נאמר דמשכחת באוכלין דחד וכלי דחד דאז ודאי חייב על הכלי תשלומין משא"כ אם חייב אף על הכלי משום שבת פטור מן תשלומין כמו שהוכחנו וא"כ לא מקשה הגמ' כלום וצ"ל משום דזה הסברא שהוכחנו אינו אלא אליבא דמ"ד אגד כלי לא שמי' אגד אבל לאידך מ"ד יש לומר כיון דעכ"פ לא מיחייב על שבת אלא על אחד לא מיפטר מתשלומין אשניהם וא"כ היכי קאמר אף על הכלי משמע דפטור מתשלומי שניהם משא"כ במשנה שאין שייך תשלומין על מת שפיר י"ל היכא דגנב הכלי כיון דעכ"פ חייב אחד וחייב משום שבת אף על הכלי הוא פטור מתשלומין שיכול לומר שחייב על הכלי הך אחת וא"כ לק"מ על המשנה או שרי"ף נקט כן אליבא דהילכתא דהלכה כחזקי' לגבי ר"י דס"ל לעיל אגד כלי לא שמי' אגד ואליבא לק"מ והגמ' מקשה אליבא דר"י ואפשר דאליבא לא גרסינן במשנה ודוק: דף צד ע"א בגמ' ובפלוגתא דר"י ור"ל ועי' פירש"י ובתוס' מה שהקשו עליו ונלע"ד דלהכי לא משני רב אשי לאחר כפרה דעדיין לא מיתרצא לישנא דאף דמשמע דחייב על שניהם יחד והכא חייב בפ"ע דוקא וא"כ מה חסר בתירוצא דרב ששת דג"כ יש לומר אף על כל א' בפ"ע מה לי הזיד בשני מ"ל כיפר על השני לכך לא מיתרצא אלא אליבא דר"י וק"ל: בתוס' בד"ה ר"ש פוטר נראה לר"י וכו' ע"ש עד כולו ולענ"ד נראה דדעת רש"י ג"כ דעיקר מלאכה שא"צ לגופה היינו שא"צ לגוף המלאכה ושורשו לכך סותר ע"מ לבנות כבתחילה וכן מכבה ע"מ להבעיר וקורע למירמי אימתא פטור שא"צ לשורש המלאכה אלא דהוקשה לרש"י מוצא את המת א"כ צריך לגוף המלאכה ושורשו של הוצאה שלא יטמא את הבית אף אם נאמר לקוברו מיקרי א"צ לגופה דעיקר הצטרפות הוא הקבורה כמו בהנך ואף אם הי' שם הי' יכול לקוברו עכ"פ שלא יטמא הוא צריך לגוף הוצאה וכן מכבה בחס על שמן י"ל דהוי א"צ לשורש המלאכה דהא המלאכה הוי בפתילה אלא אם חס על הפתילה הוי צריך לשורשה וזה דוחק גדול דבעינן דומיא דמשכן דלא ילפינן ממשכן אלא גוף המלאכה ולא שאר דברים כמ"ש התוס' לקמן ריש הבונה בעצמם לענין שיעורין וגם הכא גופא כ' לענין הוצאה ודוחק גדול לחלק כמ"ש מהרש"א אלא ודאי דעיקר צריכה לגופא הוא טעמא משום מלאכת מחשבת כמ"ש רש"י לעיל בפ' במה מדליקין ואם כן קשה הנך לכך כתב רש"י דזה נמי מיקרי א"צ לשורשה כיון שהוא רק הצלה מדבר המריעו כגון מת שמטמאו או פתילה שלא ישרף א"כ אם לא הוי מת או שריפת הפתילה יותר הוי ניחא לי' לא מיקרי צריך לגופה ובזה מתורץ כל הקושיות ואזדא שיטת רש"י על נכון בלי גימגום ודוק היטב: בא"ד וכן סותר ע"מ לבנות נמי וכו' עד טוב מן הראשון והיינו משום שאז מיקרי צריך לגופה כיון דעכשיו הוא בנוי ואין יכול לבנות יותר טוב אלא א"כ סותרו משא"כ אם הוא בונה כבתחילה אלא שנוטה ליפול עכ"פ גוף הסתירה אין צריך אע"ג שבפ' ב"מ רצו לומר שאין חייב אלא אם לא הי' יכול לבנות אם לא הי' בנין

הראשון הא במסקנא שם הקשו ע"ז ותירצו כיון דבמשכן לא הי' כן לא בעינן כן ע"ש ואין להק' א"כ גם שיהא יותר טוב בתחילה לא ניבעי כיון שבמשכן לא הי' יותר טוב מן הראשון כמ"ש המהרש"א לק"מ כיון גם במשכן מיקרי יותר טוב מן הראשון דהא כיון ע"פ ה' שיעו מכאן ויחנו במקום אחר א"כ ודאי המקום אחר שיחנו הי' יותר טוב מן הראשון והי' צריך לסותרו שיחנו במקום אחר שהוא יותר טוב כיון שהי' ע"פ ה' יחנו משא"כ לנו אם יסתור ע"מ לבנות תחילה לא צריך לגוף סתירה רק אם לבנות יותר טוב הוי צריך לסתירה כמו במשכן כמו שמשני לעיל דמיקרי ע"מ לבנות במקומו משום זה מכ"ש דמקרי יותר טוב משום זה ודוק: ומה שתירץ המהרש"א דלא ילפינן שום מלאכה מסתירת ובנין המשכן מלבד שהוא נגד התוס' דפ' ב"מ וגם לפ"ז ישאר הקושיא ניבעי שלא הי' יכול לבנות בנין שני אלא ע"י בנין הראשון כמ"ש התוס' שם אמנם בר מן דין לא ידעתי להולמו הלא משנה שלימה בריש הזורק שכן היה עבודת המשכן מושיטין הקרשים וכו' וכן תוס' בריש מכילתין הביא ברייתא ממקום הוצאה והכנסה הם הורידו וכו' וכל זה הוי בסתירת ובנין המשכן וצ"ע: ע"ב בגמ' האי שיכבא דהוי בדרוקרת וכו' ועיין בנ"י שהקשה לר"ש אמאי לא שרי בכרמלית אף בלא מת וכן במת אמאי לא שרי אף לר"ה משום כבוד הבריות כיון דלא הוי רק דרבנן ע"ש שתירץ לאסור בשניהם ולענ"ד נראה דמכאן לא מוכח איסור בשניהם דהא דקא' מי קאמינא לר"ה לכרמלית קאמינא משום כבוד הבריות היינו שהשיב לו דאפי' לר' יהודא שרי והא דלא התיר אפי' לר"ה אף אם נאמר דסבר כר"ש לק"מ כיון דהוי להו מקום לאפוקי לכרמלית דמותר אף מדרבנן לדידי' לא שייך משום כבוד הבריות להתיר לר"ה אף דהוא רק איסור דרבנן וק"ל: בגמ' מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי רבנן וכו' ופירש"י משום דאין דרך גזיזה בכך ובתוס' בד"ה אבל בכלי וכו' וא"ת עד והא דקאמר וכו' עד אבל רש"י פי' וכו' דלכאורה אין לו חיבור למעלה ונ"ל לפרש דודאי רש"י נאיד מלפרש המ"ד אליבא דר"ש דמאי שייך קמ"ל הא באמת אליבא דר"ש ודאי שרי אלא ע"כ קמ"ל דרבנן כר"י וק' מנ"ל הא לכך פירש"י דה"א הוא אליבא דר"י נמי שרי משום דאין דרך גיזה וקמ"ל דאסור מסברא דדרך גיזה גם בכך ואסברא לא קשה מנ"ל דהכא קים לי' להש"ס הסברא כמו הקמ"ל דבסמוך אמנם התוס' לא רצו לפרש הכא כפירש"י מטעם שכ' בסוף ופירשו דעיקר קמ"ל הוא כר"י לאפוקי מר"ש ואהא הקשו מנ"ל ותירצו דא"כ לפלגו בכלי וכו' וא"ל דבא להודיע כחו דר"א דכח דהיתרא וגם דרבנן עדיף מאיסורא וכח דר"א ואהא כתבו כיון שתירצו זה הקושיא שהוקשה לרש"י שפיר יש לפרש מ"ד משום דה"א דסבר כר"ש ואפ"ה שייך קמ"ל ואם יקשה לך למה לן לדחוקי נפשן בזה למה לא נפרש כפירש"י וא"צ לכל זה ואזה כתבו אבל רש"י פי' וכו' ואין נראה לר"י לכך אנו צריכין לפי' זה ודוק: ונ"ל דרש"י נאיד מפ' התוס' לפרש כן ולתירץ כמ"ש התוס' דהא דאין זו סברא שיהא החילוק בין מ"ד ובין קמ"ל אם כח דר"א עדיף או דרבנן וממ"נ דהא לא מיתרצה וגם מאי הוי הטעות דקמ"ל לאפוקי הא בין כך ובין כך האמת הוא לר"י אסור וחייב בכלי ולר"ש פטור ומאי נ"מ בזה אם רבנן סברי כר"י או כר"ש יותר הוי מסתבר לומר דרבנן נקטי ביד מילתא דפסיקא ובכלי תליא בפלוגתא לכך פירש"י דהטעות והקמ"ל הוא אליבא דר"י דהוא נ"מ גדול ודוק: דף צה בגמ' חולב משום מאי חייב אמר להו משום חולב וכו' הדברים תמוהים לפי פשוטו והל"ל לא ידענא ונ"ל

לפרש ע"פ מ"ש התו' כ"פ במכילתן דעיקר נפקותא בתולדה מאיזה אב הוא שאם התרה בו משום אב חייב ודוקא אב דידי' אבל אם התרה משום אב אחר הוא פטור אמנם מסקנתייהו דאם התרה משום תולדה לבד נמי חייב אלא דאם התרה משום אב בעינן דוקא אב דידי' ולזה נ"מ שאלו לו משום מאי חייב לענין התראה ואפשר סלקא דעתייהו דבעינן דוקא להתרות משום אב כמו שרצו התוס' לפרש כן בעלמא וכן משמע פשטי' דגמ' גבי משמר וע"ז פשיט להו משום חולב ר"ל כיון דלא ידעינן האב א"א להתרות אלא משום חולב ואז ודאי חייב ודוק ובזה מדוקדק מאי דשאלו משום מאי מחייב ר"ל כיון דלא ידעינן האב א"א להתרות כדס"ד התוס' ובלא התראה א"א לחייבו ואהא פשיט ליה דמתרינן משום חולב וחייב וכמסקנת התוס' וכן מחבץ ומגבן ודוק: בתוס' בד"ה המכבד והמרבץ וכו' עד דאי פסיק רישי' היכי שרי לקמן ר"ש לכתחילה וכו' עי' במהרש"א שהקשה אמאי לא מוכחי מהכא דלא מחייבי רבנן חטאת ודחק א"ע ולענ"ד דלק"מ דודאי גם התוס' מעיקרא ידעי די"ל דפליגי בהכי אי הוי פ"ר אלא שרצו להוכיח דע"כ ליכא שום דיעה דהוי פ"ר דאל"ה היכי קאמר לקמן בפשיטות משום דקי"ל כר"ש שרי לכתחילה דילמא הלכה כר"א דהוי פ"ר ואם רצה לפסוק דלא כר"א לא הוי לתלות משום דקי"ל כר"ש הא גם ר"א מצי סבר כר"ש והל"ל וקי"ל כרבנן אלא ע"כ עיקר טעמא דר"א דסבר כר' יהודא ושפיר קאמר כיון דקי"ל כר"ש ממילא אין הלכה כר"א וא"כ ע"כ אף לר"א לאו פ"ר היא והקשו שפיר וע"ז תירצו דלעולם פליגי בהכי והא דאמר וכו' הוא עיקר התירוץ וה"פ לאפוקי מר"א לא צריך לפסוק דודאי הלכה כרבנן במקום ר"א אלא בא לאפוקי אף מרבנן דאסרי לכתחילה והיינו משום דסברי כר"י ע"ז קאמר והאידינא דקי"ל וכו' ודוק: בתוס' בד"ה שרא זילחא במחוזא וכו' ע"ש עד סוף ואין שבות במקדש עיין מהרש"א שהקשה ותמה מאי שלא הקשו גם לרבנן למה ליה למימר אין שבות במקדש תיפוק ליה דחוץ למקדש נמי שרי כמו הכא כיון דהוי רצפה וכן הקשה אתירוץ התוס' בתרא שסיימו לרבנן ליכא אלא איסורא ואין שבות במקדש תיפוק ליה אפי' בלא מקדש ליכא שבות כדחזינן הכא דלא גזרינן אטו היכא דליכא רצפה וע"ש שתירץ בדוחק גדול וביותר אף לפי דבריו קשה מ"ש לר"א דגזרינן אף בעזרה אטו היכא דליכא רצפה והלא חזינן הכא דלא גזרינן לרבנן והתוס' לא חילקו בין רבנן לר"א אלא במקדש ומה אעשה אני תולה החסרון בי שאיני מבין דבריו דלפי קוצר הבנתי אשתמיטתי דברי התוס' פרק במה מדליקין דף כט ע"ב והוא מוכרח מהגמ' דקאמר שם גזירה עיליתה דשישא אטו עיליתה דעלמא והקשו מהכא דשרא זילחא במחוזא ותירצו דשאני מחוזא דהוי כל העיר כן אבל בעיר אחת גזרינן עלי' זו אטו עלי' אחרת ובירושלים לא מצינו אלא עזרה אף אם נאמר דשוקי ירושלים היו מרוצפין כמ"ש רש"י בפסחים ודאי י"ל שהיו מקומות שלא היו מרוצפין וגם הר הבית והחיל לא מצינו שהי' רצפה ולא קשה מידי לרבנן דאי הוי שבות במקדש שפיר היו גזרינן אטו מקום אחר באותו עיר ולא הקשו אלא לר"א דמשמע שם שחייב מדאורייתא אליבי' ומדאורייתא ודאי לא שייך לחלק בין מקום אחד לכל העיר לחייב חטאת ואהא תירצו שפיר ודוק: בגמ' רמי ליה אביי לרבא תנן ר"ש פוטר בזה ובזה וכו' עד בע"ב ושאני לענין הכשר זרעים וכו' הגמ' תמוה מאד כמו שהקשו תוס' וגם יש עוד לדקדק האלמא לר"ש הוא למותר וגם תנן דמייתי למותר וגם בתירוץ נקוב לר"ש בתלוש משוי ליה הוא

למותר דהא גם המקשה ס"ל כן ונלע"ד לתרץ הכל לפום פשטי' אחר שנדקדק היתור לשון במשנה בר"ש פוטר בזה ובזה כיון באינו נקוב לא פליגי הל"ל ר"ש פוטר בנקוב וגם סתם ר"ש פוטר הוי ידעינן דקאי אנקוב וגם בת"ק לא שייך למיתני' הכא רק נקוב במאי דפליגי ונ"ל דהת"ק בא להשמיענו דאפי' אינו נקוב אסור לכתחילה משום דגזרינן אטו נקוב ולכן נקט פטור להשמיענו פטור אבל אסור כמו כל פטורי דשבת ולכן הוצרך גם ר"ש להשמיענו דאי לא הוי נקט אלא ר"ש פוטר בנקוב ה"א דלדידי' אינו נקוב מותר אף לכתחילה דלא שייך למיגזר אטו נקוב כיון דבנקוב גופא אינו רק מזדבנן אטו מחובר לקרקע הוי גזירה לגזירה קמ"ל ר"ש פוטר בזה ובזה משמע אפי' באינו נקוב הוא פטור אבל אסור וקשה באמת לר"ש למה גזר באינו נקוב הא הוי גזלג"ז וצריך לפרש דבאמת לר"ש נקוב הוי לגמרי כאינו נקוב ולא הוי שום חילוק ביניהם א"כ לא הוי גזלג"ז רק דגזרינן שניהם יחד אטו קרקע וזו מדוקדק מאד הלשון תנן ר"ש פוטר בזה ובזה ש"מ דאף א"נ אסור קשה למה אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי לי' ר"ל שאין שום חילוק ביניהם שיהי' נקוב עכ"פ טפי מחובר מאינו נקוב וכמ"ש ורמינהו וכו' ר"ל דבלא"ה יש לפרש הברייתא שם שפיר דבאמת נקוב גם לר"ש מיקרי מחובר קצת אלא שאינו לגמרי לר"ש לכך בשבת ושאר דברים דבעינן מחובר גם נקוב לא מיקרי מחובר לר"ש משא"כ בהכשר זרעים דבעינן תלוש לגמרי לכן נקוב אינו מקבל הכשר אבל מהכא דמוכח דליכא שום חילוק בשום מקום ביניהם דאל"ה הוי א"נ מותר בשבת כמ"ש וע"ז מתרץ לעולם ר"ש נקוב כתלוש לגמרי משוי לי' כסברתו כאן ולא כמ"ש משם והא דמטהר בהכשר היינו משום גזירת הכתוב ולא מסברא דהוי מחובר קצת ודוק: בדרך אחר נ"ל לתרץ ק' התוס' וכל הנ"ל בסיגנון תי' השני של תוס' אלא ע"פ הוכחה ויתורץ עוד דיקדוק שהתורה ריבתה טהרה מאי שייך טהרה לכאן והוא שיש להוכיח משם דהא דקאמר ר"ש אין בין נקוב לשאינו נקוב היינו הגם אינו נקוב הוי מחובר כנקוב דאל"ה קשה למה לא קאמר לענין הכשר וגם לענין טומאה וצ"ל דבאמת לענין טומאה אין חילוק דגם א"נ אין מקבל טומאה מדלא הוציא מכלל אלא ה"ז תיתי מהי תיתי משא"כ אם נאמר להיפוך דלכל מילי גם נקוב הוי תלוש איך אפשר לומר דבטומאה אין חילוק וגם נקוב מקבל טומאה כיון דאין מקבל הכשר איך יכול לקבל טומאה וכיון דבא"נ מקבל טומאה ובנקוב לא מקבל ה"ל למיתני ה"ז וטומאה אלא ע"כ דא"נ כנקוב משוי לי' והכא קתני ר"ש פוטר בזה ובזה אלמא נקוב כשאינו נקוב משוי לי' דאל"ה הוי לי' לחייב בזה ובזה ושם מוכח להיפוך וע"ז משני דלא מוכח משם להיפוך די"ל לעולם נקוב כתלוש משוי לי' והא דלא נקט ה"ז וטומאה דשאני ה"ז דהתורה ריבתה טהרה ר"ל דעיקר ריבוי הוא לענין טהרה כמ"ש טהור הוא והא דנקט ה"ז לרבנותא דאפי' הכשר אינו מקבל מגזירת הכתוב ודוק: בתוס' בד"ה ורמינהו נלע"ד לפרש שני התירוצים לר"ש רוצה לפרש דבלא"ה ה"א לפרש הברייתא דר"ש נמי סבר דמדאורייתא יש חילוק דנקוב הוי מחובר ושא"נ תלוש והא דקאמר אין בין היינו דחכמים גזרו לחומרא הא אטו הא וא"כ לדידן ליכא שום חילוק ולכך פריך מהכא דמשמע מן התורה הוי נקוב תלוש כיון דהוי לקולא א"כ מכ"ש בה"ז דניהוי תלוש לחומרא דלא שייך לומר לא גזרו כיון דהוא מדאורייתא ולר"י ה"א בלא"ה דלר"ש גם אינו נקוב הוי מחובר מן התורה וגם רבנן לא גזרו בשום מקום רק בה"ז גזרו שא"נ יהא תלוש דהחמירו רבנן בטהרה וי"ל

דלא מצינו חומרא בתלוש אלא בטומאה וה"ז ומ"ש לענין תרומה לא ס"ל לר"י וגם לא גזרו בזה כיון דהוי מן התורה כמחובר ודוק: אבל להיפוך ל"ל דא"כ אמאי טהור בה"ז בנקוב דודאי רבנן לא הקילו ומהכא משמע להיפוך לכך מקשה שפיר אע"ג דסברתם הפוכות דלתירץ ראשון הקילו רבנן ולא רצו לגזור בטומאה כמו בעלמא ולתירץ שני גזרו בטומאה טפי מבעלמא אין זה קושיא דמצינו כן גם בש"ס אית דוכתא דמשני אפושי טומאה לא מפשינן ואית דוכתא דאמר שאני טהרה דהחמירו ובריש מכילתין אמרינן ג"כ עד היכן פרצה טהרה וכו' זהו הנ"ל בפשט דבריהם אף שלענ"ד לא הייתי צריך לבאר זה כי הוא פשוט אמנם שראיתי הגאון מהרש"א נטה מדרך זה ולענ"ד ברור כמ"ש ומעתה אשיב ידי לבאר פרטי דבריהם כיד ה' הטובה עלי ע"פ דרכי הנ"ל מ"ש כיון דלענין שבת וכו' אע"ג דהוי לקולא וכו' ודאי מד"ת אין חילוק בין לקולא או לחומרא אלא כיון דרצו לפרש דשם ה"א דרבנן גזרו ומהכא כיון שהוא לקולא ודאי הוא מד"ת וא"כ הוא כ"ש לחומרא בה"ז ר"ל שלא יקילו שם מד"ת שהוא לחומרא והאיך הקילו לטהר וק"ל ע"ב בא"ד וצ"ל לפ"ז דאין תורמין וכו' הוא תמוה כמ"ש מהרש"א ומדבריו נראה שפירש שמ"ש התוס' לחומרא היינו מחמת ספק ודלא כמ"ש ועפ"ז נטה גם לקמן מאשר נבאר ואיני יודע איך מפרש ה"ז שלא החמירו בה"ז ואוקמוה אדיני' אלא ודאי משום דמד"ת הוי נקוב מחובר אלא חכמים גזרו לחומרא לכאן וכאן כמ"ש התוס' לבד בה"ז לא גזרו משום אפושי טומאה אמנם גם ע"פ דרכי יש לפרש הכא כסיגנון מהרש"א אמנם הוא דחוק ולפ"ד יש לפרש בדרך יותר נאות שהוקשה להם איך קאמר א"ב כיון שמד"ת יש חילוק וא"כ ע"כ אין תורמין מזה ע"ז וכאן לא שייך לומר שגזרו חכמים לכך כתבו דלענין זה גזרו אף כאן שלא לתרום על ג"ק ודוק: בא"ד והשתא משני שפיר וכו' עיין מהרש"א מ"ש לפרש דקאי אתירץ שני משא"כ לתירץ ראשון ודבריו קשים להולמם בעיני דהא גם לתירץ ראשון לא אמרינן שגזרו אלא לפי ה"א אבל לפי התירץ דמד"ת כתלוש משוי לה לא אמרינן כלל הך סברא וגם מאי קשה דילמא בה"ז לא גזרו וגם דבריו בקולא וחומרא שכתב איני יודע מאי שייך בדאורייתא אמנם לענ"ד נראה דקאי הך והשתא על שני הפירושים והיינו דמעיקרא כתבו לתרץ הקושיא שבגמ' וכתבו ע"ז שני פנים וכתבו דהשתא לב' הפנים משני שפיר ובאו לתרץ בזה דאלו לפי פשוטו גם המקשה הי' יודע שלכל מילי הם כתלוש אלא שהקשה מה"ז והל"ל התם טעמא משום שהתורה ריבתה מאי האי דקאמר לכל מילי וכו' ושאני ה"ז וכו' כ"ז גם המקשה ידע אבל לאלו הב' פנים א"ש דלסברת המקשה לא הי' כן מחמת ה"ז הי' ה"א לתירץ השני להיפוך דא"נ הוי מחובר וגם לתירץ ראשון זימנין דהוי להיפוך היכא דהוי מחובר חומרא וע"ז קאמר התרצן דאינו כן רק לעולם הוי כתלוש ומאי שרצית להוכיח כן מה"ז שאני ה"ז וכו' כ"ז נראה לי ברור ואמיתי פירוש דבריהם אמנם אף לפי סוגית המהרש"א יש לפרש ע"פ דרכינו דלתירץ הראשון לא א"ש כ"כ דהא אף לפי סברת המקשה בכה"ג דה"ז דהוי תלוש חומרא הוי גם נקוב תלוש וה"ז שאני כמ"ש התוס' לעיל אלא שהוא מטעם אחר א"כ לא א"ש כ"כ האי לישנא אלא שצריך לדחוק משום דזימנין הוי גם א"נ כמחובר והוא משני דמדאורייתא הוי כתלוש ואפ"ה שני ה"ז אבל לתירץ השני א"ש טפי דלסברת המקשה הוי ממש א"נ כמחובר בכ"מ ודוק: בא"ד אבל קשה לאלו הפי' וכו' אע"ג דלתירץ הראשון הוי מד"ת לא שוי דנקוב הוי מחובר ושאינו נקוב תלוש והיינו

יכולין לפרש אלמא דמדאורייתא משוי ליי כיון שהוא שוה אף לקולא לא נראה לפרש כן דא"כ עיקר חסר מן הספר והל"ל מדאורייתא משוי ליה אבל השתא לא א"ש כיון דעכ"פ הן שוין ודוק: בא"ד ויש לפרש וכו' עד דאדרבא שא"נ כנקוב משוי ליי אע"ג דלתירץ הראשון גם נקוב כא"נ משוי ליי היכא דהוי חומרא הכא מיירי דומיא דמשנה שהוי מחובר חומרא ואפ"ה משוי נקוב כא"נ ובזה מקשה שפיר אדרבא ודוק אמנם לולא דמסתפינא הייתי אומר להג"א אבל קשה לזה הפ"א והוי א"ש טפי הקושיא ותירוצם דלפי הראשון לא קשה כיון דמדאורייתא לא משוי לסברת המקשה א"ש הלשון אלמא דהכא מוכח דאף מד"ת הן שוין וא"ש גם תירוצם טפי לפי השני אלא שא"צ וגם לפי הג"א שלפנינו יש לפרש כמ"ש ודוק: בגמ' אמר אביי ואי איתמר דר' זירא וכו' לכאן קשה דהא לר' זירא עצמו אמר האי סבא כדמשמע לישנא בעא מינך והיכי שייך ואי איתמר כמו שכתבו התו"פ במה טומנין דף נ' ע"א ע"ש וצ"ל דשם אמר אלא וגם אמר מילתא אחריתי מקשים התוס' שפיר אבל הכא יש לומר דאביי מפרש מילתא דר' זירא דמאי דאמר ניקב בכדי טהרתו היינו שלא נשאר רביעית והא דלא משני כן להאי סבא יש לומר דגם בזה שורש כנגד נקב מסתבר טפי או שלא חש להשיבו וק"ל: בתוס' בד"ה ומודה ר"ש וכו' עד דאפי' לרבנן לא חשבי לה מחובר אלא בשורש קטן ע"י במהרש"א שהקשה דילמא שם מיירי בסתם דהיינו מיוחד לאוכלין ובאמת הוא קושיא גדולה לפי פשוטו ותירוצו הוא תמוה דהא לפי ה"א זאת ע"כ מחובר תלי בקבלת טומאה וכיון דלא איצטרך למיתני ק"ט גם מחובר לא צריך למיתני.

אמנם כד מעיינת לפרש דברי התוס' מתחילתן לא קשה מידי דהתוס' כ' ונראה לר"י דהיינו טעמא דבטל אגב קרקע ר"ל לאפוקי מפירש"י לפי פשוטו שכתב דבציר מהכי לאו כלי הוא משמע שתלי במאי שלא הוי כלי לענין קבלת טומאה וא"כ גם במיוחד למשקין אם ניקב בכ"מ כיון דלאו כלי הוא לענין טומאה מודה ר"ש וזה אין סברא דמאי תלי זה בזה אלא טעמא משום גודל הנקב כזה דהיינו מוציא זית הוי מחובר משום דבטל אגב קרקע וא"כ ה"ה מיוחד למשקין דלא שייך לחלק לענין מחובר בין מיוחד לאוכלין ובין מיוחד למשקין אלא דקשה דילמא איפכא דילמא בכדי טהרתו היינו בכ"מ ובמיוחד למשקין הוי בכדי טהרתו וה"ה במיוחד לאוכלין הוי מחובר בזה כיון דלא שייך לחלק ע"ז הוכיחו שפיר דאפי' רבנן לא חשבי ועכשיו מוכחי שפיר כיון דנאמר דתמיד מודה בכ"מ קשה טובא מרבנן ודוק: סליק המצניע פרק עשירי פרק אחד עשר הזורק דף צו ע"א במשנה כיצד פירש"י רבנן קאמרי לה ועיין בתוס' מה שהקשה ועי' בחידושינו ריש מכילתין בשמעתתא דקלוטה מ"ש שם לתרץ ק' התוס' ודברי רש"י על נכון בס"ד ע"ב מכדי זריקה תולדה דהוצאה וכו' עד וממאי דבשבת קאי וכו' כאן צווחו קמאי כי כולו תמוה חדא מאי תלי מכדי זריקה בלא"ה קשה היכא כתיבא וגם ה"ל להקשות בריש מכילתן וגם מנ"ל למימר שהיא מלאכה גרוע ולהקשות כפי' התו' דילמא הוי כשאר מלאכה ולא נעלם ממני שיש לתרץ דמוכח מזריקה שהוא תולדה אע"ג דהוי במשכן ואפ"ה הוי תולדה ש"מ מפני שהוא מ"ג א"כ הוצאה היכא כתיבא ומתורץ כל הנ"ל וכמדומה שכך מתרצין העולם אמנם הוא טעות גדול דזריקה לא הוי במשכן כלל וגם קשה למה ליה למימר ממאי דבשבת וכו' אף אם הוי בשבת לא מוכח וגם תמוה ק' התוס' בד"ה הכנסה מנ"ל ותירוצם דחוק מאד כמה שנבאר הגם שהתוס' בריש מכילתין

מתרצין בענין אחר התוס' דהכא נאדו מזה וגם י"ל ק' התוס' בד"ה הוצאה גופא ונקדים שיש להקשות קושיא עצומה הא הוצאה דהוי במשכן היינו הם הורידו קרשים וכו' וא"כ כחם שבמושיט דהוי נמי במשכן אמרינן במתני' דזורק פטור שלא היו זורקין הקרשים מחמת כובדן א"כ בהוצאה והכנסה נמי ליפטור זורק דהוי ממש דומיא וצ"ל משום דהוצאה כתיב בקרא לא תפיקו או אל יוציא ושם לא מיחד טפי הוצאה ביד מבזריקה שפיר נפיק גם הוצאה ע"י זריקה משא"כ מושיט דלא נפיק אלא ממשכן והא דקאמר הם העלו היינו בתר דכתיבא והוי גם זריקה בכלל וא"כ במאי הוצאה טפי אב מזריקה לכך קאמר משום דהוי במשכן הוי אב או משום דסמיך שבת למלאכת המשכן צריך שהי' במשכן אע"ג דכתיבא: ולפ"ז הלשון מדוקדק מאד דבלא"ה לק"מ הוצאה גופא היכא כתיבא די"ל משום דהוי במשכן אלא כיון דזריקה נמי חייב ובמושיט פטור ע"י זריקה ע"כ הוצאה כתיבא ובמשכן דהוי נ"מ רק דליהוי זריקה תולדה דהוצאה א"כ הוצאה גופא היכא כתיבא העולה מזה דאף אם לא הי' כתיבא הי' הוצאה אסור אלא דאז הוי פטור אזריקה א"כ תו לא מצי להקשות אם הי' בשבת לא הי' קשה דילמא משום דשלימו עבידתי' דא"כ למה הי' מכריז בשבת הא בשבת בלא"ה לא יביאו משום איסור והוא דוחק לומר שיכריז משום מחר לכך מקשה דילמא בחול וכו' וממילא מתורץ דמקשה אשכחן הוצאה הכנסה מנ"ל אע"ג דהכנסה היתה במשכן דא"כ הכנסה ע"י זריקה ליפטור ודוק: ובזה אין סתירה לסברת התוס' כאן ובריש מכילתין דהוצאה הוי מ"ג דהיא גופא קשיא למה בשאר מלאכות האב הי' במשכן ולא התולדה והכא התולדה דלא הוי במשכן לא חייב לכך ע"כ באמת הטעם משום דהוי מ"ג ודוק: בד"ה הכנסה מנ"ל וכו' עד מ"ל ע"י זריקה וכו' עיין מהרש"א בשם המאור פירושו והוא דחוק מאד נהי דהוי סברא שהוא מעין הוצאה אבל לא הוי ממש דומיא כמו הכנסה ולמה לי' למימר שהוא ממש דומיא וכי לא ידע שהוא מעין הוצאה וגם בלשון התוס' הוא דחוק אמנם לפמ"ש בסמוך יש לפרש דברי התוס' כפשטן דקאי אזריקה ממש מרשות לרשות ומ"ש התוס' דהא בסמוך משמע קאי אלעיל אמכדי זריקה דעיקר קושייתו משום דלא הוי במשכן ואפ"ה חייב ע"כ הוצאה כתיבא אבל אי הי' במשכן הי' ניחא וכן מוכח ממושיט ומזריקה דמושיט במשנה אלמא מה שהי' במשכן חייב ואזה מתרצין תוס' שפיר היטב ודוק: בגמ' אלא כל ד' אמות בר"ה גמרא גמיר לה ותימה גדולה על רש"י ברי"ף שכתב טעמא דזורק ד"א במשנה משום דאורגי יריעות שאולין כליהם דלא כמסקנא בגמ' וצ"ל דלמסקנא דגמיר לה ע"כ שאלי מהדדי משום דכל מלאכת שבת היו במשכן דסמיך שבת למלאכת המשכן וכן מצינו בהוצאה לעיל אע"ג דכתיב קרא אמר בברייתא שהי' במשכן הם העלו והם הורידו וק"ל: דף צז ע"א בגמ' ג"ש לא גמיר אלא מהיכא וכו' לכאורה הוא תמוה כיון דלא גמור ודאי לא הי' מאי אם כדבריך וגם בלא"ה צריך לפרש מאי הספק ונ"ל לפרש דהא ודאי גם מויעפילו ליכא לימוד שהי' אלא משום דקרא קאמר בחטאו מת משמע בחטא הכתיב בקרא דלא בא הכתוב לסתום אלא שישלומר שהי' מן המעפילין וג"כ כך יש לומר שהי' מקושש כיון דליכא הכרעה וג"ש לא גמיר ושפיר קאמר אם כדבריך האמת כיון דליכא לימוד התורה כסהו כיון שהתורה לא פירש שום לימוד הוא מכוסה שי"ל שהי' מעפילין ואתה מגלה ובאם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק שלא הרשיע כ"כ כמ"ש רש"י והא דמקשה מהיכא הוי ר"ל מהיכא יש לנו לתלות

שאתה אומר שהתורה כסוה שאם אין מקום לתלות הוי מפורש וק"ל: בגמ' בעי רבה עיין מקום הבעיא בחידושינו ריש מכילתין בגמ' אלא כל פחות מג' כלבוד הילכתא גמירי לה לכאורה משמע דהדר מבקיעת גדיים והאמת אינו כן דהא אמרינן במכילתין דתלי בבקיעת גדיים דאפי' למעלה מג' אי אין גדיים בוקעין הוי מחיצה דאמרי' גוד אחית ע"ש בפירקין דף ק"א וכן בכמה דוכתי וצ"ל דגם זה הילכתא וק"ל ולא קאמר אלא למאי דס"ד דמסברא אמר כן מזה הדר וק"ל: ע"ב בגמ' אלו ל"ט מלאכות ועיין פירש"י דמוכח מכאן דאתי לחלק דאל"ה מנינא למה לי והוא תמוה הא לא שמענא כמה מלאכות אסורות הא בודאי יש להוסיף או לגרוע וכן משמע ריש פ' כלל גדול שמוכיח מלא תבערו וע"כ לא מוכח מכאן וכמ"ש וכ"כ התו' שם בתחילה אלא שהקשו מכאן ותירצו דבאמת מוכח גם ממנינא דהכא אלא שצריך גם לא תבערו ע"ש שתירצו בטוב טעם אלא שלא כתבו לתרץ היא גופא דהכא מנ"ל להוכיח ממנינא ונ"ל לפרש משום דקשה מנ"ל להוכיח ל"ט מלאכות דילמא ה' דהדברים ג"כ למנינא כמו אלה והוי מ"ד מלאכות אלא ע"כ דבלא"ה מיגמר גמיר לה ל"ט מלאכות או ממשכן או מסברא כמ"ש התוס' גבי מלאכתו מלאכת שבתורה אלא דבא לדרוש קרא למנינא לחילוק מלאכות ודוק: ברש"י בד"ה ואיתעביד ל' מחשבתו וכו' עד משום דהוי תולדה במקום אב לכאורה הוא תמוה כמ"ש המהרש"א דהא בלא"ה הוא פטור דלא בעי שתלך שם אמנם כד מעיינת בי' לק"מ דרש"י פי' כן אגמ' דסיים אבל אתולדה במקום אב וכו' אזה פירש"י דקאי לאפוקי מסברא קמייתא דבעי למימר שמחייב שתים משום קלוטה והיינו ודאי אם אמר בכ"מ שתרצה תנוח וע"ז אמר דליתא אלא אפי' אמר בכ"מ שתרצה תנוח לא מחייב ר' יהודא שתים משום דלא מחייב אתב"א לכך מוקמינן דר"י לא מחייב רק אחת ובאומר עד דנפקא תנוח ודוק בגמ' פשיטא נתכוין לזרוק ח' וכו' עד לא מיזדרקי לי' תמני ועיין פירש"י ותוס' שמפרשים דגם בנתכוין לזרוק ח' וזרק ד' אסיק דפטור והרמב"ם פסק דחייב וכתב טעם נכון דה"נ גבי זריקה לא מיזדרק תמני בלא זריקת ד' וכיון שנתכוין שיעבור באותו ד"א אף שעכשיו נעשית הנחה שפיר דמי לשם משמעון משא"כ להיפך לא נתכוין שיהא שם כלל ע"ש וכ' כל המפרשים שהי' לו גירסא אחרת אמנם ק' טובא ממה דאקשי לעיל רבינא לרב אשי דילמא בעי לי' נמי לסוף ד' וא"כ חייב אף אהנחה ראשונה כמ"ש התוס' וצ"ל לדעת הרמב"ם לחלק דהתם לא שייך לומר כן לחייב שתים דהא חדא הנחה בעי ולא תרתי וגם לא שייך לומר כיון דבעי שיעבור שם הוי כמו שבעי הנחה שם דהא אף אם בעי הנחה שם לא מחייב ב' אבל לפטור נתכוין לזרוק ד' וזרק ח' שפיר מוכח משם לפטור כיון שלא רצה כלל שיהא שם ומשם מוכח עכ"פ כוונה לאיזה מקום שיהי' כך צריכין אנו ע"כ לפרש דעת הרמב"ם אף אם נאמר שהי' לו גירסא אחרת א"כ אף אנו נאמר שאין אנו צריכין לשנות הגירסא ואדרבא פירושו לפי גירסתנו מרווח יותר מפירש"י ותוס' דקשה לפי פירושה אין זה סוגיא דמעיקרא קאמר פשיטא משמע דקאי מסקנא כן ואח"כ יפשוט להפך ובפרט שלא נזכר שם אמורא שנאמר שחזר מ"ד סתיר דברי חברו אלא ק' סתמא לעיל ואח"כ משמע דסתמא דש"ס קאמר הכל וא"כ מי זה הבונה והסותר וגם הלשון כל כמה דלא כתוב שם וכו' לא א"ש דהא באמת לא כתוב שמעון אלא אמחשבה קאי והל"ל התם כיון דנתכוין לכתוב שמעון ע"כ נתכוין נמי אשם לכן נאמר שהרמב"ם מפרש הסוגיא כך פשיטא וכו' הוא במסקנא דדמי ממש לשם

משמעון מטעם שכ' הרמב"ם והעתקתי לעיל אלא נתכוין לזרוק ד' וזרק ח' פשוט לפטור כמ"ש בשמו ומקשה ודקאמרת הרי כתב שם משמעון ר"ל כמו שפשטת לעיל לחיוב משם משמעון ה"נ יש לפשוט להיפוך דהא ודאי אם נתכוין לכתוב שם וכתב שמעון פשיטא דחייב ומשני מי דמי התם כיון דכתב שמעון ודאי כתב גם שם דכל כמה דלא כתב שם וכו' וא"כ תכף ומיד כשכתב שם אתעביד מחשבתו וחייב ולא שייך לפטור אח"כ כשכתב המותר משא"כ הכא כמה וכו' בתמי' הא לא זרק ארבע להיות חייב כיון דלא עביד הנחה שם משא"כ לעיל דגם גבי שם לא אתעביד מחשבתו ואפ"ה כיון שנתכוין גם לזה חייב ה"נ הכא וכמ"ש לעיל בשם הרמב"ם ודוק היטב כי נלע"ד נכון וברור לדעת הרמב"ם ופירושו נראה: בתוס' בד"ה מאי לאו דעבדינהו לתרוויהו אין הלשון מיושב וכו' הא דלא מחקו כמו שמחקו בתירוץ ונ"ל דכאן יש לפרש דמאי לאו קאי אסוף דבריו מאי לאו דחיוב דעבדינהו לתרוויהו הוא משום דמחייב אתב"א אלא שאין מיושב שפיר וק"ל: דף צח ע"א בגמ' והאמר רב עגלות תחתיהן וכו' לא מקשה דנילף מהתם דהוי מקורה ואפ"ה הוי ר"ה דמנ"ל דהוי במקום מקורה ר"ה ואיהו לא יליף אלא מדגלי מדבר דהיינו ד' דגלים שמשם שייך למילף יותר כמ"ש התוס' אלא דפריך דרב ארב דהכא קאמר דאינו ר"ה ושם קאמר רב גופא דתחתיהן וכו' הוי ר"ה כנ"ל וק"ל דאל"ה לא הוי משני מידי וק"ל: ברש"י כי קאמר רב דתחתיהן ר"ה וכו' והוא תמוה דהא גם אביניהן וצידיהן קשה ועיין במהרש"א מה שדחק א"ע וגם יש להקשות עליו אמנם נלע"ד שא"צ חדא שאינו דבר זר לפרש תחתיהן קאי אתחת קרשים אמנם יותר נראה דעיקר קושיא דמקשה דרב אדרב הוא מתחתיהן דביניהן לק"מ דילמא רב לא סבר דאורך עגלה ה' אמות ובין עגלה לעגלה ה"א אלא הוי יותר והוא לא מקשה אלא דידי' אדידי' וזה אביי קאמר לה לקמן ואין שייך להקשות ממנו ארב ואף דקי"ל רוחב ר"ה ט"ז אמה גם מזה אין קושיא דלאו ברייתא היא וגם י"ל דגמרין מביניהן דאפשר דסובר רב ביניהן הוי ט"ז אמה וגם מצדיהן לק"מ די"ל דרוחב עגלות ה' כ"כ עד שהקרשים היו מונחין רק על העגלה רק מתחתיהן ודאי קשה דרב אדרב כיון דאמר הכא דר"ה מקורה אינו ר"ה ותחתיהן ודאי ה' מקורה בקרשים דעכ"פ על העגלה היו מונחים והא דפירש"י מעיקרא בקושיא מביניהן היינו כיון דעכ"פ מתחתיהן קשה וצריך לתרץ למה לנו לומר דפליג אאביי וק"ל: ברש"י בד"ה ארבעה דע"כ כל מה שיכול לסדר וכו' עד דחמשה בחמשה לא יתבי ועוד וכו' אע"ג דלקמן בדף שלאח"ז פריך בד' ופלגא סגי אף אם מונחים לרחבן ולא קאמר ד' ופלגא בד' ופלגא לא יתבי והיינו ודאי משום שזה לא שייך אלא אם מניח דבר בתוך דבר אבל כאן שהיו הקרשים מונחים על עגלה ודאי יתבי וצ"ל הא דכתב רש"י כאן לא יתבי היינו כתירוצא דלקמן דלא לידחקו קרשים וזהו שהוסיף רש"י לכתוב דא"א לדוחקן וק"ל: בגמ' הניחא למ"ד וכו' וכן במסקנא באטבעי לפירש"י קאי אאור שבין הקרשים ואין להקשות מרב דימי אר' יוחנן לעיל דף ז' דאמר בין העמודים נידון ככרמלית משום דלא ניחא תשמישתי' די"ל דהכא היו העגלות גבוהין הרבה שהרי חזינן דאף תחתיהן ה' ר"ה ש"מ שהי' ראוי להילוך רבים מכ"ש תחת הקרשים שעל העגלות וא"כ ה' ניחא תשמישתייהו להלוך עד בין הקרשים אלא שתחתיהן לא ה' ר"ה משום קירווי אע"ג דניחא תשמישתי' משום שאינו דומה לדגלי מדבר וק"ל: בתוס' בד"ה הניחא למ"ד וכו' עד וי"ל דמן האויר יש לנו

ללמוד והיינו מסברא ולכאורה הוא תימה גדולה דהא בגמ' קאמר טעמא שאינו דומה לדגלי מדבר משמע דמוכיח משם ולא מסברא והיכי שייך להוכיח משם כיון דשם הוי גם מקום מקורה וזה הסברא שאנו אומרים דשם לא הוי ר"ה זה הסברא שייך לומר השתא דבלא"ה לא הוי ר"ה שאינו דומה להיות ר"ה כיון שהוא מקורה ומאי אולמי' לכן נ"ל דהך סברא שכתבו תו' בתו' ראשון קאי למסקנא דילפינן מעת שהיו עגלות פנוין כמ"ש התוס' לקמן בפירוש אטבעי והיינו בעת חנייתן ואז הוי המקום ר"ה שהיו הילוך ותשמיש רבים שם משא"כ בעת הילוכן שאינו דומה שיהי' ר"ה כיון שהי' הקרשים עליהם והיו מהלכין אינו דומה שהי' שם הילוך ותשמיש לרבים שהרי נסעו איש על דגלו תדע דאמרינן לקמן שהניחו מקום לבן לוי לילך מצדיהן אלמא מפורש שלא הי' ניחא להלוך אז תחתיהן וביניהן אע"ג דלפי ה"א הי' צ"ל שהי' ניחא תשמישתייהו למסקנא אינו כן ולפי ה"א צריך לומר כפי' ר"י ודוק: בא"ד ומהכא לא ילפינן אלא שיעור ר"ה ר"ל אע"ג דמחנה לוי' הי' ארכה ורחבה טובא כיון דמצינו העגלות דלא הוי אלא ט"ז אמה רחבה ובצדדין היו אהלים וחצירות כמ"ש התוס' בדף שלאח"ז בד"ה למה לי והוא מוכרח דאל"ה לא שייך מדת רוחב אם כן שפיר ילפינן דאפי' לא הוי אלא ט"ז אמה הוי ר"ה בעת שאינו מקורה כמו שם דבעת שאינו מקורה שפיר ילפינן מדגלי מדבר דהיינו מחנה לוי' דפטור אע"ג דלענין רוחב לא ילפינן היינו דזה הוי דומה אף שאינו רוחב כ"כ משא"כ מקורה דאינו דומה כלל ולפ"ז שפיר סיימו תוס' דמהכא מוכח דהוי תחתיהן וביניהן ר"ה דאל"ה לא הוי שייך למילף לענין רוחב וא"כ נימא דלא הוי ר"ה עד דהוי רוחב כמחנה לוי' וק"ל: אמנם אי קשיא הא קשיא לי להמסקנא בגמ' דהעגלות היו בלא קירוי מתחת א"כ האריך היו רה"י דאמרינן לעיל פ' במה טומנין הם הורידו קרשים מעגלה לקרקע אף אתם אל תוציאו מרה"י לר"ה הא הוי מחיצה שהגדיים בוקעין בו משמע לקמן דמדאורייתא לא הוי רה"י מכ"ש שר"ה תחתיו אע"ג דגבי גזוזטראות במשנה משמע דהוי רה"י היינו שהי' מחיצות וקרקע הגזוזטרא מש"ה הוי שפיר רה"י אע"ג דהוי תחתיו ר"ה משא"כ הכא ומשמע מדברי רש"י לקמן ותוס' דמחיצות בלא קרקע לא הוי מחיצה אע"ג גבי מים התירו וא"כ משמע ע"כ שמדאורייתא הוי מחיצה דאל"ה לא הקילו במים שאני התם דלא הוי בקיעת גדיים כדמפרש התם בשמעתתא דביציאתה דמישן ולכאורה הי' נראה לפרש דתוס' תירצו זה בדף שלאח"ז בד"ה שתי גזוזטראות דמשמע גם שם דבעינן מחיצות וקרקע וכתבו בעגלות שהי' מגוף עגלות עד למעלה אן הקרשים הרבה משמע מדבריהם שהי' רה"י בעת שהי' הקרשים עליהם דאז הויין מקורות וצ"ל דהם הורידו קאי אקרשים עליונות והוא דוחק גדול אמנם בתוס' פ' במה טומנין ופ' כל גגות משמע בהדיא דגם בלא מחיצות הוי רה"י דבקיעת גדיים לא מהני אלא דלא הוי תחתיו רה"י אבל בתוך המחיצות הוי שפיר רה"י אמנם מדברי רש"י גבי ביציאתה דמישן לא משמע כן וצ"ל כמ"ש או שרש"י כתב כן מדרבנן דאסור לטלטל בתוכו וצ"ע: וגם צריכין אנו לפרש דקרקע דהי' ר"ה היינו אצל עגלות דא"ל דקאי אביניהן דבעת שהי' ע"ג עגלות רה"י דהיינו שהיו קרשים עליו היו גם ביניהן רה"י וצ"ל דקאי אאצליהן במחנה אע"ג שהי' אצליהן אהלים וחצרות כמ"ש התוס' והוא מוכרח עכ"פ בין אהלים הי' ר"ה דהא קי"ל דמחנה לוי' הי' ר"ה כדאמרינן לעיל וע"כ היינו בין אהלים ודוק: ע"ב בתוס' דל עשר לאיגרא וכו' עד ואומר ר"י דמבית

עולמים גמר נלע"ד לתרץ ע"פ זה הסברא קושיא גדולה על רש"י בחומש פ' תרומה בפסוק מקבילות הללאות להכריע כגמרתינו פה ולא כברייתא דמס' מדות שהכתוב מסייענו וכו' דאם כברייתא נמצא פרוכת משוכה מן הקרסים אמה וכו' ע"ש והקשיתי לשאול דזה גופא שהי' המשכן שמפרוכת לפנים דהיינו קדשי קדשי' הי' ארכן עשר אמות לא כתיב שום רמז בקרא אלא שרש"י מוכיח בעצמו לקמן בפסוק ועשית פרוכת מן ונתת את פרכת תחת הקרשים שהי' ארכו עשר וא"כ יהא רש"י סותר דברי עצמו דדילמא באמת הי' שם ארכו י"א אמות וכדברי הברייתא אמת והראיתי לכמה גדולים ונלאו להשיב אמנם ע"פ סברת תירץ התוס' שבכאן יש לפרש דעיקר הוכחת רש"י שהי' ארכה עשר מבית עולמים שהי' אורך עשרים דהיינו שלישי ארכה ה"נ במשכן כמ"ש התוס' כאן לענין רוחב ובאמת אינו סתירה גמורה לברייתא די"ל דלא הוי דומיא דב"ע אלא סיוע בעלמא דיותר מסתבר לומר כן כגמרתינו שיהא דומה תדע דאטו יהא רש"י סותר הברייתא ופליג עלה אלא ודאי כמ"ש והא שכ' רש"י לקמן הוכחה מן ונתת את הפרוכת לאו הוכחה גמורה אלא חשבון בעלמא ע"פ גמרתינו שס"ל כן בלא"ה שלא היו מכסות את עמודים ודוק: דף צט ע"א בתוס' בד"ה ב' גזוזטראות כו' עמ"ש לעיל דלפמ"ש התוס' בפ' ב"ט ובפ' כ"ג נראה שהדרו ממ"ש כאן אם לא שנדחוק דמ"ש כאן למעלה מן הגזוזטרא לאו דוקא וכן מ"ש עד למעלה מן הקרשים לאו דוקא דה"ה בלא קרשים הי' רה"י העגלה ודוק: דף ק' ע"א בתוס' בד"ה אחזתו הרוח וכו' עד ונראה דע"ג קרקע וכו' עד ומיהו ק"ק עיין לעיל דף פ' בתוס' בד"ה והא אמר רבא במסקנא מה שתירצו שלא תקשי ר"י אדר"י וזה כוונתם בהך ונראה וקיצרו וסמכו אמ"ש שם וכזה תבין הקושיא שכ' ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה עושה מקום ד' ומלא וכו' ואין נראה לר"ת וכו' אמנם לפי מה שמבואר לקמן גבי ביציאתה דמישן לא קשה מידי דגבי אויר בעינן מחיצות י' לומר גוד אחית אבל היכא שהוא רחב למעלה ולמטה קצר שפיר אמרינן גוד אחית הקצר כרחב אע"ג שאינו גבוה י' הרחב כמו גבי עמוד דשם וכמו ביציאתה דמישן וה"נ ע"כ איירי בספינה עמוקה י' דאל"ה לא הוי רה"י ושפיר אמרינן גוד אחית עד סוף הספינה אף מחיצות קטנות והא דפירש"י שהקלו במים היינו משום דאל"ה הוי בקיעת גדיים מבטל אבל במים לא כמו שאסיק שם גבי ביציאתה דמישן ועיין בנ"י שתירץ ג"כ דברי רש"י ודוק: בתוס' בד"ה גמירי דאין ספינה מהלכת וכו' עיין ודוק נלע"ד לפרש דברי התוס' יען ראיתי שהגאון מאור עינינו בעל המ"א השיג על הב"ח לפרש דברי התוס' בפנים אחרים כאשר נבאר ולענ"ד שהדין עם הב"ח בפירוש דבריהם ע"כ הוצרכתי לפרש דבריהם שכ' התם מיירי בספינה קטנה ר"ל שאינו מהלכת שקועה במים רק מעט ומקרקע הספינה לקרקע הנהר לא בעינן י' אבל הכא מיירי בספינה גדולה שהוא משוקע הרבה במים ר"ל דאז אף שאין מקרקעיתה לקרקע הנהר עשרה אפ"ה ודאי יש בגובה המים י' וזה שאמרו שם בגמ' במהלכת ברקק דמיירי בספינה כזו שמהלכת ברקק דהיינו קטנה ואח"כ כ' ומיהו וכו' שהוא קצת סתירה ואינו סתירה גמורה כסוגית ומיהו שבכל הש"ס והיינו כיון שצריך כאן להיות מים עמוקים יותר מי' משום הכלי ואם נאמר דמקרקע הספינה לא הוי י' רק משום שהספינה משוקע הוי י' עדיין ליתסר דהא גם הכלי נשקע בשלמא בלא"ה אמרינן דמקרקע הספינה הוי י' תמיד לק"מ דגם הכלי משוקע כמו הספינה לכך הוי גם בכלי למעלה מי' אלא דלפמ"ש התוס' כאן

דמקרקע הספינה לא הוי י' אלא עם שקיעת הספינה קשה קצת דהא גם הכלי צריך להיות משוקע אלא שאפ"ה שהספינה מיירי בגדולה שהוא משוקע הרבה כמו שדקדקו התוס' תיבת הרבה משא"כ הכלי שהוא משוקע רק מעט לכך הוי למעלה מי' גם הכלי משא"כ התם בספינה קטנה שהוא משוקע מעט וכ"כ הב"ח בשם ספר יריאים בהדיא שצריך מעט יותר משום שקיעת הכלי וספינה משוקעת יותר וא"כ יפה דקדק הב"ח מדברי התוס' שאם הספינה משוקעת אע"ג שאין מקרקיעתה לקרקע הנהר עשרה אפ"ה מיקרי למעלה מי' ולא הוי איסור תחומין דאל"ה ליקמי גם שם בספינה גדולה אלא שישבו בקרקיעתם והכלי דהכא אינו משוקע כל כך כמו שתירץ באמת הס"י שמביא הב"ח ואם נאמר שהתוס' הוכיחו מלשון הגמ' במהלכת ברקק אגמ' גופא קשה אלא ע"כ כמ"ש והמ"א פ"י דברי התוס' דהך מיהו הוא סתירה לתירץ זה ע"ש בס"י רמ"ח ולא ידעתי להבין חדא הלא ס"י גופא כתב ג"כ הך ומיהו עיין ב"ח וכמ"ש וגם אין סוגית ומיהו כן וגם לפ"ד דשקיעת כלי הוא כמו שקיעת הספינה א"כ מאי מהני ספינה גדולה ואם נאמר בשביל שהוא גדולה וטעונה צריך הרבה מים מקרקיעתה מלבד שאינו סברא אין במשמע דברי התוס' כן שא"כ למה דקדקו לכתוב משוקעת הרבה במים וגם גוף הסברא שיהא הכלי משוקעת כמו הספינה אינו סברא ואינו במשמע דברי התוס' וגם מ"ש לסתור ראיות דברי הב"ח מתשובת רמב"ם עיין בגוף התשובה שמביא הב"ח ותראה שאינו סתורה שכתב בהדיא בין בספינה בין בסואר של קורות לכן לענ"ד צדקו מאד דברי הב"ח ודוק: דף קא ע"א בתוס' בד"ה ר"י אומר עמוקה י' ואין גבוה י' וכו' ע"ש עד ור"י דבהא לא פליגי וכו' עד וה"ק ר"י בעמוקה י' וכו' לא מיבעיא וכו' לכאורה קשה מנ"ל להגמ' דלא פליגי בכחו אלא בגבוה י' דאדרבא הלשון משמע דפליגי במתוכה לים דרבנן אמרי אין מטלטלין ור"י אמר מטלטלין ובגבוה י' לא אשכחן דפליגי ומה"ת לפרש מתוכה לים דרבנן באופן אחר מדר"י ודאי לא נעלם מאתי דלהכי מייתי התוס' ראי' מתוספתא דאשכחן בהדיא דפליגי דרבנן אסרי אף בגבוה י' אבל עדיין אינו מתורץ חדא דהא הגמ' לא הביאה משמע דמהא לחוד מביא ראי' וגם עדיין אינו מוכח דלא פליגי בכחו די"ל דגם בהא פליגי כדמשמע להדיא הלשון אבל אי לא פליגי בכחו לא משתמע כלל הלשון וגם לא שייך כלל הדין דכחו לכאן לר"י ונ"ל לפרש דודאי מוכח דא"ל דפליגי בכחו אבל בגבוה י' לא פליגי דהא דרך מקום פטור דברשויות דאורייתא חייב חטאת נימא דשרי רבנן בכרמלית ובכחו דגם ברשויות דאורייתא הוא רק איסור דרבנן נימא דאסרי רבנן בתמי' וגם זה גופא מה"ת יאסרו רבנן בכחו הא הוי גזירה לגזירה אפי' למאן דגזר גזלג"ז בכרמלית בריש מכילתין היינו היכא דאיכא דררא דחיוב חטאת אבל בכחו מה"ת לאסור וגם לא אשכחן דרבנן איירי בטילטול ממש דומיא מים לתוכה אלא דעדיין אינו מתורץ היכא משתמע זה הפלוגתא דגבוה י' לכאן וגם מאי שייך לכאן הדין דכחו כיון דלא פליגי בי' לזה כתבו התוס' וה"ק ר"י אלא שצריך פירוש וגם הלא מיבעיא הוא תמוה לפ"ז דהא גבוה י' הוא חמור מכחו לכן נ"ל דה"פ דרבנן כיון דמיירי בגבוה י' ע"כ לא מיירי מכחו דהא כחו בכרמלית דרך מ"פ ודאי שרי וע"כ מיירי בטילטול להדיא וגם משום הכי לא השמיענו רבנן דין דכחו דשרי כיון דמיירי בגבוה י' פשיטא דשרי בכחו ע"ז קאמר ר"י דבא להשמיענו דין דכחו בגבוה י' לא מיבעיא דשרי ר"ל כחו לכך לא שניתם דין דכחו ושניתם סתמא אין מטלטלין ואני אומר בזה אף

טילטול שרי ואין איסור אלא באין גבוה י' ואז יש לי לשנות דין חדש רבותא דיש תקנה לטלטל מתוכה לים ע"י כחו וא"כ ממילא מחמת דין דכחו משתמע הפלוגתא דגבוה י' ודוק: ועפ"ז יש לפרש המשך ק' התוס' שכ' וקשה לר"י לכאן דבל"ז יש לומר באמת לרבנן אסור אף בהנחה אבל עכשיו לפמ"ש דלהכי קאמרי רבנן אין מטלטלין ולא קאמרי דע"י כחו שרי אע"ג דבאמת לא פליגי בכחו אלא כיון דמיירי אינהו בגבוה י' לא הוצרכו להשמיענו דכחו בכרמלית דרך מ"פ פשיטא דשרי ואם נאמר דאפי' עביד הנחה במ"פ אסור מכ"ש בכחו ע"י מ"פ אסור ואף אם נאמר דכחו שרי טפי ה"ל להשמיענו אלא ודאי דע"י הנחה נמי פשיטא דשרי מקשי שפיר ודוק: בתוס' בד"ה עמוקה י' מהכא אין להקשות וכו' והא דלא קשה להו אמתניתן דקתני פטור אבל אסור מים לתוכה ולהפך ודאי ידעו שפיר דמיירי דליכא זיו אבל הכא קשה להו כיון דמארעא משחינן מה לי גבוה י' ומ"ל אינו גבוה י' תמיד הוי מ"פ ואי אסור בלא זיו אף בגבוה י' ליתסר ואפ"ה מתרצין בליכא זיו ואז לא מחמרין אלא כמו משחינן ממיא ודוק: בגמ' הני ביציאתה דמישן ע"ש בגמ' עם פירש"י עד סופה בע"ב הרבה קושיות ודיקדוקים נופלים פה ובתוס' בד"ה וזרק ונח על גביו הרבה מהם מ"ש המהרש"א ונדחק בישובם ומהם מה שהניח בצ"ע והרבה מהם מה שלא כתבם ואין רצוני להאריך רק אשר עיני אדם לו יראה בפירושי מה שמתורץ והוא כי נ"ל ברור ע"פ מסקנא דשמעתא דבכ"מ שיש עמוד שגבוה י' אע"ג שמקום הרחב ד' אינו י' אמרינן גוד אחית שיהא הקצר ג"כ כרחב ד' בלבד שאין הגדיים בוקעים בו אבל היכא שהיא תלויה לגמרי דליכא מקום קצר תחתיו אף שאין הגדיים בוקעין בו ואף שהוא גבוה י' למעלה לא שייך גוד אחית כלל ומיקרי מחיצה תלויה דאי הוי שייך גוד אחית לא הוי מיקרי מחיצה תלויה ולכך אינו מותר אלא במים דקולא זו הקילא במים דוקא דלימא גוד אחית אף בתלויה או שתתיר כך ואפ"ה מוכח שפיר במסקנא דבקיעת דגים לא הוי בקיעה דאל"ה לא הוי מותר כיון דאף גוד אחית לא אמרינן להיכא דאיכא מקום קצר והכא לא אקילו אלא שאף תלויה תתיר כמו ג"א דעלמא והא דבעי בחזרבה היינו היכא שאין הגדיים בוקעין בו כגון דאיכא גידודים למטה דאל"ה מאי בעי הא תני וחכמים פוטרין וא"ל משום דטרסקל ליכא עשרה חזא דאף בעשרה פוטרין וגם מאי כללין כ"ל אלא במים הא גם ביבשה היכא שאין הגדיים בוקעין הוא מתרת והוא דוחק לומר משום דבמים ליכא ב"ג וגם אין סברא לחלק בין גבוה י' לאינו גבוה היכא דאיכא ב"ג כיון דמבטל ג"א מה"ת להתיר וגם לפי רבותיו מוכח להדיא דבחזרבה דבעי מיני' לא הוי ב"ג וגם עיקר קולא הוי משום מים או משום דהוי תמיד כרמלית או משום שהוא צורך האדם כמ"ש התוס' בדוכתי אחריתי וכמו שנבאר לקמן בעזה"י ולכך לא קשה מעמוד דאמרינן בי' ג"א אע"ג דליכא עשרה אגזוזטרא דבעינן דוקא עשרה אע"ג דאיכא מים משום דבעמוד שייך ג"א לקצר כאילו הוי רחב וליכא ב"ג לא הוי תלויה כלל משא"כ בגזוזטרא לא שייך ג"א כיון דליכא מידי והוי תלויה בעינן עכ"פ מחיצה י' ואז אף דלא שייך ג"א להרחיב למטה אמרינן כאלו זה המחיצה הוי כולו למטה ובמים דוקא וגם לא קשה מגזוזטרא אביצאתא דמישן שרש"י כתב אף בגבוה י' אסור ולא בעינן לצורך מים רק לטלטל משום דשם לא נעשה לצורך המים וגם לא שייך להתיר משום מחיצה תלויה כאילו הוי עד לארץ דשם הולכת תמיד לכך כתב רש"י דהוי מ"ת ברב הונא ר"ל ושם לא שייך להתיר מ"ת כמו בגזוזטרא ולא מקשה אלא דנימא

ג"א עד לקצר שיהא כמו רחב ולא הוי תלוי' כמו בטרסקל לפי ה"א ובעמוד למסקנא דאמרינן ג"א ולא הוי תלוי' כלל והכי אסיק דשרי באמת גבי ביציאתה אע"ג דאינו י' למעלה ולא משום היתר מ"ת דמים דשם לא שייך התיר דמים ולא מייתי ראי' מגוזזטרא אלא דבקיעת דגים לא שמי' בקיעה דאי הוו בקיעה ולא שייך לומר ג"א מכ"ש מ"ת שלא תתיר זהו נ"ל בשיטת רש"י דוק ותשכח שמתורץ הכל: ועפ"ז מתפרש היטב פירש רבותיו של רש"י דב"ג אדרבא מהני לומר ג"א דקשה טובא היכי מתפרש הך דבעי רב טבלא וכו' ודמקשה והא איכא בקיעת דגים כמו שהקשה המהרש"א אמנם לפמ"ש דבחורבה נמי ליכא בקיעת גדיים דומיא דמים דפשיט מיניה וגם אמר קל הוא במים דוקא משמע ולא חורבא דומיא דמים א"ש דה"ק דבעי מיני' חורבא דליכא ב"ג א"א ג"א וקאמר קל הוא שהקילו במים דוקא דנימא ג"א אע"ג דליכא ב"ג ולא בחורבה ואהא מקשה והא איכא ב"ד וא"כ מאי קאמר קל הוא שהקילו במים הא במקום דאיכא בקיעה אף ביבשה שרי ובחורבה אסור אלא ע"כ ב"ד לא שמה בקיעה ואדרבא מתפרש טפי לשון קולת מים ולא נצטרך לחילוק שכתבנו בין תלוי' לג"א אלא שהוא נגד הסברא כמ"ש רש"י ודוק: ובזה יש די לפרש דברי התוס' בד"ה זרק ונח ע"ג מ"ש הני ב' ס"ד שהמה תמוהים מאד כמ"ש המהרש"א והוא שהתוס' רוצים להקשות לפי ה"א מטרסקל אגוזזטרא דל"ל י' אבל באמת לק"מ מעמוד אגוזזטרא דשם יש קצר ושייך ג"א משא"כ גבי גוזזטרא דלא שייך כלל ג"א ושרי רק משום מים בעינן י' וכן לק"מ מגוזזטרא אביצאתה דשם לא שייך היתרא דמ"ת דמים כמ"ש הכל באריכות וא"כ אף לפי ה"א לא יוקשה מטרסקל כיון דעדיין לא ידע מב"ג הוי טרסקל כמו עמוד ואיכא קצר ושייך לומר ג"א משא"כ בגוזזטרא לכך כתבו דס"ד השתא דאין חילוק בין מים וא"כ ע"כ גם בתלוי' לגמרי בלא קצר שייך לומר ג"א דבל"ה למה שרי שם וא"כ קשה ל"ל י' ליהוי כמו טרסקל דשוב אין לחלק בין קצר לתלוי' כיון דשייך גם בתלוי' ג"א א"כ ממ"נ א"א ג"א בלא י' אף גבי גוזזטרא לא ניבעי י' ואל"ה למה מהני בטרסקל וא"ת אמאי לא מקשינן תוס' לפי ה"א מגוזזטרא ארב הונא חזא דרוצה להקשות להתיר אף באינה גבוה י' מטרסקל וגם י"ל דמטרסקל הוא שרצה להוכיח דאין חילוק בין יבשה לים כיון דס"ד דלא פליגי רבנן ובזה מתורץ ג"כ מ"ש המהרש"א דל"ל ס"ד שני ולא מקשינן מעמוד אגוזזטרא דשם כבר ידע לחלק משום מים דרב אחא ורב טבלא הם מקשינן לקמן והכא ר"נ ור"י אלא משום הך דלא פליגי רבנן ס"ד דודאי אין חילוק דהא בטרסקל איכא ב"ג ג"כ ואפ"ה שרי אמנם בלא"ה לק"מ מעמוד דשם קאמר ויש בקצר ג' דהיינו עובי דוקא כמ"ש התוס' וכמ"ש המהרש"א בעצמו ואין להאריך ודוק: ויותר נראה לפרש שיטת התוס' לתרץ הני תרי ס"ד באופן אחר דיש לפרש ג"כ בגמ' לשיטתם דקולא במים משום דליכא ב"ג ובחורבה איכא ב"ג כפשטי' והא דלא מקשה מגוזזטרא אביצאתה היינו משום דאינו מוכרח שמחיצות היו גבוהות י' כמו בגוזזטרא לכך מקשה מעמוד שג"כ אינו י' הרחב ד' וזהו כוונת התוס' שרצו להקשות מטרסקל אגוזזטרא והוא באמת ג"כ אינו מוכרח דילמא באמת לפי הס"ד דלא פליגי רבנן מיירי בטרסקל גבוה י' לכך כתבו הקדמה לפי דס"ד שאין לחלק בין מים א"כ למה לא מקשה מן גוזזטרא ארב הונא שהוא משנה מפורשת וצ"ל דה"א דרב הונא מיירי באין גבוה י' וא"כ מאי מקשה מטרסקל

א"כ ע"כ צ"ל דטרסקל קים לי' שמירי באין גבוה י' ואפ"ה ס"ד דלא פליגי רבנן א"כ ק' ל"ל בגזוטרטא י' ומקשין ממ"נ ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד.

מהדורא בתרא משנת תקל"ה בחורף דף צה ע"ב בתוס' בד"ה ורמינהו ר"ש אומר אין בין נקוב וכו' עד וצ"ל לפ"ז דאין תורמין מן נקוב וכו' ולכאורה הוא תמוה כמ"ש המהרש"א וגם אני כתבתי לעיל לפרש אמנם נ"ל שאין כאן מקום עיון כלל ומתפרשים לפי פשוטו שהוא עיקר תמצית דבריהם שבאו לפרש החילוק שבין תירץ ראשון לתירץ ר"י ועמ"ש לעיל בפשט דבריהם שהחילוק הוא דלתי' ראשון שוין הם לחומרא ואם מחובר קולא גם נקוב מיקרי תלוש ולפי' ר"י שניהם הוי מחובר בין לקולא בין לחומרא וא"כ אף האיך שמחובר קולא אפ"ה שניהם הוי מחובר ולכאורה לא מצינו מחובר קולא דלענין כלאים ושבת ושביעית ותרומה הוי מחובר חומרא רק דמצינו קולא לענין תרומה דאי הוי מחובר מותר לתרום ממנו על שגדילין בקרקע משא"כ אי הוי תלוש וז"ש התוס' לפ"ז ר"ל לפי' ר"ת אין תורמין דגם למחשבי' תלוש לחומרא הוי שוין ונמשך אח"ז ור"י פי' דהוי תמיד כמחובר בין לקולא וא"כ תורמין ממנו על הגדילין בקרקע ובאו התוס' לבאר החילוק שבין הפירושים זהו תורף דבריהם לפשטן אף אם יש עוד איזה נפקותא לקולא לא ק"מ דתוס' חדא נקטי ודוק: דף צו בתוס' בד"ה הא ברברבי וכו' עד ונראה לר"י וכו' ולענ"ד נראה דאדרבא פירש"י נראה יותר דלפי' התוס' לא שייך עד וגם לא נקט כסדר דהל"ל למינקט צמיד פתיל קודם רימונים וגם מן הסברא הוא דלצמיד פתיל בעינן יותר שיעור גדול ליבטל מן תורת כלי דאין טומאה נכנסת דרך נקב כמ"ש רש"י לעיל ולענין קושית התוס' לא ידעתי מה קשה להם כמו לדידהו הוי שיעור רברבי שמוציא רימון הוא פחות מרוב וזוטרי להיפך כן לפירש"י הוא ממש היכא שמוציא רימון הוא פחות בעינן רוב היכא שרוב הוא פחות בעינן מוצא רימון אלא שלא נ"ל להתוס' לפרש כן כיון שנפחת רובו שיהא עדיין מציל ולכך הם מפרשים זוטרי במ"ר אע"פ שאינו רוב בטל מתורת כלי וברברבי אינו בטל עד רובו ולכך הקשו מה זה שיעור וכן משמע קצת ל' רש"י אמנם אינו מוכרח וי"ל כמ"ש ולק"מ וק"ל: בד"ה ולענין צ"פ וכו' עד ועוד דתנן בתר הכי במה מקיפין וכו' לכאורה אין פי' לקושיא זו דשם קאי אפתח וצריך לדחוק דס"ד דגם בפתח אם נסתם ונשאר סדק הוי רק נקב וכן משמע הלשון בתירוץ אמנם נ"ל לפרש וידוקדק ג"כ מאי שמייתי דתנן בתר הכי למנ"מ שהוא בתר הכי לכך נ"ל דקאי אקושיא קמייתא שמקשים מן צידיהם ולכאורה י"ל שקאי אנקב גדול ברובו או כמ"ר אלא שסתמא נקט מצדיהם משמע אפילו נקב קטן מצידו צריך צמיד פתיל דוקא כמו שסיימו משמע דצריך וכו' וע"ז כ' ועוד דמוכח דאפילו נקב קטן מעכב מלהציל דתנן בתר הכי וכו' משמע דקאי אלעיל בין מצדיהם וע"ז קאמר שאינו צמיד וא"כ אף דהוי מעיקרא נקב גדול כיון שנסתם למה לא מציל אם אינו צמיד הא נשאר נקב קטן וע"ז תירצו באמת די"ל מעיקרא בעינן נקב גדול ולא קטן אבל אם הוי נקב גדול שוב בעינן צמיד לגמרי ודוק: דף צז ע"ב בגמ' מרה"י לר"ה ועבר ד' אמות בר"ה וכו' עד מחייב הי' ר"י שתים וכו' נ"ל לפשוט להדיא מכאן מאי שמספקא להו להתוס' בשם ריב"א דף ה' ע"ב בקלוטה לר"ע א"א בזורק ד"א סוף ד' קלוטה כיון דתוך ד"א הילכתא גמירי דלא אמרינן קלוטה וכו' ע"ש בתוס' בד"ה בשלמא לב"ע והכא מוכח

דאמרינן בתחלת ד"א ומה לי תחלת ד"א או סוף ד"א ע"ש בסברת הספק ותמצא כן שמוכח מכאן הוטב וצ"ע על התוס' שמספקא להו ודוק.

בתוס' בד"ה למימרא דמחייב ר' וכו' עד ואור"י דא"כ וכו' ונ"ל לתרץ ע"פ דבריהם אלו דברי רש"י בריש מכילתין המתמיהין בדף ד' ע"ב שמקשה הגמ' ודילמא הנחה הוא דלא בעי הא עקירה בעי ופי' רש"י דאל"כ ליתני מחייב שתים והוא תמוה כיון שמוכח מאי אמר ודילמא וגם ק' התוס' דלשם תמוה ארש"י דמאי הוכחה הוא זה די"ל מש"ה לא מחייב שתים משום דלא מיחייב אתולדה במקום אב ועפ"ד דכאן מתורץ שניהם והסיגנון ע"פ דילמא הוא מוכח דודאי בלא הוכחה לא הוי להגמ' להקשות כמ"ש לעיל והיא דודאי הוכחת רש"י הוא שפיר דליתני מחייב שתים ואי משום דלא חייב אתב"א אפ"ה ליתני חייב שתים כשנודע וחזר ונודע אלא עדיין אינו הוכחה די"ל כמ"ש התוס' כאן דבהאי גוונא אין למיתני חייב שתים דמאי חידוש הוא לכך קאמר ודילמא ר"ל שיש סברא חיצונה לחלק בין עקירה להנחה וא"כ מוכח כן דאל"ה ליתני חייב שתים כשנודע וכו' והחידוש יהא דאף עקירה לא בעי לאפוקי מדילמא אלא ע"כ דאמת הוא כן אבל הכא לר' דמיירי ברה"י מקורה וכמאן דמליא ודאי אין לחלק בין עקירה להנחה מקשה הגמ' שפיר ודוק: דף צט בתוס' בד"ה ל"ל באמתא ופלגא וכו' עד ונראה לר"ת וכו' ועי' מהרש"א שנראה שהוא מפרש שהיו הקרשים מונחים על כל ד' דפנות ועי"ז הוא נכנס לכמה דוחקים ואין משמע כן לשון התוס' כלל מפורש ודוק ולכן לענ"ד נראה ששתי הדפנות הפנימיות היו נמוכים והחיצונות היו גבוהים הרבה והיו מונחים על הפנימיות מן דופן החיצון אחד עד השני שהי' י' אמות חוץ הדפנות והיו מונחים היטב ולא ינדנדו אנה ואנה ובה מתפרש לשון תוספות היטב בלי שום דוחק ודוק היטב בתוס' בד"ה מסייע לי' וכו' עד ומיירי כשהחוליא גבוה י' וכו' ר"ל פשטי' מיירי בזה כמ"ש התוס' מלשון גבוהין י' ואתי לרבוי להצטרף לרוחב ומיתורא נמי שמעינן אאינה גבוה י' ומצטרף עם הבור לי' ודוק: דף קא ע"ב בתוס' בד"ה פשיטא אמר רבא וכו' נ"ל שלילות והמשך של דבריהם שהוקשה להם ע"פ פירש"י במשנה בד"ה אין מטלטלין וכו' עד בטל עירוב והוא מוכרח דאל"כ מאי איסור לטלטל דרך כרמלית אף בר"ה לרבנן אין איסור דלא סברי קלוטה כמ"ש בדף צ"ז ואם היו רשיות שלו מותר ואף אם שם אסור לרב באין שוין בכרמלית ודאי מותר מכ"ש מספינה לספינה שהוא ודאי למעלה מי' אף ממים אלא ודאי משום עירוב וא"כ קשה להמקשה שלא ידע מעירוב וכן רבא איך היו מפרשין הסיפא אין מטלטלין וא"כ מאי מקשה פשיטא הל"ל סתירה אסיפא ע"ז כתבו השתא ס"ד וכו' עד ולהכי פריך פשיטא ר"ל ארישא וכו' דכשאינן קשורות וכו' ר"ל י"ל טעמא אחרנא וע"ז כ' ועוד מפרש ר"י ביותר נאות לתרץ קושיא זו ודוק: בא"ד וקא מטלטל מרה"י לכרמלית עיין מהרש"א שדחק מאד לפרשו משום שהוקשה לו שזה הנפילה לא מיקרי טילטול כמ"ש רש"י בדף צ"ז ע"א ואי משום הא לא אריא לדחוק שכתב שם לענין חיוב חטאת ולא לענין איסור וגם אפשר דספינה דשכיח שיפול כמ"ש התוס' בסמוך הוי כמטלטל לכתחילה וגם הרי כ' גם ואתי לאתוי כמו שאמרו שם ודוק: בתוס' בד"ה כי איתמר דרב נחמן וכו' עד או לזרוק וכו' ר"ל לזרוק במזיד ולטלטל בשוגג דשם בסיפא מיירי במחיצה גמורה כמו רב נחמן לכך כ' ומסיפא פריך וכו' ר"ל דמרישא לא קשה מידי כיון דמיירי לענין עירוב אבל צ"ע דלמה לי' למימר כי איתמר דר"נ אמזיד

איתמר אף אם נאמר דקאי גם אשוגג לק"מ דה"ק כיון דשם הוי מחיצה לזרוק הוי כאן גם לטלטל כמ"ש התוס' והוא מוכרח לפרש כן גבי מזיד ה"נ נימא גם אשוגג וצ"ל דאם הוי שם במחיצה גמורה אף בשוגג רק לזרוק הי' גם גבי עירוב אסור לטלטל דכל תיקון דרבנן כעין דאורייתא תיקון אבל כיון דבשוגג הוי גם שם מחיצה לטלטל רק במזיד הוא ודאי משום קנס ובדרבנן לא קנסוה ולכך דייקו תוס' או לזרוק או לטלטל ועיקר קושיתו מזה ודוק: דף קב ע"א במשנה זה הכלל וכו' עד שתהא תחילתן וסופן שגגה הוא מיותר מאד שכבר שנאה ונלע"ד דהך סיפא י"ל ודאי במעביר דלא קאי אזורק כמו רישא ואתי תנא בתרא לטפוי דבעינן שיהא מתחלתן ועד סופן שגגה אבל אם הי' מזיד אף באמצע פטור כדאמרינן בגמ' וק"ל: בתוס' בד"ה אלא אמר רבא עיין במהרש"א שהאריך להקשות ולתרץ בטוב אמנם מאי שהאריך לתרץ מאי שלא מקשים ג"כ ארב אשי ל"ל האי דחבורה לא ירדתי לסוף דעתו להבין השורש חילוק בין שינויא דרב אשי ובין דרבא דודאי סברתו טובה דאם לא הי' שונה הך דחבורה ה"א דרישא דוקא קלטה אחר שנזכר וזה הכלל איירי בלכתא ומיתנא ובחבורה או במעביר אך לפ"ז גם לרבא לק"מ ואם נאמר שרבא מגי' המשנה לשנות א"נ קלטה זה אין הדעת סובלתו דאם לרב אשי דאמר חסורי מחסרא אמרינן שהוא מפרש מכ"ש דודאי מפרש הך קלטה או קלטה כמו קלטה כלב וכן משמע ברש"י במשנה דכ' קס"ד ודוק אמנם נלע"ד דודאי תוס' מקשים שפיר וסברת המהרש"א אינה נכונה דאף אם לא הוי תני חבורה והוי תני זה הכלל ארישא דהזורק ונזכר תו ל"ל דזה הכלל קאי אמעביר או בלכתא ומיתנא כיון דקאי הזורק ובלא לכתא ומיתנא א"כ מקשים שפיר ארבא אכן לפ"ז הדרא ק' המהרש"א לדוכתי דגם ארב אשי קשה אף שאינה קושיא חמורה דתו' נקטי לרבא וה"ה לר"א אמנם נלע"ד לתרץ בטוב טעם אחר שנדקדק ארב אשי גופא למה לו לדחוק חסורי מחסרא ולא אמר כרבא שהוא כפשוטו אף לתוס' שהוא מפרש למה לו לפרש דרישא מיירי בשכח כיון דלק"מ אף לרבא וצ"ל משום שהוקשה לו ק' התוס' דנקט תלתא זימני חד דינא אבל לרב אשי תני רישא לחייב בשכח וחבורה לפטור בלא שכח וזה הכלל לרבנות אף בלא לכתא ומיתנא כנ"ל ואי לא הוי תני חבורה ה"א כרבא ולא הוי ידעינן לחייב בחזר ושכח ונ"ל שלזה כ' התוס' הך לא ידע ר"י ודוק: בתוס' בד"ה ר"מ אומר וכו' נ"ל דלק"מ ארש"י דהגמ' מדחה שאין מוכח וי"ל להרבות בחטאת קאמר אבל י"ל כן וקרוב יותר לפשוטו לומר כן ורש"י פרשן וק"ל: בתוס' בד"ה והוציאו בפיו וכו' נ"ל שלילות דברי התוס' שי"ל לפי פשוטו שהוציאו בפיו היינו שעמד בר"ה עם האוכלין בפיו והנחת גופו כהנחת חפץ ע"ג קרקע דמי כדאמרינן בריש מכילתין אבל הוקשה להם לפ"ז לא באים בבת אחת עם האכילה וצ"ל דמיירי שהי' מהלך רק בליעתן זו הנחתן והוי בבת אחת א"כ ק' דהוי הנחה ע"ג מקום פטור כיון שהוא למעלה מי' בר"ה וגם אינו רחב ד' אע"ג דמחשבתו משוי לי' מקום היינו לענין הנחה ע"ג מקום ד' כגון כפי כלב שהוא בתוך י' אבל לענין משוי רשות ודאי מחשבתו לא מהני ותירצו דבטל לר"ה ול"ד לבוכיאר וכו' ומביאין ראי' מטרסקל וכו' והכא אף למעלה מי' והיינו משום שאינו רחב ד' וגם לא קביע אף כטרסקל ועוד ראי' ממעביר למעלה מי' ועמד לפוש הוי הנחה ודוק ודברי המהרש"א לא ידעתי להולמן שכ' דעיקר קושיא מאינו הנחה ע"ג מקום וגם מחשבתו משויא לי' מקום לענין רשות וגם מ"ש דר"ה בעינן רוחב ד' לא ידעתי מאין יצא לו

אדרבא לעיל בעמוד ט' בריש מכילתין כ' רש"י בין רחב בין קצר אלא דבעינן הנחה על גבי מקום ד' ודוק: סליק פרק הזורק הבונה פרק שנים עשר בתוס' ד"ה הבונה צריך ליתן טעם וכו' והלשון הזה אומר דרשוני שלא הניחו בקושי' משמע שידעו טעם והעלימהו ונ"ל שכ' זה לשלילות דבריהם שלאח"ז שדחו פירש"י במכה בפשיט ע"ש ורצונם לומר שגם מזה יש קצתראי' לפירושם דלא כפירש"י והוא שודאי מה שלא כתבו כן על זריקה והוצאה גופא למה נקטו תחילה לפרשו משום שכבר כתבו כן פ' במה מדליקין שדרך התנא לפעמי' במה דסליק פתח והוא מוכרח שם ופ' במה טומנין וכן אינך במכילתין ובאבות מלאכות סיים במוציא מרשות לרשות לכך פתח לפרשו עד הנה וכן זריקה תולדה דהוצאה היא וא"כ דינא הוא לפרש ג"כ אח"כ הנך דתני שם קודם הוצאה ומכה בפטיש א"צ לפרש בי' דלומר שחייב בכל שהוא לפירוש התוס' דהיינו מכוש האחרון שגומר הכלי מאי שייך בו שיעור כיון שגומר עכשיו ועל מכוש שקודם אין חיוב מכה בפטיש והא דתנהו כלל לשמואל לא תנהו כלל דקאי אמסתת שחייב משום מכה בפטיש ולומר שמסתת חייב בכל שהוא אע"פ שלא גמר הסיתות גופא כמו שכתב רש"י בגמ' ע"ש וכמו שתי' ר' יוחנן ולרב צ"ל לפי' התו' דתנהו אגב הנך דכל שהוא ובאמת מקשין התוס' לקמן מאי שייך כאן ועיין מה שכתבנו שם וכן מכבה ומבעיר א"צ לפרש דמאי שייך שיעור לכך נקט הבונה לבתר הוצאה אבל לפירש"י דקאי על חציבת אבן מההר והוא חידוש גדול לחייב עליו בכל שהוא אע"פ שלא נגמר עדיין מלאכת אבן שעדיין צריך סיתות ובנין כמו דנקט מסתת וא"כ קשה דהל"ל לינקט מכה בפטיש קודם הבונה כן נ"ל כוונת התוס' ועמ"ש לקמן לתרץ דברי רש"י מקושייתם דלקמן ומתורץ גם זה דגם לפירש"י א"ש יותר טעם שכתבנו ודוק: בתוס' בד"ה מכה בפטיש וכו' עד ולא שביק תנא וכו' לכאורה הוא למותר אמנם כד דייקת עיקר קושייתם הוא מזה כי ודאי אע"ג דחציבת אבנים לא הוי במשכן אפ"ה הוי גמר דידה אב מלאכה כמו מכה בפטיש על הכלי שהי' במשכן כיון שהוא אחת דהרי אופה הוי אב מלאכה כמו מבשל שהי' במשכן ולא חשיב מבשל אלא אופה כמ"ש בגמ' פרק כלל גדול וכן זורע ונוטע ע"ש וא"כ אף אם נאמר שמכה בפטיש הנאמר באבות הוא של חציבת אבנים שלא הי' במשכן אינו קושיא כיון שהוא ג"כ אב מלאכה אלא דקשה בשלמא גבי אופה וכן זורע נקט סידרא דפת כדאמר בגמ' שם אבל הכא גבי מכה בפטיש קשה למה שביק תנא מה דהוי במשכן כמו שמקשה גבי אופה בגמ' וכאן לא שייך תי' דלשם וק"ל: אמנם בעיקור קושית התוס' ארש"י תרצתי היטב אך מצאתיו כולו בספר מגיני שלמה לא רציתי לכותבו ומתורץ גם ק' התוס' לקמן בד"ה העושה נקב בלול לפירש"י והוא מוכרח ברש"י שהרי גבי אבות מלאכות כתב ג"כ בעצמו כפי' התוס' ודוק: בתוס' בד"ה כ"ש למאי חזיא דוקא הכא צ"ל דהוי במשכן וכו' נראה מדבריהם שהם מפרשין למאי חזיא במשכן והא דנקט שכן עני הוא לאו דוקא רק אידי דמשכן או דקושיתו הוא כפול למאי חזיא שתהא מלאכתו מתקיימת במקום אחר וגם במשכן למאי חזיא דאם נאמר שתוס' קאי על התרצן לחוד שמחזיר לאשכוחי במשכן א"כ למה ציינו על המקשן וגם אין סברא שיתרץ על מה שלא הקשה לו וגם דילמא הוא אידי אלא ודאי שמפרשין שעיקר קושייתו הוא ממשכן עכ"פ גם כן ממשכן ונ"ל ההכרח שהכריחו אותם לפרש כן ולהקשות דע"כ עכ"פ עיקר קושיתו ממשכן דאי עיקר קושיתו מן מלאכה מתקיימת קשה ארב אחא בר

יעקב למה ל"ל שכן ב"ה וכו' הא כבר שני שפיר שכן עני עושה פטפוטי כירה וכו' ואזה לא מקשה אין עניות וכו' כיון שהוא מקום עניות ומכ"ש אם נאמר דעיקר קושיתו ממלאכה מתקיימת ומשכן נקט אגב שלא מקשה כלום ראב"י אלא ע"כ עיקר קושיתו ממשכן ומלאכה אגב ואף אם נאמר שקושיתו משניהם עכ"פ דראב"י הוא אידי א"כ י"ל גם בשניהם התירוצים כן ודוק: אמנם אעיקר דברי הגמ' תמה שפתח בקושיא אחת ומתרץ בשניהם ונ"ל לפרש שודאי לרב אין להקשות למאי חזיא שתהא מתקיימת שמצינו הרבה כגון הנך דמייתי בגמ' לקמן וטובא כיוצא בו רק יש להקשות היכא הוי במשכן אבל לשמואל דכל הנך הוי מכה בפטיש וצריך לאשכוחי שיהא התחלה והגמר בבנין כל שהוא דאי גמר לחודא הוי מכה בפטיש וההתחלה לחודא לא הוי מלאכה מתקיימת במקום אחר עכ"פ קשה למאי חזיא בנין כ"ש שתתקיים במקום אחר אבל ודאי בשבת חייב אף שאינה מתקיימת להגמר כאן כמו נותן את האבן וכו' אלא דעכ"פ בעינן לאשכוחי במקום אחר שתהא מתקיימת לכך צריך לשנות משניהם לשמואל שתתקיים ולרב דהוי במשכן ולכך נקט ראב"י שיש לו נקב בבירתו והיינו שנפל לו נקב והוי תיקון התחלה וגמר לשמואל משא"כ שסתם נקב שהי' מתחילה או שעשה נקב לצורך הוי מכה בפטיש לדידי' לכך הקשו תוס' שפיר לרב דלק"מ ממלאכה רק במשכן ודוק: בתוס' בד"ה ולטעמיך אימא סיפא וכו' עד ול"ג ר' יוסי אומר וכו' ורש"י גריס ר' יוסי לקמן בד"ה עילאה וצריך פירוש אף שנראה מדבריו דלא פליגי היינו להמתרץ אבל להמקשן ודאי פליגי ומאי לטעמיך וא"ל דמקשה דילמא סבר כר' יוסי חזא דאף כר' יוסי לא מצי סבר כמו שכתב רש"י וקשה טפי ואף אם נאמר דלר' יוסי ודאי יש חילוק מדאמר ע"ג דימוס ולא אמר סתם הנותן אבן חייב וא"כ מצי סבר כר' יוסי לא שייך למימר ולטעמך ולא אלא רק הל"ל איהו דאמר כר' יוסי וגם מנ"ל למימר תלתא בניני דילמא הוי רק תרי ומציעא ותתא בעי צדודי לר' יוסי ושמואל סבר כר' יוסי ופליג את"ק אף דרבים פליגי הא קי"ל הלכה כר' יוסי אפ"ל מחביריו לכך נ"ל לפרש שלילות לשון הגמ' לדברי רש"י דודאי גם המקשה ידע שיש חילוק בין תתא לשאר בנין כמ"ש רש"י בד"ה המצדד אלא שס"ד כיון דהברייתא סתמא אמר הנותן את האבן פטור בשלמא שמואל אמר לשון מצדד לא שייך אלא תתא כמ"ש רש"י והוא מוכרח דאמורא צריך לפרש דבריו אבל לשון נותן את האבן משמע בכ"מ ור' יוסי פליג ומקשה שפיר שמואל דלא כמאן ומתרץ לי' ולטעמיך שאין חילוק בין הבנין איך קאמר ר' יוסי וכו' דודאי אין סברא לומר שיחייב בנתינת אבן לחוד וגם לא שייך הלשון והל"ל ר' יוסי מחייב אלא לר' יוסי ודאי יש חילוק בין בנין לבנין מה"ת לומר דלת"ק אין חילוק ופליגי ויוקשה על שמואל ודאי יש לנו לומר דלא פליגי ת"ק ור' יוסי כיון דיש חילוק וא"כ לשמואל לק"מ די"ל תלתא בניני ודוק: בתוס' בד"ה העושה נקב בלול וכו' עד ולשמואל נמי וכו' ר"ל כיון דהיינו תרווייהו המסתת והקודח הוו תולדת מכה בפטיש א"כ מעיקרא ליתני אב ואח"כ תרי הנך דהוו תולדת והתוס' אזלי לשיטתייהו דהך מכה בפטיש משנתנו הוי עיקר האב מקשי שפיר אמנם לפירש"י דמיירי במכה בפטיש על אבנים שאין זה עיקר האב דהוי במשכן ותדע שהרי באבות מלאכות פירש"י גופא מכה בפטיש לגמור הכלי דהוי במשכן א"כ הכא כולהו הוי תולדות ונקט כולהו שהוא לבנין אגב הבונה וגם נקט כולהו דהוי בכל שהוא לק"מ ומ"ש רש"י במשנה וכל הגומר מלאכה וכו' קאי נמי אזה מכה בפטיש

ודוק: אמנם גם לשיטת התוס' י"ל של שמואל ודאי לק"מ שהרי אמרו בגמ' לר' יוחנן בסמוך דס"ל כשמואל אימא המסתת המכה בפטיש ופירש"י המסתת שהוא חייב משום מב"פ וע"כ לשמואל ג"כ צ"ל הכי וא"כ לא נקט אלא הנך תרווייהו בהדי הדדי וק"ל: אפס דגם אליבא דרב נ"ל לתרץ דלענ"ד ברור דרב דקאמר בכולהו דחייב משום בונה דחייב משום מכה בפטיש ג"כ דהא הוי גמר מלאכה ודאי ולא גרע מכל גמר מלאכה ומאן דשקיל אקופי מגלימא בשלמא לשמואל דאינו מחייב משום בונה משמע בגמ' ותוס' דס"ל דאין דרך בנין בכך אבל לרב לא אשכחן שום טעם דלא ליהוי מב"פ אלא ודאי דלא פליגי אלא לשמואל הוי רק מב"פ ולרב חייב גם משום בונה כל שהוא וכן כל גומרי הבנין דחייב משום מב"פ אטו לא ליחייב משום בונה מ"ש ממכיש ראשון וא"כ נקט אליבא דרב כסדר המסתת דחייב משום בונה דרישא וגם מב"פ ונקט מב"פ דחייב משום שניהם לא שמעינן אמסתת וגם הקודח וי"ל ג"כ חדא קתני ודוק: דף קג ע"א בגמ' דבזעי' ברמצא דפרזלא נ"ל שהוא ברזל מלובן וזה לשון רמזא לשון רמץ וזה יכול להניח שם וק"ל: בגמ' כ"ש למאי חזי וכו' וצ"ל דג"כ לא חשיב כמ"ש התוס' בעמוד הקודם ולכך צריכין נמי דליהוי במשכן ע"ש בתוס' בד"ה כ"ש למאי חזי וק"ל: בתוס' בד"ה באגם שני ומתניתן וכו' ר"ל רישא דמתני' שהוא המלקט עצים לא שייך לאוקמא באגם שעכ"פ אילן מתקן כמ"ש המהרש"א אבל סיפא דהמלקט עשבים ודאי ג"כ מתוקמא ע"כ באגם דלא שייך שם תירץ התוס' אמנם תימה על המקשן למה המתין להקשות עד על הברייתא ולא הקשה אסיפא דמשנה ונ"ל לתרץ משום דבמשנה י"ל אם לתקן דהיינו שעקרן משרשן דאז הקרקע מתקן ואם לבהמה היינו שלקטן מלמעלה והניח שרשן בארץ ולמעלה מקרקע ג"כ שאז ארעא אינו מתייפה ולא מתקן וכן הוא ג"כ לשון מלקט אבל בברייתא תני התולש עולשין משמע מעיקרון שפיר מקשה וק"ל בתוס' בד"ה ל"צ דקעביד בארעא דחברי' פ"ה הערוך דפסיק רישא דלא ניחא לי' וכו' עד מותר לכתחילה וכו' נ"ל פירושו דודאי העיקר טעם דלא ניחא לי' שהוא משום מלאכה שא"צ לגופה כמ"ש התוס' בסמוך לא סגי להיות מותר לכתחילה דר"ש דמקיל ס"ל מלאכה שא"צ לגופא פטור ומשמע אבל אסור ככל פטורי דשבת אך היכי שג"כ אין מתכוין והוא מותר לכתחילה לר"ש רק משום פסיק רישא נגעו בה לאסור עכשיו שהוא גם כן מלאכה שא"צ לגופא שאף במתכוין לא הוי אלא אסור דרבנן הכא לא גזרו באין מתכוין וי"ל דס"ל לערוך דפסיק רישא אף דניחא לי' לא הוי אלא דרבנן כמ"ש התוס' סברא זאת במ"א והוי הכא תרי דרבנן אמנם א"צ לזה ואף בל"ז א"ש דבלא מתכוין רק דהוי פסיק רישא לא גזרו בא"צ לגופא וע"ז השורש קוטב סובבים כל דברי התוס' ודוק: במשנה הכותב שתי אותיות וכו' אר"י לא חייבו וכו' משמע בכולה סוגיא דלכולהו תנאי אינו חיי' על ב' אותיות אלא אם הוא תיבה שלימה במקום רק לר"ש ר"ל דחייב א"א דאאזרק והדר בי' והא דחייב לקמן אב' זיינין אם לא חסרו זיוני היינו דהוי נמי תיבה כמו לא זז משם אמנם לר' יוסי ה' נראה לכאורה דחייב אף בלא תיבה דהא חייב אב' רשימות אמנם בגמ' קאמר ר' יוסי אחת שמעון מאחת שם משמעון מדנקט שם משמע שצריך ג"כ תיבה והא דחייב בב' רשימות היינו בצריך לסימן כמ"ש רש"י משא"כ בתיבה אף שא"צ לה כיון דמתקיימת במ"א ודוק: דף קד ע"א בתוס' בד"ה גרועי קא מגרע לי' וכו' עד אלא ודאי בפתוחה איירי דבריהם תמוהין מאד כיון שי"ל בפתוחה איירי וגם מה זה רוצה להוכיח

שבפתוחה איירי מאי קושיא יוצא מזה ולפי פשוטו י"ל דהתם רוצה להקשות בזה ועוד גם קושיא דהכא וה"ק אם בסתומה איירי קשה מרב חסדא אלא בפתוחה וא"כ סתום ועשאו פתוח פסול דגרועי קא מגרע וא"כ קשה ממשנה דהכא אר' ירמי' דלדידי' אמאי חייב אשם משמעון שכתב פתוחה וסוגיא דלשם קיצרה וסמיך אהך סוגיא דהכא וק"ל: אמנם אינו במשמע דברי הגמ' שם ומכ"ש בדברי התוס' שם וכאן שלא הזכירו רמז מזה וגם למה האריכו בלשונם להביא תיבות ועוד וכל לשון הקושיא ושם האריכו יותר והביאו ק' ראשונה מאלה המצות והוא למותר שהרי על קושיא ראשונה לק"מ הל"ל בקיצור דמקשה אי בסתומות איירי וסמיך אקושיא ראשונה לכן נלע"ד לפרש בטוב טעם והסיגנון הוא כך דאם נאמר בסתומות איירי לא יוקשה כ"כ ק' ראשונה מאלה המצות לכך קאמר ועוד מרב חסדא אם כן ודאי בפתוחות איירי וא"כ יתחזק מאד קושיא ראשונה והוא דהלא מסקנא הכא דמתניתן דידן סבר כר"י בן בתירה ולדידי' מוכח מהתורה מפורש דין פתוח ועשאו סתום כשר שהרי כתבה התורה מים במם סתומה ראשונה אף שגם שלאחר הוספת נביאים דין מ' ראשונה בפתוח ליכא כאן תקנת נביאים אפ"ה כשר וצ"ל דאין זה שינוי כלל בדיעבד וא"כ י"ל ודאי אף אם לא הוסיפו הנביאים ועשה הפתוח סתום כשר וא"כ יש לנו לומר סברא שאין זה חידוש כל כך כיון בלא תקנתם ה' כשר אם עשאו סתום רק שתקנו לכתחילה לכתוב סתום וגם עכשיו אם יכתוב פתוח דהא להך סברא דבסתומו' איירי ר' ירמיה סתום ועשאו פתוח כ"ש דכשר דעליי' עילוי' וא"כ לא חידשו דין להכשיר הפסול ולא לפסול הכשר וא"כ לא קשה כל כך די"ל שאין זה חידוש תורה אלא שי"ל שס"ל להגמ' דאף זה לשנות לכתוב לכתחילה ממה שהי' כותבין קודם הוי חידוש לכך כתבו שם במגילה דקושיא ראשונה הוא בין אי מיירי בסתומות ובין בפתוחות וע"ז כ' שם ועוד את"ל בסתומות איירי ר"ל ותרצה לומר שאין זה חידוש כנ"ל קשה מרב חסדאוכו' אלא ע"כ בפתוחות איירי וא"כ סתום אם עשאו פתוח ודאי פסול דמגרע לי' וא"כ חידשו להכשיר מה שהי' פסול בתחילה והוי חידוש גדול ותקשה מאד קושיא ראשונה מאלה המצות ודוק: בד"ה אית דגרסי וכו' הוקשה להם דכאן משמע דסיוע דבא ליטהר הוא שפותחין לו פתח כמו שאמר בק' וא"כ לפי הגירסא שלנו דהבא ליטמא פותחין לו משמע דפותחין לו פתח חדש א"כ הוא שוה עם הבא ליטהר לכך כתבו שיש גורסין פותחין לו ר"ל שיש לו פתחים מכבר אבל אין פותחין לו מחדש משא"כ הכא ליטהר וכו' וק"ל: ע"ב בתוס' בד"ה נתכוין לכתוב ח' וכו' עד כמו נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' ר"ל וקשיא לרבא דאית לי' שם דפטור וכן מבריי' קשיא לרבא אע"ג דאמרי' לעיל דף צז ע"ב גבי לזרק ד' וזרק ח' או להפך דלא דמי לשם משמעון ע"ש וא"כ לכאורה לא מקשי התו' כלום אמנם שפיר מקשים דהתם אמר מטעם דגבי זריקה אי להכא בעי לה הכא לא בעי לה אבל גבי שם משמעון כל כמה דלא כתב שם לא מיכתב שמעון ואתקיים מחשבתו אבל אם אמר בכל מקום שתרצה תינוח הוי זריקה כמו כתיבה וחייב והך פלוגתא של אביי ורבא גבי נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' דמקשי תוס' מיני' ע"כ דמיירי דאמר בכל מקום שתרצה תינוח דאל"ה לא הוי מחייב אביי וגם לרבא הל"ל רבותא טפי אפי' לזרוק ד' וזרק ח' פטור וגם בדף צ"ז אמר רק בכתיבה שייך כל כמה דלא כתב וכו' אבל גבי זריקה אמר שם דרך בתמי' וכי שייך לומר כל כמה דלא מיזדרק ד' לא מיזדרק ח' ר"ל משום אי להכא בעי לה וכו' ושם בדף ע"ג גבי

פלוגתתן הנ"ל אמר שם דכל כמה דלא מיזדרק ב' לא מיזדרק ד' אלא ע"כ דמיירי דאמר בכ"מ שתרצה תנוח דהוי ממש דומיא דכ' שם ואפ"ה פטר רבא משום דלא נתכוין לזריקה של איסור הוי מתעסק ולא מיקרי מלאכת מחשבת וא"כ ודאי אף בנתכוין לכתוב אות א' וכ' שתיים פטור לרבא ושפיר מקשים ודוק: ועיין במהרש"א שיש לגמגם אק' התוס' דזה הוי רבותא טפי דא"א לכתוב ח' אלא א"כ כ' ב' זיינין וא"כ הי' מחשבתו על שניהן וס"ד דחייב דלא דמי לזרק ב' וזרק ד' דלא כיון כלל לב' אחרונים קמ"ל דאפ"ה פטור משום דעכ"פ נתכוין על אות א' וכ' שנים ולי נראה שהוא קושיא גדולה וגם אין דרך למצוא שיתכוין על ז' א' וכתב ב' דבשלמא גבי ח' משכחת כמ"ש רש"י ומכ"ש לפי תוס' במ"א דח' צריך לכתוב ב' זיינין וחטוטרת כמו שאנו נוהגין וכל כמה דלא עביד החטוטרת הוי ב' זיינין בכוונה ואפ"ה פטור הוי רבותא אבל בנתכוין לכתוב ז' א' וכ' ב' לא משכחת אלא שכתב הז' במתעסק ממש זה לא הוי רבותא כלל וגם קשה טפי הוי ליה להקשות בפשיטות ממתניתן כמו מבריייתא ארבא דהא מסיק בגמ' דפטור דמשנה הוא משום דבעי זיוני הא אם עביד זיוני חייב ותקשה לרבא וגם למה נקטי בתירוצם הך טעמא דגמ' למותר: אמנם כד דייקנין דברי התוס' נכונים בלי שום גימגום והוא דתוס' אזלי לשיטתייהו דלעיל בדף ע"ב ע"ב וכן בדף ע"ג ע"א שהכריחו בכמה ראיות שאפי' נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור משום מתעסק דלא הוי מלאכת מחשבת א"כ ודאי גם אם נתכוין לכתוב אות א' וכ' ב' ודאי פטור לרבא כמו לזרוק ב' וזרק ד' דאמר שם הטעם דפטור דלא נתכוין אשיעור זריקה דאיסורא וא"כ כאן בנתכוין לכתוב ח' וכ' ב' זיינין איכא שני טעמים לפטורא וע"כ הא דאמר בגמ' הא דבעי זיוני קאי אבריי' וגרסינן שם והתניא וע"כ בלא"ה גרסינן והתניא דמתניתין לא הוי מקשה מידי דילמא מתני' פטר משום נתכוין לכתוב אות זה וכ' אחר אבל בנתכוין לכתוב אות א' וכ' ב' מיירי שכ' ב' אותיות אלו ממש שנתכוין לכתוב לכך חייב דאביי אית לי' באמת הכי אלא ודאי דלפי ס"ד דתוס' השתא גרסינן ע"כ והתניא ולכך לא מקשים אלא לרבא מבריי' אבל ממתני' לק"מ די"ל דבאמת פטור משום טעמא דרבא אלא שהקשו לרבא למה ארכיב שני פטורין בהדדי דאי טעם פטור משום דרבא כמו שמשמע פשוטו אם כן למה נקט ח' וזיין דבלא"ה פטור אף לאביי משום מתעסק אפי' נתכוין ב' חתיך וכו' והל"ל נתכוין לכתוב ז' א' וכ' והוי משמיענו דין דרבא אלא ודאי דכה"ג חייב וק' לרבא וכן מבריי' ק' לרבא ואף דבאידך בריי' פוטר הא אוקמינן משום זיוני וע"ז תירצו דכאן ליכא שום פטור מהני תרי טעמי דמיירי שנתכוין לכתוב ב' ולא דוקא ח' וכן בריי' מיירי בהכי ולכך חייב וא"כ שפיר גרסינן והתנן ומקשה ממתני' ומתרץ דבעי זיוני וה"ה שהיו יכולין לתרץ דמיירי רק שלא קפיד אאות ונתכוין לכתוב א' וכ' ב' ופטור משום דרבא או להפך דמיירי שנתכוין לכתוב ב' חתיך והח' הראשון כ' ב' זיינין ופטור משום נתכוין לחתוך מחובר זה וכו' אלא דלפ"ז היינו מוכרחין לגרוס בגמ' והתניא ובאמת ניחא להו לגרוס והתנן כמ"ש בגמ' וגם לשון המשנה דנקט זיינין משמע דמשום זיוני פטר לה ולא מטעם אחר כמ"ש התוס' לקמן לכך הוצרכו לתרץ כמ"ש שדוק היטב כי הוא נכון וברור ומדוקדק בלשונם: בד"ה שיחור וכו' עד בלשון מתני' ר"ל קנקתום שג"כ פירש"י כן: בגמ' תני ר' חנניא ותני ר' חייא וכו' משמע בגמרא דמאי שכשר בגט הוא חייב בשבת ולכאורה יש לתמוה דהכא בשבת פטר במשנה גבי כתב שני זיינין משום דבעי זיוני

ובגט אף לכתחילה לא בעי זיון ואדרבא פסקינן בא"ע הרוצה לתייג מוחין בידו וצ"ל דלענין תגין שאני דהכי גמירי דרק בסת"ם בעינן זיוני משא"כ לענין שאר דיני כתיבה ודאי שוין וק"ל: אמנם היוצא מזה דמתני' מיירי דוקא בסת"ם אם כן מ"ש התוס' בסמוך בד"ה אמר רב חסדא לרב אחא בר יעקב דמהכי מיירי במתניתן שלא מתקן בכתב האחרון ר"ל שגם כתב הראשון הי' לשמה דאל"ה אף אם מיירי בשאר כתב חוץ משמות הא גם שאר כתיבה בעינן לשמה ובזה מתפרש היטב לרב חסדא דלכאורה קשה מנ"ל לאוקמא היכי שכתב אחרון מתקן ודלא כר' יהודא אבל כיון דרישא מיירי בסת"ם גם סיפא מיירי בהך דוק דף קה ע"א ברש"י בד"ה ועלו בידו שתיים היינו נתכוין לכתוב ח' וכו' ר"ל שאין דרך לומר שכ' שתיים אם לא נתכוין רק באופן זהו שדלג הקולמוס כמ"ש רש"י במשנה ואם כ' השני במתעסק לא שייך לישנא שעלו בידו שתיים רק וכתב שתיים אבל מדברי התוס' במשנה משמע שגם זה מיקרי עלו בידו שתיים ע"ש ולדידהו י"ל דמיירי שנתכוין לכתוב אות זה שכ' שתיים ולא נצטרך לדחוק שנתכוין לכתוב איזה אות שיהי' רק שהקשו שהוא נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע ע"ז צ"ל שנתכוין על ב' אותיות ובכתיבת אות הראשון כ' שתיים במתעסק ע"ש בתוס' ובמה שכתבתי שם.

ובזה ממילא מתורץ ק' המהרש"א על תוס' בד"ה והתניא פטור ע"ש כיון שנתכוין לאות זה שכ' דהא סתמא קתני נתכוין לכתוב אות א' רק מה שנתכוין על אות אחת וכתב שתיים והוי כמו נתכוין לזרוק שתיים וזרק ד' לא הי' יכול לתרץ דמש"ה פטור דא"כ קשה לאביי דס"ל בנתכוין לזרוק ב' וזרק ד' חייב שם בדף ע"ג וי"ל דמקשה מעיקרא לאביי ודוק: בגמרא הא דלא בעי זיוני לכאורה נ"ל שעביד גם הזיוני אבל אין נראה חדא דלשון לא בעי אינו במשמע וגם למה עביד זיוני כיון שכוונתו הי' לכתוב ח' ודאי לפי' תוס' לק"מ משא"כ לפירש"י הוא רחוק שעלה בידו ב' אותיות מתוך כתיבת אות א' ויהי שם א' אם לא במ' פתוחה שכתבו כעין ב ו ו לא חיבר אותם והוי תיבת בו או ש' שכ' ע ז והוי ג"כ שם וק"ל ובני שי' נ"י אמר לפני לפירש"י מיירי התוס' ג"כ ב' זיינין ושלא בס"ת דלא בעי זיוני וכמ"ש לעיל ולדעתי הוא האמת לפירש"י: סליק פרק הבונה האורג פרק שלשה עשר ברש"י בד"ה ר"א אתא לפרושי וכו' והוא תמוה דהרי ר"א פליג ומהרש"ל מגי' אתי לאפלוגי אמנם יש לקיים הגי' שלפנינו שתי' ר"א הוא בפ"ע שרש"י מתחיל תמיד תיבת דריש פירקא כמו בהזורק ע"ש אע"פ שאינו מפרש כלום עליו ואח"כ כ' אתא לפרושי ר"ל תנא דידן קאי לפרושי הך אורג דתני באבות מלאכות ב' חוטין כמו אינך משניות דקאי לפרושי ובא לומר לפרש שאינו אליבא דכ"ע רק פלוגתא דר"א ורבנן וק"ל: או יש לפרש לפי המסקנא דר"א קאי בקטיני ולא באלימי או להיפך קאמר דלר"א הך שני חוטין לאו הוא שיעורא דוקא תמיד רק פעמים היא ג' ופעמים הוא אחד רק שם לדידי' מיירי באלימי או בקטיני ולחכמים הוא דוקא ושם אתיא אליבא דכ"ע וק"ל: בתוס' בד"ה האורג אומר ר"י וכו' עד ול"ג בין באמצע וכו' ר"ל שהי' הגי' בין בתחילה בין באמצע בין בסוף והתוס' מוחקי' באמצע וכן משמע הלשון בתוס' בסוף שכ' אבל אי ל"ג באמצע וכו' משמע שרק מוחקים באמצע ובתחילה קאי כדקאי דאל"ה הוי להו להקשות ג"כ דמשמע הא בתחילה מודים לר"א וזה אינו במשמע בכולה סוגיא וק"ל: ע"ב בתוס' בד"ה הא ר"י והא ר"ש וכו' עד וא"כ הוי מלאכה שצריכה לגופה לצורך מצוה כדמוכח לקמן וכו' ר"ל דהתוס' אזלי לשיטתייהן דלקמן שמביאין ראי'

מכמה דוכתי' בד"ה בחובל וצריך לכלבו דאע"ג דר"ש מחייב במקלקל בחבורה בעי
שיהא צריך לגופא ויליף ממילה ובת כהן ע"כ דגם בדידהו צריך לגופא משום מצוה
אע"ג דרש"י מביא ראי' נכונה מן המוציא מת לקוברו דהוי נמי מצוה ואפ"ה אמרינן
לעיל דף צ"ד ע"ב מפורש דפטור לר"ש היינו דרש"י אזיל לשיטתי' שפי' מלאכה שא"צ
לגופה היינו שברצונו לא בא לו והוי רק לסלק מעליו וא"כ ה"נ בקריעה הכא וכן לקמן
בהבערת בת כהן וכן במילה שאינה אלא לסלק הערלה לכך משמע לקמן בהדיא לרש"י
דהוי מלאכה שא"צ לגופא וגם במילה משום שמקלקל בגוף החבורה אע"ג שמתקן אצל
הגברא מיקרי שא"צ לגופא כמ"ש רש"י לקמן בהדיא גבי צריך לכלבו ולבשל ע"ש
וא"כ לשיטת רש"י לק"מ רק מה שמקשין לקמן מהנהו דוכתי דר"ש בעי אף במקלקל
שיהא צריך לגופא ע"ש מה שאפרש בעז"ה לתרצו בטוב אמנם תוס' אזלי לשיטתייהו
ג"כ מ"ש בדף צ"ד ע"א לפלוג ארש"י בפירושא דא"צ לגופא רק פירשו דבעינן שיהא
צריך לגוף המלאכה ושורשו כמו במשכן ובמוציא המת אינו צריך לגוף המת רק לקבורה
ויותר נראה לפרש שם אף שצריך לגוף המת לקברו משום מצוה עכ"פ להגוף הוצאה
א"צ כמ"ש שם גבי כיס הזב ע"ש או דלענין קבורה לא מיקרי צריך למת כמו גבי משכן
ע"ש שהאריכו משא"כ הכא גבי קריעה צריך לגוף מלאכת הקריעה דהוי זה עיקר מצוה
וכן במילה ובת כהן לקמן משום כך כתבו דהוי צ"ל כשיטתייהו ודוק: ועיין במהרש"א
שהקשה קושיא עצומה דמאי מקשי אף לפי שיטתם דילמא לר"ש פטור שהוא מקלקל
לדידי' ופטור באינך חוץ מחובל ומבעיר לר"ש ומה שתי' המהרש"א שותא דידי' לא
ידענא דמ"ש א"כ לר' יהודא נמי וכו' עד חשיב מתקן איני מבין כלל דהא זה עיקר
פלוגתתם לקמן לר"י אית לי' מילה ובת כהן הוי תיקון לכך מקלקל בחבורה והבערה
פטור ולר"ש צורך מצוה ותיקון הוי מקלקל לכך מוכיח דמקלקל חייב ויותר מזה כתבו
דלכך לר"י אליבא דר"ש לא חייב לשיטתם אלא בצריך לכלבו שיהא תיקון קצת כמו
במילה וב"כ דהוי מצוה ובקילקול כזה יליף שיהא חייב בחובל ומבעיר משא"כ באינך
וע"כ לר' אבהו אליבא דר"ש לא חשיב מצוה אפי' תיקון קצת לכך מקלקל בחבורה חייב
אפי' א"צ לכלבו ולר"י חשיב מצוה תיקון יותר מצריך לכלבו לכך פוטר אפי' צריך
לכלבו לשיטתם ע"ש בתוס' אם לא שכוונת המהרש"א למאי שסיים ז"ל אע"ג דלקמן
וכו' התם מקלקל לגמרי וכו' ולכאורה אין לו פי' שמייתי דברי התוס' ואין מפרש כלום
אלא ודאי שזה עיקר תירוצו שסמכו התוס' אמ"ש לקמן שבמצוה זו מודה ר"ש דהוי
מתקן וע"ז סמכו להקשות אפירש"י אמנם אין נראה שיקשו ארש"י מחמת זה חדא
שעדיין לא חידשו זה אלא בהתירץ וגם שם לא כתבו זה אלא סברת עצמם שכ' לחייב
על מתו אף לר"ש אבל אינו מוכרח משום מקום ואיך יהיו מקשים וגם פה לא הזכירו
דבר מזה בקושיא וגם איך שייד כדמוכח לקמן סוף דבר נלע"ד שהדרא קושייתו לדוכתא
בתוקף עצום: אפס נ"ל שעיקר קושיית התוס' איך אפשר לומר שזה התירץ שבגמ' קאי
נמי אמתו שהרי הגמ' אמר הא ר"ש דאמר מלאכה שא"צ לגופה פטור והא הוי צ"ל לואי
משום מקלקל אין רמז בגמרא מזה התירץ ותו לא מידי ודוק: דף קו ע"א ברש"י בד"ה
חוץ מחובל וכו' דתנן החובל וכו' וכן בד"ה ומבעיר כ' כדתנן והוא שהדליק וכו' והוא
לענ"ד תימה גדולה הלא ברייתא הוא זה מאי צריך ראי' לבריי' כדאמר בסמוך בריי'
ר"ש וגם מאי בעי רש"י בזה והאיך מרומז בגמ' ונ"ל לפרש דר"ש בא לפרש מאי שא"ר

יוחנן ואת"ל משנה בחובל וצריך לכלבו דליכא לפרש דקאי אהך ברייתא גופא את"ל שנישנת בבה"מ מיירי בצריך לכלבו ל"ל כן מכמה טעמים חדא מאי שייך אינה משנה כיון שהוא גופא מפרשו ואף שבביצה דף י"ב ע"ב פירש"י כן והוא מוכרח שם א"ש אינה משנה דב"ש במקום ב"ה אינה משנה וגם זה הוי מתקן והיכי שייך חוץ ויותר על כולם מוכרח בגמ' לקמן דפריך והאנן תנן ואברייתא פריך מהמשנה ומאי קשה המשנה מיירי בא"צ לכלבו ודאי וברייתא בצריך ואף שמקשה לר' אבהו ולא לר' יוחנן כמ"ש רש"י שם מנ"ל דר' אבהו אינו מפרשו כן הלא ר"א לא אמר כלום רק הביא הברייתא וכמו שמפרשו ר"י כן ר"א אלא ע"כ לר' יוחנן הברייתא לא נישנית כלל משום שא"א לפרשו בצריך לכלבו דקתני כל המקלקלין פטורין חוץ כו' וזה הוי מתקן כמ"ש רש"י אח"כ ולכך פריך שפיר אר' אבהו ששנאה וא"כ ע"כ חייב אף בא"צ לכלבו מהמשנה וא"כ מאי אמר ר' יוחנן את"ל משנה לכך פירש"י שלכך שנאה ר' אבהו דס"ל דאית לה סמוכים ממשנתינו ולכך השיב לו ר' יוחנן הברייתא אינה משנה וראי' ממשנתינו ואת"ל משנה ר"ל הנך משניות דמצינו חיוב בחובל ומבעיר כמ"ש רש"י שם שפיר י"ל בצריך לכלבו דשם לא תני מקלקל ודוק.

הא דלא מייתי ממכילתין גבי חי' ועוף החובל בהן חייב די"ל דמיירי בשוחט או מקיז וגבי חי' שרצים לא הוי כ"כ מקלקל והכא מיירי בחובל באדם דודאי מקלקל לכך מייתי מב"ק פטור מכולן היינו מכל ה' דברים שהן דוקא ולא משכחת אלא בצריך לכלבו וק"ל: בגמ' והאנן תנן כל המקלקלין פטורין ופירש"י אר"א פריך ר"ל דר' יוחנן מש"ה אמר פוק תני לברא מכח משנתינו כנ"ל אבל ר' אבהו דשנאה קשה איך שביק משנה שהוא נגד הברייתא והוא כמו ואידך ומשני וכו' וצ"ל דא"כ קשה אר' יוחנן ואידך למה אמר פת"ל ואינה משנה ע"ז כ' התוס' בשם רבינו שמואל דר"א סבר כר"ש וכו' וכ' שהוא ברש"י ג"כ מוכרח כמ"ש לקמן בד"ה מה לי לבשל פתילה ומתורץ גם דלא מקשה ואידך אבל יצא להם מזה קושיא גדולה ארש"י אמאי אמר פוק תני לברא דודאי אינה משנה שייך לומר כיון דאין הלכה כן כמ"ש לעיל כמו ב"ש במקום ב"ה אינה משנה משא"כ פת"ל דאדרבא תנן בעדיות למה נשנה דברי היחיד וכו' בפרט פלוגתא זו דאצ"ל נשנו הרבה משניות כר"ש והלא הך דמפיס מורסא וצד נחש מוקמינן כר"ש והרבה יש במשנה וכ"ש אף בביצה אמר ג"כ פת"ל היינו משום דב"ש ודאי מפקי מהלכה משא"כ ר"ש דהכא והגאון בעל מ"ש דחק לתרץ כן כיון שאינו הלכה שייך לומר פת"ל ולא ידעתי מה יעשה בכל משניות המוקמות כר"ש וגם היא גופא קשה לומר שר' יוחנן סובר כר' יהודה דמלאכה שא"צ לגופא חייב דהא סתמא דגמ' וסתמי משנה מיתוקמא כר"ש משמע דהלכה כר"ש וביותר ר' יוחנן ס"ל דהלכה כסתם משנה ויותר על כולם הני תלת דפטור ומותר דאתיין כר"ש והם הילכתא ודאי נינהו וסתם משנה וגם לעשות פלוגתא בין ר' אבהו ור' יוחנן כתנאי הוא דחוק דבכ"מ מקשה כתנאי וגם ר' אבהו איך שביק מתניתן ועביד כברייתא ולומר שרש"י מתרץ זה בריש שמעתתא שר"א ג"כ ראייתו ממשניות ז"א כיון שי"ל כר"י דמיירי בצריך לאפרו מה"ת לומר דפליגי המשניות אהדדי מכל הלין טעמי נלע"ד שרש"י מתרץ זה במתק לשונו שכ' לא איתפרש היכא ונ"ל וכו' ר"ל כיון דלא איתפרש פלוגתתן בזה מפורש מה"ת לומר שהוא באיזה ברייתא שאינו ידוע לנו או קבלה היתה בידם ויוקשה כל הקושיות שכתבנו מוטב לנו לפרש שר"א המציא

זה מפלוגתא דר"י ור"ש גבי מלאכה שאצ"ל והא דקאמר מתניתן ר"י היינו מה שסבר מלאכה שאצ"ל חייב לכך אית ליה כל המקלקלין פטורין ולהיפך ברייתא כר"ש גבי מלאכה שאצ"ל ור"א סובר דאף בצריך לכלבו ולאפרו הוי מלאכה שאצ"ל ומקלקל וכן אפי' שחוטה לבשר וכן לצורך מצוה כגון מילה והבערת בת כהן הוי לר"א אליבא דר"ש מקלקל מטעם שכ' רש"י לכך הוציא הדין דלר"ש מקלקל בחבורה חייב אף דא"צ לכלבו ולאפרו כיון דאין חילוק והמציא ג"כ טעם לר"ש ממילה והבערת בת כהן שהוא ג"כ מקלקל ואף שמבטל הפתילה הוי נמי שאצ"ל כיון שהוא עושה לצורך בת כהן לשרפה ולזה אין צריך שתחטא ותשרוף כמ"ש התוס' אבל ר' יוחנן כר"י ולכך שנה הברייתא בבה"מ אף שהוא נגד המשנה וודאי אין הלכה כמותו כיון ששפיר נישנית אליבא דר"ש לדידיה ומצינו כמה משניות אליבא דר"ש אבל ר' יוחנן סבר דצריך לכלבו ולאפרו מכ"ש לשוחט הוי צריכה לגופא כמ"ש התוס' והוי מתקן גמור אף לר"ש כמ"ש רש"י בריש שמעתא לר' יוחנן והוי לתקן משמע אליבא דכ"ע ומכ"ש מילה והבערת בת כהן ולא מוכח כלל אף לר"ש לחייב מקלקל גמור בחובל ומבעיר ואין כאן פלוגתא דמשנתינו כל המקלקלין פטורין אתיא אף לר"ש ומשניות שהביא רש"י מיירי בצריך לכלבו ולאפרו דחייב אליבא דכ"ע וא"כ הברייתא דתני מקלקל דחובל ומבעיר חייב דליכא לאוקמא בצריך לכלבו ולאפרו דהוי לדידיה מתקן גמור ע"כ לא אתיא כשום תנא ואינה משנה לכך אמר לי' שפיר פוק תני לברא זה נ"ל ברור בשיטת רש"י והא דקאמר בכתובות ובסנהדרין דר"ש אית לי' מקלקל בחבורה חייב היינו לר"א והוא הך ברייתא דאיתי דמתוקמא ע"כ כר"ש ולדידיה ולר"י מקלקל בחבורה חייב היינו לר"א והוא הך ברייתא דע"כ כר"י לדידי' ולכך לא כתב רש"י שם לא איתפרש היכא רק כאן ואל יהו דוחק בעיניך שתופס שם הגמ' כר' אבהו ולא כר' יוחנן משום דעדיף שלא למחוק הברייתא רק ר"י תנא ופליג לכך אמר אינה משנה אבל לדידן עדיף טפי לקיים הברייתא וכשיטת ר' אבהו אבל הלכה כמאן לא מיכרע אף לר' אבהו ודוק: בתוס' בד"ה בחובל וצריך לכלבו וכו' עד דר"א ור"י פליגא אליבא דר"ש וכו' ר"ל ודאי דגם ר"י אית לי' הך פלוגתא דר"ש אית לי' ק בחבורה אלא דלא מחייב רק בצריך לאפרו והא דקרי ליה מקלקל כיון שאינו תיקון עבור זה כמ"ש התוס' בסמוך וא"כ ודאי הא דאר"י ואת"ל משנה קאי נמי אברייתא כמו בכל מקום בביצה שהבאתי דקאי את"ל אהך ברייתא שהביא והא דאמר לי' פת"ל וכן הלשון אינו משנה לכאורה לפי התוס' הוא יותר תימה כיון שהוא עצמה מתרצה והוא מוכרח לשיטתם דגם ר"י אליבא דר"ש אית לי' מקלקל בחבורה חייב דהא לשיטתם הוא פלוגתא מפורשת בקבלה או באיזה ברייתא שאינו ידוע לנו כמ"ש כאן בסוף שמעתא ובסנהדרין יותר מפורש ע"ש א"כ ע"כ דבצריך לאפרו מיקרי נמי מקלקל ולמה לא נפרש כן הברייתא וגם לכאורה קשה מנ"ל להתוס' להמציא פלוגתא בין ר' אבהו ור"י הלא ר' אבהו לא אמר כלום אלא הביא הברייתא וכמו שמפרשו ר' יוחנן כן יפרש ר' אבהו וגם ק' לכאורה הלא אליבא דר"י לא נזכר הפלוגתא בגמ' דר"י ור"ש ומנ"ל להתוס' וכק' המהרש"א הגם שלא קשה קושיתו בלא"ה לשיטת התוס' שכ' שהוא קבלה בידם או ברייתא ובסנהדרין כ' שהוא מהמשניות וגם לשיטת התוס' א"א לומר שיצא הפלוגתא לר' אבהו מן הפלוגתא דמלאכה שאצ"ל שלשיטתם הוי צריך לאפרו ואינך מלאכה הצ"ל ודוק ולא הוצרכו התוס' לקושייתם אלא לדחות

שיטת רש"י אמנם האמת יורה דרכו שהתוס' לשיטתם מתפרש הגמ' אף לר"י והוא שר' יוחנן אמר לר"א פת"ל על ששנה סתם כל המקלקלין וכו' חוץ וכו' ולא פירש בה דוקא בצריך לאפרו כמו שמצינו בעלמא הוא תני והוא מפרש משמע דס"ל דאף מקלקל ממש חייב בהם ע"ז אמר ליה פת"ל ואת"ל משנה שנישנית הברייתא ע"כ מיירי בצריך לאפרו דבכל מקלקלין פטור כהאי גוונא חוץ מחובל ומבעיר לר"ש ויליף לה גם לר"י ממילה והבערת בת כהן שהוי ג"כ תיקון קצת כמו צריך לאפרו כמ"ש התוס' בסמוך אליבא דר"י ור' יהודא סבירא ליה דהוי מצוה תיקון גמור לכך פוטר אפי' צריך לאפרו אבל ר"א מדתני סתמא ולא פירש בה משמע דס"ל דלר"ש חייב אף אינו צריך לאפרו ומקשה הגמ' לתרווייהו ר"א ור"י והאנן תנן כל המקלקלין פטורין משמע אפי' חובל ומבעיר ומשמע אפי' צריך לכלבו ולאפרו וקשה גם לר' יוחנן חזא דהא לדידיה קרי גם זה מקלקל ומתני' תנא סתמא וגם מדכלל כל המלאכות ובאינך אפילו כה"ג פטור משמע דה"ה חובל ומבעיר וא"כ קשה אהך ברייתא אפילו לר' יוחנן ומשני לתרווייהו מתניתן ר' יהודא וברייתא ר"ש והוא פירש יותר מרווח מלשיטת רש"י דקאי רק לר"א כנ"ל ברור לשיטת התוס' ואם כן אין כאן מקום התחלה לק' המהרש"א מלבד מ"ש לעיל לתרץ ודוק היטב כנ"ל נכון.

בא"ד דר"א סבר דחובל חייב אף בא"צ לכלבו עיין במהרש"א שהשיג על מהרש"ל ולענ"ד הדין עם מהרש"ל דלשון אין צריך שכ' התוס' משמע שלא הי' צריך כלל ליתן לכלבו ולפי האמת ע"כ גם לר"א הי' צריך להדם ליתן לכלבו ומש"ה חבל דאל"ה הוי מלאכה שא"צ לגופה רק באמת לא נתן לכלבו דהוי איסור הנאה ולא הוי תיקון כלל אבל עכ"פ הי' צריך לגופה ליתן לכלבו כי היכי דליהוי צריך לגופה וגם סוגית התוס' הוא מעיקרא מפרשים כפשוטו ואח"כ אקשו ואוקמו על האמת ודוק: בא"ד ור"י סבר וכו' עיין במהרש"א שהניח בצ"ע וכבר כתבתי מתלתא טעמי שאין מקום לקושיתו ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה בחובל וצריך לכלבו וא"ת ור"א דמחייב וכו' עד וא"ת צריך לכלבו ולאפרו וכו' עיין במהרש"א שהקשו אמאי לא דחו פירש"י וכו' ע"ש תמי' לי על דבריו איך ידחו פירש"י מכח קושיא זו אחרי שלפירושם קשה יותר דלפירש"י לא קשה רק לר"א דלר"י לק"מ כיון שסבר כר' יהודא דמחייב במלאכה שא"צ"ל לכך מחייב בצריך לכלבו אף שכ' רש"י דצריך לכלבו הוי שא"צ"ל ולר"א דלפירש"י מהכא קשה ג"כ כיון שא"צ כלל הוי מלאכה שא"צ"ל ולפי' התוס' קשה אף לר"י אליבא דר"ש כמו שהקשו באמת ומ"ש ועוד לא קאי כלל להקשות אפירש"י אלא הקשו עוד קושיא אגמ' ומ"ש כאן בשני דיבורים כל א' קושיא ותירץ שם כללו הקושיות ותירוץם בדיבור א' ודוק: אמנם גוף הקושיא הוא תימה לרש"י שפי' שאף בצריך לכלבו הוי מלאכה שא"צ"ל אפילו לבשל מכ"ש בא"צ כלל א"כ לר"א אליבא דר"ש אמאי חייב הא אמר בהדיא דאף לר"ש בעינן צריכה לגופה אף בחבלה בכמה מקומות כמ"ש התוס' ועיקר בסנהדרין פרק הנחנקין דף פ"ה גבי מחט של יד ליטול את הקוץ ע"ש ומה שתירץ המהרש"א שותא דילי' לא ידענא דהא לרש"י אף אם באמת נותן לכלבו או מבשל הוי אצ"ל מכ"ש באיסורי הנאה ומ"ש במצוה הלא כ' רש"י ג"כ מפורש דהוי א"צ לגופא וכבר השיגו הגאון בעל מגיני שלמה לכאורה הי' נ"ל שבאמת לר"א אליבא דר"ש לא בעינן צריכה לגופא בחובל ומבעיר ושם משום שאין מתכוין נגעו בה ר"ל דר"ש אית ליה דבר שאין

מתכוין מותר ושם לא נתכוין כלל אחבלה וגם לא הוי פסיק רישי' דקאמר דילמא חביל ותדע שהרי מותר לכתחילה ומלאכה שא"ל פטור אבל אסור וכן משמע שם לשון רש"י שכתב שלא נתכוין לחבול וקרי לי' שא"צ לגופה כיון שאין צריך רק ליטול הקוץ אין מתכוין לחבול והוא תירץ נכון אמנם הוא קצת דוחק: אמנם אחרי העיון נ"ל ברור שרש"י בעצמו מתרצו בלשונו כאן ושם שהרי כתב כאן כיון שמקלקל הוא אצל עצים ומה שמתקן אצל אחרים הוי א"צ לגופא אלא ודאי מקלקל בהבערה חייב וכו' לאו למימרא לכך חייב אפי' א"צ לגופא אלא ה"ק אם מקלקל בהבערה פטור א"כ אין אתה יכול לחייבו אגוף הבערה דהא הוא מקלקל הוא רק אתיקון שאצל אחרים והוי מלאכה שא"צ לגופא אבל אי מקלקל בהבערה חייב והוא צריך להבערה מאיזה שיש לו הוי צריכה לגופא והגע בעצמך אם הי' מתקן בהבערה ומכוין להבעיר כגון בהבערת פחמין הוי צריכה לגופא ודאי ואם מקלקל כאן חייב הוי כמו מתקן והוי שפיר צריכא לגופא וכן בחבורה מדייק שם רש"י גבי נטילת קוץ כיון שברצונו לא יחבול שאינו צריך רק ליטול הקוץ והוי כמו מוציא המת לקוברו שא"צ לגוף המת וברצונו לא יהי' ועושה רק להציל אבל היכא שברצונו חובל א"כ צריך לגוף החבלה ומקלקל בחבורה חייב בגזירת הכתוב והוי כמו מתקן ומחייב אגוף החבלה הוי שפיר צריכה לגופא וזה שמסיים כאן אלא ודאי משום דמקלקל בחבורה בהבערה חייב וכו' ר"ל לכך הוי מלאכה הצריכה לגופה הוי שא"צ לכלבו ולאפרו דזה אין מעלה ומוריד לר"ש דאין אתה יכול לחייבו משום זה לר"ש רק משום חבלה והבערה גופא דניהוי צריכה לגופא משא"כ לר"י דאית לי' מלאכה שא"צ לגופא חייב שפיר י"ל דמקלקל פטור אף בהו וחייבו משום צריך לכלבו ולאפרו או לבשל ולמצוה ודוק היטב כי נ"ל ברור ונכון: והתוס' שהקשו אפשר דאזלי לשיטתייהו בפירוש מלאכה שא"צ לגופה לעיל דפליגי ארש"י וסברי דבעינן שיהא צריך לגוף הדבר כמו במשכן ע"ש אמנם אף לשיטתם לא קשה דכיון דגזירת הכתוב לחייב מקלקל הוי כמו מתקן וצריך לגוף הדבר ודוק: בא"ד כגון חובל ומבעיר באיסורי הנאה ור"א אע"ג וכו' נ"ל לפרש שלילות דבריהם שלכאורה אין שייך לכאן דהא לר"א חייב לכאורה אף בלא מצוה אמנם הוא כמו ראי' ופירש לתירוץ שכ' באיסורי הנאה הוי צריכה לגופה אף שבאמת לא נתן לכלבו ואין יכול ליתן כיון שסבר שיכול ליתן וע"ד זה עשה א"כ לענין תיקון נמי נימא הכי כיון שסבר שיתקן לחייב גם לר' יוחנן וצ"ל לענין תיקון בעינן שיתקן באמת והרי קלקל לפנינו אבל צריך לגופא הוא הטעם משום מלאכת מחשבת והרי מחשבתו הי' לצורך אע"ג דגם מקלקל הוי משום מלאכת מחשבת צ"ל כיון דקילקל באמת הוי קילקול אבל צריך הי' בשעת מעשה והוא דוחק קצת לכך הביאו ראי' נכונה ע"ז החילוק שהרי מצוה לר"א לא הוי תיקון כלל דאל"ה היכי מייתי ראי' לחייב מקלקל גמור אפ"ה ע"כ לדידי' הוי צריך לגופא דאל"ה לוכח מיני' ג"כ לר"ש לחייב אף שא"צ לגופה ובהנך מקומות מוכח דבעי צ"ל ה"נ באיסורי הנאה ודוק והא דלא תירצו התוס' אר' אבהו דמיירי במצוה ז"א דמצוה אף ר' יוחנן מודה דחייב דהא לדידי' הוי מצוה תיקון כמו צריך לאפרו כמ"ש התוס' וע"כ ר"א דפליג אר' יוחנן מחייב אף בלא מצוה וא"צ לעפרו ומהרש"א שכתב לתרץ ארש"י דמיירי במצוה חוץ מילה לא ידעתי כוונתו ודוק.

בתוס' בד"ה מדאיצטריך קרא למישרי מילה וכו' נילוף כולא מילתא מהבערת בת כהן לכאורה הוא תמוה דמנ"ל למילף שני איסורים מאחד אמנם קיצרו לשונם ועיקר קושיתם דיליף ממושבות שם כל מיתות ב"ד וא"כ לילף חבלה מרציחה דאינו דוחה שבת ובזה מתיישב גם לשון התוס' וק"ל. בא"ד דהתם התיקון בא בשעת הקלקול וכו' והא דיליף ממילה צ"ל דשם אינו התיקון בא אלא לאחר פריעה דמל ולא פרע וכו' אבל צ"ע דהתוס' יסתרו דבריהם בעצמם דלעיל כתבו בד"ה חוץ מחובל ומבעיר וכו' עד ר"ת מפרש וכו' וע"כ צ"ל דמילה בא התיקון תכף דאל"כ אף דלר' יהודא חשוב מצוה תיקון גמור הא בא אח"כ וניילף דגם בצריך לכלבו הוי תיקון דלר"ת חשיב גם זה תיקון גמור אף לר' יהודה אלא ודאי דמילה הוי תיקון תכף וצ"ע ויש לישב בדוחק דבאמת הוי תיקון אח"כ אלא גם לר"ת אליבא דר' יהודא חשיב מצוה תיקון גדול יותר מצריך לאפרו לכך חשיב כמו תיקון תכף וגם שהקילקול גורם התיקון ולא מחלק ר"ת אלא בין צריך לכלבו לא בין צריך לאפרו ובין שוחט ואינך שכ' התוס' אבל לא במצוה והכא כ' לר' יוחנן דלא חשיב מצוה רק תיקון קצת כמו צריך לאפרו יש ג"כ חילוק בין בא תכף או אח"כ כמו לתירץ ראשון דלשם צ"ל זה ודוק: בתוס' בד"ה מ"ל לבשל פתילה אין לפרש כמו וכו' ר"ל כמו שפירש"י דחייב משום מתקן וצורף וצ"ל דהוצרך לזה אע"ג דלר' יהודא מצוה בעצמו הוי תיקון כמו גבי מילה היינו דעכ"פ הוא מתקן הגברא ע"י מצוה שמעיקרא הי' ערל ועכשיו הוא מהול אבל הכא שממית גברא אע"ג שעושה מצוה לא מיקרי מתקן אם לא ע"י שמתקן גם הפתילה והוציא רש"י זה מלשון הגמ' דאמר בישול פתילה ואי משום מצוה לחודא למה לו להזכיר הבישול פתילה הל"ל ג"כ כמו גבי מילה מ"ל מתקן כלי מ"ל מתקן גברא שמצוה להורגו אלא ודאי כמ"ש ועל ר"ש לק"מ כמ"ש התוס' כיון שמבשל לצורך קילקול הוי מקלקל רק לר' יהודא הוי תיקון כמ"ש התוס' בסמוך מכמה ראיות וגם על הבערה פשיטא לק"מ דאפי' מבעיר עצים לבשל כמ"ש רש"י זה דעת רש"י וע"ז כתבו התוס' דאין לפרש כן דא"כ שאר מיתות ב"ד למה לא דחו לר' יהודה כיון דהוי מקלקל אף לר' יהודא אף דהוי מצוה ולדידיה מקלקל פטור ולכך כתבו ואור"י וכו' דמצוה לחודא אף שמקלקל גמור בלי שום תיקון הוי לר' יהודה ופליג ארש"י אמנם על פירושם קשה טובא מ"ש מה לו להזכיר בישול פתילה כלל וכמ"ש וגם אף ההבערה קודם בישול הפתילה הוי תיקון לר' יהודה וקאי בהבערה עד הנה ומשני פתילה ע"כ נראה פירש"י הוא מוכרח ומה שהקשו תוס' משאר מיתות ב"ד י"ל באמת דלדידי' באמת דחי שבת שאר מיתות ב"ד והא דאמר בכ"מ שאין דוחה היינו לר"ש או אף לר"י מדרבנן ודוק: בא"ד וא"ת בשלמא לר"י וכו' עד וי"ל דנפקא לי' לר"ש וכו' ר"ל ובאמת ר' נתן ור' יוסי לא ס"ל כר"ש אלא כר' יהודה והוא דוחק ולענ"ד נ"ל ויתורץ ג"כ באיזה סברא פליגי ר"נ ור' יוסי וגם באמת למה א"ר יוסי ללאו חזא דמוטב לומר לחלק שהוא פשוט יותר וגם הוא רחוק וכי בשביל שכתוב בי' ג"כ לאו נמעטו מסקילה וכתת הנאמר בכל המלאכות והוא מלאכה חשובה שהי' במשכן וגם בכל מקום אמרינן שחייב ל"ט חטאות ואין חולק ע"ז כמ"ש התוס' בריש מכילתין ואם הוא רק לאו ודאי אין חייב חטאת לכן נ"ל לפרש דר"נ ור' יוסי פליגי בפלוגתא דר' יהודא ור"ש דר"נ ס"ל ודאי כר' יהודא ומוכח לחלק כמ"ש התוס' אבל ר' יוסי ס"ל כר"ש וא"כ לא מוכח לחלק דהוצרך לכתוב לחייב מקלקל בהבערה כמו שסובר ר"ש בכרייתא כמ"ש התוס' דהוא ברייתא בשום

מקום וקרא דהכא מיירי בהבערה שהוא מקלקל דהא מיירי במיתת ב"ד שהוא מקלקל לר"ש אמנם ודאי שאינו אלא לאו שכל המקלקלין פטורין וא"כ קרא דל"ת כל מלאכה וכן כל העושה מלאכה יומת ונכרתה ודאי לא מיירי במקלקל רק קרא דהכא בא לומר לא תבערו א בכל מושבותיכם שהוא מיתת ב"ד שהוא מקלקל אפ"ה לא תבערו ואין לך אלא מה שחידשה התורה בו שהוא לאו אבל באמת מתקן בהבערה הוא בסקילה וכרת שהוא בכלל כל המלאכות וזה אמרו שלא קשה למה יצתה שיצתה ללאו ר"ל לחייב לאו במקלקל בהבערה מן מושבותיכם וכק'התוס' וא"ל דא"כ מקלקל בחבורה נמי נימא הכי ז"א דהתם מוכח מהדיוק מדהוצרך התורה להתיר ש"מ שהוא בכלל מלאכה דאם אינו אלא לאו אפ"ה לא הוצרך להתיר שעשה דוחה ל"ת משא"כ הכא שהתורה אסרה את המותר אין לך בו אלא מה שאסרה התורה שהוא לאו ודוק היטב כי נ"ל נכון ואפשר גם כוונת התוס' לזה אלא שהקשו דלר' יוסי אף דאית לי' כר"ש נפקא לי' החילוק מאחת מהנה אבל ר"ש מנ"ל לחלק ותירצו היטב: ועפ"ז נ"ל לתרץ המשך קושיתם ותירוצם לכאן אחר מ"ש תירוצם דבישול פתילה היינו משום שהוא הוכחה לפירושם דאם נאמר כפירש"י וכמ"ש אין לפרש בריש הדיבור דרק הכא הוי תיקון משום בישול פתילה דהוי מתקן והיינו צריכין לומר דלר' יהודא באמת שאר מיתות ב"ד רק הבערת בת כהן לא דחי א"כ נשארה קושיא על ר' נתן מנ"ל לחלק ממ"נ אי ס"ל כר"ש לא מוכח כמ"ש התוס' ואי ס"ל כר"י א"כ הוכרח לכתוב לא תבערו דלא דחי דה"א דדחי כמ"ש הגמ' ביבמות וא"ל כמ"ש התוס' דהוי לי' למיכתב לא תעשה כ"מ בכל מושבותיכם דהא באמת שאר מיתות ב"ד שרי בשבת רק הבערת בת כהן אסור והוצרך לכתוב לא תבערו דוקא אלא ודאי כמ"ש התוס' דכל מיתת ב"ד הוי תיקון לר' יהודה משום מצוה ולא דחי ובישול פתילה דנקט לאו דוקא וא"כ שפיר ס"ל ר"נ כר' יהודא ומוכח לחלק מדלא כתוב לא תעשה כ"מ בכל מושבותיכם כמ"ש התוס' ודוק: ברש"י בד"ה למגדל חייב וכו' עד שיוציא לו דרך חלונות והוא תימה שהוא נגד הגמ' בשום תירץ דהמסקנא הוא בציפור דרור היינו משום שנשמט לזויות כמו שאמר שדרה בבית כבשדה וכן פירש"י בעצמו שם ולפי ה"א בעופות ברייתא איירי בביבר ושאין מקורה אבל בבית במשנה לא איירי כלל וגם לפירש"י לא מקשה כלל הא בבית מקורה הוא ואפ"ה למגדל אין לבית לא דילמא משום שיוציא דרך חלונות הוי כמו שאין מקורה וברייתא דביבר מקורה דשרי ליצוד מתוכה איירי ודאי שאין בו חלונות וצ"ע אמנם נ"ל לפרש דרש"י מפרש כן לפי ה"א כדרכו בכל הש"ס שס"ד שציפור לאו דוקא אלא ה"ה בכל עופות והוקשה היכי ס"ד לומר הא בביבר מקורה הוי צידה הא בית מקורה הוא וגם היכי מפרש הטעם למה לא יהא צידה בעופות בבית הא לא ידע הטעם ואוקומתא בציפור דרור לכך מפרש רש"י הטעם משום שיוציא דרך חלונות והוי כמו ביבר שאינו מקורה וזה הוי ס"ד דהתראן הראשון מהברייתות הא במקורה כאן בשאינו מקורה והמקשה הקשה לו לדחות זה מכח הוכחה ויתפרש גם לשון הגמ' אפ"ה למגדל אין לבית לא שהוא מדייק מדיוק ולא דייק מיותר מפורש דקתני צבי לבית אבל צפור למגדל ולא לבית אלא שבא לדחות שלא תאמר צבי לבית היינו שיש בו חלונות לכך מדייק מדקתני צפור למגדל אין והיינו ודאי מגדל שאין בו חלונות דהא דסתם מגדול אין בו חלונות וגם אי יש בו חלונות אין ניצוד גם בו ואפ"ה לבית דומיא דמגדל שאין בו חלונות לא דאל"ה ליתני רבותא טפי אף בבית

ליצוד כשאין בו חלונות ולמה אמר מגדל אלא ע"כ דאף שאין בו חלונות לא הוי צידה מכ"ש ביבר מקורה ודוק: דף קו ע"ב בגמ' תנן התם וכו' ורמינהו וכו' לכאורה לא הוי צריך לאתויי מתניתן בביצה דהוי יכול למירמא ברייתא אמשנתינו דקתני צבי לביברין חייב א"כ מותר לצוד מתוכו הגם שי"ל דה"מ לשנוי דאין צדין מדרבנן כמו ח"י ועוף שברשותו בשבת ז"א חזא דלא מצינו שגזרו בי"ט משום שמחת י"ט והא דהצד אווזין ותרנגולים בביצה נמי מיירי בשבת וגם לפי התוס' מוכח מאין נותנין לפנייהם מזונות דצידתן הוא כמו שמקשה מיני' בביצה עיין בתוס' פה ד"ה ואין נותנין וכו' וגם עופות הי' יכול למירמא ממשנתינו דקתני צפור לבית לא הוי צידה ושם קתני צדין מהם בי"ט כמו שבאמת עיקר קושיא ונ"ל שזה מתרץ הגמ' בלשונו שאמר קשיא ח"י אחי' קשיא עופות אעופות ר"ל דלהכי מייתי משנה דביצה למירמא אברייתא משום דבעי למירמא ח"י אחי' ועופות אעופות בחד רומיא או באמת מתפרש הכי קשיא ח"י וכו' ר"ל מעיקרא קאמר ורמינהו ממשנה דביצה אברייתא מטעם שכתבתי ואח"כ אמר עוד קושיא אחרת קשיא נמי ח"י אחי' ממשנתינו אברייתא קשיא עופות אעופות ממשנתינו אמשנה דביצה והא דמשני בביבר שאינה מקורה מתירץ נמי משנתנו בבית שיש בו חלונות כמ"ש רש"י במשנה דהוי נמי כאינו מקורה ונקט לשון ביבר משום ברייתא ויתיישב נמי יותר פי' רש"י כמ"ש במשנה עד"ז וגם יתיישב יותר הלשון בגמ' דאמר והא בית דמקורה ולא קאמר הרי משנתנו דבית וכו' שהא עד הנה לא איירי כלל מינה לפי פשוטו ולפמ"ש א"ש ומה שהקשה מבית לפ"ז כבר כתבתי לפרשו במשנה לפירש"י בסמוך וק"ל: ברש"י בד"ה ואין נותנין לפנייהם מזונות וכו' עיין בתוס' בד"ה ואין נותנין וכו' שהקשו מהך דנותנין מים בשבת לפני אווזין וכו' וגם מלבד זה אין פירוש לדבריו מה בכך שהם מוקצים הלא אין מטלטל אותם אלא המזונות שאין מוקצים ואי משום טירחא הרי מזונותן עליך ואי אין מזונותן עליך ל"ל מוקצה ועוד תימא הרי בהמה נמי מוקצה בשבת וכמה משניות תנן דנותנין לפנייהם מזונות כגון מחתכין את הדלועין וכו' ומפספסין את הטפין ואינך ותימה ג"כ על התוס' שלא הקשו מהם הנה מלבד שיש לפרש פי' התוס' בדברי רש"י שכיון שהם מוקצין מחמת איסור צידה הוי אין מזונותן עליך לכך לא מטרחינן בהו והא דלא כתב דוקא מחמת צידה דאורייתא וכתב סתם מוקצה י"ל משום דקאי על אין צדין וכו' שהם מוקצים מחמת זה או י"ל דס"ל לרש"י דגם דמוקצה מחמת צידה דרבנן מיקרי אין מזונותן עליו כיון דעכ"פ אינן ברשותו מיקרי ושם באווזין ותרנגולים מותר לצודן אף מדרבנן מחמת איסור צידה והא דקתני הצד אווזין ותרנגולים פטור משמע אבל אסור היינו משום דמיירי בשבת ואסור לכתחילה משום טילטול מוקצה דבעלי חיים בשבת לכך נותנין לפנייהם מים כיון שאין בהם כלל איסור צידה מיקרי מזונותן עליך כמ"ש התוס' ובזה מתורץ ג"כ היטב ק' התוס' אמאי דמקשה בביצה ארשב"ג דמחוסר צידה אצד אווזין וכו' הא גם שם קתני פטור משמע אבל אסור כמו בביצה ולפמ"ש לק"מ דקים לי' להש"ס דחכמים לא גזרו כלל בצידה והא דקתני פטור משמע אבל אסור היינו בשבת משום מוקצה דב"ח אבל הכא בי"ט למה יהא אסור ודוק: אמנם הוא קצת דחוק בדברי רש"י לכן יותר נראה לפרש דבריו כיון שמוקצים הם גזרינן אם יתן לפנייהם מזונות שמא יבא לצודן ולאוכלן והא שכ' לא מטרחינן היינו מתוך שנתיר לטרוח עבורן במזונות יסבור שמותר לצודן כמו דאמרינן גבי כיסוי דם

כוי שאפ"י בדקר נעוץ או אפר מוכן אסור לכסותן שלא יסברו מדשרי טירחא עבורו יבוא להתיר חלבו וממילא לא ק' ק' התוס' מאוויזין ותרנגולים חדא דלמה יצודן בשבת שא"א לו לשוחטן וגם הוי גזירה לגזירה דשם הצידה גופא הוא מדרבנן והוא קרוב לשיטת התוס' אלא שהתוס' כתבו טעם אחר וממילא נמי אף לשיטת רש"י אתי שפיר בביצה מאי שמקשה ארשב"ג מהבא מצודה כמ"ש דממזונות מוכח שאוסר צידה דאורי"י דאל"ה הוי גזלג"ז: והרווחנו בזה לשיטת רש"י דלא יוקשה ק' המהרש"א החמורה על דברי התוס' דלמה לא הקשה ממזונות גופא ע"ש ולדברינו מתורץ היטב דלא ק' ממזונות דשם מיירי בי"ט לכך אין נותנין מזונות דגזרינן שמא יצודן אבל הך דנותנין מים מיירי בשבת לא גזרינן דלמה יצודן אבל ממזונות אצידה מקשה שפיר כיון דמוכח ממזונות שאסור צידה דאורי"י ביום טוב מכ"ש בשבת והיכי קתני פטור ודוק: בתוס' בד"ה ואין נותנין לפניהם מזונות וכו' עד למאי דבעי לאוקמא בביבר מקורה וכו' והקשה המהרש"א הא האמת כן למה כתבו למאי דבעי ונ"ל לתרץ ע"פ שנתרץ גם קושיתו שהקשה אמ"ש התוס' בד"ה הלכה מכלל דפליגי וכו' עד דשם אעופות וכו' והקשה המהרש"א דא"כ למה אמר לעיל אעופות הא בביבר מקורה והוא המסקנא ולא אמר ג"כ הא שצ"ל הבא מצודה והא שא"צ לה"מ ונ"ל דהתם קאי עדיין לפי התירוץ הא רב יהודא הא רבנן ועדיין ס"ד דרשב"ג פליג ארבנן ורבנן שרו בכל הביברין א"כ גם בעופות ודאי פליגי ושרי אף במחוסר צידה דהיינו שצ"ל הבא מצודה אפ"ה שרו והוצרך לביבר מקורה ושפיר פליג רשב"ג אף במקורה אסור במחוסר צידה דהיינו שהוא גדול וצלה"מ אבל באמת לפי המסקנא כאן בביבר קטן וכו' אף בעופות כן ושיעורא דגדול הוא בעופות היכא שצ"ל הבא מצודה ואעפ"כ צריך לתירץ בציפור דרור דודאי יש גם בית שאצ"ל הבא מצודה ואפשר סתם בית כן ואפ"ה קתני למגדל אין לבית לא וק"ל וא"כ בזה מתורץ קושיתו הכא דשפיר כתבו למאי דבעי לאוקמא דלהמסקנא גם בעופות קאי הא בביבר גדול וכו' ושם לא קשה ק' התוס' מאי פסקא דודאי בביבר גדול יש להם טפי מזונות מביבר קטן תדע שלא הקשו אשינויא דהא בביבר גדול בחי' רק הקשו למאי דבעי לאוקמא ודוק: במשנה הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשמרו וכו' ופירש"י ולא לצוד לכאורה משמע שהי' עכשיו פתח פתוח או שפתחו ונעל אמנם כד דייקת א"א לומר כן דודאי אע"פ שניצוד כבר מאתמול אם עכשיו נפתח ויכול לצאת והוא נועל חייב נמי מדאורי"י דכיון שנפתח אזלא הצידה ומוכרח כאן גופא דהא אם עמד הראשון קודם שישב השני חייב וגם בגמ' קאמר יושב ומשמרו אבל אם עמד שיוכל לצאת אסור לו לישב וכן פירש"י שם בהדיא וא"ל דההיתר הוא מה שאין מכוין לצידה רק לשמור את הבית וכו"ש וכדמשמע לכאורה מפירש"י שכ' ולא לצוד וכן לשון המשנה לשמרו משמע לכאו' כן אמנם גם זה אינו מכמה טעמים חדא דהוי פסיק רישי' וגם אין המשל דומה לנמשל דשם אף מתכוין שרי וכ"ש בגמ' יושב ומשמרו משמע דמכוין לשמרו ומביא ראי' מזה על כן נראה ודאי דמיירי שלא נפתח ובהני תרי גווני שכ' הר"ן ומביאו התי"ט או י"ל בדרך השלישי היותר קרוב לפשוטו דמיירי שהוא פתח הדלת ויצא ותכף אחר יציאתו נועל ואז נשמר ואין אומרים שיצטרך להניח פתוח כדי שיצא והוי ממש דומיא דרישא ודומיא דרב בגמ' והא שכ' רש"י ולא לצוד אדרבא בא לפרש שהוא בענין שהוא רק לשמרו ולא לצוד דהיינו שלא הי' פתוח לגמרי דאז הוי לצוד אף שניצוד

מאתמול אסור וחייב דאטו אם צד צבי וברח לשדה יהא פטור אצידתו וכן הא דנקט במשנה לשמרו בא להורות זה וזה שכ' רש"י הפי' על מלת לשומרו שהוא מיותר דהכי לא איירי בלא נתכוין וכמ"ש הל"ל לנועל את ביתו ונמצא וכו' לכך מפרש רש"י שבא להורות ולא לצוד וכמ"ש: או נ"ל דהתנא בא להורות לנו בזה התיבה דין חדש שהוא פטור ומותר כמ"ש רש"י בגמ' בד"ה לנועל את ביתו ז"ל דכל אדם עושין כן רצה לפרש דהאיך מוכח מכאן שהוא מותר וכקושית התוס' דמאי אולמי' לכך פירש"י דכל אדם עושין כן ר"ל דאם נאמר שאסור אין לך אדם שומר את ביתו בשבת אם יש בתוכו חי' או עוף בבית קטן להניצוד בו ולזה נקט התנא לשומרו להורות דמותר ודוק בתוס' בד"ה הא למה זה דומה וא"ת מאי אולמי' וכו' אע"ג דבגמ' יליף מהכא דפטור ומותר משא"כ מהך דישב השני כמ"ש בגמ' בהדיא היא גופא קשיא להתוס' מ"ש אמנם לא ידעתי למה מיאנו בפירש"י דמהכא מוכיח שפיר שהוא מעשה בכל יום וא"כ גם התנא נקטו משום זה ולא שמעינן דמותר ואפשר לומר דהכא מקשים כיון שהוא ממש דומה וזה מעשים בכל יום ממילא ידעינן דגם זה מותר ולמה לי' לתנא למיתני' וע"ז תירצו שפיר דס"ד דזה אסור וגם ארב צ"ל כעין זה התי' של התוס' וק"ל: דף קז ע"א בתוס' בד"ה ממאי דפטור ומותר וכו' עד אבל לפי מאי דפריך וכו' ע"ש עד סופו דברי התוס' צריכין ביאור וגם המהרש"א לא ביאר כל הצורך ונ"ל דאמת לפירש"י דמדמה הוצאת ליחה ממורסא לנטילת הקוץ גופא כנראה מדבריו כן בד"ה ליטול את הקוץ לק"מ דהא ודאי נוטל את הקוץ אמנם תוס' מיאנו בזה שאין זה דומה דהוצאת הקוץ לא מיקרי חובל שהוא דבר אתי מעלמא מה שאין כן הוצאת ליחה שהוא מגופא הוי כמו הוצאת דם דהוי חובל והוא מוכרח מהגמ' שהרי אמרו בע"ב דהמפיס מורסא אתיא כר"ש משמע אבל לר"י חייב מדאורי' והיינו משום חובל ובהוצאת הקוץ מקשה בסנהדרין ליחוש דילמא חביל ר"ל שיוציא דם שהרי הקוץ ודאי מוציא אלא מפרשין הא דיליף מפיס מורסא מנטילת קוץ היינו משום הוצאת דם בשעת נטילת הקוץ ואע"ג דהוי חובל ממש אפ"ה שרי מטעם דמשני בסנהדרין בין לר"י בין לר"ש שרי דלר"י הוי מקלקל בחבורה ולר"ש הוי מלאכה שאצ"ל אע"ג דתרוייהו פטור אבל אסור הכא משום צערא שרי רבנן וא"כ ה"נ במפיס מורסא ואפשר דאף רש"י כן כוונתו אע"ג דהכא אמרינן דמפיס מורסא אתיא רק כר"ש ושם אתי אליבא דכ"ע היינו משום דשם הוי מקלקל בחבורה אבל בהוצאת ליחה אינו מקלקל ואפ"ה מוכח שפיר לר"ש מהתם דהא ר"ש אית לי' מקלקל בחבורה חייב והוי כמו מתקן ואפ"ה שרי ה"נ הכא רק הוקשה להתוס' דילמא התם דהוי ספק איסור דרבנן כמ"ש שם דילמא חביל שרי משום צערא או אפשר אף בלא צערא דספק איסור דרבנן להקל רק המקשה הוי ס"ד שהוא ספק שגגת הקילה אבל התרצן באמת לא אמר שם משום צערא אבל הכא שהוא ודאי איסור דרבנן אף לר"ש מנ"ל לשמואל דמשום צערא שרי רבנן להוכיח משם וצ"ל דס"ל לשמואל דגם בקוץ הוי פסיק רישא שודאי מוציא דם ואפ"ה שרי ושפיר מוכח וע"ז הקשו דלסברת המקשה שאמר דילמא חביל ש"מ שהוא ספק ומוכרח אליבי' כמ"ש המהרש"א וא"כ להמסקנא אינו מוכרח מנ"ל לשמואל להוכיח היתרא ופ"ז תירצו שפיר דאפ"ה מוכיח שפיר דמדר"י נשמע לר"ש דלר"י ספק הוי כמו ודאי לר"ש כיון דאית לי' דבר שאין מתכוין אסור אף באיסור דרבנן כמ"ש התוס' במקום אחר וגם הכא ע"כ ס"ל כן וכל דבר שאין מתכוין הוי ספק

ואפ"ה אסור א"כ ה"נ אע"פ שהוא מקלקל ליתסר אלא ע"כ משום צערא שרי ה"נ לר"ש בודאי מלאכה שאצ"ל במפיס מורסא ודוק: סליק פרק האורג שמנה שרצים פרק ארבעה עשר ברש"י בד"ה שלא לצורך פטור דאין במינו ניצוד ור"ש היא וכו' עיין בתוס' שר"ת מחקו ואני תמה שא"כ גם לעיל ימחוק שרש"י פ"י לעיל אהך גופא דחכמים אומרים אין במינו ניצוד פטור פ"י וז"ל צרעין ויתושין שאינן לצורך ועל במינו ניצוד חייב כתב כגון חגבים הגזין שהוא מין חגב טהור ונאכלין והן לצורך אלמא דס"ל דזה טעם שאין במינו ניצוד פטור דסתמייהו הוי שלא לצורך שאינן ראויין לכלום רק אם הוא צריך לו לאיזה דבר כגון לרפואה כמו דאמרינן גבי נחש לעיל או לשאר דבר חייב לאפוקי דבר שמתו ניצוד אף שהוא אינו צריך חייב דאטו הזורע והוא אין צריך לתבואה יהא פטור ובאמת הך חכמים לעיל ודאי ר"ש היא ואפשר בזה גם רש"י ס"ל כפי' התוס' דלהכי ח' שרצים הוי מינו ניצוד משום דיש להם עור ולכך נקטו בהדי חובל וסתמייהו הוי לצורך משום עור משא"כ באינך וק"ל: בתוס' בד"ה ח' שרצים וכו' עד כדפי' פ' כלל גדול נ"ל דלא כתבו תוס' כדפירשתי שהתוס' לא פירשו שם מאומה ואי מאי שכתבו אשוחט דעלמא קאי ה"נ חובל דעלמא הוא אלא נ"ל שר"ל כדפירש פרק כלל גדול ור"ל שהגמ' פריך משום צובע אין וכו' א"כ כ"ע מודו שחייב משום נ"נ ואף א"ת שגם כאן פירושו אף משום צובע הלא אמר שם בגמ' רב אמינא מילתא דלא לייתי וכו' ע"ש וזה הטעם לא שייך כאן וק"ל: ובאמת הוא לכאן הוא תימה גדולה על רש"י אמנם נלע"ד דפירש"י הוא מוכרח ובא לתרץ קושיא חזקה דהלא בדף הקודם אסיק בגמ' דמתניתן לעיל דקתני כל המקלקלין פטורין ר' יהודה היא דפטור מקלקל אף בחבורה לכך אינו חייב אלא בצריך לכלבו לפירש"י דהוי מתקן והק' בגמ' איזה חבורה שאינה חוזרת נצרר הדם אע"פ שלא יצא ופ"י הר"ן דבהכי מיירי מתני' דמפליג בין ח' שרצים לאינך אבל ביצא דם אף בשאר חייב וכן משמע בגמ' וכן משמע בפירש"י שכ' בדם הנצרר בו וא"כ לא משכחת בי' צריך לכלבו אף שי"ל שדעתו ה"י ליתן לכלבו זה אינו מתקן כמ"ש התוס' לעיל באיסורי הנאה ולומר דסתמא דהכא כר"ש כן צריך לומר באמת לפי' לוי' אבל הוא קשה מאד שיקשה סתמא אסתמא בחד מסכתא ובשני משניות הקרובים לכך פירש"י משום צובע לחוד והא דקאמר פרק כלל גדול אף משום צובע היינו בשוחט דעלמא שמתקן אף הנ"נ משא"כ הכא והא דאמר שם צובע במאי ניחא וכו' היינו משום שסתם שוחט כוונתו אבשר ע"ש לכך אמר כי היכא דליקני מיני' הבשר אבל הכא ח' שרצים כ' התוס' וכן דעת רש"י דעיקר כוונתו משום עור גבי צידה י"ל גם החובל כוונתו לצבוע העור וטפי הוי חד טעמא כמ"ש התוס' דקתני בהדדי ודוק: ובאמת על התוס' הוא קושיא יותר גדולה איך אסקי משום נ"נ הא הוי מקלקל ולדידהו אף נאמר דסתמא דהכא כר"ש לא מיתרצא שהם פירשו לר' יוחנן אף ר"ש לא מחייב אלא בצריך לכלבו והכא כיון שלא יצא אמאי חייב ואם נאמר דאתיא כר' יהודה שלא תיקשי סתמא אסתמא קשה אף אם נאמר דמיירי מתני' בשיצא הדם דהא תו' פירשו לעיל דלר' יוחנן אליבא דר' יהודה פטור אף צריך לכלבו לא מחייב כי אם בשוחט או מילה דהוי מצוה א"כ איך יפרש ר' יוחנן משנתנו וביותר קשה אברייתא בגמ' דאמר נצרר הדם אע"פ שלא יצא ואוקמה בגמ' כר' יהודה האיך מצאנו ידינו ורגלינו בבה"מ לפי' התוס' ונ"ל לפרש עפ"י פסק הרמב"ם שפוסק כר' יהודה דמקלקל בחבורה פטור אם לא בצריך לכלבו חייב

וכפירש"י ופסק שאם חובל ע"י כעסו באדם או באיזה ברי' חייב כמ"ש המ"א שם ויצא לו מזה דהוי מתקן ליצרו ותמהו עליו ולפי דברינו יצא לו מזה המשנה וברייתא דאתיא כרב יהודא אפ"ה חייב אע"פ שלא יצא הדם כמ"ש גם הרמב"ם דאז אין צריך לכלבו ומוקי להו במחמת כעסו אבל דברי התוס' אין לתרץ כן דלא נקטי לעיל בקורע לחייב רק למירמא אימת' ולפי הרמב"ם חייב אף בחמתו דקעביד נחת רוח ליצרו כמ"ש בגמ' לעיל והא דפריך לעיל מי שרי פ' המפרשים דפריך דאף בחול אסור ואמאי נקט בשבת והל"ל אף בחול אסור ע"ש וכן משמע מפורש לעיל בתוס' דלא כרמב"ם בד"ה לא צריכא דף ק"ה ע"ב וא"כ הדרא קושיא לדוכתא אתוס' וצע"ג אם לא שנאמר שלשה דוחקים והוא שנאמר דמתני' דהכא אתיא כר"ש ולא כסתמא דלעיל וגם נאמר דמיירי שיצא הדם וצריך לכלבו אליבא דר' יוחנן דלא כר"ן והא דפטור בשאר שרצים משום דהוי חבורה החוזרת אף שיצא הדם וברי' דקתני אף שלא יצא הדם סבר כר' יהודא בחדא ופליג עלי' בחדא וסובר כר"ש במקלקל בחבורה ואליבא דר' אבהו ור' יוחנן פליג אברי' דתנא הוא או סומך על משנה דכל המקלקלין פטורין וגם על זה יש להקשות ואין להאריך סתמא דמילתא לענ"ד דברי רש"י מוכרחין ודברי התוס' צע"ג ודוק: ולכאורה יש לסייע סברת הר"ן דביצא הדם חייב בכולן דהא במשנה דחולין אלו שעורותיהן כבשרן חשיב נמי עור אדם וא"כ היכי תנן בב"ק החובל בשבת פטור מכולן שמתחייב בנפשו הא ל"ל עור כמ"ש בגמ' אשרצים אבל לסברת הר"ן ניחא דשם מיירי שיצא הדם דהא מוקי לה ר' יוחנן בצריך לכלבו אף דהרמב"ם פוסק גם ביצא דם אינו חייב דלא כהר"ן אמנם לדידי' י"ל המשנה דב"ק בבא לנקום נקם מחמת כעס ומצא לו גם מזה ודוק אמנם י"ל דהתוס' אזלי לשיטתייהו כמ"ש בעור עגל הרך ובעור עוף ודוק: בתוס' בד"ה הצדן לצורך חייב וא"ת וכו' עד דמחייב נמי משום עור לכאורה צ"ע א"כ מאי אמר בגמ' מדקתני החובל חייב מכלל דאית להו עור ולא נקט מדקתני הצדן שהוא ברישא וא"ל שיש חילוק לענין צידה וטומאה דהא חזינן לענין טומאה וחבלה ודאי יש חילוק כמ"ש התוס' מעור עוף ועגל הרך אפ"ה בשרצים אין לחלק כיון דאין להם גישתא דעור כלל כמ"ש התו' ולמה יתחייב משום צידה לרבנן ועכ"פ יוכיח מן שניהם והל"ל מדקתני הצדן והחובל וכו' ויותר קשה בברייתא בגמ' דקתני הצד אחד מח' שרצים חייב משמע דאבל ח"ש חייב משום צידה ובחובל קתני דווקא באותן שיש להם עורות כמ"ש בגמ' וכיון דפטור מחבלה ש"מ דגרע מעור עוף ואין להם עור כלל ולמה יתחייב משום צידה לפי התו' ונ"ל לחלק דלענין צידה חשיב כולן עור לכ"ע משום דקתני שם במשנה דחולין וכולן שעובדן טהור ע"ש והצד משום עור ודאי דעתו לעבד העור ואז הוי עור בכל הח' שרצים כנ"ל במשנה וכולן שעובדן טהור משא"כ שאר שקצים ורמשים דלית להו עור כלל ואינן ראויין אף לעיבוד תדע דלא קחשיב להו שם במשנה ואלו שעורותיהן כבשרן משום דלא שייך כלל עורותיהן דל"ל עור כלל וגם לא שייך למיתני בהו וכולן שעובדן והא דכ' התוס' דחד טעמא אית להו היינו לתנא דידן דחייב בחובל בכולהו ודוק: בתוס' בד"ה ע"כ לא פליגי וכו' מה שהקשה המהרש"א קצת אמאי לא דחו פ' הקו' וכו' אמאי מוקי הברייתא לקמן כר"י טפי מרבנן ע"ש מלבד שתמוה לי קושייתו למה מקשו וידחו פירש"י בדבר שלפירושם קשה טפי כמו שסיימו בקושיא זו דהא גם לר' יהודה י"ל דדריש הטמאים כמו רבנן דמ"ש וכמו שמוקי כר' יהודא כן יכול לוקמא כרבנן ע"ש

ודוק שהוא ממש זה הקושיא: אמנם נלע"ד דאדרבא מכח קושיא זו הוא סיוע לפירש"י דלפי' התוס' קשה קושיא זו כמו שסיימו והניחו בקושיא משא"כ לפירש"י לא קשה מידי דהא כולה סוגיא לקמן אזלא אליבא דרב והוא תני תנשמת לרבנן כמ"ש התוס' וקא דרשי הטמאים רק ר' יהודא לא דריש ואזיל בתר גישתא ואם כוונתו דמוקי כת"ק דמשנה דחולין הא אמרינן התם גם דת"ק שם סבר כר' יהודא והיינו דמוקי כר' יהודא וגם מזה קצת סיוע לפירש"י מדקאמר סבר כר' יהודא משמע דכולהו רבנן ותנא דהטמאים לא סבר כר' יהודא ודוק: ומה שהקשו התוס' למה לי למימר תנא הוא חדא דאל"ה קשה ושביק מתניתן ועביד כברייתא וגם בלא"ה קשה הא רב לא אמר כלום רק מפרש הברייתא ל"ל תנא הוא אלא ע"כ משום דאי לא אמר רב למינהו הפסיק הענין היינו מפרשים דגם הברייתא טעמא משום גישתא אבל כיון דרב אמר משום למינהו אלמא מאן דדריש למינהו לא אזיל בתר גישתא ומאן דאזיל בתר גישתא לא דריש להטמאים וברייתא פליג אמשנה וברייתא כרבנן ומתני' כר"י כמו שמסיק וקשה מנ"ל לרב לומר זה דברייתא פליג אמשנה לכך אמר תנא הוא ופליג אמשנה ומפרש הברייתא כן ותני נמי תנשמת לרבנן וא"כ מתורץ קושית התוס' גם כן ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה הא למאי שמנו וכו' ולא טעי תנא בין מנו ולא מנו נ"ל שבא לתרץ קושיא חמורה דהא גם למסקנא רב אדא מוחק תיבת אלא וא"כ למה הדר מתירוצא אבא להגי' שלא מנו ואם לתרץ שלא יוקשה ארב כמו שמגי' שם לענין טומאה קאי ה"נ נימא לאביי לענין טומאה אין עור אלא למאי שלא מנו חכמים לכך כ' רש"י שאין דרך התנא וכו' אבל להוסיף או לפחות תיבה בטעות דרך התנא וק"ל: בתוס' בד"ה ואמר אביי וכו' ותימא כיון דלא קאי וכו' ונ"ל דלק"מ דודאי אין עיקר קושיא מאביי דהיכי שנגי' קשה כיון דפליגי לענין שבת אלא דרבא ורב אדא הגי' ג"כ לענין טומאה כדי לתרץ ארב והיינו כיון דבלא"ה צריך להגי' תני נמי לענין טומאה וכן בשינויא דאביי אם הי' מוסיף לענין טומאה לא הוי קשה אלא שעדיין לא אסיק אדעת' להגי' לענין טומאה ואז אם נגי' כרבא או כרב אדא אם לא נוסיף לענין טומאה נמי קשה אלא שהוצרך להביא אביי דלא תימא משבשתא היא ודוק ולכך כ' התוס' תימא בא': בגמ' ואיכא דמתני לה אהא המפיס מורסא וכו' והצד נחש וכו' אמר ר"י אמר רב ר"ש היא לפום פשטי' דשמעתתא לא פליגי הנך לישני וכולהו הילכתא הם וא"כ תימה גדולה על הרמב"ם שפסק כר' יהודא במלאכה שאצ"ל דחייב ופסק הך דהצד נחש ושאר הנושכים אע"פ שאין ממייתים שאין בו פקוח נפש פטור ומותר וכן הך דמפיס מורסא ומצאתי להמ"מ פ' י מה' שבת ה' יז שכ' לתי' זה שסובר דפליגי הנך לישני והרמב"ם פוסק כלישנא קמא והוא דחוק אפס שכ' הוחכה טובה דהא שמואל פוסק בהנך תלת דפטור ומותר והוא פוסק כר' יהודא במלאכה שאצ"ל לכך נ"ל יותר שהי' גורס מני ר"ש ולא יותר והיינו משום אין מתכוין שמותר לר"ש ובדבר שאין מתכוין ס"ל שמואל כר"ש וכן פוסק הרמב"ם: או יש לקיים הגירסא שלפנינו משום דהכא רב יהודא משמי' דרב אמרה ורב בדבר שאין מתכוין סבר כר' יהודא לכך אוקמא כר"ש משום מלאכה שאצ"ל אבל שמואל דסבר כר"ש באין מתכוין בהנך מותר משום דאין מתכוין והרמב"ם פוסק כשמואל באלו ודוק: דף קח ע"א בגמ' מתיב ר' זירא בכנפיו להכשיר את העור וכו' ועיין במהרש"א שקושיתו חזקה לעין כל רואה ותירוצי תמוה ודחוק ע"ש וגם תמוה היך ס"ד דמקשה אדרבא משם מוכח דהוי עור דאל"ה ל"ל קרא ולענ"ד לתרץ

בטוב טעם וידוקדק גם לשון הגמ' בתירץ עור הוא ורחמנא רביי' שהוא שפת יתר והל"ל שאני התם דרבי קרא אמנם נ"ל שודאי על המשנה לא קשה דהא המקשן הי' סובר שאין דרך לקרא לרבות להקריב העור דהא כתיב והפשיט את העולה כדמשמע בתוס' בד"ה ואי ס"ד אלא ע"כ דרחמנא רביי' דלא ליהוי עור רק יהא כבשר לענין הקטרה כמ"ש בגמ' לעיל לענין הטמאים לרבות הנך שעורן כבשרן וא"כ על חבלה דשבת ודאי לק"מ דהתם הטעם משום חבורה שאינה חוזרת ואדרבא מהכא מוכח דאית להו עור ואטו משום דרבי קרא שיהא כבשר תהא חבורתן חוזרת אבל לענין תפילין שפיר מקשה דניליף מיני' כיון שרבו קרא שיהא עורן כבשרן יהיו פסולין לתפילין דהל"מ שיהא על עור והכי גלי קרא דאין להן עור וע"ז משני שפיר עור הוא וכו' ר"ל לאו דגלי קרא דאין להם עור אלא דרחמנא רביי' שנקרב גם את העור ולא כעולת בהמה דבעי הפשט וא"כ לא שייך למילף לתפילין ודוק והמקשה לעיל רב יוסף תנינא ודאי לא ידע מהך ברייתא דאותיב ר' זירא ודוק: בתוס' בד"ה הא ר"מ וכו' תימא וכו' והוא תמוה מאד והתוס' כתבו תימא בא' ונ"ל ליישב קצת דודאי י"ל הא דר"מ ס"ל כל הימים כמקוה היינו שלא יוכשר לזבים וכו' כר' יוסי אבל ודאי מטהר בזוחלין דאל"כ לא יטהרו כלל דהא הם זוחלין תמיד כמ"ש התוס' ורב יוסי נ"ל שמפרש דברי ר"מ אבל לר' יהודא שפיר י"ל דים הגדול אין מטהר כלל וא"כ לר"מ בכל הימים שכיח לרחוץ תמיד משום טהרה לכל הטומאות חוץ מזבין וגם בשבת אדם שרי לטבול כדאי' משנה מפורשת בביצה ואדם בשבת וא"כ לא מוכחא מילתא שהוא לרפואה אף שאין המים יפים יאמרו שהוא לטבילה אבל ים הגדול לר' יהודא אין טובלין בו שהוא זוחלין מוכחא מילתא שהוא לרפואה והמקשן מיאן בזה אף שהוא לענין טומאה וטהרה ראוי לטבילה מכל מקום כיון דאינו ראוי לרחיצה אדרבא אסור אף לטבילה אסור בשבת דתו לא שייך טעמא דנראה כמיקר וא"כ ודאי לרפואה אסור ודוק: או יאמר דלר' יהודא כיון שיש בו כמה מיני ימים אסור ברעים שבו משא"כ לר"מ דהוי ים אחד כולו שרי מפני היפים וק"ל: דף קי ע"ב בגמ' לירקונא וכו' עד ומי שרי פירש"י שותות כוס עיקרין משמע ודאי שר"ל שמקשה אמשנה והוא תמוה דהא בגמ' נקט הקושיא על ר' יוחנן דאמר לירקונא וכו' ומאי בעי רש"י בזה הפירוש ויותר תמוה שרש"י כ' במשנה על כוס עיקרין כוס של עיקרי ירקות וכו' וא"כ לק"מ אמשנה וגם כפי משמעותו ופירושו כאן נראה שסותר דברי עצמו ונ"ל לפרש דודאי אהך דר' יוחנן לחוד לא ק"מ דהיא גופא קמ"ל שהך רפואה הוא מיעקר ואסור לעשותו כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה שלהכי קרא לי' התנא כוס עיקרין ומביאו התי"ט ור"ל כדי שנדע שלא לשתותו אלא באשה זקינה ועקרה כמסקנת הגמ' ועל ר"י י"ל שלא לעשותו לכך הוכרח רש"י לפרש דהקושיא קאי אמשנה דמשמע ודאי שמותר בחול מדתני שאסור בשבת משום שחיקת סמנין קשה טובא הא אסור מדאורי' אף בחול והא דהמתין עד הכא וגם נקט לירקונא וכו' משמע דמקשה אר' יוחנן זה תירץ רש"י בפירושו אמשנה ר"ל דאמשנה לחוד לא הי' יכול להקשות די"ל כוס של עיקר ירקות ולכך פירש"י כן במשנה כדרכו תמיד לפרש המשנה כפי הס"ד אבל ר' יוחנן דמפרש את המשנה ואמר ומעיקר משמע ודאי דמפרש כן המשנה תיבת עיקרין וכן הוא אליבא דאמת כמ"ש שאר המפרשים הרע"ב ורמב"ם ותי"ט דאל"כ למה נקט דוקא בזה עיקרין ולא בשאר הרפואות אמנם אף אם לא נפרש כן מקשה שפיר אמשנה כיון דעכ"פ מיעקר

אלא האמת יורה דרכו ודוק: אמנם עדיין אינו מתורץ למה המתין עד פה ולא הקשה מיד אר' יוחנן ונ"ל לתרץ דה"א מש"ה שרי דהוי סכנה חולי ירקון והא דאסור בשבת משום שיכול לשתות למחר אבל שלא לשתותו כלל הוי סכנה והוא מדוקדק בלשון המשנה דקתני מפני שהן לירוקה שהוא מיותר וגם אף לזבה הוא זה כוס לפירש"י במשנה אבל לפמ"ש ניהא דנקט טעמא למה שרי בחול ואסור בשבת אבל עכשיו דקאמר ואי לא לייתי רישא דשיבוטא וכולהו עד פה ומהנך ודאי לא מיעקר א"כ שפיר מקשה מי שרי כיון שיכול לעשות שאר הרפואות הנ"ל וק"ל: אלא שלפ"ז לפי האמת ישאר הדיקדוק במשנה מאי דקתני מפני שהן לירוקה ודאי זה לא קשה הא הוא גם לזבה דלפי האמת מודה רש"י שכוס עיקרין הוא פירושו שמיעקר משא"כ בזבה וזה ג"כ הוכחה למ"ש לעיל שלפי האמת מודה רש"י אלא מה שהוא מיותר נ"ל דלזה פ"י הרמב"ם דנקט כוס עיקרין כדי להרחיק ממנו אף בחול לכך נקט דוקא לירוקא שהוא בשיכרא משא"כ בזבה כדפירש"י לעיל: או יותר נ"ל דלשון מפני הוא טעם לאסור דאפשר בזבה שאינו מיעקר הוא משקה ושרי בשבת אבל זה לירוקה שהוא מיעקר אין דרך לשתותו ולא הוי משקה ומוכחא מילתא לרפואה לכך אסור ודוק: ברש"י בד"ה לא תעשו קרי בי' לא תעשו ר"ל דבא לפרש דפשוט לא תעשו משמע דקאי אלעיל ומעוך וכו' שזה אסור שהוא מסרס בידיים אבל לשתות משקה המעקר זה אינו במשמע דקרא אם לא כמו שכתב רש"י קרי בי' וכו' דמשמע אף עשי' דממילא אסור אבל ודאי גם רש"י מפרש שדרש מן כ"ם כמ"ש התוס' והוא מוכרח ע"ש בתוס' והא דדריש הכי קרי בי' מנ"ל נ"ל לפרש וגם הדיקדוק דאמר מנין לסירוס באדם שאסור ולא אמר אף באדם וגם קשה טובא כיון דדרשינן מארץ כל שבארץ כמ"ש התוס' תו למה לי כ"ם אאדם מה"ת לישתרי לכן נ"ל ברור דה"ק מנין להחמיר באדם לאסור אף סירוס ר"ל ע"י השקאת כוס שזה נקרא סירוס שאינו עושה מעשה באיברי הזרע כמ"ש כל הפוסקים ע"ש ודוק בהם ת"ל כ"ם ואי למעשה לא צריך דלא נפקא אדם מכלל דכל אשר בארץ אלא להחמיר אף במסרס ממילא ע"י כוס וע"ז פירש"י קרי בי' היינו להיותו קאי נמי על כ"ם ולכך כ' הפוסקים שבשאר בהמה וחי' מותר מן התורה אלא שמסופק מהרא"י שטיין אם אסור מדרבנן אטו אדם ובמעשה ודאי עיקר חיוב בבהמה אלא סירוס הוא ד"א ונפקא מכ"ם וזה דוקא באדם הזכרים ותדע שהוא קיל דהא דנקבות מותר השקאת הכוס כמ"ש התוס' מגמ' וכלהפוסקים אמנם לפירש"י הוא תמוה מ"ש הרמב"ם וטור וש"ע שאין לוקין על הסירוס רק אסור למה הא הוי לאו לדברי רש"י ויותר תימה שהמ"מ נתבאר בגמ' פ"ח שרצים ואיני יודע איך נתבאר פה וכוונתו ודאי למה שאמר שהוא אסור ולא אמר חייב והיא גופא קשיא ואם נאמר שהוא דרש לא נילקה נשתתק הדבר שבכל התורה לוקין וממתן מדרשא וכאן גופא כ' הרמב"ם עצמו שבכל בהמה חי' ועוף לוקין ונפיק ג"כ מדרשא כל שבארץ ולולא דברי רש"י י"ל כיון שעיקר הלאו לא קאי עלי' דלא תעשו משמע עשי' בידיים אבל לפירש"י קשה ואם נאמר שהרמב"ם פליג ארש"י דקרי בי' וכו' והוי רק דרשא לאסור ולא ללאו הוא דוחק וגם הלא מצינו כן כמה פעמים בש"ס וכאן הוא מוכרח כיון דכתיב כ"ם ועלה קאי לא תעשו לכן נלע"ד דרמב"ם קאי אשתיות לרפואה ואינו מתכוין ואף דהוי פסיק ריש' הוא רק מדרבנן כמו כל דבר שאינו מתכוין לר' יהודא ור"ש בפסיק ריש' מודה לר"י ואפשר דמזה נמי מיירי ר' יהודא דנקט אסור

ודוק: בתוס' בד"ה והתניא וכו' עד וכ"ת דה"מ לשנוי וכו' ר"ל לכן ניחא ליי יותר להקשות מזה אבל לקמן באשה דלא שייך סירוס כמ"ש הפוסקים בשם הת"כ לכך מקשה מפרי' ורבי' וכמ"ש מהרש"א ג"כ ומ"ש לפי' אחר בעמוד שלאח"ז די"ל דמקשה גם שם מסירוס נעלם ממנו הת"כ הנ"ל שהביאו הפוסקים וגם בתוס' גופא כאן א"א לפרש כן חדא דא"כ מאי הוכחתייהו מגמ' דיבמות דילמא משום סירוס וגם מאי מתרצן התוס' משום דאיכא למ"ד וכו' וא"כ גם מסירוס לא פריך כיון שתלי זה בזה אלא ודאין אין שום סברא כלל לתלות זה בזה כיון שהוא קרא בפ"ע וגם שם הוציא סברתו מדיקדוק קלוש דבאשה דמשני הוא עיקר התי' דלא שייך סירוס וכת"כ למה להו לפרש אלא דמאי דמשני בעקרה הוצרכו לפרש שלא תיקשי כמו בסירוס אסור אף בסריס ה"נ משום פ"ו לאסור אף בעקרה לכך כתבו דלא שייך זה אלא גבי סירוס שגלי קרא כדלעיל ולא בפ"ו באשה וק"ל: בתוס' בד"ה ת"ל בארצכם וכו' עד והכא מכם קא דריש וכו' ר"ל לסירוס בלא מעשה וכמו שכתבתי בפירש"י ע"ש ודוק: בא"ד עד והכא אתיא אפי' כר"ש וכו' עיין בפוסקים מה שסיימו אפי' לפי' הערוך דפ"ר דלא ניחא ליי שרי זה דוקא בשבת אבל לא בשאר איסורים ולפ"ז אנו יכולין לכוין זה בדברי השאלתות דבזה קי"ל כר' יהודא בשאר איסורים אמנם תוס' אזלי לשיטתייהו לעיל בפרק הבונה דפליגי אערוך וסברי אף בשבת מודה ר"ש אף בפ"ר דלא ניחא ליי וק"ל: דף קיא ע"א בגמ' כי תנן נמי מתני' וכו' הלשון מיותר דהל"ל מתניתן במגמע ופולט ונ"ל דבא לתרץ דא"כ למה נקט סתמא לא יגמע דודאי אינו מגי' המשנה ומתרץ דלשון יגמע משמע דפולט מדלא קתני לא ישתה כדקתני לעיל מיני' כל המשקין שותה אלא דמרמז דמיירי תפולט דמיקרי רק גמיעה ולא שתי' ושם דקתני אבל מגמע ובולע משום רישא והא דקתני חלב כדי גמיעה היינו משום שיעורא לא יכול למיתני שתי' ודוק: בתוס' בד"ה כי תנן וכו' עד אורחא דמילתא נקט והוא דוחק דהל"ל היא גופא רבותא אבל שותה הוא אע"ג דלאו אורחא הוא שרי ונלע"ד דהתוס' כ"כ לפי' הס"ד אבל למסקנא א"ש והוא דמסיק דרבא שרי לאחר טיבול משום לפני טיבול משום הואיל ושריותא דלפני טיבול מיקרי זהו טיבולו כמ"ש רש"י והיינו דשותה חומץ ואוכל אח"כ הוי טיבולו לכך נקט אבל מטבל לאשמועינן דינא וטעמא כאחד דלהכי שרי אף לשתות כיון דמטבל הוא כדרכו לפני טיבול וזהו ג"כ טעם אביי ואפשר זה גם כן כוונת התוס' אורחא דמילתא נקט ר"ל דאשמועינן טעם השריותא משום אורחא דמילתא לפני טיבול ודוק: ברש"י בד"ה ונימא וכו' עד מתקן עור צבי וכו' ר"ל אף דבאדם לא שייך משום תיקון מנא שייך בי' תיקון עור צבי וק"ל: בתוס' בד"ה ורבא כמ"ד לאו מצוה ר"ל רבא דאוקי שם טעמא דאדם שרי לטבול משום דנראה כמיקר בשבת ובי"ה משום הואיל משמע הא לא"ה אסור כמ"ד לאו מצוה ועיין במהרש"א שהקשה לכאן ק' חזקה ותירוצו אינו עולה מכמה טעמים חדא דלא מצינו בכל הש"ס טבילה בזמנה מצוה בכלים וגם שם לא מיירי כלל בטבילה בזמנה דקתני במשנה חל להיות ר"ל הרגל אחר השבת מטבילין הכל ר"ל שחייב לטהר עצמו וכליו ברגל משמע שאינו זמנה אלא משום רגל דמאי שייך זמן טבילה לרגל וגם לסברתו דשם ג"כ י"ל דמיירי בזמנה א"כ ל"ל טעמא באדם נראה כמיקר וצ"ל דהדר בי' גם מטעם נראה כמיקר א"כ הדר הוי תרתי מקמי חדא טעמא דהואיל וטעמא דנראה כמיקר ומאי התחיל להקשות וגם מאי דחי מכלים הא תנאי פליגי בה נוקי המשנה

כהך תנא דלאו מצוה ואדם משום מיקר וגם עכ"פ יש לומר דהמשנה מיירי שלא בזמנה כיון דמיירי ברגל סוף סוף אינו תירוצו עולה כלל ונשאר קושייתו חזקה דליקשו דרבא ג"כ סבר כך דמותר לטבול משום מצוה בזמנה ולא הדר אלא מטעמא דהואיל וטעם מתקן ומיקר קאי משום דשם ודאי לא איירי בזמנה כמ"ש משא"כ הך ברייתא דקתני כל חייבי טבילות וכו' משמע ודאי בזמנה והי' נ"ל לתרץ לפום פשטי' דמשמע שהתוס' אומרים שרבא סובר כמ"ד לאו מצוה לכך אמר משום הואיל שרי וכן הוא ריהטא דלישנא דמהרש"א וא"כ אם נאמר דרבא השתא סבר כהך ברייתא דמותר לטבול משום דמצוה והדר מהך דסבר שם לאו מצוה א"כ שוב הוי הדר מתרתי מטעמא דהואיל ומסברתו דבזמנה מצוה דזו הוי חזרה חזקה מדין הסברתו ודוק: אמנם אחר עיוני אין נראה לי כלל שיהא הפי' בתוס' שכ' ורבא כמ"ד לאו מצוה היינו שסובר כן דמה לנו פה ושם לסברתו הלא הוא רק מפרש המשנה וברי' ודבר זה הוא מחלוקת התנאים מה לנו להכניס ראשו בין הרים אין לנו לפרש אלא שמוקי הברייתא כהך תנא או כאידך וגם התוס' לא כתבו כלל שרבא סובר כמ"ד לאו מצוה וא"כ התוס' מקשינן ממש קושיית המהרש"א ובסיגנון ופי' שכתבתי והוא דילמא באמת הדר בי' רק מטעמא דהואיל וברייתא דמתרת לטבול בי"ה היינו משום דטבילה בזמנה מצוה לכך בברייתא דתני כל חייבי טבילות דהיינו בזמנה לכך שרי ואין חוששין משום מתקן אבלמשנה שם בביצה ואיירי שלא בזמנה ומחמת הרגל קאי טעמא דרבא משום מתקן אסור ואדם שרי אף שלא בזמנה משום מיקר ורבא דאמר שם טעמא דברייתא משום הואיל ולא אמר משום בזמנה כמ"ד לאו מצוה ר"ל דבעי לאוקמא ככ"ע אף כמ"ד לאו מצוה ומשום הואיל שרי אבל עכשיו פה הדר מטעמא דהואיל וע"כ ברייתא אתי כמ"ד בזמנה מצוה ולכך שרי ולק"מ מברייתא ואימא מהואיל הדר ודוק: בא"ד וא"ת דתניא בפ"ב דיומא וכו' עד טמא מת היכי טביל וכו' לכאורה אינו שייך לכאן אך י"ל דלולי דברי התוס' לעיל היינו אומרים מה דשרינן משום הואיל היינו משום טבילה בזמנה מצוה ואע"ג דליכא תועלת אבל כיון שכתבו דאפי' למ"ד לאו מצוה שרינן משום הואיל דשבת ובשבת גופא שרינן שם לטהרת הרגל אבל ללא תועלת למה נתיר כיון דלאו מצוה וע"ז מסקי שאפ"ה הוי תועלת שיטהר למחר בלא טבילה דקודם הזאה אע"ג דלאו מצוה ויוכל לטבול למחר שפיר אמרי' הואיל ומהרש"א כתב דלהכי שרי שיוכל להזות למחר דטבילה בזמנה מצוה ואשתמיטתי דברי התוס' לקמן דף קכ"א ע"א שהביאו מגמ' דיומא דאף למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה טמא מת טובל בי"ה והיינו הך ברייתא שהביאו כאן אלא שקיצרו ולדבריו לא היתה התחלת קושיא ודוק: (לעיל דף קי ע"ב) בתוס' בד"ה ת"ל וכו' עד ופריך עד השתא וכו' מ"ש המהרש"א דבל"ז נמי מוכח דשמואל הכי ס"ל ע"ש אבל אין זה דיקדוק דרצו להוכיח דאין חילוק בין שבת לשאר איסורים אף לדידן דס"ל כר"ש ומשמואל אין ראי' דילמא לא סבירא לן כשמואל ולא יודחו בזה דברי השאלות אבל מקושיית הגמ' מוכח דאין שום ה"א וסברא לחלק בין שבת לשאר איסורים דאל"כ מאי פריך והא שכ' התוס' דשמואל סבר הוא רק התחלת הראי' ודוק: בתוס' בד"ה למימרא דרב כר"ש ס"ל וכו' עד ות"ק אסר לי' אפי' לתענוג ר"ל כיון דחושש במתניו והוי דבר שאינו מתכוין דודאי מסי דשלא לרפואה ודאי שרי כדלעיל במשנה ור"ש שרי כיון שאינו מתכוין ולכאן תמוה כיון דגם בעלמא שרי אין מתכוין למה ל"ל ישראל בני

מלכים הם וצ"ל משום דהוי פסיק רישא ולא שרי אלא משום דגם אינו ניכר הרפואה דמאן דחזי סבר לתענוג הוא דלא ידע דחושש במתניו ויאמר דסך משום כ"י ב"מ הם וגם הוא אין מכוין תו ליכא למיגזר אף דהוי פ"ר וז"ש התוס' דמקיל בעלמא וכו' ר"ל מש"ה מקיל כאן עוד קולא ואם כן יש לכיין זה בפירש"י ודוק וזה דלא כמהרש"א עיין שם: סליק פרק שמונה שרצים ואלו קשרים פרק חמשה עשר דף קיב ע"א ברש"י בד"ה מ"ד חזא מנייהו וכו' עד תרוייהו ליתסרי קמ"ל משמע שר"ל שה"א שאפי' א' מהם לעשות בשבת כשהשני כבר קשור מאתמול ליתסר מטעם שכ' שאינו יודע שמא יניח זה שקושר היום יבטל דאם ר"ל תרוייהו ליתסרי היינו דוקא לעשות שניהם דא"כ ל"ל הטעם כיון דלא ידעי הי מנייהו וא"כ כשאמר קמ"ל היינו שמותרת לקשור אחד מהם כשהשני כבר קשור לקשור שניהם בשבת באמת אסור וא"ל מנ"ל לרש"י זה ולמה לו לפרש כן אמנם הוכרח לפרש כן דאל"ה קשה הא אסיק לקמן דף שאח"ז בגמ' לקשור באבוס ובפרה אסור רק בחבל דגרדי ומשמע משום דלא מבטל לי' אבל חבל דעלמא אסור לעשות שניהם רק אם הי' האחד קשור שרי לעשות השני וע"כ משום דאמרינן בסתמא אותו שהי' קשור יניחו כן כמ"ש המ"א וא"כ אמאי הכא בנודות ובחלוק יהא שרי לעשות שניהם וא"ל שיש חילוק ביניהם כמ"ש המ"א דא"כ מאי מקשה הגמ' לעיל הלכה מכלל דפליגי ופירש"י ואמאי הא דמו להנך דלעיל שמא יש חילוק אלא ע"כ שאין לחלק לכך הוצרך רש"י גם כאן לפרש כן כן הי' נ"ל לכאו' אבל מצאתי ברש"י עצמו שפירש ע"ב בד"ה תרי איסרי שכ' שקושרין היום בשני צידי הפתח וכו' ע"ש ואהא פי' מ"ש מהנך משמע ודאי דגם בהנך שרי לעשות תרוייהו וצ"ע אמ"ש פה כיון דלא ידעי וגם כל הפוסקים כ' סתמא דשרי לעשות שניהם וצ"ל דרש"י כוונתו לפרש דהיכי ס"ד לאסור הא אינו ידוע איזה יניח אהא כ' דה"א ליזול לחומרא לאסור תרוייהו קמ"ל דאזלינן לקולא ותרוייהו שרי וטעמא כמ"ש הפוסקים כיון שפעם מניח זה ופעם זה לא הוי שום חד מנייהו של קיימא אמנם צ"ע ליישב מהך דאוסר לקשור באבוס ובפרה כמ"ש: לכן יישבת עפ"ז דברי הרמב"ם התמוהים מה שתמהו עליו כל מפרשי לכאורה שבאמת הם נכונים ומוכרחים שכ' בהך דינא באבוס ובפרה שאסור משום דחבל דעלמא אסור בטילטול ודגרדי שרי בטילטול ולפ"ז לק"מ וכן הטור כ"כ והיינו מההכרח שכתבתי ויתיישב נמי לפירושו אמאי לא גזרינן בחבל דגרדי אטו דעלמא דלדידי' ליכא לשנוי כתי' תוס' הראשון משום דעלמא גופא הוא רק מדרבנן דגם בדלי הוא מדרבנן להרמב"ם שאינו מעשה אומן ואפ"ה פסקינן דגזרינן כרבנן אבל אי טעמא משום מוקצה ודאי לא גזרינן מוכן אטו מוקצה וכן משמע דמייתי עלה כלי קיואי ובפרט לגי' הרי"ף והרא"ש דאמר רב יהודא אמר שמואל כלי קיואי ולא מייתי לעיל אלא דהכא משום מוקצה נגעו בי' משא"כ בקשור בפרה או באיבוס הוא מוכן מאתמול וראב"י דשרי בב' איסרי היינו כשהי' מוכן שם מאתמול או בדגרדי דהא איהו לא מיירי אלא מאיסור הקשר משא"כ הכא אמר בפ"י ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו דייקא שאינו מוכן לכך מאתמול ודוק: בגמ' הכא מינטר וכו' וצ"ל משום הפסד התיר לו לכרוך גמי ולילך שהוא טילטול מן הצד ולא לטלטלו ממש דבר המוקצה לפ"ד רב יוסף שלא מצינו זה הרי בכיסו שהחשיך שהוא הפסד גדול בדרך כמה נתלבטו בה או י"ל דהך דר' ירמי' איפסיק צד הפנימי ולא הוי אסור בטילטול וכן משמע לשון רש"י שכ' בד"ה דאי בעינא וז"ל

והך דאביי חיצונה איפסיק וכו' משמע ולא דר' ירמ' ואביי לא אסיק אדעת' מטילטול אלא מגמי לח ואפשר שהי' יכול לכרוך עליו להרגל בלא טילטול וע"ז אמר רב יוסף משום דמינטר אין להתיר גם זה רק אביי הקשה לו על שאמר שבקי' שאסרו גם בטילטול וכן משמע לשון רש"י ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה מאי לאו אפי' חיצונה וכו' עד משום סיפא וכו' לפי גירסא שלפנינו ברש"י אחר החזרה שטמא מגע מדרס משום דחזי למילת' עדיין א"כ נשארה ק' התוס' למה לא כתב רש"י דמש"ה נקט תקנה דאל"ה לא הי' טמא מגע בסיפא אמנם נלע"ד דלק"מ דאיך נאמר דמש"ה לא נקט דין חדש ברישא שטמא מדרס אף אם לא תקנה כדי לשנות דין בסיפא וכן מ"ש רש"י משום רבותא דסיפא נמי קשה דלישבוק רבותא דרישא משום רבותא דסיפא אלא נ"ל דכוונת רש"י דשביק רבותא דרישא משום תרת' דסיפא חזא משום דינא דמגע שהוא מפורש וא"צ לפרשו וגם משום רבותא דסיפא ודוק ועמ"ש במס' עירובין שאין כאן חזרה בדברי רש"י: בתוס' בד"ה סנדל שנפסקה וכו' עד ולעיל נמי אמרינן וכו' תמוה לכאורה אין לו פי' דהא הקושיא הוא דילמא אתיא כר' יהודא ומשום דתיקנה ומאי ראי' מייתו מרבנן הא ר"י פליג ונ"ל דה"ק ד"ה בפנימית לא פליג ר"י וא"כ בפנימית טמא אף בלא תקנה וה"נ קתני ל"ש פנימית ול"ש חיצונה בחדא מחתא משמע ובפנימית ודאי ל"ד תיקנה ודוק: בא"ד ואגב דנקט ברישא וכו' אין לו שייכות כלל לכאן אמנם נ"ל לפרש שלילות דבריהם שהוא חזא ולחזק דבריהם ולדחות פירש"י דמשום רבותא דסיפא קתני תיקנה דלפירושם א"ש כמ"ש והשתא נקט ברישא דוקא תיקנה וכו' לכן שייך שפיר דנקט בסיפא תיקנה אגב רישא אבל לפירש"י דנקט רישא תיקנה אגב סיפא וסיפא אגב רישא הוי אגב דאגב אין סברא ודוק אמנם לפמ"ש אני לפירש"י דגם לפירושו הוא זה הדוקא אלא שהוסיף הרבותא מטעם שכתבתי א"ש אף לפירש"י ודוק: בתוס' בד"ה ניפלוג ונתני בדידה וקשה לר"י וכו' קושייתם חזקה מאד ותירוצם דחוק מאד ונלע"ד לתרץ בטוב טעם דהנה לכאורה י"ל מאי מקשה אדתני סיפא וכו' ועיקר קושיתו כמ"ש רש"י דכיון דנפסקו שתיהן ע"כ אחת חיצונה הא משכחת שנפסקו שתיהן ושתייהן פנימית כגון לאחר שנפסקה אחד הפנימי ותיקנה הפכם באמת ותיקנם כך לילך בימין לשמאל וכן השני והלך בהם כך ואח"כ נפסקה השני' הפנימית מה שהיתה חיצונה וקמ"ל דאפ"ה טהור כיון שנפסקו שתיהן ונעשו פנים חדשות וצ"ל דאפ"ה מקשה שפיר דתכף אחר שהפכם ונעשה מהפנימית חיצונה הוא טהור מהמדרס אף קודם שנפסקה שני' דהא כיון שהוא עכשיו חיצונה מתוקנת ובנפסקה החיצונה לחוד טהור א"כ באו עכשיו פנים חדשות אחר המדרס בעת שנעשית חיצונה אבל מגע מדרס ודאי שפיר טמא דהא לא נעשית חיצונה אלא לאחר תיקון ואז כבר הוי כלי למילת' ודוק היטב: דף קיג ע"א בתוס' בד"ה כלל אמר ר"י עד וי"ל דה"ק וכו' עיין מהרש"א פירושו אמנם עדיין צריך לפרש האיך שייך לכאן אהא דר"י מתיר וכאן לא שייך עניבה ונ"ל דבא לרמז תירץ הגמ' שלא יוקשה אמאי שאני מתיר כאן ולא גזרינן ובעניבה אני אוסר משום גזירה לכך אמר הכלל לאסור עניבה גופא ולא משום גזירה וק"ל: בא"ד א"נ אמאי דקתני ברישא וכו' ר"ל דבא ליתן טעם וכלל איזהו אין חייבין אבל תימא גדולה חזא מאי שייך לכאן וגם אמאי ר' יהודה הא כולהו תנאי ואמוראי אית להו הכי ונ"ל לומר דפליגי ר"י ורבנן במשנה בפלוגתא דין דבין הרי"ף ורמב"ם ושאר פוסקים דהרי"ף ורמב"ם סברי דאין

חיוב בקשר אלא אם עשוי לקיום וגם הוא מעשה אומן וצ"ל דמעשה הדיוט לא מיקרי קיימא ולכך פסק הרמב"ם אם קשר חבל בדלי פטור שהוא מעשה הדיוט ולכך לא גזר ר' יהודא חבל דגרדי אטו חבל דעלמא דס"ל כרמב"ם והוי גזלג"ז לכך אמר ר"י זה הכלל לטעם על מה שמתיר ולא גזר משום כל קשר שאינו של קיימא וכו' ר"ל מלת כל לרבות מעשה הדיוט ואינו אומן או מעשה אומן ואינו לקיום אינו חייב לכך לא גזרינן ולרבנן לדידן י"ל דלא סברי כן ולהרמב"ם אין קושיא דרבנן גזרי גזלג"ז כמו שמצינו כמה פעמים וכמ"ש כל מפרשיו ע"ז עכ"פ טעם ר"י יש לפרש כן ודוק: והי' נ"ל ע"פ הרמב"ם לפרש טעם פלוגתתן באופן אחר ע"פ מ"ש הרמב"ם בדינא דקושרו בפרה ואיבוס דחבל בעלמא הוא מוקצה וא"כ ר"י אזיל לשיטתו ולא שייך למיגזר אטו חבל דעלמא שלא יטלו משום מוקצה משא"כ לרבנן שפיר גזרינן אמנם לפ"ז לא הי' מקשה הגמ' ר"י אר"י וגם הרי הרמב"ם גופא פסק כאן דאסור משום גזירה ושם לא גזור ש"מ משום דכאן בדלי שכיח חבל דעלמא המוכן לו משא"כ שם אמר ובלבד שלא יבא חבל מתוך ביתו דוקא שאינו מוכן לכך ודוק: בגמ' ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו וכו' עמ"ש לעיל ע"פ פ"א הרמב"ם והטור א"ש אבל לפי"ד התוס' ושאר פוסקים דהכא משום קשר של קיימא נגעו בי' קשה מ"ש מהך דראב"י ואינך כמ"ש לעיל וצ"ל דהכא שכיח טפי להניח אחד מכולהו הנך דלעיל והא דכ' התוס' דלא שכיח היינו דלא הוי כשאר קשר של קיימא שחייב מדאורייתא שמניחו תמיד ולכך גזרינן אבל הכא הוי רק מדרבנן דלא שכיח שיניח תמיד רק זימנין מתיר אף שניהם ולכך לא גזרינן דגרדי אטו חבל דעלמא ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה מותר אף לדלג וכו' נ"ל דבא לפרש מאי דלא אמר אם מניח את רגלו ראשונה אלא אם יכול וכו' מותר אף לדלג וק"ל: דף קיד ע"א בגמ' א"ר יוחנן איזהו ת"ח וכו' נ"ל שלענין אבידה בעינן ת"ח שיהא מדקדק במעשיו וצדיק ואינו תלוי אם גדול בתורה דאף אם הוא גדול בתורה אם אינו צדיק כ"כ דילמא משקר בטביעות עין לכך שיעורא במדקדק אף באיסור קל בחלוקו להפכו ודוקא אם הוא עכ"פ ת"ח שהאיסור הוא משום משניאי דלעיל לכך קרי לי' ת"ח ולענין פרנס על הציבור והיינו בריש מתיבתא בעינן שיהא גדול בתורה בכולה תנויא היינו אפילו במסכת כלה לשבח כמ"ש רש"י דאין לומר דמיירי באתרי' ומסכת כלה יהא לגריעותא שאפילו אינו גמיר רק מסכת כלה ימנוהו פרנס באתרי' דודאי אין כדאי למנותו משום מסכת כלה ולענין לעשות מלאכתו אין תלוי בגדלותו בתורה או בצדקותו רק בהתמדת תורתו שיהא תורתו אומנתו והיינו שמניח חפצי וכו' לכך נקט תלתא שיעורי בג' מיני ת"ח וק"ל: בגמ' אמר אביי כשתימצי לומר וכו' עיין בגמ' פסחים בדף נ"ט ע"ב בתוס' בד"ה ולא עולת שנלע"ד שמה שדחקו שם מהרש"ל ומהרש"א ומגיהין שם בתוס' אישתמיטתייהו גמ' דהכא דאביי ולדבריו דברי תוס' שם עולין כהוגן בלי שום הגהה וכתוב בחידושינו שם: ע"ב ברש"י בד"ה ד"ה היא לא הוי אסיקנא אדעתאי וכו' בא לפרש מ"ש כי הוינא בבבל הוי אמרי משמע שעכשיו אינו אומר כן והאמת אינו כן שהא אף עכשיו שני לי' כהנים זריזין הן ואתיא ככ"ע לכך מפרש לא הוי מסקי אדעתאי ר"ל שלא הי' כלל על לבי איזה קושיא כלל שיהא צריך תי' וק"ל.

בתוס' בד"ה וליתקע כי היכי דלידעו דחלבי שבת וכו' עד ולא תקעי להודיע שחלבי שבת קריבין ב"ט עיין מהרש"א שפי' בטוב טעם דודאי הוכחת התוס' הוא טוב על יהודא

בר"י דר"ש ב"פ שאמר כאן ר"ע היא ואיך הוי מפרש הך די"ט שחל במ"ש דשם לא מתפרש אף לר"ע אלא ע"כ שלא היו תוקעין ביציאת חמור וכניסת קל וא"כ ע"כ כאן שמקשה וליתקע היינו בע"ש וכפירש"י אע"ג שכתבו ומיהו התם לסתור את הוכחה זו אעפ"כ בסברתייהו קיימי אמנם מ"ש המהרש"א מיהו אכתי לאו ראי' גמורה היא דאימא דלא ידעי הך ברייתא וכו' קמתי משתומם איך יעלה כ"כ טעות גדול לפני מאור הגדול כמותו הלא הוא משנה שלימה במס' חולין דף כ"ו ע"ב ובעצמו כ' בסמוך דמסתמא ידע ממשנה וגם לא ידעתי מה"ת לומר שלא ידע מזה ודאי דעתו שהוא סוגיא חדא עד לסוף וא"כ נראה שלא ידע עדיין מזה כיון שמחמת זה אסיק מסקנא אמנם זה אינו שסוגיא זה דר' זירא ויהודא בר"י דר"ש ב"פ מסיים תכף דכהנים זריזין הן והך קושיא דליתקע מקנובת ירק הוא סתם גמ' עד לבסוף ויהודא ור"ז ודאי כבר ידעי מזה המסקנא דאין דוחין שבות להתיר אלא שהקשה דליתקע משום חלבי שבת דלא הוי להתיר כמ"ש התוס' בסמוך דאי לאו הכי האיך ה' מפרש הנך קושיות דליתקע משום קניבת ירק ומשום מציעין את המטות וגם לולי זה לא ה' צריכין התוס' לפרש דחלבי שבת אין זה התרה לימא באמת כד אתינן לזה לא צריך לתירוץ דלעיל כהנים זריזין הן אלא ודאי כמ"ש שידע מכל זה ודוק: בא"ד אותה תקיעה להודיע שהוא לילה וכו' ואין לפרש גם הכא ליתקע במ"ש ליה"כ לידע שהוא לילה להקריב חלבי שבת דהתם היינו משום שאין הכל יודעין אימתי התחלת לילה לשחוט תיכף ויתאחר שמחת י"ט וכן ביה"כ כ' התוס' בסמוך שלא יתאחר הסעודה אבל לענין חלבי שבת למה לתקוע אם לא יקטירו תיכף מה בכך הרי זמנו כל הלילה וק"ל: בתוס' בד"ה וליתקע דלידעו דשרי בקניבת ירק וכו' עד אלא ניחא ליה למיפרך אליבא דכ"ע והקשה המהרש"א דא"כ לרב שישא איך מתרץ מציעין את המטות ולא תירץ כלום ולענ"ד נראה שאין כאן מקום קושיא כלל האיך יתקעו להציע היום את המטות הא אדרבא התקיעה ה' שכבר נכנס הקדושה החמורה ואסור במה שהי' מותר עד הנה כי מפורסם אחר התקיעה נכנס שבת ואסור במלאכה ושוב אינו יה"כ להציע את מטות לשבת והא שפירש"י גבי קניבת ירק שהוא שבות רחוקה משום שהיום לא הוי קניבת ירק שהרי בשבת לא יבשל משמע שאם ה' היום קניבת ירק ה' מיקרי שבות קרובה היינו שאם ה' היום קניבת ירק ה' תוקעין להבטיל העם מקניבת ירק אבל גבי מציעין המטות ל"ל הכי שהרי בשבת פשיטא שרי על שבת זו אלא ק' התוס' דליתקעו כדי שידעו פעם אחר ביה"כ שהוא קיל משבת מדתקעו ושרי להציע את המטות וא"כ הוי שבות רחוקה ודוק: בתוס' בד"ה אמר רב יוסף וכו' עד אלא חומרא הוא וכו' עיין מהרש"א שהקשה דבשינויא דרב שישא מיתרצא שפיר קושיא דלעיל דהוא שבות רחוקה אלא כיון דלא קאי וכו' ע"ש וקמתי משתומם מאי זה קושיא הלא פירש"י והוא מוכרח בגמ' דלהתיר הוא דמחלק רב שישא דשבות קרובה אף להתיר דוחין ולא רחוקה אבל לאסור אין לחלק כיון דהוא לאפרושי מאיסורא אף רחוקה דוחין וכיון דחלבי שבת הוי לאיסורא איך מתורץ לעיל בדרב שישא ויותר אני תמה עליו אף לסברתו אף אם נאמר דר"ל דאף לאיסור מחלק רב שישא דלא כפירש"י או אם יאמר אף לפירש"י דעכ"פ יכולין אנחנו לחלק כן אף לאיסור ולתרץ לעיל כן א"כ מאי מתרץ דלא קאי הכי הא לא נדחה אלא בלהתיר דמוכח מהמשנה אף שבות קרובה לא התירו להתיר אף לחלק כן בלאסור לא נדחה וא"כ עדיין לא מיתרצא קושיתו לתרץ כן לעיל

אלא ודאי שאין סברא לחלק בין קרובה לרחוקה בלאסור והוא לא אמר אלא בלהתיר וא"כ אין כאן קושיא ודוק: בגמ' אמר ר' אבא וכו' ע"ש עד סוף פירקין ענינא דקניבת ירק והנה הרמב"ם ואחריו נמשכו כל הפוסקים פסקו כרב הונא ורב מנא ולפום הרהיטא דסוגיא משמע דהלכה כר' יוחנן דתניא כוותיה והך ת"כ דר' מנא דחי ר' יוחנן ולא עוד אלא שכ' המ"מ וב"י הביאו משום דת"כ דר' מנא לכך פסק הרמב"ם כן והוא להיפך כמ"ש וגם בגמ' הוא מגומגם דמשני למלאכה ולעבור בעשה ול"ת חדא מ"ש קניבת ירק דנקט ומ"ש יה"כ דנקט הלא בכל מלאכת שבת הוא כן וגם הלשון מנין שאסור אין לו פירוש הא בלא"ה אסור משום ל"ת.

ועיין בקונטרס הדרשות שלי שתוצתי דברי הגמ' וגם הרמב"ם בטוב טעם דרך דרוש בימי חרפי אמנם כעת דרך פשטן של הלכה נ"ל שמטעם זה כ' המ"מ משום דת"כ דרב מנא שזוה התירץ אינו עיקר רק לדחות בעלמא מן כל הקושיות שכ' וכמ"ש הפוסקים בעלמא שאין סומכין על הדיחוי בגמ' היכא שאינו עיקר ולכך הוי ת"כ דרב מנא אף דגם לר"י איכא ת"כ פסקינן כבתראי כמ"ש המ"מ זה נ"ל כוונת המ"מ ויותר נ"ל לדעת הרמב"ם דהכא מסקינן בגמ' לאסור כיון דקא חזי דקא מחרפי וכו' ומטעם זה השמיטו הר"י והרא"ש את כל הדין קולא דקניבת ירק וא"כ יוקשה על הרמב"ם שהביאו אמנם נ"ל שהרמב"ם מפרש דכיון דהא דאמר בגמ' דבי רב יהודא וכו' על הברייתא שהביא ת"כ דר"י דמיירי להתיר בי"ה שחל בשבת וכן כולה סוגיא מיירי בהכי וכג"ל רש"ל ולא מיירי כאן כלל בחול מסתמא הך דבי רב יהודא ודבי רב נמי מיירי שחל בשבת ואסרו משמי' דר' יוחנן אבל בחול לא מצינו שאסרו וא"כ עולין כל דברי הרמב"ם כהוגן אליבא דכ"ע ודוק: סליק פירקא דואלו קשרים כל כתבי פרק ששה עשר דף קטו ע"א בגמ' ואפ"ה גניזה בעו לפי פשוטו משמע שבעו גניזה משום בזיון כתבי הקודש שלא יהיו מונחים בבזיון אבל קשה דהא מסיק לקמן להך תנא דאין מצילין מניחו במקום התורפה והן מתרקיבין ולכאורה נ"ל דפליגי גם בזה תנאי למ"ד אין מצילין דהא לר' יוסי ור"ג לקמן טעונין גניזה דהא ר"ג הזקן צוה לשוקעו תחת הנדבך דהיינו נמי גניזתן וכן ר"ג בריבי צוה לגונזו ולריב"י מאבדן ביד ולר' מניחן במקום התורפה ולפ"ז מתניתין אתיא כר"ג אמנם לא נלע"ד להרבות מחלוקת ולא משמע כן הלשון לקמן רק ר' פליג אריב"י דאסור לאבדן ביד אבל אר"ג לא פליג וגם אין סברא שיהא מתניתין דלא כר' שהוא סתמה ושיפלוג ר' על בית אביו שני ר"ג לכן נ"ל ברור שהגניזה שהוזכר כאן היינו שלא להשהותן במקום אנשים לקרות בהן כיון שאסור לכותבן אם עבר וכתבן אסור אף בדיעבד נמי להשהותן כתובין וכן משמע הלשון שאמר לו חלפתא על זה שקרא בהן שר"ג צוה לשוקען כדי שלא ימצאו כלל וא"כ מכ"ש שאסור לקרות אף הוא צוה וגנזן מהעין אבל שם מותר להניחן במקום התורפן שיתרקיבו כמו תחת הנדבך דר"ג אלא שאסור לאבדן ביד וזה אליבא דכ"ע למ"ד לא ניתנו לכתוב אלא דלמ"ד מצילין היינו משום דלשרפן אסור וזה שאין מצילין הוי כמו שורפן בידיים ולמ"ד אין מצילין היינו משום דס"ל דהוי כממילא ובזה מתפרש ג"כ דברי התוס' שדחו לטעם דהרב פורת על שלא ניתנו לקרות ולא כתבו טעמא אחרינא אלא שהדבר פשוט דכיון שאסור לכתבן אף בדיעבד אסור להשהותן מכ"ש לקרות כמו שמצינו בהך ברייתא וא"כ אין כאן פלוגתא חדשה ובזה מתורץ ג"כ השייכות לכאן דין דטעון גניזה במשנה והיינו לטעם

שאסור לקרות בכל לשון שלא מצינו אלא שלא לכתוב לכך אמר דטעונין גניזה תכף וא"כ ודאי אסור לקרות אלא דרב הונא מפרש אפ"ה טעונין גניזה היינו דס"ד כיון דאין מצילין מותר לאבדן ביד קמ"ל דלא אלא לגנוז וכן לרב חסדא דאמר ומקק שלהן ט"ג לכאורה אין לו שייכות לכאן אבל לפמ"ש ניהא דהוא מפורש דמצילין ס"ד לפ"ז שא"כ גם במקום התורפה להתרקב אסור קמ"ל דזה מותר אפשר אפילו מצוה כדי שלא יבוא למצאן ולקרות בהן דהרי חזינן שר"ג עשה כן ש"מ שנכון לעשות כן אלא שמקק שלהן טעון גניזה ממש כמו שאר מקק ספרים דשוב לא יבואו לקרות מהן ולהכי גם לאבדן בדליקה אסור ודוק בגמ' אמר לך רב הונא וכו' עד רב הונא מתרץ לטעמי' וכו' לכאורה הוא אריכות דברים מיותרין כיון דקא מקשה רק ארב הונא הל"ל אמר לך רב הונא ה"ק אע"פ שכתובין בכל לשון טעונין גניזה ולא קאי אמצילין ונ"ל משום שעדיין יקשה ארב הונא מאי דוחקי' לאפיק למתני' מפשטי' דקאי אמצילין לכך קאמר כל זה הפירוש וא"כ אדרבא לרב הונא אתי טפי כפשוטו דלרב חסדא צריך לדחוק דקאי אמקק וגם בין שאין קורין בהן אכתובים ושהם בלה"ק הוא מיותר כיון דסופו לרבות אף לכתובין בכל לשון שאסור לקרות אף בחול מצילין מכ"ש כתובים שאין קורין בשבת אבל בחול קורין וצ"ל גם בזה לא זו אף זו ולרב הונא א"ש טפי והא דאמר בד"א אליבי' לאו שמחסר המשנה אלא שממילא משתמע כן כיון שלא אמר רבותא בין שכתובין בכל לשון ש"מ דזה לא מרבה אלא בין שאין קורין בשבת דהיינו כתובים ותו לא ודוק: בגמ' השתא אצולי מצילין גניזה מבעיא מכאן נ"ל ראי' למ"ש לעיל דגניזה היינו שלא לאבדן ביד ולגנוז מן העין אף להניח במקום התורפה דאי גניזה היינו גניזה ממש במקום המשתמר כמו שאר כתבי הקודש שבלו א"כ מאי ק"ו דילמא אצולי מצילין שלא ישרפו לעינינו דהוי בזיון טפי והוי כמו קרוב למאבדן ביד אבל גניזה ס"ד לא בעו אלא להניח במקום התורפה כמ"ש ר' לקמן אבל לפמ"ש דהאמת כך אלא נקט לשון גניזה לומר שאין מאבדן ביד פריך שפיר ואי בא לאשמעינן דאסור להשהותן ז"א לא הל"ל לשון גניזה וגם זה מוכח מדאסור לקרות וק"ל ומשני דקאי אמקק כמ"ש לעיל ולא הן וגניזה היינו ממש ולא מוכח ממצילין ודוק: או אפשר לרב חסדא ולתנא דמצילין הך גניזה הוא ממש כשאר כתבי הקודש ומצילין היינו נמי כמו גניזה דלר' דמניח במקום התורפה משום דאית ליה אין מצילין וכן כל הנך תנאי דלקמן ומה שאין מצילין הוי כמו מתרקבין מאליהן ולא כמאבד ביד וא"כ כיון דמצילין אסור להניח במקום התורפה תדע שהרי ר' יוסי מביא ראי' מזה דאין מצילין וא"כ שפיר פריך כפשוטו השתא אצולי ומשני שבא להשמיענו אפי' מקק דאין מצילין טעון גניזה ומכ"ש הן עצמן וכל מ"ש לעיל בפירוש גניזה אפשר הוא רק למ"ד אין מצילין והדבר שקול ודוק: אמנם ברש"י משמע כפירוש השני שכתבתי עכשיו שכ' במשנה טעונין גניזה ואסור להניחן במקום הפקר והוא כנגד הגמ' לר' בברייתא אלא ודאי משום שרש"י כ' במשנה הפי' למ"ד מצילין שכ"כ בפירוש ואע"פ שכתובין בכל לשון וכו' אפ"ה מצילין וטעמא אע"ג דקי"ל כרב הונא כמ"ש כל הפוסקים משום דדרכו תמיד לפרש המשנה הקרוב לפשוטו וגם לפי מאי דס"ד שהרי הקשה מיניה לרב הונא לכך כ"כ שאסור להניח במקום התורפה כפשטי' נמי דטעונין גניזה וכן כתב נמי בד"ה מקק וברי"ף כתב רש"י יותר מפורש ע"ש אבל למ"ד אין מצילין נ"ל ברור שמודה רש"י שרשאי להניחן במקום התורפה וכהנך תנאי בברייתא

ושלא להרבות מחלוקת חנם ופלי' גניזה כמ"ש ודוק וכאשר כתבתי בפירושו טעונין גניזה למ"ד אין מצילין וע"פ פלי' השני מתורץ פסקי הרמב"ם וטור לדינא שהרמב"ם פסק פ' כ"ג מה' שבת שמניחין אותם במקום הפקר והטור פוסק שטעון גניזה ואסור להניחן במקום הפקר ולא הביא כלל דעת הרמב"ם וגם על הרמב"ם קשה לפי פשוטו איך פוסק דלא כסתם משנה אמנם לפמ"ש דגם פירש המשנה הוא כן למ"ד אין מצילין א"ש דהרמב"ם פוסק כרב הונא וכמ"ש הר"ף שהוא רבו של ר"ח לכך פוסק נמי מניחה במקום התורפה וכו' וכן פלי' המשנה וכמ"ש אמנם הטור פוסק דמצילין והיינו כמ"ש הרא"ש ותוס' דהאידינא אף לרב הונא מודה דניתנו לקרות משום עת לעשות לה' ודאי מצילין לכך טעונין גניזה ודאי ואף גניזה אין טעונין דהא רשאי להשהותן אלא שאסור להניחן במקום הפקר כמו שאר כתבי הקודש או דקאי אמקו ודוק: ברש"י בד"ה וכו' עד וחסרון עירוב כדמפרש בגמ' וכ"כ הנ"י וקמתי משתומם שלא נמצא שום רמז מזה בגמ' ואדרבא בגמ' דף קי"ז משמע לכאורה איפכא שמקשה נציל לתוכה אוכלין ומשקין ע"ש אלא שהתו' שם מתרצין ע"ש עכ"פ אין מפרש מזה כלום שמירי בלא עירוב ויותר תימה שרש"י בעצמו כ' שם בד"ה זהו מבוי שאינו מפולש וכו' עד בין בעירוב וכו' עד כגון שיתופי מבואות והוא סותר דברי עצמו והמהרש"א כתב שם שפירושו שראוי לשיתופי מבואות והנה מלבד שהוא דחוק מאד אין לו פירוש לאיזה צורך כ' רש"י כן שם מלבד שאע"פ כן סותר דבריו כאן שכ' כדמפרש בגמ' שאין לו עירוב וב"י והת"י ט' כ' בשם הש"ל טעם לרש"י ור"ן מדלא תני ג"כ למבוי המשותף כמו דתני בסיפא לחצר המעורבת מלבד שעדיין לא מתפרש דברי רש"י בכאן וגם אינו מתורץ סתירתו גם הוכחתו אינו ראוי דאדרבא כיון דתני דבעינן מבוי שאינו מפולש והיינו לחומרא מה"ת לנו להקל אדרבא אם ה' רבנן מודים בזה הקולא הוי להו לאשמועינן זה וכיון דתני סתם מבוי שאינו מפולש משמע דבעינן שיהא מתוקן בכל הילכותיו ולא מקילין לגבייהו כלום רק טירחא משמע שהוא מתוקן גם בעירוב ושיתוף וכן משמע ברש"י שם שמזה מוכיח שהוא משותף מדקתני שיהא מתוקן בכל הילכותיו ולא תני לאקולי ביה שום קולא ע"ש לכן נ"ל ברור שרש"י פלי' שם לתרץ דמוקמי שיהא מתוקן בג' מחיצות וב' לחיין לכך וודאי שהוא משותף ג"כ והוכרח רש"י לפרש כן דאל"כ מאי מקשה הגמ' נצול לתוכו אוכלין ומשקין ופלי' התוס' דחוק בעיניו שאינו מיושב בלשון הגמ' שאמר נציל לתוכו וכו' והל"ל להקשות ליתני גם בסיפא מבוי או להיפך וכפלי' התוס' אלא ע"כ דלרב חסדא מיירי גם במשותף וקשה מנ"ל להקשות דילמא מיירי באינו משותף ולכך מפרש רש"י בד"ה ועוד לרבנן כיון שהוא נותר בכל הילכותיו וכ"כ בד"ה זו מבוי ר"ל דלרב חסדא מוכח כן וכמ"ש אבל למסקנא דאסיק רב אשי ג' מחיצות ולחי א' ואפלי' לר"א וכו' ע"ש ע"כ מיירי באינו משותף דהא לר"א אסור לטלטל בו שאינו מתוקן כהלכתו ודאי לא שותפו אטו שותפו לשיפול בו דליקה ולכתבי הקודש.

וגם דהא למסקנא קתני מבוי לקולא אע"פ שאינו מתוקן כחצר להציל לתוכו אוכלין ומשקין וע"כ הך שאינו מפולש הוא לקולא ר"ל שאין לו תיקון יותר אלא שאינו מפולש אבל אינו סתום ומתוקן לגמרי א"כ משמע שאין לו גם משותף דאין לו תיקון יותר רק שאינו מפולש דאם ל"כ הוי ליה למיתני משותף כיון דלהקל בא הל"ל דזה לא מקילינן וגם דמשמע בגמ' דלאו אליבא דר"א פליגי לרב אשי רק אליבא דרבנן אלא דלהכי נקט

מבוי להורות דאף לר"א שרי וא"כ יוקשה לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין אלא ודאי שאינה מעורבת ואסור להציל לתוכו או"מ והא דנקט מבוי ולא חצר להורות עוד קולא לגבי כתבי הקודש לר"א משא"כ באו"מ נקט חצר דשם אסור לר"א במבוי אבל ודאי בעיקר דינא לרבנן ג"כ יש חילוק לשאינה מעורבת דאין זו סברא שיהא עיקר דינא וחילוק רק לר"א ולא לרבנן ודוק בתוס' בד"ה לא ניתנו לקרות ופ"ה הרב פורת וכו' ר"ל שהוקשה לו היכי מוכח מלא ניתנו לכתוב שלא לקרות אם נכתבו כבר ולכך מפרש הוכחה וכו' עד וקשה דאין זה וכו' וא"כ נשאר קושיא וצ"ל כמ"ש לעיל דכיון דאסור לכותבן אף בדיעבד אסור אף להשהותן מכ"ש כמ"ש בגמ' בר' יוסי ור"ג ור' ע"ש וק"ל: בא"ד כדמתרגם רב יוסף ע"ש במהרש"א שהקשה בדברים נכוחים אמנם קשה לומר שהתו' סותרין כ"כ דבריהם נלע"ד דשניהם אמת ששם בב"ק סתרו את המפרשים דמשום טעם בע"פ לחוד הוצרך לטרוח ולומר כל הפסוקים בלשון תרגום דלמה לו לטרוח דזה מיקרי עת לעשות לכך כתבו משום שהי' בקי בתרגום ר"ל כמו בלשון הקודש ותו לא הוי טירחא וא"כ שוב הי' אסור לו לומר בלה"ק דכיון שהי' יכול לומר בתרגום לא מיקרי עת לעשות ומזה הטעם לחוד שהי' בקי ליכא לפרש דא"כ למה נקט בכ"מ רב יוסף דוקא הלא התרגום כבר נתייחד מימי התנאים ומסתמא הי' הרבה בקיאים אלא ודאי שהוא הי' רגיל יותר בתרגום מטעם הנ"ל וק"ל ויותר נ"ל שמפרשי' שהביאו תוס' שם ודחו היינו נמי האוסרים שדחו תוס' כאן בד"ה ובידו ספר איוב שכ' ודלא כהאומרים דתרגום של כתובים רב יוסף עשאו ר"ל שהוצרך לעשות תרגום משום טעם שאסור לומר בע"פ וע"ז דחו תוס' שם שפיר כיון שלא הי' תרגום ודאי הי' רשאי לומר בע"פ משום עת לעשות אלא ודאי שהי' בקי בתרגום ר"ל וכבר הי' מימי התנאים וכמו שהוכיחו נמי כאן ושוב הוצרך הוא טפי לומר תרגום משאר כמ"ש וק"ל: בגמ' מתיב' היו כתובין תרגום וכל לשון וכו' עיין מהרש"א שהקשה לפי' רבותיו של רש"י לישני דמיירי בנביאים ואיני רואה אפילו קצת קושיא דודאי ראי' של רבותיו מיונתן כיון שעשאו ברה"ק כדמשמע במגילה משמע שמותר תרגום אבל שאר לשונות ודאי אין למידין מתרגום שתרגום הוא קדוש יותר שניתנה מסיני כידוע רק לרבותיו הוקשה אמאי שאמרו בגמ' היו כתובין תרגום לא ניתנו לקרות לכך מפרשין אכתובין וכן משמע בהדיא ברש"י בגמ' דנקט רק תרגום ע"ש ובמשנה שפירש כן אכל לשון משום דבמשנה לא נקט תרגום בפ"ע רק הוא בכלל כל לשון ודאי ע"ז כ' משום רבותיו אבל ודאי גם רבותיו לא שרי בנביאים אלא תרגום וכן מוכח בגמ' דנקט כמה פעמים תרגום ובכל לשון ולא נקט סתם בכל אלא ודאי שאין התרגום בכלל שהוא חביב יותר וא"כ אזלא לגמרי קושיתו דכאן נקט גם בכל לשון ודוק: ע"ב בגמ' בעא מיניה ריש גלותא וכו' עד והא ר"ה תנא מצילין א"ל אי תניא תניא הגם שסוגיא כזאת שכיח טובא בגמ' שמבעי' לי' והדר אותבי' כולם צריכין פי' וכאן נלע"ד לפרש שהי' מסופק אם יש סברא לחלק ביניהן שיהא יותר מעולה שלא בדיו מבכל לשון כיון שהוא בלה"ק כמו שאמר וא"כ אף דמצינו פלוגתא בלקרות ובהצלתן של בכל לשון אבל לא אשלא בדיו וא"כ מוכח מהברייתא דתנא מצילין שהוא לכ"ע כיון שלא מצינו חולק על שלא בדיו או נאמר שהוא גרע טפי מבכל לשון כיון שאינו מתקיים כמ"ש וא"כ למ"ד שם אין מצילין כ"ש שלא בדיו וא"כ פליגי תנאי גם בזה ושוב אין ראי' מברייתא דאתיא כהך תנא דמצילין

וע"ז אחר שפשט לו אין מצילין לא הקשה לו מברייטא דהא לק"מ כנ"ל אלא שאל לו דרך שאלה אם לא ידע מהברייטא או שידע ופשט לו מחמתתנאי וכמ"ש לכך לא קאמר איתיבי' והשיב לו שהאמת כן שלא ידע מברייטא ופשט לו מסברא אין לחלק ואיהו ודאי סבר כאבוה רב הונא אבל אי תניא נשאר תניא לכ"ע כסוגיין בכ"מ שאין לעשות פלוגתא במקום שלא מצינו בהדיא חולק בזה מפורש ויש אף סברא כל דהוא לחלק ודוק: בתוס' בד"ה היו כתובים וכו' עד וק' לרשב"א וכו' לכאורה קושיתם תמוה בר מן דין נמי קשה דמאי מיבעי' לי' כיון שידע מברייטא והאיך א"ש לפי' התוס' דברייטא מיירי לענין הצלה סוף סוף מאי מיבעי' לי' לענין להצילן כיון שידע מברייטא ואם נאמר שבשעת האבעי' לא ידע גם תוס' לא מקשים כלום אמנם כד דייקנן דודאי לפי פשוטו צ"ל כסוגיא בכל הש"ס דבעי' והדר אותבי' והיינו שגם מתחילה לא ידע אם היא ראי' נכונה או אם הברייטא בר סמכא ביותר הכא דאמר רב המנונא תנא משמע דלא מיתניא בי ר"ח ור"א לכך השיב לו אי תניא ר"ל לא בי ר"ח ור"א כיון דלא קשה עלי' בר סמכא הוא או אף אם נאמר שהתוס' מפרשים כמ"ש שהי' מסופק שמא תליא בפלוגתא הנ"ל ג"כ א"ש אמנם לומר שהי' פשיטא לו שאין קורין ודאי קשה טובא כיון שידע מהברייטא אף הי' בו כמה ספיקות הנ"ל האיך פשיט לי' להפך לכ"כ שאין לו פ'א אם לא נאמר כפירושם דהך ברייתא לענין הצלה איירי וא"כ פ'א רש"י שכתב לקמן דהך ברייתא סברה דניתן לכתוב נדחה בשתי ידים: אמנם לענ"ד נראה ע"פ סברא לעיל בסמוך יש לפרש בטוב דודאי הי' מסופק גם בניתן לכתוב ולקרות דאם תליא בפלוגתא הנ"ל אין ראי' מהברייטא והא דלא בעי' אם ניתן לכתוב ולקרות י"ל כסוגיין דעלמא דאם ישאל אם קורין התינח אם יפשוט לו דקורין ודאי גם מצילין מיהו שמא יפשוט לו אין קורין והברייטא תליא בפלוגתא דבכל לשון ועדיין ישאר הספק שמא מצילין דהא גם בכל לשון דאין קורין סבר רב חסדא מצילין משום בזיון רק אף דקי"ל כרב הונא מכ"ש רבה ברי' שמא הכא מודה כיון שהוא בלה"ק וא"ל א"כ מנ"ל לומר דאין קורין כיון שיש לחלק מנ"ל לא פלוגי אברייטא דילמא קים לי' דהך בריי' תליא בתנאי דלעיל או ידע מאיזה ברייתא אבל נתחכם לשאול לו מצילין ממ"נ יפשוט לו גם מקורין דאם יאמר אין מצילין פשיטא דאין קורין ואם יאמר לו מצילין א"כ החילוק סברא טובא לחלק בין לה"ק ובין בכל לשון וא"כ ודאי גם קורין כהברייטא כיון דלא מצינו חולק בפירוש ומהני תנאי דחולקין בכל לשון אין ראי' לכאן מה"ת לומר שיש איזה חולק ודוק היטב: בתוס' בד"ה מגילה עד שתהא וכו' עד וה"ה על הדיפתרא וכו' ה"נ לא חשיב לענין כשרות וכו' עיין במהרש"א שדחק א"ע לפרש פה וכן לקמן בא"ד שכ' וכ"ש ס"ת דנקראת כמה פעמים ספר הרבה להקשות ודחק בתירוץ וכפי' דברי התוס' ול"נ שמתפרשין דבריהם כפשוטן דודאי צ"ל לפירש"י למה תהא מגילה חמורה מס"ת די"ל ספר דכתיב גבי ס"ת הוא ספירת דברי תורה כמ"ש ז"ל בגט דכתיב בי' נמי ספר וכשר על הכל ואמרו ז"ל מי כתיב בספר ספר כתיב ספירת דברים ה"נ משא"כ במגילה כתיב בה בהדיא ונכתב בספר וזה טעם נכון לחלק ביניהם וזה הוא ודאי כוונת רש"י אמנם התו' הקשו בראי' גדולה וכתבו ז"ל דס"ת בעי' ספר ר"ל ולא ספירת דברים דא"כ למה יהא פסול על הנייר ומטלית ואח"ז כ' דש"ת דדיפתרא מיקרי ג"כ ספר וזה הוא החילוק בין מגילה לס"ת ע"ז כתבו וה"ה דמה"ת לחלק כיון דבעי' ספר כמו מגילה וכ' שפיר אע"ג וכו' ותרצה

להביא רא'י שע"כ יש חילוק ודחו ה"נ וכו' וכיון שאין רא'י ודאי אין חילוק וא"כ רא'י ראשונה טוב וע"ז כ' שפיר ועוד כיון דמגילה פסולה אדיפתרא כ"ש ס"ת דכיון דיש לנו רא'י מנייר דספר דס"ת הוא ספר ממש ולא ספירת דברים יש רא'י ממגילה גופא ודוק: בגמ' בעא מיני' רב הונא בר חלוב וכו' נ"ל פשוט שלא שמיע לי' לר"ה הנך ברייתות דמייתי לקמן בעמוד שלאח"ז ס"ת שבלה וכו' וכן ס"ת שנמחק אם יש בו וכו' דאל"כ מאי קמבעי' לי' ומ"ש המהרש"א די"ל בלה שאני אשתומם על המראה הא לקמן מייתי תכף ע"ז ס"ת שנמחק דלא בלה אלא ודאי דלא ידע גם מזה לא ידע וגם חילוק דבלה היינו לענין הגיליון כמ"ש רש"י שם אבל לענין קדושת הכתב מאי לי' בלה או לא הא הני אותיות לא בלו וגם הא דנקט פ"ה אותיות אם לא ידע הברייתות היינו דודאי ידע המשנה דמס' ידים ס"ת שנשאר בה פ"ה אותיות מטמא את הידים וכו' ושם תנן כתבי הקדש מטמא את הידים והכא תנן כה"ק מצילין מי אמרינן דשוין לענין זה או דילמא משום בזיון מצילין ואפי' לר"ה דלא חיישינן לבזיון היינו משום שלא נכתבו כדינן משא"כ כאן ואפשר דר"נ דפשיט לי' דאין מצילין היינו מחמת הברייתות וק"ל: שם ותיבעי' לך פ' ויהי בנסוע מ"ש המהרש"א דילמא במכונסות לא מיבעי' לי' לא ידעתי כוונתו דעיקר חילוק הוא ביש בה פ"ה אותיות אם מיקרי ספר במפוזרות וודאי הפלוגתא דידהו גם לענין טומאת ידים אבל בפחות דודאי לא מיקרי ספר אלא משום בזיון מיבעי' ליה מה לי מכונס או מפוזר וגם ממ"נ אי ס"ל כר"ה א"כ במפוזר אפי' ביש בו אין מצילין אי כר"ח מפוזר ומכונס שוה וק"ל: ברש"י בד"ה ללקט כאן תיבה וכו' ר"ל דודאי אית להו כר"ה ולא כר"ח דהוא רבי' דר"ח כמ"ש הר"י'ף וגם לפ"מ שאכתוב בסמוך הלכה כר"ה וא"כ במפוזר אפי' יש בה פ"ה אותיות הוי לי' למבעי' כיון שאמר ללקט לכך כ' רש"י תיבות ללקט וכמסקנת הגמ' לר"ה וק"ל בגמ' ר"ה אמר מכונסת וכו' נ"ל דאזלי לשיטתייהו דלעיל דלר"ה דאית לי' מאי שאין קורין אין מצילין גם כאן במפוזר אע"ג דיש לחלק כמ"ש לעיל הא פשיט לי' רב נחמן דאין מצילין ואין חילוק ולר"ח דאית ליה לעיל אע"ג דאין קורין מצילין משום בזיון כ"ש הכא דנכתבו בקדושה כדינן ולפ"ז א"ש טפי דפליגי כאן בהצלה ולא אמשנה דטומאת ידים דאפשר שם ר"ח מודה כיון שאינו ראוי לקרות במפוזר אין מטמא את הידים רק לענין הצלה פליג משום בזיון וא"כ שפיר פסק הרמב"ם גם פה כר"ה כדלעיל וק"ל: אמנם דברי הרמב"ם דלעיל לכאורה צ"ע שפוסק היו כתובין בסם ואינך וכו' מצילין אותן ע"ש בפ' כ"ג מה' שבת ומשמע שם דה"ה דקורין בהן וכפירש"י פה שהרי לפני זה בנכתבין בכל לשון פסק דאין מצילין ואין קורין אפי' בחול ואח"ז כ' היו כתובין כנ"ל מצילין משמעדה"ה קורין ובכתב שלא אשורית פסק שם להדיא דאין מצילין ואין קורין ואם כפסק בברייתא בשלא בדיו מ"ש באשורית וכן בספר משמע מדבריו דבעינן נמי בסת"ם שכ"כ בהלכותיהם דפסולין שלא בספר ומש"ה לא כתב כאן דסמך אשם והוא תמוה ונלע"ד לתרץ קושיות התוס' על רש"י מה שמחמת הקושי' הוצרכו לפרש פ'י אחר דברייתא מיירי לענין הצלה ודחו פירש"י נלע"ד לתרץ בטוב טעם בב' אופנים וממילא מתורץ הרמב"ם ההולך בשיטתו והוא חדא דודאי צריכין אנו לפרש איך מביא ר"ג רא'י מברייתא הלא בהך דבכל ל' לא קי"ל כותי' וצ"ל דאין מזה רא'י דמה שלא מצינו חולק מה"ת לומר דפליגי גם בזה ודאי פסקינן כסתם ברייתא וא"כ לק"מ דודאי אף בספר כיון שמצינו הנך ברייתות שמביאין

התו' חולקים וכן בכתב אחר הוי לא אשורית כמו בכל לשון כמו שכתב הרמב"ם וכן משמע בבבלי גופא דקתני שהספרים נכתבין בכל לשון ולא קתני להיפך במגילה אלא ודאי שהוא בכלל אשורית וא"כ כיון שמצינו שבכל לשון אין קורין ואין מצילין אלמא דבעינן אשורית מכ"ש עיקר כתב אשורית אבל בהך דשלא בדיו לא מצינו חולקים אף שהתו' הביאו שר"י פליג נגד ר' יהודא הך ברייתא עדיפא דהוא סתמא ומ"ש התוס' שלא מצינו חולק על ר' יהודא היינו שרוצים לפרש הך ברייתא לענין הצלה אבל לפירש"י והרמב"ם הך ברייתא חולקת והלכה כברייתא ולכך לא שאיל נמי ריש גלותא אלא משלא בדיו משום דדוקא בזה הל' כברייתא ודוק: שנית תמו' לי טובא אדברי תוס' שמקשים על פירש"י מהך דקתני כתבה על הנייר פסולה וכן אינך מאי קושיא הא לשון פסולה משמע שפסולה לקרות בה ולברך עלי' אבל מנ"ל לומר שאסור לכתוב על הנייר ולקרות ולשנות בה ביחיד הגע בעצמך אם ס"ת חסר אות א' מכ"ש תיבה היא פסולה ולענין הצלה וטומאת ידים אפי' יש בה פ"ה אותיות הוי ספר ומסתמא רשאי לקרות דאל"ה לרב חסדא לא היו מצילין וגם לא מצינו איסור כתיבה וקריי' בה הא לחז מ"ד כותבין מגילה לתינוק להתלמד ולמאן דאסר משום תורה תמומה ניתנה אבל איסור קריי' היכא שנמחק וגם אם כתב על הנייר או שלא בדיו מנ"ל לבד מבכל לשון מצינו שאסור לכתוב שאמר לא התירו שיכתבו וכן מצינו איסור קריי' לעיל בבבלייתא וא"כ דברי רש"י ורמב"ם עולין כהוגן ודוק: דף קטז ע"א ברש"י בד"ה מאחרי ה' וכו' עד התאו האספסוף וכו' והוא תמוה שהרי באמת כתיב זה מפורש אחר כמתאוננים וסמכן ומחמת זה ודאי לא ה' נראה לר"י בתוס' פירושו אמנם גם לפי' תוס' קשה זה איך סמיך אלו ב' פרעניות לכן נ"ל לרש"י ניחא כיון שעיקרו כבר רמזה והפסיק ביניהם אין לחוש במה שפירשו אח"כ בלא הפסק ועיין עין יעקב שהקשה ג"כ זה: בתוס' בד"ה ספרי מינים אור"י וכו' עי' במהרש"א מה שהקשה ותירץ בדוחק גדול ולענ"ד נראה דאין כאן קושיא דאם נאמר דסתמא דברייתא שם אתיא כר"ט דווקא ולא כר' יוסי וגם לא כרבנן דהכא שהוא ג"כ סתמא אין סברא אבל לומר דסתמא דשם אתיא כרבנן דהכא דהוא ג"כ סתם ברייתא אין כאן שום קושיא ודוחק אף דלא אתיא כר"י ור"ט כיון שהם רבים וגם סתמייהו שוין וק"ל: ע"ב ברש"י בד"ה תיק הספר ואע"פ שיש בתוכו מעות וכו' לכאורה משמע בגמ' דעדיין ל' אסיק אדעת' להביא ראי' ממעות עד לבסוף דאמר לקמן אם מצילין תיק הספר וכו' אע"פ שיש בתוכו מעות היינו לענין טילטול דס"ד להתיר עור אגב בשר שפיר ס"ד לדמותו אף בלא מעות דהתיק בעצמו אין בו מצוה ומטלטלו אגב ספר בחד טילטול ה"נ העור אף שאין בו מצוה אגב בשר והוא נמי תיק לבשר אבל הכא שאין שום אגב רק מלאכה אחת ממ"נ לרבנן דהפשטת בשר הוי גם כן מצוה הוי ראי' מספר לחוד בלא תיק ולר' ישמעאל לית כאן תיק ולא ספר שאין כאן צורך מצוה כלל אלא ע"כ דעיקר ראייתו ממעות אגב ספר שמותר צורך הדיוט עם צורך גבוה בבת אחת ה"נ מקשים אף לר' ישמעאל דהפשטת בשר אין בו צורך גבוה רק צורך הדיוט יהא מותר בבת אחת עם צורך גבוה לעד החזה אף דלכאורה הכא הוא הפשטה לעצמה אחר שהפשיט עד חזה כיון דסוף סוף הפשטה אחת הוא וכמו שם אין צריך להשליך המעות ה"נ אין צריך להפסיק ולהוציא אימוריו ודוק: דף קיז ע"א ברש"י בד"ה מי דמי תיק וכו' וגם בד"ה הכא האי עור וכו' עד שהבשר אסור לטלטלו לכאורה סותר ד"ע שכ' לעיל בעמוד הקודם

בסופו בד"ה לא נטלטל וכו' עד דבשר דומיא דספר ומותר לטלטלו וכו' אמנם כד דייקת לק"מ דמעיקרא ס"ד דרבנן לשיטתייהו לכך בבשר מותר לטלטל אלא דהגמ' מקשה מי דמי היינו דמקשה מאי אהדרו לר' ישמעאל כיון דאיהו לית ליה הך סברא דכבוד שמים גבי בשר כמ"ש המהרש"א דרך ה"א כן הוא ודאי האמת ברש"י והתוס' לא מקשים מן הראשון דאמר לא נטלטל עור אגב בשר דא"ש כמ"ש רש"י שם וגם מן השני לא מקשים דנלע"ד ברור מדלא כ' רש"י הך סברא דהבשר נמי אסור לר' ישמעאל אלא על מי דמי השני שאמר התם הוא בסיס לדבר האסור ולדבר המותר וכו' ולא כ"כ על מי דמי הראשון אלא ודאי דקושיא הראשונה אזלא אף לשיטת הרבנן דהבשר הוי דבר המותר אין ראי' משם דהתם אף תיק הוי דבר המותר לטלטל אף בלא דליקה שהוא בסיס ומיוחד לדבר המותר ואין בו שום איסור משא"כ הכא שהעור הוא אסור אף לרבנן מנ"ל להתירו אגב בשר ולכן נ"ל ברור שמה שאמר במי דמי הראשון הכא נעשה בסיס לדבר האסור היינו הבשר נעשה בסיס לעור קודם הפשט ואף עכשיו כיון שלא הופשט כולו וע"ז שפיר משני לא נטלטל עור אגב בשר אף שהעור אסור המעות דלשם נמי אסור אפ"ה לא נעשה התיק והספר בסיס להם וע"ז מקשה קושיא חדשה דמאי אהדרו לר' ישמעאל הא לדידאי כולו אסור כמו שכתבתי: אמנם ק' התוס' על מה שאמר במי דמי השני לא נטלטל עור אגב בשר והוא באמת קושי' גדולה על פירש"י אמנם גם פ' תו' הוא דחוק מאד וגם בר מן פירש"י לשון הגמ' הוא סותר א"ע מעיקרא אמר הכא כולו אסור ע"כ להדיא אמר שגם הבשר אסור ואח"כ תכף אמר לא נטלטל עור אגב בשר: אכן כד דייקנא הוא נכון מאד ע"פ פירש"י והוא דבאמת עכשיו הוא כולו אסור לר' ישמעאל אמנם אם מותר לטלטל תיק עם מעות לבד אע"פ שעכשיו כולו אסור רק משום שאח"כ נעשה מצוה ונציל בו ס"ת ה"נ אע"פ שעכשיו כולו אסור עכ"פ אח"כ בלילה נעשה מצוה באכילת פסח הבשר יהא מותר לטלטל עכשיו העור עם הבשר האסור אגב בשר שנאכל בלילה והוא ק"ו טוב מה התם עכשיו התיק עם מעות אין בו שום נידנוד מצוה וקדושה שרי אגב סוף מכ"ש הכא שגם עכשיו הוא עכ"פ קדשי שמים כנ"ל ברור ודוק היטב: בתוס' בד"ה מי דמי וכו' עד וא"ת אמאי לא קאמר וכו' עד וי"ל דאין נראה לו לחלק וכו' ר"ל דקי"ל לקמן גבי כלכלה ואבן בתוכה דלא מהני בסיס לדבר האסור ולדבר המותר אלא אם אין יכול לנער כגון שיופסד וכן שיהא ההיתר יותר חשוב והכא כיון דס"ד דיכול לנער וא"צ הוי כמו בסיס לדבר האסור לחוד נמי א"צ לנער ושרי אגב מצוה דאל"כ גם כשהספר בתוכו ליתסר דהא לא מהני ההיתר כיון שיכול לנער ודוק: ועיין במהרש"א שהקשה קושיא גדולה ותשובתו נשאר מעל דלמאי דמסיק הדרא קושיא ראשונה וגם קשה יותר האיך מביא ראי' תיק עם מעות לחוד דהוי נמי התיק אסור כמ"ש הוא מן תיק עם מעות וספר דהוי איסור והיתר אמנם בלא"ה כל דבריו דחוקים ובלא טעם כי התו' קפסקי וכתבו שאין נ"ל לחלק והוא מטעם נכון ע"פ הדין דלא מהני בסיס להיתר ואיסור אלא אם אינו יכול לנער וכמ"ש בגמ' ובכל הפוסקים ואפ"ה שרינן הכא צורך הדיוט עם מצוה ה"נ בבסיס לאיסור לחוד דמ"ש והוא נחית לחלק בדוחקים מה שהחליטו התוס' שאין לחלק: אמנם בעיקר קושייתו נ"ל לתרץ בטוב טעם והוא שלא הי' יכול לפרש דאהדרי לי' למילף עור אגב בשר שכולו אסור מן תיק ומעות וספר דהלא עכ"פ זה חמור שאין בו היתר כלל אלא שדינם שוה ושפיר הוי ילפי כמ"ש התוס' עכ"פ

האיך שייך ק"ו דאמרי אם מצילין וכו' לא נציל דמשמע שהוא לשון תימה וקו' הא אדרבא זה גרע וחמור והל"ל מה מצינו שמצילין וכו' לכך הוצרך לפרש דמעיכרא הוי לפי שם תיק ומעות לחוד מן תיק ומעות וספר במ"מ וע"פ סברת התוס' ואח"כ אהדרו לי' עור אגב בשר מן תיק ומעות לחוד דהוי שפיר ק"ו וכמ"ש לעיל דהכא גם עכשיו הוי קדשי שמים להתיר אגב בשר לאכול בסוף בלילה שהוא מצוה גדולה גבי פסח מהתם דמציל תיק ומעות לחוד אגב ס"ת שיניח לתוכו בסוף ומכ"ש לפי התוס' דאזלי לשיטתייהו שכ' לעיל דהבשר עכשיו כולו התיר רק שנעשה בסיס מחיים שהוא ק"ו טפי אלא שגם לפירש"י צ"ל זה התי' וכמ"ש ודוק: גם מ"ש המהרש"א לתי' עוד קושיא אמאי לא מקשה לעיל מ"ד התם אדהכי והכי נפלה דליקה אבל הכא לשדיני' וכ' לתרץ זה דהכא נמי לא מצי למשדינה פן יתלכלך הבשר לא הבנתי שותא דידי' הא ודאי קאי בפ"י התוס' והתוס' כ' בהדיא בד"ה אדהכי והכי ולעיל בד"ה פליגי דהכא מצי למישדנה דאל"ה הוי ר"י מודה דשרי: אמנם בעיקר קושיתו אין מקום דל"מ לפירש"י דמיירי שלא הופשט א"א למישדני' וכמו שנבאר בסמוך אך אף לפי התוס' לק"מ חדא שהרי כ' התוס' דהוי ס"ד השתא שיכול לנער גם המעות וגם מה בזה יכול לנער הוי כמו בסיס לדבר איסור לחוד הלא מקשה שהוי ממש בסיס לדבר האסור לחוד ומ"ש התוס' לעיל שלא יתלכלך הבשר היינו דלזה מיקרי תיק אבל ודאי יכול למישדי' ולהניחו במקום נקי כמ"ש התוס' כאן ודוק: בגמ' הכא אדמייתי לה לישדיני' ועיין בתו' שכ' וא"כ כשאינו מופשט וכו' וא"כ הוא מזה קושיא גדולה על רש"י שכ' לעיל בד"ה בתרתי פליגי דאסר ר"י לטלטלו אחר שהוציא אימוריו משמע שלא הופשט דפי' התוס' שעבר אין במשמע לשון רש"י וכ"ש הפי' שמיירי בתמידין א"א בפירושו וא"כ קשה מכאן: אמנם נלע"ד פירוש רש"י ברור ומוכרח ויתפרש יותר דברי הגמ' בריוח והוא דהנה לא מצאנו חילוק נכון בין תיק ומעות וספר לבין תיק ומעות לחוד לענין זה שמא בתוך כך שישדה המעות תפול דליקה שהרי גם שם עם הספר יכול לשדות המעות דרך ביאתו ולאחוז הספר עם תיק כמו התיק ומעות לחוד שצריך לאחוז התיק ולהפכו ולהתירו שיפול המעות וצריך לדחוק מאד לחלק ביניהם אמנם אין אנו צריכין לשום דוחק כלל דהא השתא קיימינן להקשות לשיטת רש"י דדילמא לא שרי רבנן שום איסור טילטול משום כתבי הקודש דהא דשרינן לטלטל תיק עם מעות וס"ת היינו משום דהוי בסיס לדבר אסור ומותר וא"א לנער האיסור משום דאדהכי נפלה דליקה ואז גם בשאר דברים ובלא דליקה מותר לטלטל עם האיסור והיתר כדאמרינן בריש נוטל בפירות המטנפין שאז יופסדו הפירות אם ינער שאז שרי לטלטל הכלכלה פירות עם האבן אבל להביא תיק ומעות לחוד להניח הספר לתוכו אף שא"א לנער אסור שזה לא מצינו היתר בבסיס לאיסור לחוד להתיר לטלטל עם האיסור להניח היתר לתוכו אף אם א"א לנער והיינו דקאמר אבל הכא לישדנהו ואף אם בתוך כך יפול דליקה והא דקאמר לישדנהו ופירש"י דרך ביאתו היינו שצריך לישדנהו דרך ביאתו ואסור לטלטל כך והא דלא אמר סתם אסור דעכ"פ צריך לישדנהו כי שמא לא יפול דליקה בתוך כך ויציל כתבי הקודש או אפשר אם לא הי' יכול לגמרי לשדות והי' ודאי נפלה דליקה הי' ודאי שרו לטלטל דאין לך שבות עומד בפני כתבי הקודש ואפי' לכבות הביא הר"ן בשם ירושלמי דשרי לר"ש היכא דודאי ישרפו אבל כיון שיכול לנערם משום דאפשר יפול דליקה בתוך כך לא שרינן כיון שהוא

אסור לחוד א"כ ה"נ גבי פסח אף דלא אפשר לנערו שאינו מופשט עדיין אלא עד החזה לפירש"י אפ"ה אסור דרש"י אזיל לשיטתי' שמפרש לעיל מ"ש בגמ' הכא כולו בסיס לדבר האסור כפשטי' שהעור והבשר אסורין לטלטל ובבסיס לדבר האסור לחוד לא מהני מה שאינו יכול לנער וא"כ לק"מ לשיטת רש"י: אבל התוס' אזלי לשיטתייהו שכתבו לעיל שהבשר שרי לכ"ע לטלטל ומ"ש בגמ' כולו בסיס לדבר האסור היינו שנעשה ביה"ש בסיס לדבר האסור כולו שהי' אז חי ופריך הגמ' שגרע מתיק ומעות וספר אבל עכ"פ עכשיו מיקרי ג"כ בסיס לדבר המותר כיון שמותר לטלטלו את הבשר כמ"ש התוס' לעיל לכך אסקי שאם אינו יכול לנערשרי לטלטל עור אגב בשר לכ"ע דהוי כמו בסיס לדבר אסור ומותר והא דדייקי נמי גבי מעות דאם הי' א"א לנער הי' מותר לטלטל עם המעות לחוד היינו נמי לשיטתם דלעיל דמשום בזיון קדשי שמים מודה ר' ישמעאל דמותר לטלטל הבשר וגם העור עמו אם א"א לנער ה"נ משום בזיון כה"ק אם הי' א"א לנער הי' שרי כדי להניח בו כה"ק הוי כמו בסיס לדבר האסור ומותר ודייקי מלישנא דגמ' כן משא"כ לשיטת רש"י כמ"ש ודוק היטב: ברש"י בד"ה כדאמרין מעיקרא וכו' עד דכל פעל ה' למענהו יפשיט נ"ל ברור דה"פ דבשלמא לענין טילטול דהוי עור ובשר לחוד שפיר מקשה דלר' ישמעאל הוי כולו אסור כמ"ש רש"י לעיל אבל לענין הפשט דמפשיט הבשר עם אימורין בבת אחת דלאימורין אף ר' ישמעאל מודה דשרי משום כל פעל ה' למענהו להפשיט כדאמרין לעיל והוי אימורין צרכי גבוה רשאי נמי להפשיט הבשר דהוי צרכי הדיוט לר' ישמעאל עם האימורין דהוי צרכי גבוה בבת אחת וה"נ ליכא למשדנהו וא"ל שיפסיק מלהפשיט דכיון דהוא הפשט אחד וגם מיקרי ליכא שהות עכ"פ משום טעמים דלעיל שלא יסריח ואידך ודוק ודלא כמהרש"א שהבין דכל פעל קאי אבשר ע"ש שהרי רש"י כתב בהדיא דראי' ממעות דהוא צרכי הדיוט עם צרכי גבוה שהוא הספר ה"נ להתיר הפשט הבשר שהוא צרכי הדיוט עם צרכי גבוה שהוא אימורין משום כל פעל והיינו דאל"ה אף האימורין לא הי' רשאי להפשיט שהי' יכול לקחן קודם הפשט כדלעיל בגמ' וגם לדבריו איזה צרכי הדיוט וגם מאי צריך ראי' מתיק הוי להו להקשות מכל פעל כמו שמקשה הגמ' לעיל וגם לפ"ד דרבנן מקשים דגם בבשר שייך כל פעל הוי כולו היתר מאי מקשה לעיל ודוק: בתוס' בד"ה דשקיל וכו' עיין במהרש"א שכ' וה"ה דהמ"ל בפלוגתא לא קמיירי ר"ל אבל שלילות דברי התוס' שאכתי לא צריך להך סברא דבפלוגתא לא קמיירי דברזי לא הוי אפי' שבות עד שכ' דלרבנן שרי להפשיט לגמרי כתבו באמת דא"כ להך סברא הדרא קושיא קמייתא לדוכתא כמ"ש לקמן וא"ת ליחשב וכו' ר"ל הדרא קושיא והוצרכו לומר בפלוגתא לא קמיירי אמנם לפ"ז ק"ק ק' המהרש"א שכ' וע"כ צ"ל כן דאל"ה למאי דפליגי בטילטול ר"ל במופשט כולו לשיטת התוס' א"כ לתירץ הראשון ג"כ צ"ל כן ונ"ל לפרש משום דזה אף בתמידין ומוספין הוא כמ"ש התוס' לעיל ולא שייך לפסח דהא בפסח לא משכחת לר' ישמעאל ומה שהניח בק"ק דליחשוב בלא הופשט כולו הטילטול והוא אליבא דכ"ע וכו' ויש ליישב נראה כוונת ישובו דהוי ג"כ בפלוגתא דלרבנן היו מפשיטין כולו אמנם בלא"ה לק"מ דהא לא מיקרי דחי' דהיכי דהוי בסיס להיתר ואיסור וא"א לנער שרי לטלטל בכל מקום כמ"ש גבי כלכלה ואבן בתוכו וה"נ כן כמ"ש התוס' לעיל דבשר הוי היתר ועור אסור והא דאמר לעיל שכולו אסור היינו ביה"ש כמ"ש לעיל לשיטת התוס'

והוא מוכרח ודוק: בגמרא ועוד לרבנן נציל לתוכו או"מ וכו' וברש"י בד"ה זהו מבוי שאינו מפולש עמ"ש פירושו במשנה: ע"ב בתוס' בד"ה הא דתניא וכו' עד אומר הר' שמואל בשם ר"ת וכו' נ"ל לפרש המשך דבריהם אלו לכאן שמפרשים דבריהם שלא תימא די"ל בדרך יותר נאות והוא דמתניתן מיירי בנשברה לגמרי וכבר נשפך כל היין לארץ לכך אין מתירין אלא מזון ג' סעודות דאיכא טירחא להציל מן הארץ לא התירו לטרוח אלא לצורך שבת וכן משמע מלשון רש"י ריש פרקין גבי כתבי הקודש שכתב ולא התירו אלא טירחא וכו' משמע דמשום כתבי קדש התירו טירחא ולא משום הפסד ממון לחול וכן מצינו כמה פעמים שאסרו טירחא בשבת וי"ט וכן משמע לשון משנה דאמר אין מצילין משמע משום טירחא דהצלה משא"כ בברייתא זאת שאמר מביא כלי ומניח תחת' משמע לפי פשוטו שהוא רק נסדקה החביות ומניח תחת' שיפול היין לתוכו אפ"ה כשמלא הכלי זאת אסור להביא עוד כלי לקלוט מן החביות או לצרף לחביות שפיר מקשה מ"ט דליכא טירחא שזב לתוכו מעצמו ע"ז כתבו שא"א לפרש כן שאומר הר"ש בשם ר"ת דכה"ג שרי באמת וע"כ ברייתא נמי מיירי כמ"ש רש"י דמניח תחת' וכן קולט ומצרף היינו תחת הגג דאיכא נמי טירחא ובאמת למזון שלש סעודות שרי אף לקלוט ולצרף והא דתני מניח תחת' לומר דאפ"ה יותר מג' סעודות שרי להציל בכה"ג כמ"ש בגמ' דף ק"כ ע"א והא דבאמת לא אסרו משום טירחא יותר מג' סעודות היינו משום הפסד ממון לא אסרו טירחא היכא דליכא לבוא לידי איסורא דאורי"י כמו שמצינו לקמן בדליקה התירו לומר וכו' וכן מצינו בפוסקים שהתירו כמה דברים משום פסידא והא דכתב רש"י לעיל בריש פרקין שהתירו טירחא משום כתבי הקודש היינו שהי' לנו לאסור טירחא משום גזירה דילמא אתי לכבוי כמו דאסרינן בשאר דברים קמ"ל דמשום כתבי הקודש לא גזרו מכמה טעמים המובנים למבין ודוק: ובזה הסברא שכתבתי יתפרש היטב דברי הגמ' דקא' אביי לרבא אלא הא דתניא נשברה וכו' מאי שייך האי קושיא לרבא גם זולת תירוצו קשה טפי גם הכא גם שם אמנם לפמ"ש א"ש דאי לאו תירוצו דרבא ה"א דטירחא אסרו וא"ש גם שם אבל לרבא דלא אסרו הטירחא קשה שם והא דהקשה המקשה י"ל נמי דפשיטא לי' דאין לאסור טירחא במקום פסידא וזה מדוקדק בלשונו מכדי בהיתרא קא טרח ור"ל דאין כאן איסור אלא דקא טרח נציל טפי ר"ל משום הצלה מפסידא נתיר טפי ואפשר שזהו ג"כ דברי רבא ולא מקשה אחר כמ"ש התוס' סוגיא זו בשאר מקומות ודוק: בגמ' ת"ר הצל פת נקי' וכו' נ"ל דמהכי הוציא הרב"י דין שכתב אף שיש לו מזון הרבה סעודות רשאי להציל ג' סעודות מדלא אמר יש לו פת נקי' וכו' אלא דוקא כשהציל כבר וחכמים לא התירו יותר אבל כשיש לו רשאי להציל כיון דחכמים לא גזרו בג' סעודות וגם לא בהיל כיון שאינו רשאי להציל יותר מג' סעודות אע"ג דלא קי"ל כר' יוסי במה שאמר לעולם מצילין מזון ג' סעודות היינו ששם לא התירו חכמים כך מתחילה יותר אבל הכא לא פלוג ודוק וגם קצת ראי' מאומר לאחרים ודוק: בתוס' בד"ה שהיא חכמה ואינה מלאכה וכו' עד הוי לן למישרי משום ג' סעודות אע"ג דלחצרשאינה מעורבת אע"ג שהיא מדרבנן לא שרינן אין לדמות שבותין להדדי וק"ל: דף קיח ע"א ברש"י בד"ה אלא הא מני ר"ע וכו' עד א"ל כרבנן וכו' ר"ל וא"צ לתירוצא דלעיל אבל ודאי הדין דין אמת לרבנן דאם אין לו אלא י"ד סעודות אוכל סעודות מ"ש בשבת אחר מנחה סמוך לערב אף לר"ע דהכא ל"ל עשה שבתך חול כיון

דיכול לקיים ג' סעודות בלא הצטרכות לבריות וכ"כ הרמב"ם בפ"ה המשנה וכו' המ"א בסי' רמ"ב דס"ל להרמב"ם דגמ' לא אמר הא מני ר"ע אלא לר"ח ע"ש ואין צורך ודוק: בתוס' בד"ה במנחה וכו' עד מכאן משמע וכו' נראה פשוט דמתניתין לא מוכח די"ל דכבר אכל בשחרית וצ"ל לאכול במנחה סעודה רביעית אבל הכא מסיק דמתניתין דלא כר"ח וע"כ מיירי דלא אכל וק"ל: בא"ד ומיהו מהא דאמרינן בפסחים אין ראי' וכו' והא דלא הביאו עוד ראי' מכאן בסמוך דקא' בגמ' דאמרינן לי' מאי דבעית למיכל באפוקי שבתא אוכלי בשבתא ופירש"י סמוך לערב ולא תצטרך לאכול בלילה והוא מוכרח דאל"כ קשה כמו שמקשה בסמוך וכולי יומא בתענית מותבינן לי' ה"נ קשה וחצי יום ולילה בתענית מותבינן לי' וא"כ מוכח דזמנה סמוך לערב י"ל דהטעם אותם שמחלקים הוא כמו שמביא הטור בסי' רצ"א בשם ר"ת בשם המדרש שאין לאכול בין מנחה למעריב וגם סמוך למנחה אין לאכול משום תפילה וזה למאן דאפשר אבל עני זה יאכל בין המנחה למעריב ולא ישגיח על המדרש כמו שכתב רש"י לתרץ שם מהא דאמרינן לעולם יסדר אדם שולחנו במ"ש וכו' וק"ל בא"ד כיון שאוכל הכל בשחרית חשיב סעודה לכאורה קשה לפ"ז הוי להו לתוס' להביא ראי' לדחות דיעה מרישא דתני בלילי שבת ג"ס וכן בשחרית ב"ס למה לי' הא אין צריך אלא לב"ס כמו שם בפסחים וכן בשחרית א"צ אלא לסעודה א' אמנם לק"מ דבאמת ראיות תוס' מכאן מכל המשנה לדחותם והא דנקטי מסיפא דבקשו להוכיח ג"כ שזמנה אחר מנחה לאפוקי מר"ת שכ' בשם המדרש שלא לאכול אחר מנחה וזה לא מוכח מרישא ומציעתא דה"א שזמנה בחצות וקודם מנחה עכ"פ כר"ת אבל מהכא מוכח שזמנה אחר מנחה מלשון במנחה מצילין וע"כ שלא אכל ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא לי אמאי לא מביאין ראי' מוכרחת מהא דמקשה לרבנן חמיסר בעינן ואי מחלקת סעודה שחרית וע"כ א"צ לזה אלא חד סעודה כמו שמוכח מהך דפסחים א"כ אין צריך אלא ארביסר אמנם זה יש לדחוק דבאמת גם מזה מוכח אך יותר קשה טובא גם באמת לפי מ"ש התוס' לדחות דעת זאת היינו ודאי לרבנן דא"צ אלא ג"ס אבל לר"ח דבעי ד"ס ודאי מסתבר כדעת זאת שיחלוק סעודת שחרית וגם אחר מנחה יאכל ואף אם תאמר שאינו מוכרח די"ל שעושה הסעודה בזמן אחר עכ"פ יש לומר כן וא"כ מאי מסיק פה הגמ' מתניתין לא כר"ח וכן לקמן בי"ד סעודות וכן בעני העובר בכולם מאי קשה הא לר"ח נמי א"צ אלא ג"ס ויחלוק סעודת שחרית לשתים ונלע"ד דזה באים התוס' לתרץ במ"ש ועוד אר"י שאסור לעשות כן וכו' א"כ ע"כ גם לר"ח צריך סעודה ד' בפ"ע ובזה מתורץ מה שהביא ב"י בשם הרא"ש בסי' רצ"א לדחות דברי התוס' דלא הוי ברכה שאינה צריכה כיון שצריך לעשות כן לכבוד שבת לקיים סעודה ג' הוי ברכה הצריכה ולפמ"ש הוא מוכרח מהגמ' מכל הסוגיא ודוק אמנם היא גופא קשיא מנ"ל להגמ' להקשות ולמה יאסר לעשות כן הא סברת הרא"ש נכונה בפרט למאן דלא אפשר לכן נ"ל לפרש כל שלילות דברי התוס' ויתורץ כמה דיקדוקים חזא מ"ש לעיל למה לא כתבו זה אמשנה וגם להוכיח מרישא וגם מאי בעו בזה שכתבו מפסחים אין להוכיח וגם בעיקר דבריהם מאי בעו פה לפסוק דין מה שאין נוגע לפירוש הגמ' וגם האי דועוד אר"י מאי בעו ומאי שייך אחר הך דפסחים ולא לעיל מיד וגם ק' הרא"ש הנ"ל על דברי ר"י וגם היתור ל' בתוס' מכאן מוכח דזמן ס"ג וכו' ודלא כאותן וכו' שהוא יתור קצת אכן נלע"ד לפרש דברי התוס' שהם רוצים להוכיח שזמן ס"ג הוא

לכתחילה אחר המנחה וגם בדיעבד אם עשאה בשחרית שחלק סעודת שחרית לא יצא אף ידי ג"ס וזה לא מוכח ממשנה על דיעבד ואף לכתחילה היינו יכולין לומר הרוצה לעביד כמר עביד וכו' ובמשנה מיירי שלא אכל גם בשחרית כמ"ש בגמ' שלא אכל אמנם מכאן י"ל מהמשנה והסוגיא שנאמר עלה פה בגמ' מתניתן דלא כר"ח וכן מכל הסוגיא שמקשה על ר"ח מוכח שזמנה לכתחילה אחר מנחה כפשט לשון משנה ודלא כאותם שמחלקים ר"ל שאף בדיעבד לא יצאו אותם שמחלקים סעודת שחרית דאל"כ יפלו כל הקושיות על ר' חזקא ועל רבנן כנ"ל וש"ת דילמא אף אם מחלק סעודת שחרית צריך מזון שתי סעודת לשחרית וא"כ אזדא להו כל ההוכחה דמקשים בגמ' שפיר כל הקושיות וכל הסוגיות ע"ז כ' התוס' ומיהו מפסחים וכו' עד חשיב כסעודה אחת וא"כ יוקשו כל הקושיות וע"כ לומר דאף בדיעבד לא יצא ידי סעודה ג' בזה שמחלק ונחשב גם לענין זה סעודה אחת ואלת"ה מוכח מפסחים דאף אין יוצא בדיעבד דאל"כ ישייר על ג"ס דזה ודאי הוי כמו דיעבד כיון שא"א לאכלה במנחה וא"כ ממ"נ מוכח דאף דיעבד לא יצא ובאים התוס' לפרש בזה סוגית הגמרא שלא תקשה עלה מאי קול הרעש הזה לימא דחולק סעודת שחרית והגמ' גופא מוכיח מהמשנה להקשות וכו"ל אך עכ"פ קשה דילמא כל זה למאן דאפשר אבל לעני יעשה כן לחלוק וא"כ מאי מקשה וע"ז כ' התוס' ועוד אר"י ושוב א"א גם לעני דאסור משום ברכה לבטלה ושוב לא יקשה ק' הרא"ש דכיון דכבר הוכיחו שאף ידי סעודה ג' לא יצא ודאי הוי ברכה לבטלה ודוק היטב: בתוס' בד"ה מככר בפונדיון וכו' עד שאומרים שיעור אחר לכאורה תמוה שאין אומרים כלל שיעור אך נ"ל שמשמע שם שאינהו סבירא להו שאין קצבה לדבר רק משערין בכל אדם לפי מאי שהוא ופליגי במאי משערין וכ"מ שם בגמ' וכן פירש"י שם בגמ' וס"ל להתוס' דלדידהו גם הכא אין קצבה אלא נותנין לו ב' סעודות לפי מאי שהוא ובחול לחול ובשבת לשבת דלמה נקיל כאן ודוק בד"ה והא דתנן וכו' עד גמירא ועיין במהרש"א שהקשה שני קושיות חמורות וגם בר מן דין צריכין להבין דברי התוס' תכף בהתחלת דבריהם למה יצאו מפשוטו ופירשו שהמקשה מתחילה ידע מכל המסקנא שיש עמוסעודה ומלויין לו סעודה כמ"ש כ"פ ועי"כ הוצרכו לדחוק בסוף דבריהם למה לא נאמר כפשוטו שהמקשה לא ידע מכל אלה רק הוא הכל סברות חדשות וכדרך כל הש"ס אמנם נלע"ד לבאר את כל תורף דבריהם וממילא לא יוקשה שני ק' המהרש"א והוא שיסוד דבריהם בנוי על שלפי פשוטו קשה טובא דמקשה על התירוץ של ר"ח וכי אזיל בריקן אזיל מאי שייך הקושיא לכאן ולר"ח בלא"ה קשה על הברייתא בין על הרישא דקתני לעני העובר ב' סעודות שיאכלם א' ביום וא' בלילה כמ"ש רש"י ותוס' לקמן וכי אזיל בריקן אזיל וכן על סיפא דשבת נותנין לו ג' סעודות ודאי שיאכלם בשבת והאיך ילך ריקם אלא ודאי שהמקשה מתחילה ידע שיש לו תמיד סעודה עמו ולכך לא אזיל ריקם רק אמאי דמשני שאוכלה מקשה זה א"א וכי אזיל בריקם לכך התחילו תוס' תכף מתחילה זה החשבון מה שהביא ויוליך אלא שהתחילו מקושיא חדשה מה יאכל בע"ש וא"ת שיאכל מה שהביא זה א"א שהרי ידע המקשה מזה וכי אזיל ריקם ואח"כ כתבו ומיהו איכא למימר וכו' עד צריך ד' והוא תמוה מאד כמ"ש המהרש"א וחוזן מזה אמנם לדרכינו יתפרש ממילא בטוב טעם והוא שכ' ומיהו איכא למימר דלעולם יתפרש הכל כפשוטו שהמקשה לא ידע מהבאה ולא מהולכה והבין הכל כפשוטו והא שלא הקשה תכף חוץ

מהפילפול שבכאן וכי אזיל בריקם י"ל באמת שהקושיא וכי אזיל בריקם הוא מקשה חדש ולא קאי כלל על פילפול שלמעלה אלא שמקשה אהך ברייתא כולו ארישא ואסיפא בין לרבנן בין לר"ח אע"ג שהוא קצת רחוק דמשמע שהוא סוגיא אחת כיון שהוא מוכרח והשתא א"ש הכל והוא שמשני לר"ח הא דאיכא בהדך אוכלי' ר"ל בשבת ולא בע"ש כמו שמתרץ לעיל לר"ח והא דלא מקשה וכי כולא יומא דע"ש בתענית יתיב כמו לעיל ז"א דלמה לו להקשות רק לר"ח טוב לו להקשות לד"ה אדרבא אם הי' מקשה כך לר"ח הוי קשה דמשמע לרבנן ניהא ובאמת קשה לכ"ע לכך מקשה זה ובהתירוץ יתורץ לכ"ע לכך הקשו תו' שאף באמת אינו מתורץ לר"ח ולכך נראה לר"י פ"א אחר ולפ"ז מתפרש בטוב וזה הקושיא של וכי אזיל הוא רק לר"ח וא"כ מוכרח שהמקשה ידע מהכל וא"כ קשה מאי משני כגון דאיכא סעודה בהדיא וכו' הלא המקשה באמת ידע מזה רק מהלויית סעודה לא ידע והוי לי' רק לשנוי דמלוינן וכו' רק הוצרכו התוס' לפרש שהמתריץ טעה והוכיח לעצמו שהמקשה אינו יודע מהבאת סעודה ובאמת הוא טעות ומה שהקשה וכי אזיל וכו' אינו קושיא חדשה רק מפרש דבריו שלמעלה ודוק ומה שהקשה המהרש"א לא קשה מידי דהאיך הי' עולה על לבו לתרץ כן שיאכלה הלא ידע כבר מזה שלא יהלך ריקם כמ"ש התוס' אלא ודאי שידע שמלוינן לו סעודה א"כ מאי מקשה אלא כמו שפי' התוס' מוכרח וגם י"ל קושית התוס' על הלשון דאמר כגון דאיכא סעודתא בהדיא ולפי' המהרש"א הלא ידע מזה והל"ל רק דאמרינן לי' הך סעודה דאיכא בהדך אוכלי' אלא ודאי כפי' תוס' אף שבאמת ידע מתחילה מזה המתריץ טעה והבין שלא ידע ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה אלו היו אומרים עלה לדוכן וכו' לא ידע ר"י מאי איסור יש וכו' על מה שהקשה הרמ"א בד"מ על זה מפ"ב דכתובות שאמרו שם שיש איסור עשה וכו' כבר תירץ רמ"א וט"ז ומהרש"א ובפרט המ"א תי' בטוב טעם דר"י אזיל לשיטתיה ופליג אף אני אמרתי שי"ל ששם מיירי בבה"מ דהוי כעין עבודה כמו דוכן של שיר ע"ש בתוס' אבל עכשיו איך יתכן לאסור לברך את ישראל אמנם קמתי משתומם על המאורות הגדולים שהעמידו דבריהם על דברי התוס' ולענ"ד נראה שודאי תירוצם מוכרח על הגמ' שר' יוסי שהי' עולה לדוכן ושם אמר שיש עשה דאורייתא בוודאי ר' יוסי לא הי' עובר ע"כ צ"ל כתירוצם או שיש חילוק או שר"י פליג אבל על דברי התוס' לא שייך תירוצם כמ"ש הט"ז דמנ"ל להתוס' לחלק אמנם נ"ל שעל דברי התוס' לק"מ שמה שנראה מדברי כולם שהר"י תמה על ר' יוסי שלא ידע מה איסור יש בזר העולה ור"ל מה משתבח ר' יוסי לא אוכל להבין דאדרבה מר' יוסי מוכח שאין איסור שאם הי' איזה איסור האיך הי' משבח א"ע שהי' עושה איסור כדי שלא יעבור על דברי חבריו הס מלומר כן על ר' יוסי וא"כ מאי תמה ר"י על ר' יוסי אכן נלע"ד לפרש דברי התוס' להפך והוא כיון שר' יוסי אמר שהי' עולה ודאי או פליג אסוגיא דלשם או שיש חילוק כמ"ש המפרשים והלכה כר' יוסי ומכ"ש בזה שהסברא הוא כן כמ"ש למעלה שאין סברא שיהא איסור לברך את ישראל ועל כן תמה ר"י על המנהג שנוהגין איסור לזר לברך למה אי משום הסוגיא דלשם הלא ר' יוסי כאן פליג וע"ז כ' אם לא משום הברכה שלא שייך לומר וציונו שהזר אינו מצוה והוי ברכה לבטלה אבל לישא כפיו למה נאסר ומנהגינו שאינו עולה כלל ע"ש תמה ר"י למה יעלה וישא כפיו בלא ברכה ובוודאי גם ר' יוסי הי' עושה כן כנ"ל לפרש דברי התוס' ואין שום קושיא עליהם ודוק.

דף קכ ע"א במשנה ברש"י בד"ה י"ח כלים וכו' עד ואינו פושטן וכו' ר"ל והך וחוזר ולובש אתאן לת"ק כמ"ש הרא"ש וזה יצא להם מהברייתא בגמ' דפליג ר"י אר"מ דלא אמר רק זה הדין דחוזר ולובש כמ"ש המהרש"א אף שיש לדחות כמו שנבאר בסמוך לדעת הרמב"ם צ"ל שהי' דוחק בעיניהם ול"נ שהוכרח להם זה מסברא מוכרחת והוא שבשלמא לת"ק דאית לי' דלובש כל מה שיכול ללבוש אף מה שאינו צריך א"נ קילו לבושים מאוכלים שאינו רשאי להציל אלא שלשה סעודות מה שצריך והוא מטעם שכתב הר"ן כיון שאינו מציל אלא דרך מלבוש אית ליה היכרא ולא אתי לכבוי א"כ גם בזה קילו מאוכלים שפושט וחוזר ולובש וכו' אבל לר' יוסי דסבר שאינו רשאי להציל יותר מ"ח כלים דהיינו מה שצריך ולא יותר א"כ סובר שדין המלבושים כדין האוכלים וא"כ איך יסבור שפושט וחוזר ולובש הא גבי אוכלים קי"ל הצל פת נקי' שוב אינו רשאי להציל ודוק: אבל הרמב"ם פ' כ"ג מה"ש פוסק כת"ק ופוסק שאינו פושט וחוזר ולובש משום שסובר שגם מלבושין שאינו רשאי להציל רק הצריך ע"ש ע"כ מפרש להיפך שר' יוסי אומר זה ולא ת"ק כמ"ש הכ"מ שם וצ"ל טעמו שכן לשון המשנה מתפרש בריוח כפשטו בלי שום דוחק וצ"ל הסברא מ"ש לרש"י והרא"ש אית ליה להיפך דודאי לכ"ע קילו מלבושים מאוכלים מטעם שכ' הר"ן כמ"ש אלא לת"ק אית לי' להקיל זה שיציל בפעם אחת הרבה אבל לא הרבה פעמים שכיון שיאריך זמן הצלה ישכח ואתי לכבויור' יוסי סבר דעדיף טפי לעשות היכר בכל פעם שלא להציל יותר מדרך מלבושו מחול אבל תרי קולי ודאי לא מקילינן ופוסק כת"ק והברייתא יש לפרשו אליביה בשתי פנים או שר' יוסי ג"כ פליג אר"מ כמו במשנה דר"מ אומר סתם לובש משמע כל מה שיכול ואיהו סובר י"ח ותו לא אבל בהא דפושט ולובש לא שמענו דפליגו וכמו דאית לי' במשנה ששרי ור"מ הוא דיעה שלישית שסובר דמקילין בהו תרי קולי או י"ל דר"מ ור' יוסי לא פליגי ור' יוסי רק מפורש דברי ר"מ דאמר סתמא וכן משמע לשונו דלא אמר כל מה שיכול ללבוש כמו במשנה ודוק ועפ"ז יתורצו דברי הרמב"ם התמוהים ואבארם תכף והוא.

כי פה בגמ' אמר מ"ש רישא דקתני לכם ומ"ש סיפא דקתני עמי ע"ש התירץ והרמב"ם כתב גם גבי בגדים באו והצילו לכם ואין זה אלא תמה וביותר תמה אני על כל מפרשיו ששום אחד לא הרגיש בזה אמנם לפמ"ש הוא מתורץ בטוב טעם שהנה על דברי הגמ' שמתרץ אמרי גבי מזונות וכו' אין לו פ'י לפי פשוטו וגם רש"י ותוס' לא פירש"י כלום אפס שהרב ר"ע מברטנורה פ'י בו ע"ש והוא דחוק בעיני ול"נ שהרמב"ם מפרשו בטוב טעם וכן נ"ל שרש"י מרמז זה הפ'י ברמז והוא שרש"י פ'י בד"ה מהפקירה קא זכו דהא הצילו לכם קאמר להו וכו' עליו הר"ן דאפי' לא אמר לכם זכו כמו המציל משלילותו של ים וכו' וע"כ גם רש"י סובר דאי משום לכם קא זכו לא יאמר לכם ולא יזכו דאטי ברשיעי עסקינן שלא ירצה להציל ממון חבירו אלא ודאי שגם רצה לפרש דברי הגמ' בהחילוק שבין רישא לסיפא והוא דגם שם בשלילותו של ים אמרינן שם היו בעלים מרדפין אחריהן אינו שלו ואמרינן שם וכן קי"ל אף אם הי' יכול להציל ע"י דחק גדול אינו יאוש דמצי למימר אני הייתי טרח ומציל וזה דברי הגמ' בכאן גבי מזונות דלא חזי אלא ג' סעודות וכיון שכבר הציל ג' סעודות שוב אי אפשר בשום פנים להציל והוי יאוש והפקר לכך אמר לכם שהוא שלהם מן הדין משא"כ בסיפא גבי מלבושים שיכול לפשוט

ולחזור וללבוש אינו יאוש דהא יכול לומר הייתי טרח עוד ולבוש ומוציא לכך אמר עמי ולא לכם שאינו שלהם וזה לשון הגמ' דחזי לכל יום להיות פושט ולבוש ואינו הפקר לכך אמר עמי ולא לכם וזה כוונת רש"י שכ' מהפקירא קא זכו דהא לכם קאמר ר"ל שמביא ראיה מדתנא לכם ולא עמי כמו בסיפא והיינו דהכא זכי מהפקירא כמו משלילות ים משא"כ בסיפא ובזה ממותק לשון המשנה משום פושט וחוזר ולבוש לכך אומר לאחרים באו והצילו עמי ולא לכם וא"כ הרמב"ם שפוסק בזה דפושט ולבוש ר' יוסי קאמר לה כמ"ש לעיל גם באו והצילו עמי ר' יוסי קאמר ואיהו פוסק כת"ק לכך כתב דאומר באו והצילו לכם ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד: אמנם בהרא"ש כתב ג"כ בהלבושים במשנה והצילו לכם והוא תימה גדולה שהוא נגד הגמ' כנ"ל וביותר שהוא מעתיק לשון הרי"ף ובהרי"ף ג"כ הגירסא עמי אכן ע"פ מ"ש יש לפרש בדוחק שהוא כ"כ אליבא דת"ק דלדידי זה שפושט ולבוש הוא לת"ק ולא לר' יוסי וכן משמע מלשונו שכ' אתאן לת"ק וזה דבואו והצילו לכם הוא לר' יוסי ובמשנה וגמ' קתני גם זה אליבא דת"ק ודוק: בגמ' והא תנא לי רישא ג"ס וכו' לכאורה הוא תמוה דהא במתניתן מפורש החילוק כיון שהוא בהצלה אחת דתני סל מלא וכן חביות ועיגול דוקא והי' נ"ל לכאורה שאין זה מקשן אלא הגמרא רוצה לפרש החילוק וגם הפלוגתא דר' אבא והבעי' דר"ה בדר"י אמנם אחר עיון בגמ' דאמר כאן בבא לקפל ומשמע לשון קיפול שמוציא כמה סלים בבת אחת ול"ל לומר כן לימא כאן בזא"ז וכן הבעי' מנ"ל לספוקי להחמיר לכן נ"ל ברור דפריך משום דלשון מצילין משמע אפילו הצלה אחת אפי"ה אינו מציל רק ג' סעודות ולכך פריך שפיר ואהא משני כאן בבא להציל ר"ל סל אחד כמו שהוא וליכא אלא טירחא אחת לכך שרי ושם מיירי בבא לקפל ר"ל שנוטל כמה סלים אף בהצלה אחת כיון שאיכא טירחא לא שרי רק ג' סעודות וע"ז שייך שפיר האבעי' שבאם נותן הכל לתוך סל אחד ואיכא ג"כ טירחא אי הוי כמו לקפל או כיון שמוציא בסל אחד שרי ודוק: בגמ' אמר רב אבא בר זבדא אמר רב אידי ואידי בבא לקפל וכו' לפום פשטי' הוא תמוה דהיכי מרמז זה במשנה דחילוק של רב הונא הוא מפורש במשנה ומי דחקו לזה וביותר לפירוש תוס' דלדידי ליכא חילוק כלל בין בא להציל בבת אחת או לא היכא מפרש הלשון סל מלא ככרות וכן עיגול וחביות הל"ל מצילין אפי' מאה סעודות ונ"ל שיצא לו מהא דקתני במשנה ולהיכן מצילין הכא ולא קתני לה לעיל גבי ג' סעודות דליהוי רבותא אליבא דרבנן דהילכתא כוותיהו אלא ודאי דשם מודים רבנן דשרי אף לשאינה מעורבת ואף אם נאמר דאסור לשאינה מעורבת עכ"פ לחצר אחרת מותר והכי קתני לחצר המעורבת היינו לאותו חצר: ועפ"ז מתורץ ג"כ לפירוש התוס' דנקט סל מלא ועיגול וחביות לרבנות דאפי' הני אין מצילין אלא לאותו חצר כדסיים ולהיכן מצילין ואע"פ שהוא דחוק קצת כיון שהוא מוכרח אליבי' ומצינו כן כ"פ בש"ס דנקט לרבנות ובאמת מש"ה בעי רב הונא ברי' דר"י אליבא דרב הונא וגם הרי"ף והרא"ש פסקו כרב הונא משום דפשט לשון משנה משמע כוותי' ודוק: אמנם עפמ"ש יתורץ היטב דברי הרמב"ם ולשיטתו יתבארו דברי הגמ' ברווחא שמעתא והוא דהרמב"ם כ' בפ' כ"ג מה"ש דלחצר אחרת הוא דאין מצילין רק שלשה סעודות וכל הדינין משמע דלאותו חצר מצילין כמה דבעי והוא דלא כהילכתא והרא"ש ופוסקים שפסקו כרב הונא ונימוקם עמם מדבא רב הונא ברי' דרב יהושע אליבי' וביותר תמוה שהוא בעצמו כתב תכף

החילוק בין בא להציל ובין בא לקפל והדין דסל מלא ככרות והפשיטות של הבעי' דרב הונא ברי' דר"י וא"כ מזכי שטרי לבי תרי ותמהנא על מפרשיו שלא הרגישו בזה אמנם לפמ"ש י"ל שנאיד מפ"י התוס' והרא"ש שהוקשה לו מ"ש לעיל למה נקט סל מלא ועיגול וחביות ואי משום רבותא דסיפא הוא דחוק וגם היכא שייך לומר אידי ואידי בבא לקפל כיון דאף בבא להציל הדין כן ומ"ש המהרש"א דר"ל אף בבא לקפל דחוק בעיניו וגם איך שייך לומר אידי ואידי בבא לקפל הא משנתינו מיירי מפורש בבא להציל דקתני סל מלא ככרות והיינו להציל וגם הוקשהלו למה באמת בעא רב הונא ברי' דר"י אליבא דרב הונא ושביק דרבי אבא אליבא דרב הא רב הונא תלמידי' דרב ואין הלכה כתלמיד במקום הרב ואי משום מ"ש למעלה קשה ארב לכן מפרש הוא דלרב הוקשה לו סיפא דלהיכן מצילין וכמ"ש למעלה למה לא קתני ברישא אלא ודאי תנא מילי מילי קתני מעיקרא תני מזון ג' סעודות מצילין אף לחצר אחרת דקתני סתמא ואח"כ קתני מצילין סל מלא ככרות כיון שהוא הצלה אחת ג"כ מצילין אף לחצר אחרת דקאי ארישא ואח"כ קתני עוד קולא להיכן מצילין אותן ר"ל אף הרבה סעודות אף בבא לקפל לחצר המעורבת ר"ל מבית לאותו חצר המעורבת לבתים דודאי רבי אבא אליבא דרב מפרש הך לחצר המעורבת היינו לאותו חצר דוקא אף לפי פשוטו ולפ"ז ממילא רווחא שמעתא דר' אבא אמר אידי ואידי בבא לקפל ר"ל אף משנתינו מיירי היתרא בבא לקפל והיינו הסיפא ולאותו חצר אבל לחצר אחרת דהיינו רישא ודאי מודה לרב הונא שיש חילוק בין בא להציל ובין לקפל כדקתני בהדיא וא"כ בעיא דרב הונא ברי' דר"י אזלא אף אליבא דר' אבא ולחצר אחרת וא"כ שפיר פסק הרמב"ם כרב דהוא רבי' דרב הונא ודוק: בתוס' בד"ה אידי ואידי בבא לקפל פי' הרב פור"ת וכו' נראה ודאי דאף הרא"ש סובר כן דאל"ה לא מוכח כלום מבעי' דרב הונא ברי' דר"י דהלכה כרב הונא ע"ש ונ"ל שזה אף כוונת התוס' להורות שהלכה כרב הונא ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה פותח ונועל כדרכו וכו' ע"ש מאי שהרבו להקשות ארש"י ונלע"ד דרש"י מפרש אחורי הדלת היינו סמוך ולכך אפי' ברוח מצוי' הוא מכבה וכנגד היינו מרחוק ולכך אינו רק מבעיר המדורה ברוח שאינו מצוי אבל לא מכבה עכ"פ ברוח מצוי' אף בנר אלא מקרוב דהיינו אחורי דלת ואפ"ה סבר הברייתא דאינו ודאי מכבה ורב סבר דודאי מכבה בסמוך אף בר"מ לכך לייט ונועל נמי אסור אם הי' פתוח שהי' ודאי מכבה א"כ הוא מבעיר בנעילה וק"ל: ומ"ש המהרש"א לשיטת תוס' אמאי לא תני אם הובערה ע"ש נ"ל דלק"מ דהאי תנא סבר דנידנוד שמן לא הוי כבוי ולא הבערה והיינו דבשלמא אם הוא מסתפק בודאי יכבה קודם וכן אם נותן בודאי ידלק יותר אבל כשמתרחק והדר יתקרב ע"י נידנוד וכן להיפך אינו פועל לא לכיבוי ולא להבערה ורב סבר דאפ"ה הוי כיבוי והבערה וא"כ הא דתני אם כבתה היינו אף שכבתה ממש אינו כלום כיון דלא היו מתכוין אבל על נידנוד לא שייך כלל אם כבתה דודאי מתנדנד וא"כ לא שייך כלל למיתני ואם הובערה דהא מיירי בנר דולק ודוק: בתוס' בד"ה והאמר רבה וא"ת וכו' וי"ל עד גמירא ע"ש דבריהם אלו תמוהין מאד מרישא לסיפא חדא אמאי לא הקשו מיד אהא דקאמר וכ"ת איפוך מתניתן למה לא נאמר איפוך ברייתא דחזי טפי לאפוכי ממתניתן וגם תירוצם תמוה מאד שתורף תירוצם שחדא קאמר וכ"ת עם התירוץ וטפי י"ל חסורי מחסרא מן איפוך קשה חדא מאי קאמר אפי' מפיך מתניתן לא א"ש אפי' הוי א"ש לא הוי מפכינן מתני' מקמי ברייתא

ועוד השתא אם מקמי ברייתא לאפוכי טפי י"ל חסורי מחסרא מכ"ש מקמי אפוכי מתניתן טפי י"ל ח"מ בברייתא ומה"ת להפך כלל המשנה כיון דידע די"ל טפי ח"מ ולא הל"ל אלא ח"מ ועוד למה כלל זה וכ"ת כיון דידע מהתירץ והוא עדיף טפי לכן נלע"ד ברור שהתוס' מפרשים דברי הגמ' שהכל הוא מקשן אחד זה הקושיא והתי' עם הקושיא שלאח"כ ורמי דרבנן ור' יוסי מן מחיקת השם וה"ק וכ"ת איפוך מתניתן ואז לא יוקשה ג"כ מן מחיקת השם וא"כ לא קשה דניפוך ברייתא דמוטב להפוך חדא מקמי תרתי ואף אם נאמר בברייתא ח"מ ולהפוך השני' הוי ג"כ ב' מקמי א' לכך היינו יותר מהפכין המשנה קאמר זה א"א מרבה בר תחליפא וא"כ ע"כ הברייתא מתהפכת ולא יתורץ הברייתא שני' וטוב לומר ח"מ וא"כ נשארה קושיא ורמי דרבנן אדרבנן וכו' ודוק:.

בגמ' א"ה ק' רבנן נ"ל לפרש דאל"ה ה' אמרי' איפוך הך ברייתא וק"ל: בגמ' חציצה תיפוק לי' משום דיו לכאורה הוא תמוה דזה קשה בלא"ה ונ"ל דהיינו מפרשין דמשום מן התורה מיעוטו ומקפיד אינו חוצץ רק מדרבנן ומשום מחיקת שם דהוי דאורייתא לא גזרו אבל השתא דאמרת דקפדינן אחציצה והיינו ודאי משום דמשני דגם מחיקה לא הוי דאורייתא משום דכתיב לא תעשון לא שרינן אף חציצה דרבנן וא"כ קשה מדיו אלא ע"כ דאף נגד איסור דרבנן לא קפדינן אחציצה דרבנן וא"כ מאי מקשת ודוק: דף קכא ע"א בגמ' אלא מהא ליכא למשמע מיני' ומשמע אלא דלר' אסי גמרא גמירי לה אמנם י"ל דאפ"ה ר' אמי הוציא דין זה ממשנתינו כמ"ש רש"י לתרץ דלא תיקשי במשנה רישא אסיפא דחדא דוקא ואידך אגב ע"ש וטפי מסתבר לומר דתני סיפא אגב רישא מלומר רישא אגב סיפא כמ"ש התוס' כ"פ ומאי שאמר ליכא למשמע מיני' היינו על מה שמקשה לימא מסייע לי' וס"ד שהוא הוכחה גמורה מפורשת וא"כ ק' על רב אמי מאי בא להשמיענו ע"ז משני שאינה הוכחה גמורה דמצינו ג"כ כמה פעמים דתני רישא אגב סיפא קמ"ל רב אמי דרישא עיקר שכן מסתבר כמו שמשני כ"פ דיוקא דמתניתן אתי לאשמועין ובזה מתפרש היטב הלשון מ"מ שכ' התוס' ר"ל אע"ג דרב אמי הוציא זה ממשנתינו ובגמ' מסיק דליכא למישמע ה"א דנדחה דינו לפי המסקנא כ' דאפ"ה לא נדחה דמסתבר כן וכמ"ש ודוק: ברש"י בד"ה שמעת מיני' וכו' ותיקשי לר' יוחנן וכו' נ"ל שבא לתרץ משום דלכאורה משמע הא דאמר במתניתן גבי קטן מפני ששביתתו עליהן היינו דכתי' לא תעשה מלאכה אתה ובנך כמו דקי"ל שמצוין על שביתת עבדו ובהמתו מהאי קרא וא"כ קשה מאי קאמר ש"מ מכאן על נבילות שאני שבת דגלי קרא כמו עבדו דודאי בשאר איסורין אינו מצווה וכן בהמתו לכך כ' וקשיא לרב יוחנן וכו' דמיירי ג"כ בשבת וכן מ"ש התוס' בד"ה ש"מ דאיסור דרבנן קי"ל אין מצוין להפרישו היינו אף באיסור שבת מיירי שם ומ"ש התוס' דמייתי התם ראי' מתינוק יונק י"ל שהוא ראי' על נבילות ולא על שבת כן נ"ל לכאורה כאן אמנם כד עיינא שם ביבמות מוכח דאין חילוק שהרי מביא שם כמה סיועת משאר איסורין לרב פדת שפוסק גבי שבת דאין מצוין להפרישו ואי יש חילוק מחמת שביתת שבת מאי ראי' וגם כאן הך דתינוק יונק מייתי ראי' על שבת וגם כאן מוכח דאין חילוק שאמר ש"מ אוכל נבילות ב"ד מצוין להפרישו היכי מוכח מכאן על נבילות ולומר שאין חילוק קשה הא כתיב קרא ומיני' יליף שביתת עבדו ובהמתו וכן הוא מפורש במדרש אתה ובנך ובתך אלו הקטנים או אינו אלא גדולים כבר מוזהרין הן ע"ש וצ"ע והי' נראה לי לומר דשביתת בנו דקרא איירי אם עושה עמו בידים

המלאכה כמו גבי בהמה דאינו אסור אלא לאו דמחמר ופירש"י בעלמא דדרשינן לא תעשה מלאכה אתה ובהמתך כא' וכן גבי שביתת כלים למאן דאית ליה דאורייתא בריש מכילתין אע"ג דהכלי לבדו עושה המלאכה בשבת מ"מ הוא נותן לתוכה בע"ש להעשות בשבת והוי ג"כ בידים וכן גבי עבדו ודאי ה"נ גם גבי בנו מיירי כה"ג דוקא אבל כשעושה מעצמו אין חילוק בין שבת לשאר איסורים אבל קשה דא"כ ל"ל קרא דאתה ובנך דהא היכא דספא לי' בידים גם בשאר איסורים אסור מן התורה כדאיתא שם ביבמות וגם מאי קאמר במשנה ששביתתו עליהם: ואם לומר דהיכא שעושה על דעת אביו אסר קרא או שאומר לו דא"כ מאי קשה לי' מכלל גבי נכרי וכו' הא קרא לא אסר בנכרי וגם שם משמע דדוקא קטן אוכל נבילות מעצמו איכא מ"ד אין ב"ד מצוין משמע אבל לומר לו גם בשאר איסורים אסור וצ"ע: אמנם הנלע"ד בזה הוא כן שיש ג' חלוקים בדבר דודאי בידים הוא אסור מן התורה בכל איסורים אבל לצווהו ולעמוד עליו או אפשר אף לומר אסור רק בשבת מן התורה מהאי קרא דומיא דמחמר ודאי אף בקול הוי לאו ובשאר איסורים מותר מן התורה וכן משמע הלשון שם ליספי לי בידים הוא דאסור ע"ש והא דק' אוכל נבילות אפשר דה"ה לומר לו ובא לאפוקי בידים או אפשר מדרבנן אסור לומר בשאר איסורים ובשבת דאורייתא לכך נקט במשנה ששביתתו עליהן כיון דמסיק דעושה על דעת אביו הוי כמצווהו כמ"ש רש"י בא התנא לומר שאף מדאורייתא אסור והא דמקשה גבי נכרי היינו כיון שהעושה על דעת הוי כמו אומר א"כ אף דגבי נכרי לא הוי דאורייתא עכ"פ מדרבנן אסור אבל היכא שקטן עושה מעצמו ולא על דעת אביו אין חילוק בין שבת לשאר איסורין לכך לפי ס"ד דמקשה דמיירי בלא דעת אביו שפיר מוכח מיני' לשאר איסורין ונבילות וצריך לומר לפי מאי דס"ד דמקשה דהך ששביתתו עליהן לאו דוקא דה"ה בכל איסורין אמנם דברי רש"י עכ"פ עולין כהוגן ע"פ סיגנון שכתבתי דקשה ליה מנ"ל להקשות דילמא אף בשעושה מעצמו יש חילוק והוא כיון דבשבת החמירה תורה באמירה גזרו רבנן אף בעושה מעצמו משא"כ בשאר איסורין דאמירה גופא דרבנן לא גזרו בעושה מעצמו לכך כ' רש"י וק' לר"י ביבמות דשרי אף בשבת ש"מ בעושה מעצמו אין חילוק וכמו שמייתי התם ראי' משאר איסורין לשבת ודוק היטב כי הוא ברור לענ"ד: אמנם אי קשיא בדברי רש"י הא קשיא לי טובא שכ' רש"י דרב יוחנן שרי לי' שם ביבמות ושם איתא דרב פדת הוא דשרי ידעתי גם ידעתי שזה אין תימה וכן מצינו כמה פעמים בש"ס חילוף אמוראים בגמ' ורש"י י"ל שהי' הגירסא לפניו כך או הוא באיזה מכילתא הוא זה המ"ד וג"כ כאן כתב רש"י דרבה בר בר חנה אירכס לי' מפתחות ושם איתא הגי' לפנינו רב יצחק בר ביסנא אירכס ליה זה לא קשיא לי מטעם שכתבתי וגם אפשר דרש"י גופא לא דק בשמא אמנם מ"ש רש"י רב יוחנן קשיא טובא דשם איתא להיפך דרב יוחנן ספוקי מספקא ליה אי ב"ד מצוין להפרישו אי לא ושם הוא ודאי ר' יוחנן הגי' שמביא ראי' מתירוצו שמשני גם כאן בעושה על דעת אביו ושם משני להיפך ע"ש וצ"ע גדול: ואפשר י"ל שרש"י כ' כאן שקשה לרב יוחנן אמאי מספקא לי' דילמא שרי במפתחות ליפשוט מכאן דאסור וכתב כן לפרש אמאי רב יוחנן מתרץ דברי ר' פדת כיון שלא סבר הכי כדאיתא שם ולכך מפרש דגם לדידי' קשה מאי מספקא לי' לכך משני בעושה על דעת אביו ולא מוכח וזיל הכא קמדחי לי' וכו' כדאי' התם ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה נהרגין בשבת קס"ד ואפי' אין רצין וכו' נ"ל תורף דבריו

דבאין רצין ליכא אפי' לספק פיקוח נפש אלא דלרב שמעון דליכא אלא איסור דרבנן לא גזרו משום אף שלא ימיתו עכשיו כדי שלא ימותו אח"כ לאחרים ומצוה לכלות המזיקין וכ"כ רש"י בהדיא בד"ה אמר ליה רבה לתנא ע"ש ולכך לרב יהודא שהוא מדאורייתא לא שרי משום זה כיון דליכא פ"נ בודאי עכשיו כמ"ש רש"י וכן מ"ש רש"י בפ"י הברייתא דאלו ה' סתמן הורגין לאו עכשיו אלא דסתמן הורגין אח"כ לאחר לכך שייך חילוק זה לר"ש ולא לרב יהודא ולכך הוצרך לפרש דהך שינויא ברצין אחריו לא קאי אברייתא דלא כפי' התוס' דברצין לרב יהודא אין חילוק בין סתמן הורגין דלא יהא אלא ספק פ"נ ג"כ דוחה שבת כיון שהם מזיקים ודוק: ומה שהקשו תוס' על פירש"י בד"ה ברצין אחריו ע"ש נ"ל דלק"מ שרש"י מפרש דרבה בר רב הונא לא ס"ל כרב יוסף אלא כר' ירמי' דהך ברייתא משבשתא וריב"ל אליבא דר"ש שרי בכל המזיקין וסובר כר"ש ורב הונא נמי סבר כר"ש מדאמר שלמתינהו לכולהו ולא אמר חייב חטאת וגם התנא לא אמר אלא דאין רוח חסידים נוחה הימנו אלא דסברי כרב יוסף וכהך ברייתא דלא שרי אלא בחמשה וכן הך בעיא בגמ' גבי ניותי היינו נמי אליבא דר"ש אלא בעי אי ס"ל כר' ירמיה או כרב יוסף אך קשה דהא ה"י ודאי ר' בא"י והוא נחש שבא"י הוא מן החמשה לכן צ"ל דבעי אם ס"ל כר' יהודא או כר"ש אמנם ר' ינאי ודאי ס"ל כר' ירמי' אליבא דר"ש לפי מאי דס"ד וכן למסקנא דדורסו לפי תומו לכאורה הוא אליבא דר"ש וכר' יוסף דלרב יהודא נראה לא שרי לפי תומו וא"כ אף לפי המסקנא מוכח דשפיר עביד שהרי ה"י מהחמשה כנ"ל רק דחי לענין צירעה ונחשים ועקרבים והוא דוחק דמשמע דדחי הפשיטות לכן נ"ל כמ"ש רש"י דאף לר"ש שרי לפי תומו כיון שאינו מתכוין ואף דרב יהודא סבר דבר שאין מתכוין אסור נ"ל כיון דאינו רק מדרבנן והכא לא גזרו כמ"ש רש"י ומדבריו אלו נראה שמפרש דבעי' הוא ס"ל כר"ש או כר"ש ודוק: או י"ל בדבר שאין מתכוין ס"ל כר"ש וכמו שפסק הרמב"ם ודוק: בתוס' בד"ה כל המזיקין אע"ג דתנן במתניתן ר"ל אע"ג דרב יהודא פליג ודאי הלכה כרבים שהוא סתם משנה ותירצו משום דמפרסמא מילתא וכו' ר"ל אליבא דר"ש שהוא מדרבנן שייך לחלק בין מפורסם או לא ולכך פליג רב יהודא דאזיל לשיטתיה דהוי דאורייתא ואין לחלק ולכך חשש מחטאת ולכך הקשו ג"כ בתחילה מסתם משנה אע"ג דר"ש פליג משום דאזיל לשיטתיה ואנן ס"ל כר"ש ודוק בתוס' ברצין אחריו וכו' עד תפשוט מהכא דלא שרינן אלא ה' בלבד וכו' ע"ש תימה גדולה בעיני הלא ודאי רבי ה"י בא"י והוא נחש שבא"י מן החמשה ואם לומר שתפשוט דשפיר עביד מלבד שאין משמע כן מלשונם לק"מ דילמא סבר כר"ש וצ"ל דק' התוס' דרצה לפשוט מרב ינאי דשפיר עביד והוא שרי אף צירעה ונחשים ועקרבים ודוק: דף קכב ע"א בגמ' כבש למה לי פירש"י דהוי דומיא דנר והוא תימה אפי' לא הוי דומיא דנר ג"כ קשה דמוכח ממים ומאי בעי רש"י בזה ונ"ל אחר שנדקדק בגמ' דאמר אבל מים ליגזור וכו' למה לא עביד צריכא להיפך דנתני מים ולא בעי נר וצ"ל משום דגבי מים קאמר לקמן במכירו אסור וצ"ל דזה מיקרי במשנה בשביל ישראל על גבי מים דאל"ה היכי קתני סתמא וא"כ קמ"ל בנר דאף מכירו שרי משא"כ במים וא"כ קשה מאי מקשה גבי כבש דילמא קמ"ל דאף מכירו שרי לכך כ' רש"י דזה מוכח מנר ודוק: אמנם זה אליבא דרבא דשרי בנר וכבש אף במכירו אבל לאביי דאסור הדרא קושיין לדוכתא ניתני מים ולא בעי נר ונ"ל משום סיפא דה"א בנר אפי' בשביל

ישראל מותר אם משתמש גם הנכרי ובזה מתפרש גם דברי רש"י בכבש בסיגנון הנ"ל ומובן ואין להאריך ודוק: שייך לעיל בעמוד הקודם בענין הריגת המזיקים דריב"ל ע"ש בהתי' שמשני רב יוסף ברצין אחריו וד"ה וע"ש בפירש"י ותוס' אמנם תימה גדולה על הרי"ף ורמב"ם פי"א מה"ש שפסקו שאף לרב יהודא שרי בהנך חמשה להרוג אף באין רצין וכ' רש"י בהרי"ף שאף באין רצין איכא פ"נ והוא נגד הגמ' דאמר אילימא ר"י הא אמר מלאכה שא"צ לגופה חייב עלי' ודאי ר"ל דלדידיה ליכא למישרי אף הנך ה' באין רצין כיון שהוא חיוב דאורייתא ומדברי מפרשיו הכ"מ ול"מ נראה שאף שהמקשה סובר כן לדברי התרצן שמתרץ ברצין אחריו בשאר מזיקין מותר אף לר"י ה"ה בהנך ה' אף באין רצין שרי אף לר"י והוא תימה דהיכן נרמז בדבריו דאי משום דשרי ברצין לר"י אף המקשן סבר כן כמ"ש רש"י אפ"ה הקשה אילימא ר' יהודא וכו' וגם ע"כ אינו סובר כן דא"כ ל"ל לשנוי ברצין אחריו לימא דריב"ל מיירי באין רצין כר"ש וברייתא כר"י כמו שר"ל אלימא ר"י ור"ל ולא יוקשה אריב"ל דסבר כר"ש האמר וכו' וכיון שהתרצן אינו סובר כן ל"ל לשנוי כלל ברצין וגם כיון שבמקשן סברא מפורשת והתרצן אינו חולק וא"צ לחלוק מה"ת לומר דפליג והלח"מ נראה שבא לתרץ זה ע"ש והוא תמוה ואין להאריך בקושיות ונלע"ד לתרץ אחר שנקדים מ"ש לעיל לתרץ קושיות התוס' על פירש"י והרמב"ם והרי"ף מפרשים פירש"י בהדיא ודאי ס"ל לתרץ מק' התוס' כמ"ש אמנם עדיין הדיקדוק במקומו עומד שהקשו התוס' דמאי שייך אנא מתרצינא לה דמשמע להברייתא ודאי יש ליישבו לפירש"י דה"ק אנא מתרצינא להברייתא שלא יוקשה אריב"ל דאיהו מיירי ברצין וברייתא באין רצין אבל הוא דוחק כיון שלא פי' כלום בברי' פי' אחר מהמקשן שג"כ מפרשה באין רצין כמ"ש רש"י לא שייך לשון זה ועוד יל"ד מאי שייך וד"ה הא לר"ש שרי אף באין רצין כמ"ש רש"י והל"ל ורב יהודא או אפי' לר"י לכן נ"ל שהרי"ף ורמב"ם מפרשין ע"פ פירש"י ולא יוקשה כלום והוא שהמקשן ודאי הי' סבר שלרב יהודא אין להתיר בשום אופן להרוג באין רצין כמ"ש רש"י אף בהנך ה' ולר"ש יש להתיר אף באין רצין בכלום כיון שהוא רק מדרבנן ור"ל משום צערא שרו רבנן ולא גזר ומפני זה הי' מכריח שהברי' ע"כ אתי כר"ש ואפי' הכי לא שרי אלא בהנך ה' והקשה אריב"ל והשיב רב יוסף אנא מתרצינא להברייתא דלא כוותך שבאמת אין שום חילוק בזה בין ר"י לר"ש דכל היכא דאיכא צד פיקוח נפש שרי אף לר"י וכל היכא דליכא צד פיקוח נפש אסור אף לר"ש דמאי צערא איכא וריב"ל לא שרי אלא ברצין וד"ה ר"ל בין לר"י ובין לר"ש ברצין שרי ובאין רצין אסור וברייתא ממילא דמיירי באין רצין ג"כ ד"ה דהא לא שני אלא ריב"ל מיירי ברצין וברייתא באין רצין וחד דינא אית להו ה' באין רצין והשאר ברצין ואפשר דד"ה קאי גם אברייתא כיון דשני ברצין אחריו אריב"ל ור"ל וברייתא באין רצין וד"ה הם שניהם ודוק: אמנם גוף הסברא להרמב"ם הוא דחוק כמ"ש מפרשיו דלמה נתיר לר' יהודא מלאכה דאורייתא בהנך ה' באין רצין וכמו שאמרו בגמ' למקשה ומשמע שהוא מוכרחת וכן מביא הכ"מ בשם רמ"ך שתמה עליו למה נתיר להרוג כל המזיקין אף שאין ממיתין רק נושכין לר' יהודא כיון דליכא פ"נ והכ"מ תמה עליו דמנ"ל ומשמע מדבריו שהרמב"ם מיירי בהנך דמיתין אלא שאין נושכין תמיד ואני תמה על תמיהתו שהרי הרמב"ם כתב להדיא בפרק הקודם גבי צידה שהמזיקין נקראים מה שאין ממיתין בנשיכתן וכן כאן משמע

מדבריו ולפירושו זה הוא החילוק בין הנך ה' לשאר אמנם אחר עיוני בדבריו בפרק הקודם גבי צידת נחש ושאר הממיתן נראה לי ברור שלק"מ אדבריו וא"צ לכל זה ועמ"ש לעיל בדף קז ע"ב מה שתמוה בדבריו שהתיר צידת נחש ופוסק כר' יהודא ותורף טעמו דשרי משום שאין מתכוין אע"ג שצד ממש בידים כיון שעיקר כוונתו הוא כדי שלא ישכנו הוי דבר שאין מתכוין וכן מפורש בדברי הרמב"ם בהדיא שם גבי צידה וכן משמע קצת מלשונו כאן וא"כ גם כאן בהריגת הממיתין באין רצין והמזיקין ברצין כיון שהוא דבר שאין מתכוין ממש כמו צידה והוי מתעסק שלא ישכנו אלא שהוא לכאורה נגד הגמ' שאמר אי ר' יהודא האמר מלאכה שא"צ לגופה חייב עיין לעיל מה שתירץ המ"מ גם לעיל דאמר בגמ' ג"כ גבי צידת נחש ומפיס מורסא מני ר"ש דאמר מלאכה שא"צ לגופה פטור ע"ש מה שהבאתי תירץ המ"מ וגם אני כתבתי לתרץ ב' פנים ובכל אלו אין מתורץ כאן.

אכן כעת נ"ל לפרש גם כאן גם לעיל בפ"י יותר נאות וא"צ לכל הדוחקים לעיל והוא שהנה קשה בדברי הרמב"ם איך פטור צידת נחש ודוגמתו משום אין מתכוין הלא הוא גופיה פסק גבי אין מתכוין שאם הוא פסיק רישא ולא ימות חייב אף שאין עושה מלאכה זו בידים מכ"ש הכא שצד בידים אין לך פ"ר יותר מזה וצ"ל דס"ל כפי' הערוך שהביאו התוס' לעיל בדף קג ע"א גבי דעביד בארעא דחבריי דבל פ"ר שאין לו הנאה ממנו כגון בשדה חבירו הוא פטור וגם לדידיה הוא מוכרח פ"י זה דליכא לפרש כפי' התוס' שפטור משום מלאכה שא"צ לגופא דהא פוסק דחייב ואיך יפרש הגמ' סתם משנה דלא כהילכתא אלא ודאי כפי' ערוך וא"כ ה"נ כיון שאין צריך להצידה והריגה רק שלא ישכנו הוי פ"ר דלא ניהא כיון שאין לו הנאה וא"כ פטור משום אין מתכוין וזה הפ"י בגמ' כאן ושם דהוי מלאכה שא"צ לגופה ר"ל כיון שא"צ לגופה לא מחייב משום פ"ר והוי דבר שאין מתכוין לכך לר"ש פטור ולר' יהודא חייב ובזה פוסק הרמב"ם כר"ש ותו לק"מ כל הקושיות ודיקדוקים כאן וגבי צידה ומפיס מורסא וכן בצירוף ברזל בפ"י ב מה"ש א"צ לדוחקים שכ' המ"מ ודוק היטב כי נ"ל נכון לענ"ד: דף קכב ע"א ברש"י בד"ה אבל מכירו אסור קס"ד וכו' עיין מהרש"א שפי' נכון במ"ש קס"ד אמנם עדיין צריך ביאור דלשון קס"ד משמע דלמסקנא ודאי אינו כן והכא הוא רק רבא סובר כן אבל אביי הא ס"ל כן גם למסקנא דאף בנר וכבש אסור אם עשאו בפניו וע"כ משום הך טעמא כיון דמכירו עשאו מתחילה גם אדעתא דישאל ומאי שייך קס"ד בדבר שיש בו פלוגתא ונ"ל לפרש דגם לאביי ה"י ס"ד דמקשה שלא כמסקנא והוא דהנה יל"ד אליבא דאביי היכי נקיט בברייתא סתמא ואם ה"י מכירו אסור הא אם מילא שלא בפניו מותר וגם למה נקט בברייתא עשבים ומים ולא נקט נר וכבש לרבא ניהא דמשום דבעי למינקט בסיפא ואם ה"י מכירו אסור דלא שייך בנר וכבש אבל לאביי קשיא וצ"ל דגם לאביי ודאי יש לו הך סברא דשמא ירבה וא"כ גבי עשבים ומים אף שעשאו שלא בפניו אם מאכיל ומשקה בפניו אסור משום שמא ירבה בשבילו לכך נקט סתמא אם מכירו אסור אף שעשאו שלא בפניו כיון דמירי דמשקה לפניו כדנקט אחריו בכולהו אבל לגבי נר וכבש אם עשאו שלא בפניו מותר להשתמש ולירד כיון דלא שייך שמא ירבה ולכך לא נקט להו בברייתא וכמ"ש לרבא אלא דאביי מוסיף מסברתו דאם עשאו בפניו אף בנר אסור משום שעשאו מתחילה גם לצורך ישראל וע"כ גם זה לא הוי ידע המקשה דאל"כ כיון דידע החילוק

בין עשבים ומים לנר וכבש גבי שמא ירבה מנ"ל להקשות דילמא לא אסור אלא משום שמא ירבה אלא ע"כ דהוי ס"ד דליכא איסורא אלא משום שעשאו מתחילה לצורך ושפיר כתב קס"ד דרק משום זה אסור ודוק: ובמ"ש שגם אביי מודה לרבא דאף שעשאו שלא בפניו היכא דאיכא למיחש לשמא ירבה כגון במים ועשבים אף שעשאו תחילה שלא בפניו אסור ליהנות והוא מוכח מהברייתא בשתי הוכחות כמ"ש ממילא מתורצין דברי הרמב"ם פ"ו מה"ש שכתב גבי מים ועשבים במכירו אסור והקשו עליו מפרשיו למה לא כתב דשלא בפניו מותר כאביי דמשמע דרבא מודה ונהפוך הוא כאשר הוכחתי וגם נראה שהם מפרשים דשלא בפניו היינו שמשמש שלא בפניו אמנם מזה לא איירי אביי כלל שהרי המקשה הקשה מכבש דס"ד דטעמא דאסור במכירו משום שעשאו מתחילה גם אדעתא דישראל כמ"ש רש"י וע"ז תירץ אביי שבאמת אם עשאו בפניו אסור מטעם זה רק שעשאו שלא בפניו וכן משמע מהברייתא הואיל שלא בפניו עשאו נרד בו וכ לקמן אדעתא דרובא מדלקי משמע שקאי על תחילת הדלקה ורבא פליג אף אם עשאו בפניו שי"ל שעשאו גם אדעתא דישראל ג"כ שרי כיון שנר לא' נר למאה והנכרי משתמש בו כמו שנבאר ואהא מקשה ממסיבה ומשני דהתם אדעתא דרובה לחוד מתחילה מדליק כיון שהוא לא משתמש אכן במקום שיש למיחוש שמא ירבה מודה אביי לרבא אף שעשאו שלא בפניו אסור כמו שהוכחתי מן הברייתא ומרש"י וא"כ דברי הרמב"ם ברורים ודוק: בתוס' בד"ה ואם בשביל ישראל וכו' עד ואע"ג דישראל המבשל וכו' ר"ל לחד מ"ד שרי אף בשבת לאחרים אבל לדידיה ודאי אסור לכ"ע לכן לולא דבריהם לא הוי קשה אמשנה די"ל דה"נ אסור היינו לדידיה ולא לאחרים אבל אחר שכתבו דהכא אסור לכ"ע כיון שהוא דאורייתא קשה דה"נ המבשל דאורייתא ודוק.

בא"ד ולא דמי להא דאמר לעיל וכו' ר"ל אע"ג די"ל דמתני' אתי כר"ש וגם כיבוי הוא דרבנן כמ"ש לעיל בד"ה אין אומרים לו כבה עכ"פ לדידיה אסור ליהנות ולא אמרו שם שהוא צריך לצאת מביתו או שלא יאכל האוכלין שהציל בכיבוי אהא תירצו שהכא הישראל ניהנה מן מעשה הנכרי שעשאו מחדש שלא הי' קודם משא"כ בכיבוי אינו מעשה חדש רק הציל מהפסד דבר שהי' קודם לא נאסר בהנאה דוגמא מה שאמרו בתחומין פירות שיצאו וחזרו לא הפסידי היתרן הראשון ובהביאן מחדש אסור למי שהובאו בשבילן ודוק: או יותר נ"ל כמ"ש המ"א א"ח סי' רע"ו סעי' א' וסעי' ד' דגם מתחילה צריך למחות בידו אם הוא של ישראל ובא להדליק בשבילו וי"ל דמאי דנקט במשנה אסור שגם בתחילה הוא אסור להניחו להדליק ושפיר מקשים בפשיטות טפי למה שם א"צ למחות ודוק: בתוס' בד"ה משקה אחריו ישראל וכו' עד דווקא להשקות בהמתו וכו' וכצ"ל דמש"ה נקט מילא מים דהיינו מבור ולא נקט הביאם דרך ר"ה בלא בור משום דשם אף בבהמתו שרי והא שלא הביאו ראי' זו דאיכא למידחי אורחא דמילתא קתני וק"ל: בא"ד מיהו לענין אותו ישראל וכו' ר"ל א"כ ע"כ אין לחלק שהרי מצינו בכולא ש"ס חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה רק במקום שחלקו חכמים בפירוש כגון הכא דתני אסור משמע לכל ובתחומין נקט למי שהובא בשבילו דוקא אבל במקום שלא מצינו חילוק אין לנו לחלק והוי ראייתו חזקה וק"ל: בא"ד כגון שמביאם דרך ר"ה או מרה"י לר"ה וכו' נלע"ד ברור דלכך נקט שהביאם ולא נקט מילא מבור שהוא רה"י לר"ה כמו שנקט המשנה וברייתא דלפי' ר"י לאו דוקא בור ה"ה אם הביאם

מר"ה לרה"י או להיפך אע"ג שהי' יכול להביא בהמתו שם ולהשקות אסור דהא באדם אע"ג שהי' יכול לשתות אף בבור ע"י מטפס ואפ"ה אסור ר"י ומהרש"א כדי לתרץ את ראיית הר' אלי' לראי' מפירות שיצאו כתב שגם ר"י מודה היכא שהי' יכול לשתות שם שרי כמו גבי פירות אלא שלא ס"ל הך סברא דמטפס ועולה ולפ"ז מאי שכ' התוס' שהביאם דרך ר"ה וכו' וכן בכרמלית מיירי הכל בבור דוקא אבל אם הביאם מר"ה בלא בור או מרה"י מודה ר"י דשרי ואין הלשון משמע כלל כן דא"כ היכי שייך דרך ר"ה משמע לרה"י הרי הבור הוא רה"י ודאי ומאי שחזרו וכתבו או מרה"י וכן בכרמלית משמע בלא רה"י כלל וכן לשון הביאם ולשון נמשכו שכתבו מתחילה אין משמע כלל כן ולמה שינו לשונם מהגמ' וגם כל הלשון לפ"ז הוא מיותר שכבר כתבו דה"ה לישראל עצמו אסור והיינו גבי מילוי בור דקאי עלה ואי משום חידוש דין דכרמלית לא הל"ל אלא זה מה זה אריכות לשונם ולפ"ז אלא ע"כ כמ"ש ובאו להורות דין חדש דלפי ר"י יצא דין חדש דאפי' לא מילא מן בור רק הביאם דלפי ר"ת שרי אף לבהמתו מכ"ש לו ולפיר"י אסור וכ"כ הר"ן בהדיא דלפי ר"י אף כה"ג אסור ע"ש ובענין ק' המהרש"א שהיך מתרץ ר"י ראיות הר' אלי' מפירות שיצאו נ"ל דלק"מ שודאי גם ר"י ע"כ אית ליה הך סברא דמה"ת לאסור אם אין נהנה מן מעשה נכרי הרי גבי כיבוי שרי כמ"ש התוס' אע"ג דנהנה כיון שאינו מעשה חדש כמ"ש לעיל אלא שס"ל שזה מיקרי הנאה אע"ג שהי' יכול לילך שם ולשתות או להיות מטפס עכ"פ עכשיו ששותה כאן זה לא הי' יכול לעשות בלא מעשה נכרי משא"כ בפירות שהי' יכול לאוכלן כאן גם קודם לא מיקרי הנאה וזה דייק לשון שם לא הפסידן היתרן הראשון כמו שהי' מותר קודם לאוכלן כאן שרי גם עכשיו משא"כ הכא אף אם נאמר לא הפסידו היתרן הראשון אינו יכול לשתות כאן שע"ז לא הי' להם היתר מעולם ויש חילוק רשות ביניהם כנ"ל ברור ונכון: בא"ד ויש שרצו לומר וכו' פשוט שזה קאי אמשנה ולא לפי ר"י שהרי אף לר"ת קאי ודוק: ובאשר כתבתי מוכח מדברי רמ"א בסי' שכ"ה בא"ח שהביא בשם יש מקילין והוא דעת ר"ת ושע"ז אנו סומכין להקל ע"ש אם הובא דרך ר"ה או כרמלית לשתות הוא עצמו ע"ש ולפי המהרש"א אף לר"י מותר היכי שיכול לילך שם בלא מטפס אלא ודאי כמ"ש ודוק ואפשר גם כוונת המהרש"א כמ"ש והא שכתב דמטפס לית ליה לר"י ה"ה לילך ג"כ ל"ל ואינו שרי אלא שהי' יכול לשתות כאן כמו פירות ומטפס שכ' לאו דוקא אלא משום דאיירי בי' ר"ת ובאמת ה"ה לילך ולשתות ודוק ויש ראי' לזה ממ"ש: בתוס' בד"ה אינו והאמר רב הונא אמר ר"ח וכו' עד והכא איירי שאין הבהמה יכולה לילך וכו' וכ' המהרש"א היינו לר"ת אבל לר"י מנ"ל להמקשה וכו' ע"ש הכא סותר דברי עצמו שהרי כתב לעיל והכריח דר"י לא פליג אלא במטפס אבל ביכול לילך לא וא"כ אף לר"י ע"כ מיירי דקאי בב' עברי דנהרא ולא מקשה הכא כלום אם לא שתאמר שכוונתו כמ"ש דה"ה לילך לית ליה אמנם דחוק הוא בדבריו לעיל וצ"ע לפרש דבריו: אמנם בלא"ה קמתי משתומם ותמה אני אם יצאו אלו הדברים מפיו שגם לר"ת קשה מנ"ל להקשות שלעיל לא כתבו אלא שקאי בתרי עברי נהרא דהיינו הוא עם בהמתו מצד אחד ועשבים מצד השני והנכרי הביאם משם לכאן ונמצא נהנה ממעשה נכרי בשבת דאל"ה לא היתה בהמתו יכולה לאכול מהם אבל לענין מוקצה מאי מהני ב' עברי דנהרא עדיין הם מוכנים לבהמות שבעבר השני מי גרע ממוכן לעורבים לכך לא כתבו התוס' כאן ב' עברי דנהרא

אלא כ' במקום שאין בהמה יכולה לילך שם ולאכול ור"ל שום בהמה אין יכול לילך כגון שמקיפו מים או בשאר אופן וא"כ הוי מוקצה ועורבין אין דרכן בעשבים וא"כ אף לר"ת קשה מנ"ל להקשות דילמא מיירי בב' עברי דנהרא ואינו מוקצה וצ"ע ליישב דבריו אמנם בעיקר קושייתו נ"ל לפרש דמ"ש והכא איירי וכו' היינו רב חנינא דלהכי כתבו תירץ זה משום דלתירץ הראשון רב הונא ור"ח ס"ל כר' יהודא שלא אליבא דהילכתא לכך כ' שמייירי אף אליבא דר"ש כהלכה והא דמקשה אברייתא היינו שבא לאוקמא הברייתא בכל גווני אף בהך גוונא דמיירי בי' רב הונא כיון דתני סתמא מאכיל אחריו ישראל והוא בסיגנון התירץ הראשון אלא שהוא יותר מסתבר דמיירי הכל אליבא דהילכתא ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה אהדרינהו שמואל לאפי' מיירי שהי' לכל הפחות מחצה על מחצה ר"ל וכ"ש רוב ישראל דאל"ה אלא רוב נכרים אפי' לא הי' משתמש הנכרי הי' שרי ואמאי הדר לאפי' אלא ודאי שהי' רוב ישראל או מע"מ לכך אסור ולכן כי הי' אח"כ הנכרי עצמו משתמש שרי אף ברוב ישראל חזא שתלינן שרק עבורו הדליק ואף את"ל שהדליק אף בשביל ישראל כיון שגם עבורו הדליק וקי"ל כרבא דנר לא' נר למאה ושרי וכן מוכח לעיל דשרי כה"ג אף ברוב ישראל חזא מר"ג וזקנים שמשמע שיחזד הנכרי א' וגם מדמקשה ממסיבה וגם ממים ועשבים משמע שנכרי א' וישראל א' וגם הטעם נותן כן מהסוגיא כמ"ש וכתבתי זה שמפרשי הרמב"ם מלינים עליו ור"ל דאף אם הנכרי משתמש אסור ברוב ישראל וג"כ כ' שהתוס' זה ס"ל כן ונהפוך הוא ודוק: סליק פרק כל כתבי כל הכלים פרק שבעה עשר ברש"י כל הכלים ניטלין וכו' עיין בתוס' שהגיהו כל הכלים הניטלין ע"ש הטעם ורש"י גרס ניטלין ר"ל שמקיים הגירסא ומתירץ ק' התוס' כמו שנראה מפ"י שאינו מפרש כ"ה ניטלין הוא דין בפ"ע ודלתותיהן וכו' הוא דין בפ"ע אלא הוא דין אחד כל הכלים ניטלין עם דלתותיהן וודאי ר"ל כל הכלים שיש להם דלתות ניטלין עם דלתותיהן וכמ"ש רש"י וכן הוא בהדיא ברש"י ברי"ף וא"כ לק"מ ק' התוס' דהנך שאינן ניטלין אין להם דלתות ודוק: בגמ' בשלמא לול של תרנגולים קסבר וכו' נראה לפרש הך בשלמא שהוא מיותר ולא מקשה ארישא תכף ממ"נ משום די"ל תירץ נכון מאד והוא דס"ל כר"ש דסבר דסותר אינו חייב אלא ע"מ לבנות במקומו יותר טוב מן הראשון ע"י סתירה דוקא דאל"ה הוי מקלקל או מלאכה שא"צ לגופה כדאיתא פ' ב"מ והכא אינו כן לכך בכלים שרי לגמרי הסתירה משא"כ הבנין אף בכלים אסור מדרבנן כמ"ש התוס' במ"א לכן מקשה מסיפא דקתני בלול לאנוטלין ולא מחזירין בחדא מחתא אלמא לא נוטלין דומיא דלא מחזירין וע"כ קסבר יש גם סתירה בקרקע ודלא כר"ש קשה רישא ממ"נ ודוק: בתוס' בד"ה לעולם קסבר וכו' ופריך והא נמי נוטלין קתני עיין במהרש"א מה שדחק מאד לפרש מלת נמי ואין להאריך בסתירתו וגם מה שפי' בגוף הקושיא שנוטלין בוי"ו לא משמע טילטול הוא דחוק ולענ"ד נ"ל דהכי פריך דהא בסיפא ע"כ לפי' התוס' צ"ל הסיפא דלא נוטלין ג"כ שאין מטלטלין קשה חזא כיון שאין מטלטלין ל"ל אין מחזירין איך אפשר להחזיר בלא טילטול ואף אם נדחוק לומר דתנא לא נוטלין מדרבנן ולא מחזירין דאורייתא מלבד שהוא דוחק גדול לא הוי דומיא ועיקר קושייתו הוא מחמת דומיא דלא מחזירין דאל"ה לא הוי מקשה כלום כמ"ש לעיל בפ"י בשלמא דדילמא סבר כר"ש עמ"ש בסמוך וא"כ מאי מתרץ וצ"ל ודאי לפי' התוס' דלא נוטלין היינו סתירה דומיא דמחזירין או קאי

לשניהם שאין נוטלין בסתירה ואין מטלטלין וא"כ פריך שפיר והא נמי נוטלין קתני ברישא כמו בסיפא וקאי ג"כ אסתירה דומיא דסיפא ודוק.

ובענין עיקר ק' התוס' נלע"ד דפירש"י יותר מרווח בקושית אבל וכן נוטלין קתני ומה שמקשים מסיפא י"ל דאיך שייך להקשות דומיא דסיפא כיון דמשני דתני ברישא שניטלו ובסיפא נוטלין ואי משום דתני נוטלין גם ברישא היינו קושייתו ור"ל למה לנו להג' ומכ"ש לפי גי' התוס' הא נמי נוטלין קתני לפירש"י מרווח יותר שזה ק' הגמ' הא ברישא נמי קתני נוטלין כמו בסיפא וכק' התוס' אבל לאביי באמת לא הוי דומיא דסיפא כיון שניטלו או מגי' דהכא פירושו והא דלא קתני גם בסיפא נוטלין ולא מחזירין ומפרש ג"כ שניטלו כמו ברישא ר"ל דצ"ל ג"כ למה ליה למיתני כלל שניטלו הל"ל סתם לא מחזירין צ"ל כמו במשנה שנתפרקו וה"נ אשמועינן אף שניטלו אף בחול הוא רק אין מחזירין אבל לטלטל שרי מדאוסר להחזיר אבל בסיפא אף בטילטול אסור כדתנן בדלתות הבית ועיקר אין מחזירין היינו מדאורייתא תני גם לא נוטלין מדאורייתא ודוק: בתוס' בד"ה ורחת ומלגז וכו' עד משמע דס"ל הכי עיין מהרש"א מה שהקשה ול"נ דודאי ק' התוס' גם מזה אלא שבאו לפרש שלא תאמר כיון שהדין דכלי קיואי אמר משמיה דשמואל וליה לא ס"ל א"כ גם מאי דבעו מיניה כובד עליון הוא ג"כ אליבא דשמואל מאי אמר ביה והי' מסופק אבל איהו ס"ל אף כלי קיואי אסור לכך כתבו שהלשון ורפיא בידיה משמע שהי' בידו מסופק איך להורות למעשה דאי אליבא דשמואל הל"ל לא ידענא וא"כ משמע דס"ל גם הספק וגם ההיתר דכלי קיואי ודוק: והא דפשיטא לי' להתוס' שרב יהודא עמד בדבריו ועי"כ נכנסו לקושיות ודוחקים ולא רצו לפרש דרב יהודא הדר ביה לגביה דרבה מחמת קושיתו כאן דאקשי ליה כמ"ש אמר ליה רבה ולא השיב לו ולא הי' קשה מידי לפי פשוטו משמע בלשון תוס' שלא הי' נראה להם לומר שרב יהודא הי' מפרש המשנה ולא ידע הסיפא אמנם יותר נ"ל לפרש שהוכיחו מדאותיב אביי לרבה משמע שהי' סובר כר"י והקשה לרבה שאינו סובר כן דאל"כ הל"ל ורמינהו או ת"ש מדאותיב לרבה דוקא וכ"כ רש"י בעמוד שאח"ז שאביי הי' סובר כר"י מהאי טעמא ע"ש ואי ר"י גופא איתותב ממשנתו ואביי שמעה שע"ז הקשה לו איך רצה לסבור כן ודוק: בא"ד דמלאכת היתר שלהן גרוע וכו' נ"ל דזה דוקא לר"י דמוכח כן אבל אביי הי' סובר עדיפא מר"י דאפ"י למלאכה חשובה אסור לצורך גופו שהרי הקשה על רבה ממדוכה ועלי והי' סובר ע"כ דמדקתני סתמא אין מטלטלין משמע בשום טילטול אף לצורך גופו דאל"ה לא הי' מקשה כלום דילמא מיירי לצורך מקומו וכיון דקתני סתמא משמע אף למלאכה חשובה ודוק: דף קכג ע"א בגמ' מיתבי' אביי מדוכה וכו' וכן עלי וכו' עיין בע"ב מה שנבאר בעזה"י: ברש"י בד"ה הני נמי עלי ומדוכה נראה שהי' הגיר' בפני רש"י מפורש הני נמי כמו שהעתיק לכך הוצרך לפרש דקאי נמי אמדוכה אמנם הקשה המהרש"א בע"ב שהוא נגד הגמ' שאמר רבה גופא לקמן בדף שלאח"ז אר"א דאמר קודם התרת כלים נישנו ופליג עלה ואמר מדוכה כר"נ ולא אמר משום דקפיד עלה ונ"ל מלבד שלפי פשוטו י"ל דשם אמר קודם ששמעה להא דרב חיינא בר שלמי' וכו' כמו שבכאן תירץ כר"נ קודם ששמע ומעשה דכאן הוי לאח"כ אמנם יש לתרץ בדרך נאות ע"פ הסיגנון שכ' התוס' כ"פ בש"ס אף שהי' יכול לתרץ באופן אחר ע"פ האמת היכי שיכול לתרץ גם ע"פ דעת המקשה מתרץ יותר שאף לפי דעתך לק"מ והוא שראה את

ר"א שם חושב הנך שנישנו קודם התרת כלים ולא חשב עלי ג"כ אלא דסבר כרב חיננא בר שלמי' ועלי קפיד עליה וא"כ למה חשב מדוכה ע"כ ס"ל דעל מדוכה לא קפיד והשיב לו אף לפי סברתו לא קשה די"ל דאתי כר"נ אבל באמת רבה סבר דאף מדוכה קפיד כיון דאמר הני נמי ודוק: בתוס' בד"ה פגה שטמנה בתבן במניח ע"מ ליטלו איירי וכו' עיין מהרש"א שהקשה אמאי לא הקשו גם הכא כמו אח"ז בפוגלא דא"כ אפי' טילטול גמור שרי ותרין בדוחק ולא ידעתי מאי קושיתו דודאי הא דשרי טילטול גמור גבי שוכה היינו שמטלטל את ההיתר אף שהאיסור עליו כמו שם גבי חביות וכו' וא"כ גבי פוגלא שג"כ מטלטל את הפוגלא אף שהחול עליו הקשו שפיר אבל כאן שאינו מגולה מקצתה וצריך לטלטל את התבן שהוא האיסור בידו או ע"י כוש למאן דאסר טילטול מן הצד זה לא נשמע ודוק: אף שבגמ' מדמה אותם שפריך מפוגלא אפגה היינו מכ"ש כיון דאף בפוגלא אסר ר"נ מכ"ש פגה וגם הוא לענין טילטול מן שמי' טילטול אבל לענין טילטול גמור בשוכה ודאי לא הותר אלא לטלטל החביות והכר אף שאבן ומעות עליו ולא לטלטל האיסור ודוק בתוס' בד"ה האי פוגלא וכו' עד אפי' ניעור לא שרי וכו' ר"ל כמ"ש התוס' לעיל דעל משנה אבן שע"פ החביות מטה על צדה והיא נופלת דהוי רק ניעור קאמר ל"ש אלא בשוכה אבל מניח נעשה בסיס ואסר אפי' ניעור וע"פ זה הוצרך תו' לתרין דהכא מיירי במניח לחצי שבת דהוי לענין זה כשכח להתיר בניעור או בטילטול מן הצד למאן דשרי דהוי כניעור ולא אמרינן לא הוי להניחבאותו אופן שיצטרך טילטול מן הצד כיון דהוי רק כמו ניעור אמנם לענין זה הוי כמניח שאין מותר טילטול גמור וכן טילטול מן הצד למאן דאית לי' שמי' טילטול דלא הוי להניח באופן זה שיטלטול המוקצה זה הוא תורף דבריהם ודוק ומ"ש ועצמות וקליפין לא מסתיי' אע"ג דהוי רק ניעור וכניעור כ' התוס' בסמוך גבי טמן וכיסה דשרי צ"ל דמאי דשרי ניעור היינו משום דלא מסתיי' וכן טמן ג"כ לא מסתיי' ודוק אמנם הוא דוחק לעשות ג' חילוקים בזה ובגמ' לא משמע רק ב' שכח ומניח אבל לעשות עוד חילוק הג' שיהי' חצי מניח וחצי שוכה לא שמענו.

אכן לענ"ד שיטת רש"י יותר מרווח בזה ולק"מ שכ' בפ' במה טומנין גבי טמן וכיסה שהביאו תוס' שאף לחצי שבת הוי מניח גמר ולכך אסור לטלטל הקדירה עם הכיסוי והא דשרי לנער היינו אפי' במניח כיון שאינו טילטול כלל אפי' מן צד ע"ש בדף נ"א בסוף ע"א בד"ה או שטמן והא שכתבו התוס' כאן להוכיח דאפי' ניעור אסור מאבן שע"פ החביות כמ"ש בסמוך לעיל נשמר רש"י מזה ופי' בדף קכה ע"ב בד"ה ל"ש וכו' דקאי אסיפא דאם הי' בין החביות מגב' ומטה על צדה וא"כ הוא ומטלטל החביות עם האבן טילטול גמור ע"ז אמר ל"ש אלא בשוכה אבל מניח אסור אבל ברישא דהוי רק ניעור אפי' מניח מותר ע"ש ואזיל לשיטתיה שבכאן ותו גם כאן בפוגלא ופגה מיירי במניח ואפ"ה שרי בניער כמ"ש רש"י הכא וטילטול מן הצד למאן דשרי דהוי כמו ניעור ודוק אמנם אי קשיא הא קשיא טובא שדברי רש"י סותרים את עצמם שהרי בדף קמב ע"ב עיקר מקום המשנה דאבן שע"פ החביות ול"ש בשוכה הנ"ל פרש"י בהדיא דבמניח אסור אפי' להטות על צדה וסותר את דברי עצמו שבדף קכה ושכ"פ במה טומנין וכאן שכ' ניעור שרי וגם מהגמ' דף הנ"ל מוכח ג"כ כמ"ש שם שהרי גבי מעות שעל הכר אמרו ג"כ שם ל"ש הנ"ל במניח אסור ושם לא תני סיפא אלא רישא דנוער את הכר אפילו הכא מניח אסור והוא קושיא עצומה לדברי רש"י הנ"ל בדף קכה ופ' ב"ט וכאן

וקשה מאד לומר שרש"י חזר בו שם וכאן נעלם ממנו דברי הגמ' דלשם אמנם נלע"ד שעמדתי ת"ל על אמתתן של דבריו ואלו ואלו דא"ה ונכונים מאד: והוא שרש"י כתב שם הטעם דבמניח אסור להטות על צדה שאף חביות נעשה מוקצה וכ"כ גבי כר ע"ש ור"ל אף דמה שמנער את אבן אינו אסור כלל כמו שכתב כאן וכ"פ כיון שחביות וכו' המה מוקצים מחמת שעשאן בסיס ומה שמטה את החביות הוי ודאי טילטול לחביות שהרי אפי' בניענוע מוקצה אסור וצ"ל אף שי"ל שלא הקצה את החביות שהרי יכול לשתות ממנו ע"י ניעור כיון שהניח בכוונה ודאי הי' דעתו שלא לשתות ממנו והקצה אותו אף אם הי' דעתו ליטלו בשבת כמו כיסה הטמנה בדבר שאינו ניטל כיון שעשאו בסיס והקצהו עכ"פ לבין השמשות אתקצאי לכולה יומא אמנם כל זה הוא לרב יהודא דאית ליה מוקצה אף במה דחזי ליה כגון חמרה דעיסקא וכרכי דזוזי ואינך וכן נר שכבה אבל ודאי לר"ש דל"ל מוקצה גבי כל הנהו ודכוותי' דס"ל לא מקצה אינש מאי דחזי ליה וגם גבי נר שכבה אע"ג דהוקצה לביה"ש ס"ל דלא אתקצאי לכולה יומא ודאי חביות וכו' אין נעשים מוקצה אפי' הניחו לכל היום ומכ"ש היכא שהי' דעתו ליטלו בשבת רק האבן הוקצה במניח שלא לטלטלו טילטול גמור ע"י החביות וכו' כמו בשכח אבל מטה על צידו ודאי שרי כיון שחביות וכו' איו מוקצים ובזה ממילא רווחא שמעתא שעולים דברי רש"י יפה ששם בדף קמב ע"ב אמר רב זה הלא שנו דחביות וכו' ורב ס"ל כר' יהודא כידוע כ"פ במכילתין לכך פירש"י דקאי גם ארישא אניעור וכתב רש"י שהרי החביות עצמו מוקצה וכן גבי כר שפיר אמר רב ל"ש ואסור ניעור במניח כיון שהכר מוקצה לדידי' דס"ל כר"י ומוקי למתניתן אליבא דהילכתא.

אבל הכא בדף קכה ע"ב אמר ר' יוחנן להך לא שנו דחביות ור' יוחנן כר"ש ס"ל כידוע ולא הוי חביות מוקצה ע"כ אסיפא אמר ליה והוצרך רש"י לפרש אסיפא ולכך באמת ר"י לא אמר הל"ש גבי כר דליכא סיפא ולכך בפ' ב"ט שנקט הגמ' דינים אליבא דהילכתא ואנן קי"ל כר"ש כתב רש"י ג"כ דניעור שרי אף במניח רק טילטול אסור במניח וכן כאן בשמעתי' רב נחמן ג"כ ס"ל כר"ש פירש"י דניעור ודאי שרי אף דע"כ איירי במניח דבשוכח אפי' טילטול גמור שרי ואיך פליגי מן הצד וא"כ דברי רש"י נכונים וברורים ומוכרחים כפתור ופרח בכל מקומם ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד וישר: בתוס' בד"ה מדלענין טומאה לאו מנא תימא הא דתנן לקמן וכו' עיין במהרש"א שהקשה אמאי לא הקשו מן מהמשנה שבסמוך קנה של זיתים ע"ש שהאריך ואני תמה וכי יש ה"א לומר שרבא יסבור כל שאינו מקבל טומאה מחמת גזירת הכתוב אף שהוא כלי יאסר לטלטל בשבת מה זה טעם הגע בעצמך כלי גללים וכלי אבנים יאסר וגם הוא משנה מפורשת הכוש והכרכר וכן רחת ומלגז שמותר לטלטל אע"ג דודאי לא מקבלי טומאה שהם פשוטי כלי עץ רבא לא אמר אלא מדלענין טומאה לאו מנא הוא ולא אמר מדאינו מקבל טומאה לענין שבת אסור לטלטל מפני שאין בו טעם ובא לומר מילתא בטעמא מה שלטומאה לאו מנא שמש"ה אין מקבל טומאה שבטל מיני' תורת כלי או לא נגמר או שאינו כלי או שנשבר לענין שבת נמי אסור וזה הסברא נותנת דכמו שבעינן כלי לטומאה כך בעינן כלי לשבת ואל"ה הוי מוקצה לכך מקשו תוס' משברים דנמי טהור מחמת שבטל מתורת כלי אבל קנה שטעמו מחמת פשוטי כלי עץ א"כ הוי כלי לק"מ ששם הוא טהור מחמת גזירת הכתוב דאיתקש לשק ומאי שייך זה לשבת ודוק:

ע"ב ברש"י בד"ה מקבל טומאה דכלי הוא שעב בראשו ואם לאו לא דמי לכלי ע"ש דבריו תמוהין בטעמו שהרי הטעם הוא משום מקבל ואינו מקבל כדאי בגמ' ופירש"י עצמו וצ"ל שבא לפרש ע"פ ס"ד דמקשה כדרכו ובא לתרץ שקשה ל"ל להקשות ולומר מ"ט דומיא דשק בעינן תיפוק לי' ממתניתן גופא דאם נאמר דפשוטי כלי עץ מ"ט דסיפא והוי לי' לאקשוי מ"ש רישא ומ"ש סיפא לכך כתב רש"י דהוי ס"ד משום דדמי לכלי ולא דמי הוא וק"ל: בגמ' איתיבי' אביי מדוכה וכו' והוא תמוה וכי לא ידע שי"ל מחמה לצל כמו לדידי' בצריך למקומו כיון דגם אליבי' לא מיירי בכל ענין בשלמא לעיל לרבה מקשה שפיר דס"ד דמיירי סתמא אין מטלטלין בשום ענין אבל הכא קשה לכאורה נ"ל משום שאזיל לשיטת' דמחמה לצל אסור אף בכלי שמלאכתו להיתר וא"כ מאי רבותא דמדוכה אבל ז"א דמאי מקשה לרבה כיון דלרבה שפיר י"ל מחמה לצל וצ"ל דהוי ס"ד דסתם אין מטלטלין משמע לצורך ומחמה לצל לא מיקרי צורך וק"ל: בתוס' בד"ה איתיבי' אביי מדוכה וכו' עד בשום ענין וצריך טעם למה רבה לא בעי לשנוי בצריך למקומו ורבה לא בעי לשנוי כר"נ ונ"ל דכל אחד בא לתרץ אף לדעת המקשה כמ"ש התוס' כ"פ הסוגיא ואביי דהקשה לרבה ע"כ ר"ל דאין מטלטלין מיירי בכל ענין דאל"ה לוקמה בצריך למקומו והשיב לו רבה אף לפי סברתך יש לתרץ כר"נ וכאן שהקשה לרבה ע"כ גם הוא הי' מפרש שלא מיירי בכל ענין ולא בעא לאוקמא כר"נ משני אף לפי סברתו ועל אביי גופא דס"ד הכא כך והכא כך צ"ל כמ"ש המהרש"א ע"ש והוא דבעי לאוקמא בתחילה כרב יהודא דמסתבר טפי דיתפרש הבריייתא בכל ענין אבל לבתר דשני לי' רבה דאפ"ה לא מיתוקמא אליבא דר' יהודא מחמת הוכחה דרחת ומלגז ומתוקמא כר' נחמיה ס"ל לאביי דשוב יותר מסתבר לאוקמא אליבא דהילכתא ובצריך למקומו ולרבה מסתבר יותר לאוקמא בכל ענין וכו' נחמיה זה הוא תורף דברי התוס' והמהרש"א לענ"ד אבל כל מעיין ישפוט בצדק גודל הדוחקים וכיותר לפירש"י שפי' והדר בי' אביי לרבה משמע ודאי דמעיקרא אביי אותבי' לרבה אלמא דסבר כרב יהודא מחמת הך משנה דמדוכה ולבית דשני ליה רבה דאתי כר' נחמיה הדר בי' קשה טובא דהא איהו לא בעא לאוקמא כר"נ דא"כ מאי אקשה לרבה רק ס"ל דמיירי בצריך למקומו א"כ מעיקרא מאי קסבר להקשות לרבה ולאוקמה אליבא דרב יהודא דוקא אע"ג דידע די"ל בצריך למקומו ולבסוף מאי קסבר לבתר דשני ליה רבה כרב נחמיה דהדר בי' ואוקמה בצריך למקומו וגם שיקשה אביי שני קושיות מאי שידע שאינם קושיות דלרבה אקשה וידע שי"ל בצל"מ ולרבה אקשה וידע די"ל כר"נ וגם רבה ורבה שאין מתרצין בסיגנון אחד צ"ע לכן נלע"ד אליבא דשיטת רש"י פי' מרווח שלא יוקשה והשני קושיות של אביי יהיו חזקים ושני התירוצים ואוקימתות של רבה ואביי ורבה יעלו לסיגנון אחד: והוא שוודאי אין סברא לומר שמשנה דמדוכה ועלי מיירי בצריך למקומו לחוד דהיכי נקט סתמא אין מטלטלין ובפרט דאביי ורבה סברי דזה מיקרי שלא לצורך וכן לרבה מחמה לצל והל"ל אין מטלטלין אלא לצורך כיון דסתם טילטול הוי לצורך והוי מוכח כרב יהודא וכן לאוקמא כרב נחמיה אין סברא שסתם משנה כיחידאה ושלא אליבא דהילכתא אף דמצינו כ"פ כן היינו היכא שאין ברירה אבל הכא מסתבר יותר שמוכח כרב יהודא ורחת ומלגז מיירי שייחדו לכך כמ"ש התוס' ובפרט משנה דעלי דתנן ושויין ב"ש וב"ה לומר דסברי כר"נ אלא שרבה תי' לו דבאמת אף לרבנן דר"נ שפיר אין

מטלטלין בצל"מ והא דנקט סתמא אין מטלטלין הא מני ר"נ דרצה לשנות אליבא דכ"ע לכך נקט סתמא אין מטלטלין לכל מר כדאית לי' לרבנן בצריך למקומו ולר"נ אף בצריך לגופו ולא הי' יכול לשנות אין מטלטלין שלא לצורך כיון דלר"נ אף לצורך אסור ובפלוגתא לא קמיירי לכך סתים אבל אביי דלא ידע מזה שפיר אקשה לי' והי' סבר מחמת זה כרב יהודא שלא הי' יכול לאוקמא בצל"מ אבל לבתר דמשני לי' כר"נ ר"ל וגם בצל"מ הדר בי' לרבה ושפיר אקשה אף לרבא בשלמא לדידי איכא לאוקמא בצל"מ וכר"נ כמו דשני אבל לדידך קשה דכר"נ לחוד ליכא לאוקמא וכמ"ש ושני ליה מחמה לצל וגם כרב נחמיה ע"ד שכתבתי שינוי דרבה וא"כ הכל עולה בקנה אחד בלי שום דוחק ודוק היטב כי הוא נכון מאד לענ"ד ויש לכיון דברים אלו גם בתוס' שלא יצטרך לדוחקים הנראה לפי פשוטו בתוס' ואין להאריך והמבין יבין: דף קכד ע"א בגמ' מאי לצורך ומאי שלא לצורך לפ"פ אין הבנה לקושיא זו אם לא שתאמר שהוא לשון שאלה באיזה אופן מיקרי לצורך אם דוקא לצו"ג או אף לצו"מ או כמה שפי' תוס' כ"פ בש"ס שאינו לשון קושיא אלא זה שר"ל הפי' אומרו אמנם לפי שיש כאן עוד כמה נבוכים בגמ' לפי פשוטו נלע"ד לפרש הסוגיא ויתפרש גם הקושיא שהוא קושיא חזקה ויתבאר הכל על נכון והוא שמאי שאמרו רבה ורבא בתירוץם וכלי שמלאכתו לאיסור וכו' אין לו מקום במשנה ומאי בעו בזה ואי משום פלוגתתן אין לו מקום כאן במשנה והוי להו לפלוגי בפני עצמן דהא לתרווייהו המשנה דמתיר לת"ק לצורך ושלא לצורך מיירי במלאכתו להיתר וגם מה שאומרים שניהם ואתא רב נחמיה למימר הוא אך למותר שעל רב נחמיה לא מקשה ושניהם שוים דאינו מתיר רק לצורך לכל מר כדאית לי' וגם מ"ש רש"י בדברי ר' נחמיה והאריך אין לו מקום כאן וכי רש"י דינא בא לאורוי הלא הוא פרשן ולא פסקן ומאי שייך לכאן: לכן נלע"ד שהקשה חזקה מאי לצורך ר"ל כיון דתני שמותר שלא לצורך למה ליה למיתנא לצורך הל"ל כל הכלים ניטלין אף שלא לצורך וממילא זה הקושיא נופל אף לר"נ שה"ל למיתני ור' נחמיה אוסר ותו לא וגם אף עכשיו דתני לצורך ושלא לצורך ג"כ מיותר בדברי ר"נ דמה לו להזכיר לצורך מה שלא פליג לפי פשוטו הל"ל ר"נ אוסר שלא לצורך וגם מה לו להזכיר כלל לצורך בשניהם כיון דלא פליגי וגם יל"ד מאד כיון דלדברי שניהם ת"ק דמתיר לצורך ושלא לצורך מיירי דוקא במלאכתו להיתר וא"כ מאי כל הכלים הלא לא מתיר את כל ואפשר שזה ג"כ כוונת קושיתו כיון דתני כל הכלים מאי לצורך ומאי שלא לצורך דזה ודאי דמלאכתו לאיסור לא שרי שלא לצורך וא"כ מאי כל וע"ז תירצו דתנא נקט תרי בבי והיינו כל הכלים ר"ל אפי' מלאכתו לאיסור אך אם יש עליו תורת כלי ניטל לצורך לכל מר כדאית ליה לרבה רק לצ"ג ולרבא אף לצ"מ וזה דייק כל הכלים ושלא לצורך הוא בבא בפ"ע ולא קאי אכל רק שיש כלי שניטל אף שלא לצורך לרבה היינו לצ"מ ולרבא מחמה לצל וממילא נבין שהם כלי שמלאכתו להיתר וע"ז אמרו ואתא ר"נ למימר וכו' ר"ל שלא הי' יכול לומר ר"נ אוסר בשלא לצורך דהוי משמע בלצורך לא פליג וז"א דעיקר פלוגתתו בלצורך דמאי שמתיר ת"ק לצורך היינו כלי שמלאכתו לאיסור וזה ודאי אסור לרב נחמיה אף בצורך גופו כמו שמבאר רש"י אלא שיעור דבריו מה שמתיר אתה שלא לצורך בזה אני אומר אין ניטלין אלא לצורך והיינו לצורך היתר המיוחד אבל מה שאתה מתיר לצורך דהיינו שמלאכתו לאיסור בזה אני אוסר לגמרי ושיעור דבריהם

שאמרו אפי' כלי שמלאכתו להיתר לצו"ג ומקומו אין לשון אפי' לכאורה צריך פי' דלכאורה משמע לא מבעי' מלאכתו לאיסור אסור שלא לצורך ולצורך מותר וז"א דמלאכתו לאיסור אף לצורך אסור לדידי' אמנם לפמ"ש רש"י דאף מלאכתו להיתר לא שרי לצורך גופו אלא דוקא לצורך המיוחד לו וע"כ הך לצורך דקאמר אינו כמו לצורך דת"ק וכ"כ הר"ן בהדיא שהוא לכל צורך גופו ורב נחמיה אמר לצורך המיוחד וא"כ א"ש אפי' והוא ל"מ מלאכתו לאיסור שאינו מיוחד כלל להיתר ודאי אסור למלאכת היתר אלא אפי' מלאכתו להיתר סד"א שיהא מותר אף למלאכת היתר אחר כיון שמיוחד להיתר קמ"ל דלא אלא לצורך המיוחד לו וכ"ז אתי רש"י לפרש ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד ומדוקדק הכל: בגמ' הני קערות לר' נחמי' היכי מטלטלינן כן הוא הגי' בכל ספרים שלפנינו וודאי ר"ל האיך אנו נוהגין מטלטל אותם וכי יפליג רב נחמי' אמנהג כל עולם ולפ"ז אין מקום לק' המהרש"א שהקשה הא קודם התרת כלים ק' לכ"ע די"ל באמת לא טלטלו אותן דל' מטלטלינן משמע דמקשה ממנהג וצ"ל שהי' הגירסא לפניו האיך מטלטלין וכן העתיק המהרש"א ור"ל דהקשה מאי עביד בהו דאין סברא שיצטרך להניחם על שולחן ולפ"ז הקשה שפיר אמנם אף לפ"ז י"ל ע"פ מ"ש התו' בעמוד הקודם בד"ה מקצוע דפשיטא דקערות וכוסות וכו' וא"כ ודאי אותן הכלים שהיו מותרין בעת ההיא היו הן מותרין כמו עכשיו אף לצו"מ בפרט שהוא צורך אף לצו"מ אף לרבה שלא התירו מתחילה אף מלאכתו להיתר לצו"מ היינו שאר כלים שהיו בכלל היתר אבל לא אלו שלא נאסרו מעולם ודאי היו מתחילה בהיתרן של סוף שלא מצינו שחידשו בהו ודוק ואפשר זה כוונת המהרש"א במה שכתב ויש ליישב ודוק: בתוס' בד"ה הא ר"א וכו' עד ועי"ל עד והכי פריך במשילין עיין במהרש"א שכתב דר"י לא פליג אלא במלי דאורייתא ור"ל אבל במילי דרבנן מודה ר"י דאסור במכשירין והוא נגד הסברא דעכ"פ מדרבנן יאסר במילי דאורייתא ור"א מתיר תולין את המשמרת אמנם י"ל דחכמים עשו חיזוק יותר משל תורה תדע דאפי' באוכל נפש גופא אסרו המוקצה וכן לסמוך את הקדירה בבקעת אמנם אין ראי' גמורה ויותר נ"ל להפך ששם במילי דאורייתא אוסרין חכמים א"כ ודאי הא דנקט אוכל נפש בלבד היינו לאפוקי מכשירין אבל במילי דשבות אפשר חכמים מודים דמאי שמותר בא"נ מותר אף במכשירין והם בכלל אוכל נפש ודוק: בגמ' אלא הא דתנן אין סומכין את הקדירה בבקעת וכו' עד הא ב"ש הא ב"ה וכו' לכאורה משמע מפורש דלדידן דקי"ל כב"ה אידחיא הך דאין סומכין וא"כ קשה על הרי"ף ורמב"ם שכתבו זה דאין סומכין להלכה והר"ן תי' דאידחא סוגיא זו מקמי סוגיא דביצה ולא ידעתי במאי אידחיא הלא הקושיא של סוגיא דכאן במקומה עומדת שהוא מלאכתו להיתר ובטור משמע שבא לתרץ דמיירי בבקעת לחה שאינו ראוי להסיק וכ"כ הט"ז בשם רש"ל להלכה ולא ידעתי האיך מפרשים הסוגיא דכאן דמאי מקשה הגמ' וגם אף לחה ראוי להסיק גדול כמ"ש שם ולענ"ד נראה שאין כאן קשיא כלל ועולה כהוגן דברי הרי"ף והרמב"ם והסוגיא דלשם עם סוגיא דכאן והוא דהא דמשני ר' יוסף הא ר"א הא רב יהושע וכו' ופירש"י הא רב יהושע דמתיר טירחא משום איבוד ממון וכו' ר"ל משנה דמשילין כרב יהושע דג"כ מותר משום הפסד ומשנה דא"ב דמשמע אפי' במקום הפסד אסור כר"א אבל משנה דאין סומכין ודאי אתיא ככ"ע כיון דליכא הפסד גזרינן י"ט אטו שבת וכן לבתר דמשני הא ב"ש הא ב"ה היינו לתרץ רומיא דמשילין עם א"ב אבל מאין

סומכין לק"מ אמשילין ושללא במקום הפסד אף ב"ה מודה דאסור אף דמותר הוצאה
בי"ט אפ"ה גזרינן י"ט אטו שבת כמו בכל טילטול מוקצה בי"ט דאסור לב"ה ודוק:..

וא"כ ודאי יש לפסוק כן כדברי הרי"ף ורמב"ם דאסור לסמוך אף בבקעת יבישה וכסתם
הש"ע ולא כט"ז ורש"ל כנלע"ד ברור: ע"ב בגמ' אי מחמה לצל בהא לימא ר"א אף של
תמרה ועיין ברי"ף ורמב"ם שפסקו דלדידן דקי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר אף
של תמרה הוי מלאכתו להיתר ושרי אף מחמה לצל והרא"ש חולק ולכאורה מוכח מגמ'
כהרא"ש דאל"כ מאי מקשה בהא לימא ר"א וכו' דילמא סבר כר"ש וא"כ צ"ע על הרי"ף
ורמב"ם וכסיגנון זה מקשין תוס' על שיטת רש"י מהכא סוף פ' במה מדליקין ונלע"ד
דאפ"ה מקשה שפיר דא"כ לימא ר"א הלכה כר"ש וכסוגיות כתנאי דבכל הש"ס או
ליפלוגי בכיבוד גופא או בשאר דבר שאין מתכוין גופא ואמאי פליגי בטילטול הכלי וגם
לשון אף משמע שהוא גרע יותר ולר"ש הכל אחד ובאמת עפ"ז מתורץ גם ק' התוס' שם
הנ"ל ארש"י ודוק: בתוס' בד"ה ורבא אמר אפי' בר"ה ומיירי שנשבר בע"ש יכו' ודאי
שמואל דאמר רב נחמן משמו דשרי בחצר מיירי אפי' נשבר בשבת דשמואל ל"ל מוקצה
מכרכי דזוזי לעיל בריש מכילתן והא דאמר רבא אפי' בר"ה אע"ג דמחמר יותר ואסר
אפי' בחצר דשרי שמואל היינו במקום דשרי לדידי' בחצר שרי אפי' בר"ה ודוק: דף
קכה ע"א בתוס' בד"ה מחצלת גופא וכו' עד לרווחא וכו' עיין במהרש"א שביאר על נכון
אמנם צריך פי' מאי זה הרווחא ונ"ל שהכי קאמר אסברה לי ר"ל שאפי' לדידי נמי שרי
אפי' נשברה בשבת וק"ל: בגמ' מתקיף לה רב אשי א"ה אדמפלגי בשברים וכו' נ"ל
שנטר עד הכא דהנה י"ל לרבא דאזיל לטעמי' דאמר לעיל גבי מחט מדלענין טומאה לאו
מנא וכו' אבל בגלמי מודה רבא אע"ג דלענין טומאה לאו מנא לענין שבת מנא הוא כיון
דלענין טומאה הוי מנא ע"י יחוד הוי לענין שבת מנא בלא יחוד כמו בכל שברי כלים
גמורים דבעי יחוד לענין טומאה אפ"ה הוי מנא לענין שבת כמ"ש התוס' לעיל ריש
פרקין וה"נ י"ל לענין תנור דאי מייחד לו כך הוי מנא לענין טומאה ג"כ כמ"ש רש"י
דטעמא לר"י הוא שלא נגמרה מלאכתו בהיסק והוי כמו גלמי אבל שבריו טהור דהא
שוב לא יהא מייחד לתנור שנשברוגם תרי מיגו לא אמרינן וא"כ לא יוקשה שוב קושיות
רב אשי ונלע"ד שזה באמת הי' סברת רבא בפירושו אבל לבתר שהעלה מתוך פילפול
הלימודים שבהיסק שני מודה ר"י ר"ל שניסוק בראשון במחובר דוקא כמ"ש רש"י אבל
בתלוש לא מהני יחוד רק לרבנן כמ"ש ולרבנן אפי' תלוי וכו' וא"כ לר"י הוי מחוסר
מעשה לחברו ולהסיקו ודאי אף לענין שבת לאו מנא הוא כמ"ש רבא לעיל וא"כ שפיר
מקשה רב אשי ודוק: ועיין מה שהקשה מהרש"א דילמא נקט שברים לרבנותא דר"מ
ועיין מה שתירץ מלבד שהיא דחוק הוא בדותא דודאי לתירץ רבא דאמר בשברי דההיא
תנור וכו' ומש"ה אסר רב יהודא ודאי מיירי בנשברו מע"ש דאל"כ אכתי מאי תלי בתנור
וא"כ לק"מ לפלגי בשברים דעלמא: אמנם נלע"ד דלר"מ לא הוי רבותא כיון שהתנור
הוי כלי כבר שמענין ליה כל הכלים ניטלין ושבריהן עמהן ומכ"ש כשנשברו מע"ש
דכ"ע מודו אבל לר"י הוי ודאי רבותא דמשברים לא ידעינן תנור דס"ד דר"י לטעמי'
דאסור נולד ובנשברה בשבת מיירי או אף בע"ש וכדס"ד דשמואל לעיל דבנשבר מע"ש
הוי מוקצה לר"י וא"כ שפיר קשה ליפלוג בתנור ודוק: בתוס' בד"ה כמאן כראב"י וכו'
עד משנת ראב"י קב ונקי לכאורה משמע מזה דג"כ הלכה כר' יוסי בכל כיסוין דמחברה

בארעא עי"ל בסוף פרקין אמנם הרי"ף ורמב"ם פסקו כת"ק בכל כיסוי הכלים דמחברי בארעא רק בכיסוי התנור פסקו כראב"י ומטעם שמחלק הרב המגיד דכיסוי תנור הוא כמו כיסוי כלים ומוכח מהכא וא"כ י"ל דאף רבנן מודו בתנור אוי"ל דראב"י הכריע כן וא"כ לא מקשים התוס' מידי וי"ל שזה באמת תי' התוס' משום דרב יוסי לא יכול להביא דאין הלכה כרב יוסי בכל הכסוים אבל משנת ראב"י קב ונקי ויש הלכה כמותו בתנור: או י"ל משום דלהרי"ף ורמב"ם בזה מחולקים השני לשונות בסוף פרקין דללישנא קמא פליג רב יוסי בכל הכסוים שא"צ בית אחיזה ואין הלכה כמותו רק כת"ק דקי"ל הלכה כרב יוסי מחבירו ולא מחבירו אבל ללישנא בתרא פליגי רק בתנור ובשאר כיסוים מודה רב יוסי דצריך בית אחיזה ובהא הלכה כרב יוסי אפי' מחבירו משום דראב"י קאי כוותי' ולפ"ז אזלא ק' התוס' ללישנא בתרא שפיר דהלכה כרב יוסי ואהא תירצו דהוצרך להביא ראב"י דמש"ה הלכה כמותו משום דמשנת ראב"י קב ונקי ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה לא שנו וכו' עד דקתני סיפא וכו' עיין מ"ש לעיל דף קכ"ג לתרץ רומיא דרש"י מ"ש כאן ומ"ש לקמן בפ' נוטל להיפך בטוב טעם והמהרש"א כתב כאן לתרץ מלבד שהוא דוחק גדול עיקר יסוד שלו שרש"י ס"ל באמת דאף בניער אסור בבסיס וכאן דחק לתרץ והביא ראי' מתוס' פ' במה טומנין ובפירקין גבי פגה ואשתמיטת' דברי רש"י בפ' ב"ט שכתב מפורש אף בבסיס מותר לנער כמו כאן וכן בפגה משמע כן מדברי רש"י מפורש והוא הביא ראי' מתוס' ארש"י מה שרש"י כתב בהיפך והמחזור כמ"ש אני שם שדבריו שבכאן הוא עיקר ע"ש: בתוס' בד"ה הכל מודים וכו' ע"ש שהרבו להקשות על פירש"י מהך דדופן סוכה שמחלק בין דופן שלשה לדופן ד' אלמא שכל היכא שאיכא תועלת ע"י הדופן שאסור גם עשיות הדופן ולכאורה מכאן לק"מ על רש"י שהרי גם הוא כתב דדופן ארעי לצניעות בעלמא שרי כמו גבי שמואל משמע אבל לתועלת שום דבר אסור אף בדופן כמ"ש התוס' אמנם עיקר סמיכתם להקשות אפירש"י הוא ממקום אחר והוא מ"ש גבי רב שאהדרינהו לאפי' משום שטילטלו הגלימא ד"א ולא כתב משום עשיית הדופן דלרב הוי תועלת וגם גבי פרסו סדינן מחק הגירסא ע"ש במסכת סוכה דף י"ו הא אין עושין אהל ארעי משמע דס"ל אפי' במקום שיש תועלת ע"י הדופן מתיר רש"י לכך הקשו ופליגו עליו וכ"כ הרא"ש והר"ן והרשב"א וע"כ לצניעות שכ' כאן הוא לאו דוקא וה"ה להתיר והוא דוחק בדבריו אמנם נלע"ד דאף לפ"ז לק"מ מסורה ששם הדופן שלישית מיקרי אהל שהרי עיקר סוכה קרוי ע"ש הסכך כמ"ש רש"י כ"פ בסוכה וא"כ כשהי' ב' דפנות הי' הסכך פסול לישב תחתיו ועכשיו בדופן השלישית מכשיר הסכך לישב תחתיו והוי ממש עושה סכך לישב תחתיו והוי עשויות אהל ע"י דופן וכן משמע לשון רש"י שם או כיון שהדפנות סוכה נפקי מן בסוכת דקרא א"כ הכתוב עשאן אהל שקראן סוכה אבל בתועלת אחר לא מיקרי אהל משום זה וחכמים לא אסרו אלא עשויות אהל דהיינו גג בכל מקום בש"ס בפרט לענין טומאה הרבה מקומות בכ"מ קאי אגג אמאהיל ואני בעניי נראה לי להביא ראי' נכונה לפירש"י שאין תלוי במה שמתיר דהא ודאי צ"ל לפירוש תוס' הא דקאמר סתמא אין עושין אהל עראי אע"ג דבמקום שאינו מתיר מותר צ"ל דבמקום שאינו מתיר לא מיקרי רק תוספת אהל כמ"ש הר"ן והרשב"א ובמקום שמתיר מיקרי עשיי' וא"כ הוספה במקום שמתיר מיקרי ג"כ עשיי' ובגמ' אמרינן לקמן ראי' דהלכה כחכמים ממה דאמרו בסוף מכילתין

מדבריהם למדנו שפוקקין וכו' ושם הי' להתיר הכנסת הכהנים ומכ"ש שהי' שם בבנין קבועה ההוספה ואפ"ה מותר לחכמים ומה לי עשיית מחיצה לענין טומאה או לענין שבת ודוק: בא"ד והא דאמר הא אמר שמואל זה מטלטל וכו' עמ"ש המהרש"א לתרץ מאי שלא מקשים כן לשיטת רש"י ע"ש ותורף תירוצו משום דלשיטת תוס' אין זה סברא פשוט' דבמקום שאין מועיל מותר לעשות מחיצה והל"ל טפי האיך עביד מחיצה נלע"ד מלבד שהוא דוחק גדול כיון שמקשה ידע זה כמו זה מאי בכך שאינו פשיטה אמנם עיקר פירושו בדברי תוס' מוכרח שהוא פי' שקושית התוס' הוא אמאי מקשה כך יקשה להיפך ולענ"ד נראה שאין פי' דבריהם כך שאיך יקשו שיניח קושית אמת ויקשה קושית שקר והאיך סלקא דעתייהו לומר כן אמנם נ"ל ברור ואמת שקושית התוס' הוא למה ליה למימר האמר שמואל זה מטלטל משמע אי לא הוי אמר כך בהדיא לא הוי קשה הא מכאן גופא מוכח דאית ליה זה מטלטל דאל"ה היכי עביד מחיצה מועלת וא"כ אף בלא אמירתו הי' יכול להקשות זאת הקושיא ממש סתמא למה לי' למחיצה וא"ת שזה תדע להקשות מכח קושיא עכ"פ ממ"נ יוקשה או ל"ל מחיצה או האיך עביד וע"ז תירצו כיון שידע האמת שאמר למה לו להקשות מכח הוכחה וא"כ נפל תי' המהרש"א אבבירא דאדרבא לרש"י שהוא סברא פשוטה מדצוה לטלטל הגלימא ש"מ שס"ל זה מטלטל וכו' קשה טפי ל"ל והאמר שמואל אמנם נ"ל שלק"מ דאדרבא שהתוס' ס"ל כמ"ש במ"א דלא מוכח מידי מהגלומא דאית לי' מותר לטלטל די"ל דצוה להם לטלטל דרך מלבוש ומה שהקפיד רב י"ל להיפך משום שלא צריך אף שרש"י ע"כ אין סובר כן עכ"פ איך יקשו הם קושית שקר וגם אף לרש"י אינה סברא פשוטה להקשות מכח זה כיון שיש לדחות ומוטב לו להקשות מכח שאמר בהדיא משא"כ לתוס' דליכא למידחי ותימה ליה על המהרש"א שכתב דלרש"י הוי סברא פשוטה ולא לתוס' ונהפוך הוא כאשר אתה רואה בעיניך ודוק: דף קכו ע"א ברש"י ד"ה ולימא מר למה פשיט לקולא וכו' לכאורה משמע שבא לפרש דאל"כ מאי מקשה שיאמר כר' יוחנן גברא אגברא קא רמית ודילמא קשה אר' יוחנן שיאמר כוותיה לכך פי' מנ"ל להקל כיון דאיכא למימר לחומרא כר"י אף שהוא מילי דרבנן חזא כל שיעורי חכמים להחמיר אף בדרבנן כגון בעד ועד בכלל כיון שהוא לשון סתום וגם לפי' רש"י לקמן באינו קשור הוי דאורייתא לת"ק אמנם קשה דהא לפום ריהטא דסוגיא הוא מוכרח מהמשנה דלשם דאל"כ חכמים מני לא ר' יהודא ולא ת"ק וא"ל שהם דיעה שלישיית מנ"ל לומר כן כיון שחכמים נקטי סתמא וי"ל כר' יהודה ולא אשכחן עדיין תנא דמקיל יותר מנ"ל לעשות פלוגתא חדשה ובאמת שני ר' אבא אבא דאמרי כי האי תנא וכו' ר"ל כיון דאשכחן תנא דיעה שלישיית המקיל יותר ובפלוגתא בדרבנן הלך אחר המקיל י"ל גם חכמים סברי כן אבל ר' ירמיה דלא ידע מזה התנא הקשה בהכרח גדול וא"כ ל"ל לרש"י לפרש כן בקושיא שאינו מכרחת והי' נ"ל לפרש להיפך שרש"י בא לפרש דלמה לו לאתוי כל האי סוגיא לקשי סתמא מנ"ל לפרש אפי' אינו קשור דילמא אפי' אינו תלוי אבל קשור בעינן לכך פי' רש"י דכך לא הי' יכול להקשות די"ל משום שהוא מילי דרבנן אזלינן לקולא ואין סובר כת"ק שהוא דאורייתא מש"ה מקשה מהכרח סוגיא דנגר הנגרר שא"א לומר לקולא ויהיה שלילות דברי רש"י בקיצור מתק לשונו למה פשיט כך מטעם שהוא לקולא הא א"א לומר כן דאמר ר"י כמחלוקת כאן וכו' ודוק אמנם כד עיינין בי' אמינא כפי' הראשון ולק"מ והוא אחר

שנדקדק דאם כפשיטא דסוגיא שהוא מוכרח ממשנה דנגר למה לו להביא את ר"י שאמר כמחלוקת כאן וכו' וגם את ר"א שאמר מאן תנא וכו' הוי ליה להקשות מהמשנה וגם ולומר ת"ש או מיתבי' ולא בלשון בקשה ולימא מר וכו' אלא ודאי שמהמשנה לק"מ שהיינו אומרים דשם מיירי ודאי בנגר שאינו מתוקן במעשה לנגר וטעמייהו משום טילטול ולכך בעינן קשר לתקנו לכך כמו גבי חריות אבל הכא גבי פקק משמע ודאי לפירש"י שהוא מתוקן במעשה לכך ולית בי' איסור טילטול או שיש עליו תורת כלי והכי מוכח בסוגיא לקמן רק משום בנין הוא דאיכא וכיון דחכמים שרו בתוספת אהל ס"ל דשוב אין צריך קשירה כמה דאי' ג"כ בסוגיא דמי שהוציאהו שהביאו תוס' לכך הוצרך להביא את רבה בב"ח אמר ר' יוחנן שאמר כמחלוקת כאן וכו' ואם שם פלוגתייהו משום טילטול היכי מדמה הא ודאי טילטול חמור מתוספת אהל לרבנן כמ"ש אלא ודאי דגם שם פליגי משום בנין אפי' הוא מתוקן לנגר או שיש עליו תורת כלי אפי' פליגי ובעי קשורה משום איסור בנין וכן ר"א דאמר מאן תנא נגר וכו' ע"כ ס"ל הכי וא"כ מנא לך לפלוגי עלייהו ולמיפשט לקולא כנ"ל ובאמת אינה קושיא מוכרחת ולא הקשה בלשון קושיא רק אמר ולימא מר וכו' ובדרך שאלה מ"ט דמר דפליגית עלייהו ולהקל ושני לי' אנא דאמרי כי האי תנא וכו' ר"ל ודאי דקנה אית ביה איסור טילטול אלא משני בכ"ש מה באיסור טילטול אין צריך קשירה מכ"ש באיסור בנין ופשיטא אם נאמר דס"ל לרש"י דאף איסור בנין שייך בקנה כמ"ש התוס' לחד פירוש פשיטא דמשני שפיר דאפי' בתרי איסורי לא בעי קשירה ועמ"ש בסמוך אבל ודאי גם רש"י ס"ל דשייך איסור טילטול בקנה כמו שמוכח כן בהסוגיא דפריך עלה מר' יוחנן דבעי תורת כלי ע"ש ואפ"ה א"ש כולא סוגיא בלא שום דוחק לשיטת רש"י ובזה סרו מעליו כל קושיות התוס' והוכחתייהו וא"צ לשום דוחק שדחקו התוס' לשיטתייהו דפליגי ר"א וחכמים בתרתי וגם שמואל בעירובין פליג אסוגיא דהכא ע"ש ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד: ועפ"ז שכתבתי בשיטת רש"י לפרש דברי ר' ירמיה במ"ש לימא מר נ"ל לפרש גם דברי התוס' בד"ה בין קשור שכ' ופריך ולימא מר וכו' עד וטעמא משום טילטול דאי משום בנין וכו' ולכאורה משמע שכתבו זה להוכחה לשיטתם דכולה סוגיא מיירי משום טילטול דעפ"ז הקשה המהרש"א למה שבקו תו' לקמן זה ההוכחה ותירץ שמכאן אינה הוכחה והאמת אתי דמאי זה הוכחה דדילמא סוגיא דהתם אתיא כר' אבא דהכא וגם הברייתא לפי המסקנא אתיא כרשב"ג אמנם לפירושו תשובתו נשאר מעל דעדיין ק' מנ"ל לתלמודא ואם הוא מהסברא בלא"ה לק"מ אמנם נלע"ד ע"פ הדרך שכתבתי לשיטת רש"י שכ' לשיטתם ג"כ שמתוקן היינו בלי שום מעשה ושייך בי' ג"כ איסור טילטול והוקשה להם למה לי' למימר ולימא מר וכו' וגם לאתויי הא דרבה בב"ח אר"י וגם דר"א הוי ליה לאקשוי ממשנה דנגר הנגרר שודאי הוא מתוקן במחשבה ואפ"ה בעינן עכ"פ קשירה וע"ז כ' ופריך ולימא מר ר"ל משום די"ל דשם הוי בנין גמור ולא תוספת לכך בעינן קשירה משא"כ כאן לכך הקשה רק ולימא מר והביא דר"י שמדמהו אלמא תרווייהו משום איסור טילטול ועפ"מ"ש הכל כשיטת רש"י ודוק: בגמ' אנא דאמרי כי האי תנא לכאורה משמע דפליג אר' יוחנן דאמר כמחלוקת כאן וכו' דלר"י חכמים היינו ר' יהודא דבעי קשירה ולר' אבא דמוקי חכמים היינו רשב"ג לא בעינן קשירה אבל לפ"ז יוקשה דר' יוחנן אהדדי דאיהו ידע מרשב"ג ואף פסק הלכה כמותו למה אמר כמחלוקת כאן

וכו' ומוקים להו כר' יהודא ולא כרשב"ג אליבא דהילכתא והי' נראה לי לומר שזה מתרץ רש"י במ"ש אמר גרסינן ולא ואמר וצריך פי' מאי בעי בזה ולמה לא נגרס ואמר שהוא ודאי ראי' טפי לאוקים אליבא דהילכתא דאל"ה לא משני שפיר דעדיין אינו מוכרח לוקים כרשב"ג ולא כר"י אלא ודאי י"ל לפי פשוטו דמש"ה לא גרס ואמר משום דמסיק דר' יוחנן בעי תורת כלי ופליג בזה ארשב"ג וא"כ אין ראי' מזה למתניתין ולנגרנהגרר דלא כר' יהודא דמיירי בלא תורת כלי וזה בעי רש"י לתרץ דלפי הגירסא ואמר יוקשה ר"י אהדדי כנ"ל לכך כתב דל"ג ואמר ור' אבא לא סבר כר' יוחנן דבעי תורת כלי רק סובר כרשב"ג בכולה דאף בלא תורת כלי לא בעי קשירה ופליג אר' יוחנן בזה ולכך מוקי למתניתן בלא קשירה אליבא דהילכתא ומשני שפיר אבל לר' יוחנן דבלא תורת כלים סובר כר' יהודא דבעי קשירה ולכך מתניתן חכמים כר' יהודא אליבא דהילכתא ומיירי בלא קשירה וא"כ עיקר שינויא של ר"א הוא במאי דפליג אר"י האיך נגרס ואמר כנ"ל לפי פשוטו של הלכה וק"ל אמנם כד נעיין ביה שפיר לא מיתפרשא סוגיא דשמעתין הכי מכמה נרגין דאית למישדי בי' חזא דלהמקשה שסבר דבכולה פסק ר' יוחנן כרשב"ג מה לו להקשות ממקום אחר יקשה מהך ר' יוחנן דעסיק בי' לעיל אהדדי מאי שמקשה מיניה אר' אבא ושני ר' אבא כר' יוחנן זה הל"ל א"כ קשיא דר' יוחנן אהדדי וגם גוף הסברא אינו לומר כיון דלר' יוחנן בעי תורת כלי מודה ר' יהודא דלא בעי קשירה בנגר ובמשנה בפקק דהא לשיטת רש"י הטעם בנגר ובמשנה משום בנין ורש"י פי' תורת כלי היינו מה שראוי לתשמיש דבר אחר ולא שמתוקן לזה דלא מהני ע"ש ברש"י וא"כ זה לא מהני אלא לענין איסור טילטול אבל לענין איסור בנין מאי מהני זה שראוי לתשמיש שלא יאסר משום בנין בלא קשירה וכיון דר' יוחנן פוסק כרשב"ג דלא בעי קשירה הדרא קושיא לדוכתא דר"י אהדדי וגם מה שמוחק רש"י ואמר קשיא דהלא הוי ראי' נכונה לר' אבא אף למסקנא אמנם אם נרצה לקיים הך שיטה נאמר כפירוש הראשון מה שכתבתי לשיטת רש"י דבאמת בקנה לא הוי רק איסור טילטול ולא בנין כמ"ש התוס' רק מייתי ר' אבא ראי' למשנתינו במכ"ש דאפילו באיסור טילטול החמור לא בעי קשירה מכ"ש באיסור תוספת אהל הקל דלא בעי קשירה וא"כ ר' אבא דסבר לגמרי כרשב"ג שני שפיר אבל לר' יוחנן דבעי תורת כלי לטילטול אבל בלא תורת כלי בעי ר' יוחנן קשירה לטילטול וא"כ אף בבנין בעי קשירה אף בתורת כלי לכך מוקי כר' יהודא ואתי שפיר הכל על פי הסיגנון: אמנם אין נראה לומר כן כמ"ש התוס' בד"ה ר' יהודה אומר דא"כ שבקנה מיירי רק באיסור טילטול מאי קא מהדר ר' אבא אנא דאמרי כרשב"ג דילמא באיסור טילטול לא בעי קשירה ובאיסור בנין בעי אף בתוספת אהל אף שהתוס' בעצמם כתבו בד"ה בין קשור שאיסור טילטול חמור מתוספת אהל ע"ש אלא שאין זה סברא מוכרחת ומנ"ל לומר דרשב"ג יפליג אר' יהודא וגם א"א לומר לשיטת רש"י כלל דבקנה מיירי רק באיסור טילטול דא"כ מאי משני ר' יוחנן סבר לי' כוותיה בחדא וכו' וכי ס"ד דבאיכא תורת כלי עליו סברי רבנן שיהא אסור לטלטל אלא א"כ קשור ותלוי הלא אף בכלי שמלאכתו לאיסור שרי לטלטל לצורך גופו אם יש עליו תורת כלי מכ"ש מלאכתו להיתר וע"כ רבנן דבעי קשור ותלוי בדליכא עליו תורת כלי ורשב"ג דמתיר אזיל לשיטתיה דלא בעי אף בחריות קשירה ורבנן לא פליגי אלא בחריות וכיוצא וא"כ פוסק ממש כרבנן ומאי שייך ס"ל כוותיה בחדא וגם קושיא

ראשונה שכתבתי קשה וגם יל"ד מנ"ל לרש"י ול"ל לפרש כן שתורת כלי היינו לתשמיש אחר ולא לזה לחוד ול"ל לפרש כן והתוס' שמפרשים שהקנה היינו משום איסור טילטול לחוד לק"מ עלייהו שהם מפרשים תורת כלי היינו מתוקן לזה לחוד וי"ל שת"ק פליג שאינו מועיל אף זה ופוסק כרשב"ג בחדא אבל לשיטת רש"י קשה טובא אם נפרש כן לכן נלע"ד ברור כפי' השני שכתבתי לעיל לשיטת רש"י דבקנה יש בו שני האיסורים משום בנין כמו שמייתי לה ר' אבא למשנתינו וגם יש בו איסור טילטול דמקשה עלה מתורת כלי ורשב"ג מיקל בשניהם דלא בעי אפילו קשירה ומייתי ר' אבא ראי' לבנין והגמרא לר' יוחנן דאמר הלכה כרשב"ג ס"ד דאף בטילטול אמר כן ומקשה מהא דבעי ר' יוחנן תורת כלי לענין טילטול א"כ סובר כרבנן ומשני ר' יוחנן סבר כוותי' בחדא היינו לענין בנין ופליג עליה בחדא היינו לענין טילטול ובעי תורת כלי והוקשה לרש"י דאם היינו תורת כלי במעשה תיקון לזה גם לענין בנין מודה ר' יהודא דלא בעי קשירה כיון שמתוקן במעשה אחר לזה עדיף יותר מקשירה לכך כ' רש"י דמיירי לתשמיש אחר והוא מועיל רק לענין טילטול ולא לבנין לכך פסק אפ"ה כרשב"ג דשרי משום בנין בלא קשירה והא דאמר לעיל כמחלוקת כאן וכו' לא פליג כלל אר' אבא רק מר אמר חדא וכו' והוא שבא רק לפרש שטעם אחד להם משום בנין ות"ק דהתם היינו ר"א כמו שאמר גם ר"א מאן תנא נגר וכו' וחכמים דהכא היינו גם ר' יהודה דלא בעי תלוי אבל המה גם רשב"ג דלא בעי אף קשירה דהא חכמים הם כולהו תנאי דפליגי אר"א דבעי קשור ותלוי והם לא בעי רק לכל מר כדאית ליה לר' יהודא בעי קשירה ולרשב"ג לא בעי אף קשירה אף שאין עליו תורת כלי רק ר' ירמיה דלא ידע מרשב"ג אקשי ליה מר' יוחנן דאמר כמחלוקת כאן וכו' ושני ליה אנא דאמרי כי האי תנא וכו' ר"ל שאני מפורש לרשב"ג אליבא דחכמים ור"י אמר כמחלוקת כאן וכו' לר"י אליבא דחכמים ולכך אמרו חכמים סתם בין כך ובין כך ולא אמרו מפורש אפילו אינו קשור או אפי' אינו תלוי והיינו לכל מר כדאית ליה ולא תלוי כאן בהלכה כמי דהא היינו חכמים ממש דפליגי כל חד אר"א ולא שייך לגרוס ואמר ולא קשה דר' יוחנן אהדדי ולא פליגי כלל ר' אבא ור' יוחנן ואתי הכל שפיר כל הסוגיא ודוק היטב כי הוא נכון לפענ"ד: בתוס' בד"ה ר' יהודה אומר וכו' עד וליכא לפרושי וכו' עד דא"כ מאי מהדר ליה ר' אבא וכו' עיין במהרש"א שהקשה למה שבקו התוס' הוכחתייהו דלעיל ועמ"ש לעיל בתירץ קושיא זאת אמנם כאן הי' נ"ל לכאורה לפרש בדרך אחר יותר נאות והוא שמ"ש התוס' ול"ל דנגר הנגרר משום איסור בנין וכו' היינו גם משום בנין דאית ביה תרווייהו כמ"ש גבי פקק החלון והוי א"ש טפי לשון ר"י כמחלוקת כאן וכו' דדמי ממש משא"כ לפי התוס' באמת דלא הוי דמי ממש ושמואל שפוסק שם הלכה כר' יהודא היינו גבי איסור בנין דבעינן קשירה אבל באיסור טילטול לא פסק כר' יהודה ולכך לא בעי קשירה לשמואל וזה שכ' התוס' ומשום בנין הוא דבעי קשירה ולא משום טילטול קאי אשמואל ולא אר' יהודה שהרי לא כתבו לא בעי ר' יהודה כמו לעיל וא"כ אין כאן מקום לק' המהרש"א דלסתור זה לא מוכח מהוכחה דלעיל דדילמא פריך ליה ר' ירמיה מאיסור טילטול ולעיל כתבולסתור רק שלא נאמר משום בנין לחוד הוא ודוק אמנם א"א לומר כן כוונת התוס' מלבד שאין לשונם מורה כאן גם קשה מן דבריהם שסתרו זה דא"כ מאי אהדר ר' אבא וכו' הא לפ"ז שפיר אהדר דהא מבנין לק"מ דדילמא אית ליה ר' אבא

כמ"ש התוס' לעיל דשאני בנין דנגר מתוספת אהל ומשום טילטול סבר ליה כרשב"ג דהא לא אקשי' ליה אלא מטילטול וע"כ צ"ל דכוונת התוס' בוליכא לפרושי היינו לפרש משום בנין לחוד ושפיר הקשה המהרש"א וא"ש סתירת התוס' ודוק אמנם אי קשיא לי הא קשיא טובא דלמה ליה להתוס' לדחוקי דשמואל פליג אר"א ור"י ור"י וכולה סוגיא דילמא קושטא כן שמאי שאמר ר' יוחנן כמחלוקת כאן היינו דנגר אית ביה ג"כ תרווייהו כמו פקק ממש וא"ש הלשון טפי של ר' יוחנן כמ"ש ולא קשה ק' התוס' לעיל בד"ה בין קשור ושפיר אהדר ליה ר' אבא ג"כ אנא דאמרי כרשב"ג מטילטול ולק"מ ק' התוס' בכאן וכמ"ש דמבנין לק"מ ואז שפיר גם שמואל ס"ל כן ככולהו סוגיא והא דקאמר הלכה כר' יהודה היינו באיסור בנין כמו שמשני כאן אר' יוחנן סבר לה כוותיה בחדא וכו' וכמ"ש לשיטת רש"י דס"ל כוותיה בבנין ופליג עליה בטילטול כן לשמואל ואף לשיטת התוס' דקאי כולה אטילטול טפי מיפשט מיני' לומר כן דהשתא הכא בחדא מילתא פלגינן דיבורא ואמרינן ס"ל כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מכ"ש בתרי מילי והוי אתי הכל שפיר טפי משיטת התוס' שהוא דוחק גדול כמ"ש לעיל וגם כל הסוגיא שבכאן צריך לדחוק דא"כ מאי פריך ר' ירמיה לר' אבא דילמא סבר כשמואל ופן שאר הסוגיא וצ"ע ואפשר לומר דלא משמע להתוס' לומר שמאי שאמר שמואל הלכה כר' יהודה היינו אפלגא כיון שאמר סתמא ומאי דמשני כן אר' יוחנן היינו שאמר הלכה כרשב"ג במאי שאמר כאן ובחריות לא אמר הלכה כמותו וכאן לא אמר כלום מזה דלא בעינן תורת כלי מכ"ש לשיטת התוס' דתורת כלי היינו מתוקן לזה במעשה דלולא דבריו בחריות י"ל מ"ש מתוקן אע"פ שאינו קשור היינו מתוקן במעשה כמ"ש בגמ' וכ"ת ה"נ דאיכא תורת כלי וא"כ שפיר אמר סתם הכא הלכה כרשב"ג דכאן משא"כ התם לגבי ר' יהודה דאמר שמואל הלכה כמותו ונאמר שהוא לפלגא בכאן גופא לא משמע להו ודוק: בתוס' בד"ה שקשור ותלוי וכו' עד ונראה לרשב"א דאפי' וכו' עד דא"כ לא יהיה מונח דר"י כמונח דת"ק וכו' עיין במהרש"א מה שהקשה ליפשטו מנגרר גופא וכו' ע"ש ומה שתירץ אינו מובן לי דה"נ י"ל דתרווייהו מיקרי מונח ואסר ת"ק בשניהם ור"י לא אסר אלא בחד מונח כמ"ש בנגרר דת"ק לא שרי אלא בחד ור"י שרי בתרווייהו וגם תמהנא טובא אסברתו איך אפשר אם נאמר דת"ק אסר בזה בשני ראשים מונחים לארץ לומר דגם זה מיקרי נגרר הא ת"ק קאמר סתמא במשנה נגר הנגרר נועלין משמע כל מה שנקרא נגרר נועלין בו וכ"מ בתוס' דלהך סברא ע"כ זה מיקרי מונח דלסברת המהרש"א דזה מיקרי נגרר אפ"ה אסור לא מוכח כלל ממונח דהא שניהם איירי בחד מונח רק דת"ק אסר אף בנגרר זה ודבריו נראין כסותרין זא"ז ודוק אמנם נלע"ד בתירץ קושייתו דאף לפי אמת דס"ל להרשב"א דאף בזה מותר במקדש מודה דלא מיקרי נגרר דהא קאמר בפ"י איזה נגרר כל שתלוי וראשו אחד מגיע לארץ משמע אבל ב' ראשים מגיעים לא מיקרי נגרר אלא א"א דג"כ לא מיקרי מונח קשיא דיוקים אהדדי וע"ז כתב הרשב"א דאף זה שלא מיקרי נגרר ג"כ מותר במקדש וסמך עצמו ת"ק ור"י אסיפא עיקר דדוקא מונח אסר וזה לא מיקרי מונח ודיוקא דרישא לא קשה די"ל דנקט נגרר משום מדינה אבל אם נאמר דזה אסר דדיוקא דרישא דוקא רק לר' יהודה רישא לאו דוקא דסמך אסיפא כנ"ל: א"כ ע"כ אתה צ"ל לרבנן דזה מיקרי מונח דאל"כ קשיא דיוקא דסיפא דבשלמא רישא י"ל משום מדינה משא"כ בסיפא ולר' יהודה אע"ג דלא מיקרי נגרר

ע"כ לא מיקרי מונח דהא לדידי' ודאי מותר אף במדינה ולפ"ז א"ש טפי הוכחת התוס' דמלשון לחוד אינו קושיא כ"כ אבל קושייתהו דהאיך נקט סתמא והמונח במקדש דנוכל לטעות אף בקשור ושני ראשים מונחים מיקרי מונח כמו לת"ק דאין סברא לומר דהמשנה סמיך אברייתא וגם יוקשה עליו דיוקא דרישא דאמר הנגרר במדינה הא אף אינו נגרר שרי וא"ל דסמיך אסיפא דהא יש לטעות בסיפא אלא ע"כ דזה לא מיקרי מונח וא"ש בין לת"ק ובין לר"י דסמכו אסיפא דוקא ודוק.

ע"ב ברש"י בד"ה תורת כלי שיהא ראוי לתשמיש אחר וכו' ועיין בתוס' שהקשו אמנם לק"מ כמ"ש לעיל וגם רש"י כתב הטעם וגם מצינו בנגר החילוק זה מפורש בין יש בראשו גלוסטרא ובין אין לו גלוסטרא כמ"ש בגמ' וכן פסק הרמב"ם ועיין מ"ש בסמוך ומה שהקשו עוד דא"כ מאי צריכה למימר וכו' וכן מביא הרא"ש קושיא זו ותירץ דרש"י אזיל לטעמי' וכו' ע"ש והקשה המהרש"א קושיא תמוה דא"כ מאי מקשה מחריות ע"ש ואני תמה על תמיהתו דל מהכא פי' הרא"ש נמי קשה זה לפירש"י מאי מקשה מחריות כמו שנבאר וכן לפי' התוס' ולפסק הרמב"ם לכולהו קשה זה וצריך לפרש כמו שנבאר גם להרא"ש לק"מ אמנם בלא"ה לק"מ שהרי דברי הרא"ש לפי פשוטו א"א להעמידן שהרי רש"י כתב מפורש דאף כאן ולקמן דאף בכיסוי כל הכלים צריך תורת כלי ואף הקשה מדלתות שידה תיבה ומגדל וכתב מילתא בטעמא על כל הכלים ובהו לא שייך בנין א בנין בכלים כדאמר בריש פרקין אמנם נ"ל ברור תי' הרא"ש לתרץ ק' התוס' והוא שמאי שהקשו צריכה למימר ודאי לא הקשו אמשנה דבסמוך כל כסוי הכלים שיש להם בית אחיזה דודאי צריכה למימר דאפ"ה בעינן בית אחיזה ופלוגתא דת"ק ור' יוסי וכמו שמפרש בגמ' שם ורש"י גופא כתב שם הך סברא דמש"ה לא מוקי בשאר כלים דכיון שיש עליו תורת כלי שמותר לטלטלו לצורך גופו ואדרבא משם מסתייע לפירש"י לכן נ"ל ברור דקושייתהו על ברייתא דקנה למה פליג ת"ק דבעינן קשור ותלוי ומאי צריך רשב"ג לא שמעינן דכיון דאית ליה תורת כלי אחר פשיטא דמותר לטלטלו לצורך גופו ואזה תירץ הרא"ש שפיר דאזיל לשיטת' שפירש"י בכולה שמעתין משום בנין וא"כ בקנה נמי אף דאיכא תורת כלי פליגי משום בנין ובליכא תורת כלי פליגי נמי משום טילטול והתוספות אזלי לשיטתייהו דליכא תורת בנין כלל בכולה שמעתא ומכ"ש בקנה כמו שכתבתי לעיל לכך הקשו שפיר וכן נראה קושייתם שהרי העמידו דבריהם על וכי תימא ואם כן אין מקום לק' המהרש"א ושיטת רש"י עולה ע"פ זה כהוגן בלי שום קושיא מק' התוס' כיון דאזיל לשיטת' וגם מה שהביאו רא"י מנדבך וחריות נמי לק"מ שהרי רש"י כתב הטעם דכיסוי לא חשיב כלי אבל גבי נדבך וחריות שעשה מעשה לשיבה ודאי חשיב כלי כמ"ש רש"י בדלתות דהוי תורת כלי שראוי לשיבה כנ"ל ברור שיטת רש"י וכתירץ הרא"ש הנ"ל ואף שקצת דחוק לשון הרא"ש ע"כ כוונתו כן כמ"ש ואף אם אין כוונתו לכך עכ"פ בשיטת רש"י הוא ברור ונכון ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא לי טובא לשיטת רש"י מאי מקשה מחריות הא כיון דראוין לשיבה הוי תורת כלי כמ"ש רש"י משא"כ בקנה וכיסוי כמ"ש רש"י תדע דלרבנן אם קשרן ודאי לק"מ לר' יוחנן אע"ג דלית בהו תורת כלי דא"כ רב יוחנן דאמר כמאן אלא ע"כ שזהו כליין לשיבה א"כ לרשב"ג נמי כיון דאית לי' מחשבה מהני הוי כמו קשירה לרבנן ותמי' לי על כל מפרשים שהקשו זה לפי' תוס' ולא הרגישו זה לפירש"י ותי' המהרש"ל ומהרש"א

לא שייך לפי רש"י ע"ש וצ"ל דגם לפירש"י בעינן מעשה לתורת כלי לתשמיש אחר וזה לשון תורת כלי ר"ל צורת כלי לתשמיש ולא מהני מחשבה או י"ל דפריך מדמיקל בזה שלא בעי קשירה מיקל נמי בקנה וכיסוי דלא בעי תורת כלי ודוק: ויותר נלע"ד לשיטת רש"י דהכי מקשה מי בעי רשב"ג תורת כלי לקנה וכיסוי שיהא ראוי לתשמיש אחר דוקא אבל מה שמשמש כיסוי או פתיחה ונעילה לא מהני לטלטל כמ"ש רש"י לרב יוחנן ע"כ ל"ל לרשב"ג סברא זו דא"כ אף תורת כלי דקני לא מהני כיון דאיתלי' בחריות אף שגדרן לעצים אם חישב עליהם לישיבה בטל ממנו תורת עצים ע"י מחשבה ה"נ אף דאיכא לקנה תורת כלי תשמיש אחר כיון שהתקינו להיות פותח ונועל בטל ממנו תורת כלי ונשאר עליו תורת פתיחה ונעילה ויהא אסור לטלטל אלא ע"כ שא"צ תורת כלי ומשום פתיחה ונעילה לחוד ג"כ שרי לטלטל וה"ה בכיסוי כלים כמ"ש רש"י וקשיא שפיר לרב יוחנן ודוק: בתוס' בד"ה וכ"ת ה"נ ע"ש ועיין במהרש"ל שהקשה קושיא חמורה מאד לתי' בתרא של תוס' לעיל בדף הקודם ולענ"ד אף לתרץ הראשון קשה כיון שעכ"פ יש חילוק דילמא חריות קילי טפי זולת לפירוש תוספת ארוכים שהביא מהרש"ל לק"מ וביותר תמה אני על הרמב"ם שפסק להדיא בקנה וכיסוי דבעינן תורת כלי ובחריות פסק להדיא דמחשבה מהני וכרב אסי גופא בפ' במה טומנין וכתב ה"ה טעם נכון משום דסתם חריות הן לישיבה רק משום שגדרן לעץ אתי מחשבה ומוציא ממחשבה משא"כ באינך צריך מעשה שהוא תורת כלי כמ"ש התוס' ונ"ל שזה ג"כ כוונת התוס' במ"ש לעיל א"נ חריות ראויין טפי לישיבה וכו' ר"ל מטעם הנ"ל אמנם קשה טובא מאי מקשה הגמ' וכל התירוצים שכתבתי לשיטת רש"י לא מיתפרש לשיטת התוס' ודוק: ומכ"ש על הרמב"ם קשה טובא דכיון דהגמ' אקשה הדדי עד שהוצרך לומר ר"י פליג עלי' בחדא איך פוסק את שניהם והמהרש"א ביקש לתרץ ותורף דבריו שישב הוי ג"כ מעשה קלה לתורת כלי תמי' לי מאד עליו הגם אף שהר"ן כתב ג"כ זאת הסברא ובאמת לסברא זאת מתורץ שלא יוקשה רב אסי אהדדי ולא קשה ג"כ מאי שמקשה כאן ארשב"ג ארב אסי אר' יוחנן אמנם איך כתב הוא לתרץ בזה שיטת התוס' שמקשה מהרש"ל הלא תוס' כתבו בהדיא לעיל פ' במה טומנין דף נ' דלר' אסי דישב מהני פשיטא דחישב מהני וכן משמע הלשון רב אסי דאמר ישב אע"פ שלא חישב ע"ש בתוס' ואיך אשטמיתיה דבריהם אלו ומכ"ש שהרמב"ם לא מת' שכ' בהדיא חישב מהני בחריות: אכן בתי' מהרש"ל מתורץ הכל וגם הרמב"ם אף שקצת נראין דבריו דחוקים נ"ל לבארם בקיצור שהם נכונים והוא שמקשה איך אפשר שמאי שאמר רשב"ג מתוקן אע"פ שאינו קשור היינו מתוקן ע"י מעשה שהוא תורת כלי לפי תוס' כיון דאית לי' גבי חריות דאף ע"י מחשבה הוי תיקון לישיבה ואם נאמר דבקנה חמור טפי ובעי מעשה תיקון איך קא' סתמא מתוקן הוי לי' לפרש אם עשה מעשה לפתיחה ונעילה דלדידי' לשון מתוקן הוי גם מחשבה ובזה מתורץ הרמב"ם שכתב באמת גבי קנה וכיסוי אם יש עליו תורת כלי ומכ"ש ששיטת התו' מתורץ היטב והי' נ"ל לתרץ דברי המהרש"א דשם כתבו התוס' דלרב אסי מהני חישב היינו לפי ר"ת בתוס' ארוכים שהביא מהרש"ל או לתירץ הראשון דהכא לעיל שגרסינן שם רב אבל לתי' האחרון דחריות קילי טפי י"ל דסברי כסברת הר"ן דדוקא ישב אבל באמת זה אינו דהכא גופא מוכח דאית להו כ"ש חישב דאל"ה למה להו למימר דחריות ראויין טפי הל"ל דהווי כמו אבנים וישב הוי כשיפשוף

כמ"ש הר"ן לכן נלע"ד תי' מהרש"ל עיקר ומתורץ גם הרמב"ם כנ"ל ודוק היטב בכל זה כי קצרתיו: סליק פרק כל הכלים מפנין פרק שמנה עשר ברש"י בד"ה תרומה טהורה וכו' עד כדתניא בפסחים שאם רצה כהן מריצה לפני כלב וכו' ע"ש ולכאור' תמוה ששם אמרינן בפ' במה מדליקין אין שריפת קדשים דוחה י"ט והיינו שריפה שהוא מלאכה משא"כ ליתנה לבהמה מה זו דחי' וגם הרשב"א כתב על דברי רש"י שאין נכונים שהרי אמרינן לעיל בפ' ב"מ הנ"ל כשם שמצוה לשרוף את הקדשים שנטמאו כך מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת וגם במ"ש תמורה חשיב לתרומה טמאה בהדי הנשרפין ומ"ש בפסחים שאם רצה מריצה לפני הכלב היינו בתרומת חמץ ולא בתרומה טמאה וכל דברים אלו כתבו התוס' ארש"י בפ"ג דביצה דף כז ע"ב ע"ש אמנם אני אומר אף שכתב הרשב"א שאין דבריו נכונים שכבר מחו לי' מאה עוכלי בעוכלא לענ"ד כמה לא חלי ולא מרגיש וכו' ששיטת רש"י נכון שעל ק' ראשונה כ' רש"י בעצמו מילתא בטעמא בביצה ע"ש דגם הדלקה בי"ט לא מיקרי דחי' והא דיליף מקדשים אף דשם אסורים בהנאה היינו כמ"ש רש"י בשבת דף כ"ה אף זו לא יצא מן הכלל והיינו כמ"ש שם דרש"י אזיל לשיטתי' דאמרינן מתוך בהבערה אף שאינו נהנה כלל ואפ"ה אסר רחמנא ה"ה בתרומה ועל הקושית מה שמתיר ליתנה לבהמה אני אומר שראית רש"י חזקה מפסחים שאמר מפורש שאם רצה מריצה לפני הכלב ומה שדחו ששם מייירי בתרומת חמץ ולא בטמאה תמה אני מאד הלא אם נאמר שריפה דוקא היינו משום כשם שמצוה לשרוף את הקדשים שנטמאו דלתירץ השני לא אמר אלא אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמא היינו ביעור מן העולם וכן לו ולא לאורו ה"ה לו ולא לבהמתו אלא ודאי משום דילפינן מקדשים ובקדשים אטו שאר קדשים פסולין שלא נטמא לא בעי שריפה הלא עיקר שריפה כתיב בנותר וגם אמרינן כל שבקדש פסול שריפתה בקודש וא"כ מ"ש תרומה טמאה מ"ש חמץ כיון שאין ראוי לאכילה אפ"ה אמרינן שם לר"י הגלילי שמותר בהנאה מריצה לפני כלבו והיינו ודאי משום דעיקר שריפה הוא הטעם לבער מן העולם כמ"ש בתמורה כל הנשרפין לא יקברו פירש"י ותוס' הטעם משום דילמא משכח אינש ואכיל והיינו משום שהוא דרך רחוק לבער מן העולם וליהנות ממנו אם לא בשריפה אבל באמת ליתנו לפני בהמתו שהוא גם כן מתבער מן העולם ודאי שרי לבר מן קדשים שהוא גזירת הכתוב וגם רש"י פי' לעיל בפ' ב"מ על כשם שמצוה לשרוף ועוד משום תקלה וא"כ אם מתבער מעולם ליכא תקלה ואף לפירש הראשון הוא כן אף דדמי לקדשים היינו לבערן מעולם כמו שריפת קדשים והיינו דמי ואדרבא בזה מתורץ מה שהקשו על שחשיב שם חמץ בפסח דאתי כרב יהודא ולא סתים כרבנן ולשיטת רש"י דבתרומה שריפה לאו דוקא אלא שלא יקברו רק לבערה מעולם ה"ה בחמץ כן דה"ה מפרר וזורה לרוח ובתרומה מאכיל לבהמתו רק לאפוקי שלא יקברו וגם לישרי בהנאת אפרו ודוק: או י"ל דמאי דחשיב בהדי נשרפין היינו מה שאינו ראוי לבהמה כגון שמן ופת ויין כמו בערלה וכלאי הכרם דהתם אבל הראוי לבהמה ובזה מגערה מן העולם יותר משריפה ולהדלקה להנאה דאיכא למיחש טפי לתקלה תדע מיין דאמרינן תשפך חבל ולחד מ"ד תעשה דיליף ולא אמרינן שריפה דוקא וכן כרשיני תרומה הואיל ואין ראוי לאדם מאכילן לבהמה ואף בטמאה כדאמרינן במסכת תרומות למה נחמיר טפי בשאר תרומה טמאה מכל הלין טעמי נראה ברור דעת רש"י נכון ודוק: דף קכז ע"א

בתוס' בד"ה אע"ג דאית לי' אורחין טובא מכאן יש להוכיח וכו' עד ועוד מדלא מספקא לי' וכו' עיין במהרש"א שהקשה קושיא נכונה וכתב ויש ליישב ונלע"ד ליישב ע"פ שנקדים דגם להוכחה ראשונה קשה להיפך דתינח א"א הכל לפי האורחין מוכח דאפי' אדם אחד מפנה דו"ה דאל"כ למה נקט דו"ה כמ"ש התוס' אבל א"א טפי לא אפי' איכא אורחין טובא י"ל דו"ה אינו רשאי לאדם א' רק לפי האורחין והא דנקט דו"ה לאשמועינן דטפי לא כמ"ש המהרש"א בעצמו ותמה אני אמאי לא העמיד קושיתו על הוכחה ראשונה אם לא שנאמר שתוס' הוכיחו כן לפי המסקנא דהכל לפי האורחין לכך לא ק' על הוכחה ראשונה רק על השני' אמנם אין במשמע דברי התוס' שהרי העמידו דבריהם על הבעיא לכן נלע"ד ששני ההוכחות של התוס' הם אחת שרצו לפרש אמאי לא בעי אלא על יותר ולא בעי על פחות אם אמרי' לפי האורחין לכך הוכיחו דזה פשיטא לי' בשני צדדי הבעיא דאפי' לאדם אחד והוא להך סברא דהכל לפי האורחין מוכח מהוכחה א' ולהך סברא דטפי לא מוכח מדלא מספקא ליה וכו' ומ"ש ועוד היינו גם לצד השני יש עוד הוכחה א"כ מוכח משני צדדי הבעיא ודוק: בתוס' בד"ה וליטעמך וכו' פי' כל השדה כולה לכאורה ר"ל שהוא טירחא גדולה וחולקין על פירש"י שכ' שאין דרך לנשיא לעמר ואין טעם לפלוגתתן עליו אמנם נ"ל דאזרבה הם מתרצין פירש"י דקשה עליו היכי מסיק ולעולם כל חד מפני לנפשי' א"כ אכתי קשה איך עימר רבי לנפשי' הלא אין דרך נשיא לעמר ואחר לא הי' רשאי לעמר חלקו אף אם צוה לכך פירשו היינו כל השדה כולה אין דרך נשיא לעמר אבל חלקו מה שאין רשאי אחר לעשות שפיר הוי אורחי' וק"ל: בתוס' בד"ה אוכל מפירותיהן וכו' עד דשכר מצוה וכו' עיין מהרש"ל שהגי' ומהרש"א הגי' באופן אחר והיינו הך אלא שמקצר בהגהה אמנם מוחק דברי התוס' והגי' איכא במקום ליכא וגם לדבריו אין פירוש לדבריהם שהרי מפורש במשנה דאיכא אלא ודאי לומר שפליגא אר' יעקב וכהגהת מהרש"ל ומאי שחולק עליו לומר ששפיר זה תלוי בזה אין נכון דהרי אף אם נאמר שש"מ בהאי עלמא ליכא כר' יעקב נמי אין מתורץ שהרי ר' יעקב קאי בפירוש על כיבוד אב ואם דאמר הרי שאמר לו אביו וכו' לכך הגהת מהרש"ל יותר נכונה בעיני ודוק: אמנם לדברי שניהן אין שייכים דברים אלו לכאן ואין מחדשין תוס' שום דבר בזה לכן נלע"ד להגי' יותר נכון א"נ דש"מ בהאי עלמא ליכא והוא ע"פ דאיתא בקידושין בעמוד שלאח"ז שמקשה משנה דהכא וליחשב נמי שילוח הקן ומשני אמר רבא בר אידי אסברא לי וכו' ע"ש ותורף דבריו דמצות אלו יש להם פירות בעוה"ז שטוב לבריות ג"כ לכך יש להם פירות בעוה"ז משא"כ שילוח הקן ושאר מצות וצ"ל דלמען ייטב לך וכו' דכתיב בשה"ק היינו לעה"ב כרב יעקב ומכ"ש בשאר מצות דס"ל כר"י ובוודאי ס"ל בזה כרב יעקב בכל המצות רק באלו מצות פליג אר' יעקב וא"כ יצא לנו תירוץ חדש ארומיא דמשנה דלשם כל העושה מצוה אחת אמשנה דאלו דברים דהכא דמשנה דא"ד אתיא כר' יעקב רק באלו דברים פליג ומשנה דהתם כרבנן כמו שמשני רבא שם כן ארומיא דבריי' אחריתי ואצ"ל כר' שמעי' שאם היתה שקולה מכרעת ועפ"ז י"ל שג"כ זה כוונת רבא שם במאי שאמר הא מני רב יעקב לתרץ שתי הרומיות ולא צריך לת' רב שמעי' ולת' אביי ויותר הי' נראה לפ"ז דקאי רק ארומיא ראשונה דהבריי' שני' לא מיתרצא שפיר לרב יעקב שהרי לרשע משלמין בעוה"ז ורב יעקב אמר בהאי עלמא ליכא כלל ועכ"פ איך שנפרש שם דברי תוס' דהכא עולין כהוגן שבאו

לפרש מאי שקאמר א"ד אוכל וכו' משמע אף שאין לו אלא א' ממצות אלו דאל"כ בלא"ה הוא צדיק הוא כן כמו שמקשה שם בגמ' דזה א"א דהא הוי רוב עונות ע"ז מתרצין שאם היתה שקולה א"נ אע"פ שיש לו כל המצות דש"מ בהאי עלמא ליכא וכו"ל בשאר מצות חוץ מאלו הדברים ודוק: ברש"י בד"ה ועיון תפלה לכוין בתפלה בא בקיצור לשונו ק' התוס' בעלמא אהא דקאמר עיון תפלה מזכיר עונותיו ותירצו דהתם מיירי שמעיין מה לבקש כי הוא מובטח שיביא לו וכאן מיירי לכוין וק"ל: ע"ב בגמרא גבי דמאי מגו דאי בעי מפקר לנכסי' וכו' והוא תמוה למה לי מגו כיון דחזי לעניים שרי כמו גבי תרומה ביד ישראל לעיל כמו שכ' התוס' ותירוצם דחוק ונ"ל לתרץ אחר שנקדים לתרץ מאי דמייתי ואמר רב הונא תנא שהוא למותר ולא עוד שאמר ואמר בוי"ו משמע שהוא מן החזי' ונ"ל משום שקשה למה ליה למיתני דמאי משום זה הרבותא הא כבר תני תרומה דשרי הואיל וחזי לכהנים מכ"ש הכא דאיכא נמי מיגו לכך אמר ואמר רב הונא וקמ"ל לאפוקי מב"ש וא"כ יוקשה ליתני דמאי דשרי משום דחזי לעניים ולא ליתני תרומה דחזי לכהנים לכך הוצרך לומר דהכא בדמאי איכא מיגו ולא ידעינן תרומה מיני' דשם ליכא מיגו להיות חזי לישראל שהוא בידו דליכא למימר מיגו דאי בעי מיתשל עלה דהדרא לטיבלא ודוק:.

בתוס' בד"ה כיון דחזיא לכהן וכו' והא דאמרינן בפ' כל הכלים וכו' ר"ל וקשה אהך דפ' כירה ולכא' הוא תמוה דמאי שייך לכאן ולדבריהם דלעיל אמנם באמת הוא לדבר אחד נתכוונו והוא שתו' שם בפ' כירה כתבו בשם ר"ת דשם קאי אשלישה על שלשה למדרס דבעי יחוד ועשיר לא מייחד למדרס בגדי ענים אבל שלש על שלש טמא אף לעשירים ע"ש שהביאו ראי' לזה וא"כ קשה מאי מקשים כאן וצ"ל שמקשים כאן לפירש"י ולומר שתרצה להביא ראי' מכאן לפיר"ת ולדחות פירש"י ע"ז כתבו שאין ראי' מכאן דלעולם י"ל כפירש"י דלשם וע"ז כתבו והא דאמר בפ' כל הכלים ר"ל א"כ משם מוכח כפי' ר"ת ואם כן א"צ לחילוק דלעיל ע"ז תירצו ולעולם קיים פירש"י והחילוק כדלעיל ודוק: בתוס' בד"ה האי אידגן וכו' עד וי"ל דאי לא כתב והרמותם וכו' לכא' הוא תמוה דא"כ מאי מקשה אביי וגם ל"ל קרא לרבות הקדימו בכרי הא בלא"ה לא מוקי לקרא אלא במסתבר דהיינו ולא אידגן כמ"ש התוס' אמנם באמת לק"מ דאי לא כתיב שום ריבוי י"ל דמקרא מלא דיבר הכתוב לאפוקי מסברא החיצונה ולמעט מעשר מתרומה גדולה ואין מיעוט למחצה ולכך מקשה אביי שפיר אבל לבתר דכתיב גם ריבוי אהדרינן לסברא קמייטא לרבות הכל ושלא למעט רק מה שמסתבר טפי וק"ל: בא"ד א"נ י"ל דהא דנקט וכו' עיין במהרש"א מה שתי' דנקט שיבולין אפי' ראה פני הבית והוא תמוה דא"כ אף ביד ישראל פטור מדאו' אם הכניסן בשבלין כמו דא' בעלמא הי' מכניסן במוץ שלה וכו' אם לא שתאמר שיכול לבוא לידי חיוב אם יוציאנה בשבלין וימרחו בכרי ויראה פני הבית ואינו במשמע וגם גוף הדין אני מסופק אם חייב מדאו' אפי' בכה"ג אמנם בגוף קושיתו נ"ל דגם זה מיקרי בשבלין כמ"ש התוס' דאידגן היינו בכל דינו ואל"ה מיקרי שבלין ודוק: דף קכח ע"ב בגמ' תני חדא מדדין בהמה וכו' ותניא אידך אין עוקרין וכו' הא גופא קשיא וכו' לכא' אין פי' לדבריהם ע"פ סוגית הש"ס בכל מקום שאמר תני חדא ותניא אידך משמע שקשיין אהדדי ומשני והכא מקשה ברייתא גופא לא הל"ל תני חדא ואידך אלא תני וכו' או ת"ר והא גופא קשיא אמנם נלע"ד לפרש תני חדא וכו'

וקשיין אהדדי דבאיך קתני אבל דוחין משמע מדדין לא ובקמייתא קתני מדדין ומשני
הא גופא קשיא כמו ותיסברא הא גופא קשיא אלא ע"כ סיפא אתאן לתרנגולת א"כ תו
לק"מ וק"ל ובוז מתפרשן דברי התוס' דלהכי יש ספרים שגורסין בר"ה ומתפרש דברי
הגמ' ביותר נאות דקשיין אהדדי להדיא דהכא תני בחצר והכא תני בר"ה וע"ז כתבו
התוס' דא"כ לפי מאי דמשני סיפא אתאן לתרנגולת קשה יותר דמתחילה הוי פליגי בחדא
ועכשיו ואף אם נאמר דהא גופא קשיא הוא בפ"ע והברייתות נשארה בפליגי אין זה
סוגית הש"ס לכך כתבו ולהך ספרים דגרסי בחצר א"ש וכמ"ש ודוק: דף קכט ע"א
בתוס' בד"ה רבא משמי' דר"י וכו' עיין במהרש"א שהקשה ותירוצו מוסתר מפיו דלדידי'
אף לאחר מילה משכחת שילדה אחר חצות וגם אין הדין מוסכם מכל הפוסקים לחשוב
אמנם בגוף קושיתו אחר עיוני בתוס' בעירובין לק"מ אחר שנפרש שלילות דברי התוס'
שהנה ודאי לפי פשוטו דברי הגמ' בכאן ודאי אנו מפרשי' שנהרדעי באו לומר דאביי
ותרי לישני דרבא לא פליגי אמנם כתבו דלכא' יש להוכיח שאינו כן אלא דרבא פליג
וס"ל דשבעה הוי פתיחת הקבר ומותר אף שאין אמרה צריכה וא"כ משבעה ועד שלשים
הוי סתימת הקבר ומותר באמרה צריכה דאי אמרת דרבא נמי כוונתו כנהרדעי דאמר
שבעה היינו סתימת הקבר ובעינן אמרה צריכה וממילא אחר שבעה עד שלשים לא מהני
צריכה האיך התיר שם לחום אגב אמו אם תאמר צריכה הא לנהרדעי אסור לאחר שבעה
אלא ודאי רבא לשם אזיל לטעמי' דהכא דפליג אנהרדעי וגם על אביי אמנם לפי פשוטו
שם אינו מוכח כלל דלא נאמר שם דלצורך מילה הי' אלא קאמר סתמא האי ינוקא
דאשתפיך חמימי וי"ל דמיירי תוך ז' וכנהרדעי ואדרבא יש להוכיח שלא מחמת מילה
מיירי דאי לצורך מילה למה לצורך אמו הא איהו גופא דחי שבת כדתנן מרחיצין את
הקטן בין לפני המילה ובין לאחר מילה אלא שתו' שם הוכיחו דמיירי לצורך מילה
מדמייתי שם עלה מן הזאה דפסח ע"ש אלא אף דלא יוכל להיות אחר מילה דאז ודאי
דוחה שבת בלא אמו אלא ע"כ לפני המילה ואז אין מרחיצין אלא בחמין שהוחמו מע"ש
כמ"ש כל המפרשים ופוסקים בהך משנה הנ"ל דמרחיצין דלא דמי לפני המילה ללאחר
המילה וא"כ מוכח שפיר וכן ג"כ שלילות דברי התוס' דאף דלא מצי למימר דמיירי
לאחר המילה משום זה לא נאמר דמיירי בתוך ז' כדמוכחי שם וסמכו עצמם אמ"ש שם
דודאי לצורך מילה איירי וע"כ הי' ביום ח' ומוכח שפיר ודוק: לעיל בריש פרקין בגמ'
בעי מיני' רב נחומי מאביי כמה שיעור תבואה צבורה וכו' הוא תמוה דהא קי"ל כר"ש
דמתיר מאי בעי אמנם אחרי ראותי בר"ן שכ' לפרש הא שהביאו בהלכות שמפרש הך
תנא כמה שיעור וכו' היינו כמה מפנין מתבואה צבורה וא"כ יש לפרש גם הבעיא כן
והוא מכוון עם המשנה ה' קופות כמ"ש התוס' ריש פרקין ואפשר דמשום זה הביאו תוס'
הירושלמי אמנם פי' הר"ן הוא דוחק שלא משמע כן בגמ' כלל וגם בהלכות הרי"ף לא
משמע כן: אכן מדברי הרמב"ם למדתי תי' אחר והוא שגם הבריי' דלעיל אין מתחילין
באוצר ג"כ הביאו בהלכות הרי"ף ותי' ג"כ הר"ן בדוחק גדול אמנם הרמב"ם מפרשו
בריוח והוא שכתב בפ' כ"ו מה' שבת שאע"ג שמותר להסתפק מאוצר תחילה מ"מ לפנות
אסור אם לא לדבר מצוה כדמוכח במשנה ובהכי מיירי ברייתא ודוקא תחילה אבל אם
כבר התחיל מע"ש מותר לפנות אף לדבר רשות כדמשמע ברייתא אין מתחילין ע"ש
ברמב"ם שכ"כ בהדיא וא"כ ה"נ בתבואה צבורה אם אין בו שיעור אוצר מותר לפנות

אף לדבר הרשות משא"כ אם יש בו שיעור אוצר לכך בעי שפיר אף לר"ש והא שלא כתב הרמב"ם השיעור אוצר היינו משום שכל דלדבר מצוה מפנין ה' קופות א"כ ע"כ האוצר אין פחות מה' קופות שהם לתך כמ"ש התו' ובזה מתפרש אוקימתא דרב חסדא שאמר ד' מה' אמאי נקט שיעורא דה' היינו משום דבבציר מהכי לא הוי אוצר ושרי אף לדבר הרשות והכי דייק נמי לישנא דאביי דאמר הרי אמרו ואם לפי פשוטו דכוונתו אהך ברייתא דתנא כמה שיעור ת"צ הל"ל תנא מאי לשון הרי אמרו הרי ברייתא אינו ידוע לכל אבל כוונתו אמשנתו וארב חסדא ובזה מתפרש יותר דברי התוס' בריש פרקין שנתכוונו לפירוש זה ודוק: סליק פרק מפנין ר"א דמילה פרק תשעה עשר דף קל ע"א ברש"י בד"ה ר"א אמתניתן דפירקין דלעיל קאי וכו' עיין במהר"מ שפי' בטוב טעם ול"נ לפרש שהוקשה לו דהכא קתני דין מכשירי מילה ובמשנה שלאח"ז קתני דין מילה עימו עושין כל צרכי מילה וכו' ונהפך הוא דמעיקרא הוי ליה למיתני עיקר הדין דמילה עצמו דוחה שבת ואח"כ מכשירין לכך כתב שכבר תנא עיקר הדין לעיל והא דקתני ג"כ במשנה שלאח"ז משום דינים שנתחדשו שם כגון אם לא שחק מע"ש ואינך וק"ל: או בא לפרש שלשון ר"א אומר משמע שבא לפלוג את"ק דאל"כ הל"ל אמר ר"א כמו אמר ר"ע מנין ואע"ג דבאורג נמי תני הכי באמת כ' שם רש"י דקאי לפלוגי אאורג דתנן באבות מלאכות וכן בתולין י"ל הכי וביותר בהנך תני עכ"פ וחכמים אוסרים והכא לא תני כלל פלוגתא דחכמים ואף דתני כלל אמר ר"ע חדא לא קתני ור"ע אוסר רק תני כלל משמע שהוא טעם וכלל ולא תני עיקר פלוגתא וגם א"כ משמע דרק ר"ע פליג ובכולה סוגיא אמרינן דחכמים פליגי לכך מפרש דקאי אפרקין דלעיל דתני וכל צורכי מילה עושין בשבת דמשמע דוקא צרכי מילה עצמה כדמפרש במשנה דלקמן אבל ולא מכשירין ואתא ר"א לפלוגי דאפי' מכשירין דחי ובא ר"ע ליתן טעם וכלל לדברי חכמים שהוא ת"ק דפירקין דלעיל ודוק בגמ' איבעיא להו טעמא דר"א וכו' ופירש"י וסיפא דמתניתן וכו' לכאן דבריו תמוהין ונ"ל לפרש דבא לפרש דלא בעי אי טעמא משום חיוב מצוה לחוד ולא משום חשדא או משום חשדא לחוד דהא מסיפא מוכח דאית ליה טעם דחשדא וכי שלא בשעת הסכנה ליכא חשדא אלא הכי בעי אי טעמא משום ח"מ ג"כ ומשום חשדא או משום חשד לחוד וקפשיט לא אמרה ר"א אלא משום ח"מ אע"ג דנקט לשון אלא ע"כ הכי מתפרש לא אמר ר"א משום חשדא לחוד אלא משום ח"מ ג"כ דאל"כ למה לי עדים בשעת הסכנה וקפשיט נמי ממשנה כמ"ש מהר"מ דאל"כ למה לי למיתני בשעת הסכנה הל"ל מגולה או ע"פ עדים ודוק: בגמ' איבעיא להו עדים דקא' וכו' נ"ל דקאי אברייתא דקתני מכוסה ע"פ עדים ושם יש לפרש שיהא מכוסה על פיו וע"פ אחר שהיינו ודקא' היינו בברייתא ופשיט מהמשנה דקתני הלשון מכוסה ע"פ עדים משמע שהוא מכוסה ע"פ עדים תרי ואפ"ה דחי דילמא ע"פ חד שאז הוא עדים במקום אחר וק"ל: ברש"י בד"ה שש אנכי וכו' לכאן משמע שהוא תרי טעמי ואינו במשמע לשון רש"י וגם הטעם השני אינו מוכרח מקרא אם לא ע"פ המדרש שהביאו תו' ואינו ברש"י לכן נלע"ד שעיקר הוכחתו הוא מאמרתך לשון יחיד דאל"ה דילמא קאי אכל התורה כפשטי' אלא שרש"י מפרש טעמא דקרא למה ה' שמח יותר על מצוה זו יותר משאר מצות והא שלא הביא ראית התוס' שמוכח מן למנצח על השמינית משום דא"כ הוי ליה להגמ' לאתוי גם האי קרא מדלא הביא אלא פסוק דשש אנכי משמע דמהאי קרא

לחוד מוכח וק"ל: בתוס' בד"ה ר"א אומר וכו' עד ועי"ל וכו' עד כדי למהר המצוה וכו' עיין במהרש"א שני"ל שתי' השני דהכא פליג וסותר דברי התוס' שהקשו לקמן מר"ל ולכן נכנס בדוחקים ואני בעניי איני רואה שום סתירה דודאי מוכרח מגמ' לקמן בהכרח גדול דר"א שרי משום מיהור מצוה וא"כ תו לא קשה קושייתם שבכאן ותירצו כאן שפיר אמנם שם הקשו אגמ' גופא למה יהא שרי אליבא דר"א הא ר"א לא פליג אלא שמכשירין לר"א כמו מילה עצמו לרבנן ולרבנן אף במילה עצמה לא דחי משום מיהור המצוה כפשט ר"ל כל מקום וכו' משמע אף ע"י איחור וגם מדמקשה לקמן מיני' ומשני בדליכא אחר דוקא משמע אבל אם איכא אחר ויתאחר על ידו לא שרי וק"ל ועיין לקמן בע"ב מ"ש בדרך אחר לתרץ הסתירה ודברי התוס' ובתי' קושייתם דרך לימוד תלמידים: אמנם נלע"ד לתרץ ק' התוס' קרוב לדבריהם והוא די"ל דר"א ס"ל אף שיכול לעשות בהיתר יש לעשותו ע"י חילול שבת משום חיבוב מצוה להורות ששבת נידחית מפני מילה והוי כחול כמו שסובר לעיל שצריך להביא מגולה משום ח"מ אע"ג דהוי פרהסיא אע"ג דאין ראי משם לענין חילול שבת עצמו יש לי ראי' גדולה דקא' לקמן במקומו של ר"א היו כורתין עצים וכו' משמע שהיו נוהגין כן וכן אמר עוד עיר אחת היתה בא"י אע"ג שלכתחילה היו יכולין לעשותה בחול ודאי ואם שכחו לא שייך מנהג אטו היו מנהגן לשכוח אלא ודאי שגם לכתחילה היו עושין כן משום חיבוב מצוה או אפשר שלא היו מקפידין לעשותו דלר"א לענין מכשירין ג"כ כחול שוירבנן ה"נ הכא לענין ק' התוס' וכן לקמן שלא ברצון ר"א א"ש טפי והיא ראי' גדולה בעיני דוק והא דאמר ר"א אם לא הביא היינו שאף לכתחילה רשאי או להביאו קודם שבת או לסמוך על שבת ואם לא הביאו מע"ש מביאו בשבת תדע דלא אמר אם שכח ולא הביא כמו שכתבתי לקמן בגמ' ודוק: ע"ב בגמ' כך אין מביאין לא דרך גגות ולא דרך חצירות ולא דרך קרפיות משמע שאף דרך כל אחד לחוד אסור והוא תמוה שרש"י כתב בסמוך וכן הוא בעירובין דדרך חצירות לחוד וקרפיות לחוד שרי לכ"ע לבד מגגין לרבנן ע"ש בעירובין ולר"מ אפי' גגין הרבה שרי וצ"ל דברייתא דהכא מיירי באם שבת איזמל בבית דאז ודאי אסור אף בכל א' לחוד אע"ג דהכא מיירי ששבת האיזמל בחצר כמ"ש התוס' היינו משום שהם הביאו דרך שלשתן לכך לא שרי אף אם שבתו בתוכן אלא לר"ש והכא מייתי ראי' כשם שאסור אם שבתו בבית אף אם הביא דרך א' מהם ולא דחינן איסור דרבנן ה"נ דרך שלשתן אף אם שבת בתוכן דהוא נמי איסור דרבנן לרבנן דמ"ש ומ"ש רש"י בד"ה שלא ברצון ר"א דאייתי דרך חצירות לאו דוקא אלא דרך שלשתן או אפשר דמעיקרא הוי ס"ד שהביאו דרך א' מהן או גגין וחצירות וע"כ שבת בבית דאל"ה שרי אף לרבנן ומייתי שפיר מברייתא עד דמוקי ברצון ר"ש ע"כ הביאו דרך שלשתן ושבתו בתוכן ודוק: ברש"י בד"ה ששבתו בתוכן וכו' עד לא מיבעי' היכא דלא עירבו וכו' אע"ג דעירבו חמור יותר כדאשכחן דרב אסר בעירבו ושרי בלא עירבו לר"ש היינו לענין כלים ששבתו בתוכן אבל לענין כלים ששבתו בתוך הבית ודאי לא עירבו חמור יותר שאסור להביאן אף לחצר ראשון אם לא דרך מלבוש ומזה לא מיירי הכא: וא"ל הא ע"כ הכא לא מיירי בעירבו דא"כ האיך הביאו ברצון ר"ש הא לרב אסור בעירבו וכתבו תוס' בעירובין דלרב אף לר"ש אסור י"ל דרש"י לא ס"ל כפי' התוס' רק רב לא פסק כר"ש בעירבו אבל לר"ש מותר אף בעירבו או רש"י כתב אליבא דשמואל

ור"י כיון דהילכתא כוותי' או רש"י בא רק לפרש דברי ר"ש מאי שאסור שבתו בבית ודוק: ברש"י בד"ה מהו לטלטל כלים ששבתו בתוכו וכו' הוא ע"כ לאו דוקא שהרי רש"י כתב בעצמו בסמוך בד"ה מותר לטלטל בכולה או בגדיו שהוציא וכו' וגמ' מדמה מבוי לחצר וגם אין טעם לאסור בחדא רשותא כלים ששבתו בתוך הבית שלא מצינו זה אלא מרשות לרשות אף מחצר לחצר אלא משום שאין מצוי כ"כ במבוי כלים ששבתו בתוך הבית נקט כלים ששבתו בתוכו אמנם אי קשיא לי הא קשיא טובא שכ' רש"י תכף ולהוציא ממנו לחצר וכו' וכתב המהרש"א דלר"ש היינו כלים ששבתו בתוך הבית והוא מוכרח כמ"ש רש"י בעצמו בעמוד שלאח"ז בד"ה מי גרם לחצירות שיאסרו בתים וכו' ע"ש וכיון שרש"י נקט בשבתו בתוכו האיך מסיים פשיטא לן דאסור הא שרי לר"ש ותמה אני מאד על המהרש"א האיך פי' כן וגם משם נראה קצת דאפי' כלים ששבתו בתוך הבית מותר מחצר למבוי בלא עירבו שהרי סיים דהוי כאל נשתתפו וגם מן שאר דבריו ויש טעם לזה דלא אסר בשבתו בבית אלא בשתי רשות וחצר שלא עירבו ומבוי הוי חד רשות ע"ש.

והי' נראה לי לומר די"ל דבעיא דהכא הוא בעירבו חצירות כדמשמע לשון לא נשתתפו משמע אבל עירבו ובעיא לרב דאסור אף שבתו בתוכן ובעירבו או הי' נ"ל לומר דבעייתו אליבא דרבנן ואז שפיר פשיטא דאסור אף ששבתו בתוכו והוכרח רש"י לפרש כן מדנקט מהו לטלטל בתוכו ולא נקט ומחצירות לתוכו וגם מדלא רצה להתיר אלא מטעם דדמיא לחצר וזה לא שייך מחצר למבוי או להיפוך ע"כ כרבנן ס"ל או כרב ובעירבו אלא דאם כן קשה מאי פריך ליה ר' זירא בסמוך דילמא שם פסקו כר"ש דשרי אפי' מחצר למבוי מכ"ש במבוי עצמו והוא בעי לרבנן וא"ל דא"כ עדיין קשה האיך שבקו רבנן ועבדו כר"ש הא באמת הלכה כר"ש וגם לתי' קמא שכתבתי קשה דילמא הם עבדו כשמואל ורב יוחנן דהילכתא כוותייהו כמ"ש התוס' לקמן והוא בעי לרב לכן נלע"ד ברור שהוא בעי הלכה כמאן והיינו שלא שמע הך דרב ושמואל ור"י כדמשמע נמי בסמוך דפשיט מרב משמע שהוא לא שמע מזה והי' פשוט לו שהלכה כרבנן ואסור מחצר למבוי רק הי' מסופק במבוי עצמו כמ"ש רש"י ולכן אחר ששמע שפסק הלכה שמותר שאל לו אמאי לא אמר לו כן אף שהוא כר"ש תיתי מהי תיתי כיון שהלכה שמותר והוא בעי הלכה ואם כן בעי אף בכלים ששבתו בתוכו ואין צריך לפי המהרש"א ודוק: ברש"י בד"ה ואייתוה מהאי רישא שהי' הסכין בבית והתינוק בבית והוא תימה גדולה כמו שכתב המהרש"א ועמ"ש הוא לתרץ בטוב טעם אמנם הוא נגד כל המפרשים ראשונים ואחרונים ה"ה תו' והרי"ף והרא"ש וגם אם הי' רש"י מפרש כן לעיל לא הי' נשמט מלפרש שם כן שהוא עיקר מקומו ולמה נטר עד כאן וביותר תימה על דברי המהרש"א שהרי רש"י כתב שם בד"ה ברצון ר"ש דשרי אף לדבר הרשות משמע להדיא שהיה באופן שמותר לדבר הרשות והיינו ודאי בשבתו בתוכן ואיך נעלם ממנו דברי רש"י אלו והי' נ"ל ע"פ הדברים שכתבתי בסמוך לא קשה כ"כ אדברי רש"י והוא שעל מה שטילטלו במבוי כלים ששבתו בתוך הבית לא מקשה המהרש"א משום שבמבוי שלא נשתתפו אי שרי שרי אף כלים ששבתו בבית כמו שכ' רש"י לעיל בחצר שלא עירבו אלא עיקר קושיתו איך הוציאו הסכין מבית למבוי וגם איך הכניסו ממבוי לבית שבו התינוק ואף לפי מ"ש לעיל בסמוך שמשמע מדברי רש"י דשרי אף מחצר למבוי

אף כלים ששבתו בתוך הבית כמ"ש בד"ה מי גרם לחצירות אמנם היינו בלא עירבו כמ"ש שם רש"י להדיא והוציאם לחצר דרך מלבוש משא"כ בסכין ע"ש ודוק: אמנם ע"פ הדברים האלו י"ל שרש"י כ' שם כן אליבא דרב כמ"ש רש"י בהדיא וכן תו' שם אבל אליבא דשמואל ורב יוחנן דשרי אליבא דר"ש אף בעירבו י"ל דאף כלים ששבתו בתוך הבית שרי מחצר למבוי ג"כ אף בערבו כמו לרב בלא עירבו אף שאמר ר"ש לכלים ששבתו בתוכו היינו מגגות וחצירות וקרפופות לטלטל בשלשתן וכן אף מחצר של רבים לחצר של רבים אבל בחצר או מבוי עצמו ודאי מותר לדידהו אף בעירבו כמו לרב בלא עירבו וא"כ יש לומר דאף מחצר למבוי שרי אף בעירבו כיון שהיו רשות אחת כמ"ש רש"י שם בלא עירבו לרב ה"נ בעירבו לר' יוחנן וא"כ לא קשה מידי די"ל דגם כאן הי' הסכין וכן התינוק בבית שבחצר ומיירי בעירבו החצירות רק לא נשתתפו במבוי כדמשמע הלשון ועשו ע"פ שמואל ור' יוחנן ותו לא ק"מ לסברא זו אמנם הוא סברא חדשה להתיר זה לשמואל ור"י בעירבו להוציא מחצר למבוי הכלים ששבתו בתוך הבית והוציאן לחצר דאם כן ל"ל שיתוף מבואות וגם אמרינן שם ובעירובין לר"י יאמרו ב' כלים בחצר אחת וגם לפ"ז ישאר קושית אמאי לא פירש"י כן לעיל הגם שכל זה יש לתרץ ולא רציתי להאריך כי ג"כ הוא סברא רחוקה לומר כן ודוק: אכן נלפע"ד לתרץ בדרך אחר ויתורץ ג"כ מי דחקו לרש"י לפרש כן והוא אחר שנדקדק דלפי פשוטו קשה ממ"נ אם ר' אושיעא בא לפלוג על רבי יושאר לר' הקושיא להאיך מניחים וכו' וגם אינו במשמע שיהא פלוגתא במציאות איך הי' המעשה ואם לא פליג רק הוא מפרש דברי רבי א"כ קשה כיון שעשו בהיתר גמור אף לדבר הרשות ואליבא דהילכתא מאי חידוש סיפר להם רבי וגם ר"ל משמיה דרבי וגם הך לשון דאייתיה מהאי רישא להאי רישא הוא מיותר לכך נראה דר' אושיעא לא פליג רק מפרש והוא שאחר שסיפר ר' הדברים האלו סברו החכמים שהביאו דרך ר"ה והי' קשה להם ופירש ר' אושיעא שלא דרך ר"ה הביאו רק מבוי שלא נשתתפו הוי והחידוש שסיפר ר' היינו שאייתיה מהאי רישא וכו' ר"ל מהבית שבהאי רישא וכו' כמו שפירש"י ובדבר הרשות גם זה אסור וגם אליבא דרבנן דפליגי אר"א אף לר"ש אף במילה אסור כמ"ש כל הפוסקים הנ"ל אלא שזה החידוש שהם סמכו בזה אר"א שלא לדחות את המילה כיון שהוא איסור דרבנן שאינו ניכר כמ"ש המהרש"א וגם לפי מה שהוספתי אני לעיל שעירבו בחצירות והוציאוהו מבית לחצר בהיתר רק מה שהוציאו למבוי והביאוהו להאי רישא זה אינו ניכר שיאמרו ששבתו בחצר ואז מותר לר"י אליבא דר"ש בזה סמכו אר"א בשעת הדחק כזה ולכך אמר ר"ז שפיר ס"ל למר דמבוי שלא נשתתפו וכו' דאל"ה הי' איסור הניכר בפרהסיא לא היו מתירין כמ"ש המהרש"א ודוק היטב כי בזה מתורץ הכל: בתוס' בד"ה שלא ברצון ר"א וכו' עד הא לקמן גבי בשר וכו' עמ"ש לעיל במשנה בתי' ק' המהרש"א אמנם נלע"ד לתרצו בדרך אחר יותר נאות ויתפרשו היטב דברי התוס' לעיל וכאן דהנה לכאורה יש לתרץ ק' התוס' דמאי מקשים מרבנן אר"א די"ל דהא בהא תליא דשם מקשה ארבנן דאית ליה דאפי' גבי מכשירין שהי' אפשר לעשותה מע"ש ושכחו ולא עשו כבר ואם לא נעשהו היום ידחה המצוה גופא אפ"ה לא דחי משום מצוה גופא משום שהי' אפשר לעשותה בהיתר מע"ש מכ"ש היכא דאפשר לעשותה עדיין בהיתר דלא דחי משום מיהור או חיבוב מצוה לכך מקשה שפיר מר"ל אבל לר"א דאפי' הי' אפשר לעשותה

בהיתר מע"ש אפ"ה דחי י"ל דגם בכה"ג אע"ג דיכול לעשותה היום בהיתר ג"כ דחי משום מיהור מצוה אך י"ל דתוס' מקשים מנ"ל להגמ' לומר שהי' שלא ברצון ר"א דילמא ר"א לא שרי בכה"ג אלא שלא לדחות המצוה גופא אבל משום מיהור מצוה לא אשכחן דשרי וכיון דחזינן לר"ל דאסור מנ"ל לומר תו דפליג גם בזה.

אמנם גם זה יש לתרץ די"ל דהגמ' מוכיח מהמשנה דק' קו' התוס' ויביאו התינוק אצל הסכין אלא ע"כ משום מיהור מצוה שרי אכן י"ל דהרשב"א ס"ל כתי' הראשון של תוס' דהוי ככפות מקשה שפיר מנ"ל לומר דפליגתו אבל לפמ"ש ועי"ל ודאי לא ס"ל תי' הראשון דהוי ככפות לק"מ ק' הרשב"א כמ"ש ושפיר מוכיחים משם וחדא מיתרצא בחבירתה ודוק היטב כי הוא נכון לענ"ד: בתוס' בד"ה ומי שרי וכו' עד וי"ל דבכה"ג לא הוי שרי ר"א וכו' לפום פשטי' הוא תמוה דמה לי היתר גמור ומה לי איסור דרבנן כיון דמדאורייתא שרי ואפ"ה מתיר ר"א איסור דאורייתא כדי למהר המצוה ה"כ היתר גמור וגם לשון התוס' לעיל בריש פרקין שכתבו גבי תינוק ליכא איסור כלל משמע אפי' איסור דרבנן ואפ"ה תירצו דשרי לר"א משום מיהור מצוה לכן נ"ל לפרש משום דאי הוי דרך חצר מעורבת לא שייך לומר דדרך ר"ה הי' מיהור המצוה דודאי לא מצי מערבי היכא דר"ה מפסיק ודרך חצירות במבוי שאינו מפולש לא הוי שם ר"ה אף דיכול לאשכוחי בדוחק אין סברא לאוקמא כן משא"כ דרך גגות וגם חצירות וקרפיות שפיר י"ל שהי' ר"ה מפסיק כיון שבאמת לא עירבו ודוק: בתוס' בד"ה ברצון ר"ש ה"ה דהמ"ל ברצון ר"מ וכו' והא דקאמר שכחו אע"ג דרבנן מקילי טפי ולא שייך פ"ה התוס' לעיל בסמוך לר"ש י"ל דא"ש אליבא דרב דאוסר בעירבו בחצירות ולכך לכתחילה לא היו סומכין ע"ז מע"ש דשמא יערבו וכן לר"ש נמי א"צ לפי' תוס' לעיל משום דפליגי רבנן אלא אליבא דרב א"ש טפי שכחו דשמא יערבו אלא שהתוס' רצו לפרש גם לר' יוחנן דשרי לר"ש אף בעירבו דקי"ל כן כמ"ש התוס' לקמן בעמוד שלאח"ז בד"ה מי גרם וכן יש לפרש לקמן לר' אושעיא במבוי שלא נשתתפו דמש"ה נקט שכחו אליבא דרב וא"צ לפי' מהר"מ וגם לפמ"ש בסמוך לפירש"י מתורץ בלא"ה לישנא דשכחו שם וא"צ לזה זהו לפי פשוטו של דברי רש"י כאן אמנם כד דייקת א"צ לזה דודאי א"א לומר דרבנן מקילי טפי דהא מפורש שם במשנה דרבנן אסרי מגג לא אלא מ"ש רש"י דרבנן שרי בגגין וחצירות היינו מגג לחצר וכן מחצר לחצר אבל לא מגג לגג ואל יהא דוחק בעיניך כי גם בגמ' שם דף צ"א ע"א אמר רב יהודא כן האי לישנא לדברי חכמים גגין וחצירות רשות אחת הן וע"כ ר"ל מגג לחצר כנ"ל וכן פירש"י שם וא"כ מגג לגג שפיר שייך שכחו דפליגי רבנן אלא במחצר לחצר צ"ל כמו שכתבתי ודוק: דף קלא ע"א בתוס' בד"ה תאמר בשתי הלחם וכו' עד א"נ י"ל דהא לא מצי למימר עד וגלי רחמנא וכו' נלע"ד לפרש כיון דהא דממעט קציר העומר היינו מטעם דכתיב ביה מפורש קציר כמ"ש התוס' לבסוף והיינו משום דדבר שאינו מפורש המצוה בו הוי נמי דומיא דחריש דע"כ ודאי משכחת נמי שיהא איזה חרישה מצוה אלא שאינו מפורש בו ואמרה תורה כל מאי שאינו מפורש בו מצוה הוי דומיא דחריש ותשבות מיניה כיון דהוצא הפסוק הלימוד בלשון שביתה דאי כתיב לשון היתר בעומר הוי מצינן למילף מיניה היתר לשתי הלחם אבל כיון שכתוב בלשון שביתה א"כ ודאי גלי קרא שכל מהשהוא דומיא דחריש דלא כתיב בי' מצוה מפורש תשבות מיניה כנ"ל פשוט וא"צ לפי' המהרש"א ודוק: ע"ב בגמ'

ורבנן איצטריך ס"ד נילוף ז' ימים מסוכה ואפי' לילות והא דלא אמר ואידך אר"א היינו כמ"ש התוס' לקמן בד"ה ז' ימים מלולב דאית לי' לר"א דלית לן למילף ג"ש נגד הלשון ג"ש עצמו והא שלא כ' התוס' כאן משום דכאן היינו יכולין לומר דר"א לא קיבל מג"ש מרבו ורבנן קיבלוה לידרוש בעלמא כמ"ש התוס' בד"ה סד"א משא"כ לקמן דאית לי' לר"א עצמו הג"ש ודוק: ברש"י בד"ה גמר ז' ימים וכו' עד גימגום עיין במהרש"א מ"ש בתירץ קושיא שכוונת רש"י לפי' התוס' והוא דוחק ולענ"ד לתרץ ק' רש"י דהנה כיון דדרשינן ג"ש לסוכה מלולב ממילא מוכח דיום דגבי לולב הוא יום ולא לילה דאל"כ ליכתוב ביום גבי סוכה וליליף לולב מיניה ולא נצטרך לג"ש וכקושית הגמ' דתו אין ליפרוך מה לסוכה שכן נוהג בלילות כימים דגם לולב כן אלא ע"כ דגבי לולב הוא יום ולא לילה וא"כ הוא מופנה מב' צדדין וא"ל לפ"ז מאי מקשה הגמ' לעיל יום ולא לילה מנ"ל ולא משני דמוכח כמ"ש ז"א דשם מקשה מנ"ל למידרוש יום למכשירין ומוכח ממילא ולא לילה אימא להיפך אבל הכא לק"מ דנימא ג"כ ז' ימים ולא לילות ולא קאי אג"ש דא"כ מאי נעשה בז' ימים דסוכה אף דמופנה מצד אחד משיבין עכ"פ יהא נשאר קשה המופנה ומוטב לדרוש הג"ש ושיהא מופנה מב' צדדין או נראה שכוונת רש"י לזה דכיון דגלי קרא גבי לולב וכו' הוא גילוי מילתא לאוקמא אג"ש דמכשירין וממילא מוכח יום ולא לילה והוי מופנה מב' צדדין ומהני גילוי קרא דלא נימא להפך משא"כ לעיל גבי לולב מקשה שפיר ודוק: ובזה פי' השני לא יתורץ ק' המהרש"א לפ"ד ע"ש ברש"י בד"ה ונכתוב במצה אמנם בלא"ה לא ידענא מאי קושיא דבאמת כוונת רש"י דניכתוב בהדיא בסוכה אכן אעפ"כ לא יהא יתור אלא עומר ושתי הלחם כיון דהג"ש אינו מופנה וגם צריך למילתא אחריתי לפ"ד המהרש"א משא"כ לקמן הוצרך רש"י לפרש דנייתר כולהו לכך פירש דנכתוב בהדיא במצה משא"כ גבי סוכה אף אם יכתוב בהדיא לא נייתר רק בעומר ושתי לחם דמה לי שכתוב ביום גבי לולב או גבי סוכה והג"ש צריך למילתא אחריתי כמ"ש המהרש"א וא"כ ל"ל לרש"י לפרש דליכתוב בהדיא אף כמ"ש לפנינו נמי קשיא אעומר וב' לחם ודוק: בתוס' בד"ה אי מעומר וכו' הכא לא דייק למילף ממה הצד וכו' ר"ל משום דבמה הצד פרכינן כל דהו כמ"ש התוס' במקומות אחרים אמנם צ"ל אמאי לא כתבו התוס' ן לעיל גבי עומר ולולב לגבי סוכה ונ"ל משום דשם הפירכא גלוי' מה לצד השווה שכן טעון ד' מינין כמ"ש התוס' בד"ה שכן טעון ד' מינים שגם העומר וב' לחם טעון ד' מינים אלא שאפ"ה אתי שם הפירכא שפיר מלולב כיון שלא דמי ללולב ע"ש אבל לילוף מבינייהו שפיר יש לפרוך משניהם שכן טעון ד' מינים משא"כ גבי סוכה ודוק.

דף קלב ע"א ברש"י בד"ה וביום השמיני וכו' עד אמרינן לקמן הלכה וכו' ר"ל דע"כ הא דאמר עולא ור' יצחק הלכה וכדי שלא יוקשה עליהם המיתיבי' וגם ברייתא דת"כ כר"י ע"כ צ"ל ודאי דאינהו מפרשי אליבא דר"א דהא הגמ' מקשה ע"כ לא פליגי וכו' עד מילה גופא מנ"ל קאי אקושיא לתרווייהו ואינהו מתרצי אליבא דר"א וסברי ג"כ לדרשא דביום כר"י אלא דבהא פליגי ר"א ורבנן דר"א סבר דהלכה למילה וביום למכשירין ורבנן ל"ל הלכה ובעינן ביום למילה גופא וליכא לימוד למכשירין וכן פירש"י לקמן וק"ל.

אמנם אי קשיא לי הא קשיא דלעיל בפ' האורג יליף מהכא לר"ש דמקלקל בחבורה חייב מדאיצטרך קרא למישרי מילה וע"כ הוא כרבנן הוא גופא קשיא לר"ש אליבא דרבנן דילמא באמת מקלקל בחבורה פטור ולא צריך קרא למילה עצמו ונימא דאיתר קרא למכשירין דנידחי שבת וצ"ע וע"כ נ"ל לפרש דגם בכולהו דפליגי לולב וסוכה ואינך יל"ד מנ"ל לרבנן לידרוש קראי דר"א אמילי אחריני נימא דקאי אמכשירין אלא ודאי דאית להו לרבנן דליכא למימר כלל דמכשירין ידחו שבת כיון דאפשר לעשות מע"ש אין סברא כלל שידחו שבת ואפשר דהכי הוי גמירי להו כמ"ש ר"ע הכלל במשנה משמע דהכי גמור ליה לכך מוכח דמקלקל בחבורה חייב וגם לידרוש קראי דאינך למילתא אחרנייתא ובזה מתורץ היטב במשנה מאי דאמר ר"ע הכלל כיון דפליגי בקראי ולית להו לרבנן לימוד אמכשירין מה"ת לידחו אלא ודאי משום הני קושיות שכתבתי צ"ל הכלל ודוק.:

בתוס' בד"ה ת"כ ע"ש במהרש"א שדחק ליישב הגירסא ישינה והוא דוחק גדול וגם איך אפשר לאוקמא הברייתא כר"א וביום אמכשירין מה או אינו כמ"ש התוס' בהדיא דאיצטרך למילה גופא וגם מה"ת לומר דהברייתא כר"א ולא כרבנן וגם לא ידענא מאי קשיא ליה אהך גירסא שלפנינו שהיא נכונה ומאי שמקשה דכרב אחא נמי י"ל דהברייתא כרבנן דהא מוכח בברייתא דאין לדרוש שמיני והיינו ע"כ משום דאיצטרך למעוטי תשיעי ומנ"ל למידרש לר"א משא"כ לר"י ור"נ פליגי בהלכה וג"ש ר"א גמיר ורבנן לא גמרי ודוק ונ"ל שהוצרכו תוס' לפרש זה ואע"ג דלר"י אית ליה הלכה משום דלא יוקשה כיון דטעמא דר"א מאות ברית ודורות היכי קאמר לעיל לר"א מביום לכך כתבו אע"ג וכו' ור"ל ולעיל מפרש אליבא דר"י ודוק.

בגמ' שמעתתא המתחלת אמר רבא וכו' עד סוף של הענין בדף שלאח"ז עיין היטב עם התוס' כיפה תרצתי בע"ה כמה קושיות חמורות של התוס' וגם קושיות המהרש"א וגם קושיות הנופלת בדברי התוס' ורש"י אמנם עיקר ורוב בנין שחדשתי כבר כתבתי בפ' במה מדליקין בדף כב ע"ב בגמ' ומה שלא כתבתי שם נבאר כאן בעזה"י בגמ' אמר רבא האי תנא מעיקרא מאי קא ניחא לי וכו' לכאורה הוא תמוה אמאי לא אמר כאן כמו בסמוך לישנא אחרנא בצרעת וכאן מתיישב יותר והוא דמעיקרא אמר אבל מילה דחי משום דאתי עשה ודחי ל"ת הדר אמר אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת ל"ת גרידא ל"ת שיש בו כרת מי דחי וכן מפרש ביבמות גבי לא תבערו וצ"ל דשם מפרש כן לפי מאי דס"ד להוכיח מיני' דעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אבל לפי המסקנא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת לא שייך לומר או אינו דליכא ה"א דלידחי והא דמפרש כן בצרעת אע"ג דבאמת אין עשה דוחה ל"ת ועשה ואפ"ה ה"א דלידחי אפשר דאין זה פשוט כ"כ וגם הל"ת ועשה דצרעת אינה פשוטה כ"כ עיין בסמוך ברש"י ותוס' ודוק: ע"ב בתוס' בד"ה ע"א ומה צרעת שדוחה את העבודה וכו' עד ועוד קשה לימא רציחה תוכיח וכו' עד אכתי נימא קבורת מת מצוה תוכיח וכו' תמיל' לי טובא מה זה יוכיח הא קבורת מ"מ לא ידענא שאינו דוחה שבת מק"ו מעבודה אלא משום רציחה תוכיח ע"ש בסנהדרין דף ל"ה ע"ב ואם נאמר שרציחה אינו מוכיח לגבי מילה מהך סברא מכ"ש לגבי מ"מ וא"כ היא גופא תדחה שבת והי' נראה לכאורה לומר דע"כ לפום סברא זו איכא שום לימוד במ"מ דהא לא אישתמיט בשום דוכתא לומר דמ"מ דוחה שבת אבל

לא משמע כן בסנהדרין וגם ביבמות קאמר מפורש מ"מ גופא תדחה שבת וצ"ע וגם יל"ד בתוס' שכ' אכתי נימא ולא כ' קושיא בפ"ע מ"מ תוכיח שזה אינו תלוי בזה אף אם רציחה הוא תוכיח ג"כ י"ל יותר גם מ"מ תוכיח וגם יל"ד בתירוצם שכתבו שהיה יכול לומר רציחה תוכיח הלא כבר דחו זה והל"ל רק מ"מ תוכיח כמו שמסקנא בקושייתם לכן נ"ל ברור שפירוש דבריה' הוא תוכיח מן מת מצוה שרציחה שע"כ אין זה סברא לחלק בין שתי דרגות דחיות לחד דרגא לדחות התוכיח דא"כ היכי אמר הגמ' שם גבי מת מצוה רציחה תוכיח נילוף ממילה דאיכא שלשה דרגות ותו ל"ל רציחה תוכיח וגם לפי אמת קי"ל פשוט דאין מ"מ דוחה שבת ולית לן שום תירץ אחר אלא רציחה תוכיח כדאית' שם בסנהדרין וא"כ קשה לילף ממילה ולידחי שבת באמת אחר כל המסקנות אלא ע"כ שאין סברא לחלק בין דרגות אלא כיון שרציחה דוחה עבודה שדוחה שבת אפ"ה אין דוחה שבת מקרא דלא תבערו ממילא תוכיח לכל מילי א"כ נשאר הקושיא לימא רציחה תוכיח וכן זה שכתבו בתירוצם רציחה תוכיח או קבורת מ"מ תוכיח ר"ל אם תרצה לחלק בין דרגות הרי קבורת מ"מ תוכיח שאין לחלק ודוק: ע"ב בגמ' שבת שנדחית מפני עבודה וכו' הקשה המהרש"א קושיא חמורה דנימא מילה שלא בזמנה יוכיח דדוחה צרעת ואינו דוחה אפי' י"ט מלבדו לרבא לקמן ומה שתי' המהרש"א דלפום ה"א זה הי' גם מילה שלא בזמנה דוחה שבת מק"ו זה ולבדו הוי דרשינן אשריפת קדשים רק השתא באמת ליכא ק"ו לכך דריש לי' נמי אמילה שלא בזמנה ע"כ דבריו תמי' לי אם יצאו דברים אלו מפיו הא מפורש בגמ' דאתיא בק"ו וכמו שפירש"י ואף התוס' שהקשו אפירש"י דליכא ק"ו הא תירץ ר"י בתוס' פ' ב"מ דף כ"ה שהיא ק"ו אחר מנו"נ ולדבריו קשה לרש"י ור"י מנ"ל למעט מילה שלא בזמנה כיון דאיכא ק"ו ונימא דלבדו קאי רק אשריפת קדשים אלא ודאי דרבא לא פליג אברייתא דתנא דבי חזקי' דשריפת קדשים אתי מן עד בקר וע"ש בתוס' בפ' ב"מ דף כה שכ"כ דרבא לא קאי אש"ק ובזה שכתבתי מתפרש שם שלילות דברי התוס' אלו כדי לתרץ זה וא"כ הדרא קושייתו לדוכתא דנימא מילה שלא בזמנה יוכיח ודאי לא נעלם ממני דלפי תי' התוס' דניחא ליה למיפרך הק"ו מיני' וביה גם זה מתורץ אלא דאם כן הוי להו להתוספות להקשות מזה טפי מרציחה אמנם נ"ל לתרץ בטוב טעם דהא רבא מרא דשמעתא זו אית ליה דהא דמילה שלא בזמנה דוחה צרעת יליף מבשר דלבזמנה לא צריך דיליף ק"ו משבת וא"כ לפום סברא דהשתא דעדיין לא ידעינן דדוחה שבת אף בזמנה אלא מצרעת א"כ איצטריך בשר לבזמנה דליכא ק"ו משבת דהא שבת גופא לא ידעינן אלא מצרעת וא"כ לפום סברא דהשתא צרעת לא נדחה מפני מילה של"ב וא"ל דאפ"ה א"ל מילה ש"ב דגדול יוכיח דכתיב בי' בשר לדחות צרעת ואפ"ה לא דחי שבת ע"ז שפיר יש סיגנון תירץ המהרש"א דלפי סברא דהשתא באמת מילה דגדול דוחה שבת ולבדו הוי מוקמינן על שאר שלא בזמנה דלא ליתא עשה ולידחי ל"ת וא"ל דאעפ"כ צרעת נדחה דאתיא מבינייהו ז"א דרבא ל"ל למילף מבינייהו דאל"ה ל"ל בשר ולרב ספרא בלא"ה ליתא לזה הסוגיא כמ"ש התוס' ודוק.

בגמ' אמר אביי אתי מבינייהו א"ל אדרבא לאביי ורב ספרא דאית להו צרעת חמורה נילוף מק"ו מעבודה דלא נידחי מה שבת שנידחת מפני עבודה אין מש"ב דוחה אותו צרעת שדוחה עבודה אין דין שאין מילה ש"ב דוחה אותו די"ל גדול יוכיח ודוק: בתוס'

בד"ה הזדר אמר וכו' עד ואומר ר"י דלהאי לישנא גרסינן רבה אמנם רש"י ודאי גרס רבא שהרי כתב לקמן על רבא דאמר לבדו ולא מש"ב דאתיא מק"ו היינו זה הק"ו דהכא וא"כ נשאר קושית תוס' הברייתות אהדדי וגם רבא ארבא וגם ארש"י גופא שכ' זה הק"ו גבי לבדו הוא תמוה כמ"ש התוס' לעיל בפ' ב"מ ארש"י שכ' שם כן וגם כאן הוא יותר תמוה בסמוך דבהך שמעתא גופא אמר רבא שאינו כן רק גל"ח כל זה כתבתי לעיל בפ' ב"מ מה שתרצתי הכל על נכון שיטת רש"י וא"צ להגי' כאן רבה ע"ש ודוק היטב: בא"ד דגרסינן הכא רבה עמ"ש בפ' ב"מ טעם שלא כתבו בהיפוך לגרוס לעיל רבה ואז לא הוי קשה גם על ק"ו דלקמן ע"ש ונ"ל שלזה כתבו ורבא גופא ס"ל וכו' ודוק: בא"ד והא דפשיט להו לרבה ורב ספרא וכו' עיין במהרש"א שהקשה א"כ מאי או אינו לעיל וגם לק"ו דרבא לקמן לפירש"י הקשה מאי או אינו לעיל אמנם לע"ד הוא קושיא חדא ומה שמתרץ ע"פ גירס' ישינה העיד בעצמו שג"י שלפנינו אינו כן וגם משמע להדיא מפירש"י בד"ה דילמא שבת חמורה של"ג א"נ וגם מתוס' משמע שהקשו תחילה מברייתא קמייתא ולדבריה מה מקשים וגם באמת אין מקום לגרוס כן דמאי זה פירכא הרי חזינן דאפ"ה עבודה חמורה ממנו שדוחה אותו אמנם לפי פשוטו י"ל כיון דלפי פי' התוס' ע"כ צ"ל דרבא ס"ל כלישנא אחרינא כמ"ש התוס' דלהאי לישנא גרסינן וכו' א"כ י"ל דרבה ור"ס מפרשין הברייתא דלעיל כלישנא אחרינא דהכא וא"ל סוף סוף יקשה ל"ל ביום נילוף ק"ו מצרעת דדחי דאז שפיר י"ל רציחה תוכיח דלק' המהרש"א למה אין מזכירו כיון דלא מיירי כלל מק"ו למה לי לפרש היוכיח ודוק וכמ"ש דגם שם י"ל כן ואשכחן כן במס' יבמות ע"ש ולית להו הסברא שכ' לעיל וא"צ למ"ש לעיל והא דלא קאמר לעיל לישנא אחרינא היינו משום דאכתי לא צריך לה רק הכא דלא ליסתרי הברייתות המסקנות אהדדי אמר לישנא אחרינא וממילא ידעינן דלישנא קמא דהכא אמרינן בקמייתא כל"א דהכא דהיינו וק"ל: אמנם לפמ"ש לעיל לתרץ ק' המהרש"א מה שלא אמר מילה שלא בזמנה יוכיח לעיל לרבא דאזיל לשיטתי' א"כ מתורץ קושיא זאת ג"כ בטוב טעם דלרבה ור"ס דאית להו דאתי מש"ב בצרעת אתיא מבינייהו ממילא י"ל או אינו דלעיל דמש"ב יוכיח וע"ז אין לדקדק מ"ש המהרש"א על רציחה תוכיח ע"ש דהא בי' עסיק וקאי ודוק: אמנם כל אלה הוא קצת דוחק דלא אישתמיט גמ' לומר כן בברייתא דלעיל ולא אמר אלא או אינו משום דגל"ח והדרא קושיא חמורה לדוכתיה הנ"ל ודל מהכא דברי תוס' אלו קשה גם לפי פשוטו לרב ספרא לקמן ותמי' לי על המהרש"א שהקשה על דברי תוס' שגורסין רבה על רבה ור"ס הלא בלא"ה לפי הגירסא שלפנינו ופירש"י ק' על רב ספרא אם לא שנאמר שזולת דברי תוס' היינו יכולין לפרש כפי' הרשב"א בתוס' ואז לק"מ אם נעמיק קצת ע"פ תי' הנ"ל שכתבתי בסמוך מכח מילה ש"ב נוכל לפרש גם זה או אינו המפורש בגמ' לעיל דגל"ח אף לר"ס ולפי' פוס' לרבה ור"ס והוא עפמ"ש לעיל בפ' ב"מ לתרץ שיטת רש"י אליבא דרבא כן נוכל לומר לרב ספרא בהיפוך והוא הא דאית לי' לרב ספרא דצרעת חמורה נמי משום דמוכח מקראי אחר שיש לנו שני כתובים מוסתרים דקרא דביום הורה לנו דצרעת אינו חמורה רק גל"ח דאל"ה ל"ל ביום אחר שכתוב בשר לצרעת נילוף ק"ו לשבת וקרא דבשר מורה לנו דצרעת חמורה דאל"ה ל"ל בשר נילוף מביום וא"ל כמו שמפרש רבא דבשר אתי לשל"ב דר"ס ל"ל הך סברא וגם אית ליה דאתי מבינייהו וא"כ ע"כ יש לנו לומר

הך סברא דקרא דבשר עיקר דצרעת חמורה ועל ביום י"ל לרב ספרא דאפ"ה איצטרך ביום דליכא למילף בק"ו מצרעת די"ל מילה של"ב יוכיח דלרב ספרא הוי זה יוכיח טוב כמ"ש לעיל בסמוך משא"כ אם נאמר הך סברא עיקר גל"ח ישאר הקושיא על בשר בלא תירץ מזה מוכיח רב ספרא עצמו את סברתו דצרעת חמיר ורבא אזיל לשיטתיה דבשר י"ל דקאי על שלא בזמנה משא"כ ביום ומש"ב לא הוי פירכא לכך מוכח מביום הך סברא דגל"ח וכמ"ש לעיל פ' ב"מ באריכות זהו עומק טעם פלוגתתן לענ"ד דאזלי לשיטתייהו וכיון דהא דאמר רב ספרא דצרעת חמורה הוא יוצא לו מן קרא דבשר והיינו אחר שכתוב ביום אפי' בשבת וק' ל"ל בשר לילף ק"ו אבל ברייתא דלעיל דאכתי לא אסיק מלימוד דביום שפיר אמר אף לרבה ור"ס או אינו אלא גל"ח ועפ"ז מתורץ היטב לשיטת רש"י אליבא דרב ספרא וגם אליבא דרבא מתורץ כל הק' כמ"ש בפ' ב"מ ע"ש ואף לשיטת התוס' אליבא דרבה ור"ס י"ל כן אף דהתוס' אליבא דרבא לית להו הך סברא דא"כ לא הוי צריכין להג' רבה י"ל משום דאזלי לשיטתייהו דאליבא דרבא לא מוכח מביום די"ל רציחה תוכיח כמ"ש לעיל אמנם אליבא דרבה ור"ס שפיר י"ל הך סברא ואתי שפיר הברייתא קמא כלשונו גם אליבייהו ודוק היטב: גם מ"ש התוס' בא"ד תירץ הרשב"א דס"ל די"ל סברא לכאן ולכאן ר"ל אף בקראי גופא לא מיכרע די"ל כך וכך ואין ללמוד שום ק"ו ולא מספיקא רק הסברא כך יש לפרש ג"כ דנפיק להו זאת מן הני תרי קראי מוסתרים אלא ע"כ כסברתייהו ולא סתרי אהדדי ודוק: בתוס' בד"ה האי עשה וכו' עד וי"ל מאי למילה וכו' עיין מ"ש המהרש"א וא"ל דא"כ מאי מקשה ברייתא דלעיל דנילוף ק"ו מצרעת שמילה דוחה שבת מה למילה שדוחה צרעת שכן בטלה מצותו משא"כ בשבת דלא בטלה מצותו וכיון דגלי קרא בשריפת קדשים כבר יש לחלק אף הכא טפי כיון שיש ג"כ סקילה וכרת וי"ל דהכא ג"כ בטלה מצותו דביום השמיני משא"כ במילה ש"ב שפיר כ' המהרש"א דלא בטלה מצותו וכן בשריפת קדשים לא כתיב תשרפו בבקר תכף ודוק או י"ל דאמה מצינו פרכינן כל דהו משא"כ אק"ו אינו חשיב פירכא כמ"ש התוס' במ"א וק"ל: דף קלג ע"א בתוס' בד"ה עושין כל צ"מ אע"ג וכו' לכאורה ק' דהא צריך למיתנא הכא לאתוי הא דת"ר כמ"ש בגמ' וצ"ל דאף מהאי דלעיל הוי מוכח לאתוי כיון דתני הכא מוהלין וכו' או תו' מקשים למה לי למיתני לעיל וק"ל או תוס' קאי אמקשה שלא הקשה מרישא הא כבר תני לה וק"ל: ע"ב בגמ' לאתוי הא דת"ר וכו' ופירש"י בד"ה ועל שאין מעכבין וכו' עד והיינו דקתני כל צ"מ וכו' עד כל זמן שלא פירש לכאורה הוא תמוה דבגמ' קאמר מאן תנא וכו' משמע דלרבנן דר"י שם ע"א ודאי חוזר אף שפי' וכן לר' ישמעאל יכול לומר שחוזר וכן לרבנן דר' יוסי ור' יוסי כנראה בעליל וכן לר' יוסי דלחם הפנים ג"כ חוזר אף שפירש אף בציצין ש"מ א"כ ודאי דהלכה כן שחוזר אפי' פירש דהא איכא כל הנך תנאי וגם גבי לחם פנים הלכה כר' יוסי אפי' מחביריו א"כ למה לרש"י לפרש בלא פירש ושיהא מתניתן דלא כהילכתא יותר הי' לפרש לאתוי שחוזר על ציצין שאין מעכבין אף פירש והוי אתי מתניתן אליבא דהילכתא וגם הוי שייך לישנא מאן תנא שלפירש"י אין פי' לזה מנ"ל דפליג שום תנא אסתם בריית' דהכא וגם במ"ש מאן תנא מפי' לה מהילכתא כמ"ש הפוסקים מנ"ל אבל אם היינו מפרשין דמתניתן אתיא לאתוי דאפי' פי' חוזר שפיר אמר מאן תנא דברייתא דפליג אמתניתן וי"ל דרש"י הוכרח לפרש כן דאל"כ לא שייך הלשון לאתוי הא דת"ר

רק הי' אומר לאפוקי מת"ר אבל לאתוי משמע דסובר כן ולאתוי הא דתני שם וק"ל: ועפ"ז הי' נראה לתרץ את הרי"ף ורמב"ם והרא"ש וטור וש"ע מה שפסקו כהך ברייתא ולפי פשטן של דברים משמע בגמ' שאין לפסוק כהך ברייתא כמ"ש וכן באמת הביא הטור בשם בעל העיטור שפסק דלא כהך ברייתא אלא אפי' פי' חוזר אף על ציצין שאין מעכבין ומטעמא דכתיבנא כמו שהביא הב"י בטי"ד ונראה שמפרש גם כן הגמ' לאתוי כמ"ש לאתוי אפילו פי' חוזר ודלא כפירש"י מטעמים שכתבתי וא"כ פסק ג"כ כמשנתינו אלא שמסיים בע"ה אלא דרבוותא פסקו הך ברי"ף לפסק הלכה והוא באמת תמוה רק ממ"ש כיון שאמר לאתוי משמע דמשנתנו סברה כן והלכה כסתם משנה אע"ג דלגבי פסח פסקינן כרבנן י"ל דהגמ' קא' כן לפי ה"א שרוצה לדמות לפסח אבל לפי המסקנא אינו דומה משום דאכילת פסח והפשיטו הוא יותר חיוב מציצין שאין מעכבין וכן לפ"ז יש לדחות מלחם הפנים אע"ג דקי"ל כרב יוסי אמנם הנך רואה בעיניך כמה דחוקים מאד הדברים ותימהלפי פשוטו ופירש"י על הרי"ף ורמב"ם והרא"ש מהגמ' וגם דברי הגמ' תמוהין לפ"ד כמ"ש וגם בין כך ובין כך קשה אגמ' שאמר ממאי דילמא עד כאן לא קא' ר"י וכו' וכן השני מאי פריך אם כן ברייתא אמאן תרמי' שיהא דלא כמאן: לכן נלע"ד דהרי"ף ורמב"ם והנמשכין אחריהם פירשו את הסוגיא באופן אחר מפירש"י וע"פ ההכרח והוא שהוקשה להם כל הני קושיות שכתבתי ע"פ פירש"י ואם נאמר כמו שרצייתי לפרש יוקשה הלשון לאתוי כמ"ש וגם הוקשה להם קושיא גדולה והוא שהנה הרמב"ם מפרש בהדיא שגם בחול אינו חוזר על ציצין ש"מ כמ"ש ה"ה ע"ש וכן משמע לשון הרי"ף והרא"ש שכתבו סתמא המל כמ"ש המפרשים וכ"כ הטור בשמם וא"כ תימה גדולה על דמיון הגמ' שמדמה לפסח וכן אינך דמייתי התם ההפשט ואכילת פסח הוא חיוב כרת משא"כ ציצין שאין מעכבין כיון דבחול אינו חוזר אינו מצוה כלל מה"ת לידחי שבת ולפרש הברייתא בשבת אין נראה כיון דברייתא סתמא קתני וגם סתם משנה קא' לקמן אלו הן ציצין וכו' משמע אפי' בחול מדמסיים ואם הי' בעל בשר מתקנו וזה ודאי לא קאי בחול לכן היו מפרשים לענ"ד פי' נכון ויתורץ הכל והוא הא דקאמר הגמ' לאתוי היינו לאתוי שאפי' פי' חוזר על ציצין המעכבין והוא מדוקדק היטב דאי הוי תנא רק מוהלין ופורעין ומוצצין משמע דאם כבר עשה כל אלו אע"ג שנשאר ציצין המעכבין אינו חוזר כיון שכבר עשה עיקר המצוה כבר קיים ביום השמיני ימול דדרשינן אפי' בשבת ויכול לתקן הציצין למחר והוא כבר פי' והוי החזרה התחלה ודחית שבת חדשה ה"א שזה לא ידחה שבת דהוי רק תיקון ויכול לתקן למחר קמ"ל כל צרכי מילה ר"ל מה שהוא צורך בחול אף שמל ופרע ומצץ עושין בשבת מחדש וע"ז קא' מאן תנא דס"ל פירש אינו חוזר לציצין המעכבין שהוא דחי' חדשה דהוצרך תנא דמתניתן לאתוי דלא כוותי' דאס לא אשכחן תנא אין צריך לאתוי דהוא בכלל מוהלין אע"ג דפי' כיון שהוא חדא מילה ומעכב וענוש כרת עליו הגדול ודאי כמ"ש בגמ' ע"ז משני שפיר רב ישמעאל בנו של ריב"ב דגם ההפשט פסח הוא לאכילה שהוא ענוש כרת וגם הוא חדא הפשט אפ"ה אם פי' אינו חוזר כיון שיכול לעשות המותר בלילה סד"א ה"ה הכא קמ"ל וע"ז סובב הולך כל הסוגיא ודוק כי הוא נכון ומתפרש היטב דברי הגמ' ופסקן של כל ראשונים ואחרונים וגם מתורצין כל הקושיות ודיקדוקים בגמ': ברש"י בד"ה מפשיט הפסח וכו' האריך רש"י לפרש דהוי גם שם פי' דאל"ה אין דמיון לכאן אדרבא אתי

ברייתא דלא כמאן דתני לא פי' ודאי חוזר אמנם לא ידעתי למה האריך רש"י דגבי עולה ג"כ פי' בהגיע עד החזה וא"ל דס"ל לרש"י דגם גבי עולת תמידין ומוספין בשבת ס"ל לרב ישמעאל דאינו מפשיט אלא עד החזה דלא כמ"ש התוס' לעיל ד' קי"ו ע"ב דא"א לו' כן שהרי הקטיר את הכל בשבת מקרא מלא הוא עולת שבת בשבתו וגם לא שייך עד החזה כיון דכולו כליל וצ"ל דבא לתרץ קושיא גדולה על מה שמפרש שמגיע לחזה בפסח פי' מן ההפשט כדי להוציא אימוריו הלא לרבנן מפשיט את כולו ודאי אין סברא להיות פורש לכתחילה ולחזור אח"כ מוטב ודאי שלא יפריש ויהא חד דחי' בבת אחת ויקח אימורין אח"כ כיון שיודע שיצריך לחזור ומכ"ש לר"י למה לו להיות פורש ויהא אסור לחזור לא יפרוש ויהא מותר לגמור לכך פירש"י שהיו רגילין כך כיון שרוב קרבנות היו עולות והיו רגילין לעשות כן אף בשלמים ואינך היו רגילין כן ובאמת צ"ל אף בעולות היו להם איזה טעם שהי' יכול לגמור הכל אף בחול ואנן תנן במשנת תמיד שהי' פורש מחזה ולמטה ודוק: דף קלד ע"ב ברש"י בד"ה א"א"ב ת"ק וכו' ובד"ה אלא א"א ת"ק נמי וכו' עד מיבעי ליה תורף דבריו לענ"ד לפי פשוטו דאם ת"ק לא מיירי מרחיצה רק מזילוף ואדרבא אוסר רחיצה מפורש דאמר אבל לא בכלי מכ"ש רחיצה וראב"ע מתיר רחיצה לא שייך אף מה שזה אוסר וזה מתיר ורחיצה לגבי זילוף לא שייך אף אבל אם נאמר דת"ק נמי מיירי מרחיצת שני ימים והוא מתיר אף ביום השלישי כמו ת"ק בשני ימים שייך שפיר אף ר"ל אף ביום השלישי מותר כמו בשני ימים ורחיצה ארחיצה שייך אף וא"כ אף מרחיצין ביום הג' ר"ל אף ביום הג' וק"ל: וא"כ מה שהקשה המהרש"א דגם לאוקימתא קמייתא שייך אף רחיצה על זילוף לק"מ כמ"ש והוא מפורש ממש בדברי רש"י ולא הוצרכתי לכתבו אלא לאפוקי מדבריו ואדרבא כמו שהוא מפרש קשה טפי שראב"ע ג"כ מיירי בזילוף רק שמתיר גם ביום השלישי הל"ל אף ביום הג' וכמ"ש רש"י כיון דת"ק נמי מיירי מזילוף וכמ"ש רש"י גבי רחיצה וגם בלא"ה פירושו מוסתר מדברי רש"י פה כמ"ש בעצמו וגם לעיל שכ' אורי ביום הראשון כמ"ש בעצמו ותירוצו דחוק וגם מהגמ' הוא מוסתר מפורש פירושו דלדבריו כיון דקי"ל כאוקימתא קמייתא כמ"ש רבא עצמו מתניתן כוותייהו דייקא א"כ אף דפסקינן כראב"ע לא שרי אלא זילוף בג' ימים ואנן מסקינן בסוגיא פה בין הרחצת כל גופו וכן הוא מוסתר מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים שמתירין רחיצה ממש כל ג' ימים אם לא שנאמר דאפ"ה קי"ל כרבא כמ"ש ה"ה פ"ב מה' שבת הלא בעצמו הדר בי' וגם הוא פי' מפורש אף לאוקימתא קמייתא דלא כמהרש"א ומ"ש שלפ"ד א"צ למחוק ברש"י תיבת לגמרי בד"ה דאי ס"ד ע"ש גם לפי פשוטו א"צ למחוק כיון דקי"ל כאוקימתא קמייתא אסור לרבנן אף זילוף ביום הג' אמנם עיקר מה שדחקו לפרש כן דלפי פשוטו מאי אמר אנא בהדי תרגמינא דסבי ל"ל הלא באמת הלכה כראב"ע ואף לדידהו שרי י"ל שהורה לרחוץ כל גופו לפני המילה וזה אסור לדידהו אף לראב"ע ומ"ש רש"י ביום ראשון היינו לפני המילה אלא שה"ה כתב שגם בזה פליג ראב"ע והוכיח מדכתבו כל הפוסקים סתמא לפני המילה מרחיצין אמנם כבר כ' ה"ה לתרץ זה שרבא עדיין לא שמיע הא דכי אתא רב דימי ורבין וכן משמע הלשון דק' על האי מעשה דרבא כי אתי רב דימי משמע דקאי ליפלוג עליו וכמו מסקנא ודוק: ועפ"ז פירשתי דברי רש"י שכן משמע בדבריו שכתב בד"ה איחלוש הי' דואג שמא ע"כ נענש והוא מותר דברים אלא שהקשה לו אע"ג שהוא

לא שמע הא דרב דימי עכ"פ כיון דבאמת לא יצא איסור מתחת ידו שהרי הלכה כראב"ע וקמי שמיא גליא מ"ט איחלוש לזהפי דודאי באמת לא איחלוש מחמת זה אלא הוא הי' דואג שמא וכו' ודוק כיון שלא שמע הא דרב דימי ורבין ודוק: דף קלה ע"א בתוס' בד"ה ולא ספק וכו' ולא איצטרך קרא להכי וכו' ורש"י שפי' בד"ה ערלתו ולמעוטי ספק אתי וכן בכולהו כתב המיעוט משום שהוא ספק ע"ש גבי נולד מהול ואינך משמע דעיקר קרא אתא למעוטי ספק וכדי שלא תקשה מנ"ל למעוטי כל הנך מחזד מיעוט לכך כתב דקרא לא אתא אלא למעוטי ספק וכל הנך הם בכלל ספק וגם אנדרוגינוס צ"ל שהוא בכלל ספק וכן משמע בגמ' דחשיב ליה תמיד בהדי טומטם שהוא ספק וכן ק' לקמן גבי עירכין ק' זכר ודאי ולא טומטם ואנדרוגינוס משמע שהוא ספק רק רב יהודה שמרבה לאנדרוגינוס מכל זכר ולא שאר ספיקי צ"ל דס"ל דחשיב טפי זכר משאר ספיקי וכן משמע הלשון בגמ' לקמן לא לכל אמר ר"י אנדרוגינוס זכר משמע רק לענין מילה הוי כזכר מריבוי הכתוב ומזה הטעם מתורץ דברי הגמ' לקמן דלא ק' ואידך ארבנן מ"ט לא דרשי כל לרבנות אנדרוגינוס אף שכ' התוס' דדרשי ליה לדרשה אחריתי קשה מ"ט במאי פליגי אבל לפמ"ש ניחא דרבנן דאנדרוגינוס הוי ספק ממש ומימעוט מערלתו כמו שאר ספיקי ור"י סבר דטפי יש לחשבו זכר מחמת ריבוי ובזה ממילא מתורץ קושית התוס' ארש"י דל"ל קרא למעוטי ספיקי דאל"ה הוי מרבינן לכל הספיקות מן כל זכר ועל ריבוי ודאי לק"מ דהרי לר"י לכל שאר מילי הוי ספק כמ"ש בערכין ואפ"ה מרבה ליה לאנדרוגינוס במילה וגם הרי ספק פיקוח נפש דוחה שבת מריבוי הכתוב ולא הוי דרשי ליה לדרשה אחריתי רק כיון דגלי קרא מערלתו ע"כ קאי לדרשא אחריתי ודוק וצ"ל שמקום הספק הוא באנדרוגינוס איזה מהם העיקר הזכרות או הנקבות: ועפ"ז נ"ל לפרש ג"כ מה שאמר לקמן בע"ב דמי שיש לו ב' ערלות ס"ל לחד מ"ד שאין דוחה השבת ולא מצאתי במכילתן ובשום מפורש טעם לזה אי משום ערלתו אחת ולא שתיים הא בעינן לדרשה דכאן וגם אינו במשמע וגם כתיב במקום אחר ג"כ ערלתכם וגם במאי פליגי אבל לפמ"ש י"ל דס"ל להך מ"ד דגם זה ספק כמו אנדרוגינוס דלא ידענו איזה ערלה הוא העיקר בפרט לפי שני שיש לו שני גידין הוי ממש קרוב לספק דאנדרוגינוס וא"כ כל חד ערלה שיחתוך בשבת הוי ספק שמא אינו עיקר ונפיק למעט מן ערלתו כמו שאר ספיקות ואנדרוגינוס ואידך מ"ד ס"ל כיון דשניהן זכרות לא דמי ושניהן הם דוחים או דמרבה ליה לרבנן מן כל זכר ודוק: בגמ' דורות הראשונים יוכיחו ופירש"י מאברהם עד מתן תורה נלע"ד שעל אברהם ויצחק ויעקב לק"מ שאמרינן שקיים אברהם כל התורה כולה עד שלא ניתנה וכן כל האבות שנא' וישמע אברהם בקולי וישמור משמרת וכו' וא"כ היתה טמאה לידה וגם לא שייך ביה ניתנה תורה ונתחדשה הלכה אלא שעיקר קושיא מן אברהם להלאה עד מתן תורה וקרא כתיב לדורותיכם: אמנם אי קשיא ליה הא קשיא איך אמרי' שקיים אברהם כל התורה כולה הא חזינן שלא מל את עצמו קודם שציוה לו המקום עד שהי' בן צ"ט שנים לכן נלע"ד שמאי שאמרו שקיים אברהם כל התורה היינו לאחר שנצטווה על המילה שאמר לו היה חמים היינו בכל המצות שהוא תמים בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו כנגד כל המצות רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וגם קרא שמו אברהם שהוא רמ"ח שהוא פועל באבריו משא"כ ל"ת שהוא שב ואל תעשה א"כ גם מאברהם לא מוכח שהרי היה בן צ"ט ומיצחק לא מוכח שכבר הי' טמאה לידה וראי'

ממ"ש שלחם לא הביא שפירסה שרה נדה וכו' ואם מטומאת נידה לענין טהרות שמר מכ"ש לבעלה משום שזה הי' לאחר מילה רק הקושיא הוא מדורות הראשונים שלאחר אבות עד מ"ת ודוק: ועפ"ז נתיישב מה שתפסו התוס' בע"ב לדוחק שדרשינן יליד בית לרבי חמא שילדה ואח"כ הטבילה שהרי קראי נאמרו קודם מ"ת שלא הי' טבילה רק שנא' על אחר מ"ת וכן צ"ל לרבנן דמוקי שלקח ע"מ שלא להטבילה והיינו משום דלא הוי לכם כמ"ש רש"י והרי קודם מ"ת נאמרו אבל לפמ"ש ניחא שהרי נאמרו לאברהם והוא קיים הכל שפיר שייכי קראי וק"ל: ע"ב בגמ' ע"כ ל"פ וכו' עד הא בהא תליא והא דלא פליגי אם נימול לשמנה וממילא נדע שלא דחי שבת ויהא טפי רבותא צ"ל משום ב' ערלות דזה ודאי נימול לשמנה אף אם נאמר דאימעוט מערלתו היינו ודאי לענין שבת ולא לענין ח' כמו כל המיעוטים דלעיל בפרט לפמ"ש דמש"ה לא דחי שבת שהוא ספק פשיטא דנימול לח' כמו כל הספיקות דאין להקל מספק ודוק: בגמ' כתנאי וכו' נלע"ד ברור דהוא מסקנא והדר ביה מהאי דלעיל דהא בהא תליא שהוא דוחק שהרי לא פליגי אלא בחילול שבת ומעיקרא איצטרך לשנוי כך שלא יהא רב אסי דלא כמאן אבל עכשיו דאתית לתנאי אשינוי דחיקא לא סמכינן וי"ל דרב אסי סבר כרב חמא ואינהו סברי כת"ק דנימול לח' ולא פליגי אלא בחילול שבת ושפיר פסק הרמב"ם אליבא דהילכתא דנימול לח' ואינו דוחה שבת דיש לנו לפסוק כת"ק שהוא רבים כנגד רב חמא ואף דרב אסי פסק כרב חמא הלא הני אמוראי סברי כת"ק ובחילול שבת כיון דלא איפסוק הילכתא בין הני אמוראי אזלינן לחומרא וא"צ לסברת הר"ן ע"ש ומצאתי אח"כ סברא זו בכ"מ לרמב"ם קצת מסברא זו וטעמא דמ"ד דאין דוחה שבת אע"ג דנימול לח' נ"ל ברור דלית ליה לומר ניתנה תורה ונתחדשה הלכה לשנות מכמה שצויה קודם לימול לשמנה אף שלא הי' טמאה לידה זה אין סברא לשנות המצוה מכמה שהי' רק במה שחידשה תורה וכתב ביום השמיני שדוחה שבת שפיר אית לן הקישא לוטמאה שבעת ימים שכל שאין אמו טמאה לידה אין דוחה שבת אבל לענין מילת ח' כבר קודם מ"ת נכתב וכן שמנת ימים ימול אע"פ שאינו טמאה לידה ומאן דסבר שדוחה שבת סבר אין היקש למחצה וכיון דלא נקיש לענין ח' לא מקשינן כלל או סבר דמקשינן ביום להשמיני עדיף דהוא בחד קרא וכל שנימול לח' דוחה שבת אבל אנן קי"ל כמ"ד דאין דוחה שבת כמו בכל פלוגתא באיסור דאו' ומשום דלענין דחיות שבת קי"ל כרב אסי דמקשינן כל שאמו טמאה לידה ובזה יש עוד טעם לפסוק כהך מאן דאמר שאין דוחה שבת דלענין זה שפיר פסקינן כרב אסי דת"ק לא פליג אלא לענין מילת ח'ואם כן הוי הך מ"ד דדוחה שבת יחיד לגבי רבים: וא"כ מאד יפה פסק הרמב"ם שיוציא דופן ויליד בית שטבלה אמו אחר שילדה אע"פ שנימול לח' אינו דוחה שבת מהיקשא דרב אסי כמ"ש רש"י בנכרית שנתגיירה דלענין שבת קי"ל כרב אסי וכהך מ"ד דאין מחללין ומטעם דרב אסי כמ"ש ושוב אין אנו צריכין לדוחק הכ"מ שם בפ"א מה' מילה שהוא מחמת ספק וגם לא ק' הרשב"ד כלל דגם במקנת כסף הי' לו לכתוב כן דודאי אם לא טבלה קודם לידה א"צ לכתוב דלא עדיף מיליד בית מטעם הנ"ל ואם טבלה קודם לידה ונימול לח' ודאי דוחה שבת ע"ש ודוק היטב כי נ"ל הדברים ברורים הם בדברי הרמב"ם בלי ספק כלל ובטעמים: ברש"י בד"ה מקנת כסף נימול לא' כגון וכו' עד אלא רבותא אשמועינן לכאור' אין פי' לדבריו דמאי שייך רבותא אקרא ומנלן הך רבותא דילמא זה הוי שפיר לכם

כמ"ש התוס' וגם מ"ש אח"כ והא דשני מקנת כסף וכו' עד דא"כ מאי אריא וכו' מאי בכך כיון דקרא מיתוקם בהכי אמנם כד דייקת דבריו מוכרחים מאד דהרי קראי מיתרא כיון דכבר כתיב להמול יליד בית ומקנת כסף למה חזר וכתבו אלא להורות שיש יליד בית ומ"נ נימול לא' ואם נאמר דמ"כ נמי מיירי בכה"ג שלא טבלה ל"ל לכתוב מ"כ זה כבר מוכח מכ"ש מן יליד בית אלא ע"כ לאשמועינן רבותא חדשה כתב מ"כ דהיינו זה שפחה וזה עוברת וזה לא מוכח מיליד בית כיון שהכא טבלה קודם שילדה ודוק ובה ממיילא מידחת סברת התו' וגירסת שאלתות ותוס' ודוק: וג"כ לא קשה ק' התוס' ארש"י אמאי לא נקט ת"ק הך רבותא דלקח זה שפחה וזה עוברת דלת"ק לא מוכח זה הרבותא מקרא דהא לת"ק בעינן קרא אלקח שפחה וולדה עמה דנימול לא' דאל"ה ה"א שגם זה הוא בכלל מ"כ הנימול לח' דקרא סתמא ק' ומיליד בת לא מוכח כלל לת"ק ובאמת לת"ק י"ל דלקח זה שפחה וזה עוברת כיון דאין לן קרא למעט נימול כשאר מקנת כסף והא דנקט בנימול לח' לקח שפחה מעוברת נקט הפשוט וה"ה זה וגם לקח שפחה וולדה עמה י"ל לאו דוקא א' ה"ה שנים שלקחו כיון דליכא מיעוט וכן צ"ל לפי התו' ולג' השאלתות לתרץ כן אליבא דת"ק ורב חמא מכ"ש לפרש כן לרש"י אליבא דת"ק ודוק: ועפ"ז מתפרשין היטב דברי הרמב"ם בכל פסקיו בזה בפ"א מה' מילה ותמה אני מאד על הכ"מ שפי' שממה שכ' הרמב"ם בלקח שפחה לעובר' שנימול לאחד כ' הוא ומכאן אתה למד דכ"ש לקח זה שפחה וזה עוברת דנימול לאחד ועפ"ז הוצרך לדחוק את עצמו בדברי הרמב"ם בהלכה הקודמת שכתב אע"פ שלקח העובר בפני עצמו נימול לשמנה פי' דהיינו שלקח העובר לבד בפ"ע והשפחה ג"כ בפ"ע ודחק שם על מה שהוצרך לכתוב זה דהרי הוא דין ראשון לקח שפחה מעוברת וילדה נימול לשמנה ע"ש ודבריו דחוקים ודחויים וגם אין דרכו של הרמב"ם לכתוב מה שלא נזכר בגמ' אבל ודאי דבריו לפי פשוטו מוכרחים אפי' לקח העובר בפני עצמו דהיינו האחר לקח שפחה ולא מיבעי' לגי' השאלתות פסק שפיר בין לת"ק בין לר' חמא כמ"ש התוס' אלא שלא נזכר בגמ' ולג' רש"י א"ש טפי דנזכר בגמ' לרב חמא דנימול לאחד ומוכח דלת"ק נימול לשמנה מכח ק' התוס' וגם הסברא נותנת כך כמ"ש והוא פסק כת"ק ע"ש שפיר פסק דנימול לח' ומ"ש הכ"מ דכ"ש הוא מן לקח שפחה לעוברת דנימול לאחד קמתי משתומם שהרי הרמב"ם בעצמו סיים בטעמו על לקח שפחה לעוברת ועל ע"מ שלא להטבילה שמש"ה נימול לאחד שאין אמו בכלל שפחות ישראל וכו' דלקח שפחה לעוברת היינו ודאי שהאם נשארה בגיורתה לכך נימול לאחד משא"כ לקח זה שפחה וזה עוברת דגם אמו היא שפחת ישראל כ' קודם שנימול לח' ולענ"ד שגגה יצאה מלפני השליט ודוק ועפ"ז יוצא לנו תירץ נכון על רש"י בחומש שהביא המהרש"א שהוא תמוה שכתב על מקנת כסף שנימול לשמנה שקנאו משנולד ודחק מאד לפרש משנולד היינו משנתעברה אמנם לדרכינו הוא מתפרש היטב דרש"י פי' אליבא דהילכתא כת"ק כמ"ש הרמב"ם ואזיל לשיטתו שבגמ' דלת"ק הוא נימול לשמנה והנה קי"ל שהקונה עובר במעי אמו לא קנה דהוי דבר שלא בא לעולם רק אחר שנולד קונה דאחר שבא לעולם קונה כמו דקי"ל ואם כן יל"ד אמאי נימול לח' ליהוי כמו הקונה שפחה וולדה וצ"ל דלא דמי חזא דאעפ"כ לקחו קודם בכסף והוי מקנת כסף דייקא אף שיכול לחזור הא לא חזר וגם תכף משנולד הוי ברשותו משא"כ שקנאו לאחר שנולד שאז בשעת לידה לא הוי ברשותו וא"כ שפיר

כתב רש"י ומדוקדק בלשונו שקנאו משנולד ולא כתב שלקחו משנולד וגם לא כתב שלקח וולד אלא שלקח זה שפחה וזה עוברה שאז קנאו משנולד תכף וכתב דרך רבותא שנימול לשמונה ודוק היטב כי נראה לי נכון מאד: בתוס' בד"ה כתנאי וכו' תימא וכו' עד אינה חשובה גיורת עיין מ"ש מהרש"א להשיג על מהרש"ל שכ' הטעם משום דאז לא הוי לכם וכתב הטעם מסברא משום דרב חמא סבר דקאי לאחר מתן תורה לכך תלי בטבילה משא"כ ת"ק סבר דקאי קודם מ"ת לא תליא בטבילה ומביא רא"י מטומאת לידה דלאו משום לכם הוא ע"ש ואשתומם על המראה דודאי א"א דתלי בטומאת לידה הוי שפיר טעמא משום היקשא דרב אסי אבל אי תלי בטבילה ושאר מצות מנ"ל לרב חמא הא ע"כ משום לכם כמ"ש התוס' בדיבור שאח"ז דבעינן דומיא דלכם דאל"כ מנ"ל לחלק בזה דקראי סתמא כתיבי וכמ"ש רש"י ונהפוך הוא דע"כ גם ת"ק קאי לאחר מתן תורה ומשום דומיא דלכם דהרי מודה ת"ק בלוקח שפחה ע"מ שלא להטבילה שנימול לא' וזה לא שייך קודם מ"ת אלא לפי סברת התוס' נימא דפליגי בהא דת"ק סבר דבעינן דומיא דלכם בשעת מילה כמ"ש קרא ימול לכם ורב חמא סבר דבעינן לכם בשעת לידה כמ"ש לכם יליד בית זה נ"ל ברור בכוונת התו' דאל"כ מנ"ל לרב חמא דין זה לחלק ודוק: אמנם בעיקר קושיית התוס' נ"ל לתרץ דהא אף לפי סברתם קשה לרב חמא דורות הראשונים יוכיחו שלא טבלה קודם לידה וגם לא נתחייבה במצות ואפ"ה נימול לח' אלא ע"כ ניתנה תורה ונתחדשה הלכה א"כ למה לא נידרוש היקשא דרב אסי לתלות בטומאת לידה דהא מאן דפליגי הוא מטעם דל"ל הך סברא דנתחדש הלכה כמ"ש לעיל וא"ל לת"ק נמי קשה דורות הראשונים יוכיחו ז"א דבלקח שפחה לעוברה או ע"מ שלא להטבילה לאהוי כלל שפחת ישראל כמ"ש הרמב"ם וז"ש התו' תימא באלף ודוק: בתוס' בד"ה כגון שלקח זה שפחה וכו' עד וק' לר"י דא"כ ת"ק נמי כו' עמ"ש לעיל לתרץ שיטת רש"י מקושייתם וגם פי' עפ"ז דברי רש"י בחומש ונ"ל שבלא"ה לק"מ קושייתם על רש"י דרש"י לא כתב שהוא רבותא אלא לרב חמא שס"ל דתלי בטבילה ואם לקח שפחה וולדה עמה ודאי לא טבלה קודם לידה אבל לת"ק שלא תלי בטבילה כלום אדרבא זה הוי רבותא טפי היכא דלקח שפחה וולדה עמה אע"ג שגם אמו ניקנית לו והוי טפי לכם משא"כ לקח זה שפחה וזה עוברה דלא הוי כלל לכם כיון שאין לו חלק באמו ודוק: ועפ"ז תירצתי ג"כ דברי רש"י בחומש גם אליבא דרב חמא שהרי לרב חמא ע"כ קרא דנימול לא' אתי ללקח זה שפחה וזה עוברה כמ"ש רש"י והך שלקח שפחה וולדה עמה הטעם דנימול לא' הוא מחמת שלא טבלה קודם לידה אמנם קודם מתן תורה שלא היתה טבילה הי' נימול לשמנה כיון דלא נפיק מן קרא דזה שפחה וזה עוברה כנ"ל וגם טבילה לא היתה ורש"י פירשה לפי פשוטו על מה שנא' לאברהם לכך פי' דנימול לח' ודוק: עמ"ש המהרש"א על רש"י בחומש שכ' יש יליד בית נימול לאחר שמנה וכתב שהוא ט"ס ונ"ל לפרש ע"פ מ"ש הרמב"ם דיליד בית שטבלה אמו אחר לידה אע"ג דנימול לח' אינו דוחה שבת ומטעם נכון שכתבתי לעיל שהוא מוכרח דאע"ג דקי"ל כת"ק לענין מילת שמנה לענין דחיות שבת שפיר אית לן היקשא דרב אסי וכמ"ד דאין מחללין א"כ שפיר כתב דיש יליד בית שנימול לאחר שמנה כגון אם חל שמנה בשבת וכו' דרך רבותא אע"ג דמיקרי יליד בית להמול לח' אינו דוחה שבת והא שלא כתב יש יליד בית נימול לאחד כמו בגמ' כגון שלקח שפחה לעוברה או ע"מ שלא להטבילה היינו כמ"ש הכ"מ

על הרמב"ם על מ"ש כל יליד בית נימול לח' משום דזה לא מיקרי כ"כ יליד בית ע"ש ודוק היטב: בגמ' שנא' ופדויו מכן חדש וכו' אע"ג דאף בידעינן ודאי דכלו לו חדשיו דאז אינו ספק כדאמרינן בגמ' לקמן ואפ"ה ודאי באדם אינו נפדה בפחות מל' ובבהמה פסול להקרבה דלא מצינו זה בשום מקום שיהא חילוק זה נ"ל אחר שנדקדק ג"כ דאטו רשב"ג ואנן דפסקינן כוותי' יהא כר"ש דדריש טעמא דקרא ולא כרבנן אכן נלע"ד דר"ש דריש לענין היכא דלא שייך הטעם לא אמרינן הדין הכתוב בתורה כגון ר"ש סבר אלמנה עשירה ממשכנין אותה כיון דלא שייך טעם אבל רבנן סברי כיון דקרא סתמא כתי' לא פלוג אפי' היכא דלא שייך הטעם אבל גם רבנן סברי דמשום טעם הוא אלא דמשום הטעם הבא פעמים אסרה תורה שוב לא פלוג וכמדומה לי בבירור שראיתי סברא זו בתוס' או באיזה שאר מקום וא"כ ה"נ רשב"ג סבר כרבנן דר"ש דדרשי טעמא דקרא אמנם משום דבסתם וולדות אין לפדות באדם ולהקריב בבהמה גזרה תורה כן ושוב לא פלוג: ועפ"ז י"ל נמי לרבנן דפליגי ארשב"ג היכי מתרצי קראי דדוחק לומר דס"ל שהוא גזירת הכתוב בלי שום טעם אמנם לפי מ"ש ניהא די"ל דמשום דיש ספקות אם הוא בן ח' או ט' כגון שנולד איזה ספק וריעותא כדמשמע בברייתא לעיל והביאו לקמן בסמוך ולכך גזרה התור' כן בכל וולדות ועפ"ז י"ל מה שקשה למה הוצרכו תוס' להביא רא' דהכא מיירי אף בסתם וולדות ולא הביאו רא' מיני' ובי' דהא ודאי קראי דמייתי רשב"ג מיירי בסתם וולדות אמנם לפמ"ש ניהא דה"א דמשום ספיקות או בני ח' גזרה תורה בכל וולדות כמו באמת לרבנן ודוק: דף קלו ע"א ברש"י בד"ה מימהל היכי מהלינן שום ולד ר"ל אף בסתם וולדות ס"ל לרשב"ג דהוי ספיקא כמ"ש התוס' מכמה ראיות מוכרחות כן ס"ל לרש"י וכל הפוסקים והוא מוכרח מכל הנ"ל וגם ממ"ש פשט דברי רשב"ג לעיל מקראי והא דמשמע מפשט לשון הרמב"ם בה' מילה שרק בספק בן ז' מיירי רשב"ג שכתב ספק בן ז' ספק ח' מלין אותו בשבת ממ"נ וכו' כדאמרינן בגמ' פה ולא כ"כ בסתם וולדות וכן ביאר הכ"מ להדיא את דבריו שפי' דברי הגמ' פה מימהל היכי מהלינן את הספיקות וכ"כ נמי דרבינו סובר דרשב"ג כללא כייל בין נולדים לח' בין לספק בן ז' או ח' וכו' ע"ש ולא כ' בין לסתם וולדות וכן משמע נמי לכאורה בלשון הר"ן שכ' נמי האי לישנא דכללא כייל וכו' אמנם נ"ל ברור שכולם ס"ל כרש"י ותוס' דאף בסתם וולדות ס"ל לרשב"ג דהוי ספק ולזה קראו כולם לסתם וולדות ספק בן ח' או בן ט' או בן ז' דבהא פליגי לרשב"ג גם הברייתא דלעיל ספק בן ז' וכו' אין מחללין מיירי בסתם כל שלא ידעינן ולרבנן מיירי דוקא בשנולד איזה ריעותא דוקא אבל בסתם מוקמינן אחזקה ורובא ולכך קאמר הגמ' אלא הא דתניא ספק וכו' אע"ג דלרשב"ג היינו הך ה"ק אף לרבנן דמיירי הברייתא בנוולד איזה ספק קשה נימהלי' ממ"נ אבל ודאי לרשב"ג מיירי הברייתא אף בסתם ובזה מתפרש דברי הרמב"ם וכ"מ והר"ן דכולהו מיירי אף בסתם ולכלול גם אם נולד איזה ספק כ' בזה"ל דאלת"ה היכי מפרשי כל הראיות שכ' התוס' וגם לשון היכא מהלינן דמשמע שהוא מנהג כן לא שייך בספק גמור כמ"ש רש"י ותוס' ותדע מדלא פריך לעיל אברייתא היכי מהלינן וגם לא הוי שייך לומר אלא הא דתניא דהיינו הך ורא' גדולה על כלם שהרי כתב הרמב"ם בעצמו פ"ד מה' מאכלות אסורות שאסור לאכול סתם ולד בהמה עד ליל ח' ודוחק לחלק בין בהמה לאדם וגם בגמ' מוכח שאין לחלק דאל"כ לא הוי מקשה לקמן בסמוך מרב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע ודוק:

בגמ' מוהלין אותו ממ"נ וכו' עד לא נצרכה אלא למ"מ ואליבא דר"א בימי חורפי תרצתי לפ"ז את לשון המשנה שאמר ראב"ע מרחיצין את המילה ביום הג' וכו' וכן בפ' ר"ע סתם משנה מנין שמרחיצין ביום הג' וכו' ופירשו רוב מפרשים דביום א' וב' פשיטא שמרחיצין וק' למה לא קאמר אף ביום הג' ואמרתי משום שקשה על תירץ הגמ' פה בסתם ולדות דמלין ממ"נ איך יתריך מרחיצין ביום ג' והוא ודאי אף להחם חמין ע"י ישראל שמסיים מפני שסכנה הוא לו כמ"ש כל המפרשים הא הוי ספק בשלמא רישא י"ל דמיירי לאחר המילה דומיא דלפני המילה שהוא בחמין שהוחמו מע"ש דאל"ה לא דחי דהוי מכשירי מילה כמ"ש כל המפרשים אלא ראב"ע קשה וצ"ל דראב"ע מיירי במילה שלא בזמנה והי' לאחר שלשים יום דתו לא הויספק והוי ודאי פ"נ וא"כ לא משכחת אלא ביום ג' דביום ב' לא משכחת דאין מילה שלא בזמנה נעשית ביום ו' כדמשמע בא"ח אבל ביום ה' שרי כדמסיק הש"ך בי"ד ומכאן אמרתי לסתור תשובת הרשב"ץ שהביא הש"ך שאין מלין ש"ב ביום ה' דא"כ לא משכחת אף ביום הג' אכן כד עיינינא בי' עכשיו לא כלום הוא דלק"מ דלאחר מילה הוי פ"נ וספק פ"נ דוחה שבת אף בכה"ג שלא הי' לו עדיין חזקת חי כמ"ש הרמב"ם וכו' מפרשיו ראי' ממסכת בכורות ואני אומר כעת שאף מכאן מוכח מדמשני גמ' לא נצרכה אלא למכשירי שאחר מילה כגון להרחיץ וכן לעשות לו אספלנית וכמון דבזה מודו רבנן דדחי שבת אלא ודאי דבזה אף בספק בן ז' וכן ח' נמי דחי שבת דהוי ספק פ"נ ודוק: ברש"י בד"ה לא נצרכא וכו' עד ה"מ דקים לי' בגוי' וכו' לא ידעתי מי דחקו לזה לפרש דברי ר"א בדוחק ולא פי' דר"א ס"ל כרבנן דסתם ולדות לא הוי ספיקא וכן מוכח לעיל בריש פרקין שאמרו בגמ' עיר אחת היו נוהגין כר"א ואיך שייך מנהג לפירש"י שלא שכח כלל ונלע"ד שרש"י לא פי' כן אלא לפי ה"א שלא ידע אם פליגי רבנן ושלא תקשה ליפשוט הגמ' דפליגי רבנן מהך דר"א אבל ודאי לפי המסקנא ר"א סבר כרבנן וכמ"ש ודוק ברש"י פיהק ומת שהי' לו חיות מעט ועיין בר"ן שהביא בשם הר' יונה להיפך והך דאביי ורבא מיירי באכלו ארי וכיוצא וכן צ"ל בהך דרב כהנא דאל"ה לא הי' רב אשי אמר הלכה כרשב"ג שהרי אף רבנן מודו ועפ"ז מדוקדק מה שלא אמר רב דימי בר יוסף לבנו כן שהלכה כרשב"ג אלא משום שם מת כדרכו ולפירש"י צ"ל ששם הי' פיהק ומת אמנם לא שייך לשון בגו תלתין יומין ואפשר שקיצר בדבר הידוע להם ודוק: או שלא הי' צ"ל זה דאף אם לא הי' קי"ל הלכה כרשב"ג הי' הלכה כדברי המקיל באבל ורב אשי אמרו לרווחא דמילתא וק"ל: ברש"י בד"ה מת הולד וכו' עד ונולד לאחר מיתת אביו תמהני למה כ' רש"י כן ואי משום שאסורה להתקדש עד ג' חדשים וכי לא מיירי שנתקדשה אחר ג' חדשים שמת הולד וגם הא מיירי שנתקדשה באיסור דלכתחילה ודאי איסור אף בישראל דהא קי"ל כרשב"ג מכ"ש באשת כהן וצ"ע גדול לדעתי ונ"ל דרש"י ס"ל דמיירי שנתקדשה בהיתר והיינו שנתקדשה קודם שמת הולד דמה"ת לחוש שמא ימות והוי כעין ספק ספיקא דהא אף אם מת הוי ספק וגם הקדושין אין בו כ"כ איסור ואף את"ל שאנו לא היינו מורין כן עכ"פ לגבי דידה מיקרי היתר דלא אסקה אדעתה שימות הולד אבל אם נתקדשה לאחר מיתת הולד דהוי באיסור לא היינו מתירין באשת כהן וכן משמע הלשון עמדה ולא אמר עברה ונתקדשה והא שכ' רש"י בד"ה ועמדה ונתקדשה לאחר זמן וכו' ר"ל לאחר זמן שנולד דקאי אמאי שסיים לעיל ולכך הוצרך רש"י לפרש שנולד

לאחר מיתת אביו דאל"ה אסורה להתקדש עד המתנת ג' חדשים דלא פלוג ודוק: בתוס' בד"ה מימהל היכי מהלינן וכו' עד ומנא ליה דילמא לעולם ס"ל וכו' לכאורה הוא מיותר אמנם כד דייקת זה עיקר הקושיא דאל"כ ודאי ידע תו' די"ל דס"ל לגמ' כיון דרשב"ג כללא כ"ל כל ששה משמע הכל בין סתם ולדות בין בן ח' לכך הקשו מנ"ל לגמ' לומר כן סברא חדשה כיון שרשב"ג הוא ברייתא בפ"ע מה"ת לומר שיסבור סברא דאישתהי וממלת כל ליכא למידק כמ"ש התוס' לקמן להוכיח דמיירי גם בסתם ז"א דבשלמא התם לומר דמיירי רק בבן ח' דקאי עלה שפיר קשה מאי שייך מלת כל דזה אינו רק מקרה וגם הם מיירי מזה הל"ל אם שהא ל' יום אבל לפום דס"ד השתא שהוא בריי' בפ"ע וקאי אכל ולדות דעלמא שפיר שייך כל וגם לא מסתבר למימר דמיירי בן ח' כיון שאמר אינו נפל ובבן ח' הוא ודאי נפל דמה"ת לומר דסבר אישתהי ודוק שהוא מדוקדק בלשון התוס' ומוכרח: בא"ד דהא פשיטא דבן ח' וכו' וא"ל נמי שפסק כרשב"ג דבעי נמי ל' יום דרבי נמי בעי ל' יום כמ"ש המהרש"א: בא"ד והשתא נמי א"צ לדקדק וכו' עיין מהרש"א שמפרש את דברי התוס' דמשמאל מוכח כן והוא תמוה בעיני אכתי אנן צריכין לדקדק כדי לפרש כל הסוגיא עד הפשיטות כמ"ש התוס' לעיל מכמה ראיות דמיירי בסתם ולדות ומנ"ל וגם תימה בעיני דא"כ לשמאל גופא מנ"ל לכן נ"ל ברור לפרש את דבריהם הכי והשתא ר"ל דאתית להכי דר' ורשב"ג בבן ח' סבירא להו ממש שוה ועפ"ז מוכיח הגמ' דשמאל פוסק כן גם בסתם ולדות כן יש להוכיח מברייתא גופא דרשב"ג מיירי גם בסתם ולדות דאל"כ קשה אברייתא גופא מאי חידש ברשב"ג הל"ל רבי ורשב"ג אומרים שערו וצפרנו וכו' ואי משום שר' לא פ"ל דבעי ל' יום ה"ל לפרש כן בדברי רבי מאי תני רשב"ג לדיעה בפ"ע או הל"ל וכן הי' רשב"ג אומר אלא ודאי שחידש ברשב"ג דאף סתם ולדות בעינן ל' ואי לא שהא ספיקא הוי וזה לא ס"ל לרבי ורבנן והא שלא תירצו תו' כן לעיל שאכתי לא אסקי זה הסברא דהא הקשו אח"כ וא"ת היכי פשיט וכו' אבל השתא א"צ לדלעיל כמו שהסוגיא בכל הש"ס השתא דאתית להכי וגם השתא ודאי בעינן הדיוק דכל לומר שבזה הורה לנו רשב"ג הדין חדש שלו ודוק: דף קלו ע"ב בתוס' בד"ה דתניא הזכר בסופו ועוד אומר רבי דהוא קרא וכו' עיין במהרש"ל ומהרש"א שכיונו לדבר אחד לפרש שהוא תירץ אלא שהמהרש"א הוכרח להגי' ע"פ פירושו והיינו משום שלפי פשוטו שהוסיף להקשות כמ"ש בגי' שלפנינו הלשון לא שייך יושב ובטל הוקשה להם דא"כ אדרבא הוא יותר קולא שלא יביא קרבן כלל ומאי קושיא ואני בעניי תמה על שני המאורות הגדולים דגם לפי פשוטו א"ש טפי וממותק לשון התוס' כפי הגירסא שלפנינו דהנה מה שאמרו בסוכה כל דין שתחלתו להחמיר וסופו להקל לאו משום דזימנין נפיק מיני' קולא בדרך רחוק לכך ניקל עכשיו תכף בכל מקום זה דבר שאין לו שחר וגם אם נאמר כן ברוב ק"ו יוקשה וכי לא משכחת קולא עכ"פ בדרך רחוק ואין לך דרך רחוק מהא שאמרו לא ימצא עצים לשורפו וא"כ בטלו כל הק"ו עכ"פ רובם שבש"ס אלא ודאי להא לא חששו דיותר מסתבר להחמיר ברוב פעמים המצוי אלא דגבי סוכה וחמץ שיבא מזה החומרא שאתה רוצה להחמיר במצוה יבא מכשול באיסור דאורייתא שיעקור כל המצוהוזה סופו להקל היינו להקל במצוה לעקרו מצוה דאורייתא וכן מסיים בפירוש בגמ' פסחים לא מצא עצים וכו' והתורה אמרה וכו' ר"ל שיעקור מצות התורה עי"ז חומרא ולזה חששו טובא בכולה ש"ס אף בדרך רחוק

משא"כ כיון שאינו מחויב ולא יבוא לא הוי להקל מצוה וכן מדוקדק בלשון התוס' לא שייך יושב ובטל כיון שאינו מחויב שום קרבן וזה הוא דרך רחוק מאד שלא ימצא בהמה זכר ודאי לא חששו תדע שהתוס' הוצרכו להביא רא' מסוכה משמע דאל"ה לא הוי אמרינן כלל זה הסברא וכמ"ש התו' אין רא' משם כיון דלא דמי כלל דהכא אין מחויב שום קרבן ושם חייב בסוכה וחמץ לא שייך כלל יושב ובטל דלשם ודוק היטב כי נ"ל נכון ואמיתי בדברי התוס' ומקום הניחו לי אבות העולם האלו: אמנם בר מן דין אין כאן התחלת קושיא דודאי אם רוצה להתנדב עולה מסתמא עבר על עשה וכדומה כמ"ש בזבחים אין לך אדם בישראל שאינו מחויב עולה וגם אם ניחא ליה להביא דורון ואנו אין מניחים לו לא הוי קולא רק חומרא מכ"ש אם מחויב עולה ודאי ניחא ליה דתיהוי לי' כפרה כדאמרינן בעלמא וא"כ אין זה קולא אלא חומרא ויושב ובטל לא שייך כמ"ש התו' ודוק: אמנם אי קשיא לי הא קשיא טובא בין לפירושם ולפירושי ודאי שזה החליטו התוס' דזה הקרא אינו מיירי בעולת חובה שפיר דכתיב כי יקריב כמ"ש רש"י בחומש וכן הוא בגמ' אמנם מנ"ל להתוס' דלא מיירי מנדר שאמר הרי עלי דפשטי' דקרא מיירי בנדרים ונדבות וא"כ שפיר שייך יושב ובטל ויעבור על נדרו וגם על בל תאחר ואם נאמר שקושייתם שימצא לאחר זמן שרחוק שלא למצוא זכר עד שלש רגלים אם כן היינו קושיא קמייתא מאי ועוד וצ"ע: וצ"ל דהכי הם שלילות דברי התוס' שהוסיפו להקשות אף א"ת שגם זה הוא חשש שמא גם לאחר זמן לא ימצא ג"כ ויהא יושב ובטל או לא ימצא עד ג' רגלים ויעבור על ב"ת מ"מ קשה הא קרא מיירי עכ"פ גם בנדבה ובנדבה לא שייך כלל יושב ובטל ובנדר ג"כ הוא רחוק מאד כמ"ש התוס' א"כ בשביל זה ודאי לא שייך יושב ובטל שלא להחמיר בנדרים וגם בנדבות אכן זה שייך לפירושי אמנם פירושם א"א לפרש כן וצ"ל משום קולא דנדבות לא דרשינן להחמיר אף בנדר וצ"ע ודוק: או י"ל לפירושם שהוא תירץ דמשום נדבות איצטרך קרא דלא תימא אף דבנדרים פסול משום חומרא בנדבה יהא כשר שהוא סופו להקל אם נפסל וכן משמע הלשון בתו' בנדה אמנם לפירושי הוא יותר נאות כמ"ש אף ששם בנדה כתבו התוס' בהדיא לתירץ אין זה רא' שהסוגיא בתו' אינו בעל תוס' אחד והכא רבי והתם אחר ולישנא דהכא משתמע כמו שכתבת: ויותר נ"ל לפרש דודאי מ"ש התוס' תכף דהוי יושב ובטל היינו בחובת הקבוע להם זמן דשפיר הוי דומיא דסוכה ואהא כתבו דלא דמיא שפיר דהתם הוי הכל סופו להקל אבל הכא גבי נדרים סופו להחמיר ודאי יש לדרוש הכל לחומרא דאין סברא לחלק הקרא ועוד אומר רבי דקרא כתיב גבי נדבה ר"ל נדרים ונדבות שגם נדר נדבה מיקרי בקרא והכא בנו"נ אין שייך סופו להקל כמ"ש התוס' בנדרים וגם גבי נדבות שייך זה כמ"ש שאם רוצה להביא ימצא אחר זמן וא"כ אין שייך סופו להקל משום חובות הקבוע להם זמן שנימא דלכך איצטרך קרא כיון דקרא לא מיירי בהכי ודוק: בא"ד לעיל שכ' כל הפילפול משום דנילף ממילה קשה שזה הוא רק לרב יהודא ורבנן פליגי אמנם כוונת התוס' שכולם הם ברייתות בת"כ והם סיפרא שהוא רב יהודא כמ"ש התוס' בנדה אמנם הא קשה שכתבו לתרץ הא דפריך בפ' המפלת לרב אמאי שפוטר ביאת מקדש היינו משום דנילף ממילה לחומרא לחייב על ביאת מקדש ומאי פריך הגמ' דילמא רב כרבנן ס"ל דגם במילה אימעוט מערלתו לעיל וצ"ל שרוצה לתרץ אף אם יסבור כרב יהודא כמו שמשני התם וק"ל: דף קלז ע"א

משום דכתיב המול לכם כל זכר עמ"ש בדף קל"ה במשנה ושכח ומל את של ע"ש בשבת וכו' נלע"ד דלא מיירי שנתחלפו לו התינוקות דא"כ אמאי לא מל בע"ש את של שבת ובכה"ג ודאי חייב כדמסיק בגמ' אף שיש למצוא בדוחק למה לן לדחוקי נפשין שפיר מיירי לפי פשוטו ששכח וסבר ששניהם זמנם בשבת ומל שניהם ובחנם האריכו המפרשים לפרש מ"ש הרמב"ם ומל שניהם דמשמע אם מל אחד חייב דז"א אלא הרמב"ם כתב דין המפורש במשנה כדרכו וע"פ פירוש הנ"ל דמסתמא גם אחד לאחר השבת מיירי בהאי גוונא דבחדא מחתא מחתינהו רישא וסיפא אבל באמת גם אם מל רק אחד נמי פטור דלא מחייב בגמ' אלא קדם ומל דלא ניתנה שבת לדחות אבל אם הניח של שבת על מחר ודאי פטור דהא ר"מ מיירי בקדם ומל ודומיא דהכי סיפא בלאחר השבת שהניח של שבת על אחר שבת פטור לרב יהושע דהילכתא כוותי': או י"ל דהרמב"ם כתב לרבנותא דאף אם מל של שבת קודם דה"א שוב לא ניתנה שבת לדחות ויתחייב קמ"ל דפטור ומוכח מדנקט שמל של שבת בע"ש ולא נקט בשבת גופא וא"כ משכחת דליחייב אף בא' לאחר השבת אמנם הראשון עיקר שאין דרך הרמב"ם לכתוב רק דבר הנזכר בגמ' כמ"ש מפרשיו ודוק: אמנם מה שפותר הרמב"ם אף במל את שלאחר השבת כרב יהושע אליבא דר"מ ולא אליבא דרשב"א הוא קשה לפי פשוטו דכיון דסתם משנה שלפנינו הוא כרשב"א ודוחק לומר דכיון דרב יהודא מתני פטור והיינו במשנה כמו שכתב רש"י ואם כן המשנה שלפנינו טעות לדידי' דעכ"פ יש לפסוק כרב הונא כיון דלדידיה לא הוי טעות ונישנית לפנינו כרשב"א הגם שהכ"מ כ' כיון שר' חייא ור' ינאי מפרשין דברי ר"מ באידך ברייתא אין שוה לי בזה דסתם משנה עדיף וגם עלייהו קשה וגם הם מפרשין רק הרישא ובזה כ"ע מודים: אמנם נלפענ"ד שהרמב"ם פוסק ככ"ע והוא שיש להקשות במשנה אמאי קאמר מל שלאחר השבת בשבת חייב מפני שלא עשה מצוה אדרבא מהאי טעמא ליפטור דהא קי"ל כר' יהודא דמקלקל בחבורה פטור והא דאיצטרך קרא למישרי מילה משום דמתקן גברא והיינו שמצוה למולו וכמ"ש התוס' שם דלר' יהודא סובר דתיקון מצוה הוי תיקון ובהא פליגי ר"י ור"ש שם ע"ש בתוס' וא"כ הכא אם אינו עושה מצוה ליפטור משום מקלקל בחבורה וגם על ר"מ דפותר קשה דהא אינו פותר רק משום דטרוד מצוה ת"ל משום מקלקל ודוחק לומר שכולהו יסברו כר"ש דחייב מקלקל בחבורה וצ"ל דאפ"ה הוי מתקן במצוה שהרי לא ימהלוהו עוד וא"כ כבר עשה תיקון המצוה אלא שלא עשאו בזמנה ובזה מתורץ נמי מה שבכולה הש"ס לא פטרינן אלא דוקא עשה מצוה שהרי בלולב אם נפק מדאגביה שוב אינו פטור שלא עשה מצוה והכא אף אם מל של שבת תחילה פטור אלא משום שכאן עשה מצוה עכ"פ.

אמנם בזה מתורץ לר"מ אבל לרשב"א אם מיקרי עשה מצוה הוי ליה לפטור וצ"ל דאיהו ס"ל כר"ש דמקלקל בחבורה חייב ובאמת לא הוי מצוה כלל לדידי' לכך מחייב וא"כ הרמב"ם שפסק כר' יהודא בה' שבת דמקלקל בחבורה פטור שפיר אליבא דכ"ע דפטור דאם מיקרי עשה מצוה פטור משום טרוד אף לרשב"ל ואם לא מיקרי עשה מצוה כלל פטור משום מקלקל ודוק: סליק פרק ר"א דמילה תולין פרק עשרים דף קלז ע"ב ברש"י בד"ה תלה כוזא בסיכתא וכו' עד ה"נ מאי חיובא איכא וכו' לכאורה הוא יתור דברים אמנם בא לתרץ ק' התוס' לקמן אדמשני שלא יעשה כדרך בחול נמי קשה האי קושיא

דתלה כוזא בסיכתא נמי ליתסר וגם מאי דמיון הכא הוי אהל עם מחיצת דופני הכלי והתם ליכא מחיצות ובלא מחיצות לא מיתסר כמ"ש התוס' בעמוד שלאח"ז וגם הכא הוא עושה אהל שמותח אותו משא"כ בכוזא וכן משמע בכולהו שאסורין משום אהל היינו שממתח אותם ועושה אהל משא"כ בכוזא לכך פי' רש"י דה"ק כמו כוזא אינו חייב ה"נ ליכא לחיובי אע"פ שאין דומה כיון שאינו בנין גמור נמי אין לחייב כמו בכוזא אבל לא שמביא רא' משם ואפשר שזה ג"כ כוונת התוס' לקמן בד"ה אלא אמר אביי ודוק: בתוס' בד"ה אבל נותנין לתליה בי"ט וצריך לפרש שאם עשהו מאתמול לא הי' טוב כ"כ וכו' לכאורה צע"ג דהא רש"י כ"כ בריש אין צדין בביצה זה החילוק באוכל נפש דמש"ה צידה אסורה ודחו התוס' פירושו ומחו מאה עוכלא ע"ז שם ובריש ביצה בשמעתא דיעלה ויתלוש דדוקא לר"י במכשירין הוא דמחלק אבל לא באוכל נפש ואסקו דצידה וקצירה מדאורייתא אסירא אבל בא"נ אין חילוק והיכי כתבו כאן זה החילוק ממ"נ אי הוי כמו קצירה וטחינה ליסתר כולו ואי לאו לישרי כולו ועוד הוא תימה גדולה על דברי התוס' דלשם שדחו דברי רש"י ואסקו באוכל נפש עצמו אין חילוק הא גמרא מפורשת במכילתין דף קלד גבי מאי לגבן שבאוכל נפש עצמו יש זה החילוק דמש"ה לגבן אסור אע"ג דלישה מותרת ע"ש ואם מפרשים שהוא מדרבנן כמ"ש הר"ן א"כ למה להו לשנוי אצידה וקצירה וטחינה שאסור מדאורייתא נימא ג"כ שאסור מדרבנן כיון שאפשר מעי"ט וגם למה דחו פירש"י נימא ג"כ שהוא מדרבנן כמ"ש הר"ן ע"ז הקושיא על רש"י שהוא המחזור שכל מה שאסרו באוכל נפש הכל הוא מדרבנן תדע שכמה דברים אסרו כדרכו והתירו ע"י שינוי לכן נלע"ד שגם תוס' ודאי ס"ל כסברת הר"ן דמדרבנן יש חילוק אף בא"נ שמה שאפשר לעשותו מעי"ט אסור רק קצתן התירו ע"י שינוי ולא פליגי בתירוצם אפירש"י אלא משום שנראה להם גבי קצירה שאסור מדאורייתא מדאסרו פירות הנושרין שמא יעלה ויתלוש וכן גבי צידה אזלי לשיטתייהו שכתבו אין נותנין לפנייהם מזונות גזירה שמא יצוד משמע דצידה דאורייתא לכך הביאו רא' דקצירה דאורייתא וצידה דמי לקצירה שהוא תחילת ביאתן ממקום גדולן אבל בא"נ עצמו מה שמותר מדאורייתא יש חילוק מדרבנן כמ"ש הכא ובגמ' לעיל ואפשר גם רש"י ס"ל דקצירה מדאורייתא אסור אלא ס"ל דצידה לא דמי לקצירה והוי ג"כ מדרבנן מחילוק הנ"ל שכ' רש"י בצידה דאזיל לשיטתיה גבי מזונות כתב טעם אחר כנ"ל ברור ומתפרש הכל ודוק: בתוס' בד"ה דר"א עדיפא מדר"י תימא וכו' עיין בקונטרס דרושים שלי שתרצתי ק' התוס' דרך דרוש בטוב טעם: בא"ד ה"מ באהל עראי דאינו אלא מדרבנן גזירה אטו אהל קבע כדאמרינן בביצה פ' המביא תימה גדולה בעיני דלמאי הוצרכו להביא רא' מביצה שאינו אלא מדרבנן הלא כאן מפורש יותר שביקש רב יוסף לומר שהוא מדאורייתא וחייב חטאת ותמה עליו אביי ואסיק שהוא מדרבנן ושלא יעשה כדרך חול ואם תאמר שכאן י"ל דרב יוסף עמד בסברתו ופליג עלי' דאביי אע"פ שאביי תמה עליו כמו לקמן ברב כהנא בשימר דמשמע בגמ' אע"ג דאתקיף ליה רב ששת הוא עמד בסברתו דקאמר בגמ' משום מאי מתרינן בי' במשמר ופליגי רבה ור"ז משמע דס"ל כרב כהנא ה"נ הכא א"כ משם פשיטא דלא מוכח דודאי לא אתי כרב יוסף לפ"ז וגם שם לא איירי כלל בעושה אהל עראי אלא בנין עראי בלא אהל דומיא דאיצטבא דבפירוש אמר שם הכא לא עביד אהל רק סידור אבנים של בה"כ ופשיטא י"ל דבאהל הוא אסור מן

התורה אלא עיקר הוכחה מהכא שגם באהל תמה אביי ואין ראי' מן רב כהנא שכתבתי דשם לא קאי תוקף אתקפתא ע"ש בסמוך משא"כ הכא אע"ג דמכוזא אין ראייה עיקר הקושיא כמ"ש רש"י כיון שאינו בנין גמור לא מחייב אף באהל דלא עביד כלום כיון שהוא עראי והוי כמו תלא כוזא וכמ"ש לעיל ועיין מה שאכתוב עוד בסמוך ואם לזה נתכוונו התוס' להביא ראי' משם דשם אמר בנין קבע אסרה תורה וכו' אינו שייך לכאן רק בסמוך דהכא כתבו שהוא מדרבנן וזה מוכח שפיר ואם נאמר משום דשם אמר משום גזירה אטו בנין קבע וכאן אמר משום עובדין דחול מאי זה שייך לפי' התוס' כיון דסוף סוף הוא מדרבנן וגם זה גופא תימה גדולה דבכולה הש"ס אמר דעשיית אהל עראי אסור וכאן גופא התחיל לתמה אר"א למיעבד לכתחילה מי שרי אהל ואח"כ הוצרך אביי לבקש טעם משום עובדין דחול ולא אמר משום אהל ואם נאמר דהיינו טעמא דאהל עראי ז"א חדא מאי שייך לכאן דאהל עראי אסור הוא פשוט בכולה ש"ס ועוד תימה גדולה דמסיק בסוף שמעתין ב' דפים לאח"ז אמר רבה בר רב הונא מערים אדם על המשמרת לתלות רמונים וכו' ע"ש ואי אסור משום אהל אף בלא שמרים תכף שתולה המשמרת אסור משום אהל ורש"י נשמר שם מזה שהוקשה לו זה וכו' שם ואוקמינא דטעמא לאו משום אהל אלא משום עובדא דחול והיא גופה תימה גדולה למה לא יהי' אהל וא"ת איזה סברא שאינו אהל א"א שהרי מזה התחיל להקשות על ר"א השתא אוספי אהל לר"א אסור למיעבד לכתחילה מי שרי ולא הדר ביה כלל וגם דברי הגמ' גופא מוסתרין כאן בסמיכות דמעיקרא תמה על מה שרי ר"א ואח"כ על חיוב חטאת תמה א"מ תלא כוזא משמע שאין בו איסור כלל כמו כוזא עד שהוצרך אביי לומר משום עובדין דחול ודאי י"ל שזה מתרץ רש"י שכ' שעיקר קושיתו שאינו בנין גמור ואין שייך חיוב חטאת אבל לענין איסור ודאי לא דמי לכוזא וכן כוונת התוס' וכמ"ש לעיל וכאן יש להוסיף טעם שמחמת סתירת דברי הגמ' הוצרכו לפרש כן אמנם תרי מילתי דתמיהי אינם מתורצין כ"כ וגם למה הוצרך אביי ליתן טעם הא כבר אמר שהוא אסור ובזה התחיל וכדי לתרץ כל הלין תמיהות גדולות נ"ל ברור ומוכרח שודאי הוא פשוט שתליות המשמרת הוא איסור אהל עראי כמ"ש רש"י תכף ובזה התחיל הגמ' וע"ז אין צריך ליתן טעם וראי' לא הגמ' ולא רש"י ותוס' דפשיט איסורו בכולהו ש"ס אמנם אמרינן בביצה והביאו התוס' לקמן דבכולהו אהל עראי ממטה למעלה אסור אבל מלמעלה למטה שרי והיינו משום שאינו אלא מדרבנן דמיחזי כבנין ומלמעלה למטה לא מיחזי כבנין שאין דרך לבנות כן וא"כ גם במשמרת הי' לנו לומר שאם עושה מלמעלה למטה כגון שתופס המשמרת בידו ומותחו ואח"כ מעמיד הכלי תחתיו וכמ"ש התוס' לקמן יש לנו לומר דשרי והכא סתמא קאמר בין לר"א דשרי בין לחכמים דאסרי משמע דפליגי ר"א ורבנן בתרווייהו ואחר הנחת הקדמה זאת מתורץ הכל דמתחילה מקשה שפיר אר"א דאמר תולין משמע אפי' ממטה למעלה הא הוי אהל עראי ומי שרי לר"א ואח"כ אמר הש"ס על החכמים תלה מאי ומתורץ נמי מקום הספק כאן ולא בכל הש"ס על עשיות אהל עראי וגם מקום הה"א של רב יוסף לומר חייב חטאת כאן ולא בכל הש"ס והוא שכיון שאמרו סתם אין תולין משמע אפי' מלמעלה למטה ואם הוא מדרבנן משום אהל עראי הוי להו לחלק וכמ"ש מהגמ' אלא ודאי י"ל שהוא מן התורה ואז אין חילוק אמנם אין סברא לחייבו מן התורה כיון שהוא בנין עראי לפי שעה ובכלים קי"ל דאין בנין מכ"ש הכא לכך מקשה תלי מאי

א"ת שהוא מדרבנן לישרי מלמעלה למטה ואם הוא מן התורה ואז אין לחלק דודאי בדאורייתא אין לחלק כמ"ש התוס' לקמן בסמוך קשה למה ולכך אמר רב יוסף שחייב חטאת ע"כ דאל"ה למה לא חילקו אלא ודאי שהוא דאורייתא ואז אין לחלק וא"כ אף מלמעלה למטה חייב חטאת וע"ז הקשה אביי שפיר מאד בלי שום דוחק א"מ תלא כוזא בסיכתא דמלמעלה למטה הוי ממש דומה דבשעה שמותח המשמרת בלא דפנות הוי כמו כוזא הוי ג"כ אהל בלא דפנות ובזה ודאי אין לחייבו ועל מה שמעמיד הכלי אח"כ פשיטא דאין לחייבו וא"ת בצירוף שניהם הוי בנין ע"ז כ' רש"י דאין זה בנין גמור אף בצירוף שניהם דלא דמי לכוזא עכ"פ בנין גמור לא הוי לכן הוצרך אביי לומר דאף מלמעלה למטה דליכא איסור אהל אסור משום עובדין דחול שעושה כן לשמרים לכך לתלות בו רמונים שרי מלמעלה למטה שאינו עובדין דחול והא דלא אמר רבה בר רב הונא דדוקא מלמעלה למטה שרי להערים י"ל חדא דממטה למעלה לא הוצרך לומר דאסור אף בלא שמרים ורמונים דלא גרע מביעתא וחביתא ואינך וגם י"ל שזה פירושו מערים על המשמרת לחוד בלא כלי תולה בו רמונים דלרימונים א"צ כלי תחתיו ואח"כ תולה בו שמרים ואז מעמיד ע"כ כלי תחתיו והוי מלמעלה למטה ולפ"ז מתורצין היטיב דברי התוס' שהוצרכו להביא ראיה מביצה דכיון שפירשנו עיקר קושית אביי ותירוצו קאי על מלמעלה למטה והוא מוכרח כמ"ש א"כ יש מקום לומר דממטה למעלה אסור מדאורייתא וחייב חטאת כרב יוסף דע"ז לא פליג אביי שהרי לא דמי כלל לתלא כוזא בסיכתא והוא אדרבא קצת הכרח מכאן כפי סברא זו וא"כ הדרא קושיא לדוכתא היכי שרי ר"א והיכי דריש להו כמ"ש התוס' בקושייתם לכך הוצרכו להביא ראיה מביצה דשם אמר הש"ס בנין קבע אסרה תורה משמע דכל בנין עראי לא אסרה תורה אף ממטה למעלה שהוא אהל עראי שרי מדאורייתא ולכך כ' התוס' לשון אהל שלפי פשוטו אין מקום אהל לא כאן במסקנא ולא שם ולפמ"ש הוא נכון ומדוקדק ומוכרח ודוק היטב כי לענ"ד הוא נכון מאד וממותק כל לשון הגמ' ורש"י ותוס' דכולה סוגיא בטוב טעם ומתורצין כל הני תמיהות גדולות על מכונם.

והכי מתפרשן נמי דברי הרמב"ם שכ' בפ' כ"א מה' שבת ופ"ג מה' י"ט אין תולין את המשמרת ב"ט משום שלא יעשה כדרך שהוא משמר בחול וכ' נמי דמערים לתלות בו רמונים ותולה בו רמונים ואח"כ שמרים ב"ט והוא עצמו כ' דאין נותנין סודר ע"פ כל הכלי דהוי אהל והוא מגמ' ולמה כ' כאן טעם אחר ולמה התיר לרמונים ואם נאמר שיש שום אופן בתליות המשמרת שאין עושין אהל א"כ מאי התחיל הגמ' להקשות אר"א אלא ע"כ כדכתיבנא ודוק: דף קלח ע"א בגמ' אמר ליה אביי מי סברת דר"א אר"מ קאי וכו' הוא תמוה כמ"ש התוס' דס"ס משכחת דחד תנא מחייב חטאת ור"א שרי לכתחילה ה"נ הכא ומאי נ"מ אם יש עוד תנא ממוצע או לא וגם לשון קאי אינו שייך וגם יל"ד דלפי הסוגיא קאי אתקפתא דרב ששת ומיפרך רב כהנא דאמר חייב חטאת היכי קאמר תכף משום מאי מתרינן בי' ופליגי בי' רבה ור"ז וא"כ ס"ל תרווייהו כרב כהנא וכן פסקו כל הפוסקים הרי"ף ורמב"ם כרב כהנא הא איתותב ונ"ל ליישב ע"פ דאיתא נמי פלוגתא כזה דעיר של זהב נמי בכובלת לעיל דף ס"ב דר"מ סבר דאם יצתה בכובלת חייב חטאת וחכמים פוטרין ור"א אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחילה והא דמייתי הכא עיר של זהב היינו ששנוי קודם ומקשה והתניא ר"א פוטר בכובלת ומשני כי קאי אר"מ דאמר

חייב א"ל פטור ר"ל אע"ג דאיהו ס"ל מותר לא שייך לומר מותר לפלוג אלשון חייב כי קאי ארבנן דאמרי פטור קאמר איהו מותר ע"ש והנה הכא דאמר שימר חייב חטאת י"ל ודאי משום דאמר אין נותנין ולא אמר וחכמים אוסרין דהוי משמע איסור לכתחילה אבל לשון אין משמע שהוא חיוב דאל"ה היכי רמוז בחכמים החיובחטאת ומש"ה אמר נמי רב יוסף לעיל חיוב חטאת בתלה ואביי דאתקיף ליה צ"ל דס"ל כרב כהנא ולא מצי למיתני אוסרין משום נותנין לתלוי' דשם חייב חטאת מש"ה תני לשון אין נמי ברישא וא"כ י"ל דרב ששת ידע דיש תנאים בכה"ג דחד מחייב חטאת וחד מתיר אף לכתחילה אלא שהוקשה לו הלשון אף דר"א מתיר לכתחילה הוי ל' למימר פוטר כיון דכאן ליכא אלא חכמים דאמרי אין נותנין דמשמע חייב חטאת איך שייך לפלוג בלשון נותנין לכתחילה כמו שם בברייתא דליכא אלא ר"מ אמר פטור אע"ג דמותר וה"נ ודאי חכמים אמרו תחילה ואף אם נאמר דר"א אמר בתחילה קשה להיפך דכמו דלא שייך לשון מותר על פלוגתא דחיוב ה"נ לא שייך לשון חיוב על פלוגתא דמותר אלא ע"כ דלשון אין הוי לשון איסור ומנ"ל דחייב ואקשה ליה רב יוסף הא מצינו הלשון כה"ג לשון מותר אפלוגתא דחייב וע"ז אמר ליה אביי שפיר מי סברת וכו' כמ"ש שם בגמ' לכך שפיר שייך הלשון אבל היכא דליכא רק תרי תנאי לא שייך הלשון מותר אפלוגתא דחיוב כמ"ש שם בגמ' להדיא ולכך לק"מ מאי דסברי רבה ור"ז כרב כהנא דאע"ג דקאי אתקפתא דרב ששת דע"כ לשון אין סובל גם לשון איסור ולא מוכח ממשנתנו דחייב חטאת י"ל מסברא דחייב חטאת דדמי לבורר ולמרקד כמ"ש אינהו וגם י"ל כיון דלא תני בהדיא חייב לא קשה גם הלשון אין נותנין כמו שם דתני בהדיא חייב ודוק: בגמ' חזינן להו לכילי בי רב הונא דמאורתא נגידין וכו' ולא פירש"י שום טעם וגם תוס' כ' וי"ל כדרמי בי' הוי משמע מעיקרא לא ס"ד הכי ולא כתבו האיך וצ"ל כמו כילת חתנים ואינו במשמע וגם הפוסקים לא הביאו הך דינא להיתר אמנם מדברי הרי"ף והרמב"ם למדתי פירוש שהם כתבו שסתם כילה אם פרשו חייב חטאת שהוא אהל קבוע אם יש בגגה טפח ע"ש וע"ז קאמר לתרץ הא דקאמר רב כילה אסור דמשמע רק אסור מדרבנן ולא חיוב חטאת ומזה יוקשה ג"כ על הרי"ף ורמב"ם רק קאמר חזינא לכילי וכו' ר"ל בחול כל לילה פרשוהו ובבקר חבטם א"כ לא הוי אהל קבוע ובכה"ג אינו רק אסור אבל כילה שהוא קבוע זמן מרובה חייב חטאת וא"כ אדרבא מכאן הוציאו דינם ודוק: בתוס' בד"ה וכל הנהו דאסרי וכו' ר"ל אף גוד ודלא כפירש"י ועיין בר"ן: ברש"י בד"ה נוטל אוכל ולרבה נמי וכו' ר"ל דאל"כ קשה לרבה דהא מרקד נמי נוטל אוכל ומניח פסולת ואדרבא דמי טפי בשני דברים נוטל אוכל וגם פסולת למעלה אלא דרבה ס"ל דלא בעינן דומה בשני דברים אף בדבר א' סגי ומכ"ש משום מרקד דחייב ור"ז ס"ל כיון שיש יותר דומה מדדמי ליה יותר מדמינן ודוק: ע"ב בגמרא הא דתניא גוד בכיסנא וכו' עיין בפירש"י עד ואינו יודע מה הוא וברמב"ם מצאתי פי' נכון והוא מ"ש בהלכותיו בה' שבת שהוא פרוכת גדול לתלותו ברצועותיו אדם אחד אסור שכשנטלו לתלותו הוא נעשה אהל עליו ע"ש אבל ב' בני אדם נוטל א' בקצה מזה וא' בקצה מזה ואינו נעשה אהל אבל כילה שהוא גדול יותר אפי' רוצה לתלותו שלא על המטה אפי' י' ב"א אסור א"א דלא נעשה אהל פורתא ומימתח ע"ש ודוק: בגמ' אלא לידע אם ראשונה וכו' נ"ל שאינו מגי' דהא אמר אמרו עתידה ליטול וכו' משמע שאמרו כן בכרם ביבנה אם טמאה

היא וכו' אלא שמפרש שיסתפקו על הככר שנגע במה שנגע בזה הככר שהי' בתנור אם טמאה היא שאם זה הככר שבתנור הי' ראשון זו טמאה ואם היא שני' זאת טהורה וממילא מתורץ קושית המהרש"א דלימא בכלי מספקא להו דהא אמרו עתידה שתטול ככר וכו' ודוק: ברש"י בד"ה בהדיא כתיב ותורה שבכתב הרי כתובה ומנחת וכו' משמע אבל על תורה שבע"פ שפיר י"ל שתשכח מהם והוא תמוה דא"כ מאי מקשה מתניתן היא וגם מאי בעי רש"י נימא דאף על משניות א"א שתשתכח וכפשטיה דגמ' ונ"ל שהוקשה לרש"י אהא דמשני הגמ' מסתפקא להו הא דאמר לי' רב אדא משמע לפי פשוטו אף שידעו שהוא שני' מהמשנה יוקשה להם זאת הקושיא וא"כ מאי הא דקאמר עתידה אשה שתטול ככר של תרומה וכו' למה תטול הככר כיון דהדין ידעו שהוא שני' לקושיא אין צריך ככר לכך כ' רש"י שהתמי' אינו אלא על תורה שבכתב דכתיבא ומנחא אבל על המשנה ודאי יכולין לומר שתשתכח והא דמקשה הא נמי מתניתן היא היינו מה שמשנה נותנת טעם המפורש במקרא כמ"ש שהתנור תחלה וסדר טומאות ודאי ידעו מדנקט אם ראשונה אם שני' וקרא וכלי חרש אשר יפול מהם אלא תוכו טמא הוא וכל אשר בתוכו מכל האוכל טמא ממילא הוא שניה כיון שנטמא מחמת התנור ואהא שפיר משני מסתפקא להו כיון שהמשנה תשתכח ובקרא י"ל שהוא כמאן דמלי טומאה והמשנה לא ידעו מכ"ש הברייתא ודוק: בתוס' בד"ה שאין בשיפועו טפח הרבה יש תימא וכו' והא שכעורה להם מה ששנה רש"י דכילת חתנים אין עשוי לישן וכו' משום שסתם כילה היינו לישכב תחתיו ומסתמא כילת חתנים היינו למשכב החתן אמנם לפירש"י לק"מ וק"ל: ועיין מהרש"ל שכ' פי' נכון ומרווח אך המהרש"א הקשה עליו לפום ריהטא גודא רבא שיהא סתירה בדברי הגמ' עצמו ע"ש ודוק והוא סברא נכונה אלא דנלפענ"ד דמשום זה אין לדחות פירושו כי זה הקושיא הוא לחדודי ולא לאמת כי אטו צריך להיות השיפוע שזה בכל המשך שיפוע מי לא משכחת שיהא השיפוע למעלה רחב ואין למעלה עד פחות מג' טפח אבל פחות מעט יש ואפ"ה ליכא ב' טפחים ברחוק י' טפחים כגון שמשפע מג' ולמטה בשיפוע קצר כזה **ציור בספר** ודוק וראוי לישן תחתיו כיון שמי' למטה רחב וגובה הרבה כמ"ש מהרש"ל ודוק אמנם אי קשיא הא קשיא לי על פי' מהרש"ל שמ"ט לאסור אם בגובה י' יש טפחיים דשם לא שייך לומר שיפוע אהלים כפירש"י דהא אפי' אם אין שם טפחיים עדיין יש שיפוע אהלים עד למטה שהוא רחב הרבה ואם כפי' התוס' ג"כ ליכא דשם אין אהל גבוה י' וגם ק' ק' התוס' וגם עדיין עד למטה יש גובה י' ברוחב טפח וגם לבוד לא שייך לכן מחוורתא כפירש"י או תוס' הראשון ודוק בתוס' בד"ה הא דמיהדק פר"ח שאינו נכפף וכו' מיאן בפירש"י משום דהכא בדין אהל מיירי ומאי שייך הכא אבל לק"מ דהא רב ששת דאמר סיאנא שרי ודאי קמ"ל דלית בי' משום אהל וגם להתירץ ראשון הוא משום אהל אלא למסקנא הך ברייתא דאקשי מיני' הוא משום ר"ה ושפיר שייך עכ"פ רב ששת הכא וא"כ פירש"י הוא יותר מרווח חדא דלשון מיהדק משמע טפי כפירש"י דלפי' ר"ח הל"ל הא בקשה הא ברכה וגם דלפי' ר"ח קשה הא כ' ר"ת לעיל דכל הני דאסרי להו משום אהל אלא עם מחיצות והכא ליכא מחיצות ומה שכ' המ"א דס"ל כהרא"ש דכיון דעשוי לשום אהל אסור אף בלא מחיצות אינו במשמע שלובשין לשום אהל וגם לשון תוס' לעיל לא משמע הכי וגם לדידיה יוקשה עליו קושיות עצמו דלישני הגמ' כאן שלובשו לשום אהל כאן שלא לשם אהל לכן נ"ל ברור ע"פ

התוס' דמיירי שלובש הסודר על ראשו ועל הכובע וכאותו דיעה שהביא בעל מ"א בטלית ומה שהקשה המ"א א"כ לישני הגמ' דהא דלבש סודר הא דלא לביש סודר י"ל שדרכן הי' בכך לילך בסודר כמ"ש בעלמא וגם הכא שרבב גלימי' טפח וכו' משמע שדרכן היה בגלימא על הראש ורב ששת סתמא קאמר דשרי וכן משמע בהדיא בלשון הרמב"ם פ' כ"ב והביאו המ"א בעצמו שאינו אסור משום אהל במיהדק אלא עשה אהל בטליתו עליו גם מנגד פניו ע"ש והוא פסק כר"ח ותמיה לי מאד על המ"א שהביא לשון הרמב"ם ואח"כ פליג אדיעה זו אמנם זו לפי שיטת התוס' אבל לשיטת רש"י א"צ לדוחקים אלו ואדרבא משמע מסקנא כרב ששת דאפי' שרבב בגלימא עליו שרי ברה"י או אם מיהדק אף ברה"ה שרי וא"כ שפיר נהגו העולם לילך בברייתל או בקאפליש בשבת ברה"ה אף בטלית על הראש שרי וכשיטת רש"י שהוא המחזור לענ"ד אמנם בזה איני רוצה להכריע בין הורים גדולים עכ"פ בלא טלית על הראש ודאי שרי אף לשיטת התוס' והרמב"ם וגם להרא"ש שהביא המ"א נמי שרי שאנו אין הולכין בו משום אהל אלא לכבוד ודוק: דף קלט ע"ב ברש"י בד"ה מת ביו"ט ראשון פי' שנשתהא וכו' כן הוא דעת רש"י וראייתו נכונה מר' יוחנן דקאמר י"ט הסמוך לשבת הוי משמע דוקא בכה"ג וע"ז אמרו ואמר רבא משמע דגם הוא ס"ל כר' יוחנן ובאמת רוב פוסקים פליגי ארש"י אבל אין מוכרח דגם דעת רש"י נכונה וא"ל א"כ מאי מקשה אינו והאמר רב יהודה דילמא הם שלחו לו סתם את משמע דלא אישתהי זה לק"מ חדא דודאי רש"י לא כ"כ אלא אי"ט ראשון אבל בי"ט שני לא ס"ל לרש"י דוקא אישתהי שהלא גמ' מפורשת בפ"ק דביצה דף ו' דאסיק רב אשי אע"ג דלא אשתהי אלא דשם מיירי בי"ט שני דוקא שהרי סיים שם בטעמו שי"ט שני לגבי מת כחול שויהו רבנן וגם משם ראי' לדברי רש"י שמשמע אבל בי"ט ראשון לא פליג אמר זוטרא ובעינן אשתהי דוקא וכו' יוחנן דהכא דמיירי ג"כ בי"ט ראשון מדהורה לקברו ע"י עממין ונ"ל ברור דמזה הטעם סבר מ"ז למימר אף בי"ט שני ע"י ישראל דוקא אישתהי כיון דרבא בחדא מחתא מחתינהו יום טוב ראשון על ידי עממין ויום טוב שני ע"י ישראל וכמו שי"ט ראשון ע"י עממין הוא דוקא באישתהי כמו שמוכח הכא דאמר י"ט הסמוך לשבת הוי ה"ה בי"ט ב' ע"י ישראל וע"ז פליג רב אשי לומר שאין דומין די"ט שני לגבי מת כחול הוא אבל בי"ט ראשון לא פליג ובעינן אישתהי אף לרב אשי ולפ"ז הי' נלע"ד להורות כשיטת רש"י כיון ששני הסוגיות מורין כן ולא מצינו שום חולק ובפרט שהוא להחמיר ולא מצינו מי שיקל מנ"ל להקל אבל מה אעשה בטלה דעתי נגד כל גדולי הפוסקים וש"ע ושהמנהג כן עכ"פ ארש"י לק"מ מאי שמקשה בגמ' הכא דמקשה מי"ט שני דשרי אף לא אישתהי וגם משמע אף במת אחד לא יתעסקו בו לא בי"ט ראשון ולא בי"ט שני וכיון שלא התעסקו בו בי"ט ראשון הוי שני אישתהי ואפ"ה אסור להו מקשה שפיר ודוק: ברש"י בד"ה ונותנין ביצה וכו' עד והחלבון שהוא קשור נשאר למעלה והא שכ' רש"י לעיל דף קל"ד ע"א על הא דקאמר הכא לא מיחזי כבורר משום שכולה יורדת היינו כמו שסיים ולא נשאר פסולת למעלה וכולה היינו כל החלבון והחלבון הוא אוכל בפ"ע וק"ל: ועיין מהרש"א שמביא קושיא על ר' הלוי ותירוצו אינו מוכרח די"ל כיון דלא מתקלקל שוה י"ט לשבת ובני החכם השלם מ' יחיאל משה נ"י תירץ לפני שזהו שמתרץ הגמ' לא מיחזי כבורר כיון שמשנה ורש"י פי' שם לשיטתו והוא מתקבל וק"ל: דף קמא ע"א בתוס' בד"ה הני פלפלין מדיק

חדא וכו' עד ואגב דאיירי וכו' לכאורה לא שייך הכא לתירוצם וצ"ל שלא תאמר למאי שדוחין פי' השאלתות דלא שייך למכילתין אף לפי' ר"י לא שייך הכא לכך כ' ואגב וכו' והוא שייך גם הכא או י"ל שהוא כמו עוד סיוע לפירושם דבשלמא אי מיירי בשבת י"ל ואגב ושייך הכא אבל אי מיירי בי"ט ודאי לא שייך הכא דל"ד שינוי דשבת לדי"ט אע"ג דכבר הקשו יותר דלא שייך במכילתין כלל ודאי מצינו הרבה דיני י"ט במכילתין אלא דהוי ליה לפרושי והכא כ' אף אם הי' מפרש לא שייך כאן אם הי' מיירי בי"ט ונ"ל דתחילה שהיו מקשים הוי ליה לפרושי נמי משום די"ט לא שייך כאן וה"א דמיירי בשבת דאל"ה הא מצינו לעיל אין מסננין את החרדל דמיירי בי"ט ונקט סתם או אפשר דהתם מיירי נמי בשבת או שהוא ברייתא ולא רצה לשנות הלשון או משום דשייך לענין שלפניו נקטי' משא"כ הכא ולפ"ז מתפרש שפיר טפי לישנא דאגב דנקטי' תוס' לתרץ כל קושייתם ודוק: בא"ד א"כ יהא קוצרו ממחובר לכאורה הוא תמוה שהתוס' בביצה אסקו בשני מקומות דקצירה אסור מדאורייתא אף בא"א לעשותה מעי"ט והבאתים בריש פרקין וצ"ל דזה דוקא קצירה דתבואה שהוא עדיין רחוק מאוכל נפש ולא שרי אלא מלישה ואילך שהוא קרוב אבל קצירה דתבלין קרוב טפי לאוכל מלישה וראי' וכו' דטחינה נמי אסור מדאורייתא בתבואה ובתבלין שרי ושפיר יש לחלק בין אפשר ללא אפשר מדרבנן כמ"ש בריש פרקין ועמ"ש באורך וק"ל: ע"ב בגמ' הב"ע ברפוי וכו' הקשה המהרש"א דא"כ לוקמה תרווייהו כרבנן הא ברפוי והא בשאינו רפוי וקושיתו נשאר מעל דמה שתירץ דשני הברייתות מיירי בחד גווני מלבד שהוא דחוק הוא לענ"ד טעות דהא אף כי מוקי כר"א אידך ברייתא נמי ע"כ באינו רפוי מיירי דאי ברפוי אף לר"א הוי כלי כמו שמסיק הגמ' וכמ"ש רש"י שם אף שאמר כן לרבא מסתמא אבייורבא לא פליגי בזה וגם אין לומר כלל שעדיין לא ידע מזה הסברא שהוא סברא פשוטה אלא שלא ידע שר"י אמר משום ר"א וא"כ קושיתו הדרא לדוכתיה ביותר חיזוק כיון דאף כי מוקי כר"א ע"כ מיירי באין רפוי והך ברייתא דמוקי כרבנן ע"כ לאביי מיירי ברפוי וא"כ למה ליה למימר הא ר"א הא רבנן הא גם לרבנן לא קשה כמו לר"א ודאי הא דמקשה אף לרבא דנוקי תרווייהו כר"א לק"מ דמוטב לוקים כרבנן מה שיכול אלא לאביי קשה טובא כמ"ש לכן נלע"ד ברור דמה משני הב"ע ברפוי קאי נמי לתרץ הרומיא ברייתות לאביי ולעיל משני לרבא כמ"ש הניחא לרבא ודוק: בתוס' בד"ה ההיא ר"י משום ר"א וכו' ר"ל שהוקשה להם ל"ל הכי דילמא רבא לא קאמר הכי דכלי שמלאכתו לאיסור שרי אף לצורך מקומו אלא למאי דקי"ל כר"ש דל"ל מוקצה ור' יהודא אזיל לשיטתיה דאית ליה מוקצה לכך אסר באינו רפוי לכך כ' מכאן ראי' וכו' וק"ל סליק פרק תולין נוטל פרק אחד ועשרים ברש"י בד"ה עם הטהורה וכו' עד לאו בת טילטול היא ר"ל אף דחזי לבהמה ועופות אסור בשבת כמ"ש רש"י ריש מפנין ע"ש ועמ"ש שם: בתוס' בד"ה תינוק מת וכיס וכו' עד כדרך המוצאין עמהרש"א מה שכתב שאין צריך להג"י ולשונו מגומגם ואין הבנה לדבריו דמה זה גבי תיקון הוי מלאכה שאין צריך לגופא וגבי עצמו וצריך לומר שזה כוונתו שמ"ש התוס' מלאכה שא"צ לגופא לאו ליפטר משום זה וכו' דמאי פסקא לפטור הא זימנין שצריך להכיס שם במקום שהוציא התינוק וז"ש המהרש"א אע"ג דצריך לו ר"ל זימנין שצריך לו שם אבל ודאי מאי שצריך לו בביתו אין נ"מ ודאי הוי ההוצאה מלאכה שא"צ לגופא אלא כמ"ש ול"נ עוד טעם אחר

שאינן יכולי' לתרץ משום מלאכה שאצ"ל דא"כ קשה על המקשן שעדיין לא אסיק דסבר כר"ש אמאי הקשה ולחייב על התינוק ולא הקשה אתינוק וכיס או סתמא לחייב משמע דאכיס פשיטא ליה לפטור אמאי לכך עיקר תירוץ משום שלא הוציא כדרך המוציא אין אלא שהקדימו לפרש שהרי בתינוק חי הוא שפיר כדרך המוציא אין וכן לקמן בברייתא בנושא אדם לכך כתבו בשלמא בתינוק חי שצריך לו לשחוק ודרך לתלותו בצוארו לשחוק הוא דרך המוציא אין וכן באדם לקמן נושאו אדם כדרכו אף לגבי' הוא דרך המוציא אין אבל בתנוק מת שאין צריכא לגופא לשחוק והוא הוציאו על צואר התינוק אין זה דרך הוצאה בכך ולכך פטור ודוק: דף קמב ע"א בגמ' אי הכי אפי' דינר נמי לשון א"ה תמוה כמ"ש התוס' ופירושם דחוק דמשמע שהתרצן הוא מחדש הסברא וגם העיקר חסר והל"ל טילטול בידים לא שרינן משום גיעגועין דהא סברא זו דיש חילוק בין אבן לדינר דאתי לאתוי כבר ידע ונלע"ד לפ' ויתפרש ג"כ מאי שמקשה לעיל ממשנתינו בתר דאקשי מן חי במטה שהוא ממקום אחר והוא דמעיקרא הוא ס"ד דאבן לא חשיב ובטל אגב תינוק וכלכלה דמבטל לי' לאבן להם משא"כ דינר וכיס אבל לבתר דאקשה ממטה שהוא ג"כ חשוב שג"כ לא מבטל ליה תמיד אפ"ה נעשה טפילה בשעת הוצאה ה"נ כיס שצריך עכשיו לשחק בו התינוק ומשני דוקא מטה טפילה שצריך לו כמ"ש רש"י שא"א לו עכשיו זולתו משא"כ כיס אפשר לו בלא שחוק לא בטיל וכיון שתלוי רק בזה ולא בחשוב מקשה שפיר מאבן ומשני משום געגועין התירו טילטול שלא בידים א"כ א"ה דינר נמי וע"ז מחדש התירוץ דילמא אתי לאתוי וק"ל: בגמ' בכלכלה פחותה עסקינן וכו' משמע בדברי התוס' שע"פ גי' מהרש"ל שודאי מצא זו הגי' והיא העיקר כמו שנבאר שאפ"ה מוקמינן בכלכלה מליאה פירות ומסופקין אם צריכין להך אוקימתא דמיירי בפירות המטנפין וצ"ל דס"ל להתוס' דאין האבן נעשה כלי רק כיון שפחותה א"א לנער הכלכלה שאז יפול האבן ולא יוכל לישא את הפירות בכלכלה לשלחן ע"ש בתוס' אבל הרמב"ם פסק פ' כ"ה מה' שבת בכלכלה פחותה אפי' בלא פירות שרי דאבן נעשה דופן לכלי וכן משמע הלשון בגמ' דאבן גופא נעשה דופן לכלכלה וצ"ל דהתוס' הוצרכו לפרש כן דאל"כ קשה למ"ד בעינן מעשה לעיל דף קכ"ה באבן שע"פ החביות ובנדבך של אבנים וכן בדף נ' בחריות של דקל האיך מוקי המשנה דהתירץ הראשון מוקשה בגמ' דמקשה לינערי נעורי וביותר דברוב ספרים הגירסא אמר רב חייא בר אשי אמר רב ורב ס"ל לעיל דף נ' דצריך לקשר וזה תלוי בזה כמו שכתבו התוס' לעיל דף קכ"ה אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו דלא גרס בגמ' הקושיא ולינערי נעורי רק שהוא עוד תי' ופסק כשני התירוץ ע"ש פ' כ"ה מה' שבת כמ"ש המ"ש שם וא"כ לק"מ דהך מ"ד דס"ל בעינן מעשה ס"ל כתירץ הראשון אמנם הוא פוסק כמ"ד לא בעינן מעשה ובחרויות לישב אף שלא חישב ולא קישר לכך פוסק גם כתירץ זה אע"ג שפסק בנדבך דבעינן עכ"פ למדום וכן במניח אבן ע"פ חביות לא נעשה כיסוי לחביות היינו כמ"ש המפרשין דאע"פ דלא בעינן מעשה עכ"פ הוכחה וגילוי דעת בעינן כמו ישב ולמדום והכא נמי מיירי שלא הניחו ע"פ פחת אלא סתם בו את הנקב כמ"ש הרמב"ם אין לך הוכחה גדולה מזה והוי כמו ישב ולמדום וצ"ל דלא גרס הכא רב דלרב לעיל פ' במה טומנין לא מהני ישב אלא צריך למעשה לקשר אלא גרס רבא כמו שהוא בספרים שלפנינו והתוס' גרסי לנערי נעורי הוצרכו לפרש כן כמ"ש ודוק: ברש"י בד"ה פטור דבטלי' לגבי' ועליו הוא

פטור כר' נתן בכאן הוא תימה גדולה למה כר' נתן הלא לעיל אסיק בפ' המצניע וכן בפ' מפנין דף קכ"ח פירש"י והוא מוכרח שם בברייתא דבאדם מודו רבנן לר' נתן בשלמא לעיל בגמ' דאמר רבא כרב נתן ס"ל פי' תוס' לעיל פ' המצניע משום דבתינוק לא מודים אע"ג דמה שפירשו תינוק בן יומו הוא דחוק שהרי הכוס צריך לו לשחוק צ"ל דבן יומו לאו דוקא אלא הוא קטן יותר מהך דמדדה את בנה בפ' מפנין כיון שנקט תינוק וגם יש לו געגועין שיטלו אביו במשנה דהוא דומיא דרבא מיירי בקטן ונ"ל דלכך נקט במשנה נוטל את בנו ולא נקט אדם או תינוק כרבא כיון דלא שרי אלא משום געגועין אבל הכא דקתני אדם למה לי' לדחוקי דאתיא כרב נתן וצ"ע: ואפשר דס"ל לרש"י דרבא לא אמר כן בפ' המצניע אלא לדחות הא דמקשה לימא מתניתן רב נתן ולא רבנן אמר שאין זה הוכחה דנוכל לומר שאף רבנן מודו באדם ומתניתן אתיא אפי' כרבנן אבל באמת אין לחלק ומתניתן אתיא כרב נתן כיון שרבא פוסק כרב נתן ואפשר משום זה ס"ל כר"נ מכח משנה דלעיל אע"ג דדחי הרי כתבו כל הפוסקים אין למידין מן הדיחוי והא שכתב רש"י כן בפ' מפנין היינו לפרש ע"פ פי' יותר מרווח לפי סברא זאת אבל באמת י"ל דאתיא כרבנן ואדם אין דרך להגביהו כמו בהמה חי' ועוף כשאין רוצין לילך לכך כתב רש"י כאן אליבא דרבא ע"פ האמת דס"ל כר"נ וכ"כ לתרץ הא דאמר לעיל רבא כר"נ ס"ל וא"צ לדוחק התוס' לעיל ודוק: בתוס' בד"ה ונישדינהו לפירי וכו' עד א"ת מ"ש דלא שרינן וכו' עד וא"ת אפי' אין הכלכלה וכו' עיין במהרש"א שהקשה היכי שייך הני קושיתם הכא וכו' ויש ליישב ונ"ל ליישב דודאי גם לעיל שמקשה ארבא דאמר כיס לא מבטל משום דלא צריך לה לתינוק וצ"ל אע"ג דצריך לי' לשחוק אין בטל משום זה רק כמו מטה שא"א לנושאו זולתו ומכ"ש לפי' התוס' שכ' שאם ישליכו מידו יצעק ק' ליהוי כמו מטה דצ"ל זה החילוק ומקשה ממתניתן דא"כ שאינו בטל אמאי שרי לטלטל תינוק עם האבן ומשני משום גיעגועין התירו קשה האיך משני הך דכלכלה לרבא כיון דלא בטל ליה לתינוק מכ"ש לכלכלה וצ"ל דסמך אסוגיא דהכא דמשני בפירות המטנפין וכלכלה פחותה דא"א להשליך האבן והוא צריך לישא את הפירות לשלחן הוי כמו געגועין דשרי או בטל האבן אגב חשיבות הפירות משא"כ בתינוק אי לאו דל"ל געגועין א"צ לא לתינוק מכ"ש לאבן ולא בטיל האבן כמ"ש רבא ממילא לק"מ הך וא"ת מ"ש דלא שרינן וכן א"ת השני לק"מ די"ל דסוגיא זו ג"כ אליבא דרבא כמ"ש לעיל דסמך אכאן ורבא הא אית לעיל דלא תליא בחשיבות אלא כל מה שאין צריך לו שא"א לו זולתו כמו מטה או פירות המטנפין וסוגיא דביצה ע"כ דלא כרבא והא דרבא שרי לטלטל כנונא אגב קיטמא נמי מיירי שא"א לטלטל הקיטמא בלא כנונא כמ"ש התוס' באמת פ' כירה דף מ"ז ע"ש אבל השתא שתירצו התוס' דאם ישליך מידו יבכה וודאי משום זה לא שרינן טילטול אלא כיון שהוא צריך לו קצת הוא בטל אגבו וקשה א"כ למה מחייב רבא גבי כיס הא נמי יבכה כשישליך מידו ולהא בטל אגב תינוק וצ"ל דלענין חיוב דאורייתא לא בטיל אבל לענין טילטול דרבנן בטל אגבו אף בצריך קצת א"כ שפיר הקשו דאף בלא געגועין לישרי כיון דהתינוק שרי לטלטל והאבן יהא בטל אגבו לענין טילטול כיון שצריך קצת שלא יבכה אף דלענין חיוב דאורייתא לא בטיל כמו ביש לו געגועין כנ"ל ובזה מתורץ נמי דלפי פשוטו קשה מאי מקשין תוס' דאף בלא געגועין לישתרי הא הגמ' מקשה מרבא דלעיל שמחייב בכיס וע"כ הוצרך לתרץ ביש לו געגועין ולפמ"ש

ניחא וכן קושיא השנית מקשין שפיר לפ"ז כיון דרבא מודה דלענין טילטול שפיר בטיל אף בצורך קצת א"כ סוגיא דביצה אתיא ודאי אפי' אליבא דרבא כמו שמשמע שם שמקשה מרבא וגם שם יש צורך קצת או משום דלא חשיבי כלל בטלי אף בלא שום צורך לענין טילטול כמ"ש התוס' בפ' כירה הנ"ל דאל"ה לא מקשה מן כנונא דשם צריך לקיטמא ע"ש וא"כ ה"ג גבי אבן דלא חשיב כלל יהא בטל אף בלא שום צורך דשאני טילטול מחיוב כנ"ל ודוק: בתוס' בד"ה ה"נ בפירות המטנפין וא"ת וכו' העיקר הגירסא כמ"ש מהרש"ל דברי תוס' כולו ובודאי מצא כן בספרים המדויקים וכן הוא לפנינו בספרים חדשים ודברי התוס' שבספרים ישיני' הם מוטעים כמ"ש מהרש"ל ומהרש"א אלא שנראה מדברי מהרש"א שמחמת קושיא מחקם ורוצה לתרץ הקושיא ולהליץ לקיים הגי' ולענ"ד בלא"ה משום קושיא אין למחוק אלא שאין מקום כלל לדבריהם מתחילה ועד סוף שאם יכול להניח ע"ג כלי או טבלא מאי משני בפירות המנטפין וגם שסיימו בהא ודאי לא אמר למה לא אמר כיון שאפשר ליטול הטהורה אלא דברי תוס' לפי גי' חדשה הם עיקר ודוק בא"ד א"כ ה"נ לישקלינהו לפירות בידיו וא"ל דילמא ה"נ אבן למעלה ופירות מלבד שי"ל שק' התוס' הוא אמאי לא קאמר רב חסדא הכא ל"ש שאבן למעלה אמנם נלע"ד ברור שדברי התוס' הם הכל על המסקנא שמשני הכא בכלכלה פחותה וכו' וכן משמע ממ"ש והשתא לא צריכנא וכו' וא"כ הרי אבן למטה או מן הצד בכלכלה ויכול ליטול הפירות וק"ל: בא"ד והשתא לא צריכנא לשינויא קמא ר"ל לתירוץ השני של תו' אבל לתירוץ הראשון שפיר צריכין לפירות המטנפים דאל"ה אף שאינו יכול להכניס ידו ינער הכל לארץ אף שהכלכלה תהי' פחותה יטול הפירות בידו לשלחן אבל לת' השני שכיון שהם בלא כלי א"א ליטלם בידו שפיר כתבו ששוב אין צריכין לשינויא קמא וק"ל: בא"ד לעיל שפי הכלכלה צר והא דקאמר רב חסדא ל"ש דילמא גם שם מיירי בפי הכלי צר י"ל דסתם כלכלה פיה צר משא"כ התם דלא תני כלכלה ומשמע באיזה כלי שהוא שפיר אמר ל"ש וק"ל וע"ל דף קנ"ה ע"א בגמרא: בגמ' דתנן סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה וכו' תימה לי מאי מייתי מסיפא וגם אינו דומה שהכא מיירי שנפלה למאה ושם הוא לפחות ממאה ויש לחלק ולומר שנעשה הכל כמו תרומה אמאי לא מייתי מרישא דתני סאה תרומה שנפלה למאה והגביהה ונפלה למקום אחר ר"א אומר מדמעת כתרומה ודאי ויותר תימה שה"ל לאתוי מריש פירקא דלשם סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין רא"א תירום ותשרף ושם מפורש הטעם שאני אומר היא שנפלה היא שעלתה ומזה הוציאו מפרשים טעמא דר"א בהך שני משניות וצ"ל משום דשם יש לדחות דילמא אחר שעלתה הוא דהוי תרומה ממש לר"א כיון שכן דינו לעלות אבל קודם עלייתו הוי מדומע אף לר"א וא"כ הוי תיקון מעלייא יותר לר"א כמו שמפריש תרומה אבל מהכא מיירי ממדומע דלא מועיל עליי' אפ"ה בעינא מחתא ודוק: בגמ' אלא הוא דאמר כרשב"א עיין פירש"י דלאו הטעם משום דתרומה בעינא מחתא ומזה תימה על הרב ברטנורה ותי"ט וכן הרמב"ם פירשו כולם הטעם ר' יהודא משום דס"ל בעינא מחתא כר"א והוא דלא כמסקנא וצ"ל לדידהו דפירשו דגם הטעם של רשב"א הוא דס"ל כר"א בעינא מחתא אף לקולא וכן ר"י עדיפא מהאי טעמא וק"ל: ברש"י בד"ה וחכ"א אין המדומע וכו' עד ומדמע עד צ"ט כנגדו ואם יש בחולין יותר מק' כנגדועולה והוא תמוה ונלע"ד לפרשו ע"פ דאי' במס' תרומות דר"א

ור"י דהיינו חכמים דהכא פליגי בי' דר"א סבר בעינן מאה חולין ור"י סבר צ"ט ועוד ג"כ עולה לכך פי' אליבא דחכמים הכא דאם יש צ"ט בלא ועוד ודאי אינו עולה אבל אם יש ק' ועוד כנגדו היינו עם החולין עולה ודוק: או יותר נראה כיון שאיירי הכא ר"א ור"י לכך פירוש אליבא דכ"ע דהיינו לשון כנגדו סובל או עמו או בלעדו לכך כתב סתם צ"ט כנגדו ודאי אינו עולה לר"א אפי' יש ועוד ולר"י אם אין בו ועוד הוא שהוא צ"ט עמו ובק' ועוד כנגדו עולה היינו לר"א בלעדי התרומה אף בלא ועוד ולר"י עם התרומה כיון שיש בו ועוד ודוק: ע"ב ברש"י בד"ה לא שנו מטה על צידה דחביות עמ"ש בדף קכ"ג לתרץ רומיא דרש"י מכאן לדף קכה ע"ב בטוב טעם: בתוס' בד"ה שאוכל מרובה על הפסולת וכו' עד אבל פסולת מרובה לא בטיל לי' פסולת לגבי אוכל ולכאורה תמוה דא"כ ליבטל אוכל לגבי פסולת ואסור ליטול אף האוכל כמ"ש רש"י ותוס' בביצה ע"ש וכן לקמן שסיימו תוס' הכא והא דקאמר בביצה דנפיש בטירחא וזוטר בשיעורא אאוכל קאי קשה נמי א"כ אף האוכל אסור ליקח שבטל לגבי פסולת ונ"ל מוכרח שס"ל לר"ת דאוכל אינו בטל לגבי פסולת משום שהוא יותר חשוב רק פסולת שאינו חשוב אם הוא מועט מאוכל בטל לגבי אוכל ומותר לטלטלו ואם הוא מרובה אינו בטל אע"פ שאינו חשוב כמו אוכל מפני מעלת הריבוי אבל אוכל אינו בטל אע"פ שהוא מועט מפני מעלת החשיבות ולפ"ז פליג ר"ת אשיטת רש"י בשני דברים חדא דלא תלי בטירחא אלא בביטל אפסולת וגם דאוכל לא בטל בשום פעם והא שכ' התוס' שם בביצה דאוכל בטל היינו לשיטת רש"י דהתם וכן מ"ש שם דנפיש בטירחא וכו' אע"ג דלר"ת לא תלי בטירחא היינו לתרץ מה שמקשה מאי קמ"ל רשב"ג לשיטת ר"ת כמ"ש המהרש"א עיין בו שביאר היטב דברי הגמ' לשם לשיטת ר"ת וע"ז משני שפיר דאי לא אשמועינן רשב"ג היינו טועין לומר שתלוי בטירחא וכיון שאוכל נפש טירחא יקח הפסולת קמ"ל רשב"ג דאינו תלוי בטירחא רק בביטל פסולת וכיון דפסולת מרובה בשיעורא נוטל אוכל ולא פסולת כיון דלא בטיל זה כשיטת רבו אמנם מ"ש מהרש"א שר"ת גריס שם פשיטא מי איכא מאן דשרי א"צ דאף לגירסא שלפנינו ניחא מי איכא מאן דשרי שהוצרך רשב"ג להשמיענו דלא כוותיה וכמו שפירשתי אני לעיל בדף קלג ע"ב לשיטת הרמב"ם בגמ' שם מאן תנא פירש אינו חוזר ע"ש ומכאן קצת סיוע למ"ש שם ודוק: בגמ' אמר רב יצחק שכח לבינה בחצר וכו' קמ"ל אע"ג דלא הוי הפסד כמו ארנקי ומ"ש רש"י לקמן בד"ה אימור דאמר רבנן וכו' עד ומשום הפסד ממון אע"ג דר' יצחק שרי אף בלבינה צ"ל דעכ"פ הפסד מיהא הוי ואף להפסד מועט חששו בזה או אפשר דרב יוסף פליג ארב יצחק וכן משמע לשון רש"י שכתב ארנקי ודסקיא ולא לבינה וק"ל: שייך לעיל בשיטת רש"י ושיטת תוס' ברשב"ג בד"ה ובסוגיא דביצה ולהרמב"ם שיטה שלישית בזה אמנם בטירחא ס"ל לפי האמת כרש"י ונפיש בטירחא קאי אפסולת ומש"ה נוטל את האוכל ע"ש והוא הדרך היותר נאות ודוק: דף קמג ע"א ברש"י ד"ה אוד וכו' עד ולא לטיטול כלי והוא משנה שלימה בביצה אין סומכין את הקדירה בבקעת והתוס' הביאו בשם ה"ג טעם אחר א"ל משום דר"ש מתיר בביצה כמ"ש ע"ש דהא אמר הגמ' בהדיא רבא כר' יהודא ס"ל אך נ"ל משום דס"ל להתוס' פי' אוד היינו לגריפתאש וכן משמע ברש"י בביצה וא"כ כיון דהוי צורך הסקה כהסקה דמיא לכך כתבו טעם אחר וצ"ל לדידהו דהוכחת גמ' דרבא כר"י ס"ל הוא מסיפא ואוד שנשבר אמנם הרמב"ם פי' אוד היינו

לצללות בו וכתב טעם רש"י וק"ל: ברש"י בד"ה עצמות קשין שאין ראוין לכלב עיין בתו' שהקשו קושיא חמורה על רש"י וגם המהרש"א הקשה במס' ביצה לדברי התו' מאי צריך לאתוי שם דגבי שבת סתם לן תנא כר"ש מהך דמחתכין את הדלועין ונבילה אמאי לא מייתי מהך דשער של אפונין ונ"ל לתרץ קושיתו ובזה יתורץ גם דברי רש"י והוא דמחמת סיפא דשער של אפונין א"צ להפך די"ל כפירש"י דעצמות וקליפין מיירי שאין ראוין לבהמה גם ביה"ש וגם עכשיו לכך אסר לר' יהודא אבל בשער של אפונין שהם ראוין לבהמה וגם ביה"ש היו ראוין למאכל בהמה אלא שהיו מחוברין למאכל אדם ס"ד דבזה ר"י מודה דשרי אבל מהך דמחתכין את הנבילה שנתנבלה בשבת מוכח שפיר דסתם תנא כר"ש אע"ג שראוי עכשיו לכלבים כיון דביה"ש לא היתה ראוי כלל ור"י אית לי מיגו דאתקצי לביה"ש איתקצי לכולא יומא ע"כ סתם כר"ש וא"כ קשה אהך דמגביהין הילכתא אהילכתא דב"ה כר"י אף את"ל שאין ראוין למאכל בהמה כיון דר"ש שרי גם בזה דהא ב"ש כר"ש איך ס"ל לב"ה כר"י כיון דסתם לן תנא כר"ש דזה לא ס"ל לרב נחמן דבחדא יסבור כר"י ובחדא כר"ש א"כ ע"כ שהוא מהופך וב"ה כר"ש וא"כ ע"כ סיפא דשער של אפונין נמי כר"ש דאל"כ תיקשי לאחר היפוך הילכתא אהילכתא וא"כ ע"כ באינו מאכל בהמה גם ר"ש מודה דאסור דהא קתני בהו מפני שהוא מאכל בהמה והגמ' דמוקי כר"ש היינו למסקנא לפי שהיפך רב נחמן וע"כ לפי המסקנא גם עצמות וקליפין מיירי שהם ראוין לבהמה דאל"כ לא הוי שרי ר"ש וכמ"ש התו' אבל רש"י הא מפרש המשנה לפי הגירסא שלפנינו לפי ס"ד שנוכל לפרש הדברים במשנה גופא שלפנינו כדרכו של רש"י בכ"מ ע"כ הוצרך לפרש שאין ראוין לבהמה שלא תיקשי רישא אסיפא ותוס' לא פליגי ארש"י אלא כתבו דלמסקנא אינו כן כמ"ש בגמ' ורש"י מודה לזה ודוק: ברש"י בד"ה ארמייתא תמרים רעים הם וכו' עד אגב אמיייהו לבהמה נמי קיימו ובד"ה פרסייתא ואין מאכילין אותן לבהמה ע"כ קמתי משתומם דדברי רש"י סותרין זא"ז למ"ש בפ' במה מדליקין דף כ"ט ע"א בפ' ארמייתא ופרסייתא ששם פירוש ארמייתא שעדיין יש עליהם אוכל וחזו עדיין לאדם ופרסייתא אין עליהם אוכל וחזו רק לבהמה והוא היפך מכאן ולענין דינא ואתמהא ששום מפורש לא הרגיש בזה: אמנם אחר שראיתי דברי הרמב"ם בפ' כ"ו מה' שבת ת"ל נלע"ד שקמתי על האמת בדברי רש"י יורמב"ם והם נכוחים ומוכרחים בשני המקומות והוא שרמב"ם כתב שם שגרעינין שאינם ראוין לבהמה אסור לטלטלן וזריק להו בלישני' אחורי מטה וכו' עליו ה"ה שהוציא כן מסוגיא דהכא וכמסקנא והנך רואה שאינו מפרש הסוגיא דמיירי בגרעינין הראוין למאכל בהמה כמו שמפרשין התוס' דא"כ קשה ק' התוס' דהא שמואל כר"ש ס"ל ותי' התוס' דחוק שיהא כל הסוגיא משום אדם חשוב וגם היכא קאמר סתם דפרסייתא אסור דמשמע מן הדין הא קי"ל כר"ש וגם תמוה מאד מאי שייך הסוגיא דגרעינין כאן וגם הוא מעשה לסתור דברי עצמו דהא אסיק הכא ב"ה כר"ש כדי שלא תיקשי הילכתא אהילכתא ואסיק אחריו דסיפא דמתני' אתיא כר"ש ג"כ ושרי בשער של אפונין והביא תיכף סתם דין להיפך דפרסייתא אסור אע"פ שהוא מאכל בהמה אלא ודאי דמיירי בגרעינין הקשים שאינם ראויים למאכל בהמה ושייך היטב דוקא פה כיון שאמר פה במסקנא דסיפא דשער של אפונין אתיא כר"ש ואפ"ה תני במתניתין מפני שהוא מאכל בהמה אלמא בדבר שאין מ"ב מודה ר"ש דאסור ודלא כס"ד כמ"ש לעיל

וכפירש"י במשנה א"כ שפיר שייך השתא דאע"ג דקי"ל כר"ש אפ"ה פרסייתא אסור כיון שאין ראוין לבהמה ושפיר כתב רש"י דארמייתא שרי משום שהיו ראוין לבהמה עם אמייהו אע"ג דלא חזו לאדם שרי דהא לר"ש קיימינן ואפשר גם עכשיו ראוין לבהמה אגב אמייהו שאין האוכל נפרד מהם כמ"ש רש"י בפ' במה מדליקין או אפשר דאף שאין ראוין עכשיו כיון דביה"ש קיימא לבהמה אין מוקצה לחצי שבת וכן משמע קצת ריש פ' כל הכלים משא"כ בשער של אפונין אם לא היו מ"ב אסור אף לר"ש כיון דביה"ש לא חזו לבהמה משום שהוא מחובר למאכל אדם ולא לאדם שאין אוכל השער וגם עכשיו אין ראוי לבהמה אסור אף לר"ש וזה טעם פרסייתא דאסור אף לר"ש משא"כ בפ' במה מדליקין דקאמר פרסייתא אסור רק לר"י ולר"ש שרי ע"ש שרצה לפשוט מזה דרב כר"ש ס"ל מדשרי פרסייתא ותירץ דכר"י ס"ל ושרי רק בארמייתא והיינו ודאי משום דשם מיירי בגרעינין שהם מאכל בהמה דאל"ה אף לר"ש אסור כדמשמע הכא וגם קאמר בהדיא ושדא קשייתא לחיותא הוצרך רש"י לפרש בארמייתא דשרי אפי' לר' יהודא שהם ראוין לאדם עדיין דאי משום בהמה אסור לר"י בשער של אפונין אע"ג די"ל דביה"ש נמי קיימא לבהמה כמ"ש רש"י הכא ודאי הם ראוין גם לאדם ולר"י מוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה וא"א לומר שם שאין ראוין כלל לאדם דהא אמר רב אכל תמרי ומוקי בארמייתא וכן גבי פרסייתא אף שראוין לבהמה כיון שאין ראוין לאדם אסור שם דהא לר"י קיימא שם משא"כ הכא הוצרך לפרש שאין ראוין לבהמה ורש"י והרמב"ם בשיטה חדא אזלו ומוכרחין לדידהו לא קשה ממילא ק' התו' ושאר ק' שכתבתי וא"ל למה לנו להאריך נימא כפשוטו דרש"י לא פי' שם כמ"ש כאן דארמייתא אין ראוין לאדם דהא אמר שם רב אכל תמרי ושדא קשייתא כנ"ל ז"א חדא למה לא פי' כאן כמו שם וגם פרסייתא משונה פירושו ע"ש וכאן וגם ודאי אע"ג דכתב כאן שנותנין לבהמה חזו גם לאדם וגם שם אחד להם אלא ודאי כדכתיבנא והוא ברור לענ"ד ודוק היטב: בתוס' בד"ה התם כיון דמסרח וכו' עיין במהרש"א שכתב כיון דמשמע מתוס' דאף מעיא דהכא הוי נולד וכן כלי שנשבר בי"ט הוי נולד ה"ה נבילה שנתנבלה בשבת הוי נולד ע"ש ובזה מתרץ תמיהת מהרש"ל מה שתמה על תוס' בד"ה שמואל מטלטל להו וכו' דמה הקשו משמואל דשרי בנבילה על גרעינין דאסור דילמא הכא הוי ליה נולד ובנולד מודה כמו שמוכח לדברי התוס' דאל"כ למה אסר הגמ' בפרסייתא הא קי"ל כר"ש ע"ש במהרש"ל ובזה מסלק תמיהתו דאף נבילה מיקרי נולד וקמתי משתומם דהא ודאי להך סברא שכ' מהרש"ל היינו שס"ל לגמ' כאן כמו שרצה לומר בפ"ק דביצה אפי' מאן דשרי במוקצה בנוולד אסור ר"ל ר"ש מודה בנוולד ופליג ארב נחמן שם וא"כ איך אפשר לומר באלו הנולדים כגון נבילה וכלי שנשבר נמי מודה ר"ש הא בהדיא שרי ר"ש בנבילה וכלי שנשבר אלא במחילה מכבודו אשתמיטתי' כעת דברי התו' ריש ביצה בד"ה ס"ד דאע"ג דגם אלו נולד מיקרי אעפ"כ לא בהו מודה ר"ש דדינם כמוקצה כיון שהיו בעולם רק בנוולד שלא הי' נגלה בעולם כגון ביצה וכגון מיא בעיבא מבלע בליעי מודה ע"ש וה"נ גרעוני פרסייתא וכן מעיא דבר אווזא אי לאו דדעתא עילוי הוי נולד גמור א"כ תמיהת מהרש"ל במקומו עומד ומוכרח מגרעינין אע"ג די"ל דסובר מהרש"א דבנוולד אע"ג דשרי לר"ש לא פסקינן כוותיה בהא ולכך אסור בגמ' פרסייתא ושפיר י"ל אף בנבילה אסור לפ"ז סוף סוף מנ"ל להתוס' להקשות והוצרכו לדוחק מחמת אדם

תשוב נימא כהגמ' ותוס' ריש ביצה וכן"ל ולק"מ אשמואל ודוק וגם אם יסבור כן בלא"ה לק"מ ק' מהרש"ל דהא שמואל סתמא ק' הלכה כר"ש משמע בכולא: אמנם הנ"ל בתירץ תמיהת מהרש"ל דתוס' לית להו כלל הך סברא לחלק בין מוקצה וכמו שאסיק רב נחמן בביצה ואין חולק עליו ועיקר בנינו דמהרש"ל מהא דאסר פרסייתא אין כאן בנין כלל די"ל דהך סוגיא כרבא ואינך אמוראי דסברי כרב יהודא ועמ"ש לעיל בשי' רש"י והרמב"ם בתירץ הקושיא מפרסייתא והוא המחזור אלא שתוס' אין מפרשין כן דא"כ לא הוי מקשין ודוק אלא אשמואל דסובר כר"ש מקשין תדע דאי לאו דמשכח תוס' דשמואל סובר כר"ש לא הוי מקשין די"ל דגם הוא סובר כר"י וא"כ אין כאן מקום קושיא אשמואל וכיון שכן הביאו תוס' טפי מנבילה שאמר שמואל בפירוש משמע בכולהו בין מקצה בין נולד משא"כ שמן של בדדין י"ל כפירש"י שם וגם אין מפורש הטעם כר"ש ודוק ומכ"ש לת' התוס' די"ל גם גבי פרסייתא אסור לאדם חשוב ודוק: סליק פרק נוטל חביות פרק שנים ועשרים דף קמג ע"ב ברש"י בד"ה ובלבד שלא יספוג וכו' עד גזירה שמא יסחוט ועיין בתו' דפליגי ארש"י וכתבו דהכא מיירי אפי' יש לו עור בית אחיזה דלא שייך שמא יסחוט ואסור משום עובדין דחול כמ"ש בגמ' ולענ"ד דגם רש"י ס"ל ע"כ דהכא מיירי ביש לו עור דאל"כ לא שייך לומר גזירה שמא יסחוט דהא אמר בגמ' לעיל דבאין לו עור הוי פסיק רישי' דודאיסוחט אלא ודאי שיש לו עור אלא דהכא ביין דצריך לו ועושה משום צרכו גזרינן שמא יסחוט בידים משא"כ לעיל והא דאמרינן בגמ' משום עובדין דחול רש"י אזיל לשיטת' שנראה מדבריו שם שקאי רק אלא יטפח בשמן ע"ש וכ"כ מהרש"ל שם והכריחו לזה דהא לעיל משמע דבספוג לא הוי עובדין דחול דאל"כ אף לקנח יהא אסור ומדברי רמב"ם יש להבין פי' אחר אדברי רש"י שהוא טעם אחד שכ"כ בפ' כ"ב מה' שבת שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול יבוא לידי סחיטה אמנם דבריו צריך פי' למה לו שניהם וגם עובדין דחול בלא"ה אסור וגם לדבריו יוקשה למה לא יטפח בשמן אכן לפמ"ש גם דבריו יתפרשו שהוקשה לו דהא בספוג ע"כ לית בי' משום עובדין דחול כמ"ש וגם הי' דוחק בעיניו לפרש בגמ' דהטעם שלא יעשה וכו' קאי רק על לא יטפח בשמן כיון שכוללם יחד וגם א"כ למה לא תני טעמא דלא יספוג לכך מפרש דקאי אתרווייהו ולא יספוג שמתוך עשייתו כחול שמא יסחוט ולא יטפח הוי עובדין דחול ואסור כמו בעלמא: ואפשר לומר אף כוונת רש"י כן דמ"ש רש"י במשנה שמא יסחוט היינו ע"כ שמא יתכוין ויסחוט דהא קי"ל כר"ש דבר שאין מתכוין מותר וא"כ האיך יעשה כן בכוונה היינו משום שעושה כבחול ישכח שהוא שבת ויסחוט בכוונה וכמ"ש הרמב"ם והא שכ' בגמ' רק על לא יטפח משום שעל לא יספוג כבר כתב במשנה ודוק: בגמ' נתפזרו לו פירות בחצר וכו' עד ואוכל עיין בתו' שכתבו דל"ג ואוכל מכח הוכחה דסיפא וא"כ קשה על הרי"ף ורמב"ם שכ' דוקא ואוכל משמע בלא"ה אסור אמנם עיין בר"ן שהקשה מ"ש מכלכלה דלעיל דקאמר בגמ' לישדנהו לפירי ולילקטנהו מ"ש כלכלה מסל דהכא דאסור וכתב דהכא דוקא נתפזרו ובחצר דהוי בורר מתוך עפרורית א"כ דוקא אוכל כמו בבורר בשבת וצ"ל דס"ל לאו דוקא ודוק ודלא כתוס' ואדרבא לדידהו קשה קושיות הר"ן כיון שכתב משום עובדא דחול ודוק: ברש"י בד"ה וחכמים אומרים וכו' עד ולהודיעך כחו דר' יהודא וכו' ר"ל אלא דמסתבר לי' לשמואל יותר דדוקא נקט וכן מ"ש ואי משום ברייתא דלקמן וכו'

ור"ל ולמה הוצרך לומר דמודים חכמים בשאר פירות תירץ ג"כ לאו בהדיא וכו' עד כדפרכינן עלה אע"ג דגמ' משני הפירכא ותיהוי נמי ר' יהודא וכו' אינו מוכרח די"ל דר"י מיקל נמי בהא ולא רבנן אלא דמסתבר דבהא לא פליגי דמה"ת לעשות פלוגתא חדשה בסוחטין לכתחילה מה שלא מצינו ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא למה לו לומר דמודה רב יהודא בזיתים וענבים הא קתני הכא בהדיא וע"ז לא תירץ רש"י כלום כמ"ש אשאר פירות ודאי לפי פשוטו י"ל דרש"י כ"כ ארב נחמן ולא אשמואל אמנם נלע"ד לתרץ ויתורץ גם ק' התוס' החמורה על רש"י דהך ברייתא תיובתא על רב ור' יוחנן ודאי י"ל דאינהו תנאי ופליגי כדאמרינן בעלמא אבל הוא דוחק כדאמרינן כל היכא דאפשר לשנוי לא אמרינן הכי וגם עכ"פ הוי ליה לגמ' להקשות אבל נ"ל לתרץ דודאי גם מרש"י לא נעלם דיש לפרש הברייתא משך מהן בידים קודם שהכניסו כמ"ש התוס' ולא קשה לרב ור' יוחנן אלא לשמואל ור"נ כיון דאית לי' מסברא דמודה רב יהודא בזיתים וענבים למה לי' לפרש כן וע"כ נקט משך משום רבותא וגם לא מסתבר ליה למימר גם גבי תותים ורימונים דנקט משום רבותא ומסתבר להו לפרש דמשך היינו ממילא ונקט דוקא ולא משום רבותא ודוק: בתוס' בד"ה ור' יוחנן אמר הלכה כר"י וכו' עד וצ"ל דהיא דמתנה אדם מחליף וכו' וצ"ל דר"י לדבריהם דרבנן קאמר דאל"כ כ"ש דקשה ר"י אדר"י דאוסר אפי' בשני כמ"ש התוס' בביצה ע"ש ולכך כתבו התוס' ולי נראה דאפי' אפיך מתניתין וכו' דבזה א"ש טפי דאי אפיך הך דמתנה צ"ל שני תירוצים אפיך ולדבריהם דרבנן קאמר ואם מפיק הכא לא צ"ל לדבריהם דחכמים את"ק לא קשה כ"כ די"ל דת"ק דהכא הוא תנא אחר מחכמים דלשם וכן הסכימו תוס' בביצה עם רש"י שפי' כן וק"ל: בתוס' בד"ה חלב האשה וכו' עד אבל הכא מיירי בשעת פרישה וכו' ר"ל לאו לענין הכשר זרעים אלא לענין דליהוי משקה לקבל טומאת משקין ולכל דבר והוא מטעם שכתבו התוס' בסמוך משום דדם נעקר ונעשה חלב וכן פירוש רש"י בסמוך בד"ה שגם מגפתה וכו' והא שכתבו כאן משום ותפתח וכו' היינו על עיקר חלב שהוא משקה בין באשה בין בבהמה אף לרצון בין לר"ע אף לפי המסקנא דלא גמיר מדם ובין לרבנן לפי השתא דעדיין לא גמרו מדם כדרכו של רש"י לפרש הגמ' גם לפי ס"ד וכן בחלב בהמה לרצון אבל באמת בתר דאסקי רבנן שדם מגפתה טמא הרי כ' רש"י בעצמו דמשם ילפינן חלב אשה ע"ש ותו לא צריך בחלב אשה לקרא דותפתח רק בבהמה ותו' לא פליגי ארש"י אלא כוונתם לזה דבתר דאתינן לרבנן מדם מגפתה לא צריכנא לקרא דותפתח ושניהם לדבר אחד נתכוונו ועמ"ש מהרש"א דרש"י בכריתות כתב גם בחלב אשה תלי פה בכי יותן ולא ידעתי כוונתו אדרבא רש"י כתב שם כמ"ש התוס' הכא דלענין היותו משקה אין שייך מכי יותן אלא להכשיר זרעים שהרי כתב שם א"א דחלב אשה שתינוק יונק הוי אוכל ולא משקה א"כ צריך הכשר כמו זרעים א"כ אם הוא שלא לרצון לא איתכשר בטפה המלוכלכת ע"פ הדד ומהכא מוכח שם רבא דמעיינ ומשקה הוא ולא צריך הכשר ולענין משקה לא שייך כי יותן כמ"ש התוס' ע"ש ודוק: דף קמד ע"א בגמ' שלא לרצון דגלי אדעת' וכו' ופירש"י והוי גילוי דעת טפי מהכניסו לאוכלין כ"כ שלא תקשי מהכניסו לאוכלין דאפי' ר"י מודה בזיתים וענבים דאסור וא"כ אם גילה דעתו בפירוש בשבת כגון הכא מותר לשתות המשקין אף בזיתים וענבים ואין זה אלא תמה שלא אשתמיט בשום מקום זה הדין וגם נלע"ד דאין צריך לזה החילוק דלק"מ

טומאה אשבת דאף דלא הוי משקה לענין טומאה בלא ניחא ליה אפ"ה לענין שבת אסור משום גזירה שאם נתיר לו זה שמא יסחוט לרצון כמ"ש בגמ' לעיל יהיב דעתיה ויהא ניחא ליה כיון דקיימי לסחיטה וכן כל הפוסקים והרמב"ם אוסרין בשבת כמה דברים במשקין אף דלטומאה לא הוי משקה ע"ש והגמ' לא הקשה לכתחילה אלא לר"י דמתיר שלא לרצון ואפ"ה אוסר סתם אלמא סתם כרצון דמי ולא משום גזירה דהא ר"י לא גזר בתותים ורימונים אבל במאי דאסרין לאוכלין משום גזירה לק"מ וצ"ע: בתוס' בד"ה מחמיר אני בחלב מדם וכו' ואומר ר' דבחנם נקט וכו' עד שדמה טהור וחלבה טמא וכו' לא ידעתי מאי קשה לי' שהן הן דבריו אך ע"כ שחלבה טמא היינו לרצון והיכא משכחת דם לרצון שטהור דהא דם שחיטה טמא ע"כ היינו לרפואה ודם הריגה אפשר דטמא כמו דם שחיטה או אף דמשכח בענין אחר נקט מאי דשכיח וצ"ע ואפשר שלשון מחמיר אני הוא מיותר רק להוכיח שלא מחמת דם טמא החלב ותו לא כמ"ש התוס' וק"ל: ע"ב בגמ' אבל לא ברימונים של בית מנשיא וכו' ופירש"י אלמא איכא וכו' קשה לי למה שבק תותים דתני לעיל בהדי רימונים דאפי' יצאו מעצמן אסור אם הכניסן למשקים ומכ"ש שאסור לסחטן וגם ארימונים קשה שפירש"י לעיל דאיכא דסחיט להו והכא משמע דליכא דסחיט להו אלא של בית מנשיא עד דפריך בטלה דעתו וא"ל דלמסקנא פירש"י דהכא מיירי לאכילה למתק וזה אינו אסור אלא ברימונים משום דבית מנשיא כמ"ש רש"י לקמן בד"ה כרב חסדא אבל בתותים שרי קשה למה יהא שרי בתותים ורימונים לולי בית מנשיא כיון דע"כ יש שסוחטין אותם למשקה דאל"ה לא הוי אסרי רבנן בלאוכלין ונלע"ד מוכרח דבתותים שכיחי טפי שסוחטין אותם אבל ברימונים לא שכיח אלא של בית מנשיא ודכוותי' מי שיש לו הרבה רימונים כמ"ש התוס' בפ' המצניע רק שלא שכיח לכך פריך בטלה דעתו ונקט הכא רימונים לרבותא אע"ג דלא שכיח אסור משום של בית מנשיא וכ"ש תותים ומ"ש רש"י לעיל איכא דסחיט להו גם ארימונים היינו של בית מנשיא ודכוותיה ודוק.

ברש"י בד"ה כרב חסדא וכו' עד והכי מפרש רב נחמן וכו' עד למתק הפרי וכו' עד ולא משום דמנשיא רובא דעלמא וכו' עד אבל בפגעין ליכא למיחש וכו' ר"ל אע"ג דלא אסרין משום מקום אחד ומכ"ש איש אחד היינו לאסור מדינא ולומר כל היכא דאין סוחטין כלל שרי מדינא לסחוט רק כיון שסוחטין במקום אחד מדינא אסור לסחוט בכ"מ שפיר קשה דלא הוי רובא דעלמא ולא אסור בשבילו לכל העולם אבל לרב חסדא דאע"ג דאין סוחטין כלל בשום מקום אסור מדינא לסחוט כיון דאחשבינהו הוי משקה והוי מפרק וא"כ ע"כ הכא מיירי הך דסוחטין בפגעין למתק רק שיש לגזור שמא יסחוט למשקה בזה שפיר יש לחלק היכא דסוחטין אף במקום אחד יש לגזור אע"ג דלא הוי רובא דעלמא שמא אך הוא יעשה כן משא"כ דבר שאין סוחטין בשום מקום אין לגזור כמ"ש בעלמא מילתא דלא שכיח לא גזרו בהו רבנן ומה שעושין במקום אחד הוי נמי מילתא דשכיח והוצרך רש"י לפרש כן השתא לרב נחמן אליבא דרב חסדא דמיירי למתק דאי למשקה אפילו בפגעין אסור לרב חסדא כיון דאחשבינהו הוי משקה כמ"ש גם התוס' ואפילו לרב דאמר לקמן דבר תורה אינו חייב אלא על זיתים וענבים בלבד דאפ"ה מדרבנן אסור ודאי וא"ל למה נגזר ברימונים לרב משום בית מנשיא הא הוי גזירה לגזירה זה אינו קושיא דמצינו כמה פעמים באלו הדינין שגזרו גזלג"ז מטעם דאי

לא הא לא קיימא הא או כולה חדא גזירה הוא או י"ל רב נחמן סבר כר' יוחנן דאף ככולהו חייב חטאת היכא דהוי משקה.

וגם רש"י בא לתרץ בזה קושיא חמורה דלמה לו לרב נחמן הלכה לאסור ברימונים ומשום בית מנשיא תיפוק ליה דהא בין ר' יהודה ובין רבנן לעיל במשנה עכ"פ אסרי בשאר פירות אם הכניסן למשקין אף היוצאין מאליהן ואף לשמואל דשרי בשאר פירות היינו לאוכלין ובתותים ורמונים אף לאוכלין אסור אליבא דר"י עכ"פ למשקין אסור מכ"ש אם סחטן אף לרבנן אסור דלא גרע מהכניסן למשקין ומה לו לפסוק הלכה כמו שמקשה בעלמא הלכה מכלל דפליגי ה"נ כאן אבל לפירש"י ותוס' דמיירי למתק ולא למשקה אכתי לא מצינו מי שאוסר אדרבה ר"י ורבנן לא אסרי אלא מה שיוצא משקה ולא למתק שפיר פסק הלכה ודוק: ונלע"ד ברור שמשום הקושיות האלו שכתבתי פה ולעיל בסמוך רצו היש מפרשים שהביא הרי"ף בהלכות לפרש דרימונים יש להם דין זיתים וענבים מחמת בית מנשיא דהיינו לאסור אף הכניסן לאוכלין ולחייב עליהם מן התורה אף לרב ובזה היו מתורצין כל הקושיות אמנם הרי"ף דחה את הפירוש הזה בשתי ידים מוכיחת לכן ע"כ כדפירשתי ודוק: אמנם הרי"ף והרמב"ם פסקו מפורש דלא כפירש"י ותוס' דמיירי לסחוט למתק לאכילה רק פסקו שבפגעין ואינך מותר לסחוט אף לכתחילה למשקה ובתותים ורימונים אסור לסחוט לכתחילה למשקה וכן אם הכניסן למשקה היוצא מהן אסור ומשמע מהם שלמתק מותר כיון דהוא לאכילה ואם הכניסן לאכילה אף המשקה היוצא מהן מותר מכ"ש למתק לאכלן וגם לא כתבו לאיסור זה ונשארו עליהם קושית של רש"י ותוס' דאמאי שרי לסחוט שאר פירות נימא כיון דאחשיבנהו הוי משקה אף שפסקו כרב דאינו חייב מן התורה אלא על זיתים וענבים עכ"פ מדרבנן לאסור כמו לקמן בכבשים ושלקות למיניהן ונ"ל דס"ל כרב פפא דס"ל דאף לרב חסדא לא הוי משקה אף דאחשבינהו וטעמא דרב חסדא משום שאין עושין בהם מקוה פוסל בשינוי מראה אף דלכאורה רב פפא פליג ארב נחמן דלדידיה ישאר הקושיא על רב נחמן אטו מנשיא הוי רובא עלמא אפ"ה פוסק כרב פפא דגם רבא ס"ל כרב פפא בסמוך גבי מוחל וכן הרמב"ם פסק כרב פפא ורבא פ"א מה' מקואות והא דפסקו כרב נחמן ברימונים דאסור לסחוט היינו לאו משום בית מנשיא וכרב נחמן אלא משום סוגיא דלעיל גבי פלוגתא דר' יהודה ורבנן עכ"פ לכולהו בתותים ורימונים אפי' המשקה היוצא מהן אסור מכ"ש לסוחטן למשקה ולסוחטן למתק לאכילה שרי לדידהו כמ"ש ואפשר אף רש"י לא פי' כן אלא לתירץ הראשון אבל לרב פפא שהוא מסקנא אף לסחוט שרי כיון שלא הוי משקה כמ"ש הרמב"ם וכן משמע הלשון ברש"י דרב נחמן מוקי הברייתא וכו' משמע דוקא רב נחמן וי"ל לתירץ הראשון ואף הרי"ף שפסק בהדיא כרב נחמן שפסק שאסור לסחוט ברימונים משום בית מנשיא י"ל דסובר ג"כ כרב פפא ורבא אלא דאינהו לא פליגי דאף דלא הוי משקה אף דאחשבינהו שפיר יש לגזור שמא יסחוט כיון דאיכא מאן דסחיט דלענין גזירה לא שייך רובא דעלמא כמ"ש לעיל ומכ"ש לסחוט לכתחילה דאסור משום גזירה שמא יסחוטזיתים וענבים כמ"ש הרמב"ם בהדיא משא"כ בדבר שאין סוחטין כלל כגון פגועין ואינך דלא גזרינן כלל ושרי אף לסחוט דמילתא דלא שכיחי לא גזרו ובזה מתורץ אף הקושיא שניה שכתבתי למה לו לרב נחמן לפסוק כן הא מוכח מדלעיל חדא דלעיל לא מפורש כ"כ רימונים וגם אין בו טעם כי אין

דרך לרוב העולם לסחוט כמו תותים לכך פסק משום בית מנשיא ודוק היטב בכל זה כי הוא מחוורתא דשמעתתא: בגמ' סוחט אדם אשכול וכו' צ"ל דהקדירה יש בה אוכלין וקערה היינו שאין בה אוכלין אבל בין קדירה וקערה אין חילוק והא דלא מפליג בקדירה או קערה גופא וצ"ל דאורחא דמילתא נקט או נקט רבותא כמ"ש רש"י אע"ג דבקערה לא שתי אינשי וכו' ואפשר דבקדירה ריקנית שתי טפי וק"ל: בתוס' בד"ה מי דמי ערביא אתרא וכו' עד אלא פריך דאפי' לר"א וכו' לפי פשוטו אין לו פירוש וגם לפ"ז מאי התחיל לתרץ דתנן הא רבנן פליגי וגם שלילת והמשך דברי תוס' ומה שקשה מאנשי הוצל אין לו פי' ועמ"ש לעיל פ' המצניע בתרץ ק' המהרש"א ופי' דברי התוס' דלשם ותורף דברי שם דודאי בערביא מודו רבנן וכן משמע הלשון וא"כ רצה לתרץ דהא דאין סוחטין היינו כגון של בית מנשיא גופא ואפשר דגם בשאר מקומות גזרינן אטו דומיא דבית מנשיא דכאן גזרו טובא גזירה לגזירה אמנם אפשר קאי אהני גופא לכך מקשי מי דמי ערביא אתרא לכך מודו רבין באותו מקום אבל הכא בחד גברא בטל דעתו אכ"א ואצלו גופא מותר כיון דדייק בטלה דעתו אכ"א ואהא שייך שפיר מ"ש התוס' כיון דאתית להכי דבאתרא מודי' חכמים דבהך אתרא גופא אסור א"כ קשה מאנשי הוצל דקאמר שם אפי' אחד מאנשי הוצל שהוציא משוי על ראשו פטור דבטלה דעתו הא הכא משמע דבהך אתרא מודים חכמים אבל בלא"ה לא הי' קשה מידי מאנשי הוצל ודוק: בתוס' בד"ה חולב אדם עז נראה לר"ת וכו' עד הוי כנוטל אוכל מתוך הפסולת וכו' עיין במהרש"א שמדקדק בלשון התוס' שהתחילו בדש וסיימו בבורר שלשון נוטל אוכל מתוך הפסולת משמע משום בורר ול"נ לדקדק עוד מ"ש התוס' כמו דש חשיבה דהא בכולהו סוגיא היכי דאסר כגון בסוחט לקערה כ' רש"י וכן תוס' כמה פעמים במכילתין דהוי מפרק והוי תולדה דדש והכא כתבו תוס' דהוי כמו דש וגם לשון חשיבא שכ' התוס' אין לו פי' לכן נלע"ד שדברי התוס' הם כולם שהוא משום דש אלא שלא תקשה שלא דמי למוציא משקה מן האוכל הוי מוציא דבר חדש הוי מפרק אבל במוציא אוכל מאוכל הוי שאסור היום לא הוי מפרק כמו סוחט זיתים וענבים שמוציא משקה מאוכל משא"כ הכא כמו שהביא באמת הר"ן בשם חולקין שאפילו בשבת שרי מהאי טעמא ומביאין ראיה גדולה מביצה הנולדה מתרנגולת העומדת לאכילה דשרי נמי בריש ביצה מטעם אוכלא דאפרת ואפ"ה מקשה שבת דעלמא תישתרי אע"ג דבשבת א"א לאכול התרנגולת אפ"ה הוי אוכלא דאפרת והיינו משום דאיסורא הוא דרביע עלה אפ"ה הוי אוכל לזה כ' התוס' לסתור זה דאדרבא זה חמור טפי מסוחט ענבים לתוך הקערה דשם נוטל משקה מאוכל לא דמי לדש ממש שנוטל אוכל מפסולת אלא דהוי מפרק תולדה דדש ותולדה הוי מה דדמי קצת הכא הוי דש ממש כמו אב דדש חשיב כמ"ש כ"פ בפרק כלל גדול מה שדמי ממש הוי אב וה"נ חשיב אב ממש כיון שדמי לגמרי אע"ג שגם העז הוי אוכל אלא שאיסורא דרביע עלה עכ"פ לגבי החלב שראוי היום מקרי פסולת וי"ל ג"כ מדוקדק יותר לשון חשיבא דגבי אב אמרינן כל דהוי במשכן חשיבא קרוי אב ומ"ש הר"ן דהוי כבורר אוכל מתוך פסולת היינו לראיה דאע"ג דגם עז הוא אוכל כנ"ל הוי פסולת לגבי חלב כמו שמצינו גבי בורר אע"ג אם גם שני ראוי לאכול ממש אם רוצה לבורר אוכל מתוך אוכל שאינו רוצה בשני הוי כבורר אוכל מתוך פסולת מכ"ש הכא שעז אינו ראוי היום דהוי נוטל אוכל מתוך פסולת והוי דש ממש ובביצה דפריך שבת דעלמא תישתרי

היינו שילדה מעצמה לא הוי מוקצה בשביל זה אבל להוציא האוכל הוי דש ודוק היטב וכן הוא מוכרח בר"ן ותוס' שהרי גמ' מפורשת בפ' המצניע דחולב חייב משום מפרק ולא אמר בורר ושם קאי גם בשבת ובי"ט וצ"ל דשם מיירי לקערה ואע"ג דתני שם וחכמים אוסרים משום שבות זה לא קאי אלא מהמכבד ואילך כמ"ש ה"ה על הרמב"ם שפסק חולב חייב משום מפרק וכן הרי"ף הביא בסתמא פ' כלל גדול דחולב ומחבץ ומגבן חייב והיינו משום דמשמע כן בגמ' שם פ' המצניע להדיא ע"ש ודוק: אמנם הואיל והר"ן נקט לשון בורר וגם לשון התוס' קצת משמע כן נלע"ד לתרץ אף לפי פי' המהרש"א והוא בפרק כלל גדול דף ע"ג ע"ב הקשו תוס' אמאי חולב חייב משום מפרק והוא תולדה דדש הא רבנן פליגי עליה דר' יהודא שם דף ע"ה ואמרי אין דישה אלא בגדולי קרקע וא"ל דבהמה הוי ג"ק ע"ש דסתרו שא"ל כן ותירצו שבאמת אתיא כר"י ומסופקים שם אם הלכה כר"י וגם זה הסברא דבהמה לא הוי ג"ק ג"כ אינו מוכרח כ"כ שהרי הרמב"ם אע"פ שפסק כרבנן דאין דישה אלא בג"ק פסק תכף דהחולב חייב משום מפרק תולדה דדש וכ' ה"ה משום דס"ל דבהמה מיקרי ג"ק והתוס' רצו להוכיח דרב חסדא לא מיירי בשבת דא"כ חייב חטאת וכתבו דהוי דש כמ"ש ור"ל למאן דאית ליה כר"י או דאית ליה דבהמה הוי ג"ק וש"ת דרב חסדא אית ליה כרבנן וס"ל בהמה לא הוי ג"ק ומיירי אפי' בשבת כמו שמואל ולכך סיימו אפי' א"ת כך חייב משום בורר ולעיל דאמר משום מפרק היינו לרב יהודא ודוק וכן יש לומר בר"ן ומרדכי אמנם הראשון עיקר בעיני: דף קמה ע"א בגמ' במאי איתכשר לכאורה י"ל מאי מקשה דילמא מיירי שכבר הוכשרו הזיתים וענבים אבל כד דייקת מקשה שפיר אליבא דכ"ע והכא מקשה ע"פ המסקנא דגמ' דפסחים בפ' כל שעה ותוס' מביאם וא"כ פריך ממ"נ דלמ"ד משקה מיפקד פקידי אף שהוכשר ענבים לא הוכשר המשקה כמו שלענין טומאה לא נטמאו בטומאת ע"ש ולמ"ד מבלע בליעי ע"כ מיירי בענבים שלא הוכשרו דאל"ה אמאי המשקה טהור כדפריך ומשני התם ע"ש ודברי המהרש"א תמוהים כמ"ש בסמוך ודוק: ברש"י בד"ה וא"א וכו' דקס"ד אפי' סוחט לתוך הקדירה לכאורה תמוה דלעיל גבי חלב כתב רש"י הוכחה דמיירי אפי' לקדירה מדלא קמפליג וכאן כ' סתם קס"ד בלא הוכחה וגם באמת לא משני דמיירי לקערה והיינו מחמת הוכחה דרש"י וכאן משני כן אמנם כד דייקת לק"מ דבשלמא התם תני החלב טמא פריך שפיר מדקפסיק ותני טמא ולא מפליג משמע דאין חילוק אבל הכא הא מקשה מרישא דתני טהור וזה שפיר תני דבין לקערה ובין לקדירה אלא דהדיוק הוא יותר מכביצה טמא שפיר י"ל דכביצה מכוונת תמיד טהור אבל יותר מכביצה זימנין טמא כגון לקערה וק"ל: והא דלא מקשה מן הסיפא דתני בי' בהדיא יותר מכביצה טמא ולא יצטרך לדיוק וגם התירץ לא שייך דהא תני בהדיא טמא ולא מפליג י"ל דעל המקשן לא קשה כמ"ש התוס' בעלמא דדרך לדייק מן רישא אע"ג דתני סיפא בהדיא ועל התרצן לא קשה די"ל אגב דתני רישא סתמא תני נמי סיפא סתם ולא מפליג וק"ל: בגמ' אמר רב פפא דכ"ע משקה הבא לאוכל לאו אוכל הוא כן הוא הגירסא שלפנינו וכ"כ רש"י ה"ג וכ"כ התוס' שא"א לגרוס הפך וצ"ל מאי משני אשמואל דמקשה לימא שדינו הוא כתנאי ולא אליבא דכ"ע ומשני דאין סובר כשום תנא א"כ קשה יותר שמואל כמאן ונראה לפרש דקושיתו הוא לימא כתנאי וא"כ מה לו לומר הדין מעצמו הוי ליה למימר הלכה כת"ק ומשני די"ל דכ"ע לא סברי

כן וא"כ אי הוי הלכה כת"ק לא הוי ידעינן זה הדין קמ"ל דאינו כן אלא דפליגי במשקה הבא לאוכל והלכה כת"ק וכן צריך לפרש גם על מה שאמר רב הונא ברי' דר"י היינו אי לא אשמועינן שמואל אבל לבתר דאשמועינן שמואל דמשקה הבא לאוכל כאוכל הוא שוב לא שייך למימר דפליגי במשקה העומד לאיבוד או לצחצחו פליגי דהשתא הבא לאוכל לאו משקה הוא מכ"ש העומד לאיבוד או לצחצחו דלאו משקה כמ"ש התוס' וכ"מ ברש"י דמ"ש"ה גרס לאו אוכל: אמנם הוא דוחק שיהא שקלא וטריא דרב פפא ור"ה ברי' דר"י שלא אליבא דאמת ויותר נראה דלגירסת רש"י ותוס' באמת אין הלכה כשמואל ורב וכמו שהביאו תוס' לקמן בשם ר"ח משום דרב יוחנן פליג אע"ג דתוס' פליגי אר"ח וכ"מ ברש"י דרב יוחנן לא פליג י"ל דאפ"ה אין הלכה כמותם משום דרב פפא ורב הונא ברי' דר"י לא סברי כוותיהו דאינהו הם בתראי אבל הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור והנמשכים אחרי' כולהו פסקו כרב ושמואל ולכך באמת גורסים כלם בגמ' דכ"ע משקה הבא לאוכל כאוכל דמי ע"ש ברי"ף ורא"ש שגורסין כן בפ"א וצ"ל דלא חיישו לקושית התוס' ורש"י שאין תלוי זה בזה די"ל אע"ג דאם בא לאוכל ואוכל הוי אוכל ולא משקה אבל אם הולך לאיבוד או לצחצחו הוי משקה דהא סתמא נמי הוי משקה אפי' לקערה שיש סברא לומר שיאכלו אח"כ ואפי' אכלו אח"כ כבר הוי משקה ה"נ כן ודוק: בגמ' מיתיבי' סוחטין כבשים וכו' עד זיתים וענבים וכו' לכאורה הא דמייתי זיתים וענבים הוא מיותר וכן בתירץ מפרש גם סיפא דזיתים וענבים שהוא למותר דהא לא מקשה ומשני אלא מרישא אבל כד דייקת עיקר קושיא ופרוקא הוא מסיפא דודאי ידע המקשה שי"ל דמיירי לגופן דסתם כבשין סוחטין לגופן אלא דקשה דאמאי נקט בסיפא זיתים וענבים לא יסחוט והתם ודאי הוא למימיהן מדנקט חייב חטאת וגם סתם זיתים וענבים הם למימיהן וא"כ גבי לא יסחוט הוי לי' לפלוגי בדידי' בד"א בגופן אבל למימיהן לא יסחוט אף דלא מצי למיתני חייב חטאת עכ"פ בלא יסחוט הוי ליה לפלוגי בדידיה ולמיתני חייב חטאת בזו"ע ולרב יוחנן אף בחיוב חטאת הוי לי' לפלוגי בדידי' אלא ע"כ דאפי' למימיהן מותר בכבשין שפיר מקשה וע"ז משני לרב דה"ק כבשין לגופן מותר משום דלמימיהן פטור אבל אסור לא שייך למיגזר גופן אטו מימיהן גם שלקות אטו חייך כיון דשם גופא אינו אלא אסור אבל גבי זיתים וענבים לא יסחוט ר"ל לגופן או שלקותן לא יסחוט לכתחילה ואם סחט חייך למימיהן חייב חטאת לכך גזרינן לאסור בשלקות ובלגופן ובזה מתורץ הברי' דנקט לא יסחוט שהוא מיותר לא הל"ל אלא חייב חטאת אבל לפי מ"ש בפ"א התירוץ מתפרש היטב כנ"ל ובזה מתפרש היטב מה שלא קאמר חסורי מחסרא דהא מזה שום רמז מה שמוסף בהברייתא ולפמ"ש מדיוק בהברייתא היטב מדקתני בסיפא שני מיני סחיטה בזו"ע בא' לא יסחוט ובא' חייב חטאת ש"מ שגם ברישא יש שני מינים בא' מותר ובא' אסור ונקט סיפא נגד רישא מה ששם מותר הכא אסור ומה ששם פטור הכא חייב והיינו ודאי ע"כ דסוחטין היינו כדרכן חייך ולגופן והדיוק הא למימיהן אסור ורב יוחנן משני נעשה ר"ל דהך לא יסחוט קאי גם אכבשין ומימיהן ובגופן לא גזר ומשום דקתני ברישא מותר לא שייך בסיפא חייב כדאמרין לעיל לכך קתני לא יסחוט ואם סחט נעשה או אפשר בזו"ע אף לר"י גזר לגופן ותני לא יסחוט לגופן ודוק: בתוס' בד"ה כביצה מכוונת טהור פי' בקו' וכו' עד ומה שהקשה ר"ת וכו' ע"ש במהרש"ל ומהרש"א מ"ש רש"י אע"פ שהוא טמא וכו' אין

ראי' שרש"י סובר שמקבל טומאה בכל שהוא די"ל שהוא נטמא מעת שנגע בהם הזב קודם סחיטה שהי' כביצה ולמ"ד מפקד פקידי מיירי אף בענבים שהוכשרו והא דפריך במאי איתכשר היינו המשקה שנעשה אוכל והא שכתב רש"י והוכיח שמשקה מקבל טומאה בכל שהוא אין ראי' לאוכל אלא שהתו' סמכו עצמם שרש"י כ"כ בפסחים מפורש שמקבל טומאה בכל שהוא ולמה לן לדחוקי נפשין שרש"י כ"כ לחד מ"ד וגם דוקא בענבים שהוכשרו כיון דאליבא דרש"י אף בלא הוכשרו האוכל טמא רק שאינו מטמא אחרים בכל שהוא כתבו כן וכ"כ התוס' בכל מקום בשם רש"י ודוק: בא"ד אבל למ"ד מבלע בליעי וכו' עיין במהרש"ל שהגי' להוסיף תירץ הגמ' דלשם ולענ"ד נראה אף שכוונת התוס' כמ"ש הוא להקשות לפי תירץ הגמ' אין צורך להגי' כי סמכו עצמם על המסקנא דלשם ומה צורך להם לפלפל בדבר שכבר הקשה הגמ' ותירץ וכן קושית הגמ' במאי איתכשר ע"כ סמך אתירוצא לשם דאל"כ מאי פריך דילמא ענבים כבר הוכשרו ומבלע בליעי ומהני ההכשר להיוצא אלא ע"כ כמ"ש לעיל דסמך אלשם דלמ"ד מבלע בליעי ע"כ מיירי בענבים שלא הוכשרו כמ"ש לע"ל וא"כ גם התוס' קיצרו במובן ע"פ הגמ' דלשם דלא ניחאלמ"ד מבלע בליעי אף שלא הוכשרו מתחילה דכיון שיצאו טפה ראשונה הרי הם מוכשרין ונטמאו הם והמשקין שבתוכם וק"ל: בא"ד ומה שהקשה ר"ת וכו' נ"ל ברור לפי פשוטו כמ"ש המהרש"ל בפ"י דבריהם שקושיא זו וגם מה שהקשה ר"ת ר"ל שהקשה בפ' המצניע על פירש"י מגמ' דאלו עוברין ועי"ז פליג ארש"י וכ' שם שגם רש"י חזר בו הכל פירשתי בפ' המצניע והמהרש"א כתב לפום ריהטא שמהרש"ל הגי' ועוד הקשה ר"ת ואינו כן עיין בו היטב רק כתב ר"ל ועוד כלומר ויו זו של ומה שהקשה הוא ו' הנוסף: אכן מה שפירש המהרש"א תמה אני אם יצאו הדברים מפיו שאין לו מקום כלל חדא איך יקשו התוס' ק' הגמ' ולא כתבו בגמ' פריך וגם לא כתבו התי' וגם הלשון אינו סובל כלל דא"כ למה כתבו משיצתה טיפה ראשונה הלא קודם יציאתה נמי טמא וגם למה סיימו שאוכל מקבל טומאה בכל שהוא הלא נטמא בעוד שהי' בכביצה כיון שס"ד שכבר הוכשרו וגם מ"ש שקושית ר"ת הוא זה הקושיא שאנו מפרשין למעלה דמאי מהני שלא הוכשרו הלא בפ' המצניע לא הקשה זה ר"ת לקושיא אדרבא כתב דא"ש אף לפירש"י רק מאלו עוברין הקשה אך בפסחים הקשה כן קודם שידעו תי' הרב פור"ת אבל כאן הראו מקום לפ' המצניע ושם כתבו כן בפשיטות שלק"מ ארש"י וכמ"ש הרב פור"ת בשם רש"י בעצמו אמנם בר מן כל דין תימה גדולה על המהרש"א שהאיך יכול להיות שהתוס' רצו לפרש כאן כמו המקשה דלשם בפסחים שאף למ"ד מיבלע בליעי מיירי שהוכשרו הענבים לכך הקשו ק' הגמ' דלשם היכי ס"ד כן א"כ מאי מקשה הגמ' כאן במאי איתכשר הא כבר הוכשרו בהכשר הענבים למ"ד מבלע בליעי כמו לענין טומאה אף דהוי אוכל הלא גם ענבים אוכל לכן ודאי לפי פשוטו פי' מהרש"ל עיקר אף שהוא דוחק קצת בלשון ודוק: אמנם לפענ"ד נראה שגם לדוחק מהרש"ל אין אנו צריכין רק דברי התוס' מתפרשין היטב לפי פשוטן של דברים כי מעיקרא לא הקשו שום קושיא שהרי לא כתבו וא"ת או תימא אלא כתבו האי טעמא לא ניחא וכן בפ' המצניע לא עשו מזה קושיא אדרבא כתבו שזה לא קשה אף לפירש"י שכתב הרב פור"ת בשם רש"י שאף שמקבל טומאה בכל שהו אינו מקבל הכשר פחות מכביצה ע"ש מילתא בטעמא וא"כ איך יעשו מזה קושיא ותירץ כיון שרש"י בעצמו

פירש דבריו וכן מוכח בפסחים בגמ' שפירש רש"י שם על מה שאמרו בגמ' בתירוץ על מ"ד מבלע בליעי לאימת איתכשר לכי סחיט להו ואז בצר משיעורא פ"י רש"י כיון שיצתה טיפה ראשונה אף שנוגע אח"כ באוכל אינו מקבל טומאה כיון שהוא פחות מכביצה והוא תמוה מאד לפי פשוטו שהרי רש"י פ"י שם בעצמו קודם סמוך לזה שאוכל מקבל טומאה בכל שהוא והוכיח מת"כ: וה"ל לפום ריהטא לומר שרש"י לא פ"י כן מתחילה אלא משום דאזלא למ"ד מפקד פקידי אבל למ"ד מבלע בליעי דאזלא לדידי התירץ ע"כ ס"ל שאינו מקבל טומאה אלא כביצה דאל"כ האיך מוקים המשנה דכביצה מכוונת טהור ופ"י קושיות ר"ת מפ' א"ע ארש"י מתורץ וגם מ"ש רש"י חזר בו לא הי' חזרה דהכל אזלא להך מ"ד מבלע בליעי וה"ל לפ"ז לפרש גם דברי התוס' שבכאן בריוח שכ' אבל למ"ד וכו' לא ניחא רק ע"כ גם לרש"י אליב"י אין מקבל טומאה בכל שהו אבל אין נראה לפרש כן לעשות פלוגתא חדשה וגם איך יפלוג על ת"כ וכ"ש שכאן בתוס' אין לפרש כן דא"כ איך יפול ומה שהקשה ר"ת דלפ"ז לא קשה ק' ר"ת וא"כ אמאי לא כתבו התוס' זה בפירוש שהרי לא כתבו כן בשום מקום אלא נ"ל שגם כוונת רש"י בפסחים מאי שכתב בסוף אין בו שיעור לקבל טומאה למ"ש הרב פור"ת בשמו דכיון שאין בו כביצה אינו מקבל הכשר משא"כ בתחילה דמיירי בענבים שהוכשרו לכך כתב שמקבל טומאה בכל שהוא וזה כו' וממילא אין מקבל טומאה וזה כוונת התוס' כאן בריוח בלי פיקפוק שכתבו האי טעמא ר"ל מה שכתב שמש"ה המשקה טהור שאין מטמא אחרים פחות מכביצה אינו ניחא אלא למ"ד מפ"פ אבל למ"ד מבלע בליעי לא ניחא בהאי טעמא אלא בטעם אחר שסובר רש"י שאין מקבל הכשר פחות מכביצה וקיצרו שכבר כתבו כן בפ' המצניע ואין כאן שום קושיא ארש"י וא"ש מה שהקשה ר"ת ר"ל שזה היא קושיא ארש"י כמ"ש פ"י בפ' המצניע ונמצא לפ"ז דברי התו' כאן הם ממש כמו שם אלא שקיצרו כאן וסמכו אשם והם הכל בסיגנון אחד זה נ"ל ברור ואמיתי בפ"י דבריהם וא"צ לשום הגה"ה ולא פ"י ולא הוספת של מהרש"ל ודוק היטב: ודע שתירץ זה של הרב פור"ת וכל השקלא וטריא שכתבו לפירש"י לא על הרש"י לבד תלונתם כי גם לפ"י ר"ת צריך לכל זה שהרי ר"ת מודה שמדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא ואיך קתני כאן טהור והא שמקשה על רש"י מפ' אלו עוברין ממקפה משמע שעליו לא קשה עיין מה שכתבתי בפרק המצניע: בתוס' בד"ה דכ"ע משקה הבא לאוכל וכו' לא מצי למימר וכו' ר"ל דלא תוכיח מכאן שהלכה לאו אוכל מדאמר דכ"ע לאו אוכל הוא דכן סוגית התוס' והפוסקים דכל היכא דהוי מצי לומר איפכא ואמר כן מוכח דהלכה כן אבל הכא לא מצי לומר איפכא לא מוכח ובאמת תוס' מסופקים בהל' כמ"ש לקמן בשם ר"ח וכמו שכתבתי לעיל אמנם לגירסת הרי"ף ורמב"ם והרא"ש ואינך שהבאתי לעיל שפיר מוכח דהלכה דהוי אוכל דודאי הוי יכול לומר איפכא דלאו אוכל הוא וכג"י רש"י ותוס' לכן פסקו הלכה כן וממילא רווחא שמעתתא דרב פפא ורב הונא ברי' דר"י ששקלו וטרו אליבא דאמת ואליבא דהלכה דלא כמה שמוכרח לפירש"י ותוס' וכמ"ש לעיל ודוק: בתוס' בד"ה כבשים שסחטן וכו' עד רב לטעמיה וכו' עד ולפ"י הקונטרס וכו' עד ליכא איסור דאורייתא וכו' ר"ל בשלמא לפ"י תוס' מיירי אפומא דשישא ביין ושמן שאם יסחוט איכא איסורא דאורייתא אף בבא מעלמא ותימה בעיני דא"כ היכא נקט הכא כבשין פטור הא פירש"י שכבשן ביין וא"כ ליחייב אף שהתוס' לא ס"ל פירש"י שכבשן ביין עכ"פ היכא

נקט סתם כבשין פטור הא ביין חייב ושם נקט סתם אפומא דששא ומיירי דוקא ביין
ושמן וצ"ל דס"ל להתוס' דאין דרך לכבוש ביין ושמן והוא דוחק ורש"י נשמר מזה שכ'
שכבשן ביין ר"ל אף ביין מדנקט סתמא והוצרך לפרש טעם אחר דלא כהתוס' ודוק: ובר
מן דין לק"מ ארש"י שלא פ"י בתוס' שאדרבא מזה הטעם דרש"י נפיק להו לרב ושמואל
דאינו חייב אלא על זיתים וענבים דהא רש"י כתב טעם לקמן משום דשאר דריכות לאו
אורחא בהכי והוא מוכרח דאטו זיתים וענבים כתיבי באורייתא ואף דכתיב לענין תרומה
היכי מוכח לענין מלאכה תדע לשהרי אף החולב חייב משום מפרק כמ"ש הרמב"ם והוא
מהגמ' לעיל אף שיש לדחות שגם שם כתיב דהוי משקה כמ"ש לעיל היכי שייך לענין
מלאכה וגם לפי זה אף מים הוי עיקר משקה א"כ ליחייב בסוחט למימיהן אלא ודאי תלי
באורחא והכא בכבשין הוי נמי אורחא לכך הוצרך רש"י לפרש טעם אחר דפטור ומש"ה
אמרו דאינו חייב אלא על זו"ע ולא בכבשין ודוק: בתוס' בד"ה ורב יוחנן אמר וכו' עד
ויש שמעמידין דברי רב ושמואל בי"ט וכו' עיין במהרש"א שהקשה היכי ס"ד לומר כן
דא"כ מאי מקשה בגמ' דשמואל אהדדי כיון דדג לצירו מיירי בי"ט והך דשלקות ע"כ
בשבת איירי ע"ש שתי' דהך מעמידין היינו להלכה אבל אינהו ודאי בשבת מיירי ע"ש
שהחליט את הדבר וכתב ותו לא מידי ואני בעניי רואה להחליט שאין כן מלבד שאין
לשון התוס' סובל זה הפירוש אין הדין והסברא האמת דכיון שהם מיירי בשבת ג"כ ואין
הלכה כמותם בשבת גם בי"ט אין הלכה כמותם כמו שסיימו התוס' בהדיא וז"ל אלא
ודאי בשבת קאמר רב ושמואל ואין הלכה כמותם לא בשבת ולא בי"ט ע"כ ולדבריו
קשה מנ"ל לדחות דבריהם בי"ט הא אינהו ודאי ס"ל מכ"ש בי"ט וכן רב חסדא ור"י לא
פליג אלא בשבת דהאמר חייב חטאת אלא ודאי כיון שאין הלכה כמותם בשבת דר"י
פליג אין לנו על מי לסמוך להקל בי"ט דאין לפסוק הלכה לחצאין בשגם דאשכחן בכמה
דוכתי אמוראי דאסרי אף בי"ט כמו שהביאו הרי"ף והרא"ש בשלמא אם נאמר דרב
ושמואל מיירי רק בי"ט ולא פליג רב יוחנן כלל עלייהו יש לנו לפסוק כר' ושמואל
דאינהו מרא דשמעתתא טפי משא"כ עכשיו וגם קשה לדבריו מה דחה ר"ח שאין לנו
לאפוקי שמעתא מדוכתא אם מיירי גם בשבת שפיר הוי דוכתא כאן ובר מן דין אשתמיט
ליה דברי הרי"ף והרא"ש שהביאו ג"כ זה הדיעה קודם פ"י ר"ח וכתבו בפירוש שבי"ט
איירי רב ושמואל ולא בשבת ומסתמא גם ר"ח כיון לזה אף אם לא כיון לזה קשה
לדבריו על זה הדיעה והוא גם ה"ג וגם בדברי ר"ח כתבו להיות דבריו הלכה משמע כל
אמנם לא ידעתי מה זה כל הרעש למשכוני נפשן שלדעתי עיקר קושיתו אף לפי פשוטו
לק"מ דודאי כל מה שאסור בי"ט אין חילוק בין י"ט לשבת דבשלמא בלתוך האוכל דהוי
אוכלא דאפרת להך סברא מודים רב ושמואל דבשבת אסור ואפ"ה שרי בי"ט שפיר יש
לחלק דבשבת דהוי עכ"פ סחיטת זו"ע למשקין דאורייתא גזרו בכולהו אף הבא לאוכל
משא"כ בי"ט דאף סחיטת זו"ע הוא רק מדרבנן דהא הוי אוכל נפש רק מה שהי' יכול
לעשות מאתמול גזרו רבנן כמ"ש בריש פרק תולין לא גזרו באינך אלא דומיא דזו"ע
ממש שדרך להוציא משקין מאוכל ולא אוכלא דאפרת אבל לתוך הקערה דהוי משקה
שאסרו בי"ט אין חילוק ודאי בין שבת לי"ט וא"כ אם שמואל שרי דג לצירו ע"כ ס"ל
דבהוא לא שייך כלל סחיטה ה"ה בכל שלקות דהא הגמ' מדמי להו ואי אסור בשלקות
בשבת ה"ה בי"ט לקערה דהא בלקערה שוי י"ט לשבת וא"ל דילמא בשלקות ודג לצירו

אף לקערה הוי אוכל כמו שפירש"י לכך שרי בי"ט ואסור בשבת ז"א שרש"י פי' כן לפי פירושו דרב ושמואל שרו לתוך האוכל אפי' בשבת אבל להך סברא ע"כ דשלקות למאן דשרי גרע מלתוך אוכל דהא לתוך אוכל אסור בשבת אלא הוי כמו לגופן דשרי בשבת אף להך סברא לרב ושמואל דלא הוי סחיטה כלל ואם ס"ל לשמואל דהוי סחיטה בשבת בשלקות ה"ה בי"ט לתוך הקערה דעכ"פ יום טוב לתוך הקערה הוי כמו שבת לתוך אוכל ושפיר פריך ודוק: בא"ד ואין לנו להדורי אפירכא ולאפוקי שמעתא מדוכתא ברי"ף הוא הגירסא להדורי אפירוקא וא"ש טפי ר"ל אין לנו להדר לתרץ שלא יפלוג ר"י ארב ושמואל בהא ובשביל זה נפיק שמעתא דשמואל מדוכתא שהביאו פה במס' שבת ולומר שמיירי רק בי"ט דמאי בכך שפליגי הרי פליגי בלא"ה פליגי נמי בהא אבל אפירכי אין לו פי' וצ"ל שגם זה קורא פירכא שיפלוג ר"י עליהם וק"ל: דף קמו ע"א ברש"י בד"ה שובר אדם וכו' עד בסכין או בסייף ובגמ' פי' בקורדם או בסייף ונ"ל דכאן פי' לפי פשוטו במשנה כדרכו תמיד שא"צ רק לשבירת החביות והגרוגרת נאכלין דרכו גם בסכין או בסייף כמ"ש רשב"ג מתיז ראשה בסייף אבל רב אושיעא דמוקי למשנה בדרוסות ומטלטל את הכלי לצורך דבילה א"א בסכין שהוא עב וקשה ודרך לחתכו בקורדם כמו שתנא בריש כל הכלים קרדום לחתוך בו את הדבילה לכך כתב קרדום: אמנם צע"ג דהאיך כתב קרדום הא מוקי לה כרב נחמיה ולדידי' אסור לטלטל קרדום אף לחתוך בה את הדבילה ומתניתן דכל הכלים אתיא דלא כוותיה דלדידי' כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטל בשום צד כמ"ש רש"י שם דף קכ"ד והוא פשוט בגמ' שם וכן סייף לכאורה הוא מלאכתו לאיסור קשה וצ"ל ע"כ דרש"י פי' בקורדום המיוחד לדבילה ולא לבקע עץ וכן סייף וכמו שאמר בריש כל הכלים להך סברא דקורנס לפצע את האגוזים דהיינו קורנס של אגוזים ר"ל העשוי לכך וה"נ קורדם זה והוא מוכרח: ועפ"ז י"ל דבמשנה שפי' סכין ובגמ' קורדם הוא הכל אחד והוא שאין עשוי כקורדם הראוי לבקיעת עץ אלא סכין גדול כעין קורדם הראוי לדבילה ודוק: ברש"י בא"ד שאין במקלקל שום איסור לכאורה הוא תמוה דהא תנן כל המקלקלין פטורין משמע אבל אסור ככל פטורי דשבת וכ"כ הר"ן אבל כד דייקת לק"מ דהיכא דאי הוי מתקן הוי חיוב הוא במקלקל אסור אבל הכא בחביות דהוי כלי ורש"י אזיל לשיטתי' דס"ל דהא דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים היינו אפי' בנין וסתירה גמורה כמ"ש רש"י בפ' כלל גדול גבי חלתא ואינך דאפי' בנין גמורה לא חייב וא"כ כאן אף אי הוי מתקן אינו רק איסור ולא חיוב וכיון דמקלקל אפי' איסור לא הוי אבל בבנין דמתקן הוי עכ"פ איסור וז"ש רש"י שאין במקלקל שום איסור ר"ל היכא דאי הוי מתקן הוי איסור אינו במקלקל אבל היכא דאין מקלקל הוי איסור: ובזה מתורץ למה נקט הגמ' דין זה בכ"מ דאין בנין בכלים אבנין כ"ש כגון חזרת מנורה וחזרת תריסין ומזה ראיות תוס' לחלוק על רש"י דבנין גמור שייך אף בכלים ולפמ"ש לק"מ גם על רש"י דשם נחלקו אם אסור או מותר ולב"ה מותר לגמרי ובבנין גמור אף לב"ה עכ"פ אסור מדרבנן ומה שהביאו תוס' ראי' משופיתא בקנה דמרא דלרב חייב משום בונה אין ראי' דרש"י פסק כשמואל וכ"פ הרמב"ם פ' כ"ג גבי לול של תרנגולים כשמואל והיינו כשיטת רש"י אע"ג דהילכתא כרב באיסורי הכא מוכח כשמואל מסתם מתניתין דהכא דאי חייב בבנין גמור א"כ גבי מקלקל גמור יש להיות פטור אבל אסור והיכי קתני שובר את החביות לכתחילה וגם סתם גמ' דביצה דמתיר

בנין כל שהוא אף לכתחילה ואי הוי בנין גמור חיוב בבנין כל שהוא יש לאסור מדרבנן אלא כדכתיבנא ונמצא לפ"ז שיטת רש"י מחזור וא"צ לשום דוחק ותמיה לי על הר"ן שכתב דהכא שרי משום עונג שבת ובעצמו כתב אח"כ דהכא מיירי בכלי קטן ואין בו סתירה והדין עמו דבמגדל גדול דהוי כמו אהל ולא כלי יש בו סתירה כמ"ש רש"י בעירובין ולמה צריך לדחוק משום עונג שבת דבלא"ה שרי כמו שכתבתי ודוק: בתוס' בד"ה שובר אדם וכו' עד אבל לרבנן וכו' עד ותימא לר' וכו' עד ומשני וכו' עד אמאי מיבעי' ליה לאוקמא הכי ומעיקרא נמי מאי קאמר דברי התוס' צריכין ביאור מה שהביאו הגמ' וגם מה שהביאו ומשני רב ושמואל למותר וגם קודם הקשו מתירץ ואח"כ על הקושיא שלא כסדר ונ"ל משום שלא תאמר כיון דבאמת הכא מיירי בדרוסות אבל פרודות אסור מדתני גרוגרת כמ"ש בגמ' וא"כ מאי מקשין הא עירוב הוי כפרודות דסתם עירוב א"צ קרדום ולכך מקשה שם שפיר לכך הקדימו דהא דמוקי לה בדרוסות היינו לר"נ אבל לרבנן אפי' בפרודות שרי א"כ קשה לוקי כרבנן וש"ת דרוצה לאוקמא ככ"ע לכך הביאו ומשני וכו' אלמא מתרץ המשנה שם כר"מ דהוא יחידאי ואמאי בעי לאוקמא הכי ר"ל על הת' קשה ק' חמורה הי' לו לאוקמא כרבנן דר"נ ולא כיחידאה ר"מ ועל המקשה נמי קשה אע"פ שאינו כ"כ קושי' די"ל שהקשה לר"נ או לא ידע מזה לזה כתבו וכי לא ידע המשנה שלימה דהכא ואף אם ידע גם האוקימתא מאי קשה לו לוקים שם כרבנן כן פשוטן של שלילות דבריהם וק"ל: אמנם אי קשיא לי הא קשיא מאי מקשין הלא באמת הגמ' משני שם כן אח"כ הכא במגדל של עץ עסקינן ומ"ס כלי הוא וכו' וכתב רש"י ויכול לשברו ור"א סבר אהל הוא ואסור אף לשיטת רש"י כיון שהוא גדול ואם נאמר דקושייתם דמאי ס"ד דמקשה להקשות וגם למה לא תירץ כן תכף המתרץ הראשון כדמשמע לכאורה מפשט של דבריהם גם זה לא קשה דהוקשה להמקשה דא"כ מ"ט דר"א דאין סברא לומר שסובר כב"ש אלא ע"כ ס"ד דמיירי במגדל של בנין ושפיר הקשה ותירץ וכן משמע שם הלשון דמשני הכא במגדל של עץ עסקינן משמע דמעיקרא הוי ס"ד דמיירי במגדל של אבן וכן במסקנא דמוקי לי' בקטיר במיתנא דמשמע אבל לשבר אסור היינו משום דמוקי לה בגדול שמחזיק מ' סאה דהוי אהל דאל"ה מ"ט דר"א וכן תירצו התוס' שם בתירץ ראשון וכן משמע שם ברש"י בכולה שמעתתא וצ"ל דעיקר בנין של תוס' דהכא ע"ז שכתבו לקמן דסתם מגדל הוא כלי וא"כ א"א דסתירה גמורה נמי שרי בכלים בפשט משנה דהכא ליקשי על ר"א וגם סמכו עצמן אמ"ש בכמה מקומות ראי' משופיתא בקנא דמרא שבנין גמור שייך אף בכלים והא דמשני במגדל של עץ היינו בבנין וסתירה כל שהוא דהיינו קטיר במיתנא או ליטול הדלת כמ"ש התוס' בעירובין ולכך מקשו הכא ג"כ אמנם באמת לשיטת רש"י לק"מ שמפרש כל הסוגיא כמ"ש ומשופיתא לק"מ כמ"ש לעיל בסמוך ומסתם מגדל נמי לק"מ כל חד לפי ענינו דיש מגדל קטן ויש גדול כמו שאמרו במשנה השידה תיבה ומגדל שמחזיקין מ' סאה וכו' טהורין הא אין מחזיקין טמאין והוי כלי אלמא ישנו כך וכך אלא דבבנין גמור או אף מתקן יש איסור מדרבנן אבל מקלקל אפי' גמור אין בו איסור כמ"ש רש"י ומש"ה כתב טעמא דמקלקל ולא כ' דאין סתירה בכלים דאל"ה מדרבנן אסור תדע דנקט תכף ובלבד שלא יתכוין וכן אין נוקבין וכתב רש"י דהוי מתקן והיינו מדרבנן והא דמשמע בגמ' דאם עשוי להכניס ולהוציא חייב מדאורייתא י"ל דמיירי במחובר לקרקע כמ"ש לול של

תרנגולים או אף בתלוש חייב משום מכה בפטיש כמ"ש בגמ' לעיל פ' הבונה לשמואל דקי"ל כוותיה וכן פסק הרמב"ם וכן ס"ל לרש"י כמ"ש לעיל ולכן שיטת רש"י הוא מחזור וכן סיימו תוס' בעצמם בשם ירושלמי ודוק: במשנה ואם היתה נקובה לא יתן עלי' שעוה וכו' משמע הא בדברים אחרים שאינו ראוי למרח שרי וכן בגמ' פליגי רב ושמואל במשחא והיינו אם שייך בו מירוח כמ"ש רש"י נמי משמע כן והרמב"ם פסק שבכל דבר אסור וראיתו מפורש בצידה מהא דאמר לעיל דף קל"ט ע"ב גבי האי צורבא מרבנן דשקל ברא דתומא ומנח בברזא וכו' ומביאו הרמב"ם שם אלמא דוקא ע"י הערמה שרי הא לא"ה אסור וצ"ל הא דקתני לא יתן עלי' שעוה היינו אפי' חתוכא ומתקנא דשרי לקמן אפי' בגובתא דהוי יותר כלי מסתם סתימה או אפי' היה בתוכה ונפלה ששרי לקמן בגובתא אליבא דכ"ע ובשעוה אסור שמא ימרח אבל לסתום מחדש אסור אפי' בקיסם דהוי יותר עשיות מנקב חדש דדוחק לומר דקמ"ל דשעוה אפי' ע"י הערמה אסור וק"ל אמנם מ"ש הרמב"ם קיסם או צרור הוא לאו דוקא שזה בלא"ה אסור לטלטל אלא אפי' דבר שמוכן לטלטל אסור לסתום בו כמו ברא דתומא לעיל ואפשר דאף קיסם מיירי שהוכן מאתמול לכסות בו את פי צלוחות וכן בשעוה דמתניתן מיירי שהוכן לאיזה מכ"ש אם הי' בו ונפלה כמ"ש או אפשר דנקט שעוה דקמ"ל שיש בו נמי חיוב חטאת כמו שמסיים רב יהודא וק"ל: בתוס' בד"ה שובר אדם וכו' עד ואם באת לחלק בין נטילת עירוב וכו' עיין מהרש"א שכתב על מהרש"ג שפי' דחוק ולענ"ד פירושו יותר דחוק ומוסתר שעיקר קושיא שאינו ראוי לו לאכול בין השמשות והרי ראוי לאכול שלצורך אכילה מותר לשבר אמנם פי' מהרש"ל הוא מרווח שאין זו סעודה הראוי דסתם לא ישבר המגדל דהכא קאמר אם רוצה מותר אבל סתם בני אדם אין עושין כן ואני מוסיף שהרי אסור לשבר שהוא עובר משום בל תשחית אלא דמתניתן מיירי שאין לו גרוגרת אחרים ונפשו חשקה בגרוגרת וכה"ג אמרינן בל תשחית דגופא עדיף אבל עירוב שמניח פת ומסתמא יש לו גם בביתו פת וא"כ אסור לשבר לאכלו וא"כ אינו עומד לשבר כמ"ש מהרש"ל והוי סעודה שאינו ראוי' ואפשר שזה ג"כ כוונת המהרש"א במ"ש לצורך אכילה היינו לאכול דבר שאין לו במקום אחר ואם זה כוונתו שניהם לדבר אחד נתכוונו וק"ל: בתוס' בד"ה מתיר מפקיע וחותר וכו' עד אבל פותחת של עץ וכו' עיין מהרש"א שהקשה ותירץ בדוחק ולא ידענא מאי קשיא לי' שתוס' לא כתבו כן אלא אחותמת שבכלים שנשנה במקום אחר אבל הכא מיירי בחותלת שהם סלים מגודלים כמו שפירש"י ובודאי יכול להתירם ביד או בכלי כמו שכתב רש"י כאן והוי ודאי כמו קטיר במיתנא ומקשה שפיר וק"ל: ע"ב בתוס' בד"ה משום מרזב פי' הרב פור"ת וכו' עד שאין עושה בו שום מעשה לא גזרינן והא שלא תירצו כן על פי' הרב פור"ת משום דלפירושו גזרינן שלא יבא ליתן מרזב על גגו היינו נמי מרזב מתוקן דזה לא גזרינן שיעשה מרזב לגגו שיבנה בנין גמור אלא שיניח מרזב מתוקן על גגו וא"כ ג"כ אינו עושה בו שם מעשה וגם בגובתה שייכא גזירה זו אבל לפי' גזירה שיעשה מרזב קטן לחביות וק"ל: בתוס' בד"ה מי שנשרו כליו בדרך וכו' עד ולא כפי' הקונטרס לעיל פ' במה אשה וכו' לכאן משמע שתוס' מקשין על רש"י שדבריו סותרין זא"ז מ"ש בכאן בעצמו למ"ש שם והביאו ראי' שדבריו שבכאן נכונים ודבריו דלשם נסותרו מכאן ומהגמ' אמנם כד דייקת אין שום סתירה וקושיא אדלשם ששם פי' רש"י אברייתא דשוטחן בחמה ולא קתני שם

כלל מי שנשכו רק שרש"י פ"י למה שוטחן ופ"י שנשרו במי גשמים מה שיותר שכיח ואף אם תני שם מי שנשרו כליו שוטחן יש נמי לפרש כן במידי דשכיח אבל הכא הא תני מהלך בהן ואינו חושש ואי במי גשמים פשיטא אטו כל שילך בגשמים יפשוט בגדיו אח"כ וגם מה ה"א שיחוש שיחשדהו גם בהילוכו בהן שכבסן הא גשמים מוכיחן וכל העולם בגדיהם רטובין לכך ע"כ צ"ל שנפלו והי' ס"ד שגם בהילוך יחשדהו שכבסן מאחר שניכר שהיו במים קמ"ל דלא וא"ש רש"י כאן והגמ' דלשם וק"ל: דף קמז ע"א בגמ' המנער טליתו פירש"י מן העפר ועיין בתוס' שפיר"ח מן הטל והביא ראיה מכומתא דרב יוסף ואני אומר אדרבא ראיות רש"י יותר קרובה מרבנן דרב יהודא וכי ס"ד שהיו יושבין במקום טל ומסתמא הוי מנפצי גלימייהו אחר עמידתם מפירקא שהיו יושבין ע"ג קרקע כמו שפירש"י לעיל גבי בי סדיא דרב ומכומתא דרב יוסף לא קשיא לרש"י דודאי גם בטל הוי מלבן ומ"ש תוס' אין נראה שיהא שייך ליבון בעפר תמה אני הלא גמ' מפורשת לעיל דף ק"מ ע"א כסכוס' כתניתא וסודרא אי לאולודי חיורא קמיכוין אסור ושמא היו מפרשים שזה דוקא לענין איסור ולא לחיוב חטאת איני יודע מנין להם הלא באבות מלאכות תני המלבן ולא תני במים הגע בעצמך דאם לבנו בנתר וחול או בז' סמנין שמעבירין אטו לא יהא חייב הלא סתמא קתני ולא מצינו חומרא במים אלא ששרייתו זה כיבוסו אבל המלבן ממש נראה ודאי דאין חילוק וק"ל: במשנה הרוחץ במי מערה וכו' ונסתפג וכו' לא יביאם בידו כן הוא בכל הספרים שלפנינו ומשמע שהוא חדא מילתא והוא תמוה חדא דהרוחץ אוקימנא בגמ' כר"ש והך דלא יביאם הוא דלא כר"ש ואיך שייך סתירה בחדא מילתא וגם הך דלא יביאם אמר בגמ' דבבן חכינאי מתני לה והך דהרוחץ הוא סתם משנה מדקאמר בגמ' מני ר"ש היא ואי בן חכינאי תני לה האיך שייך מני הל"ל כמאן ס"ל לכן מה מאד ישר בעיני גירסת הרי"ף והרא"ש שגורסין הרוחץ במי מערה וכו' מסתפג וכו' ולא יביאם בידו וכו' ולפ"ז הם שני בבית רישא קמ"ל דינא דהרוחץ וגם שמותר להסתפג ולא חיישינן לסחיטה וסיפא תני דינא דלא יביאם בידו וא"ש הכל והא דלא מקשה הגמ' רישא ר"ש וסיפא רבנן הלא אינו סתם משנה הסיפא אלא בן חכינאי תני לה וק"ל: בגמ' קתני מי מערה דומיא וכו' הא דמדייק כן משום דאי מיירי בצונן הוי מצי לאוקמא נמי כרב יהודא וממי טבריא לא ק"מ דהא בהו מותר אף רחיצה לכתחילה כמ"ש התוס' והרא"ש ולא קאי עלייהו כלל הרוחץ ולא קתני מי טבריא אלא לגלוי על מי מערה או שמותר להסתפג וק"ל: סליק פרק חבית שואל פרק שלשה ועשרים דף קמח ע"א בגמ' הלויני אתי למכתב פירש"י משום שהוא לל' יום וכ"כ הרי"ף ועיין בתוס' שהקשו עליו אמנם מתרצין גם פירושו וכן במנחות כתבו סתם כפירש"י אמנם מה שפי' התו' דסתם שאלה ג"כ ל' יום רק דלא אתי למיכתב משום דהדרא בעינא אין לו פירוש ומ"ש דמדכר דכיר ג"כ אין לו פ"י כיון דהוא לזמן מרובה כמו הלוואה למה לא ישכח כמו הלוואה והי' נראה לי לומר דה"פ דאע"ג דזמנו ל' יום שאינו יכול לתבוע קודם אבל כיון דהדרא בעינא אין דרך השואל להשהותו כ"כ דלמה ישהא בשלמא הלוואה הוא צריך זמן להמציא מעות אחרים או חפץ אחר משא"כ כשמחזירו בעין ואפשר שזה ג"כ כוונת הר"ן אמנם לפ"ז יוקשה מה התחילו להקשות על רש"י דילמא גם רש"י סובר דסתם שאלה ג"כ ל' יום שהרי רש"י לא כתב כלום בשאלה אלא בהלוואה ושמא ג"כ מטעם זה שרי בהלוואה אלא ודאי דזה אינו כיון דדרך

שאלה להחזירו תכף למה יהא סתמו לשלשים יום דסתם השאילו כפי הדרך והנהוג וזה טעם הפוסקים דסתם שאלה תכף דכיון דהדרא בעינו אין דרך להשהותו וכנ"ל וא"כ צריך טעם לדברי התוס' למה נאמר דכיון דהדרא בעיני לא אתי למיכתב וכן מ"ש הר"ן דמידכר דכיר צריך פי' וצ"ל דבאמת גוף השאלה והלואה אין דרך לשכוח אלא שבהלואה דרך ליכתב משום פרטי' דהיינו כמה הי' ומה גדול הי' ומה ערכה כדי שישלם לו כמוהו ולא פחות אבל שאלה דהדרא בעינה לא שייך זה ודוק: בתוס' בד"ה שואל אדם וכו' בא"ד ואע"ג דכי שאיל מיני' כדי יין וכו' עד ומ"מ וכו' עד לא אתי למיכתב ר"ל שבזה שמשנה הלשון יהא לו היכר ויזכור שהוא שבת ולא אתי למיכתב אמנם הוא דחוק מאד וגם תמוה איך תקנו חכמים שישנה ללשון שקר שלשון שאלה הוא להחזירו בעין והוא נוטל לאכלו ולשתותו וגם גוף התירץ בגמ' הוא תמוה כיון שישכח שהוא שבת יסבור שדרך חול אומר לו בלשון שאלה ולא קפיד אמנם ע"פ פי' רש"י דסתם שאלה הוא תיכף יש לפרש פי' נכון דאע"ג דלרש"י נמי הוי טעמא דשאלה דזמנו מיד משום דהדרא בעינא הכא מה שתקנו חכמים לומר בלשון שאלה היינו אף לענין דינא דיאמר אף שאני נוטל לאכלו ולשתותו ולשלם אחר וא"כ בחול כה"ג הוי זמנו ל' יום אני נוטלו בתורת שאלה לשלם תיכף וכ"כ הר"ן וא"כ ממילא אף שיסבור שהוא חול או יסבור שכתובה מותרת לא אתי למיכתב כיון שהוא לשלם מיד משא"כ בחול אפשר אף אם אמר לו השאילני צריך להמתין ל' יום דכיון שנוטלו לאכלו הוי לי' הלואה דדרך טעות אמרו לו וא"ל א"כ עדיין איכא למיחש שיסבור שהוא חול ודרך טעות אומר לו ואתי למיכתב י"ל שתיקנו לאמרו בפירוש בתורת שאלה או שלא יאמר שנוטלו לאכלו רק שאלה ממש או אפשר דלא חיישינן לשכחת שבת דא"כ מאי מועיל תיקון אלא לשכחת איסור כתיבה או אפשר לגי' מהרש"ל גם בחול אם אומר השאילני צריך לשלם מיד ולא אתי למיכתב ועפ"ז פירש"י יותר מרווח ולכן פסקו כן הרי"ף והרמב"ם והש"ע ודוק: וגם נ"ל הוכחה מוכרחת לדעתי לדין הרמב"ם ורש"י דסתם שאלה תיכף והכא בשבת תקנו לומר לשון שאלה ולשלם מיד כנ"ל ע"פ דמקשה בגמ' לקמן בשבת הוא דאסור הא בחול שרי מתניתן דלא כהלל וקשה מאי מקשה מדיוק יקשה על שבת גופא אם אמר השאילני שרי הא להלל אסור דהא לריבית ודאי לא מהני היכרא וכיון דג"כ לא הדרא בעינא שנוטלו לאכלו ולשתותו וזמנו ל' יום הוי ריבית אלא ודאי כמ"ש לפירש"י והרמב"ם דנוטלו בלשון שאלה ולשלם מיד כמו שאלה בהא אף הלל מודה דלא חיישינן לשמא יוקרו כיון שנוטלו לשלם תיכף כמו כל שאלה ודוק: ע"ב בגמ' הא באתרא דקיץ דמי' פירש"י שאם יוקירו יתן דמיהן ע"כ ודאי בכורות היינו יכולין לפרש דקיץ דמיו היינו ככר של נחתום שתמיד דמיו קצובים אלא בעת היוקר הוא הככר קטן וכמו שלוה לעצמו ככר שהוא בדמים אלו כן ישלם לו ככר בדמים אלו שפירש"י הוא דחוק קצת דסתם אם אינו עושה דמים לזה ככר לשלם ככר אלא שהוצרך רש"י לפרש כן דהא קושיא זו היא גם בכדי יין ושם לא שייך זה דהא המדה שוה רק הזול והיוקר הוא במעות מאי מהני קיץ דמו אלא ע"כ שלא ישלם רק דמיהן ודוק: אמנם ע"פ פסק של הרמב"ם יש לפרש גם שם כן שפסק היכא שיצא השער מותר ללות סאה אף לשלם סאה וא"כ גם ברישא מיירי דקיץ דמי' דהיינו יצא השער מותר ללות אפ"ל סאה בסאה ואפשר שגם מזה יצא להרמב"ם דין זה וא"כ אין צריך לפירש"י שיתן לו דמים

לכשיוקרו דאפי' אם נותן לו ככר נמי שרי אם קיץ דמי' ואפשר שרש"י לא סבירא ליה כן ואע"ג דיצא השער פוסקין היינו מעות דהוי מקח אבל סאה בסאה דהוי הלואה אסור אם לא שישלם דמים אם יוקרו וע"ש ודוק וכ"מ הלשון עד שיעשנו דמים ודוק: ואין להקשות לפי מאי דס"ד דלא קיץ דמי' מאי אמר מתניתין דלא כהלל משמע לרבנן ניהא הא גם לרבנן קשיא רישא דהא רבנן לא שרי אלא בככר שהוא דבר מועט אין מקפידין כמ"ש רש"י שם אבל רישא בכדי יין ושמן הוי כמו סאה בסאה ואסור לכ"ע אם לא קיץ די"ל דאף כדי יין ושמן מה שלוין א' מחבירו לצורך סעודה מיקרי דבר מועט שאין דרך להקפיד ושרי לרבנן וכן משמע הלשון שם של רבנן שאמרו לוין סתם ופורעין סתם ומשמע דלאו דוקא ככר אלא כל שדרך ללוות שכנים וכ"מ לקמן גבי בני חבורה המקפידין ע"ש ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא דמקשה על סיפא לימא מתני' דלא כהלל למה לא מקשה ארישא ונ"ל דארישא לא היה יכול להקשות דה"א דבאמת הלויני אף בחול אסור והא דתני בשבת היינו שבא להשמיענו דשאלה מותר דס"ד דאסור כמו מקח וממכר דגזרו בו שמא יכתוב קמ"ל דשאלה מותר ומטעם שכתבנו וממילא צריך למיתני שצריך לומר לשון שאלה ולא לשון הלואה דאז אף בחול אסור ומכ"ש דאית בי' תרי איסורי אבל בסיפא דתני גם ככרות דקשה למה לי סיפא השתא כדי יין דחשיב טפי לא חיישינן בשאלה דילמא אתי למיכתב מכ"ש ככרות שהוא דבר מועט אלא ע"כ דאשמועינן דאפי' ככרות אסור בהלואה דאף שהוא דבר מועט גזרינן בהלויני וא"כ שפיר מקשה הא אף בחול אסור ודוק: וע"פ דברים האלו שכתבנו נ"ל לפרש דברי התו' שכתבו בד"ה וכן הי' הילל וכו' כרבנן קי"ל שהוא תמוה מאי בעי בזה ומאי שייך כאן הלא הוא גמ' מפורשת באיזהו נשך דהלכה כרבנן אלא שבאו לתרץ קושי' חמורה לפי סוגיא שבכאן מאי מקשה לעיל רבא בר רב חנן לאביי מ"ש השאילני וכו' דילמא באמת מש"ה אסור הלויני משום דהלל והא דנקטו כאן משום שואל כמ"ש וא"ת דסמך עצמו אסיפא דככר דע"כ איירי בקיץ וא"כ אף להלל אין חילוק או כמ"ש רש"י או כרמב"ם עדיין לא קשה דאפ"ה בשבת אסור ולא מהני קיץ שהרי הטעם דיצא השער מותר להרמב"ם כיון שיכול לקנות בשוק הוי כיש לו וביש לו מותר להלוות סאה בסאה ובשבת אסור לקנות בשוק לכך אסור דהוי כאין לו עכשיו ויהא לו לאחר זמן דאמרינן שם דאסור בא"נ ואף לפירש"י שפי' כיון דקיץ אם יוקרו יתן דמים וא"כ הוי לי' כקונה לשלם דמים אסור כמו מקח ומאי מקשה לכך כתבו תוס' דקי"ל כרבנן ולא רצה לפרש המשנה אליבא דהלל לבד ומקשה אליבא דהילכתא ודוק: בגמ' איתמר הלואה י"ט כו' לא ידענא אמאי נקט י"ט ולא שבת ולכאורה יש לפרש דדוקא בהלואה סבר רב יוסף לא ניתנה לתבוע שמא יכתוב אבל לא בשאלה וכדנקט בלשונו הלואה ובשבת בלא"ה אסור לומר הלויני אבל בי"ט דקיל מותר לומר הלויני רק תקנו שאם יאמר הלויני לא ניתנה ליתבע לרבה ולרב יוסף ולרבה אף ניתנה ליתבע ואפ"ה שרי לומר הלויני וכן לא מצינו בשום מקום בגמ' ופוסקים איסור דהלויני בי"ט אמנם משמע בגמ' דדין אחד להם מדמייתי משבת שאם אינו מאמינו מיירי בשבת וגם לקמן אמר משום לוין ופורעין בי"ט משמע שהוא איסור הלויני כמו שפירש"י ותוס' שם וגם כאן פירשו תוס' אע"פ שמזכיר לשון שאלה משמע לרביוסף תרווייהו בעינן לשון שאלה וגם לא ניתנה ליתבע א"כ מכ"ש בשבת וצ"ע ויש ליישב שנשאלה לפנייהם בי"ט כדאמרינן בעלמא ולכך מייתי

הגמ' הפלוגתא כאן שגם בשבת הוא וק"ל: ברש"י בד"ה לא ניתנה ליתבע בב"ד וכו' משמע אבל בינו לבינו שרי לתבעו שישלם לו וכ"כ הר"ן בהדיא להך מ"ד ונראה שיצא להם כן דא"א אפי' בינו לבין עצמו למה אסרו לומר הלויני שלא יכתוב למה לו למיכתב כיון שאסור לו לתבעו ואם יתן לו בעצמו מה שיתן לו שקיל ע"כ שאסור לתבוע את המותר אלא ע"כ משום לתבוע בינו לבין עצמו יכתוב דא"ל משום שישכח שהוא שבת וי"ט ואסור לתבוע יכתוב דא"כ מאי שייך כאן בגמ' דא"א ניתנה לתבוע אתי למיכתב הא גם אם לא ניתנה לתבוע יכתוב כיון שישכח שהוא י"ט דאל"ה האיך יכתוב אלא ודאי דעיקר חשש שמא ישכח איסור כתיבה וכן משמע קצת לעיל גבי הלויני כמ"ש שם או לא חיישינן דמתחילתו תיכף ישכח את שבת ויכתוב וכן לעיל מתפרש בזה ודוק א"כ ודאי די בזה שלא ניתנה לתבוע ולמה אסרו הלויני אלא ע"כ דבינו לבנו שרי לתבוע ולכך אסרו בהלויני שמא יכתוב שלא ישכח לתבעו בינו לבינו וכן משמע מהא דאערים עירוני ע"כ א"ל שהוא מחמת חוב זה א"כ מכ"ש דשרי לומר לו שישלם לו וכן משמע הלשון לא ניתנה לתבוע דהיינו לא ניתנה לב"ד דאל"ה הל"ל אסור לתבוע וכ"מ בר"ן שמחמת זה כ"כ ע"ש ודוק: אלא דלפ"ז קשה לי טובא דמאי מקשה בגמ' א"א לא ניתנה לתבוע מאי משמט הא טובא משמט שאסור לתבעו אפי' בינו לבין עצמו דמקרא מלא כתיב לא יגוש את רעהו וכו' וא"ל דלא יגוש היינו לשון נגישה וכפי' ע"י ב"ד אבל לתבעו שרי וכן קרא אשר יהי' לך את אחיך תשמט ידך היינו מלתבעו בב"ד ולנגשו שישלם לו אבל לתבעו בינו לבינו מותר דהא אפי' על אם נותן לו בעצמו משני דאסור לשקול עד שיאמר לו משמט אני ומשמע דע"ז לבד הוא דקא מתמה וצריך לימוד לאסור אבל לזה שאסור לנגשו אפי' בינו לבינו א"צ לימוד וא"כ לישני משמט מלתבעו בינו לבינו וע"ז אין להתמי' וא"צ לימוד וצע"ג אם לא שניישיב בדוחק שזה שתובעו בינו לבינו מיקרי יהיב ליה ושקיל כיון שהוא שלא ע"י כפי' אף שאמר לו הוי כאלו נותן מעצמו ואף ע"ז מתמה מכלל וכו' דסתם לא יגוש הוא ע"י כפי' בב"ד אך לבתר דאייתי לימוד דאפי' אם נותן לו צריך לומר משמט אני מכ"ש שאסור לתבעו בינו לבינו ובאמת נ"מ גם לענין זה ודוחק: אמנם ע"פ זה נ"ל לפרש דברי התוס' שכתבו וכרבה קי"ל לגבי רב יוסף ר"ל שהתוס' גורסים בגמ' רבה ודלא כהרי"ף שגורס רבא וקי"ל בכולה הש"ס הלכה כרבה לגבי רב יוסף בר משדה ענין ומחצה ויל"ד מאי בעו בזה אכן י"ל שמחמת קושיא זאת פירשו הם שאפי' בינו לבינו אסור לתבעו והוקשה להם קושיא הנ"ל א"כ למה אסרו הלויני והיו מפרשין לרב יוסף באמת אסור הלויני משום דהלל וכבר כתבו כרבנן דהלל קי"ל והוקשה להם אליבא דהילכתא למה אסור הלויני לכך כתבו דקי"ל כרבה ואסור משום שמא יכתוב ודוק: בגמ' אר"י מקדיש אדם וכו' ופירש"י ואע"ג דתנן וכו' והוא תמוה שזה קושיות הגמ' ותירוצו בסמוך ומאי בעי רש"י בזה כאן ואם בא לפרש מאי השמיענו ר"י מה"ת לא יקדיש אלא דזה בא ללמד וא"כ ע"כ כבר ידע מזה ומאי מקשה בסמוך ולכאורה הייתי מפרש דרש"י בא ג"כ לתרץ אמאי מקשה מעיקרא נימא מסייע לי' ואח"כ ומי אמר ר"י הכי מעיקרא הו"ל לאקשוי סתירה וגם שני הקושיות סותרין זא"ז דכיון שהוא עליו קושיא ליכא סיוע כמו דאמרינן בעלמא אדמותבת לי' מרישא וכו' וכן מאי מקשה נימא מסייע ליה וסוגיא הוא בכ"מ מאי אשמועינן כיון דהוא הא איכא משנה להיפך כמו שמקשה ומי א"ר יוחנן וכדי לתרץ כל אלה כתב רש"י דודאי

ר"י בא להשמיענו אע"ג וכו' עד קדושתן דוחה ר"ל אע"ג דהוי איסור שבות פסח דוחה אותו ואהא שפיר מקשה נימא מסייע לי' דממשנה אחרת דאין מקדישין אין ראי' לאסור דפסח דוחה כמו שתני הכא וא"כ מאי קמ"ל ר"י מתניתין היא ומשני הב"ע בממנה וכו' א"כ שפיר מקשה אח"כ א"כ איך אמר ר"י שמותר להקדיש הא תנן אין מקדישין דא"ל דפסח דוחה אותו הא קי"ל דכל מקום שאתה יכול לקיים שניהם אין אחד דוחה את חבירו והכא הרי יכול למנות עם אחרים ומשני כאן בחובות הקבוע וכו' ר"ל לאו משום דחי' אתינא עלה אלא שמעיקרא לא גזרו אין מקדישין אלא בחובות שאין קבוע לה זמן אבל בקבוע זמן לא גזרו תחילה ודוק אלא שיש לפקפק דהאיך ס"ד דמחמת דחי' מותר להקדיש הא קי"ל כר"ע דאפי' הזאה דהיא ג"כ שבות וכן הרכבה והבאתו אין דוחה כיון שיכול לעשותו מאתמול אמנם י"ל שההקדש הוא בגופו הוי כמו הקרבתו גם אין מדמין שבותים להדדי כמ"ש הפוסקים וגם הא פריך ליה שפיר בלא"ה: אמנם יותר נראה נ כל אלה הקושיות ורש"י בדרך היותר קרוב והוא דקי"ל בכל דוכתא אם יש שתי סתמות המנגדין זה לזה ור"י פוסק כאחד שפיר דמי כדאמרינן בעלמא ר"י סתמא אחרינא כו' אכן אם נוכל לתרץ דלא פליגי השני סתמות ודאי יש לתרצם דלא פליגי וא"כ הכא דפריך נימא מסייע לי' ר"ל ומאי אשמועינן ר"י קשה לרש"י הלא יש סתמא אחרינא להפך וקמ"ל ר"י לפסוק כסתמא דהכא לכך כתב דודאי ידע דיש לתרצם דלא פליגי דשם מיירי בהנך שאין דוחין שבת אע"ג דקתני סתם אין מקדישין יש לתרצם שלא יפלגו וא"כ ממילא ידענא דהלכה כסתמא דהכא ומאי קמ"ל ולהכא נמי לא פריך אר"י מהתם דידע מזה שיש לתרצם וגם בלא"ה אפי' אי פליגי לק"מ כמ"ש אבל לבתר דמשני די"ל דהכא מיירי בממנה אחרים וקמ"ל ר"י דאפי' להקדיש מותר שפיר מקשה משם דכלן דקתני סתמא אין מקדישין ולא מפליג ומהכא לק"מ די"ל בממנה אחרים מה"ת לחלק שם הל"ל כסתם דהתם דאין מקדישין ומשני דאף בלא מתני' דהכא קים ליה לרב יוחנן דשם לא מיירי אלא בחובות שאין קבוע זמן ודוק: בתוס' בד"ה דאיגלאי מילתא דחול הוי ורב יוסף לא מיירי וכו' הוקשה להם דהא ע"כ בר"ה יום ראשון חיוב לנהוג קודש מדאורייתא שמא יבאו עדים היום וא"כ שפיר יש לחוש שמא יכתוב ויש לומר שלא ניתנה לתבוע ג"ב מהך טעמא וגם לחד מ"ד הוי קדושה אחת והיום ולמחר קודש לכך כתבו דר"י לא מיירי אלא בודאי י"ט ומדאורייתא אבל בספק הוי כעין ספק ספיקא לא תקנו וגם אם היום ולמחר קודש הוי מדרבנן לא תקנו וק"ל: דף קמט ע"א בגמ' רב ביבי אמר שמא ימחוק אע"ג דמוחק אינו חייב אלא ע"מ לכתוב והכא ל"ל שימחוק ע"מ לכתוב אחר במקומו דא"כ תיפוק לי' משום כתיבה וגם רש"י לא פי' כן ע"ש אמנם לק"מ שאף שאינו חייב איסור מדרבנן מיהא איכא והוי כמו שמא יקרא ואל תתמה שהוא גזירה לגזירה שהרבה פעמים גזרו גזלג"ז וביותר בשבת משכחת אפי' שלש גזלג"ז ודוק: אפס קשיא לי טובא היא גופא אמאי לא אמר שמא יכתוב שהוא נמי שכיח להפך שיראה שיש לו פרפרת יותר ויכתוב עוד והוא גזירה אטו דאורייתא ויש ליישב בדוחק: ברש"י שמא יקרא בשטרי הדיוטות של מקח וממכר וכו' ועיין בתוס' שכ' ולעיל פ' כ"כ כ' אגרות השלוחות למצוא חפץ וכו' לכאורה משמע שדברי רש"י סותרין זא"ז ובאמת אין כאן סתירה כלל דודאי עיקר איסור הוא רק בשטרי מו"מ משום ממצוא חפצין או שמא יכתוב אלא משום זה אסרו ודאי גם בשאר אגרות גזירה שטרי מו"מ

כמו שאסרו הכא כתב אורחים לקרות משום זה וכן לקמן גבי כתב המהלך תחת דיוק נאות לכך לעיל כתב רש"י שפיר דמש"ה תקנו שלא יקרא בכתובים כדי שמתוך זה יקיים גזירת חכמים ולא יקרא בשטרי הדיוטות היינו אפי' אגרת שגם בהו גזרו אבל הכא כתב אורחים היינו כמו אגרת שאינו מו"מ רק גזרו בזה כמו בשאר אגרות שמא יקרא בשטרי הדיוטות היינו מו"מ דל"ל אגרת דהא זה הכתב כמו אגרות ולא שמא יקרא אלא בשטרי מו"מ והיינו טעמא נמי דאגרות משום גזירה זו ונ"ל שגם כוונת התוס' לא להקשות על רש"י שהרי לא כתבו בלשון קושיא ודוק: ברש"י בד"ה אסור לקרותו בשבת גבי כתב שתחת הדיוק נאות שמא יקרא בשטרי הדיוטות והוא תמוה שהרי רש"י פ' לעיל דאליבא דכ"ע גודא בשטרא לא מיחלף וצ"ע והר"ן הרגיש בזה וכתב טעמא שמא ימחוק והוא ג"כ דחוק מה לו למחוק כאן אמנם הרמב"ם כתב טעם אחר שאין להתעסק בשבת וי"ט אלא בדבר שהוא מצוה וקדושה או צורך י"ט אע"ג דאמר לקמן חשבונות של מה בכך שרי י"ל לקרות בכתב אסור והוא דחוק ג"כ אמנם ע"פ זה נ"ל לתרץ גם דברי רש"י ויהא טעם הרמב"ם ורש"י אחד והוא דהא דהתירו לעיל לקרות מכתב שע"ג הכותל משום דגודא בשטרא לא מיחלף היינו בדבר שהוא צורך שבת וצורך מצוה בהזמנת אורחים וה"ה כיוצא בו אבל בדבר הרשות ואינו צורך שבת אף בזה גזרו משום שטרי הדיוטות תדע שהרי אף בכתבי הקודש תקנו שלא לקרות משום לתא דשטרי הדיוטות דשם נראה ודאי ספר בשטרא לא מיחלף יותר אלא כל שאינו צורך כי גם שם יכול לילך לביה"מ או ללמוד בע"פ גזרו בו משום שטרי הדיוטות והן הן דברי הרמב"ם ודוק: בתוס' בד"ה לעולם דכתוב אכותל ומידלי וכו' עד וברייתא קמייטא מתוקמא שפיר דכתב אכותל ומידלי וכו' עיין מהרש"א שקושיתו חמורה דהא לרב ביבי לא מתוקמא כן דא"כ לאסור שמא ימחוק רק לאביי וא"כ למה כתבו לפי הרב פור"ת וצריך לאוקמא ברייתא דחייק מיחק הא ג"כ לרב ביבי י"ל ג"כ בכתב מיכתב דאית ליה גודא בשטרא לא מיחלף רק לאביי א"כ למה כתבו כאן מתוקמא שפיר בכתב מיכתב ולקמן כ' דצריך לאוקמא בחייק מיחק הלא היינו הך אלא שהרב פור"ת החליף שיטתו ובאמת הוא תימה גדולה והניח בצ"ע וכ' דיש ליישב בדוחק ולענ"ד נראה ליישבו בשתי פנים לפי פשוטו נ"ל דלפירש"י י"ל לרב ביבי ג"כ ברייתא מיירי בכתב מיכתב ואתיא כר' אחא דהא לכולהו פירושי ברייתא כרב אחא וכן מורה פשטי' דמחלק בין כותל לאינך כמוהו לאפוקי ת"ק דרב אחא דלא מחלק אלא שאביי פוסק כרב אחא הואיל וסתם ברייתא כוותי' ורב ביבי פוסק כת"ק אע"ג דסתם ברייתא כוותי' כיון דרבה סבר כת"ק וכ"מ פשט המשנה לעיל אין קורין לאור הנר דלא קתני אצל הנר רק לאור וכ"פ כל הפוסקים ומכ"ש לפי מה שנ"ל שלפי פירש"י ותוס' העיקר גם כאן כפי הגירסא שלפנינו שם רבא ולא רבה כן יש לגרוס כאן רבא דאין סברא כלל שאביי יפלוג על רבה רבי' רק על רבא שהוא בר פלוגתי' וא"כ ודאי לק"מ על רב ביבי דפסק כרבא שכן בכל הש"ס הילכתא כוותי' לגבי דאביי בר מייע"ל קג"ם אבל לפי הרב פור"ת דפליגי בגודא בשטרא מיחלף א"ל לאביי דאית לי' גודא בשטרא מיחלף דברייתא אתיא כרב אחא ואיהו סובר כת"ק דכיון דסתם ברייתא סתמא כרב אחא למה לא יפסוק כוותה ודוק: אמנם אם נעמיק קצת א"צ לכלל זה דודאי הלכה כסתם ברייתא וכ"מ לעיל דפריך מינה אמנם עיקר דין חדש היוצא מהברייתא הוא דגודא בשטרא לא מיחלף דזה ודאי

מוכח לכל הפירושים ואוקימתת משא"כ דלא כרבה אינו מוכח אמנם יש חילוק בדין זה דגודא בשטרא לפירש"י אף בכתב על הכותל לא מיחלף דכ"ע אית להו כן אף אם נאמר דרב ביבי מוקי לה בחייק מיחק משום דרבה ג"כ ס"ל דאפי' בכתב על הכותל לא מיחלף א"כ עיקר דין דברייתא דגודא לא מיחלף הוא אף על הכותל בכתב אבל לפי הרב פור"ת צ"ל דין חדש דאף בגודא בשטרא יש חילוק לאביי דדוקא בחייק אית ליה להברייתא לא מיחלף אבל בכתב מיחלף דאל"כ איך פוסק שלא כהברייתא אל ע"כ שיש חילוק חדש בזה הדין דגודא בשטרא מה שלא נאמר בגמ' וכתבו כן לתרץ דבריהם שכ' לתרץ אמאי לא אמר כ"ע אית לי' דרבה ולתרץ גם דברי רבה יותר וכ' דבחייתק מיחק ודאי לא מיחלף לכ"ע וא"ת מה"ת להמציא חילוק חדש זה לענין גודא בשטרא דגמ' לא אמרו אלא לענין שמא ימחוק אבל לא לענין זה דלענין מחיקה א"ש דבחייתק לא שייך שמא ימחוק משא"כ לענין מיחלף בשטרא וכתבו ע"ז בשלילות לשונם דהא ע"כ אביי צריך לחלק כן להך פירושא דאל"כ האיך מפרש הברייתא ודוק היטב כי נ"ל נכון ואמיתי בלשון התוס' מעיקרא וסוף שמשמע שעיקר פירושם קאי על דינא דגודא בשטרא היוצא מברייתא: בתוס' בד"ה בני חבורה המקפידים וכו' עד וקשה לפי' זה וכו' עד דלמקפידין אסור שאלה לפי מה שפי' להכי נראה לפרש וכו' עד סוף להכי לא משני וכו' עד משום דסתמא דמתניתין איירי במקפידים ע"כ ועמ"ש מהרש"א לפרש את דבריהם והוא מוכרח בתוס' אמנם קשה לי טובא דלפ"ז למה דחו פי' הראשון ומפרשים פי' אחר דאיסורם של הכל שוה במקפידין ואין מקפידין ואפ"ה הוצרכו לפרש בע"כ דבדינא דהלל יש חילוק והלל מיירי במקפידין והוצרכו גם לדוחקים לחלק בין שכנים ובין בני חבורה בסתמא ושמקשה מכח סתמא לוקמו הפירוש הראשון ונאמר דאף לשון הלואה לא אסר במשנה אלא במקפידין ושאלה אף בהם מותר אבל באין מקפידין אף הלואה מותר דלא אתי למיכתב וא"כ מקשה שפיר מתניתן דלא כהילל דע"כ איירי במקפידין מדאסר הלואה וא"כ הפי' הראשון יהא יותר מרווח וצ"ע ודוק ויש ליישב: אמנם לולי דבריהם יש לפרש כפי' השני ובדרך יותר פשוט וכן נראה שמפרש רש"י כאן ובב"מ והוא שבני חבורה שאין מקפידין היינו מוותרין לגמרי אף שאחד יש לו יותר מחבירו או אחד יש לו פחות מהראוי הן מוותרין ואין מלווין כלל א' מחבירו כי פעם יש לזה יותר או פחות ופעם לזה לכך אין באין לשום איסור מכל הנ"ל וכן לידי איסור ריבית כהלל שהוא לא אמר אלא לא תלוה אשה וכו' משא"כ כשאין מלוה ופורע כלל לאפוקי מקפידין דמה שיש לו יותר מלוה לזה שיש לו פחות ומדקדק להתפרע כמות שלוה וכ"כ רש"י לשון מוותרין וכן בב"מ משמע יותר כן ע"ש ודוק: דף קמט ע"ב בתוס' בא"ד ומה שדברו כאן על המקפידין וכו' עיין מהרש"א מה שדחק א"ע להמשך דבריהם כאן ועכ"ז נשאר לו מקום עיון ליישב לשון התוס' שכתבו אבל שכנינים מותרים מאי לשון מותרים ע"ש ואני בעניי איני רואה כאן שום פיקפוק שלשון והמשך התוס' המה דברים אחדים שכתבו שמתניתין איירי ודאי במקפידים וזה עיקר תירוץ משום דסתם שכנים מקפידין וע"ז סובב בנין שלהם וכתבו שלילות קושיא ע"ז שלא תאמר איך אפשר זה האמר שמואל ב"ח המקפידין עוברין אלמא דעבדי איסורא אם מקפידין ואטו סתם בני אדם עבדי איסורא וגם מלשון המקפידין משמע דסתם ב"ח אין עושין כן ע"ז כתבו ומה שדברו כאן על המקפידין ר"ל דעבדי איסורא לא אמרו אלא בבני חבורה אבל שכנים אף

שמקפידין מותרין לישאל זה מזה אף בהקפדה ואין לגזור שמא יבואו לידי אסורין אלו כיון שאין רגילין ולהכי מוקמינן סתם משנה במקפידין ופריך שפיר לעיל מהלל ודוק: דף קנ ע"א בגמ' מ"ש הוא מ"ש חבירו עיין בתוס' שקושיתם חמורה ולענ"ד נראה שאף לפי פשוטו לק"מ שאפי' אם מיירי לשכור למחר נמי מקשה שפיר מה לי וכו' שהרי אף אם הוא שוכר פועלים אינם עושים מלאכה היום רק כיון שע"י אמירתו היום להם יעשו מלאכה למחר הוא עושה חפציו וא"כ אף אם אומר לחבירו לשכור לו למחר נמי ע"י אמירתו היום לחבירו הפועלים עושין מלאכה למחר והוא עושה חפציו מה לי אם הוא בעצמו מדבר עמם לעשות למחר מה לי אם ע"י חבירו מדבר עמם ס"ס עושה חפציו בשבת ודוק: או נ"ל לפרש כיון דקי"ל אמירה לנכרי לעשות היום אע"ג שג"כ עושה בהיתר שנכרי אינו מצוה על שבת אדרבא מצווה שלא לשבות כדאמרינן גוי ששבת חייב מיתה אפ"ה הוי איסור לישראל לומר לו אלא שקיל מהוא עצמו מכ"ש אם אומר לישראל לעשות מלאכה למחר שודאי אסור ויותר חמור מאמירה לנכרי כיון שחבירו ג"כ מצווה כמותו ואסור לו טפי יש לאסור לומר לו על מחר והוי כמו עושה בעצמו ולכך מקשה שפיר ופי' זה יש לכוין בדברי רש"י בגמ' ע"ש שכ' ה"ה לא יאמר לחבירו וכו' ובזה מתפרש דברי רש"י שכ' במשנה שעובר על לפני עור ובגמ' כתב דברים אחרים שבמשנה מפרש להקשות אם נאמר שאומר לחבירו היום כפשוטו ובגמ' בא לפרש שלא תקשה דילמא מיירי לשכור למחר לכך מפרש שאפ"ה מקשה שפיר כמ"ש ודוק: ברש"י בד"ה אבל מחשיך הוא לשמור וכו' עד אם הי' בתחומו לפי פשוטו משמע שכיון שאם הי' הפרדס בתחומו הי' מותר לשמור לכך מותר להחשיך ז"א דמאי זה סברא כיון שעכשיו הוא חוץ לתחום וא"א לבוא שם בשבת וא"א בשום אופן למה יהא שרי להחשיך תדע דא"כ למה לא אמר שמואל שאם הי' הכרך פלוני תוך התחום הי' הולך וגם לפ"ז בטלת כל איסור החשכה דנימא אף בפירות דאם הי' תוך המחיצות שבביתו הי' מותר וכן אף לפי תירץ הגמ' שפירות מחוברין נימא אם היו תלושים הי' מביא אלא ודאי לפי פשוטו ע"כ מתפרש שאם הי' בתחומו ר"ל שאם הי' עד שם תחומו כגון שהיו עד שם בורגנין הי' רשאי לילך ולשמור וא"ת א"כ מאי מקשה בגמ' משמואל ליקשי ממתניתין דהא מוכח כן באמת מקשין תוס' לקמן בגמ' זה ומתציין ע"ש ועיין מה שנכתב בביאור תירוצם אי"ה ואדרבא מתוספת שם מבואר להדיא שזה טעמא דמתניתין דשרי להחשיך כדי לשמור משום דאם יש בורגנין כשמואל ובודאי היו התוס' מפרשין כן ברש"י כאן שהרי התוס' שם עיקר בנינם מפ' הקונטרס להקשות ולתרץ כנ"ל לפי פשוטו וק"ל: אמנם אינו מדוקדק בלשונו וגם לא הי' רש"י סותם כ"כ שיהא עיקר חסר שאם הי' בורגנין כמו שאומר שמואל וגם הוי לי' לפרש כדאמר בגמ' כיון שאינו פשוט מסברא והי' נ"ל לפרש בדרך יותר נאות כמ"ש לקמן בדף שאח"ז וה"ק אבא שאול מי לא מודית דמותר לומר וכו' ע"ש בפירש"י דמש"ה מותר להחשיך כיון שמותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך ולזה כיוון רש"י שאם הי' בתחומו ר"ל שאם הי' הוא בתחום עם הפרדס הי' רשאי לשמור וא"כ ודאי רשאי לומר לחבירו שמור וכו' דדבר שמותר הוא לעשות רשאי לומר לחבירו וזה טעמא דשמואל ולכך כתב רש"י לקמן בגמ' שזה פשיטא הא דשמואל היינו מטעם זה והוא מוכרח בגמ' ע"ש ולכך רשאי גם להחשיך ופי' זה מוכרח בגמ' שם ולכך לא כתב רש"י מפרש בגמ' כיון דבגמ' משהו זה לפשיטא

ואינו אומר לפרש הטעם דהחשכה כיון שהוא פשיטא רק בא לפרש דברי אבא שאול ע"ש ודוק כי הוא מוכרח שם שהוא פשוט מאד זה הטעם דאל"ה עדיין קשה שם דתלי תניא בדלא תניא דמילתא דשמואל הוי ודאי לא תניא בין התנאים ולכך פי' רש"י שם שהוא פשיטא עיין שם ודוק: אמנם אף שזה הפירוש הוא יותר נאות עדיין אינו מדוקדק בלשון רש"י והעיקר חסר מן הספר וגם בגמ' שם משמע שאבא שאול המציא זה דאמירה אבל לחכמים לא הוי טעמא משום זה וגם הרע"ב פירש דחכמים פליגי על הך דמחשיכין לפקח על עסקי כלה וס"ל אע"ג דשרי לומר אסור להחשיך ולא מצאתי מי שחולק בהדיא על פירושו וגם ברש"י משמע קצת כפירושו שכתב בגמ' וסיפא דמתניתין אבא שאול משמע אבל רבנן לא שרי החשכה ואפ"ה שרי גבי שמירה החשכה אלמא טעמא לאו משום הכי הוא וא"כ אנו צריכין טעם על המשנה ופי' לדברי רש"י חוץ מדינים האלו הנאמרים בגמ' ובלא"ה משמע כן בגמ' שדינים אלו לא נאמרו לפרש המשנה משמע שהמשנה מתפרשת בלא זה ומאי הוא: לכך נ"ל ברור שרש"י מפרש המשנה בעצמו בטעם הגון זולת כל זה ובזה מתרץ רש"י גם קושית התו' שלקמן בגמ' בד"ה אבל מחשיך וכו' ע"ש וכן מתורץ מאין הוציא שמואל דין זה הואיל אם יש בורגנין הולך רשאי גם אתה לומר ולהחשיך והוא דדברי רש"י מ"ש שאם הי' בתחומו הי' רשאי לשמור גם עתה מחשיך נ"ל לפרש ע"פ פשוטו בטוב טעם והוא שהנה מוכח ממתניתין שאם מחשיך לילך חוץ לתחום שלא לעשות שום מלאכה רק לראות שם או לדבר עם איש ודאי מותר וזה מוכח מדתני לא ישכור פועלים ואין מחשיכין לש"פ משמע ודאי משום שהוא דבר האסור לעשות בשבת לכך אסור להחשיך לילך חוץ לתחום לעשותו למחר א"כ משמע בהדיא שאם מחשיך לילך חוץ לתחום שלא לעשות שם כלום שרי אף שההליכה חוץ לתחום הוא דבר האסור בשבת אפ"ה שרי להחשיך על ההליכה וזה שכתב רש"י שמש"ה רשאי להחשיך לשמור שהשמירה אינו מלאכה האסור בשבת מצד עצמו שהרי אם הי' פרדס בתחומו רשאי לשמור רק זה השמירה אסור לו בשבת מצד שהוא חוץ לתחום א"כ עיקר אסורו הוא ההליכה חוץ לתחום וע"ז מותר לחשוך וכן משמע בר"ן שכ' הטעם שהשמירה מותרת בשבת כיון למ"ש: אמנם זה גופא צריך טעם למה על שאר דבר האסור בשבת אין מחשיכין ועל הליכת חוץ לתחום מותר להחשיך וא"ל משום דתחומין דרבנן הא שכירות פועלים גמי דרבנן דממצוא חפציה הוא דברי קבלה ולא דאורייתא וע"ז אמר שמואל הטעם שאם יש בורגנין לכך מותר בתחומין האמירה והחשכה וע"ז מקשה שפיר מהבאת פירות אף שהוא דאורייתא כיון שלשמואל לא תלי טעמא בהכי אלא שאם יש בורגנין הכי נמי אם יש מחיצות אבל בלא שמואל לק"מ מתניתין מה שהקשו תוס' מלשמור דשם הטעם שאינו דבר האסור ומתחומין גופא שמוכח גם מרישא י"ל הטעם שהוא מדרבנן וש"פ הוי דברי קבלה כד"ת דמי כמ"ש התוס' אבל שמואל לא נ"ל לחלק בהכי ומפרש טעם שלו שאם יש בורגנין מקשה שפיר ודוק ועמ"ש בע"ב טעם אחר ופי' לרש"י: בתוס' בד"ה מה לי הוא ומה לי חבירו וכו' עד מאי אריא חבירו אפי' הוא וכו' ור"ל והכי מקשה מ"ש הוא ומ"ש חבירו דבאמת אפי' הוא אסור לומר אשכור פועלים למחר וא"כ ליתני בדידי' דהוי רבותא טפי ובאמת אפי' הוא אסור כדמוכח משמואל דאע"ג דשם אמר ג"כ לחבירו כיון דלא אמר לחבירו לעשות הוי רק אמירה דידיה אע"ג דבאמת לשמואל שרי לומר לחבירו לכרך פלוני וכו' ולך

עמי כמ"ש הר"ן והוא מוכרח בגמ' עכ"פ אף באינו אומר לך עמי כפשטי' נמי דשמואל לא שרי אלא מטעם דאם יש בורגנין הא לא"ה אסור אפי' לומר בעצמו כמ"ש הפוסקים מהא דשמואל וברי"ף הוא הגי' רק אומר אדם לכרך פלוני וכו' וטעמא שאסור דיבור לחוד כמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשניות דכתיב ודבר דבר משמע אפי' דיבורי חפציו אסור: אמנם לפ"ז יש להקשות מנ"ל דהירהור מותר מדבר דבר הא בעינן ודבר דבר לאסור דיבור בלא עשיות חפציו וא"ל דקרא אתי רק להתיר הירהור וממילא מוכח דדיבור לחוד אסור דהא בהירהור אינו פועל כלום משמע דדיבור כה"ג אסור ז"א דהא משכחת דאף בהירהור הפועל שרי כגון הנראה שתעמוד עמי לערב וכיוצא בו וצ"ל דתרווייהו שמעת מינ' מדכתיב תרתי ודבר דבר או על הירהור א"צ יתור לימוד כיון דלא אסרה תורה ממילא הירהור מותר שלא אסרה ודוק: בתוס' בד"ה ורבי יהושע בן קרחה היא וכו' עד לכך נראה לר"ת וכו' עד וקרחה הוא שם אדם והא דאמר לי' הצדוקי מהכא לקרחינאה צ"ל שבאמת הי' הוא קרח כמ"ש רש"י שם אבל לא מש"ה הי' נקרא בן קרחה אמנם מדברי רש"י שם נראה שעל זה הי' נקרא בן קרחה על שהי' הוא קרח ורש"י אזיל לשיטתי' שכתב ג"כ במנחות דף ל"ו על ר' יוסי החורם שהי' חוטמו שקוע והוא מום הכתוב בתורה ואפ"ה אין זה כינוי שם גנאי כיון שהוא גלוי מכ"ש כאן בקרחה רק שלא הי' בן ר"ע רק הוא עצמו הי' קרח ואין לתמוה על לשון בן קרחה שכמה פעמים מצינו ל' בן על עצמו שהוא בן הכי שכ"כ רש"י לקמן גבי צדוקי על קרחתו והוא א"ש טפי ולא קשה כל ק' התוס' אכן התוס' פליגי גם שם אמנם אין תפיסה על רש"י וק"ל: בתוס' בד"ה אומר אדם לחבירו הנראה וכו' עד אבל לנכרי אסור וכו' ר"ל שהנכרי לא יבוא אצלו לערב אלא יעשה המלאכה ע"י אמירה זו דמתניתן ודאי מיירי שהי' שכר פועלים ידועים באותו מקום דאל"ה תיפוק לי' שאסור להזכיר סכום מקחו אבל ישראל אסור לעשות המלאכה ע"י אמירת שבת דא"כ יגרום איסור לבעה"ב ואפשר אף לעצמו שיהא נקרא שבעה"ב שכר פועלים בשבת וכמו שמצינו באותו חסיד שנמלך ולא גזרה ובוזה תיקון האיסור אלא שהחמיר אף בהירהור לחוד שמותר אבל אם שכר פועלים ודאי אסור לעשות ע"פ אותו שכירה כנ"ל ומוכח גם מתוס' דהכא ולכך ישראל ודאי יבוא לערב אבל נכרי לא יבוא ולכך מסיימי תו' ל"ש ישראל שהוא למותר אלא שאתי לאשמועינן שאפי' ישראל אם רוצה א"צ לבוא לערב רק לעשות מלאכה ע"י אותו אמירה כיון שהוא רק הירהור ומותר משמע ודאי אבל בשכר ממש אסור לעשות מלאכה ע"י שכירה זו וכמ"ש ודוק: בתוס' בד"ה ודיבור מי אסור פי' מן התורה ר"ל דברי קבלה כד"ח דמי ובאו לפרש ולתרץ שקשה לפי פשוטו מאי מקשה ממשנה ורב יוחנן הא מהנהו אמוראי גופייהו מוכח דדיבור רשות אסור שלא התירו אלא של מצוה ואם בעי להקשות מ"ש רשות מן מצוה ליקשי בלא"ה אהנך גופייהו וע"ז פירשו דאהנך גופייהו לק"מ די"ל שהוא גזירת חכמים ואמצוה לא גזרו אבל לבתר שר"י מפרש שהוא מקרא וקרא לא מפליג בין רשות למצוה א"כ אף מצוה יהא אסור ומשני שפיר דקרא גופא מפליג וק"ל: בתוס' בד"ה ואמר ר"א פוסקין צדקה וכו' עד אלא להשיא יתום ויתומה לפי פשוטו ר"ל שהוא מצוה טפי וכן צ"ל אר"א גופא דאל"כ מאי אתי לאשמועינן והוא דוחק מה"ת לחלק לענין שבת בין מצוה למצוה בפרט למסקנא דקרא לא אסור אלא חפציה ולא חפצי למה לו לר"א לאשמועינן מה"ת לחלק אמנם ניחא לי' ע"פ מ"ש הר"ן

שתמה אמאי שרי לפסוק צדקה הא אין מעריכין בשבת ע"ש שהשאייר בקושיא לכך ה"א דוקא ליתום ויתומה שרי דהוא פוסק ליתן לאיש פרטי אינו דומה לערכין דהוי מרשות הדיוט להקדש אף לחרמי כהנים סתם הוי כהקדש אבל לאיש פרטי הוי מהדיוט להדיוט אלא לפסוק צדקה לסתם עניים ליתן לגזבר שפיר תמה הר"ן ולכך הוצרך ר"א להשמיענו דשרי וזה נ"ל כוונת התוס': ועפ"ז נ"ל לתרץ גם תמיהת הר"ן דאפשר גם ר"א מיירי שפוסק לעניי' פרטי' שלא ליתן לגזבר ואפשר אף לעניי' אותה העיר סתם נמי שרו מה"ט שכתבתי וק"ל ע"ב בגמ' אמר ליה רבי אבא לר' אשי במערבא וכו' נ"ל ברור לפירש"י דר' אבא אתי לאפלוגי על ר' נתן בר' אמי דאין צריך לאוקמא בין הגיתות וק"ל: ברש"י בד"ה ועבדינן צורכין ואח"כ מבדיל על הכוס וכו' עד וכ"ש דאי אבדיל בתפלה נ"ל שמזה יצא לרש"י שצריך להבדיל על הכוס אח"כ כיון דזה גרע טפי מהבדיל בתפלה כיון שהוא בלא שם ובלא ברכה ואמרינן המבדיל בתפלה צריך וכו' מכ"ש זה וא"ל היא גופא מנ"ל דילמא המבדיל דקאמר היינו בשם וברכה דהא אמרינן בברכות שתקנו על הכוס וגם בפסחים אמימר בת טוות ושאר דוכתי ולהבדיל ב' פעמים בברכה ושם ודאי א"א ובאמת דעת הרי"ף שכתב שהוא בשם לא ידעתי לפרשו אם לא שתאמר שמפרש שהוא על הכוס וקמ"ל אע"ג דלא אמר בין חשך לאור ואינך ובאמת לפירושו ל פליג על ר' נתן בר אמי אבל לפ"ז לא שייך לכאן וגם לא שייך הלשון ועבדינן צורכין וגם מסלתין סילותי כיון ששוב לא יעשה עוד ברכת הבדלה מה"ת לא יעשה מלאכה עד אימתי ימתין במלאכה אבל לרש"י ניחא הכל ולכך גם הרמב"ם תלמידו פסק כרש"י מדכתב סתמא כלשון הגמ' משמע ולא יותר ודוק והכי קי"ל: בתוס' בד"ה אין מחשכין וכו' עד כדאמרינן בגמ' דמגילה ה' מאות מעלות עשן וכו' אינו בגמרות שלפנינו לא הדפסוהו וישנו בע"י: בתוס' בד"ה אבל מחשיך הוא לשמור מתוך פירוש הקונטרס משמע וכו' ר"ל דאל"ה לא הוי קשה קושייתם דהיינו מפרשים שמחשיך בתוך התחום לשמור שם וא"כ לא עביד מידי דהא אף בשבת שרי לשמור וקמ"ל אע"ג שהולך עד קרוב לתחום ואמרינן לא יטייל אדם וכו' וכמ"ש התוס' לעיל בסמוך אבל לבתר שכ' שמשמע מתוך פי' הקונטרס שמייירי לשמור חוץ לתחום למחר והסכימו עמו שמשמע כן מהמשנה והוא דומיא דרישא דתני בה על התחום כמ"ש התוס' בסמוך לעיל וגם אי בתוך תחום אפי' להביא פירות מותר אלא ודאי דלשמור חוץ לתחום הוא דשרי להחשיך והוקשה לתוס' מ"ש הליכת חוץ לתחום מש"פ שהוא נמי דרבנן והיו מפרשים ע"כ משום דשמואל שאם יש שם בורגנין הולך וא"כ הקשו קושיתם בתוקף דבלא שמואל מוכח כן מהמשנה ודוק: בא"ד מדקתני בסיפא כלל אמר אבא שאול וכו' עד מדשרי להחשיך שרי לומר חוץ לתחום וכו' עיין במהרש"א שקושיתו חמורה ול"ל לתוס' כל אריכות והוכחת האלו מן אבא שאול ומן היתר אמירה הוי להו להקשות רישא אסיפא מדין החשכה גופא ותירוצו דחוק ורחוק מאד בדברי התוס' שהרי הביאו תוס' את אבא שאול והאריכו להוכיח היתר אמירה משמע שעיקר קושיתם מאמירה וזה הקושיא שהקשו על הגמ' יוקשה עליהם יותר ויותר שהאריכו הרבה ללא צורך אין זה אלא תמה: אמנם נלע"ד ברור שת"ל עמדתי על פשט דברי התוס' לאמיתן אחר שנקדים למה מיאנו התוס' בפשט דברי רש"י שכתבו במשנה טעם להיתר החשכת שמירה בלא דשמואל וכ"כ הר"ן ששמירה הוא דבר המותר בשבת וגם החשכה לילך חוץ לתחום לבד אין בו

איסור כיון שהוא דרבנן ובש"פ הוי דברי קבלה והתוס' בעצמו קראו לעיל דאורייתא בד"ה ודיבור מי אסור בעמוד הקודם ועמ"ש במשנה ויותר תימה גדולה אם תאמר שמיאנו בזה החילוקים וסוברין כי לולא דשמואל אף לילך חוץ לתחום אסור להחשיך כמ"ש לקמן בסמוך שלולי דשמואל אסור לומר לכרך פלוני אני הולך למחר וממילא אסור להחשיך א"כ למה להו להקשות מסיפא תקשי להו מרישא גופא מדקתני אין מחשיכין לשכור פועלים משמע אבל שלא לשכור פועלים רק לטיול או לראות איזה דבר שרי אע"פ שמחשיך לילך חוץ לתחום וצ"ל כדשמואל א"כ הבאת פירות נמי וגם יל"ד מנ"ל להתוס' בלא שמואל שאסור לומר לכרך פלוני אני הולך: לכן נלע"ד ברור שודאי בהחשכה לילך חוץ לתחום לבד בלי ש"פ ואינך ס"ל שמותר כמ"ש רש"י ומטעם שכתבתי במשנה ע"ש והוא מוכרח אלא לומר לחבירו או אף בעצמו ס"ד דהתוס' שהוא אסור בוודאי אף בלא דברי שמואל תדע ששמואל אמר מותר לומ' וכו' שאם יש בורגנין וכו' ועדיין לא שמענו שאף בש"פ אסור לומר לחבירו אני אשכור פועלים למחר עד דה"א אף בכרך פלוני אסור שהוצרך להשמיענו היתר ואם נאמר שזה מוכח מאבא שאול מדאסור להחשיך לשכור פועלים ע"כ אף אמירה אסור א"כ היתר אמירת הליכה נמי תיפוק לי' מאבא שאול ואם בא שמואל לומר טעם לבד על ההיתר הל"ל מ"ט דמתניתן לכן יצא להם סברא בקושייתם שזה סברא חיצונה אף בלא שמואל לאסור לומר אף לכרך פלוני אני הולך למחר עד שהוצרך שמואל לומר היתר משום בורגנין אף שהחשכה לילך חוץ לתחום מוכח מהמשנה שהוא מותר אמירה חמור יותר כיון שאומר לעשות למחר דבר האסור בשבת הוי לי' ממצוא חפצין ודבר דבר שעיקר איסור הוא הדיבור בכל מיני חפציו האסור אף בתחומין: ועוד טעם נראה שס"ל יותר פשוט לחלק בין החשכה לילך חוץ לתחום ובין האמירה די"ל דהמשנה מיירי שהוא מחשיך לילך למקום שהוא רחוק ממנו פחות מד' אלפים אמה א"כ כשהולך להחשיך בשבת פחות מב' אלפים אמה נשאר לו על מחר ג"כ פחות מב' אלפים אמה א"כ הוא מחשיך לעשות דבר המותר בשאר שבתות ולא מיקרי ממצוא חפצין וזה הטעם יש לומר ג"כ במשנה על רש"י בהיתר דלשמור שאם הי' בתחומו הי' מותר לשמור ועכשיו כיון שהולך לקצה התחום הפרדס הוי למחר הפרדס בתחומו א"כ הוא מחשיך לעשות למחר דבר המותר וזה הפירוש נראה יותר ממ"ש במשנה: אבל לומר במקומו לכרך פלוני אני הולך שהוא חוץ לתחום א"כ אומר לעשות דבר האסור והתו' ס"ד בקושייתם דאמירה בכל דבר פשיטא לי' לאיסור אף לולא דברי שמואל וכן משמע דהא שמואל היתר קמ"ל ולא איסור וכן משמע ממה שכתב לעיל בריש שמעתין על ק' הגמ' לעיל מ"ש הוא מ"ש חבירו שאמירה פשיטא להגמ' לאסור אף שהביאו דשמואל היינו להוכחה אבל להגמ' פשיטא להו ע"כ בלא"ה דאל"כ האיך מקשה על המשנה פשיטא משמואל וא"כ עיקר קושית התוס' הוא הכא מאמירה שאסור ודאי אף לולא דברי שמואל וא"כ הוצרכי להביא דאבא שאול להאריך בהוכחה מהמשנה שגם אמירה לשמור מותר מכ"ש לומר אני הולך לחוד וקשה מ"ט ע"כ משום שאם יש בורגנין הולך וכשמואל אבל מהחשכה לשמור או לילך לק"מ מהנך טעמי שכתבתי ודוק היטב בלשונם ותמצא נכון הדבר וכן ברש"י במשנה אלא שברש"י י"ל גם כפי' הראשון שכתבתי ובאמת מתורץ גם קושית התוס' שמהאי טעמא גם אמירה מותר אף בלא דברי שמואל אמנם בתוס' שהקשו

מאמירה נראה יותר טעם השני שכתבתי שלפ"ז החשכה בלבד מותר אף בר משמואל אבל אמירה ודאי אסור אבל לטעם ראשון הוא דוחק להחמיר באמירה יותר וגם מנ"ל להקשות דילמא גם אמירה בתחומין מותר מטעם זה ולטעם השני א"ש וגם ברש"י מדוקדק יותר טעם השני כמ"ש ועל ק' התוס' ס"ל כתי' התוס' שהרי לא פליגי בזה רש"י ותוס' אדרבא תוס' הם מסייעין לפירש"י ודוק: בא"ד ואיני יודע מאי קשיא וכו' עיין במהרש"א שכתב ולולא דבריהם הייתי אומר דלק"מ וכו' ע"ש עד אבל התוס' אין נראה להם לחלק בזה כנראה מדבריהם לקמן בד"ה לדרך פלוני וכו' ר"ל דשם משמע מפורש מדבריהם דהא דשרי שמואל לומר שמור לי פירות שבתחומך היינו נמי מטעם שאם יש בורגנין דהא כתבו שם דבשבת אפ"ל תוך התחום חמיר טפי מאומר שמור לי למחר חוץ לתחום ע"ש היטב וכן בתוס' לקמן בעמוד שלאח"ז בד"ה לעולם אסיפא כתבו מפורש שזה חמיר טפי מאומר שמור לי חוץ לתחום למחר כיון שכאן עושה בשבת ובאומר לו שמור למחר חוץ לתחום ודאי אין מותר אלא מטעם שאם יש בורגנין הולך ע"ש בתוס' וא"כ אין כאן התחלת תי' אלא שמהרש"א ר"ל שהוא גופא קשיא מנ"ל להתוס' לומר כן כי לולא דבריהם הייתי אומר שזה פשוט היתר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך שכיון שאינו עושה חבירו שום איסור מותר אף בלא בורגנין וכן משמע מפירש"י לקמן בעמוד שלאח"ז שזה פשוט להיתר והוא מוכרח בגמ' לפירש"י ע"ש גבי אבא שאול אהא קאי וכו' וא"כ ממילא מתורץ ק' התוס' זהו תורף ביאור דבריו והוא לכאן דברים נכונים: אמנם כד נעמיק קצת דברי התוס' דבריהם מוכרחים וברורים מאד ואני תמה על המהרש"א שכ' לולא דבריהם הייתי אומר משמע ודאי שמפרש שתו' אין מתרצין כן הלא ע"כ זה הוא עיקר תי' התוס' בתירוצם דאי לאו דשמואל א"ש דה"א וכו' עד ה"מ באמירה לחבירו וכו' וזה אין לו פי' דעדיין אינו מתורץ למה יהא מותר להחשיך לשמור הא ודאי לולא דשמואל אסור לומר לחבירו שמור לי למחר פירות שחוץ לתחום ואינו זכאי באמירתו אלא ודאי שה"א שמש"ה מיקרי זכאי באמירתו שרשאי לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך והתוס' קיצרו בזה כיון שהוא גמ' מפורשת לקמן אבא שאול אהא קאי ע"ש והא שהקשו תוס' וכתבו תירץ ארוך היינו שהתוס' בקושייתם סברו שאף אי לאו דשמואל סברא פשוטה הוא לאסור אף אמירה בינו לבין עצמו אני שוכר פועלים למחר או לדרך פלוני אני הולך למחר ואף שאינו פועל שום חפץ ע"י אמירה זו והיינו משום דכתיב ודבר דבר כמ"ש לעיל דלפי פשוטו זו היא סברא חיצונה שהרי שמואל היתרא קמ"ל ולא איסור משמע ודאי דסברא חיצונה לאסור וא"כ היכי ס"ד בלא דשמואל להתיר לאמר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך הא אפ"ל דיבור בינו לבין עצמו משמירה זו אסור לו מכ"ש לומר לחבירו לעשות אף שמצד חבירו אין איסור הא הוא אסור לומר אשמור פירות אלו למחר והאיך יהא מותר לומר לחבירו לעשות בשבת הא נאסר לו האמירה: ודאי אף א"ת שאין זו סברא מוכרחת ג"כ לא הוי מידי תירץ המהרש"א לפי סברתם זאת בקושיא שהוא אסור לומר אף אם נאמר שמותר לומר לחבירו שמור לי בתחומך אין זה זכאי באמירתו דהא אבא שאול אמר סתם אמירתו משמע ודאי כל אמירתו ויותר מסתבר דקאי על אמירתו בינו לבין עצמו דהא אמר שאני זכאי באמירתו ולא אמר אמירתו לחבירו רק לפי תי' התוס' דאי לאו דשמואל ה"א דלא אסר כלל אמירה לעצמו ע"כ א"ש קאי על אמירתו לחבירו

משא"כ לפי סברת קושייתם: אמנם מי שיש לו לב להבין גם סברא זו מוכרחת דלפי קושייתם ודאי אסור לומר לחבירו שמור בתחומך כנ"ל אי לאו דשמואל אבל לפי סברת תירוצם ודאי אי לאו דשמואל נמי מותר לומר שמור בתחומך וזה עיקר תירוצם אבל לפי האמת דאמר שמואל דינו דקמ"ל איסורא דאמירה בכ"מ אף בינו לעצמו ובהולך מותר משום בורגנין חזרו תוס' ג"כ לסברתם בקושייתם דלומר שמור לי בתחומך ג"כ אין היתר אלא ע"י בורגנין והוא כ"ש משאר אמירות כיון שהוא עושה ע"י אמירה לחבירו בשבת דבר שאסור לו לומר אף בינו לבין עצמו רק משום בורגנין לכך החליטו תו' כן בסמוך ובעמוד שלאח"ז ודוק היטב כי נ"ל ברור ונכון: ורש"י שפ"י בעמוד שלאח"ז שהוא פשוט ההיתר ע"י מה שכתבת בסמוך: דף קנא ע"א בגמ' לעולם אסיפא ואבא שאול אהא קאי וכו' עיין ברש"י שכתבו דכולהו פשיטא להו וכו' ועיין בתוס' שפ"י פ"א אחר מהופך מרש"י וכתב המהרש"א משום דלפירש"י הוי תלי תניא בדלא תניא ומשוה לרש"י טועה וגם לא כתב במאי פליגי ולענ"ד דזה תלי נמי במה שכתבתי לעיל דרש"י בא לפרש דברי הגמ' שאין לו פ"י לפי פשוטו שעיקר קושיתו היה שתלי תניא בדלא תניא כמ"ש רש"י ותי' אהא קאי דאמר ר"י אמר שמואל וכו' וכי משום שאמר שמואל הוי לא"ש תניא שהי' הרבה דורות אחר אבא שאול לכך פירש"י לפי שהי' פשיטא להם זה הסברא להיתר כיון שאין בו שום מעשה האסור בשבת מה"ת לאסור האמירה ולכך הוי כמו תניא שהוא פשוט מאד ודוק: אמנם לפמ"ש לעיל בפ"י התוס' והוא ברור ומוכרח בפירושם דאף זה אינו מותר אלא מחמת שאם יש בורגנין א"כ אינו פשוט כ"כ דאדרבא פשט המשנה אין מורה כן כמו שמקשה לעיל וגם אם זה פשוט להם לייתי הא דלעיל שהוא רבותא טפי שהותר אמירת דבר האסור אלא נ"ל ברור דרש"י ס"ל שזה מותר הוי בלא היתרא דבורגנין דקילא מהאי דלעיל כיון שהוא אמירת דבר המותר לחבירו אע"פ שאסור לו אע"ג שכתבתי דאם נאמר דאסור לעצמו לומר אני אשמור למחר חוץ לתחום א"כ לא ה"ל היתרא דבורגנין כ"ש שאסור לומר לחבירו לעשותו היום אף שהוא בתחום חבירו זה סברת התוס' אבל רש"י לא ס"ל כן: או יותר נראה שרש"י לא ס"ל כלל שאסור לומר בינו לעצמו אשכור פועלים למחר והא דשמואל לעיל מפרש שאומר לחבירו שילך עמו וכן משמע הלשון דאל"ה למה נקט לחבירו וכן באמת הרי"ף דסובר כתוס' שאסור אף בינו לעצמו גורס אומר אדם ולא גרס לחבירו אבל לפי גירסא שלפנינו משמע שאומר לחבירו וא"כ אינו אסור אלא אמירה שפועל מה שאסור לעשות בשבת ואם כן לומר לחבירו לשמור בתחומך פשיטא שמותר והוי תלי תניא בדתניא ודוק: אבל תוס' שפירשו שהא שמותר לשמואל לומר שמור פירות שבתחומך לא מותר אלא מטעם שאם יש בורגנין וזה גרע מאומר לחבירו שמור לי למחר מחוץ לתחום או לך עמי למחר כיון שכאן עושה בשבת וגם כל אמירות אסורים אף בינו לעצמו מה שאסור לו אף שמותר לחבירו שהוא בתוך התחום אם לא משום בורגנין וא"כ הוי יותר בזה תניא בדלא תניא וגם היכי יכול לכלול בזה אף לפקח על עסקי כלה ומת דילמא הכא שאני שהותר אמירה חמורה לעשות בשבת לכך מותר החשכה אבל גבי עסקי כלה ומת לא מצינו היתר אמירה חמורה לעשות בשבת אימא משום היתר אמירה קלה לעשות למחר לא הותר החשכה לכך הוצרכו להפוך דאבא שאול כלל עיקר על עסקי כלה ומת ושם תניא אמירה בסמוך בביריתא וממילא ילפינן

היתר החשכה לשמור מק"ו דמת וכלה דשרינן החשכה מחמת היתר אמירה קלה כ"ש החשכה דשמירה דשרי מחמת היתר אמירה חמורה וה"ק א"ש לרבנן למה לכו ללמוד דין היתר החשכה דשמירה כיון שמודים אתם להא דשמואל אימא כלל דכלה ומת וממילא נדע זה שהוא בכלל ודוק: ומה שהקשה המהרש"א על הק"ו אימא דשאני כלה ומת שהוא מצוה ונכנס בדוחק לא ידענא מאי קשיא לי' דהא לא ילפינן היתר החשכה מהחשכה אלא היתר החשכה מאמירה דידי' דג"כ לאו מצוה ולא ילפינן משם אלא דתלי החשכה באמירה וגם כל זה אני מכניס בק"ו מה התם אע"ג שהוא מצוה לא הותר אלא אמירה קלה אפ"ה שרינן החשכה מחמתו מכ"ש הכא אע"ג דלאו מצוה הותר אמירה חמורה מטעמא דבורגנין אלמא טעמא דבורגנין עדיף ממצוה מכ"ש שהותר החשכה מטעמא דבורגנין ודוק וגם עיקר היתר לא אתי מק"ו דהא אמר לעיל ובמשנה הטעם אלא שתוס' כתבו ק"ו שיהא נכלל בכלל זכאי באמירתו אם אמירה קלה מיקרי זכאי באמירתו מכ"ש חמורה שיהא מיקרי זכאי באמירתו להיות נכלל בכלל ומאי שייך כאן פירכא ודוק: ברש"י בד"ה לא יספוד בהן ישראל לעולם וכו' עד אלא בשביל מת ר"ל מת ישראל וכמ"ש הר"ן דאין דרכן של עכו"ם לספוד בחלילין ולכך לא מפליג כמו בקבר ולכך נמי קאמר סתמא לא יספוד בהן ישראל ולא אמר רק לאותו שהובא בשבילו כדאיתא גם בשאר הבאים מחוץ לתחום במשנה וגם בתוספתא כאן גבי חלילין וקבר שהובאו ונעשה בשביל ישראל מיוחד מותר לישראל אחר אלא דהכא מיירי שהביא סתם ואפ"ה אסור ולא אמרינן שמא בשביל נכרי כמ"ש ודוק: ועיין בתוס' ור"ן שהקשו ארש"י ולענ"ד שמוכרח כרש"י דלפי' התוס' והר"ן למה ייחד ותני דין חלילין הלא כבר תנא כלל כל הבא בשביל ישראל אסור בכדי שיעשו ומהתוספתא שהביא הר"ן מוכח כרש"י שמשוה דין חלילין לקבר כמ"ש הר"ן גופא ומה שהקשה הר"ן אמאי לא תני הכא עולמית כמו בקבר לק"מ הרי תני בהן משמע כל זמן שהן קיימין אלא דבקרקע קבר שייך לשון עולמות שהוא דבר הקיים לעולם אבל בחלילין שהוא דבר הכלה שייך לשון בהן ומה שהקשה עוד מאי מהני מקום קרוב כבר תירצו בתוס' בד"ה אלא א"כ באו ממקום קרוב ע"ש וגם הר"ן גופא מודה לדברי רש"י שלא כתב כן אלא לשיטת הר"ף שמוקי למתניתן הא דלא יקבר בו עולמית היינו בעומד באסרטיא שהוא מקום מפורסם טפי מש"ה מחלק בין קבר לחלילין אבל לשיטת רש"י ותוס' דשינויא דעומד באסרטיא קאי ארישא כתב הר"ן בעצמו שאין לחלק בין חלילין לקבר אדרבא חלילין הוי פירסום טפי שודאי בשביל ישראל הובא משא"כ קבר הוי שהוא ודאי בשביל ישראל וא"כ התו' שתפסו כמו שיטת רש"י בהך דעומד באסרטיא הוי יוואין מקום לפירושם לחלק בלא טעם ומ"ש התוס' דסתם חלילים אין מביאים וכו' עד לכמה ב"א אין להקל בשביל זה כי שהוא ודאי בשביל ישראל כמ"ש אלא אפשר שהתו' לא ס"ל כסברת הר"ן שכתבו שאין דרך עכו"ם וכו' ומש"ה הקילו בהו דאף שהובאו בשביל ישראל יספודו בהן נמי לעכו"ם אבל לפמ"ש בשם הר"ן א"כ שיטת רש"י המחזור ומה שהקשו מלשון נמי דלקמן י"ל נמי נחמיר כמו בשביל ישראל אע"ג דאינו כ"כ כיון שהוא ספק או כיון דלרב ודאי מקשה שם קאמר נמי כמו שרוב מחמיר שם ולרב בספק גם שם אינו אסור אלא בכדי שיעשה כיון שהוא ספק כמו בספק קבר כמ"ש הר"ן ודוק: ברש"י בד"ה רוחץ בה ישראל מיד די"ל משחשיכה וכו' אע"ג דלהך לישנא דייקא הך מתניתן כוותי'

דרב דספיקא אסור צ"ל להך לישנא דר"י פליג את"ק ולדידי' אפי' מחצה על מחצה מותר ומייתי סיעתא מת"ק אמנם ללישנא אחרנא שתפסו רש"י לאמת ר"י לא פליג כלל את"ק ולכך כ' רש"י שהוא עיקר דלא משמע דר"י פליג את"ק במחצה על מחצה וגם בהך דרשות משמע דמודה ת"ק דלא דמי למחצה על מחצה כמ"ש רש"י לקמן בסמוך אבל משום קושית התוס' לחוד אין צריך למחוק הגירסא ראשונה דהא לא קאמר אלא דוקא מתניתן כוותיה דשמואל והיינו משום דלרב צריך לאוקמא בעומד בסרטיא ומתניתן סתמא קתני אבל לא מקשה תיובתא לרב ודוק: בא"ד ומיהו לא מפרשי לה כדפרישית ר"ל שהוא שיטת הרי"ף והגאונים שהביא הר"ן שהם מפרשים קושית הגמ' לקמן ות' דעומד באסרטיא אסיפא דלא יקבר עולמית אבל ארישא לא מקשה מידי די"ל שמיירי שידוע שעשה בשביל עצמו כמו לעיל בעשה כבש לירד וכן סיפא בידוע ולכך לא גרסי נמי סיעתא לשמואל כיון שהוא ודאי ודוק: ברש"י בד"ה ימתין וכו' עד נהי דלא מוכחא מילתא וכו' ר"ל כיון שהוא ספק אפי' אי הוי בשביל ישראל לא הוי פירסום כיון דלא מוכחא מילתא שנעשה בשביל ישראל ודוק: ע"ב בגמ' תניא רשב"א אומר תינוק בן יומו חי וכו' אמר רב פפא נקטינן וכו' ופירש"י דכתיב על כל חית הארץ אפי' ארי' נ"ל דגם הא דא"ר חנינא נמי מהכא נפקא כדדרשינן בעלמא כל חית לרבות השדים והיינו נמי אי איכא מוראכם תרי ונ"ל דלא פליגי רב פפא ור"ח ארשב"א דדריש תינוק בן יומו חי משמע אפי' אחד והיינו משום דמוראכם וחתכם משמע תרי וכן על כל חית הארץ משמע תרי דחית הארץ משמע סתם חי שחלש מבני אדם וכל אתי לרבויה הכל אפי' על דבר הגבור מאדם כגון ארי' וכיוצא ושדים ודרשינן כל חד אמסתבר וגם קמא אקמא מוראכם לשון רבים על כל וחתכם דמשמע חיותכם של כל אחד אחית הארץ החלושה כגון חולד ועכבר ודכוותיה וק"ל: סליק פרק שואל מי שהחשיך פרק עשרים וארבע דף קנ"ג ע"א במשנה מי שהחשיך בדרך נראה לי דנקט לשון בדרך דסתם דרך הוא ר"ה כמ"ש רש"י בריש מכילתין שזה פי' סרטיא מסילה מעיר לעיר בו הוא דהתירו ליתן לנכרי כמ"ש בגמ' אתי לאתוי ד"א בר"ה אבל בבקעה או האידנא דלית לן ר"ה אסור ליתן לנכרי: או י"ל להיפך דלמה אסרו לשאתו פחות פחות מד"א גזירה דילמא אתי לאתוי ד"א בר"ה ויבא לידי חיוב חטאת אבל בכרמלית דלא שייך זה קיל יותר ולא גזרו בי' ושרי לאתוי פחות פחות מד"א דגם שם בי"ח דבר אמרינן אף מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי בו ביום גזרו פירש"י שלא ישאנה פחות פחות מד"א וגם שם לא גזרו אלא בדרך שלא יבא לידי איסור וחיוב דאורייתא משא"כ בכרמלית ודאי לא גזרו ואי משום טילטול לא גזרו כמ"ש הר"ן במקום פסידא וגם יכול להשיאו באפונדתו או בתוך חיקו בלא טילטול והדבר שקול ואם נדייק הדיוק בשניהם סותרין זא"ז דהרי בגמ' משמע שלישא פחות מד"א הוא חמור מליתן לנכרי או לחמור והאיך נתיר לישא פחות מד"א ולאסור ליתן לנכרי ותמהני על הפוסקים ראשונים ואחרונים שלא הרגישו בדין זה מה ששייך האידנא דל"ל ר"ה מאי נעבד מלבד המ"א בסימן של"ד שהניח בצ"ע ע"ש הדין אמנם נלע"ד ברור ואמיתי ששניהם אמת ע"פ הדין ויתורץ היטב הרמב"ם בפ"ו מה' שבת שכ' במציאה אסור ליתן לנכרי ועל החמור רק יוליכנה פחות פחות מד"א ותמהו עליו כל הפוסקים ונלע"ד שהדין דין אמת ומוכרח בגמ' שהרי אמרו בגמ' דס"ד דנקט כיסו אורחא דמילתא וה"ה מציאה קמ"ל דדיוקא דכיסו דוקא אבל מציאה אסור

ליתן לנכרי והנה אמרו לעיל ב"ח דבר אף מי שהחשיך נותן כיסו לנכרי בו ביום גזרו והיינו שלא לישא פחות מד"א והובא בגמ' כאן לקמן ודאי גם שם כיסו דוקא אבל לא מציאה שטעם אחד להם כיון שמציאה אינו בהול עלי' ולא אתי לאתוי ד"א דמש"ה לא שריא ליתן לנכרי ה"נ למה נאסר פחות מד"א שהוא ג"כ מטעם שלא ישא ד"א ומציאה לא אתי לאתוי ד"א וא"כ קשה אהדדי כנ"ל ולא עוד אלא שכאן גופא קשה הני תרי אהדדי דהא משנתינו פה חידשה היתר ואיסור בהך דין דנותן כיסו לנכרי ואיסור לישאו פחות מד"א ועל שניהם נקט כיסו דוקא: אמנם כד דייקת דהא ודאי קודם י"ח דבר שהיו נוהגין לישא פחות מד"א לא היו מתירין ליתן לנכרי כדמשמע בגמ' פה אמאי שרי ליתן לנכרי וכו' והיינו ודאי דפחות מד"א לית בי' כלל אפי' איסור דרבנן משא"כ בנכרי שיש בו איסור דהוי שלוחו ממש וכן על חמור הוא מצווה על שביתתו ואינך אלא שחכמים שגזרו י"ח דבר ראו שמתוך שבהול על ממונו ופעמים אתי לאתוי ד"א בר"ה ובפחות מד"א קרוב טפי לבוא לידי כך לכך אסרו פחות מד"א וראו להתיר יותר ליתן לנכרי אבל במקום שאין אתי לאתוי ד"א כגון מציאה בזה לא גזרו דהא דוקא בכיסו גזרו הדר דינא כמקודם י"ח דבר לישא פחות דבזה כמו שלא התירו כך לא אסרו וכן נמי כוונת הרמב"ם בתשובתו שהביאו המגדל עוז באריכות ע"ש וכן המ"מ הביאו בקיצור היינו שכ' טעם שפחות מד"א הוא קל יותר וע"כ כוונתו למ"ש דמ"ש בגמ' דפחות מד"א הוא חמור יותר היינו בכיסו דאתי לאתוי ד"א בר"ה משא"כ במציאה שלא אתי לאתוי פחות ד"א קיל יותר וא"כ מאד צדקו דברי הרמב"ם ודוק: א"כ כן נמי זה הדין בר"ה דידן דלא שייך אתי לאתוי ד"א בר"ה דל"ל ר"ה לא אסרו ולא התירו נשאר הדין לכמות שהי' מקודם לישאו פחות מד"א ולא ליתן לנכרי ואינך ויש לפסוק כן לענ"ד כאן וגם במציאה אף בר"ה וכדברי הרמב"ם ואל תקשה מהפוסקים הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור שכ' סתם נותן כיסו לנכרי אע"ג דל"ל ר"ה ז"א שהם אין סוברים זה הדין דל"ל ר"ה ע"ש ודוק היטב כי נ"ל נכון: בגמ' א"ד בעי רבא וכו' כל הפוסקים פסקו בזה לקולא ליתן לנכרי והיינו לשיטתם דכיסו קיל יותר ומציאה אסור לגמרי אבל הרמב"ם אזיל לשיטתו הנ"ל דבצד אחד מציאה קיל יותר ושרי לישאו פחות מד"א וא"כ לא שייך למיזל לקולא שאין אנו יודעין איזו קולא כמ"ש התו' לעיל ושאר פוסקים דכל היכא שאיכא בכל צד קולא מצד אחד וחומרא מצד א' לא אמרינן ספק דרבנן להקל אלא צריכין לתפוס חומרות שניהם ע"ש לעיל בתוס' דף קמ"א גבי פלפלין מדיק חדא חדא ע"ש וכן שאר פוסקים והרא"ש מכללם בביצה לכך פסק שלכתחילה אם יכול להחשיך עליו צריך להחשיך עליו רק אם אינו יכול ס"ל שתופסין יותר לומר שלא גזרו בו לקולא ונשאר אמילתא קמייתא לישאו פחות מד"א כיון שהוא ספק גזירה ומשום הפסד וגם מחמת טעם שכתב הרמב"ם בתשובתו הביאו שיותר טוב להתיר פחות מד"א מלתת לנכרי וחמור ולחש"ו דאוושא מילתא אלא היכא שגזרו ודאי צריכין אנו לקיים גזירתן מטעם שכתבנו שבכיסו ור"ה קרוב הדבר יותר לבוא לידי א"ד לישאו ד"א אם נתיר לו פחות אבל בספק גזירתן נשאר אסברא ואמילתא קמייתא לכך פסק אם אינו יכול להחשיך משיאו פחות מד"א ודוק היטב וכן נראה לפסוק לענ"ד אלא שהש"ע בס' רסו נטה פה מדרכו שדורך תמיד בשיטת הרמב"ם וכאן פסק דלא כוותי' היינו משום קושית כל הפוסקים עליו ולדרכינו דבריו מוכרחים ונכונים בשני הפוסקים וכן בר"ה שלנו יוצא

מדבריו לפסוק כן לישאו פחות מד"א ולא לתת לנכרי וחש"ו ודוק: בגמ' מ"ט שרי לי רבנן וכו' ופירש"י והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת נראה שבא לתרץ קושיא חמורה והרא"ש הקשה כן על פירש"י ע"ש שהרי אמרינן בריש מכילתין דאפי' איגרת ושאר דברים שאינו פירסום כבנין שרי בקצץ לב"ה ודילמא הכא נמי מיירי בקצץ וסתמא דמילתא הוא כך שקוצץ עמו לישאו לביתו או שנושאו בחנם דמאי שכר יום שייך כאן ומאי פריך לכך מפרש רש"י שאינו דומה לשם דשם ההיתר קצץ הוא דנכרי כי עביד אדעת' דנפשי' קא עביד שלא לעשותו ביום אחר אבל לישראל לא איכפת לי' אימת יעשה אבל הכא ודאי לא יניח הכיס אצל נכרי רק שילך עמו וישאנו בשבת והוא הולך עמו הוי ממש כשכיר יום על שבת דאסור משום שלוחו ולפ"ז יוצא לנו דין דא"צ אפי' לקצוץ עמו דאף קצץ הוי כשכר יום ולכך לא אמר הגמ' ולא א' מהפוסקים דצריך קציצה כמו בשאר מלאכות שעושה הנכרי דזה יכול לתקן אלא כמ"ש ודוק: בגמ' חמור אתה מצווה על שביתתו וכו' ר"ל אע"ג דמוקי לה שמניחה כשהיא מהלכת ואז ליכא אפי' שביתת בהמתו מ"מ קרוב לבוא לידי איסור דאו' דהיינו שביתת בהמתו אם ישכח פעם אחד ליטול ממנה כשהיא עומדת אמנם אי קשיא הא קשיא למה אמר משום שביתת בהמתו דזה יש לדחות דאם יש לו חמור של אחר אינו מצווה לימא חמור אתה מוזהר משום מחמר ואז אפי' חמור של אחר עובר כשישכח ליטלו ממנו כמ"ש הר"ן שמתעם זה הקשה הגמ' לקמן והלא מחמר ולא הקשה משביתת בהמתו א"כ ה"נ לימא ממחמר וצ"ל לפי' הר"ן דבאמת מאי דאמר כאן אתה מצווה על שביתתו היינו תרווייהו עשה דשביתת בהמתו ולא דמחמר בכל חד כדינו לכך נקט סתמא: אכן לולא דברי הר"ן נלע"ד דכאן נקט דאפי' איסור קל דעשה יש לנו לחוש כיון שיש לו ברירה לתת לנכרי אבל לקמן דמיירי דליכא נכרי לא הי' יכול להקשות מאיסור עשה די"ל דחכמים התירו איסור קל כדי שלא יבוא לידי איסור חמור אבל ממחמר מקשה ממתניתן לרמי בר חמא דאית ליה דמחמר זדונו סקילה ושגגתו חטאת: וא"ל דלרב"ח עדיין לא תירץ כלום דאמאי אינו מוליכו פחות מד"א דגזרינן שמא יוליכו ד"א ואתי לידי מלאכה דאורייתא ה"נ בחמור שמא ישכח מליטלו כשהיא עומדת כמ"ש התוס' כאן ואתי נמי לידי מלאכה דאוריית' שחיוב סקילה לרמי ב"ח י"ל דקים להו לחכמים דבפחות מד"א קרוב טפי לישאו ד"א מכאן לשכוח א"נ י"ל דכיון דמחמר לא חייב אלא במנהיגו י"ל דכאן מיירי שאינו מנהיגו אלא שמקשה והלא מחמר שקרוב להיות מחמר שינהיגו אל הדרך וע"ז משני שפיר מניחו כשהיא מהלכת וכו' ואיכא כאן תרי חששי שמא ינהיגו וישכח ליטלו משא"כ בפחות מד"א ודוק: בתוס' בד"ה חש"ו אע"ג דאמר לעיל פ' כ"כ דקטן העושה לדעת אביו וכו' לכאורה הוא תמוה דהא גם הכא משמע דאיכא איסור דאפי' היכא דאיכא חמור דמצווה על שביתתו אסור למיתב לי' לקטן רק היכא דליכא כלום משום פסידא שרו רבנן איסור כדי שלא יבוא לידי איסור סקילה וא"כ מאי מקשים משם אדרבא משם ראי' אע"ג דגם שם איכא פסידא דדליקה הא שם לא רצו עבורו להתיר שום איסור אדרבא מחמת דליקה אסרו את המותר שאין מצילין יותר משלש סעודות ע"ש וכבר כתבו כל המפרשים ראשונים ואחרו' טעמים בזה וצ"ע: אמנם עיין מה שכתבתי לעיל דף קכ"א בישוב מה שהקשיתי לשאול שם דמאי מייתי ראי' שם וביבמות משאר איסורים על שבת להתיר הא משמע דבשבת אדם מצווה על שביתת בנו הקטן כמו על

שביתת בהמתו ועבדו ע"ש והעליתי שם שיש ג' חילוקים ועיקר החילוק שבין שבת לשאר איסורין היכא שאומר לו לעשות או עושה עלדעתו בשבת איסור דאורייתא ובשאר איסורין הוי פלוגתא ביבמות אם ב"ד מצוין להפרישו היינו מדרבנן או לא וא"כ הכא דמיירי בשבת שפיר מקשים דאיסור דאורייתא ודאי לא שרו רבנן גם הכא כדמשמע כל הסוגיא אפי' איסור דרבנן החמור לא שרו כדמשמע לקמן גבי בחבירו פטור אבל אסור ודוק: אכן אחרי רואי בכאן דברי הר"ן נלע"ד תירוצי דלעיל מ"ש שם בישוב קושיא הנ"ל לדוחק ונ"ל לתרצה באופן יותר נאות ע"פ שיטתו ומתורץ גם קושיית התוס' שבכאן וא"צ למ"ש התוס' והוא שהר"ן כתב פה ובע"ז שיש שני מיני איסורין בשבת בבהמה אם היא בהמתו שהוא מצווה על שביתה בעשה למען ינוח ודאי אסור אפי' אינו מסייע עמה שהרי אפי' להשאילה או להשכירה לעכו"ם אסור רק דוקא בבהמתו אבל בהמת חבירו אפי' שאולה או שכורה אצלו אינו מצווה על שביתה אם אינו מסייע עמה דשאלה ושכירות לא קניא אמנם אם הוא מסייע עמה או מנהיגה שהוא לאו דמחמר גם בבהמת חבירו עובר ע"כ וא"כ גם בקטן הוא ודאי כן דהא בכל מקום שכתב בהמתך כתיב ובנך וא"כ שפיר מקשה שם מנבילות אשבת דס"ד דמקשה דמיירי בקטן שאינו בנו שהרי קתני סתם קטן שבא לכבות וכיון שאינו מסייעו אינו מוזהר עליו בשבת יותר משאר איסורים ועל זה משני באמת בקטן העושה לדעת אביו ר"ל אביו דייקא שהוא בנו ואז מוזהר עליו משום שבת שביתת בנו אף שאינו אומר לו והא דאמר לדעת אביו היינו משום דשלא לדעתו לא שייך אזהרה דאף גבי בהמה לא אסור אלא כשמשאילה או משכירה לעכו"ם דהוי לדעתו וביבמות נמי מיירי בקטן אחר שאינו בנו ואינו מסייעו לכך מדמה שאר איסורין לשבת משא"כ בבנו זה הנלע"ד כעת ישוב נכון וא"כ גם קושיית התו' כאן די"ל דכאן מיירי בקטן אחר שאינו בנו דנקט סתם קטן ושם מוקי לה בבנו מחמת קושיא וג"כ לחד מ"ד דאית לי' אין ב"ד מצוין להפרישו משא"כ כאן מנ"ל להקשות י"ל דמיירי בקטן אחר וא"צ לוקים כמ"ש התוס': אמנם נראה שהתוס' מדמי כאן למסייעו שהרי גם בבהמה מקשה לקמן והלא מחמר אף שי"ל שמיירי בבהמת אחר כמ"ש הר"ן כיון שמייעו אף דבקטן לא שייך מנהיג כמו בבהמה מכל מקום כיון שמניח עליו והולך עמו הוי מסייעו ומכ"ש לפי מ"ש הר"ף והרמב"ם דאף משחשיכה מניח דלא כרש"י הוי מסייע ממש לכך צריך לומר כמו שכתבו התוס' שמניח כשהוא מהלך וכו' כמו בחמור ודוק היטב: בא"ד מניח כשהוא מהלך וכו' אע"ג דאמרינן לקמן בחבירו פטור אבל אסור ולא שרו רבנן זה בגדול ולא בקטן וק"ל וא"ל לפ"ז הנ"ל מאי מיבעי' בחרש וקטן הא קטן מצווה על שביתתו משא"כ חרש די"ל אפ"ה חרש חמור כיון דבקטן נמי אינו מצווה מדאורייתא דהא מניח כשהוא מהלך אלא משום גזירה כמו בחמור וחרש אתי לאחלופי בגדול וק"ל: ע"ב בגמ' אמר מר ואם אין עמו נכרי מניחו על החמור וכו' לכאורה הוא תמוה היכי שייך לשון אמר מר הלא הוא משנתינו והל"ל פיסקא ותמהני על שלא הרגיש שום מפורש בזה וגם כבר מפרש לעיל זה הפיסקא והוי לי' להקשות לעיל ומאי שייך כאן ונלע"ד ע"פ הפי' הראשון שכתבתי לעיל בשם הר"ן דמקשה משום לאו סתם ואפי' מלקות אין בו כמו שמסיק לקמן רק לאו מדאורייתא לא הי' יכול להקשות אמשנתינו שהי' יכול לומר דשרינן איסור קל שלא יבא לידי איסור סקילה החמורה שאין אדם מעמיד עצמו וכו' אבל לעיל אמר אע"פ שיש לו עוד כמה

דרכים דהיינו ליתנו לחש"ו או להוליכו פחות מד"א רק כשאין עמו נכרי מניחו על החמור ולא לאחד מאילו וע"ז אמר שפיר אמר מר שאינו במשנה וע"ז מקשה שפיר אמאי הא אחד מאילו עדיף שזה דרבנן וזה דאורייתא ודוק: בגמ' ר"א אומר בו ביום גדשו סאה ורב יהושע אומר בו ביום מחקו סאה וכו' פירש"י במאי שמחקו סאה לר"י דחוק דודאי יותר קרוב לישא ד"א אם נתיר לו פחות פחות מד"א וגם יל"ד באיזו סברא פליגי ומאי בינייהו ומאי נ"מ בין זה לזה איזה דין דודאי ר"י לא פליג אי"ח דבר ואמתניתן לכן נלע"ד ע"פ שיטת הרמב"ם מ"ש בריש פירקין יתפרש בטוב טעם ויהא מכאן ג"כ סיועא וראי' גדולה לדין הרמב"ם עמ"ש שם באריכות קצת והעולה משם דקודם י"ח דבר הי' הדין לישאו פחות פחות מד"א דלא מצינו קודם בשום מקום שאסור ולנכרי סתמא אסור כמ"ש בריש פירקין דהוי שלוחו ובי"ח דבר ראו חכמים שקרב מאד לבא לישא ד"א בר"ה אסרו פחות מד"א וראו בשכלם הרחבה שיותר טוב להתיר איסור שליחות דנכרי כיון שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו מלישא פחות מד"א וס"ל לר"א גדשו סאה ר"ל כסברא תקנו שהסברא נותנת כך שפחות מד"א חמור טפי וליתן לנכרי וחמור ונ"מ שלפ"ז בכ"מ שאנו נחוצים להתיר לו דבר אחד כגון במציאה שבא לידו ואינו יכול להחשיך או להרמב"ם אף לא באה לידו אף שאינו בהול כ"כ או בכרמלית לדידן דג"כ לא שייך אתי לאתוי או בשאר סכנה שאינו בהול כ"כ כמו שכתב הר"ן בשם הפוסקים ראשונים כגון מתיירא מלסטים או מהשר וכן במילה כללו של דבר היכא שאנו צריכין להתיר לו דבר אחד דרבנן מחמת פסידא וכמ"ש גם המ"א אנו מתירין לו ליתן לנכרי ולא פחות מד"א ור"י סובר מחקו סאה דהיינו ע"י שאסרו פחות מד"א התירו דבר החמור טפי דהיינו לתת לנכרי דס"ל שזה חמור טפי מטעם שכתב הרמב"ם שאוושא מילתא או מטעם שאני כתבתי שזה נאסר וזה לא נאסר ודומה ממש להמשל לעריבה מלאה דבש שמתוך שנותן לתוכה רמונים ואגוזים מקיאה דבש ששוה יותר אלא שדעתם רחבה מדעתנו וראו לתקן כך אמנם הבו דלא לסיף עלה דדוקא במקום שתקנו בהחשיך בכיסו בדרך שבהול ונחוץ מאד כמ"ש הר"ן ושאר פוסקים יותר קרוב לישא ד"א כשנתיר פחות מד"א הוא כן אבל במקומות אחרים שלא תקנו כן אסור לתת לנכרי שחמור יותר רק לישאו פחות מד"א וא"כ שפיר פסק הרמב"ם כר"י דודאי בין ר"א ורב יהושע הלכה כר"י דאמר מחקו סאה וכן רבא לעיל ודוק היטב: בגמ' בחמורו מותר לכתחילה צ"ע דא"כ מאי התירו בכיסו וגם בכיסו אם איכא נכרי לנכרי יהיב הלא הכא מותר ובנכרי אסור כמ"ש רש"י לעיל והר"ן כתבדגזרינן שמא ישכח פעם אחד מליטלו אמנם קשה האיך קאמר הגמ' מותר לכתחילה ויש ליישב דגמ' קאמר מותר היינו לעשות כן פעם אחת שצריך בסמוך לביתו אבל הכא מדרך לביתו שצריך לעשות כן הרבה פעמים שפיר גזרינן שמא ישכח פעם א' כמ"ש הר"ן וחמור מנכרי שקרוב לבוא לידי איסור דאורייתא דמחמר מה שאין כן בנכרי ודוק: בגמ' אמר רב אבא היתה חבילתו וכו' עיין בר"ן שכ' הא דלא נקט הכא בכיסו משום דליכא היכרא לא מהני זה שהוא דבר קל ובב"י ובש"ע הביא שני דיעות וכו' המ"א דגם דיעה המתרת בכיסו היינו נמי כשליכא שום דבר מהנ"ל וגם א"א להוליכה פחות מד"א והיינו נמי משום שהוקשה לו דא"כ אמאי לא תני כן גבי כיסו אלא ע"כ ד"א מאלו עדיף ולדידי' צ"ל דאף בחבילה מיירי שליכא אחד מאלו והוא דוחק ולענ"ד נראה טעם המתירין דודאי אין חילוק בין חבילה

לכיס אלא דהמשנה מיירי מי שהחשיך וכו' היינו שישב בדרך וחשכה לו וכ"מ הלשון מי שהחשיך דהיינו שכבר חשכה לו כשנזכר מכיסו וכ"כ הרמב"ם דמיירי משחשיכה וכן הוכיח הרא"ש עיין שם ואפשר שיצא להרמב"ם גם מזה דלהכי לא קאמר רץ עמו דמיירי שכבר ישב או עמד לפוש וכבר עשה עקירה וא"ל לפ"ז האיך נותן לנכרי או על החמור הא עושה הנחה י"ל חדא דמיירי שלא הלך ד"א משחשיכה שעמד או ישב וכן מוכרח בלא"ה לפי הרא"ש והרמב"ם או שנכרי ואינך נוטלין ממנו מעל החמור הוא למעלה מי' אבל הא קאמר בא בדרך משמע שעדיין הולך עם החבילה ונזכר מבע"י דלא אמר וחשכה לו דא"כ שמא כבר עמד משחשיכה כיון שלא הי' לו היכר אלא ודאי שהכא גם הרא"ש מודה דמיירי מבע"י ולכך זה התקנה אף בכיסו אם נזכר מבע"י טוב יותר מנכרי וחמורו ואינך שהרי אין עושה לא עקירה ולא הנחה ולא אתי למיעבד איסור כיון שיש לו היכר ודלא כמ"א הנ"ל תדע שהרי לפי פשוטו והש"ע אף בכיס מעות ומציאה לא התירו ליתן לנכרי ומכ"ש אינך אף שהוא הפסד מרובה כיון שלא טרח בה וגם לקמן אמרינן להפסד מועט לא חששו אפי' להתיר איסור קל שבקלים כמו שנבאר וכאן בחבילה נתיר משום הפסד חבילה וגם האיך שייך בחבילה אין אדם מעמיד עצמו לכן נ"ל ברור שאסור בחבילה ליתן לנכרי מכ"ש אינך רק זה התירו ומכ"ש כיסו שזה מותר רק דמתניתן מיירי ששוב אי אפשר לעשות כן כמו שכתבתי כנ"ל ברור לפסוק כן בכיסו ודוק: והר"ן שלא כ"כ היינו דאזיל לשיטתו שתופס כפירש"י דמתניתן מיירי מבע"י וע"כ צ"ל דבכיסו לא הוי היכר ריצה דאל"ה למה לא נקט תקנה זאת הטובה מכולם ואי משום ק' הרא"ש כבר כתבתי לעיל שרש"י מתרץ הקושיא דקצץ כמ"ש בגמ' דהוי שלוחו ושאר קושית הרא"ש יש לדחות בקל ע"ש ודוק ותימהני על בעל הש"ע שלא הביא השני דיעות אלו דרש"י והרא"ש אי מיירי מבע"י ומשמע לרש"י והר"ן משחשיכה אסור ואפשר כיון דהרמב"ם והרא"ש בחזד שיטה קיימי פוסק כן כדרכו וגם הרי"ף לא פליג ואם כן גם בכיסו יש לפסוק היתרא כיון שתלי בזה כמו שכתבתי ודוק: בגמ' סוף סוף כי מטא לביתו וכו' עיין במהרש"א שמפרש א"א דלא קאי פורתא היינו קודם שנכנס לבית ועי"כ נכנס להרבה דוחקים ותמה אני אם יצא מפיו כי אין סוגית הגמ' סובל פירושו כי מה אי אפשר וגם מפורש אומר רץ עד שמגיע לביתו האיך נאמר דקאי פורתא ושאר קושית בגמ' ותוס' ע"פ פירושו ואין להאריך ואפשר שדחקו מאי שאמר וקמעיל מר"ה לרה"י בתר דקאי פורתא וגם הוקשה לו מאי בכך הא לא עביד עקירה ואפשר דהתירו לו משום הפסד חבילתו לכך נכנס בדוחקים האלו אמנם האמת יורה דרכו דסוגיא מתפרשת שפיר כפשוטו דאי עושה הנחה לחוד אחר שמעיל מר"ה אף בלא עקירה הוי איסור גדול מדרבנן ולא שרינן לה לעיל גבי כיסו מכ"ש גבי חבילה וגם א"ה הוי יותר טוב לתתו לנכרי או על החמור כדאמרינן לעיל בסמוך והכא משמע שהוא הדרך היותר נאות וכמ"ש בסמוך והא דאמר וקמעיל וכו' היינו משום דאם עושה הנחה ברה"י לחוד בלא הכנסה מר"ה אין בו איסור כ"כ רק אם מעיל מר"ה לרה"י שהוא עיקר מלאכה רק שחסר עקירה זהו איסור גדול מדרבנן כמ"ש בריש מכילתן פטורי דאתי לידי חיוב חטאת ע"ש בתוס' ופירש"י בשם רבותינו וא"ש לפ"ז א"א דלא קאי פורתא שהרי אם מגיע ומניח את החבילה ברה"י אפי' דרך הילוכו הוי הנחה מעליותא כמ"ש רש"י לעיל גבי עקירה ודינם שוה וע"כ מניח עליו כל היום וא"א שכל היום יהלך

וחבילתו עליו ולא יעמוד לפוש וא"ל שחבירו לוקחה דזה ג"כ אסור כמ"ש בריש מכילתן פטורי דלא אתי לידי חיוב חטאת ומשמע שם דאסור מיהו הוי אלא דלא חשיב ליה וגם לא אמרו נותנו לחבירו משמע שא"צ לשום תקנה יותר אלא רץ וכו' וע"ז משני שפיר שא"צ ודוק: בתוס' בד"ה סוף סוף וכו' תימא וכו' עד תקשי לי' נמי הכי נ"ל דר"ל תקשי נמי זה הקושיא כי מטי לביתי' א"א דלא קאי פורתא וכי ילך כל היום וא"כ עביד הנחה אבל שם הקושיא יותר חמורה ואין לה תירוץ דלפי הקושיא עביד עקירה והנחה דהא פחות מן ד"א בסמוך לביתו או לחצירו צריך לעמוד לפוש דאל"כ יעבור ד"א בר"ה וי"א שצריך לישב ע' ש"ע א"ח סי' רס"ו ובמ"א וא"כ כי עוקר לילך לביתו הוי עקירה והנחה בבית וחייב סקילה או חטאת וגם לפי התירץ דזריק ליה בביתו כלאחר יד אינו מתורץ דא"כ עביד עקירה והכנסה בלא הנחה והוי איסור גדול פטור דאתי לידי חיוב חטאת כנ"ל וזה לא שרינן בכיסו כדאמר בסמוך לעיל ומ"ש התוס' תקשי נמי ר"ל נמי זה הקושיא א"א דלא קאי וכו' אבל הוא יותר חמורה ואין לה תירץ ובזה א"ש טפי תמיהת התוס' דאל"כ מאי זה תימה מה לי כאן או שם ואפשר ששם כבר ידע התירץ דהכא אבל לפמ"ש הוא תימה גדולה ונשאר הקושיא: אמנם תוס' כתבו תימא באלף כוונתם שיש לו תירץ ונ"ל לתרץ בטוב טעם דשם אמרינן אם אין עמו נכרי וחמור וחש"ו דהיינו בדרך אבל כשמוליכה פחות פחות מד"א עד סמוך לעיר ודאי שם ימצא אחד מאלו ונותנו לנכרי או על חמור או לחש"ו ואדרבא בלא"השם אסור להוליכו פחות מד"א כיון שיש לו שם א' מכל אלו בודאי וכמו שתקנו בי"ח דבר: ואף א"ת שגם שם אין לו אחד מכל אלו אפ"ה כשמגיע לעיר אסור להוליכו פחות מד"א כמ"ש גבי שכח ארנקי בשוק שיושב ומשמרה עד שתחשך כיון שאינו מקום סכנה עיין בר"ן אבל הכא הא קאמר רץ עד שמגיע לביתו מקשה שפיר דמשמע שא"צ לשום דבר וכמ"ש לעיל ודוק: גם מדברי התוס' אלו אף לפי פשוטן סתירה לפירוש המהרש"א שפי' א"א דלא קאי אלפני הבית היכי שייך לעיל קושיא זו הא התם ע"כ צריך לעמוד לפוש ומהנחה בבית לא מיירי לפירושו שהוא סברא בלא"ה וא"כ בלא"ה ק' לעיל ודוק: דף קנד ע"א בגמ' מי קתני הא אין חייבין וכו' ה"ק דבר וכו' ויש דבר וכו' ר"ל דמאי דתני בפירוש ע"כ הוא מילתא דפסיקא דקפסיק ותני משמע שהוא כן בכ"מ כדאמרינן בעלמא קפסיק ותני ל"ש וכו' ואי הוי תני דבר שאין חייב עלי' חטאת אין חייב עליה סקילה הוי קשה ממחמר אבל הא תני דבר שחייבין לא קשה הא איכא מחמר דאע"ג שאין חייב חטאת אפ"ה חייב עליה סקילה ואמאי לא תני אלא דבר שח"ח י"ל דתנא רצה לשנות בכלל מילתא דפסיקא ובדבר שח"ח הוא תמיד חייב סקילה משא"כ דבר שאין ח"ח לא פסיקא לי' למתני דיש חייב סקילה ויש אין חייב ולכך הדיוק בכ"מ א"צ להיות מילתא דפסיקא ומכאן ראי' למ"ש סוגיא זו לעיל דף קמ"ה גבי הא דמשני בסוחט לתוך הקערה ע"ש ודוק: בתוס' בד"ה ואמרי לה רבא אבוה דרב מב"ר לא גרסינן ליה וכו' ר"ל דלהך גירסא ל"ג הקושיא והתירץ לכך אין גורסין ג"כ ואמרי לה אבוה דקשה הך קושיא וכמ"ש ג"כ רש"י ולא ניחא להו לרש"י ותו' לתרץ כן מסברא דתרי הוו דכיון דנקט בכל דוכתא סימן זה בר רחל משמע דלא הוי אלא חד דאל"כ הוי נקט סימן אחר בכל חד ולכך כתבו נמי תוס' לבסוף על זה הגירסא ופי' הוי שנכתב בספרים ר"ל ואינו מהגמ' שהוא אינו נכון רק אחד רצה לפרש כן ומזה נמשך קו' התוס' מיהו תימא איך חי כ"כ דלפ"פ אינו

שייך לכאן אבל משום דבתר דכתבו דל"ג לי שאין סברא לומר תרי הוי וזה שהוסיפו ג"כ על רש"י שאין לגרוס כן בשום אופן וא"כ קשה האיך חי כ"כ דאל"ה היינו אומרים דתרי הוי ולק"מ ודוק: בתוס' בד"ה בלאו נמי לא מחייב וכו' עד ר"א עדים שהוכחו בנופש לוקין וכו' אע"ג דהוי לאו שאין בו מעשה כבר גלי קרא מאם בין הכות הרשע דלוקין אע"פ שאין בו מעשה כמ"ש בריש מכות בהדיא ואף לפי קושית התוס' הוא זה או הוי ס"ד דס"ל כמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וק"ל: בא"ד ועוד תימא לר"י דכל לאוין וכו' ר"ל תימא על סוגיא דב"ק ושייך לכאן משום דבחד תירוצא מתרץ הכל וק"ל: בא"ד וקשה לר"י ל"ל למימר וכו' עד תיפוק לי' וכו' עד לאזהרה לעדים זוממין וכו' ר"ל לזה שלוקין מכאשר זמם בעינן נמי אזהרה דאין עונשין שום עונש הגוף בין מיתה בין מלקות אלא א"כ הזהיר וכיון שבעינן אזהרה דלא תענה על הנך מלקות דכאשר זמם שוב אין לוקין עוד ארבעים משום לא תענה דהיינו פ' כמו דס"ל לר"מ התם כיון דכבר לקי ארבעים דכאשר זמם מלא תענה ור"מ סבר התם דיש אזהרה אחרת לאשר זמם מלא יוסיפו ע"ש והא דלא קאמר התם לרבנן דהוי לי' לאו שניתן לאזהרת מיתה ב"ד היינו משום דס"ל כסוגיא דב"ק דלא אמרינן בע"ז שניתן לאזהרת מיתה ב"ד אלא א"כ יש כאן מיתה אבל אזהרה למלקות יש כאן גבי מעידין אנו שחייב מלקות אמר שפיר והא דלא אמר שם משום כדי רשעתו אינו לוקה פ' צ"ל דזה לא הוי ב' רשעיות מה שלוקה פ' דהוי מין עונש ורשעה אחת ודוק: בא"ד אע"ג דטעמא דלאו שאין בו מעשה וכו' עד ולמאי דפי' איצטרך וכו' לפי פשוטו דבריהם תמוהים שכתבו אע"ג ולא תירצו וגם הך למאי דפי' אין לו שייכות ומקום אמנם א"ש כד דייקת שזה למאי דפי' הוא תירץ על אע"ג והוא שמעיקרא כתבו לאוקמא בין לרבנן בין לר"מ והוא לכאורה תימה דהא רבנן דר"מ היינו רב יהודא ור"י ס"ל לאו שאב"מ לוקין אלא זה שלילות דבריהם דהמקשן ידע מזה דלר"י שהוא רבנן של ר"מ לא קשה מלא תענה דלדידהו הוי לאו שניתן לאזהרת מב"ד אלא שמקשה לר"מ דל"ל הכי דס"ל שיש אזהרה למב"ד ולמלקות בפ"ע מלא יוסיפו והוא רוצה לאוקמא מילתא דעולא לכ"ע בין לרבנן בין לר"מ וע"ז משני שפיר כיון דמקשת לר"מ הוי לאו שאב"מ וזה שכתבו התוס' ולמאי דפי' וכו' אפי' לדעת המקשה ודוק: בא"ד ועוד הי' רגיל לתרץ כיון דלא תענה וכו' עד כל זמן עמ"ש מהרש"א בביאור דבריהם בטוב ונכון אך מ"ש והי' אפשר לומר דאף בממון ניתן לאזהרת כאשר זמם וכו' ע"ש הוא תימה בעיני הא תוס' כתבו כמה פעמים בזה הדיבור שממון אין צריך אזהרה ומדבריו נראה שמכאן הוא שיצא להם דממון א"צ אזהרה דומיא דבן גרושה ואין זה אלא תמה דהא הוא כאלו נכתב נימא כאלו נכתב ממון ומלקות ומיתה ביחד וכן גרושה וגלות ביחד ומנלן דממון א"צ אזהרה וגם הלא אף לתירץ הראשון כתבו תוס' לעיל אבל כשאין חייבין מלא תענה אלא ממון לא מיבעי ל"ת לאזהרה וגם מאי צריך לימוד ע"ז הלא כמה פעמים מצינו עונש ממון בתורה בלא אזהרה כגון כל אבות נזיקין וד' שומרים וכיוצא בהם וגם עיקר דלא ענש אלא א"כ הזהיר ילפינן בעלמא מאחותו דאית ביה מלקות ומיתה אבל בממון ליכא לימוד ומה שנראה שהוקשה לו למה כלל תוס' ממון ובן גרושה בחד לאו איני יודע מאי קושיא שהרי הוצרכו לתרץ מאי פריך על ב"ג תיפוק מל"ת וכן למה צריך טעמא בממון דאין לוקין לרבנן משום כדי רשעתו תיפוק לי' דלא תענה ניתן לאזהרת מיתה ב"ד ומלקות

ע"ז כתבו דהוי כאלו נכתב לאו דל"ת על ממון וב"ג בפ"ע ועל מיתה ומלקות בפ"ע דזה הלאו דממון וב"ג אז לא ניתן לאזהרת מיתה ומלקות ולוקין עליו ולמהלהו לחלק גם זה הלאו לשנים תדע שגם מיתה ומלקות השאיר תוס' בחד לאו ודוק: אמנם מהרש"א לא ביאר כל הצורך והנני מוסיף לבאר בקצרה והיות שגם זה צריך ביאור למה נאמר על מה שלא נכתב כאלו נכתב הא באמת ליכא אלא חד לאו ונלע"ד תורף דבריהם דהא דאמרינן לאו שניתן לאזהרת מב"ד היכא שלא הזהיר אלא על דבר אחד כגון אחותו או שבת דהוצרך הכתוב להזהיר כדי לענוש מיתה אז אף מקום דליכא מיתה בעבירה זאת כגון שלא התרו בו וכיוצא בו אפ"ה אין לוקין שלא זה לא ניתן ללקות על לאו זה בפ"ע אלא להזהיר כדי לענוש עונש הכתוב בו מיתה או מלקות אבל הכא בלא תענה הזהיר הכתוב שלא להעיד שקר על עונש מיתה ומלקות וממון וב"ג וגלות ואי לא הזהיר אלא כדי לענוש מאשר זמם מיתה ומלקות הוי לי' למיכתב לא תענה שקר להמית ולהלקות רע"ך למה כתב סתם ע"כ להזהיר גם על ממון ואינך ומאי נ"מ באזהרת אלו דהא כבר כתיב כאשר זמם על כן לוקין על אלו כאלו נכתב בפ"ע שהרי בא הכתוב להזהיר גם על אלו ונמצא כשעבר על אזהרה לוקין שזה לא ניתן לאמב"ד וז"ש כאלו נכתב היינו שדינו כך ובזה עדיף מה שכללם יחד הכתוב מאלו נכתב בפ"ע אמיתה ומלקות דאז אפי' בעדות מיתה שאין חייבין מיתה לא היו לוקין כיון שניתן הלאו לאמב"ד אבל עכשיו שכללם יחד גם למלקות בב"ג וא"כ זה הלאו ניתן גם למלקות ותו לית למימר שזה הלאו ניתן רק לאמב"ד דהא ע"כ גם למלקות ניתן תו לית לן למיפטר אף כשהוכחשו בנפש כיון דלא שייך הטעם שניתן לאמב"ד רק אם יש כאן מיתה ודאי פטרינן דהא יענשו לאדם זה על אזהרה זו מב"ד ודוק היטב כי נראה לי נכון בפירושו דבריהם שלא יהא דבריהם הילכתא בלא טעמא: ע"ב בגמ' דיקא נמי דקתני וכו' אף הכי נמי לא חזי ליה והוא תמוה האיך מוכח דלא מיירי בקרנא דאומנא כמו שכתב המהרש"א ופירושו דחוק מאד וגם נקט הגמ' מאי דלא צריך ושביק עיקר הצריך לתירץ וגם היא גופא לא מוכח כלום דילמא מיירי גם כן בהפסד מרובה כגון טבל יין ושמן ומיצטרי זיקי כדאמר בסמוך ולע"ד נראה כפשוטו מאי טבל דלא חזי אף בחול לשום דבר כ"ז שלא נתקן וכו' אף כולסא לא חזי לשום תשמיש אף בחול מה שאין כן קרנא דאומנא חזי בחול לקבל בו דם או שאר דבר מאוס או ליתן בו לשתות למי שאין מקפיד על מיאוס או לבהמה חי' ועוף וכ"כ רש"י לעיל בקרנא דאומנא שאין ראוין בשבת כלום לפי שמאוסין משמע אבל בחול ראוין לתשמיש אלא בשבת אין ראוין דהוי מוקצה מחמת מיאוס ואסור בשבת לטלטל ודוק: והא דאמר דייקא נמי נראה לי שבא לתרץ אמאי לא משני דמיירי הברייתא בשליפי רברבי לכך קאמר משום דדייקא ברייתא דמיירי בכלסא ואז אפי' בשליפי זוטרי אסור וק"ל: בגמ' מ"ד להפסד מועט נמי חששו קמ"ל דלא חששו לכך אסור ונתחבטו בזה כל הראשונים מאי לא חששו מאי איסור יש שאין מתירין משום הפסד מועט ולכאורה הי' המובחר שבתירוצים מה שכתב בדף מ"ג ע"ב בתירץ שני בשם ר"י שבאמת ודאי ס"ל לרב הונא כרב יצחק דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל כמו שכתב בגמ' שם מפורש והא דהתיר הכא לטלטל הכרים וכסתות משום הפסד התירו ולכך בהפסד מועט לא התירו ואסור לטלטל הכרים לצורך דבר שאינו ניטל עיין שם: אבל לפי זה יוקשה על הרמב"ם שפסק גם כן דבהפסד מועט כגון כולסא אסור לטלטל

כרים והוא פוסק דלא כרב יצחק אלא כרב חסדא דכלי ניטל אפי' לצורך ביצה אמאי פסק כאן כאוקימתא דרב הונא דכולסא אסור כיון שהוא הפסד מועט למה יאסר ומברייתא לא קשיא דלרב חסדא איירי ברייתא בשליפי רברבי ורב הונא לטעמי' דס"ל כר"י לכך מוקמא לה בכולסא לאסור אף בשליפי זוטרי אבל על הרמב"ם קשה ונלע"ד ברור שמשום זה טעם השמיטו הרי"ף והרא"ש והטור וש"ע זה הדין לאסור בכולסא אף בשליפי זוטרי ע"ש במ"א שדחק את עצמו בזה ולפמ"ש א"צ לדחוק: אמנם לתרץ הרמב"ם נ"ל שהוקשה לו דלפי שיטתם הנ"ל איך מתרץ רב חסדא הברייתא בשלופי רברבי הא אמר בגמ' דיקא הברייתא דמיירי בכולסא ואי בש"ר אף בקרנא דאומנא אסור ולמה נקט כולסא אלא ודאי כשיטת הר"ן דאיסור הכא הוא משום שמבטל כלי מהיכנו לפי שעה וזה ג"כ לא התירו אלא משום הפסד מרובה אע"ג דגבי סל לפני אפרוחים שרי הכא שאני שודאי לא יטלם בשבת אלא שיכול לשומטם וכן צ"ל גבי טבל דאמר כאן מתיר החבלים והשקין נופלין ואסור לטלטלן ואפי' להניח כרים תחתיהן משום דהוי הפסד מועט ולעיל גבי חביות של טבל שנשברה אמרינן דמותר להניח כלים תחתיה ולא הוי ביטול כלי מהיכנו דטבל מוכן הוא אצל שבת ופסקה הרמב"ם בהאי טעמא בפ' כ"ה מה' שבת ואמאי אסור הכא אלא ודאי כמו שכתבתי דטבל גם כן הוי כמו שליפי זוטרי דלא הוי ודאי ביטול כלי מהיכנו שאם עבר ותקנו מתוקן ויכול להיות שיתקנם ולכך התם דהוי הפסד מרובה בחביות שנשברה התירו דהוי ביטול כלי לפי שעה משא"כ הכא בהפסד מועט ובזה מתורץ קושית התוס' מה שאין כן בסל לפני האפרוחים דודאי יפרחו או יפריחם בלי איסור לא מיקרי ביטול כלי אף לפי שעה ומותר אף בלא הפסד כיון דס"ל דכלי ניטל אף לצורך דבר שאינו ניטל אף בלא הפסד זהו הנלע"ד בשיטת הרמב"ם אבל שיטת הרי"ף והרא"ש הטור וש"ע שהשמיטו לאסור בכולסא הוא כמ"ש למעלה דלית להו כלל ביטול כלי מהיכנו לפי שעה רק מאי שמוקי בגמ' בכולסא הוא משום דרב יצחק ולא קי"ל כוותי' וא"ל לשיטת שניהם הא באמת ס"ל לרב הונא כר' יצחק דס"ל במת המוטל בחמה באין ב' בני אדם וכו' ע"ש בדף מ"ג ופסקה הרמב"ם פ' כ"ו מה' שבת ואם כן קשה לתרווייהו להרמב"ם איך פסק כאן לאסור בכולסא משום ביטול כלי מהיכנו לפי שעה כמו שכתבתי הא בלאו הכי לרב הונא אסור משום דרב יצחק וגם איך פסק להך דמת כיון דלא קי"ל כרב יצחק ולהרי"ף קשה איך הכריע מרב הונא דהכא דלא כרב יצחק וכמו שכתבהר"ן דלרבי יצחק אסור אף במקום פסידא כדמוכח בביצה הא מוכח מהך דמת דרב הונא סבירא ליה כרבי יצחק כדאמר שם רב ששת אמנם מצאתי בכ"מ שתירץ את הרמב"ם שהביא להך דמת והוא דרב ששת הוא דס"ל דטעמא דמת משום דרבי יצחק אבל האמת אינו כן דהא הוא ברייתא דתני שילא עיין שם והאיך מפרשו רב חסדא אלא התם משום דאין עושין אהל בשביל מת רק בשביל החי וכן ט"ז בס' שי"א מתרץ תירץ אחר וא"כ גם על הרי"ף יש לתרץ כן משום הכי הכריע מרב הונא כאן דלא כרבי יצחק והא דמשני בכולסא היינו לרב ששת אליבא דרב הונא הוא מוכרח כמו שכתבו התוס' אבל באמת לרב הונא בעצמו סבירא ליה כרב חסדא ושרי אף בכולסא בשליפי זוטרי וברייתא בש"ר ובזה מתפרש דברי הר"ן שהביא זאת הקושיא על הרי"ף ואפ"ה פסק כרי"ף ולא תי' כלום כוונתו למ"ש ובזה מתפרשים כל השיטות ודוק היטב: בגמ' שליף של תבואה פירש"י של טבל

דאל"ה היו נוטלין ביד ואע"ג דתנן מתיר החבלים והכא ל"ל שיהא הפסד כדלעיל דהא אף עכשיו השק נופל וגם סתמא דמילתא בתבואה אין בה הפסד אף אם יקרע השק משא"כ לעיל דלא תני תבואה י"ל דמיירי הכא שאף אם יתיר החבלים לא יפול שהמשא מכביד מב' צדדין וקמ"ל דאחר היתר החבלים רשאי לעשות כן אף דהוי טילטול מן הצד ואיכא מאן דאסור ואפי' מאן דמתיר מודה היכא שהוא לצורך דבר האסור וגם אין אוחו בדבר המותר רק בדבר האסור אליבא דכולי עלמא צ"ל דהכא שרי משום צער ב"ח ולכך מייתי עלה הא דר"ג וק"ל בגמ' והאיכא צער ב"ח ופירש רש"י וידחה ביטול כלי מהיכנו לכאורה הוא תמוה למה לא פירש כפשוטו ויתיר החבלים אף אם יצטרי זיקי שלא לעבור על איסור דאורייתא משום פסידת ממון וגם אין פירש לפירושו דאיך כתב אתי דאורייתא ודחי דרבנן הא יכול להתיר החבלים ולא יעבור שום איסור והיכא דיכול לקיים שניהם לא דחי וצ"ל דסבירא ליה לרש"י דמשום הפסד מרובה ודאי שרינן איסור דרבנן דביטול כלי מהיכנו על כל שבת וכן כתב המגן אברהם בסימן רס"ו שמשמע כן מרש"י זו אמנם צ"ע דהא משמע לעיל דאסור משום הפסד מרובה בשליפי רברבי אף בקרנא דאומנא ומגן אברהם תירץ דשם אסור משום שיכול לפרקן בנחת ותימה עליו שהרי ברייתא דלעיל מתוקמא אי בשליפי רברבי אף בקרנא דאומנא וכמו שכתבו התוס' לעיל פ' כירה והר"ן וכל המפרשים וקתני אף על פי שמשתברין אלא נראה לי ברור דהכא הוא הפסד גדול יותר לכך שרינן איסור דרבנן כמו שכתב הר"ן בשם קצת ראשונים ריש פירקין דבכל מקום הפסד גדול כגון ליסטים באים עליו וכיוצא בו שרינן איסור דרבנן כמו מי שהחשיך בדרך עיין שם ואף שקצת חולקים מכאן ראי' גמורה לדברי המתירין גם מהגמ' לא מרש"י לחוד כמו שנבאר בעזה"י לכך אם צער בעלי חיים דאורייתא ואין יכול להניח המשא על בהמתו כל השבת בשום פנים שרי להניח תחתיו כרים וכסתות דהא אתי דאורייתא ודחי ביטול כלי שהוא דרבנן דמשום ביטול כלי אין צריך להתיר החבלים שיהא היזק גדול כמו שכתבתי אבל ר"ג סבר צער בעלי חיים דרבנן אין צריך להתיר החבלים ולא יהא היזק ולכך אסור לבטל כלי מהיכנו דהא יכול להניח עליו ולכך הניח הדבש על החמור ולא ידע שתמות דאם כן הי' שרי לבטל כלי והא דאמרינן לעיל אף בהפסד מרובה אסור להניח כרים בשליפי רברבי משום ביטול ושם מיירי אף שאין יכול לפורקן בנחת ודלא כמ"א כמו שכתבנו למעלה וגם נ"ל אם יכול לפורקן בנחת אף בשליפי זוטרי הי' אסור ודאי דהא אפי' בכולסא שהוא הפסד מועט לא שרינן אף בש"ז מכ"ש היכא שיכול לפורקן בנחת דליכא הפסד כלל דלא שרינן.

התם מיירי בהפסד מרובה ולא גדול כמו שקי"ל לענין טריפות ושאר איסורין דעל כמה זהובים הוי ה"מ ויש מקילין שאפי' זהב וחצי פ' הוי ה"מ לאפוקי בכולסא דלא הוי הפסד אלא הניצוצת כמו שכתב רש"י מיקרי הפסד מועט אבל הפסד גדול ודאי שרינן איסור דרבנן ושרי לבטל כלי מהיכנו ודוק: אמנם לכאורה קשה על רש"י גופא מנין לו קולא זאת להתיר איסור דרבנן משום היזק ממון ומן מי שהחשיך אין ראי' כמו שכתב הר"ן בשם קצת גדולי פוסקים ראשונים והי' נראה לי דרש"י הוציא כן מסדר קושית הגמ' דמקשה מעיקרא ויביא כרים ומשני דהוי ביטול כלי מהיכנו ועל זה מקשה מצער בעלי חיים משמע דמקשה ע"ז התירץ ור"ל אע"ג דהוי ביטול כלי אף על פי כן יהא מותר

משום צער בעלי חיים: אמנם נראה לי דמשום זה הדיקדוק לא הי' רש"י מתיר קולא גדולה זה די"ל דקושיתו זאת קאי לעיל דמשני מצטרי זיקי ומקשה דאף על פי כן יתיר החבלים משום צער בעלי חיים ומקשה מעיקרא קושיא א' והדר שנית: אכן נלע"ד שמוכח מפורש מהגמ' דהא מסיק ר"ג סבר צער בעלי חיים מדרבנן ולא שרי לבטל כלי מהיכנו בשביל זה כמו שכתב רש"י קשה עכ"פ הי' לו להתיר החבלים אף דיצטרי זיקי שלא לעבור על איסור דרבנן צער בעלי חיים אלא ע"כ דשרי לעבור על איסור דרבנן משום הפסד גדול: וא"ל להקשות אם כן הי' לו להניח כרים או לטלטל הדבש שהוא ג"כ איסור דרבנן ומשום הפסד גדול שרי כמו צער בעלי חיים אם לא יתיר או יטלטל כמו שכתב המגיד משנה על דברי הרמב"ם שאם א"א לפורקן בנחת וגם יהא הפסד גדול התירו טילטול או ביטול כלי מהיכנו עיין שם בפ' כ"ה מה' שבת אינו קושיא כלל דר"ג סבר דצער בעלי חיים דרבנן והיכי נתיר משום זה לעשות איסור דרבנן בידים משום איסור דרבנן כמו שכתב רש"י לא אתי איסור דרבנן ודחי דרבנן ושב ואל תעשה עדיף אבל הרמב"ם הא פסיק בפרק י"ג מהלכות רוצח ושמירת נפש דצער בעלי חיים דאורייתא ודאי דחי דרבנן לבטל כלי מהיכנו או לטלטל כמו שכתב המ"מ והיינו אם אין לו להניח כרים דאם יש לו ודאי אסור לטלטל המוקצה בידים דמטרח בהיתרא עדיף ולכך כתב רש"י לבטל כלי מהיכנו ולא טילטול והמ"מ כתב גם כן טילטול: ותמהני על הלח"מ שמסופק אם לגרוס במ"מ לא התירו לטלטל דהרי גמ' מפורשת כאן למ"ד צער בעלי חיים מותר לבטל כלי מהיכנו כמו שכתב רש"י והוא מוכרח מהגמ' כמ"ש וגם על הש"ע יש לתמוה מה שלא קבע בש"ע כדברי המ"מ שאם א"א לפורקן בנחת שרשאי לטלטל או לבטל כלי מהיכנו דהא הוא גם כן פסק בח"מ סי' רע"ב דצער בעלי חיים דאורייתא ואפשר שכוללו במ"ש ואין להניחם על הבהמה משום צער בעלי חיים משמע בכל מה שיכול ודוחק כי הי' לו לפרש וגם על המ"א יש לתמוה שכתב שמשמע כן ברש"י הנ"ל הלא רש"י מכריח כן מהגמ' כמו שכתבתי וגם על הפוסקים שהביא הר"ן שחולקים שלא להתיר איסור דרבנן משום הפסד גדול קשה מהגמ' כאן: וכדי לתרץ כל זה נראה לי די"ל דלא כרש"י והגמ' מקשה מצער בעלי חיים דיתיר את החבלים ומשני דצער בעלי חיים דרבנן ומשום הכא אין צריך להתיר החבלים לבוא לידי הפסד גדול משום דרשאי לעבור על איסור דרבנן בשב ואל תעשה משום היזק גדול אבל לעבור על איסור דרבנן בקום ועשה לטלטל או לבטל כלי מהיכנו אין לנו כנ"ל דעת כל הנ"ל: אבל הדעת נוטה כרש"י שאין לחלק דלמה למשכונני נפשין לחלק בחילוקים כאן גם במי שהחשיך ונלע"ד שיש לפסוק כן כרש"י כאן וכהמ"מ שפירש כן בדברי הרמב"ם וכן דעת המ"א אלא שמחלק חלוקים אחרים ולענ"ד נראה כמ"ש דדוק היטב: דף קנה ע"א בגמ' רב פפא אמר הכא בכלכלה דחוקה עסקינן וכו' נראה לי דמכאן סמכו למה שכתבו התוס' לעיל דמיירי שפי הכלכלה צר וצריך לומר אבל בשאר כלים אין סברא לאוקים כן כמו שכתבתי לעיל דאל"כ מנ"ל לרב חסדא למימר ל"ש ע"ש דהכא נמי קתני סתמא כלכלה ומוקי לה בדחוקה וק"ל: ברש"י בד"ה וה"ק מתירין פקיעי עמיר וכו' עד לאו אוכלא וכו' עד ומשום צער בהמה שרי וכו' ולעיל בד"ה ה"ק מתירין פקיעי עמיר בדבר הונא כתב רש"י כיון דמעיקרא אוכלא נינהו וכו' ופירשו תוס' את דברי רש"י דפליגי בהכי וע"כ הקשו עליו דודאי אין נראה שיפליגו בזה: אמנם נ"ל

שאינן כוונת רש"י לזה אלא הרי רש"י כתב טעם לרב הונא דאסור שיוי אוכלא בארזי משום דמעיקרא סתמייהו לאו אוכלא והוי לי' אולודי' אוכלא בשבת ר"ל כמו שכתב רש"י קודם בד"ה זירין דארזא דרוב בני אדם מניחין אותן לעצים וא"כ כל כמה שלא התיר אותם להניח לפני הבהמה הוי סתמא לעצים והוי לי' מוליד דבר חדש שעושה אוכל ובאיסור מטרח אוכלא לרב יהודא כתב הטעם כיון שיכולה לאכול כך ולתענוג לה הוא עושה כך הוי טירחא שלא לצורך אבל בהתרת קש שסתמא קיימא למאכל בהמה דהיינו להתיר וליתן לה ובלא התיר אין יכולה לאכול לא שייך איסורא דתרווייהו דלרב הונא לא הוי מוליד אוכל דהא מעיקרא קיימי לאוכל ולרב יהודא לא הוי מיטרח באוכלא דהא לא הוי משום תענוג אלא משום צער שא"א לה לאכול בלא התרה וז"ש רש"י בדר"י דלא הוי אוכלא בלא התרה ר"ל שאינו יכולה לאכול ומה שכתב רש"י לעיל בדרב הונא דמעיקרא אוכלא נינהו ר"ל דקיימי לאוכל וכמו שכתבנו בכמה מקומות דסתם קש עומד לבהמה זולת בתיבנא סריא שעומד להסקה והא דתנן הקש שע"ג המטה לא ינענענו דהוי מוקצה להסקה היינו בסריא דהא קתני סיפא ואם הי' מאכל בהמה היינו שאינו סריא מכ"ש הכא דקתני עמיר דהוי מאכל בהמה כדתנן פ' כלל גדול עמיר כמלא פי הטלה ורש"י בעצמו נשמר מזה הקושיא ומתרץ בשני המקומות ודוק: בגמ' מאי לאו חרובין דומיא דשחת וכו' לכאורה הוא מיותר דאף אם לא נאמר חרובין דומיא דשחת הוי ג"כ תיובתא דרב הונא משחת דרכיכא ונ"ל דהש"ס רוצה להקשות לרב הונא ולסייע לרב יהודא ולפי פשוטו קשה לתרווייהו לרב יהודא מחרובין ועל רב הונא משחת לכך קאמר מאי לאו וכו' ולר"י א"ש ועל רב הונא קשה וכן צ"ל לקמן גבי דלועין ונבילה וק"ל: ברש"י בד"ה רב יהודא מתיר וכו' עד דהא ת"ק בדאקושי קאמר וכו' עיין במהרש"א מ"ש בביאור דברי רש"י על נכון אך הקשה דברי רש"י אהדדי ותירוצו דחוק דלמה לא נאמר דפליג בשנים ולענ"ד נראה להוסיף קצת ביאור ולא יוקשה מידי שרש"י עצמו מתרץ זה והוא דודאי במה שמפרש רב יהודא ותני דפליג ודאי י"ל דפליג בסברא מה שמשוה ת"ק שיוי אוכלא הוא סובר שהוי מיטרח באוכלא וכן להיפך כמו אליבא דרב יהודא אבל מה שלא פליג ודאי קאי אסברת ת"ק ולכך בתחילה כתב רש"י דא"א דר"י מתיר בחרובין לדקה דסובר דאפי' לדקה הוי מיטרח באוכלא מכ"ש בגסה לא קשה אע"ג דאיירי באקושי די"ל דפליג בזה הסברא כיון דקתני בפירוש לדקה וממילא כ"ש לגסה אלא מקשה הגמ' א"כ כ"ש לגסה והל"ל אפי' לדקה או בין דקה ובין גסה כמו הת"ק מדקאמר בחרובין לדקה בלא אפי' ולא אמר גסה משמע שיש חילוק בין דקה לגסה וע"כ בדקה הוי שיוי אוכל ובגסה מיטרח באוכלא וע"כ לא מתיר אלא במיטרח לסברת רב הונא וא"כ הוי לי' למיתני מתיר בחרובין לגסה כיון דפליג בזה דהוי מיטרח אף באקושי ואף אם נאמר דמתיר שניהם הי' לו לפרש בחרובין לגסה כיון שבזה גם כן פליג מסברא ואם נאמר להיפך כיון דלא פליג בהדיא אלא בדקה דהוי שיוי אוכל ובגסה לא פליג נשאר סברת ת"ק דהוי ג"כ שיוי אוכלא והל"ל להתיר גם בזה ולומר אפי' דקה או סתמא ואם בא לפלוג בשנים הוי ליה למימר מתיר בחרובין לדקה ואוסר בגסה כיון שהיא פלוגתא חדשה בכל א' בפ"ע בדין ובסברא ובגסה פליג בשנים ודוק: בא"ד ועוד הוי ליה למישרי נמי זירין וכו' עיין במהרש"א שכתב לסברת התוס' ניחא טפי ואין שייך כלל לכתוב זה דלדברי התוס' ניחא פירש"י מה שרש"י כתב בהיפך ועל גמ' לא

קשה כלום אמנם לפי מה שכתבתי בסמוך בפירש"י ניהא טפי דלא שייך שום איסור בהתרתן וק"ל ע"ש: ועיין ברמב"ם פ' כ"א מה' שבת שמפרש כיפין דארזא היינו אלומות קטנות כמו שכתב הכ"מ: ע"ב ברש"י בד"ה אין נותנין מים וכו' עד אי משום דאין מזונתן עליך אי משום דמיא באגמא שכיחא ר"ל לרב יהודא ע"כ אפי' מזונות אין נותנין דקאמר בברייתא אין מלקיטין וע"כ משום דאין מזונתן עליך ולרב חסדא דמזונות נותנין ולא אסור אלא מלקיטין למקום שיכולה לחזור להלעיט ולא אסור רק מים כדאמר בגמ' דמים שכיח באגמא אע"ג דמסיק בגמ' ת"כ דר"י אפ"ה מפרש רש"י גם פי' המשנה אליבא דרב חסדא וגם לשון המשנה דיקא כר"ח כדאמר בגמ' דלר"י מאי אריא מיא אפי' חטי ושערי והא דפסקינן כר"י משום ת"כ ומתניתין יש לדחות דנקט מיא לרבנותא דאפ"ה מותר לתת לפני אווזין ואינך אע"ג שגם הם הולכין לחוץ ושכיח להו מיא כנ"ל וק"ל: בגמ' אמר אביי אמריתיה קמי' דמר וכו' עד דילמא ע"כ לא קאמר רבי יוסי בר יהודא אלא בקמח וכו' לכאורה הוא תמוה מנ"ל להקשות מדילמא שמא סבר רבה שאין סברא לחלק בין בר גיבול ללאו ב"ג וגם אדרבא מוכח שאין לחלק דאל"כ מתניתין אמאן תרמי' ונ"ל לפרש דאביי אזיל לשיטתיה דפליג בפ"ק דמכילתין דף י"ח ארב יוסף דאמר מתניתין דשם דחייב עכ"פ בשבת אשריית דיו אתיא כר' והוא אמר דאתיא אף כריב"י ובדיו מודה ריב"י משום דלאו בר גיבול הוא וכן מסיק התם והיינו נ"ל דשם אזיל לשיטתיה דהכא דשמע מרבה דמתניתין דהכא ע"כ אתיא כריב"י וא"כ קשיא סתמא אהדדי דשם סתם כר' וכאן כריב"י וגם דל אינהו מהכא כאן סתם דנותנין מים למורסן אפי' לכתחילה ושם סתם דחייב חטאת אלא ע"כ דמודה ריב"י בדיו משום דלאו בר גיבול הוא והא דקאמר דילמא אף דמוכח היינו משום דבאמת מורסן אף דלא הוי ב"ג כקמח עכ"פ הוי טפי ב"ג מדיו והוא מוכרח ע"פ מסקנא כמ"ש התוס' שם אלא דה"ק כיון דזה מוכרח בדיו דלאו ב"ג מודה ריב"י דילמא מודה אף במורסן ולא פוטר אלא בקמח דהוא ב"ג טפי והא דמקשה מדילמא היינו כיון שהחילוק הוא מוכרח מדילמא הוא הוכחה דריב"י מודה אף במורסן דאל"כ למה נקט קמח שיש לטעות דילמא הנ"ל הוי לי' למינקט מורסן דלא נימא דילמא והוי רבותא טפי וא"ל דנקט קמח לרבנותא דר' ז"א חדא דכח דהיתרא עדיף וגם ודאי הלכה כריב"י מהנך סתמי והל"ל רבותא אליבא דהילכתא אלא ע"כ דמודה אף במורסן וא"כ קשה מתניתין מני ומשני לי' שפיר דאיכא עוד ברייתא דתני בי' רבותא דריב"י והכא תני רבותא לרבי ותו לק"מ דכי אמרינן כח דהיתרא עדיף היכא דליכא אלא חדא פלוגתא אבל לאשמועינן כח שניהם ודאי עדיף טפי ודוק: דף קנו ע"א בגמ' ריב"י והוא דמשני עיין פירש"י וצ"ל לפ"ז דהא דתני במתניתין אבל לא גובלין היינו בלא שינוי אבל על ידי שינוי מותר וק"ל: ע"ב מתני' מחתכין את הדלועין פירש"י ומיהו סתמן לא קיימא לבהמה אלא לאדם ודאי ר"ל דאתא לאשמועינן דה"א דכיון דלא קיימא לבהמה הוי מוקצה דקי"ל מוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה והא דבאמת לא פליג רב יהודא בדלועין משום מוקצה י"ל חדא דקצת בני אדם מאכילין אותן גם לבהמה וגם היכי אמרינן מוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה היכי שבשבת בטלה הכנתו לאדם כגון בהמה שמתה וכיוצא בו הוי מוקצה כיון דביה"ש לא הוי קיימא לבהמה ועכשיו אינו ראוי לאדם אם כן לית ליה שום הכנה מבע"י אבל היכא שעדיין ראוי לאדם ודאי לא אסרינן בשום מקום ליתן מאכל אדם לבהמה חיה ועוף בשבת כיון דאית לי' הכנה לא

הוי מוקצה רק רש"י כתב זה לרבנות דאתי לאשמועינן שלא תטעה: והרא"ש כתב כאן אליבא דרש"י וקמ"ל דרשאי לעשות שווי אוכלא או מטרח באוכלא וכן כתבו התוס' בביצה וכן משמע ברש"י ריש ביצה ע"ש אבל ודאי מדברי רש"י כאן לא משמע כן ונ"ל שהדין עמו כמו שפירש כאן הוא מוכרח דאי כפירוש הרא"ש ותוס' מנ"ל דסתם מתניתן הכא כר"ש בנבילה דילמא מיירי שנתנבלה בע"ש ורב יהודא לא פליג אלא מפרש שהרי עיקר דאם נתנבלה בע"ש מאי קמ"ל הא בנבילה הוא יותר רבותא לרב יהודא לעיל דקי"ל כוותיה ע"ש אלא ודאי דרבנותא זאת א"צ לאשמועינן דכבר תני להו להנך דינים במשנה דפקיעי עמיר לעיל והכא בדיני מוקצה איירי מדפליג ר"י ואפשר דמשום הכא לא כתב הרמב"ם דדוקא באישוני מותר כמו שהקשה המ"מ דסמיך אדלעיל וכמו שמתוקם המשנה לכל מר כדאית ליה לעיל ה"נ הרמב"ם ולפי' התוס' והרא"ש צ"ל דבנבילה מוכח דמיירי שנתנבלה בשבת מדפליג ר"י שא"ל שלא פליג אלא מפרש מדלא אמר אימתי אמנם מחזורתא כפי' רש"י ושייך טפי הכא גבי נבילה כמו שכתב רש"י משום דתרווייהו הוו מוכן לאדם אע"ג דלא פליג ר"י ברישא ודוק: ברש"י בד"ה ואת הנבילה וכו' עד היתה עומדת לאדם וכו' צ"ל אחד מן תירוצי התוס' בד"ה ר"י אומר וכו' דאל"ה האיך מוכן לאדם בשבת ותירץ הראשון ודאי אינו במשמע דבריו רק תירץ שני דמיותרא דייק יש לדחוק בדבריו והוא דוחק לכן נראה לי שרש"י כיון לתירץ התוס' בביצה בשם הר' יעקב מקורביל זה משמע בדבריו כאן ובביצה יותר עיין שם ודוק: בתוס' בד"ה ושמואל אמר הלכה כר"ש וכו' עד ותירץ ר"י דמוקצה דהתם קיל וכו' ר"ל דמוקצה דהכא בנבילה הוי נולד כמ"ש המהרש"א לעיל בדף קמ"ג והוא מוכרח מהגמ' ע"ש ועיין מה שכתבתי אני שם לחזק דברי מהרש"ל דלא הוי נולד גמור כמו ביצה עכ"פ לגבי כרכי דזוזי הוי נולד ולכך לא כתבו התוס' דכאן הוי נולד ומכאן ראוי למ"ש אני שם לחזק דברי מהרש"ל ודוק: בתוס' בד"ה תרגמה זעירי וכו' עד ודחיק ר"י לתרץ וכו' ולכאורה אין פה לדבריהם דאם שמעו ממנו שאמר שמוקי מש"ה כן משום דס"ל כר"ש למה לי לאתוי המשנה ותרגמה זעירי הו"ל למימר ואף זעירי אמר הלכה כר"ש ונ"ל לפרש ששמעו שמחמת שהקשו לו זאת הקושיא לימא מתניתן דלא כר"ש כמו שמקשה בביצה וע"ז תירץ להם בבהמת קדשים וכן משמע בביצה ע"ש ואם ס"ל הלכה כר"י לא הי' צריך לתרץ כן על זאת הקושיא דמאי זה קושיא דמתניתן אתיא כר"י ודלא כר"ש כיון דהלכה כן אבל עכ"פ כתבו תוס' שהוא דוחק דדילמא אע"פ שתירץ כן על זאת הקושיא שמא משום דומיא דחלה תירץ כן ומחמת זה הקשה נמי מהרש"א קושיא חמורה על הגמ' לקמן ותירוצו דחוק ע"ש: אמנם נלע"ד לתרץ ק' התוס' וממילא לא יוקשה קו' המהרש"א די"ל ודאי מדיקא נמי אין להקשות ולא להוכיח דין שהרי מצינו כמה פעמים בש"ס מידי אריא הא כדאיתא והא כדאיתא וגם י"ל עוד כמו שאכתוב בסמוך רק שדיקא נמי הוא כמו ה"נ מסתברא היינו שמסתבר יותר לומר שהם שוין אבל אינו מוכרח והתוס' בעצמם הרגישו בזה בקושייתם שלא מוכח מזה לכך נשמרו מזה והוכיחו מדמקשת שם הגמרא מהאי דיקא למר בר אמימר אלמא שהוא הוכחה מוכרחת: אמנם יש לפרש דהגמ' שם מקשה מזעירי עליו מדמוקי לה בבהמת קדשים אלמא ס"ל לר"ש מותר בחולין אע"פ שהוא אמורא דרך הגמ' הרבה פעמים להקשות כן כיון שהוא מאמוראים ראשונים ולא מצינו חולק עליו וגם לשון ר"ש משמע כן שאמר סתם אין

סברא שיחלוק אמורא שהוא בתרא דבתראי עליו אף דאמר משמי' דרבא הל"ל כמו מר ברי' דרב יוסף וגם אף על רבא יכול להקשות כן הרי מצינו בריש עירובין על אביי מרב אמי ורב אסי וגם מן רב הונא על רב יוסף ע"ש דף ה' ודוק: אלא שרש"י כתב שם שקושיתו הוא מן הדיקא נמי ולדידי' יוקשה קושיית התוס' והמהרש"א ויש לתרץ אף לשיטת רש"י ג"כ בזה הסברא שאין הדיקא נמי מוכרחת כמ"ש לעיל בסמוך אפי' היכא דתני תנא שני דינין ומכ"ש שם ששניהם שוין ומוקצין לר"י והשואל לא ידע אדרבא אם הי' שוין ממש לא הי' צריך לשאול שניהם הרי הכא תני דלועין ונבילה שאין שוין כל אלא בחיתוך כמ"ש הרא"ש וביותר שהי' שם מעשה ועובדא הכי הוי בשניהם אלו הרי מצינו בריש מכילתין ששאלו אבא מת וכו' וכלבים של בית אבא רעבין והא דקאמר שם דיקא נמי היינו ע"כ משום שמביא שם המעשה לסיוע למאי דתני בהמה שמתה וכו' ולא הוי לי' להביא כלל שאלה דחלה אלא להורות שהוא דומיא וזה ודאי אינו מוכרח אלא מסתבר וא"כ על מר בר אמירר מקשה שפיר כיון שאין לו שום ראי' ואדרבא ר"ש סתם אמר אלא מסברא דנפשיה אומר כן טפי הל"ל כמסתבר דמתניתן אבל זעירי אם אית לי' הלכה כר"י לא הוי לי' לאוקמא בבהמת קדשים ודלא כהילכתא משום הדיקא דטפי מסתבר לאוקים סתם משנה כר"י דלא תיקשי הילכתא אהילכתא דהא ר"נ בריש ביצה מהפך המשנה בשביל זה ע"ש ודוק וממילא מתורץ ג"כ קושיית המהרש"א שא"ל בשביל הדיקא סתמא אחרינא לפלוג אסתם אחר המפורש ודוק: בתוס' בד"ה והאמר ר"י הלכה כסתם משנה וכו' עד אמר ר' לאו משום סתמא קאמר וכו' וצ"ע דהרי משום זה מהפך שם המשנה דמגביהין ע"ש אלמא דחשיב כסתמא וגם התוס' שם מסקי דהוי סתם מעליא ואם כן הדרא קושיית התוס' לדוכתי' דמאי פרי ומאי צריך לבקש סתמא דמגביהין לימא סתמא אחרינא אשכח הכא דמחתכין: ויותר תימה גדולה דהכא אמר דמשום הכי פסק כהך משנה דמחתכין בשביל סתמא דמגביהין שהוא מהפך וע"כ צ"ל שהי' קבלה בידו שהוא מהופך ושם בריש ביצה אמר להיפך דמש"ה מהפך את המשנה דמגבי' משום סתמא דמחתכין כמו שכתב הגמ' שם מש"ה מוקים לב"ה כר"ש ע"ש בפ' רש"י שכ' להדיא דמש"ה מהפך דנוקי לב"ה כר"ש כמו סתם משנה דמחתכין אע"ג דכ' רש"י שם על אט אין לנו כך שמעתי מרבותינו ע"כ היינו לפי ס"ד דמקשה אבל לפי המסקנא הוא מהופך מכח המשנה דמחתכין והכא מסיק להיפך וגם יל"ד למה רב נחמן מחלק בין שבת לי"ט ור"י לא מחלק וגם למה לא הביא שם המשנה דאין משקין לראי' דמוקצה אסור בי"ט כמו הכא: ונלע"ד לתרץ הכל והוא ע"פ מה שכתבו התוס' שם בביצה בד"ה מוקים לב"ה כר"ש וא"ת וכו' וי"ל משום דבעדיות לא תני לה מקולי ב"ש ולכאורה קשה לדבריהם דלמה הביא משנה דלועין דמש"ה מהפך ולא הביא ראי' מעדיות אמנם זה מתרץ תוס' במסכת שבת לעיל דף קמ"ג ע"א שכתבו ע"ז שאמר רב נחמן שמזה אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י דמייתי בריש ביצה כתבו במס' עדיות לא מיתנא מקולי ב"ש וע"כ כוונתם דמש"ה אמר להפך המשנה וכתבו אח"כ והא דלא מייתי סייעתא מהתם משום דמאי אולמא דהאי מהאי ואין הבנה לדבריהם לפי פשוטו דבלא סייעתא פשיטא קשה למה מהפך ואם ר"ל שקיבל מרבותיו כמו שכתב רש"י בביצה פשיטא קשה למה לא הביא סייעתא ולא יקשה מאי אולמא וגם למה הביא תוס' הך דעדיות וגם המסקנא בביצה דלאו מקבלה מהפך וכ"כ שם התוס' מפורש שהקשו עליו

למה מהפך מאי אולמי' ע"ש אלא ודאי ברור שכוונתם על רב נחמן בפ"ק דביצה שמיייתי
סייעתא מן משנה דמחתכין להפך אלא הביא מעדיות דבעינן תרווייהו כי היכא דליהוי
חדא מקמי תרתי ומ"ש התוס' כאן ושם לדבר אחד נתכוונו אלא ששם הביא משנה
דמחתכין הביאו מעדיותג"כ לראי' וכאן כתבו כוונתם על עדיות הביאו מחתכין גם כן
וקצרו במובן ולכך אסקו תוס' שם דמחתכין הוי סתמא שפיר משום דהוי כרבים והכא
כתבו משום דהוי רק כרבים לא הוי סתמא אבל ג"כ שני המסקנתם הוי דבר אחד דודאי
לא הוי כשאר סתם שודאי הוא הלכה משא"כ רבים זימנין הלכה כיחיד מש"ה פריך
הכא שפיר מסתמא דשוחטין דהוא סתם גמור ור"י אמר הלכה כסתם ולא מהני סתמא
דמחתכין דהוי רק רבים אבל שם גבי שבת לחוד לרב נחמן דליהוי תרי לגבי חד שפיר
מהני משנה דמחתכין להך סתם דעדיות דבלא"ה הוא סתם נגד סתם והך נוסף שעכ"פ
הוי כרבים והך דשוחטין לא מהני לרב נחמן כיון שסובר לחלק בין י"ט לשבת ולכך נמי
מיייתי הך משנה דמבקעין דמהך דשוחטין י"ל דהוי חד לגבי הנך תרי כמו שסובר רבי
יוחנן הכא לא מיקרי סתם ומנ"ל לחלק לכך מיייתי הך דמבקעין והוי גבי יו"ט גם כן תרי
סתמי וע"כ לחלק בין י"ט לשבת אבל רבי יוחנן דהכא תני בהך דמבקעין רבי יוסי בר
יהודא והוי רק חד סתמא בי"ט ולא מסתבר ליה לחלק בין י"ט לשבת לכך פסק כהני
תרי סתמי וכו"ש: ואין להקשות דא"כ ה"ל תרי ותרי סתמא דביצה והמשנה שלפנינו
בשבת דמגביהין וכו"ש הוא סתמא דמחתכין ועדיות י"ל אדרבא בזה א"ש טפי דהא
ר"י אמר מסברתו הלכה כר"ש ואי הוי מוכח מסתם משנה לא הוי צריך להכריע מסברא
כדפריך בעלמא רק היכא דסתמא אחרינא אשכח דהוי חד וחד שפיר אמר הלכה והכי
נמי בתרי ותרי לכך אמר הלכה כר"ש מסברא אע"ג דפריך על מחתכין ממשנה דשוחטין
משום דסתם גמור עדיף אבל למיהוי תרי להפך המשנה דמגביהין שפיר הוי סתם כמו
שכתבתי ושוב הוי תרי וחד או עכ"פ תרי ותרי ומשנה דביצה ב"ה אומר' לא תאכל לא
הוי סתם לר"י דס"ל דטעמא משום משקין שזבו שם בביצה ולא כרב נחמן ע"ש ודוק
היטב: ויותר נראה לי שהתוס' לא כתבו כל זה אלא לרב נחמן שמשמע שם בריש ביצה
שמשום המשנה דמחתכין מהפך המשנה של מגביהין אבל רבי יוחנן דהכא מהפך המשנה
דמגביהין אף בלא משנה דמחתכין והיינו או משום משנה דעדיות לחוד שהוא עדיף
כדאמרין בעלמא דהוי הילכתא פסיקא או משום דאזיל לטעמיה דאמר הלכה כר"ש
ובודאי או מסברא מוכרחת או מקבלה מרבתינו אמר כן או שהוא קיבל מרבתינו שהוא
מהופך ואם כן הוי שפיר גם משנה דמחתכין ראי' על כל פנים למיהוי תרי לדחות המשנה
דמשקין ושוחטין ודוק: דף קנז ע"א בגמ' אין מבקעין עצים וכו' לא מיייתי אלא מן סיפא
קורה שנשברה דברישא אפי' ר"ש מודה דהוי מוקצה מחמת ח"כ כמו שכתבו התוס'
בריש ביצה וא"כ הא דמשני על עצים שבמוקצה היינו שאין קורות וע"כ הא דמשני
בארזי ואשוחי ופירש"י שעומד לבנין צ"ל כיון שהם עצים חשובין הם ראויים לבנין
אע"פ שאינן קורות וק"ל: בגמ' והא דקפליג להו וכו' עד ושאלה צריכה לכאורה אין לו
פירוש דמה שייך ענין זה לחלקם לענין שבת אמנם כדדייקת הוא שפיר שגם לענין שבת
הוא דין בפ"ע דהפרה אין בו איסור רק ממצוא חפצין אבל שאלה יש בו איסור אחר
אם אינו לצורך דכיון שצריך ב"ד הוי כדין דאיסור בשבת ולצורך שרי אף בג' כמו
דאמרין בנדרים והביאו הרי"ף פה דכיון דשרי בלילה ובקרובים לא הוי דין ממש והא

שכתב רש"י על ב"ד חכם לאו למימרא דדוקא חכם יחיד שרי לצורך אבל ג' הדיוטות אסור כדס"ד שם בנדרים דהא לא אסיק כן וכנ"ל אלא בא לומר דב"ד לאו דוקא ודוק: בגמ' ח"ש דתני זוטי וכו' עד שלא לצורך השבת לא לישנא אחרנא איבעי' להו וכו' עד אמר רב אשי והאנן תנן וכו' והא דלא מקשה רב אשי ללישנא קמא אין צריך לפרש דקאי גם אלישנא קמא דלק"מ אלישנא קמא דיש לומר דמתניתין דקתני מיפר בשבת מיירי לצורך דודאי דזה איכא בין לישנא קמא ללישנא בתרא דלישנא קמא יש לומר דשלא לצורך אינו מיפר אף אם נאמר דאין הפרת נדרים מעל"ע רק כל היום אפ"ה אינו מיפר שלא לצורך דהוי ממצוא חפצין ולהכי לא תלי את הבעיא בהכי ולצורך ודאי שרי אפי' אם נאמר לה"נ מעל"ע אלא דמשנה תני שבת לאשמועינן אגב אורחא שמפירין נדרים בשבת ויש לומר דהיינו לצורך ובאמת לא תלי בהך שאמר הפרת נדרים כל היום ולהך לישנא הך ברייתא דתני זוטי הוי אליבא דכ"ע בלי חולק: אמנם לישנא בתרא סובר דתלי בהא דאי אמרת ה"נ כל היום ודאי רשאי להפר אף שלא לצורך וצ"ל דטעמא דהוי חפצי שמים משום דמצוה להפר דקי"ל כל הנודר כאילו בנה במה וכל המקיימו כאלו הקריב עליו קרבן וכ"מ ברמב"ם פ' כ"ד מה' שבת וא"כ ע"כ ברייתא דתני זוטי ס"ל ה"נ מעל"ע שפיר מקשה ממשנה דתני בה ה"נ כל היום וצ"ל תנאי היא וא"ל אפי' אי ה"נ כל היום אכתי לא הוי מצוה שיכולה להתיר אחר שבת אצל חכם ז"א דמי יימר דמזדקין לה חכם וגם אין אדם רוצה שתתבזה אשתו ותצרך לקיים הנדר ודוק: אמנם לפ"ז יוקשה על הרי"ף והרא"ש והרמב"ם שפסקו דה"נ אפי' שלא לצורך משום דה"נ כל היום הלא לל"ק הוי הך ברייתא ככ"ע דאין מפירין שלא לצורך ולל"ב הוי תנאי יש לפסוק כל"ק ככ"ע כן הוא סוגיא בכל הפוסקים אף באיסור דרבנן כי הכא וצ"ל דכיון דלל"ב תלי בזה דהפרת נדרים כל היום והכי פסק הגמ' בפירוש במס' נדרים ולא מיקרי פלוגתא רק ללישנא קמא לא תלי בזה פסקו לקולא בדרבנן כל"ב אכן כפי שנכתוב בסמוך אין צריך לזה עיין שם ודוק: בגמ' ויש בדבר להקל ולהחמיר פ"י רש"י כלומר פעמים שיש שהות וכו' ר"ל דלהקל אין ר"ל כמו בכל מקום שזה הדין שה"נ כל היום הוא לקולא שזה אינו כאן שאף אם ה"ל מעל"ע ה"ל קולא וזהאלא ר"ל שפעמים אינו חומרא ולכך כתב כלומר שאינו לשון לקולא ממש: אמנם הוא דוחק גדול דמה לשון לקולא ומה נשתנה מכל הש"ס היכא דקתני לקולא ולחומרא וגם קשה אמאי נקט שבת והרב ברטנורה פ"י דאגב אורחא אשמועינן דמ"נ בשבת והוא תמוה דלישמועינן זה בשאר מקומות דתנן שם שהבעל מיפר ליתני בשבת מאי שייך לדין זה ורש"י פ"י בנדרים טעם אחר ע"ש והוא דחוק: אמנם נלע"ד ברור ופשוט ע"פ סוגיא דהכא מתפרש היטב דהוי שפיר קולא וחומרא דא"א מעל"ע אם נדר בשבת לא ה"ל רשאי להפר בשבת שלא לצורך שבת רק שהוא כל היום לכך רשאי להפר בשבת ומותרת לעשות זה שנדרה אף בשבת ואף שלא לצורך שבת ולהחמיר שחשכה אין רשאי להפר ואפשר לכיון זה אף בפירוש"י דהכא שפ"י כן אלא שהוקשה לו שא"כ הקולא וחומרא הוא רק בסיפא אבל ברישא נדרה לילי שבת י"ל ודאי אף א"א מעל"ע ג"כ רשאי להפר דהא לא יוכל להפר אחר שבת וא"כ למאי תני רישא: אמנם למ"ש הר"ן בפ"י ראשון שא"א מעל"ע אף אם נדרה לילי שבת אין רשאי להפר בשבת שלא לצורך משום לא פלוג מתפרש היטב לשון המשנה להקל ולהחמיר ר"ל ברישא הוי כולו להקל ובסיפא הוי גם להחמיר אכן י"ל

שרש"י ס"ל כפי' שני של הר"ן דבנדר ביה"ש אף א"א מעל"ע רשאי להפר בשבת אף שלא לצורך א"כ למה תני רישא לכך פירש"י כלומר פעמים ר"ל דרישא לילי שבת היינו זמן מה בלילה שהרי לא תני ביה"ש כמ"ש הר"ן וא"כ גם ברישא יש קולא וחומרא שאם הי' מעל"ע לא הי' רשאי להפר בשבת שהרי יש לו זמן לאחר שבת ועכשיו רשאי להפר כל שבת היינו ולאחר שבת אינו רשאי היינו חומרא והא דקתני רישא וסיפא לומר שפעמים הקולא הוא שהות גדול והוא קולא גדולה וחומרא קטנה ופעמים שהוא שהות קטן והוי חומרא גדולה וקולא קטנה וזה פי' להקל ולהחמיר דהיכא שקולא גדולה מחומרא מיקרי להקל והיכא שחומרא גדולה מהקולא מיקרי להחמיר והוי שפיר רישא וסיפא פי' על להקל ולהחמיר כמו בכל מקום בש"ס ודוק היטב כי נכון הוא לענ"ד: אמנם לפ"ז הדרא קושיא לדוכתא דלמה לא מקשה רב אשי אלישנא קמא דאזלא ליה התירץ שכתבתי לעיל שהרי מוכח מהמשנה דרשאי להיפר אף שלא לצורך הואיל וה"נ כל היום דאל"כ מאי להקל ואמאי תני שבת ודוחק לומר שמזה הקושיות לא רצה להקשות כיון שאינו מפורש במשנה משא"כ לל"ב: אמנם בלא"ה י"ל שבאמת מקשה רב אשי על שני הלשונות דמעיקרא קאמר הגמ' שני הלשונות של האיבעי' והפשיטות ואח"כ מקשה ויותר נ"ל לפ"ז שגם לל"ק ס"ל דהא בהא תליא אלא שקיצר ול"ב מפרש היטב וא"כ לפי זה לק"מ ארי"ף והרמב"ם מ"ש לעיל שפסקו כל"ב וכסתם משנה ואפי' לתירץ ראשון שכתבתי פה דרב אשי רק אל"ב מקשה עכ"פ מוכח באמת גם לל"ק דרשאי להפר שלא לצורך מכח לישנא דלהקל ודמייתי בשבת דוקא ודוק: בתוס' בד"ה אין משקין וכו' המ"ל דהני כגרוגרת וצימוקין דמי וכו' ר"ל אלא שגם שם פ' כירה אין ברור זה שהוא רק לחד תירוצא ולאין שני תירוצים לא הוי כגרוגרת וצימוקין לכך משני כאן תירץ ברור וק"ל: ע"ב ברש"י והמת מוטל כנגד הסדק וכו' לאו שהי' כל המת כנגד הסדק שהרי הי' מת שלם לפירש"י וכמ"ש התוס' שרש"י כתב לפני מות המת וגם רש"י כתב בפירוש אחר כך טומאה מקצתה כנגד ארובה ומקצתה תוך הבית אלא נ"ל שהי' מקצת המת תחת הגיגית ומקצתו כנגד הסדק שהי' ע"פ כולו אבל מצד השני שאצל הסדק לא הי' המת ושם הי' הבית שסתמו את המאור בטפיח כמ"ש רש"י והוצרך לפרש שהי' גם כנגד הסדק ולא פי' שהיה כל המת תחת הגיגית בצד אחד כמו שכתבו התוס' משום שיהא החילוק בין פותח טפח לאין בו פ"ט כמו שנבאר בסמוך ודוק: ברש"י בד"ה בגמי לידע וכו' עד ובמס' אהלות שנינו וכו' מהרש"ל מוחק תיבת דאין רק גורס שנינו חילוק וכו' ר"ל שודאי יש חילוק לרב יהודה ע"ש שאם היו כלים מלמעלה נגד הטומאה על הסדק או אדם נתן רגלו מלמעלה שאם יש בו פותח טפח טמא מה שלמעלה ואם לאו טהור והכי נמי הי' המעשה כאן שהי' אדם או כלי כאן על הסדק מלמעלה והא שכתב רש"י מקצתו נגד הארובה וכו' משום שהמעשה כאן היה כך כמו שכתב רש"י מת שלם דאל"כ למה מדדו אם לענין כניסת טומאה לבית הא כבר פקקו בטפיח ואם לכלים שבצד השני בשביל הא לענין זה ודאי אין חילוק כמו שמפורש שם במשנה ומביאו התוס' אלא ודאי כמו שכתבתי לענין כלים שלמעלה או אדם וא"כ בזה מתורץ גם קושי' התוס' הראשונה כן נראה לי לפרש על פי גי' מהרש"ל ומתפרשת המשנה וגמ' היטב לפי' רש"י ואין צריך לדוחק התוס' וגם הקשו על פירושם בעצמם ודוק: אמנם אי קשיא הא קשיא לגירסא זו ולפי' זה דהאיך כתב רש"י לעיל דשמא אין בסדק פ"ט וכו' עד ומכניס את

הטומאה לצד השני וכו' הלא שנינו שם דטומאה כנגד הארובה הבית טהור אף שאין בו פ"ט וא"כ האיך יכנס הטומאה לצד השני וכמ"ש התוס' ולולא דברי רש"י הנ"ל הגמ' מתפרשת היטב כמ"ש לעיל והיינו אומרין שהמאור הי' בזה הצד שהי' מקצת המת תחתיו וא"ש הכל כמו שכתבתי אלא דברי רש"י הנ"ל קשים להולמן וגם לשון רש"י שכתב אח"כ ואני לא יכולתי להבין בו אין לו פ"י לפ"ז שהרי זה החילוק הוא נכון בטעמו שכשיש פותח טפח הטומאה יוצאת למעלה משא"כ כשאין בו פ"ט אין יכולה לצאת והוא פשוט בכל הש"ס ואם קשה לו ארישא כמו שנבאר אין שייך לכאן וגם הוא דוחק לפרש מתניתין דלא כר"מ שסתם משנה כוותי' דלר"מ אין חילוק ע"ש:לכן נלע"ד שהגירסא הישינה היא יותר נכונה דאין חילוק והוא שרש"י פ"י כפשוטו שאם אין פ"ט הטומאה נכנסת לצד השני אף שהי' הסדק ע"פ כולו כמ"ש רש"י לעיל דכיון שאין הטומאה יוצאת דרך הסדק ממילא טמא כל האהל דהוי כסתום ולכך מדדו ג"כ כאן אף שכבר פקקו המאור י"ל שרצו ליטלו להשתמש בו או שמדדו בשביל כלים שהי' בהילקטי בצד השני וע"ז כתב רש"י ש"ת שקשה ע"ז שהרי באהלות שנינו שאין חילוק וכו' וכק' התוס' ר"ל ועפ"ז נצטרך לפרש דארישא מתניתין כר"י ולפרש הכל כמו שכתבתי לעיל וע"ז כתב רש"י ואני לא יכולתי להבין בו ר"ל לפי הגירסא שלפנינו הוא תמוה דלמה אם אין ארובה פ"ט יהא ג"כ כלים שתחתיו טהורים וכן אם מת תחתיו יהי' הכלים שבבית טהורים הא כיון שאין טומאה יוצאת דרך ארובה כמו שקי"ל בכולה ש"ס דבפחות מפ"ט אין יוצאת וממילא הוי כסתום וא"כ כיון שאינה יוצאת מתפשט בכל האהל וכ"כ רש"י לעיל בהדיא בסמוך בד"ה וגיגית סדוקה וכוונתו ודאי שיש טעות במשנה וצ"ל בסיפא כנגד ארובה טמא וכן כלים שבבית טמאים וכן מורה שם לשון המשנה דאל"כ מאי שייך לומר ברישא ויש שם פ"ט ובסיפא ואין שם פ"ט כיון דהכל אחד הל"ל בין יש שם פ"ט וכו' ובהנך דיש חילוק הוי לי' לפלגם ולפחות הל"ל בסיפא אפי' אין שם וגם אין טעם לטהר כמ"ש רש"י לעיל וע"כ כוונת רש"י שהוא טעות דאל"כ איך כתב רש"י לעיל להדיא להיפך וכאן הביא המשנה וכי משום שלא יכול להבין יאמר דלא כמשנה אלא כדכתיבנא אף שגם בסוכה הביאו כן הועתק על פי הטעות וכן משמע בעירובין לפי פשוטו גבי עור העסלא בדף י' ע"ב שגם תחתיו מדנקט סתמא מצטרף לטפח וכמו שכתב רש"י לצרף להביא טומאה על הכלים שתחתיו משמע אף תחת הנקב דהוי כסתום וגם דאל"ה האיך מצטרף אם לא הוי כסתום ופי' התוס' שם דחוק ומ"ש התוס' שם משום דהכי גמירי לה דלא אמרינן לבוד גבי טומאה והוא מגמרא דסוכה וכתבו ראי' לזה מגמ' דעירובין זה לענין פותח טפח דבכולה ש"ס אמרינן לבוד בפחות מג' ולענין טומאה אמרינן בכל הש"ס דפותח טפח יוצאת הטומאה מבית לבית ואי אמרינן לבוד הוי כסתום בכל הש"ס ולא הוי טומאה יוצאת אלא ודאי דהכי גמירי בטומאה דלא אמרינן לבוד אף בפ"ט אבל בפחות מטפח הא הוי אף גבי טומאה כסתום לכל מיילי וגם בסוכה ראייתו מרישא גבי פ"ט אבל לא מסיפא וכן באהלות גופא ס"ל לרב יהודא דבפחות מטפח אפי' נתן רגלו מלמעלה עיין שם וכן מחכמים מוכח דהוי כסתום והא דר"מ מטמא היינו משום שרגלו מאהיל על הטומאה ממש וקי"ל על עצמו בכל שהוא ואף בזה פליגי חכמים ע"ש אבל לענין הפסק אהל ודאי לא הוי הפסק לכולי עלמא כמו שכתב רש"י לעיל כנ"ל ברור בדעת רש"י והוא הנכון לענ"ד ודוק היטב:

שוב מצאתי כן מפורש בפרק י"א דאהלות הבית שנסדק וכו' וכמה יהא בסדק וכו' רבי יוסי אומר משום ב"ה פותח טפח ואז כלים שבחוץ טהורים והיינו כמו שכתבתי רק לפ"ז אצ"ל שהמת תחת הסדק: ומ"ש התוס' כאן טעם שאין דרך מאהיל אין לו פירוש כיון דהוי כסתום אלא כוונתם למ"ש בעירובין והוא מגמרא דסוכה עיין שם ודוק: סליק פרק מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת והנוטה שמים כאהל לשבת.

הוא יצרני כבבת ויזכיני ליום שכולו שבת: והוא יחדש ויאמין לבבי בבינה לב מבין. ותורתו הקדושה להבין.

ויסייעני להתחיל ולסיים חידושי מסכת עירובין: הדרן עלך שאמרתי לנעוץ סופו בתחלתו יש לומר ע"פ שמקשה בריש מכילתין תרתי סרי הויין ומשני פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קחשיב וע"ש לפי התוס' וכן מה שהביא רש"י בשם רבותיו הוא מי שעשה עיקר מלאכת הוצאה או הכנסה רק שחיסר מעט דהיינו עקירה או הנחה ברה"י לבד או ברה"ה והיינו מי שפשט ידו עיין שם ודוק: אמנם קשה כיון דעכ"פ גם זה העקירה לבד או הנחה ג"כ אסור כדמוכח שם למה לא חשיב וגם האיך אמר שהן ארבע כיון שהם שש.

לכך אמר הדרן עלך פ' מי שהחשיך ואז הדרן עלך מסכת שבת ולא יוקשה לך: והוא דבריש מי שהחשיך על מניחו על החמור פריך והלא מחמר ומשני וכו' עד כל שבגופו חייב חטאת בחבירו פטור אבל אסור ופירש"י לא שרי גבי כיס וצריך להבין דהא שריוה איסור דרבנן בנכרי וכן אפי' מניחו על החמור הוא עושה עקירה להולכת ד"א ברה"ה וכן סמוך לביתו הוא עושה עקירה להכנסה וכן כשהוא נוטל ממנה כשהיא עומדת עושה הנחה וצ"ל זה הסברא דלעיל שעל ידי חבירו החבירו עושה עיקר המלאכה של הולכת ד"א ברה"ה או של הכנסה רק מחסר ממנו מעט עקירה או הנחה זה מיקרי דאתי לידי חיוב חטאת לא שרי משום הפסד אבל עקירה לחוד או הנחה דלא אתי לידי חיוב חטאת אף שאסור מדרבנן שרי במקום הפסד כגון מי שהחשיך או שאר הפסד ליסטים וכיוצא בו כמו שכתב הר"ן בשם פוסקים כמו שאר איסור דרבנן ובזה מתורץ דתנא בריש שבת תני מילתא דפסיקא שאסור תמיד אף במקום הפסד הוי רק ד' משא"כ הנך שרי במקום הפסד ודוק: או י"ל ע"פ מה שראיתי במפורש דלהכי תני עני דהוי אמינא משום מצוה צדקה לא יהא אסור מדרבנן גבי סיפא קמ"ל דלא משום שהוא דררא דאיסור תורה ואם כן בתר דסיים מפירין נדרים בשבת ומסקינן דאפי' שלא לצורך שבת שרי משום דהפרת נדרים כל היום ולא יוכל להפר אחר שבת וצ"ל כמו שכתבתי שם אני דהוי חפצי שמים שמצוה להפר ולא לקיים ע"ש דאל"כ מה בכך שלא יוכל להפר אחר שבת ועל ידי זה דחפצי שמים מותרין הדרן עלך מסכת שבת ולא יוקשה לך מ"ש דתני עני ולא תני אחד עומד בחוץ ואחד בפנים וק"ל: לחבר סוף שבת בהתחלת מס' עירובין דהנה יש להקשות אמאי שרי להפר אף שלא לצורך כיון שלא יוכל להפר אח"כ הא כמו שאין נשאלין שלא לצורך שיוכל לישאל לחכם למחר ה"נ אשה זאת אף שלא יוכל הבעל להפר תזיל לגבי חכם ותשתרי וצ"ל כמו שכתבנו שם מי יימר דמזדקק לה חכם כמו שכתב בגמ' פ' כירה אבל קשה בשלמא התם שפיר אמר לחומרא דלא הוי מוכן בשביל זה אבל הכא איך נקיל מחמת ספק לכתחילה וצ"ל כיון שהוא איסור דרבנן אזלינן להקל אף להתיר

לכתחילה ועפ"ז מתורץ התחלת משנה ראשונה דעירובין מבוי שהיא גבוה מכ' אמה ימעט ע"ש דגמ' רמי אסוכה ומשני מבוי דרבנן תני תקנתא וכו' ודחק רש"י בפ"י זה ע"ש וכן בתוס' ולענ"ד נראה לפרש פי' מרווח יותר והוא ע"פ שאמר אביי לקמן משמי' דרב נחמן דאמת סוכה ומבוי באמות בת חמשה והיינו לחומרא וכמ"ש רש"י דמספיקא אזלינן לחומרא וקשה א"כ אם הוא למעלה מך' אמות קטנות אף אם נמדוד בגדולות לא יהא כ' אמה היא פסולה ואמאי בשלמא בסוכה הוי ספק דאורייתא אבל במבוי הוי ספק דרבנן ולהקל וצ"ל כין שיכול למעט לא אמרינן ספק דרבנן לקולא כיון שיכול לתקן אבל באמת אי לא מייעט קודם שבת וא"א לתקן בשבת מותר לטלטל בה דספק משא"כ בסוכה וא"כ מדוקדק היטב מבוי דרבנן א"א למיתני פסולה למעלה מך' אמות קטנות דהא בכה"ג כשר בדיעבד רק לכתחילה ימעט אף באמות קטנות אבל סוכה דאורייתא פסולה אף דיעבד באמות קטנות תני פסולה כנ"ל לפרש ואף לרבא דפליג אאביי ג"כ שייך זה התירץ בעוצבת ושוחקת אך הוא קשה קצת איך נתיר לטלטל לכתחילה מחמת ספק דרבנן אבל מן משנה דמפירין כנ"ל מוכח כן שפיר תני ימעט ודוק: בדרך אחר נ"ל לפרש הגמ' דאמר סוכה דאורייתא תני פסולה וכו' ע"פ מה שכתבו התוס' בשבת בשמעתתא דפקק החלון דהיכא דתיקון הוא מתיר איסור דאורייתא הוי עשיות אהל אף במן הצד ולא בגג ואסור לעשותה בשבת וי"ט אבל היכא שאינו מתקן בו איסור דאורייתא שרי לעשותו בשבת ויום טוב וא"כ יש לומר דלהכי תני ימעט דקמ"ל דשרי למעט בשבת ולהכי קאמר מבוי דרבנן דמדאורייתא ג' מחיצות ודאי שרי לכך תני ימעט אבל סוכה אע"פ שאינו עושה אהל שכבר הוא אסור למעטו בי"ט שהוא תיקון דאורייתא אבל קשה האיך שרי למעט הקורה בשבת הא אפשר למעט בע"ש וכמו שבעי למימר בשאלת נדרים אף דמסיק שם דשרי אף בשהי' לו פנאי בע"ש משום דשם י"ל שעדיין לא הי' לו פתח או לא נתחרט אתמול או לא נזדקק לו חכם משא"כ הכא אבל בתר דתני סוף שבת מדבריהם למדנו שמודדין בשבת מדידה של מצוה שהוא דין ע"ש משכחת לה שפיר שלא היו יודעין בע"ש שהוא למעלה מך' אמה ונזדמן שמדדו בשבת והוא למעלה מך' אמה שפיר תני ימעט להורות דאף בשבת ימעט ודוק: